KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1249) Reedel, 16. jaanuaril 1981 XXXIII aastakäik

5,4 miljoni raamatu jaoks

Enam ei raba kedagi uudisega, et teadusraamatukogu uus hoone on vastu võetud. Vana aasta viimastel päevadel kirjutati sellest vist igas Eestimaa lehes, õeldi maha raadios ja teleris. Ja arvata võib, et nüüd tuleb pikem vaikimine. Küllap saab raamatukogu kõneaineks taas, aga alles siis, kui ta lõplikult korras. Kui võib vastu võtta esimese lugeja. Ülikoolile ei ole seega raamatukogumured veel murtud. Sisustuse kordaseadmine jätkub.

Ent veel kord tollest vastuvõtmise päevast, 26. detsembrist. Peale ehitajate ja ülikooli rahva olid vastuvõtmisele pühendatud miitingule saabunud ka **EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Arnold Green, EKP Keskkomitee osakonnajuhatajad Aili Aben ja Leonid Ananitš, ministrid Ilmar Nuut ja Peeter Palu ning linna juhid. Miitingu avasõnad ütles rektor Arnold Koop.** Ta avaldas suurt tänu EKP Keskkomiteele, Ministrite Nõukogule, paljudele ametkondadele, linna partei- ja täitevkomiteele, väga head tööd teinud ehitajaile, kõigile kaasaaidanuile.

Kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja, riikliku vastuvõtukomisjoni esimees Kalju Rink raporteeris sm. Vainole, et teadusraamatukogu uus hoone võeti eelmisel päeval vastu hindega «väga hea».

EKP Keskkomitee esimene sekretär K. Vaino ütles oma kõnes, et mida lähemale jõutakse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXVI kongressi aastasse, seda intensiivsemaks muutub kongressieelse lööktöö rütm. «Seda kinnitab kujukalt ka tänane päev, mis kroonib teadusliku raamatukogu ehitamise edukat lõpuleviimist.

Käesoleval aastal on ehitajad korduvalt valmistanud rõõmu paljude objektide õigeaegse ja kvaliteetse käikulaskmisega. Ka praegu märgime rahuldustundega, et riiklik vastuvõtukomisjon võttis raamatukogu uue hoone vastu väga hea hindega. See on eeskujulik hinne kvaliteedi eest neile, kes monteerisid 3000 tonni metalli, 11 000 kuupmeetrit raudbetoonkonstruktsioone ja 4000 ruutmeetrit ripplagesid, neile, kes demonstreerisid kõrget kutsemeisterlikkust.

Selle unikaalse objekti rajamisel töötasid peatöövõtja, Tartu Ehitustrusti kõrval pingeliselt 11 alltöövõtuorganisatsiooni. Suure tööviljakuse ja töö eeskujuliku kvaliteediga olid eeskujuks Elvo Kahari, Aleksander Rulli ja Ahto Talvi brigaadid, töölised Helmut Reidmaa, Nikolai Frolov ja paljud teised.

Edu tulenes olulisel määral linna partei- ja komsomoliorganisatsioonide väsimatust hoolest ja abist sellele ehitusele. Hindamatu panuse ehitustöö edukasse lõpuleviimisse andsid tartlased. Ühtekokku töötasid nad ehitusel rohkem kui pool miljonit tundi.

(Järg 2. lk.)

Raamatukogu vastuvõtmise miitingul esines kõnega EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino.

Päev enne miitingut istus riiklik vastuvõtukomisjon eesotsas selle esimehe, KKEH ministri asetäitja Kalju Ringiga laua taha ning otsustas anda hoonele «väga hea» hinde.

EDUARD SAKI fotod

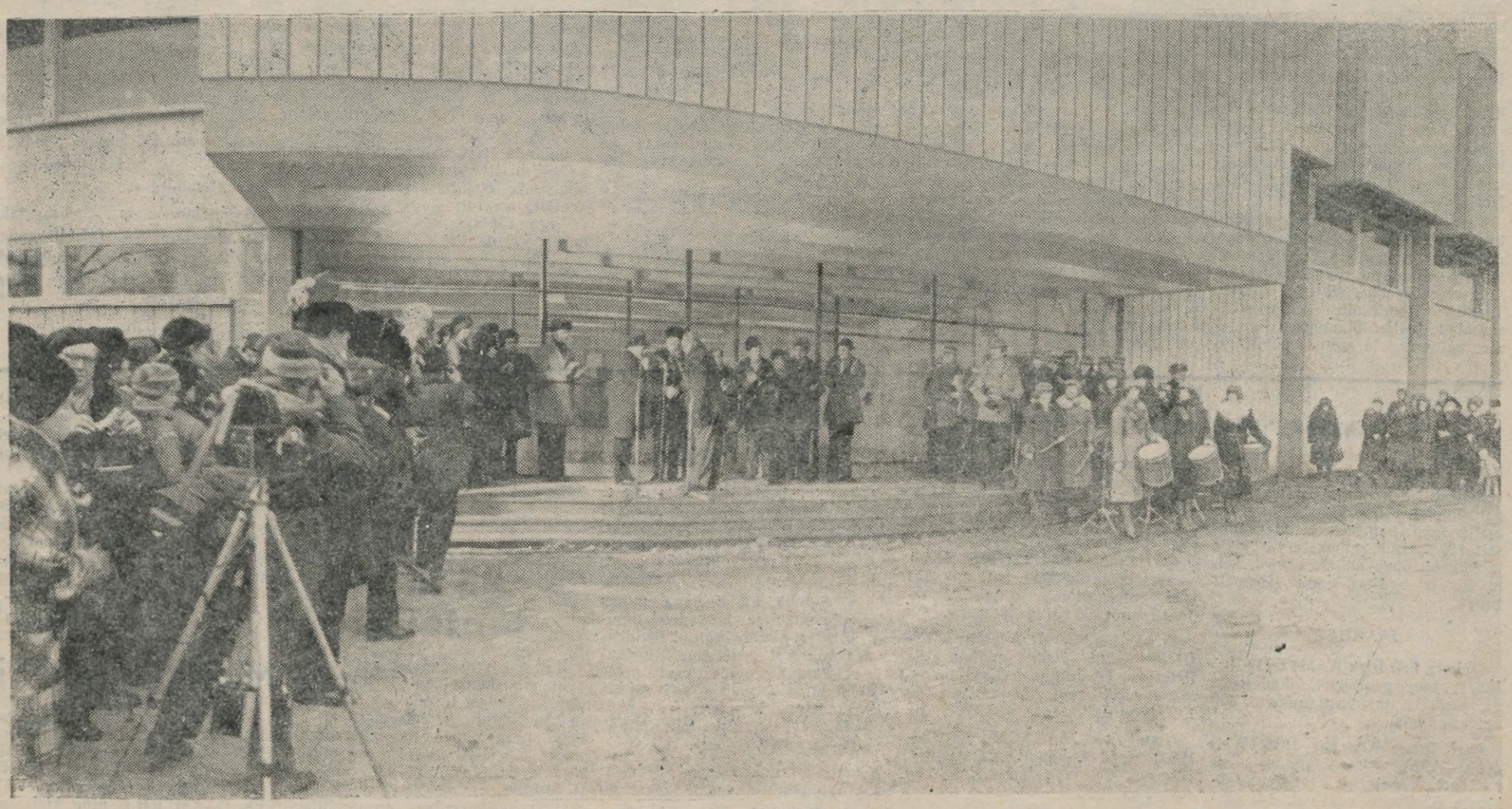

TULLIO ILOMETSA foto

5,4 miljoni raamatu jaoks

Uue hoone juurde kuulub sümboolne võti. Selle andis rektor Arnold Koobile linna ehitustrusti juhataja Lauri Schmidt.

KIVE-JOSEP MICHELSONI foto

(Algus 1. lk.)

Raamatukogu ehitamine kujunes tõeliseks internatsionaalseks ürituseks. Õige õla kõrval töötasid siin eestlased ja venelased, ukrainlased ja valgevenelased, meie maa kümne rahvuse esindajad. Siia tuli seadmeid Moskvast ja Leningradist, Vene Föderatsioonist ning sotsialistliku sõprusühenduse maadest.

Avar lugemissaal, raamatuhoidla viie ja poole miljoni koite säilitamiseks, raamatumuuseum ja raamaturestaureerimissaalid, mis on sisustatud tehnika viimase sõna järgi, see ongi internatsionalism tegevikkuses.»

Üliõpilaste nimel võttis sõna õigusteaduskonna II kursuse tudeng Aare Kruuser. Tartu Ehitustrusti direktor Lauri Schmidt tõi nähtavale vägeva sümboolse võtme, mille andis üle rektorile. Rektor ulatas selle omakorda raamatukogu juhile Laine Peebule. Miitingutseremoonia, mida ilmestas üliõpilasorkester Sulev Kaldi juhatusel, lõppes. Külalistele jätkus raamatupaleе tutvustamine.

Jaanuari esimestel päevadel vajas ja vajab edaspidigi raamatukogu üliõpilaste abi. Ukse ees seisavad autod mööbliga. Kõik see tahab sisse tassimist ja paigale panemist. Et ühiskondlikku abistamist paremini korraldada, moodustati vastav staap. Seda juhib Udo Sööru teadusosakonnast (vt. 3. lk.).

●

EHITUSUUDISTEGA sobiks artikkel lõpetada. Halduprorektor Ain Otstavel ütles, et aasta lõpul võeti vastu ka Kääriku spordibaasi suur auditoorium. Selle ehitasid Valga KEK ja meie oma ehitusjaoskond. Hindeks pandi «hea».

«Tänavu tehakse algust spordihalli, füüsikahoone II järgu ja botaanikaaia palmihoone ehitamisega. Võib-olla lisandub neile veel midagi, praegu ei ole kõik aga lõplikult otsustatud. On eraldatud ka maa-ala garaaži'e ja tootmisjaoskonnale. Asukoht paikneb Ropkas ehitustrusti tootmisbaasi kõrval.

Peahoone auditooriumi 204 (tuntud ka kui sisseastujate vastuvõturuum) tulid sel nädalal vabariikliku restaureerimisvalitsuse mehed. Alustati ruumi restaureerimist nõukogu saaliks. Projekti autoriks on Kultuurimälestiste Projekteerimise Instituut. Niisiis on ülikooli juubeliks restaureerimine alanud.»

Raamatukogu direktor Laine Peep võib nüüd külalistele juba igati valmis maja näidata.

EDUARD SAKI foto

NLKP saabuva XXVI kongressi eel

Arstiteaduse arengu põhisuunad

NLKP Keskkomitee projektis partei XXVI kongressile meie riigi arengu põhisuundadest XI viisaastakuks märgitakse teaduse arendamise ja tehnilise progressi kiirendamise kohta muu hulgas järgmist: «Õppida tundma elutähtsate füsioloogilisi, biokeemilisi, geneetilisi ja immunoloogilisi protsesse, täiustada enamlevinud haiguste profülaktika, diagnoosimise ja ravi meetodeid, töötada välja uued ravimid, preparaadid ja meditsiiniseadised».

Kõigi nende küsimustega tegeldakse ka meie ülikooli arstiteaduskonnas. X viisaastaku kokkuvõttena toimus aprillis teaduskonverents «Arstiteaduskond tervishoiule». Konverentsil käsitleti viimaste aastate saavutusi nii medikobioloogiliste fundamentaalteaduste kui ka rakenduslikel kliinilistel aladel. Arstiteaduskonna ning üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi teadlastele määrati 1980. aastal kaks Nõukogude Eesti preemiat.

Teaduslik-tehnilise progressi põhiliseks eelduseks on fundamentaaluuringute intensiivne arendamine. Seda on rõhutatud nii viimastes valitsuse määrustes kui ka NSVL Teaduste Akadeemia arengu põhisuundade väljatöötamisel. Fundamentaaluuringute arengu põhitingimusteks on vastavate laboratooriumide materiaal-tehnilise baasi täiustamine ja kõrge kvalifikatsiooniga kaadri ettevalmistamine. Kahjuks on medikobioloogiliste ja molekulaarbioloogiliste uuringute alase aparatuuri tootmine meie riigis arenenud aeglaselt. Sisseseade kalliduse tõttu on vahendid importaparatuuri muretsemiseks piiratud. Siit tulenevalt on ka riigi arengu põhisuundade projektis rõhutatud kodumaise esmaklassilise teadusaparatuuri tootmise laiendamise vajadust.

Arstiteaduskonnas tehtavate fundamentaaluuringute põhiliseks baasiks on 1979. aastal rajatud üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. See on praeguseks teaduslikult ning organisatsiooniliselt tugevnenud, töö kontsentreerub kolme olulisema probleemi ümber, mis nõuavad biokeemilist, molekulaarbioloogilist ja immunoloogilist uurimismetoodikat. Areneb kateedrite ja instituudi laboratooriumide koostöö. Ka XI viisaastakul on teaduskonnale taotletavad uue temaatika lisafinantseerimised ette nähtud üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi tugevdamiseks.

Suur osa teaduskonna 25 kateedrist (biokeemia, farmakoloogia, mikrobioloogia, neuroloogia-neurokirurgia, pediaatria, patoanatoomia, psühhiaatria, radioloogia-onkoloogia, spordimeditsiini, stomatoloogia, teaduskonnasisehaiguste jt. kateedrid) töötavad heal teaduslikul tasemel. Nendes kateedrites arenevad fundamentaaluuringud, neil on tihedad teadussidemed kodu- ja välismaa teaduskeskustega, kateedrijuhatajad osutavad suurt tähelepanu aspirantuurile, samuti kateedri materiaal-tehnilisele varustatusele intensiivseks teadustööks.

Kahjuks tuleb samas puudusena märkida ka mõne kateedri ebapiisavat tööd aspirantuuri alal, teadusliku järelkasvu kindlustamisel. Kui oma erialal tunnustatud professoril (eriti kateedrijuhatajal) ei ole õpilasi, teaduslikku koolkonda, on suur oht eriala teadusliku hääbumisele, tagasikäigule. Selle tõttu on mõnel aastal jäänud täitmata teaduskonna aspirantuuri plaan ja mõnel meditsiini erialal ei ole teadusliku kraadiga töötajate arv meie vabariigis kaugeltki piisav. Siit tulenevalt jääb arstiteaduskonna juhtkonna ja kateedrijuhatajate üheks põhiülesandeks XI viisaastakul teadusliku järelkasvu intensiivne arendamine aspirantuuri kaudu nii meil kui ka vennasvabariikide teadusasutuste baasil.

Tänavu aasta septembrist võetakse NSV Liidus ravi- ja pediaatria erialadel kasutusele uus õppeplaan, mis näeb ette teoreetilise ettevalmistuse mõningase süvendamise. Selle eduka rakendamise eelduseks on kõigi kateedriliikmete järjekindel metoodiline töö, teaduslike uurimissuundade arendamine, stažeerimine kodu- ja välismaa uurimiskeskustes, teadusliku õpetamise süvendamine.

Võib veendunult märkida, et teaduskonna panus, selle osatähtsus arstiteaduse arendamisel ja tervishoiusüsteemi täiustamisel meie vabariigis suureneb oluliselt algaval XI viisaastakul.

Dekaan prof.
LEMBIT ALLIKMETS

Loovalt ja efektiivselt

Nõukogudemaa ühiskondlik-poliitiline areng on järjepidev ja kiire. Seda väljendavad ilmekalt meie maa suured saavutused majanduse, sotsiaalse elu ja kultuuri vallas. Üheksanda viisaastakuga võrreldes saadi kümnendal viisaastakul rahvatulu ligi 400 miljardi rubla võrra rohkem, tööstustoodangut on antud 717 miljardi rubla ja põllumajandustoodangut 50 miljardi rubla eest rohkem. Tootmise areng kindlustas rahva heaolu tõusu ja kultuuri ning hariduse arenemise. Saavutatud arengutasemest edasiliikumiseks kavandab NLKP Keskkomitee NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arenemise järjekordsed ülesanded. Nende lahendamisel nihkub üha rohkem esiplaanile töötav inimene, kes on ühiskonna peamine tootlik jõud, sotsiaalse elu edasiviija ja kultuuri looja ning tarbija. Enam ei ole võimalik toodangut rohkendada ekstensiivse arendamise teel, vaid seda saab teha peamiselt tootmise intensiivistamise ja efektiivsuse tõstmisega. Seetõttu on tarvis iga töökollektiivi, iga töötaja võimete täielikku loovat kasutamist.

NLKP Keskkomitee projektis rõhutatakse, et igati tuleb «hoolitseda töötajate töö- ja olmetingimuste parandamise eest, igas kollektiivis loomingulise õhkkonna ning terve sotsiaalse ja psühholoogilise kliima loomise eest...». Selle eest peab hoolt kandma kollektiivi iga liige. Eriline vastutus kollektiivi võimete kasvu ja loova kasutamise eest langeb juhtivatele töötajatele.

Projektis toonitatakse, et on vaja «teostada efektiivset demograafilist poliitikat ning soodustada perekonna kui sotsialistliku ühiskonna tähtsama rakukese tugevnemist...», «tõhustada kõlbelist kasvatust...». Need on isiksuse arengu esmased lähtekohad, neid ei tohi ignoreerida ei teooria valdkonnas ega igapäevases elus.

Noore põlvkonna kasvatamisel kodus, koolis ja tööl peavad eelkõige kasvatajad ise olema moraalselt laitmatud ja kõlbeliselt arenenud. Vajakajäämised siin pidurdavad isiksuse arengut ja selle kaudu kogu ühiskondlikku progressi.

Sotsiaalse vastutustunde kasvatamine noortes peab kujundama neis austava suhtumise töösse, oskuse väärtuslikult hinnata loodud materiaalseid ja vaimseid väärtusi, mõista õigesti ühiskonnas tekkivaid vastuolusid ja leida õiged teed nende ületamiseks.

Üheteistkümnenda viisaastaku sotsiaal-majanduslikud ülesanded on lahendatavad kogu nõukogude rahva, iga töökollektiivi, iga töötaja efektiivse tööga.

Prof. VAMBOLA TÜRK

Peame neid meeles

KALENDER

Sellest lehenumbrist alates avaldab toimetus iga kuu algul TRÜ ajaloo komisjoni soovitatud peamiselt 19. sajandi nimekate teadlaste ja ülikooli õppejõudude nimed, kelle elu ja tõid võiksime lähemalt tunda.

JAANUAR

Ludwig Friedrich KÄMTZ (1801—1867), vene geofüüsik, akadeemik, TÜ prof. 11. jaanuaril möödus 180 aastat sünnist.

Carl Ernst Albrecht HARTWIG (1851—1923) — astronoom, alustas Tartu Tähetornis esimesena helkivate ööpilvede vaatlust. 14. jaanuaril möödus 130 aastat sünnist.

Johann Jakob Friedrich PARROT (1791—1841) — arstiteadlane, füüsik, maadeuurija, TÜ kasvandik, patofüsioloogia prof., rektor. Eile möödus 140 aastat tema surmast, 14. oktoobril saab aga 190 aastat tema sünnist.

Carl Ernst CLAUS (1796—1864) — keemik, farmatseut, botaanik, TÜ prof., ruteeniumi avastaja. 22. jaanuaril on 185. sünniaastapäev.

Ernst Ferdinand Adolph MINDING (1806—1885), matemaatik, Peterburi TA auliige, TÜ majandusmatemaatika prof. 28. jaanuaril on 175. sünniaastapäev.

Hermann JAAKSON (1891—1964), eesti nõukogude matemaatik, TÜ prof. 25. jaanuaril möödub 90 aastat sünnist.

*

Kriitikast oli kasu

Neljapäeval, 18. detsembril toimunud füüsikute ametiühingukoosolekul arutati maja einelaua töökorraldust. Kokkutulemise aluseks oli ajalehes «TRÜ» ilmunud artikkel «Füüsikahoones saab jälle süüa». Selgus, et einelaua puhas väljanägemine ja laudadele ilmunud lilled ei olnud tingitud revidendist, vaid uuest koristajast. Einelauda ei käinud revideerimas mitte toitlustustrusti, vaid TRÜ söökla rahvakontroll. Samuti on vale süüdistada einelauda külmtoitude müümises «Rahvaköögi».

Ametiühingukoosolekul räägiti peamiselt einelaua teeninduskultuurist ja menüüst, sellest, et need kaks olenevad eelkõige einelauapidajast.

Koosolek otsustas: 1) üliõpilastele tuleb anda sooja toitu kella 14. 15-ni; 2) viia senine einelauamüüja teisele tööle.

Nüüd töötab füüsikahoone einelauas uus müüja.

ÜLLE RONGAS

25 uut tantsijat

Ikka enne uut aastat võtab rahvakunstiansambel uuteks liikmeteks esmakursuslasi traditsioonilisel halja oksa õhtul. 19. detsembril kirjutasid oma nimed kroonikaraamatusse 25 «rebast». Läbi rahvusmustriga kirjatud vöödest väravate astusid nad suurde sõprusringi. Pärast rahvuskirjalise ansamblilipu sissetoomist ütles kunstiline juht Henn Tiivel, et tantsijal tuleb loobuda paljust ahvatlevast, näha rohkesti vaeva, taluda ville. Ainult kõige sitkematele ja tublimatele avab rahvakunstivaramu oma uksed.

Kinnitamaks kuulumist sõprusringi jäi värsketele tantsijatele rinda kelluke, mille kõlina peale ikka ja jälle kokku tullakse. Pärast tootuse andmist näitadi paari kuu jooksul õpitut. Õhtu jätkus jõu-, osavus- ja rahvalike mängudega.

VAMBOLA PAAVO

Ministri käskkiri

Konverentsi «Nõukogude kooli kujunemine Eestis» hea organiseerimise eest avaldas KKEH Ministeerium tänu **dots. ALEKSANDER ELANGOLE, õppeprorektor VALTER HAAMERILE** ning kirjastus- ja trükiosakonna juhatajale **MARTA RAISMALE.**

Juubeliintervjuu ALBERT PALTSERIGA

17. jaanuaril saab 50-aastaseks õigusteaduskonna dekaan, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja dots. Albert Paltser. Ajame dekaani kabinetis veidi juubelijuttu.

Töötate õigusteaduskonnas 1960. aastast alates. Millised on sellel ajal toimunud olulised muudatused teaduskonnas?

«Muudatusi iseloomustavad ehk kõige paremini järgmised arvud. 20 aasta jooksul on teaduskonda juurde tulnud 21 uut koosseisulist õppejõudu. Õppejõudude üldarv on kasvanud 17-lt 30-le. Selle aja sees on kaitstud 5 doktori- ja 13 kandidaadiväitekirja, loodud kriminoloogialaboratoorium. On kasvanud üliõpilaste arv.»

1966. aastal kaitsesite väitekirja «Kriminaalkaristusest vabastamine Nõukogude kriminaalõiguse järgi». Väitekirja kallale asusite ilmselt 1960. aastal, mil tulite õigusteaduskonda assistendiks. Hiljem jätkasite aspirandina. Mis meenub dissertandi-seisusest ja tollest ajast üldse?

«Eelkõige meenub väga tihe kontakt oma juhendaja professor Helmut Kadariga. Käisin peaaegu igal laupäeval kl. 10 tema juures, vestlused kestsid 3—3,5 tundi. Aasta jooksul näiteks jäid sellised vestlused pidamata vaid 5—6 laupäeval. See oli väga hea kool, mille eest olen talle tänulik.

Veel võiks märkida, et tol ajal oli aspirandil küllaltki suur ühiskondliku töö koormus. Kuulusin teaduskonna parteibüroosse, täitsin teaduskonna rahvakontrolligrupi esimehe ülesandeid. Kogu aspirantuuri ajal olin kursusejuhendaja. Lisaks veel mitmeid ühekordseid ülesandeid.»

Olete aktiivselt tegelnud ühiskondliku tööga. Kursusejuhendaja, teaduskonna parteibüroo liige ja sekretär, õigusteaduskonna nõukogu sekretär, juriidiliste rahvaülikoolide vabariikliku nõukogu liige, EKP Tartu Linnakomitee ideoloogiakomisjoni liige, EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja, TRÜ rahvakontrollikomitee esimees — kui nimetada olulisemaid ühiskondlikke ülesandeid. Milline neist on Teile kõige lähedasem olnud?

«Kõige lähedasemad on olnud need, mille raames on tulnud tegelda õppetöö täiustamise ja arendamisega.»

Perekonnas on kaks last. Tütar Reet on defektoloogidiplomiga, poeg Peeter õpib ülikoolis majandust. Kas lootsite, et lapsed lähevad isa jälgedes?

«Olen alati soovinud, et lapsed ise valiksid endale sellise elukutse, mis on hendele kõige vastuvõetavam ja lähedasem.»

Eeloleval viiel aastal töötab õigusteaduskond Teie juhtimisel. Millised põhiprobleeme näete teaduskonna ees?

«Kõigepealt näen vajadust laiendada teadusdoktorite ja -kandidaatide järelkasvu küsimus. Meie teaduskonna õppejõudude praegust koosseisu arvestades on lähema kümne aasta jooksul vaja juurde viit doktorit ja kümmekond kandidaati. Nendest umbes pooled peaksid kaitsma dissertatsioonid lähema 5 aasta jooksul.

Teiseks on tarvis lähemal ajal hakata tugevdama sidemeid ning arendama koostööd teiste kõrgkoolide õigusteaduskondade, juriidiliste instituutide ja praktikaasutustega. Sidemed on praegu võrdlemisi tagasihoidlikud. Kontaktide tugevdamine on vajalik eelkõige teadustöö efektiivsuse tõstmiseks.

Kolmandaks, õppeedukust tuleb hoida vajalikul tasemel. Sellega on seotud üliõpilastes asjalikuma ja tõsisema töössesuhtumise kasvatamine. On oluline, et sõnad üliõpilaste omavalitsusest muutuksid tegelikkuseks.

Neljandaks, teaduskonnas tuleb pöörata enam tähelepanu olemasolevate traditsioonide kinnistamisele ja uute kujundamisele.»

Jääb üle soovida juubilarile õnne tähtpäeva puhul ning edu nende ülesannete lahendamisel.

Juubilariga vestles kolleeg ja õpilane
JAAN SOOTAK

Head põrumist!

«Kuidas läks?»
«Kolme sain.»
«Sul oli ju eriala eksam».
«Seda hullem. Pealegi ma õppisin kõvasti. Ausõna.»
«???»
«Tead, ta küsis niisuguseid kohti, mida ise polnud loengus kõnelnud ja raamatuis ka ei olnud.»
«Sa vist ei pannud kõike tähele.»
«Mis seal enam. Kolm on käes ja stipp on läinud.»

*

«Tead, ma sain viie!»
«Tubli.»
«Viie väärt ma ikka pole. Lugesin küll neid teoseid, kõike läbi ei saanud. Oma punkte teadsin, aga Tiia piletit poleks tõesti osanud.»
«Käisid korralikult loenguil.»
«Viimasel ajal jah. Teisi pinnis ta tõepoolest rohkem.»

*

Kõrgkoolides käib sess. Juba tükk aega. Ülikoolis toimub iga päev peaaegu kahekümnes auditooriumis mõne aine eksam. Terve talvesessiooni jooksul tuleb neid kokku ligi 450. Pannakse välja 14 000—15 000 nelja ja viit, aga ka 300—400 kahte. «Nii kordub peaaegu igal sessioonil,» ütles **õppeosakonna juhataja MATI SALUNDI.**

Täna on teisipäev. Kuidas senini läinud?

«Normaalselt. Need, kes 5. jaanuaril alustasid, lõpetavad 25. kuupäevaks. Paljudel vanematel kursustel on eksamid juba läbi: stomatoloogia III, IV ja V kursusel, viimase kursuse füüsikuil ja keemikuil, juristidel, rakendusmatemaatikuil, suurel osal majandusteaduskonna tudengitel jt. Kehakultuuriteaduskonna noorim kursus on juba Käärikul tavakohasel õppepraktikal. Vanemate kursuste tulemused on üldiselt alati head. Nemad nii kergesti enam läbi ei kuku. Ikka teevad muret II ja III kursuste tulemused.»

Õppeosakonda jooksevad kokku head ja halvad andmed. Kas on tulnud ettenägematuid arusaamatusi? Võib-olla pole mõni rahul temale pandud hindega ja tuleb teie juurde?

«Ei. Praegu võib nii tulemuste kui eksamite käiguga täiesti rahul olla. Õppeosakond kontrollib ju pidevalt sedagi, kas üliõpilased ja õppejõud eksami alguseks kohal on, kas on olemas eksamileht, nõuetekohased piletid jm. Üliõpilased võiksid meeles pidada, et eksamile tuleb kaasa võtta peale õpinguraamatu ka pass.»

Kuidas seletada loengult puudumise ja kehva eksamihinde seost? Tudeng kurdab, et puudujalt küsitakse ikka rohkem kui teistelt?

«Siin pole midagi iseäralikku. Õppejõu teatud subjektiivne huvi on igati põhjendatud. «Miks minu loenguid ignoreeritakse?», «Kas minu ainet teatakse nii hästi?», «Võib-olla tegi üliõpilane minu loengu ajal raamatukogus iseseisvalt tööd?», «Kas ta on ka selle materjali ära õppinud, mida loengul kõnelesin, aga mujal ei leidu.» Ka puudunuil tuleb tõepoolest materjal endale väga hästi selgeks teha.»

Aga kui üliõpilane põhjendab loengult puudumist sellega, et õppejõud loeb sõna-sõnalt õpiku teksti?

«Kui aine kohta on kõik materjal õpikuis olemas, on vaja traditsiooniline loeng muuta pigem seminariks. Loenguil võiks anda põhiandmed, põhiseisukohad, raskemad lõigud, seminariks võiks üliõpilane aga mõne osa iseseisvalt läbi töötada. Täielikult loengut ja õpikut dubleerida ei ole otstarbekas.»

*

Aga eksamid käivad. «Kuidas läks?» on päevaküsimus. On veel niikaua, kuni võib öelda, et täna sai läbi.

KAIA PAJU

Ülikool 350

Ala-komisjonid olid koos

Esmaspäeval tulid kokku ülikooli juubelikomisjonide esindajad. Õpperektor prof. U. Palm tegi lühiülevaate senitehtust, üksikasjalikumalt kõnelesid ettevalmistustööst mitme alakomisjoni juhid. M. Reinfeldtilt saime teada, et selle aasta märtsist hakatakse rajoonides pidama teaduse päevi. Mõneks nädalaks pannakse kohapeal välja meie rändnäitus. Naiskoori pikemal kontserdireisil Nõukogude Liidus tutvustab samuti üks ülikooli esindaja TRÜ-d. Ajalookomisjoni ja ajaloomuuseumi ühissessioon peetakse oktoobris. Kavas on veel rida teisigi üritusi.

Edenevatest kirjastusasjadest kõneles kirjastuskomisjoni esimees V. Haamer. Kiirustada tuleb mõistagi käsikirjade autoreil. Majandusküsimustest kõneles vastava komisjoni esimees halduprorektor A. Otstavel. Propagandakomisjoni esimees dots. kt. M. Lauristin tutvustas juubeliks tehtavaid filme ja saatesarju. 21. jaanuaril toimub ülikoolis pressipäev, kuhu on kutsutud vabariigi ajakirjanduse esindajad.

Ühiskondlik töö ja ülikooli juubel

Möödunud aasta novembris moodustati seoses ülikooli 350. juubeli ettevalmistamisega nn. üleülikooliline ühiskondlike tööde staap. Selle ülesandeks on organiseerida ja juhtida üliõpilaste ja töötajate ühiskondlikku tööd ning pidada selle arvestust.

Vastavalt rektori käskkirjale tuli 20. detsembriks moodustada staabid ka teaduskondades ning teistes allüksustes, määrata ühiskondliku töö volinikud.

Kahjuks ei ole mõned teaduskonnad veel senini suutnud luua staape ega määrata volinikke. Loodame, et see töö ei ole üle jõu käiv majandus- ja matemaatikateaduskondadele ning administratsiooni allüksustele.

Korraldamaks paremini staabi tööd, ootame ülikooli juubelikomisjonidelt ja -toimkondadelt vastavaid tööplaane, kus oleks ära näidatud täpsemalt ühiskondlik töö, tähtajad ja tööjõu vajadus. Ülikooli juubeli edukas korraldamine sõltub meist endist. Kindlasti on iga üliõpilane ja töötaja suuteline andma selleks omapoolse panuse. Seetõttu on üleülikoolilisel staabil plaanis välja jagada individuaalsed ühiskondliku töö arvestuskaardid tehtud tööde täpse arvestuse pidamiseks. Teaduskondade staapidelt ja struktuursete allüksuste volinikelt ootame iga kuu esimeseks ja viieteistkümnendaks kuupäevaks aruandeid tehtud töödest.

Kõik objektile saadetud töötajad peaksid leidma rakendamist ning olgu kindlustatud töövahenditega. Ei tohi ette tulla niisuguseid juhtumeid, et abi jääb kasutamata, nagu näiteks raamatukogu ehitamisel, kus vajati nelja transporttöölist kella 19-ks, kuid tööle neid ei pandud. Samuti on tarvis vältida olukordi, kus tööjõu vajadus on ette teada, kuid staabilt palutakse seda alles eelneva päeva õhtul.

UDO SÕÕRU,
ühiskondlike tööde staabi esimees

Rektori käskkiri

Viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö ning agara ühiskondliku tegevuse eest avaldas rektor 60. sünnipäeval tänu **soome-ugri keelte kateedri professorile PAUL ALVRELE.** 50. sünnipäeva puhul avaldas rektor kiitust hea töö eest **insener RUTH MICHELSONILE.**

Tänu ELKNÜ TRÜ komitee sekretärina aktiivse ideelis-poliitilise ja organisatsioonilise tegevuse eest pälvis **MADIS KALLION.**

10 AASTAT ETTEVALMISTUSOSAKONDA

KALLE VELSKER

Kõrgkooli arengutendentsid NSV Liidus tõstatasid kuuekümnendatel aastatel vajaduse suunata kõrghariduse omandamisele endisest rohkem töölisnoori. Üks selle ülesande lahendamise teid oli kõrgkoolide juurde ettevalmistusosakondade loomine. Ettevalmistusosakonnad loodi kõrgkoolide juurde 1969. aasta sügisel. TRÜ-s avati see 1. augustil 1970. Nii oli 1979/80. õppeaasta ülikooli ettevalmistusosakonnale kümnes tööaasta.

Ettevalmistusosakonna esimeseks juhatajaks-dekaaniks määrati dots. A. Mitt, kes töötas nimetatud kohal 3. aprillini 1974, mil lahkus tööelt tervislikel põhjustel. 1974. aasta aprillist töötab ettevalmistusosakonna juhatajana allakirjutanu.

Esimesel tööaastal oli meile antud veel vanemlaborandi ja laborandi koht, mis hiljem asendati ühe kohaga. Alates 1970. aastast töötab sellel kohal E. Hindoala.

Seoses ettevalmistusosakonna avamisega sai ülikool juurde üle kümne õppejõu koha, mis jaotati vastavalt koormusele kateedrite vahel. Tegelikult teeb ettevalmistusosakonnas tööd 20—24 inimest aastas, kellest vaid 1—2 ei tööta põhikohaga ülikoolis. Kraadiga inimesi on õppejõudude seas 10—12, dotsente ja vanemõpetajaid 14—16. Vaid mõnel õppejõul on pedagoogiline staaž alla 10 aasta. Momendil on 12 õppejõul ettevalmistusosakonnas töötamise staaž üle 5 aasta. Neist van.-õp. V. Kingisepp ja dots. A. Pae töötavad ettevalmistusosakonnas selle loomisest alates.

Et kümneaastase tegevuse vältel on ettevalmistusosakonna töös ja tulemustes ilmnenud mitmeid seaduspärasusi ning tendentse, kuid on kerkinud ka rida probleeme, siis annamegi neist järgnevalt kokkuvõtliku ülevaate.

1. Vastuvõtu üldine dünaamika

Riikliku plaani kohaselt tuleb TRÜ ettevalmistusosakonda igal aastal vastu võtta 150 inimest. Seni on plaan jäänud täitmata vaid 1971. aastal, mil õppima asus 110 kuulajat. Peamiseks põhjuseks oli vastuvõtueeskirjade täpsustamine (nõuti vähemalt aastast pidevat tööstaaži viimasel töökohal) ning senise seadusandluse täpsem tõlgendamine. 1978. aastal võeti ministeeriumi loal ettevalmistusosakonda 150 kuulaja asemel 158.

Plaanilised 150 kohta jaotusid erinevatel aastatel järgmiselt: 1970/71. õ.-a. 75 päevases, 50 kaugõppes, 25 õhtuses; 1971/72.—1975/76. õ.-a. 125 päevases ja 25 kaugõppes ning alates 1976/77. õ.-a. kõik 150 kohta päevases osakonnas.

Kaugõppe ja õhtuse rühma likvideerimine oli tingitud väga madalast õppeedukusest.

Üldine konkurss ettevalmistusosakonda kasvas 1971. aastast (8 avaldust 10 kohale) kuni 1976. aastani (17 avaldust 10 kohale), 1977. ja 1978. aastal oli 16 avaldust 10 kohale, 1979. aastal aga 13 avaldust 10 kohale. Möödunudaastane konkursi languse (üldine avalduste arv vähenes 50 võrra) põhjus ei ole veel selge, kuid tundub, et see on üldisemat laadi, sest sama toimus ka TPI-s ning TPedI-s (konkurss ei ületanud ühte inimest kohale).

Kaugõppeosakonna likvideerimine 1976. aastal avalduste arvu ei vähendanud, see isegi suurenes (1971.—1975. aastal oli 14 avaldust, 1976.—1979. aastal aga 16 avaldust 10 kohale).

Konkursile negatiivsena mõjuvaks teguriks on alati olnud asjaolu, et vabariigi ettevõtted ning organisatsioonid, kellel on ettevalmistusosakonda suunamise õigus, ei tunne erilist huvi TRÜ erialade vastu ning käsitavad suunamist ülikooli ettevalmistusosakonda kui hea tööjõu kaotamist (suunata võib aga just igati eesrindlikku noort töötajat). Ministeeriumidel, ametkondadel ja suurematel ettevõtetel on küll vabariigi valitsuse määrusega kehtestatud suunamise plaan, kuid see katab (erinevatel ajavahemikel) 68—80% vastuvõtu üldisest plaanist.

Puuduv osa kuulajaskonnast tuleb komplekteerida armeest vabanevate noormeestega. Kui nüüd üldine konkurss tekib vaid mõne eriala arvel (s. t. osal erialadel on suur konkurss, teistel aga üldse mitte), on olukord, kus asutuste suunamisplaan on täidetud, kuid ettevalmistusosakonda korralikult komplekteerida ei saa. Oluline osa on seejuures ka vastuvõtu maksimaalmääradel (20—30% I kursusele võetavate arvust), mis kinnitatakse iga eriala kohta vastuvõtukomisjoni poolt.

TRÜ ettevalmistusosakond on igal aastal komplekteeritud erialati väga ebaühtlaselt. Selle põhjuseks on kuni 40-kordne konkursi erinevus üksikutel erialadel. Kahjuks ühtivad seejuures suure (samuti väikese) konkursiga erialad nii ettevalmistusosakonnas kui ka vastuvõtul I kursusele. Öeldu nähtub ka järgnevast tabelist.

Teaduskond	Avaldusi 10 aasta jooksul	Konkurss [1] 10 aasta jooksul	Konkurss [1] aastail 1976—1979
1. Õigust.	450	4,0	3,4
2. Ajaloot.	393	2,5	2,2
3. Bioloogia-geograafiat.	285	1,6	1,7
4. Majandust.	344	1,5	1,4
5. Filoloogiat.	306	1,0	0,8
6. Arstit.	402	0,9	1,0
7. Kehakultuurit.	84	0,8	0,7
8. Füüsika-keemiat.	38	0,2	0,2
9. Matemaatikat.	20	0,1	0,1
Kokku	2312	1,5 [2]	1,6 [2]

Märkus. 1) et konkurss erialade kaupa oleks võrreldav, on siin leitud avalduste arvu suhe I kursuse vastuvõtu kahtekümnesse protsenti; 2) üldkonkurss on leitud lahkunud avalduste arvu suhtena vastavatesse plaanilistesse vastuvõttudesse (1500 ja 600).

Sobivate kandidaatide väljavalik ettevalmistusosakonda toimub vestluses, millest võtavad osa teaduskondade esindajad. Teinud kindlaks sisseastujate teadmiste taseme varem fikseeritud eksamiainetes ning tutvunud sisseastujatega, püüavad teaduskondade esindajad suunata sobivaid inimesi erialadele, kus on väike konkurss. Hästi läbimõeldult on seda teinud majandusteaduskond ning seetõttu on ettevalmistusosakonna lõpetajate arv ja tase kõigil erialadel suhteliselt ühtlane.

(Järgneb)

Nemad olid parimad

ÜTÜ

ÜLIÕPILASTE LÄINUD AASTA TEADUSTÖÖDE VABARIIKLIKU KONKURSI LAUREAADID

I järgu diplom, rinnamärk ja rahaline preemia (vanemad kursused):

ajaloot. August Sarap, Jelena Lukjantšenko, Anželika Reinus, Dainis Ozolinš;

arstit. Vladimir Neklessa, Meelis Vainu, Margus Viigimaa, Kristine Toom, Tiiu Seim, Katrin Koduvere, Sirje Suits, Anu Ansip;

bioloogia-geograafiat. Jaan Habicht;

filoloogiat. Jelena Šerstobitova, Jelena Timofejeva, Jelizaveta Kostandi;

füüsika-keemiat. Kalev Tarkpea, Leonid Roitman, Karmen Kurvits, Enn Lust;

kehakultuurit. Nadežda Ossipova;

majandust. Juhan Kivirähk, Jaan Krinal;

matemaatikat. Tarmo Metsmägi, Aleksandr Tolpin;

õigust. Vardo Naeris, Tiiu Šmider.

Esimese järgu diplom ja rinnamärk:

ajaloot. Karin Lippus, Priit Raudkivi, Luise Oun, Maie Madar, Ülle Kuusksalu, Anu Orasson, Aleksander Pulver, Elna Namm, Ene Talviste, Katrin Hauk;

arstit. Ülle Toomasberg, Kai Tennisberg, Lea Kuhja, Marge Poska, Ants Lõhmus, Vassili Sofilkanitš, Margot Linder;

bioloogia-geograafiat. Martin Zobel, Angela Teeveer, Ruth Hint;

filoloogiat. Ülle Maasing, Sirje Pütsepp, Ülli Lindjärv;

füüsika-keemiat. Sirje Kahu, Arvo Käärd, Mihhail Rozman, Andres Stolovitš, Liia Krumm;

kehakultuurit. Kalev Pulla, Ain Niineste, Ille Kukk;

majandust. Gennadi Kolesnikov, Tiina Sibul, Meelis Roosimägi;

matemaatikat. Mare Just, Toomas Raus, Ants Aasma, Einar Rull;

õigust. Jüri Raidla, Epp Haabsaar, Andrus Kozlov.

Teise järgu diplom ja rinnamärk (nooremad kursused):

ajaloot. Heiki Valk, Mart Laar, Margus Laidre;

arstit. Eduard Astel, Vambo Vahar, Mart Riispere, Jüri Vahtramäe, Ellen Võpsu, Rita Lobatkina, Mare Mandrat, Eva Nestor, Krista Helde, Lea Paeoja, Tõnis Altsaar, Maano Tihas, Maris Kiristaja;

filoloogiat. Malle Pesti, Inga Koop, Tiina Maasik;

füüsika-keemiat. Indrek Peil, Jaak Lippmaa, Margus Rätsep;

kehakultuurit. Andres Põhjala, Rita Suursaar, Johannes Kert, Karmen Braun;

majandust. Maia Rätsep, Aili Kask;

matemaatikat. Toomas Lepikult, Tõnu Tamm;

õigust. Ülle Kärp, Ain Alvin, Irene Valtin, Jaan Toomepärg.

Teadustööde juurutamise konkurssülevaatus

See konkurssülevaatus toimus ülikoolis möödunud aastal esmakordselt. Ülevaatuse eesmärgiks on stimuleerida uurimistöö kvaliteedi ja efektiivsuse tõstmist ning kiiremini evitada rahvamajandusse lõpetatud teaduslike uurimistööde tulemusi. Konkursi eesmärgiks on ka juurutamistegevuse propageerimine; uute efektiivsete juurutamisvormide ja -teede otsimine; perspektiivsete tööde väljaselgitamine eesmärgiga lülitada need haruministeeriumide ja rahvamajanduse arendamise riiklikesse plaanidesse.

Konkureerisid tööd, mille tulemused on juurutatud viimaste aastate jooksul, sõltumata töö enda lõpetamise ajast. Ülevaatus toimus etapiviisiliselt: 1) kateedrite ja teaduslike allüksuste vahel; 2) teaduskonnas; 3) üleülikooliliselt.

Esitati 22 tööd: füüsika-keemiateaduskonnast 4; majandusteaduskonnast 4; kehakultuuriteaduskonnast 1; ajalooteaduskonnast 8; matemaatikateaduskonnast 2; ÜMPI-st 2; üleülikoolilistest kateedritest pedagoogika kateedrist — 1.

Ülikooli komisjon otsustas esikohta mitte välja anda. **II koha saavutasid järgmised tööd:**

1. Elektroaerosoolide generaator (juhendaja L. Visnapuu);

2. Hapnikuanalüsaator (v.-õp. T. Tenno);

3. «Arvutite kasutamine statistilises andmetöötluses ja statistilise andmetöötlussüsteemi täiustamine ning juurutamine arvutil «Minsk-32»» (juhendaja dots. E. Tiit).

III koht:

1. «Sportlase tugi-liikumisaparaadi sporditraumade ennetamise aluste väljatöötamine löögilise iseloomuga koormustele» (juh. dots. A. Vain);

2. «Süsteemi dünaamika ülesannete lahendusalgoritmide koostamine ja numbriline lahendamine» (juh. prof. Ü. Lepik);

3. «Türeoidset hemostaasi toetavate mehhanismide uurimine» (juh. A. Kallikorm);

4. «Eesti NSV ajalugu» (juh. prof. K. Siilivask);

5. «Ioontsüklotronresonantsi spektromeetri kõrgvaakuumsüsteemi konstrueerimine ja ehitamine» (juh. prof. K.-S. Rebane).

Järgmine selline konkurss toimub ülikooli 350. juubeli aastal, s. o. 1982. aasta esimesel poolel. Ootame töid, mis on juurutatud aastail 1980—1981. Konkurss toimub eraldi humanitaar- ja tehnilistel aladel.

REET LEHEMETS,
TO insener

Žürii hakkab naerma

Kui muidugi hakkab. Ehk ikkagi on toimetuse naljavõistlusele saadetud 24 huumoripala ja 5 joonistuse seas naermaajavaid. Neli muide on neist juba ilmunud. Nüüd on ligi aasta kestnud «TUHUU» e. tudengi huumor läbi ja žürii liikmed hakkavad üksi ja koos naljakamaid ja tuumakamaid järjekorda sättima. Tulemused püüame uue semestri algul ära trükkida. Aga nalja võib ja peab edasi tegema. Toimetus ootab uusi ja vanu kaasalööjaid!

Uusi trükiseid

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVII, Issue 1 (61). September 1980. Tartu 1980, 400 eks., 120 lk., 85 kop.

Eesti keele ajalooline grammatika. Häälikulugu. A. Kask. 1. vihik. Tartu 1980, 1000 eks., 96 lk., 15 kop.

Eesti keele ajalooline grammatika. Häälikulugu. A. Kask. 2. vihik. Tartu 1980, 1000 eks., 86 lk., 15 kop.

P. Peets. Jaekäibe ja toitlustusettevõtete käibe analüüs. Majandusliku tegevuse analüüs kaubanduses II. Tartu 1980, 300 eks., 88 lk., 15 kop.

Esinemiskavad ülikooli juubeliks

Ametiühingukomitee kuulutas välja meie ülikooli ajalugu ja tänapäeva tutvustavate kavade (agitbrigaadide) stsenaariumide konkursi. Tekst (8—10 masinakirjalehekülge) peaks olema mõeldud 15—20-minutilise kava jaoks. **Tööde esitamise tähtaeg on 16. veebruar 1981. a.** Tööd esitada märgusõna all (lisada kinnine ümbrik oma andmetega) ametiühingukomiteesse. Žürii kuulutab oma otsuse välja 27. veebruari ülikoolilehes. I kohale tulnud töö autor saab preemiaks 50 rbl., II koht — 30 rbl. ja III koht 20 rbl. Vastavatasemeliste tööde puudumisel võidakse preemiad ümber jaotada. Kavade esitamise esmaõigus antakse kevadel (märtsis) toimuval teaduskondadevahelisel taidluskonkursil kavade autorite teaduskonnakaaslastele. Kunstiliselt heatasemelistel esitajatel on võimalus esineda ülikooli teaduspäevadel nii meie vabariigis kui ka teiste liiduvabariikide ülikoolides (viimasel juhul peab esitus olema vene keeles).

Konkursil võivad osaleda kõik meie ülikooli üliõpilased ja töötajad, ka vilistlased.

Head pealehakkamist!

Ametiühingukomitee kultuurikomisjon

Tõlkevõistlus 1981,

järjekorras üheteistkümnes, toimub tavalistel tingimustel. Tõlge (novell, terviklik katkend romaanist, kokku 5—10 kaheintervallilist masinakirjalehekülge, või vähemalt kaks luuletust samalt autorilt) tuleb koos originaaltekstiga esitada vähemalt kolmes eksemplaris; tõlkida võib mis tahes keelest; osaleda võivad kõik, kes 1980. aasta kevadel olid või sügisel said TRÜ üliõpilasteks (ka kaugõppes); töö ei tohi olla varem trükis ilmunud; käsikiri tuleb varustada märgusõnaga, lisades suletud ümbriku, mis sisaldab tõlkija nime, teaduskonna, kursuse ja elukoha, ning **tuua hiljemalt 10. veebruariks 1981 ajalehe «TRÜ» toimetusse.**

TRÜ laulukonkurss

Noorsoolaulude konkursse on ülikoolis peetud juba viis. Teistest enam on aastate jooksul auhindu võitnud ansambel «Rentaablus», solistid Heli Raadik ja Valdo Randpere. Läinud konkursil said peaauhinna Urmas Nagel ja Heiki Lints huvitavate omaloominguliste laulude eest.

Tänavu me omaloomingulistele tekstidele nii suurt rõhku ei pane. Teksti sisutihedust ja tudenglikkust hindame aga endiselt. Ootame head vokaaltehnilist ja instrumentaalset taset. Ka lustakas lavaline liikumine ei jää arvestamata. Lüürilistegi laulude laulja astugu julgelt lavale.

Konkurss toimub märtsi teisel poolel. Täpsem info on veebruarikuu lehes.

Kõikidele lauluhuvilistele vaheajaks julget pealehakkamist ja püsivust toredate laulude leidmisel ning harjutamisel.

Klubi juhatus

EÜE

Atribuutika-konkurss

EÜE keskstaap kuulutab välja atribuutika ideekavandite konkursi. EÜE atribuutika moodustavad EMBLEEM, VIMPEL JA REKLAAMPLAKAT.

Võistlusel osalemiseks tuleb esitada ideekavandite komplekt (embleem, vimpel, plakat).

1. EÜE atribuutika väljendab EÜE tegevust üliõpilaskomsomoli ühe töövormina, sümboliseerib tema töö kasvatuslikku sisu.

2. Kõik atribuutika elemendid sisaldavad teksti «EESTI ÜLIÕPILASTE EHITUSMALEV» või tähekombinatsiooni «EÜE».

3. EÜE embleemi kantakse EÜE vormikuue vasaku käise ülemisel kolmandikul. Mõõtmete ülempiir 7×7 sm, kolmevärviline.

EÜE vimplikavand on kolmevärviline.

EÜE reklaamplakat on abivahendiks EÜE töö propageerimisel. Värvide arv ei ole piiratud.

4. Embleemil ja vimplil on aastaarv 1981 või 81. Atribuutika on mõeldud kasutamiseks mitme töösuve jooksul. Seetõttu oleks soovitav arvestada võimalust aastanumbrite, värvide ine. varieerimiseks atribuutika elementidel erinevatel töösuvedel.

5. Kõik kavandid esitada originaalmõõtmetes ja värvides.

6. Tööd saata aadressil: Tallinn, Kreutzi 20 (ind. 200001). EÜE keskstaap.

7. Tööle lisada märgusõnaga kinnine ümbrik, milles järgmised andmed: autori nimi, kodune aadress, telefon, töö- või õpingukoht.

8. Hinnatakse vaid neid töid, kus on esitatud kõigi atribuutikaelementide kavandid ja mis on postitatud hiljemalt 25. jaanuaril 1981.

9. Auhinnad parimatele atribuutikakomplektidele:
üks esimene preemia — 150 rubla;
kaks teist preemiat — à 75 rubla;
kolm kolmandat preemiat — à 50 rubla.
Vastava tasemega tööde puudumisel on žüriil õigus preemiaid ümber jagada või välja andmata jätta.

10. Konkursi tulemused avaldatakse 10. veebruariks 1981.

Esitatud töid ei tagastata.

Ühe autori esitatud tööde arvu ei piirata.

TARTU MARATON 1981

Valmistugem!

Suusatalve osavõturohkeimaks ürituseks kujuneb eeldatavasti jällegi Tartu suusamaratonmatk. 1980. aastal registreerus sellele 1791 julget, startis 1608 ja lõpetas 1511 kõige visamat.

SUUSAMARATON TOIMUB PÜHAPÄEVAL, 15. VEEBRUARIL. Ühisstart antakse samast kus eelmine kordki, s. o. Sihva—Valga maantee 2. kilomeetrilt Matu bussipeatuse lähedalt kell 9. Viimistletakse rajatrassi, et võimaluste piires vältida mullu esinenud kitsaid või igavaid rajalõike. 60—65 kilomeetri pikkuse sõidu järel lõpetatakse Tartus, kus saab korralikult pesta ja süüa ning pole enam kaugel koju minna.

OSAVÕTJATEKS oodatakse suusahuvilisi, kes on terved, läbi sõitnud mitusada suusakilomeetrit ning saanud spordiarstilt loa maratonmatkast osavõtuks. Üle 60-aastased sõitjad peaksid arstiga päris põhjalikult nõu pidama. Alla 16-aastased treenitud suusatajad peavad esitama arsti ja treeneri poolt alla kirjutatud eriloa.

REGISTREERIMINE on nii suurel spordiüritusel endastmõistetav. Tartlased saavad end kirja panna juba 12.—20. jaanuarini Tartu Turismiklubis Väike t. 5, (tel. 33-643). Seal asuv sekretariaat töötab 12.—16. jaanuarini kl. 15—19, 17. jaanuaril kl. 10—16 ning 19. ja 20. jaanuaril kl. 10—19. Registreerimisel tuleb esitada arstiluba ja stardimaks 5 rubla. Sissemaksul on kaks tähendust: 1) sellest kaetakse suur osa korralduskulusid (jooksõõk, saun, transport, raja tegemine, meened), 2) makstud raha tuletab hästi meelde treenimise vajadust (65 km läbisõit pole naljaasi!).

STARDIKORD NING TULEMUSED.

1980. aasta Tartu maratonist peale antakse kõigile osavõtjaile rinnanumber, fikseeritakse nende aeg ning trükitakse tulemuste protokoll. Sellel võttel on vähemalt kolm positiivset tulemust — saab võrrelda oma kohta ning aega teistega, saab võrrelda mitmete aastate sõiduaegu, saab paremini planeerida järgmiste aastate stardigruppe. Uuenduse kohta tehti ka palju kriitikat — ärgu aetagu segi matka ning võistlust.

1981. aasta suursõidul võetakse 1980. aasta kogemusi arvesse. Registreerimisel pannakse kirja koht eelmisel suursõidul või kehtiv spordijärk vastupidavusaladel. Nende andmete põhjal komplekteeritakse tugevuse järjekorras neli esimest stardigruppi. Viimasesse, viiendasse stardigruppi arvatakse need, kes registreerimisel panevad end kirja lahtris «Ei ole ajast huvitatud». V grupil soovitatakse väljuda ühisstardile järgneva 30 minuti jooksul nn. vabastardist nagu neljapäevakul. Nende nimed kantakse protokolli lõpuossa «Läbisid raja kontrollaja jooksul» (kohta ja aega ei nimetata). Stardis pääseb see matkagrupp üldisest rüsinast, rajal neist möödasõitjaid ei ole, teenuspunktides on aja peale sõitjate vool juba vaibunud. Mugavusi kui palju!

ARNE KIVISTIK

Nukraid mõtteid võrkpalliturniirist

Nende mõtete kirjapanijail on veel meeles ülikooli võrkpallimeistrivõistlused, mis avati piduliku defilee, rektori kõne ja karikate üleandmisega järjekordseks väljamängimiseks. Tänased tudengid ei saa seda mäletada, sest vähemalt viie aasta jooksul pole midagi taolist enam toimunud. Tegelikult ei ole asi rektori avakõnes, vaid selles, et aasta-aastalt jääb võrkpalliturniir hallimaks ja hallimaks, ning ühtlasi ka ebatõsisemaks. Järjest vähem publikut, pidulikkust, väljanägemist (särgid!) ja isegi mänge, sest nagu selgus võimlamaja seinalt turniiritabelitest, jäid naiste alagrupimängudest ligi pooled pidamata võistkondade loobumise tõttu.

Kas on mõtet loosida olematuid võistkondi ja näha vaeva mängude kava kokkuseadmisega selleks, et seda kohe ümber tegema hakata? Oleks arvatavasti aeg võistluste juhendit muuta, näiteks selles osas, et kehakultuuriteaduskonna võistkonnad moodustataks reaalsete võimaluste alusel, mitte kursuste kaupa — jäid ju sel korral kehakultuurlaste naiskonnad välja tulemata (kes alagrupis, kes finaalis). Võib-olla oleks vaja karistust teaduskondadele, kes võistkonna kergekäeliselt üles annavad. See ilmne lugupidamatus nii kohtunike kui ka vastasvõistkondade suhtes võiks näiteks maksta teatud arvu punkte, mis teaduskond kaotab spartakiaadi kokkuvõttes.

Me ei ole uurinud, kui palju on kehakultuuriteaduskonnas võrkpalli eriala üliõpilasi, keda neist määratakse turniiri läbiviijateks ja kohtunikeks ning kuidas nende vaeva hinnatakse. Arvata võib, et neid siiski rohkem on kui 2 või 3, kuid tundub, et neile tudengeile langeb liiga suur koormus ja tekib küsimus, miks just neid nii koormatakse.

ILLE PALM,
ANU LAANSALU

(Järgneb.)

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 30. jaanuaril.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 70. MB-01212.

«TRÜ» **«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.**

AR Ft. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1250) Reedel, 30. jaanuaril 1981 XXXIII aastakäik

EKP XVIII KONGRESS

Kolmapäeval algas Eestimaa Kommunistliku Partei XVIII kongress. Suurfoorumil tehti kokkuvõtteid NLKP XXV ja EKP XVII kongressi otsuste täitmisest. Meie vabariigi kommunistide kõrgeimal foorumil seati ka edaspidised sihid. Esimesel päeval kuulasid delegaadid EKP Keskkomitee esimese sekretäri Karl Vaino põhjalikku aruannet, samuti revisjoni- ja mandaatkomisjoni aruannet ning ettekannet NLKP Keskkomitee projektist partei XXVI kongressile «NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuunad aastaiks 1981—1985 ning ajavahemikuks kuni 1990. aastani.»

Kongressile eelnesid parteialgorganisatsioonide aruande- ja valimiskoosolekud ning -konverentsid. Kokkuvõtteid senitehtust tehti ka ülikooli IV parteikonverentsil ning linna XXV konverentsil. TRÜ-d valiti esindama EKP XVIII kongressile rektor prof. Arnold Koop ja parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris.

EKP TRÜ komitees

● 5. jaanuari istungil võeti **NLKP liikmeks** füüsikaosakonna nooremteadur **Aleksander Luštšik**, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane **Oleg Kvašnin** ja žurnalistikaosakonna diplomand **Aarne Rannamäe.**

● **Informatsiooni EKP TRÜ komitee ja TRÜ nõukogu otsuse «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest» täitmise kohta filoloogiateaduskonnas andis teaduskonna parteibüroo sekretär dots. K. Uustalu.**

● 19. jaanuari istungil võeti **NLKP liikmeks** ÜMPI immunoloogia labori juhataja **Raivo Uibo.**

● **Administratsiooni parteigruppide tegevusest kõneles administratsiooni parteibüroo liige v.-õpet. I. Gräzin.** Töötab 4 gruppi: õppetöökoda koos TO konstrueerimis-eksperimentaalosakonnaga (E. Kasearu juhtimisel), teadusosakond (L. Pung), majandusosakond (T. Kleimann) ning õppe-teeninduso-sakond (E. Padar). Parteigruppide põhilised küsimused on seotud otseste tööülesannetega. Esile tõsteti õppetöökoja kommuniste, kes ehitasid endale ühiskondlikus korras materjalilao. Raamatukogu uue hoone ehitusel töötati 800 tundi. Riiulite jaoks valmistati puuduvaid detaile. Sisukas on olnud teistegi gruppide tegevus. Pidevalt on päevakorral üleülikoolilised probleemid, millest kolm kõige olulisemat on üha keerulisemaks muutuva riistvara remontimine ja teenindamine (selleks on tarvis kõrge täpsusastmega seadmeid), küttesüsteemide korrastamatus ja kütjate kaadri voolavus ning transpordiprobleemid.

● **Kursusejuhendajate tööd ajaloo- ning kehakultuuriteaduskonnas tutvustasid vastavalt parteisekretär dots. kt. K. Jaanson ja dekaan prof. A. Viru.** Mõlema viimase päevakorrapunkti kohta võeti vastu otsus.

Komsomoli-kroonika

ELKNÜ TRÜ komitee 23. detsembri istungil

● **võeti ÜLKNÜ liikmeks filoloogiateaduskonna vene osakonna diplomand Svetlana Sagorskaja.**

● **NLKP liikmeks astumiseks sai soovituse 1980. aasta majandusteaduskonna lõpetanu Anatoli Poljakov.**

● **Ülikooli komsomolikomitee õppesektori juhataja ning ühtlasi komitee liikme kohustest vabastati Birute Klaas (fil. V k.).**

● **Ülle Lepp rääkis ettevalmistustest talviseks eksamisessiooniks.** Suurelt jaolt on õppetöösse suhtumisele kaasa aidanud vahearvestused. Nendest kokkuvõtetest selgusid võlglased ja nii sai võlgnevuste likvideerimisele õigel ajal tähelepanu pööratud.

● **Kõne all oli veel uute vormide otsimine tööks keskkooliõpilastega.**

Majandusõpetuse tulek Tartusse ja selle arenemine TRÜ majandusteaduskonnas

Meie ülikooli 350. aastapäeva eel on mõistetav huvi, mis valitseb TRÜ ajaloo vastu igas teaduskonnas. Majandusteaduskonnas valmis autorite kollektiivi (teadur E. Jaanus, prof. U. Mereste, laborijuhataja E. Haljaste, prof. F. Sauks, prof. R. Hagelberg, dots. V. Krinal, dots. H. Pauts, dots. P. Viires, dots. E. Kaitsa, prof. H. Müür) ühistööna teaduskonna kaugemat ajalugu ja nüüdisaega käsitlev uurimus.[1] Kuigi kogumik sisaldab ennekõike metoodilist materjali ning on mõeldud kasutamiseks üliõpilastele, on siin palju huvipakkuvat teistelegi.

Käsitlus algab 1632. aastast, mil Tartusse kõrgkool asutati. Siis polnud majandusteadused veel iseseisvad õppeained: neid loeti mõne teise eriala koostisosana. Näiteks ökonoomikat ja raamatupidamist õpetati filosoofiateaduskonnas. Uurimus lõpeb 1980. aastaga, mil TRÜ majandusteaduskonda kuulus viis erialakateedrit ligikaudu 40 õppejõuga. Õppejõudude, teenistujate ning kõigi õppevormidega hõlmatud üliõpilaste koguarv aga ulatub tuhandeni.

Raamatusse on paigutatud palju fotosid alates maailmakuulsast Etienne Laspeyres'st kuni tänapäeva õppejõududeni.

Teaduskonnas on peetud plaane uurimuse avaldamiseks ka vene ja ühes võõrkeeles.

---

[1] **TRÜ majandusteaduskonna ajaloost ja tänapäevast.** Materjale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele. Vastutav toimetaja V. Raudsepp. Tallinn, «Valgus», 1980, 101 lk., hind 30 kop.

VAMBOLA RAUDSEPP

Kaugüliõpilased tulid talvesessioonile

Filoloogiateaduskonna kaugõppes on kibedad päevad: 23. jaanuaril saabusid talvesessioonile kuuendad kursused, 26.—28. jaanuaril tulid Tartusse kõik ülejäänud. Nii peahoone, keeltemaja kui keemiahoone paljud auditooriumid on mittestatsionaarsete päralt. Nimekirjas on 552 üliõpilast, sessioonist peaks osa võtma vähemalt viissada kaugõppijat.

Nagu igal aastal, nii on tänavugi dekanaadil ja üliõpilastel rõõme ja muresid. Rõõmuga tulevad sessioonile võlgnevusteta üliõpilased, nad on saatnud ka kontrolltööd õigel ajal ning saanud tasulised kutsed. Süsteemikindlus, oskus oma aega planeerida ja soodustuste saamine töökohast teeb eduka õppimise kaugõppes võimalikuks. Sellised üliõpilased aitavad hoida teaduskonna õppeedukust ning ületavad teadmiste ja oskuste poolest paljusid statsionaarseid. Ka õppejõududele pakub rõõmu töötamine edukate üliõpilastega, kes ülikooli suure juubeli eel on taotlemas diplomit.

Olemata ja tulemata ei jää ka mured. Üsna paljud kaugõppeüliõpilased on distsiplineerimatud, halva töössesuhtumisega ja lohakad. Loenguil käiakse puhuti, vahesessioonidest puudutakse, eksamid ja arvestused jäetakse sooritamata, kontrolltööd saadetakse hilinemisega. Oma halba tööd püütakse põhjendada objektiivsete põhjustega, milleks on suur töökoormus, halb tervis, perekondlikud raskused jms. Suures hädas hangitakse oma töökohast tõendid, mida vastavad asutused õieti ei tohikski välja anda. Iga asutus peab vastavalt eeskirjadele soodustama oma töötajate õppimist kaugõppes ja looma neile võimalikult soodsad õppimistingimused. Mitmed asutused on aga korduvalt andnud tõendeid mittestatsionaarsete üliõpilaste süstemaatilise koormamise kohta. Eriskummaliseks muutub olukord juba siis, kui ema annab tõendi tütre suurte töökoormuste kohta, mis on põhjustanud võlgnevusi, kuigi tütar selles asutuses ei töötagi, kust tõend on antud. Selliste üliõpilastega tuleb dekanaadil pidevalt tegelda, sest neil on aina võlgnevusi. Nende pärast on muret seni, kuni nad lõpuks ikkagi ülikoolist välja langevad.

Sessiooni ajal tuleb ühiselt üle saada mitmetest raskustest. Võib tekkida olukordi, kus õppeosakonna poolt loenguteks antud ruumid pole vabad, mistõttu tuleb õppetöö ühest ruumist teise viia. Tuleb selgitada põhjusi, miks üks või teine õppejõud ei ilmu loengule ning laseb üliõpilasi oodata. Prorektori abi vajame siis, kui loenguruumid on kütmata, nagu juhtus möödunud aastal. Raskusi on ka majutamisega ja õpikute saamisega kogudest.

Dekanaadil on palve kõikidest arusaamatustest ja muredest kohe teatada meie abivalmitele töötajatele Endla Kaldemäele ja Maret Konsonile. Kiire informatsiooni puhul on võimalik mõndagi siluda ja parandada.

Sessiooni puhul tahaks üliõpilastele meenutada mõningaid nõudeid.

1. Eksamid ja arvestused tuleb sooritada sessiooni ajal (võimalikult ettenähtud päeval), eksamilehed aga tuua igal juhul viimasel sessioonipäeval dekanaati.

2. Võlgnevuste tekkimise puhul leppida õppejõuga kokku eksamiaja suhtes ning sellest tähtpäevast täpselt kinni pidada.

3. Hoida kontakti kursusehooldaja, õppejõu ja dekanaadiga, kui on raskusi mõnedes ainetes.

4. Kasutada maksimaalselt konsultatsioone, mille toimumise aegade kohta saadetakse kõigile teated.

5. Kõik dokumendid vormistada õigeaegselt ja seaduspäraselt.

Kuigi kaugõppes õppimine nõuab suurt eneseohverdust, sest tuleb kanda mitut koormat, pakub see rahuldust neile, kes on tulnud teadmisi ja oskusi omandama, saamaks oma ala headeks spetsialistideks. Väga hea planeerimise korral ilmnevad jõu- ja ajavarud, mille olemasolust õppijal võib-olla pole aimugi. Meie teaduskonna õppejõud suhtuvad suure poolehoiuga töökaisse ja püüdlikesse üliõpilastesse, säästmata aega konsultatsioonideks ja lisatundideks. Halb maine saadab vaid neid, kes püüavad kergel teel või pettusega jõuda diplomini. Enamasti sellised avastatakse ning neile jääb kõrgharidus kättesaamatuks. Filoloogiateaduskonna õppejõud ja kaugõppedekanaat soovivad kõigile mittestatsionaarsetele üliõpilastele jõudu, tervist ja püsivust, nii et loenguilt saadud ja iseseisvalt omandatud teadmistega oleks võimalik sooritada kõik eksamid ja arvestused ning tööle võiks tagasi minna puhta südametunnistusega. Kohe tuleb aga alustada vahe- ja kevadsessiooniks ettevalmistumist, sest õppetükid ja kontrolltööd ootavad.

Kõigile parimat õppimisrõõmu!

EDUARD VÄÄRI,
filoloogiateaduskonna
kaugõppeprodekaan

40 aastat kaadriosakonda

Kaadriosakond on niisugune koht igas asutuses, mis puudutab meid kõiki. Ülikooli 40-aastaseks saanud kaadriosakonda juhatab juba pikka aega ASTA LIIVAK. Kui palju meid, ülikooliinimesi, teie juures kirjas seisab?

«1. jaanuari andmete järgi on meil 3330 töötajat.»

Palju on aga neid, kes tegeleb nende 3330 inimese töölevormistamise, toimikute ja muu vajalikuga, mida me õieti ei teagi?

«Töölevõtmisega on ametis 6 inimest. Kokku on meid 8 (2 tegeleb üliõpilastega). Paar abilist on mujaltki. Kaadritöötaja argipäeva kuuluvad käskkirjad, tööraamatud, kaustad. Tööd on meil viimastel aastatel palju juurde tulnud. Minu arvates võiks üliõpilaste asjaajamine vabalt olla ühes kohas. Kus? Näiteks õppeosakonnas. Praegu peab tudeng jooksma paberitega õppeosakonna, dekanaadi ja meie vahet. Meie kaudu käib töölesuunamine, päevastele üliõpilastele töötamisloa andmine, eksmatrikuleerituile õppimisaegade paberite väljakirjutamine.»

Kui kaua olete osakonda juhatanud?

«Osakonna juhatamisest sai detsembris 17 aastat. Enne seda olin 3 aastat inspektor. Kokku tuleb ülikoolis töötamist juba paarkümmend aastat. Olen vist eelkäijaist kauem vastu pidanud. Mulle meeldib siin. Ülikooliinimestega on tore koos töötada. Nad on vastutulelikud, arusaajad, kannatlikudki. Osakonnas on staažikaid töötajaid teisigi: vaneminspektorid Liljan Mägi, Mare Paju ja Helve Kardmaa.»

Kuidas tuleb see väike, 8-liikmeline kollektiiv toime suure asutuse kaadritööga. Küllap on teilgi omad lahendamata probleemid?

«Eks me anname oma parima, kuid ülikooli allasutused on suurenenud ja suurenenud on ka meie töö. 1978. aastast lisandus veel käskkirjade registreerimine ja paljundamine, mis nõuab rohkesti aega. Varem tehti seda tööd kantseleis nagu volituste tõestamistki. Tööd on küll juurde tulnud, kohti aga mitte. Hädasti oleks tarvis veel paari inimest. Üks neist peaks kindlasti statistikat tegema hakkama. Kui aga kohti saaksime, ei tea, kuhu laud ja tool panna, sest ruumi enam ei ole. Varsti pole enam kaustugi kuhugi paigutada, sest kapid on täis. Meie kolmes väikeses toas peab olema ruumi ligi 9000 toimikule. Nii palju on ülikoolis praegu töötajaid ja üliõpilasi kokku.»

Ütlesite, et ülikoolirahvaga on meeldiv koos töötada. Mida me kõik aga senisest paremini tegema peaksime?

«Lahkumisavaldustega tullakse liiga hilja. Maksimaalne etteütlemisaeg on üks kuu. 2—3 päevaga me lihtsalt ei jõua tööraamatut ja lõpparvet vormistada.

Viis aastat tagasi saatsime allasutustele ühe paberi oma ettepanekutega. Seda võiks nüüd veel kord lehe kaudu meelde tuletada.»

Niisiis, peame meeles, et

● avaldus (allüksuse juhataja nõusolekuga), tööraamat ja pass tuua kaadriosakonda vähemalt 3 päeva enne tööleasumist;

● avaldus ülikooli ühest allasutusest teise üleviimise kohta esitada vähemalt 7 päeva varem;

● vakantsete õppejõukohtade konkurss pidada enne õppeaasta algust;

● allasutuste juhatajad jälgigu, et haigestumisest teatatakse kohe palgalauda, et lõpetatud töövõimetuslehed toodaks kohe kaadriosakonda. Kui põhitöötajat asendab ajutine töötaja, tuleb viimase tööle ilmumisel kohe teatada, kas asendaja vabastatakse või viiakse üle mujale;

● kõikidest kaadrikäskkirjadest teatagu allasutuse juhataja kohe asjaosalistele allkirja vastu.

Töö dokumentidega nõuab täpsust ja korrektsust. Hoidugem ka ise vigadest. Toimetuski saab siinkohal oma soovi teatavaks teha. Sageli on toimetusse jõudnud käskkirjadel vigu isikunimedes, eriti üliõpilaste puhul. Kõiki me üle kontrollida ei jõua ega teagi. Parandame neid, kus tekkis kahtlus või teame-tunneme üliõpilast ennast. Seepärast on palve kõigile: kirjutage nimed õigesti.

Kaadriosakonna töötajaile soovime jätkuvat jõudu! KAIA PAJU

Ministri käskkiri

Tööülesannete kohusetundliku täitmise eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 70. sünnipäeval **üldfüüsika kateedri inseneri AUGUST SOOD.**

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvisid 60. sünnipäeval ministeeriumi aukirja **soome-ugri keelte kateedri professor PAUL ALVRE** ning 50. sünnipäeval **teadusprorektor professor HERBERT METSA** ja **patoloogilise füsioloogia kateedri vanemõpetaja ANTS ALT.**

LEMBIT SUIT 60

Täna jõuab kuuekümnenda aastatähiseni analüütilise keemia kateedri dotsent keemiakandidaat Lembit Suit.

1945. aastal asus juubilar assistendina tööle anorgaanilise keemia kateedrisse. Kahe aasta pärast näeme teda juba lugemas anorgaanilise keemia kursust nii keemia- kui ka teiste osakondade üliõpilastele. 1964. aastal kaitses L. Suit kandidaadiväitekirja ioonivahetusest. 1970. aastal anti talle dotsendi kutse. Aastail 1968—75 oli L. Suit analüütilise keemia kateedri juhataja. 1975. aastast tänaseni töötab ta analüütilise keemia kateedri dotsendina.

Juubilari teadustöö on olnud seotud ioonivahetusprotsesside uurimise ning nende rakendamisega. Tema töö tulemusi on esitatud paljudel üleliidulistel teaduslikel konverentsidel ning vormistatud ligi neljakümne teadusliku artiklina.

Oma rikkalikke teadmisi ja praktilisi kogemusi on ta jaganud oma kolleegidega. Tema juhendamisel on kaitstud mitu kandidaadiväitekirja.

L. Suit on paljude aastate vältel lugenud nii keemiaosakonna kui ka teiste teaduskondade üliõpilastele üldist, anorgaanilist ja analüütilist keemiat, kolloidkeemiat, keemia õpetamise metoodikat, paljusid erikursusi.

L. Suit on hea teadussaavutuste propageerija ja populariseerija. Selle kinnituseks on suur arv populaarteaduslikke loenguid ja artikleid.

Kõige selle kõrval on juubilar leidnud aega eesti keemianomenklatuuri väljatöötamiseks. Ta on vene- eesti keemiaoskussõnastiku kaasautor. Tänuväärt tööd on ta teinud eestikeelse õppekirjanduse loojana.

L. Suit on olnud keemiaosakonna parteiorganisatsiooni sekretär, TRÜ ametiühingukomitee liige, palju kordi kursusejuhendaja, osakonna metoodilise komisjoni esimees, ühingu «Teadus» keemiasektsiooni esimees jne. Kõikidesse ülesannetesse on ta suhtunud suure kohusetundega.

L. Suit on erudeeritud õppejõud, kes on kodus mitte ainult keemiaprobleemides. Tema tööd iseloomustab äärmine põhjalikkus.

Soovime juubilarile head tervist ning et tal ka edaspidi jätkuks energiat ja innukust kõikides ettevõtmistes.

Kolleegid

VLADIMIR KILK 60

Pedagoogika kateedri vanemlaborandil Vladimir Kilgil täitus 16. jaanuaril 60 eluaastat. Juubilari lapsepõlv möödus eesti asunduses Suhhumi lähistel. Sõda tabas teda ajateenistuse ajal. Ta oli sõjas sapöör ning kuulus marssal Žukovi armees Berliini vallutajate hulka. Oma mälestustest on ta vestnud üliõpilastele.

1949. aastast alates on V. Kilk ülikoolis, algul vene filoloogia üliõpilasena, seejärel mitmetel kohtadel: vanemlaborandi ja õppejõuna vene kirjanduse kateedris, kus tema kitsamaks erialaks on olnud vene kirjandus 19. sajandil. Suured teened on V. Kilgil tõlgina, eriti filoloogia- ja pedagoogika-alaste tööde vahendajana. Õige paljud dissertandid on talle tänulikud autoreferaadi tõlke eest. Mõistagi on ta täitnud mitmeid ühiskondlikke ülesandeid.

Pedagoogika kateeder, kus V. Kilk seitsmendat aastat töötab, hindab teda abivalmiduse, mitmekülgsete võimete, eruditsiooni, huumorimeele ja paljude muude vooruste pärast, armastab lihtsalt kui inimest.

Pedagoogika kateedri nimel

INGE UNT

TRÜ NÕUKOGUS

● **Aasta viimasel koosolekul 26. detsembril hääletati dotsendi kutse taotlemise poolt bioloogiakandidaat Jaan Simiskerile ning meditsiinikandidaatidele Tiina Talvikule ja Heidi-Ingrid Maaroosile.**

● **Päevakorra põhipunkt käsitles NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi otsuse täitmist vene keele ja kirjanduse õpetamise parandamisest ülikoolis. Sellest kirjutab allpool pikemalt ettekandja, ülikooli siseinspektsiooni komisjoni esimees dots. V. Tohver.**

TÖÖDISTSIPLIIN ON ÜLIKOOLI SISEINSPEKTSIOONI ESMASEID TÄHELEPANUOBJEKTE

14. novembrist 11. detsembrini läinud aastal kontrollis ülikooli siseinspektsiooni komisjon (SIK) filoloogiateaduskonna vene kirjanduse kateedri tööd ning sama teaduskonna dekanaadi tegevust nimetatud kateedri töö suunamisel ja juhtimisel. Tervikuna leidis SIK, et kateedri uus juhataja prof. S. Issakov on teinud tublit tööd NSVL KKEHM kõrgkoolide riikliku inspektsiooni aktis (3. dets. 1979) märgitud puuduste kõrvaldamisel ning kateedri töö viimisel kõrgemale organisatsioonilisele tasemele. Tõhusaks abiks on olnud dekanaadi ning eriti dekaan prof. A. Künnapi tähelepanu ja abi. Kummati leidis SIK ka momente, milles on vajalik edasine pingutamine. Siinkohal märgime üht küsimust, mis peaks üldist huvi pakkuma, s. t. olema tähelepanu orbiidis ülikooli kõigi kateedrite ja teaduskondade töö korraldamisel.

See olulisim moment on **distsipliin.** Igasuguse töö edu tingimatuks aluseks on nii õppejõudude kui ka üliõpilaste kõrgetasemeline töödistsipliin. Viimane lonkab vene filoloogia üliõpilaste seas lausa mõlema jalaga — sügissemestri kahe ja poole esimese kuu jooksul tuleb nn. vene rühmades ühe üliõpilase kohta tervelt 13,5 puudumist ilma respekteeritava põhjuseta (eesti rühmades on see näitaja 5,7, s. t. samuti lubamatult suur, kuigi esimesest üle kahe korra madalam). Lihtne arvutus näitab, et puudutud üliõpilasloengupäevad moodustavad vene filoloogias tervelt 29% summaarsest üliõpilastööpäevade hulgast (474 puudumispäeva III kursuse vene rühmades 1638 üliõpilastööpäevast). See tähendab, et ligi 1/3 tööst on tühja jooksnud. Siis ei ole imestada ka vene filoloogide väga madala õppeedukuse ja suure väljalangevuse üle. Tuleb teada, et distsipliini- ja edukusenäidud on omavahel kindlas positiivses korrelatsioonis. Seepärast paneb SIK ette nii filoloogiateaduskonnas kui ka mujal tõsiselt tõsta töödistsipliini nõudlikkust. Rühmades on vaja arutada ja järjekindlalt rakendada vastumeetmeid: töölt üle 3...4 korra puudunud üliõpilasi vastavas aines eksamile mitte lubada, «järjekindla» distsiplineerimatuse puhul esitada juba nooremail kursusil asjaosalised eksmatrikuleerimiseks. Muidugi nõuab see teaduskondadelt (õppeprodekaanid!) ja kateedreilt järjekindlat kontrolli, mitte lihtsalt formaalset päevikusse allkirja andmist.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata n.-ö. väljast sisse (s. t. muude kateedrite poolt) tehtavale õppetööle, seda mõnigi kord kahjuks ka õppejõudude distsipliini osas. Siin on veel sageli informeerimatust: kateeder ei tea, millisel distsipliinitasemel vastav õppetöö kulgeb. On juhtumeid, kus pikema aja kestel on õppetöö näiteks õppejõu komandeeringus viibimise tõttu ära jäänud, ilma et sellest teadlik oldaks või asja korraldaks see teaduskond (kateeder), kuhu kuulub õppejõud, või teaduskond (kateeder), kuhu kuulub vastav üliõpilasrühm, On vaja enam tähelepanu pöörata komandeeringuavalduste blanketi sellele rubriigile, kuhu märgitakse andmed õppetöö korraldamisest komandeeritava äraolekul, tingimata

(Järg 4. lk.)

Rektori käskkiri

ENSV ALMAVÜ 40. aastapäeva puhul avaldati tänu üliõpilastega tehtava sõjalis-patriootilise töö eest

TRÜ ALMAVÜ komitee esimehele ANTS PILDILE, bioloogia-geograafiateaduskonna ALMAVÜ esimehele ILJA KALALE, ajalooteaduskonna ALMAVÜ esimehele HENNO KAIDROLE, kehakultuuriteaduskonna ALMAVÜ esimehele MADIS ALEVILE, majandusteaduskonna ALMAVÜ esimehele JAAN ANDERSONILE ja füüsika-keemiateaduskonna ALMAVÜ esimehele REINHOLD MATISENILE.

*

10 AASTAT ETTEVALMISTUSOSAKONDA

(Algus eelmises lehes)

KALLE VELSKER

Kümne aasta jooksul on ettevalmistusosakonda vastu võetud 1468 kuulajat, kellest 66,4% (1979. a. 63,3%) oli töölisi, 24,2% (24,7%) demobiliseerituid ning 9,4% (12%) maanoori (sovhoosidest ja kolhoosidest). Kuigi aastate lõikes on need protsendid olnud suhteliselt stabiilsed, kasvab aeglaselt põllumajandusest tulevate noorte hulk ja seda just tööliste arvu vähenemise arvel. Vastuvõetute seas on alati olnud maanoori rohkem kui avalduse andnute hulgas (1979. a. vastavalt 12% ja 10,5%).

Ettevalmistusosakonna kuulajatest oli 63,4% vähemalt 2-aastane töötaaž. Vaadeldes seda protsenti kolmel viimasel õppeaastal eraldi, on näha 2-aastase või enama tööstaažiga kuulajate osakaalu vähenemist (vastavalt 83,3%, 63,4%, 58,4%). Sama ei saa aga öelda nelja viimase aasta kohta eraldi (näiteks 1978. a. 53,8%, 1979. a. 60,7%). Küll ilmneb aga viimase perioodi andmetel niisugune seaduspärasus, et avalduse andjate seas on vähemalt 2-aastase tööstaažiga isikute osakaal kuni 3% võrra suurem kui vastuvõetute seas. Siit võib teha aga ekslikku järelduse, nagu eelistaks vestluskomisjon aastase tööstaažiga isikuid. Tegelikult saab vestlustel just suurema staaži eest rohkem punkte.

Põhjus tundub olevat mujal. Et paljud aastase (tegelikult kuni 1 aasta ja 11-kuuse) staažiga isikud on proovinud enne ettevalmistusosakonda tulekut 1—2 korda kõrgkooli astuda ja välja jäänud konkursi tõttu (vahel vaid 0,5 punkti pärast), siis on just aastase tööstaažiga isikute seas suhteliselt heade näitajatega inimesi. Suurema tööstaažiga ettevalmistusosakonda astujad on aga korduvalt kas augustis või eelmisel aastal ettevalmistusosakonna vestluskomisjonis juba «läbi sõelutud».

Ettevalmistusosakonna kuulajaskonna iseloomustamisel on omapäraseks, kuid siiski oluliseks näitajaks varem kõrgkooli astuda soovijate arv koos vastavate «katsete» arvuga. Tavaliselt on selliseid isikuid ettevalmistusosakonda kandideerijate seas 70%, vastuvõetute seas aga rohkem. Et kahe viimase õppeaasta andmed on küllalt tüüpilised, siis vaatleme neid lähemalt. Vastuvõetud 308 kuulajast oli neil aastail varem kõrgkooli soovinuid 245 (79,5%), kes sooritasid 349 korral sisseastumiseksameid. Kõnealusest 245 inimesest oli varem kõrgkooli proovinud astuda ühel korral 63,7%, kahel korral 30,6%, kolmel korral 5,3% ja neljal korral 0,4% (1 inimene). Mittesissesaamise põhjuseks oli (ettevalmistusosakonda vastuvõetute ütluste järgi) 27% juhtudest mitterahuldav hinne, 62% juhtudest konkurss ja 11% juhtudest muud põhjused (loobumine eksameist, haigus jm.). Neist, kes on varem proovinud kõrgkooli astuda 2 korral, pääseb ettevalmistusosakonda suhteliselt kõige rohkem (näiteks 1979/80. õ.-a. 94% vastavatest soovijatest). Järgnevad isikud, kes on varem proovinud astuda kõrgkooli 3 või rohkem korda (86%), 1 kord (78%) ning lõpuks need, kes pole üldse proovinud astuda (60%).

Kooli lõputunnistuse hinnete keskmine varieerub ettevalmistusosakonda vastuvõetutel 3,0-st 4,9-ni. Keskmine hinne 4,0 või üle selle on kindlasti 60% vastuvõetutel (mittevastuvõetuist sama osa on keskmise hindega 3,0 kuni 3,9). Aastail 1976—1979 vastu võetud kuulajate lõputunnistuste hinnete keskmine muutub erialati suhteliselt vähe, 3,7-st (kehakultuuri erialale soovijatel) 4,3-ni (geograafiasse soovijatel). Kõigi vastuvõetute keskmine hinne on 4,0 (mittevastuvõetutel 3,8).

ÜLKNÜ ja NLKP liikmete ning liikmekandidaatide arv on ettevalmistusosakonna kuulajate seas peaaegu pidevalt kasvanud. Kõige väiksem oli nende osakaal 1970. aastal (60%) ning kõige suurem (91,3%) 1977. aastal. NLKP liikmeid või liikmekandidaate on olnud igal aastal 4—5 (maksimum 7, miinimum 2), mis moodustab 3% aastasest vastuvõtust ettevalmistusosakonda.

Ettevalmistusosakonda vastuvõetute soolises koosseisus üldist seaduspärasust märgata ei ole. Aastail 1976—1977 oli noormehi vastuvõetuist 39,8% (1979. a. 42,7%). Teaduskonniti on noormeeste osa väga erinev. Kõige kõrgem on see olnud õigusteaduskonda soovijate seas (kuni 95%).

Ettevalmistusosakonna kuulajatele makstakse stipendiumi 40 rbl. kuus, kuid ettevõtetel on teatud juhul õigus suunata meile oma töötajaid ka stipendiaatidena. Nende arv aastas on ulatunud kaheksani, keskmine stipendiaatide arv on aga 4.

3. Ettevalmistusosakonna lõpetanute üldine dünaamika ja iseloomustus

Ettevalmistusosakonda vastu võetud 1468 kuulajast (plaan 1500) lõpetas selle 972 (66,2% vastuvõetuist, 64,8% plaanilisest vastuvõtust). Et ettevalmistusosakonna lõpetanutest vaid 3 ei soovinud 10 aasta jooksul õpinguid jätkata 1 kursusel, siis kehtib tegelikult kogu järgnev ka ettevalmistusosakonna kaudu ülikooli vastuvõetute suhtes. See annab omakorda võimaluse võrrelda ettevalmistusosakonna lõpetanuid tööstaažiga I kursusele vastuvõetutega.

Viimasest tabelist ilmneb, et teaduskonniti on õppeedukus nelja viimase aasta jooksul üldiselt kasvanud. Õigusteaduskonda ja ajaloo osakonda soovijate osas on see vähemalt osaliselt tingitud kaugõppe likvideerimise ja vastava ettevalmistuse toomisega päevasesse osakonda. Majandusteaduskonda soovijate õppeedukuse kasv on tõenäoliselt tingitud konkursi suurenemisest. Madal õppeedukus on pidevalt olnud kehakultuuriteaduskonda, stomatoloogia, farmaatsia, pediaatria ja spordimeditsiini erialale soovijatel.

Võrreldes teaduskonniti (välja arvatud matemaatikateaduskond) ettevalmistusosakonna lõpetanute protsenti konkursiga ettevalmistusosakonda, selgub, et nende näitajate vahel on hea seos (Spearmani astakkorrelatsioonikordaja 0,76). Suurem konkurss tagab parema õppeedukuse.

Järgnevast tabelist on näha lõpetajate arvu ja õppeedukuse (lõpetajate arvu suhe vastuvõttu) muutus erinevate õppetöö vormide korral ja erinevatel ajavahemikel.

Õppeaastad	Õppetöö vorm			Kokku
	päevane	kaugõpe	õhtune	
1970/71	37 49,3 %	30 60 %	2 8 %	69 46 %
1971/72—1975/76	393 67,2 %	56 44,8 %	—	449 63,2 %
alates 1976/77	454 74,7 %	—	—	454 74,7 %
Kokku	884 69,7 %	86 49,1 %	2 8 %	972 66,2 %

Tabeli viimasest veerust selgub, et lõpetajate arv ning õppeedukus ettevalmistusosakonna erinevatel tööperioodidel on kasvanud. Seni suurim lõpetajate arv ja kõrgeim õppeedukus, vastavalt 116 inimest ja 77,3 % oli möödunud õppeaastal.

Teaduskonniti ja erialati on vastavad andmed esitatud järgnevas tabelis.

Eriala	Võeti vastu 10 aasta jooksul	Lõpetas selle osakonna		Lõpetanute % vastuvõtust 4 viimasel õppeaastal
		arv	% vastuvõtust	
1. Matemaatika	17	13	76	100 ¹
2. Õigusteadus	181	131	72,4	99
3. Kaubatundmine	54	43	80	93
4. Raamatupidamine	52	40	77	85
5. Kaubandusökonoomika	56	42	75	82
6. Majanduskübernetika	24	16	67	100 ¹
7. Rahandus ja krediit	61	36	59	64
Majandusteaduskond	247	177	71.7	82
8. Psühholoogia	70	59	84	81
9. Ajalugu	72	59	82	86
10. Defektoloogia	60	26	43	61
Ajalooteaduskond	202	144	71.3	77
11. Vene keel	30	27	90	91
12. Eesti keel	90	65	72	84
13. Võõrkeel	97	53	55	62
14. Žurnalistika	12	6	50	50
Filoloogiateaduskond	229	151	65.9	71
15. Bioloogia	79	61	77	83
16. Geograafia	85	53	62	81
17. Geoloogia	42	21	50	50
Bioloogia-geograafiat.	206	135	65.5	77
18. Ravi	184	131	71	75
19. Stomatoloogia	36	16	44	35
20. Spordimeditsiin	14	6	43	50 ¹
21. Farmaatsia	24	10	42	44 ¹
22. Pediaatria	41	17	41	36
Arstiteaduskond	299	180	60 2	61.1
23. Keemia	12	8	67	60 ¹
24. Füüsika	10	5	50	100 ¹
Füüsika-keemiateaduskond	22	13	59	71 ¹
25. Kehakultuuriteaduskond	65	28	43	41
Kokku	1468	972	66.2	74.7

¹ **Märgitud erialadele võeti vastu vähem kui 10 inimest ning seega ei peegelda vastav protsent päris õigesti õppeedukuse muutumise tendentsi.**

(Järgneb.)

Alma mater'i suure sünnipäeva tulekul

PRESSIPÄEV ● PRESSIPÄEV ● PRESSIPÄEV ● PRESSIPÄEV ● PRESSIPÄEV ● PRESSIPÄEV ●

Rektor Arnold Koobilt kuulsid pressipäevalised üksikasjalikke juubelikavasid. Vasakul pool näeme propagandakomisjoni esimeest dots. kt. Marju Lauristini ja teadusosakonna teadussekretäri Milvi Reinfeldti. Paremal pool on parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, linna parteikomitee sekretär Arno Almann ja õppeprorektor prof. Uno Palm.

Juubeliüritusi tuleb palju

«Ülikooli juubel on tähtis kultuuriline ja poliitiline sündmus,» ütles pressipäeva avades kõrg- ja keskeriharidusminister Ilmar Nuut. Auväärsesse ikka jõudva kõrgkooli juubelit pole sünnis üksnes ühepäevaseks ja kohalikuks sündmuseks pidada. Tähtpäeva puhul saab ülikooli tema ajaloos tutvustada nii Eestis, terves Nõukogude Liidus kui mujalgi. TRÜ osa teaduse, hariduse ja kultuuri arengus on ühtlasi kogu Nõukogude teaduse, hariduse ja kultuuri arengu propageerimine. Sellest on lähtutud ka juubeli ettevalmistamisel. Lähemalt tehtust ja teoksil olevast andsid teavet pressipäeval ülikooli juubelikomisjoni esimees rektor prof. Arnold Koop ja alakomisjonide esindajad. Ülikooli esindasid veel prorektorid prof. Herbert Metsa, prof. Uno Palm ja Ain Otstavel, parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren jt. Kohal olid ka ENSV Ministrite Nõukogu esindaja Uno Valdre ja linna parteikomitee sekretär Arno Almann. Pressipäeva juhatas minister Ilmar Nuut. Üritus sai teoks juubeli propagandakomisjoni eestvedamisel (esimees dots. kt. Marju Lauristin). Osa võtma olid kutsutud meie ajalehtede ja ajakirjade ning raadio ja TV esindajad. 21. jaanuari teabepäevale olid saabunud ajakirjanikud ajalehtedest «Kodumaa», «Säde», «Edasi», «Spordileht», «Sovetskaja Estonija», «Sirp ja Vasar», Tallinna Polütehnik» ja «Põllumajanduse Akadeemia», «Nõukogude Õpetaja», ajakirjadest «Nõukogude Kool» kooliajakirja ja -ajalehe toimetusest oli üks ja sama inimene, «Eesti Loodus» ja «Horisont» ning ETA Tartu erikorrespondent, filmimehed «Eesti Telefilmist», televisioonist, «Tallinnfilmist», raadio- ja teležurnalistid. Teiste väljaannete esindajaid registreerimislehel kirjas polnud. Sellest on mõneti kahju. Pakutu ja oma silmaga nähtu oli väärt kuulamist ja vaatamist.

Juubeli ettevalmistamisest andis põhjaliku ülevaate rektor. Põhiüritused on juba enam-vähem kindlaks ajaks paika pandud. Kuid aastapäeva tähistamine ei seisne üksnes mõnede ürituste korraldamises. Selleks et need toimuda saaksid, on ülikoolil tarvis oma hooned seest ja väljast korda teha, juurde ehitada, abi saada. Toome järgnevalt olulisemast lühiülevaate.

Teaduspäevad rajoonikeskustes algavad juba märtsis. Ülikooli tutvustab 5—7-liikmeline delegatsioon. Esinevad meie taidlejad, pannakse välja rändnäitus. Kohtutakse ettevõtete ja asutuste töötajate ning õpilastega.

Naiskoori kontserdireis läbib Kaunast, Vilniust, Bresti, Lvovi ja Kišinjovi.

Spordiüritused. Võrk-, korv- ja väravpallikohtumised tahetakse pidada sügisel Moskva, Leningradi, Läti, Vilniuse ja Taškendi ülikoolide võistkondadega.

Teadlaste memoriaali konkurss kuulutatakse välja kevadel. Asupaigaks on Toomemäe ülikoolipoolne nõlv.

Kapitaalremont, ehitus ja restaureerimine. Juubeliehituste plaanis on füüsikakorpuse II järk, kehakultuurikompleks, arstiteaduskonna auditoorium ja botaanikaaia palmihoone. Remonti ja restaureerimist vajab 25 põhiobjekti. Restaureerijad on oma tööd alustanud juba peahoone auditooriumis 204, mis kujundatakse nõukogu saaliks. Praegusest nõukogu saalist saab külaliste vastuvõturuum. «Seminarka» tarvis remonditakse põhjalikult «tuubikum». Seminariraamatukogu üks ruum läheb teadusosakonnale, teine jääb auditooriumiks. Peahoone paremas tiivas on veel mõned ruumid füüsikute käes. Kui füüsikute uus hoone valmis, võivad nende endised ruumid filoloogidele ja juristidele minna. Restaureeritakse ka vana kohvik.

Tuleval aastal toimub palju üritusi väljaspool Eestit. Ülikooli tutvustav ekspositsioon pannakse välja Moskvas Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel. Peetakse teaduspäevad Moskvas, Leningradis, Kiievis, Vilniuses ja Riias. Tutvustamisüritused on plaanis ka oma vabariigi kõrgkoolides, samuti mälumäng «TRÜ läbi aegade».

Kulminatsiooni moodustavad 1982. aasta sügisesed pidustused: aktus, kontsert, ball, näitus, ajaloo muuseumi avamine, pressikonverents, rahvapidu «Vivat Academia», audoktori kraadi andmine jt.

Üliõpilasürituste kavas on mitmesugused viktoriinid, konkursid, juubelile pühendatud rahvaste sõpruse päevad ja üliõpilaspäevad, üliõpilaslaulupidu jpm. Üliõpilasürituste komisjoni plaanis on ka abistamine juubeliobjektide ehitamisel ja remontimisel nii EÜE ja suvemaleva kui ka ülikooli ühiskondliku töö staabi kaudu.

Linna parteikomitee sekretär Arno Almann ütles, et ka linnas on moodustatud ülikooli juubeli komisjon. Ülikooli tähtpäev on orgaaniliseks jätkuks linna 950. esmamainimise tähtpäevale. Läinud aasta lõpul kiideti ENSV Ministrite Nõukogu Presiidiumi istungil heaks Tartus tehtavate heakorrastustööde plaan aastaiks 1981—1982, samuti linna peatänavate, vanalinna kaitsetsoonis ja ülikooli hoonetega piirnevatel aladel asuvate hoonete regenereerimise ja heakorrastamise kava.

Ajakirjanikud küsisid, ülikooli rahvas vastas. Märkmikulehed said täis huvitavat materjali, mida on võimalik juubeli kajastamisel kasutada.

Siis oli kord ajakirjanikel,

kes rääkisid oma plaanidest, kuidas nad valgustavad ülikooli 350. juubelit. Ajalehe «Sovetskaja Estonija» korrespondent Nikolai Švõrov rääkis, et TRÜ-ga on neil olnud tihedad sidemed. On juba ilmunud TRÜ-d tutvustavaid materjale. Ka ülikooli õppejõud on avaldanud lehes artikleid.

Eesti Televisiooni peatoimetaja asetäitja Rein Varrak kõneles kolmest plaanitsetavast saatesarjast. Need räägivad teadlastest, kes on õppinud ülikoolis ja siit jõudnud suurde teadusse, TRÜ tuntumatest professoritest. Kolmanda sarjana kavatsetakse anda panoraampilt ülikoolist. Sellega tegeleb Tartu stuudio. Muidugi annab Eesti TV pidevat teavet juubeli uudistest. Samuti on kavas telekooli saated TRÜ ajaloost.

Eesti Raadio propagandasaadete peatoimetaja Olaf Gehrke rääkis, et operatiivne teave tuleb Tartu stuudio kaudu. Kavatsetakse eetrisse anda ka ülikooli ajalugu etappide kaupa. Valmistatakse ette vahetussaateid (s. t. saateid, mis tutvustavad vennasvabariikidele TRÜ-d).

Nõukogu saal täitus kella 11-ks oma inimestest ja külalistest. Ajakirjanikud Aimi Paalandi, Leo Ilves, Ilmar Rattus ja Olev Türn on süvenenud ettekande kuulamisse.

Ajalehe «Edasi» toimetaja asetäitja Sulev Uus tutvustas teemasid, mida hakatakse lehes kajastama. Need räägivad ülikooli ettevalmistumisest juubeliks, TRÜ-st läbi aegade. Juba ilmub rubriik «Linn+ ülikool on ülikoolilinn».

Veel võtsid sõna «Nõukogude Õpetaja», «Nõukogude Kooli», «Põllumajanduse Akadeemia», «Tallinna Polütehniku» esindajad jt.

Raamatu teed mööda

viis pärastlõunal ajakirjanikke teadusraamatukogu uues majas direktor Laine Peep. Raamatu teed mööda käisime tõepoolest. See tähendab, uue raamatu liikumist pidi majas kohalejõudmise hetkest peale.

Kõndisime ruumist ruumi, korruselt korrusele. Mõne aja pärast selgitas Laine Peep, et siin me juba olime. Raske on esialgu selles raamatupalees orienteeruda. Pole ju veel silte ega viitu, enamikus tühjad toad, mis küll päev-päevalt mööbli saavad. Mõndagi on viltu läinud ka meie ajakirjanduses. Iga päev helistatavat ja oldavat pahased, et raamatukogus veel raamatuid pole. Detsembri lõpp tähendas siiski vaid maja vastuvõtmist, mitte avamist lugejatele. Vältimaks vigu, toimus väike pressikonverents pärast ringkäiku raamatukogus. Kirja said väga täpsed andmed direktorilt endalt.

«Tahaks jälle üliõpilane olla,» ütles mõnigi meist pisut kadestades tulevasi lugejaid. Juba praegu loeb meie ülikooli tudeng aastas üle 100 raamatu (NSV Liidu keskmiseks loetavat 56—60 raamatut, maailmas veel vähem). Võib ette arvata, et uus maja suurendab lugemist veelgi.

Vasakpoolsel pildil tutvustab kunstikomisjoni esimees Õie Utter juubeliks kavandatud embleeme.

Parempoolsel fotol jäädvustab TV Tartu stuudio operaator Maido Madisson ajaloosse jäävat päeva. Ajakirjanikest jäid pildile (vasakult) Franz Kupp, Aare Tiisväli ja Rein Varrak.

EDUARD SAKI fotod

Professor Helmut Piirimäe pani paika

mitu olulist seika, arvu ja nimetust juubilari biograafias. Niisiis, pressipäev jätkus aulas loengutega. Meelde võiksime jätta mõndagi. Näiteks.

● **Ülikooli avamine Tartus 17. sajandil polnud juhuslik ettevõtmine. See tulenes ajaloolise arengu seaduspärasusest.** Kogu Euroopas levisid humanismiideed, astuti välja kirikumeeste kitsarinnalisuse vastu, rõhutati teaduse ja hariduse tähtsust. Haridust saanuid vajas oma abilisteks ka kuningavõim. Loodi palju uusi koole — gümnaasiume, sealhulgas Tartus 1630. aastal, järgmisel aastal Tallinnas.

Ülikooli sünniaastaks teame olevat 1632. Teame sedagi, et aasta varem esitas Liivimaa, Ingerimaa ja Käkisalmi (Karjala) kindralkuberner Johan Skytte palve Gustav II Adolfile muuta Tartu gümnaasium ülikooliks. Too õppeasutus polnud gümnaasium tavalises mõistes. Oma teaduskondade, loengute ja dispuutide poolest lähenes see pigem ülikoolile.

● **Ülikooli nimetuseks on läbi kõigi aegade olnud ikka Tartu ülikool.** Eri perioodide jooksul on kasutusel olnud paralleelnimed, nagu *Academia Gustaviana* (1632—1665), *Academia Gustavo-Carolina* (1690—1710) jt. Asutamise ürikus seisab koguni *Academia Dorpatensis.* «Teatud perioodi käsitledes võiks kasutada tolle aja nimegi,» soovitas prof. H. Piirimäe. «Peetagu aga meeles, et tegemist on ikka ühe ja sama ülikooliga.»

● Vastavatud ülikoolis õppisid põhiliselt rootslased, soomlased ja baltisakslased. Seni pole kusagilt leitud märget ühegi eestlase kohta. *Academia Gustaviana* päevilt on teada aga üks lätlane — Jänis Reiters. **Ometi hakkas ülikool eestlasi tasapisi mõjutama.** Olgugi et ülikoolis eesti keelt ei õpitud, oskasid mitmed professorid seda üsna vabalt. Eesti keele tundmist nõuti neilt, kes pastoreiks ja riigiametnikeks kavatsesid saada. Mõned ülikooli kasvandikud on tegelnud juhuluulega, näiteks Joachim Salemann (loonud koguni ilmaliku pulmalaulu). Kirjutati ka eestikeelseid pühendussalmikuid. Oma aja kohta hea eesti keele oskajana tuntakse

(Järg 4. lk.)

Alma mater...

Professor Helmut Piirimäe pani paika

(Algus 3. lk.)

prof. Carl Schultenit. Temalt on Forseliuse kirjaviisis ilmunud aleksandriin. Tagaplaanil ei seisnud ka kohaliku ajaloo uurimine ning kirjapanek.

● **17. sajandil rajatud ülikool hakkas Tartut kuulsaks tegema.** Mõned õppejõud on läinud mitme maa kultuurilukku: Tartusse tuli õpetama mujal hariduse saanud mehi, kellest hiljem osa taas teisale siirdus. Püsiva koha Rootsi, Eesti ja Soome kultuuriloos on leidnud näiteks Johan Georg Gezelius. Huvipakkuv on tõik, et Newtoni õpetuse järgi peeti loenguid esmakordselt just meie ülikoolis.

Nii tõi 17. sajand Eestimaale uue õhkkonna: hakkas kujunema haritlaskond Tartus, Tallinnas, Pärnus, tekkis tõuge estofiilsuse poole

● Ülikooli organiseerimise ja asutamisega seoses on teada mitu olulist tähtpäeva. Kõige olulisemaks pidas kõneleja neist *alma mater*'i **piduliku avamise kuupäeva 15. oktoobrist 1632. aastal.**

Sõjajärgset ülikoolielu

sõnas, pildis ja helis tutvustas samas dots. Hillar Palamets. «Peategelaseks» selles oli aula ise. Sakslaste kasarmuna, tuleleekides, säravpuhtana. Niisugune on ta olnud sõjapäevil, 1965. aasta tulekahju ajal, pärast restaureerimist. Aulas kõlanud külaliste ja oma inimeste kõned on jäädvustanud meie helitehnika kabinet eesotsas Voldemar Kiisiga. Kuulsime kõnelemas Soome presidenti U. K. Kekkoneni sulaselges eesti keeles, lahkunud Aleksei Müüriseppa ülikoolile Tööpunalipu ordenit üle andmas, samuti manalasse varisenud rektorit Fjodor Klementit, Anatoli Mitti jt. Küünlavalguses, meenutamaks neid endid. Meeleolukalt kõlasid ülikooli kooride laulud.

Sisutihe pressipäev oli lõppenud.

Pressipäeval käisid
VARJE SOOTAK ja
RAIVO LOTT

Arstipunkt uutes ruumides

Üliõpilased, kel haigusevimm kallal, võtavad ette tee ülikooli arstipunkti, mis teatavasti asub Vanemuise tänavas. Aga silt uksel annab teadust hoopis muust: alates 16. jaanuarist arstipunkt üle viidud Leningradi mnt. 25 ühiselamu I korrusele.

Seadsin sammud juhatuse järgi ja nii avasin varsti ukse, millel silt registratuur. Kõik siin andis tunnistust sellest, et arstipunkt kuri-kuulsast ruumikitsikusest on üle saanud.

Panin end registratuuris kirja ning peatselt oligi minu järg. Seekord oli aga arstipunkti juhataja Aija Landõri kabinetis küsimuste esitamine allakirjutanu käes.

«Missugused ruumid asuvad uues arstipunktis?»

«Meil on nüüd neli arsti vastuvõtukabinetti, protseduuride tuba, vaktsineerimisruum, füsioteraapia kabinet, ravikehakultuurikabinet. Hambaravikabinet jääb veel Vanemuise tänavasse. See on plaanis üle tuua 1982. aastaks.»

Jutuajamise lõpetuseks tehtud kiirekskursioon näitas, et personalil nüüd tõepoolest head töövõimalused on. Meelde jäi suur ravikehakultuurikabinet, millele võrdset annab otsida.

Teadmiseks veel nii palju: vastuvõtuajad jäävad esialgu endiseks. Muudatustest teatame.

ROBERT VAKS

Kirjandust kõrgkooli juhtimisest

Juhtimisprobleemid, sealhulgas kõrgkooli juhtimise küsimused pakuvad praegu huvi mitte ainult tippjuhtidele, vaid ka uurimisgruppidele ja laboritele. Kirjandust kõnesoleva ainevaldkonna kohta ilmub rohkesti, kuid see on hajutatud väga paljudesse erinevatesse väljaannetesse. Pole ka ime, sest juhtimist võib käsitleda õige mitmest aspektist: filosoofilisest, sotsiaalsest, majanduslikust, psühholoogilisest, juriidilisest jne. Uuritakse:

juhtimist teaduses ja kõrgkoolis;
juhti, tema omadusi, kvalifikatsiooni, autoriteeti;
otsust kui juhi töö tulemust ja instrumenti;
inimest juhtimissüsteemis;
juhtimise automatiseerimist ja mehhaniseerimist;
juhtimistöö efektiivsust;
juhtimise ja planeerimise seoseid ja paljusid muid juhtimise teooria ja praktika küsimusi.

Teadusraamatukogu igakuine infoleht «Juhtimise üldprobleemid ja juhtimine kõrgkoolis» pakub valiku kodu- ja välismaal ilmunud kirjutistest. Kui raamat või artikkel on meie kogus olemas, on bibliograafilistele andmetele lisatud ka kohaviit. Ülejäänud teoste kättesaamiseks tuleb pöörduda RVL-i (raamatukogudevaheline laenutus) poole.

Vahendusinformatsiooni väljaannete ring, mille põhjal infoleht koostatakse, on laialdane. Sinna kuuluvad mitmete infokeskuste trükikaardid, bibilograafianimestikud ja referaadikogumikud, teaduslike tööde registreerimise bülletäänid ja suuremate raamatukogude saabunud kirjanduse nimestikud.

Infoleht «Juhtimise üldprobleemid ja juhtimine kõrgkoolis» püüab lugejale pakkuda võimalikult värskeid andmeid. Kui aga soovitakse tutvuda varem samal teemal ilmunud kirjandusega, võib seda teha kartoteegi abil, mida peetakse alates 1976. aastast. Kartoteeke on ülikooli raamatukogu infoosakonnas teisigi, nagu «Juhtimise organiseerimise majanduslikud ja õigusliked aspektid» ja «Oppe- ja kasvatustöö probleeme kõrgkoolis».

ANNE KÜTT

Naljavõistlus

EPA ja TRÜ komsomolikomitee kuulutavad välja **üliõpilasteemalise** naljavõistluse, millest võivad osa võtta kõik soovijad.

Karikatuurid (korraldatakse näitus) ja huumoripalad (peavad sobima esitamiseks estraadil) saata aadressil **Tartu, Riia 12, ELKNÜ EPA komitee, «Naljavõistlus».** Viimane tähtaeg on 10. märts.

Huumoripalad trükkida kolmes eksemplaris, varustada märgusõnaga. Sama märgusõna kirjutada ka ümbrikule, milles on andmed autori kohta. Korraldajad võistlustöid ei tagasta.

Preemiad.

Karikaturistidele:
I koht 30 rbl.;
kaks II kohta à 20 rbl.;
kaks III kohta à 10 rbl.

Humoristidele:
I koht 50 rbl.;
kaks II kohta à 40 rbl.;
kaks III kohta à 25 rbl.

Parimaile osavõtjaile priipiletid huumoripeo üritustele Tartus 1. aprillil 1981.

Tartusse Paul Kerese nimeline tänav

Pika kirja Paul Kerese eluteest saatis toimetusele dots. Jaan Reinet. Ta on vestelnud malemeistri venna akadeemik Harald Keresega ning üles kirjutanud huvitavaid märkmeid lapsepõlvest ning hilisemast ajastki. Loeme: «Olime ära õppinud malekäigud ja togisime isa eeskujul omavahel mängida. Haige käe tõttu pidi vend palju toas viibima. Millegipärast huvitasid teda vähe tavalised lastemängud, ta jahtis päevad läbi malega. Vaevalt oli see mingisugune eriline kutsumus, kuid väikese lapse kohta siiski küllalt eriskummaline harrastus. Kuid ema pidas mängukirge inimesele hukatuslikuks. Kui venna maleharrastus kaotas lapsemängu iseloomu ja mänguoskus tõusis tasemele, mis ületas isegi isa oma, astus ema vahele ja keelas meil omavahelise mängimise ning hävitas väikesed puust malendid. Male kadus tükiks ajaks Paul Kerese elust. Algkooli päevil taastus venna malehuvi. Peagi oli ta teistest maleoskuse poolest peajagu kõrgemal. Meil käis noorte ajakiri «Ronk», milles oli küllalt mahukas malenurk. Vend õppis viimase komani pähe, mis sääl ilmus.

Pärnus algkooliõpilasena alustas Paul ajalehtede malenurkade ümberkirjutamist, malepartiide uurimist, maleülesannete lahendamist ja kirimalet. 25. jaanuaril 1929. aastal tõi «Pärnu Päevaleht» ära järgmise teate: «20. skp. peetud välkturniir tegi avalikuks noore lootustandva jõu Pärnu maleareenil. Selleks osutub noor P. Keres, kes mainitud välkturniiril võitis 8 punktiga (100%). Igatahes on see hiilgav tagajärg alles 13-aastaselt P. Kereselt, mis lubab tema peale palju tulevikulootusi panna.»»

Majas Kastani t. 17 elas Paul Keres üliõpilasaastail 1937—1941.

1933. aastal astus vanem Kereste poegadest Harald Tartu Ülikooli, et «Eesti füüsikateadust möödunud sajandist tänapäeva tuua.»

Samuti oli ka Eesti maleteadus enne Paul Kerest 19. sajandis, nagu Eesti füüsikateadus enne Harald Kerest ja tema kaaslasi.

1937. aastal astus ka Paul Keres Tartu Ülikooli matemaatikat õppima. Ta saavutas sel aastal neljal turniiril võidu ja esikoha maailmameistrikandidaatide turniiril Semmeringis — Austria Alpides. Jõudis kätte 1938. aasta sügis. See tõi võidu AVRO turniiril. «Aastavahetusel 1939/1940 alistas ta matšis eksmaailmameistri Euwe. Loodeti, et järjekorras on kahevõitlus Alehhiniga, mida oli oodatud juba pärast AVRO turniiri. Sõda mässis kõik teadmatusse.» (Nii on kirjutanud oma raamatus V. Heuer).

Pärast Suurt Isamaasõda 1945 alustas Keres uue hooga. Ajavahemikus 1945—1947 võitis ta üksteise järel viis turniiri ja tuli NSV Liidu tšempioniks. Kuid sellega ei lõppenud Kerese kuulsus. Ta oli 27 aastat aktiivne malemaailmameistri kandidaat. Tema poolt mängitud enam kui 2000 partiist on palju neid, mida tuleks nimetada surematuks.

Dotsent Jaan Reinet teeb ettepaneku nimetada Kastani tänava lõik O. Lutsu tänavast H. Heidemanni tänavani, kus Paul Keres ülikooliõpilasena elas, temanimeliseks. Malesõbrad tahavad sellele majale asetada memoriaaltahvli.

J. Reinet saatis oma ettepaneku ka linna täitevkomiteele. Linna peaarhitekti R. Kivi vastuskirjast loeme, et täitevkomitee toetab seisukohta ühe Tartu tänava nimetamisest Paul Kerese nimeliseks. «Kastani tänava osalist ümbernimetamist ei saa aga pidada otstarbekaks. Teie ettepanek on saadetud seisukoha võtmiseks linna koduuurimise komisjonile ja maleklubile..»

TRÜ NÕUKOGUS

(Algus 2. lk.)

TÖÖDISTSIPLIIN ON ÜLIKOOLI SISEINSPEKTSIOONI ESMASEID TÄHELEPANUOBJEKTE

informeerides asjaomast kateedrit (teaduskonda).

Erialakaeeder peab olema informeeritud ka oma üliõpilaste distsipliinist «väljast sisse» tehtavas õppetöös. Siin tuleb vastav kord sisse seada kursuse (rühma) vanemate ja kuraatorite kaudu. Ei ole juhus, et vene filoloogide üldiselt madal edukus johtub just edasijõudmatusest sellistes üldainetes, samal ajal kui oma spetsiaalainetes on edukus kohati isegi — võiks ütelda — ebausutavalt kõrge (viimasel kevadsessioonil 78% hindeid «väga hea», samal ajal kui üldainetes edasijõudmatus nendes rühmades küünib 50%-ni!)

SIK loodab, et distsipliiniküsimus vaadatakse kriitiliselt läbi ülikooli kõigis kateedreis ja teaduskondades. See aitaks tõhusalt kaasa meie *alma mater*'i töötaseme sisulisele parandamisele. Üliõpilased teadku, et iseseisev töö, mida distsiplineerimatud mõnikord armastavad vastandada õppetööst järjekindlale osavõtule, saab muutuda efektiivseks alles teatava üldtaseme saavutamisel. Selleks kindlaim ja kõrgeima kasuteguriga tee on ikkagi osavõtt tööst, kus õppejõud aitab teha vajalikke hinnanguid, leida fakte, anda seoseid jne. Ka iseseisva töö edukus eeldab sisemist distsipliini, mille kujundamise parimaid teid on distsiplineeritud osavõtt üldisest õppetööst.

Dotsent VELLO TOHVER,
SIK-i esimees

Nukraid mõtteid võrkpalliturniirist

(Algus eelmises lehes)

Kena on võistluste-eelsest informatsioonist lugeda, et platsile lubatakse ainult ühtses dressis võistkondi. Aga kas on mõtet seda nõudmist esitada, kui on juba ette teada, et särke saada ei ole võimalik. Tõsi küll, ühtsele riietusele pole paljud võistkonnad ka varem suuremat tähelepanu pööranud ega pööra kunagi, kui väljakuulutatud nõudmistest kinni ei peeta.

Oleks väga vajalik, et turniiri toimumise aeg oleks varakult planeeritud ja teada ning et seda kergekäeliselt ei muudetaks, sest vastasel korral tekib alati kokkusattumisi muude ettekavatsetud üritustega.

Kui turniirimuljed ise ei suuda midagi eredat meenutama panna, siis on eriti meeldiv lugeda meie oma ajalehest asjalikku ülevaadet mängudest ja tänada Indrek Lindsalu, kes lisaks ajakirjanikukoormale täitis suures osas ka pealtvaatajate ainsa esindaja rolli. Ei mäleta, et varem oleks samalaadseid võistlusi nii toredasti valgustatud. Ja kahju on, et kiitmisvääriline pole mitte mõni meeldiv muutus turniirikorralduses endas.

ILLE PALM ja ANU LAANSALU

✣

Võrkpallijutt aga pole sellega veel lõppenud. Ega meestegi turniiri ladusaks nimetada saa. Turniir venis ja venis, sest osa mänge oli pidamata. Nii pandi lõplik paremusjärjestus paika alles uuel aastal.

Juttu on sellest varemgi olnud, aga ilmselt ei tee paha korrata: võistluste korraldusest sõltub palju. Kui juba korraldajad võistlustesse käegalöövalt suhtuvad, siis ei saa me osalejailtki erilist mängulusti ja võistlustahet nõuda.

Nüüd siis ka meeste võrkpalliturniiri lõplik paremusjärjestus:

1.	Õppejõud	10 p.
2.	KKT III k.	9 p.
3.	Füüsika-keemiat.	7 p.
4.	Matemaatikat.	7 p.
5.	Bio-geo.	6 p.
6.	Arstit.	5 p.

Spartakiaadi üldine paremusjärjestus pärast viit ala on nüüd selline:

1.	Bio-geo.	61 p.
2.	Matemaatikat.	59 p.
3.	Spordimed. os.	52,5 p.
4.	KKT III k.	52 p.
5.	Majandust.	49,5 p.
6.	Arstit.	41 p.
7.	Õigust.	39,5 p.
8.—9.	Filoloogiat., Töötajad	39 p.
10.	KKT II k.	30 p.
11.	Füüsika-keemiat.	29 p.
12.	KKT I k.	25,5 p.
13.	Ajaloot.	14,5 p.
14.	KKT IV k.	13 p.
15.	Žurnalistika os.	9,5 p.

SPORT ✣ UUDIS

✣ **Jaanuari alguses tehti 1980. aasta VSÜ «Kalevi» kõrgkoolide spordiklubide ja kehakultuurikollektiivide vahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõte. Rõõm on märkida, et esikoha võitis meie ülikool. Järgnesid EPA ja TPI.**

✣ **Jaanuaris toimus esimene õppejõudude teaduskondadevaheline korvpalliturniir. Esindatud oli kuus võistkonda. Mängus esikohale võitis KKT arstiteaduskonda 57:41. 3. oli matemaatika-, 4. ajalooteaduskond, 5. keemia- ja 6. füüsikaosakond. Võitjaiks tulid: Atko Viru, Paavo Kõrge, Arne Laos, Jaan Pärnat, Tõnis Matsin, Lembitu Kuuse, Tarmo Kajandi, Madis Alev, Tõnu Sikkut. Turniiri resultatiivseim oli Rein Lepik (matemaatika) 94 punktiga.**

NB!

Järgmine ajaleht ilmub reedel, 13. veebruaril 1981.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 267. MB-01226.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 Reedel, 13. veebruaril 1981 XXXIII aastakäik

EKP XVIII KONGRESS

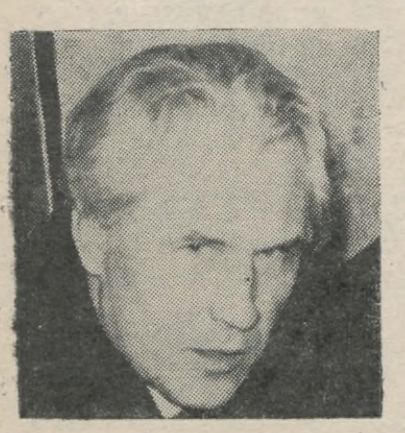

TRÜ REKTORI PROF. A. KOOBI SÕNAVÕTT

Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee esimese sekretäri sm. Karl Vaino kõnes on antud sügav ning mitmekülgne analüüs meie vabariigi parteiorganisatsiooni tegevusele kümnendal viisaastakul ning kavandatud ülesanded aastateks 1981—1985. Nende ülesannete hulka kuuluvad ka need, mis seisavad meie vabariigi kõrgkoolide ees.

Tartu Riikliku Ülikooli elus oli kümnes viisaastak eelmistega võrreldes kõige soodsam, viie aasta jooksul andis ülikool vabariigi rahvamajandusele 5290 kõrgema haridusega spetsialisti, ületades plaanis ettenähtud näitaja 1,1 protsenti. Õppeedukus tõusis päevases õppevormis 4,5, kaugõppes koguni 12,5 protsenti. Väljalangevus aga vähenes vastavalt 2,1 ja 6,3 protsenti. Üle poole üliõpilastest õppis viisaastaku jooksul ainult neljadele ja viitele. Silmapaistvad on ülikooli saavutused teadusuurimistöö valdkonnas. Oma 106 teaduste doktori ja professori, 430 teaduskandidaadi ja dotsendi, uurimisinstituudi 16 teaduslabori, unikaalse raamatukogu, muuseumide ja baasidega on Tartu Riiklik Ülikool kujunenud juhtivaks kõrgkooliks Nõukogude Liidus. Teaduslikku uurimistööd ülikoolis on soodustanud ka asjaolu, et on saavutatud olulised nihked teadusasutuste varustamisel kaasaegse aparatuuri ja arvutustehnikaga. 12 suurest elektronarvutist näiteks on üheksa saadud kümnendal viisaastakul. Silmapaistev sündmus kogu meie vabariigi teadus- ja kultuurielus oli teadusliku raamatukogu uue hoone valmimine.

Seega on lähtepositsioonid tegevusprogrammi kavandamiseks ja realiseerimiseks uuel viisaastakul soodsad. Kuid need nõuavad lahendusi juba uues kvaliteedis ja kõrgematel tasanditel. Eriti oluline on see kasvatustöös. Tänapäeval pole tähtsamat ülesannet kui kujundada noortes, eriti tulevastes spetsialistides, maailmavaatelist küpsust, ideelisi veendumusi, aktiivset eluhoiakut, kasvatada neid tõelise internatsionalismi ja sotsialistliku patriotismi vaimus. Nende omaduste kujundamine peab moodustama nüüdisaegse spetsialisti ettevalmistamisel lahutamatu osa ning olema kõrge professionaalsuse üks peamisi tunnuseid. Kogu kõrgkoolis tehtava kommunistliku kasvatustöö lähtekohaks peab aga olema kompleksne, konkreetne probleemile lähenemine, tööalase, ideelis-poliitilise ja kõlbelise kasvatuse ühtsus. Meenutagem siinkohal Karl Marxi, kes oma «Kapitalis» toob ära inglise filosoofi ja pedagoogi Bellersi mõtte, et just töö valab õli elulampi, mõte aga ainult süütab selle. Kõik see seondub kogu haridussüsteemi ja noorsooga tervikuna.

Praegu on kujunenud üheks sõlmprobleemiks noorsoo professionaalse enesemääramise küsimus. See tähtis akt, milles peegelduvad noore põlvkonna tähtsamad eluväärtused ja orientatsioonid, kulgeb suurel määral veel stiihiliselt. See ei ole küllaldaselt reguleeritav, sest me tunneme vähe seaduspärasusi, mis neid väärtusi kujundavad ja määravad. See on ka põhjus, miks me üld- ja professionaalse hariduse raames ei suuda veel õigesti suunata ja juhtida noore põlvkonna eluplaane ning eriti kutsevalikut nõnda, et oleks arvestatud nii ellu astuva noore individuaalsed omadused, tema võimed ja huvid kui ka ühiskonna vajadused. Kuid mitte kõik ei sõltu siin ainult haridussüsteemist. Puudub ju meil ja ka meie vabariigis ühtne tööjõu ettevalmistamise, kutseorientatsiooni ning töölerakendamise süsteem. Vabariigis näiteks tegeleb nende probleemidega mitukümmend ametkonda, kelle vahekorrad on oluliselt koordineerimata. Kümnenda viisaastaku lõpuks kujunes olukord, kus päevases üldhariduskoolis sai keskhariduse ligikaudu pool meie vabariigi õppivast noorsoost, õhtu- ja kaugõppevormis neljandik, keskeriõppeasutustes kaheksandik ja kutsekoolis umbes niisama palju. Samal ajal on päevakeskkoolides noormeeste ja neidude vahekord üks kahele. Suureneb humanitaarkallakuga eriklasside osa jne. Kas need proportsioonid on vajadustele vastavad? Olukorda komplitseerivad ka ametkallakuga eriklasside osa jne. näiteks asjale kasuks, et kutsekeskkoolid ja tehnikumid alluvad eri ametkondadele, et meie maa keskeriõppeasutusi ja kõrgkoole juhivad paljud ministeeriumid ja ametkonnad? Iga aastaga muutub raskemaks tööjõuressursside formeerimine ja selle ratsionaalse struktuuri kujundamine. Paljud keskharidusega ja ka kõrgharidusega noored spetsialistid ei tööta omandatud erialal, mis tekitab ühiskonnale suurt materiaalset ja moraalset kahju. Ülikoolis ja Pedagoogilises Instituudis on läbi viidud põhjalikud uurimused sel alal ning rakendatud konkreetsed abinõud olukorra parandamiseks. Kuid seoses sellega tahaksin puudutada ka eriala prestiiži ning selle kujunemise probleemi. Siin on olukord ebarahuldav. Sest noorte hulgas väljakujunenud erialased väärtused ei vasta tihti nendele vajadustele, mida nõuab ühiskond.

Mõtlema paneb asjaolu, et näiteks õpetaja elukutse prestiiž on noorte hulgas üks madalamaid kõrgharidusega spetsialistide skaalas. See puudutab mitte ainult pedagoogide elukutset. Ülikoolis on raske matemaatika, füüsika, keemia ja mõne teise eriala komplekteerimine. Kõrged konkursid on aga humanitaarerialade teaduskondades, eriti filoloogiateaduskonnas, kuid enamik abiturientidest, kes astuvad humanitaarteaduskondadesse, ei ole orienteeritud eriala, vaid kõrgema hariduse saamisele. Kõik see kõneleb sellest, kuivõrd oluline on noorte professionaalse enesemääramise, kutsesuunitluse problemaatika uurimine, seaduspärasuste tundmaõppimine ning praktiliste sammude astumine selles valdkonnas.

Vabariigis on olemas head eeldused, et esimesena meie maal kujundada välja terviklik ülevabariigiline kutsesuunitluse süsteem ja seda juba lähemal ajal. Hulk aastaid tegutsevad meil kutsenõuandlad linnades ja rajoonides, koolides on sisse viidud vastavad tunnid. Ülikoolis töötab oma kutsesuunitluse kabinet. Praegu on käimas ülikoolis väljatöötatud metoodika üleandmine kõikidele kutsenõuandlatele. Selle metoodikaga on võimalik küllalt varakult mõõta õpilaste võimete struktuuri, et anda neile põhjendatud ja õigeaegset kutsevalikualast nõu. Kuid see väga tähtis hoone on siiski ilma vundamendi ja katuseta. Edasiminek eeldab aga otsustavat lahtiütlemist selle tähtsa probleemi alahindamisest ning töö koordineerimist ja juhtimist selleks kujundatud keskusest, mille käsutuses on nii vastavad volitused kui ka materiaalsed ressursid. Tuleb mõista, et praegustes tingimustes on noorte professionaalse enesemääramise küsimus kujunenud kasvatustöös sõlmprobleemiks, ilma milleta ei ole mõeldav tõsine tööalane ja kõlbeline kasvatus.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXVI kongressi avamiseni on jäänud vähem kui kuu. Need on erutavad päevad. Kuulub ju meie partei kongressidele eriline koht meie maa ja kogu progressiivse inimkonna elus. Seda sündmust tähistatakse eelkõige uute töövõitudega. Peamine on aga valmisolek ellu viia kongressil vastuvõetud tegevusprogrammid. Valmistudes vääriliselt vastu võtma Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXVI kongressi, teeb ülikooli kollektiiv ettevalmistusi ka *alma mater*'i suure juubeli tähistamiseks. Nimelt just 1982. aastal saab Tartu Riiklik Ülikool 350-aastaseks. Sündmus, mis on suure ühiskondliku ja poliitilise tähtsusega meie maal.

Lubage mul kinnitada, et Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv eesotsas kommunistidega teeb kõik selleks, et kongressi vääriliselt vastu võtta, et veelgi intensiivsemalt töötada kongressil kavandatud ülesannete lahendamisel.

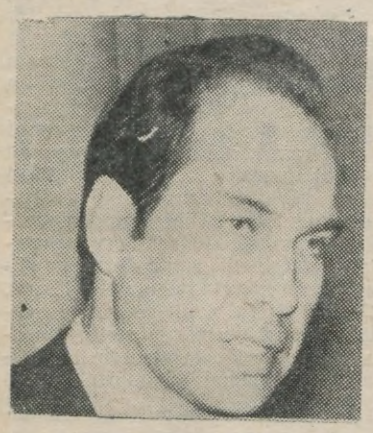

KAKS KÜSIMUST EKP TRÜ KOMITEE SEKRETÄRILE A. KIRISELE

Mis iseloomustas EKP XVIII kongressi tööd Teie arvates kõige enam?

Eestimaa Kommunistliku Partei XVIII kongress tegi kokkuvõtteid vabariigi parteiorganisatsiooni tööst kongressile eelnenud viie aasta jooksul ja ühtlasi ka NLKP XXV kongressi otsuste täitmisest. Kongress kuulas ära EKP Keskkomitee aruande, mille esitas EKP Keskkomitee esimene sekretär sm. Karl Vaino, ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe sm. Valter Klausoni ettekande NLKP Keskkomitee projektist NLKP XXVI kongressile. Ettekannete sisuline sügavus, probleemiderohkus ja analüüsi põhjalikkus, printsipiaalne lähenemine tootmises ja kasvatustöös esinevatele kitsaskohtadele ja nende põhjustele panid hea aluse vabariigi partei- ja majanduselu probleemide põhjalikule analüüsile kongressil. Nii ettekanded kui ka kõik 38 sõnavõttu paistsid silma nõudlikkuse ja avameelsusega, puuduste kohta avaldatud kriitika oli printsipiaalne ja seltsimehelik, oma enese töösse ja selle hindamisse suhtuti enesekriitiliselt.

Need kongressi tööd iseloomustavad momendid koos kogu tööõhkkonna piduliku asjalikkusega, kaine analüüsi ja realiteeditaotlusega edasise töö planeerimisel ja majandusprogrammi kavandamisel määrasidki minu üldmulje kongressist.

Missugused ülesanded tulenevad kongressi otsustest ülikooli kollektiivile?

Kongressi materjalide põhjalik tundmaõppimine toimub praegu meie ülikooli kõikides parteiorganisatsioonides, lähemal ajal seisab ees nende üksikasjaline läbiarutamine koos NLKP XXVI kongressi materjalidega. See arutelu, mis seostub iga parteiorganisatsiooni töö analüüsiga kongressi otsuste valguses, iga konkreetse kollektiivi töö spetsiifika arvestamisega, näitab kätte iga meie teaduskonna, iga allüksuse ülesanded, mis tulenevad kongressi otsustest. See analüüs peab saama meie parteiorganisatsiooni töö aluseks lähema viie aasta jooksul. Kuid põhiline ülesanne, mis seisab ülikooli kui kõrgema haridusega spetsialiste ettevalmistava õppeasutuse ees, on tõhustada nende spetsialistide ettevalmistamist ja kogu noortega toimuvat kasvatustööd. Kasvatustöö probleemidele olid pühendatud küllalt suur osa sm. Karl Vaino aruandest ja ka Tartu delegaatide, meie ülikooli rektori prof. Arnold Koobi ja V keskkooli direktori Helve Raigi sõnavõtud.

Sm. Karl Vaino aruandes rõhutati otseselt vajadust suurendada kateedrite osa kasvatustöös, tõsta kõrgkooli lõpetajate kutsepüsivust, eriti pedagoogilistel erialadel, tõhustada ideelis-poliitilist kasvatustööd noorte hulgas, suurendada komsomoliorganisatsioonide osatähtsust kõrgkoolides. Siit tuleneb meie parteiorganisatsioonile ja kogu kollektiivile terve ülesannete kompleks, mis on seotud kogu kasvatuse täiustamisega, tema efektiivsuse ja kvaliteedi edasise tõstmisega. Usun, et ülikooli kollektiiv suudab nende ülesannetega edukalt toime tulla.

FILOSOOFIA KATEEDRI JUHATAJA PROF. J. REBANE:

Kongressi delegaatidele, kes esindasid ligemale 100 000 kommunisti, tähendas kongress eelkõige kolme sisutihedat tööpäeva. Küsimuste ring, mida käsitleti EKP Keskkomitee esimese sekretäri K. Vaino aruandekõnes ja ENSV Ministrite Nõukogu esimehe V. Klausoni ettekandes vabariigi sotsiaalmajandusliku arengu kohta, samuti arvukates sõnavõttudes, on väga ulatuslik. Kongressi materjalide põhjalik mõtestamine on ülesanne, mille juurde tulen veel korduvalt tagasi oma pedagoogilises ja teaduslikus tegevuses. Loomulikult taotlen ka seda, et üliõpilased neid materjale hästi tundma õpiksid.

Möödunud viisaastaku saavutused vabariigi kõikidel elualadel on head. Ent kongressil räägiti mitte ainult saavutatust. Pandi rõhku ka olemasolevatele kitsaskohtadele, kavandati konkreetseid abinõusid selleks, et edaspidi veel efektiivsemalt töötada.

Minu põhiline mulje kongressilt on: kongressi peateemaks oli töö, efektiivsuse suurendamine meie kõikidel elualadel — tööstuses, põllumajanduses, ehituses, teaduse, hariduse, tervishoiu, kunsti ja kirjanduse vallas ja veel paljudel teistel aladel. Tegevuse efektiivsus oleneb mitmest tegurist. Näiteks olemasolevate ettevõtete rekonstrueerimine, uute seadmetega varustamine. Selleks on ette nähtud kulutada sadu miljoneid rublasid. Kuid tehniline progress on alles asja üks külg. Ilma tehnilise progressita on nüüdisajal areng mõeldamatu. Uusimgi tehnika omaette ei anna aga veel midagi. Kõik oleneb inimestest, kes tehnikat loovad ja kasutavad.

Ülimalt suur rõhk pandi kasvatustööle selle kõikides aspektides. Võtan näitena ainult ühe probleemi, mida puudutasid mitmed esinejad, — töössesuhtumise kasvatamise kooliõpilastel ja ka üliõpilastel. Paljud eluhoiakud kujunevad nooruses. Lihtsam on neid kohe õigesti kujundada, kui hiljem ümber kasvatada. Töökasvatus koolis ei tohi olla töö mängimine. Õpilasmalevad peavad olema orienteeritud tõsisele, loomulikult ka jõukohasele tööle, mitte aga esmajoones vaba aja veetmisele. Tänapäeva töö põllumajanduses, kus suviti töötatakse, on mehhaniseeritud. Järelikult tuleb võimaldada õpilastel töötada ka masinatega, seda muidugi vastava ettevalmistusega, ohutustehnika nõudeid järgides. Sama mõte kordus ka teistsuguses kontekstis: õppimine koolis või kõrgkoolis on samuti töö. Juba keskkoolis tuleb saavutada õige kutsesuunitlus. Paljude noorte autorite puuduseks on tööolu mittetundmine ja püüd luua kirjandusteoseid iseenese sisemaailma analüüsist jne. Tundub, et eeltoodud näidetes on nii mõndagi, mille üle maksab järele mõelda meilgi oma õppe- ja kasvatustöös ülikoolis.

Kommunistliku kasvatuse teema on väga ulatuslik. Kongressil arutati seda kõigis olulistes aspektides. Oleneb ju meie tegevuse efektiivsus, meie ühiskonna arengu tempo inimestest, kes seda arengut realiseerivad.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitleb riidehoidja ALIIDE KONTORIT 80., uksehoidjat LAINE RANDLAT 60., pedagoogikakateedri vanemlaboranti VLADIMIR KILKI 60. ja eriõpetuse kateedri õppejõudu, alampolkovnik IVAN SKURATOVSKIT 40. sünnipäeva puhul ja avaldab kiitust hea ja kohusetundliku töö eest.

Tänu

NSV Liidu Väliskaubanduse Pank autasustas aukirjaga majandusteaduskonna õppejõudude kollektiivi rahanduse ja krediidi eriharu üliõpilaste hea ettevalmistamise eest olümpiamängude purjeregati valuutavahendajateks-kassapidajateks.

ENSV Advokaatide Kolleegiumi preemiad

Viiendat aastat määrab ENSV Advokaatide Kolleegiumi Presiidium diplomid ning rahalised preemiad üliõpilastele, kes on esitanud konkursile oma teaduslikud tööd. Neis töödes tuleb käsitleda advokatuuri või advokaadi tegevuse ja ülesannetega seonduvaid küsimusi. Sel aastal jagavad peapreemiat õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane **Ain Alvin** tööga «Advokaadi suhtlemine oma kaitsealusega» ning III kursuse üliõpilane **Aare Tark**, kes on kirjutanud töö «Eesti NSV Advokaatide Kolleegium aastatel 1952—1957». Kumbki sai preemiaks 125 rubla. 50-rublane preemia määrati noorimale konkurendile — II kursuse üliõpilasele **Liina Lebbinile** auhinnatöö eest teemal «V. I. Lenini tegevus advokatuuris». Kõigi nende tööde teaduslik juhendaja oli ENSV Advokaatide Kolleegiumi liige, õigusteaduse doktor professor Ilmar Rebane.

PANE TÄHELE!

Vastavalt Tartu Linna Täitevkomitee Siseasjade Osakonna nõudele palume kõigil TRÜ töötajail teatada kaadriosakonda uue passi number.

Kaadriosakond

TUNNUSTUS

Havanna
16. dets. 1980. a.
«II Kongressi aastal»
Sm. Arnold Koop,
Tartu Ülikooli rektor
Eesti, NSVL

Lugupeetud teadlane:

Käesoleva kirjaga tahame väljendada oma kõrget hinnangut abile, mida Kuuba Kirjanike ja Kunstnike Liidule, eriti selle kirjandussektsioonile osutas sm. **Jüri Talvet**, Teie poolt juhitava nimeka ülikooli õppejõud. Oma viibimise jooksul Kuubas, olles tihedais sidemeis meie kriitika ja kirjandusteaduse allsektsiooniga, esines ta Kirjanike ja Kunstnike Liidus järgmiste ettekannetega:

1. «Mõningaid aja ja ruumi aspekte Alejo Carpentieri loomingus» (28. aprillil 1980).

2. «Sissejuhatus aja ja ruumi poeetikasse» (16. mail 1980).

Võttes arvesse nende tööde kirjandusteaduslikku väärtust, avaldati esimese ettekande tekst — austusavaldusena hiljuti surnud kuuba kirjanikule — Ladina-Ameerika ühes tähtsaimas kirjanduslikus ajakirjas «Casa de las Américas», nr. 122, sept.-okt. 1980, ning teise ettekande tekst ilmub lähemal ajal Oriente ülikooli kirjandusteaduslikus ajakirjas «Santiago».

Peale selle tegi sm. Talvet samuti kaastööd meie organisatsiooni ajakirjale «Unión». Selleks et tutvustada meie maal eesti kirjandust, mida tõlgete puudumisel seni tuntakse vähe, valmistas ta ette ja andis nimetatud ajakirja toimetusele üle väärtusliku valimiku kaasaegset eesti luulet. Tahame esile tuua seda, et vastavuses tookord kehtinud praktikaga ei saanud sm. Talvet ei selle töö ega ka ettekannete eest mingit rahalist tasu.

Meil oli samuti võimalus näha tema informatiivset ja tutvustavat tööd Kuuba kirjanduse kohta vennaliku Eesti Kirjanike Liidu ajakirja «Looming» veergudel: tema esseed meie kirjandusest ning ta tõlkeid mitmete meie tänapäeva poeetide loomingust; ka need tööd valmisid tema viibimise jooksul meie maal.

Arvesse võttes kirjandusteadlase sm. Jüri Talveti kvalitatiivset taset ja ta koostöö sotsiaalset kasulikkust, ta tõsist töökust ja vennalikku südamlikkust suhtlemises, ta panust eesti ja kuuba kirjanduse vastastikusesse tutvustamisse, tahame Teie ees ära märkida meie sügavaimat tunnustust ja tänu tema abi eest, samuti meie veendumust selles, et tema edaspidine töö, katkematus sidemes meie Kirjanike ja Kunstnike Liiduga, annab meile uusi põhjusi tänuavalduseks.

Tänulikuna Teile ja Teie juhitavale tähtsale teaduskeskusele väljendame Teile oma sügavat austust ja lugupidamist.

Onelio Jorge Cardoso,
KKKL-i kirjandussektsiooni president

Angel Augier,
KKKL-i asepresident,
kriitika ja kirjandusteaduse sektsiooni juhataja

Üks veidi hilinenud juubelijutt

180 aastat tagasi, 11. jaanuaril 1801. aastal sündis Stettini lähedal Treptonis **Ludwig Friedrich Kämtz**, kellest sai üks silmapaistvamaid Tartu ülikooli füüsikaprofessoreid.

Oma hariduse sai L. Kämtz Halle ülikoolis, kus õppis füüsikat ja matemaatikat 1819—1822. Samas omndas ta aasta hiljem ka filosoofiadoktori kraadi. 1827. aastast töötas ta Halle ülikoolis õppejõuna, 1934. aastal sai professoriks.

Juba Halles ilmnesid Kämtzi erakordsed võimed õpikute kirjutamisel. 1831—1836. aastal avaldas ta kolmeköitelise meteoroloogiaõpiku «Lehrbuch der Meteorologie». Mõni aasta hiljem järgnes sellele eksperimentaalfüüsika õpik «Lehrbuch der Experimentalphysik» (Halle, 1839) ja aasta hiljem meteoroloogia loengud («Vorlesungen der Meteorologie»). Kämtzi raamatud levisid laialdaselt. Need olid kasutusel Tartu ülikoolis enne Kämtzi Tartusse tulekut, neid kasutati ka teistes Venemaa ülikoolides ja Saksamaal. Kämtzi eksperimentaalfüüsika õpikus käsitletakse ka tolleaegseid kõige uuemaid füüsika-alaseid avastusi.

30. detsembril 1841 valiti L. Kämtz Tartu ülikooli teoreetilise ja eksperimentaalfüüsika professoriks. Tema teeneks tuleb lugeda meteoroloogiateaduskonna rajamist Tartu ülikoolis. Ta alustas ja teostas Tartus pikaajalisi meteoroloogilisi vaatlusi. Mõõdeti õhurõhku, temperatuuri, tuulte tugevust ja suunda. Vaatlusi tegi ta oma elukohas botaanikaaia taga Emajõe ääres.

Tähtsam kui kohalike vaatluste läbiviimine Tartus oli siiski L. Kämtzi tegevus meteoroloogiatöö koordineerimisel ja organiseerimisel Venemaal. Selle peegelduseks oli aastail 1860—1864 koostatud kolmeköiteline meteoroloogiateatmik. See koostati Vene Geograafia Seltsi ülesandel ja sisaldas üle 30 artikli, milles süstematiseeriti Venemaal tehtud meteoroloogiliste ja magnetiliste vaatluste tulemused.

L. Kämtz võttis osa ka mitmest teaduslikust ekspeditsioonist Saaremaale, Põhja-Euroopasse ja Alpidesse.

Tartu ülikoolis töötas L. Kämtz kuni 22. detsembrini 1865. aastal. Selle aja jooksul õppis tema juures füüsikat ligi 2400 üliõpilast. Peale üldfüüsika kursuse luges ta ka meteoroloogia kursust füüsika eriala üliõpilastele.

5. veebruaril 1865. aastal valiti L. Kämtz Peterburi TA akadeemikuks ja Füüsika Peaobservatooriumi direktoriks. Ta suri 20. detsembril 1867 Peterburis.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Sõna on kõrgkooli komsomolijuhil

Meie vabariigis on kuus kõrgkooli. Kõik kuus mõneti erinevad, mõneti sarnased. Palju meid on, kes me oleme, mida me teeme? Kas teame seda? Tegelikult teame teistest üpris napilt. Proovime seda lünka pisut täita ja pöörduma küsimustega meie kuue kõrgkooli komsomolijuhtide poole. Alustame kunstiinstituudi komsomolisekretärist kui tolmetusele juba tuttavast.

ÜLO EMMUS,
ERKI komsomolikomitee sekretär
Sünd. 31. detsembril 1947 Tallinnas.

Kuidas tutvustaksid oma kõrgkooli?

Ülikooli tudeng peaks meist mõndagi teadma. Aasta eest ilmus «TRÜ-s» erileheküig. Üliõpilaskontingendi keskmine vanus on Eesti kõrgkoolidest ERKI-l kõige kõrgem. Abielus on iga kolmas tudeng, laps on igal neljandal. Et õhtuses osakonnas saab õppida ainult kolmel erialal ja kaugõpet pole, on terve hulk tudengeid, kes enda «vee peal» hoidmiseks pidevalt töötama peavad. Nii et oleme teistest veidi vanemad, võib-olla ka veidi praktilisemad. Aga muidu üliõpilased nagu ikka.

Mainimata ei saa jätta sedagi, et kunstiüliõpilastel pole oma ühiselamut. Ei saa ju selleks pidada vana maja Uuel tänaval, kus elab 22 naistudengit, ja keldrikorrust Lenini puiesteel, mis on koduks 20 naistudengile. Ülejäänud ühiselamukohad oleme kerjanud pealinna teiste kõrgkoolide käest.

Teise kõrgkooli komsomolijuhti ei näe just sageli meile sisse astumas. Mis Sind Tartusse tõi?

Üheks põhjuseks olid üliõpilasüritused (intervjuu esialgne variant valmis juba üliõpilaspäevade ajal — toim.). Meil nii laia kõlapinnaga üritusi kui tartlastel pole kunagi olnud. Tähistame tudengipäevi omas õppeasutuses. Koostasime iseseisvate tööde näituse, pidasime folklaulude õhtu. Ühe näituse panime kokku EPA-le, aga neil jäi asi pidama transpordi taha. Sageli juhtub nii, et mõne ootamatu takistuse tõttu jääb kõik seisma. Teinekord pole nendelsamadel tegijatel enam indu jätkata.

Instituudis ilma teinud «Päratrust» esines ka EPA aulas taidluskonkursil. Filmitegemise traditsioon on meil pikk. Täitsa üllatuseks olid teie komsomolisekretäri sõnad «Täname instituuti huvitava esinemise eest». Ju siis on ka seda laadi ettevõtmisi vaja, kui tartlastele meeldis.

Käisin ka Toome raamatukogus vanu gravüüre ja muid ajaloolisi materjale vaatamas. Ülikooli juubeliks tuleb kahe plakati kavand koostada.

Millised võiksid olla kõrgkoolidevahelised sidemed?

Komiteede vahel on side mingil määral olemas. Sekretärid vähemalt teavad-tunnevad üksteist. Kohtume vahel Tartus, vahel komsomoli keskkomitees üliõpilasosakonnas.

Probleemid on meil enam-vähem ühesugused. Vahel oleme teie vanas kohvikus mõne näituse üles pannud. Seda takistab aga seesama enne öeldud transpordimure. Sügisel pakkus ülikool meile esinema üht oma suuremat kollektiivi. Pidime ära ütlema, sest saalis olid väljas graafikatriennaali tööd. Majas on ruumi vähe ja aulat kasutatakse koguni loenguteks. Ruuminappus on vist igal kõrgkoolil.

Kahtlemata peaksime üksteisest rohkem teadma, rohkem lävima .

Ega pealinna tudengitel ühist kooskäimise paika ikka veel ole?

Minu eelkäija tegi Vene tänava kolme hoone kohta eelprojektid. Vene tänava kompleksi olid planeeritud üliõpilaskeskus, loomingulise noorsoo maja ja komsomolimuuseum. Nüüd jälle kõik seisab. Ruumipuuduse pärast oleme hakanud rohkem kateedrisiseseid üritusi pidama.

Kui suur on ERKI komsomolikomitee koosseis?

Sekretär, kolm asetäitjat ja 6 sektorit kahe teaduskonna 16 komsomoligrupi kohta. Teie komiteest erineme kõige rohkem selle poolest, et meil on traditsioonidega välissuhete sektor. Palju üliõpilasi käib praktikal teistes riikides. Näiteks Leipzigis, Halles, Bratislavas, Budapestis. Ehitusmalevlasi vahetame Brno tehnikaülikooliga.

Hea kontakt on meil oma rektoraadi ja dekanaatidega. Komsomolikomiteega kooskõlastamata ei karistata ega tõsteta esile ühtki üliõpilast, rääkimata niisugusest tõsisest asjast nagu eksmatrikuleerimine.

Viimaseid ettevõtmisi?

Üks suuremaid ja tähtsamaid töid oli meil ELKNÜ juubeli atribuutika ettevalmistamine, millega tegelesid paljud meie kommunistlikud noored. Meilt telliti ühtne atribuutika: märgid, vimplid, aukirjad, plakat jm. Üliõpilased said oma ülesandega hästi hakkama. Komsomoli keskkomitee tellimusi täidame pidevalt. Saime valmis ka Mehhikos eksponeeritava Nõukogude kõrghariduse näituse kokkupanemise. Tulebki nii välja, et rohkem anname väljapoole, kui teeme iseendale. Kogu meie maja sisekujundus ja näitagitatsioon on ju üpris kahvatu. Kogu aeg tegeleme juurdeehitustega. Praegu projekteerivad arhitektid uut korpust, ka seepärast pole veel tekkinud ühtset kujundusprintsiipi.

Küllalt aktiivne on meil ÜTÜ, kes organiseerib näitusi, diskussioone ja huvitavaid kohtumisi. Kõrgpunkt on alati kunstinädalal.

Soovin ülikooli tudengitele meie komsomolipere nimel jätkuvat nooruslikku vaimu ja palju jõudu oma juubeli ettevalmistamisel. Ülikooli 350. tähtpäeva puhul püüame meiegi oma panuse anda.

Intervjuu tegi
VARJE SOOTAK

Komsomolikroonika

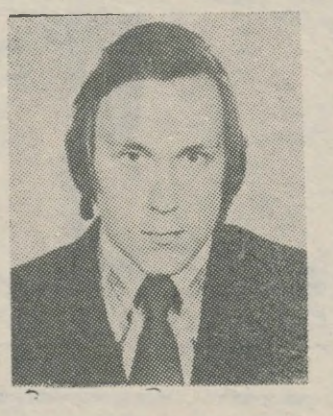

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Sündinud 2. juunil 1958. 1976 lõpetas Tallinna 24. Keskkooli. Samast aastast õpib õigusteaduskonnas, praegu V kursusel. Ülikooli ajal on olnud kursuse komsomolibüroo liige, komsomolikomitee ideoloogiasektori liige, sama sektori juhataja, ideoloogiatöö asesekretär, teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees, ühiskogu «Teadus» lektor. Praegu on ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja ENSV Rektorite Nõukogu liige.

16. detsembril 1980 valiti komsomolikomitee sekretäriks.

NLKP liige 1980. aasta maist.

Abielus, kasvatab tütart.

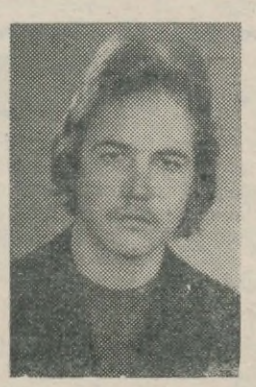

HUGO RAUDSEPP,
bioloogia-geograafiateaduskonna komsomolisekretär

On sündinud 16. jaanuaril 1960. 1978. a. lõpetas Tsirgulinna Keskkooli. TRÜ-sse astus geograafiat õppima 1979. aastal.

Esimesel kursusel täitis teaduskonna kultuurisektori juhataja ülesandeid. Praegu õpib II kursusel. Teaduskonna komsomolisekretär eelmise aasta novembrist.

ÜLKNÜ liige 1974. aastast.

Vallaline.

ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 10. veebruaril.

✣ Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti õigusteaduskonna diplomandile Ivo Mahhovile ja majandusteaduskonna kaubandusökonoomika IV kursuse üliõpilasele Aavo Kaurile.

✣ Komsomolikomitee mittekoosseisuliseks asesekretäriks ideoloogiatöö alal valiti endine RSR-i president Veiko Lõhmus (rahanduse ja krediidi IV k.) ja koopteeriti komitee liikmeks.

✣ Komsomolikomitee õppesektori juhatajaks kinnitati Jane Roos (psühholoogia III), kes koopteeriti ühtlasi ka komitee liikmeks.

✣ Komsomolikomitee liikme kohustustest vabastati omal soovil Ene Tuulmägi (kaubandusökonoomika III k.). Uueks majandusteaduskonna büroo komsomolisekretäriks kinnitati Aivar Saluveer (majanduse ja krediidi IV k.) ja koopteeriti ka komitee liikmeks.

✣ TRÜ ettevalmistusosakonna komsomolisekretäri kohale kinnitati Vahur Hollo ja koopteeriti ühtlasi komitee liikmeks.

✣ Uueks RSR-i presidendiks kinnitati Alar Maarend (füüsika III k.).

✣ Arutati läbi ja kinnitati ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 1980/81. õ.-a. kevadsemestri tööplaan.

✣ Tiina Kuusik rääkis ELKNÜ TRÜ komitee otsuse 16. septembrist 1980. a. «TRÜ komsomoliorganisatsiooni ees seisvatest ülesannetest NLKP XXVI kongressi eel» täitmise käigust filoloogiateaduskonnas. Aktiivsemalt on end näidanud inglise ja eesti filoloogid.

✣ INFO: EÜE-81 välisrühmadesse saab perfosid komsomolikomiteest. Tagastamise tähtaeg on 23. veebruar.

10 aastat ettevalmistusosakonda

(Vt. «TRÜ» nr. 1 ja 2 k. a.)
KALLE VELSKER

Ettevalmistusosakonna kuulajaskonnas on alati väga erinev osakaal mitmesuguste koolitüüpide lõpetanutel. Seda on näha nii osakonna komplekteerimisel kui ka lõpetajate puhul. Vaatleme vastavaid koondandmeid kahe viimase õppeaasta kohta.

Ettevalmistusosakonda võeti 308 kuulajat, kellest 5,2% oli kaugõppe- või õhtukeskkoolist, 3,9% keskeriõppeasutustest ning 90,9% tavalistest keskkoolidest. Lõpetajatest (arvult 229) oli kaugõppe- või õhtukeskkoolidest 2,2% (tööstaažiga I kursusele vastuvõetuist 5,4%), keskeriõppeasutustest 3,5% (18,6%) ning keskkoolidest 94,3% (76,0%). Ettevalmistusosakonnast langes kõige rohkem välja kaugõppest ja õhtukeskkoolidest tulnuid (71% vastavast vastuvõtust), järgnesid keskeriõppeasutuste (33%) ning tavaliste keskkoolide lõpetanud (22,9%).

Ettevalmistusosakonna lõpetanutest on keskmiselt 65% töölisi (tööstaažiga otse I kursusele vastuvõetavatest 39%), demobiliseerituid 25% (14%), maanoori 10% (2%). Ülejäänud 45% tööstaažiga vastuvõetavatest on teenistujad.

Osakonna lõpetajate arvu ja lõpueksameile lubatute arvu suhe näitab, et eksameil on kõige edukamad sõjaväest tulnud noormehed (eksamid sooritab 84% eksameile lubatuist), kõige edutumad aga maanoored (78%).

Aasta jooksul langeb meilt suhteliselt rohkem välja vähemalt kaheaastase tööstaažiga kuulajaid kui aastase tööstaažiga. Seejuures on vähemalt kaheaastase tööstaažiga väljalangenute osa enne eksameid suurem kui lõpueksameil.

Teatud seaduspärasused ilmnevad selleski, mitu korda on igaüks varem proovinud kõrgkooli astuda. Neid, kes on varem sooritanud sisseastumiseksameid kõrgkooli, kuid ei ole saanud sisse, on ettevalmistusosakonna lõpetanute seas 2% rohkem kui ettevalmistusosakonda vastuvõetute seas. Kõige rohkem (30%) langeb osakonnast välja neid, kes pole varem kordagi proovinud kõrgkooli saada, järgnevad ühel korral kõrgkooli proovinud (väljalangevus 25%) ning 2—4 korda kõrgkooli proovinud (väljalangevus 20%). Tähendab, kõrgkooli sissesaamise katsete arv peegeldab inimese edasiõppimise soovi püsivust ning siit tulenevat töökust. Lisame etteruttavalt, et sama seaduspärasust on märgata ettevalmistusosakonna lõpetajate edasiõppimisel I ja vanematel kursustel.

Kõrgkooli varem mittesissesaamise põhjuste seisukohalt langeb ettevalmistusosakonnas kõige rohkem välja neid (30%—35%), kellel ebaõnnestus sisseastumiseksam. Järgnevad muudel põhjustel mittesissesaanud (25%) ning konkursiga kõrgkoolist väljajäänud (väljalangevus alla 20%).

Nagu varem märgitud, oli osakonda nelja viimase aasta jooksul vastuvõetutel keskkooli lõputunnistuse hinnete keskmine 4,0. Lõpetajatel oli see 4,1 (tööstaažiga vastuvõetutel 4,0). Need keskmised on jäänud praktiliselt samaks ka igal aastal. Mõningaid kõikumisi esineb teaduskonniti. Kõrgeim lõputunnistuse hinnete keskmine (4,2) on pidevalt olnud bioloogia-geograafiateaduskonda astujatel, kõige kõikuvam aga (3,4-st 4,5-ni) kehakultuuriteaduskonda soovijail. Üldine järeldus: kooli hinnete seisukohalt toimub ettevalmistusosakonnas selektsioon õiges suunas.

ÜLKNÜ ja NLKP liikmete ning liikmekandidaatide osa on olnud lõpetanute seas veidi (tavaliselt 1%) suurem kui oli vastuvõetute seas. Võrreldes tööstaažiga vastuvõetutega on vastav protsent olnud kord meie osakonnast tulnute kasuks, kord tööstaažiga vastuvõetute kasuks. Keskmistes olulisi erinevusi ei ole.

(Järgneb)

Mõnda orientalistikaringi eelkäijast

Ilmselt mäletavad veel neljanda- te-viiendate kursuste üliõpilased tagasihoidlikke kuulutusi, mis kandsid nüüdsele orientalistikaringile kuuluvat embleemi. Need andsid märku üritustest, mida korraldas oma viimasel tegevusaastail ÜTÜ ajalooringi orientalistikasektsioon, mis lõpetas oma tegevuse 1976/77. õppeaastal viimaste liikmete lõpetamisega.

Orientalistikasektsioon loodi 1971. aasta aprillis 13 asjast huvitatud ajalooüliõpilasega. Teadustegevust juhendas Linnart Mäll. Sektsiooni esimeesteks on olnud Harri Roots (1970/71), Mart Helme (1971/72), Tarmo Kulmar (1972/73) ja Rein Helme (kuni lõpuni). Üldse on sektsiooni kuulunud 27 üliõpilast, neist 18 ajaloolast ja 9 filoloogi, bioloogi ning psühholoogi. Ettekannetega üles astunud liikmeid on 17, nende seas ajaloolased peale ülalnimetatud esimeeste Viktor Kerge, Henn Käärik, Aarne Ibrus, Maret Kark jt., inglise filoloogid Maie Kark ja Malle Sõber ning saksa filoloog Linnar Priimägi.

Üldse toimus 51 üritust. Töökoosolekuid, mida 1971/72. ja 1972/73. õppeaastal, tegevuse kõrgajal, korraldati vähemalt kaks korda kuus, on olnud 41. Igal kevadel esineti ajalooringi ÜTÜ konverentsil. Alates 1974/75. õppeaastast korraldatakse veebruariti aastakollokviume, kus esinevad esmajoones vilistlased.

Üritustel on peetud kokku 110 ettekannet. 14 korda on esinetud Moskva, Tbilisi, Jerevani, Ašhabadi ja Kišinjovi ülikoolide konverentsidel. Kõige paremini esineti 1971. aasta märtsis Moskva RÜ konverentsil, kus saadi 2 esimest (Henn Käärik ja Mart Kivimäe) ning 2 kolmandat auhinda.

Orientalistika ringi ettekannetest oli populaarseim India (21). Järgnevad Ida-Lääne suhted ja Tiibet (mõlemad 13), Mehhiko (8), Hiina (7) ja Jaapan (6). Märgatav on sektsiooni lõpuaastail huvi Tiibeti, Hiina ja Jaapani vastu, kuna ülejäänute osatähtsus väheneb.

Teadusaladest on uurituim teaduslik budoloogia (17), vana-aja ajalugu (14), keskaja ajalugu ja sõja-ajalugu (kumbki 7), paleoastronoomia (6) ja Ida kunst (5). Sektsiooni lõpuaastail kasvab huvi keskaja ajaloo ja Ida kunsti vastu.

Viljakamad autorid on olnud Maret Kark (Tiibet), Mart Helme (India ja Jaapan), Rein Helme (sõja-ajalugu), Harri Roots (Tiibet ja Hiina), Tarmo Kulmar (Mehhiko ja Peruu). Nimetagem ka mõned tugevamad ja meeliköitvamad ettekanded: «Mongolite ajaloolise demograafia küsimusi 13. sajandi algul» (H. Käärik), «Maurya'te impeeriumi välispoliitika Ašoka ajal» (Mart Helme), «Sandhyābāsā, lüsioloogia ja Tiibeti ajaloo allikad» (H. Roots), «Hiina klassikalised lahingurivistused» (R. Helme), «L. Baudini «Inkade sotsialismi teooria kriitika» (T. Kulmar), «Ida mõtte interpretatsioon A. Huxley ja Somerset Maughami loomingus» (Maie Kark), «Sise-Aasia klassikalise kunsti põhivormid» (Maret Kark). Viimati nimetatud teemal valmis 1977. aastal erakordselt õnnestunuks tunnistatud diplomitöö.

Orientalistikasektsiooni töökoosolekuid ilmestasid ägedad diskussioonid, mida algusaastail juhtis seni ületamatuks jäänud koosolekujuhataja V. Kerge, ja muusikaline taust. Ürituste populaarsust näitab ka suhteliselt suur kuulajate arv — kokku 1582. Võrdluseks olgu aga toodud orientalistikaringi üritustest osavõtjate hulk 1979/80. õppeaastal — 1622.

Mida öelda kokkuvõtteks? Tuleb toonitada sektsiooni liikmete sügavat huvi ja suurt aktiivsust, mida tõendab üliõpilasettekannete hulk.

Orientalistikasektsioon lõi Idamaade ja orientalistika saavutuste tutvustamise ja populariseerimisega seitsme aasta vältel soodsa pinnase suurema ja osavõtjaterohkema organisatsiooni tekkeks. 1977. aasta septembris asutati ÜTÜ orientalistikaring. Viimane tähistab 14.—15. veebruaril oma eelkäija loomise 10. aastapäeva vilistlaskollokviumiga.

TARMO KULMAR

ÜTÜ ajalooringi orientalistikasektsiooni asutamise 10. aastapäevale pühendatud orientalistikaringi vilistlaskollokvium toimub 14.—15. veebruaril keemiahoone ringauditooriumis. Algus mõlemal päeval kl. 12. Ettekanded ajaloo ja folkloristika, india, hiina ja jaapani kultuuri, eesti orientalistika ajaloo ja Ida-Lääne suhete ainevaldades.

Fabian teab

Fabian teab, kui suur on inimeseks olemise pinge. Tuleb vaielda nolkidega ja täita aukohust vanade ees, tuleb diskuteerida kunagiste liidritega ja juua vabakutselistega. Koidu ajal komberdab ta koju, näost valge, silmad punased, küünealused mustad. Tulevikumees Fabian.

Fabian ei ole naiiv, idealist ega pervert. Ta vihkab fanaatikuid, kes idee nimel võivad tappa. Fabian ei taha surra ei riigi, natsiooni ega formatsiooni eest. Fabian pole kangelane. Ta pole patsifist, aga võimaluse piires humanist. Fabian on kultuuripoliitik. Ülikoolis on ta õppinud suurrahvaste keeli ja vaimulaadi ning kirja- ja kunstirahva baarideski kõrvad lahti hoidnud. Fabian põlgab kroonu käsku ja muigab ärkamisvaimsete provintslaste tõsimeelset võitlemist. Printsipiaalid, kes tahavad «midagi ära teha», tekitavad piinlikkustunnet ja võõrastust. Mida on vaja ära teha? Fabian ei harrasta protestidemonstratsioone ega kollektiivseid enesetappe. Nihilistid, anarhistid, mässumehed ja pekstud põlvkondade liidrid on kohutavalt tüütud ja rumalad. Vabadus! Võrdsus! Vendlus! Vabadus on vaid osa paratamatusest ning matsidega võrdne ja pättidega vend ei taha Fabian sugugi olla. Ja kui suureks madinaks läheb, tuleb Fabianil kohvikust välja kolida, sest siis pannakse vabakutselised kraavi kaevama.

Põhimõtteinimesed, kes ennast ühiskonna suurteks hammasratasteks peavad, on jäigad ja anakronistlikud. Kas nad usuvad, et tormamisega võib elust ette jõuda? Nad on lollid ja kurjad, Fabian aga tark ja sümpaatne.

Fabian teab, et tõde on suhteline, aga elada on vaja, ja pealegi võimalikult meeldivalt. Fabian teab, et kõik ideaalid on juba enne teda püstitatud ja kummutatud, et vastandid võitlevad kuni viitsivad ja lähevad siis põhja ja et üks ei ole teisest halvem. Vaid elu- ja kunstivõhikutele pole selge, et elu mõte on elu ja kunsti mõte on kunst.

Fabian on individualist. Ta kardab meeletult füüsilist valu, väldib füüsilisi kontakte ja söömisvahekordi. Tema teab oma kohta ja piiri, aga matsid tallavad ikkagi varvastel. Veel mõni aeg tagasi tuli enda eest kõvasti väljas olla, mitmes seltskonnas mehe eest viina visata. Nüüd on ta oma poiss, võiks lõdvemaks lasta, aga harjumuse jõud on suur.

Ei aita tänaval näo peitminegi, kuhu aga sisse astud, ikka sõbrad ees. Kui tüütud ja ebameeldivad nad on! Aga pole parata, töö nõuab tutvuste loomist ja tööga tuleb tegelda. Nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik.

Fabian teab, kui suur häbi on soetada kari lapsi, olla vaene ja saamatu. Ta teab, et väline mulje loeb tuhat korda rohkem kui sisemine ilu ja Fabian juba teab, kuidas muljet jätta.

Üks väheseid püsiväärtusi siin ilmas on viin ja naised. Asjata kirtsutatakse nina. Viina on ülistatud inimkonna koidikust peale, Kallimachose ja Anakreoniga alates. Ja kes sõandaks kahelda armukese staatuse iidsuses ja vajalikkuses. Kas polnud nii mitmedki maailmakirjanduse korüfeed suured naistemehed — Lope de Vega, Dumas, Goethe? Fabian tunneb traditsioone ja oskab neid hinnata. Ebaviisakate ja mõttetute vaidluste kõrval on naised ja viin tõeliselt demokraatlik, solidaarne ja õilis teema.

Fabian avab vaevaga silmad ja tunneb südamepööritust. Järjekordne lohutu hommik. Asja nägi ta und, et sõidab «Volgaga» ja sööb sularasva. Seda unenägu Fabian eriti ei usu. Aga siiski, kes teab. Naljalt, Fabian, sinusugused rataste alla ei jää ja ehk oled just sina see, kes kunagi telefoniraamatu ilmutab.

Tõuse, Fabian, sind ootavad suured teod!

KALEV KESKKÜLA

XI sajandil elanud Tiibeti luuletaja ja eraku Milarepa idealiseeritud portree. Puulõige.

MILAREPA:

Ei minu õnne sõbrad tea,
ja kannatusi vaenlased.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Ei armsaim näe mu vanadust,
ei õeke tea mu haigustest.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Mu surmast keegi ei kuule,
mu laipa linnud ei näe.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Mu liha kärbsed imevad,
mu sooni ussid puurivad.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Mu lävi inimjäljeta
ja koobas verejäljeta.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Mul puudub kindel elupaik,
kus lähen, ei mult küsita.
Ja kui ka koopas sureksin,
ma rahu leidnud olen.

Tõlkinud LINNART MÄLL ja JAAN TOOMING

KONSTANTIN BALMONT

*

Elu möödub — uni jääb.
Hea on mul — ma sind vaid näen.

Elu möödub — jääb legend.
Hea on — luules leian end.

Hõõgab maailm — mul on hea.
Hingel kerge on ja hea.
17. nov. 1900

SOSINAD

Kuivanud kõrtes käiv tasane
sahin,
tihnikus sädisev lindude hääl,
koltunud raamatulehtede kahin,
muinasjutt klaaskirstus
printsessist mäel,
lehtede kohinad metsade süles,
vaiksete järvede unedes veed,
pilkude muutlik ja sõnatu kõne —
kelle, ah, kelle on sosinad need?
Sa ei mõista,
sa ei tea,
on see tuul
või rukkipead,
on see mets
või pillirood
või ehk taeva
vaikusvood.
Või siin keegi
püünist seab?
Sa ei mõista,
sa ei tea.
Silmapilgud,
pilgud vaid.
Kuuldub kõnet,
sosinaid.
Hingamised?
Jaa ja ei.
Hallil samblal
punab õis.
Kustub. Kustud.
Miks? Ei tea.
Sa ei mõista,
sa ei tea. *(1910)*

Tõlkinud
HEIKI VALK,
ajalooteaduskonna III k.
(TRÜ 1980. aasta tõlkevõistluse eriauhind)

Uue raamatukogu kõrvale hotell

Kolmapäeval, 5. veebruaril k. a. arutati linna asjaomastes ringkondades uue hotelli püstitamist. Hotelli asukohaks saab teatri «Vanemuine» kõrval ja ülikooli uue raamatukogu hoone peasissekäigu vahetus läheduses olev endise suveaia maa-ala koos sellel oleva väikese pargiga. Kuna Tartul puudub esindushotell, siis on viimane aeg seda kiiresti ehitama hakata, et oleks, kus külalisi ja sõpru häbenemata vastu võiks võtta. Hotelli tuleb suur saal, restoran, baar, saun ja muu vajalik. Kas hoone jääb fassaadiga või seljaga vastu raamatukogu, pole veel päris selge. Kindel on aga, et raamatukogu ja hotelli vahele tuleb suur autode parkla. Autod hakkavad parklasse suunduma piki raamatukoguhoonet, mööda senini peaaegu sõidutühja tänavat. Sellel on ka oma majanduslik mõte. Nimelt ei saa Tartu linna tingimustes lubada, et niisugune korralik tänav, Tiigi tänav, oleks praegusel autoderohkel ajastul lihtsalt kasutamata. See pole ökonoomne. Hotelli ehitamine sellele kohale tuleb tunduvalt odavam kui kusagile mujale. Ka annab ta linna siluetile ilmekust ning on Tartule nagu visiitkaardiks. Tõsi — mõned põlispuud tuleb ohverdada, kuid linnal rohelist ju jätkub. Raamatukogu esindajad ja mõned nõupidamisest osavõtvad asjahuvilised avaldasid muuhulgas teatud kartust autode õhku saastava toime ja müra suhtes, kuid neile selgitati, et korralikult reguleeritud mootor ei saasta keskkonda ei gaaside ega müraga sedavõrd, et see võiks raamatukogu tööd kuidagi häirida. Nõupidamisest võttis osa ka vabariigi tuntud linnaehitusspetsialist arhitekt Mart Port Tallinnast.

TULLIO ILOMETS

Uusi trükiseid

J. Kaasik, Ü. Kaasik, J. Kiho. Sissejuhatus programmeerimisse. Tartu 1980, 400 eks., 64 lk., 10 kop.

K.-S. Rebane. Kvantelektroonika teoreetilised alused. Tartu 1980, 500 eks., 84 lk., 10 kop.

Essentials of geography. (United Kingdom and United States of America.) Compiled by Hella Laan and Oleg Mutt. Tartu 1980, 400 eks., 112 lk., 20 kop.

Füsioloogia õppetabelid I. Retseptsioon. (Loengukursuse illustratsioonid.) Tartu 1980, 1500 eks., 104 lk., 15 kop.

TRÜ majandusteaduskonna ajaloost ja tänapäevast. Materiale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilasele õppeaines «Sissejuhatus erialasse.» Tallinn, «Valgus» 1980, 600 eks., 104 lk., 30 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 553. Электролюминесцирующие структуры. Труды по электролюминесценции IX. Тарту 1980. 500 экз., 120 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 548. Современные проблемы акушерства и гинекологии. Труды по медицине. Тарту 1980. 500 экз., 156 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 550. Проблемы словарного состава и грамматического строя уральских языков. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 7. Тарту 1980. 300 экз., 136 с., 1 руб. 20 коп.

Сборник задач и упражнений по исторической грамматике русского языка. Часть I. Фонетика. Тарту 1980. 500 экз., 132 с., 20 коп.

Ю. Лепик, К. Соонетс. Основы механики сплошной среды. Учебное пособие для студентов математического факультета. Тарту 1980., 300 экз., 72 с., 10 коп.

Toidukaupade analüüsi praktikum I, A. Konsin. Tartu 1980, 400 eks., 88 lk., 15 kop.

Elektrolüütide lahuste omadusi. Füüsikalise keemia praktikum. Tartu 1980, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

Orgaanilise keemia väike praktikum. Tartu 1980, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Rakendusmatandusteaduse õpetamise metoodika. Teaduslik-metoodiline konverentsi (21. nov. 1980) teesid. Tartu 1980, 250 eks., 52 lk., 15 kop.

E. Vasar. Retseptsioon. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1980, 1500 eks., 84 lk., 15 kop.

Vadia keele lugemik eesti filoloogia üliõpilastele. Paul Ariste. Tartu 1980, 500 eks., 36 lk., 5 kop.

Tõstespordi treeningumetoodika. J. Loko, A. Heinlaid. Tartu 1980, 300 eks., 56 lk., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 547. Очерки истории профсоюзной организации Тартуского государственного университета (1940—1980). Труды по истории КПСС XVIII. Тарту 1980. 800 экз., 136 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 549. Лингвостатистика и квантитативные закономерности текста. Труды по лингвостатистике. Тарту 1980. 500 экз., 156 с., 1 руб. 40 коп.

Вопросы обработки данных со сложной структурой. Труды вычислительного центра. Выпуск 45. Тарту 1980. 300 экз., 104 с., 65 коп.

Научная конференция «Актуальные проблемы витаминологии», посвященная 100-летию открытия существования витаминов Н. И. Луниным с 18 по 20 ноября 1980 г. Тезисы докладов. Тарту 1980, 250 экз., 132 с., 45 коп.

Сборник задач и упражнений по старославянскому языку. Издание второе. Тарту 1980, 500 экз., 120 с., 15 коп.

Сборник задач и упражнений по исторической грамматике русского языка. Часть II. Морфология. Издание второе. Тарту 1980, 500 экз., 92 с., 15 коп.

Острый панкреатит. Учебно-методическое руководство для студентов IV курса медицинского факультета. Э. О. Тюндер. Тарту 1980, 1000 экз., 20 с., 5 коп.

Ilmar Rebane. Kuriteo subjektiivne külg. Nõukogude kriminaalõigus. Üldosa. Õpetus kuriteost II osa. 4. vihik. Tartu 1981, 600 eks., 104 lk., 20 kop.

Phrasal verbs in present-day english. H. Puik. Tartu 1981, 300 eks., 100 lk., 15 kop.

Ülesandeid raamatupidamise üldteooria praktikumideks. V. Luigaleht. Teine trükk. Tartu 1981, 700 eks., 72 lk., 15 kop.

Üldfüüsika ülesannete kogu. Mehaanika. Molekulaarfüüsika. Neljas, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1981, 1500 eks., 116 lk., 15 kop.

Matemaatika ülesandeid ettevalmistusosakonna õppijaile. L. Lepmann, T. Lepmann. Tartu 1981, 300 eks., 120 lk., 20 kop.

Ülesandeid kõrgema matemaatika kontrolltöödeks. Tartu 1981, 200 eks., 36 lk., 5 kop.

Koolimatemaatika märksõnastik (I—VII klass). Tartu 1981, 150 eks., 124 lk., 15 kop.

Elektroodiprotsessid. Füüsikalise keemia praktikum. Tartu 1981, 500 eks., 96 lk., 15 kop.

Teatmik Tartu Riikliku Ülikooli esmakursuslasele. Tartu 1980, 1000 eks., 104 lk., 20 kop.

Poolel teel

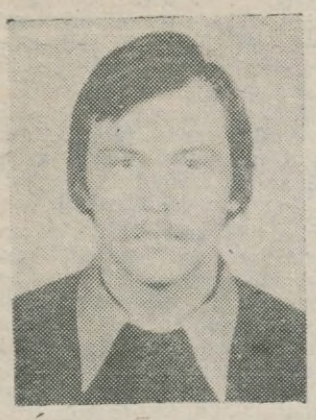

Esimene kursus — otsimine. Teine kursus — kohanemine. Kolmanda kursuse esimene pool — teatud määral siin-ma-olen-juba-olnud-tunne. Kaks ja pool aastat viiest. Aritmeetiliselt on see pool, ei vähem ega rohkem. Aga teisest küljest. Poolel teel...

Seda võib mõista mitut moodi. Tipuna, kust alates läheb kergemaks või võib koguni liugu laskma hakata. Pöördepunktina, kus näosuunale kukal pööratakse ja tagasi tulema hakatakse. Või lihtsalt ühe hetkena paljude-paljude niisamasuguste seas, mis pole väärt, et neist üksikult rääkidagi. Kui, siis ehk kõiki kokku liites. Või veel üks trepiaste, mille mõtet hakkad taipama alles siis, kui ükskord trepimademelt aega alla vaadata on. Mõnel pool nimetatakse neid elu parimateks aastateks. Ja seda mitte ainult kokkulangevate esitähtede pärast.

Alustaks maskidest. Oma raamatus «Töö ja talent näitleja loomingus» kirjutab Voldemar Panso: «Silmad on kaks imepisikest pilu, mille läbi võime vaadata inimese sisse. Ainult kaks väikest pilu, et tungida hinge. Nii imeväike võimalus, ja ometi samaaegselt suur.» Silmad on hinge peegel, seda ütlust tunnevad peaaegu kõik rahvad. Aga kui sellel peeglil kate peal on? Maskidest rääkida on praegu popp, nagu omal ajal omavalitsusest, retrost ja noortest vihastest meestest. Kui aga mingi asi on juba popiks kujunenud, siis kõlbab ta paljuks. Sellest juttu tehes noogutavad kõik, nagu kohates tuttavat, kuigi tihti ei olda teineteist isegi näinud. Kõigil ja kõiges on meil maskid — selge, järelikult nende alla ei tasugi piiluda. Mõtleks kui lihtne... või kui kerge.

Kaks semestrit aastas me kanname maske (iseenda arvates, kellegi arvates, kas kõigi arvates?) ja ka räägime nendest. Kolmandal aga...

Ja korraga ongi olemas koht, on aeg, on olukord, kus maske ei ole. Isegi rohkem, me ise toonitame, et see on ainuke võimalus maskidest loobumiseks. Maskid jäetakse linna, jäetakse ülikooli seinte vahele ja minnakse... malevasse.

«Kas sulle ei tundu, et inimesed käituvad siin vabalt. Nad on koos, kuid see ei ole massipsühhoos. See on loomulikkus.»

«Kas maskid on maha visatud?»

«Paistab, et jah.» (dialoog tänavusest malevalehest).

Kui see aga on lihtsalt uus mask? «Päikesepruun ja irvhambuline, võib-olla veidi viledam, kuid ikkagi mask.» (ka malevalehest).

Kas me pole need maskid-maskitused endale ise ette kujutanud, et ei tuleks teiste hingi peeglist vaadata. Just vaadata, näitamisest rääkimata. Oleme loonud üleüldise kaitserüü, mille serva keegi ei vaevu isegi kergitama. Sest see ei ole enam popp.

Jätkaks tagasivaatamisest. Seda on lihtne teha, kui ümber pöörad. Veel lihtsam, kui saad lisada mamäletan-veel-seda-aega-epiteedi. Kus vanasti alles olid... üliõpilaspäevad, malev, tudengimeelsus jne. jne. Kuid kümnendil, mis lõppes üleeile, kõik oli parem... (Alatskivi). Ei, see ei ole vanasõna, see on lause Alatskivi rühma taidlusest EÜE-80. Mis siis ikkagi tähendab «vanasti»? Me lisame selle sõna ka üheksa-kümme aastat tagasi toimunule... ja õhkame. Küll see möödanikust tänasesse päeva üleminek pidi ikka järsk ja kiire olema, et vanasti ja olevik nii sõbralikult kõrvu kõndima klapivad. Ega see ainult tudengite kohta käi. Ja ega üliõpilased polegi mingi eraldi seisev üksus. Natuke teistmoodi ehk siiski.

Kui kõne all on üliõpilaspäevad või rahvaste sõpruse päevad, öeldakse, et nende traditsioon meil on, kuigi ehk natuke kuivavõitu. Hoopis kahvatuks on aga kahanenud nende päevade traditsioonilisus: akadeemilisus, tegemislust, tudengivaim. Traditsioon aga ikka veel on — paistab, et see rahuldab meid täiesti. Kas ei tundu see kohati millegi najal äraelamisena? Tavaliste ülikoolipäevade reast tõusevad need päevad ju ikkagi esile — kasvõi oma nimetuste pärast.

Üliõpilaspäevade ja rahvaste sõpruse päevade ajal — ju see lööb siis eriti välja — räägime üliõpilasest-tarbijast. Diskodel me tarbime, kontsertidel samuti, luuleõhtutel ka, isegi üliõpilastruppide etendustel ja taidluskonkursil teeme sedasama. Kõik tudengid ei pääse ju esinema (loe: ise tegema) ja seda pole ilmselt vajagi. Kes siis vaataks?

Noh, aga mis siis tarbimisest saab? Kõige rohkem tunneb üliõpilane end osalejana — hoolimata sellest, et ta võib jääda ka siin vaid vaatajaks-kuulajaks — üliõpilaspäevade suurüritustes. Need on miitingud, rongkäigud, võiks ju olla ka karnevalid (Vilniuse ülikool) ja noh, hea küll, ka spordi*show*. Kuigi omal ajal (mitte vanasti) mängiti EPA võimlas hoopis NSV Liidu korvpallimeistrivõistlusi...

Ütleks ühe lause ka tudengi-, kursuse-, osakonna-, rühma- jne vaimu kohta. Kivirünta-punta-änta-paravänta-vasviiligi-suski-tavaara...

VAHUR H. KALMRE

dixi

Seitseteist meest talve otsimas

31. jaanuari hommikul tuleb Tartus lund nagu kotist. Sula lund sulale maale. Kõrvaltvaatajaile võivad need 17 suuskade ja seljakottidega meest, kes kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja Uno Sahva eestvedamisel matkale lähevad, vähemasti veidi imelikud paista.

Mõnistes paneb buss meid maha. Lund on ja tahtmist, on aga ka küsimuste küsimus ja probleemide probleem — määre. Igaühel on oma retsept ja enamikul õige. Ainult paaril mehel õnnestub end nii kinni määrida, et vaid nuga ja uus segu suusad paigalt aitavad.

Ja siis me läheme üle künnivagude ja kraavide, läbi võsa ning metsade. Strateegia on klaar ja asimuut õige, ainult taktika põhjustab väikesi vaidlusi, mis kahtlusteni ulatuvad, kas ikka Eestimaal oleme või juba üle piiri naabrite juures.

Teejuhataja paneb asjad paika: «Minkõ säält karjavarmi nuka mant vasõmbat kätt!» Lähemegi, ainult suusad ei taha enam hästi minna. Määre on kulunud, vesi lakipragudest sisse imbunud. Ja saapad lirtsuvad lõbusalt mineku rütmis.

Krabi. Lahke vastuvõtt koolidirektorilt, pisike puhkepaus ning seejärel retk Paganamaa järvedele. Ületame veski juures oja. Aeg, vesi ja hooletus on korralikuks puhkebaasiks sobiva hoone kõvasti käsile võtnud. Vuhiseme alla Kikkajärve kõrgest kaldast, imetleme lõunakaare kõrgustikupanoraami ja matkame siis mööda Piirioja kallast tagasi Krabile. Matsuvate vihtadega suitsusaun, hernesupp ja tõsine meestelaul ning -jutt lõpetavad esimese matkapäeva.

Aga pühapäeva hommikul sajab vihma ning määrdeprobleemi enam ei ole. Grupijuhi kliister paneb suusad pidama ja edasi läheb nii, et vile taga.

Küla järel keerame metsa ja jääme sinna õige tükiks ajaks — kord ojakaldail turnides, kord võsas ragistades, kord tuisanud jälgedega heinaveoteed mõõtes. Eile nägime kitse, täna kohtame vaid jälgi: põdrad, metssead, rebased. Lumi läheb sügavamaks ja minek visamaks. Sagedasemad vahetused viivad tempo taas üles.

Talus imestatakse, et nii rõske lumega suusatada saab. Siis tuleb jälle tükk metsa ja suur soo, kus kerge orientiiri valida, kurss aga «parema käe» reegli tõttu vägisi kiiva kipub. Turba- või kuivenduskraavid on minekusuunaga risti ja pole siis ime, et kolmekümne neljast suusast lõpuks ikkagi kolmkümmend kolm ja pool saab. Tõsisemad takistused on suured lahtise veega magistraalkraavid, millest üle ei hüppa ja ümber ei ulata. Otsime lumesildu.

Maastik on üha Haanjam: mägi läheb ja läheb ja ots kaob pilve sisse ära. Plastiku-mehed peavad tagasi hoidma, sest nende hoog kipub puusuuskadel sõitjaid rajalt pühkima.

Mäetalus on kolm tütart kui muinasjutus, kaks juba Tartu suurkoolist läbi käinud, kolmas praegugi bioloogiat tudeerimas. Sõbralikud suhted saavad kosutava jõhvikamorsi näol kinnitust.

Ja jälle läheme mäest üles ja alla, metsa ja lagedale, üle järve, mille vesi kohe suusajäljed täidab. Lauad on vett täis, kuid tuul tõukab ja ind kasvab ning kell kolm on pärast viie ja poole tunnist sõitu kõik see mees Haanja sovhoosi sauna ees rivis.

Varsti vurame Tartu poole ja ainult mõni kilomeeter Munamäelt alla on bussiaknais must maa. Linn on lage, vesi lahmab. Suuskadega mehed võtavad mööduja näo taas naerule ning endalegi näib uskumatu, et ainult 100 kilomeetri taga on metsade vaikuses põlvini puhast ja puutumatut lund, mis ilmselt veel kaua püsib.

Kaks päeva ja 50 kilomeetrit suusaradu on möödas. On hea olla enda ja kurb nende pärast, kes sellel talvel suusad keldrisse jätsid. Mida vähem on lumega, suusasõiduks sobivaid kohti, seda enam tuleb neid otsida ja kasutada.

JÜRI VALGE

Leierkastimees

Tema leib ei olnud kerge, sest ta oli sündinud kurt. Saatus oli vingerpussi mänginud ja mõistnud ta leierkastimehena rändama. Tema kägisev pill kaikus sageli tühjadel linnaväljakutel. Minu pill mängib kõige ilusamat viisi, mida nad eales kuulnud on, ütles ta endale. Nii sai rändamise vaev tasutud.

Ent inimesed ei kuulanud teda ja suurte majade aknad vaatasid temast läbi. Maa ei vastanud talle.

Kord tundis ta, et aeg on täis. Keegi oli tema liivakella ümber pööramata unustanud ja aeg vaikis oma otsatut vaikimist. Siis nägi leierkastimees, et suurte majade akendel õitsevad lilled ja kuulis, et maa kutsub teda. Ta oli kuuljaks saanud.

Ning maa ümbritses teda nagu taevas ümbritseb maad.

✲

Meie tavaeluring on ülimalt ontlik, inertsiga vooderdatud ja enesekindlusega piiratud. Volksutame sõnu nagu silmigi — hea, kui ööseks võltsripsmed karpi paneme. Ent iga kapsel tunnistab vabaduse olemasolu — sellepärast ta kapsel, vabaduse «vastumürk» ongi. Tõde on läbi aegade tundunud kauge ja kättesaamatu. Oleme sellega nii harjunud, et isegi tükikest temast peos hoides ei usu me selle hoidmise võimalikkusesse. See, mis on ehe ja tõeline, näib alati veidi uskumatu. Kardame ehtsat — seetõttu mõtleme ta võltsiks. Sest nii on lihtsam. Kuid mida enam tõde kardetakse, seda kaugemale ta kaob.

✲

«Las ma lähen su silma sisse!» nurub plikatirts.

— — — — —

«Mida sa seal näed?»
«Ma näen südant. Oi, kui ilus!»

✲

Üks tõde on armastuses. Või on armastus koguni paljude tõdede ristmik? Sest armastus on see laetus, see vaev ja väärtus, mis viib tõelisusesse.

Armastuse värv on küllap sinine — nagu taevas, mis on sinine iseendast. Armastust võib taevaga mõõta küll — just niipalju, kui on laotusel jõudu, on ka armastusel jõudu. Sest armastus on ka laotus. Ning see on armastuse suurim õigustus.

Luua — see tähendab mälestada armastust. Vahest ei lähegi kõik mööda nagu unenägu, mida hommikul ei mäleta...

KART HELLERMA

uudis 0 sport o uudis

✲ **Jaanuari lõpus peeti Gomelis Balti kõrgkoolide turniir väravpallis. Eesti NSV-d esindasid TRÜ võistkonnad. Meeskond võitis, naiskond tuli tagasi kolmanda kohaga.**

✲ **17. veebruaril kl. 17 toimub TRÜ spordiklubis spartakiaadi korvpalliturniiri loosimine. Esimesed mängud peetakse 21. veebruaril.**

KONKURSS

TRÜ filosoofia kateeder kuulutab välja NLKP XXVI kongressile pühendatud üliõpilaskonkursi, mille eesmärgiks on selgitada välja TRÜ 1980/81. õppeaasta parim üliõpilane NLKP XXVI kongressi materjalide ja marksistliku filosoofia tundmises.

Konkurss on põhiliselt mõeldud filosoofiat õppivatele III kursuse statsionaarsetele üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise materialismi kursuse ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. Osaleda võivad ka ülejäänud kursuste üliõpilased.

Konkurss viiakse läbi kolmes voorus.

I voorus (9. veebruar — 13. märts) selgitavad filosoofiaseminaride juhendajad välja kolm paremat üliõpilast, arvestades nende dialektilise materialismi eksami hinnet, õppereferaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (27. märtsil) toimub kirjaliku tööna (testina), mille küsimused töötab välja ja kinnitab filosoofia kateeder. II voorus eduka esinemise eelduseks on marksismi klassikute tööde ja NLKP XXVI kongressi materjalide sügav tundmine. 10 paremat üliõpilast pääsevad III, lõppvooru.

Lõppvoorus (17. aprillil) esineb iga osavõtja enda valitud teemal lühikese (7 minutit) ettekandega, samuti lühisõnavõtuga (5 minutit) konkursi žürii antud teemal. Esinemisjärjekord loositakse. Paremusjärjestuse lõplikuks määramiseks arvestab žürii ka II voorus saavutatud tulemust.

Kõik III voorus esinejad saavad rahalise preemia või mälestuseseme. Parimale võimaldatakse ekskursioonituusik sotsialismimaale.

Konkursi komisjon

✲

TRÜ ametiühingu- ja komsomolikomitee ning TRÜ klubi kuulutavad välja VI noorsoolaulude konkursi, mis toimub 20. märtsil kl. 19 Tartu Tervishoiutöötajate Majas, Tiigi t.

Oodatud on algupärased hola-, üliõpilas- ja rahvalaulud kui ka muud noorsoosse puutuvad laulud.

Žürii arvestab hindamisel esinejate vokaaltehnilist ja instrumentaalset taset, teksti aktuaalsust ja sisutihedust, samuti tudenglikku esinemislusti. Nimetatud omaduste eest ka eripreemiad. Eripreemia saab veel parim poliitilise laulu esitaja. Peapreemia (50 rbl.) saab see laul, mille viis, sõnad ja esitus on žürii kõrgeima hinnangu pälvinud. Sellise laulu puudumisel on žüriil õigus jagada preemia oma äranägemise järgi.

Auhindadeks on veel hinnalised meened ja tuusikud puhkekodudesse.

Konkursil ülesastujad peavad endast teatama TRÜ klubisse või komsomolikomiteesse ja esitama laulutekstid hiljemalt 16. märtsiks. Lisatud olgu andmed nii enda kui ka lauluviiside ja sõnade autori kohta.

Head laululusti!

1. Kaljukassist. Kaljukass on kassisarnane loom, kes ronib mööda kaljusid. Vahel ei roni ka. Siis ta sööb või magab.

2. Kalju kassist. Kalju kass on Kaljule kuuluv kass, kes armastab piima limpsida, magada ja külge vastu Kalju jalga hõõruda. Hiiri ta ei püüa ja koeri ei karda, sest ei ole kumbagi oma linnakorteris näinud.

3. Kalju Kassist. Kalju Kass on humoristlik eesti mees, kes teab üht-teist paljudest asjadest, kuid mõnda asja ikka ei tea ka.

Märgusõna «Kiisu»

Tähelepanu!

Kehakultuuriteaduskonna õppe- ja spordibaaside, suuskade ja uiskude laenutuspunktid on avatud 9. veebruarist 31. märtsini järgnevalt:

Emajõe spordibaasis
(suusad, uisud)

Esmaspäevast reedeni kell 8—20.
Laupäeviti „ 10—16.
Pühapäeviti „ 10—14.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppetööks on avatud suusalaenutuspunktid Emajõe spordibaasis ja Gagarini tn. 1 lasketiirus esmaspäevast reedeni vastavalt tunniplaanile.

Suuskade laenutamiseks spordiüritusteks (matkad, suusapäevad jm.) üliõpilastele ja üksiklaenutusteks ülikooli töötajatele esitada avaldus (näidata ära suusapaaride arv ja saapa numbrid) õppe- ja spordibaaside juhatajale V. Kingissepa tn. 19 tuba 112 tel. 341-21/617.

Kehakultuuriteaduskonna
õppe- ja spordibaasid

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RING

ootab kõiki, keda huvitab väliskirjandus, selle ajalugu ja teooria, samuti välis- ja eesti kirjanduse suhete uurimine, töökoosolekule neljapäeval, 19. veebruaril k. 18 peahoone audit. 244. Arutame kevadsemestri tegevusplaani.

Ringi juhatus

TÖÖPAKKUMINE

TRÜ Teaduslik Raamatukogu vajab seoses ülekolimisega uude hoonesse raamatute puhastajaid. Üliõpilastel on võimalus töötada poole kohaga. Pöörduda Vanemuise tn. 33, telef. 325-77.

AUTOJUHIKURSUSTELE

võetakse juurde üliõpilasi, kes oskavad sõita. Tulla 17. veebruaril kl. 16.15 Gagarini 1 ruum 202.

Täna ilmub venekeelne «ТГУ» nr. 1.

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 464. MB-01242.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollexemplar

Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Kirjanduse Rahastuskogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 Reedel, 20. veebruaril 1981 XXXIII aastakäik

Kongressi ootel

NLKP XXVI kongressini jäänud aega saab praegu mõõta ainult päevade ja tundidega. Kahe ja poole kuu kestel on töökollektiivid, mitmesugused koosolekud ja konverentsid kogu meie maal NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade arutamisel teinud rohkesti ettepanekuid, millest paljud omakorda ajakirjanduse, televisiooni ja raadio vahendusel on jõudnud üldrahvalikule arutlusareenile.

Põhisuundade parteilise arutluse kõige kõrgemateks foorumiteks on seni olnud kõikides liiduvabariikides toimunud parteikongressid. Nad on tõendanud, et iga liiduvabariigi edusammud tähendavad kogu meie maa edusamme, samal ajal aga sellest, kuidas arenevad NSV Liidu majandus, sotsiaalsed suhted ja kultuur tervikuna, oleneb iga liiduvabariigi areng.

Parteikongressid näitasid ühtlasi, et saavutuste ulatus ja edu kaasaegse teaduslik-tehnilise progressi tingimustes sõltub üha enam konkreetsete valdkondade (tööstus, põllumajandus, meditsiin, haridus jne.) sisestest otseseostest, ja ka külgseostest, see tähendab — kogu majanduse, kultuuri ning sotsiaalsete seoste arengust tervikuna. Järjest veenvamalt on arenenud sotsialismi ühe tunnusjoonena esile kerkinud ideoloogiatöö ja majanduse vastastikune olenevus.

Kokkuvõttes tähendaks see, et iga kollektiiv, hoolimata oma suurusest, tegevusalast, geograafilisest või rahvuslikust kuuluvusest teeks kõik temast oleneva oma ülesannete täitmisel, teades, et sellest oleneb ka paljude ja paljude teiste kollektiivide tegevuse edukus.

Oma perspektiivsed nõudmised igale kollektiivile, igale erialale meie vabariigis esitas EKP XVIII kongress. Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi paneb ehk kõige enam mõtlema kongressi ettekandes esitatud seisukoht teadustöö kohta. Ja ikkagi ütles sm. K. Vaino: «teaduslike uuringute ulatus ja sügavus täiel määral veel ei vasta kasvanud nõuetele, nende tulemusi rakendatakse praktikas aeglaselt». Sellele lisandusid konkreetsed ülesanded majanduses, ühiskonnateadustes, samuti aga probleemide valikul ja kaadrite kasvatamisel. Ka selles väljendub kogu küsimuse kompleksus, kus on arvestatav iga detail. Olgu selle üheks näiteks kasvõi see, et üliõpilasteaduse pidev arendamine on oluline mitte ainult oma tulemuste poolest, ka mitte ainult selle poolest, et ta avab noortele inimestele tee teaduse juurde, vaid ka selle poolest, et igaüks, kes ise on tegelnud teadusliku tööga, hakkab hindama teaduse osakaalu ning oskab ja tahab teadustööle tuginevaid ettepanekuid paremini rakendada igal konkreetsel töökohal, kuhu teda pärast kõrgkooli lõpetamist suunatakse.

NLKP XXVI kongress on meie maa eelseisvaks kõrgeimaks parteiliseks foorumiks. Sellel realiseerub konkreetselt partei konstitutsiooniline funktsioon ühiskonna arenemise peaperspektiivi ning NSV Liidu sise- ja välispoliitika suuna kindlaksmääramisel, nõukogude rahva suure loova tegevuse juhtimisel ning sellele kommunismi võidu eest peetavale võitlusele plaanipärase, teaduslikult põhjendatud iseloomu andmisel. See on ühtlasi üldrahvaliku arutluse, kõikide liiduvabariikide parteikongresside tulemuste üldistus, mille baasil määratakse lõplikult kindlaks eelseisva XI viisaastaku konkreetsed ülesanded ning ühtlasi esmakordselt meie maa ajaloos ka juba järgneva, XII viisaastaku kontuurid. See tugevdab veelgi kongressieelset elevust ning huvi tema töö suhtes.

JOHANNES KALITS

Tartu Riiklik Ülikool möödunud viisaastakul

Mida saavutas meie ülikool möödunud viisaastakul? Kõige selgema vastuse annavad arvud. Allpool on toodud iseloomustavaid arve ja fakte ülikooli elust X viisaastakul.

*

1976. aastal õppis päevases osakonnas 4467 ja kaugõppes 1986 üliõpilast. Praegu on vastavad arvud 5467 ja 2138.

*

Päevane osakond täitis viisaastaku vastuvõtuplaani 100,8% ja kaugõppeosakond 100,6%. Lõpetajate plaan täideti päevases osakonnas 101,6%.

*

Väljalangevusprotsent oli 1975/76. õ.-a. päevases osakonnas 4,7 ja kaugõppes 12,9, 1979/80. õ.-a. vastavalt 3,9 ja 12,4. Viisaastaku keskmine väljalangevus oli päevases osakonnas 4,1% ja kaugõppes 12,3%.

*

Õppeedukus tõusis viisaastaku lõpuks päevases osakonnas 86,8%-lt 91%-ni (keskmine 89,6%), kaugõppes 34%-lt 69,9%-ni (keskmine 41,3%).

*

Ka teadustöö vallas oli märgata edasiminekut. Üliõpilaste osavõtt teadustööst 1976. a. oli 90%, viisaastaku lõpuks tõusis see arv 4%.

*

Lepingulistest töödest võttis 1976. a. osa 461 üliõpilast, 1980. a. aga 571 üliõpilast, tööde maht aga kasvas viisaastaku lõpuks 777,1 tuhande rubla võrra. Sõlmitud lepingute keskmine maksumus oli 1976. a. 38,9 tuhat rubla, 1980. a. 162,8 tuhat rubla.

*

1976. a. töötas ülikoolis 648 õppejõudu, 1980. aga 786 õppejõudu. Viisaastaku jooksul kaitsti 9 doktoriväitekirja ja 75 kandidaadiväitekirja.

*

Ehitusest. 1976. a. valmis Nooruse tänava õppehoone, Kääriku elamu ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori juurdeehitus. 1977. a. võeti vastu füüsikakorpus. Käesoleval õppeaastal valmisid teadusraamatukogu uus hoone ja Kääriku auditooriumide korpus.

Komsomolikroonika

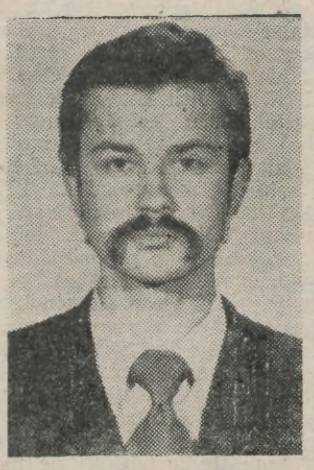

VEIKO LÕHMUS,
komsomolikomitee asesekretär ideoloogiatöö alal

Sündis 6. märtsil 1959. 1977. a. lõpetas Lydia Koidula nim. Pärnu II Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ-sse rahanduse ja krediidi osakonda. Esimesel ja teisel kursusel oli kursusevanem, kolmandal rahandusosakonna komsomolisekretär ja RSR-i president. 1981. aasta veebruarist on komsomolikomitee asesekretär ideoloogiatöö alal. On osa võtnud EÜE-st rühmakomandörina.

ÜLKNÜ liige 1973. aastast.

Vallaline.

TARMO SALUMAA,
komsomolikomitee EÜE sektori juhataja

Sündis 9. juunil 1960. 1978. a. lõpetas Tallinna 21. Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ keemiaosakonda. Praegu õpib III kursusel. Esimesel kursusel oli kursuse kultuurisektori juhataja, teisel juhatas osakonna büroo olmesektorit. EÜE-s olnud kahel suvel lihtliikme ja rühmakomissarina.

ÜLKNÜ liige 1975. aastast.

Vallaline.

ALAR MAAREND,
RSR president

Sündis 26. septembril 1960. 1978. a. lõpetas Ambla Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ füüsikaosakonda. Praegu õpib III kursusel. Teisel kursusel täitis kursuse komsomolisekretäri kohuseid. On osa võtnud TRÜ suvemaleva tööst.

ÜLKNÜ liige 1974. aastast.

Vallaline.

Meenutusi Nõukogude Armee aastapäevadest 1941—1945

Veebruar on tuntud kui riigikaitsekuu, mille kestel toimuvad mitmesugused vastavateemalised üritused kutsealustele ja teistele noortele. Kulminatsiooniks on aga 23. veebruar, Nõukogude armee ja sõjalaevastiku sünnipäev.

Eesti NSV kodanikud tähistasid seda tähtpäeva esmakordselt 23. veebruaril 1941. aastal. Jaoskonnaarstina Saaremaal töötades viisin sel päeval läbi esmaabi kursuse Valjala valla kutsealustele. Mäletan, et näitliku lahastamise ja haavasidumise jaoks oli käepärast küllaldaselt vahendeid, mistõttu kogu õppus kukkus enda arvates päris hästi välja. Ei võinud aimatagi, kui peatselt neid oskusi tuli rakendada juba karmis sõjaaja tegelikkuses.

Täpselt aasta hiljem olin Uurali paukuvas talvepakases 7. Eesti laskurdiviisi väljaõppelaagris. Väeosades toimusid pidulikud koosolekud ja kunstilise isetegevuse kontserdid. Tähtpäeva naelaks kujunes aga massiline suusakross, mille oli organiseerinud 27. polgu rühmakomandör Fred Kudu, praegune TRÜ dotsent.

23. veebruariks 1943 olid Eesti Laskurkorpuse võitlejatele rasked lahinguristsed Velikije Lukis juba seljataga. Asusime puhkerajoonis Andreapoli lähedal, kus võeti vastu värsket täiendust, samuti paranenuid tagala hospidalidest.

Tol päeval esines meie üksuse poolt improviseeritud klubihoones külalisena Kalinini rinde laulu- ja tantsuansambel. Olin end sisse seadnud vaatajate esimeses reas. Ühe temperamentse tantsunumbri keskel vääratas hopakki esitav tantsija ja kukkus üle lavaserva vurrina minule otse sülle. Samas hüppas ta lavale tagasi ja jätkas veelgi energilisemalt. Tegemist oli paraku siiski meestantsijaga! Olgu märgitud, et samal aastal hiljem, Eesti NSV aastapäeval, esines sellel laval meie üksuse võimlejate grupp.

23. veebruaril 1944 olid Eesti Laskurkorpuse võitlejad eriti ülevas meeleolus. Väekoondis oli üle toodud Leningradi rinde koosseisu ja tolleks tähtpäevaks olime rännakkorras jõudnud uude paiknemisrajooni Kingissepa-Jamskovitsõ piirkonnas, s. o. õige lähedale Eesti NSV piiridele. Tähelepanuväärt oli see, et eelseisva rännaku pikkusest hoolimata polnud neid, keda oleks pidanud ravimiseks maha jätma. Samuti ei leidunud mahajääjaid kogu rännaku kestel. Vaat, mida tähendab kodupaiga psühholoogiline külgetõmbejõud!

Sõja viimase aasta 23. veebruariks oli Eesti NSV ammugi vaenlastest vabastatud. Korpus aga rühkis uuel sõjateel. Olime just saabunud raudteed mööda Leedu NSV-sse, kus mahalaadimisjaamast liikusime samal õhtul edasi esialgsesse koondumispiirkonda. Eesti Laskurkorpuse võitlejaid ootasid rasked pealetungilahingud Kuramaa metsases ja soises murdmaastikus. Hoolimata kõigest murdsid meie väeosad vaenlase visa vastupanu ja kiilusid ta sügavasse kaitsesse, mis lõppes sakslaste Kuramaa väegrupeeringu kapituleerumisega 9. mail 1945. a.

Veel kaks veebruarikuu 23. päeva võtsin vastu sõdurisinelis enne kui avanes võimalus muutuda taas tsivilistiks. Nõukogude armee päev on aga jäänud märkimisväärseks tähiseks raskete sõjapäevade meenutamisel.

Dotsent E. TALLMEISTER

Poliitpäev

11. veebruari ühtsel poliitpäeval esines aulas ülikooli kollektiivi ees EKP Keskkomitee lektor **Villi Ehatamm.** Ettekanne käsitles EKP XVIII kongressi materjalidest tulenevaid ideoloogiatöö aktuaalseid probleeme. Lisaks nendele peatus ettekandja üksikasjalisemalt religiooni osal tänapäeva ideoloogilises võitluses maailma erinevates piirkondades, andes eriti põhjaliku ülevaate eelkõige katoliku kiriku tegevusest Euroopas viimaste aastate jooksul. Kuulajad said ettekande probleemistikust hea ülevaate.

*

11. veebruaril toimus ühtse poliitpäeva raames majandusteaduskonna üliõpilaste, õppejõudude ja töötajate kohtumine rektor prof. **Arnold Koobiga.**

Rektor andis ülevaate valitsevast poliitilisest olukorrast, majandusteaduskonna kohast teiste teaduskondade hulgas. XI viisaastaku majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundade taustal tutvusime ka ülikooli ja oma teaduskonna perspektiividega.

Rektor vastas üliõpilaste arvukatele küsimustele, mis puudutasid ülikooli juubeliga seotud üritusi ja üliõpilaste osa nendes.

MERLE VIITPOOM

Ministri käskkiri

KKEH minister õnnitleb 60. sünnipäeva puhul ja autasustab kauaaegse eduka teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ministeeriumi aukirjaga analüütilise keemia kateedri dotsenti keemiakandidaat LEMBIT SUITI. Seoses 50. sünnipäevaga ja kauaaegse kohusetundliku töö eest autasustati õigusteaduskonna dekaani, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhatajat õigusteaduste kandidaat ALBERT PALTSERIT ministeeriumi aukirjaga.

Tänu ja preemia tööülesannete kohusetundliku täitmise eest pälvis laohoidja EHA KENDER.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Kunstikomisjoni kavad

Jätkame juubelikomisjoni tegevuse tutvustamist. Eelmisel korral olid kõne all kirjastusküsimused. Seekord küsitleme kunstikomisjoni esimeest, klassikalise muinasteaduse muuseumi juhatajat ÕIE UTTERIT.

Üks suuremaid ettevõtmisi on teadlaste memoriaal Toomemäe nõlval. Kui kaugele sellega 1982. aasta sügiseks jõutakse?

Selleks ajaks peaks memoriaali parimate ideekavandite autorid teada olema. Konkursi kuulutame välja tänavu aprillis. Arhitektidel ja skulptoritel jääb aega umbes üks aasta. Nädal enne juubeli põhiüritusi tahame konkursi tulemused aulas pidulikult teada anda. Kõik ideekavandid paneme välja peahoones juubeli ajaks.

Teiseks suuremaks konkursiks kujuneb ülikooli 350. aastapäevale pühendatud temaatiliste taieste konkurss. Ootame kogu ülikoolielu kajastust ajaloos ja tänapäevas nii kujutavas kui tarbekunstis. Tulemused teatame samuti enne 1982. aasta põhiüritusi näituse «Ülikool kunstis» avamisel. Kuni 1979. aastani töid eksponeerime kunstimuuseumis, konkursile laekunud tööd aga kunstnike majas.

«Uku» ja «Kodu» isetegevuslike kunstnike töödest tahaksime korraldada näitusmüügi. Ka «Ars» pakub ülikooliteemalisi ja muidki töid müügiks.

Missugused näitused veel kavas on?

Oma muuseumi originaalkogudest pealkirja all «Muuseum miniatuuris», koos filatelistide ühinguga aga «Teadus ja kõrgharidus markidel» jt. Võib-olla saab koos Tretjakovi Galeriiga väljapanek «19. sajandi ikoonimaal».

Kuidas peetakse meeles ülikooliga seotud silmapaistvaid isikuid?

Teaduskonnad koostasid nimekate teadlaste ja kultuuritegelaste nimekirjad, kellele tuleks püstitada portreebüstid või keda kujutada maalidel ja reljeefportreedel. Eriti ootame ideekavandeid ülikoolist võrsunud silmapaistvate revolutsionääride grupi kujutamiseks. 18. märtsil on meil kohtumine loominguliste liitude esindajatega. Seal tutvustame materjale lähemalt.

Konkreetsemalt võib kõnelda juba mitmest monumendist. Läinud aasta lõpul manalasse varisenud skulptor Olav Männilt tellisime botaanikaaeda Teodor Lippmaa monumendi. Maarjamõisa kliiniku ette paigutatakse professor Ludvig Puusepa ja uue anatoomikumi lähedusse Aleksander Schmidti monument. Toomemägi rikastub veel Kristjan Jaak Petersoni ausambaga. Autoriks on Jaak Soans. Skulptoritelt ootame veel ülikooliga seotud kuulsate maadeuurijate monumenti. Selle tegemiseks on oma nõusoleku andnud noor Moskva skulptor Leonid Berlin.

Meie praeguste professorite, teaduste doktorite kohta valmivad vihikud kunstiliste fotodega. Need koostame erialade kaupa, välja arvatud I vihik, kuhu paigutame akadeemikute ja teaduste akadeemia korrespondentliikmete biograafiad. Portreel on ka teadlase autogramm. Vihikusarja kujundab kunstiinstituudi tööstuskunsti kateeder koos fotolaboriga. Kollektiivi juht on õppejõud E. Kärmas.

Tähtsündmusi jäävad alati meenutama ka mitmesugused suveniirid?

Sümboolikat on kavatsetud päris rohkesti. Alustan postimaksevahenditest. On tellitud juubelimark, esimesepäeva ümbrik, maksimumpostkaart ja ümbrikud teadlaste portreedega (10 varianti). Üpris palju on mitmesuguseid märke ja medaleid.

Juubelimedali kujundab prof. A. Mölder. «Honoris causa» medalid valmivad diplomitöödena kunstiinstituudi õppejõu L. Kuldkepi juhendamisel. Neid teevad Tartust pärit üliõpilased A. Kivi ja I. Päi. Vilistlastel on võimalik osta ainult neile mõeldud mälestusžetoon. Vastava mälestusžetooni saab ka iga ülikooli töötaja, üliõpilaste jaoks on teaduskonna embleem. Tudengeid rõõmustavad kindlasti ka nahast ja metallist juubeliteemalised noortepärased ehted.

Huvi äratab arvatavasti kuuevärviline uue formaadiga reklaamkott, mida hakatakse tegema Plastmasstoodete katsetehase uuel, Soomest pärit liinil.

Juubelikomisjonil on kavas palju muudki: ülikooli tähtpäevaks kavandatud märkmikud, kalendrid, ehted, nõud, plakatid, assortiikompvekkide karbid ja šokolaaditahvlid, suveniirnukud jm.

Paljus on meid aidanud kunstiinstituut eesotsas rektor prof. Jaan Varesega, kes on ka juubeli kunstinõukogu esimees.

ÕIE UTTERI jutul
käis VARJE SOOTAK

Möödunud nädalal külastas Tartut Ungari RV saatkonna nõunik NSV Liidus Jozef Kéri. Ta tuli üle andma kingitust TRÜ teaduslikule raamatukogule. Kingituspakis oli 77 raamatut Ungari etnograafiast, folkloorist, samuti teatme- ja ilukirjandusteoseid.

Jozef Kéri tutvus lähemalt ka meie ülikooliga. Pildil näitavad teadusprorektor prof. Herbert Metsa (vasakul) ja TRÜ klassikalise muinasteaduse muuseumi juhataja Õie Utter külalisele ülikooli vana kartserit.

Endel Jürimäe 50

Sellest on möödunud kolm aastakümmet, mil Kulli külas talupoja perekonnas võrsunud energiline õpihimuline noormees kindla matemaatikuks saamise tahtmisega Tartusse saabus. Soov täitus dots. E. Jürimäel 1955. aastal, kui ta Tartu Riikliku Ülikooli lõpetas ja assistendina EPA matemaatika kateedrisse tööle asus. Juba järgmisel aastal sai temast TRÜ geomeetria kateedri aspirant.

Üliõpilasena huvitus tänane juubilar summeeruvusteooria arvukatest probleemidest. See temaatika on talle armsaks jäänud tänaseni. Prof. G. Kangro juhendamisel valmis tal kandidaadiväitekiri üldistatud summeeruvusmeetodist, mille ta edukalt kaitses 1959. aastal. Edasine töö on Endel Jürimäel kulgenud TRÜ matemaatilise analüüsi kateedris. 1965. aastal omistati talle dotsendi kutse. Sama aasta sügisel sõitis juubilar Inglismaale, kus täiendas end Swansea ülikoolis nimekate funktsionaalanalüüsi ja summeeruvusteooria spetsialistide peres.

Naasnud kodulinna, alustas dots. E. Jürimäe matemaatikateaduskonna organiseerimist. Temast sai 1967. a. avatud matemaatikateaduskonna esimene dekaan, kelle juhtimisel kujunes välja meie teaduskonna praegune struktuur: asutati uusi kateedreid, täpsustati kateedrite ja arvutuskeskuse teadustöö suundi, loodi üliõpilaste individuaaljuhendamise süsteem ning pandi alus paljudele traditsioonidele. Tema juhtimisperioodil suurenes tunduvalt teadusliku kraadiga õppejõudude ja aspirantide arv. Seda tööd tegi tänane juubilar 1974. aastani. Seejärel asus ta juhatama ENSV KKEH Ministeeriumi juures asuvat Kõrgkoolide Vabariiklikku Matemaatika-Õppemetoodika Nõukogu ning 1976. aastast ka matemaatilise analüüsi kateedrit. Neid kohustusi täidab dots. E. Jürimäe tänaseni.

Hoole ja oskusega on juubilar suhtunud oma õppejõuülesannete täitmisse. Ta on lugenud paljusid põhikursusi matemaatikateaduskonnas ja ka teistes teaduskondades ning juhendanud arvukalt kursuseja diplomitöid. Oma mõtteid on ta kokku võtnud veerandsajas teaduslikus töös summeeruvusteooria ja kõrgkooli pedagoogika probleemidest. Lisaks sellele on ta sulest ilmunud mitmed loengukonspektid ja populaarteaduslikud artiklid. Viimastel aastatel on juubilarile südamelähedaseks saanud ka koolimatemaatika õpetamise probleemid.

Lisaks dekaanitööle ja kateedri juhatamisele on juubilar olnud matemaatikaosakonna parteisekretär ja teaduskonna parteibüroo liige, mitmel korral kuulunud TRÜ parteikomiteesse ja ametiühingukomiteesse. Ta on hoolitsenud ka vabariigi matemaatikaelu tõhustamise eest, organiseerides mitmeid teaduskonverentse ning loonud vabariikliku matemaatilise analüüsi seminari. Korduvalt on TRÜ rektor oma käskkirjaga avaldanud dots. E. Jürimäele kiitust ning teda on autasustatud Lenini juubelimedaliga ja ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Dotsent E. Jürimäe on kolleeg, kes igas olukorras leiab sobiva lahenduse, oskab anda asjalikku nõu nii õppejõududele kui ka üliõpilastele, pälvides sellega nende poolehoiu ja austuse.

Kolleegid matemaatikateaduskonnast soovivad lugupeetud juubilarile edu ja jõudu edaspidiseks, et tema nooruslik energia ja eluröõm oleks jätkuvalt kõigile eeskujuks.

Kolleegide nimel
MATI ABEL

Dotsent Endel Laasik 60

Tähtpäevajutu traditsiooniliste nõuete täitmine on juubilari suure tegevusulatuse tõttu üpris lihtne. 36 aastat koos ülikooli ja õigusteaduskonnaga. Statistika kõneleks kuivalt ja selgelt: nii ja nii palju teaduslikke töid ja pedagoogilist tööd, enda kirjutatud ja juhendatud väitekirjad, lisaks kaalukad ühiskondlikud ülesanded, mis küllap vist sageli mitte vähem aega ja vaeva ei nõudnud kui põhitöö. Sellelaadilist loetelu võiks jätkata veel pikalt, ainult et juubelist jääks sel juhul arvude ritta vaid üks märge — 60.

Kuid juubilar ise. Tema kolleegidele, aspirantidele, üliõpilastele ja kõigile teistele tuttavatele on Endel Laasik ikka see, keda parasjagu kõige enam vajatakse: kolleeg, juhendaja, õppejõud või lihtsalt vestluskaaslane ning alati ka see heatahtlik inimene, kelle poole pöördud abi saamiseks, kui seda momendil nii hädasti tarvis on. Tagasihoidlik, isegi sõnaaher. Alati abivalmis, usaldav ja vastutulelik, kuid mitte võltsilt. Kes õigusteaduskonnas tsiviilõiguse eriosa eksamit on teinud, see teab, et hinnaalandust ei tule kellelegi — ei suurele aktivistile ega «muidu heale inimesele». Kuum on kolmanda kursuse juristile kevadsessioon, väga kuum.

Veel ühest tähtsast omadusest — printsipiaalsusest. Veendunud kommunistina ja mehena, kes läbi teinud kõige rängemad rindekatsumused, teab juubilar, mis on printsipiaalsus selle sõna tõelises tähenduses. Teab, et see on usaldus oma kaaslase suhtes, on usk inimesesse. Teab ka seda, et eksija peab varem või hiljem kõrvale astuma, kui end käsile ei võta. Seejuures on ta kindel, et esimene väärsamm ei anna alust veel inimest «maha kanda». Ilmselt siin on põhjus, miks kolm lendu juriste, kelle kursusejuhendajaks dots. E. Laasik on olnud, suhtuvad temasse suure lugupidamisega kui vanemasse nõuandjasse, kui sõbrasse. Teda austavad kolleegid, hindavad kõrgelt aspirandid.

Tänasel juubelil ühinevad kogu teaduskonna ja ülikooli mõtted ühises soovis: jätkugu Sul ikka jõudu, jaksu, nooruslikku energiat ja kõikevõitvat tahtmist kõigiks edaspidisteks ettevõtmisteks.

* * *

Kuid Sina, tänane ülikooli tudeng, võta teadmiseks, et selle tekli, mida Sa uhkusega peas kannad, kavandas ja tegi enam kui 20 aastat tagasi teoks juubilar. See tekkel on üle meist kõigist: nii juubilari kolleegidest kui ka praegustest ja tulevatest tudengitest.

JÜRI RAIDLA

10 aastat ettevalmistusosakonda

(Vt. «TRÜ» nr. 1, 2 ja 3.)

KALLE VELSKER

Nelja viimase aasta andmetel on ettevalmistusosakonna lõpetanutest olnud noormehi veidi üle 40% (tööstaažiga vastuvõetutest 32%).

Neljal viimasel õppeaastal eksmatrikuleeriti kokku kõige enam kuulajaid edasijõudmatuse (40% väljalangenuist) ning lõpueksamitele mitteilmumise või nende mittesooritamise tõttu (38%). Järgnevad eksmatrikuleerimised omal soovil (11%), muudel põhjustel (6%) ning õppedistsipliini rikkumise pärast (5%). Viimase põhjusega eksmatrikuleeritute osakaal oli eriti suur (kuni 35%) vilel esimesel õppeaastal. Nagu märgitud, on siin arvestatud eksmatrikuleerimise ametlikke põhjusi. Tegelikud põhjused on sageli teistsugused. Nii näiteks viib vahel väljalangemisele edasijõudmatuse tõttu sõjaväest tulnud noormehe abiellumine, sest ta jääb õppimisest eemale perekondlikel või majanduslikel põhjustel. Ka paljud tervislikud põhjused saavad vastavate dokumentide puudumisel formuleeringu «edasijõudmatus» või «õppedistsipliini rikkumine». On meeldiv, et järjest vähem tuleb eksmatrikuleerida kuulajaid ebaõigete dokumentide esitamise pärast.

4. Ettevalmistusosakonna lõpueksameist.

Ettevalmistusosakonna õppeedukus on üldiselt kasvanud. Suuresti on see toimunud lõpueksameile lubatute arvu kasvamise ja eksamitesooritanute arvu kahanemise arvel. Nii näiteks sooritas lõpueksameile lubatuist kõik eksamid 1970/71. õ.-a. 70%, õppeaastail 1971/72—1975/76 80% ja õppeaastail 1976/77—1979/80 85%.

Ettevalmistusosakonna lõpetanute tulemused on 10 aasta jooksul tublisti paranenud. Kui 1970/71. õ.-a. sooritas kõik eksamid vähemalt hindele «4» 25% lõpetanuist (ainult hindele «5» eksamite sooritajaid ei olnud), siis 1979/80. õ.-a. oli see protsent 38,3 (neist ainult hindele «5» 5,2%). Kõik lõpueksamid sooritas hindele «3» 1970/71. õ.-a. 10% ja 1979/80. õ.-a. 1,7% ettevalmistusosakonna lõpetanuist. Ülejäänud 65% 1970/71. õ.-a. ja 59,5% 1979/80. õ.-a. lõpetanuist sooritas eksamid erinevatele hinnetele, kusjuures 1979/80. õ.-a. oli nende keskmine eksamihinne 3,8. 9 viimase õppeaasta andmetel ilmneb, et kõige paremini sooritavad ettevalmistusosakonna lõpueksamid demobiliseeritud, kõige halvemini aga maanoored. Tööliste tulemused ühtivad kõigi eksameile lubatute tulemustega.

Ettevalmistusosakonna lõpueksamite hinnete keskmine oli aastatel 1972—1976 3,9 ning aastatel 1977—1980 4,0. Kogu vaadeldava perioodi (1972—1980) jooksul on kõnealune keskmine muutunud 3,8-st 4,1-ni. Ka teaduskonniti on lõpueksamite keskmise erinevus tavaliselt mitte suurem kui 0,3.

Eespool märkisime, et õppeaasta jooksul langeb kõige rohkem välja neid kuulajaid, kes pole varem kõrgkooli üldse proovinud astuda. Ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmisest hindest selgub, et edukamad on jälle olnud kuulajad, kes on varem üritanud kõrgkooli astuda. Nende lõpueksamite keskmine hinne on reeglina 0,2—0,3 võrra kõrgem nende kuulajate keskmisest, kellel esimeseks kokkupuuteks kõrgkooliga oli ettevalmistusosakond.

Kui võrrelda eksamihinnete keskmist lõputunnistusel olevate samade õppeainete hinnete keskmisega, selgub, et noormeestel on esimene 0,3—0,4 võrra kõrgem. Tütarlastel on seevastu need keskmised võrdsed või on lõpueksamite keskmine isegi madalam vastavate koolihinnete keskmisest.

Ettevalmistusosakonna kõigi lõpetanute keskharidust tõendava tunnistuse hinnete keskmine ja ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmine on praktiliselt võrdsed (näiteks 1973. ja 1977. a. 3,8 ja 3,9, 1979. a. 4,0 ja 3,9, 1980. a. 4,0 ja 4,0). Ka lõputunnistusel olevate eksamiainete hinnete keskmine erineb ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmisest samavõrd vähe.

Tähendab, ettevalmistusosakonnas kas ainult värskendatakse varasemaid teadmisi, tõstmata neid kõrgemale tasemele, või siis toimub ka teadmiste kasv, mille aga hinnete seisukohalt nivelleerib õppejõudude suurem nõudlikkus kooliga võrreldes. Arvestades ka mitmeid teisi momente, tundub, et õigeks osutub viimane oletus.

Ettevalmistusosakonna komplekteerimisel tuleb kooli lõputunnistuse kõigi hinnete keskmise kõrval senisest enam arvestada hindeid neis õppeaineis, milles vastuvõetavatel on ettevalmistusosakonnas lõpueksamid. Seos ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmiste ja lõputunnistusel oleva nelja eksamiaine keskmiste vahel on tunduvalt tugevam kui ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmiste ja lõputunnistuste üldkeskmiste vahel.

(Järgneb)

Sõnadega „Sõnast"

«Sõna» 2, koostanud M. Mutt, LR 1981 nr. 1

«Ettevõtmine on jalgu alla saamas,» märgib M. Mutt eessõnas. Ja ega vist keegi talle vastu vaidlema kipugi, oodatakse aga järgmist, kolmandat numbrit.

Seekord on sõna saanud 5 autorit. Kes rohkem, kes vähem tuntud, kes üldse tundmata. Nagu esimeses, nii ka teises «SÕNAS» tundub luule tooniandvam. Vähemalt **Ilmar Trull** *ja* **Indrek Hirv** *lubavad avaldatud luuletuste põhjal nii väita. «Kurb ballaad kurvast Kurvast kes elab Kurvakodus» on lühikese ajaga nii populaarseks saanud, et seda isegi tsiteeritakse — grotesk on popp (ja mitte ainult luules). Nauditav on Ilmar Trulli julge, isegi väljakutsuv stiil, samuti väljapeetus. Indrek Hirv aga suudab oma kolmes luuletuses veenvalt näidata, et miski on jäädavalt kadunud, millelgi on nüüd lõpp, aga see miski on asendunud uuega — lootusega — ja see ongi kõige tähtsam.*

Ülejäänud luulel on veidi vähem öelda. **Simo Kurik** *näib kujundiotsimises kramplik. Kõike tema poolt pakutut ei saagi luuletustena võtta. Väheütlevaiks jäävad ka eriti esiletulevad sümbolid (?): huuled ja latern.* **Sulev Kübarsepp** *kasvatab kalu ja endas luuletajat. Viimane ilmneb ta luuletunnetuses, mis peegeldab kaunis ilusas vormis ettenägemist-ettetundmist, mis hoiatab.* **Vello Raasman** *püüab kedagi matkida. On see J. Kaplinski, P.-E. Rummo või keegi kolmas, teab ta ise paremini. Niipalju julgen siiski öelda, et midagi erilist tal lugejale öelda pole, ka ei ärata veidi võltsilt intellektuaalsusse pürgiv stiil usaldust.* **Kalle Muuli** *luuletusi võib teatud põhjusel nimetada nostalgilisteks . Isegi natuke naiivseteks igatsusluuletusteks. Mäletan ta trükiproovi «Nooruses», mis sisaldas tugevamaid värsse. Aga aega veel on.* **Julius Ürdi** *nimi on paljudele tuttav nii luuletuste kui retsensioonide kaudu. Seekord pole valik just eriti sisendusjõuline. Kujundid tunduvad otsitud (või mida öelda nabajalgsete hõimu kohta kõntsasel kaldal?). Luuleteooria tundmine ei tähenda mitte alati häid luuletusi, nagu iga erandki reeglit ei kinnita. Liigprofessionaalsuses võib luule ära kaduda.*

Luule- ja proosajutu vahele passib pajatada **Peeter Novodist**. *Tema on trükki andnud 14 lauset, sest kuidagi teisiti on antud mõtteid raske nimetada (aforismid need küll ei ole). Sümpaatiat äratasid raamlaused — kaks äärmist. Ju siis nende pärast oli vaja ka ülejäänud 12 massidesse anda.*

Mai Sass *tundub olevat suure lugemusega. Vähemalt Richard Brautigani «Arbuusisuhkrus» on tal küll läbi loetud. Kust muidu nii suur sarnasus. Plagiaadiks «Olematut olemasolu» siiski pidada ei saa, kuna proosakirjutis on korralikult läbi tunnetatud. Read tundduvad tulevat mitte sulepeast, vaid hingest. Nimetaksin neid plaate ilukirjanduslikuks enesepuhastamiseks. Ka on Mai Sass kriipimisrolli püüdlikult sisse elanud. Tõepoolest, midagi nagu kriipis lugemise ajal. Võib ka olla, et kujutasin seda lihtsalt endale ette.* **Imre Siil** *on ülikoolilehe lugejaile vana tuttav. Tema papi-mammi lood loeti pärast «SÕNA» 2 ilmumist isegi Eesti Raadios ette. Nende kirjutamise aeg (1977) lubab eeldada, et kirjutada oskav autor lähemal ajal millegi suuremaga maha saab.* **Peeter Liiv** *tegeleb peale lepinguliste tööde ka kirjatööga. Ehk on needki kaks pala lepingulised, aga intsident on igal juhul olemas. Stiili konstruktiivne lühilauselisus tundub «Literaturnaja Gazeta» «12 tooli klubi» meestelt laenatud (seda esimese jutu puhul). «Guru» annab aimata mehe mõningaid teadmisi sanskriti keelest ja orientalistikast, aga ka irooniast, äraolemisest, elukaugusest. Võimalik, et iga lugeja «arusaamise sügavus» seda mõista ei lubanud.* **Asta Ploom** *pürgib ülevabariigilisse emantsipatsiooni eest võitlejate ülipikka nimistusse. Vaevalt nii verevaeseid armukesi eriti rohkesti leidub, kuid rumal mees on naises alati tugeva tunde tekitanud, talle jõudu ja (enese)-uhkust süstinud. «Koduabiline» pakub jällegi groteski ja pila ajalehekuulutuste aadressil. Pole ju haruldus lugeda: «Keskealine korralik mees leiab elamispinna, kui on nõus hooldama autot». Haruldus pole kahjuks ka Laura-taoline naisterahvas.* **Sigrid Kangur** *on eestindanud F. Scott Fitzgeraldi «Lasteõhtu», novelli, milles peegeldub kapitalismimaailma kasvatussüsteemi ebapedagoogilisus ja see, et mõistliku mehe sõna peab talitsema naise kapriise. Tõlkeid võiks «SÕNA» edaspidi rohkemgi avaldada, eriti meie endi noorte algupärase hea proosa puudumise korral.* **Aire Kivistik** *on kaunis asjalikult iseloomustanud noorsookirjandust. Tõepoolest, on sirgunud täiesti uus põlvkond, kuid neile mõeldud ja neist pajatav kirjandus pole veel jõudnud järele kasvada, ajaga ühist jalga käima hakata. Lisaksin veel, et suuresti on puudu noortest tõepärastest kangelastest, sellistest, nagu keskkoolides tuhandeid näha võib. On ju noorsookirjandusel* **eelkõige** *kasvatav roll.*

Ainukese essee autor **Linnar Priimägi** *toob selgust dekadentsi mõistmisse. Põhjalik arutlus püstitab uudsed ja autoripärased teesid esteetikast kui iluelamusest ning dekadentsist kui eelkõige tunnetusest lähtuvast meeleolust. Kas on pinnale kerkinud uus võimekas esseist?*

Üldmuljelt on teine kogumik eelmisest kopsakam ja kompaktsem. Umbes niisugusele tasemele «SÕNA» ilmselt ka jääb, arvestades status quo'd *kirjanduslembese tegevnoorsoo keskel. Midagi soovima ei tõtta, sest seda tehakse õige varsti ilmuma hakkavates retsensioonides ettenägevuses kompetentsemate isikute poolt niikuinii. Lõpetuseks ei saa kuidagi ütlemata jätta, et millegipärast seisab «SÕNA» 2 veel siiani lettidel. Kas tõesti noore lugejaskonna defitsiit?*

TAAVET TÜNAMO

Grammofonistid kutsusid rokkima

Kas üle lombi hüpata on kerge või raske? Kõik sõltub vajadusest. Neil, kes nädalavahetusel sõidu Saaremaale ette võtsid, oli ilmselt selleks ka põhjust. Kui palju oli mandrirahvast kuulajaks-vaatajaks tulnud, on raske arvata. 15 oli aga neid, kel endil midagi öelda oli «Saaremaa kadaka» III diskofestivalil. Et ka vastaspoolel asja vastu huvi oli, tõendas fakt, et 600 piletit kahele diskopäevale müüdi ära... 29 minutiga.

Raske oli žüriil, raske oli diskoreil. 11 diskori asemel saabus neid Kingisseppa 15, selle tõttu lühenes iga mehe esinemisaeg 35 minutile. Selle ajaga tervikliku kava esitamiseks tuli kõvasti pingutada. Paljud sellega korralikult hakkama ei saanudki. Nii püüti küll suruda neisse ajapiiridesse võimalikult palju (s. t. liiga palju!), kuid tulemus jäi kesiseks. Oli ka vastandeid: sel juhul oli kava kas «lõputa» või «alguseta».

Tasemest rääkides kinnitas ürituse organiseerija-poole esindaja, ELKNÜ Kingissepa Rajoonikomitee I sekretär Mati Tarvis, et nii kõrge ja suhteliselt ühtlane pole see varematel aastatel veel olnud. Taset näitasid siiski eelkõige festivali laureaadid. Allan Roosileht, eeskätt Tallinna publiku seas tunnustust võitnud diskor, võitis festivali esmakordselt. Ääretult sümpaatses esinemises väljendus sügav austus publiku vastu. Hea reageerimisega elas ta kaasa igale muutusele, pakkudes muusikat väga sujuvate üleminekutega. Viimistletud esinemine oli saavutatud ilmselt tänu rikkalikele kogemustele.

Eelmiste diskofestivalide kuningas Einar Kapp oli muidugi klass omaette. Hoogsat rütmi ei häirinud humoorikad vahepalad, mis saali mõnusatest naeruturtsatustest päris naerulaviinini viisid. Valgusefektid ja diskotüdrukud olid samuti tema trumbiks. Keskpärase tehnika juures suutis Einar Kapp välja võluda parima heli kvaliteedi, mängides virtuooslikult ühtaegu sõna ja heliga, ennetades aegsasti võimalikke apse.

Kolmanda koha viis Saaremaalt kaasa Riho Bauman. Vabariigi diskorid ise jagavad end nn. kohalikesse koolkondadesse, ühe taolise esindajaks ja loojaks Maarjamaal peetakse ka Riho Baumani. Kui diskor paneb laval välja kogu oma sisemise jõu, ei saa ka publik kuidagi külmaks jääda. Riho Bauman valdab paljusid nippe passiivseimagi saalisolija rockirütmis võppuma panemiseks. Tema lavalise tegutsemise tagapõhjaks tundub olevat äärmine läbimõeldus, ülim teooriatunnetus. Kui mõelda «diskoriõpiku» väljaandmisele, oleks kõige eeldatavam autor ilmselt Riho Bauman, sest tal on, mida öelda.

Publiku lemmikuteks tunnistati vennad Olev ja Sulev Ulp. Rõhutatud teatraalsus ja vaatemängulisus jäid nende kavas tooni andma. Rekvisiidikohver oli neil küll kõige kopsakam, oodanud oleks aga peenemat irooniat. Pakutu jäi kuskile tsirkuse- ja laadanaljade piirimaile, kuna aga publiku poolehoid sai ka sellega võidetud, võisid nad oma rolli täidetuks lugeda.

Muusikast. Festivalijuhend nõudis vähemalt ühe eesti ja kahe sotsialismimaade helindi mängimist. Eelistatud olid meie «Fix», «Vitamiin» ja «Rock-Hotell», kuid mängiti ka päris vanu viise. Üle ühe kava võis kuulda «Matchbox'i» esinemist, rohkesti oli punk-stiili esindajaid. Kes muu kui diskor peab teadma, mis parasjagu pop. Et aga just *rock* paneb rahva elama, on vist diskorite põhiidee.

Esmakordselt pandi diskorid proovile ka popmuusika teoorias. Viktoriiniküsimused eeldasid meil kättesaadava muusikakirjandusega kursisolekut, aga ka päris elementaarset *rocki*-klassika ja -klassikute tundmist. Elevust tekitasid nii mõnedki küsimused meie vabariigis tegutsevate gruppide ja pillimeeste kohta. 8 võistkonnast olid kõige põhjalikumad teadmised Tallinna I esindusel, napilt jäi esikohast ilma Saaremaa I, tihedalt nende kannul püsis Tallinna II võistkond. Kuna viktoriin oli eksprompt-vormis, peegeldab see ehk kõige objektiivsemalt diskorite olmeteavet, selleks spetsiaalselt valmistunud polnud ju keegi.

Hämmastas, et festivalist olid täielikult kõrvale jäänud ülikooli diskorid. Kas on see põlvkondade vahetumine (mõnedki tuntud diskorid on ülikooli juba lõpetanud)? Kui esinemisplaani polnud, oleks kindlasti kasuks tulnud ametivendade tegevusega tutvumine. Siin aga kerkib jälle küsimus Saaremaa kaugusest ning teiselt poolt vajadusest. Ilmselt sai ülekaalu esimene. Kes Saaremaal käis, ei kahetse, ülejäänutel oleks selleks aga põhjust küll.

VALLI AASA

Kas oskad?

Pane käsi südamele! Ja vasta endale ausalt: kas oskad vana üliõpilaslaulu, mis on loodud juba 13. sajandil ja mida praegu kuuleme C. W. Kindlebeni poolt 1781. aastal muudetud kujul? Või ehk ei teagi Sa seda? Kui ei, siis pea meeles: see on «Gaudeamus» (eesti keeles «Rõõmustagem»).

Selle loo kirjutamisidee pärineb ühest novembrikuu «Edasist», milles TAM-i peadirigent A. Ritsing avaldas põhjendatult nördimust, et nimetatud muusikalist sümbolit ei oska tudengid laulda. Jah, põhjendatud oli see küll, sest «Gaudeamuse» laulmise ajal üliõpilaspäevade miitingul EPA ees seisid tudengid, suud vett täis. Piinlikust olukorrast päästis TAM... Kas on raske mõned ladinakeelsed salmid pähe õppida?

Kunagi keskkoolipäevil tudengipulmas viibides jäi meelde tol ajal küll pisut imelik, aga nüüd juba piinlik seik. Osa vanemaid ja sugulasi olid endised üliõpilased. Muidugi lauldi ka «Gaudeamust». Vanem põlvkond pidi pingutama, et mitte lasta uue generatsiooni tudengite argliku ja l ü n k l i k u osalemise pärast laulul hoopis vaibuda.

Teisal lubas üks tuttav esmakursuslane nääripühade ajal kodus koos vanema õega vanematele seda laulu laulda. Ta muretses ainult, kas diplomandist õde seda üldse oskab. Mureks on teksti puudumine.

Kuid mida üldse arvatakse «Gaudeamusest»?

✣ *«Lauldakse vähe. Põhiliselt laulavad need, kes tegutsevad koorides.»*

✣ *«Mina ise ei oska, pole muusikalist kuulmist. Aga üldiselt lauldakse vähe.»*

✣ *«Muidugi peaks tudeng seda laulu oskama. Aga kust leida sõnu?»*

✣ *«Ise ei laula. Aga tean peast küll.»*

✣ *«Minust lauljat pole, kuid arvan, et lauldakse küll.»*

✣ *«Iga üliõpilane peaks peast «Gaudeamust» teadma.»*

✣ *«Võiksid olla mingisugused traditsioonilised organisatoorsed vormid selle laulu õppimiseks.»*

Arvata võib mitmeti. Kõige resoluutsemad olid muidugi esmakursuslased (iga üliõpilane peab peast «Gaudeamust» teadma!). Vanemad jäid kohati tagasihoidlikumaks. Huvitav, mida esmakursuslane tulevat aastal sellest arvab?

Pilt on nukravõitu. Mida teha? Kuidas asja parandada? Võib-olla on tõesti põhjuseks teksti mittekättesaadavus (siinkohal meenub kohe «Studium Latinum» 1975, lk. 39.). Kuid on selge, et tuntud üliõpilaslaule võiks ja peaks kindlasti rohkem oskama. Pealegi pole ju «Gaudeamus» ainuke üliõpilaslaul.

Laulule kui traditsioonile tuleks alus panna õige varakult, esimesel kursusel. Kas pole sobiv meie tudengiõhtute kavades mõni nüri nali asendada palju tõsisema ja kasulikumaga, nõuda «Gaudeamuse» või mõne teise tudengilaulu laulmist? Ja seda polekski nii palju.

Või mis Sina arvad?

IVAR VIGLA

Veel õpetajate ettevalmistamisest revolutsioonieelses Tartu ülikoolis

Seoses *alma mater*'i läheneva juubeliga keskendub kooli ja pedagoogika ajaloo uurijate tähelepanu Tartu ülikooli osale pedagoogilise hariduse ja pedagoogikateaduse arengus. Seda kinnitab ka H. Muoni artikkel «Õpetajate ettevalmistamine ülikoolis XIX—XX saj.» (vt. «Tartu Riiklik Ülikool» 1980, nr. 34, 35), kus on iseloomustatud ülikooli juurde kuulunud pedagoogilisi õppeasutusi, mida haridusloolises kirjanduses seni on käsitletud või lihtsalt nimetatud. Et uurimistööle punkti panna on mõistagi vara, esitatakse käesolevas kirjutises mõningaid seni avaldamata andmeid kõnesoleva teema jätkamiseks.

Saksamaal asutati juba XVIII sajandil ülikoolide juurde filosoofilisi (resp. filoloogilisi) seminare õpetajate ettevalmistamiseks. Õpetajate instituut, mis alustas Tartu ülikooli juures tööd 1804. aastal, oli teadaolevalt esimene õpetajate koolitamise asutus Eestis pärast Forseliuse seminari tegevuse lõppemist (1688). Asutatud instituudil ei puudunud seosed ka hiljem avatud algkooliõpetajate ettevalmistusasutustega. Nii algatasid ülikooli koolikomisjoni liikmed (mõned neist seisid õpetajate instituudi eesotsas) Tartu Elementaarkooliõpetajate Seminari (1828—1889) asutamise. Õpetajate instituudis õppis J. H. Rosenplänter, kes hiljem kasutas oma pedagoogioskusi eesti talurahvakooli õpetajate ettevalmistamisel Pärnus tema enda asutatud Eesti Koolmeistrite Koolis.

Professorid C. Morgenstern, G. B. Jäsche jt. panid õpetajate instituudis ja sellele järgnenud pedagoogilis-filoloogilises seminaris (1821—1855) tugeva aluse vanade keelte ja kreeka-rooma kultuuripärandi õpetamisele. Õpetati ka vene keelt ja Vene ajalugu. Keeleõpetajate kõrval valmistati ette ka matemaatikuid. Tehti katset anda ettevalmistust loodusteaduste õpetamiseks. Professor J. Petuhhovi andmeil andsid õpetajate instituut ja pedagoogilis-filoloogiline seminar Tartu õppekonnale umbes 100 kreiskooli- ja gümnaasiumiõpetajat, üldse aga õppis neis umbes 180 üliõpilast. Teatav osa nende õppeasutuste kasvandikest töötas hiljem koduõpetajatena, mõned ka kõrgkoolides ja teadusasutustes. Osa pedagoogilis-filoloogilises seminaris õppinuid sooritas õpetaja kutseeksami alles pärast õppeasutuse töö lõpetamist. Seetõttu vajaks instituudis ja seminaris õpetajaametiks ettevalmistatute arv veel kontrollimist ja täpsustamist.

Õpetajate ettevalmistamine ülikoolis jätkus 1861. aastal asutatud pedagoogikakursustel.

1902. aastal väitis professor J. Petuhhov, et kõnesolevaid kursusi tegelikult ei avatud. See seisukoht on haridusloolises kirjanduses kandunud tööst töösse (A. Jassinski — 1909; P. Põld — 1929 jt.) meie päevini. Seevastu seoses mõne haridustegelase (sagedamini A. Kronvaldsi) biograafiaga on kursusi mainitud kui tegelikult tegutsenud õppeasutust. Lähemat ülevaadet neist ei ole antud. Kursused aga tegutsesid, nagu selgub Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis säilinud materjalidest, 1867. aastani.

Kursuste eesmärgiks oli õpetajate ettevalmistamine esmajoones Tartu õppekonna gümnaasiumide, progümnaasiumide ja kreiskoolide jaoks. Põhikirja järgi võeti kursustele ilma eksamita usu-, ajaloo-keele- või füüsika-matemaatikateaduskonna lõpetanuid, samuti neid, kes olid õiendanud gümnaasiumi või progümnaasiumi ülemõpetaja eksami. Kreiskooli õpetaja ametiks valmistumiseks võidi kursustele võtta kreiskooliõpetaja kutseeksami sooritanuid või Tartu Elementaarkooliõpetajate Seminari andekamaid lõpetajaid. Õppeajaks määrati riigistipendiaatidele kaks aastat.

(Järgneb) VÄINO SIRK

RSR

1975 — poliitilise pingelõdvenduse haripunkt Helsingis, Soome president U. K. Kekkonen kuulutas vaimustatult: «Saabub uus ajastu meie suhetes.»

1976 — sõjalist pingelõdvendust ei järgne. Kas vaimustus jääb kinnitamata, uus ajastu tulemata.
NLKP XXV kongress — rahu ja pingelõdvenduse eest peetava võitluse programmi formuleerimine. USA sõjalis-tööstusliku kompleksi üldpealetung pingelõdvenduse poliitikale.

1977 — rahvusvahelised suhted on nagu teede ristmikul, mis lõpptulemusena viivad kas püsiva rahuni või paremal juhul balansseerimisele sõja piiril.

1978 — pingelõdvendusvastaste jõudude elavnemine. Ka läbirääkimiste 16. voor Viinis lõppes edutult.

1979 — 18. juunil kirjutati alla SRP-2 kokkuleppele, USA Senati välisasjade komisjon kinnitas selle 9:6, kuid ratifitseerimine...? USA pole võimeline tagama «nii piitsa kui prääniku». — 12. detsembril kinnitati NATO nõukogu ohtlik otsus.

1980 — SRP-2 leping ikka ratifitseerimata. J. Carterilt direktiiv nr. 59 piiratud tuumasõjast. Iraagi—Iraani sõda. Kriis Poolas. Madriidis algas 35 riigi esindajate kohtumine.

1981 — Presidendivahetus USA-s. Poliitilise kliima ohtlik jahenemine. Kas kutsutakse kokku Euroopa sõjalise pingelõdvenduse ja desarmeerimise alane konverents?...

Kõik see ja palju enamgi võetakse RSR-i järjekordsel suurel ringil arutluse alla. Antakse globaalne ülevaade viimase viie aasta sündmustest maailma eri regioonides, analüüsitakse poliitilise kliima muutumist ning muidki rahvusvahelise poliitilise elu aspekte. Ülevaade antakse lähtudes NLKP XXVI kongressi «Rahu ja rahvusvahelise koostöö, rahvaste vabaduse ja sõltumatuse eest peetava edasise võitluse programmist».

Tähelepanu! RSR korraldab kaks suurt ringi. Esimene toimub Nooruse tänavas asuva majandusteaduskonna õppehoone aulas teisipäeval, 24. veebruaril ja teine reedel, 27. veebruaril kell 18 keemiahoone ringauditooriumis.

Jälgige reklaami!

ALAR MAAREND

Kontseptsioon

Olles juba mõnda aega olnud filoloogiateaduskonna üliõpilane, seega olles kuulanud loenguid ja lugenud läbi teatud hulga raamatuid ning tekste mitmesuguste kirjanike, filosoofide, ajakirjanike, analüütikute, unistajate, arvajate ja lihtsalt esseistide kreedodest, veendumustest ja põhiseisukohtadest, tunnen end oluliselt rumalamana, kohati isegi «labasemana» kui näiteks sisseastumiseksamite-eelsetel armsatel kuudel.

Järjest uute vaadete ja maailmavaadete läbimälumine ei tohiks kedagi vaesemaks teha, otsesest juhmistamisest rääkimata. On ju uute maailmanägemiste andmine üks põhilistest kirjanduse väärtustest nagu Mihkel Mutt «Loomingus» kirjutas. Aasta tagasi oleksin selle M. Muti lause vaimustatult alla jooninud, nüüd aga seda kihku enam ei tuleks. Sest uute mõtete «tarbimise» mõõt on küllalt oluliselt täis, hetkel lihtsalt ei jätkuks huvi ennast uutest seisukohtade ja tõestuste rägast läbi närida. Tüdimus on peal. Sellega seoses kardan väga, et hakkan varsti piinlema niisuguse (muuseas fabianliku) luulu käes:

Sõidan õhtuses «Tšaikas» koju Tallinna. Istmetel ja raudteenaridel istub ja lamab hulgaliselt raudteerahvast: nad on silmapaistvalt tarkade nägudega ja kas vaidlevad pööraselt või lappavad fanaatilise keskendumusega mitmesuguseid paperback-formaadis raamatuid. Siseneb karmiilmeline kontroll. Astub esimese kekutava väitleja juurde ja nõuab: «TEIE KONTSEPTSIOON, PALUN?» Noormees, täiesti juhuslikult üliõpilane, vastab soravalt: «Inimesed jagunevad humanistideks ja juristideks. Kõik suhted on diferentseeritavad nende kahe jaotuse põhjal. Humanistlik osa inimestest erineb jurismile kalduvast osast väga teravalt. Juristid on nimelt märksa . . .»

Kontrolör katkestab üliõpilast ja asub järgmise reisija, puhtjuhuslikult jällegi tudengi, juurde. Too on juba ette valmistatud ja kukub südamest seletama: «Inimese säilimise pant on autoreproduktsioon. Siit järelduvalt on sigimine meie kogu aktiivsust mõjutav faktor ja niisiis moodustab paljunemisinstinkt ka meie ühiskondliku olemise põhialuse, mis, nagu kõik teised tõelised hoovad, on pealiskaudse, analüüsivõimetu pilgu eest peidus. Meie olemisel on lõppude lõpuks üks suund — et inimesed saaksid veel paremates tingimustes veel suurema konbinatsioonidevabadusega veel tulemusrikkamalt sigida. Võtame näiteks eestlased . . .»

Kontrolör tänab, nagu eeskirjad nõuavad, ja astub edasi, olles veendunud kontseptsiooni olemasolus. Sisendava olekuga blond naisterahvas sosistab: «Võimu teiste inimeste üle annab vaid tuli. Tuli allutab, tuli surub end peale. Elavasse tulle vaatamine äratab meisse elama ürgse võimu, on tarvis vaid pilgusse tulest jõudu ammutada, käies enne tegude tegemist öösel tule ümber, selle südant silmist laskmata. Nii toimija saab teguvõimsaks Allutajaks, kellesuguseid võimsaid mehi vanasti . . .»

«JÄRGMINE KONTSEPTSIOON!» hõikab kontrolör. Fakiirillmeline vanake pudistab: «Sigade kasvatamiseks oleme kõik loodud, ei muuks. Kuid kui me seda natikenegi aimaksime, ei tahaks me enam sigu sööta. Sellepärast on sead vakka, et ütle meile tõde, lasevad meil endile linnasid ja maju ehitada, kõrvaliste teadustega tegelda. No peab ju inimesele mingi muu mõtte pähe andma, muidu ehk saavad aru ja tikuvad sigadele kallale. Mida rikkamad ja targemad inimesed on, seda osavamaks põllumehed õpivad. Mida osavamad põllumehed, seda vängemad farmid, laiemad sulud . . .»

Järgmiseks seletas üks neiu: «Minu kontseptsiooniks on absoluutne äraolek, HEIDU. Ümberkaudsetel lihtsalt ei õnnestu mind oma magedusega painata, ma ei tunne keskkonna ängistust — lähen HEIDUSSE. See on ülim, kõik peaksid selleni jõudma. Kuulete? Igaühel on oma HEIDU!» Kontrolör astub külmalt edasi. Vaid mina olen vagunis kui äraneetud mittemõtleja, vaid minul pole oma kontseptsiooni, pole ühtegi kontseptsiooniraamatutki. Nii äkki ei leia ju kusagilt värskeid põhjusmõtteid ega küllalt elegantse kõlaga sõnu nende väljaütlemiseks. Olen kimbatuses, olen arg jänes. Kontroll jõuab minuni. Mis pagana pärast peaks mul olema talle midagi öelda? Olen arg jänes: viskan kontrolli lihtviisiliselt aknast välja.

Niisugust luulu peljates mõtlen ikka ärritusele, mida tunnen, kuuldes tuttavaid nagu muuseas vihjavat käsitlustele, seisukohtadele, milledest ma mõhkugi ei tea. Või lugedes võõrapärastest nimedest kubisevat teksti, milledest osad tunduvad pealegi väljamõelduina. Eks see ärrita ka eneseuhkust, kui sulle sisendatakse, et seda «põhilist» sa ikkagi ei tea, kuigi see kuulub hea kasvatuse hulka ja on lausa kohustuslik. Juhtuski, et küsisin sõbralt, missuguseid töid ta on lugenud tollelt doktor Freudilt, kelle nimi tal pidevalt hambus oli. Ja kuidas ta kavatseb rakendada hindamatut teadmist, et kõige aluseks olevat «perverssed uned». See kõnelus toimus 10. klassis. Sõber — vaimukas poiss, muide — mõõtis näppudega mu lauba kõrgust ning kirtsutas nina. Mis siis ikka.

Pooluimasena raamatukogust väljudes ja selle võimsat ust kinni lükates imestan ja imetlen taas, et inimesed all linnas ja üleüldse kõikjal väljaspool raamatukogusid ja auditooriume käituvad, nagu nad poleks kuulnudki intellekti kõrgpilotaažist kusagil kirjutuslaudade kohal ning ohjeldamatute vaadete kahuripaukudest. Õigemini on nad täiesti sõltumatud swalistest postulaatidest oma olemise kohta; nad kohati isegi vilistavad sellele. Inimesed minu luulurongist võivad küll olla geeniused, aga eelkõige on nad hullud. Inimesed väljaspool raamatukogusid on normaalse-(ma)d. Nad võtavad külmalt teadmist, et keegi mõtleb välja inimtegevuse hoobade süsteemi või seda, et õhtune kihelus põlveõndlas on vihje hommikusele konfliktsituatsioonile ülemuse kabinetis. Nad teavad, et kõigist neist oletustest ei järeldu ega muutu lõppude lõpuks midagi. Miks peaksin südamesse võtma noid fantaasia kukerpalle, kui mul on raske toime tulla isegi kõige lihtsama «kontseptsiooniga»: regulaarne toitumine, väljamagamine, rahulik suhtlemine, korrapärane suguelu, jõukohane sportlik ja vaimne pingutus. Sellestki on vaevaline kinni pidada. Ei usu siis liiatigi, et suudaksin ennast allutada «praanale»; ma ei oska kulgeda kulgemata ega põgeneda HEIDUSSE; ei saagi oskama pidada oma elu absurdiks ega lõigata kasu juhuslikult kättesattunud suhtlemismängude teooriast või loitsude laulikust. Kuigi tundsin nende õpetustega tutvumisel nn. intellektuaalset naudingut — kummatigi piinelldes aimuse käes, et minult oodatakse enamat kui nautimist. Nautimine käib «jõukohase vaimse pingutuse» alla, minult aga oodatakse ehk uue kontseptsiooni omandamist või koguni omaksvõtmist! Kas on viisakas petta autorit, teades juba ette, et kui saab otsa tema raamat, asud sa järgmise päevakorrapunkti juurde. Autor aga pakkus end välja kui Tõe ainsat teadjat, kui võlulinna ainsa väraval valvurit. Sa lobised võlulinna valvuriga, tundes tema jutust todasama intellektuaalset naudingut, ja lähed järgmisele objektile, näiteks võtad järgmise raamatu. Sina kalpad siia-sinna, aga autor on ehk oma teooria-võlulinnaga siiras?

Tundub, et võlulinnad oma ühekülgsuses ei paelu mind. Võlulinn ei ole asjalik, mul on oma «linn» olemas. Peatun ja vestlen väravavahiga vaid huvist naabrite vastu. Vestlen seda kauem, mida kenamini väravavaht (autor) sõnastub, mida sügavama kunstimulje ta jätab. Ei tasu unustada, et on varemgi linnu nähtud, nad on ka varem olnud intrigeerivad, kuid mitte enamat. Minu luulurong tüütaks õige pea oma mängulisuse, pealispindsusega ja pole veel olnud teooriat, millega tahtnuksin jäägitult samastuda.

Olen harilik tudeng ja ei hooli ekstravagantsustest, näiteks täiusliku tunnetuse saavutamisest lihasuretamise läbi; kahtlen vaimukates teooriates absoluutse bürokraatliku nõmeduse kohta jne., ning ei usu kontseptsiooni, mille kohaselt keskendunult süvenev inimene tajub ilu sama moodi kui, ütleme, Jäära tähtkujus sündinud vihane räuskaja. (Mäletan hoopis, et kauneid asju tajudes vallutas nende ilu mind juba noil aegadel, kus ma polnud sõnagi lugenud taolise seisundi olemasolust.) Olen harilik tudeng ja vihastan, kui öeldakse, et minu tegevus sõltub vaid seksuaalsest rahuldatusest või tulle vaatamisest.

Et mõtteavaldust kokku võtta, tunnistan, et see on tingitud veidike häirivast joonest seltskondlikus suhtlemises — vihjata justkui laiahaardelise alasti eruditsiooni tõestuseks alatasa (huvitavalt) kõlavatele nimedele, pretensioonikaile kontseptsioonidele. Neile ei maksaks kõiki oma põhimõtteid küll toetada, sest, nagu paistab, elus siiski «on nigu on» — peame kohati ikkagi tunnistama, et oleme kõigest «puhtalt» välja tulnud, jäädes kõikidest seisukohtade tulevärkidest hoolimata iseendaks. Meie nägu on ikka veel märksa keerukama kujuga kui mõne kuitahes prestiižika raamatu esikaas, ja kahju oleks, kui see erinevus kaoks — kahju meist endist, loomulikult.

Olen mõelnud ega julge seda selles rubriigis tõesti kellegi muu kui enda nimel öelda, et kõikvõimalikud spekulatsioonid ei anna siiski muud kui treenivad analüüsivõimet ja on lihtsalt huvitavad. Maailmavaadet on vahendatud kogemuse läbi raske nihutada.

Ükskord õhtul arutasime sõbraga enne uinumist, kas meid on tagantjärge vaadates rohkem huvitanud kõiksugused tekstid või siiski inimesed, elu ise. Vastus tegi kurvaks.

HANS LUIK,
filoloogiat.

EÜE pole karu . . .

. . . , kes magab talveund.

Põhimõtteliselt on juba kohale määratud EÜE-81 regioonide funktsionäärid, neile toimus 2. ja 3. veebruaril Viljandis EÜE KS poolt organiseeritud seminarlaager. Kõik regioonide staapide liikmed on käinud ehitusfirmades eelluurel ja sõlmivad hiljemalt 31. märtsiks nendega lepingud. **Rühmade tuumikute komplekteerimine kestab 2. märtsist kuni 3. aprillini. Malevarühmad peavad olema lõplikult komplekteeritud 18. aprilliks.**

Käesoleval aastal hakkab meie üliõpilasi EÜE-s tööle umbes sama palju kui eelmiselgi — pisut üle seitsmesaja. Tartusse on planeeritud kolm interrühma. Need erinevad teistest rühmadest vaid selle poolest, et kuu aega töötatakse koos Ungari ja Poola üliõpilastega ning järgmistel aastatel ollakse eelistatumas olukorras välisrühma pääsemisel. Tartusse sõidab ka kakssada nelikümmend üliõpilasehitajat teistest NSV Liidu kõrgkoolidest, et anda oma panus Tartu ülikooli 350. aastapäeva ettevalmistustöödesse.

Väljaspool meie vabariigi piire hakkavad TRÜ rühmad tööle Gagarinis, Tjumenis ja Karjalas. Endiselt töötab raudteerühm. **Komplekteerimise aeg 20. veebruar — 24. märts.**

Sel aastal toimub järjekordselt rühmade vahetus Ungari RV ja Poola RV-ga. Rühmade juhtkonnad on selgunud, praegu käib soovijate perfode vastuvõtmine. **NB! Selleks, et end registreerida kandidaatide nimekirja, on vaja tulla tööpäeval komsomolikomiteesse ning täita kohapeal perfo.** Esialgu ei ole vaja mingeid allkirju ega arsti luba. **24. veebruaril** tuleb kokku komsomolikomitee laiendatud koosolek, kus arutatakse kandidatuurid läbi ja **kinnitatakse sõitjate nimekirjad.**

Esmakursuslastel tuleb töötada kas EÜE-s, EÖM-is rühmakomandörina või vähemalt kuu aega TRÜ suvemalevas. Kui on soovi saada lähemat informatsiooni, astugu kursuse esindaja komsomolikomiteesse sisse ning leppigu EÜE sektori liikmetega kokku kohtumiseks kursusega.

Teadmiseks veel järgmist.

EÜE sektori infotahvel asub TRÜ peahoone hoovipoolse väljapääsu juures. Sinna pannakse veebruari lõpus üles välisrühmade nimekirjad, regioonide funktsionääride vastuvõtuajad, hiljem regioonide reklaamid, teated rühmakomandöridele jms.

Regioonide komandörid ja suvemaleva juhtkond on lubanud tutvustada oma tööpiirkondi ülikooli ajalehes ning viia läbi ka reklaamiõhtuid.

Ajalehe ülejärgmisest numbrist saab lugeda, milline on sel aastal komplekteerimissüsteem ja kuidas on lihtsustatud perfode täitmist.

INDREK ILOMETS,
ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär

TEADE

23. veebruaril toimub ELKNÜ TRÜ komitees ideoloogiasektori koosolek. Kõikide teaduskondade ideoloogiasektorite juhatajate osavõtt kohustuslik. Alustame kl. 19.

INTERKLUBI

liikmed ja teised asjast huvitatud võivad 23. veebruaril kl. 18 komsomolikomitees kuulata Indrek Ilometsa ja Valev Plato reisimuljeid Inglismaalt.

TÕLKEVÕISTLUS

Et tänavuse võistluse tähtajaks on laekunud ootamatult vähe töid, võiks ju tähendada seda, et kvaliteet on saavutanud otsustava võidu kvantiteedi üle. Et asjas siiski päris kindel olla, pidas žürii kasulikuks väikest järelkontrolli, mis eesmärgil **võistluse tähtpäeva pikendati 15. märtsini.** Võistluse tingimused on ära trükitud meie ajalehe tänavuse aastakäigu 1. numbris.

Spartakiaad jätkub korvpalliga

Pikk vaheaeg ülikooli spartakiaadil on otsa saanud. Laupäeval ja pühapäeval alustavad korvpallurid. Teisipäeval oli kehakultuuri hoones võistkondade loosimine. Põnevusega oodati, missugused alagrupid loos meeste mängudes kokku paneb. Tulemused panid nii mõnegi pead vangutama ja muremõtteid mõlgutama. Esimene alagrupp sai ülitugev. Kolm meeskonda mängisid möödunud aastal finaalis (KKT IV, arstit. ja bio.-geo). Teiste alagruppide tugevamaks arvatud võivad end vist küll juba päris kindlatena tunda. Aga mine tea.

Olgu siinkohal äratoodud ka alagruppide koosseisud.

Meeskonnad. I alagrupp KKT IV, arstit., bio-geo, matemaatikat., žurnalos.; II — KKT III, õigust., spordimed., KKT I, KKT II; III — majandust., füüsika-keemiat., filoloogiat., õppejõud.

Naiskonnad. I alagrupp — arstit., KKT I, KKT IV, KKT III; II — bio-geo, matemaatikat., ajaloot., spordimed.; III — õigust., majandust. filoloogiat., õppejõud.

Mängud algavad 21. veebruaril kl. 14 ja 22. veebruaril kl. 13 Kingissepa t. 19 võimlas.

Hall võistlus hallis

Toomas Merila kirjutab «Spordilehes» vabariigi kergejõustiku kohta: «Kui teised, eriti leedulased, on läinud edasi pikkade sammudega, püsib meie keskmine 60-ndate aastate tasandil. Kuid eks samal tasandil püsi ka meie kergejõustiku talvised ja suvised treeninguvõimalused. Muudatusi on, kuid need ei iseloomusta arengut, pigem vastupidi.»

Need sõnad ei kehti mitte ainult Eesti kohta tervikuna, vaid iseloomustavad ka näiteks Tartu kergejõustikuelu. Asjast on palju räägitud. Teame, et meil on kaks staadioni pluss kilehall. Samuti teame, et praegu ei vasta ükski neist mitte kõige leebematelegi nõuetele. TRÜ staadion ei taha kõlvata enam mingisuguste ürituste korraldamiseks, kilehalli korralik võistlus lihtsalt ei mahu.

Esmaspäeval-teisipäeval toimusid ülikooli sisemeistrivõistlused kergejõustikus. Kavas naistele ja meestele kokku 18 ala. Osavõtjaid võis aga näppudel üles lugeda. Enamasti tegid kaasa ühed ja samad sportlased. Kes sai jooksmise joostud, läks hüppama, kes lõpetas hüp-

NB!

Ülikooli 17. Tartu—Kääriku suusamaraton toimub tänavu 28. veebruaril. Kui aga lumeolud vahepeal ei parane, viiakse **matka algus üle Elvasse.**

Registreerimine matkast osavõtuks toimub TRÜ spordiklubis 23.—25. veebruarini kl. 10—17.

ped, registreerus kuulitõukeks jne. Võis kohata vabariigi ulatuses päris tuntud nimesid, ent ometi jäid õiged tipud nägemata. Võimalik, et võistlused ei sobinud nende plaanidega, võimalik, et nad treenisid või esinesid parasjagu mujal. Kuid kas ülikooli vähesed tipud tahavadki üldse taolises olukorras võistelda? Kilehallis, kus hüpeteks ei ole ruumi hoogu võttta, kus joostakse seina ääri mööda ja kuuli tõugatakse mattide peale? Vaevalt küll.

Kokkuvõttes jäid tulemused üpris keskpärasteks, et mitte öelda halvemini. Võistlusi jälginud treenerid ütlesid, et kui oleks tegu noorte võistlustega, tunduksid tagajärjed lausa masendavalt nõrgad. Ent siin oli tegu mitte noortega, vaid üliõpilastega, kes kunagi kujundasid vabariigi kergejõustikuilmet . . .

Mõlemad võistluspäevad olid täiesti elamustevabad. Konkurents kippus küll tihedaks minema, ent arvestatavaist tulemusist õige kaugel.

I päev:

Mehed: 50 m 1. Aivo Noormets 6,0, 2. Valeri Holodujakov 6,1, 3. Kalev Leitud 6,2; 600 m — 1. Mati Koppel 1.27,8, 2. Alar Pruuli 1.29,3, 3. Enn Hurbola 1.29,5; kaugus — 1. Valeri Holoduiakov 6.54, 2. Aivo Noormets 6.53, 3. Kaido Kütt 6.45.

Naised: 50 m — 1. Ulvi Noot 6,9, 2. Anneli Tiitsaar 7,1, 3. Lehte Ots 7,2; 600 m — 1. Ille Kukk 1.40.6, 2. Irina Nikolajeva 1.42,6, 3. Lea Vilms 1.44.7; kaugus — 1. Anneli Tiitsaar 5.38, 2. Silja Kruusmägi 5.20, 3. Ülle Kink 5.14.

4×150 m teatejooksus edestas KKT II (Anneli Tiitsaar, Aivo Noormets, Anne Meri ja Taivo Mägi) majandusteaduskonda. Ajad 1.17,2 ja 1.20,9.

Teisel päeval tuli meeldivat rohkem. Rõõmustasid tõkkejooksjad, kolmikhüppajad, naiskuulitõukajad ja -kõrgushüppajad ning eriti mehed — 2000 m jooksjad.

Mehed: 300 m — 1. Toomas Kirsipuu 40,7, 2. Oleg Želutnov 41,5, 3. Kalle Leps 41,7; 2000 m — 1. Aleksandr Pavlov 5.30,9, 2. Mati Koppel 5.32,8, 3. Toomas Lepikult 5.46,5; 55 m tj. — 1. Märt Sinivee 7,8, 2. Enry Pahapill 8,3; kõrgus — 1. Ain Reimets, 2. Enry Pahapill, 3. Rain Paiu, kõik 1.95; telvas — 1. Henn Vallimäe 4.00, 2. Huko Linnas 3.60, 3. Enry Pahapill 3.60; kolmik — 1. Valeri Holodujakov 14.67, 2. Nikolai Koromkov 13,83; kuul — 1. Neinar Seli 14.38. 2. Märt Sinivee 13.42, 3. Henn Vallimäe 12.49.

Naised: 300 m — 1. Ulvi Noot 44,7, 2. Viiga Onni 45,2, 3. Irina Nikolajeva 47,0; 55 m tj. — 1. Ulvi Noot 8.3, 2. Lehte Ots 8,7, 3. Ülle Kink 9,2; kõrgus — 1. Lea Laks 1.65, 2. Tiina Lelov 1.65, 3. Siiri Schmidt 1.55; kuul — 1. Tiiu Uibo 12.07, 2. Kai Tamm 12.05, 3. Saime Aule 11.87.

INDREK LINDSALU

Järgmine «TRÜ» on abiturientidele. Müüki see number ei tule.

Toimetaja kt. R. LOTT

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/10. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 630. MB 01259.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

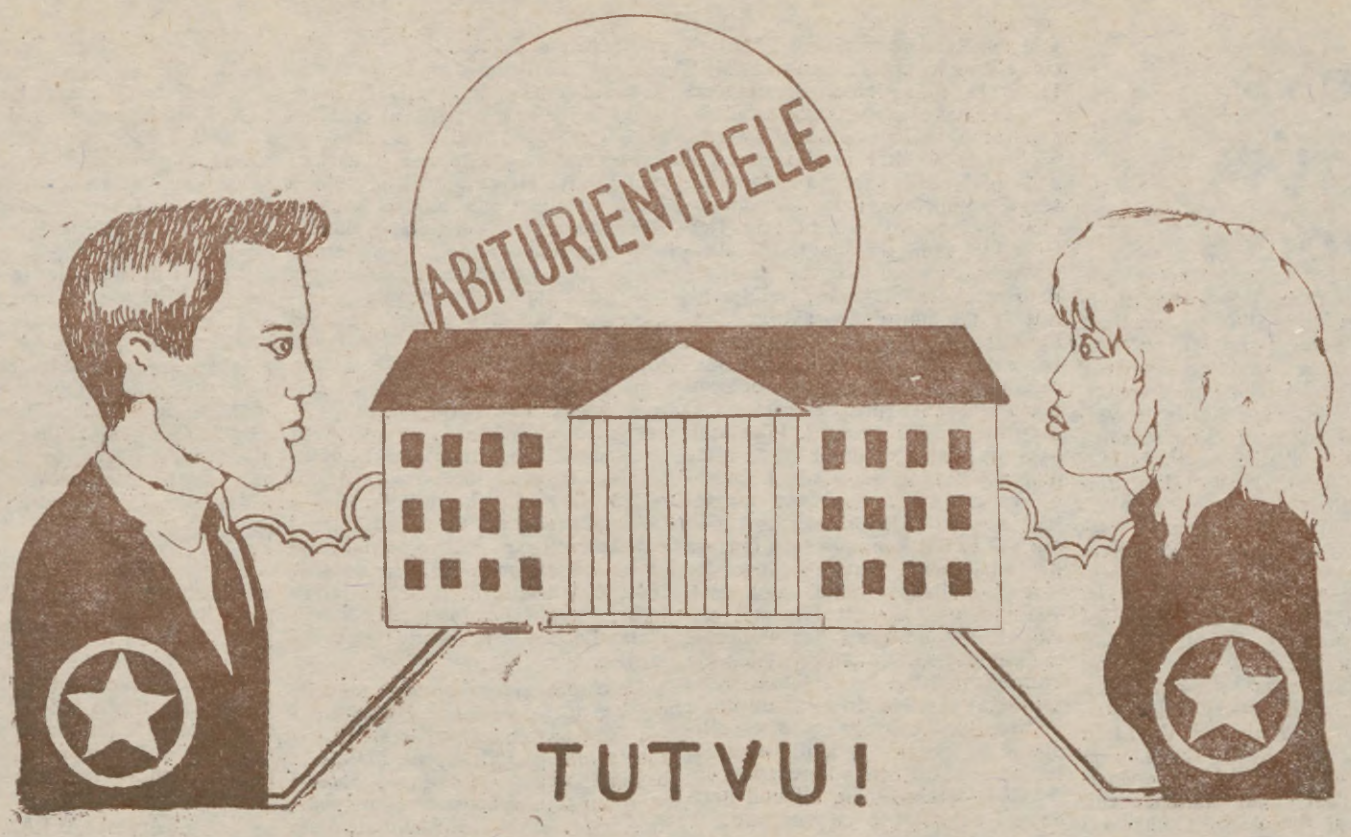

ANDRES ADERI joonistus.

Tule ülikooli!

Siin võib sinust saada näiteks arst, matemaatik, füüsik, keemik, jurist, spordipedagoog, majanduspetsialist, ajaloolane, defektoloog, psühholoog, bioloog, geograaf, geoloog, filoloog... Erialade valik ei näigi väike. Lisada tuleks veel, et üks levinumaid erialasid on ikkagi õpetajakutse. Seda peaks arvestama iga filoloogiks pürgija, samuti mitme teisegi eriala valinu. Eelduseks peab olema kindel teadmine, mida õppida. Edaspidiseks, ka ülikooli lõpetamiseks, sellest enam ei piisa. Tudengina tuleb elada iseseisvat elu, osata õppida, oma aega seada. Et tudengielu siiski üks tõsine asi on, pole näiteks igaühele algusest peale selge. Neil tuleb ülikooliga peatselt hüvasti jätta.

Aga õppida tuleval aastal 350-seks saavas kõrgkoolis tasub. Suvel praktika, töö suvemalevas või ehitusmalevas. On erialaringid, üliõpilaste teaduslik ühing, keeltekursused, ühiskondlike erialade teaduskond, koorid, näitering, rahvakunstiansambel jpm. Aktiivset kaasalöömist ootab komsomolielu. Ent see kõik on tudengielu loomulik tahk. Enne tuleb üliõpilaseks saada. Enne tuleb teada, kelleks siin õppida. Nii et tule ja jätka oma haridusteed vanas auväärses *alma mater*'is.

Arstiks

Arstiteaduskond on ülikooli kõige suurem teaduskond. Selles õpib praegu 1695 üliõpilast. Käesoleval aastal saadab teaduskond vabariigi raviasutustesse tööle 237 lõpetajat. Nende asemele ootame uut teadmishimulist täiendust. **Sel aastal võtab arstiteaduskond vastu 320 üliõpilast, kes hakkavad õppima eesti ja vene õppekeelega raviosakonnas, pediaatria-, farmaatsia-, stomatoloogia- ja spordimeditsiini osakonnas.**

Raviosakonnas kestab õppeaeg 6 aastat. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased teoreetilise ettevalmistuse füüsikas, anorgaanilises, analüütilises, orgaanilises ja bioloogilises keemias, bioloogias, anatoomias, histoloogias, füsioloogias, aga samuti NLKP ajaloos, filosoofias, võõrkeeles, vene keeles ja meditsiinilises küberneetikas.

Kolmandal kursusel alustatakse praktiliste töödega haiglas — tutvutakse kliiniliste uurimismeetoditega, organismis asetleidvate haigusprotsesside olemusega, sümptomatoloogiaga ja ravi põhiprintsiipidega. Neljandal ja viiendal kursusel omandatakse põhjalikud teadmised kõigis kliinilistes ainetes. Kuuendal kursusel pannakse erilist rõhku praktilisele arstitöö'e juba kitsamal valitud erialal. Üliõpilane töötab siis arsti abilisena kas sisehaiguste, kirurgia või sünnitusabi ja naistehaiguste erialal. Kolmanda, neljanda ja viienda kursuse lõpetamise järel on üliõpilased menetluspraktikal. Kuuenda kursuse lõpetamisel saadakse arsti diplom ja järgneb 1 aasta internatuuri vabariigi eesrindlikumates ja suuremates raviasutustes. Internatuuris on võimalik spetsialiseeruda kitsamale erialale ja edasine sügavam spetsialiseerumine toimub juba töökohtadel ning täiendus- ja spetsialiseerumisinstituutides ja teaduskondades Moskvas, Leningradis, Tartus jm.

Pediaatriaosakonnas toimub õppetöö kahel esimesel kursusel analoogiliselt raviosakonnaga. Pediaatriliste kliiniliste ainete õpetamine algab III kursusel ja jätkub järgnevatel kursustel. Lisaks raviosakonna õppeainetele toimuvad loengud ja praktikumid laste tervishoiust, lastehaigustest, laste nakkushaigustest, laste meditsiinilisest teenindamisest ja lastekirurgiast. Ka pediaatriaosakonnas kestab õppetöö 6 aastat, millele järgneb 1 aasta tööd internatuuris. Internatuuri lõppedes sooritatakse erialaeksam ning internile antakse pediaatri kutsetunnistus. Lõpetajad asuvad tööle jaoskonnapediaatritena rajoonides ja linnades.

Osa pediaatreid hakkab töötama koolieelsetes lasteasutustes ja koolides. Osa läheb ordinaatoriteks lastehaiglatesse ja -osakondadesse, vastsündinute osakondadesse või lastesanatooriumidesse. Kaasaegse meditsiini saavutuste tõttu on viimasel ajal tekkinud vajadus pediaatriasiseste kitsaste erialade järele (laste südame-, kopsu-, neeru- jt. haiguste erialal). Pediaatriaosakonnas saab üliõpilane üldise pediaatrilise väljaõppe. Pärast lõpetamist on tal võimalus spetsialiseeruda lastekirurgiale, laste nakkushaigustele ning teistele erialadele.

Farmaatsiaosakond valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute-proviisoreid. Osakonna I kursusele võetakse vastu 50 üliõpilast. Opingud vältavad viis aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse põhiainete omandamiseks vajalikke teoreetilisi bioloogia-, füüsika- ja keemiaalaseid distsipliine. Kolmandal ja neljandal kursusel õpitakse tundma ravimtaimi ja nende omadusi, ravimite tehnoloogiat, ravimite keemiat, mürgiste ainete tõestamist, ravimite toimet organismile ja farmaatsiaalase töö organiseerimist. Teoreetilisi teadmisi kinnistatakse arvukate laboratoorsete ja praktiliste tööde, seminaride ja kursusetöödega. Erialase viiumuse tõstmiseks on ette nähtud õppe- ja menetluspraktikad apteekides, farmaatsiatehastes, laboratooriumides ning ravimtaimede tundmaõppimiseks katsepõldudel ja vabas looduses. Neljas esimese õppeaasta jooksul õpitakse tundma ka teadusliku uurimistöö metoodikat. Mitmekülgsed teadmised keemias ja bioloogias võimaldavad huvitavaid iseseisvaid uurimistöid, esinemist konverentsidel ja osavõttu konkurssidest. Viiendal kursusel toimub spetsialiseerumine kitsamal erialal.

Enamik farmaatsiaosakonna lõpetanutest suunatakse tööle ENSV Tervishoiuministeeriumi Apteekide Peavalitsusele alluvatesse asutustesse — apteekidesse, apteegiladudesse, kontrollanalüüsi laboratooriumidesse, kus nad töötavad juhatajatena, retseptor-kontrolöridena; et aga lõpetajatel on hea bioloogia- ja keemiaalane ettevalmistus, on nad hästi rakendatav ja nõutav kaader ka paljudes tööstus-, toiduainete-, kliinilistes ja teaduslikes laboratooriumides, nad võivad edukalt töötada eriala juhtivates organites, teaduslike töötajatena uurimisinstituutides ja õppeasutustes.

Stomatoloogia erialal toimub õppetöö kahel esimesel aastal üldmeditsiinilistes ainetes koos raviosakonnaga. Alates II kursuse kevadsemestrist õpitakse üldmeditsiiniliste õppeainete kõrval juba stomatoloogia eriaineid: terapeutilist, ortopeedilist ja kirurgilist stomatoloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga toimuvad kliinilised praktikumid. III, IV ja V kursusel on menetluspraktika stomatoloogia raviasutustes. Lõpetanud asuvad tööle stomatoloogidena.

Spordimeditsiini osakond on ülelliduliseks spordiarstide ettevalmistuse keskuseks ja õppetöö toimub osakonnas vene keeles. Lisaks tavalistele sisseastumiseksamitele teevad sellesse osakonda õppima asuda soovijad kehalised katsed. Üliõpilaskandidaatidelt on nõutav II täiskasvanute spordijärk. Õppetöö spordimeditsiini osakonnas toimub raviosakonna õppeprogrammide alusel. Lisaks sellele õpetatakse veel spordiarstlikke erialasid, nagu kehalise kasvatuse teooria, spordifüsioloogia, spordi-biokeemia, biomehaanika, arstlik kontroll jt. Õppeaja vältel toimuvad üliõpilastele spordilaagrid ning erialagruppides tegelevad üliõpilased oma spordialaga.

Pärast ülikooli lõpetamist suunatakse spordiarstid tööle arstlikesse kehakultuuridispanseritesse, spordimeeskondade hooldusarstideks ja

Pidevalt suureneb stomatoloogilise abi ulatus elanikkonnale. Samaaegselt täiustuvad stomatoloogi tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks olema huvipakkuv ka tehniliste huvidega noortele.

ravikehakultuuriarstideks. Spordimeditsiini osakonnas lõpetanud võivad töötada ka teistel arstlikel erialadel, eriti kirurgia ja sisehaiguste erialal.

Peale kohustuslike õppevormide on arstiteaduskonna üliõpilastel võimalik agaralt osa võtta üliõpilaste teadusliku ühingu tegevusest, ühiskondlikust tööst ja isetegevusest, samuti üliõpilaste ehitusmalevа tööst. Eriti huvipakkuv on teaduslik töö kateedrite juures töötavates üliõpilaste teaduslikes ringides kogenud õppejõudude juhendamisel. Igal aastal korraldatakse arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslik konverents, sageli võtavad teaduskonna üliõpilased osa niisamasugustest konverentsidest meie maa teistes kõrgemates õppeasutustes. Arstiteaduskonna üliõpilaste kirjutatud võistlustööd on edukalt konkureerinud vabariigis ja ka Liidus.

Arstiteaduskonnas õppida soovijate arv on igal aastal olnud märksa suurem vastuvõetavast kontingendist. See ärgu kohutagu konkursile tulemast neid, kel on tahtekindlust, töökust ja tõsine kutsumus meditsiini vastu.

Arstiteaduskonnas õppimisest huvitatuid ootame 4. märtsil kl. 14.00 TRÜ aulas toimuvale lahtiste uste päevale.

Prof. LEO POKK,
arstiteaduskonna õppeprodekaan

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1253) Reedel, 27. veebruaril 1981 XXXIII aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

Ülikool valmistub 1982. aastal tähistama oma 350. aastapäeva. Kogu tegevusaja jooksul on ülikoolis õpetatud ja õpitud ajalugu. Pikka aega tehti seda ajaloo-keeleteaduskonna raames. Alates 1973. aastast tegutseb omaette ajalooteaduskond. Ajaloolaste kõrval valmistatakse seal ette ka psühholooge ja defektolooge.

1981. aastal võetakse ajalooteaduskonna I kursusele 80 statsionaarset üliõpilast, neist 30 ajaloo, 25 psühholoogia ja 25 defektoloogia erialale. Põhiline osa nendest kohtadest täidetakse konkursi korras, teatud hulga annab ettevalmistusosakond. Viimastel aastatel on konkurss ajaloo- ja psühholoogiaosakonda astujatele olnud üks tihedamaid ülikoolis (üle kolme kandidaadi ühele kohale), defektoloogia osakonda pisut väiksem.

Ajaloohuvilistel tuleb sooritada sisseastumiseksamid NSV Liidu ajaloos (suuline), eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline) ning võõrkeeles (suuline). Psühholoogiaosakonda astujad peavad ühtviisi tugevad olema nii humanitaaralal kui ka täppisteaduste vallas. Nendel seisavad ees sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik), NSV Liidu ajaloos (suuline), matemaatikas (kirjalik) ja bioloogias (suuline). Defektoloogiaosakonna üliõpilaskandidaadid peavad sooritama sisseastumiseksamid eesti keeles ja kirjanduses (kirjalik ja suuline), bioloogias (suuline) ja NSV Liidu ajaloos (suuline).

Ajaloo-osakonnas saavad kõik üliõpilased põhikursuste kaudu süstemaatilise ülevaate NSV Liidu (sealhulgas ka Eesti NSV) ajaloost ja üldajaloost kõige vanematest aegadest kuni tänapäevani. Selle kõrval õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. III kursusel algab spetsialiseerumine. Põhiliselt on võimalik spetsialiseeruda NSV Liidu ja üldajaloole. Kitsamateks erialadeks on arheoloogia, arhiivindus, etnograafia ja kunstiajalugu. Sõltumata valitud erialast, saavad kõik ajalooüliõpilased pedagoogilise ettevalmistuse. Õppetöö põhivormiks on loengud ja seminarid. Neile lisanduvad arheoloogia- ja etnograafia-, pioneerilaagri-, arhiivi-, muuseumi-ekskursiooni-, pedagoogiline ja diplomieelne praktika. Teadusliku töö oskus omandatakse eriseminarides, mis lõpevad kursusetööde kirjutamisega. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 39 arvestust ja 33 eksamit. Lõpetamiseks on vaja kirjutada ja kaitsta diplomitöö ning sooritada kaks riigieksamit. **Ajaloo-osakonna lõpetajad saavad ajaloolase, keskkooli ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja kvalifikatsiooni.** Enamik lõpetajatest suunatakse tööle koolidesse. Väiksem osa, eeskätt kitsamal erialal lõpetanud, leiab rakendamist muuseumides, arhiivides, ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimise asutustes või teadusliku uurimise instituutides. Osa ajaloolasi on siirdunud ka partei- ja komsomolitööle. Teaduslikul alal võimekamad lõpetajad jäetakse tööle ülikooli juurde või suunatakse aspirantuuri.

Psühholoogiaosakonnas õpitakse erialaste distsipliinide kõrval ka bioloogilisi, humanitaarseid ja matemaatilisi aineid, samuti ühiskonnateadusi. Loengute kõrval on tähtsaks õppetöö vormiks arvutus- ja katsetehnika kasutamise praktikumid. Alates III kursusest on võimalik spetsialiseeruda töö- ja inseneripsühholoogia, sotsiaalpsühholoogia, üldpsühholoogia, vanuseastmete ja pedagoogilise psühholoogia ning meditsiinipsühholoogia kitsamale erialale. Praktikal käivad psühholoogiaüliõpilased tööstusettevõtetes ja koolides. Võimalus on osa võtta ka lepingulistest uurimistöödest. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 41 arvestust ja 35 eksamit ning kirjutada 2 kursusetööd. Ülikool lõpetatakse diplomitöö ning riigieksamitega. **Psühholoogiaosakonna lõpetajad saavad psühholoogi ja psühholoogiaõpetaja kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle tööstusettevõtetesse, majanditesse, uurimisasutustesse, kutsenõuandlatesse, raviasutustesse ja mujale.

Defektoloogiaosakonnas valmistutakse tööks vaimselt alaarenenud või kõnehälvetega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse meditsiini ja psühholoogia tundmaõppimisele ning emakeele õpetamise metoodikale. Õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli. Erialane praktika toimub abi- ja erikoolides. Viie õpinguaasta jooksul tuleb sooritada 42 arvestust ja 37 eksamit ning kirjutada kaks kursusetööd. Lõpetamisel on vaja kaitsta diplomitööd ja sooritada riigieksamid. **Defektoloogiaosakonna lõpetajad saavad abikooli õpetaja (oligofrenopedagoogi) ja logopeedi kvalifikatsiooni.** Nad suunatakse tööle abi- ja erikoolidesse, üldhariduskoolide tasandus- ja logopeedilistesse klassidesse, koolieelsetesse lasteasutustesse, logopeedilistesse punktidesse või erialastesse uurimisasutustesse. Defektoloogia eriala lõpetanud võivad töötada, arvestades üldist ettevalmistust, ka 8-klassiliste koolide ja algklasside õpetajatena ning kasvatajatena internaatides ja lasteaedades. Defektoloogid saavad 25% kõrgemat stipendiumi ja palka.

Kõigil ajalooteaduskonda astujatel peab olema avar ühiskondlik-poliitiline silmaring ning eeldused ja tahtmine töötada inimestega. Oodatud on eriti need noored, kes juba koolipõlves esinesid lektorite ja agitaatoritena, võtsid aktiivselt osa ploneeri- ja komsomolitööst, osalesid aineolümpiaadidel või tegelesid endast nooremate õpilaste juhendamisega.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Juristiks

Elukutsete hulgas on juristi elukutse üks vanimaid. Meie vabariigis saab kõrgharidusega juristiks õppida üksnes TRÜ õigusteaduskonnas.

Käesoleval aastal võtab õigusteaduskond vastu statsionaarsesse osakonda 55 ja mittestatsionaarsesse osakonda 80 üliõpilast (viimaste hulgas 25 üliõpilast vene õppekeelega osakonda). Statsionaarsesse osakonda võetakse eelisjärjekorras tööstaažiga või Nõukogude armeest tulnud noori, sest juristi töö nõuab küllaltki palju elu- ja töökogemusi, samuti füüsilist karastatust. Osa kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele.

Õigusteaduskonna lõpetajad leiavad rakendamist väga erinevatel ametikohtadel. Valdav osa lõpetajatest hakkab tööle nn. traditsioonilistel juristikohtadel. Selliste hulka kuuluvad uurija, prokurör, kohtunik, advokaadi ametikohad. Küllaltki paljud lõpetajad hakkavad tööle ka tööstusettevõtetes, kolhoosides, täitevkomiteedes, ministeeriumides ja teadusasutustes, kus vajatakse juriidiliste teadmistega töötajaid. Nendel kohtadel on jurist juhtkonna juriidiline nõuandja, õigusteenindaja, töötajate õiguste kaitsja.

Õppimist alustatakse õigusteaduskonnas üldainetest: riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomia, filosoofia jt. Neile lisanduvad põhiainetena veel Nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, kriminaalprotsess ja tsiviilprotsess, tööõigus, kolhoosi- ja maaõigus, perekonnaõigus, finantsõigus, rahvusvaheline õigus. Teaduskonna kõik üliõpilased õpivad ka selliseid teadusharusid nagu kohtumeditsiin, kohtupsühhiaatria, kohtupsühholoogia, kriminalistika, kriminoloogia, kohtustatistika jne.

Alates kolmanda kursuse kevadsemestrist jagunevad üliõpilased nelja tsüklisse, kus toimub ettevalmistamine ja spetsialiseerumine kitsamal erialal.

Kriminaal- ehk uurijate tsüklis valmistatakse ette juriste tööks uurijatena prokuratuuris ja siseministeeriumis. Lisaks üldkursustele õpetatakse siin mitmeid erikursusi eelkõige kriminalistika ja kriminaalõiguse valdkondadest. Nii saavad selle tsükli üliõpilased põhjaliku ettevalmistuse üksikute kuriteoliikide uurimise metoodikast, kriminalistikatehnika kasutamisest, kriminoloogias kasutatavatest uusimatest meetoditest kuritegevuse uurimisel.

Kohtu- ja prokuratuuritsüklis valmistatakse ette juriste tööks kohtunikena, abiprokuröridena, advokaatidena, notaritena. Selle tsükli üliõpilased saavad süvendatud ettevalmistuse kriminaal- ja tsiviilõiguslikest probleemidest. Erilise koha moodustavad nende hulgas tööseadusandluse, elamu- ja pärimisõiguse, perekonnaõiguse, autori- ja leiundusõiguse küsimused.

Haldustsüklis valmistatakse ette juriste tööks täitevkomiteedes ja ministeeriumides. Siin õpitakse tundma kohalike nõukogude töö spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, juhtimisteooriat, sotsiaalpsühholoogiat, rahvakontrolliorganite töö iseära ja selle meetodeid.

Majandustsüklis valmistatakse ette juriste tööks tööstus- ja põllumajandusettevõtetes, samuti riiklikus arbitraažis. **Tsüklis** pööratakse põhitähelepanu majandusõiguse, töö-, kolhoosi- ja maaõiguse probleemide sügavamale omandamisele, samuti juhtimisteaduse põhiselsukohtadele.

Õppetöö toimub loengute, praktikumide ja seminaride vormis. Igal kursusel on ette nähtud kirjutada üks kursusetöö. Pärast kolmandat kursust viibivad üliõpilased õppepraktikal prokuratuuris, rahvakohtus ja täitevkomitees. Viiendal kursusel on menetluspraktika, mis kestab neli kuud. Reeglina toimub menetluspraktika tulevases töökohas või sellele oma iseloomult lähedases kohas.

Juristi elukutseks valmistumine seisneb ühtlasi osavõtus üliõpilaste teadustööst, lektoritööst ühingus «Teadus», tööst rahvamalevas ning mitmesugusest ühiskonnatööst. Seepärast peab õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma peale õppimise ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele, et kujundada ja arendada oma suhtlemis- ja organiseerimisvõimeid ja -oskusi.

Juristi töö nõuab head sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Heal juristil peab olema lai silmaring, tugev enesedistsipliin, harjumus pidevaks enesetäiendamiseks, korrektne käitumine ja kõrged tahtelis-moraalsed omadused. See, kes nõuab eeskujulikku ja õiguspärast käitumist teistelt, peab ise olema teistele eeskujuks.

Dots. ALBERT PALTSER,
õigusteaduskonna dekaan

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Juba ürgsetest aegadest alates on inimene püüdnud õppida tundma teda ümbritsevas looduses toimuvaid protsesse ja lahendada probleeme, mis paratamatult tekivad inimese suhtlemisel loodusega. Eriti teravaks on looduse uurimise vajadus muutunud nüüdisajal, mil inimese praktiline tegevus rohkem kui kunagi varem mõjutab meid ümbritsevat loodust ja inimest kui elusa looduse lahutamatut osa. See on ühiskonna ette seadnud komplitseeritud ülesanded, mille lahendamine nõuab mitmete erialade spetsialistide ühiseid jõupingutusi.

Bioloogia-geograafiateaduskond valmistab meie vabariigile spetsialiste bioloogia, geograafia ja geoloogia erialal. 1981. aasta sügisel võetakse I kursusele 90 uut üliõpilast, kellest 50 hakkab õppima bioloogiat, 25 geograafiat ja 15 geoloogiat.

Bioloogiaosakonda astujad spetsialiseeruvad alates III kursusest ökoloogia, biokeemia, geneetika, mikrobioloogia, hüdrobioloogia-ihtüoloogia, tsütoloogia, taimefüsioloogia, zooloogia ja botaanika erialale. Kahel esimesel ülikooliaastal õpitakse matemaatikat, keemiat, füüsikat ja bioloogia üldaineid — botaanikat, zooloogiat, biokeemiat jt. Kolmandal kursusel algab valitud kitsama eriala omandamine ja lisaks üldainetele kuulatakse mitmeid erikursusi ja tutvutakse tulevase eriala uurimismeetoditega praktikumides. Teadusliku uurimistöö kogemusi saadakse suvisel menetluspraktikal ning kursuse- ja diplomitöö tegemisel.

Bioloogiaosakonna lõpetajad töötavad õpetajatena üldhariduslikes koolides, teaduritena TA instituutides, põllumajanduslikes ja meditsiinilistes uurimis- ning katseasutustes ja looduskaitsealadel. Mikrobioloogе ja biokeemikuid vajavad ka tööstuslaboratooriumid.

Geograafiaosakonda astunuil on võimalus valida kitsamaks erialaks majandusgeograafia, füüsiline geograafia või biogeograafia. Kahel esimesel kursusel töötavad kõikide erialade üliõpilased ühtse õppeplaani alusel. Õpitakse üldaineid (matemaatika, füüsika, keemia) ja geograafilisi põhidistsipliine nagu üldine maateadus, üldine hüdroloogia, meteoroloogia ja klimatoloogia jt. Alates kolmandast kursusest toimub õppetöö osaliselt erialade kaupa. Füüsilised geograafid tutvuvad põhjalikumalt maastikuteaduse, maastikuhoolduse ja loodusvarade hindamisega, biogeograafid õpivad süvendatumalt bioloogilisi aineid, majandusgeograafid rahvamajanduse planeerimist ja majandusgeograafia matemaatilisi meetodeid.

Umbes pooled geograafiaosakonna lõpetajad töötavad koolides õpetajatena. Geograafe vajavad hüdrometeoroloogiateenistus, teadus- ja projekteerimisasutused, plaaniorganid ja looduskaitseasutused.

Kõik bioloogia- ja geograafiaosakonna lõpetajad saavad õpetaja kutse, kusjuures bioloogid saavad põhialale lisaks keemia ja geograafid bioloogia õpetamise õiguse.

Geoloogia erialal valmistatakse ette geoloogе-kaardistajaid, hüdroloogе ja ehitusgeoloogе. Geoloogе vajavad meie vabariigis ENSV Geoloogia Valitsus, TA Geoloogia Instituut, ENSV Riikliku Ehituskomitee asutused ja hüdroloogia maaparanduse ja veemajanduse süsteem.

Kõikide teaduskonnas õpetatavate erialade omandamisel on tähtsal kohal suvine õppe- ja menetluspraktika, mille käigus saadakse tulevaseks tööks vajalikke praktilisi kogemusi. Paljude erialade (füüsiline geograafia, biogeograafia, geoloogia, ökoloogia, zooloogia, botaanika) suvised praktikad on seotud välitöödega.

Välitööd toimuvad nii koduvabariigi mitmetes paikades kui ka Koolal, Krimmis ja Tuva ANSV-s. Tulevaste pedagoogide silmaringi laiendamiseks organiseeritakse õppeekskursioone Karjalasse, Kesk-Aasiasse, Taga-Kaukaasiasse jne.

Tulevaste biokeemikute, geneetikute, molekulaarbioloogide, taimefüsioloogide ja mikrobioloogide menetluspraktika baasideks on nii meie vabariigi kui ka tsentraalsete teadusasutuste laboratooriumid.

Õppimine bioloogia-geograafiateaduskonnas on pingeline, kuid huvitav. Endale sobiva eriala võib siin leida igaüks, kes tunneb huvi meid ümbritseva looduse vastu ja ei karda õppimisraskusi.

● Geoloogiatudengid oma praktikal Põhja-Eestis.

Dots. kt. JAAN SIMISKER,
taimefüsioloogia ja -biokeemia kateeder

Filoloogiks

TRÜ filoloogiateaduskonnast on võrsunud kandev osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist. Meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keelte- ja kirjandushuviliste seast.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. **Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad «filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja».**

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia) pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik tugeva erialase ettevalmistuse tagamiseks. Selle eest seisab hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoogiline kollektiiv, kelle eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Šeljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

Teaduskonnas on mitu osakonda. Kui asute õppima **eesti filoloogia osakonnas**, saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rõõbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrfiloloogia osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filoloogе, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Prof. HARALD PEEP,
väliskirjanduse kateedri
juhataja

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Tänavugi toimub ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abiturientidi suunamiseks sellele erialale;
2) materjalid (kaastöö), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on
2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpitakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid erialaaineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam erialа (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

Füüsikuks Keemikuks

Füüsika-keemiateaduskond võtab eeloleval sügisel oma peresse vastu 125 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 50 keemiaosakonnas. Teaduskonda astuvatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomuga õppeained. Ülikoolis tuleb põhjalikult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hädavajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõpetamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saavutused realiseeruvad otseselt materiaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tootmise ja tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdisajale on iseloomulik füüsika ja keemia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bioloogia) huviobjektiks olevate nähtuste (eluprotsesside) esmaseid füüsikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustab füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füüsikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustamine ning arvukate meetodite kasutuselevõtmine.

Üle poole teaduskonna lõpetajatest võtavad tööle vabariigi uurimislaboratooriumid. Paljud lõpetajad töötavad uurijatena teaduskonna profiilile vastavates Eesti NSV Teaduste Akadeemia instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus keemikute ja füüsikute järele bioloogilise ja meditsiinilise suunaga uurimisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad ka tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehases, Võru Gaasianalüsaatorite Tehases, tarbekeemia tootmiskoondises «Flora» jpt.).

Füüsika-keemiateaduskonna üliõpilased saavad üldise pedagoogilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil töötada ka füüsika- või keemiaõpetajatena vabariigi üldhariduse ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest.

Õppeaeg kestab viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühma kõrval ka vene õppekeelega üliõpilasrühm. Keemiaosakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmise korral saavad siin edasi õppida ka abiturientid Eesti NSV vene õppekeelega koolidest.

Eksamid toimuvad, nagu teisteski teaduskondades, kaks korda aastas, igal sessioonil 3—6 eksamit ja umbes niisama palju arvestusi. Viienda kursuse üliõpilased viibivad enamasti praktikal koolides, hiljem erialasel diplomieelsel praktikal uurimislaboratooriumides. Stuudiumi lõpul kaitstakse diplomitöö ning sooritatakse riigieksamid. Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooniks on märgitud kas füüsik, füüsikaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.

Füüsikaosakonna tööd juhivad neli kateedrit. Neist suurima ja vanima — üldfüüsika kateedri ülesannete ring on kõige laiem. Kõigepealt korraldab kateeder õppetööd füüsika üldkursuse osas. Viimastel aastatel on üldpraktikumi laboratoorset baasi oluliselt moderniseeritud, kõrvuti kodumaiste kaasaegsete füüsikalaboratooriumi seadmetega on üliõpilaste käsutuses ka välisfirmadelt saadud õppeaparatuuri. Juba noorematel kursustel toimub laboratoorsete tööde tulemuste töötlemine elektronarvutil. Osakonnas on ühe üliõpilase kohta tuleva arvutustehnika kogumaksumus umbes 1,5 tuhat rubla.

Kolmandal kursusel, pärast kitsama eriala valimist, jäävad üldfüüsika kateedri õpetada tulevased mõõtmisteaduse spetsialistid — füüsikalisele metroloogiale spetsialiseerujad. Selle eriala spetsialiste valmistatakse ette meie vabariigis esmakordselt. Metroloogid saavad ülikoolis õppimise aja jooksul süvendatud praktilise ettevalmistuse elektrotehniliste, elektriliste, optiliste, raadiotehniliste jne. mõõtmiste alal. Seega kujuneb metroloogist laia profiiliga spetsialist, kes on kodus kõigis kaasaegse füüsikalise mõõtmise meetodites. Teaduse ja tehnika revolutsiooni praegusel etapil, kus eriti teravalt on päevakorda tõusnud toodangu kvaliteedi kontrolli süsteemi loomine meie maal, on metroloogide tööpõld eriti lai.

Eksperimentaalfüüsika kateedri juures saavad noored elektrooniku või optiku spetsiaalsuse. Füüsikuelektrooniku põhiline erinevus elektroonikainsenerist selsneb esimese suuremas teoreetilises pagasis, võimes konkreetsetele küsimustele laiemast vaatevinklist läheneda ja seega suuremal määral kaasa rääkida uudsete lähenemisviiside ja meetodite väljatöötamisel. Õeldu laieneb täiel määral ka füüsikuleoptikule, kelle abita on tänapäeva teaduslikke või tootmislaboratooriume võimatu ette kujutada.

Teoreetilise füüsika kateedri juures saavad noored põhjaliku ettevalmistuse kaasaja füüsika probleemide lahendamiseks arvutustehniliste meetoditega ning õpivad tundma kaasaegse füüsika fundamentaalteooriaid.

Tahke keha füüsika kateeder on ENSV TA Füüsika Instituudi baaskateeder ja valmistab uurijaid ette põhiliselt instituudi vajadusteks. Selles kateedris on üliõpilaste õppe- ja teaduslik töö seotud vahetult instituudi teadusliku tööga. Üliõpilaste suhtes on aga sellel kateedril kõrgendatud nõudmised (nagu teoreetilise füüsika alal spetsialiseeruda soovijatelegi), eriti oluline on raugematu huvi teadusliku töö vastu, initsiatiiv ja loominguline lähenemine.

Osakonna üliõpilastel on head võimalused aktiivseks osalemiseks kateedrite ja probleemlaboratooriumide teaduslikus uurimistöös, mis eriti on avardunud pärast uue, moodsa õppekorpuse valmimist ja sisustamist.

Keemiaosakonnas saavad üliõpilased üldise teoreetilise ja tõhusa praktilise ettevalmistuse, mis võimaldab neil pärast ülikooli lõpetamist töötada keemia-uurijatena, laia profiiliga keemikutena tööstuses ja põllumajanduses, keemiapedagoogidena kõrgkoolides või üldhariduse- ja kutsekoolides.

Esimesel kolmel aastal õpitakse

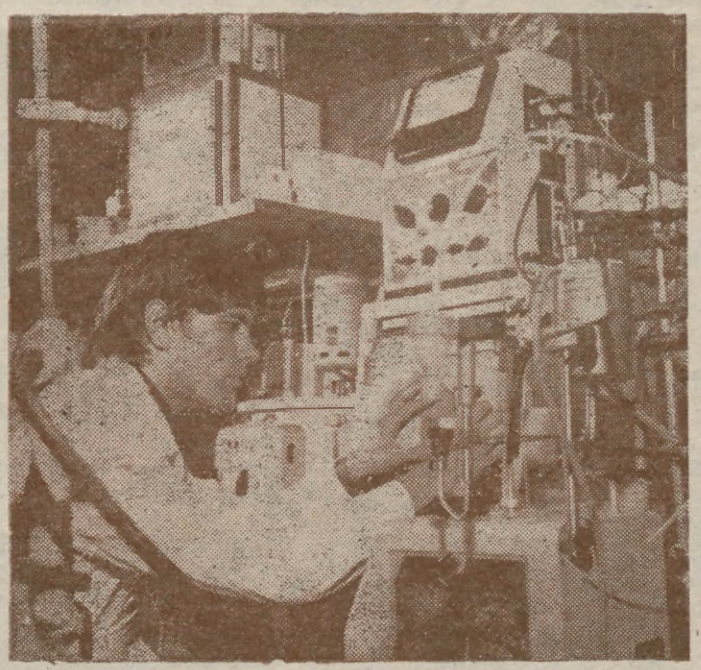

kõrgemat matemaatikat, programmeerimist, üldfüüsikat ning keemia põhikursusi: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist keemiat ja orgaanilist keemiat. Keemias on laboratoorsete tööde osatähtsus eriti suur. Üliõpilase keemiaalaseid teadmisi aitavad süvendada ja laiendada sellised õppeained nagu kristallokeemia, aineehitus, kolloidkeemia, polümeeride keemia, keemiline tehnoloogia jt.

Õppetöö kitsamatel erialadel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõimalustest on välja valitud meie vabariigile kõige vajalikumad: analüütiline keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia ja orgaaniline biokeemia. Füüsikalise keemia kitsamal erialal saavad üliõpilased sügavama ettevalmistuse elektrokeemia alal. Orgaanilise keemia eriala raames õpitakse lähemalt tundma orgaanilise peensünteesi ja looduslike ühendite keemilise analüüsi aluseid. Väga vajatakse vabariigi uurimisasutustes biokeemikuid. Nendeks võivad saada keemiaüliõpilased, kes tunnevad huvi bioloogia vastu. Orgaanilise biokeemia kitsamal erialal õpitakse üldbioloogiat, biokeemiat, biofüüsikat jm.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiateaduskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. Seejuures saab spetsialiseeruda näiteks biofüüsika, merefüüsika, pooljuhtide keemia, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfäärifüüsika alal.

Füüsika-keemiateaduskonda astujad valivad endale väga mitmesuguste rakendusvõimalustega köitva eriala.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan
Dots. VALDO RUTTAS,
üldfüüsika kateedri juhataja

Majandusspetsialistiks

Tänapäeva majandusteadlase ülesanded on suured ja vastutusrikkad. Majandusteadlase ülesandeks on kogu rahvamajanduse majandusalase tegevuse suunamine ja arenguperspektiivide kavandamine, senise töö efektiivsuse kindlakstegemine ja abinõude väljatöötamine selle tõstmiseks. Selleks analüüsib ta detailselt ettevõtete, tootmiskoondiste ja ministeeriumide majandustegevust, suunab majanduslikke seoseid, materiaalsete ressursside ja tööjõu jaotust nende vahel. Majandusspetsialistil on kaalukas sõna öelda majandusalaste otsuste langetamisel ning juhtimisküsimuste lahendamisel rahvamajanduse eri tasanditel.

Et seda kõike arukalt teha, on vaja tundma õppida majanduselus peituvaid seaduspärasusi. Majandusspetsialistide ettevalmistamisele ongi viimastel aastatel pööratud üha rohkem tähelepanu. Veerandsajandi jooksul on vastuvõtt statsionaarsesse osakonda kasvanud üle kaheksa korra. Majandusteaduskonnad töötavad TRÜ-s, EPA-s, TPI-s. Vabariigisisese töö'aotuse korras valmistatakse TRÜ majandusteaduskonnas ette kaubanduse ja rahanduse spetsialiste ning majanduskäberneetikuid — kokku 6 erialal.

1981. a. võetakse päevasesse osakonda uusi üliõpilasi kaubandusraamatupidamise, kaubandusökonoomika, toidukaupade ja tööstuskaupade tundmise ning kaubanduse organiseerimise erialale (4-aastane õppeaeg), rahanduse ja krediidi ning majanduskäberneetika erialale (5-aastane õppeaeg). Kaubandusraamatupidamise erialal toimub õppetöö ka vene keeles. Kaugõppeosakonda võetakse uusi üliõpilasi rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning kaubandusraamatupidamise erialale. Kaubandusökonoomikas ja rahanduse ning krediidi erialal on kaugõppes ka venekeelsed grupid.

Kõigi erialade õppetööd (ka õppeplaane), samuti tulevaste lõpetajate tööperspektiive tutvustatakse ammendavalt peatselt ilmuvas teatmikus «TRÜ majandusteaduskond 1981. a.» Teatmikke saadame keskkoolidesse, kutsenõuandlatesse ja kõigile meil õppimisest huvitatuile nende soovil. Kui on probleeme, palume pöörduda dekanaadi poole **aadressil Tartu 202 400 Nooruse 9 TRÜ majandusteaduskond.**

(Järg 4. lk.)

Majandusspetsialistiks

(Algus 3. lk.)

Majandusteaduskonnas, nagu üldse kõrgemates koolides mõeldakse praegu palju uutele suundadele õppeprotsessis. On välja kujunemas terviklik õppe-uurimissüsteem, mis hõlmab referatiivsed tööd, eriseminarid, kursusetööd, loomingulised praktikauurimused, spetsiaalse teadusliku töö aluste kursuse ja lõpeb diplomitööga. Niisugune eesmärgikindel tegevus võimaldab anda töökamatele üliõpilastele kaalukamaid uurimisülesandeid, tõmmata neid kaasa kateedrite ja laboratooriumide uurimistöödele. Üliõpilaste osavõtt lepingulistest uurimistöödest on küllaltki arvukas. Edukalt tegutseb Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Kõik see teenib spetsialisti parema ettevalmistamise eesmärki ning aitab temast kujundada arenguvõimelist majandusjuhti.

Uute vormide kasutamine õppeprotsessis ei tähenda loomulikult traditsiooniliste hülgamist. Aluse iseseisvale uurimistööle paneb siiski pidev osavõtt loengutest, seminaridest ja praktikumidest. Neis antakse ja omandatakse iga teaduse alused.

Loomulikult ei möödu üliõpilase aeg õppides või ÜTÜ ringides tegutsedes. Tänased majandusüliõpilased on tulevased töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide juhid. Sellealane töö on seda edukam ning tulevikuspetsialisti enese areng seda kiirem, mida rohkem ta saab juba ülikoolis juhtimis- ja organiseerimiskogemusi. Häid võimalusi mainitud suunas arenemiseks pakub tegevus komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonis. Üliõpilaste-aktivistide eestvedamisel on teaduskonnas teoks saanud huvitavad üritused: kohtumised juhtivate majanduspraktikute ja -teadlastega, mitmekülgsed kontaktid teiste kõrgkoolide üliõpilastega, spordipäevad, teaduskonna- ja kursuseõhtud ning palju muud. Komsomoliorganisatsioon on ülikoolis aktiivsemate kirjas, positiivselt saab iseloomustada ka teisi teaduskonna ühiskondlikke organisatsioone.

Teaduskonna lõpetajad on oma töökohtadel hästi hakkama saanud, täites vastutusrikkaid ülesandeid vabariigi keskasutuste osakonna- ja valitsusejuhatajatena, kaubandus-organisatsioonide, rahandus- ja pangaasutuste, arvutuskeskuste ja automatiseeritud juhtimissüsteemide juhtijatena ning spetsialistidena. Paljud lõpetanud on asunud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrg- ja keskerlõppeasutustesse või suunavad meie majandustegevust partei- ja nõukogude organites.

Majandusteadlase tööpõld on avar, dünaamiline ja teda ennast pidevalt arendav. Mida energilisemalt seda harime, seda kiiremini areneb meie rahvamajandus, seda enam läheb edasi kogu meie elu.

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Matemaatikuks

Matemaatikateaduskond võtab sügisel oma perre vastu 100 uut üliõpilast, kellest 60 asuvad õppima matemaatika ja 40 rakendusmatemaatika erialal.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse matemaatilisi meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Järjest kasvab arvutuskeskuste ja neis töötavate elektronarvutite arv, kusjuures arvutid muutuvad üha võimsamaks ja kaasaegsemaks. Matemaatikute poolt lahendatavad ülesanded on tänapäeval mitmekesised, lahendustest tulev kasu on sageli väga suur.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõnesolev protsess kajastub otseselt ülikooli õppeplaanides, kuid sellest puutumata pole jäänud ka keskkool, kus juba mõnda aega on päevakorras õppeprogrammi kaasajastamine. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuete e igati vastavate matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on sellised traditsioonilised põhiained nagu matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega tehakse tutvust juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimiseerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

Ühise kõrval on teaduskonna kahe eriala õppeplaanides ka erinevusi.

Matemaatika erialal antav ettevalmistus on mõneti laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda ettevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiividega. Viimasel kursusel on eripraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kas kesk- või kõrgkoolis.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Noorematel kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena.

Matemaatika õppimine arendab kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng.

Rakendusmatemaatika erialal on viimati mainitud ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning stuudiumi lõpul diplomitöö kirjutamine. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab.

Tulevased matemaatikud löövad pingelise õppetöö kõrval aktiivselt kaasa mitmesugustel üleülikoolilistel üritustel. Teaduskonna üliõpilaste hulgas on arvukalt tuntud sportlasi ja isetegevuslasi. Teaduskonnadevahelisel spartakiaadil on matemaatikud alati esimeste hulgas.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Dotsent MATI KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

Spordipedagoogiks

Spordisündmustele kaasa elades imetletakse sportlaste võimeid, nende täiuslikke liigutusi, oskust end mobiliseerida. Vaevalt on kellelegi saladuseks too suur töö, vaev ja eneseületamine, mis treeningutel eelneb võitjapjedestaalile tõusmisele. Kuid mitte see pole määrav, kui palju treenitakse, kuipalju higi ja vaeva valatakse, vaid eelkõige see, kuidas treenitakse, milliste ülesannete täitmiseks kulub higi ja vaev.

On vaja suurte teadmiste ja oskustega spetsialisti, kes juhib sportlase tegevust, kes tegelikult on sportlase saavutuste kaaslooja. Vahetevahel vilksatabki televiisoriekraanidel või kohtame staadionil, võimlates sportlase kõrval kedagi, kes juhib sportlase tegevust, kes on kui vanemaks seltsimeheks. Ta jagab sportlasele nõuandeid, suutmata jääda rahulikuks, ta elab sportlasele kaasa, rõõmustab siiralt tolle edu ja kurvastab ebaedu üle. See on treener.

Mõiste «treener» pole uus. Kuid selle mõiste sisu on ajapikku muutunud. Tänapäeval peitub selle mõiste taga keerukas kogum teoreetilisi teadmisi, spordialaseid oskusi, psühholoogilist vaistu, pedagoogilisi võimeid, oskust rakendada noort inimest ennast ületavasse töösse, võimet juhtida noort inimest kõige pingelisemas emotsionaalses situatsioonis. Lisandub veel eriline vaist, mis annab treeneri tööle teatava annuse kunstnikule omasest tegevusest.

Treener ei teki iseendast. Selleks et saada treeneriks, tuleb õppida põhjalikult tundma inimest, tema organismi ehitust ja talitlust. Mida kõrgemale tõusevad spordisaavutused, seda enam teadmisi on heaks treeneritööks vaja. Kuid treener peab samal ajal omandama ka niisugused teadmised, mis lubavad olla hea pedagoog ja psühholoog, samuti peavad tal põhjalikult ja peensusteni käes olema spordialased oskused. Ning selleks, et saada heaks treeneriks, on vaja omandada kogemusi, eelkõige aga oskusi, et õpitu ei jääks surnud kirjatäheks.

Sellise spetsialisti ettevalmistus on ülikooli kehakultuuriteaduskonna ülesanne.

Ootame abituriente, keda on seni tugevalt paelunud sport, kes on läbi elanud treeninguvaevu ja tunnetanud sportliku võistluskonkurentsi karmust ning kes tahavad kogu elu siduda spordiga.

Vastuvõtt kehakultuuriteaduskonda toimub spordierialade kaupa. Põhilised alad, mille tarbeks me treenereid ette valmistame, on kergejõustik, sportmängud (korv-, võrk- ja väravpall), raskejõustik (maadlus ja tõstmine), veesport (ujumine, sõudmine, aerutamine), suusasport, laskmine, jalgrattasport ja iluvõimlemine. Võttes arvesse laekunud avalduste arvu ning vabariigi vajadusi treenerite kaadriks, määratakse enne sisseastumiseksameid erialad, millel toimub vastuvõtt, ja kontingendi jaotus erialade vahel. Üldse võetakse vastu 50 statsionaarset ja 25 kaugõppeüliõpilast. Lisaks sellele suunab vastuvõtukomisjon 5 noort õppima Moskva või Leningradi kehakultuuriinstituutidesse.

Teaduskond loodab, et tänavustel üliõpilaskandidaatidel on tõsine tahtmine siduda oma elu spordiga ja anda treenerina oma panus sportlaste kasvatamisel.

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna
dekaan

*

Ülikoolis ei tegele kehalise kasvatusega mõistagi üksnes kehakultuuriteaduskonna tudengid. Peale vastavate tundide on kõigil võimalus käia trennis, osa võtta võistlustest. Ülikoolis on tavaks saanud samuti suured spordiüritused, nagu näiteks võimlemispidu jt. Sellel fotol on pildistaja jäädvustanud hetke võimlemisvõistlustelt.

Majandusteaduskonna ansambel «Rentaablus» on populaarne nii meie kui teiste kõrgkoolide tudengite seas.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 709. MB-01257.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту. Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV

NAISTEPÄEVAKÄSKKIRI

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitles rektor ülikooli arvukat naisperet ning avaldas tänu hea õppe- ja kutsetöö eest kollektiivi järgmistele liikmetele:

Administratiivtöötajatest krohvija Veera Ovsitskajale, maaler Jekaterina Kajalinale, koristaja Ida Barhovale, komandantidele Hilja Reimannile ja Armilda Lepinile, inseneridele Luule Viitamehele ja Siret Polikarpusele, osakonnajuhataja Asta Liivakule, vaneminseneridele Tiiu Partsile ja Aivi Rossile, preparaator Adeele Lutsule ja metoodik Aino Juursoole.

Ajalooteaduskonnast vanemlaborantidele Ene Karjale ja Ene Leiusele, sekretär Aire Tammele, üliõpilastele Sirje Lusmägile ja Ülle Nikanovile.

Arstiteaduskonnast professor Valve Saarmale, dotsentidele Lia Sildverile ja Helgi Silmale, vanemõpetaja Anne-Liis Padarile, vanemlaborantidele Luule Philipsile, Silvi Männistele, Daisy Palmile ja Helge Ulbile, inseneridele Elfriede Ambole ja Auli Ouele, vanempreparaator Helga Tibbinile ja preparaator Leontine Teesalule.

Old- ja molekulaarpatoloogia instituudist vanemteadur Asta Madissonile, vaneminsener Maret Vijale, insener Lia Antonile ja laborant Maimu Lutsule.

Filoloogiateaduskonnast dotsent Larissa Volpertile, vanemõpetajatele Kiira Allikmetsale, Lalla Grossile, Valve-Liivi Kingisepale ja Hilja Koobile, õpetajatele Tiiu Ojanurmele ja Mall Turkile ja vanemlaborant Sirje Rammole.

Füüsika-keemiateaduskonnast assistent Mall Hõrakule, vanemteaduritele Reet Priimanile, Elve Pungale ja Maila Oravale ja laboratooriumijuhataja Marju Salvele.

Kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Hilja Tidriksaarele, vanemlaborant Tatjana Kumsile, laborantidele Tiina Lukule ja Hille-Kai Laidile, sekretär Shirley Punnisonile, üliõpilastele Eve Lustile, Mari Järvelaidile, Maret Parsile, Ene Laanesele ja Maive Sellile.

Bioloogia-geograafiateaduskonnast dotsent Henni Kallakule, vaneminsener Hell Alapuule, vanemlaborant Valli Kooritsale, laborant Epp Tirrulile, nooremteadur Nadežda Peedile, üliõpilastele Ülle Liiberile ja Aili Kõrtsile.

Majandusteaduskonnast dotsendi kt. Evi Kolgile, kabinetijuhataja Viia Saidlale, vanemõpetaja Vaiki Luigalehele, vanemlaborant Silvi Keerile, laborant Ivi Siirmannile, insener Juta Freibergile, üliõpilastele Reet Ungale, Merle Viitpoomile, Aire Allikmetsale ja preparaator Elvi Mandrele.

Matemaatikateaduskonnast dotsent Iivi Vainikkole, insener Helmi Terale.

Õigusteaduskonnast dotsent Inge Orgole ja üliõpilasele Aime Kogerile.

Ühiskonnateaduste kateedrist dotsentidele Meeta Murdile ja Siina Lepikule, õppekabineti juhatajatele Li Loidile ja Oie Kivimaale.

Teadusraamatukogust vanemraamatukoguhoidja Karin Epilerile, raamatukoguhoidja Maimu Timofejevale, majandusala asedirektor Malle Lauringule, operaator Sirje Kliimaskile ja desinfektor Linda Lassile.

Lõppes NLKP XXVI kongress

23. veebruarist alates oli meie kõigi tähelepanu suunatud NLKP XXVI kongressi tegevusele. Huviga jälgisime NLKP Keskkomitee aruannet kongressile ning lugesime partei järjekordsetest ülesannetest sise- ja välispoliitika valdkonnas NLKP Keskkomitee peasekretäri seltsimees L. I. Brežnevi ettekandes. NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees N. A. Tihhonovi ettekanne käsitles NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundi aastaiks 1981—1985 ning ajavahemikuks kuni 1990. aastani. NLKP Keskkomitee aruande põhjal sõnavõtnute hulgas oli ka EKP Keskkomitee esimene sekretär K. Vaino. Kinnitati NSV Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuunad ning võeti vastu vastav otsus.

3. märtsil toimunud NLKP Keskkomitee pleenumil valiti ühel häälel NLKP Keskkomitee peasekretäriks L. I. Brežnev. Valiti NLKP Keskkomitee Poliitbüroo, NLKP Keskkomitee Sekretariaat ning kinnitati NLKP Keskkomitee j.a. Parteikontrolli Komitee esimees.

Tehes kokkuvõtteid kongressi tööst, ütles seltsimees L. I. Brežnev:

Me tahame kogu oma jõu kontsentreerida kahes vastastikku seotud suunas. Üks nendest on kommunistlik ülesehitustöö, teine — rahu tugevdamine. Õieti öelda, just niisugune oli kommunistide, kogu rahva juhend parteikonverentside delegaatidele. See juhend on nüüd ümber tõlgitud partei otsuste keelde.

Kongressil kinnitati printsipiaalsed ja ühtlasi konkreetsed seisukohad tulevikuks. Praegu on kõikide jõupingutuste keskmes nende täitmine. Pöördudes tagasi oma parteiorganisatsioonidesse, peavad kongressi delegaadid lülituma tohutusse töösse kongressi otsuste praktilisel elluviimisel. Eelkõige on jutt sellest, et tagada üheteistkümnenda viisaastaku plaanide tingimusteta täitmine.

Mida tuleb selleks teha? Eelkõige on selleks vaja kõrget vastutustunnet ja tugevat, tõeliselt kommunistlikku teadlikku distsipliini. Ent mitte vähem on vaja muidugi mõttelendu, uue väsimatut otsimist ning selle uue toetamist. On vaja pidevat initsiatiivi — initsiatiivi kõikjal ja kõiges. Me oleme veendunud, et kongressilt saadud loominguline laeng rikastab iga kollektiivi, iga rajooni, oblasti ja vabariigi, kogu meie maa tööd.

EKP TRÜ komitees

23. veebruari istungil võeti NLKP liikmeks arsteaduskonna üliõpilane Sergei Dõranov.

EKP TRÜ komitee 10. aprilli 1978. a. ja 24. märtsi 1980. a. otsuste täitmisest TRÜ teadusliku ajaloo koostamisel ja väljaandmisel kõnelesid V. Haamer ja M. Reinfeldt. Plaanis on ligi 30 väljaannet. 3-köitelise ajaloo kahe esimese köite käsikirjad on kirjastusele üle antud, kolmanda köite materjale ühtlustatakse. Lühiülevaate käsikiri peab valmima suveks. Koos on mitme teisegi väljaande materjalid. Mõnegi asjaosalise huvi peaks aga oma teaduskonna ajaloo kajastamise vastu senisest suurem olema.

Kinnitati ülikooli 350. juubeli tähistamise selle aasta ürituste plaan ning kiideti heaks tuleva aasta ürituste üldkava.

Arutati administratsiooni, erialaõpetuse kateedri ja teadusraamatukogu ühiskondlike organisatsioonide kaadriküsimusi.

Nõukogude armee aastapäeva üritustest ülikoolis rääkis E. Hirvlaane. Riigikaitsekuu puhul pandi välja vastav näitmaterjal, toimusid matkaklubi «Patrioot» retked (märtsis on kavas veel matk Saaremaale), peeti tähtpäevaaktus jm.

Kauaaegse kohusteruu töö eest ja seoses pensioniikka jõudmisega on Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel autasustanud Tööveterani medaliga järgmisi TRÜ kollektiivi liikmeid:

Aino ALL
Maria BELJAJEVA
Aino DANILOVITŠ
Erna FREIMAN
Alice HABERMAN

AUTASUSTAMISI

Vilma HANSEN
Natalie HERM
Lydia INGLIST
Jevgenia IVANOVA
Minna JÄRV
Laine KAASIK
Linda KALM
Gavril KARASTE
Maie KIIS
Regina KIIV
Laine KILK
Linda KISAND
Eha KOLK
Aliide KONTOR
Valter KOROL
Valke KURG
Valentina KURNASOVA
Selma KÄÄR

(Järgneb)

KÜLLI MUNA joonistus

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1254) Reedel, 6. märtsil 1981 XXXIII aastakäik

Komsomolikroonika

24. veebruaril ELKNÜ TRÜ komitees:

● **Komsomolikomitee andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Varri Välile (geogr. IV k.), Riivo Kotkasele (ravi V k.), Jaak Tällile (ravi IV k.), Arvo Suubanile (õigust. IV k.), Jaanus Kilile (biol. V k.) ja Ene Pillile (õigust. (IV k.).**

● **Soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai majandusteaduskonna kaubatundmise I kursuse üliõpilane Anu Jürissaar.**

● **Talvise eksamisessiooni tulemustest ühiskonnateadustes rääkisid bioloogia-geograafiateaduskonna komsomolisekretär Hugo Raudsepp ja majandusteaduskonna komsomolisekretär Aivar Saluveer.** Majandusteaduskonnas olid eksamid ühiskonnateadustes 21 kursusel. Läbikukkumisi oli kuues osakonnas. Kõrgeim õppeedukus oli teaduslikus ateismis ja poliitilises ökonoomias, halvim filosoofias. Teaduskonna keskmine õppeedukus ühiskonnateadustes on 97,9%.

Bioloogia-geograafiateaduskonna õppeedukus ühiskonnateadustes on 99,7%. 10 õppegrupist saavutas 100%-lise õppeedukuse 8 kursust.

Ülikooli keskmine õppeedukus on 91,2%, ühiskonnateadustes 97,2%, hinnetele «hea» ja «väga hea» sooritas eksamid 53,9% üliõpilastest (ühiskonnateadustes vastavalt 79,4%). ELKNÜ TRÜ komitee leidis, et komsomoliorganisatsiooni osavõtt õppeprotsessi efektiivistamisest on tagasihoidlik, pole täiel määral kasutatud ühiskonnateaduste kateedrite poolt pakutud võimalusi, õppesektorid ei ole piisavalt kontrollinud õppedistsipliini ühiskonnateadustes. Kõiki asjaolusid arvestades võttis komsomolikomitee vastu otsuse komsomoli osa suurendamise kohta ühiskonnateaduste õppeprotsessi tõhustamisel.

● **Matemaatikateaduskonna komsomolibüroo tööst rääkis Eve Vaher.** Komsomolikomitee sektorijuhatajatega jäi kontakt ebapiisavaks. Töö teaduskonnas tunnistati rahuldavaks.

● **Ülar Tikk rääkis leniniliku arvestuse atesteerimise tulemustest.** Erinevalt varasematest aastatest viidi see läbi ÜPP atesteerimisest lahus. Teaduskondades, kellelt on info laekunud, möödus atesteerimine heal tasemel, paremini õigus-, ajaloo- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Üldse on atesteeritud 2140 kommunistlikku noort.

● **Määrati kindlaks EÜE-81 välisrühmadesse kandideerijate pingerida.**

UUDISEID ÕIGUSTEADUSKONNAST

Juurast ja spordist

Eelmisel kolmapäeval kohtus õigusteaduskonna üliõpilastega bülleteeni «Nõukogude Õigus» peatoimetaja Lembit Koik.

L. Koik on pärast TRÜ õigusteaduskonna lõpetamist teinud ajakirjanikutööd — algul raadiotoimetajana, seejärel «Spordilehes» ning alates «Nõukogude Õiguse» asutamisest 1966. a. selle peatoimetajana. Tema esinemine puudutaski põhiliselt kahte valdkonda. Kõigepealt oli kõne all juristi vahekord kirjasõnaga. On vähe, kui jurist ainult seadusekirja tunneb, seadusetundja peab niisama hästi tundma ka oma emakeelt. «Juristile on keeleseaduste tundmine sama tähtis nagu paragrahvide teadmine.»

Kohtumisel oli palju juttu ka spordist, sest suure osa oma ajakirjanikuteest on Lembit Koik käinud just spordiajakirjanikuna. Meeldejäävaima sündmusena nimetas esineja Rooma olümpiamänge. Spordisõbrale on Lembit Koik tuttav mitmete raamatute autori ja koostajana. Viimati ilmus temalt «Retk Eesti spordiajalukku». Lembit Koigi koostatud jalgpalliajalugu («Jalgpall. Minevikust tänapäevani») on saksakeelse sisukorraga varustatult leidnud koha ka Ülemaailmse Jalgpalliliidu peakorteris Zürichis.

JAAK LEHIS

* *

Avameelne mõttevahetus

Teisipäeva, 24. veebruari õhtul kogunesid «Sophoklesse» õigusteaduskonna dekanaadi ja parteibüroo esindajad ning parimad üliõpilased. Dekaan dotsent Albert Paltser tänas tudengeid hea töö eest ning tegi ettepaneku rääkida probleemidest, teaduskonna üritustest jm.

Esmakursuslastele teevad muret õpikud: eestikeelseid on raske kätte saada, aga aine arusaamine venekeelseist pole kõigile jõukohane, sest erialakeel nõuab harjumist. Teine kursus, kel eksamite sooritamise kogemused juba olemas, polemiseeris, kas on ikka otstarbekas laupäeviti õppetööd korraldada. Selle aja võiks pühendada kursusetöö kirjutamisele ja eks vanemadki taha vahel oma tudengeist lapsi näha. Õppeprodekaan dotsent Heldur Saarsoo suutis põhjendatud argumentidega sellegi terava probleemi ära selgitada. Avo Viioli (IV k.) sooviks oli, et üliõpilased saaksid rohkem õppida individuaalprogrammi alusel.

Kõneldi veel teaduskonna kroonika koostamisest, laulu ja märgi soetamisest, tunniplaani korrigeerimisest.

Kokkuvõtteks: õhtu oli tõesti sisukas, mõlemapoolselt avameelne ja kasulik. Dekanaadipoolne lubadus oli korraldada neid edaspidigi.

ANNE MILDER,
õigusteaduskonna asepressisekretär

Juristid lumes

Juurakate võidukas jalgpallimeeskond.
JAAK LUIGE foto

NB! Lähemalt sellest ja üldse juristide suusapäevast saad teada, kui loed pildi kõrvalt Enn Uusi sõnumit.

Kaugõppijad olid tublid

VALTER HAAMER,
õppeprorektor

1980/81. õ.-a. talvine õppe- ja eksamisessioon kaugõppeosakonnas kulges pingsa tõö tähe all. Eksamikohustuslikest kaugüllõpilastest sooritas eksamid kõigis ettenähtud ainetes 51,3%. See on ülikooli kaugõppeosakonna ajaloos talvise sessiooni tulemuste kõrgeim näitaja. Sealjuures ainult hinnetele «5» ning «4» ja «5» õppivate kaugüliõpilaste osatähtsus kõigis ainetes eksamid sooritanutest kasvas koguni 2,8% võrra ja ulatus 59,0%-ni.

Teaduskondadest paranesid talvise sessiooni tulemused kehakultuuri- (18,5%), majandus- (15,2%), õigus- (3,6%) ja filoloogiateaduskonnas (2,2%). Ajalooteaduskonna tulemused langesid kahjuks 0,8% võrra.

Kõige paremaid tulemusi saavutati **kehakultuuriteaduskonnas**, kus kõik ettenähtud eksamid sooritas 63,5% kaugüliõpilastest. Tulemus on küll veel madalam vastavast üleliidulisest keskmisest, **kuid on siiski juba üsna selle lähedal** (puudu jääb vaid umbes 7%). See kõneleb mitte ainult kehakultuuriteaduskonna kaugüliõpilaste ja õppejõudude, vaid ka selle teaduskonna noore prodekaani Tiit Siiguri pingsast tööst. Kui kehakultuuriteaduskond veel pingutab, siis üleliidulise keskmise taseme saavutamine kaugõppetöös ei ole neile enam probleem. Loodame, et nad jõuavad selleni õige pea. Alustada tuleb ilmselt II ja III kursusest, sest seal oli õppeedukus vaid 27,8 ja 30,8%.

Ülikooli keskmisest kõrgem õppeedukuse tase saavutati veel **majandus- ja filoloogiateaduskonnas** (56,1 ja 55,9%). Ka neis teaduskondades on veel kasutamata reserve. Nii on õppeedukus filoloogiateaduskonnas vene keele ja kirjanduse eriala I kursusel ainult 19,0 ning sama eriala VI kursusel 7,7%, inglise keele ja kirjanduse eriala V kursusel 13,3 ning sama eriala VI kursusel 0% (kõik 11 kaugüliõpilast on võlglased), saksa keele ja kirjanduse eriala III kursusel 14,3 ning sama eriala VI kursusel 10% (10 kaugüliõpilasest on võlgnevusteta vaid 1!).

Majandusteaduskonna **kaubandusliku raamatupidamise eriala II kursusel** on edukus 25,0, rahanduse ja krediidi eriala IV kursusel 27,6%. Kui nimetatud teaduskonnad suudaks eespool märgitud kursustel saavutada vähemalt antud eriala keskmise taseme, oleks tagatud ka õppeedukuse tunduv tõus teaduskonnas. Nii väikese protsendi parandamine ei tohiks üle jõu olla.

Tingimata on tarvis tõhustada kaugõppetööd **ajaloo- ja õigusteaduskondades.**

Erilist tähelepanu vajab ajalooteaduskonnas ajalooeriala, kus edukus on kaugõppe-erialadest kõige madalam (41,4%). Teaduskondadest kõige madalam õppeedukus oli aga õigusteaduskonnas (44,8%).

Kui filoloogiateaduskond suutis viimase viie aastaga tõsta õppeedukust kaugõppes 28,3%, miks ei võiks siis õigusteaduskond olla vähemalt ülikooli keskmise õppeedukuse tasemel. Sealjuures õigusteaduskonna komplekteerimine toimub konkursi korras, filoloogiateaduskonda vastuvõtmisel aga konkurss puudub.

Kursustest saavutati kõige paremaid tulemusi **I kursusel** (73,4%). **Sealjuures 100%-lise edukuse saavutas ajalooteaduskonna defektoloogia eriala I kursus, 90—99%-lise saavutasid 3 kursust (inglise keele ja kirjanduse I k. (96,3), eesti keele ja kirjanduse I k. (92,5) ning kehakultuuri ja spordi V k. (90,0).**

Kõige madalam oli edukus III kursusel (35,9%), madal oli see ka II ja IV kursusel (45,1 ja 45,3%). Seega vajavad tähelepanu kõigis teaduskondades III kursuse kõrval ka II ja IV kursus. Rahul ei saa olla samuti lõpukursustega.

Erialade järgi oli õppeedukus järgmine:

eesti keel ja kirjandus	**64,0%**
kehakultuur ja sport	**63,5%**
kaubandusökonoomika	**60,2%**
sots. ja ped. psühholoogia	**58,2%**
vene keel ja kirjandus	**53,1%**
rahandus ja krediit	**52,1%**
inglise keel ja kirjandus	**51,1%**
defektoloogia	**50,4%**
tööstuspsühholoogia	**46,8%**
õigus	**44,8%**
saksa keel ja kirjandus	**42,0%**
kaubandusraamatupidamine	**41,5%**
ajalugu	**41,4%**

Võrreldes eelmise aasta sama sessiooniga paranesid tulemused rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika, kehakultuuri ja spordi, eesti keele ja kirjanduse, ajalooning õiguse erialadel. 6 erialal õpetöö tulemused aga halvenesid, sealjuures tööstuspsühholoogia erialal 13,4%.

Möödunud aastal oli paljudel kaugüliõpilastel võlgnevusi arvestustes. Selles osas oli kriitikat kehakultuuriteaduskonna ja õigusteaduskonna kohta. 1980/81. õ.-a. arvestusvõlglaste arv vähenes kaugõppeosakonnas 2,4% võrra, sealjuures kehakultuuriteaduskonnas 36,8% võrra. Õigusteaduskonnas nende arv aga koguni kasvas 0,8% võrra ja on nüüd teaduskondadest kõrgeim — 55,7. Arvestusvõlglaste arv kasvas ka filoloogiateaduskonnas (9,4%), vähenes majandus- (10,5%) ja ajalooteaduskonnas (5,3%). Teaduskondades ja kateedrites tuleks arvestuste vastuvõtmise kord läbi vaadata. Ei tahaks uskuda, et arvestusvõlglaste suur arv on paratamatus. Nagu selgus, on vähemalt filoloogiateaduskonnas osa võlgnevusi arvestustes tingitud kursusetööde teemade lubamatult hilisest kätteandmisest üliõpilastele. Täpsustamist vajavad ilmselt veel arvestuste sooritamise nõuded.

Tähelepanu väärib ka eksamisessioonil saadud **hinnete arv ja kvaliteet.**

Ettenähtud hinnetest saadi 65,2%, seega ca $^2/_3$. Puudu jäänud hinded peavad «laekuma» võlgnevuste likvideerimise korras. Saadud hinnete arvu poolest on edukad olnud kehakultuuri- 81,5 (+13,3%) ja majandusteaduskond — 76,6 (+10,6%). Teistes teaduskondades saadud hinnete arv aga koguni vähenes — kuni 3,7%. Hinnete tagasihoidlik «laekumine» näitab õppedistsipliini puudujääke.

Saadud hinnete kvaliteedi jälgimine näitab õppetöö kvaliteeti teaduskondades. Ajaloo-, filoloogia- ja majandusteaduskonnas on see enam-vähem normaalne, kehakultuuri- ja õigusteaduskonnas on aga «3» osatähtsus tunduvalt suurem kui teistes teaduskondades. Tagajärjeks on ainult hindele «3» õppijate arvu kasv õigusteaduskonnas möödunud aastaga võrreldes 10,5%. Õigusteaduskond peaks analüüsima, kas «3» massilist «pealetungi» ei ole võimalik peatada.

Olukord **tunniplaanide koostamisel** õpperuumide vähesuse tõttu ei muutunud.

Ei paranenud ka kaugüliõpilaste **majutamine**, hoolimata rektoraadi abinõudest: umbes 600 kaugüliõpilast majutati suurte raskustega ajal, mil päevases osakonnas oli õppevaheaeg. See näitab, et paljud ühiselamus elavad päevase osakonna üliõpilased olid lugupidamatud mitte ainult oma kaasüliõpilaste — kaugõppijate, vaid ka oma ühiselamu komandandi ja teaduskonna juhtkonna suhtes, formaalselt võttes aga ei täitnud nad ühiselamu sisekorra eeskirju. Kaugüliõpilased majutati siiski tänu ühiselamute komandantide ja ülikooli majandusosakonna töötajate, eeskätt L. Viitamehe jõupingutustele.

Õppeedukus X viisaastaku jooksul tõusis pingsa töö tulemusena kaugõppeosakonnas 19%. Saavutatud tase — 51,3% annab loota, et XI viisaastaku lõpul peaks $^2/_3$ kaugüliõpilastest edukalt edasi jõudma.

Kaugõppetöö tulemuste hindamisel tuleb arvestada ka seda, et 87 kaugüliõpilast töötab ülikoolis. Milline on nende edukus?

Kõige edukam ülikoolis töötavatest kaugüliõpilastest on rahanduse ja krediidi kateedri laborant Maris Hagelberg. Ta sooritas sessioonil kõik eksamid ainult hindele «5». Ainult hindeid «4» ja «5» said Skaidrit Sääsk teadusraamatukogust ja Piret Lestmann kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedrist. 49 ülikoolis töötaval eksamikohustuslikul üliõpilasel on aga võlgnevusi.

Õppimistingimused ülikooli töötajatel on siiski paremad kui neil, kes elavad Tartust kaugel. Kui kerge on siin saada õppejõult konsultatsiooni, hankida vajalikku õppekirjandust. Ja siiski ei kasutata neid võimalusi täielikult.

Ilmselt tuntakse ka allasutustes (kateedris, laboratooriumis, osakonnas, raamatukogus) veel vähe huvi oma töötajate õppetulemuste vastu. See soodustab kaugüliõpilase nõudlikkuse vähenemist enese suhtes. Kui langeb aga nõudlikkus, on võlgnevused kiired tulema. Ülikoolis töötavad kaugüliõpilased võiksid ja peaksid õppetöös hoopis edukamad olema.

Hoolimata mitmesugustest raskustest ja puudustest oli 1980/81. õppeaasta talvine õppe- ja eksamisessioon edukas. Sessiooni tulemused paranesid eelmise õppeaasta talvise sessiooniga võrreldes 4,7%. Kui kõrvaldada eespool märgitud puudused, paranevad tulemused veelgi. Eelkõige tuleb aga likvideerida akadeemilised võlgnevused.

Tavatult palju inimesi

Neljapäeval, 19. veebruaril poole üheksa paiku hommikul võis Tiigi tänava ühiselamu juures näha ebatavalist saginat. Karges talvehommikus kirev suusamütsimeri: valmistuti väljasõiduks Käärikule, juristide igatalvisele suusapäevale.

10.30 rivistuti avadefileeks. Teaduskonna spordiorganisaator Aare Tark kuulutas välja päevakorra. Ürituse tugev ja läbimõeldud organisatsiooniline külg väljendus eelkõige aktiivses osavõtus üksikaladest. Keskpäeval ilmutas end ka jahe talvepäike, mis argihallidele kahvanägudele punapõsed tõi. Kelgutamises hiilgasid naisterahvad. Ilmselt on põhjus selle soo omapärases voolujoonelisuses, mis aitab neil arendada kõrvulukustavat kiirust. Võisteldi ka segakelkudel.

Meessoo eneseväljendus realiseerus jalgpalli ajamises. Peale jäi III kursus. Need, kel käed-jalad polnud veel külmast päris ära kukkunud, võisid hoones pakutaval teel ja supil lasta hea maitsta.

Oldi rõõmsalt väsinud, veidi niisked, aga rahul. Kõrvu kostis etteheide, et Emajõe baasis ei olevat nr. 47 suusasaapaid. Kurb, et inimene oma suure jala tõttu peab millestki meeldivast looburna.

ENN UUS,
õigusteaduskonna pressisekretär

Looduskaitseringi liikmete töö käis järgmiselt: pika aheliküna suusatati metsakvartal läbi, ise jahimehe häält tehes. Tekkinud lärm ja hirm pidid kõik ärkvelolevad isendid kabuhirmus põgenema panema. Loendati ajajast vasakult möödu vaid loomi. Vaatlejad olid metsasihtidel ning sellest sõelast pääsenud pidi reetma eelnevalt silutud lumi metsaserval. Kui esimese päeva suurim «saak» oli bussiaknast nähtud põdrapaar, siis kolmepäevase aju lõpuks kogunes veidi enam. Oma majesteetlikku rahu demonstreerisid põdrad, toimekat rahutust

jänesed ja hiilivat nõtkust ilvesed. Ka värsked karujäljed pole just igapäevased, eriti kui sinna juurde verd tarretama panevaid hiigusid rääkida. Üldse nähti nende päevade jooksul palju kaugeid eksootilisi loomi, keda seni vaid Aafrikas teadsin elavat. Kodumaine «tiiger» — ilves — vedas kord kõiki ninapidi. Olles surma mõistetud kitsede seas tehtud hävitustöö eest, jäi ta aheliku üle minnes siiski metsa. Võib-olla vaatas ta neid saamatuid ukerdajaid puu otsast, ise seejuures vurru muiates. Püssipaugu olemata jäämine rõõmustas aga peale ilvese ka paljusid «kütte». Suurt leidlikkust näitas üles geograafia «rebane» Vootele, kes kaasaegsete suusasidemete katkemisel võttis kasutusele esivanemateaegsed nöörrihmad ja nende sobivust vapralt tõestas.

Nõnda on lood Lahemaa loomadega, kelle kohta tahaks vaid soovida nende jätkumist ka järgmistele loendajatele ja küllap meie kõigile.

ANDRES TÖNISSON,
geograafia III k.

Suusafiloloogia Ruusmäel

— «Ruusmäel on nüüd üliõpilased.»

«Ei tiä. Om üliõpilase val ei olõ. Kaits üüli lätts küll hummugu senna.»

— «Tulge suusatamal»

«Ei minä tulõ hinnäst tapma. Ma võta paremp mõne eide, kõdistä sedä ja võta napsi.»

(Nii arvasid kohalikud)

28. veebruar...

Asfaldilt keerab lumisele metsavaheteele 3 tumekollast «Ikarus»-bussi. Täpselt sellist, mis Tartus linnaliinidel sõidavad. Lõpuks ometi Ruusmäel See, millest veidi aega tagasi ainult kuulutustelt lugeda sai. Ere talvepäike, lumi sätendab silmipimestavalt, ümberringi rahustav kuusemets. Kollane maja (suvila) ja kaks sauna. Üks uus, teine vana, esiisade-aegne kõkats. Tassime suuski, pampe, tekke ja muud hädavajalikku. Nõu ja jõuga abistavad need, kes juba eile siia «luurama ja pinda sondeerima» sõitsid. Hommik on külmavõitu. Kriuskriuks teeb lumi jalge all. Veame juba puid poollagunenud kuurist hoonetesse, kütame ahje, pistame sauna kaminassegi halge juurde.

Avarivistus. Jüri Valge, esimene mees ürituse organiseerijate seas, teeb lühidalt. Tervitab, avab, informeerib. Esimene ala — individuaalne jõukatsumine, 5 kilomeetrit. Hakatakse end rajale sättima, kes võistlema, kes niisama suuska proovima. Korraga lõhestab karget ja külma veebruarihommikut rütmikalt mürtsuv *discosound*. See on «Blondy». Hakkajamad on maki ning võimendusegi kaasa tirinud. Muusika aitab üle saada rammestusest, mõjub «kosutavalt», paneb asjad paika. «Täitsa nagu kuskil Šveitsi kuurordis,» viskab keegi nalja. Makk jääb üürgama peaaegu et terveks päevaks. Vägisi kisub lumiste kuplite ja sügavrohelise metsa keskele. Lumi on tuhkjas, rada veidi pehme. Suusk ei libise hästi, vajub läbi. Mõned pöörduvad tagasi. Ei viitsi jännata.

Kohe pärast avaüritust kuulutati maha **5 km suusavõistluse algus.** Kas hirmutas raja pikkus või tuli puudu võistlusinnust, starti saabus igatahes vaid paarkümmend võisteldasoovijat, need aga kõik tulvil võistlustahet. Anti ühisstart ning kohe algaski Kääriku suusamaratoni meenutav rebimine, ainult vähendatud kujul.

Kohtuniku stopper näitas juba poole tunni möödumist ning võistlejad oleksid pidanud kindlalt tagasi olema. Kuid neid ei paistnud ikka. Sealt nad siiski tulid — kuigi hoopis teisest suunast, kui neid oodati. Selgus, et vahepeal liikvele läinud pühapäevasuusatajad olid võistlusraja pöördekohad segamini pööranud, märgistuse nähtamatuks muutnud ja nõnda oldki võistlejad õigelt rajalt eksinud. Kuid eks spordis juhtu mõndagi. Tähtis polnud mitte võit, vaid osavõtt ja julge pealehakkamine.

Lõuna. Hapukapsasupp, leib, tee. Kõõgis juhatavad vägesid tudengid-kokatädid Ene Klaas, Marje Sikk ja Gaida Kabral. Kõige parem kokatädi on aga ikkagi — tühi kõht. Supp on hea. Hapu nagu alati...

Teise üritusena oli kavas **pendelteatesuusatamine.** Veidi aega jäeti puhkamiseks ning võistkondade moodustamiseks ja juba suundusid suusatajad teaterajale. Iga osakond või kursus võis välja tulla 2 mees- ja 2 naisfiloloogist võistlejaga. Raja pikkus oli umbes 200 meetrit ning igaüks pidi selle lõigu läbi sõitma kaks korda.

Viiel paralleelsel rajal sõõstsid paigalt viis paari suuski. Rohkete pealtvaatajate ergutushüüete saatel anti raja lõpus teade üle ning uus võistleja asus sprindidistantsile. Üsna pea ilmnes õppejõudude ja eesti filoloogia II kursuse võistkondade edumaa teiste ees.

Ning juba tormasidki finiši poole ankrumehed. Esikoha pärast tuli ägedalt rebida. Vaid paari suusapikkuse võrra edestasid tudengid õppejõude. Neile järgnesid võõrfiloloogid, eesti III ja vene I kursus.

Uhh! Päris palav hakkab kohe. Päike paistab veelgi eredamalt kui hommikul. Räästad tilguvad, kuid pole sula. Suurepärane talveilm! Muusika, lumi, päike, mets, värske õhk! Järgmine ala on aga **lumejalgpall.** Selleks on kõik valmis: väljak, 6 vaprat võistkonda ja... Ent kus on siis pall? Arevad pilgud organiseerijate vahel. Kas tõite ikka kaasa? Tõime, muidugi tõime.

Jalgpallivõistluse tarvis oli eraldatud piiramatute piirjoontega lumine põld, kus lund peaaegu põlvist saati. Ja kuigi mängu pikkuseks vaid 2×5 minutit, väsitas selline lumes sumbates palli jahtimine hirmsat moodi. Kui kontrollaja kestel kumbki võistkond väravat ei saanud, otsustas mängu saatuse kahe vastasvõistkonna tugevaima mängija kohtumine silm silma vastu. Et mängida soovisid 6 võistkonda, toimusid ka veerand- ja poolfinaalkohtumised. Finaali pingsaimas heitluses, kus kohtusid «Seenioride» I ja «7 suvalist», otsustati võitjaau omanik. Küllalt tasavägises võitluses olid tugevamad seniorid, kes, olles näidanud end ka eelnevates mängudes väga tublilt, tunnistatigi turniiri parimaks.

Seejärel... **«Sauna,** mis enam mõelda muud...» Täpselt. Kõik tormavadki. Kuid organiseeritult. Mehed ja naised eraldi. Mis seal salata: leilimõnusid ei saa kõik tunda. Sauna (kütmissüsteemi) töörütmi tabamine ei läinud meil hästi korda. Ka õlu puudub praktiliselt täiesti.

Päeva pimenedes vaatasid kõik koos **slaide** huvitavast süstamatkast maalilisel Võhandu jõel ning looduslikult kaunitest paikadest Eestimaal, kuhu tudengeid ja nende juhendajaid olid viinud murdekogumispraktikad.

Sel ajal kui majas slaide vaadatakse ja matkalugusid kuulatakse, on mõned mehed väljas õhtupimeduses ametis «soundi» ülesseadmisega. «Üks-üks-üks», kostab kõlaritest, otsitakse vastavaid lugusid lindilt, proovitakse tämbreid. Ka Ruusmäe suusadisko tuleb rajale lükata. Lõpuks diskomasin käivitubki. Kell on 22 ja temperatuur 12° alla nulli. Torel Esimesed julged tuba kargievadki. Samas aga vaadatakse, uudistatakse umbusklikult, kõhverdatakse külma käes. Imelik ikkagi — tantsusaal keset hoopis teist maailma! Hullumeelsed! Hullumeelsed tõesti, kui seda janti kõrvalt vaadata. Külm, talvine südaöö ja mingid kargievad suusatrollid keset paksu metsa. Külm ei suuda asja nurja ajada. Rahvas tuleb kaasa. Ka need, kes enne umbusklikult ja halvustades pealt vaatasid. Vahepeal aga jääb poolele, sest...

Kui suusadisko juba käis, kutsus II kursuse eesti filoloog Toomas Help kõiki **mälumängule.** Viktoriini käik oli tal hästi läbi mõeldud ning osavõtjad tundsid end nagu televiktoriinis «Kes keda?». Enne iga küsimust loositi ainevald, millest juttu. Küsimused olid kõigile parajalt jõukohased. Kui õige vastus ei tulnud esimese korraga, sai selle kindlamalt anda pärast väikest suunavat vihjet. Küsimusi oli nii filmist kui füüsikast, matemaatikast ja meditsiinist, kunstist ja poliitikast. Igaüks sai teada mõne uue, teadmata fakti.

Siis disko lumes jätkub. Diskoriteks võib täna olla igaüks. Alguses on neid küll vähe, kuid hiljem on sõnavõtjaid ning igasugu etteaid rohkesti. Käiku lähevad mitmesugused improviseeritud võistlused (parim diskotants, originaalseim tantsija või tantsilad, aktiivseim osaleja jm.). Masin inimese vastu ei saa. Nii ka seekord. Ennem annab järele makk kui inimene. Kell on 3.30. Õine külm hakkab asenduma hommikusega. Minnakse puhkama. Disko «Ruusmäe suusk 81» on korda läinud.

1. märts

Uus suusapäev näeb taas, et visad filoloogid sebivad sovhoosi suvila õuel. Kohe ei saa muusikat käivitada, eilsest *disco-sound*'ist on kõrvad veel liiga hellad. Käib närvidele. Veidi aja pärast siiski. Õige vaikselt ainult.

Pärast hommikusööki mürtsuvad «Elektroni» kõlarid aga jällegi peaaegu täies võimsuses. Ilm on pööraselt ilus. Õine külm on rajad libedaks ning kõvaks muutnud. Suusk ei vaju enam läbi, libiseb hästi. Ent saab ka saatuslikuks. Põhiline osa (suusa)murdmistest langeb tänasele päevale.

Kõik suundusid **matkarajale** ning baas tühjenes silmnähtavalt. Rada läks läbi Haanjamaa imeilusa maastiku, rohkesti oli nii tõuse kui langusi. Mitmetele aga katkes matk poolel teel, kus varitses üks salakaval suusamurdja mägi.

Pärast matka veidi hingetõmbeaega ja siis koristame suusad, paneme kimpsud-kompsud kokku. Kas juba minema? Kahjuks küll. Kahe päeva sisse on mahtunud liiga palju huvitavat.

Lõpurivistus. Tänusõnad. Diplomid võistlejatele, organiseerijatele, muidugi ka kahele diskos osalenud suusakollile kõrgetasemelise kolimise eest. 15.00 — ÄRA koju. Nii seisab infolehel. Tõepoolest. Taas 3 tumekollast «Ikarus»-bussi. Ronime peale. Oleme väsinud. Sõidame Tartu poole. Valged mäekuplid ja kuusemetsad ruttavad mõlemal pool bussiaknaid vastu. Väsimus, hea väsimus. Näod punetavad: päike on teinud oma töö. Tukutakse, magatakse, lauldakse, vesteldakse, naerdakse. Ringi käib küsitlusleht: «Kas tuleksid tuleval aastal veel suusapäevale?» Sellele ei märgita ühtegi miinust.

Jääb veel pärida ütlemist-arvamist JÜRI VALGELT, kelle juhtimisel üritus kuni viimaste peensusteni kokku mängiti.

«Viimaste peensusteni kokkumäng on muidugi väike nali. Me tahtsime teha maksimaalselt vabatahtlikku üritust — algusest lõpuni. Sest käskkirja ja kohustusega pole kedagi võimalik panna rõõmuga suusatama, kelgutama, tantsima. Sporti armastama ammugi mitte.

Oks maha magatud, kohvikus istutud või muidu kulutatud õppetöövaba päev ei tee niikuinii ühtki kõrvalehoidjat eriliselt halgemaks, ja vastupidi: päev suuskadel ei karasta kellegi organismi märgataval moel (põdema panna võib küll). Väikeseks algpõhjuseks, katalüsaatoriks teel spordi juurde võib aga üks kenasti kordalläinud talvepäev päris kindlasti olla.

See oli teaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude ühine ettevõtmine, mille peamisteks korraldajateks olid üliõpilased. Raske oleks olnud loota suusapäeva õnnestumist selle algatusvõime ja tehatahtmiseta, mida näitasid Peep Jahilo, Ene Klaas, Gaida Kabral, Roman Muljar, Toomas Taremaa, Marje Sikk, Ivar Vigla, Toomas Help ja mitmed teised. Õppejõudude osa oli vaid suunav ja koordineeriv.

Korraldajate ees seisnud probleem: viia poolteistsada suusapäevalist (tegelikult küll vähem) enam kui 100 kilomeetri kaugusele ja tuua sealt tagasi, pakkuda tegevust, söüa, minimaalseid pesemisvõimalusi ja magamiskohti. Üldjoontes see lahendati.

Osales keskeltläbi iga kaheksas üliõpilane ja õppejõudegi jätkus viktoriinivõistkonna kokkupanekuks (tõsi, nendesse ruumidesse poleks palju rohkem mahtunudki). See oli soovitust vähem ja kardetust rohkem.

Loomulikult ei läinud kõik libedalt, oli väiksemaid ja suuremaid apse. Kuid organisaatorid said kuhjaga kogemusi: alates vajadusest tasuda õigeaegselt spordiklubi liikmemaksud ja kinni pidada spordiürituste kalenderplaanist; suusasõidu ning kukkumise ABC õpetamisest (sest suuski murdus siiski natuke palju), suusaabist ja võistluste korraldamisest kuni busside tellimise ja kasutamiseni välja. Ja veel tuhat pisiasja, mis kõik siia vahele mahuvad.

Mis meeldis? Pealehakkamine ja optimism (kui magada ei saa, siis tantsime hommikuni!). Tantsitigi peaaegu — suusadiskol Visadus ja eneseületamine (murdunud suusaga teatesõit, lumejalgpalli pinevamad momendid). Ja palju muud (ilm ja Haanja muidugi ka).

Mis ei meeldinud? Sigaretid (või vähemalt osa neist) võiksid edaspidi sellise sportliku ürituse puhul koju jääda. Samuti need, kes kahe päeva jooksul endale peale toasistumise mingit tegevust ei leidnud.

Kas õnnestus? Ei tea. Kui meid tuleval aastal on paar korda rohkem, siis küll. Tänavused olijad igatahes lubasid tulla. Tahaksin, et kunagi enam ei kirjutataks lehes filoloogide suusapäeva ärajäämisest, et suusafiloloogia jätkuks.

Ja lõpuks tänu neile, kes meid aitasid: Ruusmäe sovhoosile ja peaagronoom Vello Kiluskile, ametühingukomiteele ja ülikooli söögilale, spordiklubile ja suusabaasidele.»

IVAR VIGLA,
PEEP JAHILO
JÜRI LAANE fotod

Meenutades Friedebert Tuglast

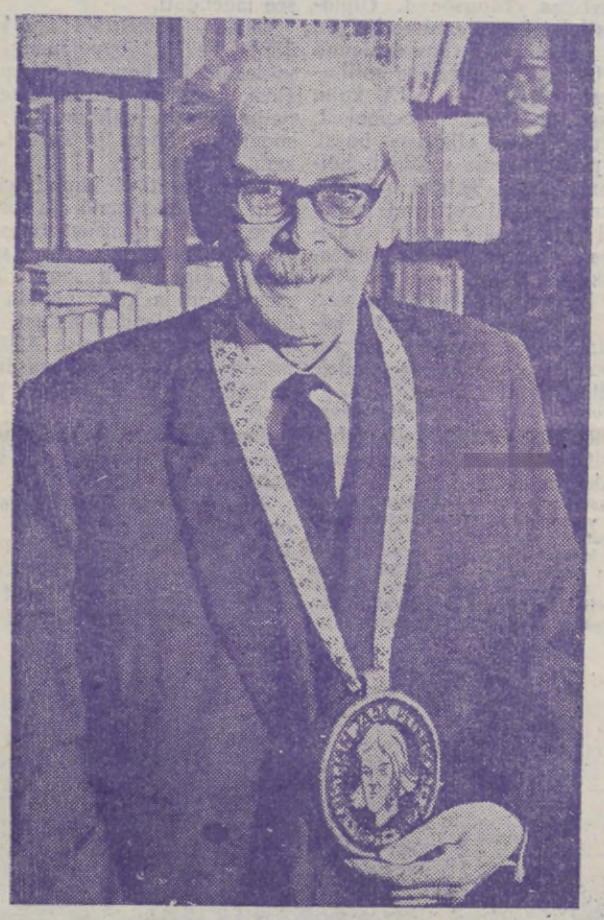

2. märts ja 95 aastat. 95 aastat tema sünnist. 15. aprillil saab aga juba 10 aastat tema lahkumisest.

Sirvigem ülikooliajalehti pisut enam kui kümmet aastat tagasi. Ülikooli komsomolikomitee eestvedamisel sai teoks Kristjan Jaak Petersoni kirjandusauhinna andmine silmapaistva loomingu eest. Esimesena pälvis auhinna raamatus «Muutlik vikerkaar» ilmunud uudisloomingu ja artikli «Ühe teose saatusest» eest vanameister F. Tuglas 1969. aastal. 18. märtsil külastas teda ülikooli delegatsioon (K. Põllu, S. Endre, T. Kuldsepp), et üle anda mälestusmedal ja ürik toimkonna otsusega. Päevasündmust meenutab seesama foto.

23. aprilli 1971. aasta «TRÜ-st» loeme:

«Oma kaheksakümmend viis aastat kestnud elu vältel andis Friedebert Tuglas palju kustumatuid väärtusi. Mitte üksnes andeka sulemeistrina, kultuuriloolasena, tõlkijana, esseistina, vaid ka meie sõjajärgse ülikooli kirjandusõpetuse ühe suunaandjana (meenutagem tema teost «Kriitiline realism» 1947. a.), alati noorte seas armastatud ja noori armastava vanameistrina, Kr. J. Petersoni auhinna esimese laureaadina — sellisena jääb ta igaveseks meie mälestustes püsima.»

KAASAOLEMINE

Täna huvitab mind tõe üks, homme teine pool. Ja räägin ma siis enesele vastu, kui täna seda ühte ning homme teist poolt rõhutan.
Naiivsed inimesed, kes tulevad sel puhul oma paljastustega!

* * *

Muidugi, riviõppus on tarvilik. Aga kui kaks inimest eraelus samal ajal ühe ja sama liigutuse teevad, siis tundub see juba koomilisena.
Mõtlemises samuti.

* * *

Imeväärt, et isegi ajaloolise koolitusega inimesed õhkavad: oleks! ... Just nagu vanaeided surnuaiapühalt tulles: No oleks ma teadnud, et sadama hakkab — ma oleksin vihmavarju kaasa võtnud! ....

* * *

Suur vaimne rikkus teeb alandlikuks. Aineline rikkus harilikult vastupidi. Aga tõusikud nii ühel kui teisel alal on peaaegu ühesugused.

* * *

Range mõte imeb loodusestki mahla. Küllap pidi Peripatose puiestik päris kidur olema. Või kuidas sa, vaene roos, õitsed, kui isegi õhk su ümber on mürgitatud filosoofilisist spekulatsioonest!

* * *

Erakultus on ikkagi mingi kõrvalekalduvus, elujõuetu isiku ja ajastu haigus. Samuti ei saa ühiskonda ennastki sel puhul kuigi kõrgelt hinnata, kui temast loobumine võib veel mingi võiduna paista.

* * *

Ma arvan, me kirjutame kõigepealt selleks, et meist aru saadaks. Tõsi küll, arusaamise ja arusaamise vahel on vahe. Oleks liig nõuda, et kirjanik nii kirjutaks, et temast k õ i k — ka idioodid — aru saaksid. Kuid jälle nõnda kirjutada, et ainult autor ise mõistab, — see osutab siiski liiga piinlikku lugejate valimist. Liiatigi pole siin igakord kunagiltki kõige peenema seltskonnaga tegemist.

Valinud PEETER OLESK

Komplekteerimine alanud

eüe o eüe o eüe

24. veebruaril kinnitati komsomolikomitees välisrühmade nimekirjad. Neid võib näha EÜE sektori infotahvlil. **Välisrühmadesse sõitjad peavad hiljemalt 22. märtsiks oma paberid korda tegema.** Teavet saab komsomolikomiteest.

On alanud ka ENSV-s töötavate rühmade komplekteerimine. Rühma tuumikud peavad olema koos 5. aprilliks, rühmade komplekteerimine lõpeb 18. aprillil. Regioonide staapide liikmetega võib kohtuda EÜE sektori infotahvlile (peahoones) väljapandud aegadel.

Teistesse liiduvabariikidesse sõitvate rühmade (Gagarin, Tjumen ja Karjala) komplekteerimine lõpeb **24. märtsil.**

Mitmeti on lihtsustunud perfode täitmine. Perfosid saab tööpäeviti komsomolikomiteest. Pärast perfo täitmist (ka pilt peale) tuleb minna arstipunkti. Tsiteerin EÜE peaarsti Olev Luha:

«Malevakandidaatide läbivaatus toimub tsentraliseeritult ainult kõrgkoolide arstipunktides ja Tallinna Noorukite Polikliinikus. Kõik malevakandidaadid, kes kuuluvad kõrgkoolis kehalise kasvatuse üldrühma, kellel pole vastunäidustusi malevas töötamiseks ja kes on saanud plaanipärase vaktsineerimise (revaktsineerimise) teetanuse vastu saavad perfokaardile arsti nimetempli ja allkirja ning arstipunktis pitsati kohe pärast läbivaatust. Nimetatud malevakontingendil pole laboratoorseid ja muid analüüse tarvis anda.

Teetanuse vastu peavad olema vaktsineeritud (revaktsineeritud) kõik EÜE liikmed.

Puukentsefaliidi vastu vaktsineerimisele (revaktsineerimisele) kuuluvad üliõpilased kes lähevad tööle Tartu, Jõgeva, Põlva, Viljandi, Valga, Võru ja Pärnu rajooni maaparandusrühmadesse või hakkavad elama ja tööle nimetatud rajoonide metsaäärseles piirkondades või metsades.

Karjala ANSV-sse sõitvad malevlased peavad olema vaktsineeritud teetanuse ja puukentsefaliidi vastu.

Jakuudi ANSV-sse ja Gagarinisse sõitvatele malevlastele on vaja teha ainult teetanusevastaseid vaktsineerimisi.»

Arsti viisaga perfo tuleb tuua tagasi komsomolikomiteesse. **Peale märkige rühm, kus soovite töötada. Perfodele pole vaja võtta dekaani ja komsomolisekretäri allkirja.** Seda teeb organiseeritult EÜE sektor.

Esmakursuslastelt võetakse perfosid vastu kuni 1. aprillini.

TARMO SALUMAA,
komsomolikomitee EÜE sektori juhataja

Suvemalevasse

1967. aastast alates on TRÜ esmakursuslased suvel abiks olnud mitmetel töödel ülikoolis ja mujalgi. Esialgu koondati see ettevõtmine suviste tööde nimetuse alla. 1973. aastal loodi TRÜ suvemalev, mille devііsiks on: «Iga TRÜ üliõpilane on ka Tartu linna kodanik».

Suvemalev moodustatakse enamjaolt esimese kursuse üliõpilastest.

Sel suvel on palju tõid seotud ülikooli juubeliga. Üks rühm abistab vastuvõtukomisjoni, üks botaanikaaeda. Nagu ikka, läheb osa rühmi tööle Tartu linna ja rajooni ettevõtetesse ning majanditesse. Soovi on juba avaldanud «Kooperaator», Nõo sovhoos jt. Üldse on planeeritud tõid kahekümnele rühmale. See tähendab pidevat tööd 300 tudengile.

Pärast tööd on kavas ühisüritused: väljasõidud, kokkutulekud, kontserdid, spordivõistlused. Osa kultuuriprogrammist on ühine 240 tudengiga üle liidulisest ehitusmalevast, kes abistavad TRÜ-d juubeliks valmistumisel. Samuti töötavad Tartus sel suvel rühmad Ungari RV-st.

Suvemaleva komplekteerime tänavu varem. **18. aprillini** on võimalik ise rühma valida ja komsomolikomiteega kooskõlastatult ka ise rühmi moodustada. Eriti ootame neid, kellel on edaspidi kavas kaasa lüüa EÜE funktsionääridena. **Teavet saab komsomolikomiteest SM-81 komandörilt Mati Luukaselt reedeti 10—12 ja staabiülemalt Aare Kruuserilt kolmapäeviti kl. 16—18.**

Hiljem komplekteerib rühmi suvemaleva staap ise.

Suvemalevasse oodatakse kõiki esmakursuslasi, kes ei tööta EÜE-s. Arstiteaduskonna üliõpilased võivad töötada ka Tartu haiglates ja polikliinikutes. Kõik nõudmised vabariigi teistest haiglatest rahuldatakse ainult erikorras. Seega tuleb üliõpilastel, kes lähevad EÜE-sse või soovivad töötada haiglates, sellest hiljemalt 18. aprilliks teatada suvemaleva staapi. Sama kehtib nende kohta, kes tervislikel põhjustel ei saa osaleda suvemalevas.

Suvemalev töötab 6. juulist 15. augustini. Väljaspool Eestit elavad üliõpilased töötavad 6. juulist 31. juulini.

Suvemalevlased kannavad EÜE vormi.

Selle aasta embleemi ja vimpli saamiseks kuulutame välja **konkursi.** Kavandid palume esitada 18. aprillini SM-81 staapi. Parimatele auhinnad!

AARE KRUUSER,
suvemaleva staabiülem

Taidlus kõigile

TRÜ ametiühingu- ning komsomolikomitee ning TRÜ klubi kuulutavad välja selle õppeaasta üleülikooliilise teaduskondadevahelise taidluskonkursi.

Teaduskondadesisene ülevaatus, kus hindajaks teaduskonna žürii, toimugu 19.—24. märtsini. Edasipääsenud esinevad üleülikooliilisel **konkursil** 27. ja 29. märtsil noortemajas «Sõprus».

Taidlusžanr jääb osavõtjail endiselt enda valida. Esineda võib kõigis sõnakunsti liikides. Oodatud on ka sõnalis-muusikalised montaažid ja kompositsioonid. Teretulnud on igat liiki üksikesinejad — laulu- ja instrumentaalsolistid, estraadikunstnikud, deklamaatorid, tantsijad, iluvõimlejad, samuti vokaal- ja rahvamuusikaansamblid, triod, duod, üksikpillimehed. Ja muidugi tahab nii žürii kui publik näha hästi väljamängitud vaimukaid üliõpilasteemalisi show'sid. Kava võib koosneda terviklikust programmist või üksiknumbritest või mõlemast korraga.

Hindamisel arvestatakse kasutatud materjali aktuaalsust ja sisutihedust, esituse lavaküpsust ja meisterlikkust. Muusika ja laulu osas head instrumentaalset ja vokaalset taset. Hinnatakse ka esitatava mõttesügavust, tudenglikkust, originaalsust, head lavalist liikumist. Kahtlemata ei kõlba tudengitaidlusesse kohatud naljad ega muu labasus.

Esinemiskava peab esitama iga teaduskonna kultuuriibüroo esimees TRÜ ametiühingukomiteesse hiljemalt 25. märtsiks. Tuleb ära märkida esitatava pala nimetus, autor ja esinejad ning kava pikkus. Omaloomingu puhul ootab žürii üksikasjalikku stsenaariumi.

Abi ja nõu saamiseks võib pöörduda klubisse (Tähe t. 3, tel. 775-79).

Organiseerimiskomitee

Naljavõistlus

EPA ja TRÜ komsomolikomitee kuulutasid välja **üliõpilasteemalise** naljavõistluse, millest võivad osa võtta kõik soovijad.

Karikatuurid (korraldatakse näitus) ja huumoripalad (peavad sobima esitamiseks estraadil) saada aadressil **Tartu, Riia 12, ELKNÜ EPA komitee, «Naljavõistlus».** Viimane tähtaeg on 10. märts.

Huumoripalad trükkida kolmes eksemplaris, varustada märgusõnaga. Sama märgusõna kirjutada ka ümbrikule, milles on andmed autori kohta. Korraldajad võistlustöid ei tagasta.

P r e e m i a d.

Karikaturistidele:

I koht 30 rbl.;
kaks II kohta à 20 rbl.;
kaks III kohta à 10 rbl.

Humoristidele:

I koht 50 rbl.;
kaks II kohta à 40 rbl.;
kaks III kohta à 25 rbl.

Parimaile osavõtjaile priipiletid huumoripeo üritustele Tartus 1. aprillil 1981.

SPORT * UUDIS

Meie spordiklubi esimene

Igal aastal toimuvad sotsialistlikud võistlused spordiklubide vahel. Kuigi üliõpilaste spartakiaadil on ülekaalukaks võitjaks TRÜ ja kuigi paljud teisedki sportliku aktiivsuse näitajad on kõrged, pole TRÜ spordiklubi suutnud viimase kümne aasta jooksul kordagi võita seda sotsialistlikku võistlust. Seda rõõmustavam oli äsja saabunud teade. 1980. aasta tulemuste põhjal tunnistas «Kalevi» Kesknõukogu TRÜ spordiklubi sotsialistliku võistluse võitjaks.

Silmapaistvalt edukas oli TRÜ järgusportlaste, kaasa arvatud meistersportlaste ettevalmistusel. 1980. aastal täitis meistersportlase normi Eestis 30 üliõpilast, neist 20 TRÜ-st. Meistrikandidaadi normi täitis 79 üliõpilast, neist 49 TRÜ-st. I järgu normi 428 üliõpilast, neist 161 TRÜ-st. VTK normi täitjate protsendi poolest oli sel aastal kõige ees EPA, TRÜ jäi kolmandaks. Lõpetajate hulgas oli VTK-märklasi kõige rohkem ERKI-s, TRÜ oli jällegi III kohal. Osavõtuprotsent kehakultuuri- ja spordiüritustest oli kõrgejm TPedI-l, järgnesid TPI ja TRÜ.

Kokkuvõttes saadud esikohta aitas TRÜ-l lõplikult saavutada ülekaalukas esikoht kõrgkoolide meistrivõistlustel.

MERLE REHAND,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õpetaja

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 555. Заболевания зубо-челюстной системы и слизистой оболочки полости рта. Труды по медицине. Тарту 1980, 500 экз., 183 с., 1 руб. 50 коп.

Проблемы стабильности брака. Проблемы семьи IV. Тарту 1980, 500 экз., 132 с., 1 руб

Ю. Я. Ванаасеме. Экономическая эффективность сельскохозяйственного производства и стимулирование ее роста. Таллин, «Валгус», 1981, 500 экз., 192 с., 70 коп.

Näitus Toomel

on koostatud ülikooli teadussaavutustest aastatel 1976—1980. Eksponeeritud on meie õppejõudude ja teadlaste monograafiaid, kogumikke, artikleid. Suure osa väljapanekutest hõlmavad meil kaitstud väitekirjad.

Näitusega võib tutvuda maikuuni.

ANNE LAUMETS

Toimetaja V. SOOTAK

PANE TÄHELE

TRÜ LAULUKONKURSS

Noorsoolaulude konkurss toimub **13. märtsil (mitte 20.)** Tartu Tervishoiutöötajate Majas Tiigi t. 11. Lauljail registreeruda hiljemalt **10.** märtsil komsomolikomitees. Kaasa võtta laulude tekstid.

VEEMATKAKOOL

Algastme veematkakool **kolmapäeviti** Gagarini 1 ruum 202 kl. 20. Esimene kord **11. märtsil.**

Matkaklubi juhatus

TULE PUHKPILLIORKESTRISSE!

TRÜ juubeli ja üliõpilaslaulupeo paremaks ettevalmistamiseks vajab ülikooli puhkpilliorkester **klarneti-, trombooni-, metsasarve- ja löökpillide mängijaid ning rivitrummareid.** On soodustusi. **Teavet saab selle kuu igal esmaspäeval ja neljapäeval kl. 19.30—20 Tähe tn. füüsikahoonest aud. 210.**

Orkestri juhatus

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 866. MB-01266.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1255) Reedel, 13. märtsil 1981 XXXIII aastakäik

Rootsi peakonsul ülikoolis

Mööd unud nädalal viibis Tartus Rootsi peakonsul Leningradis Kerstin Rosenström. Peakonsul külastas ka meie ülikooli, kus teda võtsid vastu teadusprorektor prof. Herbert Metsa, haldusprorektor Ain Otstavel, prof. Helmut Piirimäe ja teadusraamatukogu juhataja Laine Peep. Prof. H. Piirimäe andis ülevaate ülikooli minevikust. Prof. H. Metsa kõneles *alma mater*'i tänapäevast, üliõpilaste ja õppejõudude töödest-tegemistest. Peakonsul kinkis ülikooli teadusraamatukogule rootsikeelseid raamatuid. Ta vaatas aulat ja tutvus uue raamatukoguga.

Poliitpäeval

Kolmapäevasel poliitpäeval esines aulas meie õppejõududele ja üliõpilastele **EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.** Ta peatus NLKP XXVI kongressi materjalidel, tutvustades lähemalt NLKP Keskkomitee peasekretäri L. Brežnevi ettekannet. Pikemalt oli juttu meie maa majanduspoliitikast, sotsiaalsest arengust ja rahuprogrammist. Lõpuks vastas külaline mitmetele küsimustele ning soovis ülikooli kollektiivile palju edu uute ülesannete elluviimisel.

EKP TRÜ komitees

● 9. märtsi istungil võeti NLKP liikmeks molekulaarbioloogia labori vanemteadur Andres Metspalu, aspirant Arne Rannikmäe, õigusteaduskonna üliõpilane Ivo Mahhov ja majandusteaduskonna üliõpilane Anu Jürisson. NLKP liikmekandidaatideks võeti filosoofia kateedri vanemteadur Mart Siimann, teoreetilise mehaanika kateedri dots. kt. Mati Heinloo ning õigusteaduskonna üliõpilased Arvo Suuban ja Ene Pill.

● EKP TRÜ komitee 27. novembri 1978. aasta otsuse «Õppe- ja kasvatustöö olukorrast matemaatikateaduskonnas» täitmisest kõnelesid dekaan dots. M. Kilp ja parteibüroo sekretär dots. J. Afanasjev.

Viimastel aastatel on vähenenud matemaatikat õppida soovijate arv. Vastu võtta on tulnud koguni madala keskmise hindega sisseastujaid. Teaduskond on seepärast hakanud suuremat tähelepanu pöörama esimestele kursustele, samuti selle eriala propageerimisele. Kuid näiteks 166 keskkooli saadetud kirja põhjal tuli esimest korda matemaatikaloenguile ainult 4 õpilast! Probleemiks on ka matemaatikute tööleasuunamine. Kuigi neid meil vajatakse, ei hoolitseta alati värske lõpetaja olmetingimuste eest. Leiti, et koolid ja rajooniorganid peaksid rohkem huvituma matemaatikute kaadri saamisest ja kinnistamisest. Teaduskonna süstemaatilisem tegelemine õppetööküsimustega hakkab tulemusi andma.

● Komitee istungil arutati veel kutsetaotlusi ja kaadriprobleeme matemaatika- ja kehakultuuriteaduskonnas ning ÜMPI-s.

NÄITAGITATSIOONIST

Kõrgkoolide näitagitatsiooni arutati rektorite nõukogus. Viimastel aastatel on näitmaterjalile enam tähelepanu pööratud ning kõrgkoolidel on üksteiselt mõndagi õppida.

Igas kõrgkoolis tegutsevad vastavad komisjonid. Nende funktsioonid on aga erinevad. TRÜ parteikomitee juures töötava komisjoni (A. Pork, H. Padu, P. Varul jt.) peamiseks ülesandeks on olnud poliitilise näitagitatsiooni suunamine. TPI ja TPedI kogemusi arvestades näib olevat otstarbekas tegelda ka õppe-teadusliku näitmaterjali ja kujundusküsimustega. Niisugusest näitagitatsiooni komisjonist ei tohiks puududa kunstnik(ud). Täiustamist vajaks ka kujundamise stimuleerimine. Viimasel ajal on seda eesmärki täitnud pidevaks muutunud ülevaatused. Neid tuleks korraldada rohkem õppeasutusesiseselt samalaadiliste allüksuste vahel (ühiselamud, kateedrid jne.). Täiendavaks stiimuliks võiks olla selle tegevuse arvestamine teaduskondade ja teiste allüksuste sotsialistliku võistluse kokkuvõtetes.

Soovida jätab poliitilise näitagitatsiooni vormide mitmekesisus. Sageli piirdub see ainult partei- ja riigijuhtide portreedega, plakatite ning loosungitega. Vähe on püsiva iseloomuga väljapanekuid. Ülikoolis peaaegu puudub NLKP XXV ja nüüd loomulikult ka XXVI kongressi põhisuundi, ülikooli enda viisaastakuid tutvustav ekspositsioon. Eeskujuks võiks võtta kõige lähema naabri — EPA. Küllalt operatiivselt ei kajastata aktuaalseid sise- ja välispoliitilisi sündmusi. Miks ei võiks näiteks RSR pidevalt sisustada omapoolset «Pi'ku maa'ma» või mõne teise nimetusega stendi?

(Järg 2. lk.)

Komsomolikroonika

AIVAR SALUVEER,
majandusteaduskonna komsomolisekretär

Sündis 21. veebruaril 1959. 1977. a. lõpetas Nõo Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ-sse õppima rahandust ja krediiti. Praegu õpib IV kursusel. Tei el kursusel oli rahanduse ringi esimees, teisel ja kolmandal kursusel täitis teaduskonna ÜTÜ esimehe kohuseid. Ehitusmalevas on olnud lihtlikmena.
ÜLKNÜ liige 1974. aastast.
Vallaline.

AIN PEDAK,
keemiaosakonna komsomolisekretär

Sündis 20. juulil 1959. 1977. a. lõpetas Tartu 10. Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ keemiaosakonda. Praegu õpib IV kursusel. Esimesel ja teisel kursusel oli kursuse ametiühinguorganisaator, kolmandal kursusel komsomolisekretär. Ehitusmalevas on olnud kahel suvel lihtlikme ja rühmakom.ssarina.
ÜLKNÜ liige 1973. aastast.
Vallaline.

ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 10. märtsil.

● Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti Kalle Hansenile (füüsika V k.) ja Neinar Selile (KKT IV k.).

● Filmiklubi uueks presidendiks kinnitati Peeter Käämbre (keemia II k.).

● Ühiskondlike erialade teaduskonna struktuurist ja tegevusest rääkis ÜET dekaan dots. Siina Lepik. ÜET meie ülikoolis on üks vanemaid kogu Nõukogude Liidus. Eesmärgiks on eriala kõrval anda ka lisaerialasid ja tu.evasi spetsialiste praktikaga kokku viia. ÜET-s on 9 teaduskonda 23 erialaga.

● TRÜ üliõpilaste ühiskondliku töö organiseerimisest juubeliobjektidel rääkis Aare Kruuser. On moodustatud ühiskondlike tööde staabid ülikooli töötajatest, teenistujatest ja üliõpilastest. Iga üliõpilane peaks juubeli heaks tegema 50 tundi ühiskondlikku tööd ja aitama kaasa tööde organiseerimisel.

Sõna on EPA komsomolisekretäril

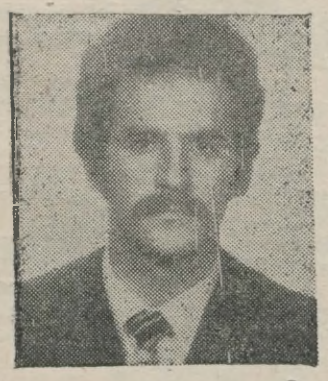

SIIM SILLAMAA,
EPA komsomolisekretär

Sünd. 1954. a. Haapsalus. Jaan. 1981 lõpetas EPA metsanduse eriala. Praeguses ametis maist 1980.
NLKP liige 1981. a.

Kuidas tutvustaksite EPA komsomoli?

Aastavahetusel oli meil 2290 kommunistlikku noort. Jaanuaris lõpetasid agronoomid, ökonomistid ja metsamehed. Pärast pereheitmist kuulub meie ridadesse 2150 liiget. Komitee struktuurist niipalju, et sekretäril on kolm asetäitjat. Töötegemine on mõneti raskendatud, sest ainult sekretäril on vabastatud koht, asesekretärid on tudengid. Õppetöös ei tehta hinnaalandust kellelegi, komsomolijuhid peavad ikkagi ise parimad õppurid olema, 2400 on piir, kust saaksime ka palgalise asesekretäri. Üksi ei jõua kõike pidevalt jälgida. Üle kahe nädala on meil komitee istungid. Sügisel tegime kogu õppeaasta plaanid valmis ja iga komitee liige teab, millal on tema kord oma tegevusest aru anda.

Ideoloogiatöö asesekretärile (Raivo Kaljuste) alluvad ideoloogia-, internatsionaalse kasvatustöö ja sõjalis-patriootilise töö sektor ning lektorite grupp ja komsomoliprožektor. Õppe- ja kasvatustöö asesekretär (Heino Vähk) kontrollib olme-, õppe-, koolinoorte, ÜPP ja ÜET sektori tööd. Organisatsioonilise töö asesekretär (end. Jüri Roos) vastutab pressi-, organisatsioonisisese ja kultuuritöö sektori tegevuse eest. Ise tegelen otseselt EÜE sektori ja noorte teadlaste nõukoguga.

Kuidas laabub ÜPP?

ÜPP kohta on olemas juhend, mille järgi viisime läbi atesteerimise, kuid rida punkte polnud tudengeile vastuvõetavad. Üliõpilased tegid ise hulga parandusi. Praegu on väljatöötamisel uue juhendi projekt. Üliõpilase ÜPP-d on mõtet kontrollida vaid sellise juhendi järgi, mis on arusaadav ja põhjendatud. Tegelikult pole tudeng eriti huvitatud ÜPP raamatu täitmisest, sest kooli lõpetamisel seda ei arvestata. Olin jaanuaris suunamiskomisionis. Kelleltki ei küsitud, kas tal ÜPP raamatki on. Suunamiskomisjonil tuleks ühiskondlikku tegevust samuti arvestada. See oleks stiimul tudengite ühiskondlikuks aktiivsuseks. Möödunud sügisest loodi eraldi ÜPP sektor, varem kuulusid need probleemid õppesektori alla.

Kuidas abistavad komsomolikomiteed rektoraat, ametiühingukomitee, parteikomitee?

Rektoraadilt ootaksime teinekord mõnesse küsimusesse koguni karmimat suhtumist. Kui tahetakse korda rikkunud tudengeid ühiselamust välja visata, kaitseb dekanaat iga hinna eest oma osakonna üliõpilast. Kord paraneb aga alles siis, kui mõnel tuleb ise korter otsida. Ametiühingu- ja parteikomiteega on mõistev läbisaamine. Mida oleme palunud, oleme siiani ka saanud. Mitmesuguste auhindade ja preemiate muretsemisel on alati vastu tuldud. Ametiühinguga võiks side senisest tihedamgi olla. Teaduskondade ametiühingu alakomiteedes tuleks suurendada tudengite arvu, praegu on ülekaal õppejõududel ja teenistujatel. Õppejõududel on omad probleemid, tudengitel omad. Näiteks Läti Põllumajanduse Akadeemias on ametiühingu alakomiteedes tudengeid rohkem. Meilgi oleks võimalik see suhe tasakaalustada.

Missugused on põllumajanduskõrgkooli olmeprobleemid?

Õppeaasta algul ei möödunud koosolekut, kus poleks arutatud ühiselamuküsimusi. Ka praegu on komsomolikomitee põhitähelepanu tudengite olme- ja vaba aja probleemidel.

Sügissemestril istus lisaks tudengitele igal õhtul pääslas ka üks õppejõud. Tuli nii välja, et õppejõud valvas, kuidas üliõpilane valvab. Komsomolikomitee tuli välja ettepanekuga kaotada õppejõudude valve. s. t. koostati komsomolikomitee liikmete kontrollgraafik. Palju räägitakse omavalitsusest. Märtsikuus esitab komsomolikomitee omapoolse projekti ühiselamu omavalitsuse kohta. Sügisel taaselustatud komsomoliprožektori luubi all olid algul ainult ühiskodu mured. Tegime reide, meiega oli kaasas ka fotograaf. Nähtavasti polnud mõnel eriti meeldiv tunne, kui pärast pilt seapesa-toast kõigile vaatamiseks välja pandi. Mõnigi mees võttis õppust.

Reidide põhjal tegime EPA majandusosakonnale mitu avaldust puuduste kõrvaldamiseks (tütarlapsed unustati ilma köögikappideta, puudus osa seinakontakte, lagi jooksis läbi).

Huvialaklubid?

Huvialaringe on palju. Klubidest tegutsevad veterinaaridel noorte loomakasvatajate klubi «Kentaur», maaparandajatel «Kraavihallid».

Töötatakse täie hooga, vähemalt kord kuus kohtutakse oma eriala tuntud põllumeestega ja juhtivate töötajatega.

EPA leht kui ka ELKNÜ EPA komitee häälekandja?

Mulle leht meeldib. Toimetajaks on meil väga energiline Mirvi Vajakas, keda huvitab, et väljaanne oleks omanäoline. Tänuväärset tööd teeb ta tudengitest kirjasaatjatega. Mis häälekandjasse puutub, siis kõik kajastamisväärsed komsomoliuudised ja muud üritused näevad ka trükivalgust.

Sügisel vahetus pressisektor, praegu on juhatajaks Urmas Sokman. Sellest ajast on komsomoliteema saanud lehes veelgi laiema kõlapinna.

Sidemed teiste kõrgkoolidega, eelkõige lähima, s. o. ülikooliga?

Sügisel otsustasime koos ülikoolirahvaga tudengipäevi korraldama hakata. Läks korda. Tartut nimetatakse ülikoolilinnaks ja seepärast on loomulik, et kahe kõrgkooli noored kokku hoiavad. Pärast üliõpilaspäevi tunnetasime selgelt koostöö vajalikkust. Vastlapäev Tähtveres läks kahasse, spordis katsusid jõudu EPA ning TRÜ teaduskondade esindused ja komsomolijuhid. 1. aprilli naljavõistlusel näitavad oma huumorimeelt mõlema kõrgkooli tudengid. Ka Tallinna kõrgkoolidega on sidemed olemas. Möödunud aasta detsembris TPedI rahvaste sõpruse päevadelt ja TPI korraldatud interklubide seminarilt ei puudunud meiegi tudengid. Suuremate ürituste puhul vahetame delegatsioone.

Intervjuu tegi
KERSTI MAAL

„Inime läheb vanemaks, haigus läheb nooremaks“

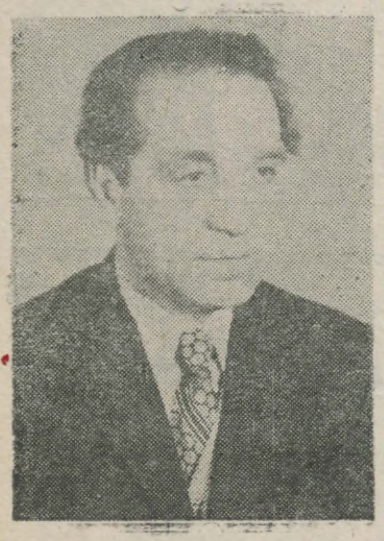

Selle kirjutise pealkirjaks on Hiiu vanasõna ja kirjutis ise on ühest hiidlasest tohtrist ja teadlasest, kes just reedel ja 13. märtsil pühitseb oma viiekümnendat sünnipäeval

Kirjad tõendavad, et **Endel Türi** sündis 1931. aastal Käinas talupidaja perekonnas, omandas keskhariduse Haapsalus ja lõpetas 1958. aastal kiitusega TRÜ arstiteaduskonna. Kiiduväärt oli ka see, et õppetöö kõrval jõudis ta välja paista üliõpilasteadurina ning teaduskonna komsomolibüroo sekretärina. Kohe pärast ülikooli lõpetamist asus noor arst tööle kodusaarel Selja maahaigla juhatajana. Peagi asutas ta seal mudaravila. See oli esimene taoline asutus vabariigis jaoskonnahaigla juures. Olles jõudnud vastu võtta kodusaare patsientide tänusõnu tõhusa ravi eest selja- ja liigesevalu vastu, siirdus tubli tohter kadunud professor Feliks Lepa kutsel Tartusse suurkooli juurde. Tänaseni on juubilar jõudnud juba 22 aastat teha mikrobioloogia kateedri õppejõuna tõhusat õppekasvatuslikku, teaduslikku ja ühiskondlikku tööd. On avaldatud üle 50 teadustöö ning edukalt kaitstud kandidaadiväitekiri, kus autor käsitleb uudseid meetodeid tuberkuloosi jt. nakkushaiguste mikrobioloogilisel diagnoosimisel. Need meetodid on leidnud nimetamist ka mitmetes üleliidulistes erialastes käsiraamatutes ja monograafiates. Viimastel aastatel on dots. E. Türi huviobjektiks tänapäeval väga aktuaalsete urogenitaaltrakti infektsioonide mikrobioloogilise diagnoosi ja kemoteraapia küsimused. Taolised kliiniliis-mikrobioloogilised uurimused viivad meedikuid üha enam veendumusele selle kirjutise pealkirjaks oleva vanasõna paikapidavuses.

Mitte ainult seepärast, et hiidlased on tuntud eriliste hambameestena, tuleb konstateerida, et dotsent E. Türi loengud mikrobioloogias on eriti populaarsed stomatoloogiaosakonnas, s. o. tulevastest hambatohtritest tudengite seas. Neid juhendab ta ka sagedamini ÜTÜ liinis.

Juubilaril on enam kui 20-aastane parteistaaž, ühiskondlikus töös on ta olnud väga aktiivne. Ta on olnud arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär, ÜTÜ nõukogu esimees, ÜTÜ juhendav õppejõud, kursusehooldaja, teaduskonna parteibüroo liige ja TRÜ parteikomitee liige. Praegu on E. Türi parteikomitee ideoloogilise töö sektori liige. Kõikidesse ülesannetesse suhtub ta suure kohusetundega, seda tõendavad ka mitmed aukirjad.

Soovime juubilarile head tervist, surume tugevalt kätt ja lõpetame just sobiva Hiiu kõnekäänuga dotsent Endel Türi aadressil — «See äi karda töödl»

Kolleegid

Ülikooli teadustöö saavutustest

Ülikooli teadusel on pikad traditsioonid. Mis kümnenda viisaastaku lõpuaastal teadustöös saavutati, sellest palusime rääkida teadusprorektor prof. HERBERT METSAL.

NSV Liidu majanduslik ja sotsiaalse arengu põhisuundades aastaiks 1981—1985 ning ajavahemikuks kuni 1990 aastani on öeldud, et tuleb «suurendada teaduslike uuringute efektiivsust ning lühendada tunduvalt teaduse ja tehnika saavutuste tootmises evitamise tähtaegu», «tihendada teaduse ja tootmise omavahelisi sidemeid», «tugevdada teadusliku uurimise asutuste ... katsetootmisbaasi», «efektiivsemalt kasutada kõrgõppeasutuste teaduspotentsiaali rahvamajanduslike ülesannete lahendamiseks».

1980. aastal oli Tartu Riiklikus Ülikoolis täitmisel 193 uurimisteemat. Plaani järgi tuli lõpetada 137 teemat, millega tuldi toime.

Jätkus teemade kontsentreerimine. Teemade arv võrreldes 1979. aastaga vähenes 2%. Ühe teema juures töötas 1980. a. keskmiselt 6,9 uurijat (1976. a. 6).

1980. a. oli koordineeritud teemade % 94,8 (1979. a. — 94,5). On suurenenud üleliiduliselt koordineeritud teemade arv.

Missuguseid parimaid teaduslikke töid nimetaksite?

1980. a. parimate teaduslike töödena esitati ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumile ja ENSV TA Presiidiumile järgmised uurimistööd:

1. Paramagnetiliste ja valgustundlike tsentrite ning mõningate ioonsete ja ioon-kovalentsete ühendite struktuuri uurimine. Juh. prof. K.-S. Rebane.

2. Mõtlemise vormide ja tunnetuse sotsiaalse determinatsiooni ajalooline areng. Juh. prof. J. Rebane.

3. Orgaaniliste ühendite kiirus ja tasakaalukonstantide struktuurist ja lahustist sõltuvuse kvantitatiivne, eksperimentaalne ja teoreetiline uurimine. Juh. prof. V. Palm.

4. ENSV ajalugu. Õpik kõrgkoolidele. Autorid: dots. A. Liim, dots. M. Eller, prof. K. Siilivask, prof. R. Pullat, dots. J. Raid.

5. Bioindikatsioon ja heitvete bioloogiline puhastamine. Juh. prof. H. Trass ja dots. E. Kukk.

6. Kromosoomide heterokromaatiliste alade polümorfism normis ja patoloogias. Juh. A. Mikelsaar.

7. 5 SRNA ribosoomi valkude elangotsioonifaktori EFTu, initsiatsiooni faktori IF2 ja nälgimisfaktori SF2 vaheliste interaktsioonide uurimine. Kõrgmolekulaarsete RNA-de konformatsiooni väljaselgitamine ribosoomis. Juh. dots. A. Lind.

8. Finantsmehhanismi ja rahvamajanduse juhtimise täiustamine. Juh. dots. V. Raudsepp.

9. Põllumajanduse industriaalse arengu ja väliskeskkonna juhtimise sotsiaal-majanduslikud aspektid. Juh. prof. M. Bronštein.

10. Uraali keelte foneetika ja morfoloogia probleeme. Juh. prof. P. Alvre ja prof. A. Künnap.

11. Hormoonide osa treenituse arengus ja glükokortikoidide mõju mehhanism ainevahetusprotsessidele. Juh. prof. A. Viru ja prof. P. Kõrge.

12. Troposfääri ioonse struktuuri formeerumise seaduspärasuste uurimine. Juh. L. Visnapuu ja dots. E. Tamm.

13. Tänapäeva eesti keele süntaks. Juh. prof. H. Rätsep.

14. Aparatuuri väljatöötamine laetud osakeste moodustamiseks ja uurimiseks gaasilises keskkonnas. Juh. v.-õp. O. Saks.

15. Deformeeritava tahke keha mehaanika ülesannete matemaatiline modelleerimine. Juh. prof. Ü. Lepik.

16. Rahvamajanduses laialdaselt kasutatavate keemiliste ainete mõju uurimine. Juh. dots. H. Kallak.

17. Revolutsioonilised ümberkorraldused Eestis 1940—1941. Autor dots. V. Ruus.

18. Tahkefaasilistel süsteemidel põhinevate luminofooride väljatöötamine ja uurimine ning detektorite katsepartii esitamine. Juh. dots. M.-L. Allsalu.

19. Biodegradatsiooni plasmiidide molekulaargeneetiline uurimine. Juh. dots. A. Heinaru.

20. Nägemisinformatsiooni töötluse baasalgoritmide uurimine. Juh. dots. J. Allik.

21. Eesti folkloristika ajalugu. Koostaja prof. E. Laugaste.

22. Inimese laktofloora struktuuri mõjutavate faktorite selgitamine. Juh. prof. A. Lenzner.

23. Vesiniku katoodse eraldumise kineetika ja mehhanismi uurimine mõningatel tahketel elektroodidel erineva koostisega lahustes. Juh. prof. V. Past.

24. ENSV põhiliste maastikutüüpide uurimine nende ökoloogilise eripära selgitamiseks. Juh. dots. A. Raik.

1980. a. Nõukogude Eesti preemia anti 4 teaduslikule tööle, mille autoriteks olid TRÜ õppejõud ja teadlased:

1. Tööde tsükkel «Valgu biosünteesi süsteemi ehitus». Autorite kollektiiv: Artur Lind, Merike Kelve, Andres Metspalu, Mart Saarma, Mart Ustav, Richard Villems.

2. «Uued perspektiivsed uurimismeetodid seedetrakti haiguste epidemioloogias, diagnostikas ja ravis». Autorite kollektiiv: Natan Elštein, Väino Rätsep, Valve Saarma, Vello Salupere, Johan Sarv, Uno Sibul, Kaljo Villako.

3. Uurimuste tsükkel «Tunnetuse sotsiaalsest determinatsioonist». Autorite kollektiiv: Jaan Rebane (kollektiivi juht), Rem Blum-Russak, Paul Kenkmann, Eero Loone, Andrus Pork, Leonid Stolovitš, Rein Vihalemm.

4. Monograafia «Eesti keele lihtlausete tüübid». Huno Rätsep.

Nimetagem siinjuures ka prof. Juhan Peegli raamatut «Ma langesin esimesel sõjasuvel». X viisaastakul pälvisid Nõukogude Eesti preemia veel tööd, mille autorite hulgas olid ülikoolist prof. H. Sillastu, prof. V. Masing, dots. R. Kleis ja prof. H. Moosberg.

(Järgneb.)

Vello Reeben 50

Selle kuu kaheteistkümnendal päeval sai viiekümneaastaseks Vello Reeben.

Juubilar on sündinud Tartus, lõpetanud 1949. a. kuldmedaliga Tartu I Keskkooli ja 1954. a. kiitusega TPI.

Ülikooli tuli V. Reeben 1956. a. eksperimentaaltöökotta tegelemaks elektroonikaga. See oli aeg, mil hakati looma probleemlaboratooriume ja tõusis kiiresti vajadus teadusliku aparatuuri järele. On võimatu komplekteerida teadusliku laboratooriumi sisustust ainult seeriatootmises olevatest seadmetest, olgu need kasvõi defitsiitse välisvaluuta eest hangitud. Enamasti on eksperimentaalse teaduse jaoks vaja ikka midagi unikaalset, spetsiaalset — seda, mis annab tõuke uudsuse ja üldse mõtte. Tänaseid erikonstrueerimisbüroosid siis veel peaaegu ei tuntudki, nii et tuli loota oma jõudude peale. Ülikooli töökojal oli kogemusi mehaaniliste ja elektromehaaniliste seadmete valmistamisel, tõsisem elektroonikaga tegelemine aga seisis veel ees. Elektroonikudki olid vabariigis ainult entusiastidiseõppijad ja nende koolitamist alustati alles mõne aasta pärast. Pole ka siis midagi imestada, et enne juubilari tööleasumist küsis prof. F. Klement: «Kas teie, sm. Reeben, ikka raadiot oskate parandada?» Küsida, kus ja kelle juures te õppisite või milliseid saavutusi teil juba on — see polnud võibolla viisakaski.

V. Reeben alustas tööd kohe äärmise kohusetunde ja energiaga. Pidev enesetäiendamine ja ümberõppimine oli hädavajalik, sest diplomi poolest on ta ju insener-elektrik tugevvoolu alal. Tundide kaupa istus ta raamatute ja ajakirjade taga, leides aga alati võimaluse ära kuulata abivajajate mõtteid ja muresid. Nendest mõtetest ja muredest tärkas enamasti väga viljakas koostöö. Ülikoolis on palju neid, kelle teaduslikud saavutused said võimalikuks tänu V. Reebeni abile, ja võib julgesti väita, et meil pole probleemlaboratooriumi, kus ei oleks juubilari konstrueeritud aparaate. Autoritunnistusi, diplomeid ja medaleid on siin võimatu üles lugeda, rääkimata publikatsioonidest. Peab tähendama, et juubilar on olnud väga õnneliku käega. Igasugused tööd kipuvad pahatihti pooleli jääma või lihtsalt ebaõnnestuma. Elektroonikakonstruktori töö pole mingi erand, vastupidi — siin loetakse õnnestumist üsna haruldaseks. Et V. Reebenil see õnnestumiste protsent väga suur on olnud, pole muidugi midagi muud kui enesepiitsutajalik nõudlikkus oma ande kasutamise juures. Pealtnäha leebe, auahnuseta, tähelepanelik ja osavõtlik, võib ta — raskusi kohates — muutuda visaks, jonnakaks ning ennast nii unustada, et sügab kuuma kolviga oma nina.

1970. aastast töötab V. Reeben biofüüsika probleemlaboratooriumis, kus ta paistab silma mitte mingi kitsarinnalise elektroonikuna. Huvi bioloogia teoreetiliste küsimuste vastu sunnib teda pikki päevi raamatukogus istuma, osa võtma kõikvõimalikest konverentsidest, sümpoosionidest ja koolidest. Sõna sekka on tal olnud õelda müosiini ja aktiini mudeli kohta ning kuldlõike kohta bioloogias. Laia silmaringiga ja uudishimuliku inimesena peab ta kirjavahetust väga paljude mõttekaaslastega. Olles ise siiras ja austades teistes siirust, ei keela ta kunagi oma ideid, projekte ega valmis töid. Kõige selle kõrval leiab ta veel aega keelte õppimiseks, G. Naani jälgimiseks. Šostakovitši ja Prokofjevi kuulamiseks ning muidugi oma suure musta koeraga tegelemiseks.

Kolleegid

10 aastat ettevalmistusosakonda

(Vt. «TRÜ» nr. 1, 2, 3, 4 k. a.)

KALLE VELSKER

5. Ettevalmistusosakonna lõpetanute edasijõudmise dünaamika ja akadeemiline edukus TRÜ-s õppides

Ettevalmistusosakonna lõpetanute edasijõudmist ülikoolis on uurinud kahel korral matemaatikateaduskonna diplomandid (H. Afanasjeva 1977. a. ja M. Silla 1979. a.). Esimene uurimus käsitleb lõpetanuid 1971—1976. a., teine aastaist 1974.—1978. Teises uurimuses on ettevalmistusosakonna lõpetanute edukust ülikoolis võrreldud tööstaažiga vastuvõetute edukusega.

Aastail 1971—1976 astus ettevalmistusosakonna kaudu ülikooli 512 inimest, kellest 1. aprillil 1977 jätkas õppimist või oli õpingud eduka't lõpetanud 77,1%. Aastatel 1974—1978 ettevalmistusosakonna kaudu ülikooli astunud 528 kuulajast jätkas 1. aprill 1979 õpinguid või oli need lõpetanud 85,4%. Tööstaažiga vastuvõetud 354 isiku puhul oli vastav protsent aga 91.

Aastail 1971—1976 ettevalmistusosakonna lõpetanud olid 1. aprilliks 1977 kõige edukamalt edasi jõudnud õigus-, (83% vastavast vastuvõtust), a'aloo- (81%) ja majandusteaduskonnas (79%); kõige madalam oli edasijõudnute protsent aga bioloogia-geograafia- ning filoloogiateaduskonnas (mõlemas 71%). 1974.—1978. a. ettevalmistusosakonna lõpetanute osas olid edukamad õigus- (92%), majandus- (85%) ja alalooteaduskond (82%), ebaedukamad aga arsti- (74%) ning bioloogia-geograafiateaduskond (endiselt 71%). Tööstaažiga vastuvõetute osas oli vilmatinimetatud perioodil hea edasijõudmine ajaloo- (96%), majandus- (93%) ja arstiteaduskonnas (92%), halvim aga filoloogiateaduskonnas (82%).

Ettevalmistusosakonnast ülikooli tulnute õppeedukus on aastate jooksul üldiselt kasvanud. Kui näiteks 1972. a. lõpetas I kursuse 81% ettevalmistusosakonnast tulnuid, siis alates 1974. a. on see protsent üldiselt suurem kui 90. Suuremad kõikumised õppeedukuses esinevad erialati ning teaduskonniti. Näiteks 1977. a. ettevalmistusosakonna lõpetanutel oli ülikoolis I semestril õppeedukus 89%-st (majandusteaduskonnas) 100%-ni (ajaloo-, bioloogia-geograafia- ja õigusteaduskonnas).

Ettevalmistusosakonnast tulnute **eksmatrikuleerimine** ülikoolis väheneb. Kursuste kaupa jaotub eksmatrikuleeritute arv järgmiselt: I kursusel 49% (tööstaažiga vastuvõetutel 32%), II kursusel 33% (21%), III kursusel 14% (30%), IV kursusel 3% (17%) ja V—VI kursusel 1% (0%).

Eksmatrikuleerimise põhjused on olnud erinevad. Eksmatrikuleeritakse 1) edasijõudmatuse tõttu, 2) omal soovil, 3) muudel põhjustel (õppedistsipliini rikkumine, ebaväärikas käitumine, tervislikud põhjused jm.). Edasijõudmatuse tõttu eksmatrikuleeritud moodustavad 62% ettevalmistusosakonnast tulnute korral ja 75% tööstaažiga vastuvõetute korral, omal soovil eksmatrikuleeritud vastavalt 20% ja 12,5% ning muudel põhjustel eksmatrikuleeritud 18% ja 12,5% vastavatest eksmatrikuleeritute koguarvudest. See, et edasijõudmatuse tõttu eksmatrikuleeritakse ettevalmistusosakonnast tulnuid suhteliselt vähem kui tööstaažiga vastuvõetuid, on tõenäoliselt tingitud ettevalmistusosakonna positiivsest osast teadmiste värskendamisel. On ju tegelikult nii tööstaažiga vastuvõetud kui ka ettevalmistusosakonnas õppinud tulnud ülikooli mitte vahetult koolist, vaid mõningase hilinemisega ja seega üht-teist unustanud. Samas on aga augustis tööstaažiga vastuvõetud selle kontingendi paremik, kelle «ülejäägist» komplekteeritakse hiljem suur osa ettevalmistusosakonnast.

Aastail 1971—1976 õppis enamik ettevalmistusosakonna lõpetanutest ülikooli noorematel kursustel. Seetõttu võrdleme ettevalmistusosakonna **lõpueksamite keskmist vaid I ja II kursuse eksamihinnete keskmisega.** Võrdlusest selgub, et I ja II kursuse keskmised hinded (vastavalt 3.9 ja 4.0) on praktiliselt võrdsed ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmise hindega.

(Järgneb)

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 60. sünnipäeval dots. **Endel LAASIKUT** ja majahoidja **Aino TANNIT** ning 50. sünnipäeval dots. **Endel JÜRIMÄED.**

Seoses pensionile siirdumisega avaldas rektor tänu kauaaegse kohusetruu töö eest ülikoolis teaduslaamatukogu osakonnajuhatajale **Laine KILGILE** ja laohoidja **Eha KENDERILE.**

Rektori tänu pälvisid järgmised kehakultuuriteaduskonna õppejõud, kes juhendasid õpetajaid vabariiklikul kehalise kasvatuse konverentsil: **Atko Viru, Jaan Loko, Hilja Tidriksaar, August Tähnas, Tiit Siigur, Rein Aule** ja **Milvi Kivistik.**

Näitagitatsioonist

(Algus 1. lk.)

Sõjalis-patriootiline temaatika on kõikides kõrgkoolides enam-vähem ühesugusel tasemel. Hoopis vähem on internatsionaalse iseloomuga väljapanekuid. Kõrgkooli spetsiifika pakub selleks rohkesti võimalusi.

Vabariigi teiste kõrgkoolide kogemustega tutvumine näitas samuti, et läbimõtlemist vajaksid ühiskondlikele organisatsioonidele, suurematele huvialaklubidele, tähtsamatele tegevusvaldkondadele (EÜE, ÜTÜ, ÜET jne.) pühendatud väljapanekud.

Teaduslik-tehniline progress nõuab oma osa ka ekspositsioonides. Aeg on mõelda näiteks valgustatud värvusblokkidele, mida võis näha vaid EPA-s. Ilmselt vajavad kaasajastamist tunniplaanid. Meeldiva ja asjaliku lahenduse näiteks võib tuua Tallinna Pedagoogilise Instituudi peahoones nähtut.

Hinnati püüet tõsta esile õppeasutusest võrsunud silmapaistvaid teadlasi. See suund laieneb pidevalt ka TRÜ teaduskondade väljapanekutes. Rohkem on hakatud tähelepanu osutama õppe- ja teadustöös silmapaistnud üliõpilaste esiletõstmisele, piirdumata siinjuures ainult autahvliga. Tähelepanu väärib kiitusega lõpetanute stendide ühtne süsteem TPI-s. Peeti vajalikuks, et näitmaterjalid tutvustaksid nimelisi stipendiaate, üliõpilaste teadustööde konkursside võitjaid. Huvitavalt oli seda tehtud EPA põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonnas ja TPedI ühiskonnateaduste metoodilises kabinetis. Eksamisessiooni tulemusi tutvustavad peaaegu kõikide kõrgkoolide näitvahendid.

Mõjusamalt on vaja kajastada ühiselamutubade hindamist. Tabelid on sageli imepisikesed ja ilmetud ega paelu tähelepanu. EPA põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskonnas on selleks suur maitsekalt kujundatud tahvel toodud koguni õppekorpusse, kogu teaduskonna silma alla.

Kerkis esile teisigi probleeme: näiteks kunstnik-dekoraatori eriala võiks õpetada ÜET kaudu, rohkem tuleks omavahel kogemusi vahetada jne.

Kõrgkoolide näitagitatsiooniga tutvumine, komisjonide esindajate mõttevahetus ning järgnev arutelu rektorite nõukogus andis suuniseid selle ideoloogiatöö valdkonna parandamiseks NLKP XXVI kongressi poolt püstitatud nõuete tasemele.

LEMBIT KIIK

ENN LILLEMETS

Hallitanud kurgivarred

Naine on lüheldane, tema juuksed vasekarva tuhmid. Tema jõnksuvad jalad ei väsi. Hoovi, tänavale, edasi-tagasi. Kõik kordub ja ei. Ei, sest käik takerdub. Jätkub vastukarva. See ei veena, pigem ärgitab. Sammud rebenevad lahti loperdavast rattaringist.

Läbi hoovi rampsib naine aeda. Karusmarjapõõsad vahelduvad pojengide ja päästsilmadega. sõstrad saialillekuhilatega. Kuningakroonid lõkendavad. Mehe kilemaja on aia teises otsas, sissesõidutänava veeres. Maja varjab januseid tomatitaimi. Kaks kurgivart ronivad oma teed. Nad on hahkhallitusest kurnatud.

Naine toetab selja vastu ust, seisatab, pöördub siis. Majake neelab ta.

Kitsast avausest välja rahmeldanud, ei kaota ta aega. Jäsemeis on painduvust. Ainult mõtte on potisinisesse taevasse ei tea kust roomanud pilved varjutanud. Siiski. Käed haaravad lippidest, mis kilet kinnitamas. Naise silmades vilab seletamatut õelust. Hetke pärast tema liigutused raugevad, pilk tuhmub. Järsku sirutab ta end uuesti ja surub sõrmed katusesse. Tõmbab raps-raps. Kisub nagu krampis kämmaldega.

«Mida see inimene siin küll teeb?»

Põõsaste vahelt kerkib vanahärra, tüsedavõitu, helkivate prilliklaasidega.

«Lõpeta otsekohe, see pole kellegi töö.»

Naine võpatab kergelt, heidab kiire pilgu vanamehele. Pea tõmbub õlgade vahele. Ebakindlal astel ruttab ta läbi lillepuhmaste.

«Tümps-tümps,» sajab lööke. Aknaraamistiku võnge moondub ruutude lõputuks klirinaks. Uksel on piklik puust käepide, sealt rabab naine kinni. Jala toetab vastu piita. Kangutamisest pudeneb krohvi, seina läbivad värinad.

Poiss on tüdinud. Ta ei taha sisse lasta. Aknaklaaside lõgin tungib kõrvadesse. Tähed raamatus kukuvad kildudeks. Asko istub kušetil. Ta kuulab ja see ei lõpe. Poisi sisemusse hoovab tumedat trotsi. Justkui pärast põhjuseta peksasaamist.

Venda pole niipea tulemas.

«Telegramm, telegramm, lase sisse!» karjub naine.

Poiss jääb liikumatuks, ta näeb naist. Poiss ei usu. Kui telegramm oleks, siis kus? Seal on küll kaks paljast kätt, kuid ...

Naine põrutab mõlema rusikaga klaasile. Löökide raskus ei purusta. Poiss tunneb endal naise pilku. Too ei seleta teda. Ometi vaade häirib, teeb rahutuks.

Tänavavalgustus, sinkjas ning ebamäärane, immitseb läbi öökardinate tuppa. Aimatavad aknaraamid jaotavad tumedate võõdena kapiuksi. Valgushelk magajate nägudel ei loo usaldust.

Rainer ärkab äkki. Ilmselt on vibratsioon kestnud. On kestnud. Teda on kogunenud, ta murrab viimaks seina. Magaja saab uneraskusest rebitud.

Jaa, see on tema. Ta põristab ja prõmmib. Raineri pilk läbi kardinatevahelise pilu hoomab naist.

Ta läheb kööki ja süütab gaasi-leegi. Rainer paneb tulele punase kannu kohvivveega. Ta sulgub lillelise tassi ning koltunud raamatu taha.

Asko jalad ei püsi paigal. Tekisiil katab ainult poolenisti tema kõhna keha. Padi on põrandale vajumas, vaistlikult hoiab ta sellest. Rahutu uni ei ärata, ta kammitseb võbeldes, kuid vabastamata.

Tasase ja lainetava rabinaga laotab vihm end aknale. Ta tõrjub sootuks senise prõmmimise. Välisvalgustus on kadunud. Tuppa sigineb hämarat soojust. Hommikuhahetus laseb silmil seletada kollast laudlina ja karikakrasüdamiku sellesarnast tooni.

Isa on tulnud, ta tukub köögilaua veeres, kui magajad vastu südapäeva pesema venivad. Neil on hooletu hommik, sest täna pole ärlpäevast ruttu.

«Ta lõhkus kilemaja, taimed kakkus ka välja,» ruttab Asko selgitama.

«Nojah,» ühmab isa virgudes. Ta hallkahvatule näole lipsab mõtlikkuse vari.

«Ta tuli mulle järele. Ei tea, kust ta raisk aadressi sai. Ega teda sisse ei lastud. Ma magamise päält kuulsin. Olevat telegrammi saanud, et mul ema surnud. Ehk saatsid tõesti temale, me ju lahutatud pole,» seletab isa laisalt.

Asko suu paotub, pelg laskub näkku. Siis oligi, ikka oli telegramm. Ja tema ei teinud ust valla. Aga kust võiski aimata?

Õine prõmmimine erutab ka Rainerit. Tal pole teatesse kindlat usku, aga see prõmmimine. Alles vihma tulles jäi järele.

«Ma pean tema poole kõbima. Saan täpselt teada.»

«Mine siis juba,» õhutab Asko. Ta soovib, et isa lihtsalt läheks. Ja niipea ei tuleks.

«Sa tule õige ühes, Asko. Ma muidu ei julge. Ta lööb mu maha.»

Isa suu ümber moodustub tusane ring. Kotid ta silme all tunduvad praegu ääretult ülearustena. Ta silmavalgeis on punaseid niite.

«Mina! Mis mina oskan aidata?»

«Tule, siis näed, kuidas ma surma saan.»

«Ei tea miks?»

«Tule, siis on julgem!»

«Naeruväärt, mis puutud sila sina!» Arritus väriseb Raineri häälles. Ta muljub käega ukselinki.

«On sul sest midagi, mis kuulsid, siis ei kujutaks siin praegu kannatajat!»

«Ja oma isale sa niiviisi ütled,» muigab isa mõrult. Tema pilgust ei mõista midagi seletada. Ta kummardub, tuues portfellist nähtavale pudeli. See on täis kristalset vedelikku. Mõõduka liigutusega kallab isa endale pitsi, siis teise.

«Eks ma pean nüüd ära käima. Kui ma tagasi ei saabu, siis teate, mis juhtus,» asutab ta minekule. Uks sulgub isa järel häältetult.

Rainerit valdab süütunne, see mässib hinge umbsesse mantlisse. Teadvus ei omista süüd. Ta upub rägastikku, leidmata paika, mis taluks puudutust. Ruum on sulandunud urbsesse valgusse. Aeg, mis väldib ühikuid, muutudes kollaseks suitsuks, kaotab mõtte. Pole lauda, millele ta küünarnukke toetab, pole järi, millel istub.

Toauks lendab ropsuga lahti. Suits haihtub. Mademel seisab hingeldav Asko.

Ta kuulutab hinge tõmmates:

«Telegrammi polnud üldse! Nad on kuuris. Isa ja tema.»

Vend käristab ootamatu raevuga lõhki paberid enda ees laual. Tundes oma küüsi endale peasse tungimas, vajub ta aegamisi loidu tardumusse. Käed libisevad lauale.

Asko püüab tabada põrandavaiba punast mustrit. See hägustub. Silmalaud on raskunud.

«Kallistavad või mis nad ... Pudel on kah seal, kasti nurga peal.»

1979

ANN MUST

Inimesed seitsmendast a-st

Ma olen inetu tüdruk. Võõrad poisid tõmbavad suu viltu, kui ma nende lähedusse satun, omad hoiavad kõrvale, välja arvatud enne tundide algust, kui nad küsivad vihikuid maha teha. Minu ülesanded on alati õigesti lahendatud. Klassi ees ma nii hästi ei vasta. Seepärast mõtles õpetaja üksvahe, et keegi mulle kodus ülesanded ära teeb. Nüüd ta enam ei arva, sest kui ta mind esimesse pinki paneb kirjutama ja terve tunni aega annab, teen ma ka alati kõik õigesti ära. Kodus ei oskakski keegi neid teha.

Et ma nii kole olen ja riides ei saa ka hästi käia, tahtsin end ükskord ära tappa. Aga ema tuli koju, ajas mulle näpud kurku ja hakkas nutma. Seekord ei öelnudki ta midagi halvasti, nuttis niisama voodi ääre peal, ei lubanud mul järgmine päev kooli minna ja oli ise ka töölt ära. Ta rääkis mulle loo inetust pardipojast ja käskis lugeda «Kadrit» ja «Kasuema». Ma olin neid juba kolmandas klassis lugenud, aga ma ei öelnud midagi. Mina ei ole seesugune kui Kadri. Ma olen tige ja ei salli kedagi. Ja ülesandeid lahendan ma püüdlikult ka ainult tigedusest — siis olen ma teistest vähemalt niipalju parem. Ja ma tahangi tige olla.

Mind ei salli ka keegi. Isegi õpetajad, kuigi nad ei taha seda välja näidata, hoiavad must kõrvale. Kui nende pilk juhtub naeratamise ajal mind riivama, keeravad nad selle kiiresti mujale. Ja seda isegi klassijuhataja tunni ajal, kus räägiti, et tähtis pole mitte inimese välimus, vaid hingeelu. Muidugi ei kõlba ka mu hingeelu kuhugi. Tatjana ajas mind üleveldama, sest ühtki taolist kehkenpüksi kui see Onegin ei olnud ma varem teadnud. Ometi uurisid praktikandid just suhtumises Tatjanasse meie klassi tüdrukute hingeelu. Parim hingeelu oli Inesel, sest tema nuttis larinal, kui Tatjana kirja ette loeti.

Ines on ka inetu tüdruk, aga tema ei paista nii välja. See on sellepärast, et ta noogutab neile iga asja peale kaasa. Tatjana puhul tõinas ta ka sellepärast, et see tuli hingeelule kasuks. Inest vihkan ma kõige rohkem. Inest ja klassijuhatajat.

Margit on klassi kõige ilusam tüdruk. Mõned ütlevad küll, et Ülle, aga tegelikult on Margit. Ja kui ma nüüd enam surra ei taha, siis on see ka Margiti pärast. Tookord pärast klassijuhatajatundi, kus praktikandid Tatjana kirja ette lugesid, ütlesin ma, et kui «Jevgeni Oneginit» ükskord läbi võtma hakatakse, siis mina kooli ei tule. Ma ütlesin seda Inese pärast, sest ta on kole ja nutab nii vastikult. Aga Margit naeris seepeale ja küsis mult, mis valemi järgi homseid füüsika ülesandeid lahendada. See oli vist esimest korda, kui Margit minuga rääkis. Ja peale seda tuli ta ükspäev minu kõrvale istuma, kui pinginaaber haigeks jäi, aga pinginaaber pole praeguseni terveks saanud.

Ma olen kogu aeg tahtnud Margitilt küsida, et kas ma tema meelest kole ei ole, kuid kardan teda ära peletada. Margit on mulle nagu raudrüü. Alates ajast, mil ta avalikult minu poole hoidma hakkas, ei haava mind miski. Ja ega mind enam juletagi haavata.

Ükskord enne klassiõhtut tuli Margit mulle koju. Ta oli üllatunud, kui nägi mind vanas kitlis voodil lesivat ja raamatut lugevat. Ta ise oli juba üles löödud. Ta teadis, et ma tantsupidudel ei käi ja ta polnud mulle kunagi teinud ka ettepanekut sinna minna. Aga klassiõhtule oleksin ma tema meelest pidanud tulema. Ma ütlesin, et mul pole midagi selga panna. Ta kutsus mind enda poole ja ma läksingi. Margit tegi oma riidekapi ukse lahti ja ütles, et ma võtaksin, mis mulle meeldib. Tal olid kõik väga ilusad riided, ja ma valisin ühe sametülikonna. Aga kui ma end selles sametülikonnas peeglist nägin, hakkasin ma nutma. Margit ehmatas ära ja ütles, et ta annab selle ülikonna mulle, kui ma tahan, et tädi lubaski talle uue saata. Ta ei saanudki aru, miks ma nutan.

Siis ütles Margit, et ega temagi taha nii väga sellele klassiõhtule minna. Ta ütles, et kuulame parem tema pool muusikat. Me kuulasimegi mitu laulu ära, ja mõni neist oli päris ilus. Siis tuli Margiti isa ja pakkus kohvi. Ma ütlesin, et lähen nüüd ära, ja Margiti isa jäi kohmetunult toa uksele seisma.

Järgmine päev ütles Margit mulle, et tema lõpetab kaheksa klassi ja läheb siis õmbluskooli. Talle see õmblemine istuvat ja õppida ta enam ei viitsi. Ta on juba viisteist aastat vana ja küll õppinud. Kui nii võtta, siis ei olegi tal enam palju elada jäänud, sest peale kolmekümmet on kõik läbi. Ja siis ei olekski ta terve elu muud teinud, kui aina vastanud midagi mõnele õpetajale, õppejõule või tervele komisjonile, aina üks kontroll, aina usaldamatus. Ja peale kolmekümmet, kui pole enam midagi muud teha kui kamina ääres vahtida ja lastelastele muinasjutte pajatada, kui siis need kontrollid oleksid auga läbitud, oleks ka too vanaemadus kiiva keeratud, kuna selle aja peale juba ei julgekski oma peaga midagi öelda või ette võtta, aina küsi mõnelt targemalt, sest võib arvata, et neid jätkub surmani.

Margit tahtis seda teemat veel edasi arendada, kuid siis algas suur vahetund ja Margus käskis kõigil klassi jääda. Me juba teadsime, et poisid kuulutavad välja Miss Seitsmenda A. Me teadsime ka, kes see Miss on. Margit ka teadis, aga ta oli vist juba tüdinud, sest alates viiendast klassist oli alati tema Miss olnud. Kui Margit välja kuulutati, krimpsutas Ülle nina, aga tema oli valitud Miss Jalad ja Anetta Miss Silmad. Kõik teadsid, et on veel Miss Gorilla, aga seda kõvasti ei öeldud. Ma ei julenud end liigutadagi, aga siis läks Margit poiste juurde ja küsis neilt midagi. Ta tuli tagasi, istus mu kõrvale ja ütles ainult: «Ines.» Siis hakkasid kõik seda sosistama, ja Ines kihistas teistega koos, aga ta oli näost punane ja vaatas maha. Ja siis ma tundsin, et ma ei vihkagi teda rohkem kui teisi, vaid hoopis vähem, ainult vastik oli teda vaadata ja ma tõusin püsti ja läksin sööklasse.

Õhtul peale tunde ootasin tükk aega bussi, ja siis tuli bussipeatusse üks ebanormaalne naine. Tal ripnesid sukad pahkluude peal, ja mees seisab selle naise kõrval ja naeratab ja räägib midagi ja ta üks käsi on naise õlal. Mees muudkui rääkis, aina naeratas, ja naine oli vait ja ei sõimanud, ja siis tuli päike välja ja ma nägin, et see on juba väga vana mees, nii viiekümnene. Bussis ei naerdud enam, aga tema muudkui naeratas ja hoidis kätt nõdrameelse õlal, ja ka tema naeratus oli kohmetu, nagu Margiti isal, kui ta tuli kohvi pakkuma ja mina ütlesin, et lähen ära. Ma mõtlesin, et see mees on võib-olla arst ja vaatasin kahjurõõmsalt ema poole, kes oma lapsele oli öelnud, et see naine on paha, nagu teeks õnnetus kellegi pahaks, aga too ema ja laps ei märganud midagi. Nii olimegi me seal bussis kahekesi, mina ja see mees, kes oli võib-olla arst, sest tema ei arvanud, nagu tuleks õnnetuse eest kedagi hukka mõista, vaid pani hoopis käe õnnetu õlale ja mul oli tunne, et see käsi on minu õlal. Aga siis, kuna ka päike vist kõike moonutas, ei olnudki see käsi enam ainult bussis, vaid ulatus sealt väljagi, tänavale, ja isegi meie klassi. Ja nagu oleks kõik korraga rahunenud. Ja siis ma mõtlesin, et kui selliseid mehi oleks palju, ei olekski võib-olla nii hirmus, kui

(Järg 4. lk.)

PRIIDU BEIER

Madonna

Variatsioon teemal: Johnny B. Isotamm

Näen sind suitsu pahvimas kohves kiimases tropis
magamata eest lahtises väljamaa jopis

voodisse heitmas raugelt kušetil
konjakit trimpamas rinnad kui pirukad ligasel letil

ukse peal temaga embamas sukis
lemmikud karud ja Salinger «Kuristik rukkis»

südamest naermas ja nutmas plikana saalis
õppimas luitunud kimonos eksamiks kaevamas Kaalis

ruttamas loengule heitmata pilkugi mulle
pliidi ees tegemas kohvi või keeramas rulle

kartulipõllulgi rühkimas lükatud tuulist
traktori taga silme ees kirju töövõitudest suurist

on uudist

Metroloogia-nõupidamine AEL-is

26. veebruaril toimus aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumis (AEL) **ionisatsiooni- ja elektromeetriaspetsialistide tehniline nõupidamine**. Teoreetikud ja praktikud arutasid koos nõrkade voolude mõõteaparatuuri, aeroioonide loendite ja ionisaatorite metroloogilise taatlemise ning kontrollimise küsimusi ja viimastega kaasnevaid raskusi.

Nõupidamisest võtsid osa ka spetsialistid Moskvast, Leningradist, Minskist ja Kurganist.

Meie AEL-i peetakse õhuionisatsiooni aparatuuri loomisel üheks juhtivaks NSV Liidus. Seepärast üritus Tartus organiseeritigi.

LEMBIT VISNAPUU

„Terve vald oli ...”

Teisipäeva õhtul helises EPA klubis taas muusika. Seekord ei mürtsunud seal mitte diskorütm, vaid igihaljad rahvapillilood.

Kokku olid tulnud linna mõlema kõrgkooli rahvatantsijad. Ühises juturingis mindi veel kord tagasi olümpiapäevadesse. Slaidid, fotod ja filmilint tõid meeldivad päevad nii lähedale, et needki, kes ise Moskva-reisil polnud käinud, elasid kaasa.

Üht-teist oli jõutud juba unustada. Kas ka tants? Oh ei. Ühiste jõupingutustega saadi sellegagi hakkama.

Pärastine jalakeerutamine jätkus juba kandlehelide saatel. Polkad, valsid, reilendrid ... Tantsukuumust jahutas limonaad.

TERJE SOOTS

Aerosoolid veterinaarias

AEL-i juhataja Lembit Visnapuu juhendamisel tegeldakse juba aastaid suure tootlikkusega elektroaerosooligeneraatorite konstruktsioonide väljatöötamise, täiustamise ja edasiarendamisega. Need tööd on saanud üleliiduliselt hea maine.

Veebruarikuu keskel oli Moskvas Üleliidulises Veterinaar-Sanitaaria Instituudis **üleliiduline koordineerimisnõupidamine aerosoolide kasutamisest veterinaarpraktikas.** TRÜ-st osales selle töös allakirjutanu.

Nädal aega kestnud nõupidamise töö tulemused võeti kokku temaatilistes resolutsiooniprojektides. Sisuliselt peab XI viisaastakul jätkuma uurimistöö komplekssete koordineerimisprogrammide järgi, mille kohaselt kõige tähtsamaks ülesandeks on väljatöötatud seadmete ja vahendite andmine seeriatootmisse.

TRÜ AEL-i uurimisgrupil on siin täita vastutusrikas ülesanne: energeetiliselt ökonoomse suure sadenemise efektiivsusega elektroaerosooligeneraatori katsemudeli väljatöötamine.

REET PRIIMAN

Andrus Pork laureaadiks

Filosoofiakateedri õppejõu, filosoofiakandidaat Andrus Porgi uurimus «Ajalooline seletus. Mittemarksistlike teooriate kriitika» sai vabariiklikul konkursil esimese preemia. See töö tõi autorile laureaadinimetuse ka V. I. Lenini 110. sünniaastapäevale pühendatud **VI üleliidulisel noorte teadlaste ja spetsialistide ühiskonnateaduste tööde konkursil.** Marksistlik-leninliku filosoofia alal anti üldse välja kaheksa preemiat. A. Porgil on valmimas doktoriväitekiri, praegu stažeerib ta Inglismaal.

Repliik

Hotelli asjus

(Vt. T. Ilometsa artiklit «TRÜ-s» nr. 3. k.a. «Uue raamatukogu kõrvale hotell»)

T. Ilometsa artikkel pani lausa hämmastama, tekitades ühtlasi ka sügavat nördimust. Tundsin sm. Ilometsa kui omal ajal aktiivset raamatukogu kasutajat ja pidasin teda teataval määral ka raamatukogu sõbraks ja kultuurilembeliseks inimeseks. Hämmastama panevad tema argumendid parklate paigutamise kasuks raamatukogu vahetusse naabrusesse ja sellega ühtlasi ka praegu nii vaiksete Tiigi tänava ja Struve tänava alguse muutmise poolt elava autoliiklusega tsoonideks.

Praegusel kitsa spetsialiseerumise ajastul võib T. Ilomets muidugi mitte tegelda autode heitegaaside toimega kunstivaradele, kuid kas või uudishimu pärast võiks ta vahel pilku heita naaberspetsialistide töömaile — heitgaaside laostavast mõjust on küllalt kirjutatud nii kitsalt spetsiaalsete kui ka üldarusaadavais populaarsetes artiklites. Samuti tutvuda Nõukogude Liidu seadusandlusega, milles on ette nähtud kultuurivarade ja loodusvarade kaitse. Hoolimatu suhtumine mõne põlispuu mahavõtmisesse on lausa seadusevastane, vastuolus NSV Liidu konstitutsiooniga. Raadata parke ja haljasalasid hotellide ja kaupluste jaoks ... ja seda teha «ökonoomia» huvides vabariigi suuremate kultuurivaramute («Vanemuine», teadusraamatukogu) vahetus naabruses! Raamatukogu eeldab enda ümber vaikust, sest ta pole mingi esindushotell, kuhu tullakse kas korraks peatuma või selle kõrvalruumidesse aega veetma. Raamatukogu on tõsise töö paik, nagu märkis sm. L. Peep, süvenemise paik kogu maailma trükisõnas talletatud ja talletatavasse tarkusesse. Ja eks ole õppimine kapitalikogumine ja teaduslik uurimistöö raamatuga uute väärtuste loomine. Kahjuks puudub meil veel valem, kuidas seda kõike otseselt rubladesse arvutada. Aga suuremat poolehoidu leidnud arhitekt H. Sakkovi projekt näeb ette detsibellide täiustatud võimendaja loomist kesklinna: tantsurõdu projekteerimist uue kavatsetava hotelli juurde!

Kaasaegne Tartu on esmajoones teaduskeskus, kultuurikeskus, teda peab esindama mõni teaduse või kultuuri hoone, mitte aga hotell. Mis puutub ehitamise otstarbekusse — siis võiksime jalutada Jaani kiriku juurde — seal paikneb mälestusmärk «ehitamise ökonoomikale»! Tartu kõige näotum silikaattellistest elamu, vahetult Jaani kiriku varemete naabruses. Nüüd murtakse pead, kuidas tast lahti saada. Omal ajal protesteeriti tulemusteta selle ehitamise vastu — nii suusõnaliselt kui ajakirjanduse kaudu. Asjatult poeb sm. Ilomets oma väitlustes linnaehitusspetsialisti Mart Pordi selja taha!

ELSA KUDU

EÜE Lõuna regioon

(Tagasipilk 1981. a. Lõuna regiooni kokkutulekule.)

Aastaarv sulgudes pole eksitus ega trükiviga. Kolleegide ja tuttavate tungival soovil istusin lihtsalt ajamasinasse. See viis mind tänavuse tulikuuma ja imekauni suve südamikku.

Niisiis, on juulikuu, on EÜE Lõuna regiooni kokkutulek Rõuges. Tuule käes kahiseb möödunud aastal rajatud EÜE tammehiis. Läheduses pakuvad puhkavaile malevlastele varju õrnalt sahisevad pärnad. Ei saa mainimata jätta, et ilmselt on Lõuna regiooni kokku tulnud maleva kõige kaunimad neiud ja jõulisemad noormehed. Igatahes laulustist ei näe küll kellelgi puudu olevat. Ja nagu asjaosaliste käest kuulda sain, on töö plaanid kõik korralikult täidetud ning ületatud.

Pöörakem aga pilk korraks tagasi regiooni komplekteerimise aegadesse. **Juba 15. märtsiks olid TRÜ komsomolikomiteesse laekunud rühmade tuumikute nimekirjad. 3. aprilliil aga raporteerisid komandörid, et rühmad on täielikult komplekteeritud. Tudeng on täpne ja korralik rahvas. 1. juuniks olid maaparandusrühmadesse minejad end kõik vaktsineerinud. Kõik malevlased olid õigel ajal täitnud perfod ja läbi käinud arstlikust kontrollist.**

Nüüd tagasi kokkutulekule. Kõik rühmad esinesid taidluskonkursil üllatavalt sisukate kavadega. Suure populaarsuse võitis maleva laul, mis hiljem saab vägagi tuntuks ka teistes regioonides (noodid avaldame järgmises lehes).

Eemal märkan särava ja rahuloleva näoga mehi astumas mööda tammede alleed. Tunnen ära EÜE Lõuna regiooni juhtkonna. Poetan end ligi ja palun komandör **Jaak Tällilt** (ravi IV k.) lehe jaoks paar sõna.

«Veidi veel regiooni tutvustamiseks. Nagu teada, hõlmab meie regioon kolm rajooni: Võru, Valga, Põlva. Sellel aastal töötab siin 310 tudengit. Rühmad elavad kõik looduslikult kaunites kohtades. Kokku on meil 18 rühma, neist 2 maaparandusrühma. 5 rühma töötab majandites.»

Heidan pilgu ka komandöri ümbritsevale kaaskonnale. Siin on komissar **Jaanus Pikani** (ravi IV k.), arst **Olavi Vasar** (ravi IV k.), insenerid **Toomas Luman** ja **Vallo Toomet** (mõlemad TPI, ehituse IV k.).

Hämardub. Süttivad lõkketuled. Aga minul on aeg ajamasinasse istuda. Tagasi, sest aeg ei oota, lugu vajab lehte panemist. Jäi teadmine, et Lõuna regioonis töötanud tudengeil oli elu kauneim suvi.

ROBERT VAKS

Geo-geo XXV olümpia

Juubeli geo-geo olümpiast on möödunud 12 päeva, kuid kõik osalejad meenutavad seda geograafide-geoloogide traditsioonilist kahepäevast taliüritust meeldiva värinaga südames.

Viimasest 19-st geo-geo olümpiast (v.a. 1970 ja 1975) on osa võtnud ka dotsent Lev Vassiljev.

Kas aastate jooksul on muutunud midagi?

Ühepäevane üritus on laienenud kahele päevale. Kunagine kaelamurdev maastik Kiigemäel on asendunud Luhamaa eksootilise panoraamiga (eks Luhamaast tundsidki kõige suuremat rõõmu viiistlased koos dots. Vassiljeviga, kes olid viis aastat tagasi siin topograafia suvepraktikal). Kahju, et õppejõudude osavõtt kipub viimastel aastatel väheseks jääma. Varem oli neilgi oma võistkond välja panna: A. Raik, I. Kala, I. Arold, E. Linkrus, A. Marksoo, V. Murel jt. Hea esinemise eest võistlustel oli ikka kas 2., 3., 4. koht. Naisperet on vähevõitu.

Kuidas saaks geo-geo mänge paremini korraldada?

Kindlasti peaks olema järgmistel geo-geodel jälle suunistus. Sellest oleksid haaratud peale võistlussuusatajate ka reasportlased, kes läheksid meeleldi orienteerumisrajale, sest milline geograaf-geoloog loobuks mõnusast talitrassist. Mõtlema paneb seegi, kas suusahüpped antud kujul annavad oodatud tulemusi. See spordiala geo-geo repertuaarist pakub pealtvaatajaile natuke närvikõdi ja võistlejatele murtud suuski. Vahest vajatakse paremat mäge ja varustust? Kõigile on aga selge, et üritus on meeldiv ja sellest tasub osa võtta. Kohtumiseni järgmistel geo-geo olümpiatel!»

Usutles ja pani kirja
MAIRE KOUTS

NB!
Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ NÕUKOGU

koosolek toimub **esmaspäeval, 16. märtsil kl. 18 neuroloogia ja neurokirurgia kateedri auditooriumis.** Kõigil ringivanemail osavõtt **kohustuslik.**

ENERGIAKRIIS

e. energia nüüd ja aastal 2000

Katastroofiline energiaprobleem.

(G. Naan)

Inimkond on pidevalt olnud kriisides ja ikka neist välja tulnud. Pole põhjust arvata, et tänapäeva kriisid on lahendamatud.

(Mesarovič, Pestel)

Energiakriis kerkib inimkonna ette täies teravuses juba enne 2000. a. (arvatavasti 1985—2000. a.).

(WAES-i uurimisgrupp)

Mineraalsete ressursside absoluutset puudujääki ei oie ja lähemas tulevikus pole ette näha.

(Maksimova)

Majandussuhete ringi ülevaade neljapäeval, 19. märtsil kl. 19.

LAULUKONKURSS

toimub **reedel, 13. märtsil kl. 19 Tartu Tervishoiutöötajate Majas Tiigi t. 11.** Lauljail proovivõimalus kohapeal 2 tundi enne algust.

TAIDLUSKONKURSS

toimub 27. ja 29. märtsil noortemajas «Sõprus».

Reedel, 27. märtsil (algus kl. 18) esinevad arsti-, ajaloo- ja bioloogia-geograafiateaduskond.

Pühapäeval, 29. märtsil (algus kl. 12) esinevad filoloogia-, füüsika-keemia-, kehakultuuri-, matemaatika- ja õigusteaduskond.

Esinemiskavad tuua ametiühingukomiteesse **hiljemalt 25. märtsiks.**

LASTEPIDU

Vana kohviku rõdusaalis pühapäeval, 15. märtsil kl. 16 lastepidu LAULAME JA TANTSIME EMALE.

Punktid panevad rattad käima

Ülikooli sisemeistrivõistlustele lisaks võisid kergejõustiklased nädal hiljem võimeid võrrelda veel teaduskondadevahelisel karikavõistlusel. Eelmise jõukatsumisega kõrvutades torkas seekordne silma osavõturohkuse ja pingelisema sentimeetri-sekundi heitlusega. Sellest tulenevalt esikoharesultaatide märgatav tõus. Seitsmel korral kirjutati võitja nime taha paremad numbrid kui meistrivõistlustel. Seitsmel korrati võidutulemusi, vaid kahel alal anti tagasi (meeste kuul, naiste 300 m).

Kergejõustikukateedri juhataja Alfred Pisukese arvates langes meistrite selgitamine ebasobivale ajale. Uue semestri alguseks ei olnud kõik nimekamad lihtsalt Tartusse naasnud. Kes harjutas treeninglaagris, kes võistles kaalukamal võistlusel. Omajagu soodsalt mõjus teaduskondadevaheline punktiarvestus, mis seekordsele võimetekasvule positiivse pitseri vajutas. Punktid tõid nii mõnegi võistlusvõimelise noormehe-neiu kilehalli OMADELE abiväge lisama. Tore seegi. Punktid panevad rattad käima, mis seal salata. Ehkki spartakiaaditabelisse võistlus korrektiive ei tee. Küsisime A. Pisukeselt, kuidas ta tagajärgedega rahule jäi?

«Mis võin öelda? Hiilgetulemusi ei tulnud. Patt oleks neid oodatagi olnud. Olud pole ju kiita. Võimaluste piires esineti siiski tublilt.

Eraldi mainiksin kolme nime. Pärast põlveoperatsiooni demonstreeris noortele oma väledust õppejõud **Tiina Toroo.** Sprintis kui paremate päevadel (50 m — 6,7). Üllatavalt edukalt startis pärast lapse sündi jooksurajale tagasi pöördunud **Anne Meri.**

Kopsakaim tagajärg tuli kindlasti **Taivo Mäelt.** Sisetulemuste taustal peegeldub noormehe võimekuse kasv. Talv on jõuvarudele lisa andnud. Nüüd jooksis ta imekergelt, lõdvalt. Ilus vaadata.»

Võistluse põhjal trennitegijaist nappust ei tundu olevat. Harjutatakse. Kas alati just väljapaistval tasemel, kuid sport ei koosnegi ainult tippudest. Pealisehitus nõuab tugevat baasi kahl Toopärast ei saagi igaühelt nõuda meistritulemusi. Madala järguga sportlased püüavad anda endastki maksimumi. Nende ennastohverdav tühjaksspordimine pakub vahest enamgi kui võistlus võimekamate seas.

Naistepäeval võitis ülikooli teine koosseis matši Rapla ja Viljandiga. Sellega pandi sisehooajale punkt. Kevadise spartakiaadivõistluseni jääb napilt üle kahe kuu. Vähemharjutanuil viimne aeg lihastesse rammu hakata koguma.

Naised: 50 m — 1 T. Torop 6.7 2. U. Noot 6,9, 3. A. Tiitsaar 7,0; 300 m 1. A. Meri 44,8, 2. V. Onni 45.3. 3. I. Nikolajeva 47.0; 600 m — 1. L. Mägi 1.40,6, 2. A. Meri 1.41,6, 3. I. Nikolajeva 1.43,8; 50 m tj. — 1. U. Noot 7,5 2. Ü. Kink 8,0; kaugus — 1. S. Kruusmägi 5.39. 2. I. Božajenkova 5.33, 3. A. Tiitsaar 5.32; kõrgus — 1. L. Saks 1.65, 2. L. Vilms 1.50. 3. R. Ilja 1.45 kuul — 1. K. Tamm 12.15, 2. T. Uibo 12.09, 3. R. Ilja 11.20.

Mehed: 50 m — 1. G. Organov 6.0. 2. A. Krepkin 6.3, 3. R. Meri 6.5; 300 m — 1. A. Noormets 39 2, 2. R. Meri 39.5, 3. A. Täll 40,1; 600 m — 1. T. Mägi 1.24,2, 2. A. Roost 1.26,3. 3 H. Lemberg 1.28.8; 1000 m — 1. E. Hurbola 2.41.2. 2. A. Puunl 2.43,2; 55 m tj. — 1. V. Holodnjakov 7.8. 2. K. Leitud 7,8; kaugus — 1. H. Piirisild 7.01 2. K. Leitud 6.93. 3. G. Organov 6.69 kõrgus — 1. A. Reimets 2.00, 2. E. Pahapill 1.95, 3. H. Vallimäe 1.90; teivas — 1. H. Vallimäe 4.00. 2. H. Linnas 3.80, 3. M. Roosipuu 3.80; kuul — 1. N. Seli 13.66, 2. U. Käen 13.16, 3. M. Sinivee 13.10.

Teatejooks 4×150 m (2 naist + 2 meest): 1. KKT II 1.17,2; 2. majandust. 1.19,5; 3. KKT I 1.29,6.

Võistkonnaarvestus: 1. KKT II 558 p.; 2. KKT I 488 p.; 3. majandust. 396 p.; 4. KKT III 139,5 p.; 5. matemaatikat 107 p.; 6. spordimed. 92 p.; 7. KKT IV 82 p.; 8. arst'd. 81 p.; 9. ajaloot 76 p.; 10. bio-geo 57,5 p.; 11. filoloogiat. 52 p.; 12. füüsika-keemiat. 29 p.

ANDRUS NILK

ANN MUST
Inimesed seitsmendast a-st

(Algus 3. lk.)

too naine oleks minu õige ema ja mina ise kunagi niisamasugune. Sest siis õnnetused ei teekski haiget, vaid ehk ainult segaksid, aga võimalik, et kaoksid ka hoopis. Ja päris hilja õhtul, kui ma olin juba söönud ja voodis, tuli mulle meelde, et Margit ei olnud aru saanud, et ma tookord peegli ees nutsin sellepärast, et ka tema moodsas sametülikonnas olin ma ikka endiselt kole ja veelgi koledam. Aga kui ta aru ei saanud, siis ta võibolla ise ei arvanudki, et ma kole olen. Aga kui Margit ei arva, et ma kole olen, siis ma ju ei olegi kole — vähemalt Margitile, ja teised mind ei huvitagi ... nii eriti ... Ja siis tuli veel igasuguseid mõtteid, mida ma ei mäleta, ja siis jäin ma magama.

Peedul,
oktoober 80.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 945. MB-01274.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1256) Reedel, 20. märtsil 1981 XXXIII aastakäik

AUTASUSTAMISI

NSV Liidu KKEH Ministeeriumi kolleegium ja Haridustöötajate, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingu Kesknõukogu presiidium võtsid kokku **nii 1980. aasta kui ka eelmise viisaastaku kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse tulemused.** Rändpunalipu ja I rahalise preemia said 12 kõrgkooli. Nende hulgas olid ka Kišinjovi, Valgevene ja Läti RÜ. Aukirja ja II preemia sai ülikoolidest Tbilisi RÜ. **Aukirja ja III preemia pälvisid ülikoolidest Vilniuse, Saraatovi ja meie ülikool.** Eesti NSV kõrgkoolidest tuli aukiri veel ERKI-le.

●

NSV Liidu KKEH Ministeeriumi kolleegium, Haridustöötajate, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingu Kesknõukogu presiidium ja spordiühing «Burevestnik» tegid kokkuvõtteid üliõpilaste **tervistavate spordilaagrite ülevaatusest.** Osa võttis 507 laagrit. **Aukirja ja 300-rublase preemia said 5 kõrgkooli, nende hulgas ka TRÜ.**

Komsomolikroonika

ANU UNT,
komsomolikomitee arvestussektori juhataja

Sündis 11. augustil 1956. a. 1974. a. lõpetas Tartu Õhtukeskkooli. Töötas Tartu Kaubandusvalitsuses kontrölörkassapidajana. 1977. a. veebruarist asus tööle ELKNÜ Tartu Linnakomiteesse. Ülikooli komsomolikomitee arvestussektori juhataja 16. detsembrist 1980. aastast.

ÜLKNÜ liige 1970. aastast. Abielus, kasvatab 2 poega.

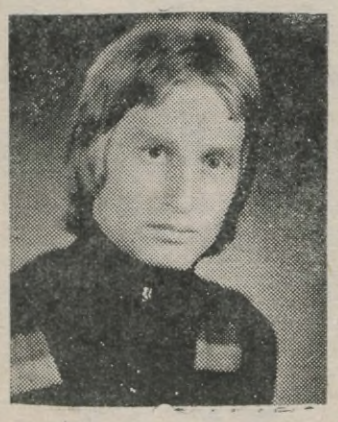

VAHUR HOLLO,
ettevalmistusosakonna komsomolisekretär

Sündis 2. märtsil 1960. a. 1979. a. lõpetas Kehra Keskkooli. Aasta pärast astus TRÜ ettevalmistusosakonda. NLKP liikmekandidaat 1980. aastast. Abielus, kasvatab poega.

KUIDAS LÕPETASIME SÜGISSEMESTRI

Prof. UNO PALM,
õppeprorektor

Käesolev 1980/81. õppeaasta on NLKP XXVI kongressi aasta. Lõppenud semestril tegid meie ühiskonnateaduste kateedrid koos teaduskondadega suurt tööd NLKP Keskkomitee oktoobripleenumi materjalide, XI viisaastaku põhisuundade ja NLKP Keskkomitee XXVI kongressi eel ilmunud tähtsate parteipoliitiliste dokumentide tutvustamisel igal kursusel, igas õpperühmas. Hindamatut abi osutas kogu ülikooli kollektiiv sügissemestril ka uue raamatukoguhoone valmimisel, samuti kehakultuuriteaduskonna moodsa kompleksi püstitamise ettevalmistustöödel. Lubatagu siinkohal avaldada tänu kogu meie kollektiivile õppeaasta esimesel poolel tehtu eest.

● **1980/81. õppeaasta talvisel eksamisessioonil kujunes ülikoolis keskmiseks õppeedukuseks päevases osakonnas 91,2%.** Vabariigis oleme selle tulemusega paremad vaid Kunstiinstituudist. Rõõmustab aga see, et viimastel aastatel oleme õppeedukuses kindlalt stabiliseerunud 90—91% piiri taga. Viisaastakul kasvas edukus ligi 5%. Viisaastakusaavutuseks tuleb lugeda ka seda, et töötulemused erinevates teaduskondades on ühtlustunud. Peale füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonna on ülejäänud 7 teaduskonnas kõikumise amplituud vaid 2—3%. Alljärgnevas tabelis on esitatud selle õppeaasta sügissemestri edukusenäitajad eelneva õppeaasta talvesessiooniga võrreldes (%-des).

	1980/81. õ.-a.	1979/80. õ.-a.
Ajaloot.	93,9	+2,1
Arstit.	92,3	−0,9
Bioloogia-geograafiat.	94,1	+0,9
Filoloogiat.	91,3	−1,2
Füüsika-keemiat.	85,3	−2,7
Kehakultuurit.	91,1	−0,9
Majandust.	91,8	+0,3
Matemaatikat.	85,4	+0,1
Õigust.	94,3	−0,3

Tabelist ilmneb, et ajaloolased on teinud tubli sammu edasi, füüsikud-keemikud on sellele vastanud veelgi suurema tagasiminekuga, ja seda niigi madalal nivool. Ülejäänud teaduskondade töös olulisi muutusi ei ole.

● **Õppeedukuse kvaliteedinäitajaks** (hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste osa) kujunes 53,9%, mis on küll 0,9% madalam eelmise õppeaasta vastavast tulemusest, kuid siiski vabariigi parimaid. Vähenes ainult «väga headele» õppivate üliõpilaste osa, kuid suurenes nende üliõpilaste osatähtsus, kes õpivad nii «headele» kui ka «väga headele» hinnetele. Kõrgeim kvaliteedinäitaja on püsivalt õigus-, (68,1%) ja ajalooteaduskonnas (66,5%). Nagu eelnevalgi talvesessioonil on see näitarv madalaim kehakultuuriteaduskonnas (34,8%), seejärel füüsika-keemia- (41,4%) ja matemaatikateaduskonnas (42,0%). Ainult hindele «rahuldav» õpib TRÜ-s 3,5% üliõpilastest, mis on eelneva õppeaasta näidust 0,6% suurem. Teistest suurem oli ainult «rahuldavatele» õppijate osa matemaatikateaduskonnas (11,2%).

● Kahjuks on suurenenud nende üliõpilaste arv, kellel jäi eksamisessiooni alguseks **arvestusvõlgu** — neid üliõpilasi oli 421. Endiselt on halb olukord kehakultuuriteaduskonnas, kus kolmandikul (34,8%) üliõpilastest jäi arvestusvõlgu, järgnevad füüsika-keemia- (18,2%) ja ajalooteaduskond (17,0%). Ehkki rektoraat on viimastel aastatel rakendanud mitmeid abinõusid üliõpilaste õppe- ja töödistsipliini tugevdamiseks (prodekaanide operatiivnõupidamised, vahearvestuste sisseviimine, kursusejuhendajate, komsomoli- ja parteiorganisatsioonide vastavate sektorite kaasahaaramine, metoodikaalane töö jne.), on edu jäänud saavutamata. Ilmselt ei ole kavandatud abinõud olnud küllaldased või on nende elluviimisse suhtutud formaalselt. Alanud semestril peavad eranditult kõikide teaduskondade dekaanid isiklikult kontrollima ja suunama üliõpilaste õppe- ja töödistsipliini otsustavaks parandamiseks tehtavat tööd. Erilise tähelepanu all peab olema osavõtt kehalise kasvatuse ja keelte tundidest. Nendes tööl0ikudes on meie puudujäägid suurimad.

● **Nüüd lähemalt erinevate kursuste ja erialade õppeedukusest.** Absoluutne õppeedukus oli 54 kursusel 154-st, s.o. 35,1%, mis näitab kasvu tervelt 10 kursuse võrra eelmise aastaga võrreldes. Kahjuks on ka madala õppeedukusega (edukus alla 80%) kursuste arv suurenenud 4 võrra. Tõsiselt peavad töötama oma nõrgeimate kursustega füüsika-keemia-, matemaatika- ja majandusteaduskond, kus nõrku kursusi oli kõige rohkem.

Madalaima edukusenäitajaga oli vene õppekeelega rakendusmatemaatika IV kursus — 50,0%, siis kaubandusraamatupidamise II kursus — 52,2%, toidukaubatundmise I kursus — 53,3%, eesti filoloogia IV kursus — 60,0% ja eesti õppekeelega rahanduse ja krediidi IV kursus — 61,1%.

Endiselt on meil madalaim keskmine õppeedukus II kursustel (87,9%). Niisamasugune pilt on iseloomulik kogu viisaastakule, mil madalaim edukus püsis II kursustel. Alanud viisaastakul võtame olukorra parandamiseks tehtava töö süstemaatilise suunamise ja kontrolli alla, et lõpuks nendest kroonilistest raskustest jagu saada.

● **Erialade lõikes** olid nõrgimad eesti õppekeelega füüsika eriala (80,5%, eelmisel õppeaastal 88,3%) ja vene õppekeelega rakendusmatemaatika eriala (82,1%, eelmisel õppeaastal 88,3%). Nendel erialadel on ka väga suur väljalangevus ning siit madal efektiivsus. Nimetatud erialadega tehtavat tööd oleme analüüsinud ülikooli nõukogus ning võtnud vastu konstruktiivsed otsused, kuid teaduskonnad realiseerivad neid oodatust tagasihoidlikumate tulemustega. Eriti murettekitav on õppe-kasvatustöö tulemuste märgatav halvenemine füüsika-keemiateaduskonnas, just füüsika erialal, kus ilmselt ei pööratud küllalt tähelepanu üliõpilaste õppe- ja töödistsipliini vajalikule kindlustamisele.

● **Ühiskonnateadustes** kulges sessioon traditsiooniliselt edukalt: NLKP ajalugu — 95,0%; poliitökonoomia — 95,1%; teadusliku ateismi alused — 96,0%; dialektiline materialism — 93,0%; ajalooline materialism — 89,3%. Ühiskonnateaduste õppejõud lülitasid operatiivselt programmidesse aktuaalsed parteipoliitilised materjalid, L. I. Brežnevi tööd, süsteemikindlalt käsitletakse NLKP XXVI kongressi materjale.

● Sügissemestri algusest kuni käesoleva ajani oleme **eksmatrikuleerinud** 20 üliõpilast rohkem kui eelmise õppeaasta vastaval perioodil. See fakt, samuti nagu arvestusvõlglaste arvu kasv on üliõpilaste õppe- ja töödistsipliini parandamiseks tehtava töö ebapiisavuse tagajärjeks teaduskondades. Spetsialistide ettevalmistamise efektiivsuse tõstmine on direktiivne ülesanne, mille eest täielikult vastutavad dekaanid.

Teostatud analüüsist tulenevad meie põhiülesanded käesolevaks semestriks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata NLKP XXVI kongressi otsuste ja materjalide juba alanud sügavale ja plaanipärasele tundmaõppimisele kõikide erialade kõikidel kursustel. Seda tööd teevad eelkõige ühiskonnateaduste, aga ka üld- ja eriainete õppejõud. Seda vastutusrikast töölõiku suunab ja koordineerib ühiskonnateaduste nõukogu.

Kõikide teaduskondade tähelepanu keskpunktis peab pidevalt olema plaanipärane töö üliõpilaste õppe- ja töödistsipliini parandamisel, et saavutada iga üliõpilase süstemaatiline töötamine kogu semestri vältel. See on ainus tee spetsialistide ettevalmistamise efektiivsuse, nende kvaliteedi, kogu meie õppe-kasvatustöö taseme sisuliseks tõstmiseks.

PANE TÄHELE

ÜTÜ PSÜHHIAATRIA-RINGI

koosolek on **26. märtsil kl. 18 Psühhoneuroloogia Haigla auditooriumis.** Kavas ettekanne «Liitium afektiivsete häirete ravis ja profülaktikas» (A. Meos, V k.) ning haige demonstratsioon (I. Agosild, V k.).

Ringi juhatus

Ootame ajaloo-osakonna lõpetanuid

Reedel, 27. märtsil kl. 16 algab aulas ajaloo-osakonna lõpetanute kokkutulek II vilistlaskollokviumiga. Nii tähistatakse ÜTÜ ajalooringi 35. aastapäeva. Teaduslike ettekannetega esinevad vilistlased Mati Laur, Villu Tamul, Aadu Must, Harri Roots ja Jüri Kivimäe. Peetakse läbirääkimised ja valitakse Noorte Ajaloolaste Klubi uus juhatus. Pärast on võimlas korvpallimatš vilistlasvõistkondade «Eestimaa» ja «Liivimaa» vahel.

Laupäeval, 28. märtsil kl. 11 on aulas plenaaristung, mille avab rektor prof. Arnold Koop. Esinevad akadeemik Juhan Kahk («NLKP XXVI kongress ja ühiskonnateadused»), prof. Helmut Piirimäe («Probleeme Tartu ülikooli algusaastatest») ja dekaan dots. Allan Liim. kes annab ülevaate ajalooteaduskonna arengust X viisaastakul.

Kell 16 jätkub töö teadurite ja pedagoogide sektsioonides.

Kokkutulek lõpeb kohtumisõhtuga ülikooli uues kohvikus.

Kevad, ta ju algab täna

sajab sajab sajab
tuul tuul tuul
mornus mornus mornus
tühjus tühjus tühjus
süngus süngus süngus
PORI PORI PORI
ei naeratust
ei ühtki

Arvad? Kui Sinu jaoks pole... Kui pole. Kahju. Et Sinagi siis oled jõudnud, oled langenud üldhaiguse, — laia pessimismi sisse...

Nad räägivad. Nad räägivad. Nad räägivad. Nad räägivad suud viltu. Suud viltu allapoole ning vingumine hinges. Miks pead siis Sinagi?

MIS ON SUL PUUDU?

Jah, ma tean, kõige rohkem kostab vingumist äärelinna kastidest. Kõige enam. Aga osa on vingus.

VASTUSEIS ON POPP.

Kas pole midagi jäänud? Kas tõesti pole jäänud? Me arvame nii. Me peame arvama nii, et mitte minna vastuollu endaga, oma minaga, kuhu juba lapsepõlvest saati on kogunenud teadmine: «Kui palju siin elus on halba.» Kõige üle naerdakse, irvitatakse. Meie ka! Me siis niiöelda vihkame seda ja toda ja teist. Me vihkame, vihkame, oi kuidas me vihkame — vaikselt, nii tasa, et kuulda polegi — vingudes.

*

Hei! Aga mul on! Ausõna! Mul on minu isamaa. Kuplite ja orgude vaikne jõmin. Konnakrooksatus suveöös. Lõpmatu ja sünk. Enneolematu augustiöö. Minu isa, ema. Kandjad-andjad. Suurimad õpetajad. Kaduv, kuid siiski olev põlvkond. Minu armastus. Heledajuukseline tüdrukutirts. Suitsuste kohvikute muusika. Pokaalide šampanjahelin. Lõpmatu lõpmatu sisenemine. Nukker voodikriuks hommikujaheduses. Minu vihkamine. See on teine pool. Tuleb vihata, et armastada. Südamest. Halb sinna, hea teisale. Minu, meie, kõigi laulud. Öised, intrisuitsused, laulupidused, nukrad ja jauravalt viinased. Kõrirõkkavalt karjutud ja tasa, enamasti südames sõnatud. Minu, meie, kõigi tantsud. Diskokehade kiremõllud, valsside soliidsus, polkade kergus ja tulelõõmana ergastav «Tuljak». Ei saa, ei saa enam, lihtsalt peab. Oi vallad ja külad-kokkutoodud, kokkukutsutud. Oi elu. Oi ilu. Kui rohe roheline. Ja veel ja veel.

ON ON ON

Peab ju olema. Ja minu usk. Temasse ja sellesse, temasse ja sellesse ja veel paljudesse. Ja eelkõige enesesse. See annab sulle pidepunkti, toetuspinna kõigeks järgnevaks. Sa liigud? Kui palju kui palju head. Ja mul on elu. Suurim, naljakaim, uskumatu. Ja kes keelab? Igaüks saab teha oma elust meistriteose...

Kevad tuleb.

KEVAD TULI!

REIN SIKK

Rektori käskkiri

● **Keelata suitsetamine ühiselamutubades, hoonete õppe- ning tööruumides, ülikooli sööklates, kohvikutes ja einelaudades.**

● **Haldusprorektoril teha koos ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooniga hiljemalt 1. aprilliks k. a. ettepanekud suitsetamisruumide või -kohtade eraldamiseks ja sisustamiseks ühiselamutes, õppe- ja haldushooneis.**

Hiina RV kõrghariduses toimus «kultuurirevolutsiooni» ja sellele järgnenud sündmuste tagajärjel täielik langus. Toetudes ametlikele Hiina allikatele, teeb USA mõjulehe «Christian Science Monitor» Pekingi korrespondent masendava prognoosi: läheb aastakümneid, enne kui suudetakse olukorda märkimisväärselt parandada.

Hiinas on iga 10 000 inimese kohta 9 kõrgkoolis õppijat. Selle arvuga asub HRV 113. kohal maakera 141 riigi seas. Võrdluseks: Hiina naaberriigis Indias on nimetatud näitaja 5 korda suurem.

(«Международная жизнь»)

Iirimaa tudengid alustasid tänavust õppeaastat aktiivse tegutsemisega kõrghariduse ja üliõpilaste õiguste kaitseks. Rahvuslikus Kehakultuurikolledžis keeldusid üliõpilased tunnustamast uut eksamite sooritamise korda, mis teeb nende elu veelgi raskemaks ja tõenäoliselt suurendab läbikukkujate arvu. Vastuseks tudengite protestile eksmatrikuleeris kolledži juhtkond ajutiselt kogu teise kursuse enam kui saja üliõpilasega. Selle peale alustas kolledži üliõpilasühing streiki, hõivas õppehooned ja korraldas meeleavaldusi, nõudes õppemaksu viivitamatut alandamist.

Üliõpilasühing kogus ise tudengeilt kokku poole aasta õppemaksu ning keeldub nüüd juhtkonnale raha üle andmast protestiks õppetasu tohutu suurenemise vastu viimasel kahel aastal.

Meeleavaldused toimuvad ka paljudes teistes kõrgkoolides.

(«World Student News»)

Vene keel on üks tähtsamaid USA kõrgkoolides õpetatavaid võõrkeeli. Esimene vene keele kursus USA-s loeti 1896. aastal Harvardi ülikoolis, peagi ilmus vene keel teistegi Ameerika kõrgkoolide õppekavadesse. Kuid XX sajandi esimesel poolel polnud vene keele õppijate arv kuigi märkimisväärne.

Alles pärast 1958. aastat sai vene keele ja kultuuriga tutvumine Ameerika Ühendriikides õige hoo. Russistikale anti «ülaltpoolt» roheline tee. Kui 1956. a. olid vene keele kursused 173 USA kõrgkoolis, siis 1959/60. õppeaastal toimusid need juba 425 ning aasta hiljem 593 kõrgkoolis.

Praegu on vene keele õppimise võimsamaid keskusi Washington. Suured erialased kogud on Harvardi, Chicago ja Yale'i ülikoolides. Vene keele kursuse saab läbi teha praktiliselt kõigis kõrgkoolides, suurel osal neist on oma vene keele kateeder.

Paljudes USA kolledžites ja ülikoolides töötavad nn. vene toad või vene klubid. Neis «tubades» luuakse ehtvenelik õhkkond — tudengid saavad sundimatus miljöös õppida vene keelt, nautida vene köögi hõrgutisi, kuulata loenguid, vaadata filmi või lugeda venekeelseid ajalehti.

Enamik ameerika tudengeist, kes õpivad vene filoloogiat, ei saa tegelikult mingit ettekujutust tänapäeva nõukogude kirjandusest, nõukogude inimeste elulaadist. Paljudes ülikoolides on kogu suure vene nõukogude kirjanduse õpetamiseks antud vaid üks lühike kursus, mille vältel jõutakse ainega tutvuda väga-väga pealiskaudselt. Õppekavadesse on võetud ka emigrantlike vene kirjanike teoseid.

Märksa põhjalikumalt õpivad USA üliõpilased tundma 18. ja 19. sajandi vene kirjanike loomingut (iseäranis Puškini, Dostojevski, Tšehhovi, Gogoli ja Lev Tolstoi teoseid).

Vene keele õpikud on tavaliselt metoodiliselt väga head, tunnid sisukad ja huvitavad. Õppejõudude käsutuses on moodne tehnika.

(«Вестник высшей школы»)

Väljavõtted tegid
MARTIN KOBRASTE
ja KOIT POOK

Tähelepanu, Tartu regioon!

EÜE

Ka sel suvel on EÜE-81 ridades töötavast seitsmest regioonist üheks Tartu regioon (hõlmab Tartu ja Jõgeva rajooni).

Lepingupartnerid, kes annavad rohkem kui poolele tuhandele malevlasele tööd, on endised: Tartu ja Jõgeva KEK, Tartu Ehitustrust, Jõgeva MEK, Kuremaa Sovhoostehnikum, Alatskivi sovhoos jpt. Enamik on üliõpilaste töökäsi kasutanud, nii et teavad, kuidas malevlasi vastu võtta. Rühmade elukohad on kaunites paikades.

Meie vabariigi tudengite rühmi töötab Tartu regioonis 14. Pärast vaheaega võib jällegi näha interrühmi — välisvahetuse korras osalevad EÜE töös üliõpilased Ungarist ja Poolast.

Seoses ülikooli läheneva juubeliga tuleb Tartu linnale appi 240 tudengit teistest liiduvabariikidest.

Sel aastal on Tartu regiooni staap veidi suurem kui mullu. **Regiooni komandör on Margus Lepner (arstit.), vaneminsener Peep Voltri (TPI ehitust.), arst Indrek Miidla (arstit.), interkomissar Ülle Lepp (TRÜ vilistlane), teistest liiduvabariikidest meile sõitvate rühmadega tegeleb Kalev Ollo (õigust.).**

Tudeng, sa teed õigesti, kui veedad suve Tartu regioonis. Ootame kaasalöömist!

TARMO SALUMAA,
Tartu regiooni komissar

KES TEEB PARIMA PUHKEÕHTU?

TRÜ klubi kuulutab välja **teaduskondadevahelise puhkeõhtute konkursi.** Osaleja valib ise läbiviimise aja (aprill-mai), koha, temaatika jm. Klubi aitab tantsumuusika, ruumide organiseerimise jm.

Puhkeõhtuid hindab žürii. Osaleda soovijail (loodetavasti kõik teaduskonnad, sest seda arvestatakse ka sotsialistlikus võistluses) pidada sidet klubiga (tel. 75-579).

Prof. emer. H. Riikoja 90

8. märtsil sai Eesti NSV teeneline teadlane, Eesti Looduseuurijate Seltsi auliige, TRÜ medali laureaat bioloogiadoktor professor Heinrich Riikoja 90-aastaseks. Prof. H. Riikoja on üles kasvatanud kaks põlvkonda loodusteadlasi ja rajanud hüdrobioloogia koolkonna Eestis. Välja arvatud mõned noorukiaastad on H. Riikoja elu ja töö olnud seotud ülikooliga, eeskätt zooloogiakateedriga. Siin ta alustas üliõpilasena 1910. aastal ja läbis kõik õppejõuastmed kuni professori (1926. a.) ja kateedrijuhatajani. Ta oli kolmel korral teaduskonna dekaan ja 1940. aastal esimene Nõukogude-aegse Tartu Ülikooli rektor. Ka võttis ta osa ülikooli reorganiseerimisest eesti ülikooliks kodanliku perioodi alguses.

Eriti kodanlikul perioodil koostas ta hulga eestikeelseid juhendeid, käsiraamatuid ja muud õppekirjandust, avaldas tõlkeid, populaarteaduslikke artikleid, toimetas «Eesti Entsüklopeediat» ja «Väikest Eesti Entsüklopeediat».

Üle 40 aasta oli prof. H. Riikoja üks Eesti juhtivaid zoolooge. Eesti järvede ja jõgede hüdrobioloogilist uurimist alustas ta kahekümnendail aastail ja tegeles sellega nii otseselt kui ka juhendajana kuni pensionile siirdumiseni 1958. aastal. Nüüdseks on tema poolt algatatud uurimissuunad ja tema arvukad järglased viinud Nõukogude Eesti hüdrobioloogia selle teaduse esirinda ka rahvusvahelises ulatuses.

Eesti loodusteadlaste pere õnnitleb südamest prof. H. Riikoja, zooloogia Nestorit, suure juubeli puhul.

JÜRI RISTKOK

Ülikooli teadustöö saavutustest

Jätkame eelmises ajalehes alustatud intervjuud teadusprorektor prof. HERBERT METSAGA.

Mida ütlete teadustööks vajaliku aparatuuri kohta?

1980. aastaks tellis ülikool teadustööks aparatuuri 637,6 tuhande rubla eest. Sellest kodumaist 437,6 ja välismaist 200 tuhande rubla eest. Importaparatuuri saadi kapitalistlikest maadest 156,4 ja sotsialistlikest maadest 172,6 tuhande rubla eest.

Kodumaise aparatuuri puhul jätab soovida vähene varustatus optiliste seadmetega. Varustusosakond on seni suutnud kindlustada meie teadlasi vaid kümnendikuga nõutust.

Kuidas iseloomustate meie teadustöö publitseerimist?

Tublisti on X viisaastakul kasvanud ülikooli õppejõudude ja teadlaste teaduslik produktsioon.

Kui IX viisaastaku publikatsioonide üldmaht moodustas 8970,78, siis X viisaastaku publikatsioonide üldmaht on 10595,75 autoripoognat.

1980. aastal publikatsioonide üldmaht vähenes. Üks põhjustest on, et ülikooli kirjastustegevus oli möödunud viisaastakul tõsiselt häiritud paberipuuduse tõttu. Nii näiteks oli 1980. a. lõpul H. Heidemanni nim. trükikojas 20 teadusliku töö kogumikku, mille trükkimiseks ülikoolil paberit ei olnud. Paberi defitsiiti on süvendanud asjaolu, et Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium ei ole seni eraldanud kõrgkoolidele paberit vastavuses trükiste mahuga. Osa süüd on ka meie varustusosakonnal, kes peaks olema tunduvalt aktiivsem paberi hankimisel. Näiteks tellis ülikool kolmel viimasel aastal igal aastal 16 000 kg trükipaberit. Eraldati: 1978. a. — 5 500 kg; 1979. a. — 5 500 kg; 1980. a. — 6 000 kg. Varustusosakond ei teinud täiendavaid paberitaotlusi, kuigi oli ilmne, et eraldatud kogusest ei piisa.

Kasvanud on avaldatud monograafiate arv: aastatel 1971—1975 —59, 1976—1980 — 102.

Kõige rohkem on tulnud monograafiaid filoloogide sulest (29), järgnevad ühiskonnateadlased (21), füüsikud-keemikud (10) ja bioloogid-geograafid (9).

1980. a. ilmus ülikooli teadlastelt 21 monograafiat. Neist 4 monograafiat (prof. J. Lotmanilt ja prof. L. Stolovitšilt) ilmusid välismaal ja üks üleliidulises kirjastuses; ülejäänud kirjastuste «Valgus» ja «Eesti Raamat» vahendusel.

2 monograafiat on kirjutatud kaasautorluses.

1980. a. ilmusid järgmised monograafiad:

1. Julius Adojaan. Riigi- ja ühiskonnavara kaitsest. «Eesti Raamat».
2. Jüri Allik, Aavo Luuk. Nägemispsühholoogia. «Valgus».
3. Jüri Ant. Demokraatia ja sotsialism — kommunistide lahutamatud võitluseesmärgid. «Eesti Raamat».
4. Arnold Koop. О некоторых закономерностях развития и основных функциях буржуазного образования в условиях научно-технической революции. (Kodanliku hariduse arengu mõnedest seaduspärasustest ja põhifunktsioonidest teadus-tehnilise revolutsiooni tingimustes). «Eesti Raamat».
5. Eduard Laugaste. Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu, II. «Eesti Raamat».
6. Harry Ling. Põder. «Valgus».
7. Eero Loone. Современная философия истории. (Kaasaegne ajaloofilosoofia). «Eesti Raamat».
8. Juri Lotman. Роман А. С. Пушкина «Евгений Онегин». Комментарии. (A. S. Puškini romaan «Jevgeni Onegin». Kommentaarid.). Leningrad.
9. Juri Lotman. Введение в семиотику кино. (Sissejuhatus kinokunsti semiootikasse). Rooma. — 8 a. p. 1973. a. Tallinnas ilmunud monograafia täiendatud tõlge.
10. Juri Lotman. Текст и контекст. Семиотика искусства и культуры. (Tekst ja kontekst. Kunsti ja kultuuri semiootika). Rooma. — originaalne väljaanne.
11. Herbert Metsa. Ühiskondliku tootmise intensiivistamine ja majandusmehhanism sotsialistlikus ühiskonnas. «Eesti Raamat».
12. Jaan Mikk. Teksti mõistmine. «Valgus».
13. Hillar Palamets, Allan Liim, Jaroslav Raid, Mart Eller (koostaja K. Siilivask). Eesti NSV ajalugu II. «Valgus».
14. Ilmar Rebane. Eesti NSV kriminaalkoodeks. Kommenteeritud väljaanne. «Eesti Raamat».
15. Tiit Rosenberg. О социальном расслоении крестьянства в Южной Эстонии в конце XIX века. (Lõuna-Eesti talurahva sotsiaalne struktuur 19. saj. lõpul). «Eesti Raamat».
16. Vilmar Ruus. Sotsialistlikud ümberkorraldused Eestis 1940—1941. «Eesti Raamat».
17. Jüri Saarma. Kliiniline psühhiaatria. «Valgus».
18. Leonid Stolovitš. Ilu filosoofia. «Eesti Raamat».
19. Leonid Stolovitš. Esteetilise väärtuse olemus. (Природа эстетической ценности). Argentiina. Hispaania keeles.
20. Sama, Tšehhoslovakkia. Slovaki keeles.

Mõlemad L. Stolovitši raamatud on tõlked 1972. a. Moskvas ilmunud monograafiast.

21. Larissa Volpert. Пушкин и психологическая традиция во французской литературе. (Puškin ja psühholoogiline traditsioon prantsuse kirjanduses). «Eesti Raamat».

Ülikooli õppejõud ja teadlased aitavad kaasa õppeprotsessile nii ülikoolis kui ka keskkoolides. On märgata just ministeeriumide grifiga õpikute ja õppevahendite arvu suurt kasvu. Kui 1971. a. ilmus 5 ja 1972. a. ainult 2 grifiga õpikut, siis 1979. aastal oli nende arv 24 ja 1980. a. 21.

IX viisaastakul ilmunud grifiga õpikute ja õppevahendite arv oli 41, X viisaastakul — 106. Nendest 106-st 18 on mõeldud kõrgkoolidele ja 3 ilmunud keskkirjastustes.

Viimase kahe aasta jooksul on ilmunud 3 õppevahendit välismaal (kõik Soomes). Autoriteks on T. Kuldsepp ja T. Seilenthal filoloogiateaduskonnast ja dots. A. Tõldsepp keemiaosakonnast.

X viisaastakul kasvas peaaegu tuhande võrra teaduslike artiklite arv.

Eriti peab ära märkima üleliidulistes ja välismaistes väljaannetes ilmunud artiklite arvu kasvu.

(Järgneb)

10 aastat ettevalmistusosakonda

KALLE VELSKER

(Vt. «TRÜ» nr. 1, 2, 3, 4, 7 k.a.)

Teaduskondade kaupa on I ja II kursuse eksamite keskmise hinde mõningane tõus ettevalmistusosakonna lõpueksamitega võrreldes õigus- (lõpueksamite keskmine hinne 3,7, I kursuse eksamite keskmine hinne 4,2, II kursuse eksamite keskmine 4,3), kehakultuuri- (3,7; 4,2; 4,1), ajaloo- (3,9; 4,1; 4,2) ja majandusteaduskonnas (3,9; 4,0; 4,1). Kõnealuste hinnete kõige suurem langus on matemaatikateaduskonnas (4,2; 4,0; 3,9).

Ettevalmistusosakonna lõpetanute ja tööstaažiga vastuvõetute **akadeemilist edukust ülikoolis** saab võrrelda 1974—1978. a. andmetel. Sellest selgub juba varem märgatud seaduspärasus, et tööstaažiga ülikooli astunutel (T) on sisseastumiseksamite hinded üldiselt paremad ettevalmistusosakonnast tulnute (EO) vastavatest keskmistest hinnetest. Esimesel semestril saadakse mõlemal juhul madalamad hinded kui eksameil enne esimesele kursusele astumist, kusjuures keskmise hinde langus on tööstaažiga vastuvõetuil suurem kui ettevalmistusosakonnast tulnuil. Erinevust tööstaažiga vastuvõetute ja ettevalmistusosakonnast tulnute keskmiste hinnete osas I semestril ei ole. Keskmine eksamihinne semestrite vältel aga kasvab. Ettevalmistusosakonna lõpetanud saavutavad ettevalmistusosakonna lõpueksamite keskmisega võrdse semestrihinnete keskmise varem kui tööstaažiga vastuvõetud. Et semestrihinnete keskmised alates juba I semestrist kahel vaadeldaval kontingendil on praktiliselt samad, võib oletada, et ettevalmistusosakonnast tulnud ei ole ettevalmistuselt üldiselt kehvemad kui tööstaažiga vastuvõetud.

Teaduskonniti ilmnevad 1974.—1978. a. andmetel ettevalmistusosakonnast tulnute osas täiesti samad seaduspärasused kui 1971—1976. a. andmetel.

Tööstaažiga vastuvõetute korral on märgata keskmise hinde tõusu võrreldes sisseastumiseksameid semestrieksamitega vaid majandusteaduskonnas. Suhteliselt suured vahed olid tööstaažiga vastuvõetute sisseastumiseksamite ja I semestri keskmiste hinnete korral arsti-, bioloogia-geograafia- ning filoloogiateaduskonda soovijatel.

(Järgneb.)

Autasustamisi

TÖÖVETERANI MEDAL

Hilja KÄÄRIK
Salme LANG
Niina LEVITSKAJA
Karl LILLIPUU
Aino LOORITS
Nadežda LUKKI
Richard LULLA
Elfriede MUUGA
Anna MÄRS
Maie NOORMETS
Elfride NÕMM
Valeria NÄKS
Linda PIKKAT
Hilda PÕLTSAMAA
Olga RAAG
Albert REBANE
Jevdokia REBANE
Helga REDI
Berta REIER
Irja RENTEL
Valdek RITSLAID

(Järgneb)

Reedel, 13. tehti laulu

Kerges muusikas oleme kõik asjatundjad. Ammugi siis, kui mängijateks-lauljateks pole profid, vaid inimesed meie endi seast — üliõpilased. Nii võidki saalis istudes pahatihti eest, tagant või hoopis kusagilt kõrvalt kuulda häirivat ja küüniliselt kommenteerivat porinat. Tavaliselt ikka sellelt, kes ise vaevalt õppinud sõrmi kitarrile seadma ja kellele elevant pole kah just kõrva peale astunud. Neid kahte komponenti peetaksegi siis küllaldaseks, et küüniliselt kaaslasi kritiseerida. Tegelikult jääb siingi kriitika aluseks subjektiivne alge — igaühe isiklik maitse, mis põhineb stiihiliselt kujunenud laulmisharjumustel. Maitse üle aga ei vaielda. Maitse üle, nagu öeldakse, kakeldakse. Tegijal juhtub mõndagi, apsudele vaatamata proovitakse uuesti. Küllap magajale ei jäägi muud üle, kui veidi künismi kalduv pealtvaataja roll. Eespool nimetatut ei saa muidugi laiendada kogu publikule. Eks inimesi ole igasugu sorti, ka neid, kes pealtvaatajatena saalis istuvad...

Neid saalisistujaid ja ka püstiseisjaid oli **13. märtsi õhtul Tervishoiutöötajate Majas** küllaga. Jätkus esinejaidki. (Vahemärkusena olgu siin öeldud, et rohke osavõtu tõttu oleksid võinud organiseerijad värskuse ja särtsu säilitamiseks teha kontserdile pisukese vaheaja. Programm tuli pikk. Saal oli küll hubaselt kitsuke, aga rahvast tulvil. Asi kippus kurnavaks muutuma. Seda mõlemale poolele.)

TRÜ-s väljakuulutatud noorsoolaulude võistlusele antigi sellel ebausklikele õnnetumast õnnetuma päeva (13. ja reede) õhtul start.

Kas õnnelik või õnnetu? Kas kilbiga või kilbil? Vaevalt, et keegi esinejaist nii kuriioosselt oma ülesastumist võttis. Võttis või mitte, närveerimist-pabistamist siiski oli. Nii võistlejail kui ka pöidlahoidjail.

Õiglast otsust tuli tegema žürii koosseisus: Evald Raidma, Priit Pihlap, Raimu Hanson, Valdo Randpere, Anne-Liis Moss, Ülle Lepp. Ka pealtvaatajail oli õigus sõna öelda oma lemmiku selgitamiseks.

Võistlus oli stiililiselt üsnagi kirju.

Oli nii head ja huvitavat, oli ka vana ning kulunut. Pisiapsud? Häirisid pillimeeste keeli nn. umpalood, taidlushelilioojate «kolmekad» (kolme-duuri-lood: toonika, subdominant, dominant). Sellise harmooniaga loo kirjutamine esitab autorile mõnevõrra komplitseeritud nõuded, et luua kõlaliselt huvitavat ja meeldejäävat meloodiat, mitte aga kergesti saadavat läägelt magusat viisijuppi. Sai kuulda ka muusikalist «nüritsemist». Mängiti juba tuntud lugusid, seda ilmse sooviga võita publiku poolehoid. Kuid puudujäägid vokaalis ja ansamblimängus ei saanud jätta pärlugusid enam pärliteks (Kaudne lähedus originaalile pillide koosseisus ei suuda ometi üksi tagada head kvaliteeti.) Sellega satutigi libedale: kompromisslahendused heideti kõrvale, jäi ainult kaks äärmuslikku võimalust edu saavutamiseks. Pisut jäi ehk puudu ka üliõpilaslikku *show*likkust. (Või olid kõik pabistamise tõttu liialt krampis?)

Ühe õnnestunuma, ent siiski üsna tagasihoidliku katse selle poole tegi ansambel G. Ploomi juhatusel ühe paroodilise lauluga N. Baturini tekstile.

Kokkuvõtlikult olid tulemused järgmised:

I preemia — «Gruusia trio».

Täpselt. Sellise nime need kolm spordimeditsiini õppivat grusiini publikult imekähku saidki. Trio oli üllatajaks. Seda mitmes mõttes. Eelkõige oli see vaheldus meie põhjamaisusele, emotsionaalsus, tundesiirus, ehtne gruusialik vokaal. Lõunamaine temperament võitis teenitult žürii ja publiku poolehoiu.

Samas oli see meie jaoks nagu mingi uus kvaliteet (kasvõi harjumatult eripärane kitarrimängu stiil, jälle gruusialik). Laulsid nad muide mitte rahvalaule, vaid estraadiloomingut. Ja veel: kõige professionaalsemaks esinejaks tunnistati trio pianist ja bassilaulja **Amiran Dadiašvili**.

II preemia — ansambel «Kaske» EPA-st.

Nemad olid esinemisjärjekorras kõige esimesed. Eks esimestel ole ikka kõige raskem. «Kaske» sai sellega toredasti, julgelt maha. Mõnusalt päevakohased sõnad ja vaimukas vahetekst, mis meenutas parooditsemist á la «Laupäeva õhtul isaga». EPA poiste laulude juures oli tugevaim instrumentaalne külg. Parim lugu oli muidugi instrumentaalselt põhjalikult ja leidlikult läbi töötatud *reggae* — «Kartulid» (teravmeelselt kasutati rütmipillidena piuksuvaid mänguasju). Kahju, et võimenduse puudujäägide tõttu osa tekstist saali ei jõudnud. «Kaske» näitas vaieldamatult kõige paremat ansamblimängu.

III preemia — Urmas Nagel ja Heiki Lints.

Uudsena mõjus kitarri ja oreli kasutamine, mis andis küllaltki sisendusjõulise kooskõla. Määrav oli muidugi ka «feeling», mis paljudel teistel kahjuks rambipalaviku tõttu hoopis kaduma kippus. Klaver ja kitarr kõlaliselt aga väga hästi ei harmoneerunud (võimendus mängis vingerpussi). Omavahel öeldes veel niipalju, et siin oli palju U. Alenderile lähedast, pisike-pisike «Ruja»-pisik mängis kah oma rolli. Ometigi oli kogu interpretatsioon tugevalt isikupärane ja emotsionaalse laenguga. Võib öelda, et poisid olid hingega asja sees.

Nii jagati välja peapreemiad. **Publiku preemia läks Andrus Meinerile.** Teda ootab nüüd reis Alma-Atasse noorsoolaulude festivalile.

Parimaks poliitiliseks lauluks tunnistati «Kampučhea» (tekst, viis A. Meiner) ansambli «Masajas Volli» esituses. Kõige üliõpilaslikumaks tunnistas žürii G. Ploomi ansambli. Parima instrumentalistina pälvis eripreemia Peeter Untera (klaver).

Kõige parem akordionimängija oli võistluskontserdil aga ansamblist «Placebo», kes võitis žürii südamed oma «2 takti» väldanud soologa.

TRÜ 6. noorsoolaulude konkurss on lõppenud. Tore oli, ütles publik. Siit sai igaüks midagi. Ka need, kes seekord preemiasaajate hulka ei mahtunud. Eks kogemus maksab ka midagi. Kõige selle hea ning meeldiva juures jääb urgitsema üks küsimus. Kas esimese koha võitnud laul oli ikka noorsooteemaline? Grusiinide esinemine oli kahtlemata seda väärt, ent toimus ju noorsoolaulude võistlus. Tekst rahvani igatahes ei jõudnud: vaevalt keegi saalisistujaist perfektselt gruusia keelt valdas. Või ehk siiski? Žürii? Peaks järele uurima...

NB! Piltidel näeb lauljaid järgmises ajalehes.

IVAR VIGLA

on uudist

Nimelist stipendiumi saavad

V. I. Lenini nim. stipendium:
Margus Viigimaa — arstit. V k.
Anna Preobraženskaja — arstit. VI k.
Ülle Liiber — bioloogia-geograafiat. V k.
Kärt Jänes — ajaloot. III k.
Natalja Puh — majandust. IV k.
Peep Palumaa — füüsika-keemiat. IV k.
Jefim Vaisman — matemaatikat. V k.
Andrus Lauren — õigust. V k.

K. Marxi nim. stipendium:
Birute Klaas — filoloogiat. V k.
Epp Lihtsa — majandust. IV k.

N. Burdenko nim. stipendium:
Jaak Aru — arstit. IV k.

D. Uljanovi nim. stipendium:
Indrek Mijdla — arstit. V k.

E. Lenzi nim. stipendium:
Mare Sakson — füüsika-keemiat. III k.

Fr. Tuglase nim. stipendium:
Inga Koop — filoloogiat. III k.

J. Lauristini nim. stipendium:
Merike Ennomäe — ajaloot. V k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium:
Krista Muldma — filoloogiat. V k.

G. Lurichi nim. stipendium:
Iivi Taela — kehakultuurit. II k.

J. Varese nim. stipendium:
Anne Halling — filoloogiat. V k.

J. Smuuli nim. stipendium:
Jane Roos — ajaloot. III k.

K. E. v. Baeri nim. stipendium:
Tõnu Meidla — bioloogia-geograafiat. IV k.

J. Anveldi nim. stipendium:
Aili Piirsoo — majandust. III k.

W. Struve nim. stipendium:
Velle Möll — matemaatikat. III k.

V. Kingissepa nim. stipendium:
Aime Koger — õigust. IV k.

KANDIDAADIVÄITEKIRJA KAITSES
REIN LEPIK

Matemaatikateaduskonna assistent Rein Lepik kaitses oma kandidaadiväitekirja Sverdlovskis Uurali Riikliku Ülikooli erialanõukogus. Teemaks oli diskreetsete Wiener-Hopfi võrrandite üks lahendusmeetod. Väitekirja juhendas prof. Gennadi Vainikko.

PRONKSMEDAL RAHVAMAJANDUSSAAVUTUSNÄITUSELT

Elektrokeemia labori ökosüsteemide antropogeense dünaamika töörühma nooremteaduri Avo Antoni konstrueeritud anduriga hapnikumõõturit hinnati pronksmedaliga NSV Liidu rahvamajandussaavutusnäitusel. Mõõturit kasutatakse kalakasvatuses ja keskkonnakaitseuuringutel.

3 FILOLOOGIATUDENGIT MÄRJAMAAL

Märjamaa Keskkooli abituurium ja üks asjahuviline 7. klass said 6. märtsil üht-teist teada Vadjamaast, Karjalast ja Tartu Riiklikust Ülikoolist. Seda diapositiivide, ajalehe «TRÜ» abituuriumile suunatud väljaande ja 3 tudengi vahendusel. Filoloogiateaduskonna III kursuse üliõpilased Ene Klaas, Tiiu Sinisaar (mõlemad käisid suvel Vadjamaal rahvaluulet kogumas — siis need diapositiividki tehtud said) ning Anu Altmets esindasid TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi. Kaks viimatimainitut tutvustasid ka oma kursusetöid: Ann Altmets — «Muinasjutt lapse elus» ja Tiiu Sinisaar — «Kujutav kunst eesti rahvaluules».

7. klass piilus rohkem pildimaterjali poole, üheteistkümnendikud huvitusid hoolega ka jutust.

AIME KUKK

Reportaaž uuest kohvikust ehk õppejõud teevad näitemängu

Esimene vaatus. *Kodanliku riigi välisministri abikaasa võtab oma kodus vastu neegrist printsi. Nende tunded on vastastikused. Õnnehetke purustab ootamatult koju tulnud minister, kes oma mühakliku käitumisega lööb haava proua abikaasa õrna hinge.*

Esmaspäev, 16. märts. Uues kohvikus on käimas A. Antsoni «Tšempionaadi» peaproov. Kadedusega vaatavad saalisolijad neid, kes juba laval. Poolteist kuud proove on seljataga, nüüd muudkui mängiks ja mängiks. Ja missugused kostüümid! See, kes neid iga hetk vahetab, on v.-õp. Lilia Otsmaa (proua välisminister). Mees aga, kes kogu aeg nagu midagi öelda tahaks, aga ikkagi ei ütle, on v.-õp. Gustav Liiv (härra välisminister). Sikid tantsuõpetajad (õp. Paul Lääne ja õp. Lauri Linask) õpetavad daamidele (v.-õp. Lilia Otsmaa, dots. Vilma Trummal, lab. Katrin Lendok) tangot. Või vastupidi. Ühesõnaga — kõik ajavad midagi sassi, kõik on kannatamatud. Dots. Reet Kasik (kelle müüjanna roll alles kaugel ees on) püüab kogu aeg midagi saalist vahele hüüda. Tahab vist näidata, et tal kogu tekst peas on. Üleüldse püüab igaüks midagi näidata. Peale Gerda Laugaste. Tema vaatab teisi. Gerda Laugaste ülikoolis tehtud arvult viienda lavastuse ettemängimiseni jääb 26 tundi.

Teine vaatus. *Salakaval parteitegelane ja karjeristist ajakirjanik sepitsevad nõu, kuidas välisministrilt tema tool ära võtta. Samal ajal naudib proua välisminister armuröõme musta printsiga. Ootamatult saabub koju abikaasa, kes teatab, et on loobunud ministrikohast. Proua eksminister on lohutamatu, sest on raske olla tööta töölise naine. Elatise hankimiseks otsustavad kaasad korraldada maadlustšempionaadi.*

Hääl kõrvallauast: «Homme alles hakkab nalja saama... Kuigi oleks võinud valida ka mõne teise tüki...» (Hääl kuulub õp. P. Läänele, kes oma tantsuõpetaja rolli asemel ilmselt mingit kandvamat osa on himustanud.)

Teine hääl vastu: «Jah, ega see sisu midagi paku, kuid see pole ka oluline. Vaatama tullakse eelkõige mängijaid...» (Niimoodi võib teatrikunsti mõista üksnes debütant! Ja tõesti — rääkijaks osutubki R. Kasik, kelle müüja on juba ammu ette näidatud.)

Lavalolijad on muutunud rahulikumaks.

Lavastaja ilmutab teatavaid rahulolematuse märke. «Noh, mina küll täna öösel magada ei saa!», tunnistab Gerda Laugaste, sest üks osavõtja, dots. Toom Õunapuu pole proovile ilmunud. «Ja kui tal palavik on, on see mängimine talle homme lausa eluohtlik.»

Etenduseni jääb 25 tundi.

Kolmas vaatus. *Eksminister koos ajakirjaniku ning ühe teise kahtlase meeskodanikuga värbab tšempionaadist osavõtjaid. Proua eksminister ja must prints tunnevad samal ajal aga rõõmu vaid teineteisest.*

Vaatamata seitsmekümnele eluaastale pole Gerda Laugaste kaotanud kriipsugi oma sõnakusest. Seda kinnitab vähemalt üks dotsent, kes omal ajal G. Laugaste käe all tänapäeva eesti keelt õppis. Gerda Laugaste ütleb kõike ainult üks kord. Kiita saab seekord vaid spordikohtuniku osa mängiv prof. Helmut Piirimäe, kellel jutt tõesti hästi jookseb. Laituse teenib aga ära v.-õp. Tiit Rosenberg, kes tööta töölise rollis oma seisusest pääsemiseks nõustub osa võtma maadlustšempionaadist. Kuigi eeldused selleks tal ilmselt puuduvad. «Lisage siis vähemalt kuraasi!» õpetab lavastaja, rutates ette näitama, kuidas see käib. Peaproov on läbi. Kõik on ülevas meeleolus. Gerda Laugaste ütleb hüvastijätuks: «Kõige tähtsam on see, et tekstid olgu peas! Oma loengutes võite sõrmega järge ajada...» Kohmetuina tammuvad õpejõududest taidlusentusiastid hetke veel paigal, siis aga kaovad nad pimedasse märtsiöösse. Tekste harjutama. Esietenduseni jääb 23 tundi.

Neljas vaatus. *Must prints, maadluskuningas, on kadunud. Proua eksminister samuti. Salapärasel viisil on kaduma läinud ka ministripere varandus. Parteitegelane ja ajakirjanik haistavad kasulikku skandaali. Eksministri elu on kaotanud mõtte.*

17. märts. Tund aega enne esietenduse algust käib lava tagaruumides närviliselt edasi-tagasi üks mees. See on dots. Toom Õunapuu. On välja ilmunud! Aga tal on kaks palavikku: üks on 38,3 °C, teine — rambipalavik. Lavastaja jagab viimaseid näpunäiteid. Kõõgis harjutab üks paarike tangot. Dots. Toom Õunapuu meelitab prof. Sulev Vahtret veel teksti kordamise ettekäändel laoruumidesse. Tulemus — dots. T. Õunapuu muutub veelgi närvilisemaks. Trupi noorim, laborant Uko Künnap on keskkooli näitelavalt kaasa toonud üpris soliidse arvu osatäitmisi. Sellest hoolimata tunneb ta oma kelnerirolli ees tõsist aukartust. Seda, mis kandiku peal peavad seisma, teab ta nüüd päris täpselt. Kuidas viia kandik lavale nii, et need asjad kandikule ka jäävad — seda Uko veel täpselt ei tea. Aga aega harjutamiseks on. Etenduse alguseni on jäänud pool tundi.

Viies vaatus. *Tšempionaat maailmameistri nimele on alanud. Ootamatult ilmub välja kadunud proua. Skandaali ei tulegi. Neegrist printsi ja kadunud varandust samuti mitte. Uue elumõtte annab uudis, et eksministrist on jällegi minister tehtud. Kõik on õnnelikud.*

Kohvikusaali täidab sume sumin. Õhk on ootusest pingul. ENSV teenelise kunstniku Paul Kangro meistrikäe alt tõuseb mees, kelles eestlast kuigivõrd ei ole alles jäänud. See on õhtu «nael», tegelikus elus õp. Villu Tamul. Taidleja südamelähedasim ampluaa on ooperi- ja operetiaariad, neegri lavastamine on vaid varasemate keerukate lavakujude loomulik jätk. Karjeristist ajakirjaniku kartulinina alla on ilmunud ehtne koeranael. Paneb vaid imestama see oskus, millega dots. T. Õunapuu seda väikest iludusviga siiani varjata on suutnud. Tantsuõpetajatel on siiralt pugejalikud näod, keegi daam arvab koguni, et õp. L. Linaskile on liimi pähe valatud. Pinge on tõusnud haripunkti.

Neile, kelle olekust kartus lausa füüsiliselt välja paistab, esitan mõned maandavad küsimused:

MIKS ANTI TEILE JUST ROLL, KUS SÕNAGI TEKSTI EI ESINE?

Dots. Jaan Soontak, kes kehastab Ameerika esimaadlejat John Kapekit, hüüdnimega Kanada Karu: «Mulle, ja arvatavasti ka lavastajale tundub, et minu keha on väljendusrikkam kui keel...»

MISSUGUST ROLLI PEALE ENDA OMA OLEKSITE TAHTNUD SELLES NÄIDENDIS MÄNGIDA?

Dots. Toom Õunapuu: «Kõiki peale ministri. Mina mõkusid ja sarvekandjaid ei mängi.»

MILLAL LAVASTUSE KÄIGUS SAATE ARU, ET TEIE NAINE TEID PETAB?

V.-õp. Gustav Liiv, minister: «Oh, seda ma teadsin juba varem. Ega ma muidu nii rahulik oleks...»

Ja viimane küsimus: KUIDAS JÄITE OMA ORGANISEERIMISTÖÖGA RAHULE?

V.-õp. Valve Kingisepp, filoloogiateaduskonna kultuurikomisjoni esinaine: «Töö tõi ainult rõõmu. Sidemed ajaloo- ja filoloogiateaduskonna vahel on väga püsivad ja meile kõigile kallid. Seda tõestas ka näitemängu tegemine. Ja mis kõige tähtsam — taidlus, olgugi et õppejõudude oma, elab veel!»

MAIRE AUNASTE

Uut teatmekirjandust Toomel

Calvo, L. M. Diccionario ruso-espanol. — Barcelona, 1965. — 1950 lk. — S ven-his 10.

Calvo, L. M. Diccionario espanol-ruso. — Barcelona, 1975. — 1915 lk. — S his-ven 13.

Sõnastikud sisaldavad umbes 80 000 sõna. Rikkalikult fraseoloogiat, idioome, vanasõnu, kõnekäände, teaduslik-tehnilist terminoloogiat. Antakse ka grammatilisi juhiseid, geograafiliste ja mütoloogiliste nimede loetelu jms.

Griesbach, H., Schulz, D. 1000 idiomatische Redensarten Deutsch. — Berlin—München—Wien—Zürich: Langenscheidt, 1980. — 240 lk. — S sa-80.

Idiomaatiline sõnastik on varustatud selgituste ja näidetega. Vajalik saksa keelt õppivaile välismaalastele.

Günther, E. u. a. Herder — Bibliographie. — Berlin—Weimar, 1978. — 644 lk. — Bio-H 47.

Frey, H. Das grosse Lexicon der Aquaristik. — Leipzig 1978. — 859 lk. — 21 T-88.

Kleines olympisches Lexicon. — Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1980. — 297 lk. — 25 T-41.

Kramer, A. L. N. Van Goor's concise Indonesian dictionary. — Tokyo, 1978. — 360 lk. — S ing-in 1.

Klubi üritused

TRÜ UUES KOHVIKUS
Reedel, 20. märtsil kl. 19 DISKO.

TERVISHOIUTÖÖTAJATE MAJAS
Laupäeval, 21. märtsil kl. 20
PUHKEÕHTU
(programm iluvõimlejailt).

ERVIN AHIN 10

Mul, kirjandussõprade kirjandusklubi «Hüljes» aktiivse tegevliikme kt.-l, tekkis mõte, et olen 10 täis. See mõte leidis sõprade heakskiitu ja nüüd ma siis olen siin oma juubelijärgses seisundis ja natuke haige. Minu eluloo lühikokkuvõte, mis hõlmab umbes 15 masinkirjalehte, hakkab nüüd valgust nägema. Oma oletatava juubeli eel pigistasin endast välja nn. juubeliteooria, mille eest mind loodetavasti lähitulevikus ka dotsendiks tehakse. Ja mul on ka palju muid teeneid... Aga peamine — kõigepealt kavatsen avada 200-leheküljelise almanahhi «Meie juubilarid». Almanahhitööst vabad loomingulised isikud võivad vahetevahel välja anda ka kõmulisa, kus kajastatakse aktuaalseid sündmusi Tartu saunades. Peahoone ette istutan lähitulevikus puu, mille okstele pannakse rippuma juubilaride maalportreed, mis on valmistatud TRÜ kunstikabinetis. Fuajeesse ehitan purskkaevu, mille ümber minu sõbrad juubilarid täidavad oma elutöö imetlemise normi. Ja üldse kavatsen sisse seada üleüldise juubilaride päeva, millest kõrvalehoidjaid karistan administratiivkorras. Kõik, kes tahavad oma juubelit pidada, peavad lunastama tšeki hinnaga 2 rubla ja saama sellele elukohajärgse majavalitsuse templi. Alles seejärel saavad nad astuda minu klubi liikmeks. Oma teooria esimeseks ohvriks valisin sm. E. Ahina, kes lähitulevikus kavatseb taas tähistada oma järjekordset 10 aasta juubelit.

Armas Ervin! Mälestus Sinust sünnib kui sädemest tuli.

Mõnusat kasvamist!

Kirjandussõprade kirjandusklubi «Sm. Hüljes» aktiivsete tegevliikmete kt.-de kollektiivi nimel

E. AHIN

TÕDE

Kaks üliõpilast kohtuvad tänaval.

«Tere, kuhu sammu hoiad?»

«Teatrisse.»

«Millal sa siis viimati valget haljast libistasid?»

«Ei seda mäleta.»

«Aga millal teatris käisid?»

«Eile.»

VALE

Kaks üliõpilast kohtuvad tänaval.

«Tere, kuhu sammu hoiad?»

«Lähen valget haljast libistama.»

«Millal sa siis viimati teatris käisid?»

«Ei seda mäleta.»

«Aga valget haljast libistasid?»

«Eile.»

TRÜ «PEAPROKURÖRILT»

— *Leningradi mnt. 25 ühiselamus magas Minni Peetriga. Uurimine jätkub, sest siiani ei ole selgunud, kuidas see neil üldse õnnestus.*

— *Ülikooli suusapäeval avastas õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane jeti jälje. Lume sulamiseni on jälg eksponeeritud asimuudil 40°, 462 sammu peahoonest.*

— *Pälsoni tänaval maja nr. 14 ja 23 vahel jäi kollane koer auto alla. Pealtnägijad on leitud, kuid koera mitte. Üliõpilast, kes leiab kollase koera, palutakse teatada.*

— *TRÜ — EPA lahtistel malemeistrivõistlustel vangerdas bioloogia-geograafiateaduskonna tudeng Franz Karu koduloomuuseumist varastatud vankriga. Selle tagajärjel tekitas ta oma partnerile üliraskeid kehavigastusi.*

* *

ÕNNITLUSI

TRÜ korvpallihaiged õnnitlevad Tallinna «Kalevi» korvpallimeeskonda, kes juba teist aastat järjest suutis jääda püsima kõrgliigasse.

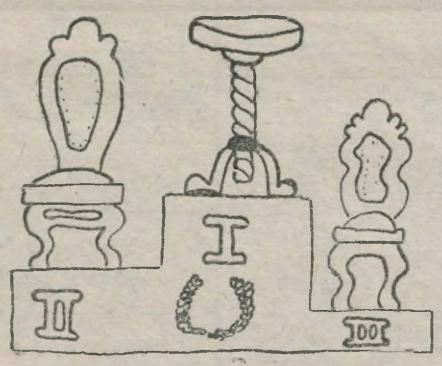

Koostanud **VEIKO PAALMA**

Doktorid. Sihkat-sahkat Vorbusele.

Mõne aja eest saabus toimetusse telegramm. Sellel seisid järgmised märksõnad: Arstiteaduskond. Tähtvere. 300 tudengit ja õppejõudu. Suusad. Vorbusele. Hea olla. Võistumängud. Vana kohvik. Üliõpilasvaimsus. Tore!

Selline telegramm ajas toimetuserahva uudishimutsema. Veidi uurimist ja pärimist ning üsna pea oli selge pilt, mis kõigi nende sõnade taga peidus. Et meie lehe lugejagi veidi toimunust osa saaks, selleks alljärgnevad read.

Tähtvere — koht, kus suusapäevaga algust tehti. Et värskes õhus olemine tervisele kasu toob, on selge kõigile. Seda enam arstirahvale. Kohaletulnud pandi ritta, rivi sai pikk. Need kõik loeti ülegi, saadi 300.

Igale väärt üritusele tuleb sõnad peale lugeda. Seekord tegid seda arstiteaduskonna dekaan prof. Lembit Allikmets, prof. Toomas Karu ja üliõpilane Jüri Laasik. Eriti jäi kohaletulnuile meelde prof. T. Karu optimismist õhkuv kaasalause suusaretkeks: «Tohtrid suudavad paigata aastas umbes 150 inimese pärgartereid. Ülejäänud peavad vaatama, kuidas profülaktikaga vältida haigestumist. Suusatamine on just üks sedasorti vahend.» Siis läks sõiduks...

... **Vorbuse** poole. Esimesed lõpetajad jõudsid kohale peaaegu üheaegselt bussiga, millel võimendid ja magnetofon. Nii et lõpetajaid võtsid vastu roki-rütmid. Esimeste finišeerijate seas oli prof. Toomas Karu. Suusatajate hulgas märkas silm professoreid Kuuno Kõrget ja Elmar Vasarat. Muuseas — rada oli päris korralik. Spordisektori juhataja Tõnu Juul istus veel hommikul ise «Burani» selga ning sõitis jäljed ette.

Veel veidi hingetõmbamist ja teemaitsmist. Siis...

... **Võistumängud.** Üks korralik suusapäev kohe ei saa ilma hasardi ja võistluspingeta. Kõigepealt oli teatesuusatamine, kus võidupärg läks ravi I kursusele. Siis tuli teatekelgutamine. Eks see vist päeva nael olnudki. Ega muidu mõned sportlased asja nii tõsiselt oleks võtnud, et õhutakistuse vähendamiseks oma juuksed maha ajasid. Asjast aga oli ilmselt kasu. Hea kehaline ja eelkõige moraalne ettevalmistus tõid võidu ravi IV-le. Võistluspäev lõppes ühe tõelise kiirlaskumisega. Võitja Tiit Vaasna (ravi III) võiks mõelda juba maailma karikavõistlustest osavõtule.

Nii see päev otsa sai, aga lust polnud veel läbi. Meeleolukas autasustamine ja teaduskonnaõhtu toimetati **vanas kohvikus.**

Küsisin: «Kuidas oli?» Vastus: «Tore oli!»

ROBERT VAKS

Nüüd me teame, et ka prof. Lembit Allikmetsal ja prof. Toomas Karul on kukkedega suusad.

AARE MÄRTSONI foto

Kas pääsen juunioride EM-võistlustele?

AIVAR OJASTU,
Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilane, meistersportlane, Eesti meister 400 m jooksus.

Miks Sa sisevõistlused vahele jätsid?

Esialgu plaanisime sees võistelda küll. Erilist ettevalmistust selleks loomulikult ei teinud, kuid trenni mõttes poleks mõned stardid paha teinud. Ent tervis vedas alt. Paari kuu eest oli kurgumandlite operatsioon. See tingis harjutamises pausi. Nüüd olen täie jõuga jälle treeninguhoos.

Plaanid suveks?

Ei julge suuri numbreid paika panna. Aga hästi joosta tahaks küll. Püüan isiklikke marke veidigi parandada.

Mõlgutan pääsemismõtteid juunioride EM-võistlustele. Vanusega saaksin täpselt sisse. Kvalifikatsiooninormigi ületasin mullu. Nii et kõik oleneb suvistest startidest. Liidus on muidugi konkurents äärmiselt tihe. Minuealisi kiireid poisse paras hulk. Eks suvi selgitab. Stiimul treenimiseks igatahes on.

Kuidas ülikooliõpingud edenevad?

Senise kolme sessiooni jooksul pole «kolme» saanud. Kerge tulemussporti õppimisega siduda küll ei ole, aga ratsionaalselt aega jaotades võib mõlemaga üpris hästi hakkama saada. Tuleb vaid tugevasti tahta ja püüda.

Küsitles ANDRUS NILK

Tuusikud

Seile aasta II kvartalis on võimalik saada järgmisi sanatooriumi- ja puhkekodutuusikuid:

Sanatooriumidesse:

Jessentuki «Avangard»	29. 05.—21. 06.	— seedeelundite h.	— 36.— rbl.
Tshaltubo «Imereti»	7. 05.—26. 05.	— närvisüsteemih.	— 42.— ,,
Druskininkai «Nemunas»	13. 05.— 5. 06.	— diabeetilised h.	— 51.— ,,
Valgevene «Pridneprovski»	19. 06.—12. 07.	— liigesteh.	— 48.— ,,
Valgevene «Ross»	28. 04.—21. 05.	— südame-vereringeh.	— 36.— ,,
Kemeri «Caika»	14. 06.— 7. 07.	— seedeelundite h.	— 33.— ,,
,, «Kemeri»	27. 05.—19. 06.	— närvisüsteemih.	— 48.— ,,
,, ,,	19. 06.—12. 07.	— ,,	— 48.— ,,
Läti «Birini»	1. 04.—24. 04.	— hingamisteede h.	— 36.— ,,
,, «Baldone»	18. 05.—10. 06.	— liigesteh.	— 54.— ,,
Pärnu «Estonia»	1. 06.—24. 06.	— ,,	— 34.50 ,,
,, ,,	8. 06.— 1. 07.	— närvisüsteemih.	— 34.50 ,,
,, «Kaevur»	23. 06.—16. 07.	— liigeste-närvih.	— 36.— ,,
,, «Rahu»	29. 04.—22. 05.	— seedeelundite h.	— 48.— ,,
,, ,,	4. 04.—27. 04.	— närvisüsteemih.	— 34.50 ,,
,, ,,	27. 04.—20. 05.	— ,,	— 34.50 ,,
,, ,,	29. 04.—22. 05.	— seedeelundite h.	— 48.— ,,
,, ,,	21. 05.—13. 06.	— ,,	— 48.— ,,
,, ,,	19. 06.—12. 07.	— ,,	— 48.— ,,
,, «Sõprus»	30. 05.—22. 06.	— südame-vereringeh.	— 36.— ,,
,, ,,	20. 06.—13. 07.	— ,, ,,	— 34.50 ,,
,, ,,	9. 06.— 2. 07.	— ,, ,,	— 36.— ,,
,, ,,	30. 05.—22. 06.	— ,, ,,	— 34.50 ,,
Haapsalu «Laine»	28. 04.—21. 05.	— liigesteh.	— 31.50 ,,
,, ,,	27. 05.—19. 06.	— ,,	— 31.50 ,,
Kislovodsk (ambl.)	2. 04.—25. 04.	— südame-vereringeh.	— 36.— ,,
Druskininkai (ambl.)	5. 04.—28. 04.	— südame, liigeste h. närvi-, günekol. h.	— 39.— ,,

Puhkekodud:

Trakai (perekonnat. 3 inimest)		13. 06.—24. 06. —	39.60 rbl.
Pühajärve (perekonnat. 4 inimest)		27. 06.— 8. 07. —	39.60 ,,
Võsu	30. 06.—11. 07. — 2 tk.	Pühajärve	26. 04.— 7. 05. — 2 ,,
,,	20. 05.—31. 05. — 2 ,,	,,	20. 05.—31. 05. — 2 ,,
Pühajärve	2. 04.—13. 04. — 2 ,,		

Avaldused esitada ametiühingukomiteele.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 556. Множества и алгоритмы. Труды по математике и механике. Тарту 1981, 400 экз., 88 с., 70 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 557. Совершенствование системы стимулов и рычагов управления хозяйственным механизмом. Труды по экономическим наукам. Тарту 1981, 300 экз., 136 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 558. Языки и культура народов востока и их рецепция в Эстонии. Труды по востоковедению. Oriental Studies VI. Тарту, 1981, 500 экз., 152 с., 1 руб. 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 559. Коррекционная работа в специальных школах. Труды по дефектологии III. Тарту 1981, 400 экз., 116 с. 1 руб.

Руководства к лабораторным работам по молекулярной физике. Тарту 1981, 500 экз., 112 с. 20 коп.

Генетика и селекция в Эстонской ССР. III конгресс Эстонского Республиканского общества генетиков и селекционеров им. Н. И. Вавилова (17—18 марта 1981 г., Таллин) Тезисы докладов. Тарту 1981, 250 экз., 100 с., 15 коп.

Задания письменного экзамена по физике для поступающих в ТГУ. Тарту 1981, 500 экз., 52 с., 5 коп.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid (konsonantühendid). Teine trükk. Paul Alvre. Tartu 1981, 300 eks., 116 lk., 20 kop.

Uurali keelte ajaloolise foneetika harjutusülesanded ja materjalid (üksikkonsonandid). Teine trükk. Paul Alvre. Tartu 1981, 300 eks., 112 lk., 20 kop.

Soome vana kirjakeele harjutusü'esanded, tekstid ja sõnaseletused. Teine trükk. Paul Alvre. Tartu 1981, 300 eks., 76 lk., 15 kop.

J. Vainu. Aegridade analüüs. Tartu 1981, 300 eks., 64 lk., 10 kop.

H. Lindmäe. Uurimistaktika III. Õppevahend õigusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 600 eks., 92 lk., 15 kop.

V. Luigaleht. Raamatupidamise alused II. Teine trükk. Tartu 1981, 700 eks., 80 lk., 15 kop.

TRÜ majandusteaduskond. Majandusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu 1981, 600 eks., 72 lk., 10 kop.

Metoodiline juhed kõrva-nina-kurguhaigete uurimiseks. Teine trükk. Tartu 1981, 800 eks., 96 lk., 20 kop.

Füüsika kirjaliku sisseastumiseksami küsimused ja ülesanded TRÜ-sse astujaile. Tartu 1981, 1000 eks., 52 lk., 5 kop.

Filoloogiateaduskonnas õpitavate erialade kutsekirjeldused. Neljas, täiendatud trükk. Tartu 1981, 500 eks., 32 lk., 5 kop.

Arstiteaduskonnas õpitavate erialade kutsekirjeldused. Neljas, täiendatud trükk. Tartu 1981, 500 eks., 56 lk., 10 kop.

Bioloogia-geograafiateaduskonnas õpitavate erialade kutsekirjeldused. Neljas, täiendatud trükk. Tartu 1981, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1008. MB-01298.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. EMSV RMAK Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1257) Reedel, 27. märtsil 1981 XXXIII aastakäik

Ülikooli päev oli juba Põlvas ja Võrus

Niisiis. Algus juubelipuhuste üritustega ka väljaspool oma õppeasutust on tehtud. Meenutagem korraks, mis siin olnud. 21. jaanuaril oli pressipäev ajakirjanikele. 18. märtsil tulid ülikooli kokku looming uliste liitude esindajad. Lõppotsuse õnnestumise kohta võime teha muidugi alles selle järgi, kuidas jõuavad juubelisündmused ajakirjandusse ja eetrisse, millised taiesed sünnivad neist arupidamistest.

Esimene üritus väljaspool ülikooli sai aga teoks Põlva rajoonis. Ülikooli esindasid rektor prof. A. Koop, teadusprorektor prof. H. Metsa, professorid H. Trass, V. Past, A. Künnap, A. Kallikorm ja J. Kalits, õppeprorektor dots. V. Haamer, dots. M. Kilp ja teadusosakonna teadussekretär M. Reinfeldt.

Nende päevade eesmärgiks on tutvustada *alma mater*'i minevikku ja tänapäeva, eriti aga õppimisvõimalusi. See pole siiski mitte ainult ülikooli, vaid ka teaduse, hariduse ja kultuuri propageerimine üldse. Põlva päeva meenutavad alumised fotod, Võru päeva tutvustab järgnev lugu.

* *

«Kas ikka tõesti pidi rektor ise ka kohale tulema?»

«Tõsijutt.»

«Ja mis seal veel tuleb?»

«Noh, õpetajad, see tähendab ikka õppejõud tulevad rääkima ja rahvapilli- või -kunstiansambli kontsert on pärast.

*

«Ülikooliga on meil siiani head sidemed ja ülikool on võrukate seas aukohal.» Nõnda arvas EKP Võru rajoonikomitee sekretär Vilve Saliste, kes ise on samuti TRÜ kasvandik — 1963. aastal lõpetas ta ajalooteaduskonna. «Ettevalmistused TRÜ päevaks algasid juba tükk aega tagasi. Siis otsustasimegi, et päeva teljeks jääb üks üritus — teaduse päev kultuurimajas «Kannel». Samas avatakse ka näitus «TRÜ 350». Teised üritused toimuvad Võru I ja II keskkoolis ning mitmes linna asutuses. Usun, et sellise katse kasutegur on üsna suur, tähtis on ikkagi vahetu kontakt. Võrul ju mingit kõrgemat kooli pole ja vaimuvärskendamine kulub marjaks.»

*

Ei teagi nüüd, kas minna ajalugu või bioloogiat proovima. Esimene õppejõud rääkis geneetikast üsna huvitavalt, aga hirmutas veidi ka. Kui ta üli[illegible]lastele ka nii keeruliselt seletab, siis on jube küll. «Produtseerima», «konventsioon», «etapp» ja muud sellised sõnad aina lendavad. Peaks mingisuguse sellise keeleseltsi looma, kes tegeleks võõrsõnade eestindamisega.

«Mall!»

«Jah?»

«Kas eile käisid ...?»

«Ei olnud seal midagi huvitavat.»

Saal niheles ja muutus veidi isegi lärmakaks. Füüsika vist eriti paljusid ei huvita. Minu arust peaks sellise päeva tegema sektsioonides — keda huvitab bioloogia, mingu sinna, keda füüsika — teise klassi. Muidu on ju neil õppejõududel ja dekaanidel ka ebamugav rääkida.

*

Vilve Saliste: «Me arutasime ka sektsioonide asja, aga jäime lõpuks siiski ühisüritusele pidama, sest ettekanded on kõik üldisemat laadi, mõeldud selleks, et keda enne asi ei huvitanud, seda hakkaks huvitama.»

*

Saali läbib kahin. Rektor on saabunud.

«Mina küll poleks arvanud, et ta nii pikk on.»

«Uhh! Ta on ju ikka kõrgkooli rektor!»

Vist on kõik õppinud ja õpetatud mehed sellise valge-hallisegu peaga, vähemalt mulle tundub nii. Vanaisa oli ka kunagi professor ja ka valge peaga, aga naabri Märdi vanaisa oli ühtviisi tumedate juustega lõpuni.

«Sõna saab Tartu Riikliku Ülikooli rektor Arnold Koop!»

3300 töötajat! Hirmus küll, ega vist rektorgi neid kõiki tunne.

«Ülikoolis on 9 teaduskonda, 83 kateedrit ja 14 uurimis-, neist 8 probleemlaborit.»

Kui tutvumas käisime, siis ei paistnud see ülikool ühti nii suur olevat.

*

Võru I Keskkooli direktor Ilmar Reiman sai filoloogidiplomi 1956. aastal. Temalgi oli hea meel näha oma kunagisi õpetajaid.

«TRÜ on meie koolis kõige populaarsem kõrgasutus praegu ja eks tänane kohtumine rektori ja ülikooli teiste juhtidega andis palju juurde. Tänini on kutsevaliku põhirõhk 11. klassil. Nii hakkavad kevadele asjad aina kuhjuma. Peaks alustama juba 9. klassist. Mulle meeldis väga rektori kõne noorteprobleemidest, eriti hea oli ka see, et RKA pani ilusa punkti.»

*

Rahvakunstiansambel on tõesti kena. Kui sisse saan, lähen samuti tantsima, mis sest, et seal on poistepõud. Kahju, et ...

Ohoh, mingi ajakirjanik või tudeng ka veel. Mis ta tahtiski? Ah, et mida ma arvan selle kohta.

«Üliõpilaste elust võiks rohkem rääkida. Loeti üles kõik majandusliku d ja õppimistingimused, aga ega tudengielu ainult sellest koosne. Mõni üliõpilane oleks võinud küll rääkima tulla.»

Tegelikult võiks see istumine ja ettekanded natuke vähem aega võtta, või siis peaks veidi vaheldusrikkam olema (ilmigi võiks näidata).

«Kasu? Kasu me saime siit kindlasti. Üht-teist rohkem ülikooli kohta teada. Meeldis!»

ANATOLI JÖGI

● Ülikooli rahvas (pildil näete teadusosakonna teadussekretäri Milvi Reinfeldti ja filoloogiateaduskonna dekaani Ago Künnapit) käis esinemas nii Põlvas kui rajooni mitmes koolis ja muus asutuses. Kaubanduskeskuse saalis avati näitus. Autudengeiks kuulutati ülikooli kasvandikud EKP Põlva rajoonikomitee esimene sekretär Maia Leosk ja täitevkomitee esimees Kalju Kermas.

● Lilled Tartu Akadeemilisele Meeskoorile.

ARVO TENNO fotod

EKP TRÜ komitees

● 23. märtsi istungil võeti NLKP liikmeks majandusteaduskonna üliõpilane Aavo Kaur ning NLKP liikmekandidaadiks bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased Jaanus Kiili ja Varri Väli ning arstiteaduskonna üliõpilased Riivo Kotkas ja Jaak Tälli.

● Komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren kõneles tööst leninliku arvestuse ja ÜPP organiseerimisel.

● Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi arstiteaduskonnas ning ühiskonnateaduste kateedrites.

● Rektor prof. A. Koop andis ülevaate juhtiva teaduslik-pedagoogilise kaadri olukorrast ja perspektiividest ülikoolis XI viisaastakul.

● Kinnitati TRÜ rahvakontrolligrupi kevadsemestri tööplaan.

Komsomolikroonika

24. märtsil avas komsomolikomitee istungi Andrus Lauren.

● ELKNÜ TRÜ komitee andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Harri Otsale (õigust. V k.), Arvo Lambile (ajal. IV k.), Ülle Ajule (õigust. III k.), Leho Kivimale (rahanduse ja krediidi IV k.), Ester Rootslasele (kaubatundmise IV k.) ja Mihhail Voihhalskile (füüsika IV k.).

● Olukorrast ühiselamutes rääkis Mati Luukas. Tööd olukorra parandamiseks ühiskodudes on tehtud piisavalt, märgatavaid muutusi aga pole. 18. detsembril 1978. a. loodi olmesektor, kes hakkas selle tööga otseselt tegelema. Komsomolikomitee istungitel on olmesektori aruandeid kuulatud 5 korda. Komitee on kinnitanud majanõukogud, kes on teinud ka olukorra parandamiseks terve rea ettepanekuid. On paranenud näitagitatsioon (parim Leningradi mnt. 89, mitterahuldavad Leningradi mnt. 25 ja Pälsoni 23). Prooviti ka praktiseerida tudengikandidaatide majutamist sisseastumiseksamite ajal teaduskonniti — vastutus suureneb. Halb on see, et teaduskonnasekretärid ei tea, mis toimub ühiselamutes.

● Kokkuvõtte taliturіaadist tegi Kalle Soa. Turiaadist võttis osa 24 matkagruppi, kokku 214 inimest bioloogia-geograafia- (79%), majandus-, füüsika-keemia-, matemaatika-, filoloogia- ja arstiteaduskonnast. Käidi Eestis, Karjalas, Koola poolsaarel, Uraalides, Kaukaasias, Altais, Sajaanides, Džungaria-Alataus, Kasahhi kurdmaal ja Arhõzis. Eesti meistrivõistlustele otsustati edasi saata 9 matkaaruannet. Praegu tehakse juba ettevalmistusi ülikooli 350. aastapäevale pühendatud taliturіaadiks.

Info. 6. aprillil toimub traditsiooniline üleülikooliline viktoriin «Suur Isamaasõda». 5-liikmeliste võistkondade registreerimise viimane tähtaeg on 3. aprillil komsomolikomitees.

Kirjandusvõistluse

žürii (esimees prof. Karl Muru; liikmed: õp. Ele Lõhmus, üliõpilased Jaan Undusk, Kajar Pruul ja Enn Lillemets) arutas läbi saabunud tööd ja jagas auhinnad järgmiselt:

I — jäeti välja andmata;

II — **HANS LUIK** (ajakirjanduse II k.), lühijutt «Kohtumine Hendrikuga» (märgusõna «Klopper») — 50 rbl.;

III — **RANNAR SUSI** (füüsika-os. lõpetanu), romaan «ETKNRLP» («Nädalaromaan») — 40 rbl.

3 ergutusauhinda — **HANS LUIK**, lühijutt «Hilisõhtud Merlega» («Viimased korrad»); **ILMAR SÄRG** (arstit. lõpetanu), lühijutt «Interni päev» («Reaal»); **KERSTI SEEBA** (saksa fil. IV k.), luulet («Lethe») — à 10 rbl.

Ära märgiti **ILMAR SÄRJE** («Retro») ja **KÜLLI MUNA** (ajakirjanduse III k., «Kullerkrist») luuletused.

● Tahe võidelda rahu ja pingelõdvenduse eest ning võidurelvastumise vastu tõi jaanuarikuus **Helsingisse kokku rahvuslikud ja rahvusvahelised üliõpilasühingud rohkem kui 100 maa esindajatega.** *Finlandia-talo*'s peetud ülemaailmsel tudengifoorumil arutati noore põlvkonna võimalusi võitluses omaenda tuleviku julgestamise nimel. President Urho Kaleva Kekkonen, selle seni tähelepanuväärseima noorsoo rahufoorumi patroon, hindas üritust kui lootustandvat märki, mis näitab miljonite noorte otsustavust astuda vastu relvastumisele ja sõjaohule.

(«Forum»)

● **Maurice Thoreze'i nimelises Moskva Pedagoogilises Võõrkeelte Instituudis** õpivad koos meie eakaaslastega noored sotsialismi- ja arengumaadest. Mullune lend koosnes 60 riigi esindajast. Selline rahvuste rohkus sobis igati tähistama meie maa suurima humanitaarinstituudi 50. aastapäeva.

Instituudis õpetatakse 12 Euroopa keelt. Nende paremaks omandamiseks on tudengite käsutuses õppe- ja teaduslaborid, kino- ja fonosaalid jms., isegi oma telekeskus. Siin loodud õppemasin «Lingua» on seni patenteeritud 30 riigis.

Instituudil on laialdased rahvusvahelised sidemed. Üliõpilased käivad teadmisi kinnistamas Inglismaal, Prantsusmaal, USA-s, Šveitsis, SFV-s, SDV-s. Nende maade tudengid tulevad praktiseerima omakorda Nõukogude Liitu.

(«Куьтура и жизнь»)

Umbes 15 000 austria tudengit elab ühiselamutes. Enamik neist ei ole rahul oma eluoluga ning nuriseb üha valjemini. Nii kõrge üüri kui ka demokraatia puudumise pärast.

Mitmeski ühiselamus on totravõitu kodukord. Näiteks Viini ühiselamus «Haus Korotan» on üliõpilastel kategooriliselt keelatud pead vastu seina toetada: sein määrdub ju. Aga on ka neid ühiselamuid, kus kord on inimlik ja suhtlemine sõbralik — näiteks «Oberösterreich-Heim».

Kõike seda ja veel palju muudki huvitavat austria tudengite püüdlustest ühiselamu demokratiseerimisel näitas Austria TV ühes saates sarjast «Ohne Maulkorb».

(«Volksstimme»)

● **Külakosti «Tuhuule» ehk tudengielu on naljakas mujalgi.**

Teadaanne.

Ühiselamus nr. 3 hakatakse nüüdsest puhkeõhtuid korraldama regulaarselt, iga kuu viiendal pühapäeval.

Mõttetoit.

Nukraid mõtteid toob pähe toit, mida pakutakse sööklas nr. 21.

Teadaanne.

Üliõpilase Petrovi pulmad on 1. aprillilt üle viidud mis tahes teisele päevale. Kutsed ja kingitused kehtivad endiselt. Pruudi nimi teatatakse täiendavalt.

Mona Lisa meie hulgas.

Kõikidele küsimustele, kuidas tal õnnestus pääseda ülikooli, vastab Lizonka Voronina naeratusega.

Lemmikhääled ...

... kõlasid kella 2.40-ni öösel ühiselamus nr. 1.

(«Студенческий меридиан»)

Väljavõtted tegi
MARTIN KOBRASTE

...aeg ruttas ja koolipoisist sai täismees

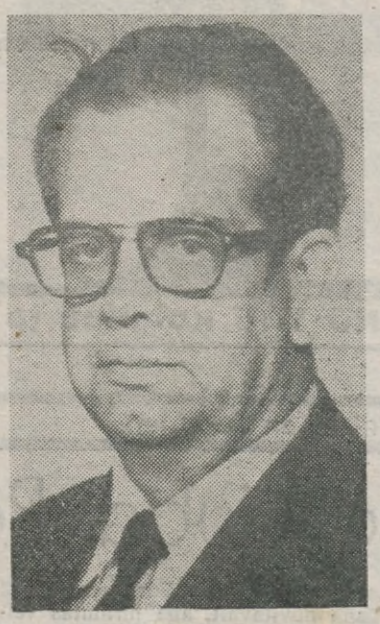

Kes teab, kas kõik ongi märganud aja kiiret lendu. Kui aga järsku mees peab oma poolesajandilist sünnipäeva, meenub nagu iseendast seos auditooriumi ja sama mehe vahel, kes istus kunagi kuulajate pingis. Ammuks see oli...

See oli 1950. aasta sügisel, kui asus tööle eesti filoloogide esimene kursus, mille koosseisus oli kenake hulk noormehi, neist enamik juba siis isiksusteks kujunenud. Nendega töötada oli rõõm. Ka naispoolel leidus nagu tavalisest rohkem mõtteavarust ja teadasaamise rõõmu. Eesti kirjanduse ja rahvaluule ring pidas siis huvitavaid töökoosolekuid täisauditooriumile. Paljud neist, kes üliõpilastena silma paistsid, on tänapäevalgi arvestatavad teadlased, pedagoogid, kirjastusetöötajad ja üldse kultuuritöö alal tegelevad. Neid ei kujundanud mitte ainult õppejõud, vaid nad ka ise mõjutasid üksteist.

Selles grupis alustas õpinguid tänapäeval tunnustatud kriitik, kirjandusteadlane ja pedagoog filoloogiaprofessor HARALD PEEP.

Sündinud Valgas 26. märtsil 1931, sai ta seal ka alg- ja keskhariduse. Keskkooli lõpetamise järel aastaks Keeni õpetajaks siirdunud, tuli ta 1950. a. ülikooli ajalookeeleteaduskonda eesti filoloogiat õppima. Õppimise kõrval töötas ta «Edasi» toimetuses, ja kui 1955. aastal riigieksamid õiendatud, sidus ta end juba lõplikult eesti kirjandusse ja rahvaluule kateedriga. Oli siin aspirant, 1957. aastast õppejõud, 1966. aastast kateedri juhataja. 1980. aastast aga juba värskelt asutatud väliskirjanduse kateedri juhataja.

Tugev enesedistsipliin, väle sulg, hoolitsus eruditsiooni laiendamise eest on iseloomulikud tema tööle, avalduvad artiklites ja loengukursustes.

1961. a. omandas ta kandidaadikraadi, väitekirja teemaks J. Vares-Barbaruse kirjandus-esteetiliste ja ühiskondlik-poliitiliste vaadete kujunemine. 1971. a. sai ta juba filoloogiadoktoriks, kaitsnud väitekirja teemal «Eesti lüürika kujunemislugu aastail 1917—1929». 1972. aastal valiti ta professoriks.

Lüürika on ikka H. Peebu üks uurimisteemasid. 1963. a. nägi maailmavalgust populaarne lühiuurimus «Lüürikast». Juba enne seda oli ilmunud lühimonograafia «Johannes Vares-Barbarus» (1959).

Koos K. Kääriga koostas ta 1965. a. ülevaatliku «Pilk Nõukogude Eesti kirjandusse», mis ilmus ka vene ja inglise keeles. Lühiülevaade «Soviet Estonian Literature» (1967) tuli ka saksa ja soome keeles.

Parima ettekujutuse H. Peebu huvidest ja laia haardega teoreetiliste küsimuste käsitlemisest pakuvad artiklite kogumikud. «Pilk peegli taha» ilmus 1967. Selles käsitletakse kirjanduskunsti teooriat ja praktikat. Kogumikus on juttu ka kirjanduse loomingulisest meetodist, kirjanduse rahvuslikust omapärast, seal vaadeldakse žanriteoreetilisi probleeme, tullakse jälle lüürika juurde, kõneldakse selle mõtestamisest ning eesti lüürika arenguloost. Eri peatükk on veel «Siurust». Huvitavaid mõtteid pakub käsitlus kirjaniku ja aja seostest. Kõik kirjutatud silmapaistva eruditsiooniga, Nõukogude ja Lääne-Euroopa kirjandusteadlaste seisukohtade tundmisega (Gorki, Plehhanov, Baldensperger, Dilthey, Ermatinger jpt.).

1978. a. ilmunud «Tähtraamat» lisab veelgi uut, žanriprobleemidesse süvenemine jätkub. Vaatlusväljal on ka meetodite ja metoodikaküsimused, näib, nagu oleksid need mingiks eeltööks suuremale monograafiale, mida ongi väga vaja.

Kolmkümmend aastat on teinud koolipoisist kaaluka asjatundja oma erialal. Jätkugu tal jõudu ja energiat astuda valitud suunas uute radade rajamiseks!

EDUARD LAUGASTE

Ülikooli teadustöö saavutustest

(Vt. ka «TRÜ» nr. 7 ja 8 k. a.)

● **INTERVJUU TEADUSPROREKTOR PROF. HERBERT METSAGA**

Kuidas on edenenud lepingulised tööd?

Lepinguliste tööde maht on kasvanud aasta-aastalt. Lepingute arv väheneb, nende maht suureneb. Läinud aastal kasvas täidetavate lepingute maht 6,2% võrreldes 1979. aastaga, nende arv aga vähenes 2,9%. Siit tulenevalt on suurenenud ka täidetava lepingu keskmine aastamaht: juurdekasv näiteks 1976. aastast on 16,1 tuhat rubla. Juurdekasv on märgatavam kui võrrelda kahe viisaastaku keskmisi näitajaid. Lepingute maht kasvas 177,8%, aastamaht keskmiselt 379,4%, sõlmitud lepingute üldmaksumus 138,5% ja keskmine maksumus 413,6%. Samal ajal aga vähenes täidetavate lepingute arv 229,1% ning sõlmitud lepingute arv 330,8%.

Järelikult kontsentreeritakse ülikoolis pidevalt lepinguliste tööde temaatikat. Seda tõendab ka alla 10 000-rublase aastamahuga lepingute arvu vähenemine.

Üheaegselt lepinguliste tööde mahu kasvuga suureneb ülikoolis ka lepingu täitjate arv. Koosseisuliste lepinguliste töötajate arv kasvas 143,2%, kohakaaslaste-õppejõudude arv 164,1%, nendest teadusliku kraadiga õppejõudude arv 170,2% ja üliõpilaste arv 210,9%. Keskeltläbi suurenes lepingu täitjate arv 173,8%, lepinguliste tööde maht 177,8%. Kui 1976. a. maksti üliõpilastele lepinguliste tööde täitmise eest 17 000 rbl. ehk 2,3% ülikooli lepinguliste tööde palgafondist, siis 1980. a. 45 100 rbl., ehk 4,1%.

Missugustes teaduskondades tehakse rohkem lepingulisi töid?

Lepingulisi töid tehakse kõikide teaduskondade kateedrites ja harulaborites peale õigusteaduskonna. Nagu igal aastal, oli ka mullu kõige suurem panus füüsika-keemiateaduskonnal (43,6% ülikooli üldmahust). Lepingulistest töödest osavõtvate õppejõudude osa on selles teaduskonnas 98,4% ning üliõpilastel 22,5%. Järgneb arstiteaduskond.

Kes tellivad meilt lepingulisi töid?

Lepinguid täidetakse nii meie oma vabariigi kui ka väljaspool vabariiki asuvatele tellijatele. X viisaastakul näiteks tehti 51% lepingute üldmahust oma vabariigile.

Aruandeaastal anti tellijatele aktiga üle lepingulisi töid 2 480 400 rubla väärtuses. Sellest summast täideti lepinguid teadusasutustele 1 487 400 rbl. eest ehk 59,9% lepingute üldmahust; tootmissettevõtetele — 495 800 rbl. eest ehk 20,0%; põllumajandusettevõtetele 93 800 rbl. eest ehk 3,8% ja teistele (tervishoiu-, kaubandus-, kultuuri-, spordi- jne. asutustele) — 403 400 rbl. eest ehk 16,3%. (Järgneb)

Järvseljal kõneldi üliõpilasteadusest

Mida ütleb tudengile niisugune nimi nagu Järvselja? Ise olen seda ammust aega EPA-ga seostanud, neil midagi nagu praktikabaasi taolist. Nii see ongi. Järvseljal asub õppe-katsemetsamajand. **13.—15. märtsini korraldas ÜTÜ vabariiklik nõukogu koos akadeemia ÜTÜ nõukoguga Järvseljal igatalvise ÜTÜ seminarlaagri.** Osavõtjaid oli kõigist kuuest kõrgkoolist. Nagu ikka kuulati ettekandeid, mis mõistagi kõik üliõpilasteadust puudutasid. KKEH minister I. Nuut kõneles kõrgkoolide ees seisvaist ülesandeist spetsialistide ettevalmistamisel; NLKP XXVI kongressi muljeid ja põllumajanduse uusi ülesandeid tutvustas Tartu Näidissovhoosi direktor H. Parik. Üliõpilasteaduse saavutusi vaagis ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees, TRÜ dots. J. Tammeorg.

Aasta-aastalt on kasvanud ÜTÜ-st osavõtt, samuti õppetööväline kaasalöömine. Nende arvude poolest võib Eesti kõrgkoole kiita. Auhinnatõidki on parasjagu. Läinud aastal tuli üleliidulistelt konkurssidelt 5 medalit ja 10 diplomit. Kõige paremini läks EPA-l: 3 medalit ja 2 diplomit. Rohkem võiks paremaid üliõpilastöid publitseerida ning tulemusi rakendada.

Rahuloluks pole teadusetegemisel vist põhjust iialgi. Kuhu siis edasiareng jääks? On ju veel ÜTÜ ringe, kus hoogu sisse ei saada, kus juhendajate vähene suunahoid. Oma õppeasutuse mõningaid ringe tutvustasid tudengid ise. Ülikoolist rääkis ajalooringist teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees Mart Laar, füüsikalise biokeemia ringist keemiaosakonna ÜTÜ nõukogu esimees Peep Palumaa ja arstiteaduskonna ringidest teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees Margus Viigimaa. Diskussioonist jäi kõlama: olulised on sidemed õppejõudude, vilistlaste ja teiste kõrgkoolidega, ÜTÜ ringe tuleb üliõpilasele hakata tutvustama juba I kursusel, tutvustada ja analüüsida uut erialakirjandust, ring on elujõuline enamasti siis, kui tal on traditsioonid.

Seminarlaagri paiga tegi lähedasemaks Järvselja õppe-katsemetsamajandi juhataja H. Kasesalu. Ta rääkis seal tehtavaist üliõpilaste töödest ja näitas slaide. Metsateadus tänapäeval ja tulevikus oli teemaks Metsanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituudi asedirektoril I. Etverkil. Tingimata tuleb öelda, et iga ettekande järel oli palju küsimusi. Ilmselt põhjustas seda sundimatu õhkkond, mis on neile ÜTÜ üritustele tavapäraselt omane.

Mida keegi omast ja teistest kõrgkoolidest teab, tehti kindlaks viktoriinis. Ega palju teatagi. Näiteks koguni mitte iga kooli rektorit. Paremusjärjestus kujunes niisugune: TRÜ, TPI ja EPA (II), TPedI ja ERKI (III), konservatoorium. Tudengitaidlusel oli see-eest vaimukust ja nooruslikkust.

Mida veel tehti? Suusatati, tantsiti, vaadati ERKI «Päratrusti» filme, kuulati EPA poiste ansamblit «Kaske» (võitsid TRÜ laulukonkursil II koha!). Ja kauaks jääb muidugi meelde matk talvisesse ürgmetsa.

KERSTI KALL

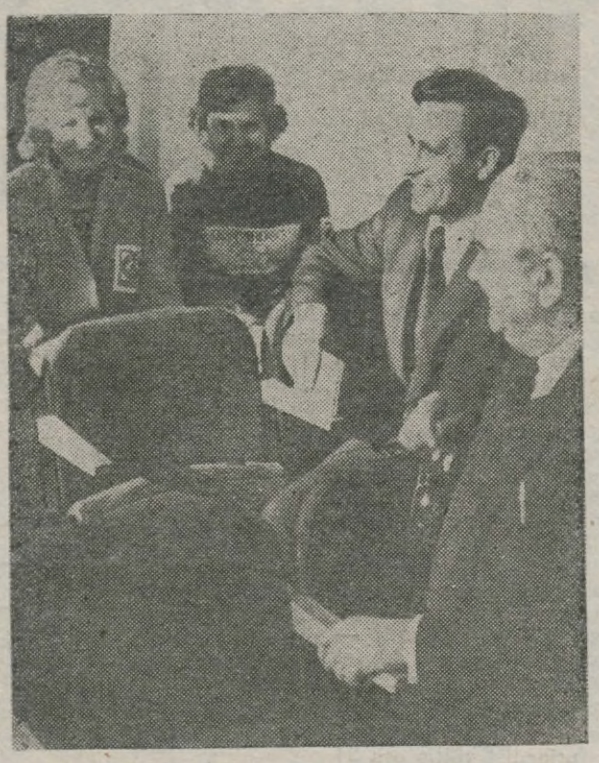

● «Elutõulisi ringe on TPI pabereis kõrjas 33,» ütles instituudi ÜTÜ nõukogu esimees dots. Milvi Loitve. «Elujõulisteks peame niisuguseid ringe, kes ka oma üritusi korraldavad.» Vestlushoos on veel TPI informatsioonitöö lemõse kateedri vanemõpetaja Lukreetsia Saks, EPA rektor dots. Nikolai Kozlov ja ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg.

● Järvseljal pidavat olema Baltimaade kõrgeimad (47 m) kuused. Kui nii kõrged, ega nad siis ühe pildi peale mahugi. Matka talvisesse ürgmetsa juhendas EPA dots. Lembit Muiste.

JAAK KARU fotod

TEATRIKUU

Seisundist kombeka aplausini

● *Kui põlevate raamatute ving, kui lõuendite puruksrebimise kärin, kui kirve ja klaveri kokkupuutekolin, kui kõige oleva olemafukssaamine, taas tühjus, muutumine eimillekski. See on seisundi surm...*

On teatrikuu. Käiakse teatris. Saadakse teatrielamusi. Räägitakse teatrijuttu. Lobisetakse teatrilobinat. Igaüks isemoodi.

Teatrielamus — millest see algab? Minu jaoks seisundist. Sellest hetkest, kui sa enam ei taju mängu laval. Kui kõik juba lihtsalt ON. Reaalsuse kadu. Seisad kui kõige keskel. Ja liigub ja räägitakse, sinu ümber ja sinus eneseski. Alati ei jõua selleni. Mitte alati...

Aga teinekord lööb öös täht särama. Taevasügavuses liigub miski. Kõikjal käivituvad tundmatud hoovad. Sa ei ole enam sina ise. Ja tunned sellest rõõmu. On uus mittemaine tajumine, ebaargine. Kõik ümberpöördult, teistes värvides.

Ja kohe, kohe väljud ruumist. Keegi «hea inimene» ju aitab. Selleks on väga vähe vaja — üks tabav repliik etenduse ajal peaosalise juuste värvi kohta, šokolaadipaberi krõbin ja himur matsutus. Ja taas oled maisuses.

Maisus — kas tõesti armastame seda kõike maist nii, et ei suuda sellest hetkekski lahkuda? Elu on tunnetamine. Hetketunnetus, seisund — see on uus kvaliteet, teisitinägemine. Miks hävitada kordumatut? Reaalne maailm tuleb ju nagunii tagasi, ei maksa kiirustada...

* * *

● *Üle kõige meeldivad mulle vaikusega, aplausita lõppevad etendused. Kõik sinus säilib. Ja aitäh sellele «heale inimesele», kes siiski suutis oma kombetäitmistungi tagasi hoida, ei hakanud plaksutama. Keskpärane aplaus — see on null. Ovatsioonitorm — see on elamus, mis vajab väljendamist. Kollektiivne rõõm, nauding ja tänu. Ent seegi lõpeb pea — ikka tahab keegi garderoobis esimene olla...*

Aga vaikus. See on sisemine kirgastus. Hinge põlemine. Sügavaim kummardus. Ja näitleja teadmine, et ta suutis saali mõtlema, vaikima panna. Seda juhtub harva — meil on aplausihimuline publik. Aplaus — see on komme...

* * *

● *Ja kui suudad teatrimajast salakesi väljuda, kõrvale põigelda tavaküsimusele «Kuidas meeldis?» vastamisest, kui suudad garderoobirüsinast kõrgemal olla, kui suudad sulgeda kõrvad etendusejärgsele olmemelule, ja kui veel tunned, et sinus on midagi tõelist etendusest säilinud, siis oled õnnelik. Teed hinges maani kummarduse näitlejatele. Tood lavale sületäie olematuselilli...*

TÄNA ON RAHVUSVAHELINE TEATRIPÄEV.

Kuidas hoida enda ja teiste seisundeid?

Kas mõtleme täna sellele?

REIN R. SIKK

10 aastat ettevalmistusosakonda

KALLE VELSKER

(Vt. «TRÜ» nr. 1, 2, 3, 4, 7, 8 k.a.)

6. Ettevalmistusosakonnast eksmatrikuleeritute sisseastumisest ülikooli.

Neist, kes eksmatrikuleeritakse ettevalmistusosakonnast mais, juunis ja eriti juulis lõpueksamite mittesooritamise tõttu, üritavad paljud ülikooli astuda veel samal aastal konkursi korras.

1978. a. uuriti 1970/71.—1976/77. õ.-a. kolmel viimasel kuul ettevalmistusosakonnast eksmatrikuleeritute edasiõppimist ülikoolis. Päevasest osakonnast eksmatrikuleeriti mais, juunis ja juulis 204 inimest, kellest sai konkursseksamitega I kursusele 48. Palju eksmatrikuleeritutest augustis eksameil käis, ei tea. Vastuvõetud 48-st oli 46 eksmatrikuleeritud ettevalmistusosakonnast lõpueksamite mittesooritamise tõttu juulis. Neist astus 36 samale erialale, 45 aga samasse teaduskonda, kuhu soovis ka ettevalmistusosakonna kaudu. Sissesaanud 48 isikust oli 1. märtsiks 1978 ülikooli lõpetanud või õppis veel 33. Teaduskonniti oli vastav protsent kõrgem majandus-, siis bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskonnas.

Küsimus polegi selles, milline on ettevalmistusosakonnast eksmatrikuleeritute õppeedukus ülikoolis, vaid selles, kuidas lõpueksameil «ära tunda» neid, kes siiski suudaksid ülikoolis õppida. Probleem on üleliiduline, sest mõni aasta tagasi tehti kohustuseks ettevalmistusosakonna suulistel lõpueksamitel arvestada aasta jooksul tehtud tööd.

Õppeaastail 1974/75—1976/77 ettevalmistusosakonnast eksmatrikuleeritutel (varasemad andmed puuduvad), kes I kursusele vastu võeti, oli lõputunnistuse keskmine hinne 3,9 ning I semestri eksamite keskmine hinne 3,7.

Viimasel kolmel aastal (1978—1980) on jälgitud vaid ettevalmistusosakonna lõpueksameil mitterahuldavaga hinnatute sissesaamist ülikooli. Neil aastail ei sooritanud ettevalmistusosakonna lõpueksameid 57 inimest. Neist 19, s. o. kolmandik, sai aga ülikooli üldise konkursiga. Viimastest eksmatrikuleeriti 9 meie osakonnast bioloogiaeksami mittesooritamise tõttu.

Bioloogiaeksamil käijate arv moodustab üldisest lõpueksamite arvust 10—11%. Lõpueksamite mittesooritamise pärast eksmatrikuleeritutest (57) sai mitterahuldava hinde bioloogias aga rohkem kui kolmandik. Seejuures oli bioloogiaeksam neljast eksamist järjestuselt teine või kolmas. Bioloogiaeksami tõttu eksmatrikuleeritutest (22) sai siiski I kursusele 9. Seejuures sooritas augustis bioloogiaeksami hindele «3» 1, hindele «4» 4 ja hindele «5» 4 inimest (keskmine 4,3). Võrreldes augustis saadud hindeid ettevalmistusosakonna aastahinnetega, selgub, et hinne ei langenud ühelgi juhul kõnealusest üheksast (tõusis aga 6 juhul).

Öeldu kinnitab veel kord oletust, et mõningates õppeainetes ei arvestata lõpueksameil küllaldaselt aastahinnet. Võimalik, et sellise talitusviisi tagamaaks on usaldamatus ettevalmistusosakonnas õppetööd tegeva õppejõu suhtes. Nagu näha augustis saadud hinnetest ja nende heast kooskõlast aastahinnetega, ei ole selleks aga põhjust. Vahel öeldakse, et mis siis sellest halba, kui inimene ei saa ettevalmistusosakonna kaudu ülikooli, kuid saab seda üldise konkursi alusel (põhimõttel «lõpp hea, kõik hea»). Osaliselt on see õige, kuid eksamid ei ole siiski rõõmupidu. Pealegi jäävad ka ettevalmistusosakonna vastavad näitajad asjatult väiksemaks, ilma et teaduskonnad pääseksid «nullikatest».

Esitatud ülevaatest ilmnesid mõnedki positiivsed ja negatiivsed momendid ettevalmistusosakonna töös. Organisatsiooniliselt on ilmselt tarvis parandada ettevalmistusosakonna ning teaduskondade koostööd, mõningates teaduskondades ka suhtumist ettevalmistusosakonnast tulevasse kontingenti. Palju annab veel ära teha komsomolikomitee, rühmajuhendajate ja ettevalmistusosakonna koostöös.

Uurides põhjalikumalt ettevalmistusosakonnast tulnute edasijõudmist ülikoolis, vajaks selgitamist, kaugele (millise kursuseni) üldse ulatub meie osakonna mõju ühel või teisel erialal. See aitaks otsustada, millised puudujäägid on pärit ettevalmistusosakonnast, millised mujalt. Mõnelgi korral on olnud mõtteavaldusi, kus puudujääke loetakse iseenesest mõistetavalt ettevalmistusosakonnast pärituks, positiivset aga mitte. Sellise suhtumise parandamiseks ja objektiivsete andmete saamiseks oleks tarvis, et just teaduskondades analüüsitaks erinevate vastuvõtukontingentide õppeedukust jm.

Reedel, 13. tehti laulu

● 1. Uskumatu! Grusiinlased laulsid end esimeseks.
● 2. Žürii kuulab, mõtleb, arutab. Pildil vasakult Raimu Hanson, Ülle Lepp, Valdo Randpere, Evald Raidma ja Priit Pihlap.
● 3. EPA ansambel «Kaske» tuli teiseks.
● 4. Eest ära! Lauljad tulevad!
● Kes veel laulsid, kuidas laulsid, mida hinnati — sellest kirjutasime eelmises lehes.

EVALD VELDEMANNI fotod

on uudist

MEENUTATI ANATOOMIA-PROFESSORIT

23. märtsil oli ÜTÜ anatoomiaringi koosolek harilikust pidupäevasem. Peeti meeles ülikoolis 25 aastat töötanud **anatoomiaprofessorit August Rauberit, kelle sünnist möödus 140 aastat.**

Juubilari tööst tegi ülevaate I kursuse üliõpilane Tiina Gorlatš. A. Rauberit loetakse üheks väljapaistvamaks oma ala teadlaseks. Ta on üles kasvatanud mitu põlvkonda arste ja teadlasi, kellest võiks nimetada näiteks N. Burdenkot, F. Leppa, A. Valdest jt. Maailmakuulsaks tegi teda anatoomiaõpik. Vanas anatoomikus rajas ta muuseumi, kus on säilinud tema enda valmistatud preparaate.

Sel päeval jäi tema kalmu Raadil kaunistama ratsuritähe helepunane õis.

AET HABERMAN,
arstiteaduskonna I k.

NÄITUS TOOMEL

23. märtsil möödus sada aastat prantsuse kirjaniku Roger Martin du Gardi sünnist.

Toome raamatukogus on sel puhul avatud näitus, kus on eksponeeritud ka tema peateos — 8-osaline sariromaan «Perekond Thibault» (1937. a. Nobeli preemia) mitmes keeles ja trükis.

Näitus jääb avatuks 24. aprillini.

ENE TAMMISTU

KÕIK PILDI PEALE!

Kõigil TRÜ üliõpilastel on võimalus osaleda ülikooli suurüritusel — ühispildistamisel —, mis toimub juubeliettevalmistuste raames. Meie maa fotofirmade koostöö tulemusel on firmas «Zenit» valminud unikaalne pildikombain «AK-Super», mis võimaldab üheainsa ülesvõttega jäädvustada kuni 5000 inimest. Ära kasutades soodsat momenti, toimub suurüritus järgmisel kolmapäeval. Kogunemine peahoone ees kl. 9.50. Dekaanidel tagada võimalikult massiline osavõtt.

MARTIN KOBRASTE

«RIJA-RIJA»

on Mari RÜ mari filoloogia üliõpilaste etnograafiline ansambel, kes tuli Eestisse esinema. Lühitutvus Tartu publikuga sai teoks teisipäeval «Vanemuise» teatrikülastajate konverentsil. **Täna kl. 19 antakse EPA üliõpilasmajas** täispikk kontsert mari rahvamuusikast ning tantsudest.

Ansambli lõid 1977. aastal Juri Anduganov, MRÜ mari filoloogia kateedri vanemõpetaja, ja Oleg Gerassimov, rahvamuusikateadlane, Palantaj-nimelise Joškar-Ola Muusikakooli õppejõud. Nemad juhivad kollektiivi ka praegu.

«Rija-rija» kunstiliseks põhimõtteks on rahvaehtsa esituslaadi järgimine. Repertuaari tarvis valib iga liige palu oma kodukandi rahvaloomingust ning õpetab neid ansamblile.

Lokaalsete iseärasuste leidmiseks ja säilitamiseks muusikas analüüsitakse õpitav O. Gerassimovi juhendamisel. Püüeldakse selle poole, et esitataval oleks traditsioonipärase muusika- või tantsunäitena ka teaduslik väärtus. Selleks käiakse ekspeditsioonidel folkloori kogumas ja õppimas päris-rahvalaulikuilt. Ka rahvariided ostetakse küladest, et oleksid ehtsad.

Ansambli juht Juri Anduganov on õppinud TRÜ aspirantuuris ja kaitsnud siin kandidaadiväitekirja. Tartu-päevist on tal loomingulised sidemed ansambliga «Hellero». Nüüdsel Eesti-sõidul ollaksegi «Hellero» külalisteks. Peale Tartu esinetakse veel Viljandis ja Tallinnas.

HANNES VOOLMA

MANDARIINIPARTII GRUUSIAST

Saime rõõmustava sõnumi Tbilisist. Sealse RÜ eestvõttel saadeti eile Tartu poole teele ešelon mandariinidega. Lõunamaised hõrgutised jõuavad kohale eeldatavasti teisipäeva õhtuks. See tähendab, et juba kolmapäeva varahommikul kella 7.30-st on kõigil üliõpilastel võimalik mandariine osta Pälsoni t. 14 puhvetist.

NB! Kaasa üliõpilaspilet.

MATIUS JÄÄLING

PROTESTIKIRI

Seoses viimases «TRÜ» numbris aset leidnud jämeda nimemoonutusega, mis puudutab ennekõike lutikaliste õilsat sugu, avaldame meie, voodilutikad sügavat nördimust ja otsustavat protesti. Teatame, et meie ametiau ja väärtolemine on saanud jultunud mõnituse osaliseks. Eeltoodut arvesse võttes nõuame toimetuselt kohest vabandamist ja meie täieliku, õige nime CIMEX LECTULARIUS kasutamist. Soovitame toimetusel heaga lõpetada sellised naljad, mis võiksid kahjustada meie reputatsiooni ühiskondlikul hierarhiaredelil, ning pigem aidata kaasa meie positsiooni tõusule.

Allkirjad
(loetavad ja mitteloetav)

*

Kui sündis pojapoeg, pani vanaisa seemne mulda.

«See puu läheb lehte siis, kui minu pojapoeg lõpetab ülikooli,» ütles vanaisa.

Pojapoeg lõpetas ülikooli, kuid puu oli kuivanud.

«Miks?» küsis pojapoeg.

«Muld oli kehv,» vastas vanaisa.

V. P.

VÄLISMAALT: SUURUSEHULLUS JA HULLUSE SUURUS

«Õnnitlen teid suurte saavutuste puhul,» ütles õppejõud, kui üliõpilane oli võitnud konkursil esikoha.

«Tänan, kuid mu saavutused olnuks tunduvalt suuremad, kui polnuks teid,» vastas üliõpilane ja võttis vastu lilled.

«Kas vahetame siis kohad või?» küsis õppejõud.

«Vahetame,» vastas üliõpilane ja mõlemad astusid poolringi võrra edasi.

«Õnnitlen teid suurte saavutuste puhul,» ütles üliõpilane ja ulatas õppejõule lilled.

«Tänan, kuid mu saavutused oleksid tunduvalt suuremad, kui polnuks teid,» vastas õppejõud.

V. P.

ABIKS ATEISTILE

Üks usin skolaar küsinud kord Martin Lutherilt, millega tegeles vanajumal tolle pika-pika aja enne maailma loomist.

«Ta istus kasesalus,» vastanud seepeale papa Luther, «ja lõikas vemblaid, et nuhelda neid, kes nii rumalaid küsimusi esitavad.»

T. M.

OST-MÜÜK ÜHISELAMUS

1960. Ostan ajakirja «Looming» aastakäigud.

1965. Ostan F. Dostojevski kogutud teosed.

1970. Ostan «Eesti Entsüklopeedia».

1975. Müün ansambli «Heep» plaate, naiste import pesu ja kuld kõrvarõngaid.

1980. Müün tükikest punk-rannikust: kostüümi «SAFARI» (ei ole päris present) ja ühe vanaisa vana lipsu.

1981. Müün ja ostan kõike.

V. P.

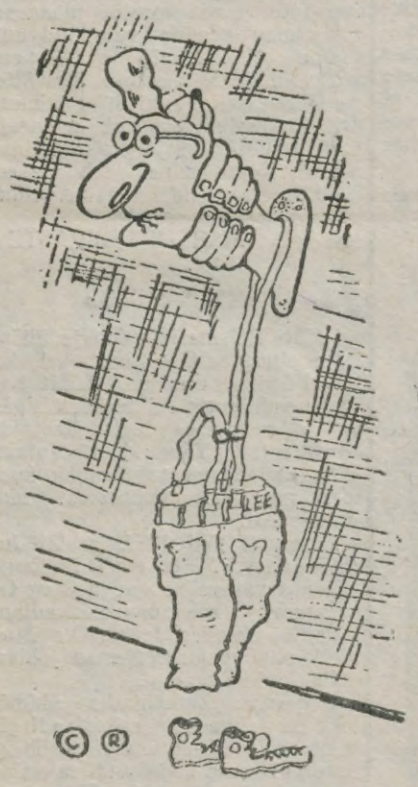

● Joonistused VEIKO PAALMALT

ÜLIÕPILASKONKURSI

«NLKP XXVI kongress ja marksistlik-leninlik filosoofia» II voor (kirjalik töö) toimub 27. märtsil kl. 19 ühiskonnateaduste majas auditoorium 212.

Konkursikomisjon

EÜE ÕPPUSELE!

Rühmakomandöride ja -komissaride esimene õppus toimub **teisipäeval, 31. märtsil kl. 20.05** komsomolikomitees.

Tule kindlasti!

ALMAVÜ

korraldab üliõpilastele — ALMAVÜ aktivistidele **autokursused**. Soovijatel registreeruda teaduskonna ALMAVÜ esimehe juures. Õppetöö algab 6. aprillil kl. 16.15 Gagarini 1.

MALEKLUBIS

Teisipäeval, 31. märtsil kl. 17.30 algavad **ülikooli malemeistrivõistlused**. Turniir toimub linna maleklubis (Magasini t. 1). Osavõtuõiguse tagab I järk. Registreerimine ja loosimine enne I vooru algust.

KEVADKONTSERT

«Vanemuise» kontserdisaalis 5. aprillil kl. 15 **kõrgkoolidevahelise taidluskonkursi puhul TRÜ isetegevuslaste** SUUR KEVADKONTSERT.

Esinevad koorid, rahvakunstiansambel, puhkpilliorkester, rahvapilliorkester, draamaringid, ansamblid «Meedium» ja «Rentaablus», parimad solistid, deklamaatorid, iluvõimlejad, liikumisrühmad jt.

Pääsmete eelmüük alates 30. märtsist kontserdisaali kassas ja TRÜ klubis (Tähe 3, tel. 75579) ning peahoones esmaspäeval, 30. märtsil ja teisipäeval, 31. märtsil kl. 13—15.

NOORTEMAJAS «SÕPRUS»

Reedel, 27. märtsil kl. 18 **TAIDLUSKONKURSS.** Kl. 20 Disko.

Pühapäeval, 29. märtsil kl. 12 **TAIDLUSKONKURSS.** Kl. 20 tantsuõhtu ansambliga «Meedium».

Burdenko tänav saab korda

Mullu ilmus meie ajalehe 26. ja 28. numbris dots. J. Reineti artikkel «Mida ei tohiks unustada Tartu juubeliaastal». Autorile vastas linna täitevkomitee esimees N. Preiman. Kirjast võib lugeda, et seoses ülikooli läheneva juubeliga on kavandatud ulatuslikumad heakorratööd ka Burdenko tänavas. Elamus Burdenko t. 55 (seal on elanud N. Burdenko ja Fr. Tuglas) alustati kapitaalremonti juba möödunud aasta lõpul. Remonti läheb ka Burdenko t. 57 (seal elas samuti N. Burdenko). Alustatakse Kastani tänaval nende majade taga olevatele aedadele piirdetara ehitamist. Samuti remonditakse ja värvitakse Burdenko t. 61 (elas D. Uljanov) fassaadid.

Monumentide perspektiivplaani järgi paigutatakse A. H. Tammsaare monument koos H. Treffneri kooli omaaegset asukohta tähistava kiviga Emajõe kaldapealsesse parki. Fr. Tuglase mälestussammas on planeeritud samuti Emajõe vasakule kaldale 1986. aastal kirjaniku 100. sünniaastapäevaks.

Vastuseks ajalehes nr. 2 k. a. ilmunud artiklile P. Kerese üliõpilasaegsest elukohast kirjutatakse, et matemaatikateaduskonna üks auditooriume saab P. Kerese nimeliseks ning sinna paigutatakse tema bareljeef. Pärast kapitaalremonti Kastani t. 17, kus meie malesuurmeister üliõpilaspõlves elas, pannakse ka sellele hoonele memoriaaltahvel.

Dots. J. Reinet pöörab oma kirjas toimetusele veel kord tähelepanu sellele, et memoriaaltahvleid vajaksid ka majad Burdenko t. 59 (kus elas A. T. Tammsaare), 55 (Tuglas), 10 (Veske) ja Kastani 4/6 (Semper).

Ta teeb ettepaneku eesti keele, kirjanduse ja rahvaluule kateedritele ning Kirjanike Liidu Tartu osakonnale sellele kaasa aidata.

Seoses ülikooli juubeliga on J. Reinetil mitu ettepanekut teistelegi teaduskondadele. Toimetus andis tema kirja edasi juubelikomisjoni memoriaaltoimkonnale, kes vastab neile küsimustele lähemalt.

Repliik

Ikkagi trükiviga

(vt. R. Vaksi artiklit «TRÜ-s» nr. 7. k. a. «EÜE Lõuna regioon»)

Kolleegide ja sõprade soovil istusin ka mina ajamasinasse, et tänavuse tulikuuma ja imekauni suve südamikus kohtuda «ajakirjanik» Robert Vaksiga.

Tuule käes kahiseva EÜE tammehiie varjus kohtusingi särava ja rahuloleva näoga tulevikuinimesega — ei saa mainimata jätta, et EÜE-st kirjutavad kõige intelligentsemad ja jõulisemad leheneegrid. Ja nagu asjaosalise käest teada sain, on paberimäärimise isiklik komplekspaan kuhjaga täis ja ületatud. Kirjutamislust ei näi aga kahanevat.

Eemal pakuvad varju õrnalt sahisevad pärnad.

Hämardub. Makulatuuripunkt ei jõuagi kõike pakutavat «Lennujaama» vastu vahetada. Aeg on ajamasinasse ronida, sest lugu tarvis lehte panna...

REIN LANG,
malevlane

Pilt

Nältusel oli neid palju — uhkeid, ambitsioonikaid, sõltumatuid. Igaüks elas oma raamitud elu nii nagu oskas.

Ent ühest pildist ulatus välja mingi kummaline hõõguv helk, otsekui oleks keegi seda seestpoolt valgustanud. Huvitav... Astusin lähemale, tema võimusesse. Mind valdas lumm — nagu oleksid end kiirel autosõidul unustanud rataste alla vaatama, kõigis meeltes küsimustekramp: kuhu kaob tee? Kerib end rataste ümber? Ning kihutava maa jõud sunnib kummarduma üha ettepoole ja ettepoole... Lõppu ei ole, algust ei ole, on vaid minek; minek, mis on teistpidi tulek.

Ikkagi ta kiirgas. Pilt nagu lend läbi maa ja kukkumine vastu taevatagust. Siis muutus ta valgeks säbruliseks suitsuks läbi kevade, suve, sügise ja talve...

Jäin pildi ette kauaks. Tema tõmmet olen hiljemgi tihtipeale tundnud. Sest pilt oli ju oma looja läbi õelnud: «Sinagi otsid ja loodad leida. Küllap leiadki. Ja nüüd mine, sest pilte on veel...»

Alles pärast sain aru, et see pilt oli minus enne juba olemas. Sellest too kummaline helk tuligi.

KÄRT HELLERMA

Spartakiaadifookuses korvpall

- **Mõttemõlgutusi sissejuhatuseks.**
- **Kas naistest parim filoloogia?**
- **Ühest (mängu)elamusest kommentaaris.**
- **Kes keda? KKT IV — KKT III.**
- **Pisut VTK talvisest mitmevõistlusest.**
- **Bio-geo juhtimisel esimene pool.**

● Laupäeval Kingissepa tänava võimlasse sisenedes jäi pilk tahtmatult tühjalt konutavaile pinkidele toppama. Keda polnud, need olid pealtvaatajad.

Üleüldse on spartakiaadiheitluste populaarsus tugevasti kõikuma löönud. Üpris vähesed söandavad ühest eneseteostusvormist — spordist — emotsioone ja kehakarastuslusti otsima tulla. Punktijaht on igapäevaharjutajate pärusosaks saamas. Puhtkehakultuurlane kipub oma kehailu demonstreerimist häbenema. Pseudoentusiasmiga kaasalöömine aga vaevalt kellelegi naudingut pakub.

● Ja nüüd võimlasse tagasi. Naiste finaalmängudest tekitas närvikõdi arstiteaduskonna matš spordimeedikutega. Esialgu osutasid spordiarstid oma (pool)kolleegide monoliitsele viisikule (neli jõulist mängijannat pluss üks ülejäänuist peajagu pikem) südi vastupanu. Peavalu valmistas neile just pikakasvulise Pissarevi neutraliseerimine. Siiski suudeti elavatempolise tegutsemisega seis tükk-tükk aega tasakaalus hoida. Lõpu eel haaras mängujuhi ohjad enda kätte Ots. See otsustas. Osav põrgatus, teravad läbimurded ja tabavad visked võimaldasid arstiteaduskonnal ette rebida. Lõpuvileks kajastus üleolek numbrites 47:40.

Muis nädalavahetuse naiste mängudes alistas filoloogiateaduskond eriti pingutamata arstiteaduskonna 45:30 ning KKT III 67:29. Nüüd on neil täiseduga liidrikoht (4 võitu) ja spartakiaadivõit praktiliselt käes. Spordimeditsiin senise taseme põhjal otsustades neile vaevalt vastu saab. KKT III võitis matemaatikuid 42:33.

● Meeste mäng: KKT IV — spordimed. Vähemalt esiotsa väga põnev. Sergei hüppab Kirsi ära. (Protokollis puudus spordimeedikute tsentri liignimi.) Hein avab Lindmäe söödust skoori. Lust vastab KKT poolt omaga. Spordiarstid liiguvad läbimõeldult. Seevastu KKT diplomandide tegutsemine on ilmetu. Neissaarel käsi krambis. Pall tõrgub korvi minemast. Lustil kaob palli näppude vahelt. Eks ta ole: pall ju ümmargune. Kirss siiski tabab nurgast 4:5. Vastaste internatsionaalne koondis raiub peale. Leedulane (protokollis Ginas) viskab korvi alt kaks korda sisse. Lust ja Kirss ei jää võlgu. Aga tuleb see väga raskelt. Leedulane upitab veel kord palli rõngasse. Neissaar õiendab aadressita: «On kolm sekundit või ei ole?» Kohtunikud ei reageeri. Lust vannub, palli järjekordselt püüdmata. Inimlik. Russak alles jookseb end soojaks. Kunagist Liidu juunioride koondislast ei tunne ära. Vabavisetest sopsatab vaid üks. KKT õnneks ei kasuta vastased süllelangenud võimalusi. Kaasvõistkonda hoidev spordilohakus? Kümnes minut. Russak organiseerib tagant. Neissaar läheb hoogu. Samas teeb vea. Vaidleb vilemees Robert Raamatuga. Viimane on resoluutne: tehniline! Lindmäe vabavisked sisse. Järgneb musterkombinatsioon (vähene sporimeedikuist publik aplodeerib), KKT edu väheneb 27:25. Edasi Kirss kaks korda korvi, Neissaar sama palju mööda. Kaks minutit enne lõppu alustavad kehakultuurlased survet. Pressingust on asi kaugel. Tulu siiski tuleb 45:37. Koos vilega Heinalt peaaegu keskjoonelt 45:39. Neissaar toriseb Lustiga, kes lohakusest kiirpealetungi ei realiseerinud.

Teine poolaeg. Kirss lükkab Lustile. Tabab. Lust tunneb end nagu kala vees. Ka Kirss, kes vastasele puusi ette ajab. Ginas jääb siiski jalgadele. Viiendaks minutiks saab tasakaal rikutud (63:43). Pööre on toimunud. Ent matš jätkub sama tuliselt. Kired ei vaibu. Vastupidil Korvpallurid lausa põlevad. Kirsile vilistatakse neljas viga. Mees pole nõus. Maandab vihapurske süljega ukse taga. Hea seegi. Avavahetus. KKT toob jõudu juurde: Seli asendab Kikast. Vasaramees pole korviplatsilgi vilets veli. Neissaare söödust kaks punkti. Lusti mäng muutub üha lustlikumaks (mulle meeldib). Mööda ei visatagi. Lindmäe ja Heina jõud on otsakorral. Ginas püüab üksi. Vähe tulus. Mängitakse sajale (94:67). Viimaks Lustki eksib. Tagasi ei viitsi enam minna. Mäng ju tehtud. Aukorv Kirsilt. Endal võiduröömsalt näpp püsti (kui ühel tippspinteril). Edasine on tabelitulemuse vormistamine. Aeg. 102:69. Protokollist: Lindmäe 31 p., Lust 30, Ginas 28, Kirss 25, Russak 21.

● Meeste turniiril käib mehiselt vihane vägikaikavedu kahe KKT (III — IV k.) vahel. Momendil juhib KKT IV nelja võiduga, KKT III-l mäng ja võit vähem. Laupäeval alistas esimene näotult ja ebasportliku üleolevusega trikitadesnipitades majandusteaduskonda 106:86. KKT III sümpaatselt arstiteaduskonna 89:78 ja majandusteaduskonna 95:72. Imponeeris arstide kolmik Kull — Sukles — Tälli. KKT III mängijaist tegid ilma Raamat, Vesman, Bažanov ja Riives. Veel spordimed. — füüsika-keemiat. 90:49.

● VTK talvise mitmevõistluse kokkuvõte.

Naised: 1. Ülle Lelus, KKT II, 120; 2. Malle Tenno, KKT III, 105; 3. Maire Adler, bio-geo, 103; 4. Janne Neitov, õigust. 99; 5. Helin Noor, õigust., 98; 6. Eve Kulamaa, KKT II 96.

Mehed: 1. Mart Vaiksaar, KKT IV, 119; 2. Andres Toode, KKT III, 107; 3. Vladimir Vinantov, spordimed., 105; 4. Priit Saks, KKT III, 105; 5. Andres Kübar, KKT III, 105; 6. Toivo Zoova, KKT III, 103. Võistkonnaarvestus: 1. KKT III, 310 p.; 2. bio-geo 150 p.; 3. spordimed. 78 p.; 4. KKT II 49 p.; 5. matemaatikat. 48 p.; 6. õigust. 47 p.; 7. arstit. 29 p.; 8. KKT IV 25 p.; 9. filoloogiat. 21 p.; 10. füüsika-keemiat. 10 p.; 11. žurnalistikaos. 6 p.

● Spartakiaadi 14 alast on lõppenud pooled. Käimas mõlemad korvpallid, järge ootavad lauatennis, laskmine, rühmvõimlemine, VTK suvine mitmevõistlus ja kergejõustik. Seis pärast seitset jõukatsumist:

1. bioloogia-geograafiat	91 p.
2. matemaatikat.	83
3. KKT III k.	82
4. spordimed.	65,5
5. arstit.	62
6. majandust	60
7. filoloogiat.	56
8. õigust.	55,5
9. KKT II	50
10. füüsika-keemiat.	44
11. töötajad	43
12. KKT I	38,5
13. KKT IV	26,5
14. ajaloot.	21,5
15. žurnalistikaos.	16,5

ANDRUS NILK

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1097. MB-01307.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

TRÜ

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (1258) Reedel, 3. aprillil 1981 XXXIII aastakäik

Millal klubi valmis saab?

«Kes seda teab,» kostab tudeng. Eesmärk on igatahes seatud — aasta lõpp. Vaatad aga paljaid seinu, nappi tööjõudu, hiiglasuurt mullahunnikut, ja ei taha seda uskuda. Sest tööd on tõepoolest väga palju.

Targutada oskame vist kõik. Osa tudengeid pole rahul töökorraldusega: «Mis sest kraavist praegu kaevata, soojema ajaga oleks palju kergem.» Tööandjad ise on hädas sellega, et alati pole kõiki materjale, et osa üliõpilasi jäi tulemata. Sujuvalt, meie endi tahtmist mööda pole laabunud vist ükski ehitus. Halle juukseid on soetanud küllap iga ülemus.

Kui püüaksime klubi ehituse pidevalt lugejani tuua. Kas sellest muutuks midagi? Ei saa ajaleht kedagi ega midagi ise kohale toimetada, teadjamate eest ära otsustada. Tähelepanu suunata siiski. Lõppude lõpuks ehitame ju endale. Ja tudeng on alati ehitanud. Tänane üliõpilane elab näiteks ühiselamuis, mis eelmiste põlvkondade üliõpilaste abiga valmis saanud. Või Kääriku. Ülikoolil pole vist ühtki hoonet, kus tudengid oma käsi külge poleks pannud. Polnud ehitamise vastu midagi ka neil õigusteaduskonna tudengitel, kellega mullakärutamise ajal jutule sain. Selle peale võib öelda, et muidugi, ajakirjanikule näidatakse ennast ikka paremast küljest. Töödejuhataja Raivo Kangus igatahes ütles, et on väga asjalikke tudengeid. Eriti kiitis ta tulevasi arste. Oleks kõik nii tublid, edeneksid asjad kiiremini. «Elab ju klubi praegu varjusurmas,» kurtis klubi juhataja Heino Variku, «ringid on linnas laiali 13 kohas. Ise ka ei tea, kus nad parajasti proove teevad, sest paika tuleb tihti vahetada.»

Halduisprorektor Ain Otstavel loodab, et klubi valmimine ühegi asjaosalise taha ei jää. «Õige hoo saab ehitamine peagi, sest kuu lõpuks valmib ümbertegemisele läinud projekt.»

VARJE SOOTAK

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 75. sünnipäeva puhul keskküttekütjat **Liidia TENNOT** ning avaldas kiitust kohusetruu töö eest.

65. sünnipäeva puhul pälvis tänu preparaator **Maie KULL**, 60. sünnipäeval arvutuskeskuse meister **Endla KALJA** ja 55. sünnipäeval kirjastus- ja trükiosakonna juhataja **Marta RAISMA.**

Viimaks helises äratuskell

Taidluskonkursi järjestus:

I — õigust.

II — majandust.

III — füüsika-keemiat.

IV — ajaloot.

Meie päeva alustab äratuskella helin. Aga enamasti sunnitakse kell vaikima ja uneldakse edasi.

Mulle tundub, et nõnda OLI see talvel, loodetavasti tõi kevade saabumine kaasa ärkamise nii looduses kui ka tudengkonnas. Kas mitte taidluskonkurss ei tähenda värskeid kevadtuuli ja vaimuerksust üliõpilase elus?

*

Vaadanud ära reedesed taidluskavad, kerkis vägisi küsimus, mis see siis oli. Kas lavale olid pääsenud kõurikud või vanurid? Igal juhul polnud tegemist üliõpilastega. Eriti aitas sellist muljet süvendada **KKT** nõutukstegev programm. Habemega olmenalja á la EÖM ei teinud naljakaks ei diskotüdrukud ega varjuteatergi (üksiknumbrina oleks see olnud igati arvestataval kohal). **Bio-geo ansambel «Masajas Volli»** alustas üsna intrigeerivalt, kuid... Nojah, ilmselt tuleb poistel päris tublisti harjutada, et kuulajaile meeldivat elamust jätta. Ohtu lõpuks esines **arstiteaduskonna üliõpilane Amiran Datiašvili,** kelle kohta tuleb aina head lausuda. Meisterlik klaverimäng, suurepärane hääl ja lavaline sarm olid toredaks kontrastiks eelnenule.

AGA. Siinkohal tahaks pärida arstiteaduskonna kultuurisektorilt, kas ülikooli suurim teaduskond ei oleks suutnud ühtki **programmi** välja panna. Teadu järgi toimus ju arstidel isetegevusülevaatus...

Ja mida kostavad ülejäänud teaduskondade kultuuriedendajad ülevaatuste läbiviimise kohta?

Pühapäeval nähtu kohta erilisi pretensioone pole. **Keemikute** pila alla sattus taidlus kui selline. Kava oli välja peetud, vahest ehk venis pisut. Meelde jäid konferansjee **Arne Pajula** ning **laulja-rahvatantsijaklaverisaatja Veljo Sild.** Mis puutub üksiknumbritesse, siis žürii märkis ära **füüsikust diplomandi Jüri Krustoki** ja **matemaatikute diskogrupi** esinemise.

Taidluskonkursi üllatuseks osutus vastloodud **filmistuudio «Tummu». Majandusteaduse** tudengid-asutajaliikmed valmistasid ülevaatuse tarvis debüütteose «Uudismaa». Täpne muusikaline kujundus, napp sõna ja küllaltki hea lavaline liikumine lubasid anda filmile auhinnalise II koha.

Ja nüüd laureaadist. **Õigusteaduskonna** kava ei tõotanud midagi põnevat — laulukesed-luuletusekesed tasemel nii-nagu-ikka. Järsku muutus asi väga tõsiseks. Kergemeelsus, Egoism, Kaine Mõistus, Südametunnistus, Jutt, Tahtejõud ning Kohusetunne panid paika tudengielu. Tegelased ja tekstid nende suus mõjusid veenvalt. Eriti peaks esile tõstma tüüpilist tänapäeva tegelinskit Juttu (Valdeko Mikheim), kes taandas kõik probleemid ümmargusele mulinale. Juurakate programm oli tõeliselt üliõpilaslik. Oli näha, et lavale ei tuldud lihtsalt tulemise pärast.

(Järg 2. lk.)

*

Esimeseks hinnatud õigusteaduskonna tudengid (vasakult) Anne Milder, Valdeko Mikheim, Terje Tralla, Katrin Niinepuu, Kaido Ehasoo, Peeter Milvere, Jaan Vihrov ja Aarne Sarjas. Veel osalesid Peep Puis, Peeter Kodar (muusika), Riho Tamm (stsenaarium koos K. Ehasooga) ja Aivar Jeret (karate).

EVALD VELDEMANNI foto

DIPLOMANDI VEERG

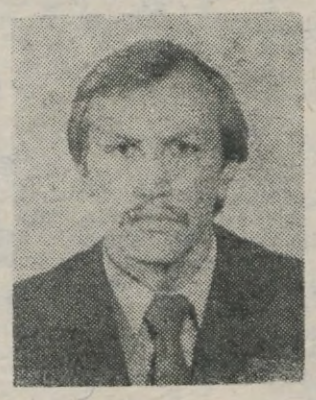

PEETER JÄRVELAID, õigust.

Enne diplomit

Kui avasin esimest korda ülikooli ust, võbises süda sees ja ma ütlesin endaette: «Et see ainult viimaseks ei jääks». Nüüd, kui olen seda ust avanud varsti juba viis aastat, on see toiming muutunud kahjuks igapäevaseks. Esimest korda *alma mater*'isse tulles tahtsime vahest liiga paljugi. Peatselt see ununes, tulid mured ja mõneski asjas hakkasime tegema järeleandmisi («Morgen, Morgen, nur nicht Heute...»). Ununes aukartus elu ees (aukartus *alma mater*'i ees). Tuletagem meelde Albert Schweitzeri sõnu: «Inimmõtlemise algus, üha korduv algus on selles, et inimene ei võta oma olemasolu kui lihtsalt midagi antut, vaid kogeb seda kui midagi seletamatult salapärast. Eetilise elujaatuse omaksvõtt on see vaimne tegu, mille tagajärjel inimene lakkab mõttetult olesklemast ja pühendub aukartuses oma elule, andes sellele tõelise väärtuse.»

Ülikooli tulnuina oleme enda arvates küllaltki targad. Hiljem järele mõeldes on ülikooliaastad siiski ka veel eneseleidmise aeg. Mõnele võib-olla kaotamise aeg. Tõdeme sedagi, et elu nõuab meilt iga päev paljut, mis tundub ülearusena, võtab ära jõu ja tahtmise tegelda vahel isegi sellega, millega sooviksime.

Ja mida me soovime? Õnnelikud on need, kes seda teavad. Mõned ei tea, aga otsivad. Otsivad ka need, kes teavad. Mõned on kaotanud usu ja ei otsigi enam.

Ülikooliaeg ei tähenda ainult loengutel-seminaridel käimist. Kui me peahoone sammaste vahelt välja astudes tunneme, et oleme saanud vähem, kui saada oleks võinud, siis oleme paljus ise süüdi. Või võime kurbusega nentida, et ei leidnud õigel ajal üles neid inimesi, kellelt tarkusi koguda, kellega koos mõtelda. Isegi see äratundmine on suur võit.

Hiljuti lugesin raamatut, kus Sokrates mõtiskleb, mida eeskätt kõige hoolikamalt käsile võtta. Mis on näiteks tähed?

«Kust nad tekkisid. Miks nad säravad? Kuhu sõuab Selene kuupaadiga? Millest on tehtud Maa? Kus on maailma lõpp? Milline nauding on armastuses kõige suurem? Mis oli enne, kas hing või keha? Mis tuleb pärast? Käsile võtta...»

Kuid samas kõlas ema hääl: «Poiss! Jumalate nimel! Mis sa seal niimoodi seisad? Võta käsile tänased toimetused! Kõigepealt kitsele juua! Siis eeslile süüa! Too mulle küttepuid! Too mulle vett! Ja ihu teravaks isa meisel!»

Ka suurimate mõtlejate elu koosnes igapäevastest toimetustest. Kui elu ei nõuaks igapäevaseid väikesi tegusid, jõuaksime palju ära teha. Nii mõtleme sageli. Ent isegi teades, mida me soovime, on võimalik

(Järg 4. lk.)

Tsiviilkaitses oli parim majandusteaduskond

Kokkuvõtted meie ülikooli möödunudaastasest tsiviilkaitsetööst näitasid, et süsteemi kindlustamisel ja tugevdamisel ning inimeste väljaõppel on palju ära tehtud. Aprillis 1980 peetud staabiõppused kinnitasid, et ettevalmistus on tasemel. Komisjon hindas ülikoolis tehtava tsiviilkaitsealase töö väga heaks. Sotsialistliku võistluse arvestuses Tartu linnas sai TRÜ ülikool teise koha. Ülikoolisisese sotsialistliku võistluse tulemused andsid rektorile põhjust esile tõsta majandusteaduskonda. Teaduskonna dekaani, tsiviilkaitse objekti ülemat V. Krinalit ja tsiviilkaitse staabiülemat P. Peetsi autasustati aukirja ja mälestusesemetega.

Hea tsiviilkaitsealase töö eest tänati ning autasustati aukirjade ja mälestusesemetega prorektoreid Ü. Palmi, V. Haamerit, A. Otstavelit ja paljusid teisi meie ülikooli töötajaid.

*

Majandusteaduskond oma järjekordsel õppusel.

EDUARD SAKI foto

Ligi 90% **Saksa DV** kõigist tänavustest keskkoolilõpetajaist võib edasi õppida kõrgkoolierialadel. Majandusspetsialiste ja insenere ettevalmistavates kõrgasutustes saavad pärast oma sobivuse ja võimete tõestamist koha kõik soovijad. Kuid sellistel aladel nagu arstiteadus, bioloogia, psühholoogia ning mõnes põllumajanduse, kultuuri- ja kunstiasjatundjaid koolitavas harus tõotab tulla äge konkurss, sest seal on kohtade arv piiratud.

(«Neue Zeit»)

*

Peaaegu tuhat noormeest ja neidu said **Turkmeenia Riikliku Kehakultuuriinstituudi** esimesteks üliõpilasteks. Kõrgkool loodi Turkmeenia RÜ kehakultuuriteaduskonna baasil. Päevases ja kaugõppeosakonnas hakatakse ette valmistama võimlemisõpetajaid ja treenereid. Uus instituut on Turkmeenia kaheksas kõrgkool.

(«Pravda»)

*

Taškendi Lenini-nimeline Ülikool sai 60-aastaseks. See oli esimene pärast Oktoobrirevolutsiooni loodud kõrgkool Nõukogude Liidu Aasia-aladel. Enam kui 50 000 pedagoogi, bioloogi, inseneri, arsti jm. spetsialisti on sellest ajast peale siin hariduse saanud. Taškendi ülikool kuulub suurimate hulka Liidus. Usbekistanis on praegu kokku 43 kõrgkooli.

(«Forum»)

*

Enam kui 300 spetsialisti on oma eksisteerimise vältel välja koolitanud Dušanbes asuv **Tadžiki Ülikooli Arabistikainstituut**. Lõpetanud õpetavad araabia keelt keskkoolides, töötavad saatkondades, kaubandusesindustes või Tadžiki TA Orientalistikainstituudis.

(«Forum»)

*

Austrias on viimasel ajal oma tegevust hoogustanud äärmuslikud, parempoolsed ja uusfašistlikud organisatsioonid, kutsudes esile kõigi demokraatlikult meelestatud inimeste protesti.

Austria Üliõpilaste Liit — ÖH (Österreichische Hochschülerschaft), talitades vastavalt oma demokraatlikele põhimõtetele, ei lubanud neofašistlikul tudengiorganisatsioonil ANR (Aktion Neue Rechte) osaleda viimastel üliõpilasvalimistel. Austria ülemkohus, tulles vastu ANR-i palvele, otsustas siiski, et valimisi tuleb korrata ja et neist võtab osa ka ANR. Selline otsus on vihases vastuolus Austria üliõpilasliikumise ja selle esindusühingu ÖH taotluste ja seisukohtadega. Austria edumeelsed üliõpilased on nõrdinud.

(«World Student News»)

*

Ameerika Ühendriikides kasvab üliõpilaste võlakoorem pidevalt. Sellest kirjutas hiljuti ajaleht «New York Times». Nii ulatus möödunud aastal tudengite poolt tagasi maksmata laenude üldsumma 5,5 miljardi dollarini. Üha enam tudengeid peab alustama oma spetsialistikarjääri 20 000—50 000-dollarilise võla tasumisest.

(«Forum»)

Väljavõtte tegid

MARTIN KOBRASTE ja
KOIT POOK

EÜE Kõike, mida vajad, leiad SAKALA regioonist!

Ilmateade

Prognoos juuliks ja augustiks: «Sellel suvel paistab päike ainult SAKALA regioonis.»

Tutvumisteenistus

Ideaalne naine suvel 1981: vallaline, pikkus 170 cm, nägus, hoolitsetud, huvitub isetegevusest, tööst, spordist, mehistest meestest ja veedab suve SAKALA regioonis.

Intervjuu (nr. 1)

Alain Delon, kui oleksite veelgi nooruslikum, kus veedaksite siis suve 1981?

«Loomulikult EÜE SAKALA regioonis.»

Intervjuu (nr. 2)

Louis de Funes, kust leiate ainet oma järgmisele filmile?

«Iseenesest mõista EÜE SAKALA regioonist.»

Küsitlenud Sakala regiooni staap

Saad targemaks!

Rühmafunktsionääride järjekordne **õppus** toimub **7. aprillil kell 18.05 ph. aud. 244.** Juhtimisprobleemidest ja oma kogemustest räägib malevaveteran T. Osvet. Tule kindlasti!

ESMAKURSUSLANE!

NB! Teie perfode vastuvõttu on pikendatud 15. aprillini.

Tänu!

Lõuna regiooni juhtkond tänab kõiki malevlasi, kes tunnevad muret EÜE-d kajastavate lugude kvaliteedi ja kvantiteedi pärast ning aitavad oma asjakohaste märkustega kitsaskohtadest üle saada.

Asjalikku ja täpset teavet Lõuna ja Tartu regioonides asuvate rühmade kohta võib saada nende regioonide tutvustamise õhtul.

Viimaks...

(Algus 1. lk.)

Taidluskonkurssidel on tõepoolest vaid siis mõtet, kui keegi tahab midagi öelda. Kui kellelgi on midagi öelda. Ja see keegi teab täpselt, MIDA ta ütleb. Et taidluskonkursid edasi elaksid, selleks peaks igaüks oskama end korra ka kõrvalt vaadata... Või nagu õigusteaduskonna tudengid oma programmi lõpetasid... Me soovitame alustada iseseisvat, isikupärast elu. Kui teis on veel midagi väärtuslikku, mis teisi sügavalt haarata suudab, siis see ei lähe kaotsi... Kaua me mängime igavesi narre ja komejante? Millal sina, kaasüliõpilane, oma äratuskella helisema paned?

MARIANNE SISASK

* * *

● **Kersti Varblane (keemik) etendas üht tänapäeva koolipoissi.**
● **Uudismaapulmi pidas majandusteaduskond.**

EVALD VELDEMANNI fotod

Ülikooli teadustöö saavutustest

(Vt. ka «TRÜ» nr. 7, 8, 9 k.a.)

● **INTERVJUU TEADUSPROREKTOR PROF. HERBERT METSAGA**

Oma vabariigile tehtavate lepingute maht on pidevalt suurenenud (kui näit. 1976. a. moodustas see 47,9% ülikooli üldmahust, siis 1980. a. juba 58,9%). See on tingitud palgafondi piiratusest. Selle tagajärjel, laienevad ühelt poolt TRÜ lepingulised sidemed vabariigi ettevõtete, asutuste ja organisatsioonidega, teiselt poolt aga jääb ülikool osaliselt kõrvale kaasaja tähtsaimate ja aktuaalsemate probleemide lahendamisest üleliidulises ulatuses. On ilmne, et osavõtu vähenemine üleliidulistes uuringutes toob kahju ülikoolile kui juhtivale kõrgkoolile. Seepärast on hädavajalik, et ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium eraldaks ülikoolile lepinguliste tööde palgafondi XI viisaastakul vastavalt vajadustele.

Mis puutub tellijate poolt antavasse **tööjõulimiiti**, siis TRÜ on saavutanud selles osas märgatavat edu. Kui näit. 1976. a. eraldasid tellijad ülikoolile lepinguliste tööde tegemiseks 26 000 rbl. oma limiiti, siis 1980. a. ligi 240 000 rbl. ja 1981. a. juba 450 000 rbl. Tellijate tööjõulimiit on ülikoolile peamiseks lepinguliste tööde mahu suurendamise vahendiks, sest ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt eraldatav palgafondi osa on X viisaastaku jooksul jäänud enamvähem samaks.

Teadustöö efektiivsust hinnatakse eelkõige selle järgi, missugune on tulemuste evitamisest saadud majanduslik efekt, kuidas on seostunud uurimistöö ja õppeprotsess, mida annavad fundamentaalsete uuringute tulemused teaduse enda sisemiseks arenguks. Kuidas rakendatakse meie teadlaste töid?

Aruandeaastal juurutati rahvamajanduse 76 rakendusliku iseloomuga tööd (põhiliselt lepinguliste tööde vormis) ning publitseeriti 79 töö tulemused. Juurutatud töödelt arvutati majanduslikku efekti 2 940 700 rbl. Nimetatud säästusumma saadi 37 töö tulemuste juurutamisest. Keskmine efekt ühe rakendusliku töö tulemuste evitamisest moodustas 38 700 rbl. (1979. a. — 34 700 rbl.) ning ülikooli teadusele kulutatud rubla tasuvus aastas — 83 kop. (1979. a. 91 kop.). Nendele töödele kulutatud rubla, millele arvutati efekt rahalises väljenduses, andis 3,93 rbl. (1979. a. — 4,76 rbl.) säästu aastas.

Teadusliku uurimistöö efektiivsuse ja kvaliteedi tõstmiseks ning tulemuste kiiremaks rakendamiseks rahvamajanduses viidi aruandeaastal ülikoolis esmakordselt läbi vastav **ülevaatuskonkurss.** Konkursi žürii otsustas seekord esikohta mitte välja anda. **Teise koha** vääriliseks tunnistati järgmised tööd:

1. Elektroaerosoolide generaator — juhendaja L. Visnapuu
2. Hapnikuanalüsaator — juhendaja T. Tenno
3. «Arvutite kasutamine statistilises andmetöötluses ja statistilise andmetöötlussüsteemi täiustamine ja juurutamine arvutil «Minsk 32» — juhendaja dots. E. Tiit

III koha said:

1. «Sportlase tugi-liikumisaparaadi sporditraumade ennetamise aluste väljatöötamine löögilise iseloomuga koormustele» — juhendaja dots. A. Vain
2. «Süsteemi dünaamika ülesannete lahendusalgoritmide koostamine ja numbriline lahendamine» — juhendaja prof. Ü. Lepik
3. «Türeoidset hemostaasi toetavate mehhanismide uurimine» — juhendaja A. Kallikorm
4. «Eesti NSV ajalugu» — juhendaja prof. K. Siilivask
5. «Ioontsüklotronresonantsi spektromeetri kõrgvaakumsüsteemi konstrueerimine ja ehitamine» — juhendaja prof. K.-S. Rebane.

Järgmise ülevaatuskonkursi korraldame ülikooli 350. juubeliaastal. Siis lähevad arvesse 1980.—1981. aastal lõplikult juurutatud tööd. Lõppenud konkursile esitatud mõningate tööde puuduseks oligi see, et tulemused ei olnud veel üldse juurutatud või oli juurutamine alles käsil. Selliste töödega aga konkursil osaleda ei saa.

(Järgneb)

Veel õpetajate ettevalmistamisest revolutsioonieelses Tartu ülikoolis

(Algus «TRÜ-s» nr. 4.)

Võrreldes pedagoogilise instituudi ja pedagoogilis-filoloogilise seminariga oli kursuste korralduses uusi jooni. Nii võeti kahte esimesena mainitud õppeasutusse üliõpilasi, kursustele aga ülikooli lõpetanuid, gümnaasiumi või progümnaasiumi ülemõpetaja kutseeksami sooritanuid.

1861. aasta märtsis moodustati kursuste juhtimiseks pedagoogiline komitee, kuhu kuulusid professorid Chr. Neue, L. H. Strümpell, P. Helmling ja Liivimaa kubermangu koolidirektor, ühtlasi Tartu Kubermangugümnaasiumi direktor J. v. Schroeder.

Esimesed kuulajad võeti kursustele 1861. aasta augustis. Algul lubas Rahvahariduse Ministeerium vastu võtta vaid viis riigistipendiaati. 1861. aasta sügissemestril oli aga kuulajaid ainult neli. Järgmisest sügisest suurendati stipendiaatide arvu 10-le. 1862. aasta lõpul oligi kursustel juba seitse kuulajat. 1867. aastal ilmselt uusi kuulajaid enam vastu ei võetud, varem sisseastunuil aga võimaldati õpingud lõpetada. Üks kuulaja kustutati kursuste nimekirjast 1867. aasta viimasel päeval. Kuulaja W. Rentz olnud Peterburi õppeosakonna kuraatori teatel stipendiaadina arvel kuni 11. jaanuarini 1868. Kursuste ülalpidamissumma — 7053 rubla — on kursustele määratud 1867. ja 1868., mitte aga enam 1869. aastaks. Kursuste tegevus lõppes siiski nähtavasti 1867. aastal. Umbes samal ajal lõpetati pedagoogika kursuste tegevus teistegi Venemaa ülikoolide juures.

Tartu pedagoogikakursused tegutsesid veidi üle kuue aasta ja andsid ettevalmistuse vähemalt 23 kuulajale. Enamik neist soovis saada keelteõpetajaiks. Asuti õppima ladina keelt koos kreeka keelega (6), samuti vene keelt (7), hoopis vähem saksa keelt koos ladina keelega (1). Vähemalt neli noormeest valmistusid matemaatikaõpetaja elukutseks, üks ajalooõpetaja ametiks. Et tollal loodusteaduste õpetamisele gümnaasiumides ja kreiskoolides veel vähe rõhku pandi, oli nn. teadusõpetaja kutse taotlejaid vähe (3). Ühe kuulaja eriala kohta andmeid ei ole. Teadaolevalt ei õppinud keegi usuõpetust koos kreeka ja heebrea keelega, ehkki kursuste põhikiri nendelegi ainetele spetsialiseerunud õpetajate ettevalmistamist võimaldas.

Kursustel õppinuist leidis enamus oma ettevalmistusele vastavad töökohad Balti kubermangude gümnaasiumides, progümnaasiumides ja kreiskoolides. W. Masing kujunes kirjandusteadlaseks ja töötas Tartu ülikoolis dotsendina. Läti silmapaistev haridustegelane A. Kronvalds töötas kursustel õppimise järel aastail 1867—1873 Tartu Elementaarkooliõpetajate Seminaris. Siiski ei viibinud ta Eestis nii kaua stipendiaadikohustuse täitjana, nagu väidab H. Muoni ülalmainitud artiklis, sest A. Kronvalds ei olnud riigistipendiaat (vähemalt mitte üle poole aasta).

Pedagoogiline praktika toimus Tartu Kubermangugümnaasiumis, Tartu Kreiskoolis, õpetajate seminaris ja teistes koolides. On teada ülikooli õppejõudude ja õpetajate nimed, kellele aastail 1861—1863 kuulajate juhendamise ja õpetamise eest on tasutud. Need on: professorid L. Strümpell, K. v. Paucker, P. Helmling, kubermangugümnaasiumi direktor J. v. Schroeder, kreiskooliinspektor C. Oettel, Tartu Kubermangugümnaasiumi ülemõpetajad A. Riemschneider ja C. Fraenkel ning kroonukoolide inspektor A. Serno-Solovjovitš.

Kursuste sulgemise järel katkes keskkooliõpetajate pedagoogiline ettevalmistamine Eestis pikemaks ajaks. Alles XX sajandi algul tehti Tartu ülikoolis selleks mõned eraviisilised katsed (vt. H. Muoni eespoolmainitud artiklit).

1911. aasta sügisel avati ülikoolis üheaastased keskkooliõpetajate ettevalmistuskursused, mis tegutsesid 1915. aastani. Neil sai lõputunnistuse 133 inimest, sealhulgas 21 naist. (vt. V. Sirk, Üheaastased keskkooliõpetajate ettevalmistuskursused Tartu ülikooli juures. «Nõukogude Kool» 1972, nr. 1, lk. 73—74.)

Ülalkäsitletud neli Tartu ülikooliga seotud õppeasutust kujutasid endast pedagoogilise hariduse kõrgemat astet Eestis ja andsid teadaolevail andmeil eriharidust vähemalt 250-le õpetajale.

Üldiselt on peaaegu kõik kõnesoleval teemal ilmunu alles ülevaadete tasemel. Ülikooli ajaloo läbitöötamise raames tuleks siingi kiirendada uurimistööd ja tulemuste avaldamist.

VÄINO SIRK

Rektori käskkiri

Ülikooli aukirja kauaaegse viljaka teadusliku töö eest seoses 50. sünnipäevaga pälvis vanemteadur **Vello REEBEN**. Sama tähtpäeva puhul pälvis tänu veel Kääriku spordibaaside direktor **John PÕLDSAM** ja teadusraamatukogu vanemredaktor **Elli BITTER**.

ÜTÜ

Juristide päev Vilniuses

Juba mitmendat aastat korraldatakse Vilniuses üliõpilasteadurite konverents, kuhu kutsutakse külalisi NSV Liidu juhtivatest kõrgkoolidest. Nii oli see ka tänavu 27. ja 28. märtsil. Oli plenaaristung, peale selle töö sektsioonides.

Õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu saatis Vilniusse IV kursuse üliõpilase Joosep Vahuri ning allakirjutanu. Mõlema ettekandja tööd («RSN-d ja nende vahekord ühiskondlike organisatsioonidega» ning «Föderatiivsuse areng sotsialistlikes välisriikides») hinnati Vilniuse RÜ ÜTÜ diplomiga. Delegatsiooni kuulus ka õigusteaduskonna komsomolisekretär Raivo Aavisto, kes käis teaduskondadevahelist sõprust sõlmimas.

Loomulikult ei hõlmanud juristide päev ainult ettekannete esitamist-kuulamist. Külastasime VRÜ õigusteaduskonna muuseumi, tutvusime ülikooli peahoonega, olime taidluskontserdil. Samuti oli võimalik osa saada leedulaste kõrgetasemelisest diskost. Huvitavaks kujunes tudengitevaheline dispuut rahvusvahelistel teemadel. Meie tudengite kõrval olid esindatud ka Poola ja Tšehhoslovakkia üliõpilased. Kõigile külalistele jätsid meeldiva elamuse Vilniuse vanalinn ja tema suurepärased katedraalid. Ka Vilniuse üliõpilaslinnaku planeeringul ei tohiks olla Liidus võrdset.

Peamine, mis sellest kokkusaamisest meelde jäi, oli üliõpilassolidaarsuse ning rahvaste sõpruse tunne.

GEORG ARU

Koridorijuttu pärast konkurssi

ESIMENE JUTT, matemaatikadiplomand AARE TOOMINGAGA:

«Mitmel ülikooli taidluskonkursil esinenud oled?

«Kuuel. Esimesel kursusel kaks korda.»

«On sul seda mõnikord kästud teha?»

«Mitte kunagi. Üleüldse pole konkursid minu jaoks omaette eesmärgiks olnud.»

«Mis on olnud sinu eesmärk?»

«Katsetada, ennast proovida. Keskkooli ajal Tallinnas tegin peotantsu, siin aga seda võimalust ei olnud. Siis tahtsingi oma ringi luua. Oma kursusel. Alguses oli see midagi estraadiringi taolist, II kursusel püüdsime teha paroodiaid, edasi diskotantse.»

«Mitu tantsu lavastanud oled?»

«Lavastamisest on vara rääkida. Seda pean alles õppima. Aga teinud olen ülikoolis 18 tantsu.»

«Tänane viimane tants meeldis mulle küll väga.»

«Nojah, nägin sellega ka kõige rohkem vaeva. Minu viimane tants ülikoolis, n.-ö. lahkumistants.»

«Mida ütled esimese-teise kursuse üliõpilase kohta, kes väidab, et tal pole aega taidlusega tegelda?»

«Ta lihtsalt ei taha seda. Kui nii ütleks viimase kursuse tudeng, siis teda ma usuks.»

«Aga sa ise? Kuus proovi nädalas . . .»

«Tead, ma lihtsalt tahan jõuda.»

* * *

TEINE JUTT, füüsikadiplomand JÜRI KRUSTOKIGA:

«Ma ütlen kohe ära, et taidlus mulle ei meeldi.»

«Mitmel kursusel kaasa oled teinud?»

«Igal aastal.»

«Kas sulle taidlus üldse ei meeldi, või ainult täna?»

«Täna, varem meeldis.»

«Miks varem meeldis?»

«Siis tegid füüsikud nalja.»

«Miks nad enam ei tee?»

«Tead, nali nõuab palju energiat. Meil seda praegu pole. Ülikooli lõpuks on inimene kaheksastunud. Sellepärast tegingi täna esimese tõsise kava.»

«Kas tõsine kava nõuab vähem energiat?»

«Kas mu kava oli siis tõsine?»

«Ütle parem, mis sinu jaoks naljakas on.»

«See, mis naerma ajab. Ja välja peab tulema loomulikult. Et nalja teha, peab isiksus olema.»

«Milles näed ülikoolis taidluse perspektiivi?»

«*Show*gruppides. Et millenigi jõuda, selleks peab pidevalt tegelema.»

«On sul kahju Tartust ära minna?»

«Selge see!»

«Kus sa Tallinnas laulma hakkad?»

«Ei tea veel, aga kindel on, et hakkan.»

Kirja pannud
MAIRE AUNASTE

EVALD VELDEMANNI fotod

Ohh-puhh-ähh-pähh ehk näidend kahes vaatuses

I vaatus. I stseen

Nooruki tuba.

Kušetil turiasendis umbes 20-aastane noormees, seljas narmendav teksasülikond. Noormehe nimi on LEOPOLDUS LEOPOLDEJEV. Leopoldus ähib ja ohib raskelt. Siseneb Leopolduse ema. Lööb kaht kätt kokku.

Ema: Leopoldusekene, no mis sul ometi on? Ei sa söö, ei sa joo. Sõnakestki ei räägi. Loengutel ei käi. Oma vanad sõbrad, kellega sa vahel ikka ringi kraaklesid, kaarte tagusid ja õlut rüüpasid, oled hüljanud. Dianaga sa ka enam kokku ei saa. Aina konutad oma turiseisus ning ohid. Täna on kultuurimajas diskoõhtu. Mine vähemalt sinnagi.

Leopoldus (raskelt ägisedes): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Ema: Oh, Leopoldus, Leopoldus, miks sa piinad oma lihast ema?! Tahad, poja, hangin sulle AU-kaheksat?

Leopoldus (kargab raginal jalgadele, vaatab korraks emale mittemidagiütlevate silmadega otsa, istub siis rätsepistesse, pilk suunatud põrandale): Ohh-puhh-ähh-pähh.

(Ema jookseb nuttes minema.)

II stseen

Sama tuba, mis I stseeniski. Leopoldus on nagu I stseeni alguseski turiasendis. Siseneb Bonifacius, Leopolduse koolivend ja parim sõber.

Bonifacius: Kuule, hull, aitab peesitamisest. Minu pool on paar korvi õlut. Ja terve hulk väärt kamraade. Lisaks mõned stiilsed näkid. Teeme ühe vägeva vaakumi. Aja nahad selga ja põrutame.

Leopoldus (raskelt ägisedes): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Bonifacius: Kuule, kutt, stoppa oma puhkimine. Joogat mängi Dianale, mitte mulle. Keri koivad kokku ja pistame punuma. Mul pole aega siin muneda.

Leopoldus (raskelt ägisedes): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Bonifacius: No, kurat! (Tõmbab Leopolduse turiasendist maha. Leopoldus kukub jalgadele, lööb Bonifaciust, too saab õigel ajal eest ära, vaatab Leopoldust suurte imestunud silmadega, lahmab siis käega.). Keri põrgu!

(Bonicafius läheb ära.) Leopoldus istub rätsepistesse, pilk suunatud põrandale.

III stseen

Juba tuttav nooruki tuba. Leopoldus on turiasendis. Siseneb Diana, Leopolduse sõbranna.

Diana: Tere, mu arm! Pole kaua musisid kokku surunud. Tule alla, hullame pisut.

Leopoldus (raskelt ägades): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Diana: Sul on õigus. Momendil pole erilist tuju. Lähme diskole. Ajame kered kuumaks, tuleme tagasi, siis hullame. Pane vatid üll!

Leopoldus (raskelt ägades): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Diana: Ei viitsi. Tühja kah. Lähme teeme kuskil kerged tringid!

Leopoldus (raskelt ägades): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Diana: Ei taha?! Tore, kebime siis väljas niisama ringi. Ilus ilm ja puha.

Leopoldus (raskelt ägades): Ohh-puhh-ähh-pähh.

Diana: Leopoldus, sa oled täna nii ebahuvitav. Fuih! Lähen parem Bonifaciuse poole. (Lähebki minema.)

Leopoldus kargab turiasendist rätsepistesse, pilk suunatud maha. Äkki tõstab ta pea uhkelt püsti.

Leopoldus: «Kui totter! Ja aina räägivad!»

I vaatuse lõpp.

(Järgneb)

ENNO TAMMER

Riigi ja õiguse teooria loengud külalislektorilt

Õigusteaduskonnas pidas 25. märtsist 3. aprillini loenguid Üleliidulise Juriidilise Kaugõppeinstituudi kateedrijuhataja **professor Elhon Rozin Moskvast.** Riigi ja õiguse teooria sõlmprobleeme käsitlevad loengud võtsid kokku 14 tundi. Professor jäi meie üliõpilastega rahule, nimetades neid tähelepanelikeks ja aine põhiküsimusi mõistvateks. Loengute põhiraskus oli riigi ja õiguse teooria fundamentaalsetel probleemidel, marksistliku riigi ja õiguse teooria kujunemisel. Võitluses kodanliku õigusideoloogiaga peab ka marksistlik riigi ja õiguse teooria pidevalt arenema ja täiustuma. Ainult siis saab kodanlike teooriate kriitika olla konkreetne ja tulemusrikas.

Moskva professorile jättis Tartu vaimsus, tudenglikkus sügava mulje. Meie teadusraamatukogu hooned meeldisid talle mõlemad, nii vana kui uus, kuid fonde nimetas ta lausa unikaalseteks. «Vanemuises» nähtud «Tagahoovi» võrdles külaline Gorki näidendiga «Põhjas». O. Luts ja lavastaja K. Ird polevat kirjeldanud mitte lihtsalt olustikupildikesi, selles tükis olevat terve elufilosoofia. Eesti kirjanikest mainis ta Valtonit, kelle novellidest meeldis eriti «Silmus», samuti Mati Unti («Tühirand») ning Jaan Kruusvalli ja Toomas Vinti.

JAAK LEHIS

Ikka veel hotelli asjus

Lugenud ajalehes «TRÜ» nr. 7 s. a. Elsa Kudu repliiki «Hotelli asjus», ei saanud ma enne rahu, kui asetasin hiljuti kukkumisel katki murtud ja lahases oleva parema käe sõrmede vahele pliiatsi, et repliigi autori ja paljude teiste vana ja kuulsa ülikooli teadusliku raamatukogu sõprade lohutuseks paar rida kirja panna.

Olen ülikoolis töötanud ligikaudu 40 aastat. Selle pika aja jooksul on teadusliku raamatukogu ette hotelli ehitamise projekt neljas ebameeldivus, mis mul ja kindlasti ka paljudel teistel TRÜ õppejõududel on tulnud üle elada.

Kolm esimest (kas muuta ülikooli endine kirik õpperaamatukoguks või klubiks, kas ehitada laululava majandushoone taha, kas rajada füüsikakorpus Supilinna või Tähe tänavasse) lahenesid üle ootuste hästi. Loodan, et neljas samuti.

Ma ei taha midagi lisada Elsa Kudu repliigile, sest seal on oluline juba öeldud. Kuid rõhutan keskkonna saastamise uurijana, et praegu on Riia tänava piirkonnas autode heitgaaside kontsentratsioon lubamatult kõrge. Sellest loodetakse lahti saada uue silla valmimisel. Nüüd aga kavatsevad hotelli projekteerijad kesklinnas, seal, kus päeval on tuhanded inimesed, tõsta mürgiste gaaside kontsentratsiooni veelgi. Keegi ei tule ju hotelli juurde jalgsi ega lahku sealt jalgsi, kohver käe otsas. Eriti lubamatu on see teadusliku raamatukogu läheduses.

Tiigi tänava osa, mis asub otse raamatukogu kõrval, tuleks autoliikluseks sulgeda, välja arvatud need autod, mis teenindavad raamatukogu. Eriti tuleks aga keelata autode parkimine otse raamatukogu ees ja selle vahetus läheduses. Autode käivitamisel eraldub õhku palju süsinikdioksiidi, mille tihedus on 1,98 kg/m³ kohta. Et puhta õhu tihedus on 1,29 kg/m³, siis aja jooksul valgub mürgine gaas raamatukogu keldritesse ja muudab inimeste viibimise seal võimatuks. Süsinikdioksiidi maksimaalne kontsentratsioon õhus, kus inimene võib veel töötada, on 0,1%.

Ka «Vanemuine» pole mingi muuseum, kus paiknevad vaid esemed. Sinna tulevad sajad inimesed, rääkimata teatritöötajaist. Miks peavad nad sisse hingama autode heitgaasidest rikutud õhku? Hotelli juurde tulevad ja lahkuvad autod mitte ainult ei mürgita õhku, vaid tekitavad ka müra, mis häirib raamatukogutöötajaid ja «Vanemuise» kontserdisaalis viibijaid.

Teadusliku raamatukogu ette tuleks rajada park, kus raamatukogus töötajad ja külastajad saaksid värsket õhku hingata.

JAAN REINET

MA OLIN AJAST MAHA JÄÄNUD MEES

30. märtsil tehti mulle koolis etteheide: «Su püksid on aukus, pintsak kulunud, lipsu ei ole ja üleüldse oled sa üks AJAST MAHA JÄÄNUD MEES!» Too märkus hüppas mulle nii hinge, et järgmisel päeval asusin üliusinalt ennast parandama. Kõik läks voolujooneliselt kuni ketkeni, mil ma püüdsin oma ajalist mahajäämust hakata millegagi korvama...

Hommikune mahedahäälne raadiotädi soovitas kellad üks tund edasi keerata. Seda ma tegingi. «Edasis» anti karm käsk, et kõik kellad oleksid tunni võrra edasi lükatud. Lükkasin enda oma, lisaks tegin seda ka vanatädi Liine kellaga. Sinise ekraani sinine onu ütles enne öösoovi veel, et kehtib uus aeg. Hea oleks ajanäitaja osuteid liigutada. Liigutasingi. Ka «RH» ja «NH» soovitasid taas seda teha. Kumbagi oli mul 3 eksemplari: 2×3=6. Seda ma tegingi. Öises raadioshow's «Majakas» korrati käsku veel neli korda. Liigutasingi. Lisaks aitasid mind uude aega jõudmisel ema, isa, vend, õde jne. jne. à 1 tund. Kokku tegi see 11 tundi — nendelegi oli ajakirjandus karmilt käsu kätte andnud.

Mina lähen nüüd pensionisappa, minu onu elab aastas 1982, tädi aga 1994. Vanaisa tuli poest kurva näoga tagasi — talle ei müüdud tikke. Ja õige kah, tema oli kogemata oma kella tagasi keeranud...

ERVIN AHIN

TEADUSE TEEDELT

Arendades loovalt edasi teesi «Geniaalsusest hullumeelsuseni on üksainus samm», jõudsid kohalikud ratsionaliseerijad teedrajava järelduseni: energia kokkuhoiu huvides võib geniaalsuse astme ka vahele jätta.

* * *

Seoses väärtuste üldise ümberhindamisega kuulutasid folkloristid vanasõna «Vaikimine kuld, rääkimine hõbe» kehtetuks. Kirjakeeles leiab nüüdsest peale rakendamist ütlus «Hõbedane vaikimine pole kuldse rääkimise kõrval midagi».

* * *

V. P. ja T. M.

MANDARIINID JÄID TULEMATA

1. aprillil kell 6.00 (vana aja järgi kell 5.00) võis Pälsoni t. 14 puhveti ees näha ebatervet tunglemist. Sajad tartlased olid kogunenud ühiselamusse ajalehe «TRÜ» sõnumi peale. Nende suureks üllatuseks jäid aga mandariinid tulemata. (Ja ega nad poleks hõrgutisi niikuinii saanud, sest neil ei olnud ju üliõpilaspiletit!) Toimetus avaldab ühtlasi kaastunnet üliõpilasemadele ja haigetele üliõpilastele, kes olid mandariinid igati ära teeninud, kuid neist ikkagi ilma jäid. (Terved üliõpilased on senini läbi saanud ilma puuviljadeta, nemad küll ei tohiks nuriseda!)

Eksitava sõnumi autor on saanud õiglase karistuse. Isikut, kelle süü tõttu mandariiniešelon teele saatmata jäi, ei ole veel kindlaks tehtud. Teada on vaid tema initsiaalid — I. T., I. T., I. T. ja veel kord I. T.

V. P. ja T. M.

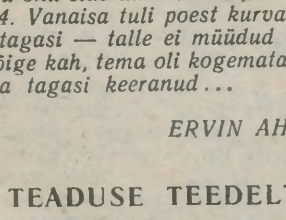

IME

*

FANTA = NAFTA
kui vahetada tähti.
Kui mitte vahetada,
siis võrdusmärk ei kehti.

*

Igal pool ei saa graafikut ennetada.

HANNES TAMME

ENESEST JA SÕPRADEST

*

Ütle oma sõpradele, et nende abil ei saa sa kunagi teada, kes sa oled.

*

Ma ütlen su sõpradele kes nad on, et nad sind oma sõbraks peavad.

*

Üks leidnud kord põhjuse. Hakanud seda põhjama, põhjanud ja põhjanud. Põhi olnud auklik.

*

Sügis tuleb, halvad ilmad. Tali tuleb, kurjad ilmad. Sess tuleb, eksmatid taga.

*

Elul poleks nagu vigagi. Dekanaat kõrgel, sess kaugel.

IVAR JÕESAAR

TÕSISELT VÕETUD

*

Selleks et lõigata, tuleb eelnevalt midagi külvata.

*

«Mis on teie arvates kõige hirmsam elus?»
«Võimalik, et pettumine.»
«Kas armastuses?»
«Ei! Inimeses, keda armastad.»

*

Mingil määral oleme kõik egoistid, ainult me ei tunnista seda endale.

*

Sõda pidada on vahel palju lihtsam kui rahus elada.

*

«Mis on inimese kõige suuremaks nõrkuseks?»
«Armastus.»
«Jah, sest sa võid petta oma armastatut, kuid iseennast petta sa ei suuda.»

*

Inimeseks ei sünnita, inimeseks tuleb kasvada.

*

Arstis peab elama nii jumal kui kurat.

MATI KALLAS,
arstit. I k.

Apollo, õllekõht ja vaimurikkus?

Inimesed jagunevad üldiselt kahte leeri. Sportlased ja tavalised. Tavalised jagunevad mitut moodi, sportlased kahte moodi. Saavutussportlased ja tervisesportlased. Põhiline erinevus on selles, et tervisesportlane võib ainult unistada saavutustest, saavutussportlane tervisest. Mõlemat korraga õnnestub napsata haruharva. Ehkki mõni üritab.

— — —

Tavaline inimene on potentsiaalne sportlane ja vastupidi. Pihta hakkama sunnib enamasti tervis või välimus. Või mõlemad korraga. Mõnikord on juba liiga hilja midagi ette võtta. Hilja sellepärast, et ei tervis ega välimus kannata enam sajameetrist jooksuotsa, isegi mitte pikemat jalutuskäiku. Seetõttu on kõige õigem alustada siis, kui süda veel vahele ei jäta ja õllekõht üle püksiääre ei ripu.

Töödki võib olla kahte moodi. Vaimset ja füüsilist, istumist ja tegutsemist. Füüsilise töö tegijal on kehaline koormus olemas. Isegi juhul, kui ta ümber nurga asuva poe ette autoga vurab ja õhtuti diivanil lamaskleb. Iseasi, kas ta nii teeb. See just vaimse töö tegijate nõrkus. Mõned on laisad, teised enda arvates taolistest asjadest üle. Kuidas sa ikka keset linna silkama hakkad. Mõni veel näeb. Ning arvab. Hoopis hull on lugu siis, kui sportimist lausa alaväärseks peetakse. Ükskord jooksma minnes kohtasin tuttavat noort meest. Kutsusin kaasa. Ta naeratas (irvitas) ja poetas tähtsalt:

«Ma ei salli sporti ja sportlasi silmaotsaski!»

Ju ta siis vaatas minulegi viltu. Muide endale ka. Kuid selle taipamiseni on tal küll üpris pikk maa. Mõnikümmend aastat kindlasti. Intellektuaalsuse taha pugemine on tühi töö. Vaimurikkused ei korva düstroofilisuseks paisuvat lodevust. Heino Tiik on kirjutanud: «G. Wellsi poolt fantastikas esitatud suure aju ja alaarenenud jäsemetega intellektuaal pole füsioloogia seisukohast mõeldav. Meie lihased on ette nähtud tegevuseks, enamik teisi elundeid selle tegevuse tagamiseks. Kui ei ole kehalist koormust, pole vajadust ka teiste organsüsteemide intensiivseks tööks. Nad kohandavad oma funktsiooni puhkeolukorra tasemele.»

— — —

Et terves kehas oleks terve vaim! Mida see tähendab? Imelik. Vähemalt pool inimkonnast peab oma vaimu üheks kõige tervemaks, nuriseb nimelt tervise üle. Järelikult peab hoolega jälgima vastupidist. Et terve vaim oleks terves kehas.

Küllap hoiatab tuntud antiiklause millegi veel ohtlikuma eest kui kõik eelpool räägitu kokku. Hoiatab neid, kes seadnud ainsaks eesmärgiks keha treenimise. Kutsudes mõtlejaid lihaseid pingutama, tuleb ilmselt kutsuda lihastepingutajaid mõtlema.

On palju räägitud, et tipus võib suurimat edu saavutada vaid mõtlev sportlane. Kes ise vaimus tajub, mida teeb. Kes tahab teada, miks ta spordiga tegeleb. Nupulevajutamisega võib masinat sundida tegema kõike ühtlaselt kiirelt ja korrektselt. Nupulevajutamisega ei saa panna inimest tegutsema võimete piiril. Enamasti. Spordi kui ajaröövli ja tegevuse valib igaüks vabatahtlikult, ette teades, et suured auhinnad nõuavad suurt higi. Ja üha rohkem pingutades jääb ajusoppi vastuseta küsimus, mõte selest, kas on seda kõike üldse vaja.

Sport ei nürista mõtlemisvõimet. Sport võib vaid teadmiste hulka piirata. Õppimisaega kärpides. Jätkem kõrvale teesid harmoonilisest inimesest. Selge, et kahte asja ei saa korraga teha tipptasemel. Igakülgsuse tagab kesktee. Liigutada ennast ja aju keskpärasel tasemel. Kes ihkab kõrgele tõusta, peab paljustki loobuma. Kuid mitte kõigest. Et sportlasetee lõppemisega ei lõpeks normaalne elu, on tarvis ette mõelda. Varuda midagi ajaks, mil aastad su spordist välja trügivad. Ja kui sa tahad hiljemgi jääda spordi juurde, saada treeneriks, siis pead teadma, et ainult kogemustest ja puhvetikapist, kus hoiad oma medaleid, ei aita.

Olgu elukutselisuse probleemiga kuidas on. Võib-olla on tippsportlased eranditult profid. Kui nii, siis ähvardab neid oht saada nooreks pensionäriks.

— — —

Saal on rahvast tulvil. Kisa ja kära ei luba oma häältki kuulda. Viled laulavad kümnel eri toonil ning väljakul ei kuule kohtunikku. Mis käimas on? Tavaline korvpallimäng. Omad poisid löövad kaasa! Toetamiseks ja ergutamiseks pole ju ükski nõu paha!

Mille järgi eristatakse asjatundlikku võhiklikust publikust? Ikka selle järgi, kuidas koduseinte toetust organiseeritakse. Kuidas siis?

Kümmekond väikest poissi loobivad mööduvaid vastasmängijaid hernekommidega. Suurematel on näpud suus ja hääled kähedad. Osa trambib, osa hõikab kohtunike aadressil üha vaimukamaid repliike. Tore on. Kui meie meeskond võidab, lärmame kiitvalt, kui kaotab, siis norime vastaste kallal.

Midagi oleks nagu viltu. Ehk on kogu lugu ainult väljamõeldis, udujutt? Kahjuks mitte. Sedasi tegutsevad mitte ainult fantaasiast tekkinud ebardid, vaid meie, sina ja mina, tema ja nemad. Osaliselt sellepärast, et iga võistlust peame mitte ainult meeskondade, vaid pahatihti ka omaenda esinemiseks. Vahe küll selles, et meeskond tegutseb sportlikult, meie mitte. Ons see vahe nii tühine?

— — —

Piike murtakse ammust aega sellegi üle, kas sport on osake kultuurist või ei ole. Mis piike! Tavaliselt piirdub asi ühepoolse kriitikaga. Inimesed, kes sporti sugugi ei tunne ja tunda ei taha, pilluvad spordi pihta hapraid noolekesi. Spordisõbrad — sportlased eriti — vaidlema ei kipu. Nemad teavad midagi, mis teistele jääb igaveseks saladuseks.

Sõna «kultuur» tähendab kõike kaunist. Paljude jaoks ainust, mis üldse tähelepanu väärib. Ülejäänu on ropp ja paha ja alandav... Ülejäänuga tegelevad piiratud inimesed.

Siinkohal jätan otsad lahti. Ei hakka vaidlema, spordi ilu ja võlu eest seisma. Omalt poolt siiski nii palju, et minu arvates ei pruugi sport kuuluda ühegi kõlava nimetuse alla, ei pruugi tõepoolest olla kultuur. Olgu ta, mis on. Kui ta pole suur ja puhas kullatükk kõigi silmade jaoks, siis pisike pärl on ta ikka. Ja pärleid ju ei loobita.

— — —

Niisiis, inimesed jagunevad kahte leeri. Sportlased ja tavalised. Või hoopis mittesportlased ja tavalised? Igal asjal on kaks otsa...

EIK LAUS

Paul Rummo, kultuuripõlistaja

IN MEMORIAM

Muidugi ei olnud Paul Rummo ainult kultuurientusiast. Ta alustas õpetajana, oli mitme kunstiasutuse eesotsas ning tegutses kutselisegi kirjanikuna, kirjutades luulet, teatritekste ja publitsistikat. Aga ennekõike kultuurientusiast. Kultuurikriitik oli ta igal juhul, igas ametis. Eriti muidugi paaril viimasel aastakümnel, mil ta ilukirjandusest tagasi tõmbus. Nende aastakümnete ettevõtmised kujunesid ta elutöö tipuks.

Paul Rummo oli paljude huvidega, otse ökoloogilise mõtlemisega töömees. Visa ja hell, kohusetundlik ja tähelepanelik korraga. Mugav polnud algatada ning võimalikult lõpule viia ükski ta üritus — ei kirjanduslikud kolmapäevad Kirjanike Maja musta laega saalis, ei antoloogia «Eesti luule» (1967), ei koostatud ja toimetatud teostekogud ning koguteosed, ei ohtrasti uusi andmeid sisaldavad ülevaated 1920.—1940. aastate kirjanduselu üksiktahkudest, ei paljude arhiivimaterjalide selgitamised ning talletamine kirjandusmuuseumi, ei August Sanga ja Debora Vaarandiga koos tehtud «Väike luuleraamat», ei Johannes Vares-Barbaruse ning Johannes Semperi kirjavahetus, mille analüüs ja kommenteerimine jäi ta viimaseks tööks ning unistuseks. Paljud üksikartiklid ja esinemised veel lisaks. Kõik need tähendasid autorile mitmeid loobumisi, kõigepealt loobumist rahust ja puhkusest. Ent oli Paul Rummole väga iseloomulik, et nende ettevõtmiste perspektiiv osutus talle hoopis kaalukamaks võrreldes selle isikliku kandejõu kulumisega, mis talle enesele osaks pidi saama. Kõige selgemini tajume seda ehk Paul Rummo koostatud «Eesti luule» antoloogia puhul. Selle ilmumine ei läinud Paul Rummole sugugi muretult. Aga see teos on kaheldamatult kaalukamaid publikatsioone meie ilukirjanduse, täpsemalt luule vallast. Mõeldud küll populaarseks, on ta kujunenud teaduslikukski väljaandeks, mille koosseisu, redaktsioone ja andmestikku arvestavad kindlasti kõik järgmised antoloogiad. See on tegelikult fundamentaalse tähendusega töö — ehkki Paul Rummo ei olnud akadeemiline natuur. Aga fundamentaalse tähendusega on Paul Rummo allikataoline tegevus terveni. See on mõeldud meie kultuuritunnet süvendama. See on harras humanism.

PEETER OLESK

VEEMATKADEST

Esmaspäeval, 6. aprillil kl. 18 räägivad Tiiu Halop ja Tõnis Mets partei linnakomitee saalis 21. Juuni t. 2 **IV ja V kategooria veematkadest Baikalimail.** Film ja slaidid.

Tartu Turismiklubi

Enne diplomit

(Algus 1. lk.)

seda ikka edasi lükata. Paraku oskame aega tükeldada pisitoiminguteks, nii ära hakkida, et see läheb nagu liiv läbi sõrmede.

Läheneb kokkuvõtete tegemise aeg. Paljusid asju ei saa enam edasi lükata. Olen nüüd diplomand. Uhkelt kõlab paljude jaoks sõna esimene pool — DIPLOM. Või ei olegi ta enam nii ihaldatav? Elu on meid sõelunud. Sõelunud välja palju eneseuhkust. Praktika, ka teiste inimeste töö nägemine on meid maa peale toonud.

On ju inimesed kui terad, mis langevad, ja all on sõelad, mis lähevad üha tihedamaks. Igal sõelal jäävad püsima need, kes pole küllalt lihvitud, et järgmisele astmele jõuda. Kui vilja puhul jäävad kõige suuremad terad kohe sõelale (ja need on ka kõige paremad), kõige väiksemad aga on praht ja sõklad, siis siin on vist vastupidi. Igale uuele mõtlemistasemele jõudmiseks peab inimene palju läbi tegema. See on väga raske ja paljud väsivad, ka tüdinevad sellel teel. Kui on jõutud juba teatud sõelale, võib ka pisut puhata ja sind ei visata enam tagasi nagu esimestelt.

Lõpetajad saavad diplomi. Ühesuuruse, ühtemoodi sisuga. Oled noor spetsialist. Tegelikult näitab alles elu ise, milleks sa sobid, mida õppinud oled, mida veel omandada suudad.

Kevadkontsert

«Vanemuise» kontserdisaalis 5. aprillil kl. 15 **kõrgkoolidevahelise taidluskonkursi puhul TRÜ isetegevuslaste** SUUR KEVADKONTSERT.

Esinevad koorid, rahvakunstiansambel, puhkpilliorkester, rahvapilliorkester, draamaringid, ansamblid «Meedium» ja «Rentaablus», parimad solistid, deklamaatorid, iluvõimlejad, liikumisrühmad jt.

Avaldame sündamlikku kaastunnet Ants Johansonile
vanaisa
surma puhul.
Kursusekaaslased

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1164. MB-01316.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1259) Reedel, 10. aprillil 1981 XXXIII aastakäik

Poliitpäeval kõneles Jaak Kaarma

Kolmapäevasel ühtsel poliitpäeval jätkus NLKP XXVI kongressi materjalidega tutvumine. Seekord asetati põhirõhk NLKP Keskkomitee aruandes käsitletud välispoliitika programmile. Sel teemal kõneles ülikooli rahvale kolmapäeva lõunal aulas ka **EKP Keskkomitee kultuuriosakonna juhataja asetäitja, meie ülikooli vilistlane Jaak Kaarma.** Kõneleja peatus pikemalt samuti meie vabariigi kultuurisaavutustel viimasel viisaastakul ning esitas rohkesti huvipakkuvaid arve ja fakte.

Üleliiduline tunnustus

NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri V. Jeljutini 4. märtsi käskkirjas tõsteti esile kõrgkoole ja üksikisikuid, kes on olnud edukamad üliõpilaste teadustöö kompleksplaanide täitmisel. Need plaanid on teaduskonniti koostatud kogu õppeaja kohta ning nad peavad tagama üliõpilaste kaasatõmbamise mitmesugustesse teadustöö vormidesse.

NSVL KKEHM aukirjaga autasustati 7 kõrgkooli. Ainuke ülikool nende hulgas on meie *alma mater*. Peale TRÜ tõsteti esile veel 3 instituuti Moskvast, 2 Leningradist ja 1 Minskist.

Ministeeriumi käskkirja ja tänuavalduse on pälvinud 25 inimest, sealhulgas järgmised TRÜ õppejõud: teadusprorektor prof. **H. Metsa**, õppeprorektor prof. **U. Palm**, üldajaloo kateedri juhataja prof. **H. Ligi**, eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja prof. **K.-S. Rebane** ja ÜTÜ nõukogu esimees v.-õp. **V. Peedimaa.**

Tsiviilkaitse kompleksõppus

Ülikoolis toimub 16. ja 17. aprillil. Kontrollitakse kogu kollektiivi ettevalmistuse taset ja valmisolekut tsiviilkaitseülesannete lahendamiseks, süvendatakse töötajate teadmisi ja täiustatakse juhtivkoosseisu oskusi, kontrollitakse tsiviilkaitseplaanide reaalsust. Teaduskondade parteiorganisatsioonide ülesanne on kindlustada kompleksõppuse edukus.

EKP TRÜ komitee,
TRÜ tsiviilkaitsestaap

Otsustas lisaküsimus

Esmaspäeva õhtuks kogunes «Sophoklesse» viktoriiniks «Suur Isamaasõda» 7 võistkonda: õigus-(2), bioloogia-geograafia-, majandus-, arsti- ja ajalooteaduskonnast ning ettevalmistusosakonnast. Žürii tuli kohale koosseisus E. Hirvlaane, A. Lauren, K. Ollo, punkte arvestas K. Piirikivi.

Kui põhiküsimused ja kaptenite jõuproov lõppes, selgus, et ühepalju punkte olid kogunud ajaloolaste ja juristide I kursuse võistkonnad. Lisaküsimusele oskasid täpse vastuse anda ajaloolased ning tulid ka võitjaks, rikkudes juristide eelmiste aastate võidutraditsiooni. Kolmandaks jäi majandusteaduskond. Võidukas ajaloolaste esinduses olid T. Kamenik, M. Laar, E. Medijainen, M. Rootslane ja T. Noormets.

Kuhu jäid ülejäänud teaduskondade võistkonnad?

KALEV OLLO

EKP TRÜ komitees

● **6. aprilli istungil võeti NLKP liikmeks õigusteaduskonna diplomandid Peeter Järvelaid ja Aita Reins ning liikmekandidaadiks Harri Ots ja Ülle Aju õigus-, Leho Kivimaa ja Ester Rootslane majandus- ning Neinar Seli kehakultuuriteaduskonnast.**

● Tsiviilkaitse staabi ülem A. Dovidenko kõneles ettevalmistustest **kompleksõppuseks.**

● **Laupäevakutöödest** andis informatsiooni J. Tapfer.

● Komsomolikomitee asesekretär V. Plato tutvustas **sõpruspäevade** korraldamist.

● Kinnitati **EÜE kuraatorid.**

● Arutati **kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi** füüsika-keemia-, bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskonnas.

Tulemas on sõpruspäevad, sedakorda kümnendad

Rahvaste sõpruse päevad toimuvad traditsioonilisel ajal — 22.—26. aprillini ning on pühendatud NLKP XXVI kongressile ja TRÜ 350. aastapäevale. Ettevalmistused sõpruspäevadeks algasid juba mööndunud aastal.

Tänavu on külla oodata delegatsioone 25 Nõukogude Liidu ja välismaa kõrgkoolist. Suurema hulga külaliste vastuvõtmiseks puudub majutuspind. Seoses sellega on palve kõigile teaduskondadele — sõpruspäevade ajaks omal algatusel külalisi mitte kutsuda. Senisest enam tähelepanu on pööratud külalistega tegelevate giidide ettevalmistusele; peahoones on avatud üli-kooli tutvustav näitus. Külalised näevad ka ülikooli vastavatud ajaloomuuseumi, uut teadusraamatukogu ja teisi TRÜ vaatamisväärsusi. Traditsiooniline pressikonverents on pühendatud üljkooli eelseisvale suurjuubelile, teoreetilisel konverentsil on kõneaineks NLKP välispoliitika ja internatsionaalne kasvatus kõrgkoolis. V. I. Lenini mälestuspäeval, 22. aprillil asetame koos külalistega lilli V. I. Lenini ausamba jalamile. Sõpruspuid istutame koos külalistega meie uue raamatukogu juurde, traditsiooniline laulupidu on seekordki Toomemäel. Laupäeval kell 11 algab Emajõel suur sõuderegatt, pärast seda aga Raekoja platsil rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuspäevale pühendatud miiting ja noorsoo- ning poliitiliste laulude festival.

Muusikat külalistele ja oma tudengitele pakuvad «Ellerheina» kammerkoor, ansamblid «Rock-Hotel», «Ruja», «Synopsis», «Spiraal», «Tornaado», «Vitamiin», «Magnetic Band», «Kukerpillid», «In Spe» jt., L. Saarsalu, R. Rannap, J. Steinfeldt, N. Hanson, U. Alender. Sõpruspäevade kohta on koostamisel ka erileheküig.

Täpne RSP programm ilmub 17. aprilli ajalehes.

Organiseerimiskomitee nimel
VALEV PLATO

Ülikool taidles esimeseks

1. **Rahvakunstiansambel.**
2. **Rahvapilliorkester.**
3. **Ansambel «Lakstigal».**
4. **Vilistlaste naisvõimlemisrühm L. Jaansoni juhendamisel.**
5. **Naisvõimlemisrühm H. Tidriksaare juhendamisel.**
6. **Matemaatikateaduskonna liikumisrühm A. Toominga juhendamisel.**
7. **Õigusteaduskonna kompositsioon «Mõtisklus sellest, mida teeme».**
8. **Spordimeditsiini üliõpilaste lauluduo.**
9. **Majandusteaduskonna ansambel «Rentaablus».**
10. **Illusionist Tarmo Tamm (geol. 1 k.).**
11. **Instrumentaalduo Peeter Untera (klaver) — Mati Illisson (saksofon).**
12. **Laulusolist Valdo Randpere (õigust.).**
13. **Eve Raeste (teadustamine ja vahetekstid).**

Need 13 kava ja 91 esinejat valis žürii esinema kõrgkoolidevahelise taidlusülevaatuse lõppkontserdile 18. aprillil J. Tombi nim. Kultuuripalees. Pühapäeval «Vanemuise» kontserdisaalis üle kolme tunni kestnud ülikooli taidlejate kava hinnati kõige paremaks. Pärast esimese osa lõppu ütles haridusala ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees Ilmar Tamm: «Teised koolid oleme juba ära kuulanud. Näib, et ülikool on temaatikast hästi kinni pidanud, juhendit järginud. Kava on terviklik, läbi mõeldud.»

Tudengitaidluse üle on viimasel ajal palju vaieldud. Kui suured kollektiivid (koorid, tantsijad) teenivad ühtelugu kiitust, siis üksikesinejate puhul on vahel tegemist kehva esinemistasemega. Praegu aga võib vist tõesti enamikule häid sõnu lausuda. Harva näeme nii ulatuslikku kontserti nii paljude esinejatega. Ülikoolil poleks vist raske täita saal mõni teinegi kord. Paar pisimärkust tahaks siiski teha. Olgem ausad, kohati oli kontserdi ajal igav, eriti esimese osa ajal. See meenutas kangesti kuuekümnendate aastate koolilava. Küllap andnuks ühteist kaasaegsemalt ette kanda, kaasaegsemat repertuaari valida. Kaasa elama hakkasime vist alles siis, kui naiskoor ja rahvakunstiansambel H. Mikkeli «Sõleseppadega» esimese osa lõpetasid. Kahju, et meie teenekas naiskoor lõppkontserdil laulda ei saa. Neil algab kontserdireis teistesse liiduvabariikidesse.

Teise osa venimises on süüdi vist võimlejatega ülepakkumine. On ju ka vaataja vastuvõtul kusagil piir. Ei tea paraku, kus nad esineda saavad, kuid teaduskonna- ja muude ürituste puhul võiks neid küll rohkem näha. Mida lõpupoole kava jõudis, seda hoogsamaks ta muutus: matemaatikute diskotants; juristide kompositsioon, mis teaduskondade taidluskonkursil võitis; mõtiskluse aeg instrumentaalmuusika ja V. Randpere laulude ajal, taas võimlejad ja särtsakas lõpp «Rentaabluselt».

Kahtlemata nähti kava kokkuseadmisel palju vaeva. Närvis olid esinejad ja juhendajad. Rektori kiituse pälvisid kõik kontserdil esinenud 297 üliõpilast. Kevadkontserdi hea ettevalmistamise eest said kiituse veel:

HELVE KABUR — ametiühingukomitee esimees,

HEINO VARIKU — klubi direktor,

ANNELIIS MOSS — klubi kunstiline juht,

MAIRE AUNASTE — ametiühingukomitee üliõpilaste kultuurikomisjoni esimees, III k. žurnalistikaüliõpilane,

KAIDO EHASOO — õigusteaduskonna komsomolibüroo kultuurisektori juhataja, II k.,

OLAF PRINITS — dotsent,

VAIKE UIBOPUU — naiskoori dirigent,

ENE AHVEN — naiskoori abidirigent,

KADRI LEPPOJA — naiskoori kontsertmeister,

TIIU OTSUS — kammerkoori dirigent,

REET LONDON — draamaringi juhendaja,

SULEV KALD — puhkpilliorkestri dirigent,

HENN TIIVEL — rahvakunstiansambli kunstiline juht,

MAIE ELJAS — rahvapilliansambli kunstiline juht,

LINDA JAANSON — naisvõimlemisrühma juhendaja,

HILJA TIDRIKSAAR — naisvõimlemisrühma juhendaja,

REET LINKBERG — naisvõimlemisrühma juhendaja,

ANDRES-AARE TOOMING — matemaatikute liikumisrühma juhendaja, V k.,

LIINA HERMAKÜLA — vene osakondade draamastuudio juhendaja,

LARISSA VOLPERT — vene osakondade draamastuudio juhendaja,

EVE RAESTE — õpetaja, kontserdi teadustaja.

KERSTI KALL

„Seal paistab ja läigib midagi"

See midagi oli järjekordselt üks vana ese, mõnegi arvates vana kolu, mida kellelegi tarvis pole. Ent just selle vana kolu pärast seati sisse ülikooli ajaloo muuseum. 1979. aasta aprillis asus ametisse esimene koosseisuline töötaja, direktor Ela Martis. Sellest ajast peale sai muuseum ametlikuks. Selle kuu esimesel päeval võis aga avada **muuseumi ekspositsiooni esimese osa.** Miks valiti niisugune naljane kuupäev? Samal kuupäeval aastal 1632 avaldati Liivimaa kindralkuberneri Johan Skytte patent, milles teatati Tartu ülikooli asutamisest, osutati hariduse suurele tähtsusele. Kirja sisu kandsid 349 aastat hiljem muuseumi ekspositsiooni avapäeval ladina ja eesti keeles ette üldajaloo kateedri dotsent Märt Tänava ja muuseumi peavarahoidja Leili Kriis. Avasõnad ülikooli juhtkonna poolt lausus teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk. Linna poolt tervitas parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome. Tänusõnu ja lilli said sel päeval muuseumirahvas ise (neid töötab praegu juba neli, peale juhataja ja peavarahoidja veel vanemteadur Margit Päid ja nooremteadur Sirje Karis), aga neilt ka paljud abimehed, kelleta kahtlemata poleks jõutud niipea vanavara näituseni, muuseumini üldse.

Üks niisuguseid mehi on orgaanilise keemia kateedri dotsent Tullio Ilomets. «Ülikooli vanade esemete korjamine sai alguse rektor Fjodor Klementi ajal enne ülikooli põlemist. Viisime kõik kartserisse, kuhu füüsikud olid oma asju juba enne sõda pannud. Kartserid said tulekahju ajal kõvasti kannatada, osa asju põles ära. Siis leidsime koha «Sophoklese» lähedal keldris. Oli aeg, kus taheti kõigest vanast lahti saada. Ammendamatuks varaaidaks olid kateedrid. Nüüd on vana kraam jälle popiks muutunud ja haruldasemaid asju ei taheta nii kergesti ära anda.»

1976. aastal moodustati muuseumi nõukogu, mida juhatas prorektor Valter Haamer. Paljus abistas tollane ajalookomisjoni sekretär Milvi Reinfeldt. Teadusdirektorina on praegu ühiskondlikus korras ametis ülikooli ajaloo komisjoni teadussekretär Mare Viiralt. Asjahuvilisi ja toetajaid on olnud teisigi. Tänu neile võime peahoone parempoolse tiiva keldrikorruse kahes ruumis näha väljapanekuid aastaist 1632—1710 ja 1802—1918. Eksponaadid (1560. aasta kaalud, 140-aastane farmakoloogiliste preparaatide kogu, mööndunud sajandi peegelteleskoop jt.), fotod, raamatud. Arhitekt Ülle Einasto on kujundanud väga sobivad koonustetaolised vitriinid, kunstikabineti juhataja Andrus Kasemaa valmistas Johan Skytte ja Johan Gezeliuse bareljeefid. Koostööd tehti veel «Arsiga», ENSV Riikliku Kunstimuuseumiga.

Nüüd suudab ka ülikooli külaline neis esinduslikes ruumides ehk paremini ülikooli ajalukku tungida. Esialgu ongi nõnda, et väljapanekuid saavad näha vaid ülikooli rahvas ise ja külalised. Tuleval aastal juubelipidustuste aegu tahetakse Toomel välja panna muuseumi kogu ekspositsioon (1632—1982), mis mõistagi üha täieneb. Praegu on arvele võetud rohkem kui kuus tuhat säilikut, eksponeeritud on neist viissada eset, dokumenti ja fotot. Võib-olla on lugeja, Sinulgi midagi säilitamisväärset, mis pakuks huvi paljudele?

VARJE SOOTAK

See oli muuseumi perenaise Ela Martise suurpäev. Mitu aastat kestnud töö jõudis vaataja silmani. Ülikoolipoolset tänu väljendas ka see lillekorv prorektor Valter Haamerilt.

EDUARD SAKI foto

NLKP XXVI KONGRESSI OTSUSTE JÄREL

Koos ühiskonnateadlastega

Komsomolikomitee ja ajalehe «TRÜ» ettepanekul leidis aset kohtumine ühiskonnateaduste õppejõudude ja tudengite vahel. Õppejõudude poolelt osalesid filosoofiakateedri juhataja prof. JAAN REBANE ja vanemteadur MART SIIMANN, poliitilise ökonoomia kateedri prof. VAMBOLA TÜRK ja sama kateedri dots. AADU ARRAK, NLKP ajaloo kateedri dots. FELIKS KINKAR ja õpetaja RAFIK GRIGORJAN ning ELKNÜ Keskkomitee osakonnajuhataja HENRI SOOVA.

Õppejõud avaldasid arvamust abinõude kohta, mis võimaldaksid sügavamalt avada kaasaegseid ühiskondlik-majanduslikke probleeme. Erilist tähelepanu pöörati NLKP XXVI kongressi materjalide õppimisele. Vaagiti ka ühiskonnateaduslike distsipliinide õpetamist.

* * *

VAMBOLA TÜRK: Sm. Brežnevi ettekandes kongressile on rõhutatud majanduse uuele, intensiivse arengu astmele asumisega kaasnevat inimeste teadvuse kujundamise tähtsust. Selles näen üldsõnaliselt väljendatuna ka meie missiooni. Ühiskonnateaduste läbitunnetamine on kaasaja sotsiaalse arengu mõistmise olulisemaid faktoreid. Paraku ei saa me mitte alati öelda, nagu oleks ühiskonnateaduste omandamise tase kõrge.

Konkreetselt öeldes näen üliõpilastega tehtava töö puhul arenemisvõimalusi eelkõige seminarikorralduse parandamises. Meil ja loomulikult ka komsomoliorganisatsioonil tuleks hoolitseda selle eest, et seminarides tutvutaks aktiivselt kongressimaterjalidega; selles osas võiksid komsomoliaktivistid oma õpingukollektiivides olla eeskujuandjad. Üks aktiivse töö organiseerimise vorm on kindlasti konverentside korraldamine, võistlustööde koostamine rahvamajanduse juhtimisest. Seminarirühmades tuleks kindlaks teha komsomoliaktivistid, ametiühinguaktivistid, partei liikmed ja liikmekandidaadid ning nende eeskujust lähtudes tööd suunata. Iga õppejõu esmane kohus on seda alati teada, eriti aga püüd seda kindlaks teha.

AADU ARRAK: Laiemas mõttes puudutavad partei ja valitsuse uued suunised täiel määral praegust üliõpilaskonda. Oma tänaseid teadmisi tuleb neil ettevõtete ja asutuste töös rakendada, propageerida suuniseid õppeasutustes. Ülikool toodab kõrgharidusega spetsialiste, kelle haritusest, arusaamise sügavusest ja teadlikkusest sõltub tulevikus töö suuremate või väiksemate inimgruppidega. Siit järelduvalt tuleb meil iga päev kinnistada eelkõige põhilisi arusaamu, mis peaksid kujundama meie ümbritsevasse suhtumise aluseid. Majanduse ressursid, nagu me teame, on piiratud, säästlikkuse põhimõte aga ei ole kaugeltki kõikideni jõudnud. Ka see on halb, kui jätame praegu eneste tagant tuled kustutamata, küll aga võib kujutleda, milliseks võimendub niisugune suhtumine noore spetsialisti puhul, kelle käsutada on suured materiaalsed väärtused! Selle arusaama süvendamist teenib hästi sm. Tihhonovi ettekanne kongressile, kus ta muu hulgas käsitles ka naftatootmise suurendamisega seotud raskusi, kasvutempo tunduvat aeglustumist. Et tarbida saab vaid seda, mida toodetakse, siis kuuluvad selgitamisele ka töökasvatuse probleemid, mida käsitlesime «Edasi» vestlusringis.

Et need põhilised aspektid tegelikkuses kõikide teadvuseni jõuaksid, on tarvis anda tudengitele ülevaade majanduse olukorrast, intensiivsele arengule ülemineku olemusest ja tagamaadest. Siin ongi punkt, kus teinekord õnnestub siiski vaid väga loidu huvitatust saavutada. Raske on töö seminarigrupis, kus tudengeil ei ole välja kujunenud aktiivset vajadust antud nähtuste arutamise vastu, ning väga oluline on sel puhul nn. juhtgrupi, viie-kuue eestvedaja olemasolu, kes ka teised tudengid arutlusse haaraksid. Paraku puutun siin-seal kokku nähtusega, millest olen üliõpilastega ka omavahel kõnelnud: on tekkinud hoiak seminaritöö suhtes, kus sõnavõtmist või tudengipoolset aktiivsust peetakse justkui halvaks tooniks, esinejaid halvustatakse ja üksikud hakkajamad, kel tundub tõsist huvi olevat, ei leia oma käitumisele järgijaid. Aktiivsuseavaldust võidakse mõista kui püüet midagi saavutada või kuhugi jõuda. Õppejõud üksinda on niisuguse põhihoiakuks kujunenud passiivsuse vastu küllaltki abitu, rohkem ootaksin komsomoliaktiivi ja rühmatuumikute tegutsemist. Ent ka sellest tihtipeale ei piisa: oleme õppejõudude ja üliõpilaste vahel korraldanud kohtumisi, et selgitada ning ületada selliseid raskusi. Pahatihti aga on, nii kurb kui see ka ei ole, kokkulepitud ajal kohale tulnud rohkem õppejõude kui üliõpilasi (ka tänane vestlusring illustreerib seda üliõpilaskonnapoolset leigust). Tuleks juurelda selle üle, millest niisugune huvitus on tingitud.

JAAN REBANE: Täiendaksin öeldut ühe aspektiga: majanduskü simustel, millest on räägitud, on ka maailmavaateline iseloom. On vaja kasvatada vastavat ellusuhtumist, näiteks säästlikkust, heaperemehelikkust, oskust orienteeruda uuele tehnoloogiale jne. Seda olenemata erialast, sest iga kõrgharidusega spetsialist on inimeste juhtija, kes seisab suurema või väiksema töökollektiivi eesotsas. Väga tõsiselt tuleb õppe- ja kasvatustöös arvestada seda, et praegu kõrgharidust omandavad noored töötavad ka XXI sajandil. Seetõttu on ülimalt tähtis niisuguse haridusbaasi andmine, mis tagaks pideva edasiõppimise võimaluse.

VAMBOLA TÜRK: Toon professor Rebase poolt esitatud väga olulise probleemi kohta näite. Minu ülesandeks oli õpetada sotsialismi poliitilist ökonoomiat mõni aasta tagasi praegusele füüsika IV kursusele. Märkasin aga pidevalt mõne osa tudengite kohatist võimetust näha seoseid oma eriala ja ühiskonna arengu üldiste protsesside vahel, nõrk on sisuline enesemääratlus. Ent oskus praeguseid ühiskondlik-majanduslikke probleeme omavahel seostada on tähtis iga eriala esindajale, mitte ainult juristile või majandusteadlasele, vaid ka füüsikule, keemikule ning arstile.

KÜSIMUS ÜLIÕPILASTELT:

Milliseid teid näete sellesuunalise teadlikkuse edasiseks tõstmiseks?

JAAN REBANE: Filosoofia kateeder on pikema aja jooksul taotlenud ja ka suurel määral saavutanud seda, et õppejõud, kes õpetavad ühe või teise ala tulevasi spetsialiste, tunneksid vastava eriala spetsiifikat, et õpitavad kategooriad ei jääks nii-öelda katteta, elust kaugele. Ühiskonnateadustes tehtavate uurimuslike üliõpilastööde üks osa peab kindlasti olema orienteeritud kaasaja sotsiaalsetele nähtustele. Olenevalt erialast on selleks mitmesuguseid võimalusi. Teiselt poolt on vajalikud ka üldteoreetilised üliõpilastööd, mis põhinevad marksismi-leninismi teooria põhiprobleemide iseseisval sügavamal omandamisel.

FELIKS KINKAR: Alustaksin oma arvamuseavaldust kaugemalt. Ühiskonnaõpetuse õpetamine ülikoolis on tühi siblimine, kui ta ei ole suunatud lõppresultaadi saavutamisele. Peame kasvatama ideelise, kõrgete moraaliprintsiipidega ja kommunistlikelt positsioonidelt ühiskonda tunnetava inimese. Ent ideoloogiatöö objekti kujunemisel on tähtsus lõputu hulgal faktoreil, millest ühiskonnaõpetuse programm ülikoolis on vaid üks osa. Siin jääb meile, ühiskonnateadlastele, ka niisugune funktsioon, nagu kodust, välismaailmast ning koolist kaasa saadud negatiivsete mõjutuste likvideerimine. Eriti tahaksin rõhutada koolis tehtava kasvatustöö suuri puudujääke, mille tasandamine kandub kõrgkoolile. Siin otsustab paljugi tehtava ideoloogiatöö sünkroonsus, mille puudumises näen meie teadvuse kujundamise üht põhilist nõrkust. Väike on veel koostöö ühiskonnateaduste kateedrite ning komsomoliorganisatsiooni vahel. Meie suhetes komsomolikomiteega on puudujääke, mis ei ole jätnud oma mõju avaldamata.

KÜSIMUS ÜLIÕPILASTELT:

Milles näete ühiskonnateadlaste ja komsomoliorganisatsiooni töö koordineerimatuse praktilisi mõjutusi?

FELIKS KINKAR: Olen kindel, et valdav osa üliõpilastest ilmutab nii õpiaastail kõrgkoolis kui ka hiljem vajalikku teadlikkust, õiget maailmavaatelist orienteeritust, et nende teadmised marksismi teooria vallas kujunevad üha enam veendumusteks. Praktika kinnitab seda. Samas esineb nähtusi, mis, nagu paistab, ei ole meie praeguste töömeetodite mõjupiirkonnas. On tudengeid, kes võiksid hästi sooritada oma eksamid, perfektselt vastata nõutud piirides — kaasa arvatud ühiskonnateaduste alal. Aga samas erinevad nende isiklikud tõekspidamised, mida ta avab hoopis kaugemal eksamilauast, oluliselt nendest deklaratiivsetest postulaatidest, mida ta õppejõule siiral ilmel ette on puistanud. Ilmneb tendents, kus vastatakse küll nõutud materjali, kuid samas ei omata sellega küllaldast suhet, seda ei peeta oluliseks, peetakse millekski auditooriumi ja teadusliku kommunismi programmi juurde kuuluvaks, mitte aga meie elu põhitõdedeks.

Siin tuleks mõjutusvahendid ühendada, nii et komsomoli, õppejõudude, massikommunikatsiooni ja ka kodu, ühiselamukeskkonna jt. taotlused oleksid sünkroniseeritud.

Meie töö kõige suuremaks praagiks ongi see, et osa noori on eksamilaua taga nõus hõiskama tuliõigeid sõnu, ent samas unustavad selle kusagil kohvikukuluaaris momentaalselt ning näitavad mõnevõrra teist hoiakut. Siinkohal on sobiv meenutada sm. Leonid Brežnevi sõnu XXVI kongressil: «Ei ole saladus, et mõningatel noortel käivad haritus ja informeeritus pahatihti käsikäes poliitilise naiivsusega, kutsealane ettevalmistus aga vastutustundetu töössesuhtumisega.»

KÜSIMUS ÜLIÕPILASTELT:

Kas näete mõjuvaid meetodeid taolise taunitava nähtusega võitlemiseks?

FELIKS KINKAR: Peaksime komsomoliorganisatsiooni kaudu saama rohkem informatsiooni tudengite tegelikest hoiakutest ja konkreetsetest seisukohtadest, et oleksime võimelised loenguis-seminarides korraliku argumentatsiooniga vastulöögi andma. Komsomolikomiteele ja ülikooli ajalehele laekub kindlasti mitteametlikku informatsiooni meeleolude kohta, mis vajaksid äraselgitamist, klaarimist, mis niisugusel kujul aga eespool kirjeldatud kahepalgelisust tugevasti soodustavad.

KÜSIMUS ÜLIÕPILASTELT:

Millisena näete massikommunikatsiooni osa üliõpilase teadvuse kujundamisel?

FELIKS KINKAR: Tahaksin siinkohal välja tuua ühe aspekti selle küsimuse juures. Minu seminarigruppides osalevate tudengite hulgas esineb vähest informeeritust igapäevaprobleemidest, nii kohalikus kui välispoliitilises ulatuses. Põhjus on puhttehniline: ühiselamutes on telereid minimaalselt, raadioid küll mõnevõrra rohkem, kuid nende kuulamine on raskendatud, sest elatakse ju ühistubades. Ajalehti aga õppehoonetest osta ei saa, linna müügipunktides neid loengute alguses VEEL ei ole, lõppedes ENAM ei ole. Mis rääkida siin ideoloogilisest tööst, kui üliõpilane on suures osas ilma jäetud infost. Tundub, et komsomolikomitee, ametiühingukomitee ja rektoraadi jõududega oleks võimalik sisse viia vabariiklike ajalehtede müük olulisemates õppehoonetes, nagu see on peahoones.

RAFIK GRIGORJAN: Ülikooli ajalehes tahaks näha rohkem poleemikat meid kõiki huvitavatel aktuaalsetel teemadel, eriti tunnen vajaka olevat üliõpilaslikust probleemiasetusest.

Rohkem tuleks kirjutada üliõpilasaktivistidest, komsomolikomiteest. Kellest peaks tudeng mõõtu võtma, kelle järgi joonduma, kui üliõpilasleht ei trüki portreid silmapaistvamatest aktivistidest, komsomolikomiteesse valitud tudengitest!

Ja veel: nagu selgus grupi üliõpilaste küsitlemisel, ei tunne mõned kommunistlikud noored peaaegu üldse ÜLKNÜ põhikirja. See näitab, et tuleb intensiivistada tööd komsomoligruppidega ning leida uusi mooduseid süvendamaks üliõpilasnoorte kommunistlikku maailmavaadet.

Kirja pannud
HANS LUIK

HELMI TERA 70

Sa tulid tuppa ja valgust
ja selgust sai tuba täis.
Su naeratus oli kui päike
kõik ilm sai päikest täis.
(Juhan Liiv)

Selle laulu oleks autor nagu loonud Sinu jaoks, Sa matemaatikute perele nii tuttav, alati sõbralikult naeratav, tänane juubilar Helmi Tera.

Sündisid kevadpäikese naeratuse ajal 12. aprillil 1911 Valgamaal Tõllistes. Õppisid Tõlliste algkoolis ja arvasid, et keeled on nii kerged. Näiteks eestikeelne jutt kirjutada venekeelsete tähtedega ja ongi võõrkeel käes. Siit vist algaski su huvi filoloogia vastu. Edasi viis õpitee Valga Tütarlaste Gümnaasiumi ja sealt 1931. aastal ülikooli filosoofiateaduskonda. Suvel käisid külast külasse ja panid paberile rahvalaule. Siis ilmus jaki taskust suupill huulile — ja suveõõl polnudki enam pikkust...

1944. aastal sai Sinust ülikooli arheoloogiakateedri laborant, kus töötasid kateedri likvideerimiseni 1950. a. Samal aastal tulid geomeetria kateedri laborandiks. Kateedrijuhatajad vahetusid — prof. J. Sarv, dots. A. Ruubel, prof. G. Kangro. Sina olid see, kes jäi.

1962. aastal sügisel moodustati geomeetria kateedri baasil arvutusmatemaatika kateeder ja Sinust sai uue kateedri laborant. Sa oled tänaseni hoidnud korras selle kateedri majapidamise, oled olnud asendamatuks abimeheks kateedrijuhatajatele dots. Ü. Kaasikule, dots. E. Tammele ja ka praegusele juhatajale prof. G. Vainikkole.

Sa oled ülikoolis töötanud 37 aastat. Keegi aga pole Sinult tööd andes saanud vastust «ma ei jõua», «olen väsinud». Tööde tegemiseks tuleb aga vahel appi võtta ka õhtutunde ja puhkepäevi. Kui Sa suudaksid kokku lugeda raamatute, artiklite, väitekirjade, diplomi-, auhinna- jm. tööde trükitud lehekülgi, tuleks neist vist Kuule ulatuv kilomeetrite arv.

12. aprillil näitab eluviit Sulle 70. aastat. Ikka edasi sama lahke naeratuse ja abivalmidusega uude kevadesse! Kotitäis tervist ka kaasa!

Õnnitlevad
TRÜ matemaatikud

Arstide ÜTÜ päev

2.—3. aprillini toimunud arstiteaduskonna ÜTÜ konverentsile tuli osavõtjaid sedapuhku Kaunasest, Vilniusest, Donetskist, Novosibirskist, Užgorodist ja Vitebskist. Kokku esitati kahel päeval kaheteistkümnes sektsioonis 230 ettekannet, nendest 10 oli külalistelt.

Plenaaristungil peeti konverentsi kordaläinuks. Kitsaskohaks on olnud aastate jooksul see, et mõnedes sektsioonides on suhteliselt vähe kuulajaid. Ka jääb diskussioon pärast ettekandeid sageli õppejõudude kanda. Arutusel oli küsimus, kas mitte järgmisel aastal korraldada tööd sektsioonides teemade kaupa (praegu grupeeritakse ÜTÜ ringide kaupa). Plenaaristungi lõpetas dekaan prof. L. Allikmets: «Ei maksa unustada, et selles vanuses, mis on meie keskmise üliõpilase iga, on teinud avastusi mitmed väljapaistvad teadlased. Miks mitte uskuda, et tänane üliõpilane, ÜTÜ-lane seisab oma avastuste künnisel?»

AARE TUUL

Sisukat esinemist konverentsil märkis aukiri. Selle saab dekaanilt prof. Lembit Allikmetsalt ka IV kursuse üliõpilane Jaak Aru.

ARVO TENNO foto

Kostüümideta sissepääs keelatud

1. aprillil oli bioloogia-geograafiateaduskonnas traditsiooniline karnevaliks kutsutav üritus. Peo nimi eeldab improvisatsioone riietuses ja fantaasiat käitumises, silmnähtavana lisandus veel teaduskonna looduslembesus — paljud kostüümid olid inspiratsiooni saanud looma- ning putukariigist, tavalisest vähem nägi printsesse, mõrtsukaid, mustlasi ja teisi taolisi traditsioonilisi ümberkehastusi.

Karnevalikarussellil kulus hoovõtuks poolteist tundi, kuid selle eest sai hoog vägev. Hoobade juures seisis II kursus. Nendelt oli näidend ja ansambel «Masajas Volli», tantsumuusika ning maskide hindamine. Kuid žürii vaevles tööpuuduse all, neil tuli paremusjärjestus selgitada vaid kuue maskikomplekti vahel. Kaksikud, rohelised neegrid, härjapõlvlased, haarem ja imelik olend olid tõesti näinud vaeva, väga tore oli ka hambaorgi julge originaalsus. Aga kuhu jäid teised? Miks laideti üksmeelse paigalejäämisega maha maskide paraad? Miks kiirustati karnevalikostüüme vahetama argiriietuse vastu? Kas tõesti on passiivsusepisik niivõrd nakkav? Meelsasti ajaks osa «süüd» külaliste, s.t. kõigi mittekostümeeritute, lugupidamatuse kaela, sest vahest olid just nende nn. igapäevakostüümid selle alaväärsuskompleksi põhjustajaks, mis muutis maskide enamuse peo alguses rõhuvaks vähemuseks peo lõpus.

Et kalleid kutsutud ja kutsumata külalisi mitte solvata ning järgides printsiipi «kõik külastajate heaks», julgeme neid kutsuda ühinema ka järgmisel aastal, kuid tingimusena seame üles kostüümid ja hoiatame — uksel ripub silt «Kostüümideta sissepääs keelatud».

ERIKA LEITEN,
ANU KULL

Vastavad

Madis ja Mart

Mida peab malevlane teadma EÜE-st?

MART: Et EÜE on eelkõige üliõpilasorganisatsioon, siis eelkõige käitumisreegleid EÜE-s. Võiks teada ja huvi tunda ka selle vastu, mida on malevas varem tehtud. See on EÜE 18. töösuvi. Malevaleht on üle mitme aasta meie infot hästi edasi andnud ja kõik hädavajaliku saab teada sealt.

Keskstaabi tänavune koosseis?

MADIS: Meie vliekesi **komandör — Madis Kallion, komissar — Mart Raik, komandöri asetäitja — Igor Jakobson, peainsener — Tõnu Kalvik, peaarst — Olev Luha** töötame aasta läbi, veel töötavad **interkomissar Oove Korjus ja OT vaneminsener Väino Norit.** Keskstaabi laiendatud koosseisu kuuluvad kõikide kõrgkoolide komsomolisekretärid ja komsomoli keskkomitee üliõpilasosakonna esindajad.

Selle aasta uuendused?

MART: Need puudutasid eelkõige komplekteerimist. Nüüd peaks olema juba märgata, et malevasse pääseda on senisest lihtsam. Uuendusi on ka inseneri- ja komissariteenistuses.

EÜE kajastamine ajakirjanduses. Kõrgkoolide lehed ei peaks ju dubleerima malevalehte.

MART: Oma kooli lehes peaksid olema eelkõige malevaprobleemid omas õppeasutuses. Ja piisaval hulgal infot.

Mart on oma komissariametiga kindlasti juba kohanenud. Kuidas läheb Sinul, Madis?

Kõige raskem aeg on möödas. Kiirele sisseelamisele aitas palju kaasa see, et komsomolisekretärina tundsin staabi liikmeid. Väga palju aitasid teised, iga mees viis mind kohe kurssi oma töölõiguga. Oma abist ei öelnud ära ka eelkäijad Andres Eesmaa ja Toomas Mendelson.

Mäletan, Madis, Sinult umbes taolist ütlust, kui veel ülikooli komsomoli juhtisid: «Mõni üllkooli lõpetanud ja pealinna tööle asunud noor mees nagu häbeneks öelda meile ka midagi head, leitakse aina laitust.» Kuidas hindad Sina TRÜ EÜE praegust tegevust?

Püüan olla objektiivne, kuigi seda on raske teha, sest tuleb hinnata ka oma senist tööd ülikoolis. Viimased aastad on kinnitanud aga väidet, et ülikoolis on oma malevaprogramm eesotsas niisuguste veteranidega nagu Igor Gräzin, Ülo Langel, Jaak Aaviksoo, Valev Plato jt. Tore, et hoolitsetakse järelkasvu eest, antakse edasi kogemusi. Kõik see näitab, et ülikooli malevasektor elab täisverelist elu.

Kuidas aitab EÜE kaasa ülikooli juubelile?

MADIS: EÜE peab andma oma osa juba moraalsest kohustusest — sündis ju malevaidee TRÜ seinte vahel. Hulga tööd teevad meie üliõpilased. Appi tulevad ka tudengiehitajad Lätist, Leedust, Leningradist, Moskvast ja Volgogradist. Seega on Tartu regioon kahel suvel maleva suurim.

Sinu eesmärk malevatöös?

MART: Aidata kaasa sellele, mida kõik malevlased nimetavad toredaks suveks.

MADIS: Et EÜE on koht, kuhu tuleb kokku Eesti üliõpilaskonna esindus vabal tahtel, siis esitab see omad tingimused ka maleva juhtimisele. Et pidevalt kõigega kursis olla, tuleb viibida väga palju üliõpilaste hulgas, eriti tööperioodil. Elva seminaril jäi mullu kõlama mõte: iga keskstaabi mees peaks suvel olema ühe nädala rühmas. Toetan seda.

Millest Sina, Mart, esimesel tööaastal jagu ei saanud?

Õnneks olid õpetajad Andres Eesmaa ja Igor Jakobson rahulikud ja kannatlikud, kuigi jagu ei saanud kohe paljudest asjadest. Mitme regiooni kokkutulek läks aia taha (Väinamere, Rakvere, ka Tartu). Süüdi olid nii organiseerijad kui malevlased ise. Päris korda ei läinud ka suur kokkutulek. Ja veel — kuiva seaduse säilitamine on EÜE kui organisatsiooni säilitamise probleem.

Kas selle suve kokkutulek tuleb oma nägu? Edasi vastab MART:

Peab tulema. Kokkutuleku näo teeb malevlane. Sellest arvamisest, et kokkutuleku teevad regioonide staabid ja keskstaap, on vaja lahti saada. Staabid annavad raamid, sisu malevlased.

Kas ei peaks panema paika malevataidluse hindamise kriteeriumid: teha näiteks kohustuslik malevateemaline kava ning vaba kava.

Vormi muutused ei aita midagi, kui ei saada aru sisu muutuse vajalikkusest.

Kas enne suvise töö algust on mõtet kõnelda nn. mustadest jõukudest?

On küll. Mina tean «musti jõuke» juba 1972. aastast. Tähtis on küsida, kas see on probleem. Ja kui on, siis mis mõttes. Arvan, et kõige rohkem kaotavad «mustad jõugud» ise, sest nad ei tunnista EÜE-d ega EÜE neid.

Head tendentsid malevas?

Hea tendents algas aastail 1978—1979, kui malevasse, ka kõrgkooli hakkasid tulema aktiivsed noored inimesed. Kahjuks on see aktiivsus aga liialt sageli vastutustundetu. Näiteks ei arvestata kohalikke elanikke. Tehakse häbi malevale, ka kõrgkoolile.

Nimeta üks rühm, üks funktsionäär, üks lihtliige, kes Sinu arvates (ei pea olema sugugi premeeritute hulgas) on ideaalne.

Ideaalset ei tea, väga häid küll. Rühmadest näiteks Kärstna '79, Kuldre '80, Emajõe '80, kus ise olen olnud. Funktsionäär peab võtma EÜE-d südamega. Ja nagu ütles kunagine malevakomandör Aarne Vahtra, peab iga malevlane (ükskõik kas lihtliige või komandör) saama öelda suve lõpul, et see oli kõige parem malevasuvi.

Mis peab olema tänaseks, 10. aprilliks kõrgkooli EÜE-s tehtud?

Eelkõige peab käima komplekteerimine. Selleks on jäänud veel nädal. Staabid peavad olema kohapeal käinud, üle vaadanud objektid ja elamispaigad.

Sinu malevastaaž?

MADIS: Olen olnud kahel aastal rühmas lihtliige, ühe aasta komissar ja nüüd siis siin.

MART: EÜE-s läheb kaheksas aasta. Olen olnud lihtliige, komandör, regiooni staabis ja samuti nüüd siis siin keskstaabis.

EÜE-81 on tegelikult alanud, kuigi kõige olulisem, see osa, mis tänavusele malevale näo annab, on veel ees. Olgu see siis meie kõigi parim malevasuvi!

Küsis VARJE SOOTAK

Enesevaatlus.

Istun, istun ja istun. Keeran vilkat ja kalendrilehte. Täna on 8. jaanuar. Heliseb telefon. Ei ole tahtmist isegi toru hargilt tõsta. Niru päev.

Istun, istun, istun. Keeran vilkat ja kalendrilehte. Juba 8. veebruar. Heliseb telefon. Võtan vahelduseks toru. «EÜE komissar M. Raik,» tutvustab ta ennast ja vaikib siis pahaendeliselt. Mind aga jäigi kummitama mõte, miks M. Raik vaikis.

Istun, istun, istun. Keeran vilkat ja kalendrilehte. 8. märts, naistepäev. Heliseb telefon. «M. Kallion, EÜE komandör,» kostab teiselt poolt. Ja mul oli suur tahtmine soovida tema ja M. Raigi naisele sel tähelepanuväärsel päeval palju õnne, kuid mõlemad on poissmehed. Jälle üks niru päev.

Istun, istun, istun. Keeran vilkat ja kalendrilehte. 8. aprill. Kas jõuan oma näidendi veel toimetusse viia? Nii palju tahaks teile isiklikult enda ja kogu EÜE poolt edasi öelda.

I vaatus.

Kell on veerand kaheksa. Kas tõusta või mitte tõusta? Aegamisi ajan ennast siiski püsti, sest päev on ju ees.

Komissar sõidab kokkutuleku paika, et rääkida läbi kohaliku täitevkomitee esimehega, küsida luba koha kasutamiseks, leida üks söökla peakokk ja tellida toitlustamine, minna firma juhataja juurde (temal ei ole EÜE-ga mingit pistmist) ja paluda temalt võimlat, üürida kohalik klubi ja astuda läbi kahest rühmast, et küsida neilt «dispetšer» (kokkuvõte töö tulemustest).

Vaneminsener ja arst lähevad koos sanepidjaama. X rühmal avastati joogiks kõlbmatu vesi. (Huvitav, kuidas kohalikud, kes samast kaevust vett võtsid, nii vanaks on elanud?) Eks saab arst nüüd käsud kätte, kas klooripadrun kaevu, kaev tühjaks või tuleb hoopis veetsistern kohale veeretada.

*

TARTU, SAKALA JA LÕUNA POOLITAVAD EÜE ÕUNA

Järgmisel **laupäeval, 18. aprillil kl. 20** toimub parimas sööklas (Leningradi mnt. 25) parim pidu.

EÜE tants, EÜE laul, EÜE kino, EÜE kiluvõileib ja... puhvet.

Piletid rühmakomandöridele komsomolikomitees.

Koondstaap

RÜHMAKOMANDÖRID!

Väljasõit Viljandi seminarlaagrisse toimub laupäeval, 11. aprillil kell 9 peahoone eest.

Igast rühmast olgu kohal komandör või komissar.

TÜTARLAPSED, EÜE-81 TULEVASED LIIKMED!

EÜE sektorisse on laekunud hulk perfosid, kuhu pole peale märgitud rühma nime. Tooksime ära nende omanike, kenade neidude nimed:

Tiina Altosaar
Tiina Baradinskas
Ene Heinpalu
Seine Kichno
Mari Kreitzberg
Reidi Lilienthal
Eve Limbach
Malle Maasing
Ülle Matt
Niina Nadarova
Mai Laar
Ulvi Reidma
Tiina Teearu
Sirje Visamaa

Perfod ootavad oma omanikke, et saaks peale märgitud ka rühma nimi.

TÄHELEPANU!

Rühmade komplekteerimine lõpeb 15. aprillil. Sama ajani kestab ka esmakursuslaste perfode vastuvõtt.

*

Istun ja keerutan vilkat

Juba teist päeva lubatakse KEK-ist Y rühmale ühte kraanat ja tsementi. Tuleb minna firmajuhiga ise rääkima (rühmamehi ta ju jutule ei võta).

Järgmine teekond on kõigisse regiooni rühmadesse. Tulemas on ülevabariigiline kontroll. Õnneks küll alles homme-ülehomme. Vaja on vaadata, kas tööohutuse eeskirjad on täidetud.

Ohutustehnika insener on täna staabis valves.

Oige, õhtul tuleb veel lektor, kes vestleb ühes rühmas teemal «Noorte kõlbeline kasvatus». Keskstaap saadab rühmadesse huvitavaid inimesi lektoriteks. See mees on üks neist. Kuidas ta rühmas vastu võetakse?

Enne seda aga sõidan regiooni atribuutika järele. Kui kohale jõuan, teatavad atribuutikavalmistajad kohmetunult: «Meil on kahju, et sa juba kolmandat korda siia tühikäigule pead tulema. Tule homme või ülehomme.» Sõidan tagasi oma rajooni, oma staapi.

Hommikupoolik on «täie ette läinud». Kuussada kilomeetrit maha sõidetud ja seda vaid selleks, et rühmameestele teatada: atribuutikat ei ole. Kella kolmeks olen EÜE peainseneri ukse taga. Mind võetakse rahulikult vastu ja päritakse tööde-tegemiste järele. «Aitäh küsimast, ei ole viga,» vastan. Küsisin veel, kas on pretensioone. On ja ei ole ka, kõlas vastuseks. Peainsener ja OT-insener leidnud ühest rühmast viina- ja õllepudelite taara-

lao. «Vähemalt kakssada pudelit,» teatas oraator. Mina aga punastasin piinlikkustundest ja mõtlesin: jälle pole kinni peetud vaikivast kokkuleppest «kus, kellega ja kui palju».

Staabis on kõik uuesti kokku saanud. Mõne aja pärast tuleb ka komissar. Päev pole kellelegi kerge olnud. Kas selline on elu?

Kui nüüd õhtul hilja veel koos lektoriga rühma jõudsime, oli rühm parasjagu saunast tulnud ja jõi õlut. Meile pakuti alustuseks süüa, hiljem ka õlut. Lektorgi jõi. Räägiks noorteprobleemidest ja mitte just nii, nagu vestlusteema pealkirjast arvata võis. Kuid ikkagi päris huvitavalt.

Kell 12 jõudsime staapi tagasi. Mõttes arutlen, kas rühmakomandörile õllejoomise pärast midagi öelda või anda «dispetšeris» edasi sõnum: «Rühm kohtus Huvitava Inimese ja regiooni staabiga. Õhtu lõppes lõbusas tantsuringis.»

II vaatus

Jääb näitleja järsu haigestumise tõttu ära.

Etenduse lõppedes lava taga.

Reporter: Kas oli EÜE-80 ka tore?

Indrek Ilomets: Läks halvemaks, võrreldes eelmise suvega.

Indrek Ilomets istub, istub ja istub (komsomolikomitees muidugi). Heliseb telefon. Ta ei viitsi isegi toru hargilt tõsta, vaid keerutab vilkat ning ütleb: «EÜE-81 organiseerub ise.»

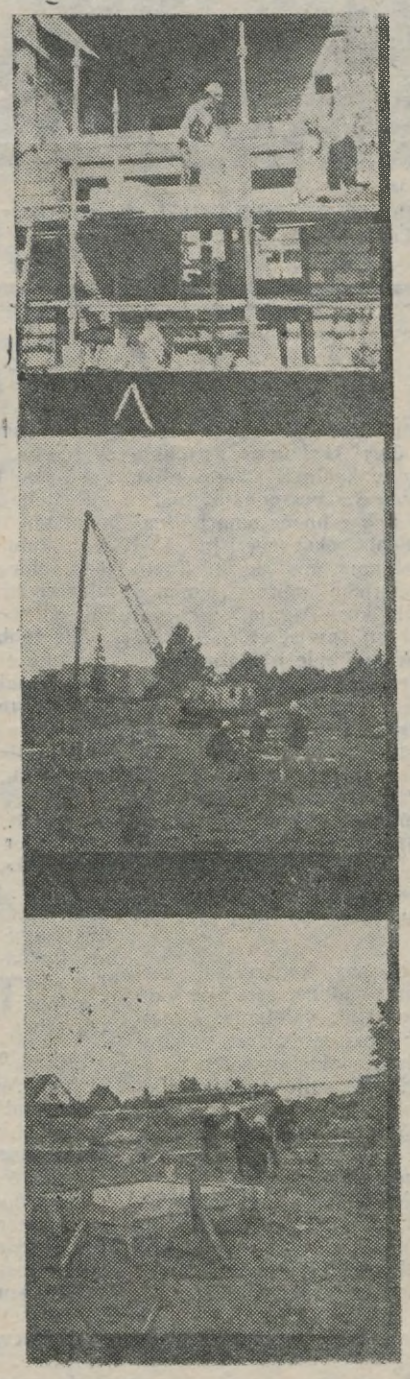

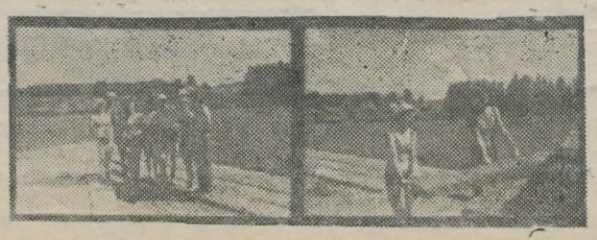

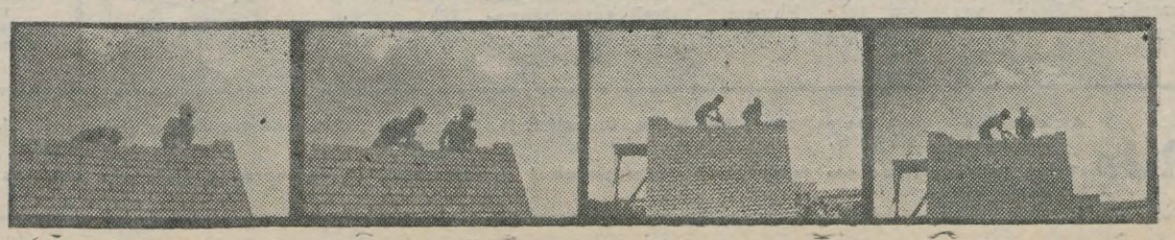

„Mölder," „Laulurästad," ja „Bonzorno Madonna"

Homme tulge kontserdile. Ülikooli kammerkoori 10. aastapäeva kontserdile.

Aga esmalt mõni sõna koorilaulja kalendrist. Septembris vaatame võla üle — kadu üliõpilaskooridest on ju lausa vägivaldne —, valime «väärilise» täienduse (jutumärgid kaovad aasta-paariga) ja hakkame kohe sügisel kevadkontserdiks valmistuma: seadma Väino Karoga häält, laulma noodist ja noodita, isekeskis ning publiku ees. Nagu ikka. Homne etteastumine on selle poolest teisem, et võtame kokku kümme laulaastat. Uusi laule on tavalisest vähem — laulame ju oma «kullavara»: Puerli «O Musicat», Mozarti «Nokturne», Lasso «Möldrit», Scandelli «Bonzorno Madonnat», Purcelli «Laulurästaid» jpt.

Koori 1973. aasta aruandekontserdi järel kirjutas kodulinna helilooja Johannes Bleive 13. aprilli «Sirbis ja Vasaras»: «Noorte huvi tõsise muusika vastu ja tahet süvenenumalt musitseerida näitab ka uue kollektiivi, Tartu Riikliku Ülikooli kammerkoori tekkimine seni tegutsenud nais- ja üliõpilasmeeskoori kõrvale. /— — —/ Tartu muusikaelu seisukohalt igati tervitatav kontserdiõhtu jättis meeldiva mulje nii esinejate musitseerimise kui ka kuulajate elava osavõtu poolest. Koor laulab innukalt, hea kontsentratsioonivõimega, on ühtlases ansamblis. Kuuldu õnnestus üle ootuste hästi ja lubab loota edasipidises töös edu.»

Kas vanameistri sõnad kehtivad ka täna, otsustate homme.

MATI MÄÄRITS

Fotomälestus 6. aprillist 1975. Kammerkoor esines neegrilaulude õhtul Vaike Uibopuu juhatusel. Solist oli Lehte Mark.

RAIVO VELSKRI foto

Kohvikunäituse taustal

Möödunud nädalal pandi vanas kohvikus üles II kursuse psühholoogi, kunstikabineti kasvandiku Raivo Kelomehe personaalnäitus.

On see sinu esimene oma näitus?

Jah. Seni eksponeerisin töid koos teistega: üks kord Tartu noorte kunstnike näitusel, mõned korrad kohvikus. Algajal areneval kunstnikul on tarvis, et ta ennast ka laiemale publikule näidata saaks. Mapi vahele joonistatud pildid pole veel päris kunstiteosed, sest neil puudub üldsuse hinnang. Näitused innustavad. Kuigi nad pole mulle eesmärgiks omaette, annavad nad siiski mingi sisemise tempotunde.

Tean nüüd omast käest sedagi, kui tülikas ja aeganõudev on üks näituse tegemine. Ettevalmistus kestis peaaegu kolm nädalat.

Mida sa oma loominguga taotled?

Luues ei saa konkreetset eesmärki silmas pidada, sest siis hakkad paratamatult valetama. Kunstnik lähtub oma sisemisest vajadusest. Tihtipeale alustan tööd, teadmata isegi, mis sellest peaks tulema. Niimoodi jääb tohutuid võimalusi eneseüllatusteks. Mõtled, katsetad, otsid. Vahel leiad, vahel mitte. Tahan jõuda oma maailmani. Austan neid, kellel see olemas on. Tolles maailmas on kõik, mis reaalseski, ent asjade vahel valitsevad pisut teistlaadsed, kunstniku isikupärast tulenevad seadused ja suhted.

Kas sa ei karda oma maailma üksi jääda?

Ei. Ausalt sündinud (mitte tehtud) maailm jõuab vaatajani. Kunstniku maailm pole ju miski muu kui meid ümbritseva tegelikkuse tuletis.

Sa pooldad pastelltehnikat. Miks?

Pastell on valmisvärv. Võtad ja joonistad. Pole vaja segamisele aega kulutada. Ka valikuvõimalusi jääb rohkesti. Öeldakse, et mul domineerivad kirkad toonid. Tegelikult alles õpin värve tundma.

Mis toidab su kujutlusi?

Figuur. Avastasin selle enda jaoks keskkoolipäevil. Temaga saab lõputult mängida. Seda enam, et loodus ise on neist tohutult rikas. Vaata, jäta meelde ja improviseeri. Figuur liigub kujutlustes väga vabalt ja sundimatult. Seepärast ta mu mõtete tugipunkt ongi.

Sinu loomingut peetakse kohati müstiliseks. Oled sa sellega päri?

Ilmselt nimetatakse müstiliseks seda, mida seletada ei suudeta. Müstikaga on täpselt sama lugu mis ilu ja inetusega. Nende piire ei tea keegi. Ühele müstiline, teisele salapärane... Müstika on udune määratlus, minu jaoks teda pole.

Kas sa otsid oma «nägu»?

Otsin. Ma ei tea veel üldse, mis suunas minna ning see ongi hea. Muidu ehk tapaksin oma vaimu. Parim tunnustus on inimesele see, kui talle öelda: «Sa pole ennast veel leidnud.» Tal jääb edasiminekutee vabaks, silmapiir kaugele. Minu meelest peab inimene ennast leidma astmeliselt. Ütleme, et ta avastab endas ühe tahumatu külje. Ta elab sellesse, töötab, näeb kohutavat vaeva ning jõuab täiuseni. On ta nüüd eesmärgil, tohib ta nüüd paigale jääda ja rahulolu tunda? Ei. Õigesti teeb see, kes tolle lihvitud täiuslikkuse sinnapaika jätab ning taas kõike otsast alustab. Ennast nautima jääda ei tohi. Ainult ränk töö viib sihile, sest siis tekib kõik loomulikult. Pooltoores kunst on maitsetu.

Kas kunstnik vajab eeskujusid?

Kindlasti. Kui tal eeskuju pole, siis tuleb see välja mõelda. Kelleltki peab laenama, et mitte hakata uuesti jalgratast leiutama. Isegi kuiv mehaaniline mahategemine õpetab kunsti paremini tunnetama. Olen proovinud Picassolt maha joonistada. Lihtsalt sellepärast, et osata kasvõi pisutki maailma tema silmade läbi näha.

Kes on sinu loomingut mõjutanud?

Andrus Kasemaa. Loomulikult ei püüa ma teda matkida. Mõju tuleb kaudselt. Olen saanud temalt improviseeriva suhtumise.

Millist kriitikat sa hindad?

Kõiksugust, ainult mitte pealiskaudset. Ilus—kole tasandil öeldud arvamused pole kellelegi vajalikud. Tõeline kriitika lähtub alati mingist taustsüsteemist. Mitte ainult piltidest, vaid ka kunstnikust. Arvustaja peab ennast ja oma seisukohti samuti näitama ja põhjendama. Kahjuks tehakse kasulikku kriitikat haruharva.

TERJE SOOTS

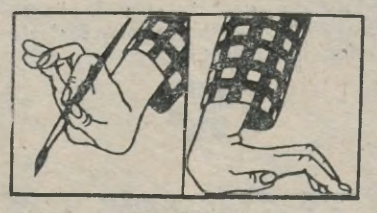

JOHANNES MÄLL

IN MEMORIAM

5. aprillil saabus väsimatu töömehe, ereda isiksuse, suurepärase inimese, Eesti NSV teenelise juristi, riigi- ja haldusõiguse kateedri dotsendi Johannes Mälli viimane eluõhtu.

23. oktoobril sellel aastal oleks dotsent Mäll saanud 70-aastaseks. Kogu tema töö oli seotud Tartu ülikooliga, mille õigusteaduskonna ta lõpetas 1937. a. *cum laude*. Magistrikraadini jõudis ta 1939. a.; 1946. a. kinnitati õigusteaduste kandidaadi kraad ja dotsendi kutse.

Rasketel sõjajärgsetel aastatel võttis ta enda kanda kateedrijuhataja ülesanded ja tegi seda tööd suure vastutustundega 27 aastat. Tema kujundatud on tänane riigi- ja haldusõiguse kateeder. J. Mälli juhendamisel on edukalt kaitstud kolm kandidaadiväitekirja. Oma praeguse aspirandi dissertatsiooni ta enam lugeda ei jõudnud.

Johannes Mäll oli meie vabariigi sotsialistliku tööõigusteaduse rajajaid ja selle edasise arengu tugisambaid. Tema sulest on ilmunud üle 100 teadusliku töö. Ta oli «Eesti NSV töökoodeksi» projekti üks põhiautoreid. Tema viimaseks suureks tööks jäi «Eesti NSV töökoodeksi» kommenteeritud väljaande koostamine. Selle püsiväärtus jääb elama juristide mitme põlvkonna jaoks.

Dots. J. Mälli teeneid juristide kasvatamisel ja tööseadusandluse täiustamisel on hinnatud mitme medali ja Eesti NSV teenelise juristi aunimetusega.

Kõik pärast sõda TRÜ lõpetanud juristid on tema õpilased. Sügav eruditsioon, pedagoogimeisterlikkus, loengutesse valatud vaimustatus ja hingestatus, abivalmidus ja tähelepanelikkus saatsid teda kui armastatumat õppejõudu, kõrgelt hinnatud nõukogude tööõiguse lektorit ja konsultanti kogu vabariigis.

Aastakümneid on tema nimi olnud õigusteaduskonna üliõpilastele ja vilistlastele mitte ainult tööõiguse, vaid teaduskonna sümboliks üldse.

Grand old man on oma töö teinud. Me ei unusta teda kunagi.

Õigusteaduskond

Komsomolikroonika

7. aprillil ELKNÜ TRÜ komitees:

● TRÜ komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ÜLKNÜ-sse vastuvõtmiseks žurnalistikaosakonna I kursuse üliõpilasele **Ivar Viglale**.

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai **Aasa Tsakuhhina** (ajalugu IV k.).

● Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti **Viktor Abramovile** (matemaatika V k.).

● Ettevalmistusosakonna komsomolibüroo aruande esitas sekretär **Vahur Hollo**. Praegu võtab ettevalmistusosakonna tööst osa 150 kuulajat, neist kommunistlikke noori on 135. Jaanuaris moodustati 6 komsomoligruppi. Ideoloogiatöö toimub grupijuhendajate eestvedamisel, poliitilist informatsiooni antakse-kuulatakse kord kuus. Märtsikuus loodi olude sunnil ka olmesektor, kelle põhiliseks ülesandeks on jälgida olukorda ühiselamus. Peamiseks peab büroo ettevalmistusosakonna kuulajate harjutamist ülikooli elu- ja töörütmiga. Ettevalmistusosakonna töö hinnati heaks.

● **Ain Pedak** rääkis organisatsioonisisesest tööst keemiaosakonnas. Arvel on 183 üliõpilast. Liikmemaksud on iga kuu keskpaigaks makstud, büroo koosolekud toimuvad regulaarselt kaks korda kuus. Paremini tuleb ette valmistada osakonna üldkoosolekuid.

● Liikmemaksudest rääkis arvestussektori juhataja **Anu Unt**. Eriti kehvad on lood matemaatika-, filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonnas.

● NLKP XXVI kongressile ja ülikooli juubelile pühendatud kümnendad rahvaste sõpruse päevad toimuvad 22.—26. aprillini. Arutati nende ettevalmistamist.

KORVPALL: HIP-HOP TRÜ

Pühapäeval, 12. aprillil EPA võimlas TRÜ—EPA teaduskondadevaheline korvpall.

kl. 10 matemaatikat. — zoolnsenerid.
11 filoloogiat. — majandust.
12 bioloogia-geograafiat. — veterinaariat.
13 õppejõud — õppejõud.
14 majandust. — agronoomiat.
15 arstit. — põllumajanduse mehhaniseerimine.
16 KKT — MMT (metsanduse ja maaparanduse t.).

AUTOKURSUSTELE

võetakse juurde veel **üliõpilasi**, kes juba oskavad maanteel autot pisut juhtida. **Tulla esmaspäeval, 13. aprillil kl. 16.15 Gagarini t. 1, ruumi 202.**

ARSTIPUNKT TEATAB,

et kõik üliõpilased, kellele on määratud **ravikehakultuur**, peavad tulema esmaspäeval, **13. aprillil kl. 17 arstipunkti ravikehakultuurikabinetti (Leningradi mnt. 25, tuba 151).**

ÜLIKOOLI NAISPERELE!

14. aprillil kl. 17 toimub vanas kohvikus vestlusõhtu. Hiie Kimmel räägib vertikaalsetest lillekompositsioonidest ja Sirje Kõrge kaasaegsest moejoonest.

KLUBI ÜRITUSED

Reedel, 17. aprillil kl. 19 uues kohvikus **PEREKONNAÕHTU.** Ootame kõiki tudengitest abielupaare! Kavas nii õpetlikku kui meelelahutuslikku!

Piletite eelmüük kolmapäeval ja neljapäeval kl. 14—16 peahoones. Perepilet 1.50.

Avaldame südamlikku kaastunnet kursusejuhendajale dotsent Inge Orgole abikaasa

dotsent

JOHANNES MÄLLI

surma puhul.

Diplomandid.

Avaldame südamlikku kaastunnet Rutt Sitskale armsa

kasuisa

surma puhul.

Rühmakaaslased.

NB!

Täna ilmub ka venekeelse ajalehe erinumber tutvustamaks ülikooli teistes liiduvabariikides. Müüki see ei tule.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1259. MB-01347.

«Тарту Ридакк Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1260) Reedel, 17. aprillil 1981 XXXIII aastakäik

NLKP XXVI KONGRESSILE JA TRÜ 350. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TRÜ X RAHVASTE SÕPRUSE PÄEVADE PROGRAMM

Teisipäeval, 21. aprillil

kl. 18 — TRÜ 350. aastapäevale pühendatud **filmiprogramm** dokumentaalfilmidest Vanemuise 46 ringauditooriumis.

Kolmapäeval, 22. aprillil

kl. 18 — **Pidulik avamine.** Külalisdelegatsioonide ja TRÜ esindajate lillede asetamine V. I. Lenini mälestussamba jalamile TRÜ aulas.

kl. 19 — **«Ellerheina» kammerkoori kontsert** TRÜ aulas.

kl. 21.30 — Rektori prof. A. Koobi vastuvõtt külalisdelegatsioonidele. Rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuspäevale pühendatud **poliitiliste ja noorsoolaulude festivali eelvoor** vanas kohvikus.

Neljapäeval, 23. aprillil

kl. 9.30 — **Linna juhtkonna vastuvõtt** raekojas külalisdelegatsioonide juhtidele.

kl. 11 — Rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide **pressikonverents** «TRÜ suurjuubeli künnisel» vanas kohvikus.

kl. 14 — NLKP XXVI kongressile pühendatud **konverents** «NLKP välispoliitika ja internatsionaalne kasvatustöö kõrgkoolis» aulas.

kl. 16.30 — **sõpruspuude istutamine TRÜ teadusraamatukogu** juurde.

kl. 17 — **ekskursioon** külalistele uude raamatukokku.

kl. 18 — **Toomemäel laulavad Tartu Akadeemiline Meeskoor ja vilistlaskoor «Gaudeamus».**

kl. 19 — esineb **ERKI «Luulestuudio»** vanas kohvikus.

kl. 19.30 — **muusikapäevade I kontsert** (L. Saarsalu, R. Rannap, «Repriis», «Magnetic Band», «Kukerpillid») «Vanemuise» kontserdisaalis.

kl. 21 — **«Dr. Friedrich» ja «Hübriid»** EPA aulas.

kl. 21 — R. Kudu rütmoplastikarühm TRÜ aulas.

Reedel, 24. aprillil

kl. 11 — **RSR-i vilistlased** R. Mälk, J. Hindov jt. vanas kohvikus.

kl. 15 — **muusikapäevade II kontsert** («Rentaablus», «Fix», «Miks Jutita», «Tornaado», «Hübriid»). **Ansambel «Kaseke» ja «In Spe»** EPA aulas.

kl. 19.30 — **muusikapäevade III kontsert** (S. Vrait, U. Alender, J. Steinfeldt, N. Hanson).

kl. 21 — **ansamblid «Magnetic Band», «Päratrust», «Ruja»** EPA aulas.

kl. 20.30 — **ansambel «Ruja»** «Sõpruses».

Laupäeval, 25. aprillil

kl. 7.45 — **äratus** TRÜ ühiselamutes puhkpilliorkestriga.

kl. 11 — **sõuderegatt Emajõel.**

kl. 12 — **üliõpilasmiiting** ja rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuse päevale pühendatud **noorsoo- ja poliitiliste laulude festival** Raekoja platsil.

kl. 15 — **muusikapäevade IV kontsert** («Rock Hotell», «Kaseke», «Ruja», «Teravik», «Kolmikhüpe»).

kl. 19.30 — **muusikapäevade V kontsert** («In Spe», «Vitamiin», «Synopsis», «Spiraal», «Kaseke», «Meedium»).

kl. 21 — **suur tantsumaraton** Raudteeklubis (mängib «Rock Hotell»).

Pühapäeval, 26. aprillil

kl. 15 — **muusikapäevade lõppkontsert** «Vanemuise» kontserdisaalis.

NB! Kavas võib ette tulla muudatusi. Jälgi reklaami!

Piletite müük esmaspäeval kl. 17 peahoones.

22. aprillil on V. I. Lenini mälestuspäev

Georgi Markelov. V. I. Lenin. (Puu) 1980.

Komsomolikroonika

14. aprillil oli taas koos ELKNÜ TRÜ komitee. Külalistena viibisid komitee istungil EKP Keskkomitee instruktor, endine ülikooli komsomolisekretär **Bernhard Hiire** ja EKP TRÜ komitee sekretär dots. **Advig Kiris.**

● Ülikooli komsomolikomitee andis soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks arstiteaduskonna raviosakonna V kursuse üliõpilasele **Indrek Miidlale.**

● Rahvamaleva ja komsomoli operatiivrühma tööst ülikoolis rääkis **Sulev Rais.** Praegu on ülikooli rahvamalevas 225 liiget üliõpilaste hulgast: õigusteaduskonnast 55, ajaloolastelt 37, füüsikaosakonnast 14, keemiaosakonnast 9, arstiteaduskonnast 20, KKT-st 26, bioloogia-geograafiateaduskonnast 10 ja filoloogide seast 20 üliõpilast. 115-le tudengile on välja antud ka rahvamalevlase pilet, teistele on kätteandmine viibinud. Teaduskondade komsomolibürood pole suhtunud reididesse täie tõsidusega või ignoreerivad neid täiesti.

A. Kiris: See on muret teinud ka ülikooli parteikomiteele. Kogu probleem algab tegelikult ülikooli rahvamalevast. Komsomoliorganisatsioonilt tahaks rohkem abi saada. Ja sel määral, et kasvatada üldist

(Järg 3. lk.)

Sõna on TPedI komsomolisekretäril

OOVE KORJUS

Sündinud 1950. aastal. Lõpetanud TPedI kultuuriteaduskonna raamatukogunduse ja bibliograafia eriala 1979. aastal. Samast aastast instituudi komsomolisekretär. NLKP liige samuti 1979. aastast. EÜE staaž 6 aastat. Abielus. Kasvatab tütart ja poega.

*

«Palun sekretäri, Oove Korjust.»

«Kuulen.»

«Tere Tartust. Ülikoolileht pakub sõna kõrgkoolide komsomolijuhtidele. «TRÜ» lehes on üles astunud juba Ülo Emmus ERKI-st ja Siim Sillamaa EPA-st.»

«Võiks küll. Meil oma ajalehte senini pole. Ja kui TRÜ ajaleht kõrgkoolide komsomolijuhte tutvustava rubriigi juba avanud, siis palun.»

Enne kui «Pedasse» jõudsin, pidasin Tallinnaga veel mitu kõnet. Kord polnud sobivat aega minul, kord Oovel.

«Aega on alati vähevõitu. Enamiku sellest haarab jooksvate asjade lahendamine. Silmade ees on mingi kaugem üritus, mille jaoks mitukümmend pisiasja korda tuleb ajada. Märkmikku kõike üles ei tähenda, väike käsuleht´ikka on. Nagu näha, on ruumi meil vähe, inimesed alati ümberringi. Suurürituste eel ei mahu kõik asjaajajad ruumi äragi. Ümbritsevast siginast-saginast hoolimata peab suutma süveneda, teinekord üpriski ruttu mõnda tähtsat ära otsustama.»

Komsomolikomitee ainuke tööruum on tõesti väike. Selle uksest paremale jäävad üliõpilaste ametiühingukomitee ja klubi kaks ruumi. Võõrale pilgule näivad kõik kolm üksust päris hästi kokku passivat.

«Üliõpilaste ametiühing ongi see, mille poolest me teistest kõrgkoolidest erineme,» ütleb mulle üks üsna tuttava näoga noormees. Kus ma teda näinud olen? Muidugi. Vambola Tiik!

Oove jätkab ja lisab, et niisugune ametiühing saab näiteks ühiselamuküsimused palju paremini joonde ajada kui komsomol.

«Komsomolikomitees siis olmesektorit polegi?»

«Ei. Ametiühingul on ju materiaalsed vahendid. Meie võime ainult targutada, aga uut lauda või tooli intrisse ei saa.»

«Mille poolest TPedI veel teistest erineb.»

«Kõrgkool nagu kõrgkool ikka. Kõige rohkem sarnaneme vist ülikooliga. Ülekaalus humanitaarerialad. Koos ettevalmistusosakonnaga on meil 1774 üliõpilast. Teaduskondi tuleb 5: matemaatika-füüsika-, pedagoogika-, keele-, kehakultuuri- ja kultuuriteaduskond. Kommunistlikke noori on 1689. Komsomolikomiteesse kuulub 19 liiget, igas teaduskonnas on oma komsomolibüroo, keeleteaduskonnas koguni 2. Oma büroo on seal ka vene keele ja kirjanduse erialal.»

«Viimasel ajal on TPedI-st rohkem kuulda olnud. Sügisel pidasite terve nädala sõpruspäevi. Ülikoolist käis koguni bussitäis külalisi.»

«Heameel kuulda, et oleme tähelepanu ära teeninud. Oleme viimastel aastatel oma põhisuunaks seadnud suurüritused. Mitte lihtsalt üks sari rahvast kokkuajavaid üritusi, vaid niisuguseid, mis võiksid meil traditsioonilisteks saada, mis kogu instituuti kaasa haaraksid. Nimetada võiks sõpruspäevi, üliõpilaspäevi, reklaamipäevi rajoonikoolides, üleinstituudilist spordipäeva, E. Vilde päeva 4. märtsil jt.»

«Mida arvad suhetest teiste kõrgkoolidega?»

«Ilma nendeta pole meie tegevusel mingit mõtet. Kui Madis Kallion oli ülikooli komsomolisekretär, püüdis ta kõrgkoolide komsomolijuhte kokku saada, et veidi kodusemalt oma töödest-tegemistest kõnelda. Paaril korral tulimegi Tartusse. Kahjuks jäi paljugi tookord lahtiseks».

««Noorte Häälest» lugesin teie sõpruslepingust ELKNÜ Rakvere Rajoonikomiteega.»

«Lepingu sõlmisime möödunud aasta aprillis. See haarab endasse koostöö teaduse ja loengulise propaganda alal, kutsesuunitluse ja koolide tegevuse pedagoogilise juhendamise, kultuuri- ja sporditöö, majandusliku koostöö ning komsomoliorganisatsioonide vahelise koostöö. ELKNÜ Rakvere Rajoonikomitee osaleb TPedI-s korraldatavatel rahvaste sõpruse päevadel ja teistel suurematel üritustel. TPedI komsomolikomitee rahvas käib Rakvere rajooni noorte ja abiturientide suvepäevadel, Rakvere rajoon võimaldab meile aktiivilaagri korraldamist rajooni puhkebaasides, ettevalmistamisel on kehakultuurlaste ühine aktiivipäev Rakveres 29. aprillil jpm. Sellised koostöölepingud rajoonidega on teatavasti sõlminud ka TRÜ, EPA ja TPI».

«Nägin teise korruse seintel Jaan Elkeni kaheksast maalist koosnevat näitust.»

«Tõepoolest on see meie majas ainus koht, kus aeg-ajalt mõne näituse tudengitele hindamiseks üles seame. Järge on ootamas Heiti Polli maalid. Lisaks oma joonistamise-tööõpetuse eriala tudengite töödele eksponeerime kaks korda aastas ERKI tudengite töid.»

«Pedagoogiamet pole tänapäeval noorte seas eriti popp. Teil lõpetab enamik õpetajakutsega. Kas suunamisel sõditakse ka õpetajaks saamise vastu?»

«Üldiselt mitte. Meile õppima tulija teab, kes temast saama peab. Probleem on rohkem selles, et kõrgkoolis saab põhiliselt teoreetilise ettevalmistuse, tegelikust õpetajaelust teatakse vähem. Kellest tõeline pedagoog tuleb, selgitavad alles tööaastad».

«Missugune on üldse TPedI tudeng?»

«Ta pole passiivsem ega aktiivsem kui teised. Pealinnas on ainult see oht, et linn ise haarab teda rohkem. Tartus on üliõpilasvaimu enam tunda.»

«Omavalitsus?»

«Omavalitsus on omandamas teist sisu. Ta on kasvanud uueks. Kui kuuekümnendate aastate lõpus taheti otsustada ühiselamu ja stipi määramise üle, siis nüüd tahab tudeng ka üldisemate probleemide kohta midagi öelda. Olen tähele pannud, et vahel püüame tudengi mõtte juba eos maha suruda. Ilmselt hirmus uue ja ümberkorraldamise ees.»

«Kuidas toimid üliõpilasega, kes oma ülesande on täitmata jätnud?»

«Karistame. Kaaslane peab tajuma teise pinget, aru saama, et ülesande täitmata jätmine toob lisatööd teisele.»

«Mida ütled lõpetuseks ülikooli tudengile?»

«Toredaid kevadisi sõpruspäevi, head põrumist kevadsessil, mõnusat malevasuve!

Aitäh TRÜ lehe toimetusele ajalehtede eest, mis TPedI-s väga loetavad on.»

*

Nüüd võiks kirjutada loo lõpuks veel sellest, kuidas sekretäriga jutuajamine päris keeruline oli. Ikka helises telefon, ikka tuli keegi. Aga see on komsomolitöö argipäev ja käib kõik ameti juurde. Minul oli igatahes heameel tuttavamaks saada ühe meie kõrgkooliga ja tema komsomolijuhiga.

VARJE SOOTAK

NSV Liidu Üliõpilasnõukogu kutsel käis meie maal **Palestiina Üliõpilasliidu** esindus. Sellesse liitu kuulub ligi 80 000 tudengit, kes on pärit Palestiina elanikkonna kõige erinevamatest kohtadest. Eesmärgid, mida liit endale seab, on lähedased ning mõistetavad igale palestiinlasele: võitlus imperialismi ja sionismi vastu, rahvusriigi loomise eest. Kohtumistel, mis toimusid meie maa üliõpilasnõukogus, arutati suhete edasist arengut palestiina ja nõukogude üliõpilaste vahel, samuti praegust olukorda rahvusvahelises tudengiliikumises.

(«Rovesnik»)

*

Rumeenia kõrgkoolides õpib praegu ligi 21 000 välismaa üliõpilast 124 riigist. Eriti rohkesti on muulastest tudengeid Bukarestis, Bacaus, Brasovis, Iasis, Cluj-Napocas, Craiovas ja Suceavas. Enamik neist on pärit arengumaadest. Umbes 40% välismaa üliõpilastest tudeerib Rumeenias arstiteadust.

(«Forum»)

*

Varssavis sai valmis moodne, suurepärase sisustusega lastesõim, kuhu hakkavad oma lapsi tooma üliõpilasabielupaarid. Mudilaste eest hakkavad hoolitsema koolieelse kasvatuse lütseumi lõpetajad.

(«Польша»)

*

Mitme eriala tudengeid ühendav üliõpilaste teaduslik ring **Greifswaldi ülikoolis (Saksa DV)** on viimased viis aastat uurinud maarahva tervist, töö- ja elutingimusi maal. Nii näiteks käsitlevad paljud meditsiini- ja pedagoogikatudengite uurimused hügieenitingimusi maakoolides, õpilaste tervise sõltuvust puhkusest jne. Ringi uurimisandmete põhjal on kirjutatud juba 33 diplomitööd, mõned kursusetööd ja kaitstud mitu väitekirja.

(«Forum»)

*

Poola üliõpilane Janusz Kawalko, kelle kodulinn on Zamość ja kes õpib Biala Podlaska kehakultuuriinstituudi IV kursusel, alustas oma sünnilinna 400-aastase juubeli auks jooksu läbi kogu Poola RV. Jooksu pikkus on 1600 km ja see lõpeb Zamośćis juubelipidustuste ajal.

(«Польша»)

*

Üliõpilased — tulevased õpetajad, on vallutanud Moray ja Hamiltoni kolledžid **Edinburghis (Šotimaa)**. Nende eesmärk on päästa sulgemisest Hamiltoni ja Callender Park'i kolledžid.

Šoti Üliõpilasliidu juht Dougie Herd: «Probleemi on arutatud ülemja alamkojast kuni üliõpilasliidu haruorganisatsioonideni. Kõikidel avalikel ja demokraatlikel nõupidamistel peetud vaidlustes on üliõpilased jäänud võitjaks. Ent valitsus eirab meid endiselt. Me oleme asja arutamises täielikult pettunud. See tingis ka hoonete hõivamise tudengite poolt.»

Šotimaa kaotab järgmise kolme aasta jooksul 6500 õpetajakohta. Moray kolledži tänavustest lõpetajatest läheb kohe tööbörsi järjekorda $^3/_4$.

Kuigi Callender Park'i kolledž on seni tõsisematest kohapealsetest väljaastumistest hoidunud, saadab seegi kõrgkool 30 oma üliõpilast protestimarsile Falkirkist Londonisse. Protestimarss algab kohe, kui semester lõpeb. Marssijate eesmärk on kohtuda peaminister Margaret Thatcheriga.

(«Morning Star»)

*

Sajad **Pakistani** üliõpilased Sindhi ülikoolist tulid tänavale ja avaldasid tormilist poolehoidu kolmele kaaperdajale, kes teatavasti hoidsid märtsi esimesel poolel Pakistani lennuki meeskonda ja reisijaid kaks nädalat pantvangistuses Kabuli ja Damaskuse lennuväljadel. Tudengid kandsid loosungeid, mis toetasid ka 54 vabastatud ja Süüriasse lennanud Pakistani poliitvangi.

(«Morning Star»)

Otsinud MARTIN KOBRASTE ja KOIT POOK

Juubelijuttu

Ta on ühiskonnategelane ja ühiskonna uurija, emotsionaalne, mitmetahuline ja laia huvideringiga, alati askeldav, naeratav, sõbralik ja abistav. Kes ta on? Ta on meie õppejõud, ÜET dekaan ja naiste käsitööringi juhataja. Loeb NLKP ajalugu, uurib eetika ja esteetika probleeme, jälgib üldharidusliku kooli arengut ja pedagoogikat, tegeleb perekonnasotsioloogiaga. Olnud linna noorsookomisjoni esimees, rahvasaadik, ühingu «Teadus» juhatuse liige, linna partei ja komsomolikomiteede metoodikakomisjonide liige ja paljudel teistel ametikohtadel. Jõuab veel korraldada rahvamatku, kirjandus- ja kodundusõhtuid, olla hea perekonnainimene ja perenaine. Soovime alati toimekale ja noorele Siinale (nii tuntakse **dots. S. Lepikut** kolleegide hulgas) ka edaspidist ühiskonnaprobleemides kodus olemist.

Palju rõõmsaid ja helgeid tegevusaastaid!

Kolleegide nimel
VILMAR RUUS

Johannes Kalits 60...

JA MIDA ARVAVAD SEL PUHUL KATEEDRI KOLLEEGID

E. K. Kateedrijuhatajana on juubilar, vastavalt kaasaja nõuetele, igati kursis arenenud sotsialismi teooria ja praktikaga. Lisaks on tal õnnelik käsi. Kateedri suurim spinninguga püütud havi on senini tema arvel. Tõsine naljamees. Mõnedki ühiskonnateadlaste ekskursioonid on möödunud juubilari naljalaulu «Kui mina lasen linnu lahti» saatel.

L. R. Klio on juubilari kui ühiskonnateadlast hoolsalt soosinud — suunanud mõtteid väärtuslikele leidmistele ja lükanud Nestori-sulge sujuvalt libisema. Seda kinnitavad arvukad tööd EKP ja ELKNÜ ajaloost, loengumeisterlikkusest, kõrgkoolipedagoogikast.

F. K. Juubilar on kõigepealt suur demokraat, rahvamees sõna parimas tähenduses. Tal on palju sõpru ja vaid üksikud, kellega aeg-ajalt vaja «kana kitkuda». Kollektiivi juhina on J. K. kujundanud õhkkonna, mis soodustab loova initsiatiivi arengut.

I. S. Üldiselt on J. K.-ga kerge koos töötada. Ta haarab lennult nähtuste olemust, on peaaegu alati heasüdamlik ja optimistlik. Keerulisem on lugu siis, kui juubilar, püüdes vältida šabloone ja standardeid igapäevatöös, üritab lahendada küsimusi ilmtingimata just omal ja uudsel viisil.

V. R. Juubilar ei vaata õppeprogrammi ja õppetöö korraldust kui muutumatuid dogmasid, vaid suhtub õpetamisse loovalt. Eks aita sellele kaasa ka tihe suhtlemine komsomoliga.

S. L. Ta on komsomolis omainimene, kas siis noorte lektorite tööd korraldamas ja innustamas või kui vaja, siis isegi noori asendamas (spordirajal!). Ta on rivis mitme eest.

L. K. Juubilari töödest ja tegemistest võiks vist lõputult rääkida. Ainuüksi suuremaid ja mahukamaid ühiskondlikke ülesandeid on tal vähemalt 15. Ja ometi tuleb ta nende täitmisega edukalt toime.

N. Š. Räägitakse, et inimesega põhjalikumalt tutvumiseks on temaga koos vaja puud soola ära süüa. J. K. puhul soovitaksin igale, kes tahab teda põhjalikult tundma õppida, kaasa võtta kaks puuda soola.

I. R. Kollektiivi juhina ja aspirantide juhendajana on J. K. alati osanud olla inimene, keda näha soovid ja kelle nägemine alati südame soojaks ja meele rõõmsaks teeb.

E. B. Suure töövõimega, tark inimene. Inimene, kellelt on õppida töötegemise, suhtlemise ja puhkamise oskust. Inimesena ja kommunistina on J. K. eeskuju kogu eluks.

H. D. Peale kõigi muude omaduste (seltsimehelikkus, sõbralikkus, karmus, arukus, abivalmidus, vaimukus, kangus, kaalukus) pidavat juubilar olema ka kalamees.[1]

R. G. Juhendatavatele aspirantidele on J. K. avaldanud sügavat muljet. Juhendajas on ühendatud printsipiaalsus, headus, karmus, nõudlikkus, õiglus ja usk inimesesse. Kõik see, mis endisest rindemehest on kujundanud tunnustatud ühiskonnategelase, kandub ühel või teisel viisil ka tema õpilastesse.

V. A. Kõige rohkem meeldib juubilari inimlikkus, tema ilmne sisemine vajadus aidata teisi — teha seda kas nõu või «nipiga» (kui nõu käepärast võtta pole), julgustada ja lohutada, kui ees seisab midagi otsustavat või rasket. Aga kui vaja, teeb ta ka kõike paika paneva peapesu.

G. R. Vaatamata küsele aastakümnele on juubilar suurepärane tantsija ja lõbus jutukaaslane, mida eriti hindab õrnem sugu.[2]

*

Kolleegide mõtteterad on kokku seadnud J. A. ja kateedri kollektiivi nimel soovib ta juubilarile edaspidiseks täiesti teaduslikult ja metoodiliselt põhjendatult kõva tervist, tugevaid närve ning rasket kala- ja seenekotti. Selle sooviga ühineb täiel määral ka «Tartu Riikliku Ülikooli» toimetus.

[1] **Ütlus kuulub saarlasele, kelle kodu asub otse mere kaldal.**
[2] **Ilmselt on mõeldud naissugu.**

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles 60. sünnipäeval **Virve Säret**, 50. sünnipäeval prof. **Harald Peepu**, prof. **Kaljo Valgmat** ning vaneminseneri **Uudo Lepikut**. Ta tänas juubilare eduka töö eest ja soovis indu edaspidiseks.

Läinud aastal spordiklubidevahelises sotsialistlikus võistluses saavutatud esikoha eest pälvisid kiituse spordiklubi juhataja **Ivar Valge**, klubi endine esimees **Arnold Vaiksaar** ja praegune esimees **Elmar Vasar**, esimehe asetäitjad **Uno Sahva** ja **Valter Lenk** ning klubi instruktor **Silvia Leet**.

Ülikooli teadustöö saavutustest

(Vt. ka «TRÜ» nr. 7, 8, 9, 10 k. a.)

● INTERVJUU TEADUSPROREKTOR PROF. HERBERT METSAGA

Rahvamajanduse arendamise edukuse aluseks on teaduslik-tehniline progress, teaduse saavutuste evitamine tootmisse. Kuidas edeneb see ülikoolil?

Kahjuks ei jõua suur osa teadlaste loometööst tootmisse, eriti seeriaviisilisse. Möödunud viisaastakul said TRÜ teadlased 41 leiutisele autoritunnistused. Nendest leiutistest on üksikeksemplaridena kasutusel 22, seeriatootmises pole aga ühtegi. Et saada kokkulepet mõne aparaadi tootmiseks, organiseerisime kaks nõupidamist Tartu Aparaadiehituse Tehase ja Tartu Kontrollaparatuuri Tehase juhtivate spetsialistidega. Nõupidamisel tutvustasid ülikooli esindajad konstrueeritud aparaate, kuid need nõupidamised jäid tagajärjetuiks. Aparaaditehase juhid keeldusid, põhjendades oma tootmisprofiili eripäraga. Kontrollaparatuuri Tehases oldi huvitatud ainult laiatarbekaupade tootmisest. Neid meil aga välja pakkuda ei ole.

Ülikooli teadustöö aruandes tegime ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumile ettepaneku eraldada ülikoolile tööjõulimiit spetsiaalse konstrueerimisbüroo loomiseks. Palusime vähemalt 10 konstruktori kohta. Vabariigi direktiivorganitele tegime ettepaneku leida võimalus lähimal ajal eraldada Tartule tehnokeskuse projekteerimis- ja ehituslimiidid või siis kaaluda võimalust ühe Tartu tehase või selle osa muutmiseks teaduse katsetootmisbaasiks.

Kuid kahjuks pole ka ülikoolis kõik veel mõistnud teadustöö tulemuste kiire rakendamise tähtsust. Millega muidu põhjendada järgmiste plaaniliste väljaannete käsikirjade «Uurimusi Läänemeremaade ajaloost V» (vastutav toimetaja K. Jaanson), «Töid botaanika alalt XI» (prof. H. Trass), «Töid zooloogia alalt XIV» (prof. J. Aul), «Töid geograafia alalt XXX» (dots. H. Mardiste), «Õigusteaduslikke töid» (dots. J. Adojaan) õigeaegset laekumata jäämist.

Teaduskond peab igal aastal esitama KKEH Ministeeriumile ettepanekud lepinguliste tööde lülitamiseks ministeeriumi nn. tehnouuenduste plaani. Sisuliselt on see lepinguliste uurimistööde tulemuste juurutamise plaan. 1. veebruariks pidid ettepanekud juhendajatelt teadusosakonnale laekuma, kuid 30. jaanuariks k. a. oli kohal 17 ettepanekut 86-st.

Missugused allüksused on teadustöö pingerea eesotsas?

1974. aastal väljatöötatud süsteemi alusel tegime kokkuvõtted allüksuste teaduslikust aktiivsusest aruandeaastal.

Teaduslike allüksuste pingerida juhib kriminoloogia laboratooriumi tehisintellekti probleemgrupp, järgneb aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium. Võrreldes 1979. a. on näitajad paranenud ka biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumil — pingereas tõusti eelmise aasta kaheksandalt kohalt viiendale.

Keskmine aktiivsuse koefitsient on kahel viimasel aastal vähenenud. Võrreldes möödunud viisaastaku kõrgema keskmise koefitsiendiga (24,4 — 1978. a.) on üldkoefitsient vähenenud 29,7% ja võrreldes 1979. aastaga — 19,1%. See langus on tingitud publikatsioonide arvu vähenemisest teaduslikes allüksustes ja rahvamajanduses evitatud leiutiste vähenemisest.

Kuidas hindate ülikooli teadlaste leiutustegevust?

Aruandeaastal esitasid TRÜ töötajad 45 leiutistaotlust (1979. a. — 40) ja said 13 autoritunnistust (1979. a. — 10) eelmistel aastatel esitatud taotluste põhjal.

Võrreldes IX viisaastakuga suurenes leiutiste üldarv X viisaastakul 31% võrra. Viljakateks leiutajateks on L. Visnapuu, J. Reinet, L. Schotter, V. Past, T. Tenno, H. Timotheus, M.-L. Allsalu, L. Luts.

Esitatavate leiutistaotluste kasvu võib täheldada arstiteaduskonnas. 1980. aastal moodustas seal esitatud taotluste arv 35% ülikooli leiutistaotluste üldarvust.

Seni ei ole ülikooli töötajate poolt patenteeritud ühtki leiutist välismaal. Lähemas tulevikus on kavas patenteerida välismaal anorgaanilise keemia kateedri töötajate poolt loodud «Elektrokeemilised andurid hapniku kontsentratsiooni määramiseks».

Patendialane töö nõuab suurt põhjalikkust, sest selle tulemuseks on võimalus müüa litsentse.

On nähtavasti õige, et leiutustegevusega seotud küsimusi, sealhulgas välismaal patenteerimist ning leiutiste väljaselgitamist on tarvis arutada regulaarselt teaduskondade nõukogudes, kateedrites, laboratooriumides jt. allüksustes, kus uurimistemaatika olulise osa moodustavad patendivõimelised uurimused.

Seni on leiutustegevuse korraldamise vajakajäämisi sellises suures teaduslikus üksuses nagu üld- ja molekulaarpatoloogia instituut. Ilmselt on vaja kõigisse allüksustesse leiutustegevuse spetsialiste, kelle ettevalmistamiseks on tarvis igal aastal suunata töötajaid õppima Üleliidulise Patendiinstituudi Tallinna filiaali. Peale nimetatu tuleb pöörata tõsisemat tähelepanu teaduslike avastuste vormistamisele.

EKP XVIII kongressil ütles K. Vaino oma ettekandes: «Teadusasutused peavad aktiivsemalt läbi töötama selliseid aktuaalseid probleeme nagu tööjõu- ja loodusressursside ratsionaalne kasutamine, tööstuse tootmisbaasi kompleksne tehniline rekonstrueerimine ja moderniseerimine ning agrotööstuskoondiste sotsiaalsed ja majanduslikud küsimused. Ühiskonnateadlastel tuleb anda olulisem panus ideoloogiatöö efektiivsuse ja kvaliteedi tõstmisse.»

V. Klauson täpsustas omakorda EKP XVIII kongressil teaduse ülesandeid.

Tahaksime loota, et TRÜ teadlased järgivad nendel aladel uute saavutustega NLKP XXVI kongressi otsuseid.

Nad õpivad ja töötavad ülikoolis

TRÜ 2064 kaugüliõpilasest töötab ülikoolis 86. Pole kahtlust, et neil on kõrgharidust mõnevõrra kergem omandada, kui ülikoolist (ja ka Tartust) eemal elavatel ja töötavatel kaugüliõpilastel, sest ülikooli töötajad saavad osa võtta akadeemiliste rühmade tööst ja õppe-eksamisessioonide ajal elada kodus, õppejõududelt konsultatsioonide saamiseks ja akadeemiliste võlgnevuste likvideerimiseks ei ole tarvis ette võtta väsitavat rongi-, bussi- või autosõitu. Mõnevõrra kergem on kätte saada ka õppekirjandust. Oleks loomulik, et neid õppimist soodustavaid tingimusi kasutataks maksimaalselt ja ülikoolis töötavate kaugüliõpilaste õppeedukus oleks keskmisest tunduvalt kõrgem. Kahjuks see aga nii ei ole.

Talvisel õppe-eksamisessioonil sooritas kõik eksamid eksamikohuslikest kaugüliõpilastest 51,3%. Ülikoolis töötavate kaugüliõpilaste edukus ei olnud keskmisest kõrgem. Veel märtsikuu lõpul oli 84-st ülikoolis töötavast eksamikohuslikust kaugüliõpilasest akadeemilisi võlgnevusi 37-l ehk 44%. Järelikult **ülikoolis töötavad kaugüliõpilased kahjuks ei kasuta õppimist soodustavaid tingimusi.**

47-st edukast ülikoolis töötavast kaugüliõpilasest väärivad esile tõstmist Maris Hagelberg (rahanduse ja krediidi kateeder), kes sooritas kõik ettenähtud eksamid ainult hindele «5» ning Valve Liiva ja Mall Vahtramäe (teadusraamatukogu), kes said viimasel õppe-eksamisessioonil ainult hindeid «4» ja «5». Tublisid leidub veelgi. Vähemalt rahuldavalt kaugõppetöös edasi jõuda peaks olema jõukohane igale ülikoolis töötavale kaugüliõpilasele, kui ta seda ainult väga tahab ja kasutab kõiki olemasolevaid õppimist soodustavaid tingimusi.

VALTER HAAMER,
õppeprorektor

AUTASUSTAMISI

TÖÖVETERANI MEDAL

Pärja ROSENTAL
Ella SEMM
Asta SOOM
Aino-Helgi SUIT
Alfred SÄÄSK
Aino TANNI
Artur TANNI
Heino TIDRIKSAAR
Helmi TÜRN
Elsa VAHKAL
Leonid VAINER
Alma VIROK

Raamatud hakkavad kolima

Toome raamatukogu ülakorrustele sattunule võib osaks saada umbes järgmine vastuvõtt: raamatukogutöötajate silmist paistab kerget hukkamõistu. Ja kähku-kähku palutakse sind lahkuda. «Millest küll selline ärevus,» mõtlen.

Restauraator Ene Järvanurm selgitab: «Siin vanas hoidlas on juba puhastatud ja marlisse pakitud raamatud. Nüüd püüame säilitada äärmist puhtust, et neid mitte uuesti tolmuseks teha.»

Tõepoolest, hoidla lausa lõhnab puhtusest — põrandad on nüüdsama pestud, kusagil ei märka tolmu. Liikuda lubatakse siin vaid sussides, mantlid-joped tuleb jätta riidehoidu.

«Puhastustöid ei tee ainult restaureerijad,» räägib Ene Järvanurm. «Ajalehekuulutuse peale tulid meile tööle pensionärid ja tudengid. Viimased töötavad poole kohaga. Oleme neile võimaldanud käia siin ka loengute vaheaegadel.»

Ühes väiksemas hoidlas käib parasjagu töö, iidsed köited pühitakse leht-lehelt üle. Seejärel asetatakse nad virnadena riiulitesse. Virnad mõõdetakse üle, et kokku arvata raamatute hulga kogupikkust. Mõõdetud virnad kaetakse kinni. Ja nii jäävad nad ootama kolimist uude raamatukoguhoonesse.

Millal alustate kolimisega?

Teadusraamatukogu direktor **Laine Peep:** «Sellega võiksime peale hakata juba praegu. Rohkem kasutatavaid raamatuid me veel ei paki. Sessiooni lähenedes nõutakse neid eriti. Vähem kasutatavatelt ja haruldasematelt raamatutelt tolmu ja hallituse eemaldamine on lõpukoral. Ometi peame veel ootama, sest

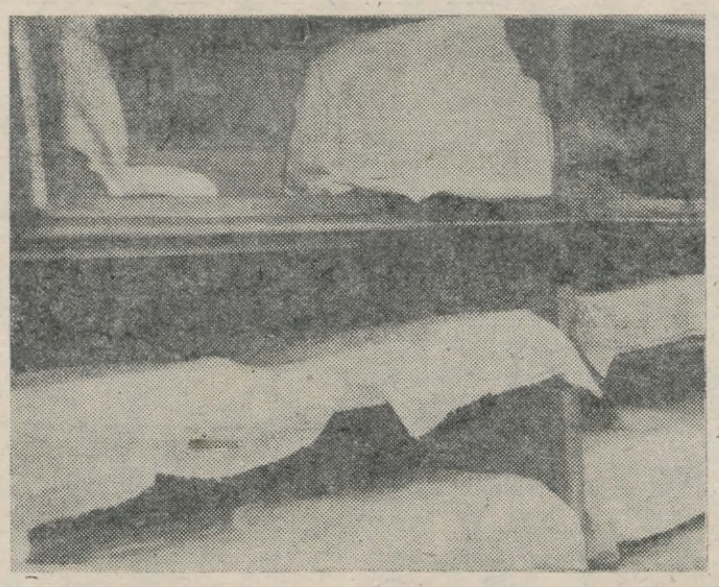

● Enne kolimist. IVAR VIGLA foto.

... Tootmiskoondis «Auto» poolt lubatud 1000-st erilise ehitusega raamatukonteineritest oleme saanud vaid 300. Suuremaks takistuseks on aga riiulite aeglane ülespanek uues raamatukogumajas.»

*

14. aprillil jagas uues raamatukogus seletusi haldusprorektori abi Ülo Laul. Kahel keldrikorrusel (A ja B) on riiulid monteeritud.

Miks venis kolmanda korruse sisustamise algus?

«Mitmete ametkondade asjaajamise tulemusena venis riiuleid valmistanud firma esindajate saabumine. Et konsultandid Soomest said Tartus viibida napilt kaks nädalat, pidime hakkama oma inimesi kohe välja õpetama. Soomlased nägid nagu meiegi liikuvate riiulite töökorda panekut esmakordselt. Töö keerukus seisneb rööbaste põrandale asetamises. Loodimistäpsus on ±1 mm paarikümnemeetrisel lõigul. Kõige viimane operatsioon on rööbaste kinnitamine. Naelad tulistatakse tsementpõrandasse püstoliga.»

Mitu meie inimest soomlasi abistas?

«Igaks tööpäevaks olime appi palunud vähemalt kaheksa inimest. Mitmel päeval jäi ühiskondlike abimeeste pool pärast lõunat hõredaks. Näiteks 6. ja 7. aprillil. Hea kontakti tartlaste ja soomlaste vahel lõi tõlk Merje Tamm. Nüüd oleme kindlad, et ülikooli töötajad Arvo Kiisk ja Viktor Tsapp viivad alustatu lõpule. Kümnest tööpäevast koos naabritega kujunes viljakaimaks laupäevak 4. aprillil. Sellel päeval saatis iga teaduskond appi ühe mehe ning töö laabus.»

Ja nüüd, pärast konsultantide lahkumist?

«Teisipäeval jõudsid meie tööd lõpusirgele. Kolme korruse riiulitega sisustamist võiks nimetada ka ühe hoone teise sisse ehitamiseks. Kokku tuleb paigale panna üle 700 tonni metallriiuleid. Nüüd on abiks ligi poolsada tudengit ja õppejõudu päevas. Enne esimeste raamatute ületoomist ei tule meil enam ühtegi puhkepäeva.»

Mis veel pooleli?

«Tehnikamehed püüavad teha kõik, et allkorrustel oleks õhk värskem ja kosutavam. Elektrikud töötavad A ja B korrusel viimast nädalat, siis saavad kõik riiulid mõlemasse otsa valguslülitid. Jätkub ka mööbli kohalevedu ja paikapanek.»

Kas võiksite ennustada montaažitööde lõpetamist C korrusel?

«Jah, võib küll. Kuid täna ei oleks see pakkumine veel nii usaldusväärne kui näiteks esmaspäeval.»

Missuguse täpsusega prognoositakse esmaspäeval?

«Tore, kui kõik läheks nii, nagu praegu planeeritud. Sellele saavad ka tudengid kaasa aidata — päevas vajatakse ligi 50 inimese abi.»

ÜLLE RÕNGAS

LAUPÄEVAKULE!

Nagu ikka märgib igakevadist laupäevakut ülikoolis hoopis pikem ajavahemik kui teistes asutustes. Tegelikult on laupäevakutööd juba alanud (9. kuupäeval) ja kestavad 25. aprillini. Erinevus eelmistest aastatest: nüüd tegeldakse vaid ülikooli oma hoonetes ja nende ümbruses. Põhiobjektiks on Toomemägi. Teaduskonniti on tööajad niisugused:

filoloogiat.	**— 17. apr.**
arstit.	**— 18. apr.**
biol.-geogr.	**— 20. apr.**
majandust.	**— 21. apr.**
kehakult.	**— 22. apr.**
füüsika-keemiat.	**— 23. apr.**
matemaatikat.	**— 24. apr.**
õigust.	**— 25. apr.**

Kohale tuleb tulla kl. 14, töötatakse kella 19-ni, laupäeviti 9—15. Tööriistad saab vana anatoomikumi juurest. Loodetavasti ei jää kokkuriisutud prahihunnikud vedelema, sest igaks päevaks on ette nähtud kaks autot. Tööd jätkub ka Raadi kalmistul.

18.—20. aprillini peaksid ühiselamud nägusamaks saama. Õppehooned 13.—18. aprillini. Jõudu tööle!

ULVI FUNK

ÜLIKOOLI PÄEV PAIDES

Seni on ülikooli päeva peetud juba Põlva ja Võru rajoonis. 7. aprillil sõitis ülikooli esindus eesotsas õppeprorektor prof. U. Palmiga paidelaste juurde. Paidemaa on tuntud põllumajandusrajoon. Ülevaate rajooni majanduselust tegi külalistele EKP Paide Rajoonikomitee esimene sekretär Vaide Roosmaa. Nagu ikka, kohtuti mitme asutuse rahvaga. Prof. U. Palm esines piimakombinaadis, prof. K. Põder «9. Mai» kolhoosis, J. Eilart Aravete kolhoosis, dots. M. Kilp Koeru, dots. V. Haamer Türi ja M. Reinfeldt Paide keskkoolis. Prof. I. Unt kohtus hariduselu juhtidega, dots. A. Paltser juristidega ja prof. E. Raudam arstidega. Ülikooli juubelinäitus pandi välja Paide Keskkoolis. Keskse üritusena toimus konverents. Sellest võttis osa ka palju vilistlasi. Kõneldi ülikoolist, haridusest, oma rajooni ja ülikooli sidemetest. Tugeva aplausiga võeti vastu Tartu Akadeemilise Meeskoori laul. Paidelased avaldasid lauljaile oma tunnustust tänukirjaga. Vahetati meeneid. Prof. A. Linkbergi kunagises kodukohas Väätsal asetati tema mälestussamba ette lillekorv. Arutati ettepanekut püstitada ülikooli juubeli puhul Paidesse mälestusmärk ülikooli esimesele audoktorile, kodu-uurijale A. W. Hupelile.

AHTI LAUL

NAISKOOR REISIB

Juubeliüritused jätkuvad. Nüüd on nii Eestit kui TRÜ-d tutvustamas meie naiskoor. Aga mitte enam omal maal, vaid kaugemal: 13.—26. aprillini viib laulureis Kaunasesse, Bresti, Lvovi, Kišinjovi ja Kiievisse. Solistina esineb dots. Ö. Prinits. Naiskooriga reisib kaasa ka ülikooli tutvustav näitus. Teavet meie kõrgkoolist annavad rektor prof. A. Koop, teadusprorektori asetäitja prof. A. Tikk ja ametiühingukomitee esimees H. Kabur.

ENE KLAAS

Alutaguse mail

Selleks hetkeks seisatasid kõik. Päike puudutas juba metsaserva raba teises otsas. Veel oli tal valgust ja teravust, siis vajus ta üha kiiremini, kaotades samal ajal oma oreooli ja lubades ennast ühtlasi paremini vaadata. Mätta otsas seisjad silmitsevad teda kõige kauem, justkui oleks neil lootust päikest pikemalt saada. Ei hoolinud aga päike neist.

Olime looduskaitsealuses Muraka rabas, teel Varessaare metsatalu poole. Jää rabamätastes oli kohati sulanud, kohati pidas. Siit said mitmed märjad jalad ja lirtsuvad kummikud. Et päev oli lõppemas, siis tõttasime ka meie oma tänase eluaseme poole.

Päeval sai rabas isegi tööd tehtud. Mahajäetud Varessaare talu on kohalikud metsamehed elamiskõlblikuks kõpitsenud ja siin sai ka looduskaitsering oma muidu teoreetiliseks kippuvale tegevusele kena vahelduse. Töö ise seisnes talu vanade kõrvalhoonete korrastamises-lammutamises ja rabaäärse metsa harvendamises ilusama vaate tarvis. Ringi vilistlane, Iisaku metsamajandi looduskaitseinspektor Juhan Voist, kes oli meie lahke patroon, on oma ametisse jäägitult sisse elanud. Ülikoolist on möödas ainult 6 aastat, aga juba mõjub ta elupõlise metsamehena, kellele need Tartu «asjad» enam suurt ei tähenda. Mets muudab inimesi.

Täitsa metsamees oma laia kulunud mantli, lohisevate kalamehesäärikutega ja tõsise-süvenenud näoga oli aga ka Edgar Kask. Loodusearmastus ja fotomehe elukutse on teda juba veerand sajandit Murakal hoidnud, sinna on ta endale elamisegi rajanud, voodi ja laud ja ... oligi kogu ta tuba. Puuduvat asendas talle ümbritsev loodus. Muidu sõnaaher, tegi ka Edgar lõkke ääres väikese sõnareisi Alutaguse minevikku, tänapäeva ja tulevikku. Vaikselt-rahulikult voolav jutt sundis kuulama. Ka siin on üleüldised mured: talud tühjenevad, inimesed vananevad, vaid muutused rabas ei ole ühe inimpõlve jooksul eriti märgatavad. Kui just... Muraka raba all maapõues lebab seni veel rahulikult Kirde-Eesti rikkus: põlevkivi. Ajapikku jõuavad sammuvad ekskavaatorid ka siia.

Pärast ööd laudnaridel ja põrandal tuli kätte pühapäev. Koju. Vaheldumisi tuhamägede ja ühenäoliste elamurajoonidega vaatasime üle ka Virumaa mitmed loodushaaruldused. Arktika uurija Ed. Tolli mälestuskivi juurest sõitsime Ontikale. Nii nagu lõke õhtul, on mere ja taeva kokkupuutepind siin see, kuhu pilgud kõige kauemaks pidama jäävad. Ilus oli ilm ja kaunilt langes 21 meetri kõrguselt pankranniku servalt Valaste juga.

Edasi Toila-Oru park ja lossivaremed, Jõhvi kena kauplus. Siit sõitsime Kuremäe nunnakloostrisse...

Lõpetasime oma ringsõidu Agusalu rabas, mis on omapärane teda läbivate grivade — Peipsi vanade rannavallide poolest, mis kerkivad keset raba pikkade saartena. Agusalus tuli meil korduvalt ka kätega bussi liikuma sundida, nii süvenes ta vahel maasse.

Teine päikeseloojang meile oli juba Tartus. Alles on mälestustekillud ja meeldivalt lõkkesuitsune sturma, mida vahel niisamagi tore on nuusutada.

ANDRES TÖNISSON

Tšaikovski, Mozart ja Beethoven — seekord Kielist

«Isegi kõrge muusikakultuuriga Kesk-Euroopa maades pole kaugeltki igapäevane, et tavalises keskkoolis leidub sümfooniaorkestritäis noori huvilisi, rääkimata siis veel konkurentsist vakantsele toolile...» kirjutas Ivalo Randalu 5. aprilli «Noorte Hääles». See muusikatutvustus jäi ehk mõnelgi tähele panemata, sest Tartut esinemiskavas polnud. Pühapäeval sai see siiski tänu meie komsomolikomitee kultuurisektorile teoks. **Aulas mängis Kieli Ernst Barlachi nim. Gümnaasiumi sümfooniaorkester. Dirigeeris Kieli Filharmoonia sümfooniaorkestri viiuldaja Robert König.** Esitati Tšaikovski «Itaalia capriccio», Mozarti klaverikontsert nr. 21 C-duur KV 467 ja Beethoveni Sümfoonia nr. 2 C-duur op. 36. Kahe viimase heliteose solist oli 12-aastane Cristina Horn.

«See oli äärmiselt siiras musitseerimine,» arvas Tartu Muusikakooli keelpilliosakonna juhataja Kalle Loona. «Õpilased mängisid väga stiilselt, eheda sisutunnetusega, ka orkestrikultuur näis kõrge olevat.» Oleme harjunud, et klassikuid mängivad enamasti professionaalid. Kuulamaski käime juba tuntuks saanud esinejaid. Need Kieli gümnaasiumi (humanitaar- ja loodusteadusliku kallakuga) õpilased pole professionaalid. Muusikat õpivad nad eratundides, mis mõistagi kallid. Nädalas harjutatakse koos kaks pool tundi. Siin esitatud kava õppimiseks kulus aasta, uut hakatakse selgeks tegema kohe pärast koju jõudmist. «Enne Tartut esinesime Helsingis, Leningradis, Moskvas ja Tallinnas. Igal aastal on olnud mõni pikem kontsertreis,» sain teada dirigendilt. Neid on kuuldud Skandinaaviamaades, Austrias ja Prantsusmaal. Dirigendi 11-aastase töö tunnustuseks on seegi, et 15-st orkestriliikmest on saanud elukutseline muusik.

Tänuks meeldiva muusikaelamuse eest andsid komsomolisekretär Andrus Lauren ja asesekretär Ülle Lepp noortele esinejatele üle meie maad tutvustavad raamatud ja märgid ning muidugi lilleõied.

VARJE SOOTAK

Ohh-puhh-ähh-pähh ehk näidend kahes vaatuses

(Algus üle-eelmises lehes)

II vaatus

Leheruumi kokkuhoiu mõttes jutustame vaatuse lühidalt ümber.

II vaatuse alguses tuleb Leopoldus Leopoldejevile külla AFANASS ANANASS. Viimane liigub vaid kätel. Leopoldus tervitab Afanassi tugeva ägina ja spagaadiga. Afanass Ananass viibib Leopoldus Leopoldejevil külas ligi tund aega. Selle aja jooksul ei vahetata ühtki sõna. Nad puhivad, ohivad, turtsuvad, nohisevad, ägisevad, rögisevad jne. On käte peal, pea peal, turiasendis, rätsepistes, spagaadis, sillas jne. Pärast Afanassi äraminekut on Leopoldus väga elevil, lastes poolteist tundi jutti kukerpalle. Nüüd hakkab Leopoldejevite korterisse puhkivaidähkivaid mehi ilmuma tihedamini. Tulevad, võtavad erinevaid poose ja lahkuvad rõõmsalt kukerpallitades. Kõik Leopolduse endised sõbrad ja tuttavad ütlevad tast lahti. Ka Diana. Leopolduse hoolitsev ema käib endiselt nutetud näoga pojale AU-kaheksat pakkumas. Leopoldusel on raske, kuid uued sõbrad aitavad tal sellest üle saada. Kokkusaamised muutuvad süstemaatilisemaks. Üha uusi inimesi tuleb juurde. Leopoldejevite korter jääb neile kitsaks. Kokkusaamisteks üüritakse kohaliku kultuurimaja laoruum. Telereporteril õnnestub Leopoldusest välja pigistada mõned sõnad: «Sõnad on tarbetud, tühised, mittemidagiütlevad. Klubi ANTISÕNA leiab, et tuimtunnete, -mõtete kõige täpsemad väljendajad on loomulikud kehaasendid, poosid ja häälitsused.» Pärast Leopolduse teleesinemist tuleb tema juurde Diana hundiratast visates. «Kallis, miks sa seda kohe ei ütelnud,» lausub Diana, kui on silla fikseerinud. Etendus lõpeb pildiga pea peal seisvast, rahulolevalt ohkivast Leopoldusest.

Lõpp.

Ääremärkusi:

Lavastajale: Vajaduse korral võib tüki ka lavastamata jätta.

Näitlejatele: Ärge end ära rebestage!

Valgustajale: Ülevalgustamine mõjub etendusele kui tervikule negatiivselt.

Helitehnikule: Kui heli jääb tulemata, pole veel midagi hirmsat.

Kostüümeerijale: Kõik loomulik on ka ilus.

Vaatajaile: Olge oma ülesande kõrgusel!

ENNO TAMMER

KOMSOMOLIKROONIKA

(Algus 1. lk.)

suhtumist, mitte nii, et tudengid võtavad punased lindid välja ja lähevad siis õlut jooma — seda ju juhtub. Vastutuse peab enda peale võtma teaduskonna rahvamaleva komandör, tema jagab välja lindid ja tagab ka reididest osavõtu.

Otsustati luua ülikooli **rahvamaleva komandöri asetäitja koht.** Sellele kohale valiti üksmeelselt **Sulev Rais (õigust. III k.),** kes koopteeriti ka komitee liikmeks. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata korra kindlustamisele TRÜ uues kohvikus.

Oma kohale kinnitati ka kaks teaduskonna rahvamaleva komandöri. Keemiaosakonnas täidab seda ülesannet **Urmas Heinaste (II k.),** õigusteaduskonnas **Olev Retsja (II k.).**

● **Ülle Lepp rääkis õppedistsipliinist ühiskonnateadustes.** Lähtudes ELKNÜ Keskkomitee sekretariaadi vastavast otsusest võeti vastu otsus olukorra parandamiseks. Koostamisel on ankeetküsitlus ühiskonnateaduste õpetamise kohta ülikoolis.

● **Meie komsomoliorganisatsiooni ülesannetest partei XXVI kongressi otsuste taustal rääkis ideoloogiasekretär Veiko Lõhmus.**

Võeti vastu üksikasjalik otsus.

IROONILISLÕBUS PARMULAUL KOHVENAUTIDELE

Suvi on nii warm warm
Lendab priske parm parm
Karjas puhkeb jarm jarm
Karjase elu karm karm

Refrään: :,:Kas sa tead mu arm arm
Mis putukas on parm parm:,:

Kohve — kultuuri farm farm
Peenutsejad šarm šarm
Hammusta neid parm parm
Nali hea ja karm karm
Hahhaa!
Refrään: :,:Kas sa tead mu arm arm
Mis putukas on parm parm:,:

HANNES TAMME

* * *

OLÜMPIARADADELT

«Tuleb töötada mahajääjateta,» ütles jooksja ning ületas viimasena finišijoone.

T. M.

SOOVITUSI EBAKOMPETENTSUSE TASANDILE

Kui Teil on pikad juhtmed, siis asendage need parem suure läbimõõduga torudega.

Mida suurem on Teie laud, seda väiksem näib tool laua taga.

Alluvatele oleks kasulikum, kui ülemuse paljusahtliline laud asendataks avatud riiuliga.

Kui Te käiksite rohkem jala, siis ei paistaks välja Teie suurem palk.

Kui karjerist võtaks oma elu filmilindile, siis enne surma seda läbi vaadates ei mõistaks ta ikkagi, kui loll ta oli.

MONARHIA AJALOOST

Kui keiser on rahva silmis liialt madalale langenud, siis tavaliselt ta hüüab: «Maha rahvas!»

Kui rahvas on liialt madalale langenud, siis ta hüüab: «Elagu keiser!»

Keisririigi rööpad võivad inimesi alati kuhugi viia, kuid kas toovad nad inimesi ka sealt teadmatusest tagasi?

* * *

Kui kardad ühelt poolt elu ja teiselt poolt surma, siis kaevu mutina maa sisse, et elu ja surm saaksid lainetena su pea kohal kokku lüüa.

VEIKO PAALMA

TPI kutsus kokku külalisi

Koos kevadega tulevad meie kõrgkoolidesse rahvaste sõpruse päevad. Möödunud nädalal peeti sõpruspidu Polütehnilises Instituudis. Mis on RSP interklubi presidendile?

Üksainus ringijooksmine, arvas asjast TPI interklubi president Toomas Esvald. Praegu polnud tal aga midagi selle vastu, et paariks minutiks (mis küll paariks tunniks venisid) maha istuda ja meiega käimasolevatest sõpruspäevadest vestelda. Rääkisime sellest, mis tolleks pärastlõunaks juba möödas ja sellest, mis veel tulemas.

Sõpruspäevad avati nõukogu saalis esmaspäeval. Avasõnad ütles TPI prorektor Boris Tamm. Pühapäeval ja esmaspäeval olid kontserdid linnahallis. Pühapäevasel kontserdil sai publiku lemmikuks «Apelsin», esmaspäeval esinesid ka TPI akadeemilised kollektiivid.

Möödas oli linnaekskursioon ja TPI tutvustamine (küllasaabunud delegatsioone võtsid 6-st teaduskonnast vastu 4).

Miiting Maarjamäel igavese tule juures. Hallidele kividele jäid punased õied. Lilled Jevgeni Nikonovi mälestussambale, V. I. Lenini ausamba jalamile.

Mida kujutab endast diplomaatiline etikett, sellest sai aimu vastuvõtul rektor Boris Tamme juures Glehni lossis. Iga delegatsiooni esitlemiseks oli aega täpselt minut. Delegatsioone võtsid vastu ka TPI parteikomitee sekretär Aadu Talts ja komsomolisekretär Raivo Vihvelin. Terveks esitlustseremooniaks kulus vaid 20 minutit — just niipaljudest kõrgkoolidest oli külalisi. Lisaks delegatsioonidele meie maa kõrgkoolidest veel külalised Sileesia Polütehnilisest Instituudist ja Helsingi Kõrgemast Tehnikakoolist, Praha Polütehnilisest Instituudist ja Praha Kõrgemast Majanduskoolist, Budapesti Tehnikaülikoolist.

Glehni lossi võlvide kõla sai selgeks, kui TPI kammerkoor laulis «Gaudeamust». Samal ajal oli J. Tombi nimelises Kultuuripalees üliõpilasball. Esinesid taidlejad. Muusikat tegi ansambel «Vitamiin».

Tallinna Raekoja kodanikesaalis võetakse teadupärast vastu linna lugupeetumaid külalisi. TPI RSP-st osavõtjaid tervitasid siin Tallinna Linna RSN Täitevkomitee esimehe asetäitja Raimu Liiv ja ELKNÜ Tallinna Linnakomitee I sekretär Jaan Tanvel. Räägiti Tallinnast. Ekskursioon mööda iidset raekoda oli muidugi omaette elamus. Iidsete müüride akustikat andsid võimaluse nautida Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilased, kelle esituses kõlas Händeli ja Wagenseili klavessiini- ja flöödimuusika.

Traditsiooniline on TPI RSP-l ka üliõpilaskonverents. Seekordse konverentsi teemaks oli «Komsomoliorganisatsiooni osa üliõpilasnoorsoo esteetilisel ja kõlbelisel kasvatamisel ning nõukogulike üliõpilastraditsioonide juurutamisel».

Meelelahutusprogrammi mahtus varieteeõhtugi, mahtus ka väljasõit Viitnale.

Poolteist tundi bussisõitu ja kaks «Ikaruse»-täit külalisi saabus Lahemaale. Imetleti varakevadise Eestimaa loodust ning siis oli aeg niikaugel, et RSP lõpubankett vanas Viitna kõrtsitoas võis alata. See oli viimane õhtu, kus kõik külalised koos olid.

Mis seal's ikka, kõik head asjad saavad kord otsa...

ANARI MILLER

Võit

Pühapäeval mängiti EPA võimlas jälle korvpalli. Oli tavakohane EPA—TRÜ matš. Seekord oli kahe kõrgkooli mõõduvõtmist vaatamas päris kenake pealtvaatajaskond. Ehk aitas huvi turgutada ka EPA möödunudaastane üldvõit. Igatahes oodati nüüdki tasavägiseid mänge ja ega pettuda tulnud. TRÜ võitis 5:2. Päris õiget pilti see tulemus aga vist siiski ei anna. Kolmes matšis jäid ülikooli korvpallurid minimaalselt peale. Ehk veidi rohkem õnne epakatele ja tulemus oleks võinud ka teine olla. Allpool veidi mängudest.

Matemaatikateaduskond — zooinsenerid 75:39 (34:26).

Ainus ühepoolne mäng. Esimesel poolajal olid matemaatikud küll ülekaalus, aga suur rabistamine hoidis numbrid enam-vähem tasakaalus. Teine pool tõi oodatud murrangu. 1:0 TRÜ-le.

Filoloogiateaduskond — EPA majandusteaduskond 37:34 (19:14).

Numbrid annavad alust arvata, et tegemist oli väravpalliga. Filoloogid ei osanud kuidagi oma pikki korvi alla vabaks mängida, prooviti ikka kaugemalt — ei tabanud. Nii kiskus lõpp päris närviliseks, milles ka kohtunike ebakindlal vilepartiil oma osa oli. 2:0 TRÜ-le.

Bioloogia-geograafiateaduskond — veterinaariateaduskond 63:75 (26:34).

Päris tasavägine matš, kus aga EPA mängijate kerge ülekaal tunda andis. Veterinaarid mängisid ka hoopis võistluslikumalt kui nende vastased. Siin peeti ka esimene liidrite duell. Alvar Kaur (EPA) suutis Tiit Hangu seekord üle mängida. 2:1 TRÜ-le.

TRÜ õppejõud — EPA õppejõud 75:74 (36:36).

Nagu eelmiselgi aastal sai see mäng tuliseim. Äärmiselt pinev ja tasavägine matš, kus liidrirollis Aarne Laos TRÜ-st ja Jüri Viigipuu EPA-st. Lõpus kasutas EPA pressingut. Selleks ajaks oli viie veaga lahkunud Laos. TRÜ-l läks raskeks. Ometi tuldi puhtalt välja. Lõpusekundeil hoidis edukalt palli Rein Lepik. Tema oli ka oma meeskonna resultaaditegija (26 punkti). 3:1 TRÜ-le.

TRÜ majandusteaduskond — agronoomiateaduskond 54:66 (28:37).

Majandus mängis tahtejõuetult ja igavalt. Agronoomid olid hulga püüdlikumad, lisaks istus ka vise paremini. 3:2 TRÜ-le.

Arstiteaduskond — põllumajanduse mehhaniseerimise teaduskond 58:56 (34:22).

Päeva ilusaim mäng. Enne matši loeti võiduvõimalused võrdseiks. Mõlemas meeskonnas oli küllalt tähti. Esimesel poolel tegid arstid ladusa ja toreda mänguga vahe sisse. Heas hoos oli Urmas Sukles. Lõpuks oligi ta oma meeskonna resultatiivseim 17 punktiga. Hästi mängisid ka Jaak Tälli, Andres Lindmäe, Mart Kull jt. Teisel poolajal võtsid epakad järele ja läksid isegi 8 punktiga ette. Arste kimbutas väsimus. Mehhaniseerijate mängujuhina paistis silma Evald Tamsalu. Võitluslikus lõpus aga olid kindlamad arstid. See mäng kindlustas üldvõidu ülikoolile. 4:2 TRÜ-le.

KKT — metsandus-maaparandusteaduskond 76:67 (38:36).

Tavakohaselt mängisid lõpumatši esinumbrid. KKT-l oli põhjust revanši ihata. Möödunud aastal tuli kaotus. «Tänu» sellele kaotati ka matš EPA-le. Seekord olid ülikooli korvpallurid paremad. Silma paistis Tõnu Lust, kes lõpus peaaegu ei vääratanudki (26 punkti). Meeldis ka Robert Raamatu mäng. Metsandusel-maaparandusel oli pidurdamatu Anti Metsma. Temast üksi seekord ei piisanud.

Nii tuligi 5:2 võit ülikoolile.

RAIVO LOTT

Kevadkrossile

Jälle kutsume Tähtvere parki kõiki ülikooli pere liikmeid — õppejõude, töötajaid ja üliõpilasi.

Seekordne jooksukross toimub teaduskonniti, dekanaatidega kooskõlastatud aegadel.

Kui ettenähtud ajal pole võimalik krossist osa võtta, võib seda teha ka teistele teaduskondadele määratud aegadel.

Need ajad on:

Esmaspäeval, 20. apr.
kl. 16 Bio-Geo.

Teisipäeval, 21. apr.
kl. 15 Matemaatikat.
kl. 17 Füüsika-Keemiat.

Kolmapäeval, 22. apr.
kl. 10 Õigust.
kl. 12 Filoloogiat.
kl. 14 Majandust. Ajaloot.
kl. 16 Arstit.

Teisipäeval, 28. apr.
kl. 10 Kehakultuurit.

Kolmapäeval, 29. apr.
kl. 17 Järelkross.

●

SPORT * UUDIS

* Kõrgkoolide meistrivõistlustel vehklemises oli parim TRÜ. Järgnesid TPI ja EPA.

* Oleme võlgu teate Käärikul toimunud kõrgkoolide meistrivõistlustelt suusatamises ja talviselt VTK mitmevõistluselt. Murdmaasuusatamises tuli esimeseks EPA TRÜ ja TPedI ees. VTK mitmevõistluse võitis TRÜ (teine TPedI, kolmas EPA). Individuaalselt olid parimad: meestest — S. Hromov (TPI) 114 punkti (kolmas R. Pedaja (TRÜ) 103 punkti) ja naistest — Ü. Leius (TRÜ) 122 punkti.

* Esimestel ülikooli meistrivõistlustel džuudos tulid võitjaiks: kuni 65 kg Mati Sirp (KKT I), kuni 71 kg Arvidas Galentas (spordimed. II), kuni 78 kg Vladimir Pohhomov (KKT II), kuni 86 kg Andres Põhjala (KKT IV), üle 95 kg Aivar Jeret (õigust. II).

* TRÜ väravpallinaiskond jõudis Eesti NSV meistrivõistluste finaalturniirile. Alistati TPI 23:11, «Noorus» 29:9 ja OSK 30:10.

Juba kolmandat aastat järjest ei too aprillikuu lõpp Tartusse mitte ainult hulgaliselt rändlinde, vaid ka muusikamehi üle kogu Eesti. Põhjuseks muusikafestivalid, mis populaarsust võitmas mitte üksnes publiku, vaid ka (rõõm märkida!) pillimeeste ja muusikaloojate hulgas.

Et igaüks leiaks RSP raames toimuvatelt kontsertidelt seda, mida igatseb, pakume järgnevalt pisut rohkem infot, kui võib leida afišidelt või kavalehelt.

● **Muusikafestivali avaakord tehakse neljapäeval, 23. aprillil kell 19.30 RAT «Vanemuise» kontserdisaalis.** Esinevad mehed, kes ei vaja lähemat tutvustamist: **Rein Rannap ja Lembit Saarsalu duona, «Kukerpillid» ja «Magnetic Band».** Tartu mainet üritab kõrgel hoida viimasel ajal ka üleliidulist tunnustust leidnud **«Repriis».**

Kell 21 avatakse festival ka EPA aulas. Seal tuleb kõigepealt lavale mees, kes samuti ei vaja esitlemist — **Joel Steinfeldt.** Küll vajab seda aga tema uus **ansambel «Doktor Friedrich».**

Kahest soolokitarrist üks on Aivar Oja (ka «Magnetic Band») ja teine Roald Jürlau valduses. Löökriistade taga on Jaak Ahelik, kes viimasel ajal on samuti esinenud koos «Magnetic Bandiga». Basskitarri eest hoolitseb Sergei Sluzin. Muutunud pole aga mitte ainult «Doktor Friedrichi» vorm, vaid ka sisu. Olgu kohe öeldud, et kuulus «Tiigrikutsu» esitamisele ei tule.

Jalakeerutuse eest EPA aulas hoolitseb Tallinna J. Kreuksi nimelise Kultuuripalee grupp «Hübriid». Laulab Mart Helme, keda vanem Tartu peaks mäletama «Fixist» ja kes paar aastat tagasi ka «Vitamiini» koosseisus TRÜ klubis publiku vallutas. Basskitarr on Peet Kösteri käes, kes samuti omal ajal mängis «Vitamiinis». Kitarri mängib Madis Salum, klahvpille Riho Rausma ja löökriistu Teet Lindam.

● **Reedel, 24. aprillil jätkub festival «Vanemuise» kontserdisaalis kell 15. Siis lähevad lavale kommentaare mittevajavad «Rentaablus» ja «Fix» (NB! uue kavaga).** Lisaks neile esinevad Tartu kooliõpilaste hulgas ülipopulaarne ja oma vanuse kohta üliprofessionaalne **«Miks Jutita», «Hübriid»** (kellest juba eespool juttu oli) ning **«Tornaado»**, kes endale seni nime teinud põhiliselt raadio ja televisiooni vahendusel. Tuleb aga nentida, et tegemist on oma instrumente valdavate pillimeestega, nii et lavaline kontakt publikuga tõotab tulla vägagi huvitav.

Samuti kell 15 lähevad EPA aulas lavale kaks superkuulsust Tallinnast: **«In Spe» ja «Kaseke» Tõnu Naissoo juhatusel.**

Esimesest ainult niipalju, et ansambel on aasta jooksul teinud veel suure sammu edasi ja hakkab varsti tõsiselt maailmakuulsustele kandadele jõudma. Kitarri mängib ansamblis nüüd Jaanus Nõgisto (ka «Ruja») ning perekonna tõttu eemale jäänud Anne Tüüri asendab klaveril Tartu «oma poiss» Ilmar Laisaar. Eelmisel aastal parimaks muusikateoseks tunnistatud «Sümfoonia 7-le esitajale» kõrvale on Erkki-Sven Tüüril valminud teine suur töö «Lumen Et Cantus», mille esiettekanne toimus hiljuti suure menuga Tallinnas. Nüüd on seda võimalus kuulata ka tartlastel.

Lähemat tutvustamist vajab aga ilmselt ansambel «Kaseke». Ette olgu ära öeldud, et need, kes selle nime tagant loodavad leida «jytä» või

„TARTU 81"

«lahedat punti» võivad rahumeeli jätta kontserdile tulemata. Nimelt mängab «Kaseke» instrumentaalmuusikat. Peeter Malkovi ja Tõnu Naissoo loomingu kõrval esitatakse ka John McLauglini ja Stanley Clarki teoseid. Grupi nime muutumine «Haagist» «Kasekeseks» on tingitud ka koosseisu vahetumisest. Nõukogude armees aega teeniva Ivo Vartsi asemel on löökriistade taga festivalil «Tartu 80» parimaks trummariks tunnistatud Andrus Vaht (tol korral «Hõim» ja Lembit Saarsalu kvintett). Kui kaks eelnevat aastat on Rein Rannap valitsenud klahvpillide konkurssi uhkes üksinduses, siis tänavu saab ta endale arvestatava konkurendi «Kasekese» Tõnu Naissoo näol. «Haagist» on jäänud «Tartu 80» parim kitarrist Ain Varts, Peeter Malkov (flöödid), Priit Kuulberg (bass) ning Riho Sibul (kitarr).

Igal juhul on nii «In Spe» kui ka «Kaseke» kõige tõsisemalt võetavad favoriidid festivali *Grand Prix*'le. **Züriile mängivad mõlemad «Vanemuise» kontserdisaalis laupäeval, 25. aprillil kell 19.30 algaval kontserdil.**

Kui tihtipeale on kurdetud heade lauljate nappuse üle Eestis, siis **reedel 19.30 neist puudu ei tule: Urmas Alender, Novella Hanson, Silvi Vrait** ja **Joel Steinfeldt.** Urmasel on juba laureaaditiitel festivalilt «Tartu 79», Silvil on sama tiitel aga eelmisest aastast. **Reedel kell 20.30 «plahvatab» Noortemajas «Sõprus».** Nimelt annab seal kontserdi ENSV vanim rock-grupp **«Ruja».**

Kui vahepeal esindas esialgset «Ruja» ainult Urmas Alender, siis nüüd on tagasi ka Rein Rannap ja Tiit Haagma. Löökriistade taga on tartlastele veel tundmatu Jaan Karp ning kitarri mängib Jaanus Nõgisto. Ka «Ruja» muusika on muutunud ja seda just «nooruslikkuse» suunas. Laulutekstide eest kannab nüüd hoolt Ott Arder. Ilmselt tuleb Tartusse teise laulusolistina ka Tajo Kadajas, kes vanematele muusikahuvilistele peaks olema tuttav ansamblist «Meie» ja kes mõned aastad tagasi Rein Rannapi ansambli koosseisus laulis kuulsaks R. Rannapi «Ühes väikses Eesti linnas».

Kell 21 algab EPA aulas pidu, ehkki veidi erilaadne seninähtutest. Nimelt näitab sügisestel üliõpilaspäevadel kuulsust kogunud **ERKI «Päratrust»** seal oma uusi filme ja teeb pisut ka «soundi». Kontserdi annab **«Magnetic Band»**, kes lisaks diskorile lubas aidata hoolitseda ka jalakeerutuse eest. Umbes südaöö paiku mängib veidi ka **«Ruja»**, nii et kellele ei jätku piletit «Sõprusesse», saab eesti staažikaimat gruppi näha siin.

● **Laupäeval, 25. aprillil kell 15 esinevad «Vanemuises» «Rock Hotel», «Ruja», «Kaseke», «Kolmikhüpe» ja «Sunshine Reggae Surprise Band».** Esimene ei vaja loomulikult mingeid kommentaare, kahest järgmisest oleme aga juba juttu teinud.

«Kolmikhüppega» tegi Tartu publik esmakordselt tutvust festivalil «Tartu sügis». Kuid nii nagu on sellest ajast hulk vett merre voolanud, nii on muutunud ka kõnesolev ansambel. Laulusolisti ja kitarristina tuleb nüüd lavale «Vanemuise» näitleja Aivar Tommingas. Löökriistu mängib Ove Maidla (end. «Suuk» ja «Retro»), samuti on lisandunud 4-liikmeline puhkpillide rühm. Kui veel lisada, et ansambli hing on kitarrist Jüri Rosenfeld (varem «Fix» ja «Repriis»), siis võib oodata väga huvitavat kohtumist.

«Sunshine Reggae Surprise Band», nagu nimigi ütleb, tahab valmistada publikule üllatust. Seepärast märkigem vaid, et grupi eestvedajaks on tartlastele «Uuest Generatsioonist» hästi tuntud Mikk Targo.

Laupäeval kell 19.30, mängitakse kontserdisaalis tõsisemat muusikat. «Kasekese» ja «In Spe» kõrval võib näha-kuulda Tartu «Meediumi», kelle ülesandeks on tõestada, et eelmise aasta tulevikulootuse auhinda ei saadud asjata, **«Vitamiini»**, kes sedapuhku traditsioonilised löökplaulud kõrvale jätab, ning kaht Tallinna gruppi **«Synopsis» ja «Spiraal».**

«Synopsisega» on Tartu publik korra juba kohtunud, kuid praegune «Synopsis» on võrreldes 1979. aasta üliõpilaspäevadel esinenuga tublisti muutunud. Igor Garšneki ja Nevil Blumbergi (enne «Magnetic Band») kõrval näeme üle hulga aja jälle Tartus Andres Kerstenbecki (löökriistad). Basskitarri mängib Raul Vaigla, kes möödunud aastal üllatas tolleaegse EPA ansambli «Sirged Vaod» koosseisus.

Vana «Synopsise» ülejäänud osast on hoopiski moodustunud uus grupp **«Spiraal».** Kaks kitarri ning Peeter Oroneni viiul lubavad ka siit oodata kõrgetasemelist muusikat.

Laupäeva õhtul saab veel tantsida «Rock Hotelli» saatel.

● **Pühapäevase lõppkontserdi** esinejad selguvad juba festivali käigus.

● Festivalil on jällegi väga autoriteetne **žürii**, kelle ülesandeks on välja selgitada parimad ansamblid ja pillimehed. **Žüriid juhib ka sel aastal Valter Ojakäär. Tema kõrval kuuluvad siia veel Olav Ehala, Tiit Karuks, Enno Matiisen ja Toivo Toomemets.**

Auhindu on kokku 17. Neist 13 annab välja žürii, neli tükki on aga nn. publiku preemiad. Publikupoolse hindamissüsteemi leiavad kontserdisaali külastajad kavalehelt.

Häid kontserdielamusi!

RSP organiseerimiskomitee nimel
REIN LANG

PANE TÄHELE

FILOSOOFIAKONKURSI LÕPPVOOR!

Konkursi III, s. o. lõppvoor toimub **17. aprillil kl. 17** ühiskonnateaduste majas, õppekabinetis (Ülikooli 16, ruum 109).

NB!

Tuleval reedel ilmub 2-leheküljeline sõpruspäevade erinumber. «TRÜ» järgmine täisnumber jõuab lugejani neljapäeval, 30. aprillil (kaastööd peavad toimetuses olema nädala võrra varem).

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» **Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21,253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1333. MB-01383.**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrollnumbrileht

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Kirjanduse Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1261) Reedel, 24. aprillil 1981 XXXIII aastakäik

Kümnendad, tagasimõtlemist lubavad

Traditsioonid, olgu suurte või väikeste rahvaste omad, on need, mille kaudu end teistele tutvustatakse, mille läbi ka ise püsima jäädakse. Veel kaalukamad on traditsioonid, mis ühe rahvuse raamidest välja kasvavad ja rahvaste suhtlemise püsivust väljendama hakkavad.

Eestiaste kaaluka traditsiooni, laulupidude algusest on üle saja aasta möödas. Ülikooli sõpruspäevade traditsiooni pikkust saab tänavuste lõppedes mõõta arvuga, mis on ühe nulli võrra lühem, 10-ga.

Selle, mitte just lühikese aja jooksul on paljugi korda saadetud. Ja paljugi on muutunud. Interklubi külaliste laiendatud vastuvõtt on aastatega üle kasvanud tuhandeid haaravaks ja ühendavaks rahvaste suurpeoks. Lihtsate lillede viimisest sõjas langenute ühishauale on saanud paljuhäälsed protesti- ja arvamusavaldused massimiitinguil. Tagasihoidlikest lauluõhtutest on saanud esinduslikud rokkmuusikafestivalid. On ellu kutsutud vanu üritusi (sildadel laulmine) ja alustatud uusi (sõuderegatt). Ülikooli seinte vahelt pole häbenetud linnarahva silma alla tulla.

Ent alati on järgitud kahte teineteisega seotud põhimõtet:

— pakkuda vaatemängu ja elamusi, mis ühtsustunnet kasvatavad, külalistele ja oma üliõpilastele.

— pakutava kaudu kujundada ja kasvatada oma töö jätkajaid, uusi organisaatoreid.

Või nagu öeldi VIII päevadest kokkuvõtteid tehes: «Organiseerima peavad need, kes tahavad ja on selleks võimelised, kes teevad seda ilma palumata-küsimata.»

Ent jäägu ladusalt sõnastatud põhimõtted ja võrdlused hetkeks katki. Pilt, mis kõrvalseisjale päevade korralduse argipoolt uurides avanes, oli maapealselt kära- ja sekeldusrohke. Nõnda heitsid sa tavaküsimused kes? kust? kui palju? kohe kõrvale (pealegi oli sellest ammendavalt lugeda olnud eelmises ülikoolilehes ja teisipäevases «Noorte Hääles») ja küsisid, mida kuidagi küsimata ei saanud jätta.

● **Kas saab kuut suuremahulist rokkmuusika kontserti silmas pidades üritust ikka veel sõpruspäevadeks nimetada?**

Asesekretär Valev Plato: «Saab küll. Eelmiste aastate kogemused, sealhulgas just õnnestumised, näitasid, et päevad teevad päevadeks raekojaplatsi miiting, poliitlaulufestival ja teised suuri hulki haaravad vabaõhuüritused, pean silmas kooride sildadel laulmist, ka sõuderegatti. Mis puutub rokkmuusikakontsertidesse, siis märkame ka ise, et oleme praeguseks põõrdepunkti jõudnud. Muusikafestival on päevade raames sündinud, kasvanud ja nüüdseks siis ka neist välja kasvanud. Järgmisel aastal tahame ta sõpruspäevadest lahus korraldada.

Ent asjal on sügavam tagapõhi. Pole saladus, et aasta ülejäänud 11 kuul satuvad meie tippansamblid Tartusse harva esinema. Siit siis ka see praegune tung. Kui ansamblid esineksid aasta läbi, ja see pole sugugi utoopia, siis oleks vähem neid solvujaidki, kes just sõpruspäevade aegu kontsertidele ei pääse. Tänavustele ilmajääjatele lohutuseks siiski niipalju, et maikuusse on plaanitud lisakontserte.»

● **Aga tänavu toimub rokkfestival veel sõpruspäevade aegu ja nõnda ei saa tänavu maha vaikida ka piletitest ilmajäänute kurje sõnu.**

«Nii see on. Kuid tehtagu lihtne arvutus. Korraga mahub «Vanemuise» kontserdisaali veidi üle 800 inimese (seisukohti tuletõrje-eeskirjad ei luba). Kuue kontserdi peale teeb see ümmarguselt kokku 5000. Isegi juhul, kui me ei müüks sõpruspäevade külalistele, esinejaile ja meie vabariigi teiste kõrgkoolide esindajaile ühtegi pääset (sel aastal on neid välja jagatud rangete nimekirjade järgi. — P. J.), ikka ei tuleks ühe tudengi kohta isegi ühte tervet piletit.

Asja lahendaks Tallinna Linnahalli taolise hiiglase olemasolu Tartus. Ent mida pole, seda pole. Oleme mõelnud ka vabaõhukontsertide peale, aga neid saab teha alles soojemate ilmade aegu, maikuus. Sessi lähedus nõuab selle võimaluse põhjalikku kaalumist. Päris trööstitu pole lähitulevik siiski, sest õige pea ülessaavat spordihalli, kuhu mahub ligi 3000 inimest, on ülikooli juhtkond lubanud tudengitele ka tantsuks anda.

Mis aga kõigisse muudesse kõval häälel välja öeldud arvamustesse ja ettepanekutesse puutub, siis tuldagu neid ka pärast sõpruspäevi julgesti meiegagi arutama.»

Nii see juttmeil jäi, sest Valev tõttas juba veerand tundi tagasi alanud orgkomitee arupidamisele. Öeldule mõeldes oleks üsna põhjendamatu arvata, et meie noortejuhid poleks teadlikud nõudmise ja võimaluste ikka veel suurest lahkuminekust. Ja et nad aja poolt seatud uusi maitseid ja nõudmisi ei arvestaks. Küllap arvestavad ja püüavad sellele vastavalt leida, ka sõpruspäevade üritustele, uusi vorme. Selliseid, mis uus üliõpilaspõlvkond ka omaks tunnistab. Sest ainult nii läheb hea üliõpilasvaim nende sisse, kes tulevad pärast meid. Sütkaudu sünnivad mõtted ja teod, mis toetavad ja viivad edasi traditsioone.

PRIIT JÕGI

RSP X RSP X RSP X RSP X

AVAMINE

Kolmapäeva õhtupoolikul oli aulas X rahvaste sõpruse päevade pidulik avamine. Presiidiumilaua taha istusid ülikooli rektor prof. **Arnold Koop**, komsomolikomitee sekretär **Andrus Lauren**, asesekretär **Veiko Lõhmus**, interklubi president **Valdo Randpere**.

Avasõnad lausus A. Lauren, kes muu hulgas ütles: «Tänavu on sõpruspäevadel juubel. Peame neid kümnendat korda. Kuigi nende traditsioon pole eriti pikk, ei kujuta me oma tudengielu ette ilma nende päevadeta.»

Seejärel mälestati Suures Isamaasõjas langenud ülikooli õppejõude ja üliõpilasi. Mälestustahvli juurde aula ees asetati lilli.

Sõna tervituseks võttis ülikooli rektor prof. A. Koop. Ta ütles: «Rahvaste sõpruse päevadel on traditsioon. Neid peetakse koos V. I. Lenini mälestuspäevaga. Seekord toimuvad nad suurel ajal: pärast NLKP XXVI kongressi, samuti meie ülikooli suure juubeli — 350. aastapäeva künnisel.» Oma avakõnes puudutas rektor ka sõprust, selle üldinimlikku olemust. Seejärel kuulutas rektor A. Koop sõpruspäevad avatuks.

Tervituse ülikoolirahvale ja kõigile Tartu saabunuile lausus külaline Armeeniast — Jerevani RÜ üliõpilane **Vladimir Oganjan**. Ta kinkis ülikoolile mälestusplaadi.

LILLED

Pärast avaaktust istusid külalised ja võõrustajad bussi. Sõideti V. I. Lenini mälestussamba juurde. **On 22. aprill — V. I. Lenini sünnipäev.** Minut vaikuses. Palju lilli. **Need asetatakse mälestussamba jalamile.**

KÜLALISED

Interklubi presidendil Valdo Randperel lihtsalt ei ole aega. Teda oleks kätte saanud üksnes teisipäeva ööl vastu kolmapäeva, kui esimesed külalised olid saabunud ja kella 4—6.30-ni oli vaikus majas.

Küsimuste «Kas see on tehtud?», «Miks sa bulgaarlase oled registreerimata jätnud?» vahel sai Valdo mahti ka meie lehe jaoks üht-teist öelda.

«Esimesed külalised saabusid teisipäeva õhtul kell 8 Petrozavodski O. Kuusineni nim. ülikoolist, järgmisena tulid kaks tudengit NSV Liidu vanimast kõrgkoolist — Vilniuse RÜ-st, ja kolm tudengit Jerevani RÜ-st. Pikisilmi ootasime oma Veszpremi külalisi. Tulemata nad ei jäänud, jõudsid pärale koos kolme sõktõvkarlasega. Kolmapäeva lõunaks olid kohale jõudnud veel kaks Neevalinna üliõpilast ja üks bulgaarlane. Tulla on lubanud veel soomlased Kiievi RÜ-st. Kutsutud on üldse 126 inimest.

Majutamisega on muidugi raskusi. Erilisi mugavusi pakkuda pole. Osa majutamismuresid võtsid EPA tudengid enda kanda.

Külalistel igav ei tohiks olla. Püüame teha kõik, et need päevad jääksid kenaks kevadmälestuseks, lumi ei peaks segama. Peale Tartu ürituste on kavas veel Tallinna päev (tutvumine purjespordikeskusega, raekojas Tallinna Linna RSN Täitevkomitee esimehe asetäitja Raimu Liivi vastuvõtt).

3—5-liikmelisi delegatsioone ootame ka Eesti teistest kõrgkoolidest.»

VASTUVÕTUD

● **Kolmapäeva õhtul oli vana kohvik külaliste päralt.** Kohtumisõhtu alustuseks tõstis rektor, professor Arnold Koop šampusеklaasi meie kõigi ühise õnne nimel. Laulis kammerkoor «Ellerhein». Puhuti sõprusjuttu ja maitsti meie kokkade õhtueinet.

● **Neljapäeva hommikul kohtusid külalised raekojas meie linnapeadega.** Vastuvõtjateks olid EKP Keskkomitee büroo liikmekandidaat, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär Indrek Toome, EKP Tartu linnakomitee sekretär Arno Almann, linna TK aseesimees Toomas Mendelson ja komsomoli linnakomitee I sekretär Arvi Karotam, Indrek Toome rääkis külalistele linna minevikust, andis ülevaate tänasest päevast ja jõudis mõtetega homsesse. Lisaks avaldas ta lootust, et enamusi tänastest külalistest saab taas kohata ülikooli juubelipidustustel. Vastati ka külaliste küsimustele. Nende erilise huvi oli pälvinud Pisa tornile sarnanev Kivisilla apteek. Samuti tunti huvi keskkonnakaitse ja restaureerimistööde vastu ülikoolilinnas. Kohtumise lõpul jagati lilli ja sooje tervitusi.

PRESSIKONVERENTS

Neljapäeva hommik tõi vana kohviku rõdusaali ajakirjanikke ja külalisi. Peeti pressikonverents, mis oli pühendatud ülikooli lähenevale 350. juubelile. Ülikooli juhtkonna poolt olid tulnud küsimustele vastama rektor Arnold Koop, parteikomitee sekretär Advig Kiris, komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren ja ajalooteaduskonna dotsent Hillar Palamets. Avasõnavõtus rääkis rektor lühidalt *alma mater*'i ajaloost ja ülikooli 350. aastapäevale pühendatud üritustest. Dots. H. Palamets tutvustas kuulajaid veidi ka Tartu ajalooga.

Kokkutulnud esitasid küsimusi ülikooli tänapäevast ja ülikooli juubeliüritustest.

AULAS

oli eile rahvaste sõpruse päevade konverents «NLKP välispoliitika ja internatsionaalne kasvatustöö kõrgkoolis». Mõned mõtted konverentsilt.

Eesti NSV noorsoo-organisatsioonide komitee vastutav sekretär **Kersti Kittus** rääkis, mis põhimõtetel peaks inimesi intertööle võtma. Kes eelkõige siin oma isiklikke huvisid taga ajavad ja välismaasõite loodavad, nendele see töö küll ei sobi. Kõneleja toonitas, et külaliste vastuvõtul ei piisa ainult mõnede ürituste organiseerimisest, linna ajaloo kohta paari fakti teadmisest. See töö vajab ilmselt sisulisemat lähenemist. NSV Liidu noorsoo-organisatsioonidel on sidemed enam kui 1350 noorsoo-organisatsiooniga välismaal. Möödunud aastal loodi kontaktid Türgi ja Filipiinide noortega.

Väliskommentaator **Raul Mälk** käsitles rahvastevaheliste sidemete probleemi. Nüüdisajal on kontaktid eri rahvaste vahel vahetumad kui kunagi enne. Sellest räägib üha laienev turism. Kas aga turist täidab alati oma ülesande ka rahvaste lähendajana? Sectõttu aitavad igasugused üritused ja sõpruskohtumised teisi rahvaid mõista ja tundma õppida.

TRÜ interklubi president **Valdo Randpere** rääkis, et interklubi iga on 12 aastat. Tihedaid sidemeid hoitakse 28 NSV Liidu ja 4 sotsialistliku maa kõrgema õppeasutusega. President rääkis lühidalt üritustest, mis ootavad külalisi järgnevatel päevadel.

PROGRAMM

Laupäeval, 25. aprillil

kl. 7.45 — **äratus TRÜ ühiselamutes puhkpilliorkestriga.**

kl. 11 — **sõuderegatt Emajõel.**

kl. 12 — **üliõpilasmiiting** ja rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuse päevale pühendatud **noorsoo- ja poliitiliste laulude festival Raekoja platsil.**

kl. 15 — **muusikapäevade IV kontsert** («Rock Hotell», «Ruja», «Sunshine Reggae Surprise Band», «Kolmikhüpe»).

kl. 19.30 — **muusikapäevade V kontsert** («In Spe», «Synopsis», «Spiraal», «Kaseke», «Meedium»).

kl. 21 — **suur tantsumaraton Raudteeklubis** (mängib «Rock Hotell»).

Pühapäeval, 26. aprillil

kl. 15 — **muusikapäevade lõppkontsert «Vanemuise» kontserdisaalis.**

● **«Venceremos!» kordasime 1979. aasta sõpruspäevadel tšiillase Bernardino Correa järel. Tema laulis meile oma kodumaast, oma rahvast, vabadusest ja sõprusest. Laupäeval kõlavad raekoja ees taas noorsoolaulud mitmes keeles.**

Intervjuu Intervjuu

ÜLLE LEPP, komsomolikomitee asesekretär, majandusteenistuse juht.

«Oled juba mitu päeva näost ära. Müüd pileteid. Mida Sa unes näed?»

«Ikka pileteid. Aina rebin ja rebin.»

«Nende päevade kõige mustem hetk?»

«Esmaspäeva õhtupoolikul tunglev tudengimass piletite müümise ajal. Sellest ei taha kohe rääkida.»

Kõneainet pakkus see palju. «Miks ei müüdud teaduskonniti?» on päritud. Mõne aasta eest nii ju tehtigi, aga ka siis oli rahulolematust.

*

ERKI BERENDS, žurnalistikadiplomand, pressiteenistuse juht.

«Missugune on sõpruspäevade atribuutika?»

«Kaks plakatit, rokkfestivali märk, spetsiaalsed kirjablanketid ja ümbrikud, suveniirklaasid, kleepemärgid, orgkomitee mapid, pressikaardid... Kõike ei tule kohe praegu meelde.»

«Mida kõige rohkem ootad?

«Et need päevad läbi saaksid. Mitte sellepärast, et need ruttu ära lõpeksid, vaid et need ka kenasti mööduksid ja ... ometi välja puhata saaks.»

«Kui suur on pressiteenistus?»

«Sinu, Varje on kaart nr. 56. Ligi 60 inimese ümber. Siia ei kuulu mitte ainult loomingulised töötajad, vaid ka tehniline personal.»

Kõik regatile!

Laupäeval, 25. aprillil kell 11 algab Emajõel Võidu ja Jalakäijate silla vahelisel sõuderajal **suur sõuderegatt**. Kell 11 antakse start naiste neljalistele paatidele. Kohtuvad TRÜ ja Tartu linna koondised. Kell 11.10 asuvad lähtele meeste kaheksased. See üritus pretendeerib umbes samasugusele kuulsusele nagu Cambridge—Oxfordi ülikoolide kaheksaliste matš. Paraku sõuavad meie ülikooli ja Tartu linna koondised. Ja siis kell 11.30 **päeva nael!** Selgitatakse kõrgkoolidevaheline mõlameister. Asja teeb põnevaks veel see, et sõutakse vastuvoolu. Muusikaline saade EPA ja TRÜ puhkpilliorkestritelt ning ansamblilt «Rentaablus».

EÜE!

25. aprillist jätkub rühmade komplekteerimine ainult rühma kureeritavas kõrgkoolis (s. t. õppeasutuses, kus õpib komandör). Dekaani ja komsomolisekretäri allkirja võtab perfole igaüks ise.

OT-loeng on 27. aprillil kl. 18 ja eksam 28. aprillil kl. 18 keemia ringauditooriumis. Kohustuslik kõigile malevlastele.

*

EÜE sektorisse on laekunud perioodi, kus puudub rühma nimi või on midagi muud segast. Palume tulla komsomolikomiteesse Marju Saagil, Imbi Koobil, Juune Parikul, Anu Näkil, Niina Nazaroval, Helle Pärisalul, Ülle Slial, Eve Limbachil, Eha Käremäel, Mari Kreitzbergil, Malle Rokil, Ene Heinpalul, Ruth Risol, Virve Suvistel, Tiia Kittisel ja Ülle Matil.

RSR-I SUURE RINGI

koosolek (presidendivalimistest Prantsusmaal) on esmaspäeval, 27. aprillil kl. 20 ph. aud. 139. Külla tuleb ka RSR-i viiistlane T. Alatalu.

TPI AKADEEMILINE NAISKOOR

esineb aulas kolmapäeval, 29. aprillil. Pääsmed müügil tund enne algust. Jälgige reklaami!

TARTU AKADEEMILINE MEESKOOR

esineb aulas laupäeval, 25. aprillil kl. 19. Pääsmed müügil tund enne algust.

● RSP avapäeva õhtul sain jutule **Jerevani RÜ IV kursuse küberneetikaüliõpilase Gagik Kazarjaniga.**

Armeenia ülikoolis rahvaste sõpruse päevi ei peeta. Sealsete tudengite suurüritus kannab nime üliõpilaskevad. Traditsioon on juba väga vana. Üliõpilaskevad pole omane üksnes Jerevani RÜ-le, vaid kõigile Armeenia ülikoolidele. Gagiku kõrgkoolis algas üritus 15 päeva tagasi ja kestab praegugi. Iga teaduskond sisustab ühe päeva. Üritustel osalevad peaaegu kõigi erialade tudengid. Näiteks küberneetikutepäeval kandsid noored küberneetikud hoolt nii osakonda tutvustava ametliku osa kui ka isetegevuskava ja tantsumuusika eest. Kutsutakse külalisi teistest kõrgkoolidest. Väga palju eri rahvuste esindajaid õpib ka oma koolis.

Gagik Armeeniast ja Bela Ungarist

Gagik on Eestis esmakordselt. Tallinna lennujaamas lumesaju kätte sattudes polnud ta eriti õnnelik. Jerevanis näitab termomeeter 25 pügalat üle nulli, seepärast oli koolivend Volodja esimene käik Tallinna kaubamaja jopet ostma. Tallinn olevat nagu muinasjutulinn oma kitsaste munakivitänavate ja kirevaks värvitud vanaaegsete majadega.

● **Veszprèmi Keemiatehnoloogia Instituudi IV kursuse noormees Bèla Kosztin** on Eestis samuti esimest korda ja samuti hädas külmaga. Veszprèmi Keemiatehnoloogia Instituudis korraldatakse aprillis üliõpilaspäevi. Tudengipäevadele antakse start pühapäeva öösel kell 12 ja suurüritusele pannakse punkt nädala pärast täpselt samal ajal. Kutsutakse palju külalisi, ka meid kutsuti külla. Muljeid me suurt vahetada ei saanud: ei jõudnud sõnaraamatut ära lapata. Siiski sain teada, et väga meeldis «Ellerheina» kontsert: eesti rahvalauludel olevat ungarlase kõrvale mingi omane võlu.

KERSTI MAAL

Viis sõpruspärna

Iga inimene pidavat elu jooksul istutama vähemalt ühe puu.

Armeenia tudengil Volodja Oganjanil oli Tartusse mulda pandud pärn elu esimene. «Linnapoiss, sellepärast,» põhjendas ta näolt lumehelbeid pühkides.

Seekord algas tavapärane sõpruspäevade üritus tõepoolest koos lumesajuga. Uue teadusraamatukogu juures tervitas külalisi ja soovis jõudu tööle prof. Hans Trass.

Noorte puude ümber askeldasid ungari, leedu, armeenia ja Vene NFSV kõrgkoolide üliõpilased. Sõpruspuud said mulda. Viis pärna — killuke ühist tööd, mälestus ühistest päevadest. Need puud jõuavad kaunistada ka meie raamatukoguesist.

Hoone ise pakkus külalistele huvi juba väljastpoolt. Raamatukogu direktor Laine Peep juhatas tudengid lahkelt ka sisse. Äratas nende huvi tartlaste vastu faktiga, et meie üliõpilane lugevat raamatuid kaks korda rohkem kui Nõukogude Liidu keskmine tudeng ja istuvat selleks kolm korda nädalas kokn ja pool tundi raamatukogus. Siis algas ekskursioon mööda maja. Külalised kuulasid-vaatasid tõsise huviga, küsisid ja arutasid isekeskis.

Majale sai ringi peale, üsna ootamatult leidsid kõik end jälle sealt, kust ekskursiooni alustatud. Muljete jagamiseks jäi aega vähe, ootas vabaõhukontsert Toomemäe sildadel.

ANU PARS

„Varsti näärid käes...”

Nii nagu kahel eelmiselgi aprillikuul, tulime eile Toomemäele, osa saama aasta ainsamast sildadel laulmisest. Ootama jäime Lättemäe lõpus, kus nii Ingli- kui ka Kuradisilla nägemiseks pole muud vaja, kui kannal ringi pöörata. Aga seekord polnud varasemast tarkusest kasu: linna poolt tuli küll valgetes mütsides meesterodu, aga ei jõudnudki, kuhu pidi, tõusis hoopis... Inglisillale. Ja naiskoori polnudki omal kohal keelamas-kutsumas — olid teised lõunamaal. Ei jäänudki *publicum*'il muud kui allapoole kolida. Aga meid oli palju ja peaaegu kõik me olime Tartu Riiklikust Ülikoolist!

Korra vilksatanud kevadpäike oli jälle kadunud. Autod enam ei voorinud, hakid kisasid. Meeskoor laulis mai tulemisest. Taevast pudenes tasa-tasa esimesi lumehelbeid. Telemehed kruttisid oma kaameraid, fotomehed tegid pilti. Meeskoor laulis järjekindlalt kord kosjaskäimisest, kord naisevõtmisest. Rahvast tuli üha juurde. Tammikate firmalaul dirigent Alo Ritsingu «Santa Maria» («Sass, röövime õige laeva») pani juba publiku korraks elama. Jälle langes lumehelbeid. Vene naljalaulu «Kaks venda» laulsid mehed juba sellise entusiasmiga, et publikul ei jäänud muud kui kaasa rõõmustada. Elevuse tipp saabus aga siis, kui ühel tammikal punane paberilipakas lendu tõusis. «Kätte saint» hüüdis ta rõõmsalt. Lund aga tuli üha juurde, ei näinud hästi sildagi. «Ongi näärid käes!» teatasid meked sillalt ja võite juba arvata, mis lugu nad nüüd laulsid: Ernesaksa kalameestesüidist «Varsti näärid käes!» Lõid, nagu partituur nõuab ka jalaga prõmmdi —, ja Inglisild pidas vastu. Rahval oli juba päris lõbus. «Oh laula ja hõiska!» jätkas meeskoor vana joont. Rahvas plaksutas viimast korda — kinnastes käsi. Inglisillalt kõneles Alo Ritsing: «Me ei oska kahjuks selliseid laule nagu «Lumi tuiskab» ja teisi taolisi. Aga palume teid laupäeval meie kontserdile ülikooli aulas, kus laulame ülejäänud laulud.»

Salm «Gaudeamust». Kaasalaulmist ei saa ju nõuda, aga tekkel võiks tudengi peast selle laulu, õigemini üliõpilaslaulu ajal siiski peast ära olla ... Kevadine sillakontsert oli otsas.

MATI MÄÄRITS

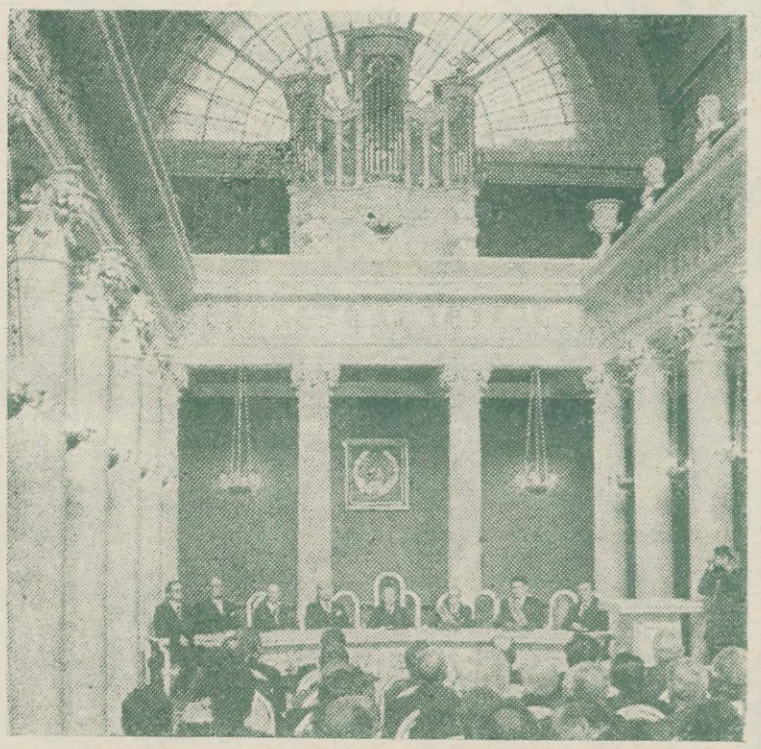

● **Kui nüüd Vilniuse RÜ tudeng seda lehte vaatab, tunneb ta kohe ära oma maja. Selle pildi saatsid ülikoolile Vilniuse RÜ juubelipäevade korraldajad 1979. aastal.**

● **Polegi vist vaja mainida, kes pildil. Aga korrektsus nõuab ka ajalehefotole täpset allkirja. Laulab Silvi Vrait, ansambli «Fix» solist. Veel võib öelda, et ta on lõpetanud ülikoolis inglise keele ja kirjanduse osakonna. Pilt on tehtud (ja nüüd ei tea ka toimetus enam täpselt) kas eelmistel või üle-eelmistel sõpruspäevadel. «Fix» laulis(ab) ka neil sõpruspäevil.**

Mosaiik Mosaiik

Kaadrid tänasest nii tuntud ja ammusest, meie silmale nägemata Tartust aina vaheldusid. Ja see Supilinn oma agulimajakestega. Ja ülikooli nimekad mehed. Ja Vaino Vahing teksti ja pilti sidumas. Hagi Šeini **filmiga «Minu Tartu»** *juhatati sõpruspäevad tegelikult sisse juba teisipäeval. Tore oli. Ja veel need Eesti läinud aasta multifilmidl Aga «Minu Tartut» nägime Tartus esimest korda.*

*

«Resoluutne publik,» ütles keegi mu kõrval. Tõepoolest, ka pärast teist lisapala ei tahetud **«Ellerheina» kontserdilt** *ära minna. Ometi käib see kammerkoor meil tihti esinemas. Võlub nende laul, võlub dirigendi loomulikkus, kodusus, naeratused. Nagu ikka, pakuti klassikat, rahvalaulutöötlusi (muidugi V. Tormist ja tema «Ingerimaa õhtuid»!). Esiettekandele tuli kolmapäeva õhtul meie aulas K. Singi «None lives for ever, brother» (poeem R. Tagore «Aednikust»). Meeldiv oli.*

*

✣ Eile hommikul võis TRÜ interklubi president Valdo Randpere näolt lugeda päris magamatuse tundemärke. Unetuse põhjusi päridesain teada, et president on külalisi oodates paar ööd pidanud mööda saatma komsomolikomitees tugitoolis tukkudes. Ja mitte ainult tema. Mandaatkomisjon, kes külalistega tegeleb, oli öö läbi avatud. Üleeile öösel saabus 20 külalist, viimastena ungarlased poole viie ajal hommikul. Olgu siinkohal nimetatud ka mandaatkomisjoni töötajad: Valdo Randpere, Kalev Ollo, Mati Luukas ja Riivo Kotkas. Saabuvate ansamblitega, kes esinevad rokkfestivalil, tegeleb Rein Lang.

*

✣ RSP organisaatoreil on kasutada ka kolm lühilainesaatjat. See teeb sidepidamise märksa hõlpsamaks, eriti kui arvestada Tartu telefoniliinide niigi suurt koormust.

*

✣ Komsomolikomitees on praegu sagimine haripunktil. Kellel on aega rahvast lugeda, võib päris kenakese hulga kokku saada. Lugesin üle ja sain 15. Teadjamad ütlesid, et see on veel vähe. Päeval on külastatavus vähemalt kaks korda suurem. Parasjagu aga astus uksest sisse rokkfestivali auväärne žürii eesotsas selle esimehe Valter Ojakääruga. Ja tõesti, õhtul on ju esimene kontsert (välkkäik komsomolikomiteesse sai tehtud neljapäeva õhtupoolikul kella 18 paiku).

*

✣ Veel üks huvitav tähelepanek sõpruspäevadelt: organiseerimiskomitee liikmeil pole vist kunagi olnud nii palju sõpru ja tuttavaid kui praegu. Nii on välja ilmunud väga kaua vaikinud, ära kadunud või hoopis tundmatud sõbrad. Komsomolikomitees heliseb telefon vahetpidamata.

«See ei ole piletitega seotud, võta toru.» Ja Plato võttis.

Kellele helistati neil päevil kõige rohkem? Ikka Platole. Kui saadi teada, et pileteid müüb hoopis Ülle, hakati teda telefoniga taga ajama.

Selles lehes kirjutasid EVE ANT, REIN R. SIKK, RAIVO LOTT ja VARJE SOOTAK.

NB!

Järgmine ajaleht ilmub neljapäeval, 30. aprillil; ülejärgmine reedel, 8. mail.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1437. MB-03820.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

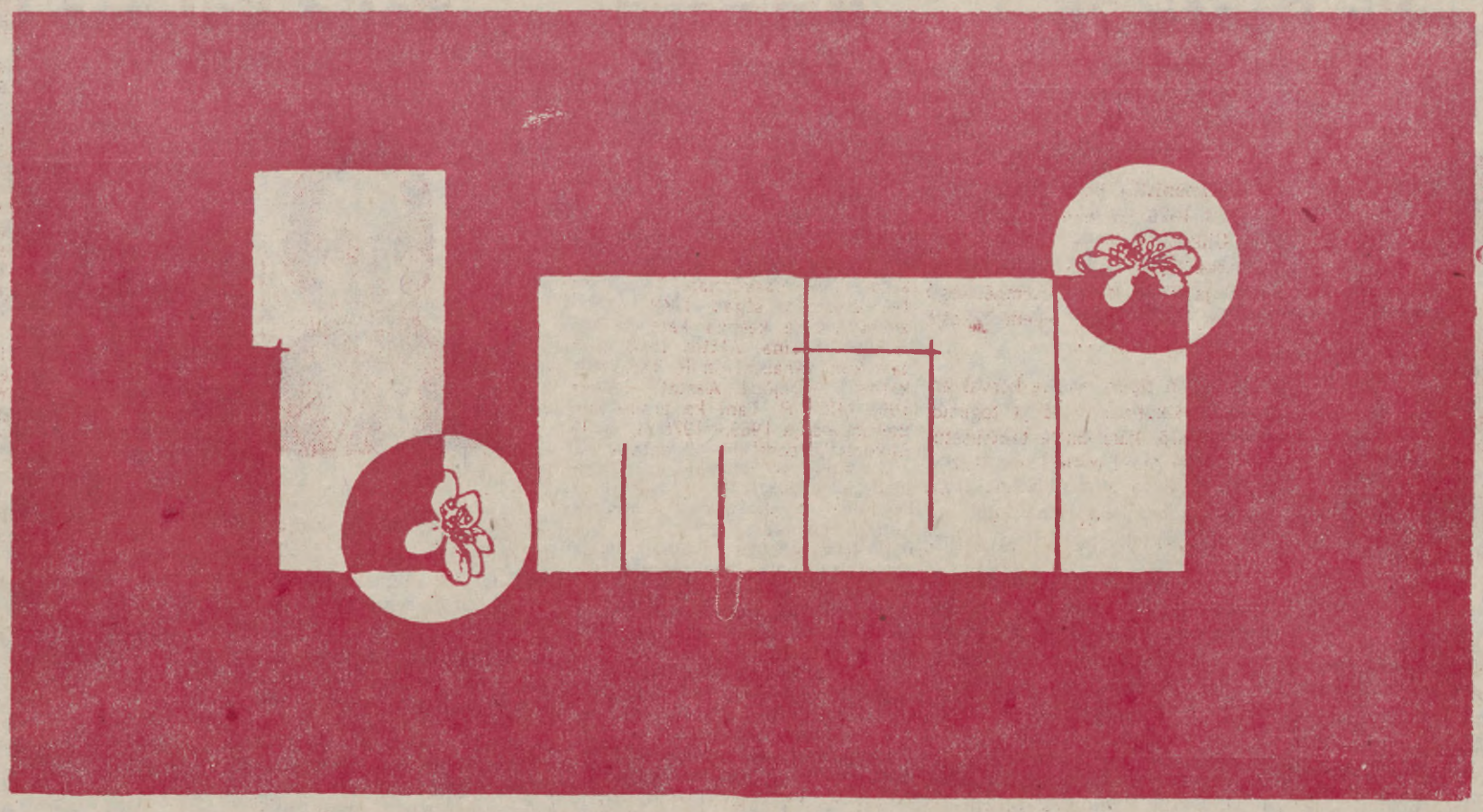

Rektori käskkiri

Olgu tervitatud 1. mai — töötajate rahvusvahelise solidaarsuse päev nende võitluses imperialismi vastu, rahu, demokraatia ja sotsialismi eest! Ülikooli töötajad ja üliõpilased, õnnitlen teid saavutuste eest teadus-, kasvatus- ja õppetöös! Soovin jätkuvat edu kutsealases ettevalmistuses, teaduse arendamisel ja sirguva põlvkonna kasvatamisel kommunismi vaimus, õpingutesse teaduslikuma suhtumise vaimus! Seniste töötulemuste eest:

I. Avaldada kiitust ja asetada foto ülikooli autahvlile

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST pearaamatukoguhoidja Hilja Käsper, kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma, metoodik Aino Juursoo, abitööline Virve Ruven, koristaja Elfriede Nõmm, treial Aleksander Dolgopolov.

AJALOOTEADUSKONNAST dotsent Linda Eringson, üliõpilane Jane Roos.

ARSTITEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Ennu Sepp, kateedrijuhataja professor Jüri Saarma, kateedrijuhataja professor Arnold Jannus, kateedrijuhataja professor Robert Looga, dotsent Lia Sildver, laborant Oili Suvi, üliõpilane Nadežda Ignatjeva, üliõpilane Jaak Tälli.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dekaan Aadu Loog, insener Aarne Kähr, üliõpilane Tõnu Meidla.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST kateedrijuhataja, professor Huno Rätsep, õpetaja Ants Aaver, dispetšer Valve Vetesalu, vanemlaborant Ljudmilla Vedina.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsent Ruth Lias, dotsent Tullio Ilomets, vanemõpetaja Viktor Kark, vanemõpetaja Toomas Tenno, üliõpilane Hannes Uibo.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST kateedrijuhataja dotsent Jüri-Hain Kaljusto, üliõpilane Harry Lemberg.

MAJANDUSTEADUSKONNAST kateedrijuhataja professor Raimund Hagelberg, dotsent Evi Kolk, dotsent Ülo Kauer.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST professor Ülo Lepik, vanemõpetaja Mati Tombak, insener Helmi Tera.

ÕIGUSTEADUSKONNAST üliõpilane Raivo Aavisto, üliõpilane Ain Alvin.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST professor Leonid Stolovitš.

ÜLD- JA MOLEKULAARPATOLOOGIA INSTITUUDIST preparaator Kiira Loit.

II. Avaldan kiitust:

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONDADEST peabibliograaf Eha Saarmaale, osakonnajuhataja kohusetäitjale Virve Ternale, vanemraamatukoguhoidjatele Ludmilla Fjodorovale, Sirje Mikelsaarele, Fasta Repole, laborant Aino Sootsile, metoodik Mare Nõpsile, veekeetja Aino Sastokile, koristajatele Elina Lutsule, Silvi Käpale, Ella Hallikule ja Victoria Rängelile, lukkseppadele Aare Vumbale ja Georgi Krjukovile, konstruktor Ennu Kasearule, meister Vahur Tubergile, insener Väino Järvele ja insener Mati Mätasele.

AJALOOTEADUSKONNAST dotsent Märt Tänavale, vanemõpetaja Henno Kaidrole, laborant Jane Pedajale, üliõpilastele Ene Laasile, Arvo Lambile, Valter Langile, Sinne Naruskbergile ja Iris Podarile.

ARSTITEADUSKONNAST kateedrijuhatajatele professoritele Akivo Lenznerile, Lembit Tähepõllule ja Ado Truupõllule, professor Heinart Sillastule, dotsentidele Arne Lepale, Reinhold Birkenfeldile, Mare Linnule, Lembit Mehilasele, assistentidele Elo Karelsonile, Jüri Linkbergile, Erich Kuusile, Sulev Ulbile, vaneminsener Maaja Paavole, vanemlaborantidele Malle Margale, Mari Oravale, insener Juste Borovkovale, laborant Nelly Pollile, üliõpilastele Piret Holtsile, Jüri Saarele, Heiki Lintsile, Jaan Rüütmanile, Aivar Toomingale, Mai Otsale, Olavi Vasarale, Jaanus Pikanile, Reet Müürile, Rein Adamsonile, Martin Ernitsale, Tõnu Juulile, Aarne Märtsonile, Peeter Alasele, Jelena Sorokinale, Mihhail Feštšinile, Almantas Viruišisele, Amiran Datiašvilile, Vladimir Vinantovile, Ingrid Kullile, Aili Kallasele, Lia Hansonile, Eva Nestorile, Varje Pringile, Andres Meosele, Signe Viirale.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dotsent Lev Vassiljevile, vanemlaborantidele Mati Martinile ja Illi Tarmule, laborantidele Küllike Jürimäele ja Heili Nurmojale, preparaator Salme Penderile, üliõpilastele Ingrit Kivimäele, Helle Vahemetsale, Urmas Kaubale, Hugo Raudsepale, Sulev Kuusile, Maire Kõutsile.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST professor Eduard Väärile, dotsent Reet Kasikule, vanemõpetajatele Malli Tammele, Külvi Pruulile, Jüri Talvetile, õpetaja Heli Nagelmaale, vanemlaborant Niina Aasmäele, laborantidele Mare Sepale, Merike Karlsonile, üliõpilastele Mati Määritsale, Anatoli Jõgile, Margot Visnapile, Tiit Kukele, Asko Tammele, Merit-Ene Malkovile, Tiina Augile, Juta Hennostele, Meeli Annomile, Tiit Kukele, Tiina Hallikule, Margarita Käsperile.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsentidele Jüri Lembrale, Uno Nõmmele, Heldur Keisile, vaneminseneridele Viljar Pihlale, Reet Abnerile, Ebba Loodmaale, vanemteadur Ants Haljastele, nooremteadur Avo Antonile, insener Rein Kuigile, mehaanik Arvo Kiiskile, vanemlaborant Vilve Aldile, üliõpilastele Urmas Hütile, Mart Neilinnale, Vladimir Tverdehlebile, Jevgeni Rubahhinile, Heli Sepale, Jüri Krustokile, Alla Skromulile.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST dotsentidele Aivo Parringule, Jaan Lellepile, vanemõpetajatele Anne-Mai Parringule, Rein Prangile, assistent Rein Lepikule, osakonnajuhatajatele Ülo Kährikule ja Liivi Urmile, vanemlaborantidele Hilja Kullile, Taisi Müürsepale ja Reet Samelile, üliõpilastele Aida Ongile, Tõnu Pirale, Riina Ruubelile, Velle Möllile, Aaro Saksale, Malle Saksale, Jelena Vladimirovale, Olga Roožinale, Viktoria Antropovale.

MAJANDUSTEADUSKONNAST dotsentidele Arno Susile, Mart Sõrgile, assistent Janne Reiljanile, laborant Maris Hagelbergile, üliõpilastele Kalev Lepikule, Rein Murakale, Verni Loodmaale, Merle Viitpoomile, Maire Tasale, Heldur Meeritsale, Vladimir Novakile, Nšdejan Surenile.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST õpetaja Tiit Siigurile, vanemõpetaja Arne Laosele, aspirant Mati Pääsukesele, laborant Aliide Hannestele, spordibaaside juhatajale Enn Uigale, üliõpilastele Reet Teetammele, Mati Vesmanile, Mare Laurile, Johannes Bogdanovile, Arvo Patakule.

ÕIGUSTEADUSKONNAST professor Abner Uustalile, dotsent Endel Ploomile, assistent Erik Kergandbergile, üliõpilastele Katrin Uskile, Aivar Künnapääle.

ÜLEÜLIKOOLILISTEST KATEEDRITEST dotsent Aleksander Blumfeldtile, vanemõpetajatele Viktor Siebenile, Rafik Grigorjanile, õpetaja Rein Toomlale, vanemlaborant Eve Tomsonile, laborant Gala Reenumäele.

ÜLD- JA MOLEKULAARPATOLOOGIA INSTITUUDIST laboratooriumijuhatajale Avo-Valdur Mikelsaarele, vanemteadur Raik Mikelsaarele, nooremteaduritele Aili Tähepõllule, Jüri Parikule, insener Ene Juhkamile.

Rektor prof. ARNOLD KOOP

MAIAKTUSELE

koguneme neljapäeval, 30. aprillil kl. 14 aulasse.

MAIRONGKÄIGUKS

tuleme kokku reedel, 1. mail kl. 11.45 Akadeemia tänavasse.

TÄNU

Ülikooli 350. aastapäevale pühendatud teaduspäeva eduka korraldamise eest Paide rajoonis anti TRÜ-le EKP Paide Rajoonikomitee ja Paide RSN Täitevkomitee tänukiri. Niisamasuguse tänukirja pälvis ka Tartu Akadeemiline Meeskoor.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1262) Neljapäeval, 30. aprillil 1981 XXXIII aastakäik

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ERSV Raamatukogu

Lydia Roots 75

22. aprillil täitus kolmveerand sajandit dotsent Lydia Rootsi eluteel. Ta on olnud ülikooli õppejõud 1941., ajalookandidaat 1951. («Schleswig-Holsteini küsimus 1863.—1864. a.»), dotsent 1959. aastast, üldajaloo kateedri juhataja aastail 1951—1963. Sellena on ta suure töö ära teinud kateedri õppejõudude kaadri ettevalmistamisel ja põhiliste uurimissuundade väljakujundamisel. Nüüd juba rahvusvaheliselt tuntud «Skandinaavia kogumiku» asutamise peamisi initsiaatoreid ja toimetuskolleegiumi kauaaegne liige.

Kommunistlik noor 1923., kommunist 1929. aastast. Tartu Riikliku Ülikooli esimene parteisekretär (aastad 1944—1945). Tartu Linna TSN ja Eesti NSV Ülemnõukogu saadik, Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi liige...

Need on tipud. Nende kõrval arvukalt väiksemaid töid ja tegusid. Väiksemaid, kuid mitte tähtsusetumaid. Igal juhul mitte Lydia Rootsi jaoks ja tema silmis. Nende taga on töö, kohusetruu ja ennastohverdav töö. Printsipiaalsus ja ausus.

Hingelt on juubilar alati sõbralik, abivalmis, noorte ja ajaga kaasa elav. Seda ka pensionäripõlves. Nii ühiskondlikku tööd jätkates kui lihtsalt inimliku inimesena. Ja sündmusterohkelt eluteelt mälestusi jagades!

Onnitleme oma kauaaegset juhatajat. Oleme tänulikud selle eest, mida dotsent L. Roots on teinud ja mida ta veel teeb.

Selleks palju jõudu ja jaksu!

TRÜ üldajaloo kateeder

Raimond Tani 60

Kui Treffneri kooli lõpetanud noormees Raimond Tani 1940. aastal ülikooli astus, võis ta vaevalt mõelda, et lõpetab oma õpingud alles 1949. aastal. Vahepeal oli ta 354. eesti laskurpolgu võitleja. Pärast haavatasaamist ja tervenemist oli esimene töökoht Tartu sotsiaalkindlustuse osakonnas. Teenistustee ülikoolis algas 1949. aastal anorgaanilise keemia kateedri vanemlaborandina. Alates 1950. aastast kuni tänaseni on R. Tani selle kateedri õppejõud. Aastatel 1961—1969 täitis R. Tani ka prodekaani ülesandeid ja 1969.—1976. a. oli ta ülikooli õppeosakonna juhataja.

R. Tani on staažikamaid õppejõude keemiaosakonnas, kelle range käe all on anorgaanilise keemia aluseid omandanud paar tuhat üliõpilast. Ta on üks väheseid keemia õpetamise metoodika spetsialiste, koolitanud tulevasi keemiaõpetajaid ligikaudu kaks aastakümmet. Alati on ta olnud aktiivne ühiskondlikus töös. Neljal korral on ta valitud Tartu Rahvasaadikute Nõukogusse, vastutusrikkaid ülesandeid on olnud TRÜ ametiühingukomitees, ühingus «Teadus» ja mujal. Praegu on ta rahvakontrolli Tartu linnakomitee kultuuriosakonna juhataja. R. Tani on printsipiaalne ja õiglane kaastöötaja, ta on nõudlik enese suhtes ja nõuab rangelt korda ka üliõpilastelt.

Palju õnnelikke ja edukaid aastaid soovivad

kolleegid füüsika-keemiateaduskonnast

Kaljo Valgma 50

Kuidas portreteerida Kaljo Valgmat? Ta sai 29. aprillil 50-aastaseks, on sisehaiguste propedeutika kateedri professor, pikka kasvu, mõnevõrra aeglaste ja rahulikkude liigutustega, targa ja kõrge otsmikuga. Siiani pole ta midagi pooleli jätnud. Võttis nõuks, et teeb doktoritöö ära enne neljakümnendat ja tegigi. Ja veel kuidas tegil Nulltsüklist alates oma käega kivi kivi peale pannes. Paljudel teistel doktoritel on see asi mõnevõrra lihtsam olnud. Midagi on ikka olnud aluseks või ees. Temal aga ainult paljas viidaga maantee. Nii sai Kaljo Valgmast meie üks esimesi õpetatud kardioloogе, kes pidi võtma ja võttiski oma õlgadele kogu vabariigi kardioloogiateenistuse organiseerimise. Loodi Tartu kardioloogiakeskus, unikaalne asutus oma alal. Kardioloogia sai meil jalad alla ja hakkas kiirete sammudega edasi rühkima. Nii et Kaljo Valgma on Eestimaa kardioloogia ristiisa.

Mida tähendab südamehaiguste epidemioloogia? Kõige põhjalikumalt vastab sellele jällegi Kaljo Valgma. Vähemalt Tartu linna elanike kohta on selge pilt. Kosutav on teada, et tartlased infarkti haigestumise sageduse ja kõrge vererõhu suhtes moskvalastest kriipsugi maha ei jää, pigem edestavad. Kaljo Valgma oma südame lood jäägu teiste tohtrite otsustada. Nii palju juubilarist kui uurijast ja teaduse organiseerijast ning tegijast. Kõrgkoolis tuleb ka õpetada. See talent on Kaljo Valgmal päritud isalt — põliselt koolmeistrilt, tõeliselt rahvavalgustajalt. Siia juurde veel teaduse populariseerimine, jällegi loengud suurele ja väiksele ringile, pikk rida kirjutisi, brošüüre kõrgest vererõhust, rinnaangiinist, ateroskleroosist. Kaljo Valgma pole oma küünalt teps mitte vaka all hoidnud, vaid üsna kõrgel särada lasknud. Talle lausa meeldib inimeste keskel viibida. Seetõttu pole ta põlanud ära ametiühingutööd ja on sedagi juhtinud. Kaljo Valgma, nagu korralik kardioloog kunagi, ei suitseta ega võta kurja sõna ilma asjata suhu. Oma kehakaalu hoiab ta tasemel reisimise ja saunaga. Kaljo Valgma, lase edasi samas vaimus! Sulle selle juubeli puhul õnne soovides ja järgnevaid oodates kolleegide nimel

JAAN RIIV

ÜTÜ konverents õigusteaduskonnas

17. ja 18. aprillil oli õigusteaduskonnas rahutu ja rahvarohke. Toimus üliõpilaste XXXVII teaduskonverents riigi ja õiguse ajaloo ja teooria, kriminaalõiguse, kriminaalprotsessiõiguse, tsiviilõiguse ja -protsessi ning riigi, haldus- ja tööõiguse sektsioonis. Üldjuhendaja oli õigusteaduskonna teaduseprodekaan dots. P. Kask.

Ühtekokku esitati 64 ettekannet, neist 15 külalistelt. Heast tasemest kõnelevad ilmekalt rohked autasud. TRÜ aukiri koos ÜTÜ medaliga anti M. Mahlapuule, L. Lebbinile, H. Noorele, V. Lindele, A. Alvinile ja I. Mahhovile. TRÜ aukirja pälvisid A. Ausla, K. Iisop, R. Palu, H. Raidla ja E. Amjärv. ÜTÜ teaduskonnanõukogu aukiri anti üheteistkümnele meie üliõpilasele ning kõigile külalisesinejatele.

Meie konverents on kujunenud kohaks, kus sõlmitakse sõprussidemeid teiste kõrgkoolide üliõpilastega. Tänavune konverents oli rekordiline külaliste arvu poolest. Neid oli saabunud Moskvast, Leningradist, Odessast, Vilniusest, Kalininist ja Jerevanist. Külalistele tutvustati linna ja ülikooli. Käisime muinasteaduste ja ülikooli muuseumis, vanas ja uues raamatukogus, Toomemäel. Vanas kohvikus pidasime sõprusõhtu. Eriti meeldejääv aks kujunes külalistele vastuvõtt tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja prof. V. Keldri juures. Küllatulnuile kingiti meeneid ja õigusalast kirjandust.

JAAN TOOMEPÄRG,
õigusteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees

Tänu

Eesti Vabariiklikult N. Vavilovi nim. Geneetikute ja Selektsionääride Seltsilt ning Eesti NSV TA Eksperimentaalbioloogia Instituudilt saabus tänuavaldus rektorile ja ülikooli töötajaile aktiivse kaasabi eest Eesti geneetikute ja selektsionääride III kongressi ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Eriti tänatakse kognressi lühimaterjale toimetanud dots. A. Heinaru ja dots. H. Kallakut ning ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna töötajaid.

Kevadisi tähelepanekuid taidluse asjus

18. aprillil toimus Tallinnas Jaan Tombi nimelises Kultuuripalees kõrgkoolidevahelise taidluskonkursi lõppkontsert. Nagu juba kuuldud, sai võitjaks pärjatud TRÜ.

Ja siis me istusime seal saalis ja vaatasime. Ja natuke nukker oli. Ei, mitte esinemistest. Nukker, sest publikuks olid peamiselt vaid esinejad ise. Tahtmatult meenus kontsert «Vanemuises» ja rahvapilv teatrimaja ümber. Kas tõesti ainult selleks sai taas nädalaid higipilves rügatud, et iseenestele esineda? Tark mees koguks nüüd peotäie kirvisid ja hakkaks neid usinasti korraldajate aiamaa poole loopima. Et polnud reklaami jne... Jah, tõesti — lõppkontsert Tartus oleks taganud täissaali ja seda isegi mitmel korral ... Ent on meil taidlus üldse popp? Kas tunneb üliõpilane huvi teiste tegemiste vastu?

Meenub üks kontserdieelne jutuajamine. Jaan Tombi nim. Rahvateatri lavastaja Aime Lutsar: «Vähemalt siin Tallinnas ei tunta kaaslaste tegemiste vastu vähematki huvi. See taidleja — käigu ta siis kas rahvateatris või rahvatantsus või rahvakooris — eelkõige teenib ta endale kaaslaste silmis natuke imeliku inimese maine. Noh, et las tobuke kargab. TPedI kultuurhariduslane kirjutab raamatukogus diplomitööd taidluse olukorrast vabariigis, ise kordagi rahvateatris käimata. Ja meie suured laulu- ja tantsupeod. Kas see publikumeri on tõesti kokku voolanud suurest armastusest laulu ja tantsu vastu? Ehk massipsühhoos? Et lihtsalt üks õige eesti mees ei jäta laulupeol käimata. Jah, tal võib seal tõesti igav olla, aga on ju ka müügiletid, nendel aga apelsinid ja õlu...»

Ent siiski näib taidlus meil popp olevat. Vähemalt tema leinamine. Ega siis muidu ei täidetaks pikki leheveergusid küsimustega: «surnt või mitte surnt». Ju oli väärt kadunuke, kui nii kaua taga nutetakse.

Mis on taidlus? Taidlus on kõik see, mida taidluse nime all lavalt esitatakse. Selle meeldivuse küsimus on hoopis teiselaadne. Seega tuleks tulevikus jätta targutused: «On see taidlus või ei?»

Mis on üliõpilaslik? Kui taidleb üliõpilane, on see üliõpilaslik. Ta teeb seda nii, nagu teeb seda vaid tema — üliõpilane. Ja kui tema taidlus meenutab «kõurikut või vanurit», (vt. TRÜ nr. 10, M. Sisask «Viimaks helises äratuskell».) on ka see hetkel üliõpilaslik.

Ja veel. Hea nali näikse moodi minevat. Seda vastukaaluks elu mõtet otsivatele programmidele. Naerame, elame veel! Milleks nutt ja halamine, mõtet nagunii ei leia! See tuli kõige enam välja TRÜ ja TPI parimaid võrreldes. Siin hala ja lootus, et homme hakkame uuteks inimesteks, seal sädelevad paroodiad, hingematva naerutamisega lõppevad *show*'d, «olmenaljad à la EOM». (Tsiteerin tahtlikult M. Sisaskit — vaata eelmainitud artikkel. Selline väljend on ilmne vastutustundetu sõnakõlks, esimene kättejuhtuv väljend. Kas pole see aga ka sillapõletamine suvisel jõel, kus ühel kaldal on kõik «kesk» ja teisel kõik «üli»? Ohtlik mäng!) ... mõtted käisid kontserti nautides peas ringi. Oh «Kuljuse» tantsude tulisust ja RKA seelikute lendu! Müstikafoonil illusionist, diskotants ja kandlelaul, nukker kantri ja rutjuv rokk, taas tantsud ja võimlejad, puhumispinges puhkpill, gruusia trio mägedehelin, «hei, mööduja! peatu ja vaata, siin taidleb üliõpilane!», «see on ju Tartu, sind on tarvis Eestile...», seda jõudu ja lõõma, seda rõõmu ja tahtmist. Ja kõigest kokkuvõttena kajamas vaid üks teade: «Meie oleme, meie teeme. Ja seda kõikide nende kiuste, kes meid nõtradeks peavad. Ja seda kõikide nende meeleheaks, kes meie üle vaielda tahavad. Ja seda kõikide meie endi südamete rõõmuks. Elagu tudengitaidlus! See on maailma parim!»

REIN R. SIKK

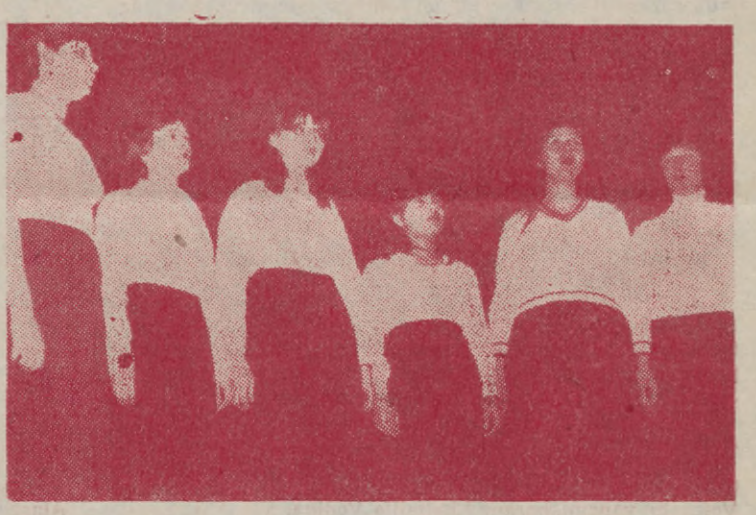

Teaduskondadevahelisel konkursil sattus keemikute pila alla taidlus ise. Nii parodeeriti ansamblilaulu.

EVALD VELDEMANNI foto

Fotol: vene filoloogiatudengid kandsid «Vanemuises» kõrgkoolidevahelisel konkursil ette katkendeid näidendist «Me mängime Moliere'i».

ARVO TENNO foto

Veel kord Singerist

ÜTÜ väliskirjanduse ringi koosolekul arutati 1978. aasta Nobeli kirjanduspreemia laureaadi Isaac Bashevis Singeri loomingu iseloomulikke jooni. Kuulati ära kaks ettekannet. Mati Voore (eesti fil. I k.) rääkis Enn Soosaare vahendusel eesti keelde jõudnud Singeri novellidest, allakirjutanu esitas mõningaid I. B. Singeri romaani «Shosha» lugemisel tekkinud mõtteid, püüdes samal ajal siiski edasi anda ka teose sisu. Teatavasti ei ole 1978. aasta suvel ingliskeelsena ilmunud raamat veel eesti keelde ümber pandud. Järgnenud arutelu lahtised otsad võttis kokku ringi juhendaja Jüri Talvet.

TOIVO PILLI

Teadaanne

Diplomandidele individuaalkonsultatsioonid töökaitses: esmaspäeviti kl. 10—12 kaubatundmise ja keemiaosak.; teisipäeviti kl. 10—12 füüsikaosak.; kolmapäeviti kl. 10—12 bioloogia-geograafiat.

Ruum: keemiahoone nr. 406.

Vabandame

Artiklisse «Raamatud hakkavad kolima» (nr. 12) on sattunud viga. 1000-st kolimiskastist (mitte konteinerist) on olemas 300. Tootmiskoondis «Auto» on konteinerivalmistamise ülesande täitnud.

RSP X RSP X RSP X RSP X

„Kes tasa sõuab,

SEE KAUGEMALE JÕUAB,» ütles Andrus Lauren ja jäi viimaseks.

Tänavuse külma aprillikuu päike meelitas pühapäeva hommikul kesklinnalähedastele Emajõe kallastele sõuderegatist osa saama. Päikeseribast hoolimata katsus TRÜ paatkonna kapten Andrus Lauren nimetissõrmega vett ja ütles: «Ega ujuda küll ei tahaks.» Eks neid mõtteid mõlgutas igaüks, kelle saatus kallastele kogunenud rahvast lõbustama oli paisanud.

Juba stardipaigas käis äge varjatud võistlus. Seni, kui TRÜ komsomolijuht ja Veiko Lõhmus kaldalt sinimütse õngitsesid, olid kaaspaatkonnad end stardijoonele (kui seda üldse oli) rebinud. Veiko Lõhmus püüdis end küll kaldaäärsete pöösaste ja TPI paadi vahelt läbi pressida, aga see ei õnnestunud ja TRÜ paat pidi startima viimasena.

«Pane siitsamast äärest!»

«Väga hea!»

«Poisid, hammastega auk sissel»

«Elagu ERKI!»

Näis, et restoran «Kaunase» juures on kõik juba otsustatud. EÜE paatkond, kes startis eelviimasena, oli end kolmandaks sõudnud, ei aidanud ei komsomolikomitee tugitoolide isteosad (soliidsuse mõttes, nagu ütles Lõuna-Eesti regiooni komandör), ei Jaak Tälli musklilised tõmbed ega ka tugev meditsiiniline ettevalmistus (EÜE peaarst, arstit. IV k.), TPI (Leho Alliksoo, Toomas Rihvk) paatkond sõudis kiiremini.

Aga millega seletada esimestena finišeerinud meeste oskusi? «Peda» mehed olid tugevad, julged, osavad. Oma osa mängis nähtavasti ka «meremiin» (lähemalt vaadates sellega sarnanev õhupall). KKT IV kursusel õppiv Arvo Preeman võttis kaasa eelmise aasta kogemused ja andis õpetust korvpallirebasele Urmas Mäemetsale. Ka EPA komsomolijuht Siim Sillamaa sirvis nähtavasti enne starti märkmikku, kuhu kõik tähtsamad punktid üles tähendatud. Koos Margus Mütsiga finišeerisid nad teisena.

Sellest, et kalda ääres on keeriseid vähem, sai aru ka võistluste noorim — ERKI paatkond (Andres Siim ja Hannu Kriis õpivad I kursusel arhitektuuri). Nemad rebisid end tagantpoolt teiseks.

TRÜ puhkpilliorkester mängis kaotajatele.

EVE ANT

Sõnad ja laulud

Pärast sõuderegatti kogunes rahvas Raekoja platsile püstitatud poodiumi ümber, et osa saada peatselt algavast **miitingust.** «Nii palju siniseid mütse!» imestasid Vilniuse RÜ üliõpilased. Leedumaa tudengid panevad mütsi juba selle kättesaamise õhtul voodi alla kohvrisse.

Esimesena astusid mikrofoni juurde Tallinna Pedagoogilise Instituudi poisid. **Olev Mäe** (üldtehnilised distsipliinid ja tööõpetus, II k.) ja **Karl Meos** (tööõpetus ja füüsika, V k.) hakkasid koos laulma juba eelmise aasta kevadel ja esimene tunnustus tuli üleliiduliselt pedagoogiliste instituutide poliitiliste laulude festivalilt Daugavpilsist. Ilm oli miitingu alguseks juba kõhedamaks läinud ja Karl Meos ütles, et käed võttis päris kangeks, kitarrikeeled ei tahtnud enam sõna kuulata.

Miitingu avas TRÜ komsomolisekretär **Andrus Lauren.**

Külla olid tulnud Petroskoi RÜ tudengid, protestilauljad **Konstantin Marussenko ja Galina Tihhova,** kes õpivad II kursusel füüsikat ja matemaatikat. Laulavad nad juba esimesest kursusest peale ja põhiliselt Ladina-Ameerika protestilaule. Ka sellel miitingul laulsid nad vabadusest, õnnest, armastusest.

Väliskommentaator **Raul Mälk** rääkis praegusest välispoliitilisest olukorrast. Me elame ärevas ja rahutus maailmas. Eriline tähtsus on maailma rahvaste võitlusel rahu eest. Rahu ei ole lihtsalt soov, rahu saame tunda vaid siis, kui selle eest pidevalt võitleme. Sellele saame kaasa aidata sõnadega, poliitiliste laulude ja rahufondiga. Solidaarsust aga ei saa lihtsalt tekitada. Solidaarsed saame olla alles siis, kui teame, mis ümberringi toimub, saame sellest aru ja mõistame seda täielikult.

Kõiki haaras **Valeri Polski** siiras hääl. See külaline on Sõktõvkari RÜ-st, poliitilise ökonoomia kateedri aspirant. Laulab juba lapsest peale, tõsiselt hakkas aga heliloominguga tegelema siis, kui astus Leningradis kõrgkooli. Kõige tähtsamaks peab Valeri sõnu. Luuletuste valik olevatki kõige raskem. Sõnad on üldse väga tõsised asjad, nii elus kui ka mujal, ja luuletada ei tohiks nalja pärast, mõtteta. Tavaliselt loob ta laule Tarkovski sõnadele, kuid kasutab ka sõprade loodud luuletusi. «Pole mõtet laulda sellest, mis on aegunud,» ütleb Valeri Polski. «Väga tähtis koht igapäevases elus on meeleolul, inimese sisemaailmal, inimese olemusel üldse. Mulle meeldib väga «Машина времени» — inimene elab oma maailmas ja ei näe midagi, mis tema ümber toimub. Ometi kasvab just sellest kõigest suhtlemine ja sellega on võib-olla seletatav minu laulude lüüriline toon.»

Žurnalistikaosakonna III kursuse üliõpilane **Anatoli Jõgi** laulis Valeriga koos Komi ANSV 60. aastapäevale pühendatud Sõktõvkari RÜ poliitiliste ja noorsoolaulude festivalil. Anatoli rõhutas Valeri omanäolisust, teistest erinevat mänguviisi ja omadust öelda inimesele, kes teda hästi kuulab, kõik, aga kaudsel viisil.

RSR-i president **Alar Maarend** luges ette üleskutse. Üliõpilase peamiseks kohustuseks on õppida. Et arvestusteks ja eksamiteks ettevalmistumine ei kujuneks paaripäevaseks konspekti sirvimiseks, tuleb õppetöösse suhtuda tõsiselt ja seda kogu semestri jooksul.

Miitingu lõpetasid lauluga külalised Armeeniast.

EVE ANT

Luule vanas kohvikus

23. aprill. Vana kohviku rõdusaal. ERKI luulestuudio. Tartu naklased. Rahvast pilgeni täis juba enne algust. Õhtu juht Harry Liivrand annab algatuseks kohe sõna Jaan Paavlele, kes räägib kunstirahva luulestuudiost, Aleksander Suumanist ja endast. Ta tutvustab Madli Morelli ja Jaanus Tamme luulet, siis loeb enda oma. Järgnevad Ain Järve, Maire Koll, Mall Paris, Eda Laht, Einar Vene, Virve Laan, Loit Jõekalda. Tartlaste kord. Urmas Nagel loeb enda ja laulab Runneli, Üdi ning Alliksaare luulet. Kõige konkurentsitumalt (lühiduse mõttes) etleb Priidu Beier. Lembit Kurvitsa esinemise algust saadab tavatu kahin. Mõjuvalt sugestiivne hääl pluss hallide silmade läbitungiv pilk jõuavad nii mõnegi noore laulelembelise saalisistuja südamesse. Meeldivat feminiinset dissonantsi Harry Liivranna ja Märt Luige mehelikult tõsisemale mediteerivale hoiakule pakub Külli Muna vahetult siiras luulelaad.

HEINRICH LIIV

23.—26. aprillini toimus RSP raames rokkfestival «Tartu 81», mis oli pühendatud John Lennoni mälestusele. Osalesid: «Repriis», «Kukerpillid», Rein Rannap ja Lembit Saarsalu, «Hübriid», «Miks Jutita», «Rentaablus», «Fix», «Tornaado», «Ruja», «Rock Hotel», «Kaseke», «Sunshine Reggae Surprise Band», «Kolmikhüpe», «Synopsis», «Meedium», «Spiraal» ja «In Spe». Žürii: Valter Ojakäär, Tilt Karuks, Olav Ehala, Enno Matlisen, Toivo Toomemets.

Pühapäev. Lõppkontserdini jäänud valitud minutid. Saalis end väljasootajaist, mitmekordsetest valvetõketest ja mujaltki läbi surunud publik, viie kontserdi järel juba tuttavaks saanud näod. Rein Lang, rokkfestivali põhiorganisaatoreid, tassib koos väärt konferansjee Juhan Habichtiga lavale auhinnakarpe. Signaal!

Lava taga on ootusärevusest veelgi palavam. Mööda lendab Ivo Linna. Silvi Vrait: «Näe, isa tuli kal» Nõgisto tuulab ringi, otsib Rannapit. Vrait masseerib Alenderi kaelasooni. Too krimpsutab nägu. Rannapit pole ikka veel. Vrait: «Kus «Fix» on?» Linna kähistab: «Eile sai üle lauldud. Mis lännu, see lännu ...»

Ja lähebki lahti. **Sõna saab žürii esimees Valter Ojakäär:** «Hindama asusime nullpunktist, nagu ei teadnuks me esinejate tasemest enne festivali midagi. Poleks ju õige eelistada ansamblit või solisti, kes ei osanud ennast festivalil avada. Ja kui vedaski näiteks heliga viltu — konkurss on konkurss. Rõõmustab keskmise taseme tõus, ka osavõtjaid oli rohkem. Meie eesmärk polnud aasta edetabeli koostamine — selleks on vaja üht ansamblit või lauljat pikema aja jooksul jälgida. Märkus enne võitjate nimetamist: Rannap—Saarsalu duett esines väljaspool konkurssi. Me imetlesime neid, kuid ei hinnanud.» Ning V. Ojakäär hakkab auhinnatuid ette lugema ...

* * *

Lavataguse ruumi täidab Habichti rõõgatus: «Kus on **«Miks Jutita»**? Te olete juba peal!» Poisid tormavad tagaruumist lavale. Avalugu: eesti rahvaviis «Mulgimaa». Kas liigne enesekindlus kiire looga peale hakata? Ise teavad. «Lollaka lapse» ajal on poistel tegemist, et toonikasse jõuda. Kui ei oleks nende konkursiesinemist kuulnud, oleks pakutuga rahul. Kuid «Miks Jutita» oli ise reede lõunal oma lati liiga kõrgele tõstnud ja selle ka ületanud. Mis siis oli reedel? «Miks Jutita» tuli ja lõi oma ühtesulanud ansambli (kukerpillilikel pillidel) ja vaimukate muusikaleidudega. Ja kindlasti oma noorus(likkus)ega. Poisid olid lugudesse leidnud tuntud viisikatkeid («Laupäevaõhtust isaga» alustades «Fixi» «Jamaika hällilauluni» välja) või laulsid otsast lõpuni «Clementine'i» ja «Viimse reliikvia» pistodaloo. Ja kadedusväärselt professionaalselt. Tartu poistekoori endised lauljad, pillimängu õppinud kas 7. keskkoolis või siis omal käel. Solist Toomas Lungel on väga huvitav bassihääl ja huvitav bariton.

Meenub. Tulevad, kohmetuvad — ikkagi keskkool. Ojakääru pilk on tühi. Võimendus vussib. «Kõik lapsed kuulama ansamblit «Miks Jutita»!» Jätab külmaks. «Clementine» — aegamisi, kuid kindlalt tõusevad Ojakääru kulmud üle prilliraamide. Näol on imestus. Ka saal on võidetud. Braavo! Ehalat on nägu naerul, sügab nina. Aplausitorm. Kui poisid lõpetavad, on žürii juba üldises ärevuses. Togitakse teineteist, vahetatakse valjuhäälseid repliike. Ehala ülestõstetud rusikas jääbki õhku pidama.

Žürii: «Miks Jutita» — suurim tulevikulootus.

* * *

1980. a. suurim tulevikulootus oli meie **«Meedium».** Sel aastal kuuleme teda läbinisti instrumentaalsena. Esmamulje: ehkki «Meediumil» on oma stiilis kõvu konkurente ja raske läbi lüüa, on ta nende tasemele järele jõudmas. Uudiseks on ansambel oma plokkflötisti Ants Aheri asendanud pärisflötist Valeri Filimonoviga. Vahetus tõi kaasa huvitavamaid kooskõlasid, näiteks flööt ja soolokitarr. Võiks ju sedagi öelda, et «Kohtumises» oli flöödi ja ansambli tonaalsustes märgatav vahe sees. Tegijal juhtub. Kiitust väärivad «omad» heliloojad Urmas Lepner ja Indrek Miidla.

Žürii mainis ära ka kitarrist Indrek Miidla.

* * *

Taas kajab lava taga Habichti hääl: «Aaaaaaalender!» Ja juba ta tulebki, käigu peal veel kitarri häälestades. Ja siis seob ta kogu saali kõidikuisse, needib ahelaisse. Mees valges laulab. Ka Lennon lakorda kuuldud nali on teadagi, mida väärt. Viimatimainitut võivad enda pihta käivaks pidada peaaegu kõik ülesastunud. «Kolmikhüppe» *dixielandi*soolosid hindas publik loosiseste aplausidega. Ja poisid olid seda tõesti väärt.

Žürii nautis lootustandvat Aivar Tomminga meeshäält ja kiitis kitarrist Jüri Rosenfeldi.

* * *

«Repriis» ja **Novella Hanson.** Meenub solistide kontsert. Ojakäär istub üliranges poosis. Novella Hansoni hääl. Pehme, mahe, samas kuskilt kriipiv. Klaasvatine hääl. Asi läheb džässilikumaks. Ojakäär elavneb. Ehala seletab midagi Karuksile. Naine punases punases valguses. Novella — «Repriisi» fookuses. Kõik temale suunatud, kõik tema jaoks. Alguse pingutatus hajub ajapikku. Väike naine võõrkeelsete lauludega. Sarmikas, alleshoitud oma hääl, voolavalt vähe muutuv.

Muusikafestival „Tartu 81"

Lava kohal näib naeratavat. Žürii sorib kavades. Ja justkui tahaks nutta, nagu mingi kramp haaraks tangidega kõrist kinni. Mees laval on nii valge. Aplausid on pingutatud. Väljapoole pingutatud. Lihtsalt ilus. Inimesed saalis jäävad aina tõsisemaks, žüriigi ei nihele enam. Vaatan — rõduäär meenutab trelle. Ja ongi läbi. Läheb. Midagi jääb helisema — väiksed kodulinnad, väike üksindus. Süttib laevalgus — see paneb silmi kissitama. Kohvi juues väriseb käsi ... meenub.

Žürii: Urmas Alender — parim vokalist, lisaks publiku lemmik.

* * *

«Synopsis». Ühest eelmisest aastast on mällu jäänud pilt: Igor Garšnek oma ansambli kõigutamatu liidrina elektriorelite taga Garšnekit esitamas. 1981: «Synopsise» «esimene viiul» tundub olevat Nevil Blumbergi kätes. Läinud aasta lootustandvaim instrumentalist Blumberg, kogu «Synopsis» esitab meisterlikult Garšneki kõrval ka Blumbergi. Improviseeritakse, kahel päeval võib ühe pealkirja all kuulda mõneti teisenenud lugusid. Märkmikust leidsin ülestähenduse: Blumbergi «Homo faber» — bass taob sünkoopi, see on siis teema, mida teised arendavad. Garšneki «Opel Doktorwagen» — üles ehitatud Haydni «Lahkumissümfoonia» põhimõttel: mehed pudenevad lavalt ükshaaval, viimastena jäävad Garšnek ja Andrus Kerstenbeck trummide taga. Punkti paneb Kerstenbeck neljal trummil improviseerides.»

Žürii: Parim teos — Igor Garšneki «Koobalt», parim kitarril — Nevil Blumberg.

* * *

Vaheaeg. Mõni sõna nendest, keda meie hulgas (laval) pole — ansamblist **«Kukerpillid».** Seekord kantrikukerpillid, aga ikka endised. Neljapäeva õhtul nad kantrilaulsid ja kantritantsisid ja kantrinaljatasid ja kantri... jne. Polüinstrumentalism — isegi Toomas Kõrvitsa vasaku jala saapasse olid mõned pillid pugenud. «Onkoloogiline kadrill». Lahe! Lahkudes vabandati tülitamise pärast...

Žürii: «Kukerpillid» — parim lava*show*.

* * *

Vaheaeg saab otsa. Lavatagused muusikud laidavad tosinate kaupa sigarette. Ringi käib miilits. Kuskilt pudeneb lausekatkend: «All on mingi kamp, tahavad sisse tungida...»

Lõpukontserdi teise poole sisustavad peamiselt meie oma linna ansamblid. Neist esimene: **EPA klubi «Kolmikhüpe».** Esmamulje — repriislik: sama tüüpi puhkpillikvartett, ka on kitarrist Jüri Rosenfeld endine repriislane. Kuid «Kolmikhüpe» on sliski midagi muud. Ta püüab ennast mitmes stiilis, rokist *dixielandini* näidata. Vürtsiks veel *show* — Rannapi-parodiseering ja hammastega kitarrinäksimine — Aivar Tommingalt. Tommingas üllatab kui võimekas solist ja lugude autor. Esimesel kontserdil tundub tema *show* äratundmisrõõmu pakkuvana naljakaski, teist korda kuuldud nali on teadagi, mida väärt. Viimatimainitut võivad enda pihta käivaks pidada peaaegu kõik ülesastunud. «Kolmikhüppe» *dixielandi*soolosid hindas publik loosiseste aplausidega. Ja poisid olid seda tõesti väärt.

Žürii nautis lootustandvat Aivar Tomminga meeshäält ja kiitis kitarrist Jüri Rosenfeldi.

* * *

«Repriis» ja **Novella Hanson.** Meenub solistide kontsert. Ojakäär istub üliranges poosis. Novella Hansoni hääl. Pehme, mahe, samas kuskilt kriipiv. Klaasvatine hääl. Asi läheb džässilikumaks. Ojakäär elavneb. Ehala seletab midagi Karuksile. Naine punases punases valguses. Novella — «Repriisi» fookuses. Kõik temale suunatud, kõik tema jaoks. Alguse pingutatus hajub ajapikku. Väike naine võõrkeelsete lauludega. Sarmikas, alleshoitud oma hääl, voolavalt vähe muutuv.

Žürii: Novella Hansonile — eripreemia kõrge vokaalse taseme ja stiilipuhta esinemise eest.

* * *

Kogu kontserdi aja kajab lavatagustes ruumides Silvi Vraidi ergas naer. Vahepeal on ta ka ühe sidruni enesesse pigistanud ja nii on ta häälepaelad viimse võimaluseni esinemiseelses trimmis.

Meenub reede õhtu. Hüplev valgus takerdub Vraidi soolosse. Musta mandri noodid. Nagu öökull ja lõoke. Silvi ja džäss — fantastika. Kui erinäoline! Kogu **«Fix»** on mingis erilises loomingulises vaimustuses, kõrgvormis.

Mõned tunnid enne seda nägime ka nalja tegevat «Fixi»: publiku «püüdmist» hoopis teise loo algusega, «Tsirkuse» «taltsutatud» Toomemetsa jms.

Lõppkontserdil on Silvi, kellega me oleme harjunud — reedeõhtust lumma kahjuks pole.

Žürii: ansambel «Fix» — oma stiili parim; kultuuriministeeriumi auhind kõrgetasemelise tänapäevateemalise repertuaari eest; Silvi Vrait — parim naislaulja; ära märgiti trummar Priit Pihlap.

* * *

«Fix»-i «Tsirkuse» taktides hüplevad lava taga juba uued mehed. Teevad sooja ja harjutavad *reggae* samme. **«Sunshine Reggae Surprise Band»** on koostatud selle esinemise jaoks. Kuluaarides räägitakse vaid kahest või kolmest proovist. Pole oluline. *Reggae*, rõhutatult *reggae*'lik, ründav. Esimene must solist meie ansambleis — **Antonio Malanda** Kongost. Praegu õpib ta Tallinna merekoolis. On ka see efektitaotlus? Puhas, stiilne — nii kõlasid kommentaarid. Ja lisaks ka veel uudne. Sürpriis.

* * *

«Sunshine'i» mehed lahkuvad lavalt kirudes ja peaaegu et jooksevad pikali Vraidi, kes oli nende esinemist ukse taga piilunud. Olevat midagi aia taha läinud. Ei tea, ei mõista.

Žürii: «Sunshine Reggae Surprise Band» — suurim üllataja.

Tuleb teine vaheaeg. Meenutagem **«Rock Hotelli».** Laupäeva lõunal oli nende kord kohe pärast «Ruja» triumfi. Läks vähemalt pool etteastet, et rahvas ka rokile kaasa elama panna. Meestel endis oli loomulikult professionaalsus suus ja käes.

Žürii: «Rock Hotel» — oma stiili parim.

* * *

Signaalid kutsuvad publiku kolmandale, viimasele vaatusele. Võimsaimale. Lava on tehnikat täis. Habicht kuulutab välja **«Ruja».** Meenub — ka esimesel korral aitas vaid nimest, et rahvas vaimustusest kiljuma panna. Fotomehed piiravad kassidena palavat lava. Alender on mikri jõuliselt pihku haaranud ja saadab musti ronki läbi helidevoo teele. Rannap on peaaegu et peadpidi klahvides kinni. «Mõttemammut» — keegi vaatab hirmuga lae poole. Ei, see seisab kindlalt! Nõgisto ja kitarr karglevad närviliselt «... Vehib hiigellont ...» Vaid «Must lind» meenutab eilset «Ruja». Rannapi «Viimne mood» — kas andam massikultuurile?

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ

Medal ja ringidevaheline võistlus

TRÜ ÜTÜ nõukogus on koos teaduskondadega välja töötatud ÜTÜ medali statuut ning ringidevahelise võistluse juhend. Rektor prof. A. Koop kinnitas need dokumendid 8. aprillil.

Avaldame medali statuudi ning tutvustame võistlusjuhendit. Juhend ise saadetakse teaduskondadesse ja kateedritesse.

TRÜ ÜTÜ MEDALI STATUUT

1. TRÜ ÜTÜ medal on autasu, mille annab TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing parimatele üliõpilasteaduritele ning nende juhendajatele või ÜTÜ aktivistidele.

2. TRÜ ÜTÜ medaliga võib autasustada nii TRÜ kui ka teiste kõrgkoolide üliõpilasi ja õppejõude ning teadusasutuste töötajaid. Autasustatakse parimate võistlustööde autoreid, ÜTÜ konverentsi parimaid esinejaid ning nende juhendajaid.

3. Medal on 40-millimeetrise läbimõõduga pronksist ketas ülikooli peahoone sammastiku ja kaalu kujutisega, mida kaarekujuliselt ümbritseb tekst «TRÜ Üliõpilaste Teaduslik Ühing». Medali tagaküljele graveeritakse medali väljaandmise aasta.

4. Medali annab kätte TRÜ rektor, prorektorid, TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees või tema ülesandel teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees TRÜ-s toimuvatel pidulikel üritustel.

5. Koos medaliga antakse autasustatule ka TRÜ aukiri, milles on märge medaliga autasustamise kohta.

6. Ettepanekud medaliga autasustamiseks tehakse TRÜ ÜTÜ nõukogule. Ettepaneku tegemise õigus on teaduskondade ÜTÜ nõukogudel ja juhendavatel õppejõududel ning TRÜ üliõpilastööde konkursikomisjonidel.

7. Käesoleva statuudi täitmist jälgib TRÜ ÜTÜ nõukogu.

RINGIDEVAHELINE VÕISTLUS

Võistlus peab suurendama ringide osatähtsust üliõpilaste teadustöö korraldamisel, tutvustama erinevaid töövorme, suurendama üliõpilaste osavõttu konkurssidest ja konverentsidest.

Osalevad kõik ÜTÜ ringid. Iga teaduskond selgitab välja oma parima ringi, arsti-, matemaatika- ning füüsika-keemiateaduskond 2 parimat. Ülikoolis selgitatakse välja 3 parimat ringi. Juhend reguleerib vastavate komisjonide moodustamise korda (teaduskonnakomisjoni juhib dekaan, ülikooli komisjoni teadusprorektor).

Teaduskond teeb eelmise õppeaasta tulemuste kokkuvõtted 15. oktoobriks, ülikoolikomisjon langetab otsuse 25. oktoobriks.

Teaduskonnakomisjon teeb otsuse eksperthinnanguna, võttes arvesse ringisisest tööd, osavõttu konkurssidest ja konverentsidest, teadspropagandat jne. Juhend annab ringide töö hindamise põhikriteeriumid soovitatava pingereana. Võitjale antakse parima ringi nimetus ning mälestuskiri. Teaduskond võib leida ka muid ergutusvahendeid.

Ülikoolikomisjon valib teaduskondade parimate hulgast välja kolm parimat, kes tunnistatakse ülikoolikonkursi võitjaiks. Neile on ette nähtud rändauhind ja mälestuskiri, üliõpilased saavad viibida Käärikul, ringi aktiviste premeeritakse turismituusikuga.

JAAN SOOTAK,
TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees

Muusikafestival...

(Algus 3. lk.)

Keegi mainib, et vaevalt on Rannap nende lugude loomiseks üle kümne minuti kulutanud... Ja kui ongi, meile piisab sellestki. «Miks lahkuvad meilt luik ja hani» — Alender ja Rannap. Südaõises EPA aulaski kuulas ekstaasi piiril olnud «Ruja»-maias tantsupublik kohmetuvvaikselt, mis siis «Vanemuises» istujaist rääkida. Ja mõelda — kõige tavalisem lastelugu!

Žürii: oma stiili parim ansambel; Helliloojate Liidu auhind Rein Rannapile «Ruja»-repertuaari eest; publiku lemmik; publiku lemmiklaul Alenderi «To Mrs. Lennon».

* * *

«In Spe» — lootuses. Elulootuses, elu lootuses. Sireenide huilgamine, kaugete kellade kaja ja kutse. Haljus ja helgus. Kui mingi imeline, valgus valgustaks saali. Midagi ebamaist. Ja millise jõuga sööstavad helivood süntesaatorist publikumurru peale. Uimastab, kõik on kui suur orel. Oleme oreliviled. Meil mängib elu ise. Naaber mu kõrval on pea kätesse peitnud, ei liiguta. Mis see on? Milline muusika. See on kui tulemägede lõõm, kui pääsukeste lend, kui rohu rohetamine. See on kui hiigelkotkaste halbaennetav hõljumine põlevate haudade kohal. Ei, ei ole! See on, on — sõnu ei jätku — on muusika. Suur muusika.

Žürii: Erkki-Sven Tüür — eripreemia loomingu eest.

* * *

Ja lõpuks eliitgrupp **«Kaseke»**. Ja ei oskagi midagi öelda. Kahju, et laupäeval enne keskööd ei suutnud paljutki enam vastu võtta. Siiski: Tõnu Naissoo endaunustamine improvisatsiooni, Ain Vartsi ja Priit Kuulbergi imesoolod. Kõik. Lõpuks kaks S. Clarki pala, täiuslikelegantselt esitatud. Neid kuuleme ka lõppkontserdil.

Žürii: *Grand Prix*, **rändauhind supergrupile «Kaseke», milles mängisid kolm parimat instrumentalisti — Tõnu Naissoo, Priit Kuulberg ja Andrus Vaht.**

«Kaseke» — mürinal vajub ovatsioon lavale ning paiskub sealt tagasi saali. Tuleb paljuteadva näoga Habicht: «Antakse välja eripreemia parimale mitteesinenud muusikule.» Publik juba aimab. Ja lavale astubki **Peeter Volkonski**, eelmisel festivalil auhinnatud mees... Habicht: «On aeg muusikafestivalile punk(T)i panema hakata.» Volkonski?! Viis ja pool tundi kontserti, aga ikkagi nõutakse veel lisa. See tulebki kõigi muusikute koondbändilt. Saal laulab kaasa. Veel! Veel! Veel! Pillimehed tulgu ikka ja jälle lavale. Lõpuks lahkuvad nad paarikaupa... Nõgisto, va vembumees, on kellelegi kukile roninud...

Pidu otsas.

REIN R. SIKK,
MATI MÄÄRITS

RSP X RSP X

„In Spe"

Erki-Sven Tüür lõpetab konservatooriumis esimest kursust. Tema loodud ansambel on vaevalt kaks aastat vana, kuid lühikesele tegevusajale vaatamata on ta võitnud enesele koha Eesti tippgruppide hulgas. Ansambli omanäolisus ja kordumatus peitub esmajoones originaalrepertuaaris, mille ainuautoriks oli kaua E.-S. Tüür ise, nüüd kirjutab ansamblile muusikat ka juurde tulnud Jaanus Nõgisto.

Ansambel teeb tõsist intellektuaalset muusikat. Kõige paremini mahub see kammerroki valdkonda. Ka võib mängitavat nimetada seisundimuusikaks, sest selles sisalduvad indiviidi sisevaatlused, kontakt ümbritsevaga, ühe hetke ehk mõttekujutelma fikseerimine ja selle teisendumine. Märgata võib paralleele M. Oldfieldi mediteerivate otsingutega. Kuid samas tundub, et Oldfieldist mõjutatud etapp hakkab lõppema, vähemalt kinnitasid seda väidet uued teosed («Anti-dolorosum» ja «Lumen et cantus» — viimase ettekanne tuli Tallinnas paremini välja), mis erinevad oma helikeelelt tunduvalt eelneval festivalil kuuldust («Sümfoonia 7-le esitajale», «Loomine»). Lisandunud on tubli annus impulsiivsust. Lüürilisele ja romantilisele kõlavärvingule lisaks on kohati otse pulbitsevat ekstaasi. Teose puhas meloodiline külg on muutunud keerulisemaks, mitmekihilisemaks, nauditavalt põimuvad selles ühte Gregoriuse koraali ja kaasaegse roki rütmiprintsiibid. Harmooniataotlus on silmnähtav. Kõik eelöeldu käib E.-S. Tüüri tööde kohta, iga tema seni komponeeritud teost võib tervitada kui uut sammu eesti tõsisemas rokkmuusikas.

Jaanus Nõgisto loodu erineb märgatavalt (et mitte öelda — kardinaalselt) «In Spe» senisest repertuaarist. Nõgisto annab juurde puhast rokilisust, virtuoossust ja toob ansamblisse «Ruja» väljendusvõtteid, mis ehk lasevad oodata järgnevaid metamorfoose «In Spe» arengus. Suureks ja väga toredaks avastuseks on J. Nõgisto «Elulootuses» avaldunud E.-S. Tüüri silmapaistvad vokalistivõimed. Säärast emotsionaalset ja siirast laulmist kuuleb harva. Ansambli instrumentaalne külg ei jäta kellelegi põhjust norimiseks. Kuigi arenguvõimalusi leidub kindlasti siingi. Lootuses (*in spe*), et ansamblit peagi taas Tartus näen, panen loole punkti.

HARRY LIIVRAND

Üks pillitont

Laupäeva varahommikul võis Tartu tänavail üpris kummalist pilti näha. Üks pillitont käis mööda linna. Kus ta aga peatuse tegi ja hääle valla päästis, seal läks otsemaid siginaks-saginaks. Emotsioone kui palju!

*

«Ma ei saanud alguses üldse aru, mis lahti on. Mõtlesin, et muusikalembesed naabrid on oma igahommikuse programmi lihtsalt uue vastu välja vahetanud.»

*

«Need, kes pahuralt teise külje keerasid ning nohinal edasi pöönasid, ei tea siiani, millise ilusa tseremoonia nad maha magasid.»

*

«Meie tuba ärkas küll kohe, koos eeltaktiga. Igal hommikul võiks akna all pasunakoor mängida.»

*

«Sooja need seinad ei pea, aga helikindlad on küll. Ärkasime alles siis, kui päike juba pooles taevas. Kahju!»

*

Tõepoolest kahju! Jääb üle vaid järgmisi rahvaste sõpruse päevi oodata. Vahest sõidab ka siis veoautotäis tekliga pillimehi ühika juurest ühika juurde, et unimütsidele hommikumarssi mängida.

Uskugem! Tuju tõuseb mitme pügala võrra.

TERJE SOOTS

NB !

Sõpruspäevade pilte näeme järgmises lehes.

Sööst

Ära jää seisma, ära jää — tulistvalu, tuhatnelja, aina edasi, kugistada kevadet endasse nii palju kui mahub, tormata, söösta, joosta taevaski pikali, kuljuste kumin kõrvus, ikka see avaruse laul, minna koos, on ainult praegu, et see ei lõpeks, silmad teineteisesse uppunud, sina, sina, kuhu jäid hallaööde tabud, neid pole kunagi olnudki, kuhu me kihutame, ma ei tea, mina tean, sinna uueks muutunud maailma, sinna, kus on lunastus, näe, härmatis on puudelt sulanud, ikka edasi, edasi, kui ainult jumalad ei sureks, ei nad sure...

* * *

No mida ma siin karglen nagu suur ja sõge kabjaline, ammu aeg kivi alla pugeda, kohkus korraga Tema. Seadis siis sõrad sirgeks ja lahkus väärikal tagurpidikäigul. Temakeselgi oleks otsekui kae silmilt langenud: «Lõpp lollustele, mina väärin muud.» Soputas sulgi, pistis veel viivuks noka tiiva alla, sirutas siis oma graatsilist luigekaela ja lendaski minema.

* * *

Päeval oled sa kindlus, tasapinnaline valev viirastus maa ja taeva piiril, hääletu kivikramp — otsekui hiigelsark päeva salvitud hauakambris, äraneetu. Su panetunud müürid vihkavad mälestusi, kord-korralt üha enam tardudes, vallikraav su ümber on kuivanud, saamata teada oma kohust...

Alles õhtul mähkuvad su seinad leebesse hägusse, kalgid kontrastid hajuvad ja sa tunned endas sadu vaikivaid vikerkaari, sa lähed teispoolsusesse, kus on ainult kohutav janu, palju kurbi ja meeletult sädelevaid silmi, sa ei tea enam, kes sa oled... Siis sa mõistad.

Õhtul oled sa loopealne, kus ma päevast väsinuna jalgu võin puhata.

KART HELLERMA

Punga-lõhnaline

Päike on kaunim kink,
suurim varandus,
mis isad meile pärandanud.
(M. Traat)

On pungalõhna ja jäämineku aeg. On kärbsetõusu aeg. Põrkepõrin aknaklaaside vahel polekski kui vangistusahastus, vaid kutse läbi klaasi päikesesse minna. Varsti ilmub esimene sääsk. Tema ma jätaksin ellu, kui tüütult ta ka ei käituks.

Kevadises püsimatuses sunnin nägemismeeled raamatulehele. Aga päikesest kaasavaadatud värvilised trillud mänglevad silme ees edasi, lõpuks koonduvad mustaks punktiks.

*

Kärbes on vangistusest pääsenud ja tiirleb hullunult säravate tolmuterade keskel.

*

Näen mosaiikmaailma, milles iga kild on kui hajus tõde. Ühe piirjoonte esiletulek teeks kindlapiirilisemaks veel mitme uue killutüki serva. Nii saaks endasse kogutud mosaiiki lõpuks tundma õppida. See oleks kui ühe mõtlemisvõimaluse lõpunimõtlemine, mis looks teooria või metateooria, looks mosaiigistki kõiketeadmise täiuse.

*

Päikesevalgus tõmbab raamatukokku helkhalle tolmutriipe. Vangistusest pääsenud kärbes tiirleb hullunult päikesesoojas tolmujoas.

*

Siin lugemissaalis hoiab mina brošüüri ainueksemplar. Allavedamiste joonsõrestik klapib. Õpitavad teed kestavad läbi põlvede.

Igavest taastärkamist on nägema-mõtestama seatud inimene. (Õigupoolest inimene ise on seadnud end selleks.) Inimene, kes vaevalt et ennastki mõistab.

Virvarride virvarri ei saa püsima panna. Kogu mu mosaiikmaailm asub kui kaleidoskoobis, mis kõige olemasolevaga mängib ja sealt suvalisi mõtteid sünteesib.

*

Kärbes on vaigistusest pääsenud ja tiirleb hullunult säravate tolmuterade keskel.

MAARJA PÄRL

Millest me ilma ei jää

See oli lausa segakoor, mis üle-eelmisel laupäeval, kammerkoori aastapäevakontserdi järel tühja saali rõkatas. (Õpetuseks asjatundmatule: kammer- ja segakoori eristab see, et üks on kammerlik, teine mitte.) Vilistlased olid meiega! Kui nüüd väita, et oh mis kaunis, oleks see silmakirjatsemine — TRÜ-le jäägu siiski ta kammerkoor. Lahkunute kohad pole tühjaks jäänud, ja see on kõige tähtsam.

Pärast kesköödi, rutuliste lahkumise järel, laulis vanas kohvikus jälle kammerkoor. Igiomaseid neegrispirituaale, Ernesaksa «Sirelit», Veevo «Kadakaid». Mina, mõne kuu pärast juba vilistlane, sain alles sel tunnil aru, millest ilma jään. Ja millest ei jää.

Räägitakse, et «enne meie aega» olnud kammerkoor ka kange seltsiasutus. Tõendamaks, et pole see tänane kehvem midagi, näitemängisime — menukaim oli tenorite «Rüütel Sinihabe», ja lõime oma ansambli saatel tantsu. Diapositiivide vahendusel meenutasime läinud kümnendit. Aga see oleks juba teine jutt.

MATI MÄÄRITS.

Tartu üliõpilaslaulupidu on lõppenud.

Toimetaja kt. R. LOTT

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1441. MB-03832.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (1263) Reedel, 8. mail 1981 XXXIII aastakäik

Nagu paljudel teistelgi

Tänavu möödub 40 aastat Suure Isamaasõja algusest. Juubel, kuid mitte rõõmus, vaid kurb. Sõda algas enamikule meie maa inimestest ootamatult. Sellest kuuldi 22. juunil. Mida toob tulevik? See tõi üle nelja aasta võitlust ja kangelaslikkust, kannatust ja muret.

Sõja puhkemise ajal elas praegune TRÜ õppejõud, õigusteaduste kandidaat dotsent EDGAR SALUMAA Tartus. Et aastaid oli noormehel juba 19, siis kuulus ta kutsealuste hulka. Elati korteris koos mitme perega, üks neist sõjaväelenduri perekond.

22. juuni hommikul, kui tõusti, ütles korteriperenaine poolsosinal, et olevat puhkenud sõda. Seda öelnud lendur, kes oli koidu ajal sõjaväeosse kutsutud. Nendele, kes polnud uudist veel kuulnud, oli see pühapäevane hommikupoolik tavaline, väliselt ei olnud sõjast midagi märgata. Ainult tähelepanelik jalutaja võis märgata tavatut — õhus tiirlevaid lennukeid, mis pühapäeva kohta oli ebatavaline ja pahaendeline.

Kell 12 päeval, mil NSV Liidu välisasjade rahvakomissar V. Molotov esines raadiokõnega, tuli julma tegelikkust tunnistada vaieldamatuks faktiks. Algas mobilisatsioon ja nagu paljudel teistelgi kutsealustel tuli ka E. Salumaal alustada 3. juulil sõjameheteed. Juba järgmisel päeval kell 13 hakkas raudtee-ešelon sõitma Pihkva poole.

Sõja hingust tajuti siis, kui sõideti läbi pommirünnakust purustatud Orava jaama, kus rööbaste kõrval võis näha plahvatusest kägardunud vedurit. Enestel tuli esimene õhurünnak üle elada Pihkva raudteejaamas, kuhu saabuti 5. juuli hommikul. Ešelon aga siirdus edasi ida poole Kirovi oblastisse, kus Slobotskoi linnas tehti läbi sõjalise algõpetuse kursused.

Nii algas Punatähe ordeniga ja viie lahingumedaliga autasustatud kaardiväeseersandi Edgar Salumaa sõda. Ta algas nagu paljudele teistelegi, kuid igaühele jäi see meelde erinevalt, unustamatult.

ANDRES ALLA

Kas sa oled homo sapiens?

Teadusliku kommunismi kateedri juhataja ajaloodoktor IVAN VOLKOVI sõjamehetee on seotud kaardiväe-miinipilduja katjušaga, sest just selle relvaliigiga tegi ta kaasa sõja. Sõda oli temale töö, töö eriolukorras. Võib imelikuna tunduda, et sõjaväeteenistust peetakse tööks, sest see ei loo ju materiaalseid väärtusi. See võib tunduda täiesti kasutuna. Kuid samal ajal on tal tohutu väärtus. Seda eriti praegu, kui USA imperialism on astunud uude võidurelvastumisetappi. Professor I. Volkovil on heameel, et meie maal ei taheta kasutada reaktiivliikumist surmarelvade loomiseks, vaid kosmose rahuotstarbeliseks kasutamiseks. Paneb nördima Ameerika Ühendriikide kavatsus hakata kasutama kosmosesõidukeid sõjaliseks otstarbeks.

Võrdlesime omavahel Esimest ja Teist maailmasõda. Esimene nõudis kuulide, nälja ja haigustega paarkümmend miljonit inimelu, teine peaaegu kolm korda rohkem — üle 50 miljoni. Kuid see on vaid käputäis, võrreldes sellega, mis saab siis, kui peaks lahti pääsema kolmas maailmasõda. On prognoositud, et juba esimesed minutid nõuaksid kümneid miljoneid ohvreid. Sellest sõdade progresseeruvast hävituspotentsiaalist lähtudes püstitas prof. I. Volkov küsimuse: «Kas *homo sapiens* on enam *homo sapiens*, kui ta loob pidevalt vahendeid enese hävitamiseks?»

Selline surma kogumine oma pea kohale loob inimesele probleemi — olla või mitte olla! Et jääda mõistusega inimeseks, tuleb see probleem lahendada OLLA kasuks.

INDREK KÄRNER

Avame toimetuse ukse

Kes lehes kirjutavad?

Kõige rohkem ajakirjandusüliõpilased. Oma õppelehte nagu mitmes teises Nõukogude Liidu kõrgkoolis žurnalistikaosakonnal pole. Nende kaastöid trükitakse muudeski väljaannetes, kuid ajakirjandusse pürgijaid on tervelt viis kursust. Kõik kirjutatu ei mahu aga meiegi lehte. Näib, et kaastööde nappus ei takistaks hoopis sagedasema ja mahukama ülikoolilehe ilmumist.

Oleme noorte žurnalistidega mitut koostöövormi proovinud. Moodustasime I ja II kursusest ühiskondliku toimetuse kaheksa osakonnaga. Mõni osakond (sport, komsomol) töötas väga vilkalt. Kõikide osakondade niisamasuguse agaruse puhul aegunuks osa lugusid ruumipuuduse pärast. Päriselt ühiskondlikud osakonnad ennast ei õigustanud. Proovisime lihtsamalt: kes kirjutada tahab, saab teema ja kirjutab.

Juba mitu semestrit oleme püüdnud koondada teaduskondade pressisekretäre. Sellega tegeleb praegu komsomolikomitee pressisekretär Eve Ant, III kursuse žurnalist. Esile võiks tõsta õigus- (Enn Uus), bioloogia-geograafia- (Maire Kõuts) ja arstiteaduskonda (Jaak Aru). Seal on püütud teaduskonnaelu lehes kajastada, organiseeritud ja kirjutatud ise. Mida teha aga nendega, kes koguni ühist koosolekut väldivad? Ja kas sobib teaduskonna pressi esindama üliõpilane, kes arvab, et jah, meist on vähe kirjutatud, igavalt kirjutatud, aga kes ja kuidas seda teeks, ei tea.

Nii ongi leht võlglane teiste teaduskondade ees. Ent kogu süüd ei söandaks toimetus ometi üksnes endas näha. Oleme sellest korduvalt aastate jooksul lehes kirjutanud, kui tilluke on ülikoolilehe koosseis. Me ise lihtsalt ei jõua kõige järele pärida, kõigest kirjutada. Seepärast näeksime heameelega hoopis rohkemat initsiatiivi teaduskondadelt ja teistelt allasutustelt.

Suurem eneseväljendusruum kuulub meie lehes kahtlemata üliõpilastele. Täna tahame aga öelda aitäh nendele õppejõududest autoritele, kes püsivamalt toimetust uudistest informeerivad, kellest «TRÜ» järjekindlad autorid saanud. Täname H. Palametsa, E. Laugastet, E. Väärit, L. Kiike, J. Kalitsat, U. Palmi, V. Haamerit, K.-S. Rebast, M. Reinfeldti ja paljusid teisi.

Esmaspäeva hommikul kolmandale korrusele jõudes võtame postkastist öösel valmis tehtud fotod. Need on toonud Evald Veldemann, kes mõni aasta tagasi majandusteaduskonna lõpetas. Piltidel on pühapäevased taidlusüritused. Kinokabinetist saame Eduard Sakilt ja Arvo Tennolt ülikooli suuremate sündmuste pildid. Kella 11-ks on fotod koos tuleva lehe avaldusega üle tee trükikoja tellimislauas. Vahepeal on toimetuse lauale jõudnud uued kaastööd (autor: need peavad selles lehes ilmuma!), mis jooksva lehe plaani sassi ajavad. Algab iganädalane lehekarussell, kuhu peavad mahtuma mitmed koosolekud, üritused, trükikojapäev, külastajate vastuvõtt, redigeerimine, organiseerimine ja ka... kirjutamine. 5. mail oli toimetuses tavaline tihe tööpäev.

Toimetus

TÄNU

KOLMKÜMMEND KUUS AASTAT TAGASI KUULUTAS VÕIDUSALUUT INIMKONNA AJALOO SUURIMA JA OHVRITEROHKEIMA SÕJA LÕPPU. MÖÖDALÄINUD AASTAD ON RAVINUD MITMEDKI HAAVAD, KUID JÄTNUD AEGADES KESTMA MILJONITE INIMESTE KALLEIMA OHVRI, MILLE NAD TÕID INIMKONNA VABADUSE EEST.

MEIE PÜHAMAIKS KOHUSEKS ON HOIDA SEDA, MIS ON KÄTTE VÕIDETUD NII SUURE HINNAGA — RAHU. TÄNA VÕIDUPÜHA KÜNNISEL SOOVIN KÕIGILE MEIE SÕJAVETERANIDELE ÕNNE JA TUGEVAT TERVIST!

ARNOLD KOOP

Rektori käskkiri

Rektor õnnitleb ja tänab kauaaegse hoolsa töö eest koristaja Artur ELBET 75., arvutuskeskuse inseneri Helmi TERA 70., anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetajat Raimond TANI 60. ja teoreetilise mehaanika kateedri dotsenti Lembit ROOTSI 50. sünnipäeva puhul.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustab KKEH minister NLKP ajaloo kateedri juhatajat JOHANNES KALITSAT ja anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetajat RAIMOND TANI ning 50. sünnipäeval vanemtöödejuhataja jaoskonna laudseppa SERGEI AMOSOVIT ministeeriumi aukirjaga.

9. MAI, VÕIDUPÜHA

Tudeng, hoia vaimu ja vaimu tervist

Intervjuu prof. Jüri Saarmaga

Inimest, kes parasjagu ei vaevle nohus, köhas või suuremates haigustes, peetakse tavaliselt terveks. Mida ütleb selle kohta arstiteadus?

Ülemaailmne Tervishoiuorganisatsioon defineerib inimese tervist kui tema psüühilise, vaimse ja sotsiaalse heaolu seisukorda. Terve (ka vaimselt terve) inimese psüühiline töövõime on optimaalsel tasandil.

Tudengite vaimne tervis sõltub...?

...väga paljudest tingimustest. Õppeprogrammid nõuavad vähemalt korralikku keskmist või üle keskmise intellekti ja mälu. On aga inimesi, kelle vaimne potentsiaal ei võimalda täie ulatusega omandada erialaks vajalikke teadmisi ja vilumust. Need isikud ei ole haiged, vaid lihtsalt tagasihoidliku intellektuaalse tasemega. Keerukamate ülesannete puhul tekivad neil raskused. Sellele tuleks juba kõrgkooli astumisel mõelda. Leidub ju palju praktilisi töid, kus inimene võib end teostada ka ilma kõrgkoolidiplomita.

Tudengil peavad eeldused ja huvid kokku langema valitud erialaga. Kogemused näitavad, et siiski alati ei tunta tulevase töö iseloomu, ei osata oma võimeid ja kalduvusi hinnata. Küsitluse andmetel arvab 16% II ja III kursuse tudengitest, et nende valitud eriala ei vasta päriselt nende huvidele. Rahulolematus ja sisemised pinged võivad põhjustada haigestumist (neuroosid, reaktiivsed seisundid).

Ja Teie soovitate?

Mida varem üliõpilane oma eksimuse parandab, seda parem nii talle kui ka ühiskonnale. Õpinguid tuleb küll uuesti alustada, aga kumb on siiski õigem, kas kaotada kolm aastat ja omandada ala, mis pakub rahuldust, või riskida kaotada närvisüsteemi tasakaal, olla ja jääda ülejäänud elu jooksul töös pettunuks?

Režiimi tähtsus tudengi elus?

Kõrgkoolis on töörežiim tunniplaanidega osaliselt reglementeeritud. Kahjuks kõik tudengid ei allu sellele. Töö kipub olema tsükliline. Semestris pühendatakse õppetööle vähem aega ja energiat ning eksamisessiooni saabudes püütakse kõik vajakajäämised tasa teha. Kuid semestri jooksul kergema vaevaga läbisaamine tekitab võlgasid. Need omakorda põhjustavad võlatunde, mis saab pideva sisemise pinge allikaks. Tudeng teeb endale ettekavatteid. Ühest küljest selline seisund stimuleerib, kuid teisest küljest võib ta kujuneda töövõimet pidurdavaks mõjuriks. Seepärast tuleb ikka ja jälle korrata: ülikoolis on süstemaatiline töö väga tähtis. Ligi pooled tudengitest suhtuvad sellesse nõudesse negatiivselt. Nad arvavad, et range töörežiim on vajalik vaid haigetele ja vanuritele.

Niisama tähtis on ka ööpäeva režiim. Valdav enamik tudengeid elab unedefitsiidiga. Füsioloogilisest unest jääb ööpäevas puudu 1—1,5 tundi. Noor organism küll enamasti talub seda, nii et märgatavaid häireid ei tule. Ometi ei ole töövõime tase optimaalne. Selleks, et 2/3 elust täiel määral elada, tuleb 1/3 magada.

Toitumine peab olema korrapärane, kaloriterikas ja mitmekülgne. Pooled tudengitest leiavad ise, et nad ei söö piisavalt. Tegelikult on toitumishäireid paljudel üliõpilastel.

Tudeng veedab oma päeva põhiliselt ruumis ja enamasti istudes. Nõndamoodi kannatataksegi liikumisvaeguse all. Juhuslikud tantsuõhtud seda ei korva. Propageerin tervisesporti, selleks on ju palju võimalusi. Iga tudeng peaks mingi spordialaga tegelema. Piisab ka igapäevasest intensiivsest käimisest.

Kolme tähtsa tervisliku faktori — une, toitumise ja kehakultuuri vastu patustavad noored liiga sageli. Seega nõrgendavad ise oma kehalise ning vaimse heaolu seisundit.

Kas arvestustel ja eksamisessioonil kehtivad erilised režiiminõuded?

Siis on režiimil veel suurem tähtsus. Õppimiseks tuleb mobiliseerida kõik psüühilised võimed. Ülevaisinud aju ei ole aga võimeline resultatiivselt töötama. Une arvelt ei tohi õppimisaega pikendada. Kange kohvi ja tee joomine ergutusvahenditena on ohtlik. Paar-kolm tassi päevas tulevad küll kasuks — ergutavad. Kannude viisi kohvi joomine tekitab juba tervisehäireid. Aju võib saada üleerutatud, võib tekkida ülepiiriline pidurdus. Seega halveneb töövõime. Kange kohvi ja tee joomiseks ei saa anda üldist retsepti. Igaüks peab ise oma individuaalseid iseärasusi teadma.

Ka suitsetamisel on kahjustav mõju. Igapäevasele suitsetajale annab mõõdukas kogus nikotiini kerge rahustava efekti, teistele mõjub ta pidurdavalt.

Mõned tudengid väidavad, et alkoholi tarvitamine aitab neil vabaneda eelmise eksami pingest ja ka materjalist. Siinkohal meenutan kõigile, et alkohol nõrgendab omandamisvõimet. Keskmise raskusega joobe tõttu ei suuda aju 3—4 päeva jooksul täisväärtuslikult funktsioneerida. See on teaduslik fakt.

On ka «teooriaid», et mõõdukas alkoholi pruukimine vahetult enne eksamit aitab pingeid maandada?

Pingeid tõesti, sest subjektiivselt inimese enesehinnang tõuseb. Kiputakse aga oma võimeid üle hindama, sest objektiivselt on mõtlemise produktiivsus tunduvalt langenud.

Rahustid?

Kui inimene oma temperamendist sõltuvalt erutub niivõrd, et see teda häirib, siis võib kasutada kergeid rahustusvahendeid. Tänapäeval on suunitletud toimega rahusteid, mis ei mõju mälule ja mõtlemisvõimele kahjustavalt. Neid ei tohi aga omal käel ja isegi tuttava soovitusel kasutada. Siin on samuti suur tähtsus inimese individuaalsetel omadustel. Kindlasti konsulteerida arstiga!

Üks rahustusvahend on aga igaühel omast käest võtta. Nimelt rahustav enesesugestioon. Soovitan kõigile. Lihtsast enesesisendamisest kirjutatakse näiteks raamatus «Vaimne tervis».

Kui tudeng sessi ajal haigestub?

Siis ei tohi mingil juhul haigust ignoreerida ja edasi pingutada. Mõnikord küll sooritatakse eksamid õnnestunult, mõnikord aga kurnatakse organism üle. Ajutraumad, põrutused, nakkused võivad põhjustada aju ajutist nõrgenemist. Ei suudeta taluda tavalistki pinget. Tekivad juba pikaajalisemad ja tõsisemad häired.

Teie soovitused sessiaegseks õppimisrežiimiks?

Eriti oluliseks pean kehalist tegevust värskes õhus. Kui tõepoolest pole aega ja võimalust paariks jalutuskäiguks päevas, siis teha avatud akna juures hingamisharjutusi.

Milliste teaduskondade üliõpilased pöörduvad Teie poole kõige enam?

Matemaatikud, füüsikud, filoloogid tulevad meie juurde sagedamini kui näiteks kehakultuurlased, arstid, bioloogid. Seda erinevust on uuritud ning tulemused kogu maailmas üldjoontes niisamasugused.

Mis on selle põhjuseks?

Ei saa öelda, et mõne eriala omandamine võiks põhjustada erilisi psüühilisi häireid. Suuremate teoreetiliste huvidega inimeste töö on vaimselt pingelisem. Nende hulgas leidub ka rohkem boheemlasi. Boheemlus aga tähendab režiimitust, mille tagajärjel ei suudeta pahatihti emotsionaalset stressi taluda.

Toonitan veel kord: väga palju oleneb siiski inimese individuaalsetest iseärasustest, tema enda tervislikust eluviisist.

Küsitles ÜLLE RÕNGAS

Jena ülikooli (Saksa DV) elu oleks nüüd juba mõeldamatu ilma üliõpilasklubideta. Pärast seda, kui 1966. a. loodi esimene klubi nimega «Rosenkeller», on kasvanud vajadus nende järele pidevalt. Tudengiklubid annavad Jena üliõpilastele võimaluse pärast päevatööd hubases miljöös lõõgastuda, isekeskis vestelda-vaielda ning loomulikult ka kannukese õlut juua. Mullu võttis ligi 400 klubiüritusest osa kokku üle 30 000 inimese. Kuid rüsin klubiuste taga on ikka suur, sest kõigile soovijaile ei jätku lihtsalt kohti. Seda rõõmustavam on, et Jena üliõpilaste eestvõttel loodi veel kaks klubi, mis tudengkonna ja linnaelanike kultuurijanu kustutada peavad aitama. Neist esimene — «Jazz im Paradies» — on oma tuleristsed juba saanud. Klubi seab endale sihi tutvustada pidevalt SDV moodsat džässi ning võimalust mööda hoida klubilisi kursis ka muu maailma džässmuusikaga. Esimesed üritused said igatahes soosiva hinnangu osaliseks.

Teise vastloodud klubi eestvedajaiks on aga Jena kunsti- ja kirjandustudengid. Kavandatud kohtumistesari «Nollendorfer-Hof-Gespräche», millest võtavad osa nimekad teadlased ja kunstnikud, annab klubilistele võimaluse pidada dispuute kultuurielu probleemide üle. Ka see klubi asub peatselt tegevusse.

(«Forum»)

*

Sajad **Johannesburgi (LAV)** üliõpilased tulid tänavale, tõstmaks avalikult häält riigi poolt aetava rassilise ebavõrdsustamise poliitika vastu ning nõudmaks Aafrika Rahvuskongressi areteeritud liidrite vabastamist.

(«Berliner Zeitung»)

SPORT * UUDIS

V. Kingissepa tänava võimlas toimus 24. ja 25. aprillil traditsiooniline kohtumine korv- ja võrkpallis MRÜ ja TRÜ õppejõudude meeskondade vahel. Korvpall oli mõlemal päeval tasavägine ja põnev. Reedel võitsid MRÜ õppejõud 104:103 (47:47), laupäeval aga TRÜ õppejõud 96:94 (44:45). Võrkpallis olid aga MRÜ õppejõud mõlemal päeval üle: 3:1 ja 3:0.

Sügisel kohtuvad samad meeskonnad Moskvas.

LEONHARD TOOM

VENIA LEGENDI

19. mail kell 12 toimub Vanemuise 46 aud. 237 majandusgeograafia kateedri dotsendi kt. TIINA RAITVIIRU *venia legendi* loeng teemal «Sotsiaalgeograafilise uurituse tase Eesti NSV-s».

Dekaan, dots. AADU LOOG

PANE TÄHELE

RAHVAKONTROLLIKONVERENTS.

TRÜ rahvakontrolli aruandekonverents toimub neljapäeval, 14. mail 1981. a. algusega kell 16.15 ülikooli aulas.

Päevakorras: aruanne ülikooli rahvakontrolligrupi tööst ja täiendav valimine ülikooli rahvakontrolli gruppi.

Delegaatide registreerimine kohapeal alates kella 15.45. Osavõtt võimaldatud kõigile kollektiivi liikmetele.

TRÜ rahvakontrolligrupi

Tänu

ENSV sideminister tänab tehtud töö ja osutatud abi eest ning autasustab ministeeriumi aukirjaga elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori juhatajat ARVED TAMMIKUT, lukkseppa EVALD PAURI ja mehaanikut MOSVA MICHELSONI.

EÜE

OT järeleksam toimub teisipäeval, 12. mail kell 18 ph. 140.

* * *

Rühmakomandöride seminar toimub samuti teisipäeval, 12. mail kell 19 ph. 140. Kõigi osavõtt vajalik. Räägime malevapäevadest ja rühmade atesteerimisest.

* * *

MALEVAPÄEVAD toimuvad 16. ja 17. mail. Hommikul toimub miiting ja laupäevak. Kõik LAUPÄEVAKÜLE. Sellest osavõtjail on õhtul võimalik jalga keerutada TRÜ uues kohvikus. Mõlemal päeval toimub rühmade atesteerimine, mille täpse ajakava toome ära järgmises lehes.

EÜE perfokaardid

ei ole korralikult täidetud Liivi Rõzikoval, Tiina Rannastel, Ulvi Tasasel, Liina Pilvel, Taimi Mitil, Mare Sepikul, Reet Karpal, Magdalina Savtšinetsil, Anne-Ly Auslal, Eha Lehtojal, Kai Lepikul, Janne Neitovil, Epp Mooril, Ene Kulverel, Riin Palumetsal, Mari Kreitzbergil, Riina Tambrel, Eve Limbachil, Ene Heinpalul, Eha Käremägil, Aita Neerotil, Heli Raadikul, Küllike Liblikal.

Ahoi, abilised!

Palaval detsembripäeval, kui uue raamatukoguhoone vastuvõtmiseni jäi paar päeva ja parajasti tahtsid tööotsa umbes paarsada selle päeva abilist ülikoolist, tirises lõökehituse staabis telefon. Pea võttis telefonitoru, kuulas... kuulas, kuni ütles gagarinliku reipusega: «Läheb lahti!» Haldusprorektor Ain Otstavel (tema see ütleja oligi) jäi ise edasi ehitusele, kui algus peahoone remondile oli kuulutatud ja peatselt ka tehtud — auditooriumist 204 tulid lubjased jäljed... Ent aitab pajatamisest, lisame lakoonilisust ja läheme seikadelt tõikadele.

Oktoobrist 1980 kehtib Ministrite Nõukogu vastav määrus, mis käsitleb ülikooli ettevalmistusi juubeliks. Muuhulgas eraldati pooleteistaastaseks remondiks ja korrastamiseks 2,5 miljonit rubla (argiaastane summa oli seni tavaliselt 600 000 rubla). Lühikesed tähtajad, tööde pikk loetelu (26 objekti), suured nõuded kvaliteedile... Ain Otstavel peab haldama töömehi, materjale ja raha nii, et esmalt projekteeritakse ja siis restaureeritakse, kuid mitte vastupidi. Tänaseks on peahoones töö laienenud vasakusse tiiba. Järgmiseks aastaks jääb peasissekäik, koridorid, aula. Välisfassaad, «Sophokles», vana kohvik ootavad kokkulepet poola töömeestega. Remonti alustati ka ühiselamutes, igal pool ei pruugi see tähendada elamistingimuste muutumist. Pälsoni 14 esimese korruse koridoris valatakse betoonpõrandat ja laotakse tellisseina — ühesõnaga — maja kindlustatakse seismiliste tudenginaljade eest. Jätkub klubi taastamine, lähemalt on sellest juba varem kirjutatud. Uut ja konkreetset niipalju, et aprilli lõpus valmis projekt. Senini on üliõpilastele seal head raha makstud, paremate 8 rubla päevas. Nimetame seda preemiaks, sest tegu on teatavasti ikkagi patriootliku taastamistööga. Entusiasm on mujalgi ootadud: **iga üliõpilane peaks juubeli heaks tegema 50 tundi ühiskondlikku tööd ja aitama kaasa tööde organiseerimisel** (ELKNÜ TRÜ komitee otsusest 10. märtsil k. a.).

Kapitaalehitusest on tähtsaim kehakultuurlaste õppehoone (Soome kompleks, üldmaksumus ligikaudu 2 miljonit rubla). Praegu rammitakse vaiu, kui nulltsükkel valmis, tulevad ka soomlastest juhendajad. Haldusprorektor arvas, et selle rajatisega läheb ehk ladusalt, aga keerukam tuleb füüsikahoone II järgu ehitamine: liigendatud hoone (1100 auditooriumikohta, söökla), kitsas ehitusplats jne. Töö käigus loodetakse ka füüsikute endi abile. Tänavu mahutatakse seal pool objekti 1 miljoni rubla suurusest üldmaksumusest. Kahe suvega tahetakse ehitada botaanikaaia palmihoone. Maarjamõisa väljale monteeritakse neli 450-ruutmeerilist viilhalli (jälle Soomest), millega loodetakse lahendada ülikooli autogaraaži probleem. Peahoone õu — seni ainuke väravatega plats, kuhu mahub järelhaagisega veok — saab tagasi algse funktsiooni. Nooruse tänaval valmivast kesk-eriõppeasutuste ühiselamust loodetakse paarsada kohta. Nende abil saab mõnes ühiselamus luua manööverpinna, sest näiteks Tiigi 14, Leningradi mnt. 89 elanikke peab remondiks ümber majutama. Aprillis sai ülikool kaks 30-korterilist elamut õppejõudude, teenistujate, aspirantide ühiselamu tarvis, sinna eraldatakse veel toad külalistele. 1982. aastal valmib Maarjamõisas arstiteaduskonna 400-kohaline auditoorium. Juubeliks kerkib ka 60-korteriline tartu maja üliõpilasperedele.

Haldusprorektor Ain Otstavel vihjas veel paarile lubadusele, aga neist olevat veel vara rääkida. Tegelikult rääkis ta kolm-neli korda rohkem, aga seda telefonidega.

AIMAR JUGASTE

EÜE

Üliõpilane, sul on võimalus täiendavalt tulla EÜE esindusrühma — GAGARINISSE

Tänu viimase kahe aasta tublile tööle on eesti tudeng alati oodatud maailma esimese kosmonaudi sünnilinna. Suuri teeneid selles on vendadel Ülo ja Ain Langelitel, kes neil aastail on seisnud Gagarini rühma eesotsas.

Tänavu oodatakse Gagarinisse 45 eesti üliõpilast Gagarini linna lähedal asuva veehoidla ehitusele. Komondöriks on sellel aastal malevaveteran, poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja Enn Hansberg.

Eriti teretulnud on noormehed, kuid ka neidudest ei öelda ära. Kõigil soovijail palume kiiresti ühendusse astuda kas rühma komandöriga (telef. 259) või ELKNÜ TRÜ Komiteega.

Uusi trükiseid

L. Mehilane. Psühhogeensed haigused. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele, internidele ja psühhiaatria spetsialiseerumis- ning täienduskursustel õppijaile. Tartu 1981, 76 lk., 1000 eks., 15 kop.

Programmeerimine AP-keeles. Arvutite ja programmeerimise laboratoorsete tööde juhend. Tartu 1981, 68 lk., 400 eks., 10 kop.

Matemaatika ülesandeid TRÜ-sse astujaile. (1980. a. sisseastumiseksamite ülesanded). Koostanud E. Jõgi. Tartu 1981, 50 lk., 1500 eks., 10 kop.

Gotische texte mit Wörterverzeichnis, Erläuterungen und grammatischen Tabellen von Juhan Tuldava. 3. Auflage. Tartu 1981, 112 lk., 300 eks., 15 kop.

Toimetaja kt. V. PAALMA

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1557. MB-03876.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (1264) Reedel, 22. mail 1981 XXXIII aastakäik

JÄRELMÕTTEID OLNUST

«Tartu 81» lõppkontserdi viimasest ühislaulust on möödunud piisavalt aega, et ka organiseerijatel oleks tekkinud toimunu suhtes oma vaatenurk. Allakirjutanul on viimaste nädalate jooksul olnud võimalus ära kuulata sadu ettepanekuid, etteheiteid, märkusi, kiidusõnu, aga ka kõrvalteidpidi kohale jõudnud kõige fantastilisemaid väljamõeldisi, mille levitajad kas ei anna endale oma tegevusest aru või tegutsevad äärmiselt sihipäraselt — kas isikliku solvumise, kadeduse või muu suhteliselt siiski inimliku ajendi mõjul. Seepärast pean vajalikuks vaadelda veidi lähemalt sellist nähtust nagu rokifestival TRÜ komsomolikomitee egiidi all.

Arvan, et üliõpilaste kultuurinõudluse rahuldamine on otseselt komsomolikomitee organiseerida. Tal peaks olema kõige vahetum side üliõpilaskonnaga. See töö ei tohi piirduda ainult RSP või üliõpilaspäevade kultuuriprogrammiga, vaid peaks endast kujutama Eesti tulevase haritlaskonna kunstimaitse kujundamist tervikuna. Kõrgetasemelist rokkmuusikat pakkuda ja läbiraputavaid tantsumaratone korraldada on sellise tegevuse tähtis, kuid mitte ainus osa.

Paraku tingivad nii objektiivsed kui ka subjektiivsed põhjused selles töös vajakajäämisi. Suur koormus (komsomolikomiteel on veel sadu funktsioone), nigel aineline baas jms. sunnivad paratamatult kontsentreerima jõude kaheks nädalaks aastas, sõprus- ja üliõpilaspäevadeks. Kuidas siis üldse suhtuda sellesse, et TRÜ komsomoliorganisatsioon võtab enda kanda ürituse, mis väljub traditsioonilise tudengiürituse raamest ja kujuneb ülevabariigilise tähtsusega kultuurisündmuseks? Kas siin pole tegu oma võimete ülehindamisega?

Rokkmuusika kuulub lahutamatu komponendina tänapäeva rahvuskultuuri koosseisu. Tema populaarsust üliõpilaste seas on samuti ilmselt mõttetu tõestama hakata. Kuid üliõpilaspublik erineb tunduvalt laiemast kontserdipublikust just oma nõudlikkuse poolest. Üliõpilasele meeldib kuulata tõsisemat rokkmuusikat, üldjuhul teeb ta vahet kunsti ja publiku lollitamise vahel, armastab otsinguid ja jagab heldelt tunnustust muusikutele, kes lavalt valmis andma kasvõi kõike endast. Tudengile pole mõtet mängida imalaid šlaagreid või riietuda helkivatesse atlasskuubedesse — ta eraldab terad sõkaldest nii või teisiti.

Asjatundlik publik aga mõjub positiivselt kontserdi muusikalisele tulemusele ning just seepärast on üliõpilaspublik soositud ka pillimeeste hulgas.

Iga kunstiliik vajab oma arenguks loomingulisi kontakte, konkursse jms. See kehtib ka rokkmuusika suhtes. Viimase puhul on arendavaks jõuks just festivalid oma kontsertide, ajakirjanike ja auhindadega.

Tartu eriline õhkkond (põhjuseks kaks kõrgkooli, «Vanemuine» ja linna suurus) ning ühesuguste kultuuriarusaamadega inimeste juhuslik kokkusaamine RSP organiseerimiskomitees viiski 1979. aastal esimese «Tartu»-festivali sünnini. Kui juba festivali korraldada, siis ikka parimale võimalikule auditooriumile.

Rokifestivali eesmärgiks sai meie tippmuusikute tutvustamine arvukale RSP külaliskonnale, tudengitele kontserdielamuste andmine, aga ka noorte muusikute julgustamine ja pillimeestele omavahelise suhtlemisvõimaluse pakkumine. Nii 1979. kui ka 1980. aastal festival need ülesanded täitis ja seega õigustas end TRÜ üritusena.

Teiste selliste ürituste puudumine vabariigis põhjustas aga kolme aastaga olukorra, kus festival kasvas välja RSP raamidest ja asus seda isegi varjutama. Festivali tema praegusel kujul tuleks hakata korraldama kas sõpruspäevadest lahus või tuleb tema haaret (seega ka kvaliteeti) otsustavalt kärpida.

Kahjuks on mõlemad variandid ühtviisi halvad. Praeguse koormuse ja töötingimuste juures ei suuda ülikooli komsomolikomitee praegugi täita oma eelpoolnimetatud funktsiooni. Ka suurürituste organiseerimine takerdub sageli mitte niivõrd hea tahte, kuivõrd võimaluste puudumise taha. Kas nüüd siis veel ka kolmas suurüritus aastas? Pealegi ootavad elustamist kevadpäevad ja maikuised malevapäevad. Ilmselt käiks see üle jõu. Seega vastuolu ideede ja nende realiseerimise vahel.

Jääb üle ohverdada ürituse kvaliteet, vähendada esinejate arvu vms. Vastasel juhul on kriitika, et komsomolikomitee organiseerib üritusi, millest reatudeng osa ei saa, igati õigustatud. Tänavu pääses igale «Vanemuise» kontserdile *ca* 550 tudengit (saalis on 850 kohta). Ülejäänud pääsmed jagunesid RSP külaliste, festivalikülaliste, muusikute ja ajakirjanike vahel. Järgmisel aastal kalduks vaekauss ilmselt tudengite kahjuks. «Tagasitõmbumine» tähendaks aga sisuliselt ürituse kui sellise surma. Jääksid vaid tavalised kontserdid, ilma neid ühendava mõtte ja särata.

Et festival jääks üliõpilasürituseks selle sõna otseses tähenduses, tuleks tema kestust tunduvalt pikendada, suurendada kontsertide arvu vähemalt kahekordseks ning korrata mõnda kontserti. Kui tänavu oli festivali kõigil üritustel «Vanemuises» kokku 5400 kohta, siis minimaalne vajalik arv oleks 15 000 ning isegi sel juhul jääks suur osa soovijaid ikkagi ukse taha.

Kõik see oleks võimalik (ka RSP raames), kui lisaks noortemajale «Sõprus» leiduks ka teisi firmasid ja organisatsioone, kes organiseerimistöös abistaksid. Ja kui mitte just abistaksid, siis vähemalt loobuksid otsesest vastutöötamisest. Filharmoonia minimaalne abi võiks seisneda näiteks aastaringselt Tartus rokikontsertide korraldamises, et pisutki leevendada linlaste muusikanälga. Samuti ei ole normaalne, et millegipärast tuleb alati ühel või teisel ansamblil just festivali ajal täita oma lepingulisi kohustusi kontserdiorganisatsioonide ees ja sõita turneele väljapoole vabariiki.

Rohkem abi võiks loota ka ülikooli administratsioonilt (näiteks on kaks aastat järjest ära öeldud festivali kavalehtede trükkimisest TRÜ rotaprindis), Tartu linnalt (majutusprobleem!), komsomoli linnakomiteelt (näiteks koolinoorte rokinälja rahuldamisel). Lahendamist vajab transpordiprobleem ja esinejate toitlustus. TRÜ klubi taastamisel oleks ometi kord aeg asuda konkreetsetele tegudele. Uuele klubile oleks hädasti tarvis võimekaid inimesi, kes oleksid nõus kaasa lööma festivali organiseerimisel, aga ka ajakohast aparatuuri, mida saaks kasutada väljaspool majagi (näiteks vabas õhus), jne.

(Järg 3. lk.)

Komsomolikroonika

21. aprillil oli ELKNÜ TRÜ komitee koosolek.

● Kinnitati algorganisatsiooni otsus **Heiki Marama** (majandust. kaubandusökonoomika I k.) vastuvõtmise kohta ÜLKNÜ-sse.

● NLKP liikmekandidaadiks soovitati **Marianne Võgonit** (vene fil. II k.), **Mati Määritsat** (žurnalistika V k.) ja **Mari Järvelaidi** (KKT IV k.).

● Soovituse NLKP-sse astumiseks sai õigusteaduskonna diplomand **Andres Arrak.**

● Arutati RSP-ga seotud küsimusi.

* * *

Semestri viimane komsomolikomitee koosolek oli 19. mail. Külalisena viibis koosolekul ülikooli parteikomitee ideoloogiasekretär dots. **Paul Kenkmann.**

● ELKNÜ TRÜ komitee soovitas NLKP liikmekandidaadiks ajalooteaduskonna defektoloogiaosakonna III k. üliõpilast **Terje Tärki,** keemiaosakonna III k. üliõpilasi **Ago Rinkelit** ja **Tarmo Salumaad** ning õigusteaduskonna diplomande **Ulvi Jõeranda** ja **Viive Ligit.**

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks said **Aime Koger** (õigust. IV k.) ja **Ülar Tikk** (bioloogia-geograafiat. IV k.).

● Kõne all oli jälle liikmemaksude kogumine-tasumine. Komsomolikomitee arvestussektori juhataja **Anu Unt** rääkis tänavuste lõpetajate arvelt mahavõtmisest. **Pärast lõplikku töölevormistamist või õppeasutusest vastuvõtuteate saamist tuleb üliõpilane 15 päeva jooksul vastavas komsomoli linna- või rajoonikomitees komsomoliarvelt maha ning uues töö- või õppimiskohas uuesti arvele võtta. Kui töö- või õppimiskoha vahetus toimus oma linna või rajooni piires, on tähtaeg 1—2 päeva.**

● Kokkuvõtte rahvaste sõpruse päevadest tegi organiseerimiskomitee esimees **Valev Plato**. Kokku oli 33 üritust 22 tuhandele külalisele, üliõpilasele, linnarahvale. Tung üritustele oli suur, pileteid vähe. Peapõhjuseks oli see, et Tartus ei ole vastavat maja, kus nii suuri üritusi korraldada. Üks põhjustest on kerge muusika kontsertide defitsiit, Komsomoliorganisatsiooni otseseks ülesandeks ei ole aga korraldada kontserte, sellega peaksid tegelema kultuuriasutused — Eesti Riiklik Filharmoonia, «Vanemuine» jt. Arutati ka vabaõhuürituste korraldamist. Vabaõhuüritused aprillikuus sõltuvad eelkõige ilmast. Väheseks jäi õppejõudude osavõtt ja abi RSP üritustele.

Paul Kenkmann: «Üldiselt läksid päevad korda. Organiseerimiskomitee näitas, et üliõpilased on suutelised selliseid päevi korraldama, jõud ja oskused on olemas. Omapoolselt asja vaadeldes peab ütlema, et järgmisel aastal tuleks jälgida, millistele üritustele pöörata enam tähelepanu. Mis puudutab etteheidet õppejõududele, siis on see täiesti õigustatud. Piletite muretsemisel neile aitas komsomolikomitee igati, kui neid küsiti õigeaegselt.»

Komsomolikomitee võttis vastu otsuse, milles RSP organiseerimiskomitee töö hinnati rahuldavaks ja päevad kordaläinuks.

● **Aare Kruuser** rääkis suvemaleva komplekteerimisest.

Praegu on veel võimalik valida endale sobiv rühm. Neid, kes on suvemaleva staabile mingi avalduse esitanud, palutakse tulla veel kord komsomolikomiteesse. Vastuvõtuajad: Aare Kruuser — kolmapäeval kl. 16—18, Mati Luukas — reedel kl. 10—12.

NB! Esmakursuslane! Jälgi suvemaleva infot malevastendil peahoones. Seal ilmuvad rühmade nimekirjad.

* * *

4.—6. maini korraldasid ELKNÜ Keskkomitee ning KKEH Ministeerium Viitnal kõrgkoolide komsomoliaktiivi seminarlaagri. ELKNÜ Keskkomitee sekretär **Andres Raa** rääkis üliõpilaskomsomoli ülesannetest NLKP XXVI kongressi otsuste valgusel. EÜE komandör **Madis Kallion** käsitles maleva komplekteerimisprobleeme ja tutvustas lähemalt maleva suveks ettevalmistamist. Eesti NSV Plaanikomitee esimees **Gustav Tõnspoeg** rääkis vabariigi rahvamajanduse arendamisest XI viisaastakul.

Teisel päeval toimus praktiline seminar ideoloogia- ning õppe- ja kasvatustööst, mille viis läbi ÜLKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna vastutav organisaator **Nikolai Tšišov.** Ta jagas komsomoliaktiivile kogemusi ja kuulas huviga Eesti kõrgkoolide komsomolielu puudutavaid probleeme.

Kolmandal päeval viidi läbi juhtimismäng, mis kujunes humoorikaks, huvitavaks ja elulähedaseks nii sellest osavõtnute kui ka pealtvaatajate jaoks. Kolm toredat päeva Viitnal lõpetas KKEH Ministeeriumi ühiselamute kontrollgrupi juhataja **Jaan Kundla**, kes rääkis momendiolukorrast kõikides Eesti kõrgkoolide ühiselamutes, ühiselu probleemidest ja nende lahendamise teedest.

Sõna on TPI komsomolisekretäril

RAIVO VIHVELIN

Sündinud 19. aprillil 1951. a.
Lõpetanud TPI ehitusteaduskonna ehitusdetailide konstruktsiooni tehnoloogia erialа 1974. a.
Aspirantuuri lõpetas 1979. a.
Samast aastast instituudi komsomolisekretär.
NLKP liige 1978. a.
Abielus, kasvatab poega ja tütart.

Mida õpetasid instituudiaastad, komsomoliaastad?

Kõrgkool on hüppemäeks ellu. Siin kujuneb isiksus lõplikult välja, süvenevad tõekspidamised ja maailmavaade. Eluvõõrale, keskkoolipingist tulnud õpilasele annab ta vajaliku pagasi suhtlemis- ja organiseerimisoskust, TPI seda enam — siin majas saadakse kogemusi tootmispraktikaga rohkem kui küllalt. Algul töötab tudeng kollektiivis töölisena, hiljem suunatakse ta sinna juba juhina.

Komsomoliaastad on mu elus olnud teorohked. Kahju, et mõnest mööduvad need jälge jätmata. Komsomolis on võimalus ise organiseerida, proovida oma võimeid raskete ülesannete kallal.

Milles peitub juhi edu saladus?

Juht peab orienteeruma erinevates situatsioonides kiiresti ja suutma leida kontakti erinevate inimestega. Juhi käitumine ametialasel vestlusel ja sõprade ringis on ju erinev. Aga kui ka su ümber töötavad sõbrad, ei tohiks kaduda nõudlikkus. Igaüks vastutagu oma ülesannete täitmise eest ise. Samas ei tohiks juht langeda psühhohuligaansusse: mõned tahavad saavutada tulemusi teiste närvide kuluga. Halb juht on see, kes kõik ise ära teeb. Milles on minu edu saladus, ei oskagi täpselt öelda. Oma töös olen püüdnud nimetatud põhimõtetest kinni pidada.

Kuulsus ja populaarsus?

Populaarsus iseenesest maksab vähe. Halb on see, kui oled selle saavutanud kergelt. Inimesel, kes on igale sõber, tulemustele mõtlemata võimeline kõigiga kaasa minema, puudub printsipiaalsus. Tema tööst vaevalt et kasu on. Populaarsuse määravad minu meelest üksnes resultaadid, mis on kasutoovad, teistele vastuvõetavad. Populaarsus kui selline ei tohi aga kunagi olla eesmärgiks omaette. Väga hea, kui see juhi tööga kaasneb.

Kuidas iseloomustada karjerismi komsomolitöös?

Karjerismi näeme igal pool. Aga karjerist kaugele ei jõua, sest tema eesmärgiks pole töö, vaid karjäär, ja sellised sõelub elu ise välja. Komsomolitöös saab neid nimetada ainult ühe sõnaga — pseudoaktivistid. Hea nime, tunnustuse või kiituse osaliseks saanud, nad kaovad. «Karjäär» ja «karjerist» — need on halvamaigulised sõnad, aga mõnikord kipume karjeristisilti kergelt kaela riputama inimest lähemalt tundmata ja teadmata. Et kellegi kohta midagi täpsemalt öelda, tuleb temaga siiski mitu puuda soola koos ära süüa.

Mis on ja mida ei ole?

On Eesti tehnilise kõrghariduse tempel, mis valmistab ette kaadrit rahvamajandusele, kõrgkool, kus olen ise õppinud ja mille siiras patrioot ma olen. On võimekad õppejõud, küllalt väljaarenenud aineline baas. On arukas, mõistlik ja kaine TPI tudeng. On meie kõrgkoolis valitsev õhkkond — insenerlik, asjalik.

Ruume ei ole, ühikakohti pole, söökla on väike — nii mõnigi jääb tühja kõhuga. Ei ole üliõpilaskohvikut.

Mis tuleb?

Tulevik on meie endi teha. Eilse ja tänase nimel pole mõtet elada.

Mida arvata praegustest tudengitest ja eakaaslastest?

Õpingute ajast on mul mõõdas seitse aastat, ehk oli siis-rohi rohelisem ja lind laulis ilusamini, ei tea. Praegused esmakursuslased on võib-olla veidi ükskõiksemad, isegi õppimises. Mitte alati ei suuda «rebane» vastata, isegi mitte iseendale, miks ta tuli kõrgkooli. Vähemaks on jäänud isetegemislusti, levinud pudrulusikamentaliteet. Papamamma tiiva alt välja pääsedes ei osata kohe ümber orienteeruda, see nõuab omajagu ohvreid. On ka noori, kes jõuavad kõike. Näiteks mehhaanika III kursuse üliõpilane Tõnu Raadik on Lenini-nim. stipendiumi saaja, komsomolikomitee organisatsioonilise töö sektori juhataja, Eesti mudellennukoondise liige, abielus, kasvatab pisikest poega — inimene, kes oskab oma aega ratsionaalselt jaotada, saab kõigest üle naeruga.

Kas TPI müts teeb mehe šikiks?

Muidugi! Ta on kõrgkoolimütside seas kõige tagasihoidlikum ja samas elegantsem, ei paista nii väga silma. Just terase värv on kõige sobivam. Mütsid antakse kogu teaduskonnale korraga kätte Glehni lossis.

Kuidas ühendada kõiki kõrgkoole?

Üks vorm on EÜE, mis peaks hajutama eelarvamusi ühest või teisest kõrgkoolist. Tallinnas puuduvad elementaarsedki võimalused vabal ajal kusagil koos käia, ma mõtlen kõiki pealinna kõrgkoole. Üliõpilasmaja mõte on praegu varjusurmas. Asi on lihtsalt meeste taga, kes selle endale ette võtaksid.

EVE ANT

Rühm vanima Poola kõrgkooli — **Krakovi Jagiello ülikooli** — arhivaare võttis endale väga raske ülesande: koostada võimalikult pikk vilistlaste nimekiri (Jagiello ülikool asutati teatavasti 1364. aastal). Arhivaaridel on juba õnnestunud kindlaks teha 8500 tudengi nimed, kes on lõpetanud ülikooli ajavahemikus 1500 kuni 1794. Vaatamata sellele, et suurem osa üürikutest on kadunud või hävinud, võimaldab uurimistöö märkimisväärselt rikastada teadmisi selle kuulsa ülikooli ajaloo kohta.

(«Польша»)

*

Suurbritannia Rahvuslik Üliõpilasliit tahab alustada mässutegevust Thatcheri valitsuse kavade vastu, mille eesmärk on kärpida kõrghariduse ja tudengiühingute tarvis tehtavaid kulutusi. Rahvusliku Üliõpilasliidu juht Dave Aaronovitsch kutsus üliõpilaskonda üles olema valmis õppeasutuste hõivamiseks ja ülevõtmiseks, sest majanduslike kärbete tõttu ähvardab neid sulgemisoht. Suurbritannia 1 200 000 tudengi liider ütles Londonis toimunud pressikonverentsil, et üliõpilased käsikäes õppejõudude ja kohaliku omavalitsusega peaksid viimase abinõuna okupeerima hooned ning jätkama kõigest hoolimata õppetööd.

(«Morning Star»)

*

Ungari kõrgkoolides katsetatakse praegu uut vastuvõtueksamite süsteemi, millega püütakse jagu saada ühekülgsetest valikukriteeriumidest. Uue süsteemi juures peetakse senisest enam silmas üliõpilaskandidaadi üldteadmisi, üldist haritust. Kui varem olid määravaimaks võimed üksnes tulevase kitsa eriala tarvis, siis nüüd arvestatakse ka keelteoskust, ajaloo ja kirjanduse tundmist.

(«Forum»)

Lembit Roots 50

2. mail sai 50-aastaseks teoreetilise mehhaanika kateedri dotsent Lembit Roots.

Juubilar on sündinud Viljandis kooliõpetaja perekonnas. Pärast Viljandi II Keskkooli kuldmedaliga lõpetamist 1949. aastal astus ta TRÜ matemaatika-loodusteaduskonda. Ülikooli õppejõud sai Lembit Rootsist sügisel 1954, kui prof. G. Rägo kutsus ta tööle teoreetilise mehhaanika kateedrisse. Seal on ta töötanud juba rohkem kui 26 aastat, algul assistendina, siis vanemõpetajana ja dotsendina.

Aastatel 1958—60 oli Lembit Roots aspirantuuris. Järgnes väitekirja kaitsmine 1963. aastal Moskvas. Uurimus oli pühendatud siis aktuaalsele küsimusele — mitmesuguse kujuga plaatide stabiilsuse uurimisele. Dotsendi kutse anti juubilarile 1975. a.

Lembit Rootsi hinnatakse matemaatikateaduskonnas eelkõige kui suurepärast lektorit. Tema loengud on metoodiliselt hästi läbi mõeldud ja arusaadavalt esitatud. Eksaminaatorina on dots. L. Roots võitnud range, kuid õiglase õppejõu maine.

Tartu malesõbrad tunnevad aga Lembit Rootsi kui linna üht tugevamat maletajat. Esimest korda tuli ta Tartu maletšempioniks 1951. a. III kursuse üliõpilasena. Tänaseks on ta võitnud Tartu esimaletaja tiitli kuuel korral. Viimati tuli ta Tartu meistriks aprillis, tehes sellega endale ilusa juubelikingituse. Aastatel 1966—74 oli Lembit Roots Tartu kirimale-meeskonna kapteniks Euroopa linnade vahelisel kirimaleturniiril. Tema juhtimisel ja innustusel tuli meeskond hinnatavale teisele kohale.

Soovime tublile pedagoogile ja sportlasele uusi võite, visadust ja jõudu noorte matemaatilisel harimisel.

Teoreetilise mehhaanika kateedri
pere nimel
ELMAR SAKKOV

Jõuproov matemaatikas

Aprilli lõpus olid Tartus olümpiaadi «Üliõpilane ja teadusliktehniline progress» vabariiklikud voorud matemaatikas. Eriaine jõuproovist võtsid osa TRÜ ja TPedI võistkonnad ning üldainekonkursist TRÜ, TPI, TPedI, EPA ja ERKI võistkonnad. Võistlusülesanded olid koostatud nii, et nende lahendamine vajas esimesel kursusel läbivõetud materjali (s. o. matemaatilise analüüsi, algebra ja analüütilise geomeetria) ning elementaarmatemaatika tundmist. Erinevalt eelnevatest aastatest lahendasid tänavu nii eriaine kui ka üldaine voorus osalejad samu ülesandeid.

Paljudele käisid üle jõu tõestused. Lahendusoskust hindasid TRÜ õppejõud H. Türnpu, A. Parring, V. Fljaišer, E. Abel, K. Kaarli ja M. Abel, TPedI õppejõud P. Normak ning EPA õppejõud H. Espenberg.

Matemaatikat erinainena õppijate vooru võitis TRÜ võistkond (M. Levin, U. Nummert, I. Kukk, T. Leib, K. Kullmann) 378 punktiga TPedI võistkonna ees (269 p.).

Individuaalarvestuse parimad: TRÜ matemaatikateaduskonna II kursuse üliõpilased Mark Levin (97 p.) ja Uve Nummert (80 p.) ning I kursuse üliõpilased Illar Kukk (73 p.) ja Toomas Leib (69 p.). Viiendaks tuli TPedI üliõpilane Tõnu Tõnso (64 p.).

Matemaatikat üldainena õppijate vooru võitis TPI võistkond (P. Ellervee, A. Parts, T. Trump, T. Avva ja A. Viskvarka) 275 punktiga, jättes TRÜ võistkonna 273 punktiga teiseks. Järgnesid: EPA 217, TPedI 209 ning ERKI 138 punktiga. Individuaalarvestuses võitis vabariikliku ja üleliidulise koolinoorte täppisteaduste olümpiaadidel korduvalt edukalt esinenud praegune TRÜ füüsikaosakonna I kursuse üliõpilane Olaf Kuningas (98 p.). Järgnesid: TPI II kursuse üliõpilased Peeter Ellervee (66 p.) ja Aldur Parts (65 p.). IV koha sai TPedI üliõpilane Tiit Tera (57 p.), V—VI koha TPI üliõpilane Tõnu Trump ja TRÜ üliõpilane Toomas Piibe (54 p.) ning VII koha EPA üliõpilane Vladimir Zolotar (48 p.).

Tänavune jõuproov matemaatikas täitis igati oma eesmärgi, selgitades välja tugevamad «matemaatikud» vabariigi kõrgkoolides.

MATI ABEL,
TRÜ matemaatilise analüüsi
kateedri dotsent

on uudist

JÜRI TALVET KAITSES VÄITEKIRJA

14. aprillil kaitses Ždanovi-nimelise Leningradi Riikliku Ülikooli filoloogiateaduskonna erialanõukogu ees kandidaadiväitekirja «Mateo Alemáni kelmiromaan «Guzmán de Alfarache» ja realistliku romaani kujunemise probleemid» TRÜ väliskirjanduse kateedri vanemõpetaja Jüri Talvet. Töö teaduslik juhendaja oli filoloogiadoktor Z. Plavskin. Väitekirja oponeerisid filoloogiadoktor N. Balašov (Gorki-nimeline Maailmakirjanduse Instituut) ja dotsent N. Žirmunskaja (Leningradi RÜ). Nii oponendid kui ka nõukogu (viimane häältega 20:0) tunnistasid dissertatsiooni kraadi vääriliseks.

TIIT MATSULEVITS

ÜLIÕPILAS-ORIENTALISTIKA

suurüritusena toimus 24. ja 25. aprillil orientalistikaringi IV üliõpilaskonverents. Auditoorium oli kaks korda suurem kui mullu, esialgu küll veel väiksem kui vilistlaskollokviumil, kuid üliõpilasürituse puhul on see loomulik.

Ettekanded jagunesid kolme ainevalda: Ida kultuuride representatsioon Läänes (H. Kingo, L. Pedajas, E. Valdma, A. Saluste), Lähis-Ida ja Kolumbuse-eelse Ameerika ajalugu ning kultuur (T. Rappu, A. Tõnisoo, S. Stadnikov) ning Lõuna-, Sise- ja Ida-Aasia ajalugu ja kultuur (A. Sillastu, M. Meltsas, A. Kuuste, H. Ints, V. Tuškin, Ž. Dun). V. Agadžanjan Moskvast lisas oma ettekandega Aafrika ainevalla, ülevaate Eestis ilmunud orientalistikaalasest kirjandusest aastail 1955—80 andis Priit Heinsalu.

Konverentsi tööd hindas kaks žüriid. Teaduslik žürii (esimees prof. J. Konks) märkis ära Arvo Tõnisoo (I k.), Priit Heinsalu (II k.), Harri Kingo ja Lea Pedajase (IV k.) ja Harri Intsi (V k.) head esinemist. Külalistest jäid sõelale Žanna Dun Leningradist ja Vassili Tuškin Vladivostokist. Esineja oraatorivõimeid ja kõneldu sisukust hindas rahvažürii (esimees T. Randla), tõstes esile: ettekande teaduslikkusest lähtudes Toivo Rapput ja Harri Intsi, allikate tundmisel Sergei Stadnikovi ja sümpaatseima esinejana Harri Kingot. Parimaks külaliseks loeti Vassili Tuškin. TRÜ ÜTÜ medali pälvisid Harri Ints ja Žanna Dun.

Kuulatud ettekannete haare oli erinev, ulatudes võrdlevast ajaloost üksiktekstide analüüsini. Meeldiva üllatuse valmistasid Harri Ints, kes, käsitledes konfutsianismi, taoismi ja budismi, ei unustanud detailset lähenemisi, ja ekspressiivse esinemisega Sergei Stadnikov. Kuivõrd mitmed ettekanded tuginesid algallikatele (publikatsiooni või tõlke vahendusel), on lootust lühitõlgetele idakeeltest, mille vähesust nentis Priit Heinsalu. Üliõpilasorientalistika elavneb, on kasvanud ringi liikmete arv, sektsioonide asutamisega kaasnes teadustöö tõus. Vajaka jääb eriti idakeelte oskusest. Sellest lähtus ringi presidendi Avo Saluste avakõnes väljaöeldud suunis — iga ringi liige hakkab õppima üht idakeelt, mõistmaks Idamaade kultuuripärandit, ajalugu ja psühholoogiat, lähenemaks tõepärasemalt ning vahetumalt orientalistikale.

ANDRES KUUSTE

Käsk-

Juba traditsiooniliselt hinnati tänavu raadiopäeva eel TRÜ žurnalistikaosakonna raadio eriharu üliõpilaste praktilist tööd Eesti Raadios. Hindamisel arvestati tulevaste ajakirjanike loomingulist osa raadiosaadete tegemisel, oskust rakendada õpingutel omandatud teoreetilisi teadmisi praktikas ja ühiskondlikku aktiivsust praktika ajal.

*Eesti NSV Riikliku Televisiooni- ja Raadiokomitee käskkirjast on lugeda:

«Tunnistada 1981. aasta raadiopäeva-eelse TRÜ üliõpilaste,

Kaks nädalat ratastel

13. aprilli varahommikul tõi ühine eesmärk ülikooli peahoone ette 72 laulutüdrukut ja dirigendid TRÜ Akadeemilisest Naiskoorist, ametiühingu esinaise Helve Kaburi ning teadusprorektori asetäitja professor Arvo Tiku. Vihmane Tartu saatis meid kaheks nädalaks lõunapoolsetesse liiduvabariikidesse, et kaasasoleva näituse, tutvustava vestluse ja naiskoori laulu abil saaks tuntumaks juubilar — meie ülikool.

KAUNAS. Sinililledega võttis saabujaid vastu Kaunase Meditsiiniinstituudi segakoor «Neris». Enne kontserti tutvustas instituudi saalis meie ülikooli ajalugu ja tänapäeva professor A. Tikk, peatudes pikemalt arstiteaduskonnal. Ülevaate ülikooli eilsest ja tänasest päevast ning naiskoori ettevõtmistest andis siin ja teistes kontserdipaikades eksponeeritud näitus.

BREST oli külm ja tuuline. Käisime Bresti kindlust vaatamas nii õhtuses tuledesäras kui ka päeval. Teele Lvovi poole asusime lootuses, et jõuame õigeks ajaks ööbimispaika. Ekslesime neli tundi Karpaatides ja veendusime, et kitsad mägiteed ja «akvaariumid» kokku ei sobi. Lvovi Polütehnilise Instituudi spordibaasi asemel pakkusid meile peavarju oma bussid. Öö mägedes!

LVOV. Linnaekskursioon oli vaimustav. Sõdadest on purustamata jäänud Lvovi barokne vanalinn oma kiviparketi ja skulptuuridega. Vanast apteek-muuseumist saab igaüks osta eluvett. Eriline vaatamisväärsus on kaunite hauamonumentidega Lõtšakovski kalmistu.

612 km pikkune teekond viis meid Lvovist Moldaavia NSV pealinna, kus meid võtsid vastu õitsvad aprikoosipuud ja lumi.

Rohelist ja valgusküllast KIŠINJOVI tutvustasid meile sealsed tudengid. Vanast linnast on säilinud vähe. Seevastu uusehitised on kaunid ja uute elurajoonide planeering läbi mõeldud.

Kišinjovi V. I. Lenini nim. Riikliku Ülikooli oli saabunud ka rektor professor A. Koop. Enne kontserti ülikooli klubis tutvustas ta TRÜ-d ja lähenevaid juubeliüritusi. «Gaudeamuse» helide saatel võeti Kišinjovi ülikooli rektor B. J. Melnik vastu TRÜ auüliõpilaseks.

Moldaavia-kontsertidel osales meie solistina matemaatikateaduskonna dotsent Olaf Prinits, klaveril saatis teda Tartu muusikakooli direktor Ago Russak.

Õhtul tantsisime moldaavia noormeestega temperamentseid rahvuslikke tantse ülikooli ansambli «Flueraš» saatel.

Omaette elamus oli kontsert Moldaavia Riikliku Filharmoonia orelisaalis. See on Kišinjovi kauneim saal, kus esinemine igale kollektiivile suur au. Tänu heale akustikale kõlasid siin täies ilus klassikute Pergolesi, Mozarti ja Kodaly teosed. Nii sel kontserdil kui ka kõikjal mujal sütitasid publikut eesti rahvalaulud, samuti V. Tormise helilooming.

KIIEVIS oli meil suhteliselt rohkem vaba aega. Tutvusime põhjalikumalt selle iidse linna vaatamisväärsustega. Sofia katedraalis laulsime Verdit. Ühel vähestest vabadest õhtupoolikutest käisime teatris.

Viimase kontserdi andsime Kiievi T. Ševtšenko nim. Riikliku Ülikooli aulas. Oma lauludega tervitas meid ülikooli segakoor «Dnipro».

Kodutee oli 1200 km, s. o. ühe ööpäeva pikkune. Lõuna poolt lumega ära saadetud, leidsime Valgevenemaalt ühe päikesepaistelise teeperve, kus tänasime lauluga kontserdireisi hea käekäigu eest hoolitsejaid: dirigenti Vaike Uibopuud ja tema abilisi Ene Ahvenat ning Kadri Leppoja, ülikooli esindajaid ning bussijuhte.

Kiievi T. Ševtšenko nim. Riikliku ülikooli ees.

PEEP UBA foto

Tartut tervitasime 25. aprilli varahommikul traditsiooniliselt «Tartu marsiga».

ENE SÖÖT,
ENE KLAAS

JÄREL-MÕTTEID...

(Algus 1. lk.)

Seni on festivali korraldajatesse suhtutud printsiibi «Vaadake ise, kuidas saate» järgi. Juhul kui ei saavutata kokkulepet organiseerimisraskuste mõningase jaotamise osas, tuleb TRÜ komsomolikomiteel tõsiselt kaaluda sellelaadsete ürituste tegemise otstarbekust. Kuigi tegu on Eesti noorsookultuuri jaoks hädavajaliku ettevõtmisega, ja kes siis veel peaks noorsookultuuri eest hea seisma kui mitte komsomol, ei saa TRÜ komsomolikomitee ometi ümber spetsialiseeruda kontserdiorganisatsiooniks. Sellega kaotaks ainult tudeng, kelle vajadustele peab olema suunatud komitee põhitähelepanu.

Peatuksin veel mõneti poleemikat tekitanud organisatsioonilisel probleemil. Kõigepealt kontserdipääsmetest. Jaotamisele läinud 550 pääsmest igale kontserdile anti osa neile, kes aitasid sõpruspäevi korraldada. Selles ei näe organiseerimiskomitee midagi iseäralikku ega taunitavat, sest kaasaaitajatel peab olema vähemalt võimalus ise üritusest osa saada. Jutt kontserdipääsmetega hangeldamisest ja ainult oma tuttavatele jagamisest on põhjendamatu. Samuti jääb arusaamatuks nende inimeste käitumine, kes läksid pääsmeid nõudma «Vanemuise» asedirektorilt. Ilmselt on lõhe nõudmise ja pakkumise vahel kasvanud sedavõrd suureks, et ei taheta enam tunnetada kontserdisaali reaalset mahutavust.

Palju pahandust tekitas ülirange ja printsipiaalne kord ustel. Solvav oli see sageli neile, kes harjunud kontserdil käima ausaid teid kasutades. Ometi leidus hulganisti neid, kes kõikvõimalike vahendite abil üritasid saali tungida. Käiku läksid valed, võltsingud, tagauksed, meelitused, ähvardused ja mõnikord isegi jõud. Uksel konfiskeeriti pileteid, millel kõik muu oli õige, välja arvatud seerianumber... Ühele muusikule pakuti esinejakaardi eest raha, kuigi kaart oli teatavasti ametlik, varustatud pildi ja pitsatiga. Sageli võis kohata arutlust, et üks-kaks püstiseisjat saalis ei muuda ju sisuliselt midagi. Kuid kellele 2000-st ukse taha jäänust tuleks teha erand? Seepärast antagu andeks korraldajate ja korravalvurite vahel ehk ebaviisakadki sõnad, sest ajuti oli pinge tõepoolest haripunktis.

Suureks ebameeldivuseks nii publikule kui ka organiseerijatele olid muutused festivali kavas. Kahjuks unustavad ka tippmuusikud sageli elementaarsed käitumisnormid, tekitades sellega peavalu oma kolleegidele. On asju, millele ei saa läheneda ainult oma mätta otsast või seades kõigest kõrgemale isiklikud huvid.

Kolm aastat vähemuutununa püsinud RSP organiseerimiskomiteele olid need koos organiseerida viimased sõpruspäevad. Nad kujutlesid RSP-d sellisena, nagu need enamvähem 1980. ja 1981. aastal olidki. Uuel komiteel tuleb luua päevad, mis võib-olla erinevad tundmatuseni praegustest. Traditsioonid sõltuvad nõudmisest. Võib-olla asendab rokifestivali tulevikus laulupidu ja sõuderegatti autovõidusõit. See aga sõltub tudengitest.

Organiseerimiskomitee liige
REIN LANG

kiri

tulevaste raadioajakirjanike praktiliste tööde ülevaatus-konkursi võitjateks V ja IV kursuse üliõpilased **Erki Berends** ja **Jaana Padrik** ning premeerida neid kingitustega.»

Erki Berendsi ajakirjanikuomadused ja organiseerimisoskus paistis eriti silma olümpiamängude Tallinna purjeregati kajastamisel. Jaana Padrik on teinud hinnatavat tööd saate «Soovid, soovid, soovid...» igakuise rubriigi «Tudengi sõna» koostamisel.

LOODUS LOODUS

Tartu ülikool nüüdislooduskaitset rajamas

Taas oli looduskaitsepäev. Nõnda on see meil olnud juba ligi veerand sajandit. Ja kolmandat korda algas sellest päevast Eesti NSV-s looduskaitsekuu, mille tahatippu jääb ülemaailmne keskkonnapäev (5. juuni), tähistamaks ÜRO Stokholmi konverentsi (1972) algust. Just seekordseks looduskaitsekuuks saabus ÜRO Keskkonnaprogrammide Nairobi keskusest (UNEP) «Ecoforumi» teade: tuleval aastal, Stokholmi konverentsi 10. aastapäeval, tehakse taas ülemaailmne suurüritus, prognoositakse inimkonna lootusi aastaks 2000.

Tartu ülikool on andnud väärika panuse nüüdisajal aktuaalse looduse — inimese suhte probleemistiku uurimisse. Oieti on vähe kõrvutatavaid kõrgkoole terves maailmas, kelle osa looduse **ekspeditsioonilisel uurimisel**, selle alusel aga ka paikkondade arengu mõjutamisel on olnud sedavõrd suur. Kaug-Põhja, Siberi, Altai, Turkestani, Amuurimaa ja Primorje kõrval on mõjusad olnud ülikooli kasvandike teod ka otse sünnimaa loodushoiuprobleemide tõstatamisel ja esmalahendamisel.

Ka neis seostes tuleb alustada Karl Ernst von **Baerist**, ühest maailmakuulsamast, keda Tartu ülikool on kasvatanud. Embrüoloogiaklassik oli süsteemse maadeuurimise üks suunaja Peterburi Teaduste Akadeemias. See aga viis paratamatult ka tegelemisele ratsionaalse looduskaitse probleemidega erinevais piirkondades. Olles ka Venemaa ihtüoloogia rajaja, keskendus akadeemiku tähelepanu muuhulgas kalavarude vähenemisele sünnimaa rannavetes ja Peipsi järves. Peipsi ja Läänemere ekspeditsioonid aastail 1851—1852 andsid 7 aruannet akadeemiale, milles peaküsimus oli kalavarude kahanemise põhjuste selgitus. Arvestades ka Rootsis äsja kehtestatud kalanduskorraldust, valmistas akadeemik ette Venemaa esimesed bioloogiliselt põhjendatud kalapüügieeskirjad. On huviäratav, et Carl Robert Jakobson, meie rahvahulki haaranud looduskaitse esmane «prohvet», kasutas oma lugemisraamatute teadusliku lähtealusena just nimelt Baeri uurimusi ja Alfred Brehmi «Loomade elu». K. E. von Baeri ekspeditsioonikaaslane Läänemerelt, Tartu ülikooli kasvandik (1843—1847) Carl Alexander Schultz kujunes nimekaks loodusvarade uurijaks Kaspia, Kaukasuse, Iraani, Aasovi mere, Bosporuse jt. piirkondades ning temast sai Astrahani kalandusvalitsuse president.

See kõik kuulub pioneeriürituste hulka loodushoiu nüüdispõhimõtete rajamisel terve maailma ulatuses.

Väga varajane (ja Tsaari-Venemaal otse esmaalgatusliku tähtsusega) oli Tartu ülikoolis zooloogiat õppiva Friedrich **Falz-Feini** (1863—1920) tegevus meie maa esimese teaduslikult argumenteeritud kaitseala (stepikaitseala) loomisel Askania-Novas, mis kuulub praegugi NSV Liidu kaitstavate alade kullafondi. 1913. aastal, kui Venemaa esindus esmakordselt Berni konverentsil kõneles saavutatust, oli see kaitseala üldise imetluse objekt. Ta oli eriliselt tuntud mitmete Fr. Falz-Feini prantsuskeelsete publikatsioonide tõttu.

Ajast etteruttav (veel enne esimest maailmasõda) oli ka Tartu ülikooli botaanikaprofessori Nikolai **Kuznetsovi** idee rajada Venemaa esimene rahvuspark Kaukasuse peaahelikul Lagodehhi piirkonnas. Meie maa esimene rahvuspark sündis aga alles 1971. a. Lahemaal. NLKP XXVI kongressi suunised näevad ette seda tüüpi kaitstavate territooriumide ulatusliku võrgu väljaarendamist NSV Liidus.

Põgusamalt on Tartuga seotud ühe väljapaistva teoreetiku tegevus, kelle uurimistulemused tänapäeva ökosüsteemides määravate iseregulatsiooniprotsesside uurimisel on esmaavastusliku tähtsusega. Jutt on NSV Liidu ja Ukraina Teaduste Akadeemia akadeemikust Ivan **Schmalhausenist** (1884—1963), kes 1917 valiti meie ülikooli professoriks. Maailmakuulus stabiliseeriva valiku teooria looja oli kauaaegne NSVL TA Evolutsioonilise Morfoloogia Instituudi direktor ja arendas oma elu lõpuaastail välja küberneetilise bioloogiliste süsteemide regulatsiooni teooria. Öeldakse koguni, saanuks see (T. Lõssenko poolt tõkestamatult) ilmuda otse loomisajal, olnuks akad. Schmalhausen nüüdisküberneetika üks loojaid.

Kuid on veel ülikooli kasvandiku akad. G. Helmerseni esmakordsed taotlused rändrahnude kaitseks, Alexander Middendorffi suur mõju parginduse arengule, ülikooli audoktori Friedrich Bergi teened ratsionaalse looduskasutuse korraldamisel, rektor G. F. Parroti visadus pargi rajamisel Toomemäele, on varajased Aruküla koobastiku uurimised, prof. T. Lippmaa initsiatiiv meie esimese looduskaitsenõukogu juhina, dr. G. Vilbaste roll esimese riikliku looduskaitseinspektorina, prof. H. Koppeli, prof. J. Piiperi, prof. A. Mathieseni jt. mure üksikute kaitsealade rajamisel jne. Kõik see seab Tartu *alma mater*'i Eestimaa looduskaitse ühe põhirajaja ununematule ajaloopjedestaalile.

JAAN EILART,
TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja
IUCN Ida-Euroopa Komitee president

Et metsad meeltesse jääksid, saadab üliõpilaste looduskaitsering igal aastal oma lõpetajad teele just Kastre-Peravalla põlismetsadest.

Kaks väljapaistvat rahvusvahelise looduskaitse esindajat: AMADOU MAHTAR M'BOW, UNESCO peasekretär, Moskva ülikooli audoktor ja ZERMEN GVIŠIANI (paremal), NSV Liidu Ministrite Nõukogu Teaduse ja Tehnika Komitee esimehe asetäitja, rahvusvahelise globaalprognoosidega tegeleva instituudi (Viinis) nõukogu esimees.

JAAN EILARTI fotod

Kus on A. Bunge haud?

Kõikvõimalikel tähtpäevadel ja juubelitel on kombeks mainida kuulsaid nimesid, mis ülikooliga seotud. «Siin õppis, töötas, uuris» jne. Nende saavutused ja teod on ülikoolile palju au toonud, nendeta poleks nüüdisaeg selline, nagu on.

Teinud oma töö, on mehed siirdunud manala-maile ja jätnud oma teaduse- ja kultuuripärandi järgmistele põlvedele. See pärand elab edasi, on au sees, pärandajaid aga tuletatakse ikka ja jälle meelde ja otsitakse neile pjedestaali ülemaailmsel tasandil. Kõige selle kõrval on ununenud üks teine külg — meie hool pole nii mõnigi kord jõudnud kuulsate eelkäijate viimse puhkepaigani. Kalmud rohtuvad, aeg ja barbarid teevad oma töö.

Et valdav osa linna vanadest ja teadusajaloolistest haudadest asub Raadi kalmistul, siis peatume siin. Meil on põhjust uhkust tunda oma linna ja ülikooli ajaloo üle, mille väljendusena Raadi on Eestis harukordseim nekropol. Paraku pole selle vanemas osas enamikku kalmudest võimalik identifitseerida. Just selles piirkonnas asuvad ka ülikoolile olulised hauad. Eschscholtz, Helmersen, Bunge, Claus, Buchholtz — need on ainult mõned näited Raadil puhkavaist loodusteadlastest. Jah, ka Alexander von Bunge, Altai, Iraani, Hiina taimeriigi kuulsamaid ekspeditsiooniuurijaid, Tartu ülikooli floristide kuulsa koolkonna rajajaid — ja temagi kalm on hävinud. Ülikooliga seotud tähtsamaid haudu on ligi 200. Pärast sugulaste surma on enamik neist kalmudest seisnud hoolitsemata. Vahel on entusiastide töö olukorda parandanud, kuid selles pole olnud järjepidevust. Vana-aasta viimastel tundidel süütavad meie ringi liikmed juba enam kui 20 aastat mälestusküünlad. Iga teaduskond võiks kevaditi korraldada ürituse, kus peale haudade korrastamise antaks ülevaade ka vastava isiku elust ja tegevusest, tema panusest ülikooli ja Tartu kultuuripilti. Teadusajaloolisi loenguid meil praegu ju ei ole.

Raadi kalmistu rekonstrueerimiseks on välja töötatud projekt (arh. V. Tiirmaa), mille elluviimisele saavad kaasa aidata kõik. Projekt näeb ette park-kalmistu loomise. Selleks tasandatakse pinda, külvatakse muru ja puhastatakse kalmistu nimetutest ja kultuurilooliselt tähtsuseta mälestusmärkidest. Osa huvitavaid hauakive koondatakse kalmistu servale. Avaramat teedevõrku saaksid palistada alleed, praegu varisevat mäenõlva kindlustaksid puud. Kogu komplekti kavatsetakse ümbritseda müüriga.

Sel kevadel on Raadil koristustöid teinud «Kodulinna» liikmed. Teha on aga veel.

ANDRES TÕNISSON,
looduskaitseringi esimees

Kihnu rannal

Lõppemas oli meie kolmas, viimane päev Kihnus. Kihnu oli meile esimene saar. Võib-olla ei ole hea, kui neid saab palju, nad muutuvad argiseks. Võib-olla on parem, kui ei satu siia tagasi.

Siin ei toimu midagi sinu teadmata. Siin pole võimalik eksida, siit väljaspool aga küll, meri ei ole nii hea raam kui põlismets. Tegelikult on ju ka meie siinolek eksiolek, ehkki kestab kolm päeva ja laev väljub kell kuus. Saar näib mõjuvat mõtetelegi, ei kipu enam mandrile. Palju tühja-tähja jäi teisele kaldale, et meid ära oodata.

Päike muutub üha punasemaks, meri järjest vaiksemaks. Kuulda on vaid lainete kohinat ja kaaslase pikki hingetõmbeid. Tuuletus aitab ikka kaasa millegi püsimisele. Kihnus on olnud ka palju tuulisemaid ilmu, torme, aga ometi on midagi siia püsima jäänud. Seda pole näha ega kuulda, see otsekui hõljub saare kohal. Vahel vaatab vastu sammaldunud aialattidelt, vahel rannas vedelevatest kaluripaatidest. Võib-olla on Kihnu naised selle oma rahvariietesse õmmelnud. Ei tea, see miski saadab meid kõikjal, teda ei saa seletada. Ja polegi vaja, julm on teinekord asju seletada, las nad olla sildita.

Sadamasillal, sarapuu-puisniitudes, mererannas karjamaal, külavaheteedel — kõikjal oleme lahutamatud. Ja muidugi surnuaed. Sel praegu nii vaiksel saarel on aegade jooksul palju juhtunud. Rootsi ajal saadeti siia kurjategijaid. Rahvasuus liiguvad mälestused ka ehtsast piraadist Lülle Lüllist, kelle kuld olevat maetud Linaküla lõunaserva. Saarel on olnud kuus küla, tuuleveski, kirik, mõis. Usu- ja võimuvahetused pole aga hülgeküte kunagi häirinud, oma paadis on igaüks ise peremees. Kauged on olnud paljude meremeeste sihtpunktid. Kuulsamat neist, Kihnu

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ ajakirjandusringis

14. mail oli ÜTÜ ajakirjandusringi kevadkonverents. Kohal olid professor Juhan Peegel ning dotsendid Marju Lauristin, Reet Kasik ja Peeter Vihalemm. Kuulama oli tulnud ka Villem Ernits.

Ettekannetest pakkusid allakirjutanule enamat huvi Illi Ongi (IV k.) «Majandusprobleemid rajoonilehes», Jaana Padriku (IV k.) «Raadiouudiste vastuvõtust katseandmete põhjal» ja Mae Vapperi (V k.) «Raadiokeele spetsiifikast. Populaarteaduslike raadiotekstide vastuvõtust katseandmete põhjal».

Illi Ong oli uurinud majandusteemalisi materjale rajoonilehtedes «Võitlev Sõna» (Paide raj.) ning «Tee Kommunismile» (Viljandi raj.). Üle poole nende lehtede mahust on pühendatud majandusprobleemidele, mida esitatakse valdavalt diferentseeriva suunitlusega, s. o. mõelduna lugejale, kes tunneb käsitletavat eluala põhjalikult. Et aidata lugejal teda huvitavaid artikleid leida, on üks kolmandik lugudest varustatud rubriigipealkirjadega. Ligi pooled majandusteemaliste artiklite autoritest on elukutselised ajakirjanikud, üks kolmandik — juhtivad töötajad. Illi Ong ütles, et juhtivate töötajate kirjutatud lood on enamasti kuivad ja stambirohked, intervjuud mõne töömehega on märksa huvitavam lugeda. Majanduslood on pigem hinnangut andvad (37%) kui informeerivad (24—27%) või organiseerivad (12—17%). Kriitilisi lugusid oli ainult 12—17%.

Jaana Padrik rääkis sellest, kuidas raadiokuulaja hinnang kuulatava teksti meeldivusele sõltub lauseehitusest ja sõnavarast. Katsealusteks olid keemia-, filoloogia- ja ajakirjandusüliõpilased, kes hindasid grupiviisiliselt kuulatud tekste arvamuste summaatoril pallisüsteemis. Selgus, et mida parem (lühem ja selgem) sõnastus, seda tähtsamaks raadiokuulaja seda teksti enda jaoks peab. Ajakirjandusüliõpilastel on kolmest kõige teadvustatum sõnakasutus ja ühtlasi kõige kriitilisem lähenemine kuulatavale.

Mae Vapper jätkas sama teemat. Järeldustega edasi minnes ütles ta, et keemikutele oli tähtis erialatekstide lahenduslik moment (sisu), filoloogid aga hindasid eeskätt ladusat sõnastust (vormi). Aga üldiselt: mida selgem, konkreetsem, näideterohkem jutt, seda kõrgem kuulaja hinnang. Siit vajadus kirjutada senistest tunduvalt selgemaid ja konkreetsemaid raadiotekste.

Mati Määrits (V k.) rääkis «Edasi», «Noorte Hääle», «Sirbi ja Vasara», «Spordilehe» ja «Rahva Hääle» konkreetsete numbrite loetavusest. Küsitluseelse päeva «Edasit» oli lugenud u. 60% töötajatest ning kolmveerand õpilastest ja üliõpilastest, «Rahva Häält» vastavalt 11 ja 8%.

Silvia Kivimägi (V k.) tegi ülevaate Eesti päevalehtedest ajavahemikus 1891—1940.

Riina Vilu (IV k.) kõneles ajakirjast «Tänapäev», mis ilmus 1935—1940 Tartus. Ajakirja keskne probleem oli Eesti kaasaegne orientatsioon (Läände või Itta?). Uurija arvates võiks ajakirja publitsistlik värskus ja mahlakus olla eeskujuks ka meie aja lehemeestele.

Aune Nuiamäe (V k.) ettekande teemaks oli «Kunstiinimese kujutamine dokumentaalfilmides». Ta ütles, et Eesti Telefilm, «Tallinnfilm» ja Eesti Reklaamfilm on teinud kunstiinimestest kokku umbes 60 filmi ning kõneles huvitavamate filmide kunstivõtetest. Kahte filmi nägime ka — professor V. Vagast ja kunstnik J. Võerahansust.

Külalisi oli konverentsil neli. **Jolanta Masandavičjute** ja **Rona Makauskaite** Vilniuse RÜ-st jutustasid Paulus Galaune kodu- ja kunstiloolisest ning publitsistlikust tegevusest. **Irina Tolstik** Valgevene RÜ-st vestis kultuuriküsimustest 20.—30. aastate Valgevene ajakirjanduses. Allakirjutanule oli uudiseks, et just neil aastail õpetati partei poliitharidusvõrgu kaudu valgevene rahvas lugema ja kirjutama. **Tatjana Konopatskaja** rääkis tänavu loodud Valgevene rahvuslikust televisiooniprogrammist. Nüüd on ilma kohaliku televisioonita veel Moldaavia NSV, kus jälgitakse KTV saateid.

Konverentsi lõppedes tänas ringi president Jaana Padrik Krista Muldmat, kes oli ringi mitu aastat presidendina juhtinud, ja andis esinejatele diplomid ning külalistele mälestusesemed.

Üritus läks korda, ehkki vähe oli neid esinejaid, kes ehitanuks ettekande probleemidele või kandnuks meelel kui ka keelel o m a sõnumit (J. Padrik, M. Vapper, R. Vilu, A. Nuiamäe); valdav osa ülesastunutest piirdus uurimuse üldise tutvustamisega. Ohkkonda tõid elevust Villem Ernitsa pärimised ja sõnavõtud kokkupuudetest möödunud aja kultuuri- ja riigitegelastega, keda ettekannetes mainiti (K.-A. Hermann, K. Päts jt.). Aplausi teenisid V. Ernitsa leedu- ja valgevenekeelsed tervitused külalistele.

TÕNU PEETS

* * *

Rannap ja Saarsalu. Üks mustas musta klaveri ja teine hõbedase saksofoniga. Töötlevad eesti rahvaviisi. Rannap jõnksub lahmiva rütmiga kaasa. Helidevoolu saadavad sinised fotovälgud. Näe, Saarsalu on juba otsapidi klaveri sees. Nüüd jätab Rannapki klahvid ja piilub sisse. Ja juba müttavad mõlemad mehed klaveris, püüdes kõikvõimalikest kohtadest helisid välja meelitada. Rannap kudistab keeli, patsutab ääri, Saarsalu ammub. Rannapilt helinad, kõlinad; Saarsalult jorinad, torinad. Taas roomab lava ees fotoreporter — noolib Saarsalut. Vähemalt ühel vaatajal-kuulajal näikse suu imestusest natukene paotuvat. Piiks. Viiks. Tsahh. Tšahh. Rmm. Ubadab. Bauuu. Rjäuh!... Rannap lõpetab, käsi jääb õhku pidama, viipab viimasele noodile «Head aega». Nii tæ mälusse sõõbibki.

REIN R. SIKK

Muusikat tarkusesammaste ees

Tartu kevade värviküllased ja muusikarohked päevad on läbi saanud. Kuid üks omalaadiline lühikontsert seisab veel ees. Reedel, 29. mail algusega kell 19 annavad ülikooli puhkpilliorkester ja kolm akadeemilist koori lühikontserdi otse peahoone trepiastmetel. Seda tehakse nii laulurõõmust ja mängulustist kui ka kaugema sihiseadmise plaaniga — et näha ja kuulda, kuidas sobib peahoone-esine mänguplatsiks ülikooli juubeli puhuks valmistatava vabaõhuetenduse tarvis, kus suur osa kuulub muusikale. Tahetakse kogeda, kui kaugele ja kui tugevalt kõlab koorilaul, kuidas on peahoone ees toimuvat eemalt näha. Aga selleks on vaja publikut. Ohverda tunnike kallist eksamite-eelsest ajast, tule, kuula ja vaata.

TRÜ klubi

Võitjad on teada

Aprillis jõudis lõpule NLKP ajaloo kateedri korraldatud esmakursuslaste ainekonkurss, mis oli pühendatud NLKP XXVI ja EKP XVIII kongressi materjalide tundmisele. Konkurss toimus kahes voorus. Märtsi teisel poolel selgusid teaduskondade kolm parimat, kes pääsesid teise vooru. Edukas esinemine eeldas kongresside materjalide põhjalikku ja igakülgset tundmist. Teises voorus osales 22 üliõpilast. Tulemata jäid ajalooteaduskonna esindajad, samuti ei suutnud täit meeskonda välja panna žurnalistid.

Kümme parimat ainetundjat on Anne Peterson (raamatup. I k.), Üle Lõhkivi (keemia I k.), Viive Kipper (matem. I k.), Katrin Loomägi (raamatup. I k.), Tarmo Tamm (geol. I k.), Rene Vill (õigust. I k.), Jüri Vassiljev (geol. I k.), Reet Teetamm (kehak. I k.) ja Jaanis Madalik (geol. I k.).

Võistkondlikult olid parimad majandus-, bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskond. Mitmekordne võitja arstiteaduskond oli seekord seitsmes.

Parimad üliõpilased ja neid juhendanud õppejõud on esitatud autasustamiseks.

HANS DSISS,
konkursikomisjoni esimees

Esimene üldvõit meile

29. aprillil Tallinnas ja 6. mail Tartus toimus TRÜ — TPI sõjaline mitmevõistlus. Laskmine automaadist, püstolist ja väikekaliibrilisest püssist ning kross toimus Tallinnas.

II voorus Tartus võisteldi automaadi aja peale lahtivõtmises ja kokkupanekus ning granaadi kaugus- ja täpsusvisetes. Võitis TRÜ esindus (Pohhomov, Lankei, Kõiva, Goroh, Vlassov, Saks, Laide, Liilium, Luht, Pruuli, Eek ja Ojastu). Individuaalselt oli esimene TPI võistleja Ivar Prits, teine Mati Luht (TRÜ) ja kolmas Priit Ratassepp (TPI).

Organisaatorite arvates võis esimest sellesarnast kõrgkoolidevahelist jõukatsumist kordaläinuks pidada. Järgmine võistlus on uuel õppeaastal. Samuti olid võistlustega rahul osavõtjad, kellel jätkus pinget ja huvi algusest lõpuni.

KALEV OLLO

Sel sessil, kallis raamatusodija,

püüa ama vaevalise õppimisprotsessi käigus loobuda paksude ja õrnade, ühe- ja kümnekordsete joonte vedamisest raamatukogu raamatuisse. See ei ole ilus.

Sest sul ei lähe alati korda võrdselt selekteeriv ja arukas olla. Miks tõmbad alla ühe, jätad tõmbamata teist? Mis on valesti sõnaühendis «Armeenia Nõukogude Sotsialistlik Vabariik»? Mis häirib sind sõnas «armastus»?

Õudselt segab sinu hüplikkus — kord päris süsteemne mõtleja, pead sa teisal tähtsamaks magedaimaid triviaalsusi, sõnumit märkamata. Ei usalda ma sind! Seda enam, et sa vahel ülepea lollakaid vempe viskad. (Saa aru, on raamatuid, mis ei pea tingimata illustreeritud olema. Lillekesed ja võllas joonista oma hoiuraamatusse, roppusi maali näiteks särgi rinnaesisele.)

Siiski, kompliment — kahjuks on sul lai lugemus. Oled oma suurepärased remargid ja vandesõnakesed jätnud klassikutesse ja «Loomingusse», ENE-sse ja, pikne sind löögu, isegi «Avameelselt abielust»-raamatusse. Talvel Camus'd lugedes kirusin sind eksitamise eest. Kevadel Dostojevskiga alustades lootsin sind minevat teist rada — no ei! Kritseldaksid ilmselt piiblissegi!

Ära solvu, aga ma ei mõista, mis sunnib sind haarama oma tilkuvat sulenäru ja kriipsutama alla järjest poolteist lehekülge teksti? Ja pritsima äärele oma ekstremistliku arvamuse? Ütled, et on huvitav lugeda, mis keegi teine juurde kirjutab. Ma pole päris kindel, et sa neidsamu raamatuid teistkordselt laenutad, kuigi — mõnesid sinu tõsiseid repliike olen küll huviga lugenud. Tead mis, pane kõite vahele leheke (ca 10×10 cm) ja kirjuta sellele, mis sind piinab. Ehk tunned end täiesti üksi, pole kellegagi arutleda?

Üldiselt aga — jätaksid ehk ikka järele, mis? Pane sulg kõrva taha ja loobu sirgeldamise moest, nagu sa omal ajal hülgasid valjusti veerimise ja pisut varem (mäletad, sodija?) ka käpuli käimise kombe. On üks hea raamat, koolipoistele, «Enesekasvatusest». Ole pai ja ära jumalapärast sinna sodi.

Või kui, siis pehme pliiatsiga.

HANS LUIK

Massispordiüritustest

Võrreldes eelmiste aastatega on massispordiüritustest osavõtt olnud tagasihoidlikum. Näiteks sügisesest jooksukrossist võttis osa 1522 üliõpilast, sügismatkast aga ainult 109. Osavõtt suusakrossist tänu heale ja pikale talvele oli parem (1724), seevastu teaduskondade spordipäevadel tuli välja ainult 1487 üliõpilast. Kevadine jooksukross — nendel kordadel, mis läksid konkursi arvesse — oli eriti osavõtuvaene (792).

Suhteliselt hästi on esinenud õigus- ja filoloogiateaduskond, kehvemad on füüsika-keemia ja arstiteaduskond.

Arvestades tulemusi alade kaupa (iga osavõtja toob punkti, punktide summa aga jagatakse üliõpilaste üldarvuga) saame teaduskondade konkurentsist järgmise pildi.

	Jooksu-kross	Sügis-matk	Suusa-kross	Talisp. päev	Kevad-kross	Kokku punkte	Koht
Ajal.	8	3	6	5	2	24	4.—5.
Arstit.	1	4	7	8	7	27	7.
Biol.-geogr.	3	8	4	3	6	24	4.—5.
Filol.	2	5	3	4	4	18	II
Füüsika-keemia	5,5	6,5	2	6	8	28	8.
Majandust.	7	6,5	1	7	3	24,5	6.
Matem.	5,5	1	8	1	5	20,5	III
Õigust.	4	2	5	2	1	14	I

Õppeaasta viimane üritus on ülikooli spordipäev. See toimub Nõos 24. mail. Sinna minnakse matkakorras, millega saab täita ka VTK normi.

Mida rohkem osavõtjaid, seda rohkem punkte teaduskonnale ja suuremaid võimalusi oma kohta üldises konkurentsis parandada.

UNO SAHVA,
keh. kasv. ja spordi kat. juh.

Kihnu...

(Algus 3. lk.)

Jõnnu, meenutab täna mälestuskivi ja «Rock City» hotell.

Hiljem eemal viibides meenub kõik uuesti, ometi uut moodi. Kibedust on ilmselt paljud saarelt lahkujad tundnud. Pühapäevamaalija Jaan Oad on oma lootust kümnetes Kihnu-maalides hellitanud, teised maalivad omamoodi.

Päike muutus laperguseks, et oma kokkupõrget merega pehmemaks muuta. Veel on nende vahel ruumi...

Nüüd sulavad nad ühte, päike on poolenisti meres, hele lint üle vete, mis meid seob, tuhmub. Tõusime minekuks, kivi oli meie all jahedaks tõmbunud. Vaid lained õõtsusid edasi, ikka kaldale ja tagasi, kaldale ja tagasi...

ANDRES TÕNISSON

EÜE

Ohutustehnika järeleksam toimub teisipäeval, 26. mail kell 17 ph. aud. 140.

Suvemalev-81

● TRÜ suvemalev töötab deviisi all: «Iga üliõpilane on ka Tartu linna kodanik».

● SM-81 töös osalevad kõik I kursuste üliõpilased, kes ei ole praktikal või EÜE-s.

● SM-81 aktiivne töö kestab 6. juulist 14. augustini.

● Väljaspool Eestit elavad üliõpilased töötavad 6. juulist 31. juulini.

● Ujumise algõpetuse laagris viibijad töötavad Käärikul (19. juuli—31. juuli). NB! Kes sinna laagrisse sõitjaist on end mingisse teise rühma kirja pannud, teatagu.

● Kõik üliõpilased, kellega on kokku lepitud SM-81 komandöri või komissari funktsioonide täitmises, kogunevad esmaspäeval, 25. mail kell 20 komsomolikomiteesse.

● Need, kes tahavad töötada mingis konkreetses rühmas, võivad veel registreeruda. Kaks rühma vajavad komandöri.

● Jälgige reklaami!

MATI LUUKAS,
SM-81 komandör

PÜHAPÄEV — SPORDIPÄEV

Kogu ülikooli peret — töötajaid, õppejõude ja üliõpilasi on kutsutud osa võtma traditsioonilisest kevadisest spordipäevast, mis seekord on jälle Nõo keskkooli spordiväljakul.

Spordipäeva rongkäiguks koguneme pühapäeva hommikul kell 9 Kingissepa tänavale, kolonni pea on majandusmaja ees.

Rivistumine toimub teaduskonniti tähestiku järjekorras 6 kaupa (embleem, dekaan, õppejõud-töötajad, nais- ja meesüliõpilased).

Rongkäigus näitame linnarahvale ilusat ja distsiplineeritud, ülikooliväärilist rivisammu.

Suundume Tamme staadionile, kus täidame osavõtukaardid (kaasa võtta kirjutusvahend). Sealt saab lähte Tartu—Nõo jooks ja matk.

Nõos on spordipäeva avamine kell 13. Järgnevad võimlejate esinemised ja rahvatantsud. Teaduskondadevahelised võistlused on naiste võrkpallis ja rahvastepallis, meeste korvpallis, pendelteatejooksus ja tervise-mitmevõistluses. Viimasest võivad osa võtta kõik spordipäevalised. Samuti on võimalik täita VTK norme kolmel alal.

Sööklast saab tasuta suppi, autopoest osta karastusjooke.

Spordipäev on viimane suurüritus enne eksameid. Tulgem siis kõik puhkama ja kosuma. Kevadpäev värskes õhus annab jõudu ka eksamite ajaks.

UNO SAHVA

KODUNDUSKABINETIS

25.—30. maini kl. 11—18 üliõpilastööde näitus.
Tiigi 78, ruum 208.

VIGURSÕIDUVÕISTLUS

TRÜ ALMAVÜ komitee korraldab 24. mail algusega kell 12 Veeriku autodroomil sõiduautode vigursõiduvõistluse, kus osaleda saavad kõik üliõpilased, kel on B-kategooria juhiluba ja sõiduauto. Registreerimine autodroomil kell 11—12.

Toimetaja kt. R. HANSON

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1703. MB-03421.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1265) Reedel, 29. mail 1981 XXXIII aastakäik

Probleeme ja vahemärkusi

Ülikooli rahvakontrolligrupis oli järjekordne aruandmine. Sealt ka mõned tõsised mõtted ja probleemid, mis laiemalegi auditooriumile huvi võivad pakkuda. Aruandekõnega esines rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja dots. **Harri Kärtner.**

Õppe- ja teadustöö kontroll.

Seda valdkonda võib pidada rahvakontrolli põhivaldkonnaks, eriti nüüd, kus kevadine eksamisessioon on osaliselt juba alanud. Sektor kontrollis 1980. aasta novembris-detsembris Vanemuise 46 õppehoones 34 loengut ja praktikumi. Keskmine üliõpilaste osavõtt tööst oli 80%. See arv kõikus erinevates õppegruppides 38 ja 100 protsendi vahel. 14 korral leiti eest tühjad õpperuumid: õppeplaanis ettenähtud loenguid ei toimunud.

* * *

Eksamite põhimääruste täitmist kontrolliti jaanuaris. Külastati 16 eksamit. Selgus,

et esineb juhtumeid, kus dekaanid lubavad üliõpilasi eksamile arvestusvõlgadega,

et eksameid sooritatakse ennetähtaegselt õppetöö ajal,

et kirjalikud eksamid on tihti muutunud vaid kontrolltöödeks,

et eksamiprotokollides esineb hulgaliselt vigu.

Dekanaadid ja kateedrid peavad üliõpilastelt nõudma rohkem pidevat tööd, et väheneks arvestusvõlgnevuste hulk. Võlgnevuste likvideerimise tähtaeg (üks kuu) on liiga pikk, sest üliõpilane on sageli sel ajal muust õppetööst lihtsalt eemal.

Kontrolliti kehalise kasvatuse tunde. Tihti olid need planeeritud üliõpilaste jaoks ebasobivale ajale. Näiteks keset muid loenguid, ilma, et vahepeal saaks pesta, või hommikul kell 8, kui muu õppetöö toimub õhtuses vahetuses (nii on see ajalooteaduskonnas).

* * *

Olme- ja sanitaarsektori töö.

Paljudes auditooriumides oli talvel temperatuur liialt madal. Vanemuise 46 õppehoones oli soojapügalaid sageli vaid 10. Kütmist otsustati edaspidi alustada hommikul varem.

Kuid ruumid jäid külmaks. Kui üliõpilasel külmetavad käed, ei taha ta kirjutada, kui kehas on külm, ei taha ta mõelda ja teeb kõik, et võimalikult kaua hommikul teki all lesida. Ka seda tuleks arvestada.

* * *

Olukord ülikooli kohvikutes ja einelaudades oli üldiselt rahuldav, nende varustamine rohelisega (märtsikuul) jättis aga soovida. Peahoone einelauda «Sophokles» jõuavad värsked saiad kohale peamiselt alles päeva teisel poolel.

Värsked saiad jõuavad «Sophoklesse» endiselt hilja, just siis, kui hommikune kohv juba ammu joodud või selle joomatajäämine unustatud. Just hommikul peaks valik rikkam olema. On see ju pea ainus koht, kus üliõpilane hommikueinet saab.

Teadusraamatukogu.

(Märkmed on tehtud teadusraamatukogu direktori Laine Pecbu sõnavõtust.)

Hoone võeti juba hulk aega tagasi vastu hindega «väga hea», aga tööd on veel hulgaliselt, kuid jah . . .

. . . statsionaarsed raamaturiiulid pidid paigas olema 1. veebruariks, liikuvad 1. märtsiks. Tänaseks on töö siiski lõppjärgus.

. . . liftid tõrguvad just siis, kui rahvakontrolligrupp neid proovida tahab.

. . . tolmueraldamise süsteem pole veel kohale jõudnudki. Tähtaeg oli 1. aprill.

. . . ventilatsioon ei tööta, pole filtreid. Tähtaeg oli 1. veebruar.

. . . haruldaste raamatute hoidlas pole vahelage, pole metalligi, millest seda teha. Tähtaeg oli 15. aprill.

. . . audio- ja videoseadmeid, paljundusaparaate pole õnnestunud veel tellida. Tähtaeg oli 1. mai.

. . . puudu on enamik lugemissaali mööblist jne. jne. jne.

Majandustegevuse kontroll.

Ehitusjaoskonnal oleks tarvis töö plaanipärasuse huvides kindlaid objektilisi kvartaliplaane. (Huvitav, kuidas keegi pole selle peale varem tulnud? — M. M.)

Jaoskonnast on vallandatud aasta jooksul 3 inimest, ära on soovitatud minna kuuel, noomitusi töödistsipliini rikkumise pärast on saanud 9 inimest.

Ülikooli küttesüsteemi ekspluateerimine on käest ära. Aasta jooksul on tulnud katlaid ulatuslikult remontida **51 korral.** Enamikel juhtudel on avariides süüdi olnud joobnud katlakütjad, sageli ka oskamatu kütmine ja vilets kütus.

* * *

Vaatamata distsiplinaarkomisjoni aktiivsele tegevusele ei taha kord ühiselamutes kuidagi paremuse poole liikuda. Lõhutakse uksi, seinu, WC potte, vanne, kraane, dušisegisteid, toole, öökappe, põletatakse aknakardinaid.

Töö- ja keskkonnakaitse.

Keemiahoones paiknevad keemiaosakonna õppe- ja teaduslaborid, kus kasutatakse kangetoimelisi kemikaale. Lattu tuleb aastas ligi tonn väävelhapet (H_2SO_4), millest pool satub lahjendatult kanalisatsiooni. Emajõkke sattuvate hapete hulk ei kujuta endast mingit ohtu loodusele. *Nii arvasid laboratooriumitöötajad.*

* * *

Geoloogia kateedri röntgenstruktuurianalüüsi laboratooriumis uuritakse põhiliselt lepingute alusel maavarade (mineraalide) proove röntgenstruktuuranalüüsi meetodiga. Selles laboris kasutatav aparatuur produtseerib pehmet röntgenkiirgust (Ferrum-anood), mistõttu pole väga ohtlik keskkonnakaitse ja ohutustehnika seisukohalt.

Kõik tundub olevat korras, kuid tahtmatult jääb pilk peatuma sõnadel «pole väga ohtlik». Parem, kui võiks kirjutada lihtsalt: «Pole ohtlik». Või on tegemist paratamatusega?

* * *

Rahvakontrolli konverents tunnistas grupi tegevuse aruandeperioodil rahuldavaks.

Otsustati jätkata kõrgendatud kontrolli õppe- ja teadustöö ning ehitus- ja remonditööde üle. Rohkem tahetakse rahvakontrolli tööse kaasa tõmmata üliõpilasi. Probleeme tuleb meie lehes rohkem valgustada.

* * *

Kollektiivi liikmed on esitanud rahvakontrolligrupile ettepaneku, kus soovitatakse rahvakontrolligrupil hakata tegelema ka elamispinna jaotamise õigsuse kontrolliga.

* * *

Rektorile on tehtud ettepanek anda kolm päeva palgalist lisapuhkust reale töös silma paistnud rahvakontrolöridele.

* * *

Ülikooli rahvakontrolligrupi büroo avaldab tehtu eest tänu kõigile peagrupi liikmetele, teaduskondade jt. allasutuste rahvakontrolliggruppidele ja nende esimeestele.

Vahendas ja vahemärkusi tegi rahvakontrolligrupi pressisekretär MARGUS METS

Tudengist lapsevanem

Meedik: «Parim iga sünnitada on 20—25-aastaselt.»

Õppejõud: «Ülikooli pole tuldud sünnitama, vaid õppima.»

Demograaf: «Seoses sündimuse vähenemisega on juba 80-ndate aastate keskpaiku oodata töökäte nappust.»

Lapsevanem: «Ta lõpetagu oma koolid, saagu jalad alla ja võtku siis naine.»

Psühhiaater: «Lapse näol realiseerumata suguelu häirib kesknärvisüsteemi.»

Pediaater: «Ema lähedus lapse esimestel eluaastatel on eriti oluline.»

Elamutevalitsus: «Meil pole neile peavarju anda.»

*

Kursusel on kaksteist last, ühel koguni kaksikud. Kaugõppesse ülemineku võimalust meil pole, aga laste pärast ei ole keegi veel pooleli jätnud. Kaks mudilast käivad sõimes, teised on kes kus. On küll tudengite eelisjärjekord, aga tegelikult on sõimejärjekorda mõtet panna vaid siis, kui aspirantuuri lähed. Selleks ajaks ehk tõesti jõuab järjekord sinuni.

Ühe lapsega oli hirmus kiire, kahega pole sugugi hullem. Nüüd on häda hoopis selles, et kui nad ühel ajal ärkavad ja süüa tahavad, ei oska otsustada, kumba võtta, kumba jätta.

Madist hoiavad vanaema ja vanaisa. Sügisese koolipraktika tegin kateedris. Sealne rahvas tuli vastu ja ma ei pidanud iga päev kohal käima. Töölegi jään majandusgeograafia kateedrisse lepingulistele töödele. Praegu on põhiline diplomitöö kirjutamine, ega öö ja päeva vahet suurt pole. Tegemata ei jää üldiselt midagi, kasutan aega operatiivsemalt.

Noorematel kursustel matkasin: käisime Koolas, Karpaatides, Siberis. Nüüd tuleb matkade ja mitmesuguste kursuseürituste puhul silm kinni pigistada.

*

Ühiselamu pole lastekasvatamiseks, erakorteris läheb pool stipendiumi üüriks. Hea, kui üldse leidub, kes väikese lapsega korterisse võtab.

Praegu on meie viimaseks abiventiiliks suvilad Ihastes. Kui endal on talvekütus, siis üüri ei nõuta. Paljud peremehed lausa otsivad talveks suvilavalvureid, kes kütaksid. Siis jääksid talvel aknaklaasid sisse peksmata. Ihaste on aga kaugevõitu.

Ülikooliga korterimured veel ei lõpe. Noor spetsialist suunatakse tööle ja mitte alati ei anta korterit.

Kahju on vaadata lapsevankreid vingu ja tolmu sees. Vankriga jalutad veel kus tahes, aga kahe-kolmeaastasele ringitatsavale jõmpsikale on kohta tarvis. Ise olin maal vanaema-vanaisa juures, Madisel-Margusel mõlemad vanaemad-vanaisad linnas. Tundmata jääb neile see ehtne maaelu.

*

Ülikooli õppeprogrammis võiks olla ka perekonnaõpetus. Igale tütarlapsele kuluksid ära praktilised nõuanded kodukorrastamisest ja lastekasvatamisest.

Üliõpilastele-lastevanematele on tehtud soodustusi. Kust seda kõike teada saada? Mõnes brošüüris võiksid need kirjas olla. Muidu juhtub nii, et alles pärast lõpetamist kuuled, kuidas sind igaüks oleks aidanud.

*

Õppetöö võiks olla erialade piires enam diferentseeritud. Osale lõpetajaile tuleks anda meditsiinigeograafi, osale psühhogeograafi, osale sotsiaalgeograafi diplom. Praegu sobivad geograafia lõpetanud vaid ühe kitsa eriala jaoks, töökohal tuleb paratamatult hakata ümber õppima. Kursusel on 33 üliõpilast. Jagunetakse füüsilise, majandus- ja biogeograafia erialadele. Viimased suunatakse õpetajaiks ja seepärast on kogu kursusel tohutult palju pedagoogikatunde. Teistel võiks pedagoogikaloengud asendada erialaainetega.

*

Rahvaloendaja olevat sattunud keerulisse olukorda, sest tudengipere esitlenud perekonnapeana mõnekuist lapsemaimu: tema tõi ainsana sisse lasteabiraha jagu, kuna ema oli lapsepuhkusel ja isa stipendiumita. Anekdoot? Sugugi mitte.

Dekanaat kolmedega enamasti tööle asumiseks luba ei anna. Kui hinded on paremad ja saab stippi, poleks tööle minna vaja. Takistuste tegemine siin ei õigusta. Vaevalt et keegi seepärast paremini õppima hakkab. Käisin ise tööl, see ei seganud sugugi õppimist. Pigem on tegu stiimuliga: ruttu kooliasjad korda, et tööle jõuaks.

*

Küllaltki suur osa lõpetajaist ei suuda end vabalt väljendada. Üheks kurja juureks on see, et seminaridest on kadumas vaidlused, arutlused, mõttevahetused. Lisaks ühiskonnateadustele peaksid seminarid olema ka erialaainetes. Rohkem oleks vaja rotaprintväljaandeid õppejõudude loengutega, mida saaks iseseisvalt läbi töötada. Loeng asenduks seminariga, mehaaniline kirjutamine aruteluga. Sellise õppevormi puhul oleks esiplaanil sisuline külg ja kaoksid õppejõud, kes, piltlikult öeldes, veavad eksamil sõrmega konspektist järge.

Väljendusoskusele ja loomingulisele mõtlemisele tuleks kasuks tudengite kaasahaaramine lepingulistele töödele. Siis tunnetad, et sinu tööst on kellelegi kasu. Praegu tehakse enamik referaate ja kursusetöid «linnukese»-tundega, teades, et töö jääb kappi seisma, kus viis samalaadset tööd riiulil kõrgemal tolmuvad.

*

Noor ema peaks saama õppida individuaalgraafiku alusel. Enamik osakonna õppejõude arvestab laste olemasolu ega ole kurjad puudumiste pärast. Sain vabakuulamisõiguse tänu heale õppeedukusele, mitte Madise ja Marguse pärast. Kui ema süda kripeldab lapse pärast, kellele hoidjat ei leidunud, ei saa tudeng loengust peale järjekordse ristikese midagi. Loengud kipuvad kujundama õppejõu eelhoiakut, mis mõnikord eksamil-arvestusel kurjalt kätte maksab. Imelik on seegi, et pead ise minema õppejõu juurde teatama: «Ma ei tule Teie loengusse, mul on vabakuulamise õigus.» Selliseid asju võiks teatada dekanaat.

Ema, Ülle Liiberi, bioloogia-geograafiateaduskonna majandusgeograafia diplomandi, V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja ja isa, **Urmas Liiberi**, geoloogia lõpetanu mõtted tudengiseisusest ja lapsevanemaametist pani kirja

KERSTI MAAL
Autori foto

1. juuni — rahvusvaheline lastekaitsepäev

Üliõpilasteadusest eelmisel viiendil

Teaduslik uurimistöö kõrgkoolis jaguneb õppe-uurimuslikuks ning õppetööväliseks. Teadustöös osalevate üliõpilaste protsendi leidmisel arvestatakse mõlemat, kuigi — teadusaruandeid koostades on mõned kateedrid ning teaduskonnad teadustööga seotud üliõpilasteks lugenud vaid neid, kes teevad seda õppetööväliselt. 1976. aastal oli seotud 90%, 1980. aastal 94% statsionaarsetest üliõpilastest (samal aastal oli see TPI-s 94%, EPA-s 100% ja TPedI-s 91%). ÜTÜ ühendab üliõpilasi, kes kuuluvad kateedrite ja laboratooriumide juures töötavatesse ringidesse. 1976. aastal oli ülikoolis 77 ringi, viiendi viimaseks aastaks oli neid juurde tulnud 7. ÜTÜ-laste arv on ka pisut suurenenud — 2634-lt 3131-le. Teaduskonniti on aga neid erinevalt. Kõige rohkem õigusteaduskonnas (97%), ajalooteaduskonnas 74% (1976. aastal 52%). Rahule võib jääda ka kehakultuuri-, majandus- ja bioloogia-geograafiateaduskonna tööga. Pingerea lõpus on arsti- (vastavalt 43% ja 42%) ning matemaatikateaduskond (35% ja 34%). Loomulikult on peale ringiliikmete arvu oluline ringi töö tõhusus. Teaduskondade aruannete alusel võib väita, et mitmed ringid ei tööta pidevalt (tavaliselt «ärgatakse» enne kevadist konverentsi), tegutsevad plaanideta, ei pea ringi kroonikat.

EKP XVIII kongressil rõhutati kateedrite osa õppekasvatustöö süvendamisel. Ilmselt tuleks neis kateedreis, kus ÜTÜ ring kiratseb, leida sobiv õppejõud ning üliõpilasaktiiv ja alustada organisatsioonilist tööd. Häid eeskujusid leidub kõikides teaduskondades. Ringide tööd peaks ergutama ÜTÜ nõukogu poolt (esialgu küll katseliselt) läbiviidav ringidevaheline võistlus. Mullu olid TRÜ parimad sünnitusabi ja günekoloogia, ajaloo-, tahke keha füüsika ja majanduskiberneetika ringid.

Sageli kurdetakse, et üliõpilaskond on varasemate aastatega võrreldes uurimistöös passiivsem. Samas on aga kateedreid, kus uurimishimulisi noori on alati. Milles on siis asi? Arvan, et peamine põhjus ei peitu üliõpilastes, vaid õppejõududes. Küllalt paljud neist lihtsalt ei juhenda üliõpilasi. On aga ju isiklik eeskuju ning individuaalne lähenemine olulisemaks eelduseks efektiivsele kasvatustööle. Aruannete järgi juhendas üliõpilaste teaduslikku tööd 1980. aastal 616 õppejõudu ning teadurit (74%), 1976. aastal 573 (63%). Tegelikust olukorrast selguse saamiseks analüüsib ÜTÜ nõukogu käesoleva aasta kevadsemestril kõikide TRÜ õppejõudude viimase kümmekonna aasta tööd üliõpilaste teadustöö juhendamisel. Senisest enam tuleks õppejõukohtadele valimisel ning individuaalplaanide kinnitamisel jälgida ka üliõpilastööde juhendamist.

Meie tööd hinnatakse ka mitmesugustele konkurssidele esitatud tööde arvu ja seal võidetud preemiate hulga alusel. Kõigepealt ülikoolisisesest konkursist.

Aastad	Humanitaar-, loodus- ja täppisteadused		Ühiskonnateadused	
	Tööde arv	Üliõpilasi 1 töö kohta	Tööde arv	Üliõpilasi 1 töö kohta
1976	509	9,4	50	96
1977	575	8,6	83	60
1978	635	8,1	51	101
1979	621	8,7	68	79
1980	711	7,6	111	49
Tööde arv kokku	3051	8,4	363	70

Viisaastaku jooksul on tööde arv $^2/_5$ võrra suurenenud. Oluline edasiminek on ühiskonnateadustööde arvus. Analüüsides tabelit, ei saa märkimata jätta kaht asjaolu. Esiteks: konkursitööde arvus on aastate lõikes liiga suured erinevused (eriti ühiskonnateadustes). Arvan, et tööde arvu ebaühtlane suurenemine on tingitud kõrvuti objektiivsete põhjustega (näit. 1979. aasta sügisel põllutööd ning olümpiaks valmistumine) ka organisatsioonilistest puudustest. Mõne teaduskonna esindajad püüavad väita, et nad suudavad ülikoolisisesele konkursile esitada just nii palju töid, kui nõutakse. Neis teaduskondades ei suhtuta konkursi läbiviimisse tõsiselt. Tuleb ju konkursile suunata vaid sisult ning vormilt sobivaid töid. Pealegi on ka konkursist osavõtt tunnustus tudengile ning siin peab olema õiglane.

Teiseks: Erinevused on suured ka teaduskonniti. On ilmne, et seal, kus ei kirjutata kursuse- ja diplomitöid, on ka konkursitöid vähem. See kehtib eelkõige arstiteaduskonna kohta. Teaduskondades tehtava töö taset peegeldab kõige paremini üliõpilaste arv ühe esitatud konkursitöö kohta (vt. tabel).

Teaduskond	Aastad 1976	1978	1980
Ajaloot.	5	4	4
Arstit.	14	11	15
Bioloogia-geograafiat.	13	12	12
Filoloogiat.	11	12	11
Füüsika-keemiat.	11	8	9
Kehakultuurit.	11	6	4
Majandust.	6	8	5
Matemaatikat.	9	6	6
Õigust.	7	5	3

On teaduskondi, kus on märgata paranemist, näiteks kehakultuuri- ja õigusteaduskonnas. Rahule võib jääda ka majandus- ja ajalooteaduskonnaga. Teistes pole saavutatud tase ega ka selle muutus hea. Teaduskondades tuleks analüüsida kateedrite tööd, sest ka seal on olulisi erinevusi. Nende teadmine võimaldaks määrata ahela kõige nõrgema lüli ning sellega ka võimalused edasiminekuks.

(Järgneb.)

Kongressi auks

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsioonis oli 1. septembrist 1980. 1. aprillini 1981 algorganisatsioonidevaheline sotsialistlik võistlus, mis pühendati NLKP XXVI kongressile. Arvestati mitmesuguseid näitajaid, s. h. ühingu «Teadus» liikmete protsenti õppejõudude ja teadurite arvust, loengute arvu ühe liikme kohta, ülikoolis peetud ettekandeid, loenguid noortele. Eraldi oli arvestus NLKP XXVI kongressile, NLKP Keskkomitee otsustele, EKP ja ELKNÜ aastapäevadele pühendatud esinemistest. Peale selle arvestati algorganisatsioonide organiseeritud konverentse ja seminare ning ülesastumisi ajakirjanduses, raadios ja televisioonis.

Üritus toimus esmakordselt ja läks korda. Peaaegu kõik algorganisatsioonid esitasid andmed oma tegevuse kohta õigeaegselt, laekunud materjalid võimaldasid hinnata tehtud tööd mitmekülgseks. Võis täheldada esinemiste arvu tõusu ülikoolis ja noortele.

Arvestus toimus kahes grupis, neist esimesse kuulusid ühiskondlik-poliitiliste erialade algorganisatsioonid (9), teise moodustasid kõik ülejäänud (11). Ühiskondlik-poliitilistel erialadel võttis sotsialistliku võistluse poliitökonoomia algorganisatsioon (esimees E. Hansberg), järgnesid NLKP ajaloo (esimees L. Raid) ja RSR organisatsioon (esimees V. Lõhmus). Teises grupis võitis esikoha keemia algorganisatsioon (esimees T. Tenno), järgnesid filoloogia (esimees U. Lehtsalu) ja arstiteaduskonna algorganisatsioon (esimees R. Birkenfeldt).

MÄRT SAARMA,
ühingu «Teadus»
TRÜ organisatsiooni esimees

Peep Palumaa

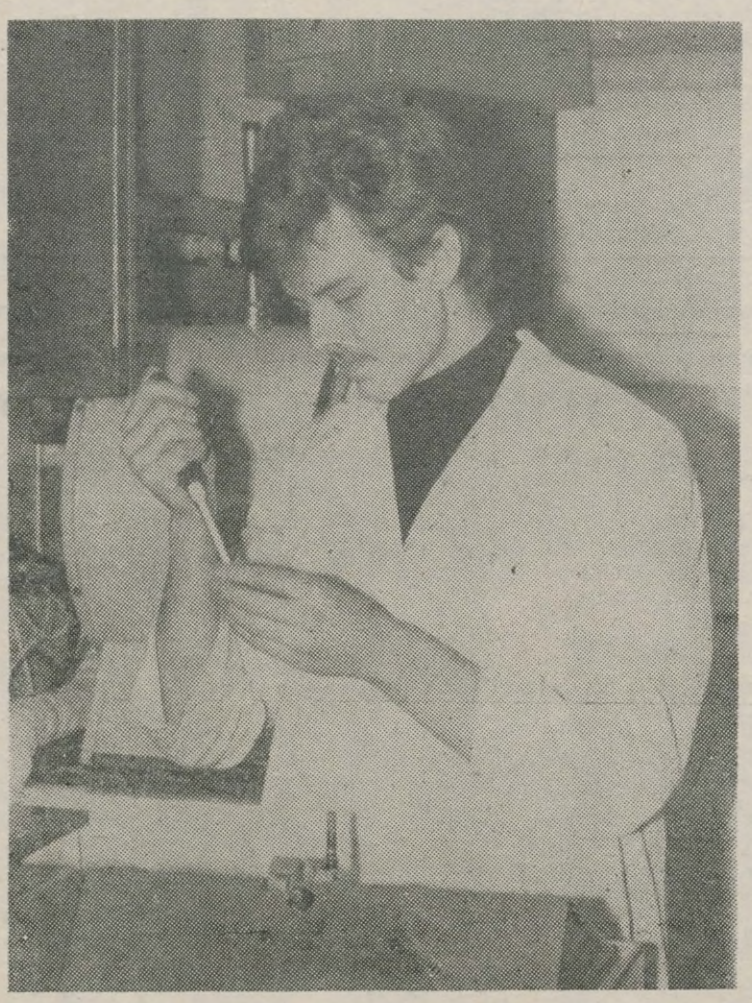

«Sel suvel lähen komissarina EÜE-sse. Lihtmalevlasena ja partisanina olen ära proovinud,» rääkis Peep Palumaa, biokeemiaüliõpilane. Möödunud sügisest saati saab ta Lenini-nimelist stipendiumi. Nelja aastaga pärast seda, kui ta Võrust koos kuldmedaliga Tartusse ümber asus, on Peebu sihid ja unistused teoks saamas. Kasutades ühe ta kursusekaaslase mõtet — tal on oma rada, mida mööda nüüd järjekindlalt läheb. Ühele poole rada jäävad kursusevanema kohustused, osa füüsikalise biokeemia ringi muredest. (See on üks väheseid ringe, mis tõesti pidevalt tegutseb. Iga nädal toimub ilmunud artiklite arutelu, kevadeti käiakse looduses, kus siis koos vilistlastega tehakse tõsiselt tööd ja mõnusalt puhatakse). Ei või ka unustada Peepu kui ÜTÜ keemiaosakonna esimeest.

Praeguseks juba unustuse hõlma vajunud aprillikuine ÜTÜ konverents, mis viidi läbi varasemast erinevas vormis.

«Mõtlesime, et mis need üliõpilased ikka muidu istuvad ja kuulavad. Panime uurimused stendile välja. Enne suurt algust arutasime kõik läbi ning igaüks võis tekkinud küsimustele sealsamas ka ammendava vastuse saada. Alles pärast seda kuulasime ettekandeid.»

See on siis üks pool Peebust. Teisel pool on malev. Ent kuhu panna filosoofia, mille probleemid teda samuti huvitavad? Et aga elus ei saa midagi kaugeltki mitte üheselt määrata, siis ütleme, et see kõik liitub üheks kõrvaloleval pildil seisvas noormehes.

ANNELI KÜLAOTS

ÜTÜ poliitökonoomia konverents

sai teoks aprilli lõpul poliitökonoomia kateedri ja majandussuhete ringi eestvedamisel.

Tänavust konverentsi iseloomustas ettekandjate huvi koondumine nelja teemadegruppi: energeetika ja toitlustuse globaalprobleem (ettekandjad Jelena Žukovskaja, Katrin Kalde), agraarküsimused nii sotsialismis kui kapitalismis (Toomas Peterson, Anu Raisa), tööjõuprobleemid (Heldur Meerits, Madis Suistem) ja materiaalne stimuleerimine ettevõtte tasandil (Ülle Rais, Avo Viiol, Lea Rõõmusoks). Väljakujunenud teemadering kajastab tegelikku rõhuasetust maailma ja NSV Liidu majanduselus.

Konverentsil viibisid külalised Vilniusest. ÜTÜ medali väärilisteks tunnistati Heldur Meeritsa ja Avo Viioli ettekanded.

Ilmateade ennustas päikesepaistet

Kord lugesime ülikoolilehest TRÜ komsomolisekretäri Andrus Laureni legendaarseid sõnu: «Kes tasa sõuab, see kaugemale jõuab.» Õigusteaduskonna taidlejad leidsid, et seda tähendusrikast mõtet on meeldiv teostada paadimatkal mööda Võhandut. Et meil pingeliste proovide tõttu talvel polnud mahti süstadega kuiva trenni teha, siis otsustasime mõnusate vee- ja kivikindlate kummipaatide kasuks.

See mälestusväärne päev, mil Võhandu kallastelt Võru lähistel paatidega kopsumahtu katsetasime, oli laupäev, 16. mai. Peagi liikus seitsmest kummipaadist, ühest süstast ja emalaevast (hellitlevalt «Parsaks» hüütu) koosnev karavan allavoolu. «Las koerad hauguvad, karavan liigub edasi!»

Esimene kärestik kõditas erkusid, sest niisuguse nähtusega polnud me varem kokku puutunud. Vanemõpetaja Igor Gräzin kiljatas vaimustusest ja plaksutas rõõmust käsi, nii et aerud sootuks ununesid — tema jaoks lõppes kärestik kolme kruusitäie veega, mis ta kaldal oma paadist välja ammutas. Aga ega teistel kahjurõõmuks põhjust olnud. Ainult «Parsa» koos kriminalistide vanemõpetaja Jaan Sootaki ja õpetaja Rait Marustega libises sujuvalt end kaldal kuivatavatest, sel hetkel väga vähe tulevasi soliideid juriste meenutavatest matkakaaslastest mööda. Kuid see oli «Parsa»-meeste esimene ja ka viimane edumaa.

Järgmistel kärestikel näitasime üles omandatud kogemusi ja taidlustudenglikku meisterlikkust ning vaprust. Nüüd sai sõudmise kõrval mahti meie esitaidleja K. Ehasoo kalastusharrastuseks. On muidugi kurb, aga tõsi, et uhhaast lõunasöögiks pidime suud puhtaks pühkima. Ei tea, kas ei meeldinud kaladele päevakuumuses uimaseks muutunud vihmauss või oli viga hoopis selles, et fanaatiline kalamees oma spinningu graatsiliselt puulatvade poole heitis, kuhu see ka lõpuks pidama jäi.

Pärast lõunat jätkasime veelgi reipamalt. Õhtuks jõudsime Viira veskimüüri juurde, mille lähedusse oma laagri üles lõime. Kui telk püsti, märjad riided kuivamas ja kõht täis, võisime alustada filosoofilist keskustelu teemal «Veematka olemus, selle ajalooline areng ja vormid». Järgneva öö veetmise küsimuses tekkis dialektiline vastuolu matkast osavõtjate ja kaasatoodud magamiskottide vahel. Tegutsesime põhimõttel «Head lambad».

Koiduvalguse esimeste kiirtega saabus käre maikuine pakane, mis meid telgist välja, aurava teekatla ümber ajas.

«Ta liigub siiski!» võisime ka sel hommikul oma karavani kohta öelda. Et ka rongide sõiduplaanis võib esineda ebatäpsusi, pole siis ime, et lahkusime Süvahaualt enne, kui TRÜ komsomolikomitee velodelegatsioon meid tervitama jõudis.

Matka teine pool oli kärestikuvaesem kui esimene ja nii jõudsime Ruusale — finišisse oodatust varem. Tänu sellele sai teoks meeshüdromatkajate jalgpallimatš.

Aga kui keegi pühapäeval, 17. mail juhtus kell 22 olema Tartu raudteejaamas, võis ta silmata seltskonda, kes täiskuhjatud käru lükates ja kõiki liikluseeskirju silmas pidades Tiigi tn. ühiskodu poole liikus.

KATRIN NIINEPUU,
ANNE MILDER

NB! Teadaanne akvalangistidele. Kadunud 0,5-liitrine plekk-kruus, 3 kahvlit, 2 spinningulanti ja kriminaalõiguse üldosa konspekt. Vaevatasu eest palume tuua Tiigi 14—3.

JAAN SOOTAKI foto

Professoriks valimise protseduurist

LEO LEESMENT

olnust o olnust

Erakordselt huvitav koosolek oli Tartu ülikooli nõukogus 24. septembril 1818. a. Õigusteaduskonna professoriks valiti Chr. Chr. Dabelow (Dabelowi kohta vt. ka «TRÜ» nr. 15, 1979. a.).

Koosoleku protokoll on saksakeelne, nagu neil aastail oli ametlikult ette nähtud. See asub Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis. Kohal olid: juhataja rektor G. Ewers, liikmed (protokollis mainitud järjekorras) professorid Giese (keemia ja farmaatsia), Neumann (Vene õigus), Moier (kirurgia), Erdmann (teraapia ja patoloogia), Bõhlendorff (praktiline teoloogia), Rambach (kameraal- ja finantsteadused), Segelbach (kirikulugu), Jaesche (filosoofia) ja professori kt. Lampe (riigi- ja rahvusvaheline õigus).

Haiguse tõttu või muul vabandataval põhjusel puudus viis professorit: L. Ewers (teoloogia), Krause (ehituskunst ja majandus), Hezel (teoloogia ja orientaalkeeled), Morgenstern (klassika), Cichorius (anatoomia ja füsioloogia, kohtulik arstiteadus).

Mitmesuguste tähtsate ametikohuste täitmise pärast ei saanud koosolekust osa võtta professorid Parrot (füüsika), Deutsch (günekoloogia), Styx (meditsiin ja meditsiini ajalugu). Puhkusel viibis botaanik professor Ledebour. Vabandatava põhjuseta puudus Vojeikov (vene keel ja kirjandus).

Järgnevalt sõnab protokoll: «Kuna tänasel istungil on päevakorras ainult üks küsimus: vakantsele era- (tsiviil) ja piinaseõiguse (kaelakohtulisele, kriminaal-) professuurile kandidaadi valimine, siis asub ülikooli nõukogu kohe selle juurde. Kandideerib ainult üks soovija — härra salanõunik Dabelow Hallest.

Vabandava põhjusega koosolekust eemalolijatest olid professorid Deutsch, Morgenstern, Krause ja Parrot saatnud pitseeritud ümbrikud oma häälega. Need avati. Dabelowi poolt oli kümme ja vastu neli häält. Seega oli ta valitud ülikooli õigusteaduskonna professoriks.

Neli ümbrikut on säilinud lahtivõetuna arhiivis Dabelowi isiklikus aktis. Nendest näeme, et kõik neli olid oma hääle andnud Dabelowi poolt. Nii saame ühtlasi teada, et neli eitavat häält andsid koosolekust osavõtnud nõukogu liikmed. Sel ajal, 1818. a., oli õigusteaduskonnas vaid kolm täisõiguslikku professorit. *Conseil* (nõukogu) otsustas ühtlasi ühel häälel nõutada Dabelowile reisiraha 200 rubla. Valimismaterjalid tuli kõik edasi saata härra kuraatorile, et viimane toimetaks need kinnitamiseks kõrgemale poole, samuti kinnitus reisiraha väljamaksmiseks. Järgnesid allkirjad.

Selline oli valimisprotseduur Tartu ülikoolis möödunud sajandi algul.

„Ruja"

Ta tungib meisse halastamatu jõuga, lõpuni — see on «Ruja». Raputab meid hingeni läbi, paneb heldima, puudutab meis midagi õrna, ainult puudutab ja juba on ta meid võitnud. Kuid kohe trambib ta tekinud tunded valusaiks räbalaiks, jättes alles mingi kustumatu valu millestki olnust ja väga lähedasest.

«Must ronk, must ronk . . .»

Ka valus võib peituda võlu.

Ühel hetkel ma tundsin end midagi mõistvat. Ma tean, milles on «Ruja» jõud ja võlu. Mitte niivõrd tema instrumentalistide ja vokalisti(de) vaieldamatus professionaalsuses, kui just tema kordumatuses. Ta on hetk ja juba ta kaob. Tema laulu ei ümiseta naljalt. Ehk vaid seosetuid fraase: dr. Noormann, vasta saaaa . . . , mammuttt, mammutt. Need viisid ei kumise peas, nad jäävad valuna hinge. Need on rasked viisid. Rasked nii noodilt kui sisult. Viisis on sõnad, sõnades on viis — jäägitult kokku kasvanud.

Alender teab ja tunnetab oma jõudu. Ta on veendunud ja halastamatu, enesekindel. Esinemine julge ja otsekohene. Ta on jäägitult andunud. Ja tal on kõigeks selleks õigus.

Neid on neli, neli tugevat, meie jääme saali üksinda, oma sisemusse. Sel hetkel on nad kõikvõimsad ja ma alistun.

Ka selles on nende võlu.

Lauludel on tagapõhi. Konkreetsed inimesed, väärastunud hinged, nõrkused, pahed meis endis, meie ise, meie jõud ja jõuetus ühiskonnas. Nad ei kritiseeri, nad paiskavad selle lihtsalt meile ette, mõistlikult, vahel liigagi rahulikult: «Näe siin on sulle midagi mõtlemiseks. Sa elad selles kõiges päevast päeva. Või oled see koguni sina? Aga elu on ju ometi nii ilus. Kuid sa ei näe midagi, su silmad on kaetud. Mõtle, «valge lind»!»

MARGUS METS

EVALD VELDEMANNI foto

Alender

Ja ta tuli ja oli mingis imelises seisundis. Polnud vaja küsimust esitada, suunata. Ta räägib, aina räägib. Käsi kisub krampi, ei jõua enam kirjutada. Tema aga jätkab, silmad tules. Üks sigaret läheb teise järel. Ruum on suitsust hall. Tema aga räägib, aina räägib. Sekka teevad käedki kirglikke liigutusi . . . Kas tõesti jäi publiku lemmikul Alenderil nii palju ütlemata? Ehk ei andnud kirgas näkkusuunatud televalgus selleks ruumi? Nüüd põleb ta lõpuni. Ehk on ta alati selline? Ei tea . . .

Kortsunud märkmikulehed, kaetud ebaühtlase, vaevuloetava käekirjaga . . .

Muusik ja ühiskond?

«Muusika ülesanne on puhastada. Kõik halb peab muusikast välja jääma. Muusik peab näitama ilu ja ilusat. Jah, mõnikord see vist tuleb mul välja.»

Kitarri Alender *contra* **«Ruja» Alender?**

«Ma olen ju eelkõige näitleja. — Kitarriasjad, need on haprad, nõuavad üht emotsiooni. Samas nõuavad teised asjad tugevaid torme. Need on lihtsalt erinevad tunded. . . . Ma laulan kitarriga — on veel emotsioone, mida ei saa läbi hääletoru kuulutada.»

Kuhupoole liigub «Ruja»?

«Eelmine «Ruja» — vist ei jõudnud too kommunikatsioon enam pärale, jäi nõrgaks, ehk pole sellise jaoks enam vajadustki. Asi pole muusika keerukuses. Iga suvaline inimene on võimeline ükskõik kui keerulist head kunsti vastu võtma. Vaatajani jõudmine peab olema eesmärk. Kunst on ju kommunikatiivne. Kunst kunsti pärast, sel pole mõtet. Me vist lihtsalt ainult vahetasime võimalusi sõnumi süstimiseks. Kerge sõnum mõjub ju samuti hästi — kutsub välja otsesed emotsioonid. Eelkõige tuleb publikule rõõmu valmistada. See praegune tee, see tuli tundest, et ehk meid ei vajatagi enam. Võib-olla jõuame kunagi algpunkti tagasi.»

Teade? Iva?

«Kunst, see on barjääri ületamine — inimene tunnetab, et tal on midagi öelda. Ja mida kujundlikumalt ta seda teeb, seda suurem kunstnik ta on. Otse ütlemine, näkku karjumine — see on vastik.»

REIN R. SIKK

Orientalistikaringi tõlkevõistlus

Seoses sektsioonide moodustamisega 1980/81. õppeaasta kevadsemestril on orientalistikaringi liikmed rohkem süvenenud ka keelteõpinguisse. Hiina sektsioon jõudis juba niikaugele, et kuulutas välja võistluse VIII saj. luuletaja Wang Wei luuletuse «Hirvepark» tõlkimiseks. Võistlusele saabus kümme tõlget. Žürii (A. Kaalep, J. Kaplinski ja L. Mäll) hindas parimaks Märt Läänemetsa (psühh. I k.) tõlke. II auhinna võitis Eve Valdma (psühh. IV k.), III kohad Anu Sillastu (ajal. I k.) ja jälle Eve Valdma. Avaldame nende tõlked.

Üksik tühi mägi.
Hingelist ei näe.
Vaikust siiski läbib
inimkõne hääl.
Sügavasse metsa
päiksevalgust vaob,
roheliselt samblalt
peegeldudes kaob.

MÄRT LÄÄNEMETS

Nii inimtühjad tunduvad mäed,
kuid kuulda on häälekaja.
Taas päikesesära sa metsas näed,
mis sädeleb samblavaibal.

EVE VALDMA

Tühjal mäel inimest ei näe,
kõne kõla kuuldub aga.
Kiirgus naaseb tumedasse metsa,
särab üle rohelise sambla.

ANU SILLASTU

Ei tühjades mägedes inimest näe,
kuid kostab ta häälekaja.
Taas valgust sa sügavas metsas
näed,
mis peegeldub samblarajalt.

EVE VALDMA

Väliskirjanduse ringis

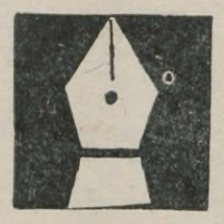

Väliskirjanduse ring on tööle hoo sisse saanud. Singeri jutukogu arutelule 13. aprillil järgnes 19. mail ettekanne Hermann Hesse loomingu mõningatest aspektidest. Reet Taimsoo käsitles «Stepihundi» probleemistikku, Heli Mattisen (mõlemad saksa fil. IV k.) andis lühiülevaate eesti keeles veel ilmumata romaanist «Nartsiss ja Goldmund» («Narziß und Goldmund») ning peatus pikemalt «Klaaspärlimängu» sümboolikal. Et kuulajaile Hesse kunstimaailma veelgi lähendada, tõmmati paralleele ka kirjaniku isikliku eluga.

Selleks aastaks lõpetame. Järgmisel ootame juurde uusi huvilisi.

VKR juhatus

Fragment ja tervik

TOOMAS LIIV. «FRAGMENT». TALLINN, «EESTI RAAMAT», 1981. 60 lk.

Toomas Liiv oli üks neist noortest vihastest meestest, kelle looming «Närvitrükis» ilmavalgust nägi. Peagi jõudis lugejani debüütkogu «Kurbus vikerkaarest». Liivi debüüt andis meie kirjandusteadlastele ja kriitikutele rohkesti kõneainet. Oli ju Liivi luule traditsioone eirav ja erines paljuski keskpärasest debüüdimudelist. Jaan Kaplinski kirjutas «Loomingus» (1973, nr. 1): «Toomas Liivi debüütkogud on minu meelest saavutus, mis jääb püsima, olenemata sellest, kas nende kirjutaja luuletamist jätkab või ei: tema senine looming on siseeluks piisavalt terviklik ja keeruline. Hea on muidugi loota, et nii ea kui kirjandusstaaži poolest noor inimene luuletamisest niipea ei loobu.»

Nonde ridade autoril ei tulnud pettuda. Pärast suhtelist vaikust, mis osutus vaikuseks enne tormi, on lugejani jõudnud luulevalimik, kus Toomas Liiv ikka iseendaks jäänud. «Fragment» on osa Liivi luulemaailmast, mis meieni ehk küll fragmentaarselt toodud, kuid sellegi poolest tervik. Vähemalt sedavõrd, kui üks luulevalimik olla saab.

«Fragmenti» sissejuhatav «Retrospektiiv» jääb ühtlasi kogu luulekogu motoks. Tagasivaade olnule läbib seostava ideena tervet luulevihikut. Kuid minevik ei ole siin antud konstantsena, see on veel pooleli, valmimata maastik. See on nagu kogu Toomas Liivi loodud maailm pidevas muutumises. Nii et «Retrospektiivis» antud küsimus «Oli see nii?» on igati omal kohal. Ometi ei ole inimest muudetud jumal-loojaks, kellel on vabad käed tegutsemiseks nii ajas kui ruumis. Inimene on vaid retsipient, kõige muutuva vastuvõtja, selle elav vastukaja.

Muistsete hiidude, haldjate ja jumalate asemele on tulnud reaalsemad tegelased, kellel, ümbritsetuna Liivi luulemaailmast, ei puudu siiski oma müütilisus. Nad võivad olla teravalt esitatud, kuid võivad jääda vaid muutuste edasiandjaks. Kõige tugevam näib olevat Charley Browni kuju. Tollele legendaarsele mehele äkitselt külge poogitud seniilsus tundub esimesel pilgul groteskse na, kuid just see teeb ta meile lähedaseks. Müstilise õhkkonna loob luuletus «Charley Browni sosinasõnad» — onu Charley on siin side lapsepõlvega. See ei ole paljas lapsepõlvenostalgia, need on lummuslikud sosinasõnad, mis läbi mineviku ikka edasi kanduvad. Kummalist mõju avaldab «luiskan» ja «luuletan» sünonüümimäng. «Nohu onu Charleyga» lahkab kommunikatiivsuse ja ego probleeme. Siin ja ka kõigis ülejäänuis tunnetame «mina» ja Charley Browni ühtsust. Selle, mida ei ole võimalik edasi anda «mina» abil, teeb võimalikuks onu Charley.

«Fragment» on tervik, ometi on see tervik täis sisemist liikumist. Maailm oma korrapäratuses loob endale mängureeglid. Peamine on osasaamine. Kõige kaduvus ja samas jäävus on muutunud kindlaks seaduseks. Lootus ja kurbus ei ole ainult vaatleja emotsioonid, nad on looduse sisemised jõud. Puudub valuta olek, kõik, kogu liikumine on seotud tugevate emotsioonidega. Iga hetk, iga kirjeldus on omaette seisund. Luuletuses «Nature morte» kohtame harjumuspärase kivistunud kujutluspildi asemel omaette maailmaloomist. Kõik toimub siin kindlas seaduspärasuses. Gradatsioon tõuseb, kuid äkki oleme jälle kaduviku ees: «. . . ja ma ei tea mitte, kes on järgmine . . .». Süsteem on sulgunud.

Toomas Liiv avab inimloomuses kaks võrdväärset impulsiallikat: mälestus ja unistus. Tihti on need teineteisest läbi põimunud ja tinglikult võime neid pidada ühtseks jõuks. Mälestused ja unistused neutraliseerivad kaduvikutunde. Need jäädvustuvad meisse hoolimata maailmas raudselt eksisteerivast juhusemängust, kutsuvad meid armastama ja looma. Enese teostamine selles juhuslikus, meid kaduvikku juhtivas maailmas on lunastus. Hästi kajastub see luuletuses «Vaarun siin ja vangun»: «. . . see juhuslikkusest rüvetatud maailm on kogemata meile mängimiseks antud, siin ja nüüd peame meie särama . . .».

Niisiis on olemas lahendus — luua mälestuste ja unistuste ajel midagi maailma juhuslikkusest sootuks eemal olevat, midagi, mis ehk elaks üle kaduviku. Kuid selleks on kunst liialt elu. Looja ei suuda loodavat kammitsas hoida, see kasvab tal lihtsalt üle käte. See ei tähenda, et kõigil «kunstniku» ponnistustel ei olnud mõtet. Kunst, mis elab edasi ilma loojata, ongi tõeline. Kahjuks ei toimi elu just alati kunsti soosivalt. Luuletuses «Flöödimängija» on hülgamine kahepoolne, ka looja hülgab loodu, nähes, et on võimetu teda vaos hoidma, «. . . jättes flöödist sündinud unekajaka abitult pekslema valutavale põrandale». Nagu näeme, on võrdselt abitud mõlemad. Kõige põhjust tuleb otsida hoopis sügavamalt. Omamoodi kunsti sündi kirjeldavaks võime pidada luuletust «Elukunstnik». Hoolimata groteskssest pealisehitusest lahkab ta neid probleeme sama tõsiselt. Luuletuses «Kingituseks vikat» sõnab sepataat: «Maailm on veel pärani lahti su ees! Mine ja anna minu loomingule õigus olemiseks ning tegija kiitmiseks.» Siin on looja juba sihipärane tegutseja. Luuletuse emotsionaalsust tõstab vikati nimetamine looming uks. Nimetada loominguks eset, mis on saanud hävitaja sümboliks? Siit kogu luuletuse maailmaehtsus ja samas dualistlikkus: on ju vikatimees töötaja, järelikult looja, samas on vikatimees hävitaja, kõige ebainimliku sümbol. Ja äkki on lugeja selle kahelise isiku osataitja. Targu, emotsionaalse mõju suurendamiseks, on kasutatud sina-vormi: Sinust on saanud vikatimees. Sa annad vana sepa tööle mõtte. Pealegi saad sa ometi jäljendada selle juhusliku maailma toimimist, olla muutja-hävitaja. Olla vikatimees.

Nagu ühele igati väljakujunenud autorile kohane, ei puudu ka Toomas Liivi luulekogust teravalt sotsiaalsed luuletused. Tõsi küll, see sotsiaalsus ei muutu kogus valdavaks, kuid «Fragmendis» kui tervikus on tal kindel koht. Nimetaksin siin eelkõige luuletusi «Rahas peitub õnn» ja «Lihtne lauluke». Sotsiaalse ebavõrdsuse väljendamiseks on valitud kõigile arusaadav sümbol — raha. Taotletav disfunktsionaalsus on värske ja omanäoline. Luuletus «Minu unenäod» on eelmisi täiendav, kuid seal veerevatel kuldmüntidel on vähem teravdatud tähendus. «Brigitte Bardot'le» on mõnus huumor, kus ometi kõik, mis vaja, välja öeldud.

(Järg 4. lk.)

OTSUSTASIN

Kui me ei maga, peame alatasa midagi otsustama. Nõutus on teadagi tülikas, isegi lubamatu. Otsustada on aga hea, sest nii võib asjadest, mille üle oleme otsuse langetanud, mõneks ajaks lahti saada. Otsustused on nii-öelda kergenduseks.

Tegin minagi otsuse. Et ei tekiks tühjast tüli, otsustasin kõigest vaikida.

K. H.

KORRALAGEDUS

Kui lagedale kohale tekib kõigepealt kord, on tulemuseks korralagedus.

T. M.

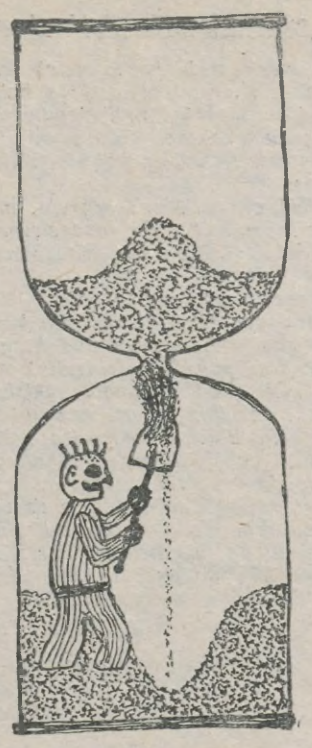

TIIT MATSULEVITS

LOCOMOTIV GT-le

Käisin amfiteatris, teadmata, mis tuleb. Kas näen jälle võõraid trampivaid arlekiine ja pudenen pääsmatult koost? Kui tsentrifugaaljõud mu vajalikule kohale oli toimetanud ja ma ühikust taas inimeseks sündisin, polnud esialgu midagi erilist. Kummastus tuli koos värelusega, mis kasvas ja kohus, kuni iga viiv sai harmooniaks. Sirutasin käe ja puudutasin värve skeene kohal, neid suure valguse lapsi, mis siivsalt kokku hoidsid, otsekui kadu aimates. Nii vist tantsivadki protuberantsid, mõtlesin.

Süs nägin, et mul on laenatud sõrmed ja tõmbasin käe tagasi. Hetk taganes, sest teadsin: kusagil varjab end tume öö, millest peagi tõuseb uus purpurne päev.

KÄRT HELLERMA

Keemikute veepidu

Veepeo haripunktiks Tartu Eksperimentaalõlletehase basseinis ulatus keemiatudengite kontsentratsioon $1{,}7 \cdot 10^{-28}$ moolini liitris ehk 60 keemikuni basseini kohta. Niisugusest tasemest unistavad kõik keemiahoone lektorid ja propagandistid. Erineva eaga keemikud püüdsid vaatamata sellisele tihedusele läbida basseinipikkust kas kolm (naised) või neli (mehed) korda järjest. Pärast ujuti kombineeritult.

Seekordki ei saadud läbi eestlaste lemmikharrastuse — kõieveota. Ja kuigi diskid elektri puudumisel sujuvalt pöörlema ei hakanud, käis disko basseinis täie hooga — kuni kõik basseinist välja filtreeriti.

Me ei looda, vaid oleme kindlad, et tore üritus, kus võitsid kõik osavõtjad, on oluline sammuke selleni, et tervel vaimul oleks ka terve keha (vt. pildil).

PEEP PALUMAA

Rahvaspordipäev

Teisipäeval, 2. juunil kella 17 alates on ülikooli staadion õppejõudude, ülikooli töötajate ja nende perekondade päralt.

Kavas on mitmevõistlus, mis koosneb huvitavatest ja kõigile jõukohastest võistlustest, kus isegi õnnel on tähtsust.

Selgitatakse võitjad erinevates vanuseklassides: 3—4, 5—6, 7—8, 9—12, naised, mehed.

Nooremates vanuseklassides on kavas ka jalgrattavõistlused, jalgrattad tuleb kaasa võtta. On võimalik sooritada VTK norme.

Loodame rohkearvulist osavõttu.

UNO SAHVA

Väravpall

19.—21. maini toimusid Tallinnas Eesti NSV väravpallimeistrivõistluste finaalmängud, kus TRÜ naiskond ja Tartu «Kooperaatori» meeskond esinesid edukalt.

Meistrivõistluste vältel kaotas TRÜ naiskond ainult esimeseks tulnud TNLV I ja teiseks tulnud TNLV II naiskonnale ning pälvis kolmanda koha. Võistkonnas mängisid M. Tenno (KKT III; võistkonna kapten), H. Albo (õigust.), M. Metsur (arstit.), I. Muuga (KKT), R. Petersell (KKT), E. Ilus (matem.), S. King (fil.), A. Borodusko (spordimed.), M. Murre, T. Kaul, K. Pekri (kõik KKT), L. Ivanova ja M. Mitrahhovitš (ÜS). Võistkonna treener E. Kübarsepp.

Tartu «Kooperaator» saavutas teise koha. Meeskonnas mängisid TRÜ kehakultuuriteaduskonna üliõpilased, võistkonda juhendas treener K. Roos.

M. MURRE

Kolm päeva Viitnal

Vabariigi kõrg- ja keskeriõppeasutuste ühiselamunõukogude esimeeste seminarlaager oli 13.—15. aprillini Viitnal.

Lisaks mõttevahetustele kuulasid 28 seminarist osavõtjat Tõnu Otsa ning väliskommentaatoreid Peeter Sookruusi ja Tõnu Kõrdat.

Eelnev sai lühikese, kuid sisutiheda (jääb loota, et ka tagajärjeka) kokkuvõtte 15. aprillil samas toimunud Eesti NSV kõrgkoolide rektorite nõukogu väljasõiduistungil.

Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi nimel andis vabariigi ühiselamutes valitsevast olukorrast ülevaate **Jaan Kundla.**

Praegu puudub spetsiaalne ühiselamumööbel, mida asendatakse väga erineva otstarbe ja tegumoega varustusega. Tallinna ühiselamud said uue sisustuse olümpiamängudeks, nüüd algab vana mööbli väljavahetus vabariigi teiste õppeasutuste ühiselamutes. Et puhke- ja õppetubade inventar seal ka püsiks, peavad kõik toad olema sisustatud kõige vajalikuga. Iga õppeaasta algul peab toa inventar olema toavanemale allkirja vastu üle antud. See on ka aluseks toa üleandmisel kevadel.

Rektorite nõukogu esimees **prof. Arnold Koop** tõstis üles küsimuse, kuidas ja millal ministeerium selgitab välja kõrgkoolide ühiselamukohtade tegeliku vajaduse.

TRÜ-s jäi 1974. aastal majutamata 100 üliõpilast (samal aastal valmisid ühiselamud Leningradi maanteel), 1978. aastal oli see arv 240, 1979. aastal juba 662.

Tallinna Pedagoogilises Instituudis on käesoleval õppeaastal ühiselamusse majutatud 840 üliõpilast (neist 140 üle normi) ja majutamata 100. TPI-s on 5400-st üliõpilasest majutatud 64%.

Omaette probleem on üliõpilasabielupaaride majutamine. Et vastava ühiselamu jaoks puudub projekt, siis on TRÜ ette võtnud eksperimendi — 1982. aastal saame elumaja, mida hakatakse kasutama perekonnaühiselamuna.

Ühiselamute haldamisest ja nõukogude tööst rääkides tehti terve rida praktilisi ettepanekuid. Kõige olulisemaks tuleb pidada prof. A. Koobi ideed — hädasti on tarvis ainujuhtivat organit. Praegune juhtimise killustatus ainult soodustab kontrolli puudulikkust. Praktika on näidanud, et otsuseid võetakse ühiselamute kohta vastu väga palju, kuid nende täitmist ei kontrollita üldse või tehakse seda pealiskaudselt.

On oluline, et nõukogudelt nõudmise juures nähtaks ka nende tegevuse stimuleerimise vajadust. Senini saab vaid nõukogu esimees 15%-list stipendiumilisa (TRÜ-s makstakse vaid osale majavanematest). TPI-s on valveülemate töö tasustamise kogemusi. Sellest lähtudes on ka TRÜ administratsioonil plaanis selline täiendus ellu rakendada.

Teistest parem valvesüsteem valitseb TPedI ühiselamutes, kus vastutavaks ja juhtivaks organiks on omaette organisatsioonina tegutsev üliõpilaste ametiühing (sama süsteem kehtib Vilniuse ülikoolis). Üliõpilased ise tagavad korra.

Tudengid suhtuvad ühisvarasse, s. o. ühiselamu inventari halvasti. Rikutakse või lõhutakse mööblit, sageli purunevad aknaklaasid ning ka uksed. Tuleb õigeks pidada TRÜ seisukohta, mille kohaselt EKP TRÜ komitee ja TRÜ nõukogu ühise otsusega on materiaalne vastutus pandud üliõpilastele. Kui korrusevanemad koos korruse elanikega ei suuda süüdlast välja selgitada, tasub rikutud või lõhutud mööbli väärtuse kogu korrus üheskoos.

Arutusel oli samuti ühiselamust väljatõstmine. Kõigi kõrgkoolide esindajate seisukoht oli ühine — peab olema võimalus korrarikkujad ühiselamust välja tõsta ka semestri kestel. On selge, et isegi 2—3 mürgeldajat võivad kujuneda nuhtluseks tervele majale.

Nõukogud peavad oma töö muutma resoluutseks ja koostöös teaduskondade dekanaatidega tagama korra ühiselamus. Nimetatud koostööd peeti võrdselt tähtsaks kõigi karistusmeetmetega, sest vastastikusel toetusel on normaalse olukorra saavutamine oluliselt kergem, kui vastastikku süüdistusi esitades.

Seminaripäevad Viitnal möödusid kasulikult. Jääb vaid kõik kasulik edukalt ellu viia.

MATI LUUKAS,
ELKNÜ TRÜ komitee
olmesektori juhataja

Fragment...

(Algus 3. lk.)

Mööda ei saa minna «Fragmendi» intiimluulest. Mainimist väärivad eelkõige «Armastus on väsimatu», «Armastus ei närbu», «Armastus püsima jääb». Need armastuse seisundeid kirjeldavad luuletused on vahest «puhtamad» intiimluuletused viimase kümnendi eesti luules. Just nendes trubaduurlikes lauludes on T. Liivi omapärane luulelaad kõige tunnetatavam. Temale omaste vormivõtete kasutamine ühes sisulise lihtsusega annabki neile luuletustele selle, mis neid eristab armastuslüürika hallist massist. Head armastuslüürikat on raske kirjutada. Tihti jääb see luule olemusele kõige lähedasem teema puberteedi südamekarjeks või muutub müstifikatsiooniks, mis vaid autorile arusaadav.

Luulevalimiku lõpetavad «Lahkumine» ja «Lumehelin». Elust lahkumine ei tähenda siin kaduvikku. See on pigem üks neist maailma juhusejulmustest, millest peab olema teadlik. Terve elu inimest saatnud terviklik unistus-mälestus puruneb. Unistused ja lootused muunduvad hirmuks. On ju olematus kõige hirmuäratavam seisund. Seesama valutus, mida toimivas maailmas ei eksisteeri. Seda palavikulisemalt haaratakse kinni mälestustest. See on ümberkehastumine olematuseks. Tekib konflikt maailma lõppematuse ja isiksuse lõpu vahel.

Kuid kõik on tõesti vaid juhusejulmus. Maailm toimib edasi samade seaduspärasustega. Puudub retrospektiivsus:

meres sätendab vesi ja
linn õõtsub ja õitseb
ja aeg sajab lumele
peale ja käed haaravad
linna ja vee.

MÄRT LUIGE

Asjakohane preemiareis

Preemiareis oli juba ammugi lubatud, võistlemised võisteldud ja esimene üldvõit TRÜ ja TPI sõjaliselt mitmevõistluselt ülikooli oma. Täpsemalt — 16.—17. maini võtsime ette tähesõidu Saaremaale. Koos meiega sõitis lahingukuulsuse paikadesse eriõpetuse õppejõud Pjotr Ljavinskov. Saarel viis vesihalli pea ja muheda jutuga eruvanemleitnant Jaan Tooms meid Ula-Talilasse, kohta, kus toimus esimene dessant Saaremaale. Käisime samm-sammult läbi kogu selle tee. Nüüd õitsesid siin nurmenukud ja ülased.

Jaan Tooms, Eesti Laskurkorpuse 7. diviisi 300. polgu roodukomandör oli üks vähestest, kes ellu jäi.

«Näe, siia kiviaia taha viskasin end pikali...»

Kuulid olid vana kase tüvve täksinud jäljed. Sõda jätab armid. Ka hinge.

Järgmisel päeval võtsime jalge alla tee Sõrve lahingupaikadesse. Teejuhiks oli sõjamees Juhan Mäe endisest 307. tanktiõrjediviisi 912. polgust. «Jaa! Tehumardi...», mõtiskles ta. Sõrve nõudis 10 000 meest. Aga — õnne peab olema. «Ma tundsin, et pean sellelt kohalt ära minema, veidi hiljem oli seal ainult auk...»

Sõda on sõda. Inimene jääb ka seal inimeseks. Ei puudunud lahinguvaheaegadel piiritus, kapsasupp ega pannkoogidki.

Neid on vähe, kes sellest nüüd rääkida saavad. «Sõja lõpul oli üksnes Salme vallas 13 ühishauda,» meenutas Juhan Mäe.

Mälestuseks jäid lilled.

EVE ANT

Pedagoogikavõistkonna võit

20. aprillil oli Tartus olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» vabariiklik voor pedagoogikas. Osavõtjateks traditsiooniliselt TRK, TPedI ja TRÜ — kõrgkoolid, kus valmistatakse ette õpetajaid ja õpetatakse pedagoogikat.

Meie ülikooli tuli nii võistkondlik kui ka individuaalne esikoht, juba viiendat korda järjest. Järgnesid TPedI ja TRK. Ülikooli võistkonnas esinesid hästi defektoloogia II kursuse üliõpilased, kus pedagoogikat õpetab dotsent Helga Kurm.

Individuaalse esikoha võitis Liina Kotkas, teine oli Külvi Sülluste (mõlemad def. II k.). Kolmandat-neljandat kohta jagasid Andrus Ammas (TRK) ja Piret Puust (TPedI). 28 olümpiaadil osalenust paistsid silma järgmised TRÜ üliõpilased: Tiiu Gutmann (keemia V k., eelmise olümpiaadi võitja, nüüd 5. koht), Avo Saluste (füüsika IV k., 7. koht), Tiiu Talimäe (def. II k., 9. koht).

Olümpiaadi lõppedes oli osavõtjatel võimalus kohtuda dotsentide A. Elango ja H. Kurmiga, kes vestlesid pedagoogika aktuaalsetest probleemidest.

PEETER KREITZBERG,
pedagoogikakateedri vanemõpetaja

EÜE

Järelatesteerimine on 2. juunil komsomolikomitees. Kell 12 «Komeeta», Aravete, Alliku, Kadrina, Essu, Kurepalu, Alatskivi, Sillaotsa, Elva, Taali, Metsa, Kõrgemäe, Tootsi, Sinialliku, Põide; kell 15 Jaani, Lutsu, Antsla, Karula, Mooste, Piima, Kütioru, Ravitsa, Aakre, Sõõdi, Jõksi, Tjumen, Karjala, Gagarin.

Autokursused

Autokursuste uue õppeaasta esimese grupi komplekteerimine on **2. juunil s. a. kell 17 Gagarini tn. 1 aud. 202.** Soovijailt nõutav liikluseeskirjade tundmine «Jalakäijate liiklusaabitsa» ulatuses ja esmane sõiduoskus.

Järgmine «TRÜ» ilmub 12. juunil.

Toimetaja kt. R. HANSON

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1788. MB-03447.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1266) Reedel, 12. juunil 1981 XXXIII aastakäik

Ülikooli juubeliürituste semestrit lõpetades

Tudengid koguvad oma saaki salve kevadel — kes semestri, kes kogu stuudiumi oma. Ka ülikooli juubelikomisjon võib tagasi vaadata üritusterohkele semestrile. Osa alakomisjone sai täielikult tunda juubelipinget.

Mis oli, on ja jääb? Oli juubeliürituste avalöök pressipäeval, 21. jaanuaril. Sellest hetkest peale otsib silm ajakirjandusest eelkõige juubeliembleemiga lugusid. Propagandatöö avalöök õnnestus, seda on toetanud kõik ülejäänud juubelikomisjonid oma üritustega. Nii et on, millest kirjutada. Loominguliste liitude päevadel püüti inspiratsioonisädet süüdata. Üht-teist on juba nähagi. Kõige tõsisem ja laiaulatuslikum ettevõtmine on olnud ülikooli juubelile pühendatud teaduspäevad rajoonikeskustes. Semester lõpetatakse kunagise ülikoolilinna Pärnuga 12. juunil. Esmakordselt astus TRÜ kollektiiv oma teaduspäevadel nii ulatuslikult meie rahva ette. Nende ette, kes on osa ülikoolist endast — tema kasvandikud; nende ette, kes saadavad oma lapsi ja lapselapsi *alma mater*'i sammaste vahele tarkust koguma; nende ette, kes ise unistavad siia tulla; nende ette, kes ülikoolist rohkem või vähem on kuulnud; nende ette, kellest kunagi saavad ülikooli professorid ja teadlased. Kui meie akadeemilises peres oli algul kõhklejaidki — kas tasub nii suurt koormust ülikooli peale võtta, siis semestri lõpul kahtlejaid enam polnud. Ülikooli päev rajoonis jõuab nii või teisiti iga elanikuni. TRÜ

kollektiivi esindajad kuulevad omakorda rajooni põllumeeste ja haridus- ning kultuurielu saavutustest ja probleemidest. Iga rajooni teaduspäevale on lisandunud selle rajooni omapära — Põlva rajoonis oli esimene teaduspäev ja sealt saime esimese tõendi, et niisugune üritus on vajalik. Teaduspäev paistis silma oma soojuse ja hea organiseeritusega. Võru rajoon jäi meelde kõige arvukama publiku poolest. Paides oli kõige suurem tähelepanelikkus meie vastu — põhiürituse kuulajad olid enamasti ülikooli kasvandikud. Järvamaal ei ole mitte ainult kuulsad põllumehed, vaid ka väga kultuurilembesed põllumehed. Asjata ei saanud «9. Mai» kolhoosi esimees Endel Lieberg Eesti Kirurgide Seltsi aukirja — asetasime lilleõied professor Artur Linkbergi sünnikohta tähistava mälestussamba jalamile (samasugune sammas on kolhoosi poolt püstitatud ka tema kalmule Raadil). Kui leiduks veel selliseid kuulsaid põllumehimetseene, siis oleks tunduvalt vähem unustatud kalme. Rakvere rajooni teaduspäev oli kõige temaatilisem. See toimus V. I. Lenini mälestuspäeval ja oli pühendatud tema teoreetilise pärandi tutvustamisele rahvusküsimuses. Viljandimaal jagati kõige kõrgemat tunnustust ülikooli teadlastele agrotööstuskoondise teoreetiliste aluste väljatöötamise eest, seda eelkõige prof. M. Bronšteinile. Valgas olime külas lepingupartneritel, uuendasime kokkulepet. Haapsalutee oli pikim, põhiüritus toimus seniolnutest kõige uhkemas kultuuripalees. Pärnule lisab omapära, et teaduspäev on suures kuurordilinnas ja tõusva kuulsusega agro-tööstuskoondise rajoonis. Lisaks on Pärnu olnud 11 aastat (1699—1710) ülikoolilinnaks.

Kõige soojemad tänusõnad tuleb öelda juubeli rändnäituse alakomisjonile eesotsas väga kohusetundlike ja tublide Hilja Käsperi ja Hain Tankleriga teadusraamatukogust. Rändnäitus on ülevaatlik ja sisukas ning komisjoni liikmed koos spetsialistideks kujunenud ajalootudengitega on hoolitsenud selle kohaletoimetamise ja ülespanemise eest kõigis rajoonides. Aitäh ka lugupeetud professor Endel Varepile, kellel on jätkunud hoolt iga rajooni jaoks välja otsida sidemed ülikooliga ning kirjutada joonealused rajoonilehtedele. Sügav kummardus kuulub samuti aplause ja autasusid teeninud üliõpilaskollektiividele ja nende juhtidele — akadeemilisele meeskoorile (esinesid Põlvas, Paides, Viljandis), rahvakunstiansamblile (Võrus, Haapsalus), kammerkoorile (Valgas, Rakveres) ja akadeemilisele naiskoorile (Pärnus). Teaduspäevade ettevalmistamise ülesandeid täitsid edukalt dots. J. Tammeorg Võrus, dots. T. Kollo Rakveres, prof. A. Tikk Valgas, L. Pung Haapsalus ja Pärnus, M. Salundi Viljandis, allakirjutanu valmistas ette päevad Põlvas ja Paides. Aitäh kõigile teaduspäevade organiseerijaile nii ülikoolis (alustades I. Maaroosist, lõpetades garaažitöötajatega) kui ka väljaspool ülikooli. Teaduspäevad täitsid oma ülesande, meie juubelile kaasaelajaid ja abistajaid on tunduvalt rohkem! Jätkame päevi septembris Hiiu- ja Saaremaal.

Juubelisemester ei oleks täielik, kui sealt jääks välja kaks suursündmust. 1. aprillist on olemas ülikooli ajaloo muuseum oma esimese ekspositsiooniga nii ülikoolipere kui ka külaliste jaoks. See on juubelisemestri üks toredamaid saavutusi, mis sai teoks tänu muuseumi tublile kollektiivile Ela Martise juhtimisel. Meie tähtpäevale oli pühendatud ka ülikooli naiskoori kontsertmatk Kaunas—Lvov—Kišinjov—Kiiev. Kaasas oli oma väike juubelinäitus (L. Uba, I. Viidalepp). Tore oli ka ülikooli taidluskollektiivide kontsert mõni aeg tagasi peahoone ees. Punkti paneme juubelisemestrile prof. T. Lippmaa büsti avamisega botaanikaaias 19. juunil.

MILVI REINFELDT

Rektori käskkiri

Kõrgel ideelis-poliitilisel ja organisatsioonilisel tasemel toimunud rahvaste sõpruse päevade korraldamise eest pälvisid tänu komsomolikomitee asesekretärid VALEV PLATO ja ÜLLE LEPP ning filosoofia kateedri vanemõpetaja IGOR GRAZIN.

Kiituse võimlemisõhtu ettevalmistamise ja eduka läbiviimise eest pälvisid vanemõpetajad LINDA JAANSON, EINIKE NAARITS, HILJA TIDRIKSAAR ja LIIDIA UUSTAL ning õpetajad REET LINKBERG ja ANGELINA VÕSOTSINA.

Rektor avaldas tänu kauaaegse pedagoogilise ja ühiskondliku töö eest eesti keele kateedri vanemõpetajale ASTA VESKILE 70. sünnipäeval. Õnnitlusega ühineb ka meie ajalehe toimetus, kus juubilar on aastaid korrektuuri lugenud.

Rektor avaldas kiitust NLKP XXVI ja EKP XVIII kongressi materjalide tundmise üleülikoolilise konkursi komisjoni liikmetele dotsentidele ERVIN KIVIMAALE, VILMAR RUUSILE, HANS DSISSILE ja vanemõpetajale INDA RAJASALULE, samuti üliõpilaste juhendajaile dotsentidele SIINA LEPIKULE ja FELIKS KINKARILE.

Eduka korraldamise eest avaldas rektor kiitust ka konkursi «NLKP XXVI kongressi ja marksistlik-leninlik filosoofia» komisjoni ja žürii liikmeile dotsentidele PAUL KENKMANNILE, ÜLO MATJUSELE ja REIN VIHALEMMALE ning vanemõpetajale JÜRI TAMMARULE ja õppekabineti juhatajale ÕIE KIVIMAALE.

Traditsiooni sünd?

29. mai õhtul kõlasid peahoone ees muusika ja laul. Sedapuhku ei võetud vastu külalisi, vaid lauldi iseendale, meile kõigile. Mängis ülikooli puhkpilliorkester ja laulsid nais-, mees- ning kammerkoor. Kuulajate-vaatajate hulgas oli ka ülikooli ametiühingukomitee esimees HELVE KABUR. Kuidas meeldis?

«Väga kena oli. Tahtsime ju näha ja kuulda, kuidas sobib peahoone-esine ülikooli juubeli puhuks valmistatava vabaõhuetenduse jaoks. Minu meelest oli päris eriline akustika. Orkester tuleks vist siiski tahapoole paigutada, muidu summutab laulmist. Seda värvi- ja laulurõõmu vaadates tekkis mõte, et niisuguse kontserdi võiks korraldada igal kevadel semestri lõpetuseks enne sessiooni. Nii saab meid näha-kuulda ka linnarahvas. Ja veel. Juubeliürituste aegu võiksime külla kutsuda teistegi kõrgkoolide kollektiive ning anda kontserte mitte ainult peahoone, vaid ka muude õppehoonete juures. See kena väike kontsert andis igatahes julgust.»

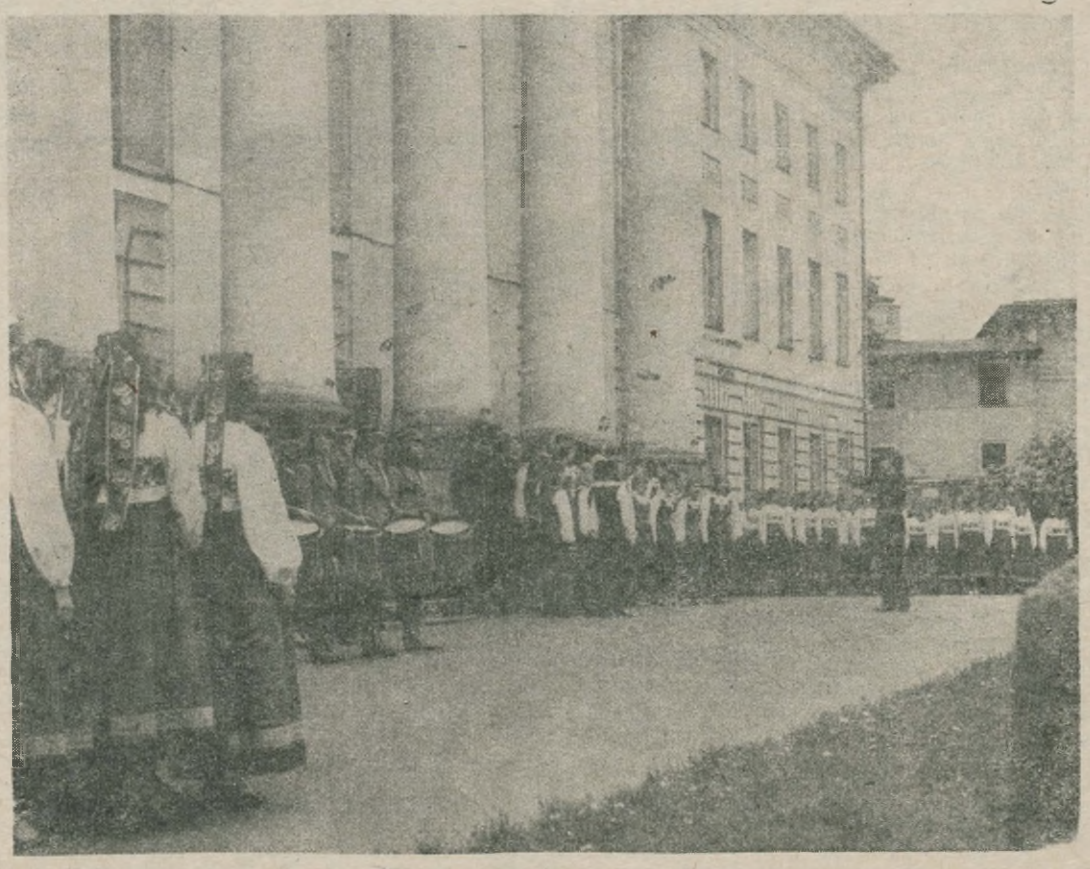

EDUARD SAKI foto

Mõtleme sügisele

Eksamisessioon on alanud. Saab panna punkti kogu õppeaasta tegevusele. Koos vaatasid tehtu üle ka kolmapäevasel ühisel koosolekul rektoraadi ja parteikomitee liikmed.

● **Kordaläinut ja sihte uuteks ülesanneteks vaagis rektor prof. A. Koop.** Ta ütles tänusõnu kogu meie ülikooli perele abi eest teadusraamatukogus, eriti aga riiuleid kokkupannuile. Mitte vähem pingelisem ei tule ka järgnev õppeaasta. Veel enam. Juubeliaastal tuleb täita oma põhikohustusi senisest paremini, aga väga agaralt kaasa lüüa ka paljudes üritustes, ühiskondlikus töös. Kõike, mida me teeme, teeme ju endale. Nii et rohkem kohusetundlikkust, täpsust, hoolsust, entusiasmi! On ju veel neid küsimusi, mis ootavad meilt kõigilt tähelepanelikumat suhtumist: töödistsipliin, üliõpilaste käitumine linnas, õppedistsipliin, ühiselamukord. Et juubelihõng kohe sügissemestri algul kõigini jõuaks, pidas rektor vajalikuks korraldada viimasel augustipäeval aulas nõukogu pidulik koosolek, seda ka teaduskondades. Vanemategi kursuste üliõpilastele tuleks avaloenguis puudutada veel kord meie ajalugu, tänapäeva, juubeliülesandeid.

● **Raamatuid hakatakse uude hoonesse üle viima veel sel kuul.** Proovikolimine on tehtud, see läks korda. Enne kolimist on aga vaja parandada katus, mis praegu ikka läbi laseb, ning tööle saada ventilatsioon. Raamatukoguga seotud küsimustest kõnelesid raamatukogu direktor L. Peep ja halduse prorektor A. Otstavel. Ehitajatel tuleb oma töö ära teha. Puudustest on informeeritud ka vabariiklikku rahvakontrolli komiteed.

● **EÜE Tartu regiooni interkomissar Kalev Ollo (õigust. I k.) tutvustas suvel Tartusse tööle tulevate Liidu malevarühmade plaane.** Lepingud on rühmadega sõlmitud, esindajadki kohapeal käinud. Ülikooli klubi läheb ehitama 30 Novosibirski RÜ tudengit. Läti RÜ, Vilniuse RÜ, Leningradi RÜ ja Moskva RÜ üliõpilased on linna ettevõtete käsutuses. Kokku saabub neid 212. Suvemalevast hakkab ülikooli objektidel tööle 80 üliõpilast.

Veel teeme kokkuvõtteid kevadsemestrist, tervest õppeaastast. Mõndagi tarvis põhjalikumalt läbi mõelda, edaspidi paremini teha. Ainult nii saame vastu minna ülikooli 350. aastapäevale. Ainult nii väärime vana ja kuulsa *alma mater*'i liikmeks olemist.

Ja veel teadmiseks. **11.—12. juulini esinevad meie suurkollektiivid Lätis üliõpilaslaulupeol.**

Kolmapäevastest lehtedest lugesime, et NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega anti üliõpilasmalevas silma paistnud tegevuse eest orden «Austuse märk» meie keemiadiplomandile **Indrek Ilomet**sale, medal «Töövapruse eest» assistent **Ülo Langelile**. Medali «Eeskujuliku töö eest» pälvis üliõpilane **Anne Kelk.** Õnnitleme!

Venia legendi

Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri dots. kt. **Ivar Siimoni** *venia legendi* loeng «Ühiskondliku toitlustamise intensiivistamise teedest Eesti NSV-s» toimub 26. juunil kell 10.15 Nooruse t. 9 aud. 209.

Dots. VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna
dekaan

Üliõpilasteadusest eelmisel viiendil

(Algus eelmises lehes)

Seni pole paremate tööde autoreid olnud võimalik rahaliselt premeerida. Tänu rektor prof. A. Koobi abile on tänavu võimalik paremaid ka ülikooli konkursil premeerida (preemiafondis on 600 rbl.).

Ülikoolisisese konkursi paremad tööd suunatakse vabariiklikule konkursile. 1980. aastal osales meie üliõpilasi humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste vabariiklikul konkursil 452 (1979. a. 407, 1976. a. 325).

Meie kõrgkooli tulemused on teistega võrreldes praegu veel pisut paremad, kuid seejuures ei tohiks tähelepanuta jätta asjaolu, et vabariiklikule konkursile oleme läkitanud suhteliselt vähe nooremate kursuste üliõpilaste töid. Siit tuleneb järgmistest konkurssidest vanemate kursuste osavõtu vähenemise võimalus.

Et esitatavate tööde arv on pidevalt suurenenud ning ka tööde sisuline tase tõusnud, siis võiks ministeerium kaaluda preemiate arvu suurendamist. Ilmselt oleks tarvilik ka läbi vaadata preemiate jaotus erialade lõikes.

Üliõpilastega tehtava töö kvaliteedi peamiseks näitajaks on üleliidulise konkursi tulemused (vt. tabel; veeru esimene arv tähistab autasustatud tööde, teine saadud medalite arvu).

	TRÜ	TPI	EPA	TPedI	ERKI TRK	Kokku
1976	10 3	2 —	1 —	1 1	0 0	14 4
1977	8 2	5 1	6 3	0 0	0 0	19 6
1978	8 2	7 3	3 1	1 0	0 0	19 6
1979	10 6	6 2	6 2	0 0	0 0	22 10
1980	5 1	4 1	5 3	0 0	1 0	15 5
Keskmine	8 3	5 1	4 2	0,4 0,2	0,2 0	17 6

Ülikoolist (ja kogu meie vabariigist) esitatud tööd paistavad silma suhteliselt hea taseme poolest. Võttes aluseks üliõpilaste arvu, peaks meie vabariiki tulema aastas keskmiselt 1,5 medalit ja 6,5 autasu. Möödunud viiendil tuli aga ainuüksi ülikooli aastas 3 medalit ning 8 autasu.

Senine praktika kinnitab, et on küllalt tugev seos esitatud tööde arvu ning medalite-diplomite arvu vahel. Kurvaks kogemuseks oli möödunud aasta, kus suutsime esitada vaid 25 tööd — tulemuseks vaid 1 medal ja 4 diplomit. Ilmselt on tööde ebaühtlane esitamine praegu mõneti põhjendatud, sest üleliidulisele konkursile mineva ühe töö juhendamiseks kulub keskmiselt kaks aastat, tööde juhendamisega tegelevad aga ikka ühed ja samad õppejõud.

Tänavu suutsime konkursile suunata 39 tööd, oluliselt enam kui mullu, kuid reserve leidub enamaks. On ju meil umbes 60 sellist kateedrit, kust peaks aastas vähemalt ühe üleliidulisele konkursile sobiva töö leidma.

Üliõpilaste uurimistöö teiseks kokkuvõttevormiks on konverentsiettekanne. Oleme juba aastaid korraldanud konverentse teaduskonniti. Ilmselt on see ratsionaalne. Konverentside töö põhinäitajaks on ettekannete arv. Möödunud viiendi tulemused olid sellised: 1977. a. — 590, 1978. a. — 644, 1979. a. — 731, 1980. a. — 840.

Ehkki arvuliste tulemustega võib üldiselt rahule jääda, seonduvad konverentsidega mitmed probleemid. Meie kevadistest konverentsidest võtab osa vähe üliõpilasi vabariigi teistest kõrgkoolidest (samuti nagu meiegi tudengid käivad vähe teiste kõrgkoolide konverentsidel). Varem olid meie poolt korraldatavad konverentsid vabariiklikud, nüüd juba mitu aastat ei ole. Siit ka kitsendused konverentsimaterjalide väljaandmisel. Praegu peab materjalide avaldamiseks taotlema loa ning väljaandmine saab toimuda hoopis hiljem konverentsist (näiteks mullu ilmusid materjalid alles detsembris). Tänu teaduskondade ÜTÜ nõukogude (eelkõige juhendavate õppejõudude) ja kirjastusosakonna jõupingutustele suutsime 1980. aastal trükis välja anda 207 üliõpilastööd. See on küll rohkem tunamullusest, kuid jääb ikkagi maha meie parematest aastatest (1976. a. 312). Ilmselt peaksid rektoraat ning ÜTÜ nõukogu jätkama taotlusi üliõpilaste teaduskonverentsi tunnustamiseks vabariiklikuna. Paremaid töid võiks avaldada ka ülikooli toimetistes (õppeprorektor V. Haameri andmeil ei saa üliõpilastööde kogumikke eraldi välja anda). Samuti oleks suureks stiimuliks see, kui õppejõud või teadustöötajad lisaksid artiklite avaldamisel autorite hulka ka üliõpilased, kes uurimistulemuste saamiseks vaeva nägid.

1980. a. konverentsil töötas 34 sektsiooni. Valdavas osas töötasid nad intensiivselt ning hõlmasid küllalt suure osa üliõpilaskonnast. Kahjuks jätsid aga mõnedki ringid ettevalmistustöö unarusse ning kuulajaid jäi kasinaks (mõni rühm saadeti konverentsi ettekandeid kuulama isegi õppetöölt). On hea, et eelmisest aastast alates saame taas parimaid esinejaid autasustada ÜTÜ medaliga.

Üliõpilaste uurimistöö valdkonnaks on ka ÜKTUB-i töö ning lepingulised uurimistööd. Kahjuks osaleb üliõpilasi neis suhteliselt vähe. Ilmselt tuleb lepinguliste tööde sõlmimisel ja täitmisel enam jälgida üliõpilaste kasutamist. Annab ju lepinguliste tööde originaalmaterjal võimaluse koostada praktikasse juurutamiseks sobivaid diplomitöid, häid võistlustöid.

Kevadsemestri lõpp tähendab ülikooli ÜTÜ-s eelkõige konkurssi. Nagu märkisime, on võimalik parimaid töid sel aastal esmakordselt ka rahaliselt premeerida. Preemia suuruseks on 30 rubla. Teaduskonniti on auhindade arv niisugune: ajaloot. — 3, bioloogia-geograafiat. — 2, filoloogiat. — 2, füüsika-keemiat. — 2, kehakultuurit. — 1, majandust. — 2, õigust. — 2, arstit. — 5, matemaatikat. — 1.

Sügissemestriks tuleb kinnitada ka üliõpilaste uurimistöösse kaasamise kompleksplaanid kogu õpiajaks. Plaanipärane ja sihikindel töö üliõpilaste ning õppejõudude poolt uuel viiendil annab ehk võimaluse 1986. aastal veelgi paremate tulemuste teatamiseks. ÜTÜ nõukogu poolt selleks kõigile jõudu ja jaksu!

VELLO PEEDIMAA,
ÜTÜ nõukogu esimees

Kodu-uurimuslikud üliõpilastööd

Traditsioonikohaselt korraldatakse iga aasta 22. oktoobril, akadeemik Hans Kruusi sünniaastapäeval, Eesti NSV TA kodu-uurimise komisjoni, TRÜ ja Tartu linna kodu-uurimise toimkonna ühise üritusena Tartu kodu-uurimise päev.

1979. aastal algatati mõte teha üliõpilastöödest kokkuvõtteid ja tõsta esile paremad uurimused. 1980. aastal toimunud kodu-uurimise päevaks selgitasid TRÜ ajalookateedrid parima ajaloo-alase töö.

Kodu-uurimise populariseerimise huvides oleks vaja, et kõikides teaduskondades ja osakondades, kus üliõpilased ühel või teisel viisil sellega tegelevad, selgitataks kevadel või suvel välja 1980/81. õppeaastal valminud paremad kodu-uurimuslikud tööd. Kõne alla tulevad nii diplomi- ja kursusetööd kui ka muud iseseisvad uurimused, mis käsitlevad ühe konkreetse piirkonna (omaaegse maakonna, kihelkonna ja valla või praeguse rajoonilinna, alevi, aleviku ja külanõukogu) ajalugu, loodust või mõnda inimtegevuse tahku. Valiku nendest töödest teevad kateedrid.

Kokkuvõte üliõpilaste kodu-uurimuslikust tööst tehakse selle aasta 22. oktoobril, Hans Kruusi 90. sünniaastapäeval.

ALLAN LIIM

Ivar Arold ja Ants Raik

Ivar Arold + Ants Raik = 100!

Ei juhtu kuigi sageli, et ülikooli mõnes allasutuses tähistataks kaastöötaja sajandat juubelit. 4. juunil avanes see võimalus füüsilise geograafia kateedri kollektiivil, sest kahe dotsendi eluaastad kokku annavad just sellise ümmarguse arvu. Et kumbki juubilar ei mäleta oma sündimise kellaaega, pole ka kaastöötajail võimalik kindlaks teha, kumb neist on vanem või noorem, ja seepärast olgu ka juubelijutt ühine. Seda enam, et nii formaalsete näitajate poolest kui ka tegevuselt on mõlemal juubilaril mõndagi ühetaolist ja ühist.

Poisslapsed Ivar ja Ants sündisid niisiis ühel ja samal päeval perekondades, kus lapsed esindavadki vaid meessugu. Nad kasvasid, käisid koolis, tudeerisid ülikoolis geograafiat, abiellusid, mõlemas perekonnas on naine geograafidiplomiga õpetaja, lapsi aga kaks: poeg (vanem) ja tütar (noorem), juubilarid kaitsesid geograafiakandidaadi kraadi, said dotsendi kutse ja töötavad ühes kateedris.

Mõlemad juubilarid on seotud kooliga. Dotsent A. Raik oli loodusteaduste eriklassi sünni juures tegev geograafia erikursuste programmide nuputajana, dotsent I. Arold aga õpetab juba aastaid neid erikursusi Tartu 5. Keskkoolis. Dots. A. Raik oli aastaid õpilaste vabariiklike geograafiaolümpiaadide organiseerija, dots. I. Arold õpilaste I vabariikliku geograafiapäeva korraldajaid. Mõlemad on kaasa aidanud loodusteaduste eriklasside õppepraktikate süsteemi kujunemisele.

A. Raigi ja I. Aroldi nimega on seotud 1970. aastatel loodud loodusgeograafia rakenduslik suund ülikoolis, millele viljana on publitseeritud sisukaid artikleid ja materjalikogumikke territoriaalplaneerimisest. A. Raigi eestvedamisel on kateeder teinud lepingulisi töid mitme ametkonna tellimusel Eesti NSV territoriaalplaneerimise, loodusvarade hindamise, maastikulise kaardistamise, loodus- ja kultuurimälestiste pasporteerimise jms. alal. Kahe peale kokku on ka juubilaride teaduslike kirjutiste arv ligilähedaselt sada. Nad mõlemad on korduvalt esinenud vabariiklikel ja üleliidulistel teaduskonverentsidel ning sümpoosionidel, samuti rahvusvahelistel teadusnõupidamistel. On loomulik, et juubilarid loevad füüsilise geograafia eriharu üliõpilastele rakendusliku suunaga erikursust, milleks A. Raigil on loodusvarade hindamine ja territoriaalplaneerimine, I. Aroldil maastikuhooldus ja -planeerimine.

Juubilarid on täitnud vastutusrikkaid administratiivseid ja ühiskondlikke ülesandeid, juhendanud paljusid üliõpilaste kursuse-, konverentsi-, võistlus- ja diplomitöid ning juhendanud üliõpilaste õppeja menetluspraktikat. A. Raigil on erilised teened vabariigi geograafiateaduse edendamisel aspirantide juhendajana.

Küllap jääb lugejatel käesolevat kirjutist lugedes mulje, et dotsendid Ivar Arold ja Ants Raik on täpselt ühtmoodi mehed. Nii see muidugi ei ole, aga nende erinevustele saab üles ehitatud 120. (ühis) juubeli jutt. Selleni soovib juubilaridele kõigi kolleegide nimel tervist ja edu

LEO-PEETER KULLUS

Olümpiaad „Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress“

Veebruarist maini toimus järjekordne üleliiduline olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress». Võitjad on selgunud ülikoolisiseses ja ka vabariiklikus voorus.

I voorus osales enamik üliõpilastest, paljud proovisid jõudu mitmel erialal korraga. Seega oli osavõtjate üldarv 7710 tunduvalt suurem üliõpilaste arvust (5390). Oma teadmised pandi vaekausile 19 üld- ja eriaines. Suurim oli konkurents keeltes (vene, saksa, inglise ja prantsuse keel). Üldainena proovisid keelteoskust 4770 üliõpilast, eriaines selgitati parim keelteoskaja 421 võõrfiloloogi hulgast.

Parimateks võõrkeelte tundjaiks tunnistati K. Niinepuu (õigust. II k.) A. Alas (õigust. II k.), K. Nõukas (arstit. I k.), A. Urvaste (arstit. I k.); vene keeles olid parimad I. Lindsalu (žurn. I k.) ja K. Rooda (psühhol. II k.). Erialana valdavad inglise keelt paremini K. Gross (III k.) ja I. Mägi (II k.); saksa keelt K. Kalde (III k.) ja P. Kelgo (IV k.); prantsuse keelt K. Karemäe ja K. Pärn III kursuselt. Vene keeles kui oma erialas olid tublimad A. Vernik ja M. Tarassenko IV kursuselt. Eesti keele ja kirjanduse erialakonkursi (osales 174 üliõpilast) võitsid J. Undusk (IV k.) ja juba teist aastat järjest T. Hennoste (samuti IV k.).

Keemia üldainekonkursil osales 295 üliõpilast. Parimad keemiatundjad olid M. Teichman (arstit. I k.) ning bioloogiaüliõpilased T. Virro ja S. Nõmmann. Keemia eriainekonkursist võttis osa 108 keemikut, kellest tublimaiks osutusid V. Silp (III k.) ning teist aastat järjest M. Eek ja U. Hütt (II k.).

Füüsika üldainekonkursil (osalejaid 276) võidutsesid I. Tekko (rak. mat. III k.), P. Rausberg ja U. Hütt keemia II kursuselt. Füüsikas kui eriaines olid kangemad G. Parats (III k.) ja O. Kuningas (I k.).

Matemaatika üldainekonkursil (osales 182 üliõpilast) olid edukamad I kursuse füüsikud O. Kuningas, A. Kalda ja H. Mändar, eriaines (osalejaid 302) I. Tekko ja T. Vajakas rakendusmatemaatika III kursuselt.

Bioloogia üldainekonkursil (osalejaid 176) olid parimad E. Hone, I. Rubinstein ja Ü. Alanurm arstiteaduskonnast, eriaines aga IV kursuse üliõpilased A. Palumaa, M. Mäemets ja T. Timmusk.

(Järg 4. lk.)

Lähme laevaga sõitma

Võiks küll. Aga ülikooli oma laevaga! No niisama lihtsalt see ka ei käi, et kes muudkui tahab, see läheb. «Prometheus», nii on tema nimi, on mõeldud õppe-, sportlikuks ja teaduslikuks otstarbeks. Sellel saavad teha oma õppesõite ja menetluspraktikat nii kehakultuurikui ka bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid, siin saab korraldada mitmesuguseid üritusi, samuti ekskursioonile sõita ja hotellina kasutada, kui mujal näiteks külalistele ööbimispaika pole. Ühesõnaga, universaalne ujuvbaas 3 kajuti, 18 magamiskoha, köögi ja soome saunaga. Kunagise piirivalvekaatri kohandasid ümber Pärnu Laevaremonditehase töötajad. Aitäh juubelikingituse eest!

Nii et sõita saab. Juunikuu graafik on juba üsna tihe. Kirja panna tuleb kollektiividel ennast spordibaaside töötoas Kingissepa t. 19, tuba 112, tel. 341-21/617.

AGO KREOSE foto

Peeter Kask 50

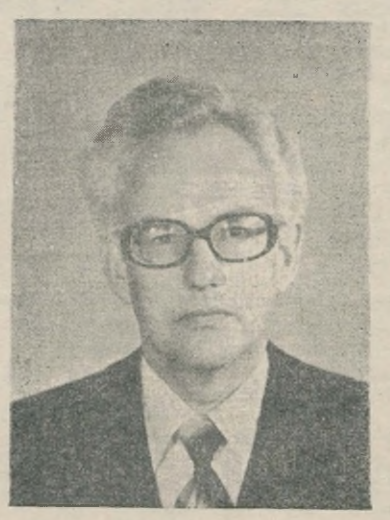

Ajaloolist tõde ja trükisõna Sina kui jurist ja endine ajakirjanik austad. Sellepärast julgen eht «nuabrimeheliku» heasoovlikkusega Sulle meelde tuletada ja kõigile teistele teada anda, et 12. juunil saab Sul 50 aastat siin ilmas elatud. Sinu tulevaste suurjuubelite esimesel eelproovil pole mõtet rääkida Sinu töödest ja tegudest, sest sissejuhatus suurteosesse laseb vaid aimata nende «hingust», mitte aga määrata suurust ja tähtsust. Sellest räägime ehk aastakümnete pärast.

Sündinud Tartumaal, noorusaastad elanud Läänemaal, keskhariduse omandanud Tallinnas ja kõrghariduse Tartus — selline on olnud Sinu tõsiseks tööks valmistumise tee. Siit oled Sa kaasa võtnud oma töökuse ja sihipärasuse, oma täpsuse, nõudlikkuse ja paraja portsu jonnakust. Ajakirjanikuna omandasid sõna täpsuse kirjas, prokurörina — kõnes. Ja siit on pärit see sallimatus igasuguse lodevuse vastu keeles. Ise oled oma kõnes ehmatamapanevalt täpne. Kui liiklusinspektor Sind peatas ja irooniliselt küsis: «Noormees, millise kiirusega sõidate?», siis Sinu ülitäpne ja loogiline vastus — «Vahelduvaga!» — ehmatas teda nii, et tal jäi vaid head teed soovida.

Nõudlik ja põhjalik oled ka õpetöös. Sellest on kasu üliõpilastel, Sinul endal aga mitte. Pärast põhjalikku eksamineerimist või arvestusvestlust lahkuvad üliõpilased ebaõnnestunud katselt, tundes vist rõõmu võimalusest Sinuga järjekordselt kohtuda; Sina ise oled aga korduvalt õnnetuna konstateerinud, et olukord on masendav. Kuid samas oled optimist ja ei karda mingeid raskusi. Tahad kõiki katsumusi elus läbi teha. Kümmekond aastat tagasi leidsid äkki, et vaja on sporti teha ja alustasid sellise hooga, et spordi reklaamiks piisaks vaid Sinu näitamisest ja asjalikust seletusest selle juurde. Sinu rüht ja sportlaslik välimus, Su kiire ja mõõdetud samm! Nuabrimees aga teab, et selle taga on igahommikused jooksuverstad ning sellele järgnenud kilomeeter basseinis. Kääriku—Tartu suusamaratonid, ümber Viljandi järve jooks on Sinu suur harrastus. Küsimusele, kuidas matk või jooks istus, oled Sa vastanud ikka: «Normaalselt. Aga tudengeid oli väga vähe!» Siin lööb Sinus jällegi õppejõud välja.

Oma teadusliku huvi oled pühendanud samuti kõige raskemale, s. o. «mammona» probleemile. Need jonnakad Maarjamaamehed on aastasadu «rotsessinud» oma vara pärast. Ja Sina otsustasid ka siin teha kõigile selgeks nende õigused ja kohustused, et nad enam vaidlema ei peaks. Kui selle saavutad, hakkavad kõik vennad ja õed, vanemad ja lapsed, sõbrad ja tuttavad elama õnnelikult ja rahus. See oleks juba midagi!

Võtsid prodekaanina oma juhtida teaduskonna teadustöö. Ole ka siin tugev! Ikka vahelduva kiirusega, olenevalt olukorrast.

Usume, et järgmiseks juubeliks oled alustanud veel palju muuga, mis Sul senini tegemata. Kõik praegu veel lõpetamata on aga siis juba enesestmõistetavalt möödanik.

Kolleegide nimel
ENDEL PLOOM

Lõppes tõlkevõistlus 1981

Teisipäeval istus koos TRÜ tõlkevõistluse 1981 žürii (koosseisus U. Lehtsalu, A. Valmet, M.-A. Palm, A. Kaalep ja J. Talvet) ning olles vaaginud rõõmustavalt suurt ja mitmekesist tõlgete kogumit (21 tõlget inglise, saksa, soome, hispaania, prantsuse, portugali, taani ja läti keelest), leidis tööde taseme olevat ühtlaselt kõrge ja otsustas auhinnad välja anda järgmiselt:

A. Proosatõlked

I auhind — märgusõna «Rein» all esinenud tõlkijale (M. Benedetti «Eelarve», hispaania keelest); tõlkijat palutakse endast lähimal ajal teada anda väliskirjanduse kateedris.

II auhind — KARIN PIIRIMAA (inglise fil. I k.; R. A. Heinleini «Ja ta ehitas kõvera maja», inglise keelest).

II auhind — KRISTIN KUUTMA (inglise fil. IV k.; D. H. Lawrence'i «Parimast järgmine», inglise keelest).

II auhind — MARIA POZAK (arstitead. I k.; J. C. Onetti «Tere tulemast, Bob!», hispaania keelest).

III auhind — LIINA RATASSEPP (prantsuse fil. III k.; P. Boulle'i «Mõistusemängud», prantsuse keelest).

III auhind — MARIN MÕTTUS (eesti fil. III k.; Scott Fitzgeraldi «Lugu ateljees», inglise keelest).

III auhind — HELI MATTISEN (saksa fil. IV k.; T. Stormi «Saalis», saksa keelest).

III auhind — REET TAIMSOO (saksa fil. IV k.; H. Hesse «Kaunis on noorus», saksa keelest).

Ergutusauhinnad

— **HELI MÄGAR** (saksa fil. III k.; H. Hesse «Autoriõhtu», saksa keelest).

— **KARIN PIIRIMAA** (J. R. R. Tolkieni «Suur-Wootoni sepp», inglise keelest).

Ära märgitud

— **IRMA KIRPU** (inglise fil. V k.; W. Marchi «Billi silmad», inglise keelest).

— **ÜLLE RAUDSEPP** (eesti fil. III k.; W. Borcherti «Professorid ei tea ka midagist», saksa keelest).

— **TOOMAS HELP** (eesti fil. II k.; H. Ipseni «Televaatajad», taani keelest).

B. Luuletõlked

I auhind — ÜLLE RAUDSEPP (eesti fil. III k.; U. Kailase luuletused, soome keelest).

Ergutusauhinnad

— **ENN LILLEMETS** (eesti fil. IV k.; E. Kivikkaho luuletused, soome keelest).

— **MARGIT MORITZ** (prantsuse fil. III k.; C. Drummond de Andrade luuletused, portugali keelest).

— **TIINA LAIDSALU** (prantsuse fil. III k.; D. H. Lawrence'i proosaluuletused, inglise keelest).

«Loomingu» Raamatukogu» eripreemia parima vahenduse eest NSVL rahvaste keeltest saab SARMITE TAMMEKIVI (1980. a. vene fil. lõpetanu), kes oli läti keelest tõlkinud A. Belsi lühipalad «Mustkunstnik» ja «Suhted suurte meestega».

Žürii õnnitleb tõlkevõistluses osalenuid tublide saavutuste puhul, ühtlasi teatades, et võistluse pidulik lõpetamine, tööde üksikasjalisem kommenteerimine ja auhindade kätteandmine lükkub järgmise õpneaasta algusse. Kohtumiseni sügisel!

Suvemalev-81

SM-81 tööperiood kestab 6. juulist 14. augustini.

Avamiseks koguneme 6. juulil kell 9. peahoone ette rühmade kaupa.

Rühmade nimekirjad on välja pandud peahoones EÜE stendil.

Kõigi arusaamatuste puhul pöörduge SM staapi.

Komandörid ja komissarid (nimekirjades allakriipsutatud) peavad hiljemalt 29. juuniks ühendust võtma SM staabiga.

Staabi koosolekud toimuvad igal esmaspäeval kell 20 ELKNÜ TRÜ komitees.

Kõik Riia üliõpilaslaulupeol osalejad lisanduvad rühmadele 13. juulil nimekirjade järgi.

TÄHELEPANU, LÕPETAJAD!

ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektor tuletab meelde, et pärast lõpetamist peab ÜLKNÜ liige ennast arvelt maha võtma. Lahkumislehele allkirja saamiseks pöörduda komsomolikomitee arvestussektorisse esmaspäevast reedeni kell 10—12 ja 14—16.

TSIVIILKAITSEVÕISTLUSEL

Tsiviilkaitseõppustel osutatakse suurt tähelepanu isikkoosseisu tegevusele.

Aprilli lõpus ülikooli meditsiiniformeeringute võistlusel töötas keemilise saastuse koldes hoolega kohtunikekolleegium, kus peakohtunik oli Hele Everaus hospitaalsisehaiguste kateedrist.

Fotol kontrollib Hele Everaus sanitaarsalklaste tegevust.

ANATOLI DOVIDENKO
ARVO TENNO foto

Ajalooringi 35 aastat

Sel kevadel möödus 35 aastat TRÜ ÜTÜ ajalooringi tegevuse algusest. Heidame pilgu tagasi.

TRÜ üliõpilaste ajalooringi asutamine tõusis päevakorda juba esimesel sõjajärgsel õppeaastal. Ajalookateedrite koosolekul jaanuaris 1945 võeti vastu otsus ringi loomise kohta, mille täitmine aga mitmel põhjusel edasi lükkus ja alles järgmisel aastal aset leidis. Ajalooringi esimeseks juhendajaks määratud Leo Metsari järgi sai ringi esimene töökoosolek teoks 26. märtsil 1946.

Esimeste tegevusaastate kohta on andmeid napilt. Siiski nähtub neist, et ring ei saa veel kohe täit hoogu sisse. Puudustena märgitakse koosolekute väikest arvu ja liikmete passiivsust. Väljakujunemise ja hoovõtuperiood näib lõppevat 1948/49. õppeaastal, kui ringi töö võtab kindlad vormid ja püsib suhteliselt ühetaolisena kuni 1950-ndate aastate teise pooleni. Tegutsevad NSV Liidu ja üldajaloo sektsioonid. Korraldatakse ettekandekoosolekuid, antakse välja üliõpilaste uurimuslikke töid sisaldavat laualehte (1—2 numbrit aastas). Juhendavad pikemat aega noored õppejõud Linda Eringson ja Karl Laigna. Alates 1948. aastast toimuvad ÜTÜ kevadised konverentsid. Luuakse sidemeid teiste kõrgkoolidega.

Muudest ettevõtmistest sel perioodil märkigem ringi suhteliselt ulatuslikku ülikoolivälist tegevust. Aastaaruannetes kirjutatakse sidemete hoidmisest Tartu keskkoolidega, erakordselt palju peavad ajalooüliõpilased populaarteaduslikke loenguid. Teistest kaalukamatest tegudest võib mainida mitmepäevast Moskva-ekskursiooni 1948. aastal, Heidemanni-nimelise trükikoja ajalooringi juhendamist ja G. Naani toimetatud 1952. aastal ilmunud üheköitelise Eesti NSV ajaloo üldkäsitluse maketi arutelu, kus võtsid sõna 11 üliõpilast (mitmed neist praegused õppejõud). Ilmuva teose kohta tegid arutlejad mitmeid asjatundlikke ning üsnagi kriitilisi märkusi. Ringi tegevuse puudusteks peetakse osalejate vähest aktiivsust, mõnedel aastatel ka ringi üritustest osavõtjate väikest arvu.

Näib, et uued tuuled hakkavad ajalooringi elus puhuma 1956/57. õppeaastal, mil saabunud ajutine kriisiseisund ületatakse ja ringi külastatavus taas kasvutendentsi näitab. Järgmiseks aastaks tõuseb töökoosolekutest osavõtjate keskmine arv 70-ni. Koosolekute arv oluliselt ei muutu, toimub aga kvalitatiivne murrang. Murtakse läbi endine etekandja-kuulaja passiivne vahekord, töökoosolekutel tõuseb kuulava poole aktiivsus ja diskussiooniosa. Ka koosolekute temaatika muutub selliseks, mis tõmbab kaasa suuremat osa üliõpilaskonnast. Toimub elav diskussioon Eesti-Vene 9.—13. saj. suhetest, peetakse ettekandeid E. Viiraltist ja Tartu üliõpilasseltsidest ning korporatsioonidest 1920.—1930-ndatel aastatel. Parem on ettekannete ettevalmistus ja teaduslik tase. Ringi juhatusest tuleb neil aastail esile tõsta Aigar Vahemetsa ja Heldur Pallit.

Kuigi järgnevatel aastatel tõusulaine veidi vaibub, jääb ringi töö endiselt heatasemeliseks ning muutub sisuliselt sügavamaks. Peatähelepanu pööratakse ettekannete sisule. Osalejad näitavad endiselt üles aktiivsust, toimuvad diskussioonid. Neil aastatel on ringi eesotsas Linnart Mäll ja Jaak Kangilaski, juhendajateks Sulev Vahtre ja Jaan Konks. 1960. aastal tõstab ülikooli ÜTÜ nõukogu ajalooringi esile ülikooli ühe aktiivsema ja paremana.

1960-ndate esimesi aastaid võib ringi töös märkida jällegi uue perioodi algusena. Nüüd jääb juhendamine kahe noore õppejõu Sulev Vahtre ja Helmut Piirimäe kanda. Püütakse leida uusi töövorme. Uurimiseks ei võeta enam ainuüksi minevikku, suurt tähelepanu pööratakse ka kaasaja ajaloo probleemidele. Üliõpilased teevad sotsioloogilisi uurimusi mitmetes Tartu ettevõtetes, kohtutakse töölistega, et arutada ühiselt uurimistulemusi.

1962. aasta kevadel saab Ümerareisiga alguse kevadiste suurekskursioonide traditsioon, mis on püsinud tänini. Samuti hakkavad regulaarselt toimuma sügisesed väikeekskursioonid. Elavnenud tööst annavad tunnistust ka ülikoolilehes, «Edasis» ja «Noorte Hääles» 1964. aastal ilmunud kirjutised.

Töö põhivormiks on endiselt etekandekoosolek, toimuvad ka ühised töökoosolekud RSR-i ja eesti keele ringiga, peetakse diskussioon ajaloolise ilukirjanduse üle. Silmapaistva üritusena võiks mainida ringi 20. aastapäeva tähistamist. Tublit tööd teevad sel perioodil ringi esimehed Rein Tuulemäe, Kaarel Jaanits ja Jüri Kivimäe. Koosolekute ja nendest osavõtjate arvus esineb küll väikesi kõikumisi, kuid kokkuvõttes püsib ringi töö ühtlaselt heatasemelisena kuni 1968/69. õppeaastani, mil saabub tõsisem kriis.

Huvi ringi töö vastu langeb, raskusi on ettekannete saamisega. Põhjustena on protokollides ära toodud nii RSR-i, uusima aja ringi ja sotsioloogiaringi edukas tegevus, kes osa aktiivsemast üliõpilaskonnast enda külge liidavad, kui ka kateedrite huvi vähenemine ringi töö vastu.

Heatasemeliselt tegutseb suure ringi languse foonil vaid Sulev Vahtre juhendamisel Eesti ajaloo uurimise rühm, kes võtab põhjaliku vaatluse alla eesti ajalooteaduse ja eesti haritlaskonna kujunemise. Eesti ajaloo väikese ringi aktivistidest tuleks kindlasti nimetada Tiit Rosenbergi, Kaur Alttoad, Jaan Tamme ja Mati Mandelit, kes kohusetundlikult ka suure ringi esimehe ülesandeid täidab.

Järgnevatel aastatel hakkab üha enam tõusma orientalistikaettekannete osatähtsus. Nüüdsest Linnart Mälli juhendamisel kaldub ringi tegevuse raskuspunkt orientaalsete teemade valdkonda. 1971. aasta kevadel luuakse ringi orientalistikasektsioon. Kõrvuti idahuvi kasvuga hakkavad aga ringi töös ilmnema mitmed tõsised puudused. 1971. aasta sügisel tunnistatakse kateedri koosolekul ringi töö mitterahuldavaks. Olukorrast püütakse leida väljapääs uute sektsioonide loomisega.

Ringi tegevus võtab kindlalt jalad alla 1972./73. õppeaasta keskel, mil tema juhendajaks saab taas Helmut Piirimäe ja esimeheks III kursuse üliõpilane Ain Lavi. Vahepealne orientalistikahuvi väheneb ja idatemaatika kõrvale tõusevad taas võrdväärsena ajalooprobleemid. Ring on kriisist üle saanud. 1972/73. õppeaastal tunnistatakse ajalooring ajaloo-keeleteaduskonna parimaks. Ka on ta teaduskonna ringidest osavõtjaterohkeim. 1970-ndate aastate alguspoolel ulatub aasta keskmine töökoosolekute arv kindlalt üle kahekümne, aastas on ettekandeid 30 ja enamgi. Tugev on ka teaduslik tase.

Tublit tööd teinud Ain Lavi järel võtab ringi juhtimise üle Ilme Videvik, tema järel Olav Multer. Tanel Linnuse juhatusel 1976. aasta alguses tuleb ringi töösse elavnemist. Taas jätkatakse uute tegevusvormide otsinguid. Suureneb meelelahutuslike ürituste osa, algust saab talviste suusamatkade traditsioon. Ka järgmise esimehe, Priit Raudkivi ajal püsib ringi töö saavutatud tasemel.

Kokkuvõtes on 1970-ndatel aastatel pärast kriisist ülesaamist ajalooringi tõusuaeg, võib-olla isegi kõigi aegade tipptase.

Ringi töö on jätkunud suuremate muutusteta ka viimasel ajal, mil juhendamise on enda peale võtnud Tiit Rosenberg ja Aadu Must. Praegu töötab ajalooring ühtse suure ringi vormis. Sektsioone ei ole enam 1977. aasta kevadest, mil lõpetas oma tegevuse orientalistikasektsioon, et alustada sügisest iseseisva ringina. Viimastel aastatel on alguse saanud esmakursuslaste ettekandekoosoleku traditsioon, kus kevadsemestri lõpul esineb referatiivset laadi ettekandega üks kuni kolm I kursuse ajalooüliõpilast. Uueks jooneks võib pidada ka regulaarseid õppekäike muuseumidesse ja asutustesse. Nii on mitmel korral külastatud Filmi-, Foto- ja Fonodokumentide Riiklikku Keskarhiivi Tallinnas, käidud TRÜ teadusraamatukogu haruldaste raamatute ja käsikirjade osakonnas ning kirjandusmuuseumis. Aastas toimub paar-kolm kohtumist külalisesinejatega kohvikuõhtutel. On kuulatud oma õppejõudude muljeid reisidelt ja rahvusvahelistelt ajaloolaste konverentsidelt, kord aastas saadakse kokku TA ajalooinstituudi töötajatega. On kohtutud kultuuriajaloo uurijate ja sotsioloogidega. Sel aastal olid ajalooringil külas paljud meie vabariigi arheoloogid. Eelmise ja tänavuse aasta muudest ettevõtmistest võiks mainida linnamuuseumis peetud talvist karnevali, ühist diskussiooniõhtut orientalistikaringiga ja kahte, loodetavasti

(Järg 4. lk.)

Enne nurgakivi panekut

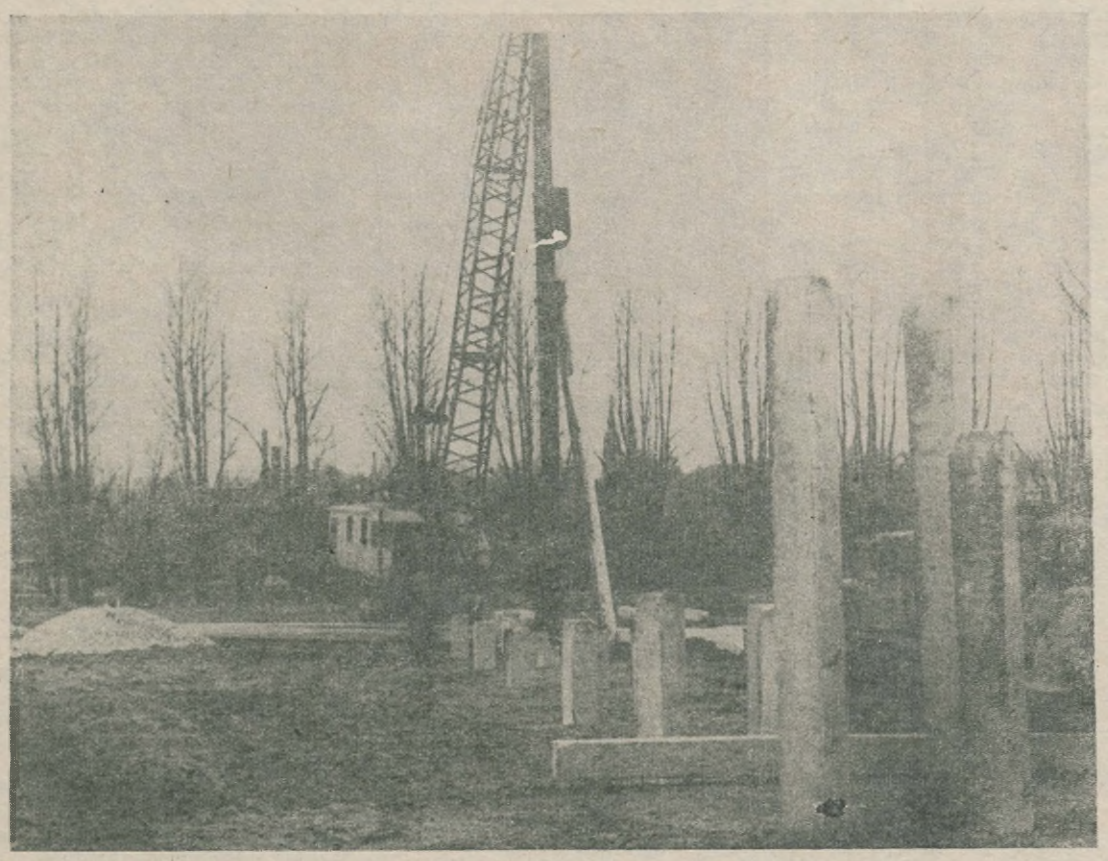

AGO KREOSE foto

See pilt on tehtud teisel pool Emajõge. Pärnu KEK-i mehed rammisid kehakultuuriteaduskonna õppehoone vaiu. Maasse sai 290 10 — 12 meetri pikkust vaia. Kui kaugel ollakse töödega praegu, küsime ülikooli spordibaaside juhatajalt ENN UIGALT.

«Vaiade rammimine on lõpetatud. Tartu KEK-i ehitajad, kes selle hoone ehitamise peaettevõtjateks, alustasid juba vundamendivõõ rajamist. Praeguste kavatsuste kohaselt tahame nurgakivi tseremooniat pidada 17. juunil. Augusti lõpuks, septembri alguseks peavad nulltsüklitööd läbi saama. Siis peaks kohe algama hoone montaaž — koos soomlastest šeffidega. Aasta lõpuks on tarvis soojakarp püsti seada. Lõplikku valmimist ootame 1982. a. 1. septembriks.»

Mida siis kujutab endast mitmekorpuseline uus õppehoone?

«Projekteerimisel lähtuti kahest tingimusest: et hoone tuleks võimalikult odav, samas aga maksimaalselt universaalne ning mahutaks võimalikult palju. Kompleks koosneb kolmest korpusest. Kõige suurem on kergejõustikumaneež (78×34 m). Sinna tuleb 4-rajaline 160 meetrit pikk ringrada, kõrgus-, kaugus- ja teivashüppe-, samuti kuulitõukepaigad. Ringrada kaetakse tartaani modifikatsiooniga «Sportelast V», mille saame soomlaste vahendusel ühelt Lääne-Saksa firmalt.

Teine suur korpus on sportmängude jaoks (72×34 m). Ruumi saab kahe kardin-vaheseinaga eraldada kolmeks osaks. Põrandakatteks tuleb seni Nõukogude Liidus ainulaadne spetsiaalne vetruv plaatpõrand «Jumppa» (Soomes tehtud).

Vahepealse, kaht korpust ühendava osa moodustab kahekorruseline olmekorpus. Seal paiknevad õpperuumid, riietus- ja duširuumid, puhvet, arstikabinetid, raadiosõlm jm.»

Kes on projekteerijad ja ehitajad?

«Projekti tegi Soome firma «EKE Engineers» väga lühikese ajaga. Nemad on ka vahendajaks. Muide, projekteeritud on mitte ainult hoone ise, vaid ka kogu sisustus. Kogu ehitusmaterjal on kohal, ka sanitaartehnilised, elektri- ja kliima- ning valgustusseadmed, samuti rõivistute mööbel. Sel aastal jõuavad meieni veel põrandakatted, elektritablood, tuleb osa mööblit.

Ehitajaks on Tartu KEK. Arhitektuurse lahenduse sidumise tegi PI «EKE Projekt».»

Kuidas ülikooli rahvas ise hoone valmimisele kaasa aidata saaks?

«Ikka tööga. Suvel tuleb appi 25 suvemalevlast ja rühm KKT õppejõude ning teenistujaid. Sügisel vajame väga oma inimeste abi mitmesugustel töödel. Tahame moodustada tööde paremaks laabumiseks ehitusstaabi. On ju see maja mitte ainult kehakultuuriteaduskonna tarbeks, vaid kogu *alma mater*'i perele. Selle maja valmimisega paranevad tunduvalt meie kõigi sportimistingimused. Üks uudis on meil veel.»

Ja see on?

«Koos Soomest ostetud õppehoonega monteeritakse Emajõe spordibaasi juurde Saksa DV-st saadud viilkatusega hall, mis esialgu jääb Soome detailide laoks. Hiljem rajame sinna ujumisbasseini.»

VARJE SOOTAK

Ajalooringi 35 aastat

(Algus 3. lk.)

traditsiooniliseks muutuvat vilistlaskollokviumi, mis koostöös Noorte Ajaloolaste Klubiga sel ja eelmisel kevadel teoks on saanud.

Viimastel aastatel võib täheldada ajalooringi aktiivse liikmeskonna noorenemist, kahanenud on vanemate kursuste üliõpilaste huvi ringi töö vastu. Osaliselt sellest tingituks võib pidada ka teatavat langust töökoosolekutel peetud ettekannete teaduslikus tasemes. Endiselt aga domineerivad kevadistel ÜTÜ konverentsidel IV ja V kursuste üliõpilased. Seal esitatavad ettekanded põhinevad mitmeaastasel uurimistööl, seetõttu on konverentside tase aastate kestel püsinud ühtlaselt kõrge. Ei saa ka mööda minna asjaolust, mis rea aastate jooksul on raskendanud ringi tegevust: õppetöö õhtupoolses vahetuses laseb ringi töökoosolekuid alustada alles pärast kaheksat.

Ringi peaülesanne lähemal ajal on töö teadusliku taseme tõstmine olemasolevat kultuurilis-meelelahutuslikku nivood säilitades. Siiski on ka viimastel aastatel tehtud töö saanud ülikooli poolt positiivse hinnangu: näiteks eelmisel õppeaastal tunnistati ajalooring TRÜ parimaks humanitaarringiks.

Ajalooringi tööaasta lõpetavad traditsiooniliselt kaks üritust: üliõpilasteadusest kokkuvõtteid tegev ÜTÜ konverents ja populaarne kolme-nelja päeva pikkune õppeekskursioon, mis tänavu juba 20. korda teoks sai. Nendes iga-aastastes võidupüha paiku toimuvates nn. suurekskursioonides on oma osa nii õppe-, teaduslikul kui ka meelelahutuslikul küljel. Tutvutakse Eesti ja naaberalade minevikumälestiste ja tänapäevaga ning saadakse ühtlasi puhkust õppetööst. Senistest kevadekskursioonidest on pooled olnud Eestimaale ja pooled väljapoole, kaugeimad neist Velikije Lukisse. Suurekskursioonide traditsiooni võib pidada ajalooringi üheks paremaks ettevõtmiste sarjaks. Mainimata ei saa jätta ka ajalooringi väikeekskursioone, mis samuti ligi kahe aastakümne vältel on igal sügissemestril toimunud.

Nagu märgitud, pole ajalooringi ekskursioonid sugugi ainult meelelahutuslikud. Läbikäidavate paikade kohta lisavad bussimikrofoni kaudu teadmisi eelnevalt jagatud ja ettevalmistatud teemadel ettekanded. Neid võib põhjalikkuse ja töö mahu poolest mõnikord isegi väikese kursusetööga kõrvutada. Väga heade ettekannete poolest tuleks ringi praegusest vilistlaskonnast esile tõsta Jaak Naberit, Jaak Kangilaskit, Kaur Alttoad, Anne Kurepalu ja Jüri Kivimäed.

Vaadates tagasi läbikäidud teele, avaldab ajalooring sügavat tänu kõigile ringi juhendanud õppejõududele, eriti aga professoritele Sulev Vahtrele ja Helmut Piirimäele ning kõigile neile ringi aktivistidele, kelle abil on möödunud 35 aasta jooksul töö edukalt tänase päevani kulgenud. Loodame, et ajalooring ka oma edaspidises tegevuses juhindub headest traditsioonidest ning lisab neile üht-teist uut.

HEIKI VALK,
ajaloo III kursus

Tartu on kõigepealt kultuurikeskus

Viimase kahekümne aasta jooksul on ülikooli väljaehitamise plaane palju arutatud. Kuuekümnendail aastail taheti ülikooli paigutada linna taha Soinastesse, seitsmekümnendail aastail oli kavatsus ta üle viia Supilinna soo peale. Mõlemad plaanid on jäänud plaanideks ning ülikooli suuremaid hooned on kõigele vaatamata ehitatud kesklinna: uued ühiselamud, füüsikakorpus, raamatukoguhoone, ehitatav kehakultuurihall. Tõsi, arstiteaduskond koondub osaliselt Maarjamõisa, mis on arusaadav, sest Tartu meditsiinikeskus tuleb sinna. Majandusteaduskonna hoone pole päris ülikooli hoone. Uued ehitused ülikooli vajadusteks planeeritakse olemasolevate juurde vabadele aladele (füüsikahoone, keemiahoone). Nii et ülikooli põhiosa oli, on ja jääb kesklinna piiridesse. See on ka loomulik, sest Tartu on eelkõige hariduse, kultuuri ja teaduse linn ning see annab talle ilme. Eeltoodust järgneb, et haridus- ja teadusasutuste asukoha ja ehituse planeerimine on linnaplaneerijate üheks tähtsamaks probleemiks. Ohulosside perioodidel on ülikool ilma jäänud mitmetest sobivatest aladest linna keskel. Kas oma süü tõttu või muudel põhjustel, see pole enam oluline. On selge ja oluline, et ülikool põhilises osas kesklinnast kuhugi mujale ei lähe ja et tema edasiarendamise huvides on vaja hooneid juurde ehitada. Seega ei saa kesklinna hoonestust planeerides ülikooli huvisid arvestamata jätta. Pole mõtet ütlustel, et ülikool on ise maha maganud, ülikool on ise süüdi jne. Ülikooliga tuleb lihtsalt arvestada. Seda on linnaplaneerijad muidugi ka teinud, aga ...

Ja nüüd ilmneb üks linnaplaneerijate hämmastav kavatsus. Nimelt tahetakse uue raamatukogu vahetusse lähedusse ehitada hotell!! Ehitada just sinna, kuhu sobiks mõni ülikooli hoone, olgu siis humanitaarteadlastele või kellelegi teisele. Kui sellele alale üldse midagi ehitada, siis küll ainult ülikooli jaoks, sest mis oleks veel otstarbekohasem.

Hotelli vajaduses keegi muidugi ei kahtle, aga siin tuleks asja kaaluda ka ülikoolipoolsest seisukohast. Nähtavasti pole hotelliehitusentusiastid niisugusele lihtsale mõttele veel tulnud. Asja eetilist ja kultuurilist külge on juba piisavalt puudutatud, siin jääb üle avaldada ainult tunnustust neile, kes aru saavad, mis kokku sobib ja milline variant on lihtsalt nõme... ja seda välja ütelda julgevad.

TULLIO ILOMETS

Olümpiaad ...

(Algus 2. lk.)

Pedagoogikas olid parimad L. Kotkas ja T. Talimäe defektoloogia II kursuselt.

«Kehakultuuri bioloogilised alused». Sellise ainenimetuse all võistles 98 kehakultuuriüliõpilast. Tublimaiks tunnistati A. Zõkov ja G. Tõnning III kursuselt.

Teoreetilises mehaanikas proovis jõudu 104 üliõpilast. Võitjateks tulid A. Pištšev ja D. Feklistov füüsika II kursuselt. Kolm füüsika-keemiateaduskonna üliõpilast osutusid võitjateks kahel erialal. Need on O. Kuningas ja A. Kalda füüsika I kursuselt ning U. Hütt keemia II kursuselt. Kahel erialal esinesid veel hästi J. Tekko (rak. mat. III k.) ja T. Help (eesti fil. II k.).

Suur aitäh organiseerimiskomisjonile ja kõigile osavõtjatele. Ootame järgmisel aastal vähemalt sama aktiivset osavõttu ja loodame, et kursuste komsomolibürood innustavad edaspidi massilisemat osavõttu.

ÜLLE LEPP ja
organiseerimiskomisjoni nimel
JÜRI KÄRNER

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 560. Спорт учащейся молодежи. Труды по физической культуре. Tartu 1981, 500 экз., 176 c., 1 руб. 40 коп.

Справочник для поступающих в Тартуский государственный университет в 1981 году. Tartu 1981, 500 кз., 116 c., 20 коп.

Praktikum po fiziologii U. Retseptsija. Tsentralnaja nervnaja sistema. Fiziologija vysshei nervnoi dejatelnosti. Tartu 1981, 1000 экз., 68 c., 10 коп.

B. Raudsepp. Prikladnaja finansologija. (Problemy sintesa i upravlenija na primere finansov stroitelstva). Таллин 1981, 500 экз., 204 c., 75 коп.

Teatmik 1981. aastal Tartu Riiklikku Ülikooli astujaile. Tartu 1981, 2000 eks., 168 lk., 30 kop.

Eesti keele lugemik vene filoloogidele I. Teine trükk. Tartu 1981, 200 eks., 88 lk., 15 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele I. 1. vihik. Nellas trükk. Tartu 1981, 200 eks., 88 lk. 15 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele I. 2. vihik. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1981, 200 eks., 116 lk., 20 kop.

Eesti keele tekste ja harjutusi vene üliõpilastele III. 1. vihik. Teine trükk. Tartu 1981, 200 eks., 92 lk., 15 kop.

V. Põkk. Üldine ortopeediline kipsitehnika. Tartu 1981, 1000 eks., 56 lk., 10 kop.

Praktilisi töid üldisest keemiast. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1981, 1100 eks., 88 lk., 15 kop.

Harjutus orgaanilises keemias. Tartu 1981, 500 eks., 136 lk., 25 kop.

Abimaterjale kvalitatiivse keemilise analüüsi praktikumideks. Tartu 1981, 500 eks., 64 lk., 10 kop.

F. Sauks. Kapitaalmahutuste plaanimine ja finantseerimine kaubanduses. Õppevahend majandusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 400 eks., 56 lk., 10 kop.

Exercises in translation, and Revised Edition. Tartu 1981, 300 eks., 64 lk., 10 kop.

Seminars in style. U. Lehtsalu, G. Liiv, O. Mutt. Tartu 1981, 500 eks., 148 lk., 25 kop.

Keemiaülesandeid TRÜ-sse astujaile. Tartu 1981, 1000 eks., 16 lk., 5 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 561. Минералогия коренных пород. Труды по геологии IX. Тарту 1981, 300 экз., 96 с., 80 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 562. Функционирование эндокринных желез и механизм действия гормонов при мышечной деятельности. Эндокринные механизмы регуляции приспособления организма к мышечной деятельности X. Тарту 1981, 500 экз., 148 с., 1 руб. 20 коп.

Практические работы по физике полупроводников. Тарту 1981, 48 с., 400 экз., 10 коп.

Sissejuhatus operatiivkirurgiasse. K. Tammera. Tartu 1981, 1000 eks., 28 lk., 5 kop.

Elekterravi. L. Luts. Tartu 1981, 800 eks, 96 lk., 20 kop.

Jüri Lembra. Kvantmehhaanika füüsikalised alused. Tartu 1981, 500 eks., 124 lk., 25 kop.

PANE TÄHELE

Venia legendi

Anorgaanilise keemia kateedri dots. kt. **Heldur Keisi** loeng «Elektrokeemilise kineetika meetodid» toimub esmaspäeval, 22. juunil kell 14 keemiahoone auditooriumis 113.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan

* *

AMETIÜHINGUKOMITEE TEATAB

Ametiühingukomiteest võib veel saada III kvartali puhkekodu- ja sanatooriumituusikuid.

Lõpuaktused

Õigust.	22. juunil kl. 12.
Füüsika-keemiat.	23. juunil kl. 11.
Biol.-geograafiat.	23. juunil kl. 14.
Majandust.	24. juunil kl. 12.
Ajaloot.	25. juunil kl. 12.
Matemaatikat.	26. juunil kl. 14.
Kehakultuurlt.	27. juunil kl. 11.
Filoloogiat.	27. juunil kl. 14.
Arstit.	30. juunil kl. 11.

Mälestame leinas kallist sõpra ja kursusekaaslast

VELJO KOKKA

ning jagame kaastunnet omastega

Matemaatikateaduskonna II kursus ja õppejõud

NB!

Järgmine, ühtlasi semestri viimane ajaleht (lõpetajate erinumber) ilmub reedel, 26. juunil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» **Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1979. MB-05602.**

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

DIPLOMI-NÄDAL

Esmaspäeval alustasid juristid. Lõpuaktusel anti diplom 113 värskele lõpetajale, neist 12 pälvisid kiitusega diplomi. Lõpetanute hulgas oli ka meie komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren.

Diplominädal jätkub. Homme on filoloogide ja kehakultuurlaste lõpupäev, esmaspäeval panevad aktustele punkti arstid.

Ülikooliaeg saab läbi. HEAD TEED!

Ajaloo-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Defektoloogiaosakond

Arrak, Anne
Ennomäe, Merike — kiitusega
Hallik, Ilme
Hänni, Sirje
Kirt, Eve-Mall
Kivirand, Tiina
Laas, Ene
Makkar, Kaia
Miilen, Katrin
Part, Aivar
Part, Ingrid
Pilli, Liidia
Porri, Aime
Tõns, Mare
Türbsal, Liivi

Psühholoogiaosakond

Abner, Karin
Arva, Merike
Ints, Harri
Kalamees, Kalle
Kuivits, Merike
Kurm, Ene
Laido, Heili
Meltsas, Marika
Naruskberg, Sinne
Podar, Iris
Rannu, Milvi
Raudsepp, Maaris
Rebane, Siiri
Rubinstein, Ruth
Sareal, Tõnis
Seppel, Eda
Seppel, Urmas
Tekko, Helgi
Tobro, Talvi
Tuvikene, Tiina
Varend, Silvi
Vatsar, Eldur

Ajaloo-osakond

Ahuna, Heli
Ahuna, Kaupo
Ala, Anne
Aus, Kai
Green, Anne
Heinaste, Heli — kiitusega
Jaksi, Mall
Kravik, Toomas
Kukk, Õnnela
Lang, Merike
Lang, Valter
Liitoja, Ülle
Luts, Tiit
Luuk, Tiia
Länts, Karin
Mahoni, Anne — kiitusega
Niilus, Peep
Rembel, Anne
Siiroja, Mart
Sutt, Maie
Truuvert, Milvi
Usai, Urmas
Vent, Merike

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Abileid, Leili
Aitaja, Jaan
Bõkov, Jevgeni
Jaaksoo, Mare
Jatruševa, Lilian
Kaništšev, Viktor
Karis, Sirje
Kimm, Marin
Kiršankov, Leonid
Lani, Viivi
Ligi, Priit — kiitusega
Maasikas, Anne
Mang, Ülla
Mulla, Dagmar
Oks, Eha
Pantalon, Jaan
Piirsalu, Ants
Reinola, Siiri
Rääsk, Ellen
Sinkel, Urmas
Tamm, Aire
Tuubel, Virve

Defektoloogiaosakond

Eino, Heli
Hindreks, Malle
Jürgenson, Edith
Klein, Helgi
Kuivalainen, Sirje
Leemets, Linda
Martinson, Leili
Meetua, Reet
Michelson, Senta
Michelson, Udo
Männik, Tiia
Paidra, Tiiu
Pekki, Aime
Pille, Niina
Saar, Aida
Sadam, Peeter
Zäuram, Riina
Tõnisson, Laine
Ubakivi, Tiia
Vasamäe, Kai
Ventsel, Marika
Verevsoo, Silja

Psühholoogiaosakond

Sotsiaalpsühholoogia eriala:

Alla, Eha
Bleive, Rein-Mihhail
Heinla, Eda
Ilm, Uno
Karu, Palmi
Koppel, Laine
Kuldma, Kaarel
Linnas, Reet
Maripuu, Elgi
Mast, Urmas
Muldme, Reet
Nitsar, Linda
Nurk, Sirje
Nõmmik, Luule — kiitusega
Olvi, Toivo
Paabo, Lii
Salum, Maie
Suurväli, Mari
Sokman, Vladimir
Umda, Aili
Varula, Aime
Veisson, Marika
Vingel, Roomet
Virk, Marje

Tööstuspsühholoogia eriala:

Alliksaar, Enno
Hallop, Pille
Jedomskihh, Jelena
Kaur, Maret
Kurepalu, Kalju
Kutšer, Mihhail
Loit, Elmu
Lääne, Mäidu
Nõmmik, Jaan
Petti, Kalev
Rebane, Katrin
Sarnet, Väino
Varep, Rein
Vask, Anne
Veraksitš, Irene

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Aarma, Thea
Alvere, Merike
Amjärv, Ilmar
Aru, Ly
Aus, Ain
Ausmees, Jüri
Eelmäe, Reet
Esko, Auli
Ester, Enna
Gustavson, Lauri
Hanimägi, Katrin
Jakimenko, Jelena-Maria
Jents, Riina
Johanson, Merike
Jurss, Villu
Jänes, Virge — kiitusega
Kadastik, Ülle
Kalbe, Irja
Karro, Helle
Kerner, Üllar

(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1267) Reedel, 26. juunil 1981 XXXIII aastakäik

Kontrollaksemplar

Arsti-teaduskond

(Algus 1. lk.)

Kolts, Ivo
Kuhi, Lea
Kull, Ingrid
Kull, Mart
Kuldsaar, Goar
Kurvits, Epp
Kuusik, Aivar
Kuusik, Irja
Kuusik, Marju
Kõiv, Sirje
Kütner, Riina
Kütner, Tiit
Laanamäe, Hindrek
Laasik, Reet
Laineste, Carmen
Lipmann, Eha
Lall, Mare
Lauter, Kaie
Lepik, Marge
Lieberg, Sirje
Linntam, Sirje
Lipstok, Tiiu
Litter, Galina
Loogna, Imbrit
Lukas, Silja
Lust, Peeter
Lüdimois, Matti
Lüdimois, Siiri
Madisson, Reet
Metsallik, Leila
Mihkelsoo, Margus
— kiitusega
Murumets, Heli
Mõtsnik, Anu
Nedelko, Sirje
Niibo, Riina
Normak, Mare
Paist, Heli
Pallav, Valdeko
Pauklin, Kaja
Pauklin, Meelis
Pihlak, Rita
Piho, Ene
Pruler, Jaan
Puhasmägi, Sirje
Pukka, Maarika
Reinmets, Sirje
Ritso, Lidia
Rosenthal, Svea — kiitusega
Rämson, Riina
Rändvee, Heikki
Räni, Riina
Saks, Tiia
Salupere, Riina — kiitusega
Siigur, Ingrid
Siigur, Urmas — kiitusega
Solbaja, Marje
Soova, Mare
Steinberg, Madis
Sõmer, Ülo
Tago, Heidi
Tamm, Reet
Teder, Kaja
Teder, Tiina
Tihhomirova, Galina
Tiidla, Urve
Tiisma, Virge
Tommer, Inga
Tuttelberg, Katrin
Urberg, Karl
Varik, Pille
Veeber, Heli
Veeber, Tiit
Veldi, Marlit
Vibur, Allan
Viitas, Liina
Vingel, Mare
Vinkel, Krista
Voitk, Tiiu
Voll, Aira — kiitusega
Väli, Helve
Väli, Sille
Väljaots, Reet

(vene õppekeelega)

Andronnikova, Tamara
Arbuzov, Valeri — kiitusega
Baranovskaja, Olga
Cepili, Galina
Cepili, Natalja
Djumina, Olga
Gorelašvili, Gennadi
Feldman, Regina
Karhu, Olga
Konovalova, Jelena
— kiitusega
Košelev, Aleksander
Kravtšenko, Veera
Kurdgelia, Givi
Lakatoš, Tivodar
Loboda, Natalja
Malinovski, Aleksander
Melnitšuk, Valentina
Sungalovskaja, Marina
— kiitusega
Tsvang, Lilia
Voskanjan, Vladimir
Voskanjan, Ljudmilla
Pahhomova, Tatjana
Pankova, Olga
Preobraženskaja, Anna
— kiitusega
Proškina, Svetlana
Ragulja, Olga
Tiisler, Liilia — kiitusega
Timošenko, Larissa
Trofimova, Natalja

Pediaatriaosakond

Beilmann, Anneli
Hanson, Lia
Julge, Kaja
Kalmet, Tiiu
Kangro, Anu — kiitusega
Kull, Maarika
Kõdar, Marko
Lõo, Imbi
Lõoke, Reet
Olesk, Aime
Põldroo, Kaja
Reinberg, Sirje
Roosimägi, Tiina
Serahnova, Zinaida
Tagen, Mari
Taruste, Auri
Topnik, Aade
Trumm, Anne
Ustav, Signe
Vassiljeva, Niina
Toomsalu, Hipp

Stomatoloogiaosakond

Anter, Maire
Eerma, Anne — kiitusega
Hansar, Helgi — kiitusega
Jänes, Merle
Leppikson, Ludmilla
Lestmann, Ülle
Linnamägi, Virgi
Lust, Heli
Maidlas, Piret
Paal, Raili
Puusepp, Imbi
Puusepp, Sirje
Pärnapuu, Reet
Randver, Piret
Roop, Karin
Seedre, Merle
Siht, Saale
Tartes, Thea
Uba, Heli

Farmaatsiaosakond

Enn, Mare
Grossberg, Heli
Ilves, Maret
Järve, Ene
Klaar, Luule
Kull, Katrin
Loorits, Ruti
Luhtmaa, Kaja
Luuri, Anne
Meos, Andres
Mäe, Inge
Mäe, Andres
Määrmann, Malle
Oja, Urve
Paaver, Urve
Palusalu, Reet — kiitusega
Pors, Taimi
Puusalu, Märt
Raamets, Eve
Roosi, Meeli
Sahk, Vapu
Tammekänd, Tila
Viira, Signe — kiitusega

Spordimeditsiini-osakond

Baguzite, Birute
Brežinska, Ilze
Buslajeva, Olga
Buslajev, Viktor
Cirulis, Aldis
Jakobson, Maie
Kajumov, Sergei
Kekštas, Gintautas
Kolesnikov, Jüri
Kusnetski, Mark
Lan, Veera
Makstenieks, Gatis
Omeltšenko, Sergei
Pakina, Natalja
Pavlov, Aleksander
Savka, Jaroslav
Zirel, Ülo
Timofejeva, Ljudmilla
Tutubalin, Aleksander
Uustulnd, Meelis
Vahtra, Tamara

(kõrgharidusega alustanute grupp)

Abarbartsuk, Boris
— kiitusega
Ajapova, Svetlana
Bakuradze, Teimuras
Hatsijan, Oganes
Istsenko, Aleksander
Kotina, Aleksandra
Konoplenko, Larissa
Kotin, Boris
Kripakov, Vassili
Malii, Aleksander
Puskarjov, Aleksander
Putkaradze, Gennadi
Sadõkova, Rasida
Sestakova, Svetlana
Smirnova, Sanija
Sofilkanits, Vassili
— kiitusega
Sojuzova, Olga
Tsepurko, Svetlana
Trõnkina, Olga

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Bioloogiaosakond

Abakumova, Maria
Aluoja, Kaarel
Arumäe, Tiiu
Bergmann, Epp
Gross, Riho
Ilves, Heini
Järvalt, Ain
Järvalt, Helle
Kalatšjan, Sirje
Kangur, Erika
Kiili, Jaanus — kiitusega
Kilk, Maris
Kull, Tiiu
Kunberg, Eha
Kunberg, Veikko — kiitusega
Lankov, Ain
Leito, Aivar
Ling, Peeter
Liidja, Maret
Loolaid, Kersti
Mehikas, Tiina
Miggur, Marica-Maris
Norvik, Mari-Liis
Nõges, Tiina — kiitusega
Nõmmsalu, Tiina
Näär, Katrin
Palmpuu, Elle
Palumets, Anne — kiitusega
Palumets, Jaak
Pors, Anne
Pors, Taisi
Püü, Ülle
Raukas, Elve
Rämma, Heikko
Rüütel, Sirje
Zobel, Rita
Sellin, Arne — kiitusega
Sööt, Riina
Talvik, Heli
Tiidemaa, Anu
Tuulik, Taavi
Vardja, Kersti
Vernik, Maarja
Volkova, Inna — kiitusega
Õrd, Tõnis

Geograafiaosakond

Allikof, Raivo
Anton, Ülle
Bachmann, Heldi
Bauert, Garmen
Hang, Tiit
Heinsalu, Alo
Kallavus, Anu
Kersna, Ans
Kimmel, Kai
Kivimägi, Ingrit
Kõivo, Liia
Kärson, Jaak
Kärson, Külli
Laine, Eha
Leek, Marit
Leib, Lilian
Liiber, Ülle — kiitusega
Liiv, Malle
Liiv, Villu
Luigas, Eike
Maiste, Liidia
Markov, Raivo
Meeme, Liisi
Palts, Merike
Ritson, Kaja
Roosve, Rait
Rull, Kaie
Seljama, Siiri — kiitusega
Sildoja, Ene
Sepp, Paul
Takkis, Aime
Takkis, Toomas
Vanamölder, Aet

Geoloogiaosakond

Erg, Katrin
Halliste, Andres
Kajak, Maare
Kõnd, Ene
Leinsalu, Tiit
Rass, Varmo
Rass, Vilja
Reima, Lydia
Saarmäe, Virve
Salu, Mati
Sokman, Kalmer
Vardja, Peeter

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Arst, Anita
Halling, Anne — kiitusega
Jaska, Maia
Kessel, Tiia
Kessel, Tiit
Kuusmaa, Margarita
Klaas, Birute — kiitusega
Lepajõe, Kersti
Liik, Mirjam
Mihkels, Andres — kiitusega
Mihkels, Ia
Nukka, Tiia
Pung, Tiina
Priks, Sirje
Raave, Heli
Seppet, Anita — kiitusega
Simmermann, Eda-Kai
Tammo, Eha
Toots, Ülle
Uibo, Meeli
Uukkivi, Viia
Vassilko, Helgi
Voltri, Riina

Žurnalistikaosakond

Berends, Erki
Hellerma, Kärt
Jõgi, Aime
Jõgi, Priit
Kivimägi, Silvia
Lepik, Kai
Lott, Raivo
Muldma, Krista — kiitusega
Määrits, Mati
Nuiamäe, Aune
Rannamäe, Aarne
Raud, Koit
Saks, Katrin
Salong, Heli
Sääsk, Ilona
Teppo, Mare
Vapper, Mae

Vene keele ja kirjanduse osakond

Aleksejeva, Niina
Anušova, Lia
Anvelt, Ülle
Avramenko, Tatjana
Botšarova, Marianna
Bulkina, Marina
Dotsenko, Sergei
Elmik, Aili
Govelko, Larissa
Haabmets, Natalia — kiitusega
Ignatova, Svetlana
Kornejeva, Marina
Krivoguzova, Iraida
Kruut, Tatjana
Kukk, Helle
Kuzenina, Ljudmila
Lillemaa, Olga
Lipping, Silja
Loo, Ria
Lõiv, Ellen
Malõševa, Jelena
Nemirovski, Igor
Nervenen, Maili
Podleskaja, Ljudmila
Pügi, Olga
Rahkema, Mare
Rudnev, Vadim
Zagorskaja, Svetlana
Žurjari-Ossipov, Igor
Valiuliene, Maila

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Jaaniste, Virge
Kaasik, Helve
Kadanik, Eve — kiitusega
Kaldmets, Merike
Kirpu, Irma
Korpen, Pille
Kuura, Meeli
Kulvere, Ene
Kruuse, Dea
Lillelaid, Sirje
Martma, Tiiu
Medvedeva, Maria
Nurm, Tiina
Paloots, Pille
Peterson, Tiina — kiitusega
Poola, Karin
Pugats, Päärn
Rentel, Silvia
Šmeidt, Anu
Teeäär, Dagmar
Tiiman, Tiina

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Aaren, Epp
Kann, Külli
Kinsigo, Liis
Kivisalu, Sirli
Lundberg, Maritte
Maarend, Kaja
Mark, Ene
Matto, Mall
Mets, Merje
Sarv, Jaanika
Suija, Tiina
Türk, Piret
Valma, Astrid
Vood, Ela

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Adrat, Maire
Altsoo, Mart
Etti, Ellen
Illust, Renita
Kase, Tiina
Kiipus, Merike
Laurisson, Reet
Ligi, Anne
Maiberg, Tiina
Mets, Kai
Oja, Mall
Pariis, Tiiu
Poldre, Annika
Põld, Tiiu
Rand, Silja
Roosvald, Anne
Seppel, Katrin — kiitusega
Talisaar, Helle
Vahter, Madean
Veinmann, Urve

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Koppel, Inge
Lapp, Mare
Ojang, Maire
Pihlakas, Urve
Põldroos, Meeli
Sapožnina, Rita
Saul, Kaire
Sutt, Ülle
Sõmer, Reet
Valge, Astrid
Vassenin, Katre

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Hiiemäe, Mari
Kanivets, Stanislav
Kool, Krista
Leemet, Evi
Markus, Kaja
Mölder, Koida
Riive, Ene
Sõrmus, Anti

Vene keele ja kirjanduse osakond

Konno, Svetlana
Miheikina, Tamara
Ohakas, Jelena
Petuhhova, Marina
Sinibe, Imbi
Vašanova, Ljudmila

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

Ader, Uuno
Einasto, Maret — kiitusega
Eisler, Arnold
Graf, Rein
Hansen, Kalle
Jaanimäe, Hannes
Jaaniso, Raivo
Järvmägi, Madis
Kalda, Kalle
Karist, Arvo
Kasak, Enn
Kikas, Arvo — kiitusega
Krustok, Jüri
Kukemelk, Hasso — kiitusega
Kuperjanov, Andres
Mets, Ülo
Nagel, Urmas
Paiste, Raivo
Pool, Väino
Pärtlas, Jaanus
Rebane, Aleksander — kiitusega
Rebane, Riho
Sork, Eeve
Särev, Ilmar

(vene õppekeelega)

Aizengendler, Mark
Blumberg, Girš — kiitusega
Davõdenko, Vladimir
Dolindo, Ivan — kiitusega
Gitelman, Igor
Ivanov, Gennadi
Korsmik, Natalia
Korsmik, Viktor
Lebedeva, Svetlana
Lebedev, Jevgeni
Leibovitš, Mark
Ložkin, Sergei
Lutsjuk, Aleksandr
Mironov, Vladimir — kiitusega
Nagirnõi, Vitali
Nemirovski, Aleksandr
Prištšemihhina, Jelena
Savtšuk, Iriina
Temmo, Aleksandr
Tretjakova, Eleonora
Tsarenko, Sergei
Udovenko, Igor
Voitovitš, Viktor

Keemiaosakond

Aigro, Alli
Andresen, Inge
Aunaste, Tiit
Brõtškina, Valentina
Fjodorova, Olga
Gutmann, Tiiu — kiitusega
Ilomets, Indrek
Ilomets, Riina
Jakob, Ene
Kaasik, Arvo
Kaasik, Helgi
Kondratjeva, Alla
Koppas, Peeter — kiitusega
Kuusemaa, Tiit
Käsper, Eha
Külm, Alar
Langel, Ain
Matsur, Tiina
Närep, Madis
Paaver, Jaan
Parmas, Ivo
Pärismaa, Rein
Raadus, Riina
Raamets, Ants
Sammelselg, Kersti
Skromul, Alla
Žurakova, Inna
Tamm, Veiko — kiitusega
Tiideberg, Malle
Tšabdarova, Raissa
Valgus, Enn
Vapper, Malle
Õunapuu, Ain

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Arov, Ilmar
Arov, Signe
Arund, Sulev
Engels, Tatjana
Freimuth, Anne
Hanvere, Marian
Hein, Aldo
Jõesalu, Tõnu
Jõgis, Mati
Järvelaid, Mari — kiitusega
Kaasik, Riina
Kaljo, Tiina
Kannela, Benno
Kannes, Jaan
Karpats, Arvi
Kert, Johannes
Kikas, Peeter
Kinko, Gennadi
Kirss, Andres
Kukermaa, Virve
Kukk, Ille
Lani, Ivo
Leisson, Anne
Lepp, Jüri
Liik, Anu
Lindvere, Andres
Lust, Eve
Lust, Tõnu
Martin, Ülle
Masik, Mailis
Metsatalu, Vahur
Neissaar, Jüri
Organov, Gennadi
Paavo, Matti
Pars, Maret
Pattak, Arvo
Pedaja, Rein
Platais, Aleksander
Põhjala, Andres
Rattasepp, Avo
Rogenbaum, Andrus
Rogenbaum, Ene
Roost, Ain
Russak, Paavo
Ruuda, Georg
Ruuda, Vilja
Rõõmus, Raul
Seli, Neinar
Suursaar, Rita
Tõnisson, Meelis
Vaiksaar, Mart
Vaiksaar, Pille
Vals, Aare
Veeroja, Urmas
Vigel, Eduard
Viik, Ene
Vooglaid, Kai

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Allikvee, Heini
Anderson, Kaie
Israel, Helve
Kadajane, Agu
Kadtsenko, Viktor
Kuusk, Tiit
Lukk, Tiina
Muhanov, Anatoli
Nevvonen, Lilja
Paulberg, Ello
Parik, Ahti
Pennert, Vladimir
Reisberg, Aldo
Redpap, Vladimir
Raja, Elve
Sonn, Ville
Vaik, Ludmilla
Vaik, Roman
Värton, Saima

Majandus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala:

Gross, Laie-Helje
Hanson, Margus
Martinson, Olev
Menning, Marianne
Osolit, Liivi
Paju, Tiit
Pajula, Riho
Pajuste, Pärja
Puustusmaa, Margus
Pärn, Imbi
Rebane, Raivo
Reimand, Urmas
Ruusmaa, Kaja
Saia, Kalju
Salumaa, Heli
Suuster, Sirje
Toomasson, Anu
Tutt, Külli
Vaaks, Ülle
Virkebau, Meelis

(vene õppekeelega)

Bajerbah, Svetlana
Bazarova, Jelena
Bezuglova, Natalja
Djagileva, Galina
Fedortšenko, Alevtina
Iltšenko, Valentina
Korobova, Natalja
Klimova, Valentina
Kuzenkova, Marina
Luppa, Antonina
Makarova, Natalja
Novak, Vladimir
Pavlova, Jelena
Polteva, Ljudmilla
Smoljakova, Anna
Solovjova, Svetlana
Surajeva, Irina
Ševtenko, Ljudmilla
Zujeva, Natalia
Tambova, Ljubov
Tarassova, Olga
Vassiljev, Vjatšeslav

Majandusküberneetika eriala:

Haldma, Toomas — kiitusega
Kahro, Vello
Kaldam, Ene
Kallas, Sirje
Kreivenaite, Gražina
Kuusik, Tiit — kiitusega
Lainemäe, Kalmer
Luih, Margus
Matrohhina, Anne-Mari — kiitusega
Metsar, Mari
Milder, Meelis
Peterson, Tiia
Pihkva, Helve
Purga, Ülle — kiitusega
Sarv, Haljand
Savisto, Avo
Soots, Urmas
Spiegel, Eda
Sõster, Lea
Tomusk, Riina
Vainomaa, Vilvi
Vares, Maret
Urva, Tiit

Toidukaubatundmise eriala:

Adosson, Liia
Asi, Inge
Kivi, Ülle
Kuusk, Eve
Lepasalu, Vilja — kiitusega
Murutalu, Katrin
Mägi, Inge
Piik, Mare
Pärnapuu, Pille
Rohumaa, Eve
Saarepere, Merle
Selter, Lille
Tamme, Tiina
Õunapuu, Sirje

Tööstuskaubatundmise eriala:

Heinmaa, Esta
Juursalu, Elo
Lepik, Elle
Leppik, Tiina — kiitusega
Matsin, Sirje
Noormets, Klavdia
Nõu, Külli
Plaan, Marje
Pullonen, Milvi
Roos, Ülli
Rootslane, Ester — kiitusega
Talihärm, Merle
Treial, Virve
Verev, Heli

Kaubandusökonoomika eriala:

Ihoma, Eve — kiitusega
Ipits, Veljo — kiitusega
Kalk, Irina
Kaur, Aavo
Kesselmann, Vambola
Korrol, Heli
Kallakas, Virge
Kull, Anu
Kurm, Pille
Lember, Merike
Lõhmus, Mare
Lõhmus, Ülle
Mannov, Ene
Maripuu, Kai
Mets, Marje
Pettai, Tiiu
Saareoja, Ene
Sai, Marina
Sarapuu, Ülle
Türk, Aigi
Vall, Lea
Õun, Ülle
Umjärv, Reet

Kaubandusraamatupidamise eriala:

Aab, Ellen
Ant, Maire
Einberg, Leiu
Lihtsa, Epp — kiitusega
Loigom, Kai
Luptova, Tiina
Kivisik, Ene
Muuga, Ere
Nargla, Anu
Palu, Ene
Parras, Marianne
Salum, Meelike
Savisaar, Helve
Siniväli, Elle
Sooäär, Tiia
Tauts, Eve
Tiivoja, Külli
Truumees, Tiiu — kiitusega
Vasli, Milvi
Veidenberg, Kadri
Ärs, Ülle

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala:

Akk, Õie
Eensoo, Siiri
Haak, Marika
Insler, Tiiu
Ispert, Aino
Janter, Margarita
Jenk, Lille
Kaju, Marju
Kolling, Kersti
Kornilova, Jevgenia
Liisväli, Hindrek
Liiving, Kristiina
Luite, Liidia
Lõõndre, Sirje
Must, Ants
Nava, Anne
Pavlova, Niina
Piik, Mai
Põder, Saima
Rajasalu, Eha
Rannaste, Maie
Raudsepp, Helgi
Roos, Maie
Saareleht, Ingrid
Summel, Uudu
Tamm, Kaja
Targamaa, Sirje
Tinits, Aivi
Vilu, Mariina
Vool, Urve
Ühtigi, Aigi
Ärmpalu, Reet

Rahanduse ja krediidi eriala:

Aleksejeva, Ljudmilla
Gontšarova, Nadežda
Gutnik, Natalja
Hagelberg, Maris — kiitusega
Kaevand, Elve
Kapp, Karin
Kägu, Ljudmilla
Laas, Hiie
Loginova, Nonna
Organova, Svetlana
Petrova, Olga
Poddubnaja, Nadežda
Rajaste, Inge
Salumaa, Vaike
Sepping, Uuno
Slabodar, Svetlana
Soomets, Lembit
Sutormina, Jekaterina
Zabalkanskaja, Ljubov
Ude, Enn

Matemaatika-teaduskond

Matemaatika eriala; (kvalifikatsioon: matemaatik, pedagoog)

Abolkaln, Lea
Abramov, Viktor
Afanasjeva, Jelena
Aluoja, Laine
Artma, Õie
Ereline, Jaan
Issak, Helve
Järve, Signe
Kabin, Tatjana
Kallaste, Aida
Kitsik, Aino

Kivi, Ene
Kokk, Katrin — kiitusega
Kopli, Villu
Korm, Maarika — kiitusega
Korsakova, Jelena
Kärbla, Inge
Lindermann, Krista
Loolaid, Ülar
Maripuu, Isabella
Mark, Helle
Olesk, Urve
Pallas, Külli
Paulmann, Urve
Petrova, Galina
Pütsep, Küllike
Püvi, Külli
Raadik, Heli
Rand, Pilvi
Raudsaar, Heli
Reiman, Reet
Salom, Vahur
Sepp, Reet
Sepp, Toomas
Siim, Mare
Siim, Mati
Silk, Arvet
Simm, Juta
Simm, Maret
Soon, Krista
Tambur, Tõnu
Tell, Anne
Toode, Tea
Tooming, Andres-Aare — kiitusega
Trussova, Galina
Tõnnson, Tiina
Uibo, Tiiu
Viigi, Aita

Rakendusmatemaatika eriala; (kvalifikatsioon: matemaatik)

Abramova, Elle
Kalma, Ülle
Kanepi, Erika
Käärmann, Marju
Lang, Mait
Leisner, Toivo
Lukk, Ivika
Lumeste, Ago
Lõbu, Peep
Metsmaa, Toomas — kiitusega
Mikko, Aivar
Salupere, Andrus
Tammeraid, Juhan
Urva, Astrit
Vaab, Riho
Veelmaa, Astra

(vene õppekeelega)

Aronov, Semjon
Baum, Alevtina
Bžitskaja, Jelena
Fefelin, Nikolai
Gorbenko, Alla
Gorjatšev, Valeri — kiitusega
Haikara, Anneli
Hartõkainen, Viktor
Igonina, Larissa
Kannula, Maie
Koleda, Ljudmilla
Maier, Natalja
Olikainen, Ljudmila
Ozerova, Jelena
Prilutski, Juri
Retškalova, Irina
Suprunova, Irina
Šokel, Tatjana
Tokareva, Irina
Usvjat, Juri
Vaisman, Jefim — kiitusega
Volodina, Anna

TULLIO ILOMETS 60

Ei või olla!

Olgu kalendrite ja kronomeetritega kuidas on, aga selle mehe hinge aeg ei uurista.

Seda aega on aga, tõsilugu, omajagu mineviku kirjadesse kantud. Juubilari töö ja tegevuse aega. Kui katsuda meeleheitlikult meenutada Sinu poolt veel muuks otstarbeks kulutatud aega, siis... Tõsi jah, sattusid korraks haiglasse operatsioonile. Ja ju Sa öösiti ikka magad ehk ka. Kuid kõige kindlama peale võib Sind kätte saada orgaanilise keemia kateedrist, kui Sa just parajasti mõne asjatoimetuse pärast mööda ülikooli arvukaid allasutusi ringi ei lippa.

Mainitud kateedri laboritega moodustasid Sa juba ammu ühtse terviku — 1940. aastate lõpust peale, mil Sa ahnelt kasutasid lõpuks avanenud võimalust sünteesida, sünteesida ja veel kord sünteesida. Katsuge mõista, tänapäeva tudengid, mitte õppeplaaniga ettenähtud ränka kohustust, vaid õnnelikku võimalust! Võib-olla on see liiga suur tahtmine, võib-olla tuleb selleks enne aastaid sõduri- ja sõjateid vantsida teadmatuses, kas niisugune võimalus üldse avaneb.

Sa olid TRÜ taasavatud keemiaosakonna esimese lennu liige 1952. aastal ja esimesi õppejõudude uuest põlvkonnast. Kasinalt varustatud laborid, kui optimistlikult väljenduda. Kaasaegse pedagoogilise tegevuse traditsioonide puudumine, uurimistööst rääkimata. Otsast peale alustamine ja põhiline lootus ainult omaenese tööle. Pole kellelegi kaevata, et puudub see või teine, juhendamisest rääkimata.

Jah, nüüd on Su laboratoorium otsast otsani ja põrandast laeni aparaate ja seadmeid täis. Kui kolmkümmend aastat visalt rügada, siis võib endale päris talutavad töötingimused luua. Muidugi mõistes talutavust omamoodi — vahendid tööks on, aga kahekesi korraga nende vahelt läbi ei pääse.

Õpilased. Kes neid kõrvalt lugeda jõuab. Ise Sa muidugi tunned neid kõiki läbi ja lõhki. Üle viiekümne diplomandi on Su käe all sellist meistri poole trüginud. Süntees ja analüüs, maomürkides ja taimedes ja igal pool mujal sisalduvate keeruliste segude klaarimine. 65 teaduslikku artiklit. Oma kandidaadiväitekirja kaitsesid 1964. aastal. Doktoritöid aitad millegipärast rohkem teistel teha.

Ja kes oleks hoolitsenud kateedri ruumide nii vaevaliselt kulgenud remondi ettevõtmise ja lõpuleviimise eest, kui Sa selle nimel oma suvepuhkusi poleks ohverdanud? Pole mõtet rääkida selle kõrval niisugustest pisiseikadest nagu kraanidetorude jooksev remont, tänu millele me siiamaani ära uppunud ei ole.

Igale poole mujale jätkub Sind ka kuhjaga. Me ei tea, kas üldse eksisteeriks ülikooli muuseum ilma Sinuta, kuid keemiat puudutavate eksponaatide osas oleks seal sellisel juhul küll puhas plats. Olnud TRÜ parteikomitee liige, on rahvakontrollis üleülikoolilises ja üleosakonnalises ulatuses, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kolleegiumi liige, TRÜ 350. aastapäeva juubelikomisjoni liige... Stopp! Ajaleheruum pole kummist.

Millist aplausi tekitab alati Su ilmumine tudengite koosviibimiste ruumi! Sinu poolt inspireeritud laborikultus elab tudengite seas põlvest põlve.

Vähem tühje sõnu kasvatustöö teemadel ja rohkem — mida? Kuidas nimetada ühe inimese maagilist mõju teistesse? Kas see ongi tähtis, peaasi, et see olemas on ja vilja kannab.

Niisiis, Sa oled veel noor. Juubel on selles punktis tühipaljas formaalsus ja elu kulgeb tõusvas joones edasi.

Jääb üle soovida kõike seda, mis Sul juba on, ka edaspidiseks — tervist ja jõudu, töö- ja teotahet, entusiasmi ja optimismi, inimlikku lihtsust ja otsekohesust, mis nii nakatavalt mõjutavad kõiki, kes Sinuga kontakteeruvad, ja kui vahetevahel jälle mõni juubel mööda vilksatab, siis ära ennast sellest suurt häirida lase ja jätka vanas vaimus edasi!

VIKTOR PALM

Õnnitlustega ühineb ka lehetoimetus. Meeldivat koostöö jätkumist!

Uudiseid

Mälestati kateedrijuhatajat 100. sünniaastapäeval, vahetati töökogemusi kolleegidega Läti- ja Leedumaalt

Arstiteaduskonna mikrobioloogia kateedri õppejõududele kujunes juunikuu kolmas nädal eriti meeldejäävaks. Piduliku koosolekuga tähistati omaaegse kateedrijuhataja Eesti NSV teenelise teadlase prof. Feliks Lepa 100. sünniaastapäeva 19. juunil Vanemuise 46 suures auditooriumis. Tööpunalipu ordenikandja prof. F. Lepa viljakas õppeteaduslik ja organisatoorne töö avaldus eredalt Nõukogude võimu aastatel. Tema juhendamisel valmis ja kaitsti 19 dissertatsiooni, ta organiseeris Tartus esimese sanitaarepidemioloogiajaama ja oli selle peaarstiks. Prof. F. Lepa arvates sõltub teaduste areng eeskätt noore erialase kaadri ettevalmistusest, samuti teooria seosest praktikaga ja teadlaste erialastest kontaktidest. Otsekui selle mõtte jätkuna viibivad külalistena samal koosolekul kolleegid Lätist ja Leedust. Mikrobioloogia kateedri juhataja prof. A. Lenzner andis informatsiooni kateedri tööst ja perspektiividest. Kahe päeva kestel, mil külalised tutvusid ülikooliga ja linnaga, jätkus töökogemuste vahetamine.

EUGEN TALLMEISTER

NURGAKIVI KKT ÕPPEHOONELE. Eelmisel kolmapäeval Emajõe vasakul kaldal Ujula ja Liiva tänava vahel. Nurgakivi tseremooniast võtsid osa ENSV Ministrite Nõukogu aseesimees Bruno Saul, kõrg- ja keskeriharidusminister Ilmar Nuut, vabariikliku spordikomitee esimees Juhan Unger, plaanikomitee aseesimees Leonhard Tammeväli, linna parteikomitee esimene sekretär Indrek Toome, rektor Arnold Koop, olümpiavõitjad Ilmar Kullam ja Jaak Uudmäe jpt. Tellijad ja ehitajad lubasid anda kogu oma jõu ja hoole, et uus õppehoone valmiks 1. septembriks 1982.

ESIMESED RAAMATUD TEADUSRAAMATUKOGU UUDE HOONESSE jõudsid kohale sel kolmapäeval. Toomel asetati esimesse konteinerisse uue hoone projekt, Vanemuise t. majast järgmistesse konteineritesse arstiteaduse vanem kirjandus. Kolimine on alanud. Selleks kulub ligi 150 tööpäeva.

Õigusteaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aarma, Vahur
Aleksašin, Terje — kiitusega
Amjärv, Ethel
Arrak, Andres
Burmeister, Evi
Eiche, Rein
Grünbaum, Siiri
Iisop, Külli
Ilves, Tiit
Jõerand, Ulvi
Järvelaid, Peeter
Jürioja, Marika — kiitusega
Kadaja, Marika
Kalda, Vilve
Kink, Tiina
Kompus, Tiina
Kukner, Indrek
Kuningas, Heiki
Kure, Enn
Lainemäe, Ene
Lauren, Andrus — kiitusega
Lauren, Juta
Leinjärv, Ines
Ligi, Tõnu
Ligi, Viive
Lulla, Andrus
Luur, Ervin — kiitusega
Luur, Tiina
Mahhov, Ivo
Mahlapuu, Madis
Mark, Mati
Metsoja, Maret
Nuka, Ene
Ots, Harry — kiitusega
Palu, Raivo
Peiel, Jaan
Pelska, Liane
Pulk, Jaan
Päeva, Kadri
Raidla, Heli — kiitusega
Raig, Hillar
Rajavere, Aita — kiitusega
Reidi, Andrus
Roosmaa, Lia — kiitusega
Roostoja, Üllar
Rüütel, Andres
Sikk, Eve
Sillat, Vallo
Sirendi, Ahto
Slutsk, Toomas
Soontak, Liidia
Tali, Anne
Tilts, Tiiu
Tipp, Uko
Torgo, Eha
Vare, Reet — kiitusega
Vetik, Raivo — kiitusega
Viitkar, Ellen — kiitusega

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Andre, Reet
Andrejeva, Nelina
Antsov, Avo
Aru, Tiia
Golt, Linda
Haruoja, Merle
Hiiuväin, Tiiu
Hussar, Ants
Ilula, Tõnu
Jürioja, Ants
Katškovskaja, Julia
Kesküla, Reet
Kohava, Marika
Kontkar, Kaupo
Koppel, Mart
Kuldkepp, Toivo
Kulper, Ivan
Kütt, Küllike
Laurisaar, Koidula
Lehiste, Tiit — kiitusega
Liikvart, Kalle
Lukk, Ilme
Lukk, Maire
Marheleva, Tatjana
Meindok, Rein-Olev
Miilen, Jaan
Mirski, Liis
Moorits, Ants
Mäesepp, Udo
Mölder, Külli
Neiland, Alar
Otsing, Aino
Pars, Siiri
Perova, Galina
Rattasepp, Jaan
Rebane, Ivo-Manfred
Riismandel, Tiit
Rink, Riho
Roomets, Jaan
Roos, Albert
Rähn, Anne
Saidla, Helle-Mai
Salujõe, Ülo
Sammelselg, Guido
Sazanova, Alevtina
Senkel, Mati
Soorsk, Jüri
Tali, Riho
Tamm, Helle
Tiits, Ülle
Timofejeva, Nadežda
Tsefels, Ene
Untera, Endel
Viira, Heete
Vänter, Rein

Piltidel värsked juristid Reet Vare, Enn Kure ja alumisei fotol paremalt vasakule Raivo Vetik, Andrus Lauren, Tõnu Ligi ja Jaan Pulk.

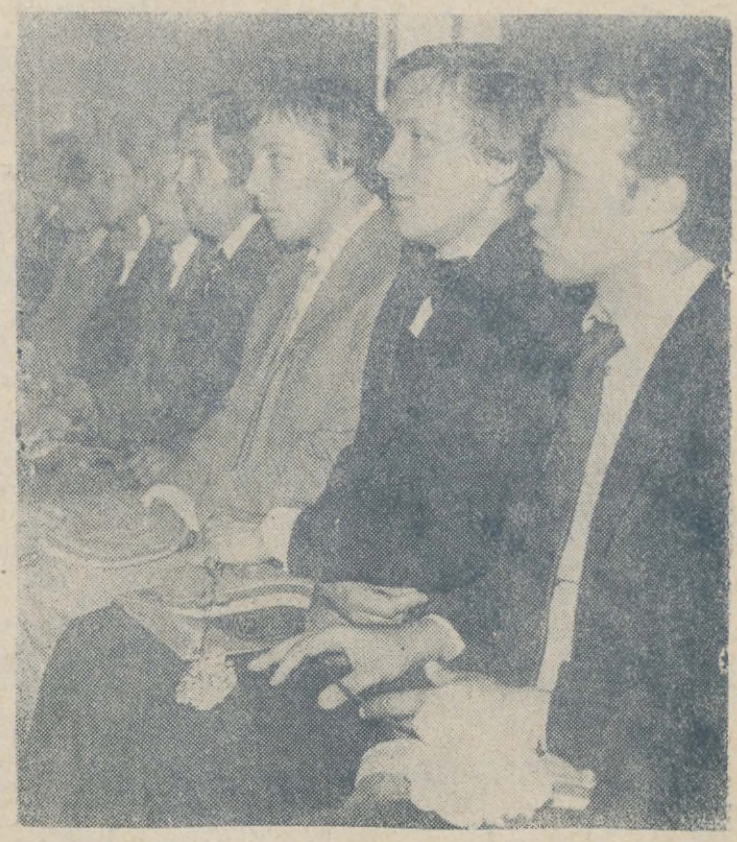

ARVO TENNO fotod

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2106. MB-05646.

«Тарту Рийклин Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

TERE TULEMAST!

Meie taaskohtumise puhul...

... lubatagu kõigepealt soovida teile, lugupeetud kolleegid — õppejõud, üliõpilased, ülikooli töölised ja teenistujad, edu ja õnne algaval õppeaastal!

Ees seisab uus tööaasta. Ta on järjeks juba sadadele ülikooli ajaloos olnutele, neile, mis on loonud ülikooli selliseks, nagu me teame, tunneme ja armastame teda täna. Viimane õppeaasta oli oma tähenduselt eriline kogu meie rahvale ja ülikoolile. Sellesse langes NLKP XXVI kongressi töö, mille otsused ja rajajooned määravad ka kõrghariduse arengu avarad perspektiivid eelolevaks viisaastakuks ja aastakümneks, seavad tõsised ja tähtsad ülesanded meie kõigi ette. Lähtudes kongressi otsustest kavandasid TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee oma ühiskoosolekul konkreetsed plaanid nende elluviimiseks.

● **Üldiselt võib öelda, et möödunud õppeaasta tõi mõndagi rõõmustavat. Tegevus meie põhivaldkondades — õppe-kasvatus- ja teadustöös — kulges rahuldavalt.** Vabariigi rahvamajandus, koolid, teadus- ja kultuuriasutused täienesid ühtekokku enam kui 1100 noore ülikooli lõpetanud spetsialistiga, kellest 82-le parimale anti punasekaaneline diplom *cum laude*. Värsked kokkuvõtted näitavad, et õppeedukus oli kevadsemestri lõpuks 91,1%. Paremate hulgas oli kehakultuuri-, õigus- ja arstiteaduskond. Tublisti keskmisest tahapoole jäävad füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskond. Küllap kasvaski kogu ülikooli keskmine näitaja vajakajäätmiste tõttu nende töös aeglasemalt, kui seda soovinud oleme.

● **Möödunud õppeaastasse jäi ka kokkuvõte 1980. aasta teadustööst.** Esmakordselt ületas meil tehtavate lepinguliste tööde maht 2,5 miljoni rubla piiri. Kogu teadustöö kvaliteedist kõnelevad aga neli Nõukogude Eesti teadus- ja üks kirjanduspreemia, mille väärilisteks tunnistati TRÜ teadlaskollektiivid. Kuid endiselt näeme kasutamata reserve teadustöö kvaliteedi ja efektiivsuse tõstmiseks, teaduse ja praktika sidemete edasiseks tugevdamiseks. Suured ja tähtsad ülesanded seab loodusteadlaste ette ka hiljuti vastuvõetud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu valitsuse otsus füüsiko-keemilise bioloogia ja biotehnoloogia-alaste uuringute arendamisest meie maal.

● **Eelolev õppeaasta on ülikooli elus eriline sellegipoolest, et ta on viimane enne meie suurt juubelit, TRÜ 350. aastapäeva 1982. aasta sügisel.** See õppeaasta määrab lõplikult, millisena juubel toimub. Allesjäänud aeg on napp ja praegu tegemata jääv jääb tegemata ka juubelipäeviks. Suur töö on juba tehtud. Enam kui aasta on töötanud juubeli tähistamise valitsuskomisjon, veel kauem TRÜ oma komisjon ja selle arvukad toimkonnad. Mitmed juubeliüritused on juba toimunud, suurem osa seisab ees. Läheneva juubeli hõngu tunnetame arvukaist kirjutistest vabariigi ajakirjanduses, mis aitavad mõtestada ülikooli ajalugu, tema kohta rahva elus ja kultuuris. Valminud on ülikooli juubeli suurehitis — raamatukogu uus hoone, käimas on kehakultuuri- ja spordikompleksi ning füüsikakorpuse teise järgu ehitamine, ulatuslikult tehakse remondi- ja restaureerimistöid.

● **Ülikooli tagasitulija märkas kindlasti, et nii Tartu linna kui ka ülikooli ehitiste välisilmes on mõndagi muutunud.** Mitmed majad on saanud uue ja värske välisilme, tellingutes on õpperaamatukogu, Toome varemed, klubimaja, klopsimist kostab peahoone rektoraaditiivas. Mitmeidki ülikooli asutusi ja ametiisikuid ei leia praegu vanadest harjumuspärastest ruumidest. See on tõendiks, et remondi- ja restaureerimistööd jätkusid hoogsalt ka suvel. Siinkohal suursuur tänu enam kui 200-le Moskva, Leningradi, Novosibirski, Vilniuse ja Riia üliõpilasehitajale, kes suvistele ehitus- ja remonditöödele abiks tulid ja töötasid väga tublilt ning ennastsalgavalt paljudel linna ja ülikooli objektidel. Eelolev juubel nõuab tõsist tööd, entusiasmi ja pealehakkamist meilt kõigilt. Tuleb ju paljugi ära teha põhitöö ja õppimise kõrvalt. See eeldab aga kollektiivi kõigi liikmete suurt vastutustunnet, tõsist üksmeelt, ülikoolipatriotismi. Üliõpilaste ja õppejõudude nõu ja jõu koondamiseks, juhtimiseks ja mobiliseerimiseks on tööle asunud ühiskondlike tööde staap, kelle kätte laekuvad andmed sellestki, millise panuse on igaüks andnud meie ühisesse ettevõtmisse.

Tahtes oma tööd parandada, peame ausalt ja objektiivselt nägema oma vigu. Madala õppeedukuse, nõrga õppe- ja töödistsipliini, ülesannete vastutustundetu täitmise või täitmatajätmise juhud peavad saama printsipiaalse hinnangu. Ülikooli funktsioonide komplitseerumine tingib ka tema juhtimisstruktuuri edasiarendamise. See eeldab aga ka üksikute allasutuste senisest täpsemat koostööd, funktsionaalset selgust, tõhusamat kontrolli.

Juba aastaid on TRÜ edukalt osalenud üleliidulises sotsialistlikus võistluses. Sotsialistliku võistluse tulemused kajastavad saavutatut kompleksselt, võimaldavad meile objektiivse enesehinnangu. Lähenev juubel peaks olema täiendavaks stiimuliks pürgimaks veel kõrgematele kohtadele sotsialistlikus võistluses, mis tähendaks kogu meie kollektiivi väärikat kingitust oma *alma mater*'ile tema 350. aastapäeval.

Eelolev aeg nõuab meilt palju ja me oleme ka suutelised paljuks. Õnnitledes teid veel kord algava õppeaasta puhul soovin, et läheksime vastu oma uutele ja suurtele ülesannetele üksmeelse, sõbraliku ja teotahtelise kollektiivina ning sügavalt tunnetades oma kohust ja missiooni meie rahva ees!

Rektor prof. ARNOLD KOOP

Suurjuubel kohustab

Kevadel juubelisemestrit lõpetades tundus, et oleme oma *alma mater*'i suurjuubeli ettevalmistamisel juba mõndagi korda saatnud: paika on pandud kõik juubeliüritused nii 1981. kui ka 1982. aastaks, koostatud finantseelarved; peetud ülikooli teaduse päevad ENSV 8 rajoonis ja linnas. Kõikide ajalehtede veergudel on silm jäänud peatuma juubeliembleemi all ilmuvatele materjalidele; rõõmu teeb, et on olemas ülikooli ajaloo muuseumi esimene ekspositsioon, mida näidata külalistele; ülikooli akadeemiline naiskoor laulis juubeli kuuldavaks ka väljaspool Eesti NSV-d; meie rändnäitust on vaadanud tuhanded inimesed koduvabariigis, aga ka rahvusvaheline publik on saanud sellele pilgu heita rahvusvahelises noorsoolaagris «Noorus» Narva-Jõesuus. Kišinjovi, Kiievi ja Kaunase tudengid aga said osa väikesest rändnäitusest, mis valmistati naiskoori kontsertreisiks. Juubelihõngu oli ka teistel ülikoolis toimunud üritustel.

Algavat õppeaastat ei saagi enam nimetada juubelihõnguliseks, sest see on juba juubel ise. Isegi eelmisele juubelisemestrile tagasi vaadates on raske eristada, millisel alakomisjonil oli kõige vastutusrikkam ja kiirem töö. Kõik tuli paika panna ja ka ära teha. Rändnäitus läks käiku juba märtsis teaduspäeval Põlvas, ajaloomuuseum aprillis, kohe ilmus ka juubeliembleem trükiste ja ajakirjanduse jaoks, kirjastustele esitatavate käsikirjade tähtajad kippusid «kõrbema» jne. Ometi oli see kõik veel vaid «kontrolletendus», nagu ütleks Kaarel Ird. Tõsisem osa tuleb teha sellel juubeliõppeaastal 1981/1982. Rõõmustada on põhjust esmakursuslastel, kes saab akadeemiliseks kodanikuks just sel ajal ja lõpetajal, kelle diplomis jäädvustub juubeliaasta. Kõik aga saavad näidata juubeliüritustel, kuidas nad väärivad akadeemilise kodaniku nimetust. Juubelikomisjonil tarvitseb vaid korraks silmitseda ühiskondlike tööde staabi infot ja kohe on selge, milline on meie armastus oma *alma mater*'i vastu.

Juubeliõppeaasta avaakord kõlas eile ülikooli nõukogu ja EKP TRÜ komitee ühisel istungil, kus püstitati selle aasta põhiülesanded. Neid konkretiseeritakse teaduskondades ja osakondades, laboratooriumides ja instituutides. Kui eelmisel semestril kippus jääma mulje, et juubeliga tegelevad ainult juubelikomisjonide liikmed, siis nüüd ei tohiks olla ühtki meie kollektiivi liiget, kes ei osaleks juubeli ettevalmistamisel. Vilniuse ülikooli rektor prof. Jonas Kubilius, kes äsja tähistas oma 60. juubelit, ütles intervjuus «Sirbile ja Vasarale»: ... «Ei saa olla oma maa patrioot, peab olema kõigepealt oma maja patrioot. Ei saa olla oma kodumaa patrioot inimene, kes ei austa oma ülikooli. Vilniuse ülikooli juubeli ettevalmistamisest võttis osa kogu vabariik, juubelipidustustel Vingise pargis oli koos kogu Vilnius ja pool Leedut. Ma arvan, et samuti on Eestis ...».

Oleme kõik nõus Vilniuse ülikooli rektori sõnadega — teisiti see ei võikski olla. 9. septembril kutsume kokku ülikooli juubeli peakomisjoni ja kõikide alakomisjonide liikmed, kuulame ära, mis tehtud, mis teoksil, arutame läbi eelseisvad ülesanded. Propagandakomisjonil on sellel istungil näidata ka midagi konkreetset — valmis on film «Ülemlaul», ka teistel alakomisjonidel peaks olema põhjust rääkida tehtud tööst. Juba järgmisel päeval, s. o. 10. septembril jätkuvad juubeliüritused: Saaremaal toimuvad ülikooli teaduspäevad. Saaremaalt pärinevad professorid J. Peegel, H. Ligi, A. Uustal jt. annavad viimast lihvi

(Järg 4. lk.)

ILMAR ANVELDI joonistus

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riikfik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1268) Teisipäeval, 1. septembril 1981 XXXIII aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV riikl. Raamatukogu

Tunnustusi

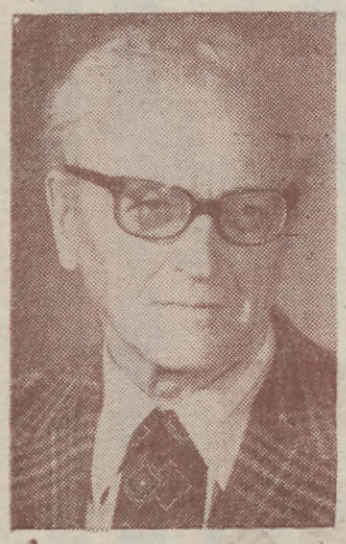

LENINI ORDEN

PAUL ARISTE — soome-ugri keelte kateedri professor, ENSV TA akadeemik.

ORDEN «AUSTUSE MÄRK»

UNO PALM — prorektor, keemiaprofessor.

TÖÖPUNALIPU ORDEN

VILMA KELDER — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja, professor.

MEDAL «TÖÖVAPRUSE EEST»

KADRI GROSS — sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja, professor.

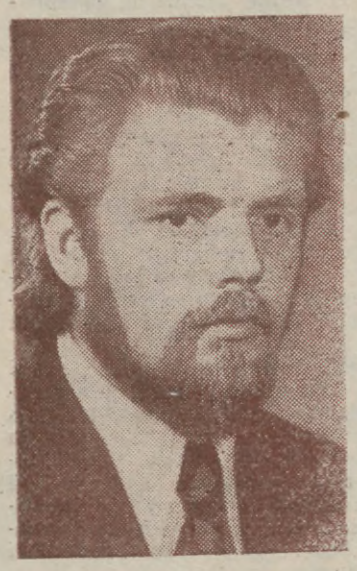

MEDAL «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

MATI KILP — matemaatikateaduskonna dekaan, dotsent.

MEDAL «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

SAVVATI SMIRNOV — vene keele kateedri professor.

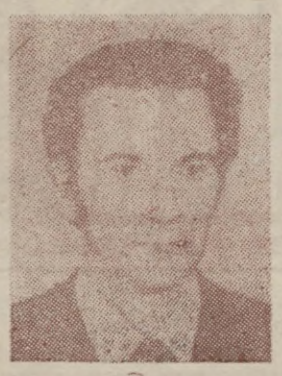

Rektori käskkiri

Õnnitluse 50. sünnipäeval pälvisid kauaaegse kohusetundliku töö eest kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dotsent EHTA VIRU ning analüütilise keemia kateedri dotsent HEINO KOKK.

EESTI NSV TEENELINE KULTUURITEGELANE

HENN TIIVEL — ülikooli klubi ballettmeister, rahvakunstiansambli kunstiline juht.

JUUBILARE

BENITA VISSEL

Suvevaheajal juubelit tähistanute hulgas oli ka rektori sekretär Benita Vissel. Tema elutee algas Valgas 22. juulil 1921. aastal raudteelase perekonnas. Keskhariduse omandas ta Tartus omaaegsetes nõudlikes gümnaasiumides. Stenografisti erioskuse sai ta vastavatel kursustel. Tartu Riiklikku Ülikooli asuski ta tööle 1946. aasta oktoobris stenografistina. Hiljem tuli tal lühikest aega ülikoolist eemal olla, kuid peagi jätkus stenografeerimine ülikooli nõukogu koosolekuil, üleülikoolilistel nõupidamistel ja aeg-ajalt loengutel. Ta kuulus rektoraadi kantselei koosseisu, tehes ka kantseleitööd. Lühemat aega oli B. Vissel kantselei juhataja asetäitja. Rektori sekretäri ülesanded sai ta pärast stenografisti koha koondamist 1970. aasta aprillis. Teda tuntakse asjaajamises kiire, vastutuleliku, täpse ja viisaka töötajana. Teda pahandab väga korratus asjaajamises ja teeninduses, ülikooli töötajale kohatu käitumine ning sageli mõnede töötajate peremehetunde puudumine.

22. juulil toimunud Benita Visseli austamise koosolekul rektori kabinetis andis rektor prof. A. Koop talle üle ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirja kauaaegse eeskujuliku töö eest. Veel sai ta ülikoolipoolse ja kaastöötajatelt mälestuseseme ning palju, palju suviseid lilli ja häid soove sugulastelt, sõpradelt ning kaastöötajailt, et tal jätkuks edasi head tervist, jõudu ja tahet olla kaaslastele eeskujuks ning jagada oma rikkast kogemuste ja teadmiste varasalvest oskusi ja nõu nooremate-le.

IRENE MAAROOS

MALL TÜRI

Augustikuu lõpupäevil oli juubelisünnipäev üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi mikroobide ökoloogia laboratooriumi vanemteaduril Mall Türil. Lillerohketest õnnitluskõnedest koorus välja ühe ütlemata tubli, tööka, tasakaaluka ja heatahtliku inimese pilt. Ta on äärmiselt tagasihoidlik enda suhtes ning hoopistükkis aldis siiralt teiste saavutusi tunnustama. Paraku ei jagu sellistele inimestele endile alati küllaldast tähelepanu.

Objektiivsed näitajad on järgmised:

— Mall Türi lõpetas kiitusega 1955. aastal farmaatsiaosakonna ja töötas apteekrina ligi neli aastat Rakveres. Selle oma kasvu- ja nooruslinna tõeliseks patrioodiks («Kõik hea lähtub Rakverest») on ta jäänud tänaseni, võib-olla ka vastukaaluks abikaasa Endel Türi tõsi-hiiumaalikkusele.

— Kümne aasta vältel täitis ta eeskujulikult mikrobioloogia kateedri vanemlaborandi äärmist täpsust, kohusetruudust ja head närvi nõudvaid kohustusi.

— Nimetatud töö kõrval tegi ta põhiliselt õhtutundidel tuhandeid eksperimente, järeldas ja kirjutas neist 1969. aastal kokku kandidaadidissertatsiooni. Tuberkuloosi mikrobioloogilisele diagnostikale andis see kõrge teadusliku väärtusega töö tõhusa panuse.

— Mall Türil on teaduslike tööde loetelus ligi 50 nimetust. Ta on ka mitmete mikrobioloogiliste metoodikate kaasautor, mida tsiteeritakse vastavates käsiraamatutes ja kasutatakse paljudes mikrobioloogia laboratooriumides.

— Aastaid on Mall Türi hea taktitunde ja suurte pedagoogiliste kogemustega õpetanud noortele farmatseutidele mikrobioloogiat.

Subjektiivsetest näitajatest nii palju, et kui küsiti meie labori 20 töötajalt, millise kolme omadusega nad iseloomustaksid Malle, siis vastati 20 korral — heatahtlikuna, 15 korral — maheda huumorimeelega inimesena ja 14 korral — hea enesevalitsusega väga naiseliku naisena.

Soovime, et Mall Türil jätkuks veel kauaks jõudu meie hulgas tööd rügada, abikaasat kohelda, tütart ja Täpit hellitada!

Kolleegide-mikrobioloogide nimel
MARIKA MIKELSAAR

VILLEM ERNITS

Teda tunnevad meie linnas vist kõik. Me kannane teda kaasas oma ülikooliajaga. Olgugi et ta polnud meile, nooremaile, õppejõud. Ülikooliga on Villem Ernits seotud aga juba seitse aastakümmet.

16. juulil, Villem Ernitsa 90. sünnipäeval pidas filoloogiateaduskond Vanemuise t. 46 ringauditooriumis tema auks piduliku koosoleku. Avasõnad ütles ENSV TA korrespondentliige prof. Arnold Kask. Kirjandusmuuseumi vanemteadur Peeter Olesk tutvustas juubilari osa «Üliõpilaste Lehe» (1914—1916) asutamisel ja väljaandmisel. Prof. Juri Lotman peatus juubilari kui slavisti tegevusel. Rektoraadi ja kogu ülikooli poolt tervitas juubilari õppeprorektor Valter Haamer. Villem Ernits astus ülikooli juba 1911. aastal. Kõneleja rõhutas fakti, et vähe on elavate seas neid, kes meie *alma mater*'iga nõnda kaua seotud on olnud. Sel päeval öeldi palju tänusõnu ja õnnitlusi. Juubilar on avaldanud huvipakkuvaid artikleid ning teinud mitmeid täpsustusi ka meie ajalehes. Täname oma eakaimat autorit, tervitame teda ning soovime tugevat tervist.

Ülikoolis algavad taas loengud, koosolekud, mitmesugused üritused. Küllap näeme Villem Ernitsat taas peahoone ust avamas, kuulutusi lugemas ning koosolekuil sõna võtmas. Küll karskusest, mõnest keeleteaduslikust nüansist, kuuleme täiendust teatrietendusele. Nõnda pika elu jooksul on rohkesti tähelepanekuid ja arvamusi teistele jagada. Ega paljud teagi, mitut keelt ta oskab, mis ameteid ta pidanud. Nimetagem mõnda. 1919—1923 pidas V. Ernits eradotsendina loenguid. Ta oli pärast Villem Reimani surma Eesti Karskusseltside Keskkomitee esimees. Ta on täiendanud end Poola valitsuse stipendiumi toetusel Varssavi ülikoolis ning õpetanud seal Teise maailmasõja alguseni eesti keelt. Tollal lõpetas ta ka oma doktoriväitekirja «Eesti elemente vene ja teistes slaavi keeltes». Kahjuks jäi see kaitsmata. Sõjajärgseil aastail õpetas Villem Ernits ülikoolis vene, bulgaaria, poola jt. slaavi keeli. Pensionile läks ta 1959. aastal. Ent on jätkunud tema nooruslik uudishimu, teadmisjanu, edasiandmisrõõm. Jätkugu seda veel kauaks!

«TRÜ» toimetus

Uusi tuli 1150

Täna on nende suurpäev. Tõsi, esimene rõõm on üle elatud: eksamihindeid arvestades, vastuvõetute nimekirjast oma nime lugedes, vanemate ja sõprade õnnitlusi vastu võttes. Täna alustab oma ülikooliteed 1150 noort inimest. Tegelikult tõid oma avalduse 1955, nii et üldine konkurss kujunes 1,88 ühele kohale. Erialade kaupa oli konkurss muidugi sootuks teistsugune. Vastuvõtukomisjoni vastutava sekretäri dots. Kalle Nigola andmetel on konkurss suurenenud võrreldes möödunud aastaga majandusküberneetikas (mullu 1,0, nüüd 2,3), psühholoogias (3,1 — 4,1), bioloogias (1,8 — 2,5), rakendusmatemaatika (eesti õppekeelega 1,4 — 2,1). Vähemaks jäi konkurss ajaloos (4,0 — 2,8), kaubandusökonoomikas (4,1 — 3,3), õiguses (3,6 — 2,9) ja saksa keeles (2,1 — 1,4).

Kuhu oli tung eriti suur? Populaarsed on psühholoogia (ühele kohale 4,1 kandidaati), kaubatundmine (3,9), ravi (3,8), geograafia (3,4), kaubandusökonoomika (3,3). Medali ja kiitusega lõpetanutest tõi ülikooli sisseastumisavalduse 130. See moodustab 1955 avaldusetoojast 6,65%. Esimese eksami sooritasid «väga heale» aga üksnes pooled neist — 65 kandidaati.

Viimastel aastatel pole oldud eriti huvitatud füüsika, keemia ja matemaatika edasiõppimisest. Ülikooli vastavad teaduskonnad on püüdnud huvi nende ainete vastu tõsta mitut moodi. On peetud erialapäevi, loodud õpilasringe, propageeritud eriala ajakirjanduses. Matemaatikute ja keemikute propagandast on kasu olnud. Või on see muustki tingitud? Igatahes pärast täiendavat konkurssi (avalduste vastuvõttu pikendati neil kolmel erialal 19. augustini) said keemia 50 ja matemaatika 60 kohta täis. Füüsikuid jäi puudu 4.

«Kas algav õppeaasta tõi kaasa mõne uue eriala või osakonna?»

«Uusi erialasid tänavu õppima ei asuta. Uudiseks on vaid niipalju, et kaubanduslikku raamatupidamist saab nüüd õppida ka vene keeles,» kuulsime vastutavalt sekretärilt.

Eelmisel nädalal, lehe tegemise aegu, sagis vastuvõtukomisjoni laudade ümber veel hulk noori inimesi. Võeti tagasi dokumente või püüti selgust saada, miks just nemad sisse ei pääsenud.

«Kas on esinenud ka apellatsioone?»

«Jaa. Osa neist oleme ka rahuldanud.»

«Milles asi? Kas õppejõud hindavad valesti?»

«Mitte niivõrd valesti, kuivõrd erineva nõudlikkusega. Seda võib märgata juba keskkoolis. Ühel on lihtsalt nõudmised kõrgemad. Hinde panemine sõltub ju paljudest teguritest ning teinekord on ühisele arvamusele jõuda päris raske.»

«Keemiahoone uksel takistanud silt üliõpilaskandidaatide vanemate sissepääsu. Ega üliõpilaseelikul pole vist tarvis vanemate siiatulemist?»

«Milleks? Nii dokumentide kui oma teadmistega peab ise toime tulema. Kahjuks ei loe seda lehte need, kellest jutt. Lapsevanemad tekitavad vaid rohkem segadust.

(Järg 4. lk.)

Läbi suve

See pilt on tehtud suure suve hakul. Oli filoloogide lõpetamise päev 27. juunil. Omaette tähis oli see žurnalistiosakonnale: lõpetas osakonna. esimene lend. Ajakirjandust on ülikoolis õpetatud küll juba 1954. aastast saadik eesti keele ja kirjanduse osakonnas ühe eriharuna. Mõistagi oli varem vähem eriaineid ja praktikat. 1977. aastal alustati vastuvõttu loominguliste katsete põhjal. Pildil olijad tegid need katsed ja eksamid edukalt läbi, jõudsid viie aasta jooksul hulga tarkust koguda ja said ülikoolis esimesena a j a k i r j a n i k u kvalifikatsiooni. Varasemad lõpetajad pidid leppima kas pedagoogi või filoloog-toimetustöötaja kutsega. Ometi on professor Juhan Peeglil hea meel lausuda, et varasematest lõpetajatest töötab ajakirjanduses ligi 90 protsenti.

Andekas täiendus tuleb juurde nüüdki. Mitmeid neist oleme harjunud kuulma raadiost, näinud nende telesaateid ja lugenud ei tea kui palju artikleid ajalehtedest ja ajakirjadest. Lõpetajate hulgas on ka kolm niisugust inimest, kes proovisid oma tulevast ametit ülikoolilehe toimetuses. Meil on töötanud Aarne Rannamäe, Mare Teppo ja Raivo Lott. Viimane jääbki sellesse toimetusse tööle.

*

Siin nad on, žurnalistikaosakonna esimese lennu lõpetanud. Esimeses reas vasakult paremale: Silvia Kivimägi (Sibrits), Heli Salong (Kask), Aime Jõgi, Krista Muldma, Kärt Hellerma (Tõnisson), Katrin Saks, Ilona Sääsk (Advelt), Mae Vapper, Kai Lepik.

Teises reas vasakult paremale: kateedritöötajate rida alustavad laborandid Siiri Maimets ja Katrin Lendok; edasi tulevad õppejõud Epp Weinrauch, Sulev Uus, Juhan Peegel, Marju Lauristin, Andrus Saar; lõpetaja Koit Raua järel on veel kaks õppejõudu — Peeter Vihalemm ja Peeter Maimik.

Kolmandas reas vasakult paremale esimesena eesti keele kateedri õppejõud Reet Kasik; talle järgnevad Erki Berens, Raivo Lott, Mati Määrits, Mare Teppo (Randjõe), Priit Jõgi, Aune Nuiamäe ja Aarne Rannamäe. Pildi lõpetab teleõppejõud Hagi Sein.

1956. aastal kogunes Tartusse üle 2200 tudengist laulja, tantsija ja pillimängija. Sellest sai alguse väärt traditsioon — üliõpilaslaulupidu. Nüüd peetakse «Gaudeamuse»-pidusid kordamööda Tartus, Vilniuses ja Riias. 9.—12. juulini Riias toimunud suurüritusest võtsid ülikoolist osa naiskoor, meeskoor, puhkpilliorkester, rahvakunstiansambel ning võimlejad. Lähemal ajal ilmub «TRÜ-s» laulupeo erilehekülg. Toimetus palub selleks sõna kõigilt osalenud kollektiivijuhtidelt. Täna saab lugeda aga ühe naiskooriliikme, žurnalistikakateedri töötaja **SIIRI MAIMETSA** muljeid. Ja kõrvalolevalt pildilt võib ära tunda sellesama koori.

«See oli SUUR PIDU. Laulu, tantsu, lõõskava suvepäikese, naeru, nukruse, väsimuse ja kõikehaarava rõõmu kirev kangas. Just niisugusena, ühte ja läbipõimunud suure KIRJUNA helekollase päikese foonil see peonädal mu meeles püsibki. Kontserdid Saulkrastis, Ogres, Riias, õised diskod, puntratantsud trammi- ja rongivagunites, veepeod, kohtumisõhtud teiste lauljate-tantsijatega, rongkäigud läbi linnade, jalad väsimusest nõrkemas ja ometi laul huulil ja proovid, proovid, proovid. Tõsiseid lauluproove oli ometi vähe. Rohkem kulus aega liikumise paikapanekuks. Tundus, et usaldati vähe spontaansust, liiga detailne läbiproovimine aga võttis kohati igasuguse isu «liigutada», sest tundsime end hüpiknukkudena. Aga kõik see, mis peole tõelise noortepeo ilme andis, tekkis ikkagi iseenesest, lihtsalt hea tuju ja laulu mõjul peo enese käigus («Parem Mait Agu, kui pool lehma katusel!», tantsupöörised pärast kontserte, jne. jne.).

Meenub tuhat lustakat pisiseika: Vaike Uibopuu õhutamas mehi «Cantemust» laulma: «Mehed, kui õigesti laulate, teen teile õlut!» (parim lubadus kuivanud kurkudele), R. Paulsi «Minu kodumaale», mis neil, kel sõnad peas polnud, tuli ära laulda vaid kaht esimest sõna «Rahulikult Daugava...» korrates, sest kuidas sa hing seisad suu kinni kui ümberringi surmtõsiste nägudega laulvad lätlased. Aitas õigest viisist ja näoilmestki. Veel tuleb meelde TPI meeskoori ühegi instrumendita «puhkpilliorkester», mis Saulkrasti söökla ees basseinis musitseerides lõbusat elevust tekitas. Väärtuseks omaette olid loomulikult kontserdid, eriti sõpruskontsert Ogres, mis kujunes tõeliseks ELAMUSEKS.

Läinud peo tugevatest ja nõrkadest külgedest on palju juttu olnud. Et vead ei korduks, selle eest tuleb nelja aasta pärast meil endil hea seista. Et tuleks üks tõeline tudengipidu, et oleks, mida hiljem meenutada.

«Gaudeamus» on lõppenud! Elagu «Gaudeamus»!»

See oli üks ilus päikseline juulihommik. Peahoone ümber sagisid vastses suvemalevamundris paarsada tudengit. Silm pani tähele ka hoopis teistsugust vormi venekeelsete tähtedega. 6. juulil kogunesid TRÜ suvemaleva avamisele ka kõik Tartus tööle hakkavad Moskva, Novosibirski, Vilniuse ja Riia üliõpilased. Linn sai juurde palju töökäsi. Tahame ju kõik, et Tartu ülikool suursündmuseks kena ja puhas välja näeks. Iga tartlase sooviks on aga, et niisamasuguse innuga korrastataks linna alati, mitte ainult juubelite ootel. Ülikooli «Kodulinnale» on sündinud noorem vend koolinoorte hulgast. Mõtlema paneb ainult see, et mõnedki esmakursuslased, kes oleksid pidanud suvemalevlaste ridades kaasa lööma, sellest kergekäeliselt loobusid. Nad ei jäänud ilma ainult tööst oma ülikooli ja linna heaks, vaid ka uutest sõpradest, kordaläinud ühisüritustest. Suvemalevlastel on, mida meenutada.

Selle aasta suvemalevat juhtisid taas õigusteaduskonna üliõpilased Mati Luukas komandörina ja Aare Kruuser komissarina. Viimane arvas SM-81 kohta lühidalt nii:

«14. augustil lõpetasime uues kohvikus pidulikult suvemaleva järjekordse tööperioodi. Kolmekümnel tööpäeval kandsid SM-81 vormi ligi 300 üliõpilast, kes enamjaolt töötasid Tartus. Suuremad rühmad olidki ülikooli ehitusjaoskonnas, botaanikaaias ja vastuvõtukomisjonis, Tartu plastmasstoodete katsetehases, õlletehases, kooperaatoris, rajooni remondi- ja ehitusvalitsuses ning KEK-is. Väljaspool Tartut töötasid rühmad Hiiumaal ja Elvas. Arstiteaduskonna tudengeile võimaldati töötada Tartu ja erandina ka Tallinna haiglates.

Tööd tehti tublisti. Seda tõendavad ettevõtete ja asutuste juhtide kiidusõnad ning tänukirjad. Eelnimetatud rühmadest ühtegi esile tõstma ei hakkaks, sest nii oleks ülejäänuid teenimatult mahajäänuiks peetud. Veel kord aitäh suvemalevlastele tehtud töö eest!»

FOTOL

Suvemalevlasi ja NSV Liidu EÜE rühmi tulid avapäeval tervitama ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, komsomoli linnakomitee sekretär Tõnis Seesmaa, linna täitevkomitee esimehe asetäitja Jaan Kork, rektor Arnold Koop, partei linnakomitee sekretär Arno Allmann ja õppeprorektor Valter Haamer.

REIN TREIERI foto

Suurjuubel kohustab

(Algus 1. lk.)

oma ettekannetele, meeskoor loendab oma laulumehi ja T. Kollo peab dispetšeriametit teaduspäeva ettevalmistamisel. Tunnistame, et Pärnu linna ja rajooni teaduspäev jäi eelmisest tagasihoidlikumaks. Loodame, et Saaremaa oma seab lati jälle endisele kõrgusele. Septembri teisel poolel rändab rändnäitus Hiiumaale ja teaduspäev samuti. Oktoober on tõeliselt juubelitihe: teaduspäevad Rapla ja Harju rajoonis, ülikooli ajaloo komisjoni V laiendatud sessioon, komsomoliajaloo konverents. Novembris on teaduspäevad Jõgeva ja Tartu rajoonides, Tartu üliõpilaspäevad. Detsembrisse jäävad teaduspäevad Narvas, Sillamäel ja Kohtla-Järvel.

Ülikooli juubelile pühendatud konkurssidest on seni välja kuulutatud ainult ülikooli juubelikomisjoni ja ajakirja «Noorus» publitsistikakonkurss («Noorte Hääl» 18. 08. 1981). Pikisilmi ootame teadlaste memoriaali ja kunstikonkurssi, ka Kirjanike Liit on lubanud välja kuulutada võistlust parimale ülikooliteemalisele novellile. Jättes kõrvale majandus- ja ehitusküsimused, millest tuleb eraldi juttu, märgiksin mõningaid algava semestri pakilisemaid ülesandeid, mille edukast lahendamisest sõltub kogu juubeli edukus. Sel semestril tuleb lõpetada enamiku juubeliväljaannete viimistlemine: ülikooli album, ülikooli ajaloo I köide on enam-vähem käsikirjadena ja maketina lõplik, ajaloo II köide on veel viimistlemisel, III köite käsikirjast on olemas alles töövariant, ülikooli ajaloo üheköitelise ülevaate koostamine ja tõlkimine on alles käsil.

Tõsine töö seisab ees juubelinäituste komisjonil — ENSV ja Üleliidulise Rahvamajanduse Saavutuste Näituse ekspositsiooni ettevalmistamine. Juubelinäituse ettevalmistamine ja ajaloo muuseumi avamine Toomel on seotud veel väga paljude raskustega, alustades materjalide puudusest vitriinideks, lõpetades muredega ekspositsiooniruumide vabanemise ja õigeaegse remontimise pärast. Juba septembriks tuleb külaliste komisjonil lõpetada külaliste nimekirjade koostamine ja hakata lahendama kõiki külalistega seotud probleeme. Kohe tuleb asuda ka kogu juubelikava detailsele väljatöötamisele ja ürituste stsenaariumide koostamisele. Suur töö seisab ees väljaspool ENSV-d toimuvate juubeliürituste komisjonil, teaduspäevad Leningradis, Moskvas, Riias, Vilniuses, Voronežis ja Permis vajavad väga põhjalikku ettevalmistamist, nendeni on jäänud vaid pool aastat. Ka rahvusvahelised — Soomes, Rootsis, Saksa DV-s läbiviidavad ülikooli juubeliüritused tahavad pikemaajalist ettevalmistamist. Tohutu töö tuleb ära teha kunstikomisjonil kõigi meenete, memoriaalprogrammi, juubelisümboolika, pisitrükiste, ürituste dekoratiivsel kujundamisel. Propagandakomisjon peab asuma juubelipropaganda detailplaneerimisele mitte ainult vabariigis, vaid ka väljaspool ENSV-d. Senitehtu rajooniajalehtedes on olnud põhiliselt teaduspäevade organiseerijate õlgadel. Oktoobris on ülikoolis koos kõrgkooliajalehtede toimetused, ka nendega tuleb planeerida juubelimaterjalide organiseerimine ja kirjutamine.

ENSV teistes kõrgkoolides toimub ülikooli juubelile pühendatud ürituste seeria. 1982. aasta esimesel poolel on teaduspäevad teistes liidu-vabariikides ja väljaspool NSV Liitu. Ülikooli komsomoli õlgadel seisab vabariikliku noorte mälumängu «Tartu Riiklik Ülikool 350» ja samuti arvukate üliõpilasürituste korraldamine. Suur koormus, mis iga päevaga kasvab, on kanda üliõpilastaidlejatel, kõigil ülikooli akadeemilistel kollektiividel, kelle senised esinemised on leidnud väga sooja vastuvõtu. Ja lõpuks tuleb kogu tegevust juubelistaabil koordineerida nii, et see võiks toimuda ülikooli õppe- ja teadustegevust häirimata, aga ülikoolile omasel kõrgel akadeemilisel tasemel. Selleks energiat, edu ja jõudu kõigile juubelikomisjonide liikmeile ja kogu ülikooli kollektiivile!

MILVI REINFELDT

Publitsistikavõistlus

TRÜ juubelikomisjon ja ajakirja «Noorus» toimetus kuulutavad välja ülikooli 350. aastapäevale pühendatud publitsistikavõistluse. Võistluse eesmärk on saada heal tasemel kirjutisi ülikoolist kui teadus- ja kultuurikeskusest, tutvustada TRÜ õppejõude, vilistlasi ja tänaseid üliõpilasi ning kajastada üliõpilaselu. Osalema oodatakse peale kutseliste ajakirjanike ka ajakirjandusüliõpilasi ja teisi üliõpilasautoreid, samuti ülikooli vilistlasi.

Kirjutised võiksid kajastada järgmisi teemasid: ülikooli komsomol, Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev, Üliõpilaste Teaduslik Ühing, teadustöö ülikooli kateedrites ja laborites, üliõpilastaidlus, vaba aeg, sport, silmapaistvad õppurid ja vilistlased, õppejõud ning muidugi ka kõik muu ülikooli ja üliõpilaseluga seonduv.

Oodatud on kirjutised kõigis publitsistikažanrides (portree, olukirjeldus, reportaaž, essee, publitsistlik artikkel). Kirjutise maht peaks piirduma 10—12 masinakirjaleheküljega.

Toimetus hakkab sobivaid töid kohe nende laekumisel avaldama. Tööde esitamise tähtaeg on 15. detsember.

Paremaid ootavad preemiad:
I preemia 150 rbl.,
II preemia 125 rbl.,
kaks III preemiat 100 rbl.,
kolm ergutuspreemiat 50 rbl.

Märgusõnaga varustatud võistlustööd tuleb saata 3 eksemplaris (soovitavalt masinakirjas) aadressil: 200101 Tallinn, Pärnu mnt. 67-a, «Nooruse» toimetus, publitsistikavõistlus «TRÜ-350». Kinnises ümbrikus peavad olema lisatud andmed autori kohta.

Kiiret pealehakkamist ja tabavat sulge!

TRÜ JUUBELIKOMISJON

Uusi...

(Algus 2. lk.)

Õppima ei hakka ju nemad.»

Vastuvõtukomisjonil veel tööd jagub. Need teaduskonnad, kus kaugõpet pole, annavad suve jooksul kogunenud dokumendid arhiivi. Augusti viimase päevani võeti avaldusi kaugüliõpilaskandidaatidelt. Nende eksamid kestavad 1.—10. septembrini.

Sellesuvine eksamisõel on läbi. Tänasest peale on TRÜ-s 1150 uut üliõpilast. Nende hulgas on 15 ajakirjandusse pürgijat. Teisisõnu ülikooli ajalehe uued autorid. Neile on see praktikaks. Kaastöölisi sõnas ja pildis ootame teistestki teaduskondadest. Nii on alati olnud. Nõndaks, TERE TULEMAST, ülikooli!

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA TEADUSKONDADE SEKRETÄRID!

ELKNÜ TRÜ komitee avakoosolek toimub 8. septembril kell 18 komsomolikomitees.

KODUNDUSKABINETIS (Tiigi 78—208) registreerime algavaks õppeaastaks 2., 3. ja 4. septembril k. 12—15.

Toimetuse küsimustele vastab halduesprorektor Ain Otstavel

Ülikooli juubeli puhul on käimas ulatuslik remont ja restaureerimine. Millised on praegu majandusmured?

Majandusmured ei lõpe ülikoolis kunagi. Eriti palju on neid nüüd suure juubeli eel. Ülikoolis pole veel kunagi tulnud pooletcise aasta jooksul teha kapitaalremonti ja restaureerimist 2,5 miljoni rubla eest, kapitaalehitustöid 4,5 miljoni rubla eest. See on pannud ülikooli juhtkonnale ja haldustöötajaile väga suure täiendava koormuse.

Momendi kõige suurem mure pärast kauaoodatud raamatukogu uue hoone vastuvõtmist on sellele elu sissepuhumine: raamatute üleviimine, raamatukogu avamine lugejaile. Kolimine käib täie hooga, paralleelselt paneme paika sisustust ja seadmeid. Kui raamatute üleviimine lõpeb, võivad pea tulla esimesed lugejad. Mööblimure on vabariigi valitsuse abiga praeguseks peaaegu lahendatud. Puuduva loodame saada III kvartali üleplaanilisest toodangust. Praegu püüame parandada ilmnenud defektid, mis pooleaastase kasutuse puhul välja on tulnud.

Millised on tähtsamad juubeliobjektid?

Kapitaalehitusobjektidest on kõige mahukam kehakultuuriteaduskonna õppehoone. Selle lõplikuks maksumuseks kujunes 2,2 miljonit rubla. Ehitamine läheb hoogsalt ja kvaliteetselt. Projekt valmis koostöös soomlastega. Soome firma esindaja jäi praeguste töödega väga rahule. (Ehitatavast hoonest loe lähemalt «TRÜ» nr. 18.) Ehitajad võtsid kohustuseks anda objekt käiku enne tähtaega järgmise aasta 1. septembriks. Senine töö kulg näitab, et Tartu KEK oma kohustuse täidab.

Teine tähtis objekt on Tähe tän. — füüsikahoone kõrval asuv 1100 kohaga auditooriumikompleks. Selle valmimisega loodame üle saada loenguruumide puudusest ning ära kaotada teise vahetuse. Töödega on alustatud, lõpetamise tähtaeg on 1. august 1982. Ehitustrusti viimased head tööd annavad lootust, et ka see objekt tuleb igati kvaliteetne.

Ehitustrusti teine objekt on botaanikaaed. Eelmisel nädalal tehti palmihoone vaiade proovirammimist. Sügisene tööde maht ei ole suur — 60 000 rubla, kuid see tuleb enne külmi ära teha, et hoida palme kahjustuste eest. Valmimist ootame samuti juubeliks.

Tuleval aastal jätkatakse arstiteaduskonna suure auditooriumi ehitamist Maarjamõisas. Veel sel aastal tahame üles panna Soomest ostetud viilhallid. Üks läheb ÜMPI-le, teised ülikooli ladudeks.

Juubeliaasta esimese poole plaanis on ka 60 korteriga elumaja üliõpilasperekondadele. Esmajoones saavad seal toa need, kes ise oma last (lapsi) kasvatavad, mitte ei jäta vanavanemate hoolde.

Juubeliks remonditavate-restaureeritavate objektide nimekirjas on 28 objekti. Kõige töömahukam ja kallim hoone on Vanemuine t. 46. Teine niisama tähtis on klubi. Klubi avab oma uksed kaks korda suuremana: kaks saali, avaramad kõrvalruumid, lisaks nn. amfiteater õuele väiksemate, suviste etenduste jaoks. Nende väga heade ideede ümberpanemine projektidesse võttis omajagu aega. Suvel töötasid seal tublilt Novosibirski üliõpilased. Septembris jätkavad meie tudengid. Loodame, et nemad teevad niisama tublit tööd.

Uue katuse sai kehakultuuriteaduskonna maja Kingissepa t. 19. Lähemail päevil algab fassaadi remont ja sanitaartehnilised tööd. Remont algab ka keemiahoones ja ühiskonnateadustemajas ning staadionil. Ühiselamud lähevad plaani järgi kõik remonti. Kõige suuremad tööd on käsil Pälsoni t. 14. Suuremahulised tööd algavad varsti ka mõlemas «tornis» Leningradi mnt. 25 ja 27. On kurbi kogemusi, et värskelt remonditud ruumid peagi käest ära on. Seda ei tohiks *alma mater*'i juubeliaastal küll juhtuda, sest kordusremondiks ei jätku jõudu ega aega.

Aga peahoone?

Peahoone projekt pole lõplikult valmis. Siin tehtavate tööde maht kujuneb tõenäoliselt kõige suuremaks. Vähemalt üks kolmandik saab uue katuse, osa katust parandatakse. Fassaad remonditakse täielikult. Ulatuslik restaureerimine saab teoks siseruumides ja aulas.

Kes rektoraadi tiivas on käinud, nägi, et endine koridor on kinni müüritud. Läbikäik jääb akende äärde. Nõukogu uus saal aula kõrval (endine auditoorium 204) on restaureeritud ja ootab mööblit. Õppeosakond jääbki auditooriumisse 207.

Hiljaaegu üllatas ajaleht «Kodumaa»: «Sophoklesest» saavat lektoorium. See pole ju tõsi?

Ei, see on täielik desinformatsioon, nagu eelmisel aastal lugesime ka vana kohviku kohta (mitte küll «Kodumaast»). Lektooriumi üleviimist «Sophoklesse» pole me kunagi arutanud, keegi ei ole niisugusele ideele tulnudki. Peahoone keldris on ja sinna jääbki avalik kohvik, ainult et poolakate poolt põhjalikult restaureeritud ja ümberehitatud.

Vana kohvik on paljude meelispaik. Missugused muudatused seal aset leiavad?

Valminud kapitaalremondiprojektist jõuame juubeliks täita ainult osa. Uue ilme saavad sissekäik, teise korruse saalid, olmeruumid. Hiljem jätkuvad tööd esimesel korrusel. Söökla muudame söökla-kohvikuks, mis on avatud ka õhtuti. Külastajaile mingeid kitsendusi ei tehta. Pärast lõplikku remonti reserveeritakse üks saal lõuna ajal õppejõududele, kes loengu vaheajal kiiresti süüa saaksid. Teatud kellaajal on rõdusaal praegugi õppejõudude ja teiste töötajate tarvis. Sageli hoiavad tudengid seal kohti kottidega kinni, õppejõud seisab ja ootab, kohvitass käes. TRÜ on seni vist ainuke kõrgkool, kus õppejõududel pole oma eineruumi.

Suvel tehti kohvikus ja söögiklas jooksev remont ning selle semestri saame seal söömas käia. Õppetöö alguseks teeme lahti kõik ülikooli söögiklad, kohvikud ja einelauad. Selle õppeaasta jooksul tahame lõplikult valmis saada veel Vanemuise t. 46 söökla.

Mis saab raamatukogu praegustest hoonetest?

Toomele asub üle ülikooli ajaloo muuseum. Kohe pärast raamatute väljaviimist teeme remondi, et juubelipäeviks saaks näituse üles seada. Näitus tuleb toomkiriku betoonvahelagedega osas. See jääb sisse minnes vasakule. Paremal olevad fondihoidlad on avariiohtlikus olukorras ning vajavad ulatuslikku restaureerimist. Projekt on tellitud.

Õpperaamatukogu e. tuubikumi lugemissaali ja selle all paiknevasse hoidlasse tuleb «seminarka» peahoonest. Sinna mahub 120 000 köidet, «seminarka» fondides on praegu 60 000 köidet. Nii et kasvuruumi jääb. Need raamatud, mis ruumi puudusel on praegu põhikogus, saab samuti ära tuua.

Keskmise korruse hoidla saab arhiiv. Neil on äärmiselt kitsas.

Kõige alumine korrus läheb esialgu Poola restauraatorite käsutusse. Sinna tulevad neile kontorijt. tööruumid. Maja katus on remonditud, üks külg värvitud, vihmavee äravoolusüsteem korras. Sügisel tahame välisremondiga lõpetada.

Oranživärviline hoone jätab rõõmsa mulje. Kas see on eelmistest püsivam värv?

See on välisteks töödeks mõeldud importvärv «Kenitex». Tähtsamad hooned kaetakse kõik sellega. Peahoone ise tuleb esialgsete kavandite järgi hall. Värvimine jääb tulevaks kevadeks ja suveks. Hall ja valge peaksid sobima, muutma peahoone soliidseks ja kenaks.

Ülejäänud raamatukoguhooned. **Tiigi tänavast 78** on osa raamatuid ära viidud. Vabadesse ruumidesse olime sunnitud praegu paigutama muinasteaduste muuseumi keldris asunud varad. Need on aastaid keldris seisnud, niiskust kogunud. Viimane paduvihm tegi omakorda liiga. Pärast jäävad raamatute alt vabanenud ruumid auditooriumideks ja õppekabinettideks.

Vanemuise t. 33 maja anname üle kutsekoolile. Vastu saime kaks 30 korteriga elamut õppejõudude, teenistujate, aspirantide ja üliõpilasperekondade ühiselamuks. Seal hakkavad esialgu elama ka Poola restaureerijad.

Igal aastal on puudus ühiselamukohtadest. Kuidas tänavu?

Kuigi palju kohti saime juurde. Samal ajal suurenes kohasoovijate arv. Nii et kohadefitsiit isegi suurenes. Juurde saime 120 kohta majandusteaduskonnale Nooruse t. keskeriõppeasutuste uues ühiselamus. Et aasta läbi remondime ühiselamuid, ei saa lubada praegu mingit ülemajutamist. Remondi ajal tuleb nagunii teistesse tubadesse inimesi juurde panna. Olukord leevendub kindlasti tuleval aastal, kui valmib too üliõpilasperede elamu, kus hakkab elama umbes 250 tudengit. Sellega olukord lõplikult ei lahene.

Palju piike on murtud ühiselamukorra pärast.

See on olmeprobleemidest kõige valusam. On palju üliõpilasi, kes oskavad ja tahavad ühiselamus elada, kellega ei tule nende õpinguajal ette ühtegi arusaamatust. Samal ajal on peaaegu igas ühiselamus korrarikkujaid, lausa sigadustega hakkama saanuid. Sellel õppeaastal kasutasime esimest korda rektori vastuvõetud otsust, et nendel teaduskondadel, kes ei suuda ühiselamus korda luua, võetakse osa kohti ära. Nii kaotasid füüsikud-keemikud kui ka matemaatikud mõlemad 10 kohta. Suurendame tunduvalt nõudlikkust ja kontrolli. Ükski korrarikkumine ei tohi jääda tähele panemata. Mitmest kavandatud abinõust ühiselamukorra kohta teeme ajalehes lähemal ajal uuesti juttu. Kõik, kes kirjutasid avalduse koha saamiseks, teadku, et sellega koos võtavad nad kohustuse täita kõiki sisekorraeeskirju.

Juubelitööde paremaks laabumiseks organiseeriti möödunud semestril ühiskondlike tööde staap. Kas iga üliõpilase, iga töötaja abi on olnud piisav?

Senine ühiskondlik töö on toimunud enamasti käsu korras, erilise omaalgatuseta. Enam ei või jääda ootama, kuni kedagi appi kutsutakse. Teaduskonnad, allasutused, kursused (eriti kursusekolmikud) peaksid ise abi pakkuma tulema. Otstarbekas oleks igale üksusele kindel lõik anda, mida ise remonditakse ja koristatakse, mille eest täielikult vastutatakse.

Oleme näinud, kuulnud ja lugenud, kui üksmeelselt aitasid Vilniuse ülikooli üliõpilased ja õppejõud oma juubelit ette valmistada. Hiljaaegu võisime seda lugeda VRÜ rektori Jonas Kubiliuse antud intervjuust «Sirbist ja Vasarast». Meil on eeskuju olemas.

Igal sügisel on esimesed kursused põllumajandusele appi läinud.

Esialgu läheb maale 600 ja paarsada üliõpilast linnatöödele (remont, haljastus, Vana-Jaani kalmistu). Abijõudu vajab ülikool ise. Kindlasti tuleb kasutada ka vanemaid kursusi. Tööd on palju. Loodame meie suure kollektiivi iga liikme abiga kõik sügisesed ja ka juubelitööd õigel ajal korda saada. Head algavat õppeaastat!

NB!

Meie ajalehe järgmine number ilmub alles tuleval nädalal, s. o. reedel, 11. septembril.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2594. MB-05703.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (1269) Reedel, 11. septembril 1981 XXXIII aastakäik

✱

ÕNNITLEME!

Õnnitleme Vilniuse ülikooli rektorit, silmapaistvat matemaatikut professor JONAS KUBILIUST tema hiljutise 60. sünnipäeva puhul. Soovime tervist ja edu ülikooli juhtimisel, teadustegevuses ning meie ülikoolide sõpruse arendamisel.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv

ÕNNITLEME!

✱

Hakkame pihta!

Kalendrilehed on keeratud septembrile. Oleme taas auditooriumides ja laborites. Komsomolikomitees vilksatavad jälle tuttavad näod: «Mis sa suvel tegid?» Uudiseid kui palju! Tudengirahvast oli suurem jagu malevas.

Üks viiendik meie hulgast lõpetas suvel keskkooli ja keerles augustis eksamiveskis. Esimene katsumus on läbi. Kui nüüd kohe saaks üle ka järgmistest! Mis need siis on? Esmalt tööproov: kas põllutöödel või linna aitamas. Ülikooli sisseelamine tuleb alles järgmisel kuul. Ja kohe siis tahaks näha ka aktiivset lülitumist meie komsomoliellu. Ainult Sinu enda teha on, milliseks need viis-kuus kõrgkooliaastat kujunevad.

Ülikool seisab suure peo lävel. Tuleval aastal saab 350 aastat ajast, kui meie *alma mater*'ile algus pandi. Ees on veel palju tööd — ehitada, remontida, koristada. Igaühe kaasalöömine on hädavajalik. Ülikooli komsomoliorganisatsioon võttis endale kohustuse — iga kommunistlik noor töötab vähemalt 50 tundi. Erilise hoole all on meie šeflusobjekt — üliõpilasklubi.

Enne ülikooli juubelit tuleb veel üks suursündmus. Juba oktoobris toimub meie organisatsiooni 26. aruande- ja valimiskonverents. Teeme kokkuvõtteid kahest aastaringist. Selleks ajaks peavad küpsed olema ka järgmise kahe aasta mõtted. Millised need on, kuidas teoks saavad — sellest tuleb kõnelda septembris ja oktoobris toimuvail kursuste, osakondade ja teaduskondade koosolekuil. Kriitilist meelt mõõdunu hindamiseks, nuputamist ja kaasalöömist tulevaste ülesannete puhuks!

ANDRUS LAUREN,
ülikooli komsomolisekretär

NB! Komsomolikroonikat loe 2. lk.

Esmakursuslase tundest

Seitse päikest me süda on:
valutab valmimispunast!
Tuleme eredast koidust ja
sulavat kevadet täis.
Imestuspärani silmad kui
kärsitud linnud
pääsenud lapseea munast,
algavad vaatlemist nägemisnäljaselt
päis.
(Marie Under)

1. septembri varahommik on sünge ja sombune. Rabistab vihma, tuul lööb silmad pisaraisse. Õhus on juba nii palju sügiseõhku, et tunnen: tänavune suvi on lõplikult pimedikku kadunud.

Praegu ei hirmuta mind siiski eesseisvad pikad hallid sügispäevad ega külmad talveõhtud. Täna on kummaliselt soe, nagu oli lapsepõlves näärikuuske ehtides või sünnipäevapeole külalisi oodates. Nagu oli esimesel koolipäeval üksteist aastat tagasi.

Sean sammud ülikooli avaaktusele. Täna alustan oma tudengielu. Imelik ja kõhe on seista korraga ühe tee lõpus ja teise alguses. Üks kõrgus on vallutatud. Tean aga, et ei saa hetkekski mahti puhata raskest tõusust. Ees on uued kõrgused, üha raskemad tõusud. Peatuda ei tohi enne kui tipus.

Tänaseks on üks otsimiste ja tunglemiste ring täis saanud. Olen pingul kui pillikeel mineviku ja tuleviku vahel. Täna pürgivad minu püüded, igatsused ja pilgud kõrgusesse, unustan mõelda isegi jalgealuse...

Ülikooli vana kohviku ees komistan munakivile. Kukkumine toob mu pilvedest tagasi. Heidan pilgu kellale ja märkan: aktuse alguseni on jäänud mõni minut. Enam pole aega mõtisklusteks, kiirustan edasi — nagu tikk-kontsad ja väärikus lubavad. Peahoone nurgani jõudes tulevad meelde lauluisa Kreutzwaldi sõnad: «Kaugelt näen kodu kasvamassa», ja meenub ema, kes rääkis, et tema alustas niimoodi kõnet oma esimesel aktusel ülikoolis. Kõik kordub, olles siiski kordumatu...

Ülikooli kiviparkett kajab sammudest. Vaatan ringi, hingan suure sõõmu akadeemilist õhku.

Ärevil esmakursuslased sagivad edasi-tagasi, räägivad meelega liiga valjusti, kisuvad kramplikult naeru. Kõik selleks, et varjata oma teadmatust, ebamugavustunnet. Neiud kohendavad peegli ees lokikesi, harjutavad sobivat naeratust. Noormehed katsuvad säilitada oma väärikust, seistes puuslikena keset lõkerdavat naeru, surmtõsiselt emotsioone põlates.

Aulasse sisenedes püüan minagi suruda maha südame ärevat põksumist, häbenen oma erutust. Soliidsed sambad, eredad kroonlühtrid ja rohelise kaleviga presiidiumilaud loovad tunde, et algab midagi erakordset. Saalitäis rahvast on ootel. Siseneb ülikooli juhtkond. Soojade sõnadega tervitab **rektor professor Arnold Koop** kõiki õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi. Ta ütleb, et ülikooli juubeli eelsel aastal oodatakse igaühelt mitmekordset abi. Rektor tutvustab esmakursuslastele TRÜ rikast ajalugu, tuletab meelde, et ka kõige pimedamatel aegadel on ülikoolid olnud rahvale valguskiireks.

Ülikooliperet tervitavad **EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome ja ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri esimene asetäitja Heimar Peremees.** Siis on kõnetoolis **TRÜ parteikomitee sekretär dotsent Advig Kiris,** kes tuletab üliõpilastele meelde, et igaüks peab armastama oma tööd, sest töö ilma armastuse ja vaimustuseta pole õige töö. Majandusteaduskonna diplomand Veiko Lõhmus tutvustab esmakursuslastele tudengielu teist poolt, räägib vaba aja veetmise võimalustest. Värsked tudengid kõnelevad ka ise. Nad lubavad, et teevad kõik väärimaks TRÜ üliõpilase nime.

«Gaudeamus» Tartu Akadeemili-

(Järg 2. lk.)

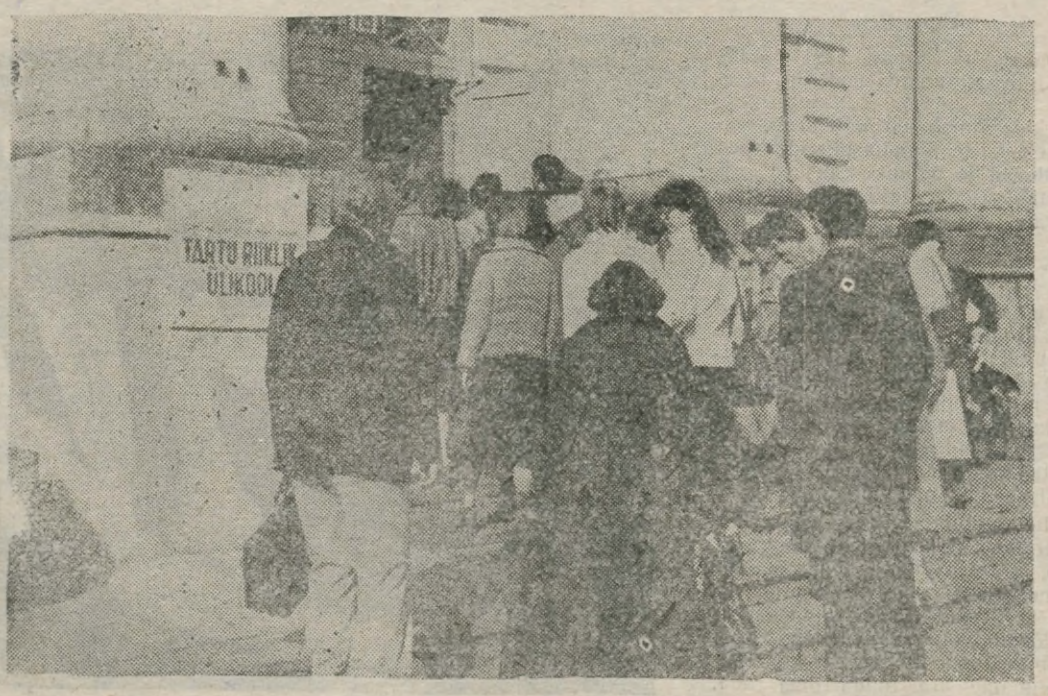

Sinna! Kuue samba vahele. Tarkusesammaste poole. Mitmeks aastaks. Et saada õpetajaks, arstiks, juristiks, treeneriks, tõlgiks, teadlaseks...

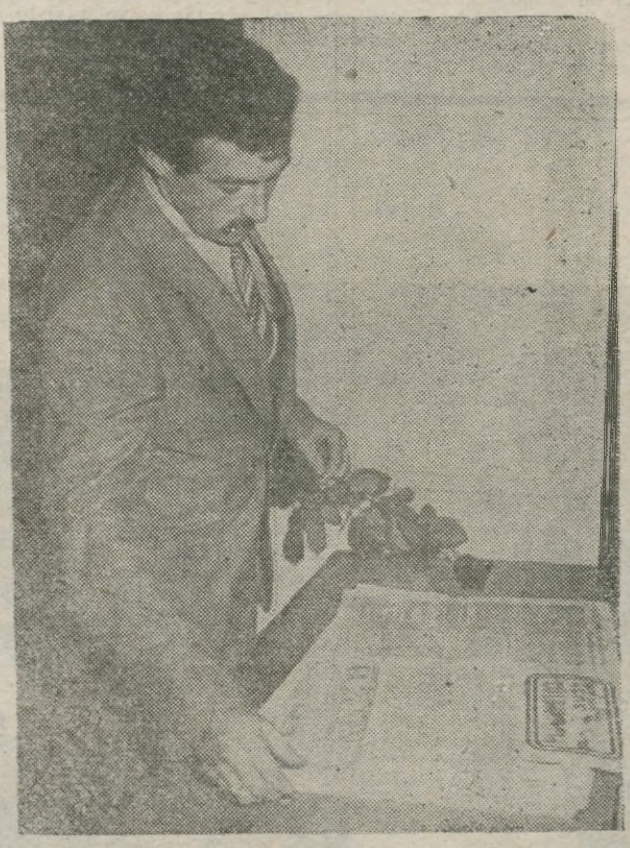

Ah et ülikoolil oma leht. On, ja ootab väga arvamusi, ettepanekuid, kirjatükke, fotosid, joonistusi, omaloomingut. Too need peahoone kolmandale korrusele ruumi 302.

ARVO TENNO fotod

UUDIST ◆ UUDIST ◆▶ UUDIST ◆ UUDIST

TRÜ NÕUKOGU LAIENDATUD KOOSOLEK

31. augustil kogunesid aulasse TRÜ nõukogu ja EKP TRÜ komitee liikmed, samuti teaduskondade ja teiste allasutuste juhid. Toimus õppeaasta esimene ühine koosolek. Ülevaate eelmise õppeaasta tulemustest ja uutest ülesannetest andis **rektor prof. A. Koop.** Ülikooli juubeliettevalmistustest kõneles **juubelikomisjoni sekretär M. Reinfeldt,** majandusprobleemidest **haldusprorektor A. Otstavel. Vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär dots. K. Nigola** tutvustas selle aasta täiendust üliõpilasperele. Lähemalt võisime neist teemadest lugeda ka 1. septembri ajalehest.

Kroonikauudistena tuleb nimetada **senise teadusprorektori prof. H. Metsa** suundumist teisele tööle. Tema juhib nüüd Kohtla-Järvel NSVL Töö ja Sotsiaalsete Probleemide Komitee Töö Teadusliku Uurimise Instituudi Eesti Filiaali. **Kasvatustööküsimustega ülikoolis tegeleb rektori abi Viktor Sepp.**

SANGASTES TULEB ÜLELIIDULINE TEADUSKONVERENTS

15.—17. septembrini toimub Sangaste lossis II üleliiduline konverents «Mitmemõõtmelise statistilise analüüsi rakendamine majandusteaduses ja toodangu kvaliteedi kontrollimisel». Esimene selline konverents oli Käärikul 1977. aasta sügisel.

Organiseerijate hulgas on mitmeid tunnustatud asutusi eesotsas NSVL Teaduste Akadeemiaga ja lõpetades meie ülikooliga. Ürituse praktiline läbiviimine lasub TRÜ matemaatilise statistika kateedri ning arvutuskeskuse matemaatilise statistika ja andmetöötluse osakonna kollektiivil.

Külalisi ootame umbes 150 NSV Liidu paljudest paikadest: Moskvast, Leningradist, Novosibirskist, Taškendist, Kiievist, Minskist, Kaunasest jm. Tulla on lubanud kõik juhtivad rakendusstatistikud, nende hulgas Steklovi-nimelise matemaatikainstituudi asedirektor akad. J. Prohhorov, Novosibirski RÜ prorektor prof. N. Zagoruiko, majandusmatemaatika keskinstituudi laboratooriumijuhataja prof. S. Aivazjan ja mitmed teised.

Konverentsi kolmel tööpäeval peetakse üle saja ettekande, neist 13 meie vabariigi teadlastelt (11 TRÜ-st). **Töö toimub kolmes sektsioonis. Esimeses** vaadeldakse sotsiaalmajanduslike objektide ja protsesside mitmemõõtmelise statistilise analüüsi küsimusi. **Teise sektsiooni teemaks** on tehnoloogiliste protsesside statistiline analüüs ja kvaliteedi kontrolli metoodika. **Kolmas sektsioon** on pühendatud matemaatilise statistika küsimustele. Selle ühes alasektsioonis vaadeldakse mitmemõõtmelise statistika teoreetilisi (regressioonanalüüsi, dimensiooni alandamise võtteid, skaleerimist, rühmitamismeetodeid) ja teises praktilisi probleeme (elektronarvutite kasutamist). Selles sektsioonis peavad oma ettekanded ka TRÜ esindajad.

Arvatavasti pakub konverents huvi ka mitmetele tartlastele, õppejõududele ja teaduritele, kes oma uurimustes matemaatilise statistika meetodeid rakendavad. **Neile teadmiseks:** Sangaste lossi mahub rohkem kuulajaid kui kutsutud konverentsikülalisi on. Huvilistele on sissepääs vaba. Istungid toimuvad kell 10—14 (15. sept.) või 9—13 (16.—17. sept.) ja 15—19. Tartust Sangastesse viib mitu liinibussi, neist soodsaim on hommikul kell 7.25 väljuv. Programmiga saab tutvuda kohapeal.

KES MAAL, KES LINNAS

Esimesed kursused ei ole veel õppetööl. Nagu ikka, aitavad nad sügisel põllumehi. Arvestades ülikooli ja linna suuri juubeliettevalmistusi, on osa tudengeid Tartus. Kes siis kus? Tartu rajooni majandeis on 295 üliõpilast ajaloo-, arsti-, bioloogia-geograafia-, filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonnast; Valga rajoonis 260 arsti- ja majandusteaduskonnast; Põlva rajoonis 175 arsti-, füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnast ning Rakvere rajoonis 50 üliõpilast filoloogiateaduskonnast. Linna objektidel töötab 105 ja ülikoolis 124 tudengit. Esimene töönädal on läbi, esimene dispetšerpäev oli ülikoolis neljapäeval. Järgmistes lehenumbrites püüame juba täpsemalt tudengitööst kirjutada.

Kas tööle lähevad ka vanemate kursuste üliõpilased? **Mati Salundi, õppeosakonna juhataja:**

«Iga päev on linnatöödel 115 üliõpilast. Missugustelt kursustelt, seda vaatab iga teaduskond ise.»

KOMSOMOLI-KROONIKAT

ELKNÜ TRÜ komitee laiendatud istungi avas 8. septembril Andrus Lauren.

✣ **Külalistena võtsid koosolekust osa TRÜ rektor professor Arnold Koop, ülikooli parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär Tõnis Seesmaa ja EPA komsomolisekretär Siim Sillamaa.**

✣ Komsomolikomitee **arvestussektori statistikuna töötab nüüd Raili Eerik. Organisatsioonisisese töö sektori juhataja kohale valiti praegune õigusteaduskonna komsomolisekretär Raivo Aavisto (õigust. IV k.).**

TRÜ rektor professor Arnold Koop vastas komsomoliaktivistide küsimustele. Rektor rääkis eelseisvatest ülesannetest. Algav aasta on ülikoolirahva jaoks pingeline. Igale poole on vaja töökäsi. Sellest hoolimata ei tohi õppetöö tagaplaanile jääda.

✣ **26. septembril toimub kommunistlike noorte ja noorte laupäevak.** Laupäevakustaapi hakkab juhtima Aare Kruuser (õigust. III k.). Staabi liikmeteks valiti Arvo Lamp (ajaloot. V k.), Peeter Alas (arstit. VI k.) ja Sulev Kuuse (biol.-geograafiat. II k.) ja komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp.

✣ Selle aasta tähtsaim üritus meie jaoks on **ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 26. konverents,** mis toimub 27. oktoobril algusega kell 10.15 aulas. Võeti vastu otsus konverentsi läbiviimise kohta.

✣ Aare Kruuser rääkis üliõpilaste abist sügisestel **koristustöödel.** Septembrikuu jooksul lähevad ka vanemate kursuste üliõpilased tööle Tartu linna ettevõtetesse ja organisatsioonidesse.

MURRANGULE

Rubriigi nimi viitab ühiselamuile. Seega siis murrang ühiselamuis. **Läinud reedel tulid rektori kabinetti ülikooli juhtkond, ühiskondlike organisatsioonide esindajad, kasvatustöö prodekaanid, komandandid, ühiselamunõukogude vanemad jt. asjaosalised.** Kõneldi südantvalutavalt. Kas olukord on siis nõnda hull? Mitte alati ja mitte igas ühiselamus ega igas toas. Tõrvatilgad kukuvad ootamatult, ja mis eriti kurb, anonüümselt. Sageli ei suudeta süüdlasi tagantjärele kindlaks teha. Ometi on nägijaid, kaasategijaid. Vahelejäämise puhul on tudengil pahatihti oma käibefraas: tuba on külm, sooja vett ei ole, lift ei tööta, telefon on rikkis. Nii et kui korralikke elamistingimusi pole, ei oleks nagu tarvis ka kööki koristada ega valves olla. Kõigil neil puudustel on oma põhjus. Ei suuda maja juhtkond kõike korras hoida ega valvata, kui üliõpilane ise lõhub (mõistagi peab juhtkond oma kohustusi täitma).

Aga murrang? Milles siis? Kogu ühiselamuelus. Selleski, et järgmised laused ei koosne üksnes sõnadest, vaid neile järgnevad päris järsud teod. Olgu teada põhiline: **kes ühiselamueeskirju rikub, saab karistada kuni eksmatrikuleerimiseni.** Ülikooli juubeli eel remonditakse kõik ühiselamud. Kordusremonti enne juubelit ei tule. Meie ruumid peavad niisama nägusad ja puhtad püsima hulga aega. Ega koduski tehta igal aastal remonti. Suuremat järjekindlust on tarvis ühiselamunõukogult, üliõpilaste omavalitsuselt. Sinna kuulugu suutlikud, tegusad tudengid. Tuletagem meelde, et aktiivi liikmetele on tubli töö eest ette nähtud mitmesugused soodustused (omaette tuba, preemiad jne.). Koosolekul leiti, et ühiselamutööd oleks tingimata vaja arvestada ka ÜPP-s.

Kokkuvõtlikult veel arutatust. **«Partisanid».** Enamasti elab ühiselamust väljavisatu samas toas veel tükk aega. Kas toakaaslased on sel puhul süütud? Ei. Nad ju rikkusid korda, lubades elada oma toas sissekirjutamata inimesel.

Omaette probleem on **valve**. Tuleb kindlustada dublantsüsteem. Kui üks haigestub või tuleb midagi muud vältimatut ette, läheb valvesse teine. Kooskõlastamisel on veel ühiselamu-uste õhtuse lukustamise aeg. Arvatavasti suletakse uksed kell 23. Sisse saab ikka, aga ainult loa esitamisel (seda tuleb näidata ja nõuda ka päeval). Uudiseks veel niipalju, et on oodata **mööblitäiendust.** Kõik ühiselamud peaksid saama kõik vajaliku.

Remont käib praegu Pälsoni t. 14 filoloogide ühiselamus. Varsti algab see ka Leningradi mnt. 25 kaheksandal ja üheksandal korrusel. Töömehed võtavad vastu ainult koristatud tube. Oma praht tuleks ikka endal ära viia, tuba puhtaks pühkida. Kuidas remont edeneb, kuidas ühiselamuelu läheb, sellest hakkab leht peagi pikemalt kirjutama. Ka «patuseid» nimetama.

AMETIÜHINGUL ALGAB ARUANDMINE

Uus õppeaasta algas ametiühinguorganisatsioonile aruande- ja valimisperioodiga. Septembrikuu jooksul tuleb seda teha kõikides rühmades. Iga rühma organisaator annab oma kaaslastele aru tehtud tööst. Ametiühingutöö on ulatuslik. Tuleb vaadelda kõiki tahke. Kas on tehtud kõik õppeplaanide edukaks ja tähtajaliseks täitmiseks ning õppedistsipliini tagamiseks? Kuidas on sisustatud õppevälist aega? Kas tegeldakse taidlusega, võetakse osa kultuuriüritustest, harrastatakse tervisesporti? Ülevaade tuleb anda ka sellest, milliseid ametiühinguhüvesid on rühma liikmed kasutanud (materiaalne toetus, sanatooriumi-, puhkekodu-, hooajalise puhkekodu, turismi-, dieettoitlustamise-, profülaktooriumi- ning tervistava spordilaagri tuusikud, vaiba- ja mööblitalongid jt.). Arutlusobjektiks olgu ka olmeküsimused — ühiselamud, elamispind, toitlustamine, töötervishoid jm. Nende oluliste probleemide arutelu peaks andma ka kasulikke ettepanekuid.

Arvestades ülikooli eelseisvat suurjuubelit, peaks iga ametiühinguliige endale aru andma, millise panuse ta suudab anda oma *alma mater*'ile, milline on tema isiklik konkreetne kohustus. Nii kogu ametiühingurühm kui iga liige ärgu jäägu äraootavale seisukohale, vaid leidku endale juubeliks rakendus, kus ta saab oma võimete kohaselt kõige kasulikum olla. Rühmade organisatsioonilist tööd (liikmemaksude laekumine ja ametiühingudokumentide korrasolek) kontrollis ametiühingukomitee organisatsioonilise töö komisjon. Enamikus rühmades valitseb kord. See näitab, et enamasti olid rühmaorganisaatoriks valitud vastutustundlikud üliõpilased ja töötajad. Üliõpilaste ametiühinguaktiivi õppeedukuse analüüs näitas, et aktivistideks on valitud valdavalt hästi edasijõudvad üliõpilased. Kui organisaator õpib kehvasti, kajastub see ka puudujäägina ametiühingutöös. Selle all kannatab kogu rühm. Järeldus — **ametiühingurühma organisaatoriks valitagu neid, kes õpivad hästi, kes on kohusetundlikud ning kellel on tahtmist oma rühmakaaslaste huvides tegutseda.** Organisatsioonilise töö korrasolekust kogu rühmas on otseses sõltuvuses osasaamine ametiühinguhüvedest. See sõltub oskusest rühma kaasa tõmmata mitmesugustele kultuuri- ja tervisespordiüritustele.

Septembri lõpust kuni 10. oktoobrini tuleb pidada kõikide ametiühingubüroode aruande- ja valimiskonverentsid. Kriitiliselt ja enesekriitiliselt vaja vaagida kõiki ametiühingutöö valdkondi, eriti aga tööstiili, et viia ametiühingubüroo töö vastavusse tema kasvanud õiguste ja vastutusega.

Valimisperiood ülikoolis lõpeb sel aastal TRÜ ametiühinguorganisatsiooni 25. aruande- ja valimiskonverentsiga 29. oktoobril. Sinna valitakse büroode konverentsidel 352 delegaati. Tahaks loota, et need oleksid meie kollektiivi patrioodid, kes valutavad südant kitsaskohtade ja puuduste pärast ning annavad oma panuse lahenduste leidmiseks.

Asjalikku ja tulemusrikast aruandlust soovides

HELVE KABUR,
ametiühingukomitee esimees

ÕNNITLEME!

Igal hommikul leiavad puhtad ruumid eest «seminarka», teadusliku uurimistöö sektori ja lehetoimetuse inimesed. Juba hulk aastaid pühib meie tolmu, peseb põrandaid ja viib prügikorvist ära hunniku pabereid **koristajatädi PAULIINE MAIMRE.** Peahoone komandant Lembit Valdmaa ütles meile, et ta on üks ülikooli staažikamaid koristajaid — tuli tööle siia 1. märtsil 1947. «Teeb oma tööd kohusetundlikult ja püüdlikult.» Seda arvame meiegi. Soovime oma koristajatädile 70. sünnipäeva puhul veel palju aastaid, tervist ja jõudu!

Esmakursuslase tundest

(Algus 1. lk.)

se Meeskoori esituses paneb saalitäie rahvast tundma end ühe perena.

Rektor annab parimatele sisseastujatele kätte üliõpilaspiletid. Need on ülevad ja pidulikud hetked, erilise tähtsusega igale immatrikuleeritavale.

* * *

Erutatud «rebased» täidavad taas koridorid. Vanemate kursuste tudengid muigavad värskete üliõpilaste ärevuse peale. Võib-olla polegi nende pilgetes ja iroonilistes märkustes midagi pahatahtlikku. Ehk püüavad nad vaid iseendale tõestada, et nende kõhkluste ja ebakindluse ajad on nüüd seljataga.

Olgu kuidas on, täna olen neile «suurtele» tudengitele kade, sest näib, et nemad on leidnud selle võtme, mis aitab avada suletud uksed, et nemad teavad, kuidas jõuda lõppu, võita elumaraton.

Täna alustame meie oma otsimisi. Püüame ära tunda oma rada, leida õiget sihti.

MARGIT MIKELSAAR,
ajakirjanduse I k.

Kella kuueni õhtul? Mul loengud veel kauem. Kus on see ph? Siinsamas? Ma ei teadnudki. Tunniplaanis üllatusi kui palju!

Fotograafi ette jäi sel päeval palju õnnelikke nägusid. Kes nad on, ei tea. Hea, kui teaks. Pildi võib toimetusest endale saada.

ARVO TENNO fotod

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

KKT õppehoone

«Augusti lõpuks, septembri alguseks peavad nullitsüklitööd läbi saama. Siis peaks kohe algama hoone montaaž — koos soomlastest šeffidega. Aasta lõpuks on tarvis soojakarp püsti seada. [...]

Suvel tuleb appi 25 suvemalevlast ja rühm KKT õppejõude ning teenistujaid.» (Intervjuust ülikooli spordibaaside juhataja ENN UIGAGA «TRÜ-s» nr. 18 k.a. 12. juulil.)

On septembri esimene nädal. Õppeaasta esimene leht ilmus 1. septembril. Peame toimetuses aru. Juubel, juubeliobjektid. Need peaksid kajastuma igas lehenumbris. Enne veel, kui ise mõtte teokstegemiseni jõuame, astub toimetusse **KKT õppe- ja spordibaaside meister Agu Kreos.** «Oleks vaja kirjutada tublidest KKT meestest ja suvemalevlastest, kes suvel appi tulid. Pilte on. Millal saame kohale minna?»

Pagana tore tunne oli. Harva tullakse meile uudiste ja ettepanekutega. Ajapuuduse tõttu on mitmed huvipakkuvad sündmused jäänud lihtsalt teada saamata või kirjutamata. See oli kivi ülikooliinimeste kapsaaeda. Toimetus ei häbene seda välja öelda kahel põhjusel. Ülikool on väga suureks paisunud. Proovi tööpäeva jooksul kümme inimest telefoniga kätte saada! Kümme on muidugi vähe öeldud. Lehetöös tuleb ühel päeval suhelda mitmekümnega. Pealegi töötab «TRÜ» toimetuses vaid kaks põhikohaga inimest, ajuti 1,5 või koguni 1 (üks koht on vahel täidetud kahe tudengiga). See jutt ei pea sugugi vabandama meie tegematajäetut, vaid pigem kutsume koostööle. Niipalju siis sellest.

Agu Kreos tuli kolmapäeval uuesti. Mis viga autoga kohale minna! Sedagi luksust pole meil iga päev.

EHITUSPLATS on nurgakivipanekust saati tublisti muutunud. Hoone koosneb kolmest korpusest. Kõigi kolme põrandad on valatud. Keskel kõrguvad olmeosa seinad. Sinna suundusimegi.

«Kus Ivar on?»

«Sangastesse sõitis. Reedeks tuleb tagasi.»

«Kahju, Ivar Valge siin nagu ülikoolimeeste brigadir. Aga nemad teavad ka rääkida,» osutas mu kohaleviija kahele noorele mehele. Need olid Madis Alev ja Andres Põhjala. Üks kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õppejõud, teine alles värske lõpetaja.

Kaheksakesi alustatud 12. juulil põrandate valamisest. Töö oli muidugi raske, päevad teinekord arvatust pikemad. Siis hakati olmekorpuse müüri laduma. Nüüd on jõutud teise korruseni. Katust veel polnud. Tihe vihmahoog ajas meid allapoole varju otsima. Katus olevat lähema aja töö.

«Kuidas edeneb? Kas on ootamatuid takistusi?»

«Mis viga teha. Materjali saatsid soomlased kohale. Ainult võta ja pane paika. Suvel oli küll kord nii, et ühel päeval polnud tsementi, teisel killustikku ja kolmandal vett. Niisuguseid seisakuid rohkem ette ei tulnud, nii et ei maksaks kirjutadagi.»

Üks asi teeb meestele küll muret. Välistrasside paigaldamine jäi seisma.

«Õppejõud ja treenerid töötasid kõvasti. Neid tuleks lehes kiita,» **arvas Enn Uiga, spordibaaside juhataja** — mees, kes selle ehitusega kõige enam kursis, kelle juures käib kogu töö koordineerimine. Need noored mehed lubanud ka edasi aidata, nii palju, kui põhitöö kõrvalt aega jagub.

Küsisin **SUVEMALEVLASTE** kohta. Ka nendega jäädi rahule. Tudengid olid abiks soojatrassi juures, värvisid metallkarkasse, ladusid müürigi. Tegid kõike, mida anti. Ilmselt oleksid nad rohkemgi suutnud. Kolm olid koguni valves ning vormistasid saabuvaid ja lahkuvaid veokeid.

«Kuidas läheb Tartu KEK-il endal?»

«**KEK-i** tehtud töö kvaliteediga oleme väga rahul. 14. ja 15. augustil käisid meie ehitust kaemas soomlased. Insener Esko-Juhani Brusila, kes tegeleb selle hoone ehitusliku osa ning uute materjalide saatmisega, jäi samuti väga rahule. Objekti tellijaina tahame aga näha tööde kiiremat tempot. Talv on ukse ees. Selge on see, et kui talveks sooja sisse ei saa, jääb talvine tööfront ehitajaile napiks ja sisetööd nihkuvad kevade poole. Kevadel aga ootavad ülisuure mahuga haljastus- ja koristustööd. Juubeliks peab ka uhke hoone ümbrus uue rüü saama. Soojatrassi tööd jäid seisma. Mitte materjali puudumise, vaid tööjõu taha.»

Kuuldavasti on mitmel pool kõneldud Tartu KEK-il ehitada olevast KKT õppehoonest. Miks peavad seda tegema kolhoosiehitajad? Mis on maaehitajail ühist ülikooliga? Pealegi on majandites nii palju pooleli olevaid objekte . Nähtavasti ei õpi niisugustel küsijatel kedagi lähedastest inimestest ülikoolis. Nad ei oska vist lugu pidada ka *alma mater*'i kohast meie elus. Millegi muu kui piiratusega ei mõista seda ühendada.

Praegu töötab spordihoone ehitusel KEK-i 12-liikmeline brigaad. Hiljaaegu käisid Tartu KEK-i juhatuse esimehe asetäitja Andres Jaigma ja töödejuhataja Peedu Haiba Soomes, nägid ehitusmaterjalide valmistamist, sealseid ehitusi. Nüüd on mõndagi rohkem teada ja oma ehitusel sellest aina kasu. Oktoobris jõuavad kohale ka Soome spetsialistid oma mehhanismidega. Siis hakatakse laepaneele üles panema.

«**TEHNIKA** veab sageli alt. Praegu peaks käima fermide montaaž, kuid pole suurt kraanat ja tööplatvorme. Kommunaalmajanduse Ministeerium ütles ära. Otsime,» jätkas Enn Uiga. Mittetootmissfääri (s. t. ka ülikool) materiaalse baasi pikemaajaline mahajäämus tuleb eriti ilmsiks just ehitamise puhul. Ülikoolil ei jätku autosid, kraanasid ega muid ehitamiseks vajalikke mehhanisme. Ometi vajavad peale põllumajandus- ja tööstusettevõtete masinaid ka niisugused asutused nagu kõrgkoolid.

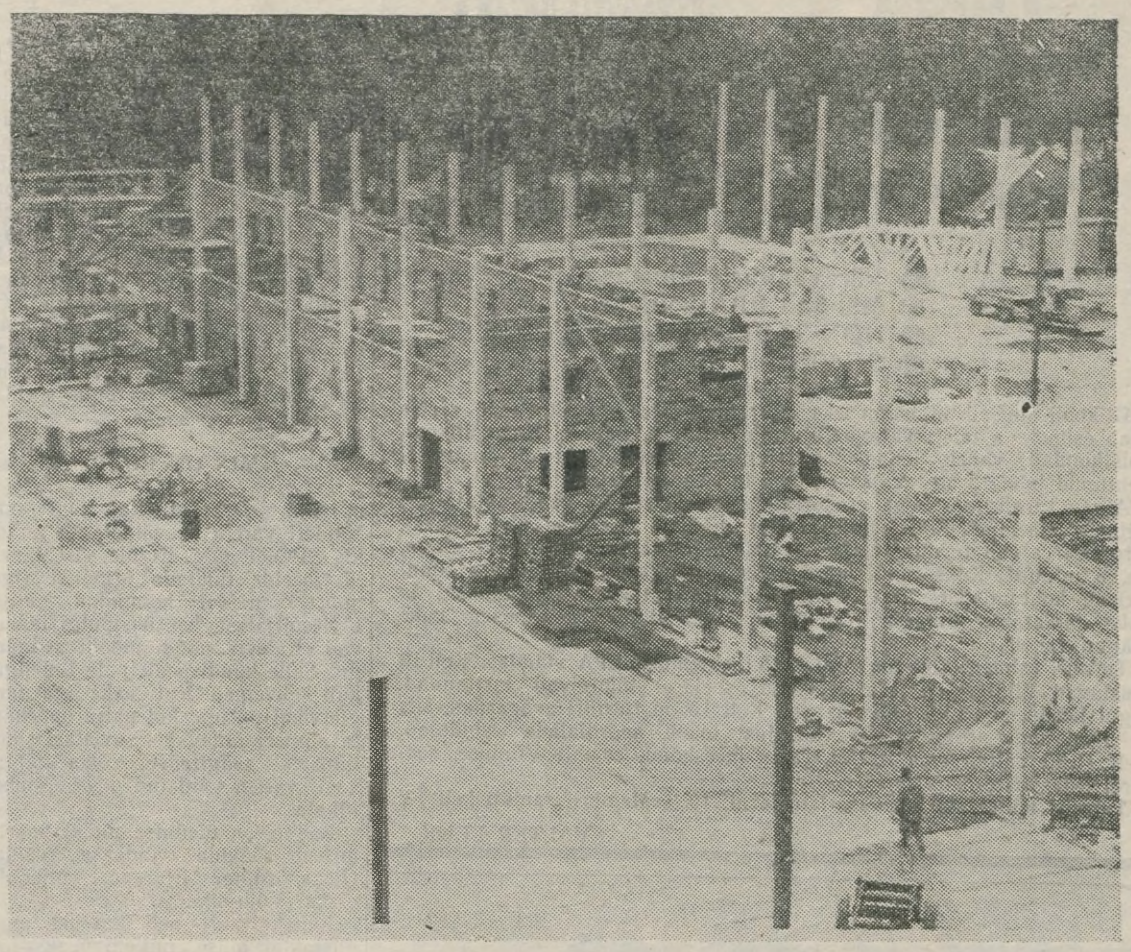

Praegu näeb ehitusplats välja just niisugune.

Teine suur mure on objekti **VALVAMINE.** Soome detailid on ammust saati kohal. See on teada. Ikka leidub neid, kes arvavad võtta seda, mis pole nende oma. Kevadel tabasid meie töötajad varguselt kolm poissi. Uurimine venib siiamaani. Hiljaaegu käisid jälle kutsumata külalised. Objekt on suur, iga päev pannakse paika üha rohkem detaile. Territooriumi suurus nõuab kahe inimese valvet ka päeval. Enn Uiga arvas, et tuleb vist oma teaduskonna rahvast igapäevane ühiskondlik valve välja panna. Õhtuti võiks kohale tulla ka rahvamalev. Miks peaksid ülikooli rahvamalevlased linnas ringi käima, kui oma objekt linnainimeste eest kaitset vajab?

Veel üks küsimus, mida lugeja vist ammu oodanud. «Kui ma tahan praegu ehitusele appi minna, kuhu pöörduda? Missugust tööd saan teha?»

«Kokku leppima tuleb tulla Kingissepa t. 19, ruum 112, tel. 617. Suuremat abi on vaja kevadel. Siis läheb lahti siseruumide korrastamine ja ümbruse haljastamine. Praegu vajatakse ehitusel siiski valdavalt kvalifitseeritud tööjõudu.»

Juubeliobjektide nimistus on ka staadion ja Toome tenniseväljakud. Nende korrastamiseks saadi appi 20 esimese kursuse kehakultuurlast. 10 füüsikut suunati õppehoone ehitusele KEK-i meestele appi. Niipalju sain teada kuu esimesel nädalal, niisugune seis oli ka selle nädala algul.

VARJE SOOTAK

Nemad need suvemalevlased ongi.

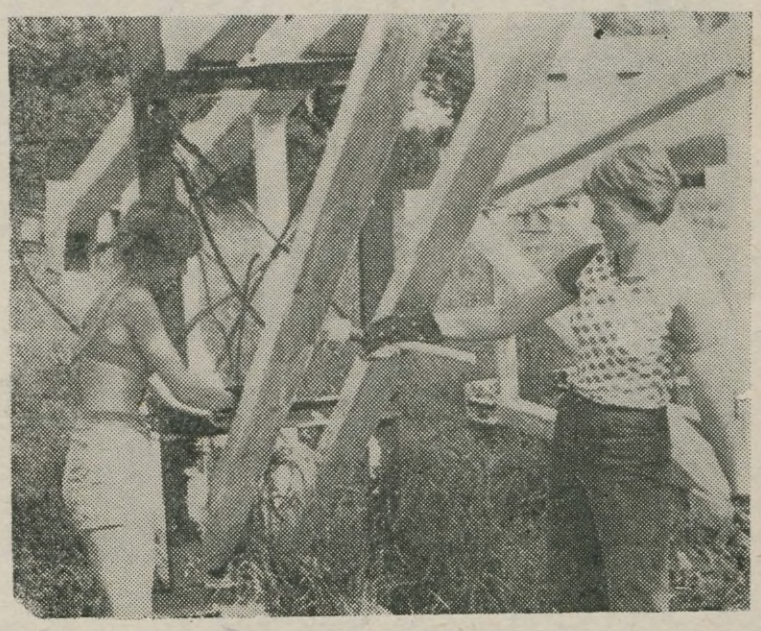

Üks töid oli metallkarkasside värvimine.

AGU KREOSE fotod

Rektori käskkiri

Rektori tänu osaliseks said I üleliidulise füsioloogia-ajaloo konverentsi organiseerimisel füsioloogia ja biokeemia kateedrite järgmised töötajad: prof.-konsult. ELISE KÄER-KINGISEPP, prof. LEMBIT TÄHEPÕLD, prof. ELMAR VASAR, prof. SELMA TEESALU, prof. ÕIE REINTAM, dots. MARIA EPLER, dots. PEET-HENN KINGISEPP, dots. OLAF IMELIK, v.-õp. ENNO HANSSON, assist. IVAR-OLAVI VAASA, assist. VELLO PERT, v.-lab. TIINA NÕMM, lab. ELE KOOL, v.-prep. SALME MUTTIK, prep. LIIDIA MUSTO, dots. kt. TIIU VIHALEMM ja v.-ins. LUDMILLA SAVIHHINA.

Tuusikud

IV kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Železnovodsk (Kirovi-nim. san.)	2. 11.—25. 11.	— seedeelundite h.	— 36.—
Valgevene «Pridneprovski»	26. 10.—18. 11.	— liigesteh.	— 48.—
Jaunkemeri (Läti)	17. 12.— 9. 01.	— günekoloogilised h.	— 54.—
Läti «Lici»	13. 10.— 5. 11.	— seedeelundite h.	— 33.—
Jurmala «Cina»	25. 10.—17. 11.	— südame-vereringeh.	— 33.—
Läti «Mestsiems»	28. 11.—21. 12.	— „ „	— 33.—
„ „	20. 12.—12. 01.	— „ „	— 33.—
Pärnu «Estonia»	23. 10.—15. 11.	— närvisüsteemi h.	— 34.50
„ „	31. 10.—23. 11.	— liigeste h.	— 34.50
„ „	21. 12.—13. 01.	— närvisüsteemi h.	— 34.50
„ «Rahu»	31. 10.—23. 11.	— seedeelundite h.	— 48.—
„ „	6. 11.—29. 11.	— „	— 48.—
„ „	19. 12.—11. 01.	— „	— 48.—
„ „	28. 11.—21. 12.	— närvisüsteemi h.	— 34.50
„ «Sõprus»	31. 10.—23. 11.	— südame-vereringe h.	— 34.50
„ „	9. 12.— 1. 01.	— „ „	— 34.50
Haapsalu «Laine»	14. 11.— 7. 12.	— liigeste h.	— 34.50
Valgevene «Vassilevka»	8. 12.—31. 12.	— närvi-südameh.	— 36.—
Druskininkai (ambl.)	22. 11.—15. 12.	— südame-liigeste, närvi-günekol. h.	— 39.—
„ „	9. 12.— 1. 01.	— liigesteh.	— 34.80
„ „	12. 11.— 5. 12.	— südame-liigeste h.	— 39.—
Sotši «Lazarevskoje» (ambl.)	10. 12.— 2. 01.	— südame-närvi-hingamisteede h.	— 27.60
Pjatigorsk «Lesnaja Poljana»	16. 12.— 8. 01.	— liigeste h.	— 48.—

*

Puhkekodudesse:

Pühajärve 29. 11.—10. 12. — 2 tuusikut

*

Turismituusikud:

Moskva turismikompleks «Izmailovo» 22. 10.— 2. 11.

Avaldused esitada kiiresti ametiühingukomiteesse.

Tuleb esimene juubeliturniir

● Väravpallurid alustavad
● Mängud EPA võimlas
● NON-STOP-programm
● *SHOW*

Ülikooli juubeli tähistamiseks korraldatavate spordiürituste sarjas saab esimesena teoks **väravpalliturniir Vilniuse, Läti ja Tartu ülikooli võistkondade vahel.** Nende õppeasutuste väravpallurid on omavahel kohtunud juba 18 aastat järjest, ikka talvisel vaheajal.

Algav turniir on seega erakorraline. Seepärast on pealtvaatajailegi mitmeti mõeldud. Kõik esimese ringi mängud peetakse ühel päeval, järgmisel algab turniir justkui uuesti. Mängitakse lühendatud ajaga, 2×15 minutit. Kaks tundi kulub naiste mängudele, teine kaks tundi meeste kohtumistele. Poolajavile järel vahetatakse väljakupooled ja kohe jätkatakse mängu. Miinimumini on viidud ka vaheaeg kahe mängu vahel.

Turniiri esimene ring on reedel, 18. septembril EPA võimlas. Kell 13 alustavad Vilniuse ja Riia naiskond, seejärel mängivad tartlannad, algul Leedu, siis Läti üliõpilastega. Kell 15 on turniiri avaparaad, siis pakuvad *show*-programmiga vaheldust teiste spordialade esindajad. Kell 15.30 näitab oma oskusi Tartu meeskond, esmalt Vilniuse, seejärel Riia vastu.

Turniiri teine ring peetakse laupäeval, 19. septembril samuti kell 13.

VALTER LENK

KUIDAS PEATADA PURSKKAEVU, FIKSEERIMAKS ÜKSIKUTEST TORUDEST TULEVAID JUGASID, UURIMAKS VEETILKU?

See teatriteadlase Reet Neimari poolt Jaan Toominga kohta esilatud küsimus mõlkus meeles ühel koolisügise esimesel päeval Toome ohvrikivi juures. Etendus «Ugala» ja «Vanemuise» ühislavastus «Libahundimäng», mida seni vaid Rocca al Mare vabaõhumuuseumis ja mõningates paikades Saaremaal näidatud oli.

Tegijaile võimaldab mäng A. Kitzbergi «Libahundi» teemadel alati varieerida intonatsioone ja temposid, sest taevas ja maa ega inimesedki ole kordagi samad. Mäng pole millalgi samaselt korratav. Sestap ka intensiivsus.

«Hunt on vaba; teeb, mis tahab, tuleb, kui ta tahab, läheb, kui ta tahab, armastab ja vihkab, keda tahab! Ja läheb teie seast, sest et ta teid — põlgab!»

«Teater on kosmose teisik. Mäng on kuninglik tee (ehk via regia*) isiksuse. Mina väljakujundamiseks,» on millalgi öelnud Mati Unt.*

Oli vananaistesuvi Toomel.

*

PILLE PÄRNAKIVI tekst ja foto

Spordisuvest sügiseni

KOOS PÕIGETEGA KULISSIDE TAHA

Üks ring on täis saanud või saamas, uus algamas. Inimestele meeldib vahet teha eilse ja tänase, tänase ja homse vahel. Meeldib vaagida tehtut ja plaanida tehtavat. Äraseletamatult õdus tunne on meenutada mineviku õnnestumisi, aga tahes või tahtmata tuletavad end meelde ka ebaõnnestumised. Just need viimased ärgitavad edasi püüdlema, kutsuvad unistama.

Mõtteid segavat ja vahetpidamata aja peatumatust meenutavat kellatiksumist summutades võib rahumeeli maha istuda ja olnus sorida. Et tulev parem saaks.

MIS ON POPP,

ei vaja seletamist. Kas sport on? Väideti varem ja väidetakse nüüdki: SPORT ON. Ei ole vist tarvilik meelde tuletada igipõlist (iginoort?) näidet hommikul bussis töölesõitjatest, kes üksipulgi lahkavad «Kalevi» mõõdunudõhtust mängu. Selle kandi pealt pole tudengid küll kehvemad. Kui saaks aga mingil viisil uurida, kui palju õppeaasta alguses omavahel suvistest sportimistest räägitakse, võiks nähtavasti varem väidetud ON-id ümber lükata.

Kas oleks üleüldse mõtet sportimisest rääkida, võidakse küsida? Oleks. Mõte? Et sport ülikoolis elaks? Võib-olla.

Kehakultuuri neli kursust moodustavad aluse, millele peaks toetuma ülikooli sport. See on vastuvaidlematult loomulik. Nemad peavad spordist rääkima peaaegu iga päev. Nemad peavad sporti tegema. Peavad? Vististi ikka tahavad.

AERUTAJAID

on suve jooksul mitut puhku esile tõstetud. Õigustatult. Häid sõnu lausutakse ikka võitjate kohta, kohut nende üle ei mõisteta. Nad teevad seda ise kui tarvis. Võitjate hulgast jäid meelde kaks, kes eriti tublilt aerutasid. **Rein Ruusmann** ja **Koit Põder** sõitsid mõlemad endale Eesti meistrivõistlustelt Pärnu jõel viis kuldmedalit. Koos kursusekaaslase **Johann Kukega** oli Rein parim ka kahesüstal. Üheskoos õppimine ja harjutamine peaks noormeestel aitama taluda nii treening- kui õppekoormust. Suvest meenub veel Rein Ruusmanni ennastületav aerutamine Trakai rahvusvahelisel regatil (kuues koht), kus kaasa võistlesid Saksa DV ja Poola sportlased. Koit Põdra kanuusõit on Liidu koondise kandidaadile väärilisek tunnistatud.

Ülekaalukasse võistkonnavõitu meistrivõistlustel andsid panuse **Annely Lumiste, Agnes Purlau, Margus Bamberg, Tiit Tikerpe, Viktor Võssokov** jt. Ainult kaks esikohta antigi ära.

Meie kõige kõvem aerutaja, juurat õppiv **Andrus Öövel** võistles samal ajal Bulgaarias «Dünamo» sõsarühingute sarjas. Meistrivõistluste medalita ei jäänud temagi. Need võitis ta aga Liidu paremikuga konkureerides. Andrus Öövel sai kaks pronksmedalit (kahesel ja neljasel). Trakais meeskondlikel meistrivõistlustel täitis **Urmas Praakli** teise kohaga ühekanuul suurmeistrinormi.

KERGEJÕUSTIKLASED

näitasid kadestamisväärset sisu kevadise sessi ajal peetud teatejooksude meistrivõistlustel. Üks kordaläinud võistlus eeldab õigeaegset võistkondade komplekteerimist, kõigi liikmete informeeritust ja oma osa mõistmist, aga samuti ühistreeninguid ja igaühe vastutust kollektiivi ees. Ei saa öelda, et kõik tõrgeteta läks, aga paremini kui varem küll. Tallinnast toodi tasuks neli kuld-, viis hõbe- ja kolm pronksmedalit. Kergelt võidud kätte ei tulnud.

Kui 4×400 m viimast vahetust jooksnud **Taivo Mägi** sai teatepulga, oli Tallinna jooksja ligi kümmekond meetrit ees. Mõned päevad varem olid mõlemad 800 m ühe ajaga jooksnud. Võrdsete võistlus ebavõrdses olukorras. Mida küll võis tol hetkel mõelda Taivo? Igatahes võidust vaevalt. Seda oli kihlavedajailgi raske loota. Kui poleks võidetudki ja noormees oleks lõpusirgel ainult meeter-paar tagasi võitnud, siiski vaevalt keegi nina peale oleks visanud, et kehvalt jooksis. Olukorda tuli kainelt hinnata. Sport aga ei salli käegalöömist. Spordis pingutatakse igal juhul, mis ka ei sünniks. Vahest mõtles Taivo sellele. Ja ta pingutaski. Nii enese, aga eelkõige kollektiivi heaks. Kuni võiduni.

Paarikümne minuti pärast oli Taivo Mägi uuesti stardis ja tõi mitte kergemas heitluses EPA-ga esikoha suur-rootsi teatejooksus. Kusjuures finišiajad võeti kahel tugevamal võistkonnal võrdsed.

Ei ole kahju leheruumi pärast toomaks ära meie teisedki medalisaajad: **Liina Mägi, Anne Meri, Silja Kruusmägi, Meeli Dobrinova, Tiina Pars, Ulvi Leinsalu, Katrin Rehemaa, Jelena Varkki, Ulvi Noot, Ülle Kink, Lehte Ots, Reet Teetamm, Sirje Kivil, Liina Kirotar, Viiga Onni, Irina Nikolajeva, Gennadi Organov, Ain Roost, Kalev Oja, Huko Linnas, Aivo Noormets, Aivar Ojastu, Sulev Arund, Sergei Kajumov, Aleksandr Pavlov, Kalle Ojassalu, Rain Paju, Henn Vallimäe ja Enri Pahapill. Tervelt 29 jooksjat.**

ÜKS LOOTUSI

Aivar Ojastu tõusis vormi tasahilju. Peaproovil — Eesti meistrivõistlustel — oli ta taas ületamatu nii tõketega kui tõketeta staadioniringi läbimisel. Isiklik rekord põhialal 400 m tuli Kaunasest Liidu karikavõistluste poolfinaalist teise kohaga (47,3).

Hoogsa arenguhüppe on teinud **Ain Evard.** Noormees pani end maksma täiskasvanutegagi konkureerides. Meistrižetooni andis 2.18. Muide, nädal hiljem Utrechtis toimunud juunioride EM-võistlustel oleks see tulemus talle päris korraliku koha andnud. Kuid Liidu koondisse pääsemine on teadagi tunduvalt keerulisem kui kõrgtasemel kuue hulka jõudmine.

Vabariigi kergejõustikumeistriteks tulid tänavu veel **Taivo Mägi** (800 m) ja **Katrin Rehemaa** (400 ja 800 m). **Lea Laks** ning **Siiri Schmidt** näitasid ealt noorematele, mis maksavad kogemused. Neile kõrgushüppes topeltvõit. Medaleid võitsid **Tiina Torop, Liina Mägi, Tiina Pars, Viiga Onni, Ulvi Noot, Ille Kukk, Anne Meri, Henn Piirisild, Gennadi Organov** ja **Kalle Ojassalu.** Kümnevõistluses lisab punkte **Rain Paju.** Haabneemes toimunud esivõistlustelt talle pronksmedal. Meistripaberitest jäi kübeke vajaka. **Ulvi Noot** võitis naiste seitsmevõistluses hõbeda (juunioridest parim).

16. korda peeti matš Moskva ülikooliga. Käärikul saadi 13. võit. Üheksateist meie kergejõustiklast esindasid Eestit matšidel Gruusia ja Leningradi juunioridega.

ORIENTEERUMISSEKTSIOON

tegutseb elavalt. Kingissepa tänava õppehoones on pidevalt kõiksugu tabelid ja võistluskavad väljas, harjutatakse hoolega. Kus suitsu, seal tuld. Välk selgest taevast oli kolmanda kursuse matemaatiku **Leho Haldna** edukas suunistumine Põlulas ja vabariigi tšempioniks tulek. Tahapoole jäid isegi varem esimesel NSV Liidu esivõistlustel osalenud **Arvo Kivikas** ja **Nikolai Järveoja.**

Teine kuldmedal tuli teatejooksus, kus **Kalle Remm** ja **Mart Külvik** Tartu 3. võistkonnas jooksid end kullale. Viimane oli edukaim ka «Lokomotiivi» üleliidulistel võistlustel. Kaunase—Tartu matšil said võistkonnavõidu **Veljo Kokk, Tõnu Pani** ja õppejõud **Lembitu Kuuse.** «Kalevi» vabariiklikel esivõistlustel võitis hõbeda **Tiit Tali.** Naistest tuli võitjaks **Tiina Kikkas.** Eesti juunioride paremikus jäi Tiina teiseks, **Ruth Vähejaus** kolmandaks.

UJUMISES

tõid meistrivõistlustelt kena saagi kaasa **Oleg Labzin** (neli kulda, hõbe, kaks pronksi) ja **Kalle Liivamägi.** Viimasele andsid kaks kuldmedalit võidud kompleksujumises (200 ja 400 m). Lühemal distantsil kindlustas O. Labzin kaksikvõidu. Kalle võitis tänavu ühe raskeima võistluse — pikamaaujumise seeriavõistluse ja oli osavaim ka Tartu vetelpäästjate seas.

AKTIVA

on tõesti rõõmustav. Medalil on teinegi külg. Spordi materiaalne baas on kehv. Lootuskiired siiski paistavad. Asjaosaliste jutu järgi kerkib jõudsalt uus spordikompleks Emajõe ääres. Juubeliks saab kuuldavasti kapitaalremondi ülikooli staadion. Töökätest ei õelda mingil juhul ära.

Ei hakka vaidlema nendega, kes ütlevad, et tippsport jäägu kehakultuurlaste marjamaale. Aga ainuõigeks ei saa mingil juhul pidada väidet, et edukas tippspordi ja õppimise ühendamine on muinasjutt. Muidugi eeldab mõlemaga toimetulemine äärmist enesepiitsutust ja kainet elamist nii otseses kui kaudses mõttes. Igaüks säärasele pingele vastu ei pea. Sest koormused kasvavad. Täispinget nõuavad õppejõud, üha tugevamat harjutamist läheb tarvis tippu jõudmiseks. Mõistlik lahendus on endale individuaalgraafik taotleda. See eeldab aga distsipliini.

MASSISPORTI

tervisekarastuseks peaksid küll tegema nii kehakultuurlane kui matemaatik, nii filo- kui bioloog. Teatud määral sporditakse. Ometi vähe. Põhjused? Sport pole kättesaadav? Laiskus ja mugavus? Minimaalne harjumus keskkoolist? Tõde tuleb otsida siit ja mujaltki. Kui siiski tahtmist jätkuks ...

Septembri esimestest päevadest peale on harjutajad jälle vallutanud staadioni ja võimlad. Sporditakse. Enamjaolt tulemuste jahtijad, aga liigutavad lõbutegijadki. Ometi kõik tuttavad näod. Toda, kes varem pole sportinud, ei vea mingi hinna eest võimlasse. Ehk oleks vaja entusiastide algatust? Moodustada omanäoline sporditrupp, kus kerge show ja tervisekarastuse saaks ühendada? Vastasel korral väidame edasi: sport on popp, spor-

ANDRUS NILK

PANE TÄHELE

MUUSIKAHUVILINE!

Noortemaja «Sõprus» ansambel Jaan Rässa juhatusel ootab meessolisti ja soolokitarristi. Soovijail pöörduda noortemaja direktori poole igal tööpäeval või helistada tel. 343-83.

Küsimus

Meile antud elu on kõigest üks võimalik kombinatsioon, paratamatuse lõiv juhusele. Ei tunnista me endale kuigi sageli, et meie tegude tõeliseks hoovaks on alateadlik soov pageda aja ja ruumi kontrolli alt, surematuseihk. Just seepärast, et kõigel elaval lasub kaduvuse pitser, ihkab iga verekübe meis turva ja täiust, ikka tahame elada mitte ainult sellega, mis on, vaid ka sellega, mis võiks olla.

Tuhandete tõdede virvarrist valib igaüks oma, just talle loomuomase. See muudab inimesed lepitamatult erinevaks, kuid mitte nii erinevaks, et neil üksteist tarvis poleks. Vahest tuleks suutmatust ületada üksindust pidada kõige inimlikumaks tragöödiaks üldse?

KART HELLERMA

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartu Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2703. MB-05715.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1270) Reedel, 18. septembril 1981 XXXIII aastakäik

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Nurgakivi auditooriumihoonele

Füüsikahoone kõrvale on ehitusplats tekkinud. Mitmendat nädalat paistab kaugele tornkraana. Kaevatakse. Tehakse vundamenti. Enne talve tarvis paigaldada ligi 150 soojatoru. Tööde maht suureneb. Tähtaeg pole sugugi kaugel. Tähe tänava auditooriumihoone peab valmima tuleva aasta 1. septembriks. Aga tee nurgakivi panekust võtme üleandmiseni on sageli pikk ja vaevarohke. Nõuab hoolsat ja õigeaegset tööd, tellija ja ehitaja sujuvat ühistegevust, ülikoolipoolset abi.

Nendest ülesannetest kõneldakse nurgakivi panemisel. Kõneldakse lootuses ehitus tähtajaliselt lõpetada. Need mõtted läbisid ka kõiki sõnavõtte. Õppeprorektor prof. Uno Palm ütles, et tal on siiras heameel avada päevasündmust. See ehitusobjekt, tulevane auditooriumihoone on kujukas näide sellest, millise järjekindlusega viiakse ellu NLKP XXVI kongressi otsuseid. See on kujukaks näiteks juubeliprogrammi realiseerimisest. Ta avaldas sügavat tänu kogu ülikoolipere nimel meie vabariigi valitsusele ja parteile, vabariiklikule juubelikomisjonile eesotsas EKP Keskkomitee sekretäri Rein Ristlaanega, ehituskomisjonile eesotsas ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Bruno Sauliga, Tartu linna juhtkonnale.

Nii see tänase päeva (esmaspäev, 14. september 1981) ajaloostamine käis. Pildil näeme väärika toimingu juures prorektor prof. Uno Palmi, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjat Bruno Sauli, ehitustrusti juhatajat Lauri Schmidti, partei linnakomitee esimest sekretäri Indrek Toomet ja linna täitevkomitee esimeest Nikolai Preimani.

Füüsikaprofessor Karl-Samuel Rebase käes olevat paberit me enam ei näe. See kaunilt kirjutatud dokument lebab koos pühapäevase «Edasi», käibelolevate müntide ja projektiga metallsilindris. Sai nurgakivi tähiseks.

Oma käega paika kivi, mõrt vahele. Kordamööda käis kellu käest kätte. Parajasti on see Indrek Toome käes.

ARVO TENNO fotod

*

B. Saul soovis indu, jaksu ja töökat jonni, sest tee nurgakivi panekust võtme üleandmiseni on pikk. EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome ütles, et nii EPA kui TRÜ uute hoonetega ei võida mitte üksnes kõrgkoolid, vaid ka linn. Linna pale muutub arhitektuuriliselt kompleksemaks, kaunimaks. Need hooned ilmestavad linna sajandeid. Ent ta rõhutas ka päevasündmuse teist poolt. «Nurgakive oskame kõik kenasti panna. Alles hiljem on näha kaunite sõnade teokssaamine.» Esmaspäeval ehitustandril lausutud sõnu aitavad kahtlemata ellu viia üliõpilased. Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Mati Luukas ütles, et tema ise on üks neist, kes praegu õhtupoolses vahetuses õpib. Ja kes ei tahaks omalt kaasa aidata, et loengupäeva hommikul saaks alustada. Ehitajatepoolsed sõnad ütles edasi trusti juhataja Lauri Schmidt. Eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja prof. Karl-Samuel Rebane luges ette metallsilindrisse pistetava üriku teksti, milles hoone tähtsamad andmed.

Nurgakivi panek on pidulik hetk. Sellest peale arvatakse õige ehitamine lahti minevat. Aga enne? Teisipäevasest «Edasist» võisime lugeda intervjuust rektor prof. A. Koobiga järgmist: «Mõnikord oleme ise sarjata saanud, ülekohtuseltki. Näiteks lükkus füüsikahoone

(Järg 4. lk.)

Klubis eile, täna ja hommegi

● 1979. aasta 3. novembri varahommikul sai tugevasti tulekahju läbi kannatada TRÜ klubi. Linn ja ülikool jäid ilma kultuuriasutusest. Tudengil jäi vaba aja veetmiseks vähe võimalusi — olid küll TRÜ kohvikud, Nooruse tn. õppehoone ja linna teiste kultuuriasutuste saalid, kus klubi üritusi korraldas, ent oma maja ei olnud. Ringid (ligikaudu veerandsada) tegutsevad, kes kus. Klubi enda töötajad on talviti päris külmas olnud. Hommikul näitas kraadiklaas lausa miinuseid, õhtuks pingutati umbes 13 üle nulli. Osa RKÄ-st tegi proove füüsikahoone fuajees, kivipõrandal (eks seal harjutasid nii näiteringid kui teisedki). Mis kultuurist saab siin niimoodi juttu olla? «Võtab isu ära küll.» ütlevad töötajad, kultuuriorganiseerijad. Ometi on kätte võidetud II liigi klubilise asutuse nimetus.

Tänaseks, õigemini möödunud nädala teiseks pooleks oli asi Tähe tänaval tublisti edasi liikunud. Töö käib praegu I kursuse juristide käte jõuga, käis terve möödunud talve abiga teaduskondade kaupa. Suvel panid tööle hoolega pihta Novosibirski üliõpilased (muide, ÜLKNÜ valikrühm). Praegune tööjõud teeks samuti enam, kui neid niipalju ei peaks killustama ning kohapealseks juhiks oleks tõeline ehitusmees. Aga need, kes peaksid seal asja ajama, on hoopis Pälsoni 23 ühiselamus uksi-aknaid parandamas, mida pahadest krattidest (et mitte öelda enamat) üliõpilased aeg-ajalt üsna sagedasti sisse löövad. Muhk tuleb ikka enda otsaette, kui bumerang kord ükskõikselt lendu lasta. Momendil on mõningane seisak tekkinud terrassidele paneelide panemisel, sest neid lihtsalt pole saada. Samuti pole veel saalipõranda laudu, mis peaksid juba kuivama, et saaks varsti maha panema hakata. Kui sooja enne talve sisse ei saa, venib valmimine teadmata ajani. Üldiselt ehitus nagu ehitused ikka, kuigi komsomoli löökehitus, juubeli üks tähtsamaid objekte pealekauba. Ja nõnda kui alati iga ettevõtmisega, on siingi «agasid». Tekkis mõte, et sellele majale võiks küll panna üles loosungi: «Tudeng, see hoone tehakse sulle, sinu rahuloluks, et siis võidaks ka sinuga kui omanikuga rahule jääda!» Sa ainult kuula, see peaks su kõrvadele kui muinasjutumuusika kõlama, mis «ähvardab» tõelisuseks saada.

● Sa saabud kauneima tütarlapsega, te astute üles, kes esimesest (restaureeritud) suurejoonelisest trepist, või laskute maja vasakus tiivas asuvast uksest otse riidehoidu, kus kaares ääre taga askeldavad rõivaste vastuvõtjad. Aitad kaaslannal palitu seljast ning see pannakse koos sinu omaga moodsamatesse nagidesse (neid on 600). Kui Sa oled järsku rahvatantsija või keegi muu, kellel läheb tarvis põhjalikumat ümberrietumist ning hiljem higi mahapesemist, siis siinsamas asuvad ka duširuumid. Ükskõik, aga nüüd olete ma as sees ning kui teil pole tarvidust minna treeningule, võite oma sammud seada kas diskoteegi või väikese 20-kohalise baari poole. Kui tõmbab tantsu ja muusika ühissaali, siis avaneb võimalus kõndida mööda valgustatud treppi. Heli ning värvid tulevad Poolast ostetud diskopuldist. Seinale, kuhu võid oma kaaslasel toetuda lasta, on pandud materjal nimega dekra. Ehk oled veel halbade harjumustega ning suitsetad? Sellisel juhul pead oma tütarlapse üksi jätma, sest sigaretiõhku lubatakse olla vaid vastavas ruumis esimesel korrusel. Tegelikult võid siiski sõbratari kaasa võtta. Et näidata suurt saali, esinejate ruume. Vii ta kõigepealt heli-valgustuse-kino-kambrisse, mis saali tagumises osas lae lähedale viidud. Seal näete suurepärast tehnikat ning kogu peoruumi. Lava valgustab 10—15 prožektorikese asemel nüüd 70 efektitekitajat (teatri nõudeile vastav). Olete ainukeses peaaegu samaks jäänud ruumis. Arvata võib, et te nüüd veidi värsket õhku igatsete, mitte sellepärast, et ventilatsioon halb, see on suurepärane, vaid et sa saaksid vabaõhulava e. terrasse ning üldse kogu õue näidata. Muld, mis omal ajal keldritest välja kaevati, on hobuserauakujuliselt langevana kuhjatud, sinna on asetatud pingid, ette väike estraad. Kokku mahub aeda (kividest laotud ümber klubi territooriumi) 3000—4000 kuulajat-vaatajat ning kaks tenniseväljakut ka. Nüüd võid oma tütarlast üllatada õige suuresti (selleks on puude all värske õhk eriti sobiv): klubi kasulik pind suurenes 100 protsenti. Oota, seletan kohe. Keldrist kaevati muld välja, ümber maja ehitati terrassid, mille alla mahuvad duširuumid, osa baarist ja palju muud. Majas on praktiliselt kolm korrust. Viimane ongi veel vaatamata! Seal peavad oma igapäist amelit klubi töötajad, seal, pisut kõrvale jäävas pööninguosas asuvad ventilatsiooniseadmed. Kindlasti jäi mul mõnigi asi kahe silma vahele, kuid kui sa aasta pärast taolist ringkäiku teed, siis, noh, oma silm olla ikka kuningas. Tänavu võid aga julgelt initsiatiivi näidata ning veidi prahti välja kanda aidata.

● Kui maja valmis, kaob klubitöötajate peamine mure: kus mida teha. Et ollakse nüüd II liigi asutus, võib tööle võtta ka rohkem inimesi. Praegu on klubitöötajatel igatahes tööd väga palju. Diskot ja uut kohvikut saab õnneks kindlateks asjadeks pidada, kuid olukorda nad ei lahenda. Tuleval kuul oodatakse sealse seltsielu elavnemist. Kaks õhtut sisustavad EÜE Vigala ja Elva rühmad, külla lubasid tulla Raivo Trass Rakvere teatrist, Urmas Alender ja Heino Seljamaa Nukuteatrist. Juttu on sel teemal olnud ka «Meelejahutaja» näitlejatega. Suuremad üritused lähevad endiselt «Vanemuises» ja «Sõpruses». Meie ansamblid, koorid ning orkestrid saavad veel selle aastanumbri sees endale uued esinemisrõivad. Eriti peaksid rõõmustama rahvatantsijad (kui meenutada kurba läiget tantsupidudel enda ja teiste rahvariideid võrreldes), kellele tuleb üle 300 komplekti uusi rahvariideid. Puhkpilliorkestergi peaks lähemal ajal uued mänguriistad kätte saama. Uut võiks tublisti lisada, sest tõeline üliõpilaste isetegevus käib. Ent eks tulevik ise näita, mis tuleb.

«Muinasjutumaa» pilvedes hõljusime koos **klubi juhataja Heino Varikuga,** jutu sees on nii mõnegi sõna sekka õelnud veel klubitöötajad **Anneliis Moss ja Ave Maremäe** ning **vanemtöödejuhataja jaoskonna meister Raivo Kangus.**

ANNELI KÜLAOTS

Vist vaidlevad millegi üle. Peaaegu. Juura esimene kursus tahab klubi ehitada, tööd teha. Rohkem on siin poistel tegemist. Tüdrukute jõud jääb alla.

*

Tulge, lähme välja. Sees ei saa võtta ja kõik ei jääks pildi peale. Nii nad klubi trepile end mahutasid. Õigusteaduskonna esimene kursus poseeris ja läks pärast lõunavaheaega taas tööle pihta andma.

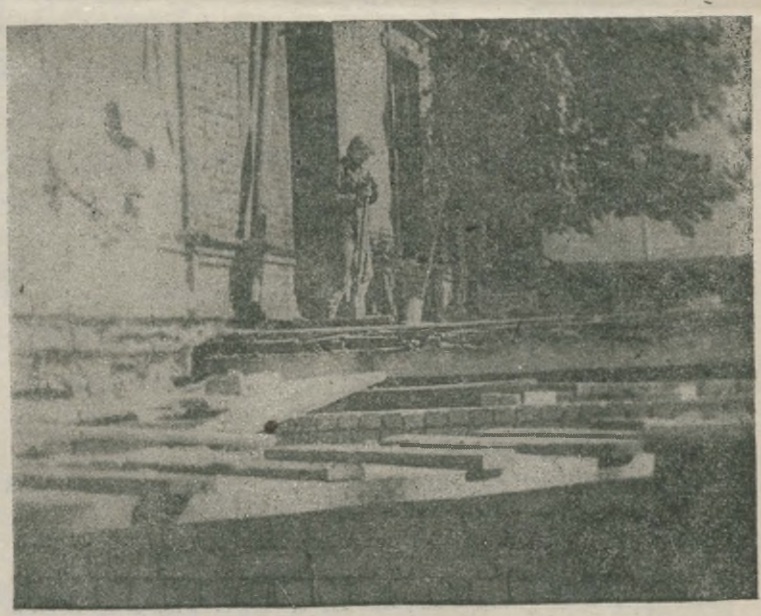

Seda müüri ladusid ka meie tudengid, jätkasid novosibirskilaste tehtut. Need tüdrukud «käsutas» lõunavaheajal «tööd mängima» pilditegija.

VARJE SOOTAKI fotod

Juubeliürituste kena jätk

Sel õppeaastal alustasime juubeliüritusi juba enne 1. septembrit: 31. augustil oli ülikooli nõukogu ja parteikomitee istung juubeliteemaline, seda oli ka 1. september. Peahoones, aga samuti mujal surisesid filmikaamerad jäädvustamaks ülikooli juubeliaastal. Sel korral hoidsid kaameraid ja otsisid juubelihõngu «Tallinnfilmi» mehed eesotsas Leo Ilvesega ning «Lenutšfilm».

9. septembril olid koos kõikide alakomisjonide liikmed ja peakomisjon. Kokku on juubelikomisjonides üle kahesaja liikme. Rektori ettekandes anti ülevaade senitehtust, alakomisjonide esimeestelt kuuldi, mis on teoksil. Üliõpilasüritused ja juubeli põhiürituste ajakava saab valmis 15. oktoobriks, samaks ajaks ka külaliskomisjonilt külaliste nimekirjad ja kartoteek. Kunstikomisjon teatas, et alates 21. oktoobrist saab osta juubelimärki. Kerkis üles juubeliks ilmuvate väljaannete tellimise probleem. Lahendus on leitud: **kuni 15. oktoobrini** saavad ülikooli töötajad oma ametiühinguorganisatsioonide kaudu panna kirja **ülikooli kolmeköitelise ajaloo tellimusi.**

Teaduspäevad jätkusid Saaremaal 10.—11. septembril. Saarlased oskavad üllatada: juba linna piiril võttis ülikooli delegatsiooni vastu tervitusloosung punavate pihlamarjadega, koguni kaupluseakende dekoratsioonis torkas silma ülikooli 350. juubel, rääkimata koolidest, kus oodati külla nii saarlastest professoreid kui ka mittesaarlasi. Praamil rivistusid Tartu Akadeemilise Meeskoori mehed, et hääled helisema laulda, sedapuhku «Tallinnfilmi» kaadrite jaoks.

Professorite delegatsiooni programm oli tihe: tutvuti rajooni ettevõtetega, vaadati muusikakooli ja leinamaja ning raamatukaupluse kenasti restaureeritud ruume. Pole ka ime — Saaremaa restaureerijad on üle vabariigi tunnustatud. Nad teevad oma tööd saarlase koduarmastusega. Ülikooli juubelinäituse avamisele oli tulnud ka eakaid ülikooli vilistlasi: Vassili Randmets (81 a.), kes kohapealsetel andmetel oli 1926. aastal lõpetanud majanduse, 1930. aastal õigus- ja 1934. aastal filosoofiateaduskonna, Muhumaa mees, tulihingeline koduurija. Eakad vilistlased Evi Rattur, elupõline Kingissepa apteegi juhataja, ja keele- ja kirjanduse õpetaja Rosalie Soo olid koos ülikooli delegatsiooniga plenaaristungi presiidiumis ning kuulasid koos arvukate saalisistujatega rektori ettekannet ülikooli juubelist, saarlase prof. J. Peegli ettekannet Saaremaa ainesest Eesti keeleuuenduses. Prof. H. Ligi käsitles Saaremaa kohta Eesti ajaloos ning professor H. Trass arutles keskkonnakaitse ja ökoloogilise mõtlemise üle. Kaks esimest ettekandjat on põlised saarlased, aga kuna prof. H. Trass on Saaremaa loodusega «sina» peal juba tudengipõlvest peale, siis otsustati ühel hilisemal kohtumisel Kingissepa I keskkoolis lugeda teda samuti saarlaseks. Plenaaristung lõpetati TAM-i kontserdiga. Seekord pühitseti ülikoolipere liikmeks «Gaudeamuse» saatel EKP Kingissepa Rajoonikomitee esimene sekretär J. Suurhans ja RSN Täitevkomitee esimees J. Räim.

Pingerikas oli ka teine päev: kogu delegatsioon kohtus Kingissepa I ja II keskkooli perega. Erilise sooja vastuvõtu osaliseks said muidugi I keskkooli vilistlased prof. J. Peegel, prof. H. Ligi, prof. K. Kõrge, aga ka saarlane prof. A. Uustal. II keskkool üllatas meid kolhoosipõllul peetud viktoriiniga ülikooli ajaloost: 15 küsimust olid küllaltki rasked, aga parimad ülikooli ajaloo tundjad, kümnendad klassid nuputasid väga kenasti. Dots. A. Kiris andis parimatele klassidele üle auhinnad. Pärast keskkoole Kingissepas esineti veel paljudes ettevõtetes ja koolides: prof. H. Trass Saaremaa metsamajandis, prof. H. Ligi RSN Täitevkomitees, prof. A. Uustal rajooni juristidele, prof. A. Viru Saare KEK-is, prof. K. Kõrge tohtritele, dots. V. Krinal «Saare Kaluris», dots. A. Kiris autobaasis, prof. J. Peegel ja T. Kollo Orissaare ja M. Reinfeldt ning prof. K.-S. Rebane Leisi keskkoolis. Kokkuvõtete tegemisest võtsid osa ja andsid kiitva hinnangu J. Suurhans, partei rajoonikomitee sekretär K. Prisk, ülikooli kasvandik ja organiseerimiskomitee esimees; täitevkomitee aseesimees E. Alt, organiseerimiskomitee aseesimees; ülikooli kasvandik sovhoosidirektor J. Saar; ajalehe toimetaja E. Prooses. «Tallinnfilm» aga jäädvustas kolme lahingukaaslase: rektori, tema roodukomandöri sõjaveteran J. Truu ja J. Suurhansu kohtumise endistel lahinguradadel. Tundub, et Saaremaa teaduspäevad olid senitoimunutest küll kõige pikemad, kuid ka kõige pingelisemad ja kõige paremini organiseeritud.

Järgmine teaduspäev on Hiiumaal. Sügissemestril lisandub teaduspäevadele veel muidki üritusi, seda eriti tudengite poolelt. Külla oodatakse ka TRÜ-st võrsunud kirjanikke. Ees on palju. Püüame lehelugejat pidevalt informeerida.

MILVI REINFELDT

Tõlke-võistluse järel

10. septembril lõpetati pidulikult TRÜ 1981. aasta tõlkevõistlus. Tulemustest rääkis žürii liige Jüri Talvet, üliõpilaste tõlketegevusest eelseisval õppeaastal tõlkekabineti juhataja Ain Kaalep. Näiteks selle konkursi viljadest pakutagu alljärgnevalt kimbuke tõlkeid soomlaste Uuno Kailase ja Eila Kivikkaho ning brasiillase Carlos Drummond de Andrade loomingust, vahendajaiks Ülle Raudsepp (eesti filol. IV k.), Enn Lillemets (eesti filol. V k.) ja Margit Moritz (prantsuse filol. IV k.).

* * *

Uuno Kailas

Rõõmulaul

Ja vaata, siis ühel päeval, mil
mul hakkas nii raske olla,
nägin vana piiblit seal riiulil.
Mul oli nii raske olla.
Ja nad rääkisid, kollasel lehel, veel
loo, säiliva ajast aega.
Tulikirjana suured tähed need,
need lõõmavad ajast aega.
Selles põrgusse pandud põlema
oli kolm pühakust meest.
Rõõmulaulul seal lasid kõlada
need kolm pühakust meest.
Tulest läbi nad tulid kui võitjad siis,
ei hakanud leekki neisse.
Oma rõõmulaulu vaid hõiskasid
ja leek ei hakanud neisse.
Olin lugenud mõned laused, kui siis
mul hakkas nii õnnis olla.
Vana piibli ma tasa sulgesin.
Mul oli nii õnnis olla.

Carlos Drummond de Andrade

Kadrill

João armastas Teresat, kes armastas Raimundot,
kes armastas Mariat, kes armastas Joaquimi, kes armastas Lilid,
kes mitte kedagi ei armastanud.
João läks Ameerika Ühendriikidesse, Teresa kloostrisse,
Raimundo suri viletsuses, Maria jäi vanatüdrukuks,
Joaquim tegi endale lõpu ja Lili abiellus J. Pinto Fernandesega,
kes mitte millegagi ajalukku ei läinud.

Portugali keelest tõlkinud
MARGIT MORITZ
(ergutusauhind)

Uuno Kailas

Elu ülistus

Näita mulle lähedalt oma nägu, Elu.
Luba mul jumaldada seda silmadegagi.
Sest vaata, ma armastan seda,
ka siis, kui ta oleks inetu.
Toida mind oma tulise hingusega, Elu.
Mu suu kaudu ja sõõrmetest tule mu sisse.
Sest see inimene, keda su vägev voog
igavesse merre
teele kaasa ei tõmba, —
nagu seisev vesi on ta
ja roiskub.
Õpeta mind, Elu,
et ma oskaksin oma südant sulle avada,
kui sa põleva põõsana räägid.
Sest sinu hääl on südamete surm ja elu.
Ei ole kahju sellest südamest,
keda sa omaenese kätega risti lööd
või kes puruneb su kaudse kanna alt.
Sest selle südame mõõt on täis saanud.
On seda südant,
tuhatkordselt: oi seda südant,
kes sind kunagi ei maitsnud, Elu,
jumala ussikeste ihaldet roog.

Soome keelest tõlkinud
ÜLLE RAUDSEPP
(I auhind)

Eila Kivikkaho

Naasmine

Maskiga varjatud,
koletu näokatte varjus,
elus inime.

Tants üks osa on krokodillipeost.
Tants üks osa on tantsija elust.
Siis kui see läbi, ta jätab osa
ja naaseb tervesse ringi

elamise manu?
või krokodilli?

*

Liigutus tumm
sügavalt pinnale tõusnud.

Seal ei räägitud.
Siin ei ilmest piisa.

Sõnade täpsuskaalud
välgahtab pilgust tuli, tabamus,

ja tasa kustub kauge
naeratuse valgus.

Soome keelest tõlkinud
ENN LILLEMETS
(ergutusauhind)

Tartus mängiti jälle „Draakonit"

Mängiti ka kevadel. Neist etendustest jäid toimetusse ilmumisjärge ootama kahe üliõpilase arvustused. Ja neid tasub lugeda: teatritudengite tükist kirjutavad ajakirjandustudengid. Mida nad arvasid?

Muinasjutuvestija kohendab ennast tugitoolis mugavamalt istuma, võtab prillid ninalt, põimib oma kaunid käed sülle ja alustab: «Elas kord . . .». Tuleb tuttav ette. Küllap vist midagi lapsepõlvest? Ilmselt on kõik meist nende imelugude minevikutegelastele kaasa tundnud ja mõelnud. Just nimelt minevikuvormis oleme harjunud muinasjutte kuulama. Mis muinasjutt see enam, kui algussõnadeks oleks: «Siinsamas, meie keskel elavad . . .»? Aga siiski — Jevgeni Švartsi lavamuinasjuttudes tundub aeg ja koht meile kaugel ja samas nii lähedal olevat. Sisuliselt on tegelased veel meie keskele meie endi näol elama jäänud. Ei varjanud seda ka TRK lavakunstikateedri X lend, kes oma diplomilavastuseks oli valinud J. Švartsi komöödia «Draakon». Näidendi on lavastanud Ingo Normet Pärnust. Tartu teatripublik nägi diplomietendust aprilli keskpaiku.

Igal muinasjutul on omad reeglid: omad positiivsed ja negatiivsed tegelased, samuti loo moraali teeniv õnnelik lõpp (headuse võit kurjuse üle). Osaliselt järgib neid ka «Draakon», kuid nn. õnnelik lõpp teise vaatuse lõpus ei too näidendile veel lahendust. Tegevus kulgeb linnakeses, mis ägab juba 400 aastat kolme peaga Draakoni hirmuvalitsuse all. Korraga ilmub linna vapper rändrüütel Lancelot, kes koletise kahevõitlusele kutsub, et päästa järjekordne ohver, linnakese arhivaari kaunis tütar Elsa ja sellega kogu rahvas. Kuid Lancelot' kavatsus laidetakse maha. Milleks ärritada Draakonit? Vaprat rüütlit hakkavad vihkama ka linna Pürjermeister ja tema poeg Heinrich, kellele seni on draakoni võim olnud kilbiks, mis garanteeris pisimagi rahulolematuseavalduse mahasurumise. Hirm hoiab kõiki tugevasti ohjes. Ainult kartmatu Lancelot ei tunne hirmu ja tapab Draakoni. Kõik oleks nagu korras, kuid just nüüd alustab kirjanik otsast, lastes kogu mängul korduda. Linnakeses jääb kõik vanaviisi. Kõik poevad peitu, nagu oleks Lancelot' võit Draakoni üle mingi õnnetus. Mäng on juba liigagi selgeks saanud — võimule asub Vabalinna President ehk endine Pürjermeister, kes kuulutab enda kõikide VABASTAJAKS. Kas mitte siit ei alga muinasjutu kurbloolisus ja traagika? J. Svarts ise on oma loomingu meetodid lahti mõtestanud järgmiselt: «Tõelise muinasjutu põhiomaduseks on see, et ta on tõsine. Ta võib olla naljakas, ta võib koguni satiiriline olla, aga ta on alati naiivsuseni tõsine . . .»

Elas kord . . .

On üsna ükskõik, millisele ism'ile *taandub Pürjermeistri käitumine — fašism, šovinism, rassism või drakonism. Ta on tõeline draakon inimkehastuses. Karta pole Pürjermeistril kedagi, sest draakon oli juba inimesi nii kasvatanud, et nad vedanuks igaüht, kes aga oleks nõuks võtnud ohjad haarata. Inimesed on sandistatud, neist kuulekad töörilstad tehtud. Draakon ei sidunud mitte ainult nende käsi ja jalgu, vaid aheldas ka hinged. Nüüdseks on saanud neist purustatud inimhinged — nurjatud ja nuhihinged. Draakoni ja Pürjermeistri kõrval ei osata näha draakonit iseendis.*

Kui aga keegi linnakeses midagi märkaski ja sealjuures ka mõelda oskas, siis oli see tema õnnetuseks. «Ma olen õppinud mõtlema, see on juba isegi küllalt piinav,» ahastab arhivaar Charlemagne. Varemalt mõtles ka Pürjermeister nii, kuid tema juba teadis, mida ja kuldas varjata: tõtt polnud vaja ei talle ega rahvale, see lõhnanuks vere järele.

Švartsi muinasjutte kaasaega koopeerida pole võimalik. Ometi on lavastuses palju tuttavat ja äratuntavat — inimesed. Ükskõik milline enese alalhoiuinstinkti puudutav vapustus on liialt täpne indikaator, et seda mitte uskuda. Muinasjutus joonistub kurvaks tegev pilt inimloomuse käitumisvõimalustest piirsituatsioonides. Kogu tugu läbiks nagu katastroofiootuslik seisund, millele 1920.—1930. aastate lõbus šlaagrimuusika pinget lisab. Paanikaks pole veel põhjust, sest ellujäämisvõimalusi leidub alati: kuskil on alati keegi, kes vajab su kummardusi; alati leidub luuk, mille kaudu informatsioon rahaks vahetub.

Vahest võib inimvahekordi tänapäevalgi samale skeemile taandada, mitte küll nii konkreetselt, kuid üllatusi pakkuvana. Inimlikkusel näib ju nii palju aseaineid olevat. Üsna ohtralt pakub neid olevik, aga pakkus ka muinasjutt — ükskõiksuse ja tuimusega eesotsas. Piirsituatsioon paneb ühed ära ootama, teised mööda minema, kolmandad endid meeletute orgiatega reaalsusest välja lülitama. Pole tegutsejat ka mõtlevast Charlemagne'ist, temaski kõneleb saatusele alistumine. Ainult kaunis Elsas heliseb armastuse läbi sündinud inimlik helgus ja headus — idee, millele autor Lancelot' näol kindla toe annab. Lancelot' loodab inimeste osavõtlikkusele, usub õnne võimalikkusse. See pole sentimentaalne lalin, vaid tõeline igatsus ükssteise austamise ja arvestamise, inimliku läheduse järele. Aga selleks, et sünniks usk inimlikkusesse, peab miski surema. Igaühes tuleb tappa draakon — nii arvab Lancelot.

Kogu etendust seob üsna tavaline muinasjututegelane kass — rahulikult ja kassilikult. Inimeste seas ja kõrval elab ta siiski oma elu: müüb vaheajal kavasid, tuleb lavale, võtab seljast fraki, paneb selle hoolikalt klaverise, rüüpab lonksukese piima. Inimeste teod panevad teda vaid imestunult käsi laiutama. Milleks rabelda ja loota? Tema jaoks on lootusetus palju etem: «Tukud muudkui ja ei oota midagi.» Kuid ometi tuleb ka Pürjermeistri valitsemisele lõpp ja lavastuse viimaseis lauseis jääb kõlama mõte, mille väljaütlemiseks jätkub Lancelot'l ja kõigil lavalolijail veel palju siirust ja südamejulgust: «Ma armastan teid kõiki, mu sõbrad, mis mõtet oleks mul muidu teiega vaeva näha! Ja kuna ma teid armastan, siis läheb kõik veel imehästi. Me saame kõik kunagi, pärast pikka piina ja muret õnnelikuks, väga õnnelikuks!»

*

Viisteist noort algajat ja samas juba midagi alustanut pakkusid seda, mis oli anda. Pakuti rõõmu ja lustiga, siiralt ja avameelselt.

MARGOT VISNAP

Läksin põnevusega vaatama lavakunstikateedri kümnenda lennu diplomilavastust «Draakon». Oli see ju praeguste üliõpilaste tuleproov publiku ees, esimene tõsisem näitlejatöö proovimine. Piletitele joosti lausa tormi. Nukuteatris rippus juba nädal enne etendust silt: ««Draakonile» välja müüdud». Tartus vedas. Osutusin õnneseeneks, kellele müüdi viimane pilet (ent sugugi mitte viimasesse ritta).

Jevgeni Švartsi «Draakon» moodustab koos näidenditega «Vari» ja «Alasti kuningas» trilogia, mida läbib sügav alltekst. «Draakon» on muinasjutulise süžeega. Mitte lastelavastus, vaid allegooriline, seega täiskasvanuile.

Viimase piletiga

Tegevustik hargneb linnas, mida nelisada aastat valitseb (loe: orjastab) läheduses elav draakon. Igal aastal valib ta kauneimate linnaneidude hulgast meelepärase, kelle oma koopasse viib. Väljavalitut rohkem ei nähta.

Avapildis kohtume noormehega, kes mööda ilma rännates püüab kõikjal hädasolijaid aidata. Kuulnud kassilt, et varsti saabub kolmepealine draakon (mängivad Toomas Kreen, Mare Martin, Aivar Simmermann) järjekordse ohvri Elsa järele, otsustab noormees Lancelot (Sulev Teppart) tütarlapse päästa. Väljapääs on draakon tappa.

Draakonis pole raske taibata despootlikku võimu, kes ebainimlikult linnakodanikke ekspluateerib. Lancelot katsub inimestele seda selgitada, aga julmad draakoni-aastad on rahva orjameelseks teinud. Elsa isa Charlemagne (Andres Lepik) vastab, et nad on aja jooksul harjunud. Et draakon on isegi hea: päästis rahva koolera ja mustlaste käest. Ometi nõuab draakon iga kuu oma toidulauale tuhat kana, viissada lammast ja kolmsada veist. Nii ei jää Charlemagne'il ja teistelgi muud kui püksirihma pingutada. Selline on draakoni headus. Rahvas on tema ideoloogiast läbi imbunud. Nad ei mõtle, et elu võiks teistsugune olla. Kui harva kategooriliselt vastu. Neil on «soe» koht, milleks tappa draakon. Kartus kaotada oma positsiooni sunnib neid Lancelot'd kahevõitlusest keelitama. Nad püüavad talle igal võimalusel kaikaid kodaraisse loopida.

Rahvas, keda kehastavad Elsa kolm sõbratari (Katrin Nielsen, Vilma Luik, Mare Martin) ja kaks meeskodanikku (Toomas Kreen, Aivar Simmermann) on orjalik. Lauldakse tolle pilli järgi, kel võim. Lancelot'l ei ole loota rahvalt mingit toetust. Sõbratarid on isegi nördinud, et nad ei saa nutta Elsa pärast, sest järsku ilmub päästja, kes ei taha Elsat draakonile «usaldada».

Sulev Teppart Lancelot'na veenab. Olekult lihtne, rahulik. Tema jõud peitub siiruses ja aususes. Välimuses ei ole erilisi individualiseerivaid jooni, aga tabatud on olulisim — tahe inimesi päästa. Ükskõik, kas nad soovivad seda või mitte. Mu meelest mängib Teppart Lancelot' rolli targalt. Temas kehastub vastulöök ükskõiksusele, mõttelaiskusele ja kuvipuudusele. Väljend «elukutseline kangelane», mis talle omistatakse, peegeldub Lancelot' iseloomus. Aidata ligimest, sellest on saanud talle eluvajadus. Mõte kangelaslikkusest on talle aga päris võõras. Meie aja kontekstis on ta pigem antikangelane. Ja ei ole rõhutud mitte välisele narrile aktiivsusele, vaid elujaatavale sisemisele optimismile.

(Järg 4. lk.)

UUDIST ◆ UUDIST

PÄEVAKORRAL EHITUS JA REMONT

Esmaspäeval tulid ülikooli kokku vabariikliku juubelikomisjoni ühe tähtsaima alakomisjoni — ehituskomisjoni liikmed. Koos ülikooli ja linna juhtkonnaga arutati pakilisi ehitus- ja remondiprobleeme. Ehitusministeerium vaatab koos Tartu Ehitustrustiga kiiresti lahendamist vajavad küsimused veel üle ning teeb vastavad ettepanekud ja taotlused. Ühiselt käidi ka auditooriumikorpusele nurgakivi panemas.

KAKS ESIMEST FERMI PAIGAS

Alustati üht vastutusrikkamat tööd: fermide (katusetalade) paigaldamist. Kaks esimest fermi seati üles läinud reedel kergejõustiku maneeži jaoks. Need on 34 m laiad ja 3,5 m kõrged. Panna on veel 23 fermi. Praeguse tempoga jõuab päevas üles panna vaid ühe, tarvis oleks kaks. «Ikka pole meil kraanasid ja platvorme. Esmaspäeval arutasime seda küsimust ülikooli juubeli ehituskomisjoniga. Lubati aidata.» Nii rääkis Enn Uiga, TRÜ spordibaaside juhataja. Fermid peavad sügisel üles saama, muidu ei saa edasisi töid teha. Lühikeses telefonikõnes kuulsime veel, et kolmapäeval pidid tulema soojatrassi tegijad. Ei tulnud. Kas täna, leheilmumise päeval on KEK-i lubatud mehed KKT õppehoone ehitusel soojatrassi peal?

KRAAVID ÜLIKOOLI POOLE

Lätte ja Ülikooli tänava nurgal alustati kraavide kaevamist. Seda tööd teevad praegu üliõpilased. Siia pannakse soojatorud mitte ainult keemiahoone, vaid kogu ülikooli keskuse tarvis.

AGITRONG ÜLIKOOLIS

Kolmapäeval pidas keemiahoone ringauditooriumis loengu filmikunsti ajaloost Eestisse saabunud agitrongi «Leninlik komsomol» lektor, Moskva Kultuuriinstituudi õppejõud SERGEI ILJITŠOV. Näidati filmikatkendeid. Lähemalt koos pildiga järgmises lehes.

Ühiskondlike tööde staabi kohta

Staap moodustati läinud semestril ning seda juhtis teadusosakonna töötaja U. Sõõru. Ülesandeks oli juubelieelse ühiskondliku töö koordineerimine ja juhtimine. See ülesanne on staabil praegugi. Ainult et sel semestril ei tööta enam endine juhataja ülikoolis. Septembris on lihtne: õppeosakond peab nagunii suunama üliõpilaste sügistöid maal ja linnas. Mis saab oktoobris? Selleks ajaks peab olema paigas staabi uus juht. Niipalju teadmiseks praegusest olukorrast.

Tehtud tööst on aga ülevaade 1. septembri seisuga järgmine. Ajalooteaduskonna rahvas on töölanud 445 tundi, arstid 1000, bioloogid-geograafid 401, filoloogid 112, füüsikud-keemikud 75, kehakultuurlased 2476, matemaatikud 377, õigusteadlased 300, ÜMPI 185, õppetöökoda ja eksperimentaalosakond 902, majandusteaduskonna rahvas 1827, keemilise kineetika ja katalüüsi labor 176, AEL 375, teadusraamatukogu 7112 tundi.

Kindlasti paneb imestama tundide arvu suur vahe. Arvestada tuleb, et üks kollektiiv on väiksem kui teine jm. Kas aga kõik andmed staapi laekusid, kas tunnid ausalt kirja pandi, seda me ei tea ning selle eest vastutavad asjaosalised ise. Põhilised koristus- ja haljastustööd veel tulevad, ka juubeliobjektide ehitustel töötamine. Vaim valmis panna! Teeme oma *alma mater*'i nii korda ja kauniks, nagu ta pole kunagi olnud! Kui staap taas tööle asunud, kiidab leht igal nädalal tublimaid ja laidab laisemaid.

Kilbiga koju

Üliõpilaskergejõustiklased klaarisid möödunud nädalavahetusel Tallinnas Kadrioru staadionil omavahel punktiarved.

Meie võistkond sõitis pealinna surmkindla kavatsusega oma privileegid (kuulsusrikkad traditsioonid, kehakultuuritudengid, tunnustatud treenerid-spetsialistid, teaduslik lähenemine spordile jne.) TPedI, TPI ja EPA ees maksma panna. Prognoosimisega raskusi ei saanud olla, sest variante tuli kõnne kaks: kilbiga või kilbil? Optimistide (loe: enamiku) lootusi-ootusi ei petetud.

Ei põllukool, rauakool ega ka kõige visam eestlane «peda» suutnud sedapuhku meie jooksjate-hüppajate-heitjate kullasoont pidurdada. Peaaegu pooled esikohtadest (29 ala, 13 võitu) toodi kaasa. Juba mitmendat korda valmistasid rõõmu jooksjad. Kümnel distantsil kuueteistkümnest finišeeris esimesena TRÜ embleemiga särki (?) kandnu. Küsimärk tähendab seda, et eelnev on sümboolne, ajakirjanduslik «ilusasti ütlemine» (või hoopis soov? unistus?), mitte aga tõe peegeldus. Mati Uusmaa, vastne meistersportlane, tõmbas enne starti heameelega TPedI punase maika selga, lausudes, et saab viimaseid kordi (õpib IV kursusel kehakultuuri) seda kanda. Selgelt võis eraldada ka mustas särgis tipikaid, aga meie omi vormi järgi küll mitte. Ainult nägu- või nimepidi. Kas läheme kirjusärklastena matšile Helsingi ülikooliga?

Võistlusmiljöö soosis tagajärgi. Tase ühtlaselt üle keskmise, osavõtjate enamik noored arenguruumiga sportlased. Ülikooli «staap» asetses nagu ikka peasissekäigust vasakul tribüüni poolel, otse raja ääres. Ergutuskoori pärast polnud põhjust punastada. Kui koht kaalul, võis alati meie kergejõustiklase nime (Ain! Ain! Katrin! Katrin! Viiga! Viiga!) kuulda. TPI ja TPedI, ehkki võistlus kodulinnas, olid sedavõrra vaesemad.

Pisut aladestki. Edu saatis meid naiste kettaheites. Kuuikvõit: L. Vahter, I. Sisask, T. Uibo, T. Palamartšuk, R. Ilja, K. Tamm. Nelikvõit naiste 400 m: K. Rehemaa, M. Dobrinova, V. Onni, I. Nikolajeva. Kolmikvõit 1500 m: I. Kukk, T. Pars, L. Mägi. Kaksikvõit 200 m: T. Loov, M. Dobrinova; kuulitõukes: L. Vahter, T. Palamartšuk; 800 m: T. Pars, L. Mägi. Esikoht ettearvatult 4×100 m teatejooksus. Tublid teised kohad saavutasid U. Noot ja S. Schmidt, vastavalt 100 m tõkkejooksus ja kõrgushüppes.

Meestest üllatas Aivo Noormets. Mitte niivõrd võiduga, kuivõrd ajaga — 10,5. Jooks oli nii võimas, et kaalutakse (lehe ilmumise ajaks on selge) Aivo võtmist Eesti teatenelikusse Liidu meistrivõistlustele. 200 m sprindis edestas teda Aivar Ojastu. Seega kaksikedu. Meistrimärgi võitsid veel keskmaamees, teise kursuse keemiaüliõpilane Kalle Ojassalu ja kõrgushüppaja Ain Evard, kes mõlemad sõidavad Liidu võistlustele, samuti tõkkejooksja Valeri Holodnjakov ja käija Gennadi Budkevitš. Kurb oli vaadata meeste kuuli-, ketta-, oda- ja vasaravõistlust. Kuhu on kadunud tursked mehemürakad, et neid ülikoolis pole?

Võistkonnavõit TPedI ees sai lõpuks poolesajapunktine. Enamgi veel jäid maha EPA ja TPI.

ANDRUS NILK

Sügiskrossile

Kõiki TRÜ üliõpilasi ning õppejõude-teenistujaid oodatakse 21.—25. septembrini traditsioonilisele sügiskrossile (naistele 500 m, meestele 1000 m) Tähtvere parki alljärgnevatel aegadel:

21. sept kell 12.15 ja 16
22. sept kell 12.15 ja 18
23. sept. kell 12.15, 14.15 ja 18.15
24. sept. kell 14.15 ja 16
25. sept. kell 10.15 ja 18

Tuletame meelde, et sügiskross kuulub teaduskondadevaheliste massispordiürituste hulka.

Ootame rohkearvulist osavõttu!

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

Nurgakivi

(Algus 1. lk.)

ehituse algus edasi — projektis avastati vead, mistõttu tuli ümber vahetada osa paneele, need olid juba hangitud! Kogu süü pandi meile kui tellijale. Kuidas peame aga meie projekti kvaliteedi eest vastutama, kuidas pidid meie töötajad, kel pole ju vastavat haridust, vigu avastama, kui isegi ehituskomitee eksperdid neid ei leidnud.» Kõik me loodame, et midagi taolist ehk enam ei kordu. Eelkõige on uuest majast huvitatud mõistagi füüsikud.

Missugune see hoone siis tuleb? Ta koosneb viiest osast (kolm auditooriumide plokki, õppetehnika plokk ja söökla). Üldpinda on 3905 m², maht 17 804 m³. Projekteerija on RPI «Eesti Maaehitusprojekt» (arhitekt Maimu Palm ja peainsener Uno Enni). Peaettevõtjaks Tartu Ehitustrusti (juhataja Lauri Schmidt) 1. ehitusvalitsus (juhataja Vello Rebane, objektil jaoskonna juhataja Leo Lukksepp).

VARJE SOOTAK

KUULUTUSE JÄRGI

„Noor-Tartu" Kärknas

Uuel rubriigil pole veel oma kujundust ja ehk muutub nimigi. Sisu jääb aga nilsuguseks: otsime teadaannete tahvlilt mõne huvitavama ja järgneme kutsutud paika kutsutud inimeste juurde. Mida me seal nägime ja kuulsime, sellest saab osa lugeja.

Niisiis, alustasime. Kuulutus hüüdis noortartlasi (endine «Kodulinn») pühapäeval Kärknasse. Küsisime ajaloo-üliõpilaselt Lauri Vahtrelt, kas vihm segas nende kavatsetut.

* * *

«Hoolimata algavast sajust kogunes grupp entusiaste läinud pühapäeva varahommikul Tartu raudteejaama. Pärast veerandtunnist rongisõitu astuti Kärkna jaamas maha. Mis nüüd? Peamine — leida üles klooster või see, mis temast järele jäänud.

Kärkna (ehk Muuga ehk Valkena) tsistertslaste klooster (XIII—XVI saj.) on orduajal Eesti ajaloos tähtsat rolli mänginud. Kadunud hiilguse jäänuseid vaatama sõidetigi. Umbes tunniajalise jalgsimarsi järel olid nüüd juba läbimärjad noortartlased eesmärgini jõudnud. Kõigest hoolimata seisis meeleolu kõrgel ning vihm ei seganud varemeid üksipulgi läbi uurimast. Tõsisem töö, võsaraiumine, jäi sedapuhku küll tegemata, ilm surus oma tahtmise peale. Õnneks leidus kloostriasemel kõlakoda, mis kõlbas hästi nii auditooriumiks asjakohaste ettekannete kuulamisel, söökla ks väli õunatamise ajal kui selleks, milleks ta otseselt ehitatud oli — laulmiseks. Leidsime olevat sobiva hetke korraldada ja läbi viia «Noor-Tartu» I laulupidu, pühendatud K. A. Hermanni peagi saabuvale 130. sünnipäevale. Aeg lendas üllatavalt kähku ja ootamatusena endi jaoks tõdesime, et pühapäev võib mööduda lõbusalt ja huvitavalt ka siis, kui päev läbi rabistab vihma ja üles tuleb tõusta hommikul kell 7.»

P.S. Jälgige «Noor-Tartu» reklaami peahoone teadetetahvlil!

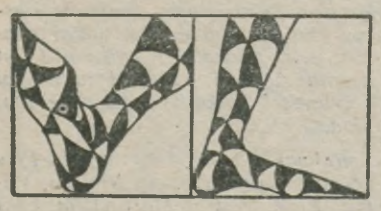

Jälle teatrisse!

Jälle läksime, ei ruttasime, lausa tormasime teatrikonverentsile. Et kohta saada. Seisime sabas fuajees, saali poole viival trepil. Istusime kannatlikult pool tundi alguseni oma kohal, et keegi teine platsi ei hõivaks.

Miks me tulime? Teatrihuvist. Mitte küll kõik. Tahes-tahtmata arvad nii, kui kuuled totraid, lolle küsimusi raiskamaks teatrirahva ja teatrihuviliste aega. Sestap tuli saalist ettepanek moodustada järgmistel konverentsidel žürii, kes loeb läbi küsimused, mida kõva häälega maksab ette lugeda, mida mitte. Koguni parima küsimuse võiks välja kuulutada. Väga nõus. See pole mingi avalikkuse printsiibi rikkumine. Neile konverentsidele tullakse päris kindlasti just teatripoolse avameelsuse pärast. Ja tullakse Irdi enda pärast. Tema ausa, avala meele, laheda ütlemise pärast. Me mitte ainult ei võiks, vaid peaksime koguni astuma etenduseruumi «oma peaga». Seda ei maksaks ära anda riidehoidu koos ülerriiete ja kübaraga. Nii näeb Kaarel Ird teatrivaatajat (B. Brechti järgi). Et me mõtleksime teatrisaalis maailmaasjade üle alustades kõigepealt oma uksealuse puhtaks pühkimisest (korrarikkumised, joomine). Et hooliksime teise inimese tunnetest, tundepuhtusest. Teatril on selles ütlemata suur mõju.

Teatriuudiseid saime konverentsil vähem, kui ootasime. Tõsi, hooajategevusest lugesime juba linnalehest. Oma silmaga nägime uusi lavainimesi, katkendeid uutest tükkidest. Tulemas on sügisball, aga seekord maskides! «TRÜ» ajaleht ootab nagu ikka teatriarvustusi ja soovib ka «peaga» teatriskäimist!

VARJE SOOTAK

Viimase...

(Algus 3. lk.)

Lancelot' armastatu Elsa osatäitja Laine Mägi on mõnevõrra tagasihoidlikum. Tõlgendus on aus siis, kui Elsa on juba saatusega leppinud. Tasane ja vooruslik tütarlaps, kes ei püüagi oma elu pärast võidelda. Elsa hing on draakoni kütkes. Alles Lancelot' tulekul avanevad silmad. Neiu mõistab, et tema saatus pole õiglane, et ei tohi olla ükskõikne. Selles situatsioonis mängib L. Mägi tõetruult. Eriti meeldejäävad on tema hääl ja kõnnak. Hingestavam võinuks olla armustseen oma vabastajaga. Mõjub näitleja naiselikkus.

Tugevaim rollitäitmine on kindlasti Andrus Vaarikult pürjermeistrina. Noormehel on võimekust ja annet. Oskuslik improviseerimine, tasemel suhtumine partneritesse, mitmekülgne žestikuleerimine polegi nii vähe alles näitlejateed alustajale. Täpselt tabab A. Vaarik pürjermeistri silmakirjalikkuse. Ehkki osa on negatiivne, naerutas ta publikut tublisti, nii teksti kui väljenduslikkusega. Võin julgelt väita, et Andrus Vaarik oli lavastuse parim. Tema õlul oli ka etenduse juhtimine.

Omaette väikerollide trio moodustavad eesel (Elmar Trink), poisike (Jaak Johanson) ja kass (Margus Oopkaup). Viimase ehtkassilikkus tekitas kenasti elevust. Kassi ülesanne oli siduda lavaline tegevus lavavälisega — publikuga. Vaheaja lõppedes kõlistas ta kella, mis sundis vaikima. See värskendas tublisti tähelepanuvõimet algavaks vaatuseks. Eesli ja kassi muinasjutulisus lõi etenduses puhtust karakterite teravatesse konfliktidesse. Jaak Johanson poisikesena oli piisavalt lapselik, kellele täiskasvanute probleemid veel tundmatu maailm.

Ingo Normeti taktikepi all ei ole rõhk lavastuses asetatud ühiskonnakritikale, vaid nooruslikkusele ja inimlikkusele. Kandvaks eesmärgiks on elujaatus, mis saavutab kõlapinna ka lõppfaasis, kus ei mõisteta kedagi otseselt hukka. Särts, mänguerksus ja huumor muudavad etenduse nauditavaks. Laul ja tants lisavad dünaamikat, väljendusrikkust. Sädelev temperament loob meeldivakõlalise tausta probleemsele tegevusele.

Teatripilt oli üllatavalt mõjus. «Lavakad» on sulanud ühtseks sümpaatseks ansambliks. Võib-olla on seegi Ingo Normeti tahe, et keegi eraldi ei domineeriks, igatahes nõnda ei muutu ükski üleliigseks. Elav ja inimlik mõte ning tunded ei jäänud lavale. Tõestuseks väärt aplaus. Kohtumine teatritulevikuga oli paljuütlev.

ANDRUS NILK

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK

toimub teisipäeval, 29. septembril kell 18 O. Lutsu 2 auditooriumis. Ringide vanemate, juhendavate õppejõudude ja referatiivsete võistlustööde autorite osavõtt kohustuslik.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOL

Avaaktus toimub **neljapäeval, 24. septembril kell 18** ülikooli aulas.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 564. Исследования по динамике конструкций. Труды по математике и механике. Тарту 1981, 400 экз., 104 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 565. Лингвистические и методические вопросы обучения разным видам речевой деятельности и проблемы тестирования. Methodica X. Тарту 1981, 136 с., 300 экз., 1 руб. 20 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том. XVII. Вып. 3(63). Ноябрь 1980. Тарту 1981, 111 с., 400 экз., 90 коп.

Двойной слой и адсорбция на твердых электродах VI. Тезисы докладов всесоюзного симпозиума 29 июня — 01 июля 1981 г. Тарту 1981, 408 с., 500 экз., 1 руб. 70 коп.

А. Д. Дуличенко. Введение в славянскую филологию. Пособие для студентов филологического факультета. Издание второе. Тарту 1981, 56 с., 600 экз., 10 коп.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2765. MB-08921.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1271) Reedel, 25. septembril 1981 XXXIII aastakäik

HOMME LÄHEME NOORTELAUPÄEVAKULE!

„Leninlik komsomol"

on üleliidulise agitrongi nimi. Eestis ei ole me komsomoli sellise töövormiga õieti kokku puutunud. Nõukogude Liidus on niisugused rongid üpris tuntud ja neid liigub mitu tükki. «Leniniku Komsomoli» teenindada on põhiliselt mittemustmulavöönd. Eestisse tõi neid ELKNÜ Keskkomitee kutse. Raudteil on sõidetud rohkem kui 70 000 kilomeetrit, pisut enam kui kuu aja pärast täitub 1000 tööpäeva.

Mida niisugune agitrong endast kujutab? Rongis töötab pidev koosseis ning ajutine, nn. propaganda- ja kultuurigrupp, mille liikmed vahetuvad. Lektorid kohtuvad noortega, loomingulised kollektiivid esinevad kontsertidega. Rongis on välja pandud näitusi. Tartusse toodi vaadata Moskva kunstnike töid.

Eelmise kolmapäeva hommikul tervitasidki Tartu noored jaamas agitrongi. Esmakohtumisest võtsid osa EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär I. Toome, ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär A. Karotam. TRÜ poolt tervitas saabujaid spordimeditsiini osakonna III kursuse üliõpilane S. Simenkov. Rongilt tõttas keemia ringauditooriumisse esinema Moskva Kultuuriinstituudi kino- ja fotomeisterlikkuse kateedri õppejõud Sergei Iljitšov. Tema esinemist filmikunsti ajaloost ning seosest ideoloogiaga oli huvitav kuulata. Lisaks näidati toredaid filmikatkendeid. (Eelmises lehes lubatud pildist ei tulnud kahjuks midagi välja. Ka fotograafi tabab teinekord tehniline «aps».)

Komsomolikroonika

22. septembril ELKNÜ TRÜ komitees:

✲ **Laupäeval, 26. septembril toimub ülevabariigiline komsomoli- ja noortelaupäevak.** Üliõpilased töötavad ülikooli ja linna tähtsamatel objektidel. Tööpäev algab kell 9. **Neil üliõpilastel, kes pole seotud tööga laupäevakuobjektidel, toimub õppetöö.**

✲ **Arvestussektori juhataja Anu Unt rääkis esmakursuslaste arvelevõtmisest. Kõik esmakursuslased on kohustatud end arvele võtma kahe päeva jooksul pärast majandist tagasitulekut.** Komsomolimaks suvekuude eest on veel väga paljudel maksmata. Enne aruande- ja valimiskoosolekuid tuleb kõigil kursustel läbi viia aastakontroll.

✲ **Reedel, 2. oktoobril kell 11 toimub peahoones aud. 139 ülikooli IV komsomoliajaloo konverents.** Üritus on pühendatud ülikooli komsomoliorganisatsiooni 41. aastapäevale. Õigusteaduskonna üliõpilaste ettekannetes käsitletakse teaduskonna, osakonna ja kursuse komsomoliajaloo koostamist. Keemia ringauditooriumis näidatakse filme TRÜ üliõpilaselust.

✲ **Võeti vastu otsus muuta ülikooli uus kohvik ainult üliõpilaskohvikuks (sissepääs üliõpilaspiletiga). Arutati KOR-i tööd.**

ÜTÜ * ÜTÜ * ÜTÜ

Ajalooringi aastaring

Kevadel sai ÜTÜ ajalooring 35-aastaseks. Ringi kõige kaalukam üritus on aprilli lõpul toimuv ÜTÜ konverents, kus hinnatakse üliõpilasteadurite tööd. Tavaliselt astub üles kümmekond meie üliõpilast ja paar külalist. Viimasel, 36. konverentsil oli külalisesinejaid üle pika aja õige rohkesti: Leningradi, Läti ja Vilniuse RÜ-st ning Pihkva Pedagoogilisest Instituudist — kokku 8 üliõpilast.

Kahel päeval kuulatud 20-minutilised ettekanded käsitlesid üsna laia teemaringi arheoloogia, etnograafia, kunstiajaloo, NSV Liidu ja üldajaloo valdkonnast. Tegemist oli mitme aasta jooksul tehtud arhiivi- ja välitööde järgi kirjutatud uurimustega. Kokkuvõtteid tehes märkis õppejõudude žürii meie esinejate ühtlaselt kõrget taset. Kolm ettekannet väärisid ÜTÜ medalit. Kõik esinejad said aukirja ja ajalooringi vimpli. Ringi tänukirja ja vimpli teenisid ära kõik aasta jooksul ettekandekoosolekutel esinenud

ÜTÜ medali said diplomandid **Priit Ligi** («Vadjalaste esiajaloost», juhendaja dots. V. Trummal), **Valter Lang** («Rahu kalme ja Valjala kihelkonna asustuskeskus muinasaja lõpul», juh. dots. V. Trummal) ja **Ülle Liitoja** («Põllumajanduslike kõlvikute suurus ja struktuur Karksi kihelkonnas 17.—19. sajandil», juh. prof. H. Ligi). Esile tõsteti veel **Merike Langi** (V k., juh. dots. **A.** Luts), Kaupo Ahuna (V k.) ja Margus Laidre (IV k., viimaste juhendaja prof. H. Piirimäe) ettekanded. Paraku kippusid paljude külaliste sõnavõtud jääma referatiivsele tasemele. Uudse ainekäsitluse ja vaba esinemise poolest paistis silma S. Issajev Leningradi RÜ III kursuselt.

Sel aastal esinesid meie ajalooringi liikmed südilt ka väljaspool Eestit peetud konverentsidel. Üleliidulisel üliõpilaste etnograafiakonverentsil Jerevanis käisid Ülle Nikanov ja Riina Kõo (mõlemad IV k.) koos juhendaja dots. A. Lutsuga. Läti RÜ-s võeti hästi vastu Urmas Usai (V k., juh. dots. J. Raid) ja Mart Siiroja (V k., juh. dots. O. Klaassen) esinemised ning Gorki RÜ-s Viktor Blumi (V k., juh. prof. J. Rebane) töö. Pihkva Pedagoogilise Instituudi konverentsil tunnistati parimaks arheoloog P. Ligi uurimus, etnograafiasektsioonis kiideti M. Langi tööd. Suurima tunnustuse said P. Ligi ja V. Lang aga Moskvas toimunud XXVI üleliidulisel üliõpilaste arheoloogiakonverentsil. Nende ettekanded märgiti ära nelja parema hulgas. Meile jõudnud konverentsi organiseerimiskomitee esimehe, NSVL TA korrespondentliikme V. Janini allkirja kandvas kirjas rõhutatakse veel kord P. Ligi ja V. Langi uurimuste kõrget professionaalset taset ja soovitatakse nende tööd trükis avaldada.

Ülikooli lõpetanutel ei katke sidemed ringiga. Meil teguiseb **noorte ajaloolaste klubi**, mis hõlmab kogu vabariiki. Kuuldavasti on niisugune organisatsiooniline vorm äratanud huvi ka teiste erialade noorteadurite hulgas.

Ajalooringi ja noorte ajaloolaste klubi korraldusel toimus märtsi lõpul II vilistlaskollokvium, mille kavast võis lugeda juba uue põlvkonna ajaloouurijate nimesid. III kursuse üliõpilase Heikki Valgu sõnavõtu (pühendatud ringi 35. aastapäevale) järel astusid üles kunagised ringi aktivistid, praegused TRÜ aspirandid ja noored õppejõud Mati Laur, Villu Tamul ja Aadu Must, tuues enam kui saja kuulajani osakese valmivate väitekirjade probleemistikust. Konverentsi lõpetas aruandega noorte ajaloolaste klubi esimesest tegevusaastast Ajaloo Instituudi nooremteadur Jüri Kivimäe (ajalooringi esimees 1967—69). Sellest aastast toimuvad ka klubi ettekandekoosolekud. Nii esinesid aprilli lõpupäevil Tartus peamiselt ajalooringi liikmetest publiku ees kaks aastat tagasi ajaloo-osakonna lõpetanud Andra Veidemann Ajaloo Instituudist ja Kaja Altof Tallinna Linnaarhiivist. Mõlemad on edasi töötanud oma kunagiste diplomitööde kallal.

Vanemõpetaja
TIIT ROSENBERG,
ajalooringi juhendaja

PARIMAD

ÜTÜ HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1981. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID

AJALOOTEADUSKOND

Ajaloo-osakonna noorem rühm
I auhind

Ivika Felt (juh. prof. S. Vahtre), Kärt Jänes (dots. A. Luts), Mart Kalm (v.-õp. T. Rosenberg), Toivo Kamenik (prof. H. Ligi), Mait Kõiv (dots. M. Tänava), Mart Laar (prof. S. Vahtre), Harri Liivrand (prof. H. Ligi), Ivo Maripuu (prof. H. Ligi), Eero Medijäinen (dots. K. Jaanson), Riina Muuga (dots. L. Eringson), Ülle Ojandu (dots. L. Eringson), Lea Puss (prof. H. Ligi), Imbi Rebane (prof. S. Vahtre), Tõnis Ritson (dots. M. Tänava), Helle Ruusmaa (õp. V. Tamul), Terje Tigane (prof. H. Ligi), Lauri Vahtre (prof. S. Vahtre), Elle Valme (dots. K. Jaanson).

Vanem rühm
I auhind

Merike Ennomäe (dots. K. Karlep), Eve-Mall Kirt (õp. K. Plado), Tiina Kivirand (dots. K. Karlep), Sirje Kuivalainen (v.-õp. T. Puik), Ene Laas (v.-õp. T. Puik), Kaia Makkar (õp. E. Viitar), Senta Michelson (v.-õp. T. Puik), Katrin Miilen (dots. K. Karlep), Liidia Pilli (õp. T. Aunapuu), Laine Tõnisson (õp. T. Aunapuu).

Defektoloogiaosakonna noorem rühm
I auhind

Siiri Loorits (juh. dots. K. Karlep), Riina Roon (õp. K. Plado).

Psühholoogiaosakond
I preemia, ÜTÜ medal, osavõtt vabariiklikust konkursist

Merike Arva (juh. dots. A. Lunge), Tiina Tuvikene (dots. A. Lunge).

I preemia, osavõtt vabariiklikust konkursist

Merike Kuivits (T. Niit), Kalju Kurepalu (V. Tomson, A. Pulver), Ene Kurm (dots. K. Toim), Maris Raudsepp (T. Niit), Rutt Rubinstein (M. Vadi).

I preemia, osavõtt vabariiklikust ja üleliidulisest konkursist

Elmu Loit (dots. M. Kotik), Mihhail Kutšer (dots. U. Siimann).

(Järgneb.)

✲

KÜLLI KALAMEHE ja VARJE SOOTAKI fotod

✲

Esimesel pildil võib ära tunda Jaan Ellarti. Temaga koos on Keskmustmulla Riikliku Looduskaitseala direktor Aleksei Krasnitski. Sinna, Kurski kanti viis augustis ENSV Looduskaitse Seltsi ja Tartu üliõpilaste looduskaitseringi liikmete igaaastane ühine õppeekskursioon. Lähemalt saab sellest lugeda III kursuse bioloogiaüliõpilase Külli Kalamehe kirjutises kolmandal leheküljel.

Teisel fotol on jäädvustunud laagrielu hetk. Korraliku laagripaiga leidmine kolme bussi rahvale pole just kerge ülesanne. Sel korral sattusime väikese järve kaldale Brjanski lähedal.

✲

Kuidas läheb maal

Sügisesed koristustööd on täies hoos. Oma osa annavad ka TRÜ tudengid. Eelkõige esmakursuslased, kes alates 3. septembrist töötavad Tartu, Põlva, Valga ja Rakvere rajoonis.

17. septembril käisin koristustööde staabi liikmena mitmes majandis. Kuulsin, et tänu kuivadele ilmadele on pidevalt tööd tehtud. Tööd on mitmesugust — kartuli, lina ja põhu koristamine, õunte korjamine. Veel käiakse karjas, abistatakse transporditöödel ja sööklas. Üldiselt tööd jätkub. Ent mõnikord seda ka alles otsitavat. Näiteks kurdeti nii Elvas.

Teine probleem: paremad põllud antakse mõnel pool «turuvarblastele». Nii ei tohiks, ega tudengi tehtud töö kehvem ole.

Töökuu ülesanne on ka vastne kursus kokku liita. Ühiselt tööd tehes ja puhates õpitakse kaaslasi kiiremini ning kindlasti paremini tundma kui loenguil. Nõo rühma tudengid kõnelesid öisest maastikumängust ja kohtumisõhtust vanemate teaduskonnakaaslastega. Rõngus meenutati pannkookidega lõkkeõhtut. Loomulikult korraldatakse tantsuõhtuid ja käiakse kinos.

NB! Kõigist probleemidest, mis on seotud töö ja töökorraldusega, palume informeerida ELKNÜ TRÜ komiteed!

AARE KRUUSER,
koristustööde staabi liige

* * *

Teisipäeval käis matemaatikateaduskonna kasvatustöö prodekaan vanemõpetaja T. Leiger koos komsomolikomitee esindaja ja allakirjutanuga Põlva rajoonis teada saamas, kuidas käib noorte matemaatikatudengite käsi.

«Käsi käib hästi,» kinnitas Põlva rajooni põllumajandusvalitsuse juhataja. «Meieni pole kaebusi jõudnud. Oleme abilistega rahul.»

Veriora sovhoosi peaagronoom S. Peets oli päris uhke — seni töötas 20 matemaatikust esmakursuslast, sel nädalal tuli juurde 18 ajaloolast teiselt kursuselt.

«Milline võimas abivägi!» muheles mees. Küllap siis noortega rahul ollakse, kui uue rühma saabumise üle nii rõõmustatakse.

Millist tööd Veriora sovhoos tudengitele pakkus? Töö nagu sügisel maal ikka — enamus ajast kartulipõllul, lisaks lina, haljasmass... Ega töö konti murra? Ei tohiks murda küll. Kuigi enamus on linnanoored ja põllutöö rohkem telerist nähtud.

«Tööd jätkub,» ütles tudeng ise. «Niisama passida pole tulnud.» Kui just vihma ei saja. Aga kui riided on taevamärga täis, läheb tudeng oma ajutisse «koju», nägusasse kahekordsesse majja Võhandu jõe käärus ning paneb riided sooja ruumi kuivama. Kas siis pahandusi polegi? Mis pahandusi... Kui ühel või teisel poolel mingi küsimus tekib, püüame ära lahendada — ükssteisemõistmises. Vastastikust süüdistamist pole vaja. Elame sõbralikult.

Ei põlatud ka nädalavahetusel põllule minna. Nüüd sõidab üks osa Veriora rühma noori juba täna Tartu poole, paras stipilisa taskus ning töömehetunne rinnus.

Orava sovhoosi asedirektor võttis delegatsiooni vastu lausa tormakalt. 30 aasta jooksul polevat nii head rühma näinud! Noored töötavad kartulikombainil või linapõllul. Kaks tüdrukut käivad iga päev abiks sovhoosi sööklas. Nendelt said külalised meeldiva kõhutäie ning kinnituse: «Ei, ei, kaevata pole meil küll midagi...» Eks näita majandi ja abiliste vahelisi suhteid ning tudengite töölusti ka tõsiasi, et kogu toitlustamine on sovhoosi poolt, preemiaks tubli töö eest. Hüvastijätul avaldas asedirektor veel ühe väikese soovi: «Saatke järgmisel aastal niisama tublid noored!»

HELINA LEA,
eesti fil. II k.

TRÜ ALMAVÜ

korraldab **mootorpaadijuhtide kursused.** Registreerida saab 10. oktoobrini teisipäeviti kl. 15—16 ja neljapäeviti kl. 10—11 Gagarini t. 1 ruumis 203.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Peahoone

«Tere, jõudu!»

«Tere, tere! Jõudu läheb ikka tarvis!»

«Millega ametis olete?»

«Ehitame peahoonele veel ühe tiiva külge. Siis teil hea võtta, kui mõni ära peaks murduma!»

«Ega see nii paha plaan olegi,» muigan vastuseks.

Ent nali naljaks. Seda, et meestel remonditöö käsil on, näen isegi. Ja et töötegijatele mitte asjata jalgu jääda, püüan silmadega ses krohvitolmuses tohuvabohus mõnda ülema moodi meest leida.

«Perenaine peaks iga hetk tulema,» aimatakse mu mõtteid juba ette. «Ta hea inimene, küll te jutule saate!»

Siinsete tööde peaks on tõepoolest lahke olemisega naisterahvas **Olly Platonova**. Juba jaanuarikuust saati. Nimelt siis alustas **restaureerimisvalitsuse Tartu osakond** ülikooli peahoones põhjalikku remonti.

Esiti võeti käsile **ruumid 204 ja 207**. Nendes on tänaseks uuendustööd juba lõpetatud. Laed ja seinad krohvitud ning kenasti üle värvitud. Eriti palju aega läks karniiside valamisele. Arvestage ise: kõik detailid tuli üksikult valmis teha. Neid aga on juba ühesainsaski ruumis ligemale 600.

Augusti alguspäevil jõudsid ehitusmehed järjega oma praegusele töötandrile — **peahoone rektoraaditiiba.** Siin on täielikult remonditud juba **kolm ruumi (219, 220, 221).** Projekti kohaselt peab senisest õppeosakonna juhataja töötoast ja ruumist 216 saama avar fuajee. Muret teeb vaid üks: teise korruse koridor jääb väga ebasobivasse kohta, nimelt akendepoolsesse külge. Seetõttu kaotavad tööruumid palju päikesevalgust, sest teisel pool aknad puuduvad. Mõneti leevendab olukorda klaasist vahesein, kuid see on siiski vaid hädaabinõu. Milles asi? Projekteerimisinstituudil polnud õigust omal käel esialgset projekti muuta. Et seda teha, olnuks asjaajamisteks aega tarvis. Kuid ülikool andis tellimuse liiga hilja. Kiirustades jäi mõnigi lahendus poolikuks. Ja eriti tugevasti annab läbimõtlematus end tunda just rektoraaditiivas.

Ent tagantjärele targutamiseks pole mahti. Praegu tuleb tööle pihta anda. Nädala pärast kukub kalendrist viimane septembrikuu leht, aga ehitajatel on kohustus tööd rektoraadis oktoobrikuu jooksul lõpetada, sest:

«Novembris kolime **aulasse**. Sealne «ravi» kestab märtsi lõpuni. Kokkuleppe järgi teeme seal vaid sanitaarremondi, sest restaureerimistöödele kuluks aega üle aasta. Arhiivimaterjale uurides selgus, et aula lagi peaks olema niisamasugune värviline nagu raekojaski. Ainuüksi too taastamistöö nõuaks tohutult aega ja vaeva.»

Aga **teha jäävad veel esimese korruse koridorid, tuubikumiruumid, auditooriumid 139 ja 140. Katus tuleb parandada ja üle värvida, peahoone välisuks restaureerida...**

Plaan näeb ette katta parketiga ühtekokku 400 m² põrandapinda. Kolmel neljandikul on see juba olemas. Kahjuks tuli parkett laduda vanadele aluspõrandatele, sest uute tegemiseks ei jätku materjali.

«Seda hirmu pole, et töö otsa lõpeks. Ennem tuleb juurde. Karta on, et ka fassaadi värvimine jääb meie õlgadele. Muinasteaduste muuseumist paluti meid appi skulptuure parandama. Eks me püüa aidata, kuigi loodame, et suuremad jõud tulevad sinna Leningradi Ermitaažist.»

Teise tiiba remondiga ei jõuta. Parem vähemaga piirduda, kui ülepeakaela tormata. Kuid ega see vähem nii vähe olegi. Tööde kogumaksumuseks arvatakse 120 tuhat rubla. Ent see arv kasvab veelgi, kui Leningradi oblasti restaureerimisvalitsuselt tellitud 40 lühtrit ja 20 küünlataolist seinabraad ükskord tehtud saavad ja pärale jõuavad. Kas ja millal lühtrid saadakse, pole teada, sest nende materjal tuleb ülikoolil endal hankida. Suures lootuses juletigi siiski osa remonditud ruume ajutise valgustusega jätta.

Paraku ei lähe mitte kõik nii, nagu kavandatud.

«Hallikasroheliste värvitoonide kõrval peaksime kasutama puhast valget, aga praegu maalime lagesid õlivärviga. See jätab värvitud pinnale kollaka varjundi. Hoopis rohkem sobiks seetarvis vesiemulsioon, kuid mida pole, seda pole. Ja ometi taotleme tõetruudust ja originaalilähedust.»

Sellistest tõketest ja takistustest võib veel kuidagi aru saada, ent mil moel seda mõista, kui töö jääb katki seepärast, et mõnele instrumendile on öö jooksul «jalad alla kasvanud». Kellele sel juhul näpuga näidata? Ehitajatele oleks tarvis üht korralikku laoruumi, et pikanäpumeestel kiusatust ei tekiks.

Päevad lendavad lausa tuuletiivul. Iga hetk viib meid juubelisügisele sammukese lähemale. Kas jõuame kõigega hakkama saada, mis praegu pooleli või alles plaanipaberitel?

Suvekuudel ei töötanud peahoones ainsatki malevlast. Alles augustis anti ehitajatele appi defektoloogid, siis kehakultuurlased. Praegu on ametis õigusteaduskonna II kursuse neiud ja noormehed. Vana tõeteragi ütleb, et mida rohkem kätepaare aitamas, seda rutem jõutakse sihile.

TERJE SOOTS

● MALEV TOOME foto

INTERVJUU LÄBI TOIMETUSE AKNA

NB! Toimetus asub kolmandal korrusel. Akna äärel ajasime juttu peahoone rektoraadi-tiiva katusepanijatega.

Kes te siis olete?

«Restaureerimisvalitsuse plekksepp koos õigusteaduskonna II kursuse üliõpilaste Peep Puisi ja Andres Pastiga.»

Kas kõrgust ei karda enam?

«Enam mitte. Algul käis küll pea ringi.»

Kaua läheb?

«Kui kogu aeg kuivad ilmad oleksid, saaksime kuu ajaga hakkama.

Nüüd läheb vist kauem. Plekki kulub 4—5 tonni. Katus oli omadega läbi, vihmatilgad kukkusid töölaudadele. Kui ainult ilma peaks.»

Kõige raskem olevat renni paigaldada. Töö näib poistel selgeks saavat, kõnnivad seal katusel, justkui oleksid kogu aeg seda tööd teinud.

„Studentska tribuna"

Vist mingi üliõpilasväljaanne? Jah, seda nime kannab Sofias ilmuv Bulgaaria üliõpilaste ajaleht. «TRÜ» toimetusel on olnud võimalus seda lehte juba mitu aastat näha, sest Eestist ja eestlastest huvitatud bulgaarlanna Lilia Velička ova on seda meilegi läkitanud. Nimelt töötab tuntud tõlkija ise selle lehe toimetuses. Läinud reedel astus aga ülikooli uudistama «Studentska Tribuna» peatoimetaja asetäitja Ivan Zdravkov koos ajakirja «Studentseski Meridian» rahvusvahelise osakonna juhataja Igor Kossikoviga.

Paari tunniga jõudsid külalised käia muinasteaduse ja ülikooli ajaloo muuseumis, aulas ning silmata kartserit. Komsomolikomitees kõnelesid linnakomitee sekretär Tõnis Seesmaa ja meie asesekretär Ülle Lepp tudengilinnast ja TRÜ-st. Toimetust huvitas omakorda see, kuidas tehakse sealset tudengilehte. Mida teada saime? 6-leheküljeline ajaleht ilmub igal teisipäeval. Formaat meenutab meie «Noorte Häält». Loomingulisi töötajaid on toimetuses 12—13. Leht olevat väga populaarne mitte ainult Sofia tudengite hulgas, vaid üle kogu Bulgaaria. Loomulikult on nii suurel toimetusel mitu osakonda: kommunistlik kasvatus, kultuur, sport jt. Lehte sirvides märkad tõepoolest mitmekesisust. Siin on probleemartikleid, teiste maade üliõpilaselu, tõlkeid. Sageli käsitletakse Nõukogude noorte elu. Ei puudu koguni järjejutt, ristsõnad, kirjasõprade aadressid jm. taoline. Nüüd võib oodata kirjutusi ka Balti liiduvabariikide tudengitest, sest I. Zdravkov oli enne Eestit Vilniuse ülikooliga tutvumas käinud.

VARJE SOOTAK

„Arjerkard 81"

Hommikune ilm tegi meele mõruks. Kuid siiski — oh imet, läks taevas selgeks. Ja inimesi tuli: nii lugejaid kui kuulajaid. «Kodulinna» õue hea akustika meelitas uudistajaid akendele. Oli 19. september, kell lõi veerand seitse, «Arjerkard 81» luuleõhtu algas. Esinemise järjekorras astusid ette Harry Liivrand, Aime Hansen, Kajar Pruul, Eda Vahur (luges lisaks kohal viibinud, aga angiini tõttu häält kaotanud Andrus Rõugu värsse), Ilmar Trull, Külli Muna ja edvistav noormees, kes palus säilitada *incognito*. Kolm meest, kes samuti tulekusõna andsid, ei jõudnud kohale. Võrreldes esimese, maikuus botaanikaaias toimunud õhtuga, tunnetas sel korral rohkem spontaansust, *happeninglikku* vabadust ning atmosfääri. Pealtvaatajate hulgas võis kohata tuntud kultuuritegelasi nii meilt kui mujalt (eestlasi, leedulasi jt.). «Arjerkardi» seltskonnal on plaanis ka järgmisel aastal maha saada kahe uut laadi esinemisega. Nägemiseni.

HEINRICH LIIV

KORRA-LAGEDUS

keemiahoone ventilatsiooniga

Ülikooli juhtiva insener-tehnilise personali hulk on viimaseil aastail õige jõudsalt kasvanud. Meil on peainsener, peamehaanik, peaenergeetik, pea kapehituse alal, remondipea. On vanemtöödejuhataja jaoskond oma suuremate ja väiksemate ülemustega. Eksisteerivad ka mitut masti eri-insenerid, nende hulgas ventilatsiooniinsener. Ja ega see ole vist kõik, me lihtsalt ei tea, kui palju vahelülisid on ühe peamehe ja konkreetse töömehe, näit. torumehe või elektriku vahel. Juhtivate ja pooljuhtivate seltsimeeste arvu järgi otsustades peaks juhtimine ise lähenema ideaalsele. Raskused tekivad aga kohe, kui midagi on **õppetöö huvides** vaja operatiivselt lahendada, eriti just avariiolukordade puhul. Õppetöö käib kindla plaani ja programmi järgi ning on ajaliselt täpselt piiratud. Meil pole võimalik semestrit venitada ega programme muuta! Järelikult peab normaalne töö olema tagatud ka insener-tehniliste süsteemide poolt. Keemiahoones puudub praktiliselt nii ventilatsiooni- kui ka elektrisüsteemide teenistus. Praeguseks on asi jõudnud niikaugele, et me isegi ei tea, kelle poole tuleks pöörduda õppelaboratooriumide ventilatsiooni korrastamiseks, kui see üles ütleb, ja elektrisüsteemi kulunud osade uuendamiseks. Kas peab siis asju hakkama ajama prorektorite ja õppeosakonna tasemel? Milleks on olemas kogu see vahepealne meeskond? Kes on see mees, kes ülikoolis vastutab, et õppetöö ei jääks toppama elektriseadmete korrastamatuse tõttu. Kas R. Sakarias — või hoopis keegi muu, keda me ei tunne?

Kes on see konkreetne mees, kes annab konkreetsele elektrikule korralduse järele uurida, milles on asi, ja meile teatab, mis ajaks see korda saab; teatab, millega meie ise saame abistada?

Viimase aja kogemused näitavad, et kogu see värk sarnaneb Eesti Raadio «Teist ja teile» saate ühe variandiga!

On aeg õppetöö lollitamine lõpetada ja sedalaadi korralagedustele lõpp teha.

TULLIO ILOMETS,
TRÜ keemiaosakonna rahvakontrolligrupi esimees

Tammelehe noorem võrse

Suurkoolis leiab «rebane» peale muude üllatuste end ka õige erinevate ringide ja ühingute, gruppide ja voolude virvarris. Alguses võivad need tunduda väga kättesaamatud oma tähtsuses ja tarkuses. Igale ringile on aga tarvis värsket verd. Kunagi asub praegune esmakursuslane ise asja etteotsa. Tuleb võimalikult vara üle saada häbenemisest ja hirmust. Vastasel juhul võib viie aasta pärast vaid nukralt tõdeda, kui paljust pakutust jäi osa saamata, kui palju jäi teistele andmata.

Tartu üliõpilaste looduskaitsering ühendab juba 24. aastat loodushuvilisi üliõpilasi. Esimese omataolisena NSV Liidus loodi ta aastail, mil looduskaitse taas päevakorrale tõusis. Sünnipäev langeb ühte ajakirja «Eesti Loodus» taasilmumisega 1958. aasta märtsis. Ringi on algusest peale juhtinud Eesti tuntumaid looduskaitsetegelasi Jaan Eilart. Tänaseni on ringile truuks jäänud mitmed vilistlased. Mitmed neist töötavad vastutusrikastel kohtadel looduskaitseorganeis, rahvuspargis, kaitsealadel jm. Algusaastate salakütijaht on tänaseks ununenud (küllap salakütid on samad, aga vastaspool uus), asemele on tulnud uued ja mõneti mugavamad töövormid. Põhiline osa langeb väljasõitudele loodus- ja kultuurilooliselt rikastesse paikadesse. Väljas käiakse nii bussiga kui ka jalgsi, koguni laevaga. Möödunud aastal oldi näiteks Haanjas, Vooremaal, Kundas, Muraka rabas. Talviti lisandub tavaliselt loomade loendamine (mullu Lahemaal), kevadel linnulaulu kuulamine Raadi kalmistul. Läbi aasta toimuvad ettekandekoosolekud, kus esinevad (ja näitavad slaide) nii ülikooli õppejõud kui eksootilistes paikades käinud rännumehed, aga ka üliõpilased ise. Tänaseks on ilmunud neli kogumikku ringi liikmete uurimistöödest. Muidugi ei tohiks see ehmatada neid üliõpilasi, kellele loodusteadused erialaks pole.

Sõna «kaitse» üle ringi nimetuses oleme ise küllalt piike murdnud. Tegevusväli on ahtake, oleme hooldanud vaid mõningaid parke, kalmistuid ja kultuuriloolisi objekte. Rohkemaks pole lihtsalt võimalusi. Küll aga viib igaüks endaga ringist kaasa looduskillukese, mis talletub, kasvab, hiljemgi armsaks jääb. Selles avaldubki «kaitse», mida kohe võib-olla ei märka.

Suviti on ring käinud ühiskursioonidel koos Eesti Looduskaitse Seltsiga. Aastatega on läbi sõidetud mitmed huvitavad paigad NSVL-s. Tänavu käidi Okaa, Voroneži ja Kurski stepikaitsealadel (sellest on samuti tänases lehes juttu). Suvel töötas esmakordselt ringi egiidi all ka malevat järgiv rühm Saaremaal. Eeskujuliku maastikuhoolduse poolest tuntud Laimjala kolhoos leidis meile sobivat tööd: haljastamist, mõisahoone restaureerimist, kiviaedade parandamist. Looduskaitsealade küllakutsed ja tööpakkumised on alati oodatud.

Kevadel sai alguse ja tänavu jätkub ühistegevus põhiliselt ajaloolaste ringiga «Noor-Tartu», kes on algatanud mitmeid tänuväärseid ettevõtmisi kodulinnas. Koos korrastasime Raadi kalmistut ja pidasime huvitavaid kohtumisõhtuid.

Ringi embleemiks on olnud luuderohuleht tähtedega LK. Seda haruldast taime pakkus Eesti looduskaitse sümboliks juba prof. T. Lippmaa 1936. aastal. Tänapäeval võiks seda võrrelda tammelehe noorema võrsega, unustades korraks evolutsiooniteooria.

● Teel Muraka rabasse toiduvarusid hindamas. Keskel vilistlane, ringi kunagine esimees, looduskaitseinspektor Juhan Voist.
ANDRES TÕNISSONI foto

Ringi liikmeks võetakse neid, kes huvi ja aktiivsust üles näitavad, keda paelub loodus. Üritustest saavad osa võtta kõik. **Looduskaitseringi traditsiooniline avamatk toimub 7. oktoobril Ahja jõe ürgoru kallastele Taevaskotta. Jälgige reklaami!**

ANDRES TÕNISSON,
looduskaitseringi esimees

Piisonid, koprad ja stepp

1. augustil said Vanemuise t. 46 õppehoone ees kokku need, kel ühine mõte käia ära Moskvast lõuna pool asuvatel looduskaitsealadel. Sõitjad olid Looduskaitse Seltsi aktiivsem rahvas ning Tartu üliõpilaste looduskaitseringi liikmed, ka vilistlased. Nagu ikka juhtisid reisi Looduskaitse Seltsi aseesimees Jaan Eilart ja teadussekretär Enn Loigu.

Pärast kahepäevast kiiret bussisõitu jõudsime **Okaa Terrassi Looduskaitsealale.** See asub Moskvast umbes 100 kilomeetri kaugusel Serpuhhovi linna lähedal. Okaa jõe vasakul kaldal paiknevate terrasside kujunemine on seotud jäätumise ja mandrijää sulamisega Kesk-Vene kõrgustikul. Huvitav pinnareljeef ja paikkonna taimestik põhjustasidki looduskaitseala loomise. Ent see on ka biosfääri kaitseala (MAB). Miks? Terves maailmas on juba välja kujunenud biosfääri kaitsealade süsteem. Iga selline kaitseala on etaloniks mingile suuremale looduslikule piirkonnale. Püütakse uurida Maa loodust kui tervikut. Neil kaitsealadel rakendatakse nn. *monitoringi* süsteemi, millega uuritakse ja prognoositakse keskkonna seisundite muutusi.

Kaitseala suurem osa on kaetud metsaga, mis on saanud lõunapoolsete metsade etaloniks. Sügava mulje jättis laialdane sürjametsa vorm — sutrumets. See kujutab endast männimetsa kohati mändide kõrguseni tõusvatest tammedest alusmetsaga. Puude all kasvab hulgaliselt madalat kikkapuud, millest sealmail tuntud kaks liiki: näsalise koorega naastune kikkapuu ja ka meil esinev euroopa kikkapuu. Lõuna pool muutub mets laialehelisemaks. Pärast Okaad kuusk kaob. See on kuuse lõunapiir. Tuleb juurde tamme.

1948. aastal toodi Okaa kaitsealale mõned euroopa piisonid ehk suubrid — tollal oli kogu liik kadumas. Nüüd on seal kujunenud Nõukogude Liidu suurim suubri uurimiskeskus, mis tuntud kogu maailmas.

Suurem osa piisoneid elab vabalt kaitseala metsades, osa on aga tarandikes, kus neid uuritakse. Võrdluseks on tarandikes ka mõned ameerika piisonid. Säilitatakse puhtaverelisi euroopa piisoneid, tehakse ka ristamisi.

Pärast ringkäiku piisonite juurde kõnelesid kaitseala teaduslikud töötajad lähemalt oma uurimisaladest — mullastikust, taimedest, lindudest jm.

Edasi sõitsime metsasteppide maal. Metsastepp on tänapäeval põldude maa. Säilinud, õigemini säilitatud metsasteppi nägime vaid looduskaitsealadel.

Bussisõit ise polnud põrmugi igav. Eestlase silmale oli maastik küllaltki vahelduv: lainja reljeefiga kuplistik, sujuvalt muutuvad nõod ja kõrgendikud. Vahepeal esineb lõhesid ja järske orge, nn. ovraage (uhteorud). Need on tekitanud erosioon. Ovraagid muutsid maastiku veelgi kaunimaks, omapärasemaks.

Põllumehele teevad uhteorud aga muret, sest tugevad vihmad ning sulaveed kannavad ära viljakat pinnast. Pinnas on metsastepis ja stepis süsimust, savikas, märjalt sitke ja väga libe.

Voroneži looduskaitseala on üks Nõukogude kõige külastatavamaid kaitsealasid. See on täielik metsade reservaat, mis haarab enda alla põhjapoolse osa Usmanoborist. Kõige enam näeb männimetsi, sageli koos tammega, kuid ka päris tammemetsi. Eestlasele on mets ju tavaline. Sealkandis aga mitte, sest sadade kilomeetrite viisi laiuvad põllud.

Omalaadseks teeb looduskaitseala see, et seal kaitstakse ja säilitatakse kopraid. Nimelt on siin välja kujunenud Liidu suurim kobraste uurimise keskus, mis samuti mujalgi teada. Looduses on kobrast küllalt raske näha, sest ta on väga ettevaatlik loom. Seepärast on teda farmis raske kasvatada. Uuritakse kobraste käitumist looduses ja ökoloogiat, samuti nende kasvatamist farmis. Hinnatud on kopra nõre, millest valmistatakse lõhnaõli ja ravimeid, väärtuslik on nahk.

Huvitav uurimisobjekt on siinsetes metsades leviv euroopa hirv.

Keskmustmulla looduskaitseala Kurski lähedal oli meie reisi kõige lõunapoolsem koht ning ühtlasi juba steppide maa. Tegelikult on see stepi reservaat, kus kaitstakse ka metsi. Lubjarikka pinnase tõttu kasvab seal eelkõige tamm. Tammikud võtavad enda alla peaaegu poole kaitstavast territooriumist, moodustades väga omapärase metsa, milles põõsastena kasvab asteldega laukapuu.

Omapära annavad sellele kaitsealale stepilaigud. Need jagunevad niidetavaiks ja mitteniidetavaiks ning karjamaaks. Vanasti steppi niideti ning seal karjatati loomi. Seda tehakse praegugi — põõsastumise vältimiseks.

Stepi kõige tuntum ja iseloomulikum taim on pikkade lehtedega stepirohi. Seda näeme ka oma reisi embleemil. Stepirohi õitseb varasuvel ning siis on kogu stepp kaetud hallikate sulgjate viljatortidega. Stepi ilme on igal aastaajal erisugune, ta vahetab pidevalt värve vastavalt sellele, missugused taimed parajasti õitsevad. Meie reisi ajaks oli enamik taimi kahjuks juba õitsenud.

Pärast stepis-käiku pöördusime kodu poole, kaasas meeldivad muljed ja uued teadmised metsasteppide ja steppide maast. 9. augusti õhtupoolikul olime taas Tartus.

KÜLLI KALAMEES,
bioloogia III k.

● Portree. KÜLLI KALAMEHE foto.

● Omade juurde. DANIEL MAASINGU foto.

Esimene turniir peetud

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Ülikooli juubeliürituste sarja kuulub sel semestril ka korv-, võrk- ja väravpalliturniir. Läinud nädalavahetusel sai neist teoks viimane.

Meie võistkondadele pakkusid sportlikku külakosti Läti ja Vilniuse ülikooli väravpallurid. Põhimõtteline sportlik mõõduvõtmine tuleb jaanuaris Vilniuses — juba 19. korda. Seepärast ei uuritud juubeliturniiril võistlusmääruste iga kirjatähte, vaid pöörati rohkem tähelepanu külalistele ja pealtvaatajatele.

Kui 1. septembril tabas korraldajaid külma dušina teade, et planeeritud meenetest pole septembri keskpaiku veel midagi loota, siis pandi pead tööle ja käed käima. Tänu mitmete asutuste vastutulekule ja paljude inimeste abivalmidusele said võistlejad omapäraste, ainult selleks ürituseks kavandatud diplomite, vimplite, auhindade, kutsekaartide ja müürilehtede omanikeks. See kõik valmis 16 päeva jooksul! Külalisdelegatsioonid vaatasid vabal ajal peahoone mõlemat muuseumi, aulat, kartserit, viibisid uues kohvikus diskoõhtul. Autasustamine toimus ühises õhtulauas koos osavusmängude ja viktoriiniga. Meeldejäävaks kujunes võistluste avatseremoonia. Väljakuulutatud ajakavast suudeti kinni pidada peaaegu minutilise täpsusega. Pealtvaatajate huvides olid ära jäetud 10-minutilised pausid poolaegade vahel ja miinimumini viidud aeg soojenduseks väljakul. Arvukas pealtvaatajaskond polnud kitsi kiiduavaldustega.

Ka turniiri sportliku tasemega võis rahule jääda. Tartlased mäletavad TRÜ korvpallinaiskonna hõbemedalivõite Nõukogude Liidu meistrivõistlustel (1957—1960). Vilniuse ülikooli väravpallinaiskond oli tänavu üleliidulisel areenil kolmandal kohal (9 mängijat «Egle» koosseisus) ja varsti stardib Euroopa karikavõistlustel. Parimad mängijad jäid küll koju, kuid järelkasv pingutas just võiduks vajalikult (Tartuga 20:14 ja 20:11, Riiaga 9:6 ja 10:9). Tartu pidi tunnistama ka Riia paremust (9:15 ja 11:15). Meeste turniiril esindasid Tartut Eesti NSV koondisse kuuluvad mängijad, kes juba järgmisel päeval sõitsid Kiievisse uutele jõukatsumistele. Vilnius võideti 19:13 ja 21:11, Riiaga mängiti 15:9 ja üllatuslikult ka 14:14. Külaliste omavahelistes kohtumistes oli algul võidukas Vilnius (12:11), siis Riia (16:10). Oma ülesannetega tuli toime ka TRÜ üliõpilastest kohtunikekogu.

Juubeliturniiri staabiülem oli sportmängude kateedri dotsent Erich Kübarsepp, kes väärib kõrgeimat hinnet. Turniiri üksikasjalik ettevalmistus algas üheksa kuud tagasi. Staabi tööd iseloomustasid ettenägelikkus, varuvariantide leidmine, asjalikkus ja korrektsus. Sellele vaatamata kogunes viimastele nädalatele küllalt palju tõkkeid ja takistusi. Häiris, et suure arvu juubelikomisjonide puhul puudus ülikoolis ürituste peakorraldaja, kelle käest saanuks vastused tekkinud küsimustele. Väravpalliturniiri staabil tuli liialt palju energiat kulutada üksikasjade kooskõlastamiseks kümnete isikutega. Ent külalised andsid üritusele hea hinnangu. Põhjendatult öeldi, et alates 1964. aastast on niisuguseid ülikoolidevahelisi väravpalliturniire alati kõige paremini korraldatud Tartus.

Oli ka paar kriitilist märkust. Avaldati imestust, et esimest sportlikku juubelivõistlust ei peetud vajalikuks valgustada televisioonis, jäädvustada filmilindile. Veel tahtnuksid külalised näha kas või väikest brošüüri TRÜ väravpallurite tegevusest, saavutustest koos fotode ja statistilise materjaliga. Tõenäoliselt sama küsimuse esitavad järgmisel kuul saabuvad võrk- ja korvpallivõistkondade esindajad. Mida neile vastata?

VALTER LENK

Ja mängud läksid niimoodi

● Eelmisel reedel kell 15 marssisid puhkpilliorkestri saatel EPA võimla põrandale nägusais spordirõivais neiud ja noormehed. Tulid leedulased üleni erkrohelises, rinnal «Universitetas», sammusid tumesinises lätlannad ja valgetes spordisärkides ning punastes pükstes Riia meesmängijad, nende järel võõrustajad. Neiud valge-punasekirjudes spordipluusides, noormehed kollase-mustatriibulistes särkides ja punastes pükstes. Oli pikki ja sihvakaid, oli lühemaid. Oli jõulisi ja kogukaid, sekka kleenukesi väravpallureid. Soov aga kõigil ühine — mängida võimetekohaselt.

Avamiseks toodi võimlasse ülikooli lipp. Prorektor Ain Otstavel tervitas kõiki sportlasi, soovides neile tugevat mänguindu. Meie võistkonnad viisid külalistele ja treeneritele lilli. Veel kord puhkpillimarss ja võimlapõrand loovutati naisvõimlejaile.

Kava alustasid linikutega neiud (juhendaja Angelina Võssotšina). Üheksa Hilja Tidriksaare hoolealust kandsid tempoka muusika saatel ette vabaharjutuse. Efektne oli mustades trikoodes iluvõimlejate esinemine lintidega (juhendaja Linda Jaanson). Punkti i-le panid kaks säravates kostüümides tütarlast tantsides-võimeldes. Pärast avatseremooniat alustati (loe: jätkati, sest enne peeti naiste I ringi mängud) meeste kohtumisega.

● Tartu—Vilnius 19:13 (8:8). Hoogsalt alustanud tartlased haaravad kohe initsiatiivi. Üks esimesi rünnakuid lõpeb Valeri Zlatini läbimurdega. Skoor on avatud. Mängu võetakse tõsiselt. Seisuni 6:2 on meie omade mäng võimas. Tasapisi leedulased kosuvad. Miralauskas, nende edukaim, tabab kolm korda järjest. Tartu leeris on arusaamatused. Ei mõisteta üksteist. Valesöödud, lohakused — pall langeb vastaste saagiks. Vilniuse aktiviseerumine tähendab poolajaks viiki. Mõned minutid arupidamist aitavad. Teine mängupool on jälle Tartu oma. Turniiritabelisse esimesed kaks võidupunkti.

Järgnevalt alistati ka Riia (15:9). Külaliste omavaheline mäng oli tasavägine. Punktiga jäi lõpuks peale Vilnius (12:11). Naiste avaringis saatis edu leedulannasid, keda ettearvatult loeti favoriitideks. Riia võideti 9:6, Tartu 20:14.

Meie naiskond teenis nulli ka Riialt (9:15). Kuidagi ei suudetud pidurdada kahte Läti pikakasvulist mängijat. Kaitses jäeti joonele augud, kust vastastel oli lihtne pommitada. Ise rünnati küll hingega, aga liialt ühekülgselt. Peamiselt vasakult äärelt. Ingrid Muuga ja Tiia Saul viskasid igal võimalusel, aga kaugelt teele saadetud pallid jõudsid esimesel poolajal sihini vaid neljal korral. Kurb oli teise poolegi algus. Ruttu kasvas kaotusseis (4:13). Siis elavneti. Saul viskas karistusviske kukkumiselt professionaalselt vasakusse nurka. Mäng kiirenes ja see oli vesi meie veskile. 14:9 andis lootust, aga aeg jooksis omasoodu. Kaotusest ei pääsetud.

● Laupäevases kordusmängus alustati selge sihiga revanšeerida. Kaitses oldi hoolsad, rünnati ladusalt. Mis peaasi: julgelt ja otsustavalt. Ingridi ja Tiia visetest tuli 3:0. Väravavaht tõrjus paar lausa lootusetuna näivat viset. Edukalt rünnati paremalt äärelt. (Sel momendil mõtlesin, et kas tüdrukud hakkavad lõppude lõpuks parema äärega ka mängima? Kus hundist räägid ja need teised sõnad. Hakkasid! Neli väravat tuli järjest.) Poolaeg Tartule 7:4. Edasi tehti aga lubamatuid vigu ja peagi oli tablool viik. Nüüd lasti lätlannad ette 8:9. Uuesti võrdne seis. Siis murduti. Ühe õnnetu värava viskas isegi Riia naiskonna väravavaht. Ehkki mängiti paremini kui avakohtumisel (kombineeriti, kaitses oldi täpsemad, kasutati väljakut rünnakul mitmekülgsemalt), kaotati (11:15).

Enne seda alistuti Vilniusele (11:20), kes omakorda võitis veel Riiat. Turniirivõit naiskondadest läks seega Vilniusele Riia ja Tartu ees. **Meie võistkonnas mängisid Marina Mitrakovitš, Hilja Albo, Marje Metsur, Ingrid Muuga, Rita Petersell, Marika Murre, Tiia Saul, Sirje King, Aia Boroduška, Malle Tenno, Inge Juurismaa, Liivi Ivanova.**

● **Meesteturniiril jäeti esikoht koju.** Kordusmängus leedulastega suruti vastased kohe umbkaitsesse ja saadi «puhas seljavõit». Mäng istus Jahilool, kes avas ka skoori. Mitu korda kerkis ta kõrgele kaitse kohale ja «tulistas» sealt. Vahepeal kasvas eduseis 16:3-ni. Vilnius viskas küll viis vastuväravat, aga lõpus kenasti õnnestunud kombinatsioonid tõid võidu (21:11).

Riiaga mindi mängima juba võitjaina. Treener nõudis sellegipoolest «asja tõsiselt võtmist». Paraku lasti jutt ühest kõrvast sisse ja teisest välja. Riia läks kolme-nelja väravaga ette. Tartu väravavaht Silm eemaldati, teda asendas Lebedev. Kaotusseis suurenes juba 5:10. Pingilt hõiskas sel hetkel keegi, et «saate ära, kurat!» Mäng muutus pingeliseks. Emotsioonid pääsesid väheste pealtvaatajategi seas valla. Nurmla, Reinoki, Zlatini ja Ollo täpsed visked tõid pöörde. Viik 13:13. Zlatinilt isegi 14:13. Kõrval istunud neiud lausa kiljusid (nii peabki!). Riia siiski ei alistunud. Viigiga 14:14 mäng lõppes. Hoog oli Läti väravpalluritel aga nii hea, et turniiri viimases mängus võideti Vilnius 16:10. Teine koht neile, kolmas leedulastele.

TRÜ võistkonnas mängisid Aivar Silm, Jaak Jahiloo, Jüri Lepp, Valeri Zlatin, Rein Reinok, Jevgeni Nurmla, Alar Laanemäe, Ain Pinnonen, Ahmed Porkveli, Üllar Käis, Kalev Ollo ja Jüri Lebedev.

ANDRUS NILK

Tulevad Helsingi üliõpilassportlased

Eeloleval nädalavahetusel kohtuvad Tartus meie ja Helsingi ülikooli sportlased. Traditsioon, millele peaaegu veerand sajandit tagasi sai alus pandud, elab edasi.

See oli 1957. aasta 5. oktoobril, kui ülikooli vastvalminud staadionil kohtuti esmakordselt kergejõustikus. Huvi võistluse vastu oli suur, pääsmete eelmüük algas juba kolm päeva varem. Meie võidutahteliselt häälestatud võistkond tõi auga kastanid tulest välja. Võit — 159:129. Naiste sprindidistantsidel oli kiireim Linda Kepp-Ojastu, meestest osutus väledaimaks soomlane Matti Hannula. Tulevane Rooma olümpiamees Mart Paama kaotas tookord Pauli Kontiasele, Eesti praegune spordijuht Juhan Unger võitis kõrgus-, olümpiavõitja Jaak Uudmäe treener Jaan Jürgenstein kolmikhüppe. Kaasa lõid õppejõud Alfred Pisuke ja Martin Kutman, õed Vilve ja Lea Maremäe, Hans Torim ja Kaupo Metsur, spordiarstid Aili Paju ja Heino Tiik. Isegi kahevõistleja Uno Kajak. Matšivõit toodi ka järgmisel aastal Helsingist. 1961. aastal lisandus korvpallimäng. Kergejõustiklased said tol korral valusa punktikaotuse. Üks tugevamaid võistlusi oli 1964. aastal Helsingis. Suurepärases sportlikus vormis olnud Kalju Jurkatamm püstitas vabariigi rekordi 200 m (21,4), kordas seda 100 meetris (10,4) ja finišeeris esimesena veel 110 m ja 400 m tõkkejooksus ning ankrumehena teatenelikus. Sündis ka üks Soome rekord: Britte Johansson maandus kaugushüppes 6.01 m kaugusel. Korvpallis mängis tookord kaasa praegune «Kalevi» meeskonna treener Heino Lill. 1965. aastal Tartus viskas Mart Paama uue Eesti odarekordi (84.05), võitsid õppejõud Ants Nurmekivi ja spordiajakirjanik Paavo Kivine.

Ebaõnnestunuim periood meile oli 70-ndate aastate algus, kui kaotati kaks matši järjest. Soomlastest võistlesid siis ka Müncheni olümpiamängudest osavõtnud sprinterid Raimo Vilen ja Mona-Lisa Pursiainen. 1973. aastal toimus kohtumine Tallinnas, kus konkurentsi pakkusid pealinna tudengid. Alates 1975. aastast on kergejõustikumatši tähtsus mõnevõrra vähenenud. Kui varem toimus võistlus kahel päeval, siis nüüd on programm taandatud ühele päevale. Viimasel neljal aastal läksid võidud-kaotused pooleks. Tartus on võitnud Tartu, Helsingis Helsingi.

Võistlus ei pretendeeri kindlasti absoluutse võimekuse näitamisele. Eelkõige on see meeldiv traditsioon. Ei tohi unustada, et matš on toimunud hilissügiseti, kui sportlaste vorm langemas. Aga koondisse pääsemine peaks igaühele olema stiimul.

Laupäeval võistlevad kergejõustiklased Käärikul, pühapäeval korvpallurid EPA võimlas.

ANDRUS NILK

Sügisnäituselt

sügis on leidnud tee tartu kunstimuuseumi seinte vahele jah jälle sügis värviküllane ja ometi ühenäoline ainult mõni eredam leht või laiema võraga puu püüab end esile suruda vähevõitu nagu alati purpurseid latvu ikka kulunud kuldne visioon õunapuud kannavad veel küpseid vilju juhtub et komistad igavate kruusamägede otsa kus küll enam kilgid ei laula ning leiad tee kasemaade juurde läbi sillerdavate allsalude juured on mullas on tugevasti saarel värskeid võrseid ajavad kelomees ja pannel orus näitab oma igavest jõudu simson... jah sügis varsti saabub kevad siis tuleb jälle sügis ja seejärel jälle...

HARRY LIIVRAND

Uusi trükiseid

Статистическое изучение эмпирических моделей. Труды вычислительного центра. Выпуск 46. Тарту 1981, 88 с., 300 экз., 60 коп.

Методические указания по курсу «История русской литературы» для студентов-заочников. Издание 4-е, исправленное и дополненное. Тарту 1981, 136 с., 1200 экз., 25 коп.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений.
Vol. XVII, Issue 3(63). November 1980. Tartu 1981, 107 lk., 400 eks., 85 kop.

Three Short Stories with exercises II. A. Jõgi. Tartu 1981, 112 lk. 300 eks., 20 kop.

Übungen und Fachtexte für Handelsökonomen. H. Andresson. Tartu 1981, 40 lk., 5 kop.

Eduard Vääri. Loenguid keeleteadusest I. Õppevahend filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 48 lk., 500 eks., 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli teaduskonnasisehaiguste kateedri ja Tartu Toome sisehaigustekliiniku tööde BIBLIOGRAAFIA 1944—1979. Koostanud K. Kõrge. Tartu 1981, 84 lk., 200 eks., 20 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 572. Экономические и социальные факторы воспроизводства в условиях развитого социализма. Труды по политической экономии. Тарту 1981, 400 экз., 88 с., 75 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 566. Грамматический и лексический строй уральских языков. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению. 8. Тарту 1981, 400 экз., 184 с., 1 руб. 60 коп.

Численное решение краевых задач и интегральных уравнений. Тезисы конференции 21—23 октября 1981. Тарту 1981, 250 экз., 96 с., 35 коп.

Тезисы докладов республиканской научной конференции «Психологические вопросы безопасности деятельности». Таллин. Декабрь 1981. Тарту 1981, 800 экз., 184 с., 75 коп.

Töömeditsiin I. Terminid, klassifikatsioonid, normid. Abivahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Koostanud H. Kahn. Tartu 1981, 500 eks., 28 lk., 5 kop.

Kõrgem matemaatika majandusteaduskonna üliõpilastele. J. Lellep, L. Roots, K. Soonets, I. Vainikko. Tartu 1981, 500 eks., 104 lk., 15 kop.

Social and regional varieties of present-day english. By Oleg Mutt. Second Edition. Tartu 1981, 300 eks., 96 lk., 15 kop.

Exercises to the «Sandcastle» by Iris Murdoch. Second Year. By H. Susi. Tartu 1981, 200 eks., 44 lk., 5 kop.

Kvantitatiivse keemilise analüüsi praktikumi juhend. Koostanud H. Kuus. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1981, 500 eks., 68 lk., 10 kop.

Algebra praktikum. Kujutused, maatriksid ja determinandid. K. Kaarli. Tartu 1981, 600 eks., 92 lk., 15 kop.

Röntgenipraktikumi juhend. 3., täiendatud trükk. A. Haav. Tartu 1981, 500 eks., 88 lk., 15 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 568. Проблемы реализма и романтизма в зарубежной литературе XIX и XX веков. Труды по романо-германской филологии X. Тарту 1981, 300 экз., 144 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 569. Проблемы познания и деятельности. Problems of cognition and behavior. Труды по психологии X. Тарту 1981, 500 экз., 156 с., 1 руб., 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 571. Финансово-кредитные методы управления народным хозяйством. Труды по экономическим наукам. Тарту 1981, 400 экз., 140 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 573. Из истории славяноведения в России. Труды по русской и славянской филологии. 500 экз., 148 с., 1 руб. 40 коп.

Venia legendi

Matemaatilise analüüsi kateedri dots. kt. **LEIKI LOONE** *venia legendi* loeng «Raimi hulgad ja jadamenetluste tuumad summeeruvusteoorias» toimub **30. septembril kl. 16 Vanemuise tn. 46 aud. 109.**

Algebra ja geomeetria kateedri dots. kt. **HELGI KILBI** *venia legendi* loeng «Kvaasilineaarsete esimest järku diferentsiaalvõrrandite geomeetria» toimub **29. septembril kl. 16.15 Liivi t. 2 aud. 104.**

Dots. MATI KILP,
matemaatikateaduskonna
dekaan

Avaldame südamlikku kaastunnet Piretile õe
VIIA LUTSOJA
surma puhul.

Eesti filoloogia
II kursus ja juhendaja

ARSTITEADUSKONNA ÜTÜ ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK

toimub teisipäeval, 29. septembril kell 18 O. Lutsu 2 auditooriumis. Ringide vanemate, juhendavate õppejõudude ja referatiivsete võistlustööde autorite osavõtt kohustuslik.

Arstiteaduskonna
ÜTÜ nõukogu

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2833. MB-08935.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1272) Reedel, 2. oktoobril 1981 XXXIII aastakäik

EKP TRÜ komitees

● 14. septembri koosolekul kinnitati komitee sügissemestri tööplaan, arutati poliitharidusvõrgu töölerakendamist ning kinnitati ajalehe «TRÜ» ja ülikooli rahvakontrolligrupi uus tööplaan.

● 28. septembri koosolekul kuulati ära ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektori juhataja T. Salumaa informatsioon ülikooli üliõpilaste EÜE-s töötamisest ning TRÜ suvemaleva komandöri M. Luukase informatsioon suvemalevast.

Laupäevak läks korda

Laupäeval algas päev ühiselamutes enamiku jaoks harjumatult vara hoogsa puhkpillimuusikaga. TRÜ orkester äratas laupäevakulisi ja õppetööle minejaid «Müristajaga».

Kell 9 algas töö ülikooli peahoones, profülaktooriumis, teadusraamatukogu juures ja ülikooli majandushoone ümbruses. Samal ajal aitasid tulevased arstid, filoloogid, bioloogid ja psühholoogid linna koristada majavalitsustes nr. 1, 2, 6 ja 10 ning individuaalõmblusvabrikus 21. Juuni tänavas. Rehitseti lehti, lõigati hekki, pesti aknaid. Kahjuks vedasid mõned psühholoogid alt nii ülikooli kui linna.

Veel töötasid kolmel õhtupoolikul matemaatikud, kelle ülesanne oli abistada lastehaigla ehitusel.

Laupäevakuga tehti ära mõnedki vajalikud tööd. Kuid üliõpilasi oodatakse edaspidigi appi.

AARE KRUUSER,
laupäevakustaabi ülem

Tuleb arstiteaduskonna päev

Reedel, 9. oktoobril on järjekordne arstiteaduskonna päev. Kell 10 toimub aulas ENSV Tervishoiuministeeriumi teadusliku meditsiininõukogu, arstiteaduskonna nõukogu ja ÜMPI nõukogu ühine koosolek «Endokrinoloogilise abi organisatsioon ja teadustöö ENSV-s». Kell 15 on aulas aktus, kavas prof. L. Allikmetsa akadeemiline loeng «Kliinilise farmakoloogia ja farmakoteraapia ülesanded kaasaegses meditsiinis». Teadustöö põhisuundadest kõneleb ÜMPI direktor A. Kallikorm. Autasustatakse paremaid töötajaid ja üliõpilasi ning ÜTÜ konkursi võitjaid.

Alates kella 10-st saab osta peahoone **näitusmüügilt** meditsiinilist kirjandust.

Venia legendi

Loogika ja psühholoogia kateedri dots. kt. **Jüri Alliku** *venia legendi* loeng «Kolmemõõtmeline ruumitaju genereerituna tasapinnaliste struktuuride liikumisest» toimub **13. oktoobril kell 16 Tligi 78 aud. 336.**

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Malevakonverents

Juba aastaid on sügiseti, pärast EÜE töösuve toimunud malevakonverentsid, kus kõneaineks muidugi EÜE probleemid.

Järjekordne malevakonverents on reedel, 9. oktoobril kell 19 kh. 320. Ootame kõiki asjahuvilisi, ka esmakursuslasi!

TRÜ EÜE sektor

Kas mitte antropoloogia?

Teaduskonverentsid on ülikooli õppejõududele üsna tavalised. 17.—19. septembril Minskis toimunud II üleliiduline antropoloogide konverents siiski väärib tutvustamist. Kui esimese tõuke antropoloogia arenguks andis huvi inimlaste tekke, põlvnemise, süstemaatika, rasside ja etniliste probleemide vastu, siis praegune huvi on tingitud antropoloogia kui rakendusteaduse vastu.

Antropoloogia on seotud inimese variatiivsuse uurimisega ajas ja ruumis. Inimeste individuaalsete omaduste silmaspidamine ja konstitutsiooni uurimine on osutunud järjest arvestatavamateks. Meditsiin, pedagoogika, sport, psühholoogia jt. inimesega tegelevad teadused arenevadki selles suunas, et individualiseerida ravi, õpetust ja treeningut. Antropoloogia on osutunud täisvereliseks teadusharuks. Võib arvata, et tal on oma osa isiksusega seotud probleemide lahendamisel, millele erilist tähelepanu pöörati ka partei 26. kongressil. Kõigest sellest kõneldigi konverentsil. Meie vabariigist võttis konverentsist osa 10 inimest. Dots. kt. H. Kaarma juhatas antropoloogiliste meetodite uurimise sektsiooni ja V. Schwarz biosotsiaalse antropoloogia sektsiooni tööd. Ülikoolist esinesid ettekannetega dots. kt. H. Kaarma ja dots. V. Kask ning aspirant L. Saluste sünnitusabi kateedrist ja G. Jagomägi kehakultuuriteaduskonnast.

Konverentsi töö tulemusi vaagides tekkis mõte, kas poleks aeg sisse viia antropoloogia erikursus ka arstiteaduskonnas.

VIRVE KASK,
HELJE KAARMA,
GENNADI JAGOMÄGI

* *

„... urheilu on miellyttävä!"

○ **Sõpruskohtumine on minevik,** helsinglased on koju sõitnud. Kõigile on kindlasti võistlustagajärjed teada, meelde tuletada muidugi võib: kergejõustikus võitis TRÜ 101:76, korvpallis Helsingi ülikool 73:71.

Spordivõistlus ei koosne aga ainult numbritest. Arvuderägastiku taga on midagi hoopis enamat. Mõndagi jäi lisaks tagajärgedele ja võistluskäigule võistlusõhtutelt Kääriku staadionil ja EPA võimlas märkmikku ja mällu.

○ **Laupäev Käärikul.** Ilm on sügiseselt kõle. Eelmise õhtu päikesepaistest pole varjugi. Udutab. On sombune. Termomeeter näitab üksteist-kaksteist soojakraadi. Rekordtulemusteks vähe. Kuidas tuju? Tuju püsib, isegi tõuseb, kui korrastatud staadionile jõutakse. Mururohelus lausa pimestab. Ime või mitte, aga teiste lõbusus nakatab. Ei panda tähelegi kallavat vihma, tõmmatakse kraed üles, surutakse müts tugevamini pähe ja jälgitak-

(Järg 4. lk.)

● **M. Urjadnikovilt tuli uus rekord.**
ARVO TENNO foto

Kunstikomisjonil on uudiseid

Meie lehe 20. veebruari numbris lugesime oma juubeli kunstikomisjoni kavatsustest. Käisime taas komisjoni esimehe, klassikalise muinasteaduse muuseumi juhataja ÕIE UTTERI jutul.

Talvel mainisite kahte konkurssi. Üks, taieste konkurss on juba välja kuulutatud. Aga teine?

«Ülikool on omapoolse ülesande täitnud ning ootame pikisilmi Tartu teadlaste memoriaali ideekavandite konkursi väljakuulutamist. See on veninud juba liiga kaua. Praegune juubelieelne hõng peaks igati soodustama memoriaali paberile panemist. Kui aga võistluse väljakuulutamine veel edasi nihkub, jääb ka kavandite tegemiseks vähe aega. Kunstnikud tunnevad mõlema konkursi vastu suurt huvi. Ülikooli materjalidega on tutvumas käinud nii pealinna kui oma linna kunstnikud. Loodame saada huvitavaid töid, mis jäävad püsima aastasadadeks.»

Ülikool loodab saada ka monumente, bareljeefe, mälestustahvleid ...

«Tartu, aga eelkõige muidugi ülikool rikastub mitme niisuguse taiese võrra. Kavas on revolutsionääride, prof. Ludvig Puusepa ja prof. Aleksander Schmidti monument, dekoratiivskulptuur füüsikahoone juurde, terve hulk skulpturaalseid väikevorme siseruumidesse. Meie linna on tuntuks teinud paljud suurmehed, keda võiksime meeles pidada ka nende mälestuse jäädvustamisega kunsti vallas. Sobivaid paiku on Tartus selleks rohkesti. Paraku ei leia me alati ühist keelt konkreetse koha valikul vastavate instantsidega. Ülikooli huvidele eelistatakse tihti muid momente.»

Kuidas näeb välja juubeliaegse ülikooli nägu?

«Kujundamist ei vaja mitte ainult ülikool, vaid kogu linn. Linna kaunistamise asjus pöördusime Tartu peakunstniku Katrin Kuusiku poole. Esmajoones kujundatakse need kohad, mis on seotud juubeliüritustega. Ka ülikoolihoonete välisilme puhul loodame linna kunstnike abile, sest kujundada tuleks siiski ühtses stiilis.»

Kas suveniiridest on midagi juba päris valmis?

«On küll. Valmis on saanud mitmed külalistele mõeldud esemed. Näiteks Eha Raendilt auaadressi kaaned, Hilja Hollaselt siidsall kartseri motiividega, Ulve Särevi mälestusviidad ja samalt autorilt vaskmärk. Viimast võime näha juba ülikooliinimeste rinnas. Saime «Arsilt» esimese poole, 5000 märki. Ülejäänud 5000 tükki tuleb hiljem müüki. Ovaalsel märgil on peahoone kujutis, sõnad *Universitas Tartuensis* ja *anno 1632*. Valmis on ka Avo Keerendi ja Ago Kivi graafilised lehed ning gravüüride mapp Helgi Hirve pärandist.»

Mida veel on oodata?

«Päris palju. Näiteks mitmesuguseid märke (autorid Villu Järmut, Avo Keerend, Tõnis Laanemaa jt.). Varsti peaksid valmima hakkama teaduskondade märgid. Need on ühesuurused, ümmargused, servas tähed TRÜ, ringi sees teaduskonna embleem. Iga teaduskond saab oma märki 4000 tükki ning jaotab neid ise. Töösse läheb varsti Tõnis Laanemaa kavandatud vimpel. Ootame juubeliteemalisi rätikuid, medaleid jpm. Loodame, et maipühade rongkäigus sammub iga teaduskond juba oma lipuga.»

Kui kaugel on juubelipuhuse margi ja ümbrikute ilmumine?

«Mark jõuab müügile arvatavasti tuleva aasta teises kvartalis. Selle on kavandanud Vene NFSV teeneline kunstnik Anatoli Kalašnikov. Meie mark koosneb kolmest osast: fooniks peahoone ja rahvaste sõpruse monument. Sellel avatud raamatus 1632. a. hoonekujutis. Juba sel kuul ootame müüki esimest ümbrikut. Ülikooliteemalisi ümbrikke on veel teisigi.»

Komisjonil on kiired päevad. Iga päev tuleb tegelda autoritega, kooskõlastada tellimusi ettevõtetega. Kõik ei laabu sugugi lihtsalt. Seepärast pole paslik kõigest sellest, mis veel plaanis, sugugi kõnelda. Võib juhtuda, et kõik kavandatu ei saagi teoks. Kõnelda tulevasest juubelist on märksa lihtsam, ka viriseda viltuvedamise korral. Hoopis rohkem nõuab see aga järjekindlust asja lõpule viimisel, tööd eneselt ja teistelt. Järgmistes lehenumbrites tutvustame juba teiste komisjonide töid.

VARJE SOOTAK

TRÜ JUUBELILE PÜHENDATUD TAIESTE VÕISTLUS

ENSV Kultuuriministeerium, ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium, ENSV Kunstnike Liit ja Tartu Riiklik Ülikool kuulutasid välja TRÜ 350-aastast ajalugu kajastavate taieste konkursi. Kujutamist peaksid leidma ülikooli revolutsioonilised traditsioonid, Tartu ülikooli osa eesti ja vennasrahvaste kultuuri ning teaduse arendamisel, tema panus Vene Teaduste Akadeemia arengusse. Teosed peaksid avama tänase üliõpilase, kommunismiehitaja sisemaailma ja esile tõstma teadlase ning õppejõu kuju.

Võistlus on pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli 350. aastapäevale ja hõlmab nii kujutava kui ka tarbekunstiteoseid.

Esitatud teoste suurus ja materjal pole piiratud. Hindamisele tulevad ainult sisuliselt ja vormiliselt lõpetatud tööd, mis on kõrge tasemega ja selgelt avalduva ideelis-poliitilise sisuga.

Tööd tuleb varustada märgusõnaga, juurde lisada kinnine ümbrik, mis sisaldab autori nime ja aadressi.

Ette on nähtud järgmised preemiad: üks I preemia 500 rbl., kaks II preemiat à 300 rbl., kolm III preemiat à 200 rbl., ja kolm ergutuspreemiat à 100 rbl.

Žüriile jääb preemiate ümberjaotamise õigus. Žürii otsus on lõplik ja aluseks preemiate väljamaksmisel.

Kõik premeeritud tööd omandab Tartu Riiklik Ülikool ENSV Kultuuriministeeriumi kaudu. Samuti esitatakse kõik näitusele vastuvõetud teosed ministeeriumi komisjonile.

Võistluse tähtaeg on 1. juuni 1982. a. Tööd võetakse vastu Tartus, Ülikooli 18.

Konkursile esitatud kunstiliselt ja sisuliselt vastuvõetavad taiesed eksponeeritakse 1982. a. septembris näitusel «Tartu ülikool kunstis». Žürii otsus kuulutatakse välja näituse avamisel.

Pärast auhindade väljakuulutamist on näituse korraldajatel õigus avada eksponeeritavate taieste ümbrikud.

Preemiad makstakse välja Eesti NSV Kultuuriministeeriumis ühe kuu jooksul pärast žürii otsuse teatavakstegemist.

Omandamata teosed on võimalik kätte saada kuu aega pärast näituse sulgemist. Täpsustusi ja selgitusi võistluse kohta ning TRÜ soovitusi teemade valikuks võib saada ENSV Kultuuriministeeriumist, G. Otsa 5, tuba 16, tel. 442-707 ja ENSV Kunstnike Liidu Tartu osakonnast, Vanemuise 26, tel 75-797.

Eugen Kaitsa 60

Viinakuu esimesel päeval tähistas juubelit raamatupidamise kateedri juhataja Eugen Kaitsa.

Juubilar, kelle elutee algas Valgas 60 aastat tagasi, on tuntud sõprade ja kolleegide hulgas tagasihoidliku, heatahtliku ja suure huumorianniga inimesena. Tal on seljataga 40-aastane töömehe tee väga mitmel elualal ja ametikohal.

1941.—1946. aastani oli juubilar Nõukogude armees, sellele järgnes töö Tartus kaubanduse mitmel juhtival kohal, Eesti Riiklikus Kirjastuses ja ajalehe «Edasi» juures ning alates 1958. aastast H. Heidemanni nimelises trükikojas kuni aastani 1961. Siis astus E. Kaitsa aspirantuuri. 1966. aastast on ta majandusteaduskandidaat, aastast 1978 dotsent.

Kümne aasta vältel (1964—1974) oli juubilar teadustöö organiseerija, töötades TRÜ teadusliku uurimistöö sektori juhatajana ning 1974. aasta 1. aprillist suunab ta raamatupidamise kateedri tööd.

Pikkade aastate jooksul on ta tegelnud materiaal-tehnilise varustamise küsimustega, millele viimasel ajal on lisandunud ka probleemid, mis käsitlevad kaubandusraamatupidamist ning revisjoni ja kontrolli kaubanduses.

Juubilari edukust tööalal iseloomustavad mitu medalit. Eraelus on ta jõudnud vanaisa seisusse.

Pilt ei oleks täielik, kui me ei räägiks flöödist ja puhkpillimuusikast, sest juubilar on pikki aastaid olnud Tartu kultuurihoone puhkpilliorkestri juhatuse esimees.

Soovime, et Eugen Kaitsal jätkuks veel kauaks jõudu ja tervist nii muusikategemiseks kui ka noorte raamatupidajate kasvatamiseks.

Kolleegide nimel PRIIT PEETS

PARIMAD

ÜTÜ HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1981. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID
AJALOOTEADUSKOND

(Algus eelmises lehes)

I preemia

Eda Heinla (juh. prof. I. Unt), Harri Ints (dots. P. Tulviste, L. Mäll), Palmi Karu (dots. P. Vihalemm), Enn Kipper (dots. P. Tulviste), Tõnu Lehtsaar (rah. preemia, juh. T. Niit), Elge Maripuu (dots. M. Lauristin), Marika Meltsas (dots. P. Tulviste, L. Mäll), Urmas Mast (dots. J. Huik), Reet Muldme (dots. A. Lunge), Sirje Nurk (dots. A. Lunge), Jaan Nõmmik (dots. U. Siimann), Luule Nõmmik (dots. A. Lunge), Toivo Olvi (dots. A. Lunge), Kalev Petti (Ü. Vooglaid), Iris Podar (õp. A. Must), Väino Sarnet (dots. J. Allik), Mari Suurväli (dots. A. Lunge), Aili Umda (R. Uring), Silvi Varend (dots. M. Kotik), Eldur Vatsar (dots. U. Siimann, dots. M. Epler), Marika Veisson (dots. K. Toim).

(Järgneb)

SULLE, ESMAKURSUSLANE!

Raamatukogu teatab

Raamatute üleviimise pärast uude hoonesse on nende kättesaamine mõnevõrra raskem. Seetõttu on parem laenata väljaanded enne nende kolimist. Kui kolimine läheb takistusteta, jõuame sellega lõpule veel sel aastal.

28. septembri seisuga on jäänud Toomelt üle viia (kolimise järjekorras): enne 1917. aastat ilmunud kirjandust, perioodika, venekeelne nõukogude ja eestikeelne kirjandus (jõutakse kolida novembri lõpuks); Tiigi t. 78 asuv pärast 1917. aastat ilmunud välismaine kirjandus ja õppekirjandus ning V. Kingissepa t. 15a asuv õppekirjandus. Loodame, et aasta lõpuks saame kätte kogu vajaliku mööbli, konveierid ja liftid ning hakkame lugejaid vastu võtma uues majas.

*

Raamatukogu lugejaks saab registreerida Toomel kojulaenutuses kl. 10—20, laupäeviti kl. 10—15. Selleks tuleb kaasa võtta üliõpilaspilet ja foto (3×4 cm). Lugejapilet annab õiguse kasutada ülikooli kõiki raamatukogusid. Õpikuid saab koju laenata peamiselt õpperaamatukogu kojulaenutusest Tiigi t. 78 kl. 10—20, laupäeval kl. 10—15. Õppekirjanduse eksemplare on teadusraamatukogus vähe. Kirjandust saab kohapeal kasutada teadus- ja õpperaamatukogu lugemissaalides kl. 8—22, laupäeviti kl. 10—20 ja pühapäeviti kl. 10—17. Õpperaamatukogu lugemissaal asub V. Kingissepa 15-a ja selle filiaal Leningradi mnt. 27. Erialaraamatukogudest on võimalik kirjandust peamiselt kohapeal kasutada. Suurim ja vanim on ajaloo-filoloogiateaduskonna raamatukogu e. «seminarka» peahoones. Ühiskonnateaduste raamatukogu asub Ülikooli t. 16. Õppehoonetes paiknevad füüsikute, keemikute ja majandusteaduskonna kogud.

Esmakursusel tuleks tutvuda ka raamatukogu kasutamise eeskirjade ja lugeja meelespeaga.

KALJO LEPIK

Neiud ja noorikud!

Meie parim naiskoor — TRÜ Akadeemiline Naiskoor! Võrratu dirigent — Vaike Uibopuu! Enneolematud kooriteosed, laulupeod, huvireisid üle kogu maa, karnevalid, inglite ja kuradite ühislaulmised Tartu sildadel, kohtumised ja kohtamised laulumeestega meilt ja mujalt, meie auväärse ülikooli margi hoidjad Kišinjovis ja Kaunases, Brestis ja Pärnus, Kiievis ja Kohtla-Nõmmel... (jätkub). Suurest juubelipeost osavõtmine ja veel palju muud huvitavat, erakordset ja kasulist ainult sel hooajal! Rutake!

Osa võtta võivad kõik neiud ja noorikud, kellel rõõsk jume, lõbus meel, palju laululusti ja hea tahtmine oma lauluhäälega ennast ja teisi rõõmustada.

Kokkulaulmine iga teisipäev ja neljapäev. **Kui Sa tuled kell 18.05 aulasse**, siis oledki õigel ajal õiges kohas. Lauluõli jagatakse proovi alguses. Proovi lõpuks tagatakse hea tuju ja mõnus väsimus. Kiirustage, paremad kohad jagatakse välja **6., 8., 13. ja 15. viinakuu päeval!**

TRÜ VAGGAD NEITSID

Bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilaste kolm probleemi

- **Miks meie loengud on õhtupoolikuti?**
- **Kui treening ja loengud on ühel ajal**
- **Kust saame süüa?**

Uus õppeaasta on meile kaasa toonud uusi probleeme. Üliõpilase kohus on õppida. Selleks ju saigi ülikooli tuldud. Ja nii me õpime kord kella 12—20-ni, kord kella 14—22-ni endiselt teises vahetuses. Kuid sel aastal on olukord kuidagi teravam. Loengud venivad hilisõhtuni, mõnigi kord ei saa loengu pärast treeningule minna (ja nii võib jääda saamata ka kehalise kasvatuse arvestus), ei saa käia ringides. Samuti pole alati lõuna- ega õhtusöögikohta. Probleeme on tekkinud juba liiga palju ning see jätab oma jälje ka õppetööle. Õhtuti jõuame koju väsinute ja närvilistena. Pärast loenguid ei jõua enam midagi ette võtta, hommikul puhkad end välja, jõuad kuidagimoodi midagi õppida ning peadki kohe lõunast uut õppepäeva alustama.

Püüdsin jõuda selgusele, millest on niisugune olukord tekkinud, kuidas annaks midagi parandada. Pöördusin mitme teadjama poole.

● **Küsimustele vastab meie dekaan, dots. AADU LOOG.**

Millest on tingitud praegune olukord?

«Ülikoolil on õppetööks sobilikke auditooriume vähe. Meil tuleb sageli pidada loenguid selleks mittesobivais ruumides. Seepärast peavadki mitmed teaduskonnad oma õppetööd tegema õhtupoolses vahetuses, mis algab ametlikult kell 14.»

Kuid meie teaduskond pole ju esimest aastat teises vahetuses?

«Jah, teises vahetuses oleme juba mitmendat aastat. Sel õppeaastal tuli aga õppeplaani koostamisel arvestada ülikooli lähenevat juubelit: auditooriumid lähevad remonti.»

Meie teaduskonna tudeng ei saa käia treeningul ega ringides.

«Õppetöö ajal ei tohi muidugi treeningule minna. Praeguses olukorras tuleks üle minna üldgruppi. Ja ega ringideski tohi käia õppetöö arvelt.»

Üliõpilasel ei jää niimoodi aega ka oma isiklikuks eluks.

Palju sõltub meie harjumustest. Oleme lihtsalt harjunud hommikupoole õppima, õhtupoole raamatukogus töötama, õhtul kinos, teatris jm. käima. Tuleks end pisut ümber häälestada ning siiski iga vaba minut otstarbekalt ära kasutada.»

Kas peate valitsevat olukorda normaalseks?

«Loomulikult mitte. Kuid praegu oleme võimetud seda parandama.»

Millal on siiski loota paranemist?

«Täielikult laheneb olukord järgmisel õppeaastal, kui valmib uus auditooriumihoone. Mõnevõrra leevendas ruumipuudust matemaatikateaduskonna I kursuse kolhoosis olemine. 3. oktoobrini saime kasutada nende auditooriume.

Edaspidi saaks õppeplaanis otstarbekamalt tunde jaotada, kui meie käsutusse antaks Vanemuise tänava õppehoones auditoorium 335, mis kuulub ettevalmistusosakonnale. Nende õppetöö võiks täielikult üle viia Tähe tänava füüsikahoonesse. Oleks vaja kiiremini geograafia kateedri ruumide vahelt üle viia matemaatika õpetamise metoodika kabinet endisesse arstipunkti. Nii meile on lubatud. Siis saaksime sinna paigutada geograafia õpetamise metoodika kabineti. Kui meie teaduskond saaks tõesti enda käsutusse need kaks auditooriumi, võiksime alustada õppetööd osaliselt kell 8.»

● **Paistab, et nii lootusetu olukord polegi. Kuid siiski. Miks peame kogu aeg meie teises vahetuses käima? Esitasin selle küsimuse õppeosakonna juhatajale MATI SALUNDILE.**

«Täielikult käib teises vahetuses kolm teaduskonda: ajaloo-, õigusning bioloogia-geograafiateaduskond, osaliselt ka filoloogia- ja majandusteaduskond. See on tingitud õpperuumide vähesusest. Kui 1976. aasta 1. oktoobril õppis ülikoolis 4852 üliõpilast, siis selle aasta 1. oktoobril on üliõpilasi juba 5470. Auditooriumide ja tudengite arv ei kasva kahjuks proportsionaalselt.

Miks siis just need kolm teaduskonda peavad juba aastaid teises vahetuses oma õppetööd tegema? Niisugune küsimus tekib iga õppeaasta alguses. Otstarbekam on hommikupoolne õppetöö neis teaduskondades, kus on rohkesti praktilisi töid. Arstiteaduskonnas on palju loenguid ning kliinilised praktikumid haiglais. Seega ei tule neil õhtupoolne õppetöö kõne alla. Füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnas on proovitud õhtupoolset vormi, kuid neil on palju praktilisi töid. Õppetöö tulemused halvenesid. Majandusteaduskonnal on oma hoone. Ainuüksi kehakultuuriteaduskond ei päästaks olukorda. Filoloogid võiksid küll teises vahetuses õppida, kuid siis kannatab eriti vene filoloogia osakonna õppetöö. Praegu teises vahetuses käivate teaduskondade üliõpilaste õppeedukus on olnud hea ning loodame, et nad tulevad sellega toime ka praegu. Olukord ei parane enne, kui valmib uus auditooriumihoone, kus on üle 20 auditooriumi.»

● **Kust saada õhtupoolikul koolis käies süüa?**

Miks on Vanemuise t. 46 einelaud lahti meie jaoks nii ebasobival ajal?

Vastab kohviku nr. 20 juhataja asetäitja MERIKE FRIEDENTHAL.

«Selles õppehoones õpib ka teisi teaduskondi. Neil algab õppetöö kell 8. Nii on igati loomulik, et einelaud avatakse juba pool kaheksa hommikul. Praegu suleme selle kell 15. Muidugi võiksime teie soovile vastu tulla ja sulgeda hiljem, kuid siis peaksime einelaua ka avama hiljem. Sellega ei nõustuks jälle teised teaduskonnad. Väljapääs oleks teenindava personali suurendamises. Kuid meil on nii väike ruumi, et kaks inimest ei mahu korraga leti taha teenindama. Seda teist inimest pole praegu ka kusagilt võtta.»

Miks on sortiment nii väike?

«Saame saata ainult selliseid võileibu ja suupisteid, mida lubatakse sanitaareeskirjades. Selles einelauas pole külmletti ning seepärast pole võimalik kõike müüa.

1978. aasta aktist loeme «... keelata einelauda suunata müügiks võileibu ja kreemisaiu. Einelauda tuleb laiendada ja luua toitlustamiseks kohased sanitaartingimused. Muidu see suletakse...»

Pealegi on meile saadetavad toiduained limiteeritud. Juba kolm aastat lubatakse teha einelauast termossöökla, kuid lubaduste täitmiseni pole seni jõutud. Termossööklat aga just ongi tarvis.»

Mida saate lubada omalt poolt meie olukorra leevendamiseks?

«Esimesel võimalusel püüame panna einelauas tööle kaks inimest. Siis võiks see olla lahti kella 8—18-ni, kuigi hommikust õhtuni ei suuda me vist tagada täissortimenti. Kuniks meil pole õnnestunud teist inimest juurde saada, soovitan üliõpilastel lipata Tiigi t. ühiselamu puhvetisse, mis on lahti kella 11—18-ni. Sealne müüja on tubli ning valikulgi pole viga.

* * *

Tahtsin jõuda mitme probleemi põhjuseni. Nägin, et meie muredele tuntakse kaasa, püütakse olukorda selgitada. Ka endale sai mõndagi mõistetavamaks. Kui ainult igaüks teeks nüüd kõik endast sõltuva, kui ehitamine ja asjaajamine laabuksid. Kuidas aga siiski osa võtta üleülikoolilistest üritustest ja ringidest? Kas teha poppi või loota õppejõu heatahtlikkusele, et ta loengu ära jätab? Või mitte kusagil peale loengute ja seminaride ning praktikumide käia?

MAIRE MILDER,
bioloogia-geograafiateaduskonna pressisekretär

SULLE, ESMAKURSUSLANE! SULLE, ESMAKURSUSLANE!

Astu orientalistikaringi!

Ajalooteaduskonnas tegutseb juba viiendat aastat ring, mille tööst võtab osa üliõpilasi ülikooli kõikidest teaduskondadest. See on orientalistikaring, mida juhendavad TRÜ orientalistikakabinet (V. Kingissepa 14/16, ruum 224) ja mitmed ajaloo-osakonna õppejõud.

Ringis õpitakse tundma India, Tiibeti, Hiina, Jaapani, Kolumbuseeelse Ameerika ja teistegi vana- ja keskajast tuntud-teatud maade ajalugu, kultuuri ja keeli. Lisaks koosolekuile, kus kuulatakse nii oma kui ka külaliste ettekandeid, peetakse loenguid huvipakkuvatest orientalistika sõlmküsimustest (eelmisel õppeaastal kommenteeris Linnart Mäll tema poolt sanskritist tõlgitud india kulturi tippteost «Bhagavadgītāt») ja kohtutakse külalistega NSV Liidu teistest idauurimiskeskustest. Töötavad India-Tiibeti, Hiina—Jaapani, Ida psühholoogia, Ida-Lääne suhete ja Kolumbuseeelse Ameerika sektsioonid, mida juhendavad oma ala spetsialistid. Sektsioonides valmivad üliõpilasuurimused. Detsembris toimub ringi ÜTÜ konverents, veebruaris 1982 ülikooli asutamise 350. aastapäevale pühendatud vilistlaskollokvium. Tavakohaseks on muutunud ka temaatilised õhtud Ida rahvaste kultuurist koos «Vanemuise» ja «Ugala» näitlejatega, muusikaõhtud, vaidluskoosolekud. Eelmisel õppeaastal toimus 51 üritust, kus peeti 91 ettekannet, mida kuulas kogusummas 3382 inimest.

Ringis tegutsemine eeldab muidugi rohket iseseisvat tööd kirjandusega, mida juhendajad on valmis lahkelt soovitama ja vajaduse korral ka muretseda aitama. Orientalistikakabinetis jätkub oktoobri teisest poolest idakeelte — sanskriti, tiibeti, hiina, jaapani jt. õpetamine. Nendele huvilistele, kes soovivad astuda ringi liikmeks, hakatakse alates 13. oktoobrist äsja loodud **algajate sektsioonis** lugema sissejuhatavat kursust, mille lõpetanud saavad juba vastavalt väljakujunenud huvile valida sobivaima sektsiooni.

Ringi avalikest üritustest võivad osa võtta kõik.

Alustame teisipäeval, 6. oktoobril kell 19 pärsia-tadžiki õhtuga keemiahoone ringauditooriumis. Kavas on ettekanded Iraani kultuurist ja poliitilisest elust, dokumentaalfilm kunstist, RAT «Vanemuise» näitlejatelt sõnalis-muusikaline kompositsioon Umar Hajjami luulest. Lõpuks ringi liikmetele juhatuse aruanne ja uue juhatuse valimine. Saab astuda ka orientalistikaringi liikmeks. Kohtumiseni!

Juhatus

Tantsima!

Oleks aeg kartulikäsi mullast puhtaks pesta ning tantsujala vastu vahetada. Rahvatants on naudingute nauding. See on, et on nii hea olla, et enam ei saa olla. Kas Sina tahad olla? Jälgi siis reklaami teadete tahvlitel. Ja oota suurt rahvatantsuristsõna järgmises lehenumbris.

Esmakursuslased! KÄED PUHTAKS! JALAD ALLA!

TRÜ RAHVAKUNSTIANSAMBEL
tervitab teid.

Kõrgkooli kõnepruugist

Koolil on oma terminoloogia ja kõnepruuk, ülikoolil oma. Viimastel aastatel on täheldatud kooli kõnepruugi püsimist nooremate kursuste üliõpilaste keeles. Selle asemel, et öelda: «Ma lähen ülikooli loengule» öeldakse: «Ma lähen kooli tundi». Kõrgkoolile omaseid termineid ja ametinimetusi kasutatakse sageli vääralt või hoidutakse hoopiski nende pruukimisest. Keegi ei olevat nende võõraste sõnade tähendust nagu kord ja kohus selgitanud.

Järgnevad read akadeemilisest kõnepruugist vaevalt et olukorda põhjalikumalt muudavad. Mõningat tulu peaks aga nendest siiski tõusma.

Kaua aega oli ülikoolide õppe- ja asjaajamise keeleks keskaegne ladina keel. Ülikool kujutas endast teadmiste jagamise ja omandamise tsunfti ning kandis ka vastavat nimetust: *universitas magistrorum et scholarium* — s. t. õpetajate ja õpilaste ühtekuuluvus. Selle pika nimetuse tagumise poole on aeg maha nühkinud, **universiteet** ülikooli tähenduses elab paljudes keeltes ikka veel edasi. Tänapäevalgi on **universiteet** ühtekuuluvus — erinevalt ühe teaduse õpetamisega tegelevatest instituutidest ühendab **universiteet** paljusid erinevaid teadusharusid, uurib ja õpetab neid. Hellitavalt nimetatakse ülikoole (aga ka teisi kõrgkoole) toitev ema ehk ladina keeles *alma mater*. *Alma mater Tartuensis* kõlaks tõlkes Tartu toitev ema, tähendab aga Tartus juba sajandeid tarkust ja haridust jaganud suurkooli.

Keskajal nimetati üliõpilast *studiosus*, s. t. hoolsalt õppija, millegi poole püüdleja. Sellest on tulnud paljudes keeltes kasutatav *student* ja meie mugandus — tudeng.

Üliõpilaseks vastuvõetud noor inimene kantakse üliõpilaste nimekirja ehk **matriklisse.** Vastavat pidulikku toimingut nimetatakse **immatrikuleerimiseks.** Ülikooliperre kuulumise tõendina antakse üliõpilasele üliõpilaspilet, mis kujutab endast väljavõtet matriklist ja mida seepärast nimetatakse samuti matrikliks. Igal matriklil on oma number, mille kaks esimest kohta märgivad lühendatud kujul ülikooli vastuvõtmise aastat, kolm viimast aga, mitmendana antud isik sel aastal ülikooli hingekirja võeti (näiteks 81 462 ütleb teadjale inimesele kohe, et esitatud matrikli omanik astus ülkooli 1981. aastal ja ta võeti vastu 462. üliõpilasena sel aastal).

Ülikooli esimene mees kannab **rektori** ehk ladina keelest tõlgituna juhi, juhtija, nime. Meie ülikoolis abistavad rektorit **4 prorektorit** — kaks õppeprorektorit, teadusprorektor ja halduspprorektor. Koos oma lähemate abilistega moodustavad nad rektoraadi. Rektoraat asub peahoone keemiahoonepoolses tiivas, teisel korrusel. Samas on ka õppeosakond, mis tegeleb otseselt õppetöö korraldamisega kogu ülikooli ulatuses (Praegu aga remonditõttu auditooriumis 207.).

Ladina keelest on võetud ka mitmed õppejõudude ametinimetused. **Professor** (= avalik õpetaja) on üldreeglina teaduste doktor, kes õpetab oma eriala kõrgkoolis. Eriala õpetaval teaduste kandidaadil on tavaliselt dotsendi kutse (*docens* = õpetav). Praktiliste ainete õpetajat nimetatakse mõnikord ka **lektoriks** (*lector* = lugeja). Kohta, kuhu õppejõud kogunevad ülikoolis peahoones loengute vaheaegadel, tuntakse **lektooriumi** nime all, mõnes osas meenutab see ruum keskkooli õpetajate tuba, aga ainult mõnes osas.

Vanasti anti professorile õpetamiseks eriline iste, õppetool ehk **kateeder.** Tänapäeval mõistame kateedri all mitte mööblieset, vaid mingit kitsamat teadusharu õpetavate ja uurivate teadlaste kollektiivi. Praegu on Tartu Riiklikus Ülikoolis üle 80 kateedri, neist 6 ülelaste «Ziguli» mind sinna nagu luige tiibadel. Ent 1340. aastal leivude maale ehitatud ordulossi ase jäi uurimata. Võib-olla edaspidi, kui külastan veel tugeva tervisega Anton Bokat, kes loodab elada nii vanaks kui tema vanaisa Mikel, kelle eluiga oli 99 aastat ja viis kuud.

PAULOPRIIT VOOLAINE

ülikoolilist, mis õpetavad kõigi **või** enamiku teaduskondade üliõpilasi. Ülejäänud kateedrid koonduvad 9 teaduskonnaks ehk **fakulteediks.** See sõna on tulnud ladinakeelsest *facultas*, mille all mõisteti võimet mingit teadusala asjatundlikul tasemel õpetada.

Fakulteedi eesotsas seisab **dekaan.** Ladina keeles tähistati selle sõnaga kas kümnikku või kümne mehe pealikut Rooma sõjaväes. Dekaani abilised, asedekaanid kannavad **prodekaani** nime.

Ka **eksam** tuleneb vanade roomlaste keelest, kus sõna *examen* tähendas uurimist või katsumist. Ja eks eksamil uurigi professor *studendi* teadmisi, et siis õige ja õiglane hinne välja panna. Kui õppejõud lihtsalt vestleb üliõpilasega teadmiste väljaselgitamise eesmärgil, siis nimetatakse seda **kollokviumiks.** Sel juhul veel hinnet ei panda. On eksamid ja arvestused korras, siis võib *studiosus* loota ka tasu **stipendiumi** näol, mis ladina keeles tähendabki tasu.

Ja olekski nagu kõik oluline öeldud sellest, mis käib keskajast meieni jõudnud kõrgkooli kõnepruugi kohta.

HILLAR PALAMETS

* * *

[...]
Päev oli pilvitu. Me pilgar pikk.
Me laulud — lapsikud.
Mis oli meile püha?
Ei midagi.
Ma olin õnnelik.

B. Alver

Neljapäev, 24. september. Arbujate meenutuseks, Marie Underi mälestuseks oldi Kirjanike Majas sügishooaega avamas.

PILLE PÄRNAKIVI

Osake kuulajaskonnast (vasakult) Mare Lintrop, Eda-Kai Simmermann, Kalev Kesküla, jt.
PILLE PÄRNAKIVI foto

OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ●

Maainemidzist peramadze leivumi'eni

Alates A. W. Hupeli teosest «Topographische Nachrichten... III» (1782) on keeleteadlasi, folkloriste, etnograafe, ajaloolasi ja antropolooge hakanud huvitama vanaeesti keelesaar Põhja-Lätis Koiva jõe ülemjooksul Alüksne ja Gulbene kandis. Siin võime veel praegugi kuulda selliseid eesti keele vorme, mida Eestis enam ei leidu. Näit. *kakl, kaala* 'kael, kaela'; *kakr, kaara*, 'kaer, kaera'; *nakr, naara*, 'naerab, naeran'; *laib, laava*, 'leib, leiva'; *ammuts* 'kuni'; *läülmiži* 'raskesti'; *tühj* 'vaene'; *urg, ura*, 'jõgi, jõe'; *vohn*, 'vana'; *võõži, võizme* 'või' jt.

Sellised Läti-Eesti etnilisest piirist põhja pool asuvate eestlaste erinevad keelevormid, foneetilised iseärasused, haruldased sõnad ning kohanimed (Lievesciems — küla Koiva kaldal 12 km Lejasciemist Valga poole; Lieves mežs — (mets; Lieves māja — talu) viisid nii saksa kui läti soost kohalikud haritlased arvamisele, et need on liivlased.

Zeltini (Zältnä) pastoril Kupfferil jäi tähele panemata akadeemik A. J. Sjögréni kirjutus 1850. aastast ja akadeemik F. J. Wiedemanni töö 1869. aastast, kus tõendati, et Seltinghofi ja Aahofi kihelkonna mittelätlased ei ole liivlased. 1870. aasta paiku jagas pastor Kupffer Ilzeni vallast pärinevatele leerilastele liivikeelseid Matteuse evangeeliume, arvates, et ilzenlaste päriskeel on liivi keel. Brunnja küla leivu Jaan Dukul müüs selle leerikingituse 1921. aasta juunis allakirjutanule, öeldes, et ta ei saa sõnakestki aru, kuigi «leivu paatust taid». Brunnja küla taluperemees Rein Melec (sünd. 1836 Vääkali külas (Vējekalni) Ilzeni (Ilžnä) mõisa külje all, tarvitas sõnu *leivu valoda, leivu paatus, leivu keel.* Tema keel oli mõnevõrra eestimõjuline, sest ta oli olnud 1870. aastatel Tapa lähedal rõugeid panemas. Ta oli Ilzeni valla kohtumees ja koolmeister ning mäletas, et tema poisieas öeldi leivu keele asemel maakeel ja kasutati sõnu *maainemine*, pl. *maainemidze.* Rein oli vanematelt inimestelt kuulnud, et Brunnja külas Kuuknõzõ mäel oli olnud «maakerik».

Kui prof. Lauri Kettunen aprillis 1921 mulle ettepaneku tegi mainitud keelesaarele sõitmiseks, oli tal kirjandusest soovitada ainult prof. Heikki Ojansuu keeleteaduslik artikkel. Seal olid kohanimedest märgitud Seltinghof, Aahof ja Ilsen. Rein Melecilt kuulsin, et «Soomasalakungs» oli käinud nendes kohtades leivu keelt uurimas 1911. aastal. Melec oli kolmes vallas H. Ojansuu teejuhiks olnud.

Ka mina käisin kolme valla külad läbi. Minu kokkuvõtlik kirjutis «Koiva maarahvas» ilmus raamatus «Album M. J. Eiseni 70. sünnipäevaks», 1927.

Tollal ma arhiivis leivude kohta andmeid ei otsinud. Kõigepealt lugesin H. Ojansuu artiklit Villem Grünthali tõlkes «Eesti Kirjandusest» 1912. Huvitavaim märkus tundus olevat, et ühes vanas ürikus nimetati praegust Lievesciemi Liivakülaks. Külal on liivane pinnas. Huvi pakkus ka see, et H. Ojansuu oli leidnud kirikuraamatust («Aahoffsches Kirchenbuch Anno 1748») palju märkusi «iggauns», «iggauni» (s. o. eestlane, eestlased).

Kui prof. L. Kettunen minuga koos 1932. aastal juuli algul Ilzeni Paikeni (Paiknja) külas paar tundi «leivu paatust» üles oli märkinud, ütles ta: «Siin pole midagi liivi keelega tegemist.»

Soomlastest on Ilzenis käinud veel prof. Lauri Posti. 1934. aasta suvel peatus Paikenis Paul Ariste oma õpilase Valter Niilusega. Viimane käis seal hiljemgi mõnel korral. V. Niiluse kirjapanekud on foneetiliselt väga täpsed.

Pärast Suurt Isamaasõda viibisin Paikenis 1951. aasta detsembris, järgnevalt 1962. aasta augustis koos dialektoloogide Hella Keema ja Salme Nigoliga. Siis oli elus ainult kolm leivu murraku mõistjat: Paikenis Artur Peterson, Pajušilla külas Anton Bok ja Karl Buman.

1967. aasta juunis töötasin üksi Ilzeni külanõukogus etnograafia alal. 1968. aasta suvel sõitis A. Petersoni tallu ekspeditsioon Ülo Parbuse juhtimisel, millest võtsid osa keeleteadlased, folkloristid ja etnograafid. Sama aasta augustis viibis Lejascieni lähedal Lapati, Paikeni ja Lievesciemi külas ka etnograafiamuuseumi ekspeditsioon.

1971. aasta juuni algul sõitis Paikenisse A. Petersoni tallu TRÜ eesti keele kateedri ja soome-ugri keelte kateedri ekspeditsioon dots. Aino Valmeti juhtimisel. Helilindistati raamatupidaja Artur Petersoni leivumurdelisi mälestusi. Edasi sõideti Ilzenisse, kus vanas mõisahoones elas Anton Bok.

Artur Peterson suri 1975. aastal. Nii jäi viimaseks leivuks Anton Bok.

30. augustil 1975. aastal sõitis A. Boki juurde jälle etnograafiamuuseumi rahvas. Olen ka neist ekspeditsioonidest osa võtnud. 1977. aasta mai algul näitas A. Bok üles suurt abivalmidust ning juhtis kaks päeva Tartu etnograafe Ilzeni ja Lejasciemi taludesse.

Et tähistada oma 60-aastast tutvust Anton Bokiga, sõitsin sel suvel Ilzenisse. Kuigi A. Bok õppis leivu murrakut põhjalikult oma vanaemalt Julelt ja vanaisalt Mikelilt, ei tundnud ta eesti sõna «luik». Ta tarvitas läti sõna «gulbis» ja teadis ka vene nimetust «lebedj».

Akadeemik A. J. Sjögreni teatel leidus Schwanenburgi (= Gulbene, 25 km Ilzenist lõuna pool) kirikuraamatuis märkus, mis viitasid, et selle koguduse liikmete hulgas ka eestlasi oli olnud.

1927. a. aprillis kõndisin Ilzenist Gulbenini jala, tänavu viis sugu-

270 aastat akadeemik G. W. RIHMANI sünnist

Georg Wilhelm Richmann (Rihman) (sündis 22. juulil 1711. aastal Pärnus) oli esimene Venemaa alam, kes sai 1741. aastal Peterburi TA akadeemikuks.

Rihmani esivanemad tulid Baltikumi Saksamaalt. Vanaisa Hans oli Riias kaupmees. Isa Wilhelm töötas Tartus ametnikuna (rentmeistrina). Siin ta ka abiellus.

Põhjasõja ajal, 1704. aastal, kui Vene väed Tartule lähenesid, põgenesid vanemad Pärnu. 1710. aasta augustis vallutasid Vene väed ka selle linna. Sama aasta lõpul suri isa katku. Georg Wilhelm sündis Pärnus juba Venemaa kodanikuna.

Lõpetanud Tallinna gümnaasiumi, jätkas G. W. Rihman õpinguid Saksamaal Halle ja Jena ülikoolides. Õppimine katkes majanduslike raskuste tõttu. 1732. aastal siirdus ta Peterburgi koduõpetajaks viitsekantsler A. Ostermanni perekonda. 1735. aastal võeti ta teaduste akadeemia «füüsikaklassi» üliõpilaseks (aspirandiks). 1740. aastal sai Rihmanist juba Peterburi TA adjunkt ning 1. jaanuaril 1741 valiti ta samas akadeemikuks. Alates 1744. aastast oli Rihman Peterburi TA füüsikakabineti juhataja. See asutus oli Venemaa esimene teaduslik füüsikalaboratoorium.

Selles laboratooriumis uuris Rihman kalorimeetriat, soojusvahetust ja vedelike auramist. Rihman pani aluse elektrinähtuste uurimisele Venemaal. 1745. aasta algul tegi ta Peterburi TA ettekande enda leiutatud elektromeetrist. Seda kasutas ta koos M. Lomonossoviga.

Ta viis läbi rea kehade elektriseerimis- ja elektrijuhtivuskatseid, uuris kehade elektrimahtuvust sõltuvalt keha massist ja kujust ning selgitas elektrostaatilise induktsiooni nähtusi.

Aastail 1752—1753 uuris ta koos M. Lomonossoviga atmosfäärielektrit spetsiaalse mõõtmisseadeldisega, nn. äikesemasinaga. 6. augustil 1753. aastal, tehes katseid maandamata «äikesemasinaga», tabas Rihmani välk.

Pärast Rihmani surma jätkas neid uurimistöid Lomonossov, hoolimata, et vaimulikud, kes pidasid Rihmani hukkumist «jumala karistuseks», selle vastu olid.

Akadeemik G. W. Rihmani alustatud teaduslikku suunda on NSV Liidus edukalt viljelnud TRÜ aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium, olles rida aastaid õhuelektri (aeroionisatsiooni) uurimise ja tundlike elektromeetrite konstrueerimise üks juhtivaid uurimisasutusi NSV Liidus ning tuntud ka rahvusvaheliselt. Laboratooriumis väljatöötatud aparatuuri (aeroioonide loendureid ja elektromeetreid) kasutatakse maailma paljudes teadusasutustes. JAAN REINET

«... urheilu on miellyttävä!»

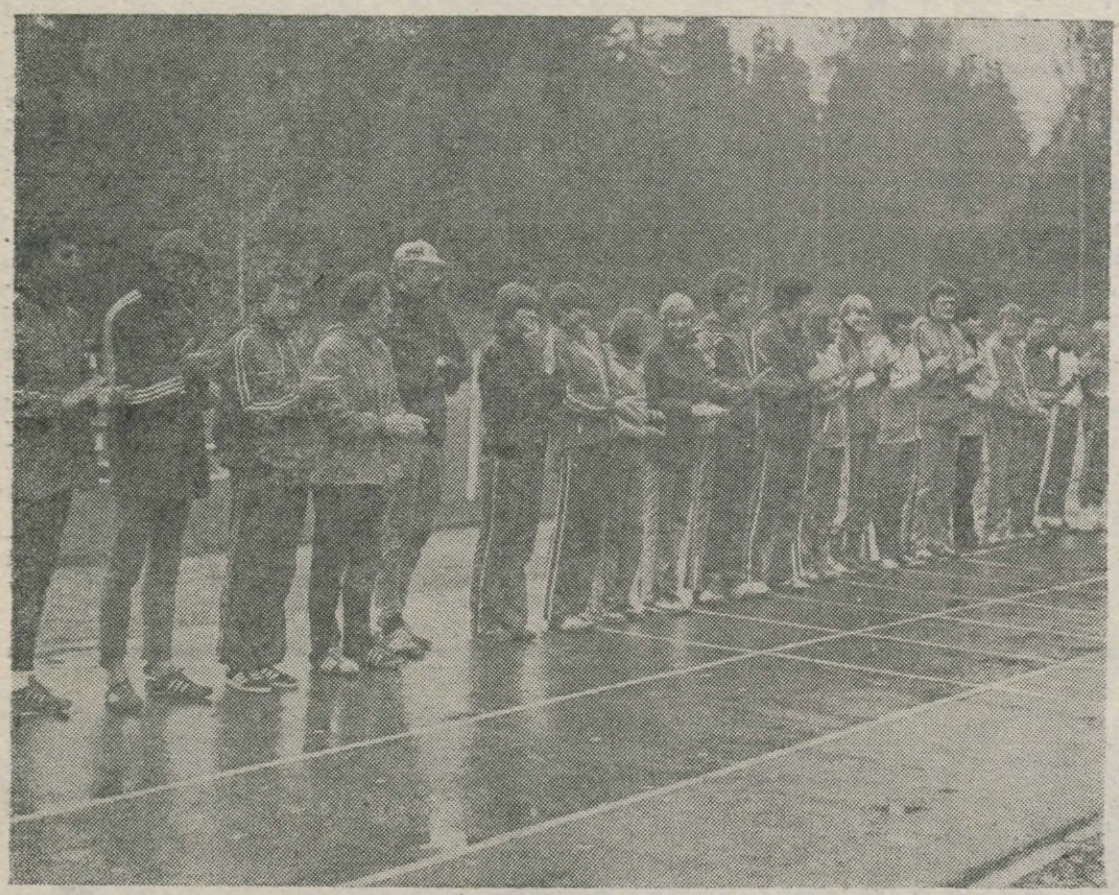

Fotomälestused järjekordsest Tartu ja Helsingi ülikoolide kohtumiselt.
ARVO TENNO fotod

(Algus 1. lk.)

se. Huvitab ju, mida tänased sportlased suudavad. Kuidas võistlevad, kuidas endast parima annavad, unustades muu enda kõrval.

○ **Afišširidel oli kirjas: sõpruskohtumine.** See sõna pole ülespuhutus, sel sõnal on kõla ja väärtust. Helsingi kapten Tapio Lautsi (võitis kuulitõuke) ei unustanud võidurõõmu maitstes, et ta ei olnud sektoris üksi. Siiralt tänas ta kohtunikke, tänas kaasvõistlejaid, siiralt võttis vastu õnnesoovijate käepigistusi. Odamehed ei pidanud paljuks üksteisele viskeriista laenata. Kadedus, et konkurent võib järsku rohkem suuta, oli koju jäetud.

Või võtame korvpallimängu. Tutvustamise järel tervitati vastaseid vimplitega. Tavaline? Jah ja ei. Igatahes oldi kõige kaalukamates väljakumomentideski džentelmenlikud. Tasavägine mäng ärritab tihti, võib vihastamagi panna. Mehed jäid lõpuni korrektseks. Võitis parim, nagu tavatsetakse öelda. Pealtvaatajad polnud ei liialt vaoshoitud ega liialt pealetükkivad. Meie «enamus» tunnustas soomlaste «vähemuse» kohalolekut ja jõudu. Helsingi kergejõustiklased, kes olid tulnud korvpalluritele karjuma, elasid jäägitult kaasa. Ei vaadatud pärast eneseväljenduspurset kõrvalistujale häbenedes otsa, et mis ta nüüd võib mõelda. Hing oli viie platsimehega. Kui visati, tegid mõttes liigutuse kaasa. Pallivõitluse ajal tekkis kindlasti neil enestel tahtmine rüselusse sekkuda. Meie publik soojenes tasapisi. Lõpuminuteil juba kees. Õigel ajal tippvormis, öeldakse sel puhul sportlastele.

○ **Sõpruskohtumine küll, ometi ei saa mööda minna võidust ja kaotusest.** Kaotama ju ei minda, ei mindud nüüdki. Soome kergejõustikukoondis oli väljas üpris pooliku võistkonnaga. Ega seepärast püssi põõsasse visatud. Mõisteti matši tähtsust. Kui vaja, võisteldi oma põhialale lisaks teistel. Et kasvõi punkt omadele tuua. Nii tõukas sprinter Leena Varvi kuuli, tegi kokku neli ala. Visalt võistlesid Esa Sippola, Tapio Kallio, Sari Järvi ja teisedki. Takistusjooksjal Ilkka Äyräväisel ei jäänud teist väljapääsu, kui tõkkeid proovida. Ehkki endal veel 1500 m ees. Oli tõkkedistantsil viimane, aga oma ala võitis. Meiegi sportlased matši tähtsust ei alahinnanud. Iga punkt oli hinnas.

○ **Paljudel aladel olid võitjad teistest mäekõrguselt üle.** Milleks lõpuni pingutada? Võistlusel seda ei küsitud, seda võib küsida kõrvaltvaataja. Taimi Loov ja Aivar Ojastu võitlesid finišini. Lea Vahter suutis end häälestada ja vormi realiseerida. Tasuks uus ülikooli rekord. Naistel oli lisaalana plaanis 800 m joosta. Jahedus peletas osa soovijaid. Katrin Rehemaa, kes oli 400 meetris jõudu hoidnud, läks ikkagi. Läks ka Taimi Loov avaringi vedama, sest oli lubanud. Rekordit ei sündinud, aga eneseületamine (-sundimine) küll. 5000 meetris suutsid soomlased kahekesi eest ära minna. Miks mitte lõdvalt lõpuni joosta ja kõrvuti lõpetada? Aga kuigi oma ülikooli kaksikvõit oli kindlustatud, võistlesid poisid viimaste meetriteni täie pingega, et selgitada, kumb on parem.

○ **Keskendumata sportida pole mõtet.** Pea peab töötama ühes suunas: kuidas paremini võistelda? Tapio Lautsi oli esimestel katsetel hajevil. Ja tagajärge ei tulnud. Siis võttis end kokku. Süvenes. Ja asja sai. Esa Sippola tegi kaks viimast kaugushüppekatset üksinda pärast teisi. Enne oli ta neljas, siis tõusis kolmandale. Jäi üks võimalus. Uuesti spordidress selga, veidi jalutamist, eelmise hüppe väljaelamist ja viimase katsega suutis kaks sentimeetrit juurde hüpata. Teine koht. M. Urjadnikov jooksis Kääriku kaks korda. 100 m start oli keskpärane, isegi kaotas kaaslastele pisut. Aga 4×100 m stardis oli ta suurepärane. Pärast selgitas, et 100 m läks jooksma mõtlemata. Oli võidus kindel. Aga teatejooksus oli sihikul vabariigi rekord. Nüüd tuli keskenduda.

○ **Pärast korvpallimatši kuuldud kahekõne:**

— «Poisid, va nagad, ei suutnud neid kahte punkti visata.»

— «Ära ärritu. Järgmisel aastal sõidavad Soome, tehku tagasi,» ütleb äratuntava optimismi- ja heatahtetooniga hääles pensionärist spordisõber.

ANDRUS NILK

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 578. Региональные проблемы развития социально-экономических пространственных систем. Труды по географии. Тарту 1981, 500 экз., 164 с., 1 руб. 50 коп.

Методические рекомендации для практических занятий по дермато-венерологии. Тарту 1981, 600 экз., 88 с., 15 коп.

Контингенты психически больных и организация психоневрологической помощи в некоторых местностях Эстонской ССР. Тезисы докладов республиканского совещания, посвященного 100-летию основанию кафедры психиатрии Тартуского Госуниверситета и Тартуской клинической психоневрологической республиканской больницы (2—3 октября 1981 г. Тарту). Тарту 1981, 500 экз., 76 с., 20 коп.

Podagra. Metoodilised soovitused. Tartu 1981, 800 eks., 24 lk., 5 kop.

NÄITUSI TOOMEL

Tähistamaks **dots. Richard Kleisi 85. sünnipäeva** avatakse Toome raamatukogus väike näitus juubilari töödest. Eksponeeritakse R. Kleisi magistritöö, teatmeteoseid, mille koostamisest ta osa on võtnud, ja õppevahendeid.

Samas on väljapanek **Hendrik Adamsoni** loomingust, kelle sünnist 6. oktoobril möödub 90 aastat.

VIIVE KONSIN

LADINA JA VANAKREEKA KEEL

Võõrkeelte kateedris alustab oktoobrikuus tööd fakultatiivne ladina keele (algkursuse baasil) ja vanakreeka keele kursus. Soovijail koguneda võõrkeelte kateedrisse **kolmapäeval, 14. oktoobril kell 16.**

Avaldame südamlikku kaastunnet Leili Pungale
EMA
surma puhul.

Eesti filoloogia II kursus ja juhendaja

Mälestame varalahkunud kursusekaaslast
ARTUR KIRSI

Õigusteaduskonna I kursus ja juhendaja

TÄNA JA HOMME

Täna kell 11 algab aulas psühhiaatriakateedri ja psühhoneuroloogiahaigla 100. aastapäeva tähistamise pidulik üritus.

PANE TÄHELE

NB!

Eranditult kõik järgmise lehe kaastööd peavad olema toimetuses esmaspäeva hommikupoolikul, (pildid kell 10). Leht ilmub reedel, 9. oktoobril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2893. MB-05723.

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1273) Reedel, 9. oktoobril 1981 XXXIII aastakäik

7. oktoobril oli konstitutsiooni päev

Fotodel näeme TRÜ üliõpilasi õppimas, sammumas pidupäevarongkäigus, musitseerimas, ehitamas... Üliõpilasel on tegutsemiseks teisigi valdkondi. Eelkõige on aga tagatud tema õigus õppida. Nagu igal Nõukogude noorel. Üliõpilasi on Nõukogude Liidus praegu juba üle viie miljoni (ühe üliõpilase üks aasta maksab riigile 1100—1600 rubla, väiksemates kõrgkoolides enamgi).

Eestis on kuus kõrgemat õppeasutust, neist kaks Tartus. Ülikoolis õpib praegu rohkem kui 5000 noort (koos kaugüliõpilaste ja kõigi töötajatega ulatub meie kollektiivi suurus juba 11 tuhandeni!).

Meie vabariigi teiste kõrgkoolide tudengite elust püüdis toimetus läinud õppeaastal märku anda rubriigis «Sõna on kõrgkooli komsomolisekretäril». Praegu jõuab teave meieni põhiliselt ajakirjanduse, ka EPA ja TPI lehtede kaudu. Järgneva lühiülevaate tegemisel kasutaski toimetus neid ja teisi Nõukogude Liidu ülikoolide väljaandeid.

Alustagem kõige lähemalt, Eesti Põllumajanduse Akadeemiast.

Tänavu tähistas see õppeasutus 30. aastapäeva. Tegelikult on põllumajanduslik kõrgharidus Eestis juba 175 aastat vana: 1806. aastal asutati ülikooli filosoofiateaduskonna juurde põllumajandusosakond. 1848. aastast tegutses Tartu Veterinaariakool — vanim veterinaariakool Nõukogude Liidus. 30 aasta eest aga eraldati põllumajanduslikud erialad TRÜ-st, saadi oma maja ja oma nimi. Praegu õpib EPA-s ligi 2400 statsionaarset ning 2000 kaugüliõpilast. On kuus teaduskonda ja 36 kateedrit 270 õppejõuga.

Tallinna Polütehnilises Instituudis jagatakse õpetust 11 teaduskonnas. Üliõpilasi on ühtekokku ligi 10 000. Nii et vabariigi suurim kõrgkool. Tänavu võeti päevasesse osakonda vastu 1250 noort, kellel on võimalik õppida kuues teaduskonnas 30 erialal.

Moskva Riikliku Ülikooli 1. septembri aktusest võttis osa ka NSV Liidu kõrg- ja keskeriharidusminister N. Jeljutin. Muide, selle päeva aktus või õigemini miiting peetakse väljas, peahoone ees. Tavaks on saanud sümboolse teadmistevõtme andmine ühele paremale sisseastujale. Tänavu ulatas ülikooli esimene prorektor prof. I. Ternov selle ajakirjandusteaduskonna üliõpilasele Jekaterina Ivanitskajale. Sel päeval asetatakse kombekohaselt lilled Suures Isamaasõjas langenud õppejõudude ja üliõpilaste mälestustahvli juurde nagu meilgi ning peetakse meeles ka oma ülikoolile nime andnud Mihhail Lomonossovit.

*

Septembri esimesed päevad viisid meie maa kõiki esmakursuslasi õppeasutusest eemale, põldudele või muudele vajalikele töödele. Iga nõukogude üliõpilase õigus õppida sisaldab eneses ka kohustusi. Üks neist on appi minna sinna, kus seda kõige enam vaja. Selle ülesande täidavad nad edukalt. Ka meie üliõpilaste tehtuga võib rahul olla. Ees ootab aga kohustus oma *alma mater*'i ees tema juubeli auks: hästi õppida, sisukalt oma aega kujundada ning ühiskondlikule tööle käed külge panna.

Professor meditsiinidoktor Elise Käer-Kingisepp

— teaduskonna staažikamaid kateedrijuhatajaid, suurte teenetega pedagoog ja teadlane, kelle töö ülikoolis on kestnud alates 20-ndaist aastaist käesoleva ajani ning kes enam kui 30 aasta vältel füsioloogia kateedri juhatajana pühendas oma energia kateedri õppe- ja teadusliku töö arendamisele;

— laialdast tunnustust leidnud teaduslike uurimuste autor, uute uurimissuundade rajaja füsioloogia, biokeemia ja farmakoloogia piirialadel, viljakate teaduslike kontaktide arendaja paljude silmapaistvate koolkondadega Nõukogude Liidus, üleliiduliselt tuntud oma publikatsioonide ja rohkearvuliste esinemistega teaduslikel sümpoosionidel ja konverentsidel, aktiivne kaastööline mitme erialase kogumiku ja entsüklopeedia koostamisel ja toimetamisel;

— rohkearvulist teaduslikku järelkasvu omav juhendaja, kes eeskuju ja range nõudlikkusega on kasvatanud kvalifitseeritud, teaduslikku kraadi ja kutsega kaadrit nii TRÜ-le kui ka teistele füsioloogia-alastele vajavatele õppe- ja teadusasutustele;

— väsimatu teadustöö organisaator, Eesti Füsioloogia Seltsi asutajaliikmeid ning esimees seltsi loomisest (1953. a.) kuni praeguseni, Üleliidulise I. Pavlovi nimelise Füsioloogia Seltsi keskнõukogu ja selle presiidiumi liige, paljude nii TRÜ, vabariiklike kui ka üleliidulste teaduslike sümpoosionide ja konverentside organiseerija.

Palume Teid vastu võtta füsioloogia kateedri ja meie teaduskonna siiraimad õnnitlused 80. sünnipäeva puhul ning sügav tänu tehtud töö eest. Soovime Teile edu ning uusi saavutusi praegu käsil olevais teaduste ajalugu käsitlevates uurimustes, milles olete kaasaja seisukohtadelt lähtudes asunud lahti mõtestama ülikoolis töötanud füsioloogide pärandit. Jätkugu Teil endiselt energiat selle töö edasiarendamisel ja neist uurimustest võrsuvate uute probleemide lahendamisel!

TRÜ NÕUKOGU

30. septembril toimunud ülikooli nõukogu ja parteikomitee ühisel koosolekul kuulati päevakorra põhipunktina õppeprorektorite U. Palmi ja V. Haameri ettekandeid eelmise õppeaasta tulemustest ja alanud tööaasta ülesannetest. Kinnitati 1982. aasta teadustöö plaanid, nõukogu selle semestri tööplaan ning valiti TRÜ konkursikomisjon. Rektori töökaitsekäskkirja täitmisest kõneles töökaitseinsener A. Punnar.

Koosolekul hääletati järgmiste uute kateedrijuhatajate poolt: teoreetilise füüsika kateedri juhataja kohale kandideerib füüsika-matemaatikakandidaat dots. IVAR PIIR, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhatajaks õigusteaduste kandidaat dots. HERBERT LINDMÄE ning geneetika ja tsütoloogia kateedri juhatajaks bioloogiakandidaat JÜRI KÄRNER.

PSÜHHIAATRIAKATEEDER 100

Läinud reedel ja laupäeval tähistati Tartus psühhiaatriakateedri ja -kliiniku sajandat tegevusaastat. Nõupidamisel osales ka Üleliidulise Neuroloogide ja Psühhiaatrite Teadusliku Seltsi peasekretär G. Lukatšer, psühhiaatreid teistest liiduvabariikidest, meie tervishoiuminister V. Rätsep jt.

*

UUDIST

«ESTEETIKA JA UNIVERSUM»

Niisuguse nimetusega teaduskonverentsi korraldasid 5. oktoobril partei linnakomitee, Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituut, ülikool ja ühing «Teadus». See oli pühendatud ülikooli 350. juubelile. TRÜ-st esines ettekandega dots. L. Eringson («Ülikooli osa esteetika ja universumi tunnetamise arengus»).

*

KOMSOMOLI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKUD

NB! Täna on esimene. Kokkuvõtteid teevad kehakultuurlased. 12. oktoobril arutavad oma tööd füüsikud ja matemaatikud, 13. oktoobril ajaloolased, 14. oktoobril bioloogid-geograafid, filoloogid, ja juristid ning 15. oktoobril arstija majandusteaduskond ning keemiaosakond. Ülikooli komsomolikonverents toimub 27. oktoobril.

KOMSOMOLIAJALOO KONVERENTS

Ülikooli komsomoli ajaloo IV konverents peeti eelmisel reedel. Seekord käsitleti ainult õigusteaduskonna kommunistlike noorte tehtut aastail 1945—1970. Ettekandeid esitasid III kursuse üliõpilased Ülle Müürsepp, Liina Lebbin, Ants Kull, Veiko Tisler ja Allan Ratso. Juhendajad olid prof. Lembit Raid, dots. Vilmar Ruus ja vanemõpetaja Inda Rajasalu.

JUUBELIÜRITUSI

TRÜ teaduspäevad on 16. oktoobril Harju rajoonis, 20. oktoobril TPedI-s ja 29. oktoobril Rapla rajoonis.

NB! Mitmest siin loetud üritusest saab lähemalt teada meie ajalehe järgmistes numbrites.

Täna on arstiteaduskonna päev

Ülikooli suurim teaduskond

● **Dekaan, ENSV teeneline teadlane prof. LEMBIT ALLIKMETS**

Mida tõi teaduskonnale möödunud õppeaasta?

Suuri kvalitatiivseid muutusi eelmine aasta kaasa ei toonud: mõningal määral kasvas üliõpilaste arv (praegu ulatub see 1800-ni), õppejõude on 200 ringis, kateedreid 25, õppeedukus püsis kõrgemal ülikooli keskmisest (92—93%).

Igapäevases töös on olulised kaadriprobleemid. 21% teaduskonna õppejõududest on tänaseks pensionieas (sellele aitab oluliselt kaasa naiste madal pensioniiga), 25 kateedrijuhatajast on 12 üle 60 aasta vanad. Õppejõudude kaadrit aitab noorendada praeguste aspirantide edukas töö ja perspektiivikate noorte määramine kateedrite juurde pärast lõpetamist. Nii jäi 1980. aastal teaduskonda või ÜMPI-sse tööle 12 noort, 1981. aastal 6 ja tuleval aastal tahame seda arvu suurendada 10—12-ni. Kaadriprobleemid on väiksemad nendes kateedrites, kus viimastel aastatel üliõpilaste suurenenud vastuvõtu tõttu on kiiresti kasvanud vajadus uute õppejõudude järele (farmaatsia, pediaatria, stomatoloogia). Seal tullakse küllalt hästi toime uue põlvkonna õppetöösse sulatamisega. Vastupidiseks näiteks võib tuua mitu kliinilist kateedrit (eriti kirurgiakateedrid), kus viimastel aastatel pole kaitstud kandidaadiväitekirju. Nende kateedrite juhatajatel on väärilise järelkasvu tagamiseks palju teha.

Teaduskonna muredki on jäänud viimastel aastatel samaks: mitmete kliiniliste baaside ja eriti polikliinikute üldine olukord on ebarahuldav, kliiniline nakkushaigla on avariiolukorras, amortiseerunud on psühhiaatriakliinik, struumadispanser. Olukorra lahendamiseks on teaduskond pöördunud abi saamiseks ENSV Tervishoiuministeeriumi, Tartu Linna RSN Täitevkomitee ja rektoraadi poole. Arstiteaduskonnas on endiselt kõige madalam ühise'amukohtadega kindlustatus (48%), olukorda komplitseerib üleliidulise suunamisega üliõpilaste suur arv (aastas keskmiselt 40), kes kõik peavad saama koha ühiselamus.

Teadustöö edeneb koostöös ÜMPI-ga jõudsasti. Paraneb aparatuuriga varustamine. Kõige paremaks näiteks on kompuutertomograafi saamine närvikliinikule, mis avab uued teed teaduslikeks uuringuteks. Sel aastal kinnitati kõrgema atestatsioonikomisjoni otsusega järgmiseks tööperioodiks arstiteaduskonna kaks spetsialiseeritud nõukogu: farmakoloogia-patoloogilise anatoomia-sisehaiguste ja neuroloogia-neurokirurgia-psühhiaatria-alane. Teaduskonna õppejõud on mitme üleliidulise probleemkomisjoni esimehed, näiteks prof. A. Jannus nõukogu «Keskkonnakaitse meditsiinilised aspektid» esimees jne.

Õppejõudude sotsialistlikku võistlust juhib mitmendat aastat NSVL Meditsiiniakadeemia korrespondentliige professor J. Saarma. Kateedritest on teaduskonna parimad olnud psühhiaatria, neuroloogia ja neurokirurgia, hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni, patoanatoomia ja kohtuarstiteaduse, farmakoloogia, stomatoloogia jt. kateedrid.

Arstiteaduskond ja ülikooli juubel?

Kõigepealt tasub meelde tuletada, et meie teaduskond on vanim omataoline Nõukogude Liidus (järgnesid Peterburi Sõjameditsiini Akadeemia ja Moskva Ülikooli arstiteaduskond). Meie ülesanded on juubeli puhul täpselt piiritletud.

Tuleval aastal on arstiteaduskonna päeva üritused jaotatud kahele päevale: Esimesel päeval toimub teaduskonverents «Fundamentaaluuringud meditsiinipraktikale». Neil üritustel on suur tähtsus kokkuvõtte tegemiseks kogu teaduskonna uurimistöödest ning avaldatavad materjalid tutvustavad praegust teaduslikku taset. Avaldamisel on ka teisi juubelile pühendatud väljaandeid, nagu arstiteaduskonna kateedrite ajalugu ja viimaste aastakümnete teadussaavutusi käsitlev väljaanne, mis hõlmab nii eksperimentaalseid kui kliinilisi erialasid. Teaduskonna hooleks on ka kahe mälestussamba püstitamine möödunud aegade kuulsatele meedikutele: A. Schmidti büst Toomele ja L. Puusepa büst Maarjamõisa kliiniku ette. Külalisi kutsub ülikool, loodame, et arvestatakse ka meie teaduskonna soove nimekate teadlaste ja NSVL tervishoiuorganisaatorite kutsumiseks. Ehitusjärgus olev Maarjamõisa 400-kohaline auditoorium valmib samuti ülikooli juubeliks. Juubeli puhul aitab ehitustegevusele Tartu meditsiiniasutustes kaasa ka ENSV Tervishoiuministeerium. Niisuguse otsuse võttis kolleegium vastu eelmisel kuul. Teaduskonna üliõpilastele ja õppejõududele kujuneb aga juubelieelne õppeaasta ja järgmine suvi palju töörohkemaks kui tavaliselt: peab ju igaüks meist kaasa lööma juubeliürituste ettevalmistamisel.

Teaduskonna nõukogu kinnitas Teid käesoleva aasta teaduskonna päeva lektoriks. Mis määras loengu teema valiku?

Kõik senised teaduskonna päeva avalikud loengud on käsitlenud meditsiinierialade arengut ja aktuaalseid uurimissuundi meditsiinis. Teema «Kliinilise farmakoloogia ja farmakoteraapia ülesanded tänapäeva meditsiinis» on valitud seoses kliinilise farmakoloogia kui omaette distsipliini kiire arenguga maailmas viimasel aastakümnel. Alates 1960-test aastatest on see õppeaine viidud arstide ja ka farmatseutide ettevalmistusplaanidesse kõigi arenenud riikide ülikoolides. Nõukogude Liidus on see õppeaine juba 5 aastat farmatseutide õppeplaanis (viimasel, V kursusel), arstide ettevalmistusplaanides seda aga veel pole. Vaatamata sellele õpetame arstiteaduskonna VI kursusel seda õppeainet alates 1971. aastast. NSVL Tervishoiuministeeriumi otsusega on käesolevast aastast meie arstiteaduskond kinnitatud kliinilise farmakoloogia õpetamise eksperimentaalseks baasiks ja õppeaine on seega meil praegu kohustuslik. Peale meie arstiteaduskonna õpetatakse kliinilist farmakoloogiat veel mitmes meditsiiniinstituudis (fakultatiivselt). Ka arstide täiendusteaduskondades on kliinilise farmakoloogia erialatsüklid juba aastaid. Meie farmakoloogia kateeder on vastavaid täiendustsükleid arstidele korraldanud alates 1976. aastast.

Seoses farmakoloogiateaduse ja molekulaarbioloogia väga kiire arengu, uute ravimite tulva ja arstide teadmiste mahajäämisega ravimite toimemehhanismi ja kineetika tundmisel on vaja arste mitte ainult õpetada ja ümber õpetada, vaid kiiresti arendada ka farmakoloogiaalast uurimistegevust suuremates raviasutustes. Kliinilise farmakoloogia põhiülesanne on ravimite toime uurimine haige inimese organismis, et vältida haige ravimkahjustusi. Arsti oskus tegutseda farmakoteraapias ohutult ja tulemusrikkalt sõltub erialateadlaste sügavatest teadmistest ning osalemisest ravi- ja profülaktikaasutuste tegevuses.

Loengus käsitlen olulisemaid ülesandeid kliinilise farmakoloogia arendamisel meie vabariigis.

Instituudi kaks aastat

● **ÜMPI direktor, bioloogiadoktor ANTS KALLIKORM**

Missugune on tänane ÜMPI?

ÜMPI tegutseb kolmandat aastat. Võib julgesti väita, et oleme instituudi moodustamisel planeeritud rajajoontele jõudnud, mõnes osas ka plaani ületanud. Edasise eduka töö tagatiseks on kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamine, materiaal-tehnilise baasi tugevnemine ja sidemete süvendamine NSV Liidu juhtivate meditsiinilis-bioloogiliste uurimisasutustega. ÜMPI ja ka ülikooli kui terviku areng on teoks saanud tänu erinevate teadusharude kooseksisteerimisele, nende vastastikusele viljastavale mõjule.

Praegu töötab instituudis 202 inimest, nendest 92 teadurit (56 koosseisulist ja 36 lepingulist töötajat). Doktoreid töötab meil seitse, kandidaate 35, ülikooli juubeliks suurenevad need arvud vastavalt 9 ja 40-ni.

ÜMPI 16 laboratooriumi teadustegevus on allutatud kolmele põhisuunale: kohastumis- ja kompensatoorsete protsesside regulatsioonimehhanismide ja immunoloogiliste aspektide uurimine, vereringe füsioloogia ja patoloogia küsimused, sealhulgas koronaarpuudulikkuse varase diagnostika ja ravimeetodite väljatöötamine ning molekulaarbioloogia ja geneetika alased uuringud (geneetilise informatsiooni transkriptsioon ja translatsioon).

Esimese põhisuunaga seotud laborite töö toimub tihedas koostöös arstiteaduskonna vastavate kateedritega ja baasraviasutustega — uuringute planeerimine, läbiviimine ning tulemuste interpretatsioon, samuti saavutatu praktikasse juurutamine toimub ühiselt. Näiteks hormonaalsete kompleksuuringute väljatöötamine ja praktikasse juurutamine instituudis on tunduvalt laiendanud ravi- ja diagnostikavõimalusi endokrinoloogiliste, günekoloogiliste ja teiste haiguste korral.

Instituudi allüksustel on tööside-med paljude meie maa juhtivate teadusasutustega. Möödunud aastal tegid meie laboratooriumid koostööd 29 uurimisasutusega.

Koostöölepingutes Helsingi Ülikooliga osaleb kolm ÜMPI laborit, uuritakse ajuvereringe-haiguste ja kroonilise gastriidiga seotud probleeme. Tunnustatud on mikrobioloogide tööd inimese laktofloora uurimisel, samuti psühhofarmakoloogide tegevus uute antipsühhootiliste ainete uurimisel.

Tööd teise ja kolmanda põhisuuna arendamisel teeb kogu instituudi kollektiiv, side teaduskonna kateedritega on minimaalne. Selle on põhjustanud erinevused teadustöö temaatikas. Alates möödunud aastast töötab neli ÜMPI laborit Tallinna Kiirabihaigla baasil, kusjuures kardioloogia ja koronaarkirurgia osakonna töö on saanud üleliidulise tunnustuse. Käesolevaks ajaks on tehtud ligi 300 edukat koronaaršunteerimise operatsiooni. On välja töötatud kodumaine röntgenkontrastaine «Vasografiin», mis on saanud tööstusliku tootmise loa.

Geneetilise informatsiooni transkriptsiooni ja translatsiooni küsimustega tegelevad instituudi molekulaarbioloogid ja geneetikud. Valgu biosünteesi uuringute tsüklit peeti 1980. aasta Nõukogude Eesti preemia väärilisteks. Edukalt areneb inimese kromosoomide struktuur-funktsionaalse organisatsiooni uurimine. Molekulaarbioloogia- ja geneetikaalaseid töid tehakse instituudis üleliiduliste uurimisprogrammide alusel.

Kokkuvõttes võiks öelda, et paariaastane kogemus on selgitanud meie töö kitsaskohad, aga samuti edasiminekuvõimalused.

Täna toimuvast

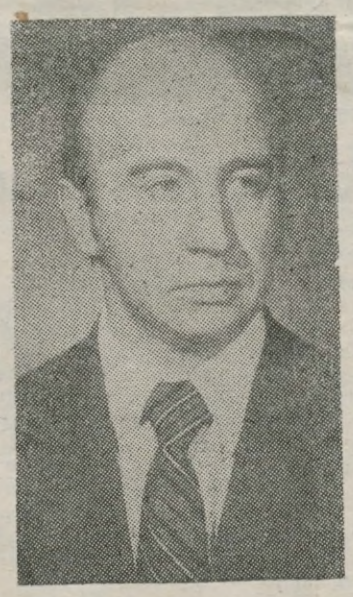

● **Teaduskonna päeva organiseerimiskomitee esimees prof. ENNU SEPP**

Missugune on tänane, 6. arstiteaduskonna päev?

Kõigepealt tahaksin öelda, et teaduskonna päev on kujunenud kindlaks traditsiooniks, omandanud eelmiste aastate jooksul kindla töökorra ja kutsub kokku kogu vabariigi meedikute, *alma mater*'i kasvandike pere.

Hommikusel istungil tulevad Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi teadusliku meditsiininõukogu, arstiteaduskonna nõukogu ning üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi nõukogu ühisel koosolekul arutusele endokrinoloogide ja teiste arstide südamelähedased probleemid. Vabariikliku Struumatõrjedispanseri peaarst, Eesti NSV teeneline arst I. Kalits räägib endokrinoloogilise abi olukorrast ja perspektiividest Eestis. Kaasettekandjaks on sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja prof. K. Gross, kes räägib hormonaalsetest uuringutest günekoloogias ja sünnitusabis.

Kell kolm toimub aulas pidulik koosolek. Selle avavad rektor ja tervishoiuminister. Tavakohaselt on akadeemiliseks loenguks sõna väljapaistval teadlasel. Seekordse loengu teemal «Kliinilise farmakoloogia ja farmakoteraapia ülesanded kaasaegses meditsiinis» peab teaduskonna dekaan, Eesti NSV teeneline teadlane professor L. Allikmets. Teine ettekanne teemal «Teadustöö põhisuunad TRÜ üld- ja molekulaarpatoloogia instituudis» on direktor A. Kallikormilt. Juba üle kahe aasta on teaduskond teinud edukat koostööd selle teadusasutusega ning saadud kogemusi on vaja sünteesida, et ka edaspidine tegevus võiks niisama hästi laabuda.

Mulle teeb heameelt, et pidulik koosolek lõpeb paremate üliõpilasteadurite autasustamisega. Enne teaduskonna päeva meil ÜTÜ edukamate liikmete autasustamiseks väärilist üritust polnud. Olen kindel, et see pidulik meeleolu innustab neid edaspidigi.

Loodan, et õhtune koosviibimine Leningradi mnt. 27 kohvikus kujuneb mitme põlvkonna meedikute meeldivaks kohtumiseks. Soovin kõikidele huvitavaid mõttevahetusi ja head tuju!

ÜTÜ

Parimad

1981. aasta üleülikoolilisele konkursile saadetud võistlustöödest, mis said I auhinna, peeti TRÜ ÜTÜ medali väärilisteks järgmiste autorite tööd: Mart Kull, Marlit Veldi, Kai Lauter, Katrin Tuttelberg, Silja Lukas, Reet Laasik, Juri Kolesnikov, Vladimir Voskanjan, Vassili Sofilkanitš, Reet Madisson, Tiia Saks, Ülle Kadastik, Carmen Laineste (kõik VI kursus), Raili Paal ja Maire Anter (stomatoloogia V k.). Medalid anti kätte teaduskonna lõpuaktusel.

Arstiteaduskonna ÜTÜ medali said: A. Soosaar, P. Pudel, A. Pintsaar (II k.) «Dofamiin- ja serotoniinergilised mehhanismid koletsüstokiniini tsentraalses toimes» (juhendajad prof. E. Vasar ja asp. E. Vasar); M. Vainu ja M. Viigimaa (V k.) «Prostaglandiin E_2 ja aju ATP aassed süsteemid» (juhendajad prof. L. Tähepõld ja meditsiinikandidaat E. Karelson); A. Arend ja J. Aru (IV k.) «Mõningate GAVH derivaatide farmakoloogiline iseloomustus» (juhendajad prof. L. Allikmets ja meditsiinikandidaat A. Žarkovski); J. Laasik (V k.) «Bakteriuuria kvantitatiivne määramine ja selle kliinilisest tähtsusest» (juhendajad dots. E. Türi ja vanemteadur M. Türi); Kai Lauter (VI k.) «100 aasta jooksul Vabariiklikusse Tartu Kliinilisse Psühhoneuroloogiahaiglasse hospitaliseeritud psühhogeensete psüühikahäiretega haigete struktuurist» (juhendajad prof. J. Saarma ja dots. L. Mehilane). Medal antakse kätte täna teaduskonna päeval.

Rektori käskkiri

Rektor avaldas arstiteaduskonna päeva puhul kiitust eeskujuliku õppe-, teadusliku ja ühiskondliku töö eest järgmistele arstiteaduskonna ja ÜMPI töötajatele dotsentidele Ants Peetsalule, Lea Praksile ja Eugen Tallmeistrile, dots. kt. Mihkel Zilmerile, v.-õp. Anne-Liis Padarile, assistentidele Ivar-Olavi Vaasale, Jüri Linkbergile, Peeter Roosaarele ja Ello-Rahel Karelsonile, laborijuhatajale Agu Tammele, vanemteaduritele Märt Saarmale, Mart Ustavile, Mall Türile, Margarete-Helga Otterile ja Helga Lenznerile.

*

Täna on arstiteaduskonna päev

Õppejõud ja üliõpilane ÜTÜ-st

● Teaduskonna ÜTÜ-d juhendav õppejõud prof. AINELMAR KAASIK

Mida peate ÜTÜ ülesandeks teaduskonnas?

ÜTÜ on üks neid organisatsioone, mis on suhtlemise ja juhtimise kooliks paljudele üliõpilastele. Pean õigeks, et üliõpilased ise koostavad plaanid ja viivad need ka ise ellu. Õppejõu ülesanne on teaduslik juhendamine. Mul on hea meel, et selle lühikese aja jooksul, mil olen juhendanud teaduskonna ÜTÜ tööd, on ÜTÜ nõukogu iseseisvalt lahendanud mitmeid küsimusi, nagu konverentsi ettevalmistamine, materjalide trükkimine jne.

ÜTÜ ring on ka koht, kus üliõpilane ja õppejõud kohtuvad väljaspool õppetööd. Meil on palju ringe, kus peale koosolekute võimaldavad üliõpilase ja juhendaja suhtlemist teisedki töövormid.

Koostöö on viljakas, kui noor teadur omandab õpinguaastate jooksul teadusliku töö metoodika, õpib kasutama, läbi töötama ja viitama kirjandusallikatele. Eriti hea on see, kui tulevased arstid teevad oma esimesed teaduslikud katsetused mõnel fundamentaalsel alal. Ma ei poolda termineid «teoreetiline» ja «praktiline» meditsiin, vaid arvan, et meditsiinis on teadmisi, mis on aluseks arstide praktilisele kliinilisele tegevusele ja millega peab lähemalt tutvuma iga meedik.

Millised on meie ÜTÜ perspektiivid?

Ringi koosoleku pidamisega tullakse toime. See ei ole enam probleem. Tihedamini võiks toimuda mõnele kindlale teemale pühendatud ühiskoosolekuid. Sümpoosionide pidamist ÜTÜ konverentsidel pean aga ebareaalseks. Ka meie teaduskonnas ei toimu ju sisuliselt ühele teemale pühendatud kokkuvõtlikke teaduslikke, vaid pigem multidistsiplinaarseid konverentse. Mulle pakub alati suurt huvi kuulata teiste kateedrite õppejõudude teaduslikke ettekandeid: on ju tänapäeva meditsiini harud väga tihedas seoses, nii et ettekanne mõnel näiliselt kaugel teemal võib osutuda väga õpetlikuks. ÜTÜ konverentsi plenaaristung võiks toimuda mingil kindlal teemal. Sellise kindla teemaga plenaaristungi tahame teaduskonnas korraldada juba tuleval kevadel.

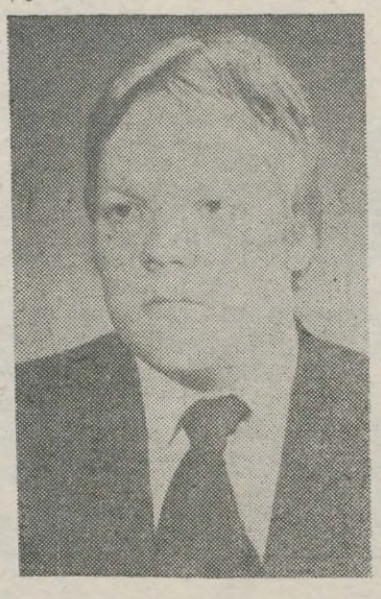

● Teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees, V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja MARGUS VIIGIMAA

Mida pead iseloomulikuks teaduskonna ÜTÜ-le?

Meie töö võtab kokku igakevadine konverents. Sel aastal esitati seal 230 ettekannet lisaks neile 800, millega aasta jooksul astutakse üles ÜTÜ ringides. Seega osaleb teadustöös iga teine üliõpilane.

Aprillis toimunud konverentsil esinesid külalised Moskvast, Vitebskist, Novosibirskist, Kaunasest, Vilniusest, Donetskist ja Užgorodist 24 ettekandega. Üldse on meil suhteid vennasvabariikide 15 arstiteaduskonna või meditsiiniinstituudiga ning eri aastatel saabuvad külla üliõpilasteadurid erinevatest kõrgkoolidest. Külaliste arvu praeguste tingimuste juures üle 20—30 suurendada ei saa: jääme hätta majutamisega ega suuda pakkuda kultuuriüritusi. Mõnda annaks ära teha, kui ringid ise rohkem oma külaliste eest hoolt kannaksid, nii nagu seda mitme aasta jooksul on teinud psühhiaatriaring.

Konverentsiga seoses on ilmnenud mõne sektsiooni liigne paisumine: ettenähtud aja jooksul ei jõuta ära kuulata kõiki töid. Olukorra parandamiseks on kaks võimalust: valida ettekandeid rangemalt või viia töö mõnes sektsioonis (näiteks kirurgia) lahku. Viimane aga põhjustaks juba üliõpilaspõlves liigset spetsialiseerumist ja vähendaks diskussioone.

Meie üliõpilased käisid möödunud õppeaastal Riia meditsiiniinstituudi 30. konverentsil, Grodnos, Vitebskis Balti liiduvabariikide konverentsil, Tbilisis, Kaunases ja Leningradis. Väljaspool ülikooli esineme oma tööde paremikuga, nende aluseks on tavaliselt uurimuslikud võistlustööd.

Möödunud aastal valmis teaduskonnas 120 võistlustööd. 45 olid referatiivsed ning nende tegijad põhiliselt nooremate kursuste üliõpilased, kes teevad teoreetiliste erialade kateedrite juures oma esimesi samme teaduspõllul. 75 tööd olid uurimuslikud, valminud nii teoreetiliste kui kliiniliste kateedrite juures. Igal aastal saadame umbes 10 võistlustööd üleliidulisele konkursile, kus oleme viimasel ajal saanud mitu diplomit ja medalit.

Mida annab ÜTÜ-lasele teaduskonna päev?

Sel päeval on üliõpilasel võimalus näha, kuidas vanemad kolleegid, nimekad teadlased, korraldavad aktust; kuuldakse, missugune peab olema akadeemiline loeng. Kahju, et sellisel üritusel viibib vähe üliõpilasi. Võib-olla üliõpilane lihtsalt ei tihka sel päeval aulasse tulla ja peab seda õppejõudude õiguseks. ÜTÜ peaks kujundama arvamust, et teaduskonna päev kuulub ka tudengitele.

Õppejõud ja üliõpilane haiglas töötamisest

● Tartu Kliinilise Haigla peaarsti asetäitja ravi alal dotsent HEINO HANSON

Kuidas tuleks hinnata arstiteaduskonna tudengit, kes töötab haiglas?

Haiglas töötav tudeng on kujunenud nii hädavajalikuks tööjõuks, et tema puudumisel tuleks Maarjamõisas ja teistes Tartu haiglates hakata koondama voodikohti keskmise meditsiinipersonali puudumise tõttu. Tartu Kliinilises Haiglas on praegu 500 kutselist õde. Samal ajal töötab meil 193 üliõpilast meditsiini- ja 136 hooldusõena (noorematelt kursustelt). Üldse on meditsiiniasutustes ametis 470 arstiteaduskonna üliõpilast. Kuigi enamik üliõpilasi töötab poole koormusega, katavad nad olulise osa valvetest öösel ja nädalavahetustel. Niisamasugune olukord on kujunemas ka Tallinnas, kus haiglatööle tuleb järjest rohkem kõrgkoolides meditsiiniõdede kursused lõpetanud naisüliõpilasi.

Kahtlemata toob üliõpilaste väljaõpetamine, instrueerimine ja kontrollimine osakondade vanemõdedele lisakoormuse. Ent kui tööle tulla soovijaid on küllalt palju, saab valkandada lohakama üliõpilase, kes teeb haiglas vähem tööd ja öösel rohkem magada tahab.

Haigla juhtkond on tänulik ülikooli õppeosakonnale ja rektoraadile, samuti dekaanidele, et üliõpilastel võimaldatakse haiglas töötada. Loodame, et senine koostöö veelgi tõhustub, sest meditsiiniõdede arvu kasvu lähemate aastate jooksul ette näha ei ole. Muidu ei saa haigla endise tõhususega tööd jätkata.

Mulle tundub, et tudeng töötab haiglas kahel põhjusel: teenimaks stipendiumile lisaraha ja omandamaks haigete ravimise kogemusi. Viimane põhjus on kindlasti suurem. Vahetevahel tekib siiski küsimus, kas haiglas töötamine ei häiri õppetööd — töötatakse ju öösiti ja puhkepäevadel. Usun, et need üksikud loengutelt puudumised pärast öist töötamist ei avalda õppetööle kahjulikku mõju. Vastupidi. Need üliõpilased saavad rohkem kogemusi, eriti veel siis, kui ollakse juba vanematel kursustel ning õe tööd ei tehta enam mehaaniliselt, vaid püütakse juba iseseisvalt mõelda, miks näiteks raviarst üht või teist medikamenti, ravivõtet jm. kasutab.

Haiglas töötamise stimuleerimise vahendeid ei ole aga peaaegu olemaski. See ei tõsta ÜPP arvestamise tulemust ega anna lisapalle lõpetamisel. Ma ei pea niisugust olukorda normaalseks, kus ühe töö eest (näiteks EÜE, mis samuti vajalik) jagatakse nii raha kui kiitust (ÜPP arvestus, punktisüsteem lõpetamisel) ning teist samuti väga vajalikku tööd, eriti veel meditsiini keskastme personali vähesuse ajal, avalikult ei tunnustata. Usun, et komsomoliorganisatsioon saaks siin üht-teist ette võtta.

Arstiteaduskonna päeva puhul soovin aga haigla poolt kõikidele nendele, kes meil töötavad, palju jõudu edaspidiseks.

* *

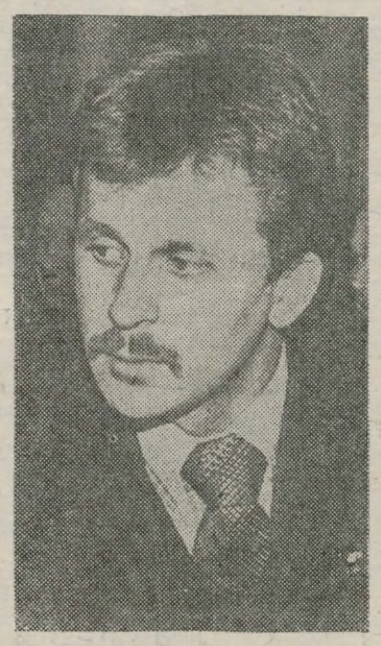

● VI kursuse üliõpilane, ENSV Ülemnõukogu saadik RIIVO KOTKAS

Mida arvad haiglas töötamisest?

Arvan, et praegu tullakse haiglasse tööle kolmel põhjusel: vanematel kursustel õpivad sõbrad, kes samuti töötavad, nakatavad; vabal ajal tahetakse midagi kasulikku teha; teenimaks lisaraha. Selle viimase kohta arvan aga, et meesüliõpilased võiksid sama raha, mis haiglas terve öö eest saadakse, teenida lihakombinaadis mõne tunniga. Need, kes haiglasse tulevad romantikat otsima, lahkuvad kiiresti. Jäävad need, kes tunnevad, et haiglas töötamine on nende kutsumus ja võimalus lähemalt süveneda tulevase elukutse köögipoolde.

Haiglas tuleb sageli iseendast võitu saada — eriti hommikutundidel, kui uni vägisi silma kipub. Õpid tundma ka teisi, nii et nende vigu märgates näed endagi omi. Praktikumide ajal ei ole võimalust küllaldaselt kokku puutuda haige inimesega. On aga hädavajalik, et juba ülikooliaastail õpitakse suhtlema haigega, sest haigus pole ju ainus, mida ravida tuleb, ravida tuleb inimest, tema psüühikat.

Kus töötada? Ideaalne oleks, kui töötada igal aastal erinevas osakonnas. See aga tekitaks liigset segadust. Ise töötan reanimatsiooniosakonnas. Ei poolda spetsialiseerumist noorematel kursustel.

Üks puudusi meie teaduskonnas on, et nn. ametlik arvamus kujuneb üliõpilastest tema ühiskondlike ülesannete ja mitte erialase tegevuse põhjal. Nii näiteks oleme ÜPP arvestusel kokku puutunud olukorraga, kus grupi ajakirjanduse levitaja ametit peetakse hinnet tõstvaks, aga seda, et üliõpilane kuus ööd haiglas valvab, ei arvestata. Veel võiks kaaluda, kas mitte neile, lõpukursuse üliõpilastele, kes haiglas ametis on, mitte võimaldada töötamist argipäevadel, kasvõi üks kord kuus. See kergendaks ka kutseliste õdede tööd. Niisuguseid vabu päevi enda erialaseks täiendamiseks on mujal teaduskondades praktiseeritud, näiteks Moskva RÜ žurnalistidel on üks päev nädalas loominguliseks tegevuseks. Ühiskondlik arvamus meie teaduskonnas peaks innustama haiglas töötamist.

Mida mõtled teaduskonna päevast?

Pean ausalt tunnistama, et olen viibinud vaid ühel teaduskonna päeval. Mulle tundub, et see päev peaks saama tõeliseks traditsiooniks, peaks väljuma aulast ja haarama rohkem üliõpilasi. Miks mitte jätta sel päeval õppetöö ära, korraldada kateedrites mitmesuguseid lahtisi üritusi (kliinilises kateedris näiteks huvitavate haigusjuhtude demonstratsioon), pidada spordivõi maleturniire õppejõudude-arstide ja üliõpilaste vahel? Ürituse organiseerimisel tuleks rohkem kasutada üliõpilasi: nemad võiksid sel päeval viia lilli kuulsate meedikute haudadele, vastutada lõpuõhtu kultuuriprogrammi eest. Ka ühiselamus võiks toimuda mõni üritus, näiteks karneval. Sel juhul oleks tegemist tõellse teaduskonna, mitte arstiteaduse päevaga.

1470 kommunistlikku noort

● Teaduskonna komsomolibüroo sekretär, V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja INDREK MIIDLA

Millega tegeleb arstiteaduskonna kommunistlik noor?

Teaduskond sai möödunud aastal üleülikoolilise sotsialistliku võistluse rändpunalipu. Kindlasti oli selles teeneid ka 1470-liikmelisel komsomoliorganisatsioonil. Kevadsessiooni tulemuste poolest oleme samuti esimeste seas. Suvel oli aga peaaegu iga kaheksas teaduskonna üliõpilane (kokku 200) malevas. Tartu ja Lõuna regiooni staabi moodustasid arstiteaduskonna inimesed (komandörid Margus Lepner ja Jaak Tälli), lisaks olid meie üliõpilased kõikide regioonistaapide ja enamiku rühmade arstid.

Meie organisatsiooni tugevaks küljeks on olnud sport. On võidetud ülelinnalisi võistlusi (Tartu 950. aastapäevale pühendatud teatejooks), peetud sportlikke kohtumisi «Vanemuise» kollektiiviga, talviseid suusapäevi jne. Suuri teeneid on selles olnud Tõnu Juulil ja Jüri Laasikul. Jääb loota, et nende järeltulijad büroo uues koosseisus tegutsevad niisama vilkalt.

Kultuurisektor on töötanud vahelduva eduga. Plusspoolele lähevad kirja ühisüritused «Vanemuisega» ja teaduskonna taidlusülevaatused. Murelikuks teeb aga see, et juba mitmendat aastat ei saa valmis ühiselamuklubi «Meediks». Meie teaduskonna aktivistidel tasuks järele mõelda, miks on EPA-l, kus õpib vaid poole rohkem tudengeid kui meie teaduskonnas, ühiselamu all värvusmuusikaga diskoteek. Tasuks mõelda ja ka ise teha.

Omaette probleem on komsomoliaktivistide stimuleerimine. On selge, et 15-protsendiline stipendiumilisa ei ole piisavalt efektiivne hoob. Võrdluseks võiks tuua küllalt hästi väljatöötatud karistuste süsteemi: piisab eksimusest nooremal kursusel, kui halb kuulsus saadab sind üliõpilaspõlve lõpuni. Kadunud on teaduskonnal ka välisvahetus sotsialismimaade ülikoolidega. Küll töötab ülikoolis praegugi mitmeid, kel oli kunagi võimalus mõnel muul maal õppida ja kes sealt saadud kogemusi edukalt ära kasutades teevad teaduslikku uurimistööd (näiteks Ungaris õppinud farmakoloogia kateedri aspirant Ants Nurk, Ungaris lõpetas ülikooli ja ka aspirantuuri farmaatsia kateedri vanemõpetaja Peep Veski).

Oleme üht-teist püüdnud ette valmistada ka aktivistide jaoks. Pärast aruande- ja valimiskoosolekut toimub uue büroo kohtumine teaduskonna endiste komsomolisekretäridega, oktoobripühadeks kutsume aktivistide õhtule mängima ansambli «Rock hotell» jne.

Laienenud on sidemed vennasvabariikide üliõpilastega. Lisaks ÜTÜ-le on meil sõprussuhted Leningradi, Moskva, Vilniuse, Riia ja Kaunase arstiteaduskonna komsomoliorganisatsioonidega. Nende sidemete tugevdamiseks on palju ära teinud büroo intersektori juhataja Mai Ots.

Mida pakub teaduskonna päev tudengitele?

Pean kahjuks tunnistama, et aulaaktusega see päev tudengile lõpebki. Toetan nende ettepanekut, kes tahavad tulevikus teaduskonna päeva pidulikult lõpetada «Vanemuises». Sel juhul saaks rohkem üliõpilasi viibida koos mitme põlvkonna meedikutega. Seni oleme niisugusest võimalusest kahjuks üksnes kõnelnud.

◆

Arstiteaduskonna päeva kaks erilehekülge koostas teaduskonna pressisekretär, raviosakonna V kursuse üliõpilane JAAK ARU.

Vana maja Struve tänavas

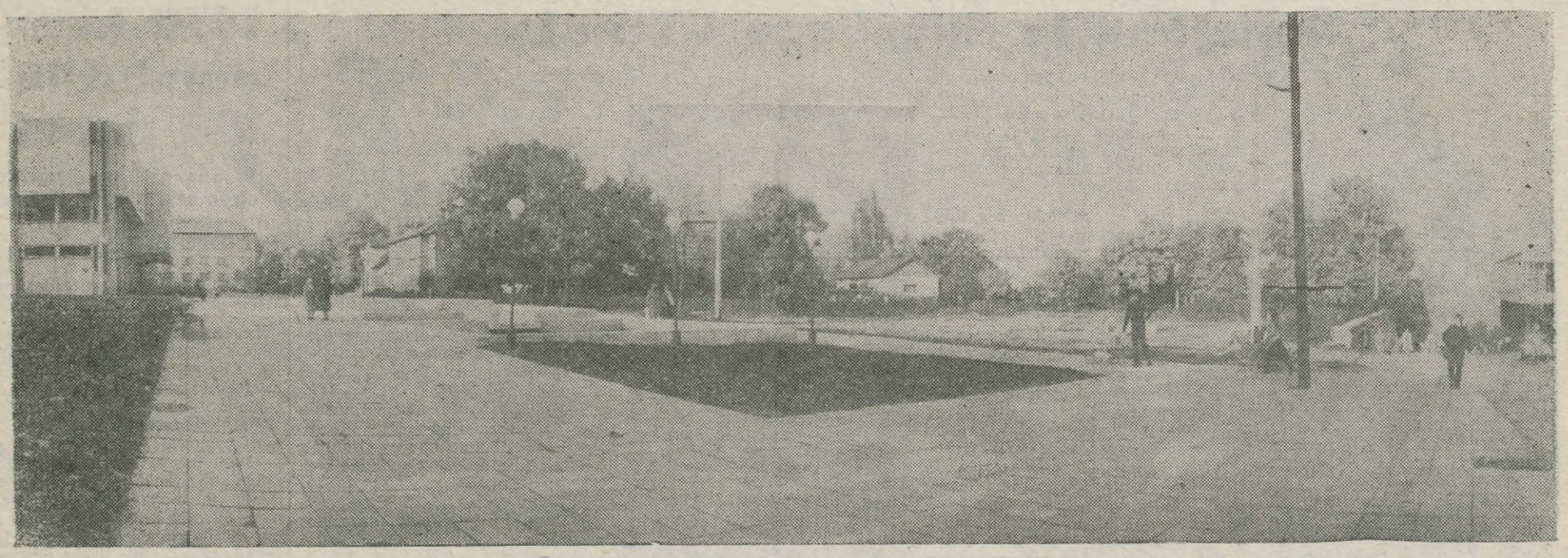

● Vana maja Struve t. 2 jääb pildil raamatukogust paremale.

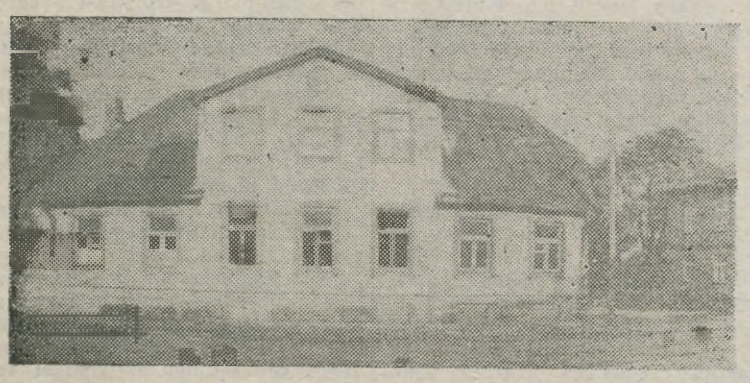

● Ja siin on tema lähemalt vaadatuna.

TULLIO ILOMETSA fotod

*

Seoses läheneva juubeliga on TRÜ-l kavas tähistada ka ülikooli ajaloo põhietappidega seotud hooneid.

Hoone Struve 2, mis asub mõneteistkümne sammu kaugusel uue raamatukogu fassaadist, vääriks kindlasti memoriaaltahvlit, ja seda mitmel põhjusel.

Esiteks. See on mälestusmärk eesti rahvusest elanikkonnale Tartu linnas. 18. sajandi lõpul ehitas selle hoone eestlasest voorimees Pedo Hans. Pärast Pedo Hansu surma läks maja parukameister Drewingi valdusesse. Meile on aga tähtis, et ülikool üüris selle maja 1803. aastal anatoomikumi ajutiseks asukohaks. Lõhuti kolme toa vahelised seinad, tekkinud suurem saal lubjati. Anatoomikum paiknes seal kuni vana anatoomikumi esimese järgu, rotundi valmimiseni 1805. aastal. Olgu mainitud veel, et parukameister Drewing astus ülikooli teenistusse anatoomikumiteenijana, täites neid kohustusi surmani 1826. a. (parukate mood oli möödunud ja meistril tuli uus töö otsida). Pärast Drewingi surma ostis maja parun Nolcken, kellelt selle üüris 1828. aastal Tartusse saabunud keemiaprofessor Goebel. Tema kirjadest oma naisele Jenasse (publitseeritud 1902. a.) võime lugeda, millise hoole ja armastusega ta seda maja remontis ja kaunistas. Paraku ei saanud prof. Goebel oma vastremonditud korterit kuigi kaua kasutada, sest majale oli ilmunud ostja. Omanik pakkus Goebelile küll eelisõigust maja omandamiseks, kuid professor ei tahtnud ostu sooritada abikaasa nõusolekuta.

Maja uueks omanikuks sai 1829. aastal füüsikaprofessor Friedrich Parrot, kes just sellest majast siirdus 1829. aastal talle maailmakuulsuse toonud Ararati ekspeditsioonile. See oli teatavasti ka Tartu ülikooli esimeseks ülemaailmselt tuntuks saanud sportlikuks saavutuseks, millest võime lugeda ka sellistes väljaannetes nagu «Sportivnaja entsiklopedija» ja viimases «Encyclopedia Britannica». Friedrich Parrot elas selles majas kuni surmani 1841. aasta jaanuaris. Samasse majja asus elama tookord veel kuulsusetu armeenia nooruk Hatšatur Abovjan, Parroti Ararati-ekspeditsiooni tõlk, et valmistuda kooliõpetaja elukutseks. Siin käis ta F. Parroti eratundides. Arvatavasti külastas seda maja oma Tartus-käigul ka kuulus saksa teadlane Alexander von Humboldt. Küllap tuli siia teisigi kuulsaid ja vähemkuulsaid teadlasi ning maadeuurijaid.

1927.—1930. aastal elas maja II korrusel keelemees Johannes Aavik. Alates 1940. aastast kuni tänavu kevadeni oli siin lasteaed. Nüüd olevat seal oodata alkohoolikute profülaktooriumi avamist. Tulevikus aga kavatsetavat lammutada (juhul, kui plaanitsetava hotelli asukohaks saab tõepoolest Struve ja Vanemuise tänava nurk).

Sellele vaatamata väärib maja tähistamist seniks, kuni ta omal kohal püsib, et need, kes tulevikus suvekohviku rõdul istuvad või tantsivad, saaksid meenutada, milline tähtsus oli sel paigal meie ülikooli ajaloos.

ELSA KUDU

Tööprogrammist ja tehnoloogiakaardist

Üleliiduline kõrghariduse ministeerium korraldab praegu õppeaine tööprogrammide koostamise eksperimenti. Meie ülikool eksperimendis ei osale, kuid metoodilise kirjanduse kaudu on võimalik sellega tutvuda. Küsimust käsitleti muuhulgas ka füüsikaosakonna metoodikaseminari kevadisel koosolekul.

Õppeaine tööprogramm koostatakse kateedrites üleliidulise tüüpprogrammi alusel, kuid ta peab arvestama ka teaduse, tehnika ja kultuuri saavutusi pärast viimase kinnitamist. Lisaks neile üldsätetele võib tööprogramm eksperimendi puhul arvestada ka spetsialistide ettevalmistamise spetsiifikat kõrgkoolis. Tööprogrammi teemajärjestus võib olla tüüpprogrammi omast erinev, kuid seejuures peab olema tagatud vajalik seos teiste õppeainetega. Programme koostavad kõige kvalifitseeritumad õppejõud. Need arutatakse läbi kateedri, teaduskonna nõukogu või metoodikakomisjoni koosolekul ja kinnitatakse dekaani poolt. Pärast kinnitamist on tööprogramm kohustuslik kõigile seda ainet käsitlevatele õppejõududele.

Programmi esimeses osas tuleb formuleerida õpetamise eesmärk ning kirjeldada põhilisi teadmisi ning oskusi, mida üliõpilane peab omandama.

Teise osa põhisisuks on õppeaine teemade loetelu ja kirjeldus. Teema on programmi põhielement, see peab haarama materjali, millel on loogiliselt lõpetatud sisu. Nõutav on ka teema läbivõtmiseks kuluva aja näitamine nii, et see oleks kooskõlas õppeplaanis fikseerituga. Tööprogrammi teise ossa kuulub ka laboratoorsete ja praktiliste tööde nimekiri. Siingi tuleb näidata nende sooritamiseks kuluv aeg.

Uudne on see, et programm peab näitama aine iseseisvaks, auditooriumi- ja laboratooriumiväliseks omandamiseks kuluva aja. Juhendis ei ole selle määramiseks konkreetseid sätteid, kuid jälgida tuleks, et iseseisvad ülesanded oleksid kooskõlas üliõpilase reaalse ajabüdžetiga. Metoodilises kirjanduses kasutatakse sageli koefitsienti, mis võrdub iseseisva töö aja ja tunniplaanis ette nähtud õppetöö aja jagatisega. Selle koefitsiendi väärtusi võib kirjanduses leida vahemikus 0,5 kuni 0,67. Viimane on vist üle pakutud, tõepärasem väärtus tundub olevat 0,5. Seegi nõuab pingelist tööd, sest komplekssе uurimise laboratooriumi korraldatud küsitluse andmeil on meie üliõpilane osanud oma keskmise nädalakoormuse reguleerida tavalise töölise või teenistuja nädalakoormuse tasemele. Seega on ülaltoodud koefitsiendi ligikaudseks väärtuseks 0,2. Et tulemus erineb tunduvalt teistes liiduvabariikides saadust, peaks probleemi veel kord analüüsima. Tõenäoline, et meil on olulisi puudujääke üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel.

Dots. JÜRI LEMBRA,
füüsikaosakonna metoodikakomisjoni esimees

(Järgneb)

TULE TEATRISSE! ESMAKURSUSLANE,

Esmaspäeval, 19. oktoobril lähme koos vaatama M. Tiksi näidendit **«Lahtihüpe».** Pileteid müüakse kolmapäeval, 14. oktoobril, kell 17.00 peahoone fuajees.

ISR ALUSTAB TAAS

Erilist tutvustamist viiendat õppeaastat alustav Internatsionaalsete Sidemete Rahvaülikool ei vaja. Sellel hooajal avame järgmised teaduskonnad: eesti, esperanto, hispaania, inglise, rootsi (algajad ja edasijõudnud), saksa, soome ja vene.

Registreerimine (kohustuslik ka II kursuse kuulajaile) ühingus «Teadus» (Nõukogude väljak 8, III korrus) 12.—16. oktoobril kell 16—18. Täpsem informatsioon kohapeal.

JÜRI VALGE,
ISR-i nõukogu esimees

HEI, PRESSISEKRETÄR!

Teame, et ajaloolaste pressisekretär on Vambola Paavo, arstide oma Jaak Aru, bioloogidel-geograafidel Maire Milder, juristidel Enn Uus ja teistest pole aimugi. Kas komsomolibüroo on nad üldse valinud?

Esimest korda sel õppeaastal kutsume pressisekretärid toimetusse kokku **teisipäeval, 13. oktoobril kell 12.** Kellele see aeg ei sobi, palume läbi astuda päev varem, et tulevase aja suhtes kokku leppida. Kui niisugust ametimeest teaduskonnas tõepoolest veel pole, asendagu teda esialgu komsomolisekretär ise.

Emajõe 25. sügisregatt.

Tänavusel juubeliregatil võis näha kogu vabariigi paremikku ja kõiki neid, kes Eesti sõudespordile kuulsust toonud. Veerandsada aastat tagasi startis esimesel regatil vaid kaks paatkonda — TRÜ ja TPI. Võitis TRÜ (eessõudja, praegune Tartu spordikomitee esimees V. Kivi).

Tänavusel regatil startis 20 kaheksast. Meeste hulgas oli kiirem Pärnu «Kalev» Riia «Daugava» ja Riia «Dünamo» paatkonna ees. Ülikooli kaheksane (eessõudja rahvusvahelise klassi meistersportlane KKT IV kursuse üliõpilane Toivo Zoova) oli kuues. Naiste paatidest olid kiireimad Riia «Daugava» ja Pärnu «Dünamo». Kolmandaks tuli Tartu «Kalevi» paatkond (eessõudja rahvusvahelise klassi meistersportlane, KKT III kursuse üliõpilane Reet Palm). Selles paadis sõitsid ülikoolist veel Ingrid Aija (KKT I), Marju Saks (arstit. II), Kersti Vernik (KKT II).

Ülikoolil on suured sõudespordi traditsioonid. Ka 350. aastapäeva puhune regatt oleks mõeldav. Pakkusid ju rahvaste sõpruse päevade sõudevõistlused elamust nii sõudjatele kui ka pealtvaatajatele.

MARI JÄRVELAID

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2988. MB-05729. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrollaksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1274) Reedel, 16. oktoobril 1981 XXXIII aastakäik

Johann Jakob Friedrich Vilhelm Parrot 1791—1841

14. oktoobril möödus 190 aastat Tartu ülikooli professori, rektor (1831—1833) Friedrich Parrot' sünnist. Tema isa Georg Friedrich Parrot oli 1802. aastal taasavatud ülikooli esimene rektor ning kauaaegne teoreetilise ja eksperimentaalse füüsika professor. F. Parrot' sünnilinn on Karlsruhe. Koolihariduse sai ta Riia Toomkoolis ja Tartu Gümnaasiumis, mille lõpetas hiilgavate tulemustega 1807. Samal aastal alustas F. Parrot meditsiiniõpinguid Tartus. Ülikooli lõpetas ta 1814. aastal kahe doktoriväitekirja kaitsmisega meditsiinist ja kirurgiast. Selleks ajaks olid Friedrich Parrot'l juba olemas kogemused praktiliseks tööks arstina, sest ta võttis osa Isamaasõjast ja töötas edukalt Riia hospidalis. Ka ülikooli lõpetamise järel jäi ta sõjaväeteenistusse. Pärast seda külastas ta paljusid Euroopa ülikoole ja haiglaid, et oma teadmisi täiendada.

1821. aastal valiti F. Parrot Tartu ülikooli arstiteaduskonna füsioloogia- ja patoloogiaprofessoriks, kellena ta töötas 1826. aastani. Sellest ajast on pärit ka viimane tema neljast meditsiinialasest publikatsioonist« Vastsündinud laste toitmisest lehmapiimaga».

Kuid meditsiin oli vaid üks Friedrich Parrot' huvialadest. Juba ülikoolipäevil huvitus ta füüsikaprobleemidest. Ta sai auhinnatöö «Ueber die Gasometrie» eest 1812. aastal kaks hõbe- ja ühe kuldmedali ning see trükiti 1814. aastal ülikooli kulul. Füüsika õpetamine sai F. Parrot' põhitööks. Kui pärast Georg Friedrich Parrot' pensionile siirdumist ülikooli teoreetilise ja eksperimentaalse füüsika professuur vabanes, valiti sellele kohale Friedrich Parrot, kes töötas seal kuni elu lõpuni. Tal tuli füüsikaloenguid pidada tosina eriala üliõpilastele (filosoofia, matemaatika, füüsika, astronoomia, keemia, mineraloogia, botaanika, zooloogia, poliitiline ökonoomia, põllundus-metsandus, ehituskunst, meditsiin). Peale selle luges ta mitmesuguseid erikursusi, nende hulgas meteoroloogiast ja maa magnetismist. F. Parrot on publitseerinud neli füüsikaalast tööd, neist kaks geofüüsikast. Ta konstrueeris kaasas kantava elavhõbedabaromeetri ning uuris põhjalikult selle kasutamisvõimalusi geograafilistel nivelleerimistöödel. Tema portatiivne elavhõbedabaromeeter oli kasutusel veel selle sajandi algul. Samuti uuris ta raskuskiirenduse ja geograafilise paikkonna vahelisi seoseid, kasutades selleks omakonstrueeritud portatiivset pendlit.

Kõige südamelähedasemad olid aga F. Parrot'le füüsiline geograafia ja reisimine. Juba üliõpilasena käis ta 1811. aastal koos M. v. Engelhardtiga Krimmis ja Kaukasuses. 1823. aastal ilmub temalt reisikirjeldus Püreneedesse. Kõige tähtsam ja huvitavam oli 1829. aasta matk Araratile. Tõustes esimesena Ararati tipule, tegi ta palju geofüüsikalisi mõõtmisi, mis temale omaselt olid hoolikad ja täpsed ning pälvisid kõrge hinnangu ka selliselt tuntud teadlaselt nagu V. Struve. F. Parrot püüdis kindlaks määrata veel Kaspia ja Musta mere kõrgusvahet. F. Parrot' viimane reis viis teda Nordkapile, kus ta uuris magnetnähtusi, raskusjõudu ja kogus andmeid Euroopa põhjaosa kliima kohta. Pärast seda ta haigestus ja suri 1841. aastal. F. Parrot on maetud Tartus Raadi kalmistule.

F. Parrot on kõige enam silma paistnud oma reisidel tehtud geofüüsikaliste uuringute ja mõõtmistega. Nende tulemused publitseeris ta kuues töös. Juba 1816. aastal valiti ta kõrgekvaliteediliste füüsikalis-geograafiliste uuringute eest Peterburi TA kirjavahetajaliikmeks.

Alates F. Parrot'st tärkas Tartu ülikoolis sügavam huvi geofüüsika, klimatoloogia ja meteoroloogia vastu, mis kujunes teaduslikuks suunaks F. Parrot' järglase prof. L. Kämzi veerandsaja-aastase tegevuse jooksul.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Tunnustus

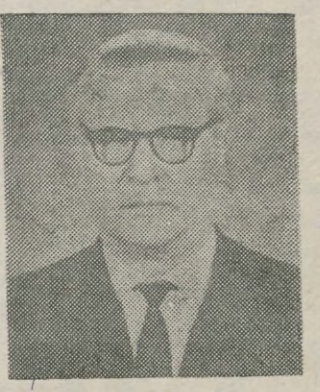

ELMAR KARU,
Eesti NSV teeneline arst

Komsomolikroonika

5. oktoobril oli taas koos TRÜ komsomolikomitee. Külalisena viibis koosolekul ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär Arvi Karotam.

● **Ühiselamunõukogude esimeesteks kinnitati Riho Nassar (Pälsoni 23), Hans Luik (Pälsoni 14) ja Andi Pärn (Leningradi mnt. 25).** Vaieldi ühiselamuprobleemide üle. Selgus, et ühiselamunõukogud ei kasuta ära kõiki võimalusi (komsomoli mõjutusvahendeid) korra tagamiseks ühiskodudes. Veel on halvad lood valvega. Valvekorra ajal kaduma läinud asjade eest tuleb nüüd vastutada neil üliõpilastel, kes sel ajal valves olid või pidid olema. Filoloogide ühiselamunõukogu Pälsoni 14 tuli välja algatusega ise oma ühiskodu remontima hakata. Seda võiksid ka teised teha. Juubeliks peame oma kodud korda saama!

(Järg 4. lk.)

Esmakursuslane, astu üles!

Kas laulad? Oled ehk lõpetanud koguni lastemuusikakooli? Võta oma pill ja tule mängima. Võta kaasa sõbradki, kes mängivad. Koos laulusolistide või ansambliga tuleb veel huvitavam välja. Või tegelesid liikumisega (rahvatants, peotants, disko, võimlemine)? Võid julge olla, Sind oodatakse. Oodatakse ka deklamaatoreid. Sul on lemmikkirjanik — tubli, astu ette. Üksi ei julge? Pane sõbrad kaasa etlema ja te saate juba luulekava. Lisate veel laulu-tantsu, muutub ettekantav sõnalis-muusikaliseks põimikuks. See võib kujuneda vaimukaks üliõpilasteemaliseks *show*'ks, aga ka tõsiseks mõtiskluseks. Ja kui teisiti välja ei tule, võib tuua žürii ette seostamata üksiknumbritest koosneva etenduse. Peaasi, et te ette astute. Kuskilt peab ju täiendust tulema. Aga selle tarvis peaksite end lavalaudadele seadma. Eelnevat võtke kui **esmakursuslaste taidluskonkursi juhendi** üht osa. Veel tuleb teada, et esinemisaeg on piiratud. Teaduskonna *show* ei või kesta üle 20 minuti. Kui osakonnad (tähelepanu eelkõige arstid ja filoloogid!) astuvad üles ükshaaval, jääb teaduskonna piiriajaks üks tund.

23. novembriks tuleb teaduskondade ametiühingu ja komsomoli kultuuritegelastel kavad üle vaadata. Omaloomingulise kava puhul esitage kompositsioon, *show* **puhul üksikasjalik stsenaarium, muudel juhtudel märkige ära palade nimetused, autorid, esinejad. Need paberid viige 25. novembriks TRÜ ametiühingukomiteesse või komsomolikomiteesse.**

Hindamisel peetakse silmas materjali aktuaalsust, sisutihedust, lavaküpsust, meisterlikkust. Muusika ning laul olgu heal instrumentaalsel ja vokaalsel tasemel. Tähtsaks peab žürii mõttesügavust, tudenglikkust, originaalsust ja head lavalist liikumist. Abi võib saada TRÜ klubi kantseleist, Tähe t. 3 või helistades sinna telefonil 755-79.

Ülesastumist oodatakse **29. novembril kell 12** linna kultuurihoones.

ANNELI KÜLAOTS

Teisipäeval, 20. oktoobril esineb «Vanemuise» kontserdisaalis Ljubljana ülikooli rahvatantsuansambel «France Marelt».

Ansambel tegutseb 1945. aastast saadik. Praegu kuulub sellesse üle saja liikme. Esinetud on Itaalias, Austrias, Prantsusmaal, Kreekas, Norras, Islandil, Egiptuses, USA-s Maltas, NSV Liidus jm. Ta on pälvinud hulga autasusid. Esinemistest on tehtud filme.

Tule vaatama Jugoslaavia rahvaste tantse!

ÜLIÕPILASANSAMBEL LJUBLJANAST

«RAJAÜLESANNETE JA INTEGRAALVÕRRANDITE NUMBRILINE LAHENDAMINE»

Arvutusmatemaatika kateeder korraldab TRÜ 350. aastapäeva juubeliürituste sarjas vabariikliku teaduskonverentsi. Konverents toimub 22.—23. oktoobril arvutuskeskuses (J. Liivi tn. 2) auditooriumis 104 mõlemal päeval kell 10—13 ja 15—18. Ettekandeid diferentsiaal- ja integraalvõrrandite lahendamisest kuulatakse 22. oktoobril, mittekorrektsete ülesannete lahendamisest aga 23. oktoobril. Kõrvuti meie vabariigi teaduritega esinevad juhtivad matemaatikud professorid M. Krasnoselski, V. Vinokurov ja A. Bakušinski Moskvast, P. Sobolevski Voronežist, A. Ljaško Kaasanist, V. Abrašin Minskist jt. Kõik kuulama!

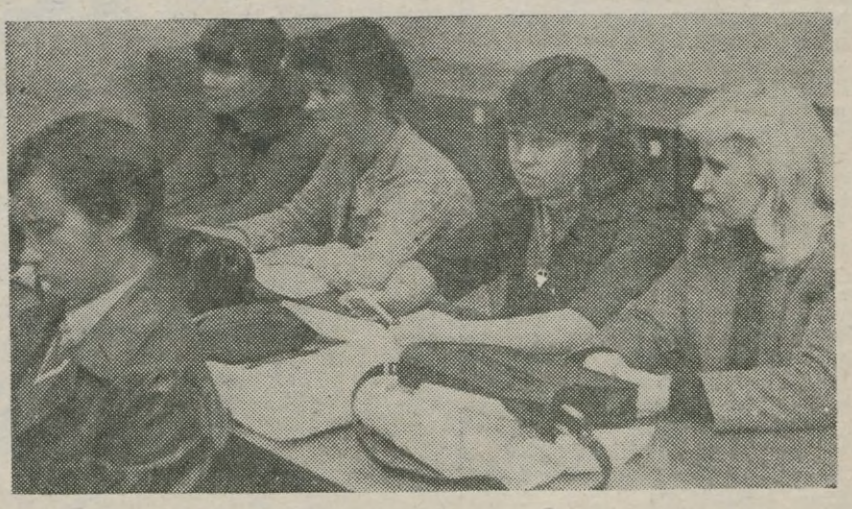

● KOMSOMOLIAJALOO KONVERENTS ●

«Neil asjadel on väga suur ja sügav mõte,» ütles pärast konverentsi ühises kohvilauas õppeprorektor Valter Haamer. Igast päevast saab omakorda ajalugu. Ajalooks on muutumas ka eelmised kolm konverentsi. Traditsioon on sündinud. Ülikooli komsomolikomitee algatusel peeti läinud kevadel esimene vabariiklik komsomoliajaloo konverents. Et oleks võimalik uurida, olnusse kaeda, on vaja materjali. See näitab veel kord, kuivõrd vajalik on paberimajandus korras hoida, üritustest teavet jätta. Kas või oma ajaleheski. Eelkõige arhiivi ja ajakirjanduse materjalid ongi uurimisobjektiks. Lisaks mälestused.

Seekordsel konverentsil, kus õigusteaduskonna komsomoliajalugu vaadeldi, leiti, et tuleb uuesti kokku tulla ja oma teaduskonna rahvale sellest samuti teada anda. Komsomoliajaloo konverents toimus 2. oktoobril.

ARVO TENNO fotod

● KOMSOMOLIAJALOO KONVERENTS ●

Suvi • Riia • Saulkrasti

Järgmist oodates

Mitmendat puhku võtan kätte ammu valmis pandud I laulupeo albumi, sellesuvise peo prospektid, ajaleheväljalõiked, täis kirjutatud märkmiku. Mida ma suudan enam praegu, oktoobris, sellest tudengite suurpeost oma kirjutisega edasi öelda? Kõik on juba meie ajakirjanduses läbi kirjutatud. Keelel ja meelel on vaid üks tartlastele valus küsimus: «Kas Riia järel tuleb Tartu?». Riias ei olnud säärasest peatselt tekkivast probleemist aimugi. Peoperemehedki, kellega jutule pääseda õnnestus, pidasid järgmisena silmas meie linna. Nüüd on probleemist juttu olnud TPI ja EPA lehes, «Edasis», «Sirbis ja Vasaras». Jääb peale üks mõte: pidu tuleb pidada Tartus, ainult et parandatud laululaval. See ei ole ainuke kord, kus Tähtvere kehva laululava üle nurisetakse. Pärast iga siin peetud laulupidu on need sõnad välja öeldud. Tsiteerin EPA lehte: «Kas mitte siin ei peaks tudengid ise kaasa lööma? Kas ei peaks EÜE olema põhiline ehitaja? Rekonstrueerimise projekti peaks aga kohe hakkama tegema. Siin peaksid appi tulema Tartu linna juhtivad organid.» Mõte pärineb dots. Vilma Raudsepalt. Selle läbi lugenud, arvad tõepoolest, et miks ei võiks kõrgkoolide EÜE rühmad laululavaga tegelema hakata. Kusagilt poolt peab ju algatus tulema, kui sellest nõnda palju kirjutatakse, kui seda mõtet õigeks peetakse.

Näib, et laululava on kujunenud praegu peamiseks argumendiks, miks ei saa pidu Tartus pidada. Ent siiski? On vihjatud osavõtjate arvu iga-aastasele suurenemisele. Arvud kinnitavad seda. Need, kellega on laulupeost juttu olnud, arvavad, et üliõpilaslaulupidu peaks säilitama oma näo. See on siiski eelkõige üliõpilaskollektiivide kokkusaamine. Pole mõtet kohale saata teisi, kõrgkoolidega mitte seotud kollektiive, pole mõtet uhkustada ka meeletu arvu külaliste kutsumisega. Tunnistagem sedagi, et Tartus pidu pidades võib korraldada Tallinna päeva. Organiseerijate vastuväited, et seda me ei suuda, ei tohiks paika pidada. Sest ka Tallinnas laulupidu tehes ei nõustuks osavõtjad ilmselt Tartu päevata. Nii et Tartust Tallinna või Tallinnast Tartusse tuleks kulutusi nagunii.

Osalejate rõõmud-mured on siin kahel leheküljel enamasti kirjas. Lisada oleks mõndagi, eelkõige nende inimeste arvamusi, kellelt intervjuu võtsin. Üliõpilaste nii suurel foorumil esinemist, üliõpilastaidlust kui aktiivse ellusuhtumise üht võimalikku ja tarvilikku vormi hindas väga meie vabariigi kõrg- ja keskeriharidusminister **Ilmar Nuut**, Läti LKNÜ esimene sekretär **Marite Rukmane** arvas korraldajate poolelt, et iga aasta peaks lisama midagi uut, igaüks tahab oma pidu paremini teha kui eelmised. Nemadki püüdsid üle võtta varasemad kogemused ja lisada omapoolset. Üliõpilaste niisuguse suuresinemise arvas kauniks tavaks ka **Donald Visnapuu**, ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär. Tartu linna komsomolijuht, TRÜ vilistlane **Arvi Karotam** on ise TAM-i laulja: «Olen kolmandal «Gaudeamusel», aga Tartus on vist kõige kodusem laulda.» Läti RÜ kunstnik **Edgars Raukensil** oli heameel laulupeo kujundusega tegelda. Tema ise on laulnud Tartus I laulupeol, nüüd laulavad koorides tema lapsed. Laulupeo plakat polevat aga kõige õnnestunum. Olnud paremaid variante. Et oleks võinud tõepoolest kaunim ja nüüdisaegsem olla, sellega tuleb vist nõustuda. **Lilija Strode**, Läti RÜ ajalehe korrespondent: «Meie elasime laulupeos juba ammu enne selle tegelikku al-

(Järg 3. lk.)

Jäägu laulu pidu

Mitmes kord oli see Teil tudengite peost osa võtta?

1981. aasta «Gaudeamus» oli minu jaoks kuues. Lauljate ees puldis seisin aga viiendat korda.

Üldmulje?

Suurejooneline! Leedulaste ja lätlaste esinemise puhul oli tunda pearežissööri kätt. Vapustavalt hea oli kuulata leedu puhkpilliorkestreid, kaunilt kõlasid läti koorid, nauditav oli läti rahvatants. Meie vabariigi esinemiskavast jättis mulje võimlejate «Meri».

Olete osa võtnud veel viiest üliõpilaslaulupeost. Mida ütlete «Gaudeamus VIII» kohta võrreldes eelnevatega?

Varasemate pidudega võrreldes oli Riias toimunu liiga pikk ja kirju. Meeldib, kui kirevust on väheke, kui laulupidu on LAULU PIDU ja tantsupidu on TANTSU PIDU. Tantsu jaoks võiks olla eraldi päev.

Kuidas jäite rahule peo korraldajate tööga?

Õnnestumiste kõrval esines siiski üsna olulisi vigu. Proove oli palju, majutus- ja ühtlasi ka toitlustuspaigad asusid lauluväljakust liiga kaugel. Nii kulus kogu proovidest vaba aeg edasi-tagasi sõitmiseks. Toitlustada võinuks ju lähemal, kasvõi lauluväljaku territooriumil, välikatlaid kasutades. Olnuks mugavam ja ehk toredamgi.

Ebaausalt toimisid Läti peojuhid Eesti ja Leedu kooride suhtes, pannes need ka tantsupeol laulma (lauldi vähe, rohkem tuli lihtsalt laval istuda ja päikese käes praadida) ning jättis oma vabariigi lauljatele võimaluse terve päeva puhata.

Eesti organisaatorite kohta niipalju, et kui sama koosseisu juhtida jääb ka järgmine laulupidu, siis võiks neilt Riia kogemusi arvestades üsna head taset nõuda. Taset saab tõsta ka Rahvaloomingu Maja juures enesetäiendusel käies. Kogemusteta inimesi nii suurt delegatsiooni ja üritust juhtima panna on riskantne ettevõtmine.

Meie vabariigi esinemiskavast mainisite ennist üksnes võimlejate «Merd». Kuidas kõlas Eesti laul?

Kooride esinemine (üsna minimaalne aeg võrreldes teiste vabariikidega) läks korda. Ollakse võimelised rohkemaks, kui repertuaar on varem käes ja peaproov ikka kodus toimub. Koorides oli lauljaid, kes pidid esinemise ajal noodi abi kasutama (ka kahe oma vabariigi laulu puhul). Siit mulje, et oli üleliigseid lauljaid, kes vahest ehk segasid laulu head kordaminekut.

Rohkem aga kui hea laulu või tantsuga paistsid Eesti kollektiivid silma nõrga distsipliiniga. Puuduti proovidelt, kaoti lavalt esinemise ajalgi. Õised diskod võisid ju tõepoolest lõbusad olla, päeval aga võttis uni võimust. Rasked need päevad ju olid, aga niisuguses olukorras peaksid kõik end võrdselt pingutama. Esindatakse ikkagi tervet vabariiki.

Mis suunas «Gaudeamus» muutub (kui üldse on võimalik mingit muutumissuunda täheldada)?

Peotants ja võimlejad meil juba on. Ehk toome järgmisele peole uudisena karate? Nali naljaks! Tahaks kuulda Eesti üliõpilaskoore laulmas nii, nagu seda võisid Läti koorid. Kordan — laulupidu peaks ikka l a u l u p e o k s jääma.

«On täpsus ja tundlikkus, liigutuste kontsentreeritus ning muusika, millesse *forte* ja *piano* viiakse inimese kätega.» (Artikkel naiskoori dirigendist Vaike Uibopuust 7. märtsi 1975. a. «TRÜ-s».)

*

Ideaalne üliõpilaslaulupidu?

Väikese linna suurel laval.

Niisiis, järgmine «Gaudeamus» võiks toimuda . . .?

. . . igal juhul Tartus. Olen vestelnud mitmete kolleegidega väljastpoolt meie vabariiki. Kõik on olnud Tartu-variandi poolt. Ja kuidas kõlaksidki Tallinna suurelt lavalt näiteks Eesti üliõpilaskoorid! Nad ei pääseks ju üldse mõjule. Lisaks kõigele muule on Tartu puhul tegemist traditsiooniga. Ent reaalseks saab Tartu üliõpilaslaulupidu muutuda ikkagi ainult siis, kui Tähtverre osutub võimalikuks ehitada uus laululava.

Oma koorijuhti küsitles

SIIRI MAIMETS

Tartlased pidutsesid väärikalt

«Gaudeamus-VIII» on seljataga. Osalenute elamused lahtuvad tasapisi. Ajakirjandus on peomuljeid vahendanud rohkesti ja mitmeti. Täna siis veel kord, emotsioonivaesemalt ning murelikumalt kui muidu, sest jutt käib organisaatorite poolelt vaadatuna. **TRÜ ametiühingukomitee esinaine HELVE KABUR** oli Riias ülikooli peoliste organiseerimisstaabi liikmena.

«Lätlased võivad oma organiseerimistööga rahul olla — peo üldmulje jäi ülev. Rõhutaksin, et esmakordselt kandus tudengipidu kogu suurlinna elurütmi. Lisaks neljale suurele kontserdile said kõik kollektiivid veel palju esinemisvõimalusi linna eri paigus ja väljaspool Riiatki. Kõikjale oli välja pandud maitsekas näitmaterjal.

Kuid mida elamuslikum on pidu vaatajale, seda raskem on ta esinejaile?

Pidu oli osavõtjaile tõesti väsitav. Ma ei räägi pikkadest proovidest. Suurlinna vahemaade tõttu võttis sõit ühiselamust peo- ja harjutuspaika linnatranspordiga üle tunni. Kohal tuli aga olla kell 8 hommikul, vahel ka kell 7. Toitlustamine oli ette nähtud ööbimispaigas kolm korda päevas. Proovid ei võimaldanud lõunasöögile sõiduks kahte tundi kulutada. Ega peoperemeestel see asi nii rumalasti korraldatud olnudki. Nemad taotlesid Eesti organiseerimiskomiteelt vajalikul arvul busse, et tagada peoliste kiiremat sõidutamist. See aga käis komiteele üle jõu ning suur osa peolisi pidi lõunasöögist majutuspaigas loobuma. (Sööklatädid olid küll väga vastutulelikud: maitsev toit ootas meid hommikul kell 6 ja õhtul kell 12, soovi korral võisime neid aegu ka muuta.)

Häiris, et organiseerimiskomitee ei kehtestanud ööbimispaigas öörahu aega. Kui diskobussist tuleb tantsumuusikat kella kuueni hommikul, siis on küllalt tudengeid, kes iga hinna eest püüavad hommikuni vastu pidada ja kasvõi magades ringi kõnnivad.

Teie olite osaliselt seotud ka distsipliini hoidmisega. Kuidas tartlased end ülal pidasid?

Suuremaid pahandusi polnud. Peo lõpul sai eriti kiita meie puhkpilliorkester kui kõige distsiplineeritum orkester. Muide, orkestri dirigenti Riias haiguse tõttu kaasas ei olnud, nii et tänu tuli edasi õelda asendajale, õigusteaduskonna üliõpilasele Toomas Sepale.

Eriti tahaksin rõhutada kõigi tartlaste kindlameelsust, kes ei läinud kaasa tallinlaste «streigiga» ja läksid siiski ka viimase kontserdipäeva hommikul proovile. Sellega päästsid nad häbist kogu Eesti delegatsiooni. Samal ajal võtsid aga tallinlased Riia rannas päikest. Ja kui Eesti organiseerimiskomitee toimunu kohta mingeid olulisi järeldusi ei teinud, tuli nõustuda meie naiskoori solvumisega. Nemad ja teised tartlased jäid lolli Ivanuška seisukorda.

Teie olitegi koos põhiliselt naiskooriga ja elasite kaasa nende muredele.

Naiskoor oli nördinud, et vabariiklik organiseerimiskomitee piiras nende osavõtuarvu väga jäigalt — 61-ni. Koori kuulub 110 lauljat, peoks valmistus neist 80. Karuteene oleks olnud maha jätta 20 lauljat, kes küllalt raske ja ulatusliku repertuaari pingelisel sessiajal selgeks said. Koor otsustas sõita 78-liikmelisena, arvestades seda, et saadi 61 majutuskohta ning nn. liigsed söövad oma raha eest (seda polnud siiski tarvis). Nende 78 hulgas polnud ühtegi «turisti» — kõik olid alati sajaprotsendiliselt kohal. Neiud aitasid meie delegatsiooni välja mitmest piinlikust olukorrast. Näiteks polnud organiseerimiskomitee mõelnud sellele, et koorijuhtidele tuleks lilli kinkida. Meie neidudel olid alati vähemalt põllulilled. Seda valusam. oli kuulda etteheiteid, et naiskoor saabus peole «ülenormatiivsena». Samal ajal osales peol ju kollektiive, kes ei kuulu ühegi meie kõrgkooli juurde ning kellel puudus ilmselt ka täielik arusaamine üliõpilaslaulupeost. Kuidas muidu seletada seda, et sellal, kui teised laululaval tundide kaupa «küpsesid», mängisid nemad naabruses asuva järve kaldal kaarte.

Ütlesite vabariikliku organiseerimiskomitee kohta mõnegi kurja sõna . . .

Nende organiseerimistöö oli muidugi väga mahukas ning vastutusrikas ja üldiselt ka tuldi toime. Kuid pisiasjadest ei tohiks mööda minna. Ilmselt tuleks kõiki möödalaskmisi veel tõsiselt analüüsida. Järgmised peoperemehed oleme ju meie.

Milline on Teie arvamus, kas järgmine üliõpilaslaulupidu pidada Tallinnas või Tartus?

Kui arvestan, et pidu tuleb osavõturohke, kaldun Tallinna kasuks. Asjased kogemused näitavad, kui valus on kollektiivide osavõtupiirang. Pealegi kahjustab arvu piiramine tudengipidu ennast.

Talinna kahjuks ei oska ma midagi öelda. Seal on laulupeotraditsioonid, linlased on suurüritustega harjunud. Ka linnasisesed vahemaad tulevad väiksemad kui Riias. Tartust kui üliõpilaslinnast ja üliõpilaslaulupeo hällist on muidugi äärmiselt kahju peotava üle kanda. Kuid kõige enam räägib Tartu vastu korraliku laululava puudumine. Nii et küsimuse, kas Tallinn või Tartu, saab minu arvates esitada alles siis, kui siingi on korralik laululava.

ANU PARS

*

NB! Värsket informatsiooni pakub eelmise nädala lõpp.

Tallinnas TPI-s olid koos organiseerijad ja kollektiivide juhid. Ülevaate suvisest peost tegi kõrg- ja keskeriharidusministri asetäitja H. Peremees. Olgu öeldud sedagi, et ülikool sai kiita laulupeodistsipliini eest. Kollektiivide head osavõttu tähistasid aukirjad.

Sammub ülikooli delegatsioon. Pildil näeme ka prorektor Valter Haamerit, kellele oli see pidu juba seitsmes.

Ogre · Suvi · Riia · Saulkrasti

15 päeva treeninguplatsil

● Kui ma meie võimlemise kateedri õppejõult REET LINKBERGILT küsisin, mille poolest tänavune suvi erines eelmistest, siis vastas ta pikemalt mõtlemata, et see oli «Gaudeamuse» suvi.

Minu jaoks eriline veel seetõttu, et esmakordselt osalesid üliõpilaspeol võimlejad. Tartu kaks kõrgkooli olid esindatud 80 TRÜ ja 45 EPA naisvõimlejaga. Kõige rohkem oli neidusid arstiteaduskonnast. Õppejõududest andsid oma parima Linda Jaanson, Inga Neissaar, Angelina Võssotšina, kes kõik olid nõu ja jõuga Riias minu abilised. Imetlust väärivad EPA neiud. Treeninglaagri tõttu tegid nad kogu eksamisessiooni ette.

Ühtekokku viibisid tüdrukud harjutusväljakuil pool kuud. Üllatas, kui hingega oldi asja juures. Virisemist ei juhtunud kordagi kuulma.

● Ütlesite, et naisvõimlejad osalesid tudengipeol esmakordselt. Kellelt pärineb mõte?

Ilmselt meie õppeprorektor Valter Haamerilt, kes pärast leedu peotantsijate efektset programmi «Gaudeamus VII» ajal Vilniuses soovitas ka eestlastel midagi omanäolist pakkuda. Tema ise pakkus naisvõimlemist. Ideest süttisid Eesti NSV Kõrg- ja Keskeriharidu se Ministeeriumi töötajad. Nemad meid peoliste nimekirja lülitasidki.

Mõnda aega tundsime end peol sliski kutsumata külalistena. Selle tunde põhjustasid korraldajad, kes algusest peale olid võimlejate vastu. Võib-olla sellepärast, et lõunanaabrite kõrgkoolist naisvõimlemine puudus. Pidime tingimata õigustama oma osalemist, pidime tõestama, et võimlemine sobib sellele peole.

● Millega tõestasite oma väidet?

Riias näitasime kaht erinevat liikumiskava. «Mere» võtsime kaasa sellepärast, et olümpiaesinemiste kaval oli suur menu. Et lätlased ei soovinud võimlemiskava, pidi teine olema tantsulisem, selline, mida saaks rahvatantsuga kompositsiooni siduda.

● Teie olete selle võimlemistantsu autor. Kui palju vaeva nõudis tantsu loomine?

Olin sunnitud ta suhteliselt kiiresti valmis tegema ja esitama mitmele žüriile läbivaatamiseks. «Simmanipolka» sündis jaanuarikuuga. Veebruaris algasid proovid. Proovidel loomisprotsess jätkus.

Riia Mežapargis nähtud «Simmanipolka» meeldis mulle. Meiega jäädi rahule ja mele, s. t. õppejõud, jäime samuti rahule.

Naisvõimlejad õigustasid oma «päikesetüdrukute» nime — tants oli tõepoolest päikseline. Ka päike ise abistas meid. Polka esitamise ajal olid lava servad varjus ja keskosa kenasti valguse käes. Valguse-varju efekt jättis huvitava mulje.

● Neiud tõid Riiga merelained ja polka lusti, aga mida andis «Gaudeamus VIII» naisvõimlejaile?

Eelkõige võimaluse esineda. Reavõimlejale on sellise suure auditooriumi ette astumine suureks auks. Loomulikult said nad osa oma ja teiste vabariikide tudengitaidlusest. Mis taidlus! Eranditult kõik üliõpilaskollektiivid olid kõrgel professionaalsel tasemel. Minu meelest just professionaalsuse tõttu kannatas peo tudenglikkus.

Olin ka eelmisel üliõpilaspeol Vilniuses. Mulle meeldis selle ladus korraldus. Proove ei olnud nii tihedalt kui Riias. Jäi aega linna näha ning teiste peolistega tuttavaks saada. Seekord ei jäänud kolleegide tundmaõppimiseks aega. Mõtelge ise — hommikul kell 7 sõitsime harjutusplatsile. Tagasi toodi südaööl.

● Millised ideed on tekkinud seoses järgmise tudengipeoga?

«Gaudeamus IX» olgu vähem ametlik. Tahaksin näha üliõpilaslikumat pidu. Kindlasti peaksid sellest osa võtma ka võimlejad. Seekord esinesid Lätimaal massvõimlejate kõrval ka edasijõudnud. Silmarõõm pidi teenima propaganda eesmärki. Ehk võtavad lätlased ja leedulased meist eeskuju.

Mis puutub konkreetselt võimlemiskavadesse, siis arvan, et need ei pea olema ainult tantsulised. Midagi ei juhtu, kui võimlemistantsud natuke rohkem erinevad rahvatantsudest. Toetan igati ka rahvamuusika kasutamise võtet.

Sümpaatselt mõjuks mitmesuguste pallide, linikute jms. kasutamine. Kui selleks ajaks kujuneb välja mingi uus tantsusuund, siis tuleks sedagi ette kanda. Võib-olla rütmoplastika? See tuleb kõne alla siiski vaid edasijõudnute puhul. Võib-olla olekski mõttekas organiseerida nõnda, et üks kava jääb üldrühmade ja teine edasijõudnute kanda. Tallinna autori kava esitagu Tallinna võimlejad ja tartlase kava Tartu neiud. Siis õnnestub proovide jagamisel konfliktsituatsioone vältida.

● Kui Te oleksite naisvõimlejate üldjuht, keda valiksite oma lähemateks abilisteks? Kes neidudest paistsid sel suvel kõige enam silma?

Tallinna treeninglaagris valisime võimlejate grupi vanemaks majandusteaduskonna II kursuse tudengi Imbi Koobi ja Riias täitis sama ametikohust III kursuse pediaater Riina Tootsi. Need kaks neidu on pälvinud minu kõige südamlikuma tänu. Ühtlasi tänan kõiki naisvõimlejaid, kel jätkus vaprust 15 päeva treeninguplatsil vastu pidada.

MARIANNE SISASK

Üliõpilaslaulupidudeks oma sektsioon

Üliõpilaslaulupidu Riias oli Tartus 1956. aastal alguse saanud ilusa traditsiooni järjekordne lüli.

Riia on suur linn, võiks öelda ka suurlinn, — see andis võimaluse pidu suuremõõtmeliselt läbi viia: osavõtjate arv ületas kõik varemolnu. See mahukus avaldus ka liiduvabariikide delegatsioonide laialipillatuses mööda linna, millega kaasnes lauljate, tantsijate ja võimlejate (mõtlen meie vabariiki) lauluväljakust kauge majutuspaik. See tõi kaasa raskusi proovide ja sõõgiaegadega. Lõunasöök näiteks oli kord kell 10.30, kord kell 17. Raske oli korraldada ka kollektiivide sõpruskohtumisi.

Ilmselt oli üle pingutatud ühisproovidega, mis kujunesid suures osas kõikvõimaliku liikumise ja laule ning tantse saatvate liigutuste (kas seda oli vaja nii palju?) paikapanemiseks.

Oleks piisanud vähemast proovide arvust nii ühislauludele kui -liikumisele. Kõik see väsitas ja tuimestas nii, et õigel peopäeval oli kuulda arvamusi: saaks juba kaelast ära! Tõsi on ka see, et õige meeleolu saabus hoopis varem — piduliku kontserdi ajal Ogres. Väikelinna intiimsus, hea laululava, piisav arv proove, 1971. aastal osalenute toredad mälestused — need olid eeldused kauniks peoks.

Ilmseid raskusi oli korraldaval vabariigil ühendkooride repertuaari koostamisega, kuidas muidu lülitati kaks laulu kavva alles paar kuud enne laulupeo algust. Samuti oli ühendkoorilaulude hulgas väga vajaliku temaatikaga (mõtlen teksti sisulist külge) laule hallis kunstilises teostuses. Ka eesti heliloojad on üliõpilaskooride ees võlgu — pole ühtegi otseselt üliõpilaselu väljendavat kooriteost.

Eesti üldlaulupidude tarvis on üldlaulupeo peakomisjon, mis käib pidevalt koos ja lahendab kõikvõimalikke üldlaulupidude, -tantsupidude ja teiste ülevabariigiliste muusikaüritustega seoses olevaid küsimusi. Kas ei võiks midagi sellist olla ka üliõpilaslaulupidude korraldamise ja nendest osavõtmise heaks, näiteks üliõpilaslaulupidude sektsioon nimetatud peakomisjoni hõlma all. Seda enam, et Eesti üliõpilaskooride esindus on varjusurmas või hoopiski lõpetanud oma eksisteerimise.

Mis puutub aga laulupeosse tervikuna, siis pakkus ta kõigile osavõtmisrõõmu ja jättis kauni mälestuse. Meenutagem kasvõi leedu puhkpilliorkestrite kõrget mängutaset ja eesti võimlejate alati aplausiga saadetud etteastet «Meri».

Ja kui kõlas Heino Elleri «Kodumaine viis» koos Mait Agu lavalise kompositsiooniga, siis sulasid nagu kaitsmed läbi, needsamad kaitsmed, mis meid tihtipeale ükskõiksetena ja tõrjuvatena hoiavad.

ALO RITSING,
TAM-i dirigent

● TAM-i mehed jäid igal pool silma ette oma tumepunastes pintsakutes või kenades koorisärkides. Ja lauldi vahvalt. «Vivat, TAM!»

Järgmist oodates

(Algus 2. lk.)

gust. Toimetus püüdis koondada teisi kõrgkoolilehti ja koos anda välja ühised peonumbrid. Põhiraskus jäi siiski meie kanda.» Tänu selle lehe kolleegidele õnnestus ka meil, Urmi Reindel «Tallinna Polütehnikust» ja minul «Gaudeamusest» osa saada. Nemad varustasid meid kavade, vaba pääsmega ja öömajaga. Aitäh! Järgmistel peokorraldajatel tuleks juba praegu tulevasse tööplaani kirja panna: saata kutsed ja vastu võtta teiste kõrgkoolilehtede esindused. Milles siis asi? Jah, ega meid keegi peole kutsunud. Ise läksime, sest pidasime oma kohalolekut loomulikuks. Tudengilehest ei või säärane materjal puududa. Kohalejõudmise päeval käisin eestlaste staabis mitu korda, eest ei leidnud kedagi. Samas ühiselamus elavad läti tüdrukud võtsid mu asjad hoida ja pakkusid öömaja. Urmi Reinde oli siiski ettenägelikult ka minu jaoks voodikoha saanud. Kuigi Läti ülikooli lehe toimetus meisse kenasti suhtus, tundsime, et segame neid nii kiirel ajal ning püüdsime mitte pealetükkivad olla. Tõepoolest, ka press vajab tähelepanu. Pealegi ei piisanud meie vabast pääsmest mitte igale poole. Ka töötõendist mitte. Juhtus sul fotoaparaat õlal olema, ei pärinud keegi midagi, lubati aga lahkelt edasi. Kas nii, et pilti peab tegema, jutu võib kirjutamata jätta?

Pidu ise aga jääb meelde. Eriti muidugi neile, kes olid sellel esimest korda või kellele on see ainukeseks üliõpilaslaulupeoks. Kõige tudenglikumaks muutus pidu väikse Ogre linna kaunis pargis. Terve tagasitee Riiga hüpati ühest vagunist teise käest kinni, lauldi, aina lauldi. Laul jätkus Riia jaamahoone ees, jätkus tunnelis ja trammis. Pärast rongkäiku pealinnas marssisin TAM-i järel ooperiteatri ette, kus nad meeleoluka lühikontserdi andsid. Nagu ikka, meeldib rahvale meeste laul. Ei tahetud kuidagi lõpetada lasta. Pool päeva kõlasid Riia parkides erinevate kollektiivide muusika ja laul.

On oktoober, on alanud uued proovid, on tulnud uusi liikmeid. Tudengikollektiivid esinevad enne järgmist «Gaudeamust» veel arvatavasti mitmel suurel peol. «Gaudeamust» oodatakse aga kõige enam. Ja küllap sedagi, et laulda meie tudengilinnas Tähtvere uuel (rekonstrueeritud) laululaval.

Varasema informatsiooni järgi «Sirbis ja Vasaras» ning «Edasis» peaksid selle küsimuse kõrgkoolide rektorid üheskoos lahendama.

VARJE SOOTAK

Tants

● Teisipäev, 7. juuli. Riia laululväljak meenutab sipelgapesa, kõikjal üks suur sagimine. Silme ees kirendavad lauljate ja pillimängijate riided, sekka on ka näha tantsijate treeninguriietust. Mürtsuvad trummid. Kostab pillimängu ja laulu. Otsid rahvahulga seas tuttavat RKA treeningsärki. Nüüd see algab! Lavale liiguvad koorid, kogunevad tantsijad. Pea kohal kõrvetab päike, lõunaks on lavaesine asfalt nii kuum, et annab läbi tennistegi tunda. Proovid, proovid... Mõnigi RKA tantsija käib juba lapitud kingadega. Tunda annab väsimus. Alles olid proovid ja suur pidu Tallinnas. Oled küllastunud tantsimisest. Väsimusele püüad mitte mõelda, tantsid hingega.

Puhkeajal jood kalja ja limonaadi ning otsid viluma koha, kus võiks end lõdvaks lasta. Taas tuttav käsklus: «Väljakule!» Alustame «Sudmalinase» õppimist: polka, kätepłaksud, polka, tiivikud jne. jne. Ühes suures virvarris välguvad RKA kollased ja «Kuljuse» valged treeningsärgid. Õhtupoolsed treeningud on kergemad, sest pole nii lämbe, aga ikkagi on väsimus suur. Ainus soov: kesköisel diskol oled nagu uuesti sündinud. Tahad maha rahmeldada eelmise päeva emotsioonid, vabaneda pingest. Pool hommikut kõnnid veel uniste silmadega, mõnigi saab Hennu käest sarjata. Kui oled öösel väljas kahe eest, siis päeval platsil pead olema kolme eest.

● Neljapäeval, 9. juulil esineme koos teiste Eesti gruppidega Saulkrastis. Ansamblid astuvad ette soolonumbritega. RKA (koos naiskooriga) esitab H. Mikkeli seatud «Sõlesepad». Tantsijad esinevad ka programmiga «Kodumaine viis».

● Reedel, 10. juulil oleme Ogres. Tantsida tuleb vähe, ainult «Tuljak» ja «Sudmalinas». «Tuljakut» esitades juhtub äpardus. Noorem rühm ajab tantsu segi! Ilmselt on kellelgi läinud midagi meelest ja sealt see omalooming tulebki.

● Laupäev, 11. juuli. Hommikutundidest peale on Riia tänavad rahvarohked. Daugava kaldale kogunevad rahvarõivais tantsijad ja lauljad.

Kaunilt lehvib tuules RKA sinivalge peahoone kuue tarkusesamba ja rahvarõivamustriga kirjatud lipp. Vanem rühm püüab publiku tähelepanu kõita hane moodi kõndimise, nõia kombel lendamise ja teiste trikkidega. Saame tuttavaks Riia Meditsiiniinstituudi ansambliga «Ačkups».

Õhtul toimub tantsupeo kontsert. Kõik Baltikumi tantsijad esitavad kõigepealt lätlaste «Ma oskan tantsida». Pärast seda lööb pöörlema sõpruse karussell. «Räditants» oma ühtlaselt tõusvate-langevate lumivalgete rätikutega loob täieliku pildi meie aeglasevõitu tantsudest. Toru- ja parmupilli helide saatel moodustuvad huvitavad kombinatsioonid. Märkamatult toimub üleminek «Kodumaisele viisile». Muusika on põhjamaiselt rahulik, voogav. Tundub, nagu lainetaks meri. «Lainetuse koht» meelitabki publikult aplausi. Jõulises «Seppade tantsus» on sepikoda oma suitsu, vasarate kõlina ja ääsiga. Siin on töö, mida eestlane on teinud ammustest aegadest. Lustakas «Koos koju minna» toob rahva sekka elevuse. Muusika on kaasaegne, sisse mängitud «Apelsini» poolt. Tantsijate kolonnid kogunevad platsi keskele ja moodustavad ringid, mis hiljem muudetakse mitmeks viiruks. Finaal — «Sudmalinas». Lavale tulevad eestlased, lätlased, leedulased, külalised. Eesti tantsijate üldjuht Mait Agu kantakse kätel lavale. Lillesümelid ja kaela pandud pastlapaar saavad tänuks nähtud vaeva eest.

● Pühapäeval, 12. juunil. Viimasel päeval esinetakse jälle. Pidu lõpeb ühistantsuga «Sudmalinas». Laulavad koorid, puhuvad pasunapoisid.

Aeglaselt ja pidulikult alustab koor pärast peotule üleandmist eestlastele R. Paulsi «Minu isamaale». Pealtvaatajad tõusevad püsti, laulavad kaasa. Mõnigi pühib vargsi pisaraid. Tuulevaikuses kõlab laul kaugele üle Mežapargi männimetsa. Sõnu mõistmata saad aru, kuidas see sinu sisemusse tungib, sind kaasa viib.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo III k.

Professor SERGEI ISSAKOV 50

8. oktoobril tähistas 50. sünnipäeva vene kirjanduse kateedri juhataja professor Sergei Issakov. Sel päeval kohtusime lugupeetud juubilariga ja ta nõustus lahkelt vastama mõnedele küsimustele.

Milliseid hetki peate oma teaduslikus biograafias kõige eredamateks?

Mul on vedanud, et üliõpilasaastate õpetajateks on olnud suure pärased inimesed ja teadlased, kelle hulgas võiks nimetada B. Jegorovit, J. Lotmanit ja meie seast juba lahkunud B. Pravdinit. Vedanud on mul selleski, et olen B. Jegorovi ja J. Lotmaniga aastaid ühes kateedris töötanud. Mul on olnud õnn töötada TRÜ vene kirjanduse kateedris, kus on alati olnud väga sõbralik ja monoliitne mõttekaaslaste kollektiiv ning valitsenud tõsiteaduslik atmosfäär. Nendele õnnelikele asjaoludele võlgnen kõik saavutatu.

Raske on nimetada kõige eredamat hetke. Võib-olla on selleks esimene publikatsioon, mille kirjutasime koos V. Bezzuboviga V kursusel, võib-olla esimese monograafia ilmumine TRÜ teaduslikes toimetistes.

Olete juhtivaid spetsialiste vene-eesti kirjandus- ja kultuurisuhete alal. Mis andis tõuke selliste probleemidega tegelemiseks?

See juhtus lausa iseenesest. Olen narvakas. See linn aga tundub talletavat endas väga erinevate rahvaste kultuurilisi, ühiskondlikke ja revolutsioonilisi sidemeid. Narva on ju ikka paljurahvuseline linn olnud. Juba lapsepõlves omandasin kolm keelt: eesti, vene, saksa.

Lisaks tuleb öelda, et minu teadusliku tegevuse algul ei tegeldud vene-eesti suhetega kuigi aktiivselt. Esimesed sammud teaduslikus uurimistöös on alati sammudeks teadmatusse, see aga köidab. Hiljem tuli mul tegelda ainevallaga, mille kohta polnud üldse midagi kirjutatud: eesti-ukraina, eesti-gruusia, eesti-armeenia suhted. Siin tuli olla esmaavastaja.

Ei saa jätta nimetamata, et meie maa rahvaste kirjandus- ja kultuurisuhete uurimine on mulle andnud võimaluse tutvuda paljude huvitavate inimestega. Kohtumised nendega on säilinud tänini mu kõige hellemates mälestustes.

Mida peate teadlasena oma kõige iseloomulikumaks jooneks?

Küllap teadusliku tõestatuse püüdu. Püüdu kõiki järeldusi põhjendada, et iga järeldust toetaks maksimaalne hulk faktilisi andmeid.

Teie tulevikuplaanid?

Kurb tõsiasi, kirjandusteadlastel tuleb siin rääkida eelkõige veel trükist ilmumata töödest. Laiema lugejaskonnani on jõudmata terve rida töid, millele on pühendatud mitmeid või isegi kümneid aastaid pingelist tööd.

Juba viis aastat ootab kirjastuses «Eesti Raamat» ilmumisjärge mu intrigeeriva pealkirjaga raamat «Arhiivide peidikuist». Sellesse on koondatud mu valitud artiklid, mis on enamasti omal ajal ilmunud ajakirjades või TRÜ toimetistes. Kõik need uurimused toetuvad tollal tundmatutele arhiivimaterjalidele. Eelkõige on sellesse lülitatud revolutsioonieelse perioodi tsensuuri, kirjanduse ja teatri ajaloole pühendatud artikleid. Kirjastuse lubadust mööda peab see raamat ilmuma 1982. aastal. Raamat on küllalt mahukas — üle 20 autoripoogna.

Võib-olla juba käesoleva aasta lõpul ilmub Gruusias raamat gruusia üliõpilastest vanas Tartu ülikoolis (19. saj. lõpul — 20. saj. algul). Raamat on kirjutatud kahasse gruusia teadlase Otari Kasradzega ja minu õpilase Eva Suits-Kondratjevaga ning lähtub samuti arhiivimaterjalidest.

Käesoleva aasta algul andsin kirjastusele «Eesti Raamat» üle kogumiku «Tartu ülikool kaasaegsete mälestustes». Sellele kulus mitu aastat pingelist tööd. Tuli läbi lugeda 250 memuaari, kohati õige mahukat ja 10 keeles. Sellest tohutust materjalihulgast kasvas välja 25-poognaline raamat. Raamatusse kuulub minu sissejuhatav artikkel, katkendid mälestustest, ulatuslikud kommentaarid ja Tartu ülikooli puudutavate memuaaride bibliograafilised põhimaterjalid. Kangesti tahaks seda kogumikku näha ülikooli juubeli päevil ilmumas. Kahjuks seda ilmselt ei juhtu. Esialgu planeeris kirjastus selle 1983. aastasse.

Selle kogumiku juba 15 aasta eest alanud koostamise käigus püüdsin luua sidemeid ülikooli endiste üliõpilastega ning keelitasin neid oma mälestusi kirja panema. Tõsi küll, mõned neist olid seda juba teinud. Minu koduses arhiivis on tallel 15 avaldamata memuaari revolutsioonieelsest Tartu ülikoolist. Nende seas esimeste naissoost vabakuulajate hulka kuuluva J. Šestakova (hilisema VNFSV teenelise arsti) väga huvitavad mälestused, A. Altajevi pseudonüümi all kirjutanud nõukogude naiskirjaniku jpt. mälestused. Tahaks väga mõned neist ülikooli juubeli eel avaldada.

Juubeliürituste raames võin mainida veel artiklite tsüklit Tartu ülikooli osast meie maa rahvaste kultuuriloos, mis ilmub praegu ajalehes «Sovetskaja Estonija».

Kaugemas plaanis tahaks ette valmistada järje raamatule «Läbi aastate ja vahemaade» — eesti-aserbaidžaani, eesti-armeenia, eesti-moldaavia, eesti — Kesk-Aasia kirjandus- ja kultuurisuhetest, aga samuti vene kirjanduse retseptsioonile Eestis XIX—XX saj. algul pühendatud üldistava uurimuse. XIX sajandit käsitlev materjal on süstematiseeritud ja üldistatud minu doktoritöös (kahjuks on see avaldamata).

Tahaks veel paljuga tegelda. Kasvõi näiteks teemaga «Eesti kultuurikeskus Peterburis-Petrogradis-Leningradis». Kui romantilisemalt väljenduda, tahaksin sellele teemale ka raamatu pühendada. Ei ole aga kindel, kas õnnestub see unistus realiseerida igapäevastesse, ikka rohkem ajakulukaisse askeldustesse uppudes.

Lõpetuseks juubelipäeva küsimus. Kuidas arvate, on 50 vähe või palju?

Ma ei taju järsku piiri, millest tuleks alustada kokkuvõtete tegemist. Mõtlen ka pärast juubelit tegelda sellega, millega varemgi tegelesin. 50 on siiski palju, kuigi on vastupidisegi väitjaid. Viimane on enesepete. Arvan aga, et 60-selt ma 50 enam paljuks ei pea.

Lubage «TRÜ» lugejate nimel soovida Teile edu Teie viljakas tegevuses.

Tänan!

Vestles OLEG KOSTANDI

Kallis Anne Madisson

Käesoleva aasta 15. oktoober oli Teie elus märkimisväärne päev — saite 80-aastaseks ja möödus 25 aastat sellest ajast, mil oleksite võinud vanaduspuhkusele jääda. Meie kõigi rõõmuks Te ei jäänud, vaid töötate täie jõuga edasi oma tagasihoidlikul kohal NSV Liidu ajaloo kateedris. Te olite siin juba siis, kui me pärast suurt sõda ülikooli tulime ja olete siin praegu, mil meie lapsed ülikooli lõpetavad. Kateedrijuhatajad on tulnud ja läinud, õppejõud vahetunud, paljud üliõpilaspõlvkonnad ellu astunud, Teie olete aga olnud vankumatu oma töökuses ja truuduses ülikooli ja ametikoha vastu. Teil on hõbedane pea ja kuldsed käed, enam kui poole sajandi vanune kirjutusmasin ja noorusest kaasa toodud koolmeistrikombed, mis aastakümnete jooksul on meile kõigile nii armsalt omaseks saanud ja mille abil me kõik oleme paremuse poole kasvanud. Seepärast austame Teid kui TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri asjaajamise ema ja vanaema, täname Teid südamest siin aastakümnete jooksul tehtu eest ja soovime palju tervist ning jõudu Teie usina ja ustava töö jätkamiseks järgmiste aastakümnete jooksul.

Kolleegid ajaloo-osakonnast

Tööprogrammist ja tehnoloogiakaardist

(Algus eelmises lehes)

Tööprogrammi kolmas osa käsitleb õppeaine metoodilist kindlustatust. Esmalt esitatakse kohustusliku ja täiendava kirjanduse loetelu ning seejärel andmed kasutatavate tehniliste õppevahendite kohta. Nõutav on ka teemade seostatuse maatriks: tuuakse ära ained, millele antud õppeaine tugineb, samuti need, mis tuginevad antud õppeainele. Viimasel juhul nõutakse kooskõlastamist asjast huvitatud kateedritega.

Tööprogrammi koostisosaks on ka õppeaine tehnoloogiakaart, milles peab konkreetselt kajastuma programmis näidatud teema kindlustatus vastavate õppetöö vormide, tehniliste õppevahendite ja üliõpilaste iseseisva tööga.

Tehnoloogiakaart koostatakse tabelina, mille esimeses lahtris on teema nimetus, teises loengute sisu ja maht tundides, kolmandas laboratoorsete ja praktiliste tööde nimekiri. Neljas lahter näitab, milliseid tehnilisi õppevahendeid teema läbivõtmisel kasutatakse. Viiendas lahtris selgitatakse üliõpilaste iseseisva töö olemus: ettevalmistus loenguteks, laboratoorseteks või praktilisteks töödeks ning arvutuslike ja graafiliste ülesannete lahendamine. Kirjanduse viitamisel peetakse vajalikuks õpiku või õppevahendi paragrahvide näitamist. Kuuendas lahtris esitatakse eespool loetletud tööde maht tundides. Seitsmendas lahtris on informatsioon kontrollivormide (kollokvium, kontrolltöö jms.) kohta.

Füüsikute metoodikaseminaril jäi kõlama mõte, et tööprogrammi oskusliku koostamise korral on võimalik tõsta õppetöö taset. Vaidlusi tekitas tehnoloogiakaardi koostamine. Nõustuti, et suurtes kõrgkoolides, kus on mitu loenguvooru ja ühe aine õpetamisega tegeleb suhteliselt suur õppejõudude kollektiiv, on tehnoloogiakaart tõepoolest efektiivne meetod ning võimaldab õppeprotsessi planeerides kooskõlastada erinevate õppejõudude tegevuse kindla aine käsitlemisel. Kõrgkoolis, kus teatud õppeaines on ainult üks loenguvoor ja sageli viib üks õppejõud läbi kõiki töövorme alates loengust kuni praktikumini, ei anna tehnoloogiakaardi koostamine kogenud õppejõu töös midagi juurde.

Kui tehnoloogiakaart on kinnitatud, ei ole võimalik selles antud õppeaastal korrektiive teha. See aga ahendab lektori loomingulise lähenemise võimalusi. Neil kaalutlustel peeti füüsikute seminaril tehnoloogiakaardi koostamist erikursuste õpetamisel tarbetuks. Lõppkokkuvõttes tuldi järeldusele, et juhendit on vaja täiendada märkusega, mis ei pea tehnoloogiakaardi koostamist kohustuslikuks selles õppeaines, milles on üks voor ning lektoril teaduslik kraad ja kutse.

Hea oleks, kui ka teiste teaduskondade metoodikakomisjonid väljendaksid oma arvamust tööprogrammide ja tehnoloogiakaartide koostamise üle. Kui on ühiseid seisukohti, võiks ülikooli metoodikanõukogu nende alusel koostatud ettepanekutega pöörduda üleliidulise kõrgkooli uurimise instituudi poole, kelle ülesandeks on eksperimendi tulemuste üldistamine. On ju meie ühine eesmärk õppetöö taseme parandamine ja paberliku asjaajamise vähendamine.

Dots. JÜRI LEMBRA, füüsikaosakonna metoodikakomisjoni esimees

Komsomolikroonika

(Algus 1. lk.)

● **Aare Kruusar tegi kokkuvõtte laupäevakutöödest.** Väljas olid kõik teaduskonnad peale KKT. Hästi töötasid filoloogid, õigusteaduskonna ja bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased. Seda ei saa aga öelda psühholoogide kohta.

● **Tartu üliõpilaspäevad '81 toimuvad 17.—22. novembrini.** Organiseerimiskomitee esimeheks kinnitati Varri Väli (bio-geo V k.).

● **Andrus Lauren rääkis IV komsomoliajaloo konverentsist.** Üritus läks korda.

● **Arutati aruande- ja valimiskoosolekute käiku kursustel ja osakondades.** Eriti halb on olukord filoloogiateaduskonnas.

Järgmine komitee koosolek toimub 20. oktoobril kl. 18.15. Kõikide liikmete osavõtt kohustuslik!

Iraani õhtu

Orientalistikaring alustas oma selle õppeaasta konverentsisarja teisipäeval, 6. oktoobril keemiahoone ringauditooriumis. Ürituse avas ringi president, V kursuse füüsikatudeng Aavo Saluste. Hakatuseks rääkis vilistlane Aarne Ibrus islamist kui elulaadist. Sellele järgnes välispoliitiline sõnavõtt Henn Käärikult, kes tutvustas Iraani ajalugu šahhi kukutamisest tänapäevani. Näidati ka filmieeskava «Sajandite sügavuses», milles oli kaks lühifilmi Buhhaarast ja Samarkandist, muistse idamaa kaunimatest pärlitest. «Vanemuise» näitlejad Anne Auväärt, Enn Hango ja Jaan Kiho esitasid veel sõnalis-muusikalise põimiku Umar Hajjami luulest. Pärast seda kuulati ära ringi eelmise õppeaasta töö aruanne ja valiti uus juhatus.

TEET ROOSAAR

PANE TÄHELE

PSÜHHOLOOGIDE VILISTLASKOLLOKVIUM

24. ja 25. oktoobril toimub psühholoogide vilistlaskollokvium. Algus mõlemal päeval kell 12 keemiahoone ringauditooriumis. Kavas ettekanded vilistlastelt ja psühholoogiateemaline filmiprogramm. Oodatud on kõik huvilised.

ÜTÜ psühholoogiaring

EÜE-81 LÕPETAMISELE

Maleva lõpetamisele Tallinnasse väljuvad bussid 24. oktoobri hommikul kell 7.30 peahoone eest. Tallinnast tagasi alustavad bussid sõitu J. Tombi nim. Kultuurimaja eest kell 24.

Bussid on eelkõige neile, kes on saanud ürituse kutse.

KLUBI ÜRITUSED

UUES KOHVIKUS

Reedel, 16. oktoobril kell 19 DISKO.

Laupäeval, 17. oktoobril kell 19 DISKO ja EÜE VIGALA RÜHMA *SHOW*.

Pühapäeval, 18. oktoobril kell 20 DISKO ja klubi peotantsuringi «Kiki» esinemine.

Võrkpalliturniir

Ülikooli juubelile pühendatud spordiürituste sari jätkub. **20.—22. oktoobrini saab näha võrkpalli**, seda nii **meeste** kui **naiste** esituses. Mängud tulevad põnevad, seda tõotab üpriski esinduslik turniiri koosseis. Naistest saabuvad Tartusse mängima Taškendi RÜ (kuulub Usbeki NSV paremikku), Vilniuse RÜ (Leedu NSV kõrgkoolide meister), Moskva Rahvamajanduse Instituut (kaks naist mängib kõrgliiga klubi Moskva «Lokomotiiv» ridades). Külalistele tahab kõva mängupartner olla meie ülikooli naiskond. Ka meeskondi on neli. Peale meie üliõpilaste on end osavõtjana teadustanud Vilniuse RÜ (seitse mängijat on Leedu NSV koondise kandidaadid), Riia PI (Läti kõrgkoolide meister) ja Moskva RÜ.

Nüüd sellest, kus ja millal. Turniir peetakse H. Kullmanni nim. 16. kutsekeskkooli võimlas. Mängude algus 20. ja 21. oktoobril kell 16, 22. oktoobril kell 14. Head kaasaelamist!

NÄITUSI TOOMEL

Seoses psühhiaatriakateedri hiljutise 100 aasta juubeliga on Toome raamatukogus oktoobri lõpuni avatud **Tartu teadlaste psühhiaatria-alaste publikatsioonide näitus.** Välja on pandud ka töid, mis kirjutatud enne kateedri asutamist. Teretulnud on kõik huvilised.

Avaldame südamlikku kaastunnet Aili ja Olev Retsjale

ema ja ämma

surma puhul.

Õigusteaduskonna III kursus ja juhendaja

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3059. MB-05736. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1275) Reedel, 23. oktoobril 1981 XXXIII aastakäik

Enne konverentsi komsomolikomitees

● **ANU UNT, arvestussektori juhataja:** «Teaduskondade sekretärid ei ole veel aru saanud, mida tähendab aastaarvestuse kontroll enne konverentsi, kuigi oleme seda korduvalt selgitanud.»

— Palutakse väga telefonile.

— Keda, mind?

— Mina ei tea, see telefon ei võta enam üldse linna läbi keskjaama, ainult õhtul, aga mul on ju kohe vaja.

● **ANDRUS LAUREN, komsomolikomitee sekretär:** «Kutsete pärast sa ei helistanud kirjastusse?» (Üllele).

— Pole veel mahti saanud.

Me ei ole komitees suutnud jagada oma rida. Üks inimene osutub äkki üliuniversaalseks: teab ja oskab kõike teha. See ei lase tegelda jälle nende asjadega, mis talle konkreetselt pandud. Organisatsioonilise töö juhatajat praegu polegi.

Teaduskonnaprobleeme ja muresid jõuab meieni väga vähe. Kui komitees on arutusel mingi küsimus, võiks ka teaduskonnasekretär oma muredest rääkida, et siis koos lahendus leida. Sekretärid aga kas ei näe neid probleeme või ei taha näha. Räägime küll ühiselamutest, kohvikutest jne., seda aga, mis alllülides toimub, me alati teada ei saa ja kui, siis ainult paberite kaudu, paber on aga asja vormiline külg. Kus on pressisekretärid?

● **ÜLLE LEPP, asesekretär:** «Igas teaduskonnas on ju aktiivseid ja toredaid inimesi, kes on palju teinud. Millegipärast teaduskonnasekretärid ei taha tunnistada, et neid võiks tehtu eest tänada.

Koosolekutest, kus ma käisin, jäi mulje, et üliõpilasi miski ei huvita. Oleks oodanud asjalikku sekkumist, sest probleemid on ju nende endi omad. Probleeme nägid aga ainult õppejõud.

Delegaadid! Jätke ajalehed ja kudumisvardad koju! Teil kõigil on õigus sõna sekka öelda.

Majandusteaduskonnal on veel konverentsidelegaadi ankeedid välja võtmata. Rääkimata tagasitoomisest, aga ilma selleta ka ei saa.

Tahaks öelda aitäh neile üliõpilastele, kes on meile abiks olnud konverentsimaterjalide ettevalmistamisel. Need on Imbi Arna (bio-geo II k.) ja Helve Sarapuu (rahanduskrediidi I k.).

Kui te tõepoolest tahate, et kõik otsustaks teie eest rektoraat, siis ... ei tasu konverentsile tulla.

Ootame ja loodame aga sisutihedat konverentsi. Kahe aasta sees on toimunud küllaltki **kõnelemisväärset.»**

Komsomolikroonika

20. oktoobril ELKNÜ TRÜ komitees:

✻ Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse Marika Meltsase (psühholoogiaaspirant) ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise kohta.

✻ Psühholoogia II kursuse üliõpilast Andres Herkelit karistati ÜLKNÜ põhikirja jämeda rikkumise eest valju noomitusega arvestuskaardile.

✻ Matemaatikateaduskonna komsomolisekretär Eve Vaher sai noomituse arvestuskaardile komsomoliülesannete süstemaatilise mittetäitmise eest.

✻ Kalev Ollo (õigust. II k.) vabastati seoses Tallinnasse kolimisega ja kaugõppesse õppima asumisega ELKNÜ TRÜ komitee liikme kohustest.

✻ Arutati aruande- ja valimiskoosolekute käiku teaduskondades.

Ülikooli komsomolikonverents toimub 27. oktoobril aulas kell 10.15. Delegaatide registreerimine algab kell 9.

✻ 30. oktoobrist 1. novembrini toimub Luunjas TRÜ ja EPA komsomoliaktiivi laager. Oodatud on 10 aktivisti igast teaduskonnast.

EVE ANT,
komsomolikomitee pressisekretär, žurnalistika III k.

PROFESSOR, MEDITSIINIDOKTOR, NSVL MEDITSIINIAKADEEMIA KORRESPONDENTLIIGE, ENSV TEENELINE ARST

JÜRI SAARMA

— Rahvusvaheliselt tunnustatud teadlane, Ülemaailmse Psühhiaatrite Assotsiatsiooni kõrgema närvitegevuse sektsiooni esimees, Rahvusvahelise Sotsiaalpsühhiaatria Ühingu nõunik, mitmete välismaiste psühhiaatria, psühhofarmakoloogia ja kõrgema närvitegevuse teaduslike seltside ja ühingute au- või kirjavahetajaliige, oodatud külalislektor ja külalisprofessor välismaa ülikoolides;

— võimekas arstiteaduse ja tervishoiu organisaator Liidus ja meie vabariigis, NSVL Meditsiiniakadeemia psühhiaatria probleemkomisjoni, NSVL Tervishoiuministeeriumi narkoloogia probleemkomisjoni, Üleliidulise Neuroloogide ja Psühhiaatrite Seltsi presiidiumi juhatuse liige, Eesti NSV Tervishoiuministeeriumi õpetatud nõukogu liige, alkoholismivastase võitluse komisjoni esimehe asetäitja, korduvalt vabariikliku ja Tartu erialaseltsi juhatuse liige;

— perspektiivsete uurimissuundade pioneer ja edasiarendaja psühhikahaiguste kliiniku neurofüsioloogia, epidemioloogia ja kliinilise psühhofarmakoloogia valdkonnas, uurimislaboratooriumi asutaja ning rohke järelkasvuga koolkonnarajaja, 6 doktori- ja 12 kandidaadiväitekirja juhendaja, Nõukogude Eesti teaduspreemia laureaat, ligemale 200 teadusliku publikatsiooni autor, laialt tuntud oma rohkete esinemiste kaudu rahvusvahelistel, üleliidulistel ja vabariiklikel teadusfoorumitel;

— suurte teenetega ülikooli ja teaduskonna teadus-, õppe- ja kasvatustöös, TRÜ ja arstiteaduskonna õpetatud nõukogu liige, kauaegne teaduskonna teaduslik sekretär, dekaan aastatel 1963—1966, kuulunud TRÜ parteikomiteesse ja teaduskonna parteibüroosse, olnud Tartu linna rahvasaadik;

— mitmendat aastat sotsialistlikus võistluses teaduskonnas ja ülikoolis parimaks tunnistatud kateedri juhataja, ise parim individuaalarvestuses;

— eesti originaalsete psühhiaatriakäsiraamatute ja õppevahendite autor, vaimse tervise eest võitleja massiteabes ja populaarsetes väljaannetes;

— vabariigi psühhiaatria tugisammas, kauaaegne ENSV peapsühhiaater, vabariigi psühhiaatriavõrgu edasiarendaja, psühhiaatrite kaadri ettevalmistaja;

— väsimatu töömees, tark ja innustav õpetaja, humaanne arst.

Teie 60. sünnipäeval palume Teid vastu võtta psühhiaatriakateedri ja arstiteaduskonna siiraimad õnnitlused ja sügav tänu senise töö eest. Soovime Teile jätkuvat energiat ning edu Teie suures ja vastutusrikkas pedagoogilises, teaduslikus, arstlikus ja organisatoorses töös

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

OLI

TRÜ teaduspäevad olid. 16. oktoobril Harju rajoonis ja 20. oktoobril TPedI-s.

Juubelile pühendatud võrkpalliturniir peeti 20.—22. oktoobrini.

ON TULEMAS

Neljapäeval, 29. oktoobril on teaduspäevad Rapla rajoonis.

Neljapäeval, 29. ja reedel, 30. oktoobril toimub TRÜ ajaloo komisjoni ja ajaloo muuseumi V laiendatud sessioon «350 aastat Tartu ülikooli».

Laupäeva keskpäeval aulas

ehk teiste sõnadega: homme, **24. oktoobril algusega kell** 12 toimub meie ülikooli juubeliürituste sarjas Tartu linna ja rajooni asutuste ning ettevõtete vahelise **mälumängu «TRÜ 350» finaal.** Kahel eelmisel laupäeval mõõtsid 14 neljaliikmelist võistkonda keemiahoone ringauditooriumis jõudu ülikooli mineviku ja tänapäeva tundmises. Kokku vastati 48 küsimusele (sealhulgas 16 pildiküsimusele, diapositiivide abil esitatud). Teadmised olid küllaltki head ja juhtgrupp seetõttu tihe. Esikohal on «Maaparandusprojekti» võistkond 60 punktiga, vaid ühe punktiga jäävad maha Tartu KEK ja Lõuna Kõrgepingevõrgud. Neile võib kergesti kandadele astuda Elva EPT võistkond, kellel on 54 punkti.

Seega pannakse kõik paika aulas, kus esitatakse 24 viimast küsimust, neist 8 helilindilt (muusikapalad või suulised esinemised dokumentaalsalvestustes). Rööbiti põhivõistlusega viiakse läbi «suur ring» — s. t. antakse võimalus oma teadmisi proovida kõigil huvilistel. Neile individuaalvõistlejatele pakutakse 16 küsimust (neist 4 helilindilt), mis kõik on seotud meie ülikooliga. Parimatele võistkondadele paneb auhinnad välja TRÜ, parimatele publiku hulgast AÜN Tartu Kultuurihoone, kelle mälumänguklubi on selle ürituse organiseerija.

Nii et tulge julgelt aulasse, vaadake ja kuulake, ja kui julgust on — lööge kaasa. Finaal peaks kujunema kõigi eelduste kohaselt pingeliseks ja emotsionaalseks ning andma rohkesti uusi teadmisi meie *alma mater*'i kohta.

HILLAR PALAMETS

Mida tehakse näitusekomisjonis

«Näitusekomisjon on jaotatud kolmeks toimkonnaks,» ütles komisjoni esimees, ajalooteaduskonna prodekaan dots. ARVED LUTS. «Nende korraldada on esiteks rändnäitus, teiseks suur juubelinäitus ning kolmandaks Tallinna ENSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitusele saadetav ekspositsioon.»

● **ESITEKS. Rändnäituse toimkond** on suure osa tööst juba ära teinud. Kahekümnest kahe poolega stendist koosnev ülikooli ajalugu fotode, graafikute ja eesti- ning venekeelsete tekstidega tutvustav näitus rändab koos ülikooli teaduspäevadega mööda Eestimaad. Huvilisi jätkub, seepärast on väljapanek kõikjal kauem üleval kui paar päeva. Möödunud nädalal oli see Saku Maaviljeluse Instituudis, praegune peatuspaik on TPedI. Ekspositsiooni transpordivad ajaloo II kursuse poisid.

«Praeguse näituse venekeelse variandi saadame Riiga, Vilniusse, Leningradi ja Moskvasse. Teine venekeelne, kuid väiksem, papptahvlitele mahutatud valik läheb Permi ja Voroneži. Sealseid ülikoole seovad meie omaga ajaloolised sidemed. Voroneži evakueeriti I maailmasõja ajal tunduv osa Tartu ülikooli inventari, sealset kõrgkooli peetakse meie omast väljakasvanuks.

Rändnäituse toimkonnal on plaanis tuleval aastal, juubeliürituste kõrgajaks, saata teatud valik fotosid (30—40) ka teistesse NSV Liidu kõrgkoolidesse. Võib-olla saab väike näitus teoks ka mõnes välismaa kõrgkoolis.»

Näitusekomisjoni esimees palus lehes kindlasti nimetada Heljo Käsperit ja Hain Tanklerit, kes on väga suure töö ära teinud ülikooli kaugemat minevikku käsitleva näituseosa koostamisel.

● **TEISEKS. Suure kohapealse** juubelinäitusega on lugu keerulisem. Nimelt on TRÜ ajaloomuuseum ja näitusekomisjon suure ürituse paremaks õnnestumiseks oma jõud ühendanud. Ülikooli põhjalikku ajalugu ja tänapäeva tutvustav väljapanek on planeeritud Toomele raamatukogu peatselt vabastatavatesse ruumidesse. «Vana raamatukoguhoone vasakusse tiiba tuleb pärast remonti ja elektriseadmete paigaldamist ekspositsioon, parem läheb põhjalikumale restaureerimisele.

Juubeliüldvaateks valib vanemat perioodi käsitlevad materjalid ajaloomuuseum, nõukogude aega peegeldava osa eest hoolitseb näitusekomisjoni vastav toimkond. Eraldi juubelinäitust kui sellist ei tule. Vahepeal oli siiski mõte uue raamatukogu suurtes ja valgetes fuajeedes see üles panna, aga sel puhul kerkiks rida probleeme. Näiteks ei saa seal eksponeerida esemeid (kadumise oht!). Raamatukogu ise paneb nagunii oma näitusesaalis välja kuulsamad, haruldasemad ja vanemad köited. Toome ruumides

(Järg 2. lk.)

Aukiri

NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjaga autasustati X viisaastaku töötulemuste eest filosoofia kateedri juhatajat professor **JAAN REBAST.**

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust kohusetruu töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest 50. sünnipäeval elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labori insenerile **AINO PEITELILE** ja 60. sünnipäeval raamatupidamise kateedri juhatajale dots. **EUGEN KAITSALE.** 70. sünnipäeval pälvis tänu kauaaegse hea töö eest valvur **JEFROSINE JASKA.**

Üleliidulise sümpoosioni eduka korraldamise eest pälvisid kiituse **spordifüsioloogia kateedrist** prof. PAAVO KÖRGE, dots JAAN PÄRNAT, vanemõpetajad TÕNIS MATSIN ja TEET SEENE; **lihastalitluse laborist** vanemteadur TAMARA SMIRNOVA, nooremteadurid KARIN ALEV, ENN VARRIK, vaneminsener SAIMA TIPMAN, insener VEERA KIRS ja tehnik LAINE ARON ning **kehalise kasvatuse ja spordi kateedrist** vanemõpetaja TOIVO JÜRIMÄE.

Sada aastat mehetegusid

Tänavu sai terve sajand päevast, mil Tartus asutati psühhiaatria-kateeder ja -kliinik. Tegemist on igati märkimisväärse tähtpäevaga. On ju ülikooli psühhiaatrid algusest tänapäevani olnud eesti psühhiaatria eesotsas. Kahjuks oli toimetusel oktoobri hakul nõnda palju tegemist, et jäime juubeliüritustest hoopiski kõrvale. Nüüd otsustasime: parem hilja kui mitte kunagi, ning kõndisime pärimistega kateedri juhataja professor **Jüri Saarma** jutule.

*

● **Tartu psühhiaatriamärgil on aastaarv 1877, vimplil 1880. Asutamisaastaks arvatakse aga 1881. Miks?**

«4. märtsil 1877 hakkas Tartus tööle esimene psühhiaatriahaigla. See oli professor Eduard-Georg von Wahli ühiskondliku komisjoni algatus. Haigla rajati vabatahtlike annetuste najal. Tegemist oli puhtal kujul erahaiglaga, kus oli 8 voodikohta. Juba siis oli haigla ühtlasi ülikooli õppebaasiks.

Ülikooli psühhiaatriakateeder asutati 1. jaanuaril 1880. Sama aasta 8. novembril ostis ülikool Wahlilt krundi, kus tänagi on Tartu psühhoneuroloogiahaigla.

16. aprillil 1881 võeti vastu esimesed haiged majja, kus kateeder ja haigla praegu asuvad. Ning 1. septembril 1881 rajatigi Tartu ülikooli vaimu- ja närvihaiguste kliinik. Just sellepärast tähistame juubelit tänavu, sest tänaseni on kliinik ja kateeder olnud üks tervik. Kuigi nõukogude võimu ajal kuulub haigla teise süsteemi — allub tervishoiuministeeriumile —, on ta siiani tegutsenud kateedri sisulisel juhtimisel.

Kateedri esimeseks juhatajaks oli professor Hermann Emminghaus. Kateedril oli 2 assistenti, kliinikus kohti 50 haigele. Muide, siin üks magus detail: esimeseks assistendiks psühhiaatriakateedris oli Nikolai Lunin. Sama mees, kes esimesena maailmas mainis organismi elutegevusele vajalikke aineid, mida hiljem tuntakse vitamiinidena.

Pärast Emminghausi on kateedrit juhatanud 1886—1891 Emil Wilhelm Magnus Georg Kraepelin, 1891—1915 Vladimir Tšiž, 1915—1918 Aleksandr Juštšenko, 1918—1941 Maximilian-Nikolai-Gustav Bresovsky, 1941—1975 Elmar Karu ja 1975. aastast Jüri Saarma.»

● **Kateeder täna?**

«Praegu õpetame 3 teaduskonna 7 osakonna üliõpilastele 14 erinevat kursust. Meie õppejõud teevad usinalt õppemetoodilist tööd. Välja oleme andnud mitu õpikut, muide üldse esimesed eesti keeles. Õppevahendeid trükime agaralt ülikooli rotaprindil. Meie töös on kasutusel kaasaegne heli- ja valgustehnika.»

● **Teadus?**

«Kateeder koos psühhofarmakoloogia laboriga uurib psüühikahaiguste patogeneesi, eriti suurt tähelepanu pöörame intensiivravi uute meetodite väljatöötamisele. Teadustöö eest anti meile 1975. aastal vabariiklik preemia. Töid on tutvustatud nii üle Liidu kui ka rahvusvahelistel konverentsidel ja kongressidel. Kateeder võtab osa kogu vabariigi psühhiaatria arendamisest. Nii oli professor E. Karu 1945—1968 tervishoiuministeeriumi peapsühhiaater, 1968—1978 Jüri Saarma ministeeriumi peapsühhiaater ja peanarkoloog, praegu täidab neid kohuseid doktor Hans Väre.

1967. aastast toimuvad kateedri juhtimisel vabariiklikud täiendusseminarid. Igal aastal on meil üks psühhiaatria spetsialiseerumiskursus ja üks narkoloogia täienduskursus.

ÜTÜ ring tegutseb kateedri juures 1950. aastast. Võib öelda, et selle kasvandikest on saanud kõigi Eesti NSV psühhiaatriaasutuste töötajad, ka peaarstid, õppejõud, teadurid.»

● **Juubeliüritused?**

«1. oktoobril, juubeli avataktina, külastasid kateedri ja kliiniku töötajad Raadi kalmistut. Asetasime lilled tuntud psühhiaatrite haudadele. Nendest nimetaksin kliiniku asutajat E.-G. von Wahli ning esimesi eesti soost psühhiaatreid Juhan Ottast ja Juhan Luigat.

2. oktoobril toimus aulas aktus. Kohal olid vabariigi tervishoiuminister professor Väino Rätsep, tema asetäitjad, kõrg- ja keskerihariduse ministeeriumi esindaja, ülikooli prorektor professor Uno Palm, linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Tegin ülevaate kateedri ajaloost, haigla peaarst Jüri Aaso rääkis haigla arengust ja perspektiivist. Anti üle autasud. Haigla sai Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja, kateedri kauane juhataja professor Elmar Karu Eesti NSV teenelise arsti nimetuse.

Pärast lõunat oli aulas üleliidulise neuroloogide ja psühhiaatrite teadusliku seltsi juhatuse presiidiumi väljasõiduistung. Professor Lembit Allikmetsalt ja Jüri Saarmalt olid ettekanded eksperimentaalse ja kliinilise psühhofarmakoloogia arengust Tartus. Läbirääkimistel ja otsuses märgiti Tartu psühhiaatrite silmapaistvaid saavutusi ja kavandati abinõud psühhiaatria edasiseks arendamiseks nii ülikoolis kui vabariigis tervikuna.

3. oktoobril oli ürituste emotsionaalne kõrgpunkt: Maarjamõisa väljal tulevase keskuse territooriumil tamme istutamine. Sellest võtsid osa seltsimehed V. Rätsep, I. Toome, N. Preiman, külalised väljastpoolt Eestit. Siinkohal olgu öeldud, et uute hoonete esimene järk peab XI viisaastaku plaanide järgi valmima 1983—1985.

Juubelipidustuste hulgas oli ka teaduslik konverents 3. oktoobril haigla auditooriumis. Peeti kaks istungit. Arutati läbi kateedri juhtimisel vabariigis teostatava psühhiaatrilise epidemioloogilise uurimise materjalid. Andmed võetakse aluseks psühhiaatrilise arstiabi teaduslikul planeerimisel.

Kateedri ja kliiniku juubeli puhul organiseerisime teadusliku raamatukogu vanas hoones Toomemäel ulatusliku näituse Tartu teadlaste psühhiaatriaalastest publikatsioonidest. Näitus on avatud oktoobri lõpuni ja see tohiks pakkuda huvi ka teiste erialade esindajatele.

Haigla ja kateedri ruumides on üles pandud ulatuslik fotomaterjalide näitus meie tegevusest 100 aasta jooksul. See on üleval ka oktoobri lõpuni ja külastamine on vaba.»

● **Kes külas käisid?**

«Välismaalt meil külalisi ei olnud. Nõukogude Liidust olid üleliidulise neuroloogia ja psühhiaatria seltsi presiidiumi liikmed eesotsas teadusliku peasekretäri professor G. Lukatšeriga, Leningradi Behterevinimelise instituudi direktor professor M. Kabanov, Vene Föderatsiooni, Ukraina, Valgevene, Läti, Gruusia ja Kirgiisia seltside esindajad, maa juhtivate kateedrite juhatajad.

Muidugi oli rohkesti tervitusi Liidu keskustest, ka Helsingi ülikoolist professor K. Achtelt ja Soome psühhiaatria uurimiskeskusest.»

● **Milline osa oli juubeli ettevalmistamisel tudengitel?**

«Innukalt osalesid ettevalmistamisel ja läbiviimisel ÜTÜ ring, psühhiaatria internid ning paljud huvilised üliõpilased. Ringi mureks olid just kalmud. Meil on juba aastaid selline traditsioon, et sügiseti ringi esimese koosoleku alguses käiakse surnuaias, asetatakse lilled. Taoline komme peaks kasvatama pidevustunnet, aitama väärtuslikult hinnata varasemaid etappe.»

INDREK LINDSALU,
žurnalistika II k.

Rektori käskkiri

Psühhiaatriakateedri ja -kliiniku 100. aastapäeva puhul õnnitles rektor kateedrijuhatajat prof. Jüri Saarmat, dots. kt. Arno Aadamsood, assistent Jüri Liivamäed ja vanemlaborant Helge Ulpi.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Vanemuise t. 46

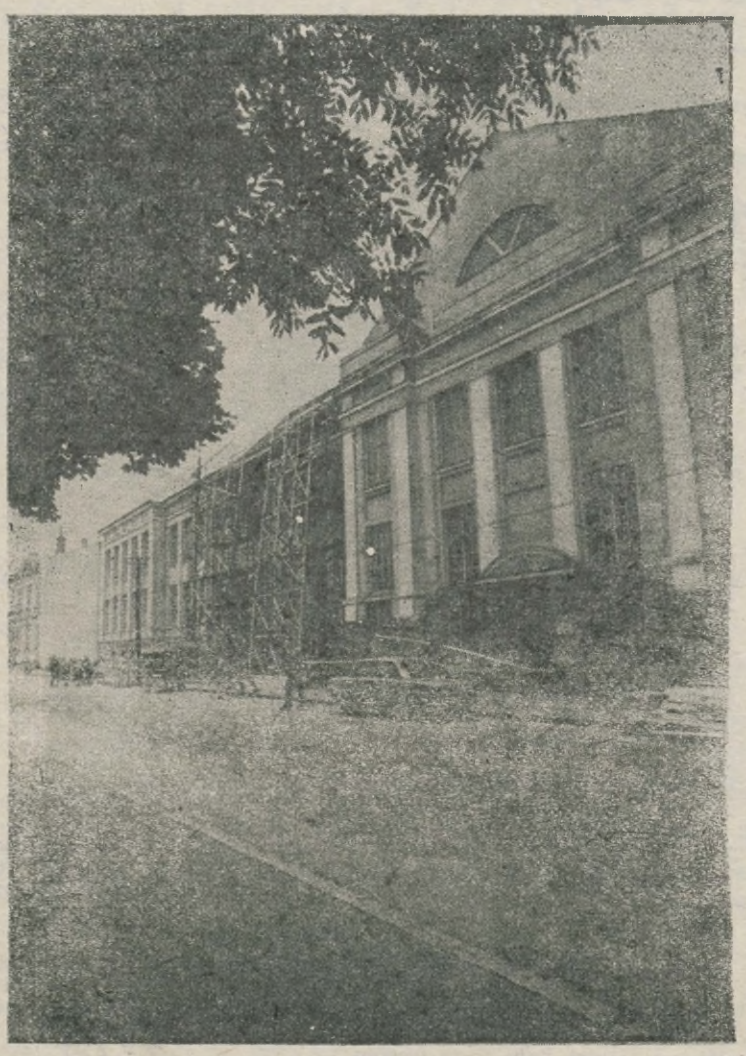

Maja nr. 46 Vanemuise tänaval on tellinguis. Sajab. Töömehi pole väljas näha. Tu'eb minna sissepoole asja uurima. Tartu Rajooni Ehitusvalitsuse brigaadi leian keldrikorruselt kahest kitsukesest ruumist. Kohendatakse tööriistu, peetakse niisama aru. Mehed ootavad vihma lõppu.

Brigadir AUGUST LUTSAR: «Praegu on põhiliseks tööks katuse panek. Varsti hakkame lõpetama, kaks kolmandikku on valmis. Paigaldada on vaja vihmaveetorustik. Kuidas see laabub, on raske öelda, sest brigaadis on ainult kaks plekkseppa. Tundub, et asi jääb talve peale. Kui siis ilm lubab, loodame ära teha. Sisetöödega on lugu pisut keerulisem. Seni ajani pole eraldatud tööliste jaoks ruume, kus hoida vahetusriideid, tööriistu jms. Kaks ruumi küll on, kuid neis tuleb tööd alustada. Mõeldamatu on ühes ja samas ruumis kompressoriga seina lõhkuda ja hoida riideid, tööriistu ja muud tarvilikku. Praegu jätkub veel katusetöid (ilusa ilmaga on sisetööd keelatud — uut katust on hädasti vaja), kuid vihmaste päevade puhul on töö seiskumise võimalus üsna reaalne. Materjaliga oleme ka kimpus: vajalikku ruberoidi pole, kasutame pärgamiini. Sedagi jätkub vist ainult esmaspäevani, s. o. 19. oktoobrini (juttu ajasime 16. oktoobril). Vajalikke papinaelu pole, lööme kolmetollistega. See aga on liigne materjali kulu.»

Et asjasse ka teiselt poolt selgust tuua, pärin aru majaperemehelt endalt. Üllatuseks on tegemist hoopis perenaisega.

Komandant IIA VOROTNIKOVA: «Töömeestega olen rahul. Seanahavedamist pole objektil olnud. Halb on aga see, et uute meeste (Viljandist tuli appi 4-meheline brigaad) süü tõttu (nad võtsid vana katuse valesti lahti) jäi katus ühest kohast avatuks ja öine paduvihm rikkus ringauditooriumi lage. Uus lae valgendamine (viimati tehti seda kaks aastat tagasi) on suur töö, sest astangulisse ringauditooriumi on tellinguid tülikas ja raske paigaldada. Mis tööliste ruumidesse puutub, siis neid veel pole.»

Tartu REV-i tootmisosakonna juhataja UNO PÄRNA jutust selgus, et REV töötegijana ei ole rahul tööandja varustamisega. Ligi 300 nimetusest koosnevas materiali loetelus on puudujääke. See käib üldiselt paljude objektide kohta. (Näiteks seisis Pälsoni 14 peaaegu terve suve, sest polnud vajalikku sanitaar-tehnilist torustikku.)

Haldusprorektor AIN OTSTAVELILT kuulsin aga, et REV-il polnud sel ajal ka vastavat töö'õudu. Ülikool andis ehitusva'itsuse käsutusse küll 30 suvemalev'ast, ent need suunati muja'e. Pealegi nõuab juba rida remonttöid oskustöölise teadmisi. Probleem on mitmepalgeline. Töögraafiku järgi pidid ehitajaile vajalikud ruumid olema eraldatud juba 21. septembriks. Teiselt poolt aga kerkib siingi selle «vajalikkuse» taha küsimärk — praegusel hetkel on pakilisemad välistööd (katuse löömine), veelgi enam — kohati on sisetööd isegi keelatud...

Otsi kokku tõmbama palusin haldusprorektori. Resümee on järgmine.

Materjalidega tuleb tõesti ette raskusi ja seda mitte meil üksi. Varustamine nõuab sage'i peent ja anderikast varustamispo'iitikat, lisatigi veel siis, kui terves Eestis mõnda hädavajalikku materjali saada pole. Raskendavalt mõjub ka see, et juubel toob kaasa tunduvalt suuremad töömahud kui varasematel aastatel. Reaalseid võimalusi kaaludes usume siiski, et pessimismiks pole põhjust. Objektil Vanemuise 46 aga leitakse vajalikud ruumid töölistele juba lähemail päevil.

Ehitajate jutul käis

IVAR VIGLA,
žurnalistika
II kursuselt

MALEV TOOME foto

Mida tehakse näitusekomisjonis ja teaduskonverentside komisjonis

(Algus 1. lk.)

on meil paremad tingimused.» Mida vanemat aega eksponaadid tutvustavad, seda kõrgemal korrusel nad on koha leidnud, mida uuemat — seda madalamal. Näituse kujundaja on kunstnik Endel Valk-Falk.

● **KOLMANDAKS.** «Esialgu pidime oma väljapaneku saatma ainult **Tallinna ENSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitusele.** Meilt on tegelikult vaid materjalid, nende poolt kujundus ja finantseerimine. Sealsete eksponaatide nimekirja kuuluvad näiteks raamatud, karikad, peale fotode ja tekstide igasugused esemed. Tallinna näitus on planeeritud 1982. aasta septembrisse-oktoobrisse, et ka pealinna kõrg- ja üldhariduskoolide õpilastel oleks võimalik väljapanekuga tutvuda.

Hiljem selgus, et Tallinna näitusega analoogne variant pannakse välja veel Moskvas üleliidulisel RMSN-l, spetsiaalses kõrghariduse paviljonis. Sinna saadame meie õppetööd tutvustavaid materjale, üleliiduliselt tuntud teadlastega seotud eksponaate, näitame TRÜ abi rahvamajandusele. Moskvas avatakse meie näitus 1982. aasta lõpul.»

Üleliidulise tähtsusega näitusest veel niipalju, et ühingu «Teadus» kesklektooriumisse Moskvas on planeeritud samuti väljapanek. Sellega tegeleb aga «Teaduse» kohalik esimees dots. J. Tammeorg.

Viimasele küsimusele «Kuidas näitusekomisjon oma töödega graafikus püsib?», vastas A. Luts, et praegu oodatakse raamatukogult kolimisega ja remondimeestelt elektriseadmete paigaldamisega õigeks ajaks valmis saamist. Elu on küll näidanud, et kõikide tegemistega lõpu poole kiireks läheb, praegu aga on igatahes kõik normis ja plaanidele alla ei jäädа.

ENE PAAVER,
žurnalistika I k.

Komisjoni aseesimees TÕNU KOLLO: «Meie konverentside komisjoni põhitöö seisnes juubeliaastal teaduspäevade korraldamises meie vabariigi rajoonides. Alates aprillikuust on plaanipäraselt igal kuul toimunud ülikooli tutvustavad üritused kahes rajoonis. Aasta lõpul tõmbame TRÜ tutvustamisele rajoonides joone alla. Tuleval aastal toimuvad niisugused päevad veel Tallinnas ja Tartus.

Juubelipäeviks on ette nähtud tippkonverents TRÜ ajaloost. Konverentsi nimetust peaksid õigustama sellele oodatavad esinejad: NSVL kõrg- ja keskeriharidusminister, NSVL TA ja ENSV TA presidendid. Ootame ka ühingu «Teadus» esimeest.

Juba 29. ja 30. oktoobril toimub meil TRÜ ajaloo komisjoni ja ajaloo muuseumi V laiendatud sessioon «350 aastat Tartu ülikooli».

Iga teaduskond korraldab vähemalt ühe konverentsi vastava teadusharu ja teaduskonna ajaloost. Need konverentsid peetakse kevadel ja sügisel.

Vastutusrikkaks tööks on TRÜ tutvustamine väljaspool koduvabariiki. Oleme kavandanud TRÜ päevad Moskva, Leningradi, Riia ja Vilniuse ülikoolis jm.

Teaduskonnad on oma konverentsiettepanekud juba teinud ning lähemal ajal algab nende üksikasjalikum ettevalmistamine.

TOOMAS VOLMER,
žurnalistika I k.

Rektori käskkiri

Rektori kiituse pälvisid kohusetundliku ja hea töö eest üliõpilaste selle aasta vastuvõtmisel sekretariaadi töötajad **Ene Leius, Helju Täll, Maie Lank-Ots, Viia Saidla, Aili Vichterpol** ja **Heljo Kaima** ning vastuvõtueksamite ainekomisjonide esimehed **Linda Eringson, Ants Järv, Endel Jürimäe, Viktor Masing, Tiina Raitviir, Jüri Tamm, Nora Toots, August Tähnas, Elviira Vassiltšenko, Henn Voolaid** ja vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär **Kalle Migola** ning **Meeli Reinvelt** õppeosakonnast.

ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringis

Avakoosolek toimus 14. oktoobril. Esimees Tiit Hennoste aruandest eelmise õppeaasta kohta saime teada, et töö käis kahel tasapinnal: tuumikus ja suures ringis.

Eelmisel sügisel loodi ringi juurde slängigrupp eesotsas Toomas Helbiga. Töötati välja teoreetilised seisukohad slängi uurimiseks ja kogumiseks ning tehti valmis kartoteegi näidissedel. Kevadel sai teoks televisioonisaade slängist. Organiseeriti kohtumine K. Matsumuraga, toimusid ekskursioonid Lahemaale ja Liivimaale. Emakeele Seltsi ja ringi ühisüritusena tähistati keeleteadlase Johannes Aaviku 100. sünniaastapäeva. Aprillis toimus ÜTÜ konverents, kus esmakordselt töötati sektsioonides: ühel päeval tegutses soome-ugri, teisel päeval eesti keele sektsioon. Ringi juhendaja õppejõud Valve Kingisepp märkis ära slängigrupi head tööd ja soovitas senisest enam osaleda teistes ülikoolides peetavail konverentsidel. Mullune töö hinnati heaks. Uueks esimeheks valiti Hannes Voolma.

Koosoleku teises osas meenutati Ungarit, Liivimaad ja Setumaad. V kursuselt õppis suvel neli tudengit Ungaris Debreceni suveülikoolis. Nad said süvendada oma ungari keele oskust ja veidi tutvuda madjaritemaaga. Suviseid muljeid aitasid meenutada diapositiivid.

Kevadel käis ring kolmepäevasel ekspeditsioonil Liivimaal. Teaduslik juhendaja oli prof. Eduard Vääri, kes aitas seda nüüdki meelde tuletada.

Kõige värskemad mälestused on tudengitel dots. Aino Valmeti eestvedamisel 10.—11. oktoobril toimunud ekspeditsioonist Setumaale.

Tänu Paul Hagule õnnestus näha ja kuulda Setu laulikuid, kes esitasid päris mitme tunni pikkuse programmi. Käisime ka Petseris, Irboskas ja Vastseliinas. Neid paiku tutvustas meile Kaur Alttoa. Tutvusime mitme keelejuhiga, kellelt lindistatud kõnet ka koosolekul meenutuseks kuulasime.

SIRJE MAEARU,
eesti fil. IV k.

Tõlkima

14. oktoobril alustas ülikooli **tõlkekabinet** oma neljandat tööaastat. Kogu aeg on kursust juhendanud kirjanik ja tõlkija Ain Kaalep. Selle aja peale võib juba hakata rääkima ka traditsioonidest.

Avakoosolekul peatuti pikemalt tulevikuperspektiividel. Erinevalt eelmistest aastatest on seekord vaatluse all konkreetsed probleemid, mis tõlkimisel noore tõlkija ette kerkivad. Erinevusi on teisigi. Kui tõlkekursus 1978—1980 oli suunatud peamiselt võõrfiloloogia üliõpilastele, et veidigi täita lünka eesti keeles ja kirjanduses (õppeprogrammis need ained puuduvad!), siis sel aastal peaks kursus andma palju vajalikku igale noorele (tulevasele) tõlkijale, eriti aga neile, kes on huvitatud luule vahendamisest. Põhiprobleemid on luule- ja proosatõlkijal ju samad. Nii et ka proosatõlkehuvilistele peaks ühteist kasulikku kuulda olema. Peale tarvilike näpunäidete saab oma võimeid proovida praktilises töös, sest aasta teisel poolel hakatakse analüüsima juba kursusest osavõtjate tõlkeid.

ÜLO TREIKELDER,
prantsuse fil. II k.

„Tibusid loetakse sügisel,"

ütleb eesti rahvaluule. Kui aga eestlane tahab osa saada ka sellest, mis kirjandusmaailma kaugemail tandreil, siis seab ta sammud **ÜTÜ väliskirjanduse ringi**, kus see «tibudelugemine» ehk täpsemalt aruande- ja valimiskoosolek toimus 20. oktoobril.

Avakogunemisel oli auditooriumil võimalus meenutada kevadsemestri tegemisi, ent seljataha vaatamisega põimus tihedalt ka pilk tulevikku. Arenguperspektiive leiti küllaga — olekski ju naljakas, kui nii lai probleemiring, nagu seda on väliskirjandus, materjalipuuduse all kannataks. (Võeti nõuks hoopiski oma eesmärki enam teravustada: eelisalaks jääb tulevikus eesti kirjanduse ja kirjanduskriitika suhe väliskirjandusse, -kirjanikesse.)

Konkreetselt on plaanis laiendada ühistööd tõlkekabinetiga, refereerida vene- ja võõrkeelseid kirjandusteoreetilisi tippteoseid, astuda ühendusse väliskirjanduse tõlkijatega ning korraldada ettekandediskussioonikoosolekuid huvitavamate ja probleemaatilisemate kirjandusteoste üle. Veidi kaugemasse tulevikku jäävad iseseisvate uurimistööde referaadid, sest neid ju üleöö valmis pole.

Uude juhatusse kuuluvad Anne Lange, Ülo Treikelder, Toivo Pilli, Heikki Veinimäe, Viiu Männik. Juhatuse endine esimees Tiina Maasik lõpetas sõnadega: kõik on endi teha.

Tõepoolest. Väliskirjanduses on, mille üle üheskoos mõelda; on, mille üle piikegi murda. Kas mitte just selline oma kodupiiridest väljaküünitumine pole üks tähtsamaid maailmakultuuri õppimise ja tunnetamise vahendeid?

VIIU MÄNNIK,
eesti fil. II k.

Taevaskojast Valgemetsa

Looduskaitse embleemiga kuulutus kutsus konstitutsioonipäeval LK ringi avamatkale. Läksin. Ja väga õigesti tegin. Oli taevaskodade- ja muistenditerikas teekond. *Ptilium crista-crastrensis, Cetraria islandica, Cladina stellaris* jpt. ehk maakeeli lihtsalt sammal vajus mõnusalt Tartu aukliku tänavasillutisega harjunud jalgade all. Konspektide asemel oli kaasas kohvitermos ja võileib. Vanemuise mäe asemel Ahja jõe ürgoru kaljud, marsruudiks mitte ühiselamu-auditoorium, vaid Taevaskoda-Valgemetsa, alatise nina maas tormamise asemel soov võimalikult palju silmaga nähtavast ja kõrvaga kuuldavast endasse talletada.

Nii võib kokku võtta looduskaitseringi avamatka. Vähemalt väljastvaadatuna, sest mis keegi sellest sügispäevast endaga kaasa viis, sõltus paljuski huvidest ja eelteadmistest. Neljakümne kahe vihmatrotsija hulgas olid peale tulevaste bioloogide-geograafide-põllumajandusspetsialistide ka arst, jurist ... — «rebastest» ringi vilistlasteni.

Taevaskodadeks (rahvasuus ka pühakodadeks) nimetatakse jõe ürgoru kaljudes olevaid koopaid, millest tänaseks on paljud vee alla mattunud. Loodust muutis Saesaare paisjärve ehitamine. Nähtavatest ja nähtamatutest koobastest rääkisid legende Ain Vellak (geogr. I k.) ja Andres Tõnisson (geogr. IV k.).

Traditsiooniline on sügismatk, traditsiooniline ka võistlus kõige kangema käbiviskaja tiitlile. Visati jõe kõrgemalt paljandilt, Suure Taevaskoja kaljult. Kõiki, kelle käbid jõest kaugemale ei lennanud, aitas ühine lohutusauhind — õigus oma kolm käbi taas üles otsida.

Enamikul inimestel on üsna kindlapiiriline ettekujutus sipelgapesadest. Akste sipelgate koloonias (ainulaadne NSV Liidus) käimata ei tuleks mõttessegi, et «väiksed, aga tublid» endale mehekõrgused kodud ehitavad.

Valgemetsa suvitusasula rajaja kunstipedagoog Vanda Juhansoo «nõiamaja» oma õige pisut järeleaidatud looduslike skulptuuridega mõjus õhtuhämaruses tõesti salapärasena.

Maailmas on nii palju võimalik teha, aga kui palju me ette võtame? Mida LK ring saab teha mugavusemüürist läbimurdmisel? Kuidas ühendada loodusenautimist praktilise tegevusega? Ka neist probleemidest räägiti õhtuse lõkke ääres suud puhtaks. Ja järgmise ettevõtmise suhtes lepiti kokku.

* * *

Roheline luuderohuleht kutsus kõiki üle-eelmise kolmapäeva õhtupoolikuks Tabiverre laanepüüd otsima. Sügisel meid üha harvemini külastav sõber päikegi võttis teekonna ette. Aga tudengeil kipuvad vist ühiskondliku töö ja teab veel mille lained üle pea kokku lööma, vaid üheksa said linnalõa otsast lahti. Neile, kes tegelikult väga tahtnuks tulla, olgu lohutuseks öeldud, et laanepüü jäigi leidmata. Ei aidanud ka kutsehüüd — lindu nägime vaid raamatust. Kui sul on ilusaid linnupilte, võid neid tulevikuski kaminapaistel imetleda. Milleks märjas metsas turnida, pärast veel lõkkematerjali otsida. Mis need lindude hääled (ja neidki saab plaatidelt, lintidelt kuulata), karujäljed (miskipärast ainult esikäppade omad — nähtavasti Tartus külalisesinemistel olnud Moskva tsirkusest «Jantar» ära põgenenud), metsseateed (vaat' kui tuleb veel ja pistab nahka) ja sügismets (varem leidnuks ehk veel mõne marjagi) ära ei ole.

* * *

Jutul peaks kolmaski osa olema, sest järgmisel päeval jätkus huvilisi ka **Tartu-lähedastesse looduskaitsealustesse Aruküla koobastesse.**

KERSTI MAAL,
žurnalistika II k.

Filmiklubi

Ülikooli filmiklubi alustas sel sügisel kuuendat hooaega. (Tegelikult on klubina tegutsetud varasematel aastatelgi, mitte küll järjepidevalt.) Kuigi selle liikmeskond küünib juba 400 piirimaile, vajavad meie eesmärgid ja plaanid ka laiemat tutvustamist.

Vestluses klubi staažikamate liikmetega panin tähele, et kõige rohkem meenutati prof. Juri Lotmani loenguid filmisemiootikast. Oleks prof. Lotmanil rohkem aega, siis võiksid need ehk jätkuda. Tunnustavalt märgiti ära ka filmikunsti noorusaastaid tutvustavaid programme. See sari jätkub. Esimene õhtu oli pühendatud Prantsuse avangardile (abi eest tänu endisele presidendile Aune Nuiamäele). Uuesti vajaks korraldamist ka Andrei Tarkovski filmide õhtu. Varem oli võimalik kasutada «Vanemuise» kontserdisaali (suur hulk teatriinimesigi on klubi liikmed). Et on kavas pidada kohtumisi meie noorte filmirežissööridega, siis sobib mugav saal selleks rohkem kui ülikooli auditoorium.

Klubi olevikuga tutvumiseks tuleb huvilistel iga nädala algul heita pilk peahoone või ülikooli kohviku teadetetahvlile: sümpaatse öökulliga kuulutus teatab kohe, kus, millal ja mida näidatakse. Üldiselt on üritused planeeritud kolmapäeviti kell 18 Vanemuise 46 suures auditooriumis.

Tulevikult osaliselt kattevarju kergitades võib öelda, et tulemas on kohtumine Moskva filmifestivalil käinud Jaan Ruusiga (linastatakse Alovi ja Naumovi filmi «Teheran 43»). Plaanis on ka ise filmitegemisega algust teha, oleks ainult abilisi.

Üritused tunduvadki olevat kuidagi ühepoolsed — tullakse kohale, vaadatakse film ära ja ongi kõik. Hea, kui avaldataks arvamust nähtu kohta. Me ei ole siiski mitte kino-, vaid filmiklubi. Kõigile, kes on filmikunstist tõsiselt huvitatud ja kes tahaks klubi tööst aktiivselt osa võtta, võib teatada, et on sisse viidud klubi **tegevliikme** staatus. Huvitatuil võtta ühendust presidendi Peeter Käämbre või allakirjutanuga. Kasvõi kohe pärast järjekordse filmi lõppu.

Nüüd aga neist, kellele oleme tänu võlgu filmide, tõlke (paljud filmid, eriti vanad, on võõrkeelsed) ja muu abi eest. Vanemate filmidega varustab meid ja neid kommenteerib klubi endine president, žurnalistikaosakonna kevadel lõpetanud Aune Nuiamäe «Eesti Telefilmist», kapitalismimaade filmikunsti tänapäeva saame tutvustada tänu TPI filmiklubi juhendajale Tiit Merisalule. Palju on aidanud Tartu Filmibaasi direktor Evald Muna ja Vaike Kalda Tallinna Filmilaenutusest. Tõlkeid on teinud Linnar Priimägi «Edasist» ja Tiit Merisalu. Klubi juhtimine on president Peeter Käämbre ja juhatuse liikme Enriko Talvistu õlgadel.

TARMO RIISMAA,
žurnalistika I k.

Viimasel ajal on palju kõneldud aspirantuurist: noori see enam eriti ei huvitavat, kõik ei jõua kaitsmiseni jne. Milles on asi? Tänase avalooga ei saa veel selgeks probleemi kõik tahud. Tolmetus ootab õppejõudude ja aspirantide endi sõna. Pole ju aspirantuurist kaua kirjutatud, v. a. õ'gusteaduskonna prof. Ilmar Rebase artikkel möödunudsügiseses lehes nr. 31 ja 32.

Kõik saab alguse kateedrist

Miks aspirantuur on noorte seas ebapopulaarne? Selle küsimusega pöördusin aspirantuuriosakonna juhataja SALME LAARI poole.

«Ülikoolilõpetanu tahab rajada kodu, aga siiani elasid aspirandid koos üliõpilastega ja kurtsid viimaste lärmakuse üle. Iseseisev uurimistöö on mahukas ning tudengitega ühes toas elades pole seda kerge teha. Sellest õppeaastast eraldati aspirantidele Leningradi mnt. 27 ühiselamus 30 kohta. Teiseks majandusmureks on aspirandi suhteliselt väike sissetulek — 85 rbl. staažita ning kuni 100 rbl. staažiga noortel.

Aspirantuuri oodatakse eeskätt tublimatest tublimaid, eeskujulikul üliõpilasel on aga iseseisva elu künnisel võimalik valida kohta, mis kindlustaks ta korteri ja korraliku sissetulekuga. Sageli kipume elu materiaalse külje üsna madalaks kuulutama: vaimuinimene saavat olla vaid see, kes kogu maist vara põlgab. Teadusliku tööga tegeleval noorel, kellel on perekond, pole majandusmured teps mitte kõrvalise tähtsusega. Sagedamini tekib probleeme majandus- ja õigusteaduskonna lõpetanutega, sest neil on pärast suunamist suhteliselt paremad töökohavõimalused. Ka pärast aspirantuuri lõpetamist ei suuda ülikool kahjuks kõiki oma noori spetsialiste korteriga kindlustada.

Kolmandaks ebapopulaarsuse põhjuseks võib nimetada kaitsmisega tulenevaid raskusi. TRÜ-s valmistatakse aspirante ette 82 erialal, kuid väitekirja saab kaitsta 21 erialal. Väljaspool TRÜ-d on järjekorrad, eri kõrgkoolide uurimissuunad ei lange alati kokku. Seejuures pole aga ette nähtud vähendada vastuvõttu ega piirata erialade hulka. Aastas võtame aspirantuuri 50 inimest, praegu moodustab statsionaar 40%, tulevikus kaugõppe osatähtsus väheneb.

Mulle selline küsimuse asetus ei meeldi, aga väljend «aspirantuur on ebapopulaarne» on käibel ja tõsi see on. Viga peitub ka meis endis, mitte ainult neis kolmes põhjuses, mida on mugav kaitsekilbina kasutada. Loeb kateedripoolne vastuvõtt, sealne suhtumine teaduslikku töösse ja sellel rajal esimeste sammude tegijasse. Terve loominguline õhkkond annab kindla tunde ka aspirandile. Mina arvan, et mitte niivõrd eespool loetletud kolm põhjust, kui just mõne kateedri halb töö teeb aspirantuuri ebapopulaarseks. Dekaanide, kateedrijuhatajate ja kõigi teiste õppejõudude nõudlikkus peab olema senisest tunduvalt suurem. Vaja teha lõpp atesteerimise formaalsesse suhtumisse ja põhjendamatusse optimismi «oh, küll jõuab!». Aspirandi tööd on tarvis hinnata objektiivselt.

Et tööd aspirantidega saab hästi korraldada, näitavad soome-ugri keelte, anorgaanilise keemia, mikrobioloogia jt. kateedrite kogemused, samuti professorid Paul Ariste, Uno Palm, Vello Past ja mõned teised. Paljud soome-ugri keelte kateedri aspirandid pärinevad Mari ja Mordva ANSV-st, neid juhendavad TRÜ õppejõud. Nn. sihtaspirandid kaitsevad oma väitekirjad enamasti tähtajaks. Jääb soovida, et meiegi rahvas niisama töökas oleks.

Põhisessioon on praegu möödas, eksamitegijaid jätkub aasta lõpuni. Paralleelselt koostame uut kandidaatide nimekirja 1982. aastaks. 1. aprillil (dokumentide esitamise tähtaeg) selgub tavaliselt, et ligi paarkümmend kateedri poolt esitatud kandidaati pole välja ilmunud. Siis kutsume kateedrijuhatajad välja, algab hirmus organiseerimistöö. Aspirantide aastaplaan on riiklik dokument, kui esialgne kandidaat loobub, peab kateedritel olema keegi teine varuks vaadatud. Kandidaatide väljalangemine viitab kateedri halvale planeerimisele ning vähesele vastutustundele. Et plaani täita, saavad pahatihti sisse nõrgemini ettevalmistatud noored. Siis on väitekirja õigeaegne valmimine küsitav, võib koguni välja langeda. Aspirantuurist langeb välja aastas 10—11%. Peamiselt on põhjuseks individuaalplaani mittetäitmine, alles siis tulevad perekondlikud või tervislikud põhjused. Lõpetajate plaan jääb niimoodi täitmata ja seda pannakse pahaks võrdselt vastuvõtuplaani mittetäitmisega.

Kui juba III kursuselt hakataks noort aspirantuuriks ette valmistama ning kursuse- ja diplomitööst kasvaks välja kandidaadivältekiri, siis suudaksime hoida ka senist kurssi, kus iga seitsmes aspirant jõuaks doktoritöö kaitsmiseni.

Pliiatsit-paberit kasutas

KERSTI MAAL

Kolm küsimust kolmas kord Greifswaldist saabujale

Rühm meie õppejõude ja teadureid, eesotsas mikrobioloogia kateedri juhataja prof. A. Lenzneriga, saabus äsja kolmandalt rahvusvaheliselt sümpoosionilt teemal «Inimese gastrointestinaalne mikrofloora», mis toimus oktoobrikuu algul Greifswaldis Ernst-Moritz Arndti ülikooli juures.

Olles juba järgmisel päeval teel Tallinna sealsele sümpoosionile jõudis prof. A. Lenzner vastata mõnele küsimusele.

● **Mida pakkus nimetatud teaduslik konverents?**

See oli pühendatud Greifswaldi ülikooli 525. aastapäevale. Osavõtjaid oli märksa enam kui eelmistel samateemalistel sümpoosionidel; neid oli nii Euroopast, Aasiast kui Austraaliast, kokku 10 riigist. Inimese mikrofloorat käsitlevad mikroökoloogiaalased uuringud on tunduvalt intensiivistunud; püütakse aina detailsemalt dešifreerida mikro- ja makroorganismide vahelisi keerulisi suhteid. Sellest aspektist pakkus näiteks väga suurt huvi Jaapani teadlase prof. T. Mitsuoka ettekanne koos värvifilmiga, mis näitas ilmekalt mikroorganismide talitlust gnotobiontide soolkanalis ja nende osa organismi kaitsefunktsioonide mõjustamisel.

Neli tartlast, peale minu dots. E. Türi, vanemteadurid M. Mikelsaar ja A. Tamm esinesid kokku viie ettekandega, mis kõik võeti hästi vastu. Koos prof. T. Mitsuokaga tuli minul juhatada sektsiooni, mis käsitles anaeroobseid mikroorganisme ja nende uurimisega seotud probleeme. Metoodiliste raskuste tõttu ja muudelgi põhjustel tegeldakse meie maal selle üha aktuaalsemaks muutuva probleemiga veel liiga vähe.

● **Kas korduvad sõidud Greifswaldi on loonud ka püsivamaid sidemeid Tartu ja Greifswaldi ülikooli vahel?**

Oleme senini osa võtnud kõigist selleteemalistest nõupidamistest: 1977., 1979. ja nüüd ning meid oodatakse jälle tagasi kolme aasta pärast toimuvale neljandale sümpoosionile. Seega on need kontaktid kujunemas tavaks.

(Järg 4. lk.)

Parimad tööd konkursile

Konkursse parimate teaduslike tööde väljaselgitamiseks meie maa kõrgkoolides viiakse läbi, et arendada fundamentaalseid ja rakenduslikke uurimistöid, enam ära kasutada kõrgkooli teaduslikku potentsiaali teaduslik-tehniliste ja sotsiaal-majanduslike probleemide lahendamisel.

Esimene niisugune konkurss oli 1980. aastal. Sellest võtsid osa ka TRÜ teadlased seitsme tööga, neist kolm said autasu: kolmas preemia prof. V. Masingule (kaasautorluses) monograafia «NSVL soode ökosüsteem» eest; NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ja Vabariigi Kõrgkoolide ja Teadusasutuste töötajate Ametiühingu Kesknõukogu presiidiumi aukiri prof. V. Saluperele monograafia «Kroonilise gastriidi probleeme» eest ja teaduslikule kollektiivile prof. V. Palmi juhendamisel monograafia «Heterolüütiliste reaktsioonide kiirus- ja tasakaalukonstantide tabelid» eest.

1982. aastal toimub järgmine kõrgkoolidevaheline konkurss, kus hinnatakse 1980.—1981. aastal valminud teaduslikke uurimistöid, kuid lubatakse esitada ka aastatel 1978.—1979. lõpetatud töid (mis ei osalenud eelmises konkursis).

Parimate teadustööde autoritele on kehtestatud 10 esimest preemiat à 2000 rubla, kuni 20 teist preemiat à 1000 rubla ja kuni 50 kolmandat preemiat à 500 rubla.

Konkursile esitatakse ühiskonna-, loodus-, tehnika- ja humanitaarteadustealaseid aktuaalseid probleeme käsitlevaid uurimistöid, millel on suur rahvamajanduslik, teaduslik ja sotsiaal-majanduslik tähtsus ja mis on tehtud konkursile eelnenud kahe aasta vältel.

Töid, mis on esitatud Lenini preemia, NSV Liidu ja vabariiklike preemiate, Leninliku Komsomoli, NSV Liidu TA ja vabariiklike teaduste akadeemiate preemiate andmiseks, konkursile ei esitata.

Tööde autoriteks (kaasautoriteks) võivad olla professorid, õppejõud, abi-õppepersonal, teadustöötajad, üliõpilased-kaasautorid jt. isikud, kes on vahetult osalenud konkursile esitatud töö teostamisel. Tööd võivad olla kas individuaalsed või kollektiivsed (kollektiiv ei tohi olla üle 12 inimese).

Monograafiatena või teadustööde aruannetena (vene keeles, vormistatud vastavalt GOST-ile 10600-74) vormistatud uurimistööd esitavad konkursile kateedrid ja teaduslikud allüksused, need arutatakse läbi kõrgkooli nõukogus ja esitatakse rektori poolt vastava alluvusega ministeeriumile kinnitamiseks.

Igale esitatud konkursitööle lisatakse järgmised materjalid: rektori kiri-esitis; nõukogu otsus konkursitöö esitamiseks; autorite nimekiri perekonna-, ees- ja isanime, teadusliku kraadi ja kutse, ametikoha äramärkimisega; õiend iga autori panusest esitatud konkursitöösse; annotatsioon kuni 3 masinakirjalehte; arvamused, retsensioonid, juurutamise aktid; publikatsioonide nimekiri; diplomite, autoriõiendi, patentide, autasude, ühiskondlikku tunnustust kajastavate dokumentide koopiad; õiend teadusliku uurimistöö tulemuste rakendamisest rahvamajanduses ja õppeprotsessis.

Konkursile esitatavad tööd peavad olema kindlasti registreeritud üleliidulises Teaduslik-Tehnilises Informatsioonikeskuses.

Konkursile ei ole lubatud esitada makette ja looduslikke eksponaate.

Teaduskonna ettepanekud esitada teadusprorektori kt. prof. A. Tikule 1. novembriks k. a. Informatsiooni saab TO-st (ph. 301) M. Koorilt.

LASTELE!

Esmaspäeval, 26. oktoobril kell 18 alustab Tähe t. 4 (füüsikahoone) tööd **lastе laulu- ja mänguрühm.** Koos käiakse esmaspäeviti kell 18—19.30. Ootame endisi ja uusi liikmeid!

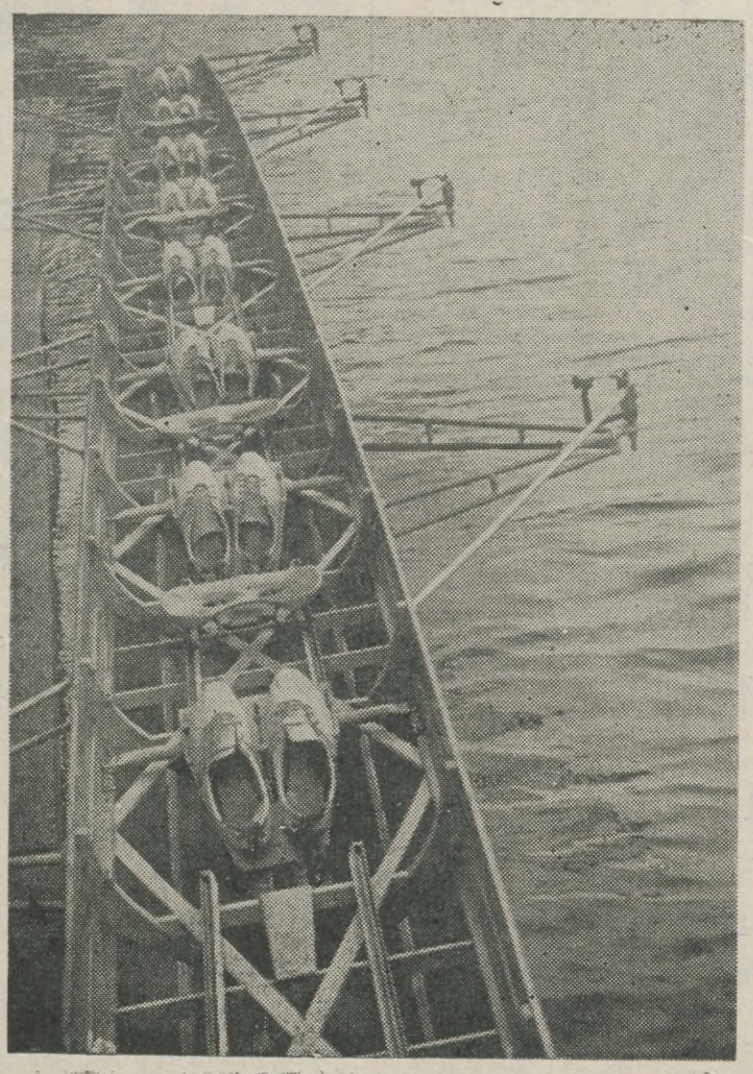

Koondvõistkonda pääsemiseks

17.—18. oktoobril toimusid Emajõel järjekordsed ENSV sõudmise koondvõistkonna valikvõistlused. Osales 101 sõudjat Tallinnast, Tartust, Pärnust ja Narvast, koondisse pääses vastavalt 9, 7, 15 ja mitte ühtegi paatkonda. Roolijata kahesel jõudsid vabariigi koondisse Urmas Hein (KKT II), Andres Redi (KKT III) (IV koht, aeg 28.33) ja Mihkel Klementsov (KKT I), Roland Kuusik (EPA, V koht, 28.57). Ühesel paadil oli Arne Graumann (KKT IV) teine (29.21). Naiste roolijata kahesel oli parim Tartu «Kalevi» paatkond Esta Truus, Marju Saks (arstit. III) 19.27 ja teine Kersti Vernik (KKT II), Maire Roots (maj. I). Ühesel pälvis võidu Reet Palmi noorem õde Kadri ajaga 19.25. Reet Palm (KKT III) sõitis vaid teisel päeval, saades päeva parima aja. Juba sel nädalavahetusel võistleb ta Samarkandis koha eest NSVL koondisesse.

MARI JÄRVELAID,
TRÜ spordiklubi sõudetreener

RÄNI LAANMAA foto

Kolm küsimust...

(Algus 3. lk.)

Seoses Greifswaldi ülikooli juubeliga oli minul meeldiv võimalus üle anda meie rektori prof. Arnold Koobi tervituskink Tartu juubeliеelselt ülikoolilt Greifswaldi ülikooli kollektiivile. Selle võttis vastu sümpoosioni organiseerimiskomitee esimees dots. H. Bernhardt.

● Mida kuulsite või nägite lisaks teaduslikule programmile?

Tutvusime mikrobioloogia kateedrite tööga kolmes kõrgkoolis, lisaks Greifswaldile veel Wilhelm Piecki ülikoolis Rostockis ja Karl Marxi ülikoolis Leipzigis. Torkas silma üliõpilaste kõrge töödistsipliin laboratooriumides.

Rostocki ülimoodsat kliinilist haiglat näitas meile peaarst prof. E. Michelsen, kes muide alustas oma arstiteaduse õpinguid Tartu Ülikoolis 45 aastat tagasi.

Elamuse jättis Stralsundi vanas kloostrikirikus toimunud Greifswaldi ülikooli kammerorkestri kontsert, samuti Leipzigi riigiooperis G. Verdi «Rigoletto» lavastus.

Usutlenud dots. EUGEN TALLMEISTER

KLUBI ÜRITUSED

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 24. oktoobril ja pühapäeval, 25. oktoobril kl. 20, kolmapäeval, 28. oktoobril, reedel, 30. oktoobril, laupäeval, 31. oktoobril ja pühapäeval, 1. novembril kl. 19 **DISKOÕHTUD.**

«SOPHOKLESES»

Teisipäeval, 27. oktoobril kl. 18 **«Kõrgharidus ja perekond»** — (Aita Tavit TRÜ perekonnauurimise grupist). Pääsmed 1 tund enne algust.

LENINGRADI MNT. 25 KOHVIKUS

Neljapäeval, 29. oktoobril kl. 19 ühemeheõhtu Rakvere teatri peanäitejuhi **Raivo Trassiga**. Pääsmed peahoones teisipäeval, 27. oktoobril kl. 15—17, klubis (Tähe t. 3, II korrus) kolmapäeval, neljapäeval kella 13—15.

VANA KOHVIKU RÕDUSAALIS

Reedel, 30. oktoobril kl. 19 kohtumisõhtu teadusraamatukogu direktori **Laine Peebuga** (reisimuljeid jm.).

PANE TÄHELE

Võileib pauna, suudlus palgele...

Spartakiaadisarja alustati nagu mullugi orienteerumisega. Alaga, mis mugavuse võitmise ja kättevõtmise korral sobib igaühele.

Polnud tarvis teab mis (tahte)jõudu ega vastupidavust, läbimaks Rähni metsas normarv kontrollpunkte. Tempo valis iga orienteeruja kontimööda. Võis lausa tormata, nii et hing niidiga kaelas, aga võis ka rahulikult sõrkida-jalutada, et mahti loodust näha. Võitmiseks sellest kõigest loomulikult ei piisanud. Olgu sul nii väledad jalad ja korralik võhm kui tahes, orienteerumine algab ja lõpeb siiski kaardilugemisoskusega. Veendusin selles ise. Mõnusa kehasurina ja tujutõstva enesetunde võis saada (nähtavasti saigi) aga iga startija. Nii too, kes poole tunniga võistluse lõpetas, kui ka too, kellele kahest täistunnistki ekslemiseks-otsimiseks-sõrkimiseks ei jätkunud.

Ühtekokku viibis metsas 355 orienteerujat. Seda on mullusest rohkem. Eeskätt oli enam õrnemat sugu (206). Kes tahtis, otsis üksi, et absoluutselt oma võimed proovile panna, kes tahtis, orienteerus kambas. Nõnda lõbusam. Kui vahepeal tõesti selgus, et ei tea, kuhu astuda ja põhi lõunaga segi läks, võis häbenemata konkurentide poole pöörduda. Mõistlik oli isegi tasahilju teiste järel silgata, et omadega mitte päris rappa minna. Hädasolijat aidati. Metsa mindi vabal tahtel. Seda demonstreerisid edukalt ajaloo teise kursuse noormehed, keda uudishimu (või märgileidmiskirg, spordikihk) sundis kuue kontrollpunkti asemel kõik kaheksa võtma. Pahandamiseks pole põhjust nendegi peale, kes nõutud arvu templeid oma võistlejakaardile ei saanud ja punktiarvestusest hoopis välja langesid. Tähtis, et nad püüdsid, et neid metsaseiklus, üle pea pritsiv vesi ja pori ning vähene oskus ära ei hirmutanud, et nad järgmisel korral jälle püüaksid.

Rähni rada oli raske. Soine ja märg. Eelis oli kindlasti lähedus Tartule. Buss jõudis poole tunniga kenasti tiiru metsa ja tagasi teha. Ent pidev «suplemine» hakkas pikapeale tüütama.

Pöördudes tagasi August Sanga luuleridade juurde (vt. pealkirja), lõpetame: *nendest inimlaps saab jõudu jalgele.* Ehkki võileivata ja suudluseta startideski jätkus jalajõudu finišeerida, olnuks meeldiv pärast kuuma teed rüübata küll.

Lõppresultaadid: bioloogid-geograafid ja Tiit Tali kordasid mullust edu, Ruth Vähejaus alistus vaid Tiina Kikkasele. Filoloogid lõid massiga. Töötajate panus oli kõige efektiivsem (13,2 punkti orienteeruja peale).

Mehed. 1. T. Tali, KKT III 29.03; 2. L. Haldna, matem. 30.16; 3. T. Aan, KKT II 33.25; 4. R. Reitalu, KKT II 33.40; 5. R. Pohlak, KKT II 33.45; 6. T. Pullerits, füüsika-keemia 34.14; 7. A. Redi, KKT III 34.57; 8. T. Ellervee, arstit. 35.40; 9. A. Sedman, bio-geo 36.14; 10. K. Luts, KKT II 36.31.

Naised. 1. T. Kikkas, bio-geo 34.00; 2. R. Vähejaus, KKT III 37.30; 3. A. Iher, töötajad 38.40; 4.—7. H. Praakel, I. Dorozko, R. Petersell, K. Peksi, kõik KKT III 40.25; 8. A. Melts, bio-geo 40.34; 9. V. Plukse, spordimed. 41.50; 10. M. Kitsnik, ajaloot. 43.43.

Võistkonnad. 1. biol.-geograafiat. 279; 2. KKT III 179; 3. filoloogiat. 162; 4. KKT II 127; 5. matemaatikat. 108; 6. arstit. 104; 7. füüsika-keemiat. 87; 8. majandust. 76; 9. töötajad 66; 10. õigust. 59,5; 11. ajaloot. 32; 12. spordimed. os. 29; 13. KKT IV 10; 14. KKT I 9.

ANDRUS NILK,
žurnalistika II k.

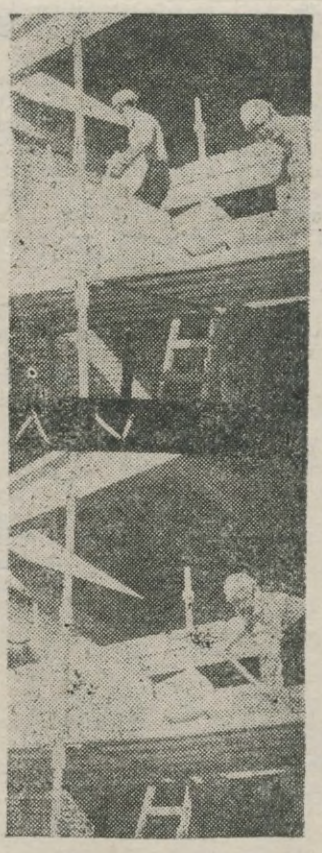

EÜE-81

PUNKT

Täna kell 11 algas Tallinnas EÜE pressikonverents, homme on pidulik lõpetamine ja ball. TRÜ-s lugesime kuulutusetahvlilt, et TPI pidas oma malevakonverentsi 19. kuupäeval, meie oma toimus 9. oktoobril. TRÜ konverentsi kommenteerib komsomolikomitee EÜE sektori juhataja TARMO SALUMAA:

«Sellesügisene konverents oli seitsmes. Esimestest pole ma küll osa võtnud, kuid usun, et neid korraldatakse mitmel põhjusel: võimalus vahetada infot, leida lahendusi päevaküsimustele, analüüsida neid (erinevad aastad on toonud ka erinevaid probleeme, nagu päevik, «partisanid», must jõuk, taidlus jne.), võimalus oma arvamus välja öelda suure auditooriumi ees, võibolla seegi, et nähakse palju malevast huvitatud inimesi koos.

Oma pitseri vajutas ürituse normaalsele kulgemisele keskstaabi tunniajaline hilinemine (transport!), sest paljude küsimuste vastuseid oodatakse ikkagi neilt. On ju nemad aasta ringi EÜE asjadega kursis ja teavad kosta. Sel aastal paistis küsimusi tekitavat interrühmade töö, eelkõige kõrgkooli komsomolikomitee, regiooni staabi, vastuvõtva rühma ja keskstaabi osa välisrühma vastuvõtmisel. Üht-teist sai siiski selgemaks ja näib, et leidub lahendusigi. Oma ülesande konverents täitis.

Kunstikabinet kutsub

Sügis peseb juba ammu lehtedega tänavaid. Koolijütsid ootavad vaheaega, kunstikabinet vanu tuttavaid ja uusi kunstisõpru, joonistada oskajaid, -oskamatuid, mida tahes õppivaid, skulptuuri-, maali- ja graafikahuvilisi, lobisemishimulisi, vaikivaid, suvalise vanuse ja sooga kunsti teha tahtjaid või lihtsalt kunstilembelisi. Iga pea ja käsi leiab rakendust. **Tavaliselt koguneme teisipäeval, kolmapäeval ning reedel kell viis peahoone ruumis nr. 13.** Sissepääsuloaks võta kirju sügisene leht ja paar suvesoojuse tükki.

Kunstikabinet

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3117. MB-05745. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1276) Reedel, 30. oktoobril 1981 XXXIII aastakäik

Lugupeetud õppejõud, teenistuja ja üliõpilane

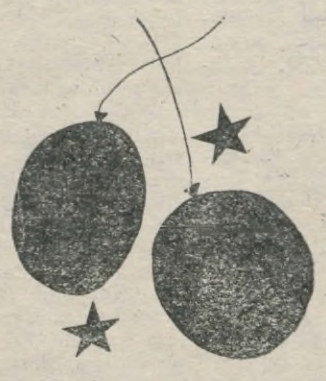

Palume Teid osa võtta Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 64. aastapäevale pühendatud aktusest, mis toimub TRÜ aulas reedel, 6. novembril kell 14.

— *Aktusekõne prof. L. Raidilt.*

— *Esinevad TRÜ kammerkoor Riho Leppoja ja puhkpilliorkester Sulev Kaldi juhatusel.*

— *Rektor annab kätte sotsialistliku võistluse võitjate ning kümnenda viisaastaku eesrindlaste rinnamärgid, medalid tööveteranidele.*

TRÜ rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid

„Kõrgema kooli ajaloost Tartus“

Eile algas ülikooli 350. aastapäevale pühendatud TRÜ ajaloo komisjoni ja ajaloo muuseumi ühine V teaduslik sessioon.

Kahe päeva vältel kuulatakse kokku 59 ülikooli ajalugu käsitlevat ettekannet, millest 9 on külalistelt Riiast, Leningradist jm.

Konverents algas ülikooli aulas plenaaristungiga. Ettekandega esinesid TRÜ ajaloo komisjoni esimees prof. K. Siilivask, kes kõneles Tartu ülikooli osast teaduse ja kultuuri arengus XIX sajandil. Tartu ülikoolist XVII saj. ideoloogilises ja poliitilises võitluses rääkis üldajaloo kateedri professor H. Piirimäe.

Päeva teisel poolel jätkus sessiooni töö kolmes sektsioonis.

● **Humanitaarsektsiooni** esimesed ettekanded käsitlesid ülikooli ajaloo varasemat perioodi. Üldajaloo kateedri dotsent M. Tänava rääkis ajaloo õpetamisest ja uurimisest *Academia Gustaviana*'s. Arvo Teringu vahendusel saime teada liivimaalaste õpingutest Tartu ülikoolis aastail 1632—1710. Külaline Leedust J. Tumjalis andis ülevaate Vilniuse ja Tartu ülikooli kultuurisidemetest XVI saj. lõpus ja XVII saj. algul. Kunstiajaloolase N. Raidi ettekandest kuulsime, kuidas nägi välja Tartu linn *Academia Gustaviana* ajal.

Huvipakkuvalt vaadeldi veel Tartu ülikooli osa möödunud sajandil ja käesoleva aastasaja algul (A. Tyla Vilniusest), Tartu ja Kaasani ülikoolide teaduslikke sidemeid 19. sajandil (prof. S. Issakov) ning õpetajate ettevalmistamist Tartu ülikoolis 19. saj. ja 20. saj. algul (A. Konks, H. Muoni).

● **Reaal- ja loodusteaduste sektsiooni** töö avas prof. P. Kardi ettekanne «Füüsika Tartu ülikooli trükistes 1632—1710» (kaasautor meie hulgast lahkunud dots. P. Prüller). Palju uut pakkus ülikooli ajaloost huvitatuile prof. Ü. Lumiste ja prof. H. Piirimäe ühine uurimus «Sven Dimberg — Newtoni õpetuse varane propageerija Tartu ülikoolis 1690. aastail». Järgnevates ettekannetes käsitleti Tartu ülikooli mitme tuntud kasvandiku ja õppejõu panust reaal- ja loodusteaduste arengusse (J. Ožigova Leningradist, prof. V. Past, E. Kudu, dots. T. Ilomets, H. Tankler) ning õppetegevust reaal- ja loodusteaduste alal Tartu ülikoolis 19. ja 20. saj. (prof. E. Varep, prof. K.-S. Rebane, dots. E. Tamme).

● **Meditsiini- ja kehakultuurisektsioonis** olid avapäeval esiplaanil arstiteaduskonna ajaloo, selle struktuuri ja evolutsiooni probleemid (dots. V. Kalnin, prof. J. Saarma, dots. M. Kalnin) ning Tartu arstiteadlaste panus erinevate meditsiinidistsipliinide arendamisse (prof. L. Allikmets, prof. E. Käer-Kingisepp, dots. N. Oborin, prof. E. Siirde jt.).

Kõigi kolme sektsiooni töö jätkus täna. **Humanitaarsektsioonis** said *alma mater*'i ajalugu eri aspektidest tutvustavateks ettekanneteks sõna prof. J. Konks, ajaloodoktor A. Traat, dots. V. Haamer, dots. H. Palamets, ajalookandidaat M. Reinfeldt jt., **reaal- ja loodusteaduste sektsioonis** prof. H. Trass, prof. H. Miidla, prof. J. Kuum EPA-st jt. **Meditsiini- ja kehakultuurisektsioonis** on kõne all arstiteaduskonna sidemed teiste teaduskeskustega ning Tartu ülikooli kasvandike tegevus Valgevenes, Gruusias, Lätis ja Leedus (dots. V. Kalnin, meditsiinikandidaat A. Viksna Lätist. prof. K. Vassiljev Odessast, professor D. Beljatski Minskist jt.), samuti kehakultuuriteaduskonna ajaloo probleemid (prof. A. Viru, dots. V. Lenk).

Ettekannetega võib lähemalt tutvuda vastilmunud «Ülikooli ajaloo küsimustes nr. X, XI, XII».

MARE VIIRALT, TRÜ ajaloo komisjoni sekretär

Teisipäeval oli ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXVI konverents

27. oktoobril toimus aulas meie komsomolielu suursündmus, XXVI konverents. Komitee aruande kahe aasta tööst esitas sekretär Andrus Lauren. Selle avaldame teisel ja kolmandal leheküljel lühendatuna.

Mandaatkomisjoni aruande kandis ette Raivo Aavisto. ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 5521 liiget esindama valitud 377 delegaadist oli kohal 345. Valitud delegaatidest olid 351 üliõpilased ja 26 teenistujad.

Konverentsil võtsid sõna asesekretär Veiko Lõhmus, suvemaleva staabiülem Aare Kruuser, vene filoloogia osakonna komsomolisekretär Marianne Võgon, asesekretär Ülle Lepp, ideoloogiasektori juhataja Ülar Tikk, olmesektori juhataja Mati Luukas, EÜE sektori juhataja Tarmo Salumaa, õppeprorektor, rektori kt prof. Uno Palm, majandusteaduskonna üliõpilane Oleg Kvašnin, õppeosakonna juhataja Mati Salundi, õigusteaduskonna üliõpilane Aime Koger, KOR-i ülem Sulev Rais, EÜE keskstaabi esindaja Indrek Ilomets ja asesekretär Valev Plato, komsomoli linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotam, TRÜ parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa ja EÜE komissar Mart Raik.

Loeti ette tervitustelegramm rektor prof. Arnold Koobilt. Tervitused EPA komsomoliperelt ütles edasi nende sekretär Siim Sillamaa. TPI kommunistlikke noori esindas vastvalitud sekretär Urmas Hiire. Konverentsist võtsid osa ka EKP Tartu Linnakomitee sekretär Arno Almann ning ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasnoorsoo osakonna juhataja Henri Soova.

Konverents hindas komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks. Võeti vastu otsus ja üleskutse ülikooli läheneva juubeli puhul.

Valiti 21-liikmeline komsomolikomitee ja delegaadid ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni konverentsile.

Uus komitee valis oma sekretäriks Andrus Laureni, asesekretärideks Ülle Lepa (õppe- ja teadustöö), Valev Plato (ideoloogia- ja kultuuritöö), Raivo Aavisto (organisatsiooniline töö) ja Tarmo Salumaa (tõõkasvatus).

Konverentsi sõnavõtud ilmuvad järgmises lehenumbris.

KÕIGILE TRÜ ÜLIÕPILASTELE!

Me elame kuulsusrikka Tartu ülikooli ajaloo 350. aastas. Vaagides oma tegusid peame meenutama, et meie *alma mater* sellisena, nagu me teame ja tunneme teda täna, on kümnete üliõpilas- ja õppejõudude põlvkondade pärand meile, nende elu, õpingute ja loomingu vili.

Me oleme põlvkond põlvkondade pikas reas, millest kangastub tervikuks hiilgav panoraam — Tartu Riiklik Ülikool, juhtivaid kõrgkoole meie maal.

Juubeli piduliku hetkeni on jäänud aega, mida mõõdavad vaid kuud ja nädalad. Iga üliõpilase, iga kommunistliku noore, iga *alma mater*'i patrioodi pühaks kohuseks on anda oma vääriline panus sellesse tähtpäeva. Meie, TRÜ XXVI komsomolikonverentsi delegaadid, kutsume üles kõiki üliõpilasi tähistama meie suurjuubelit edusammudega õppe- ja teaduslikus töös, lööma käed külge kõigil ülikooli juubeliobjektidel. Iga kommunistliku noore kohus on anda oma tegude energia ja käteramm ülikooli auväärsete majade restaureerimisele, remondile. Saagu meie ühistööst ülikooli piduehe, mis teda väärib ja mis veel paljudeks aastateks jääb iluks meie kõikide silmadesse!

Kõik kommunistlikud noored, kõik üliõpilased juubeliobjektidele!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE UUS KOOSSEIS

Raivo Aavisto	— **õigusteaduskonna IV k. üliõpilane**
Eve Ant	— **filoloogiateaduskonna III k. üliõpilane**
Vahur Hollo	— **arstiteaduskonna I k. üliõpilane**
Tarmo Kajandi	— **sportmängude kateedri õpetaja**
Aare Kruuser	— **õigusteaduskonna III k. üliõpilane**
Andrus Lauren	— **ELKNÜ TRÜ komitee sekretär**
Ülle Lepp	— **ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär**
Mati Luukas	— **õigusteaduskonna IV k. üliõpilane**
Mercedes Merimaa	— **teadusosakonna insener**
Indrek Miidla	— **arstiteaduskonna VI k. üliõpilane**
Aivar Pilv	— **õigusteaduskonna III k. üliõpilane**
Valev Plato	— **ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär**
Sulev Rais	— **õigusteaduskonna IV k. üliõpilane**
Krista Rebane	— **arstiteaduskonna IV k. üliõpilane**
Tarmo Salumaa	— **keemiaosakonna IV k. üliõpilane**
Sergei Semenkov	— **arstiteaduskonna IV k. üliõpilane**
Aare Tark	— **õigusteaduskonna IV k. üliõpilane**
Urmas Talumäe	— **keemiaosakonna III k. üliõpilane**
Anu Unt	— **ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektori juhataja**
Varri Väli	— **bioloogia-geograafiateaduskonna V k. üliõpilane**
Merle Viltpoom	— **majandusteaduskonna III k. üliõpilane**

Kiri rektorile

Helsingi ülikooli eesti keele põhilektorina on töötanud aastail 1978—1981 TRÜ dotsent, filosoofiadoktor Tõnu Seilenthal.* Lektor Seilenthal on võtnud oma programmi ka mitmeid erikursusi, nende seas sissejuhatus läänemeresoome keeltesse, loengud eesti keele ajaloost, loengusari «Kultuur ja ajaugu Eesti kirjanduses» ja tõlkeharjutused soome keelest eesti keelde. Dr. Seilenthali peetud handi keele õpetus on olnud teretulnud lisa fennougristika õppeplaani. Ta on tutvustanud Soome üliõpilastele ka NSV Liidu haridussüsteemi, kõrgkoole, soome-ugri rahvaste kirjakeeli jm. küsimusi. Töö kõrvalt on ta osalenud eesti keele õpikute koostamises. Lektor Seilenthal on täitnud oma õppeülesandeid eeskujulikult.

Lubage mul avaldada Teile ja Teie kaudu Tartu Riiklikule Ülikoolile siirast tänu selle väärtusliku töö eest, mida dr. Seilenthal on teinud meie ülikooli heaks. Ühtlasi julgen loota, et Helsingi ülikool ka tulevikus saab pädevaid õppejõude Teie tuntud ülikoolist.

Austusega

NILS OKER BLOM,
Helsingi Ülikooli rektor
professor

* T. Seilenthal kaitses väitekirja Budapesti ülikoolis ja talle anti filosoofiadoktori kraad, mis meil arvati filoloogiakandidaadi kraadi vääriliseks.

Eile oli ÜLKNÜ aastapäev

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXVI konverents

Aruanne

25. konverentsil 24. oktoobril 1979 valiti 31-liikmeline komitee. Sekretäriks sai õigusteaduskonna lõpetanud Madis Kallion, koosseisulisteks asetäitjateks õigusteaduskonna lõpetanud Valev Plato ja arsti-teaduskonna VI kursuse üliõpilane Sergei Nazarenko, mittekoosseisulisteks asetäitjateks majandusteaduskonna lõpetanud Mart Raik ja õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Andrus Lauren.

Sektorite juhatajateks valiti: õppetöö — Birute Želvite (filoloogiat. IV k.), ideoloogiatöö — Ülar Tikk (bioloogia-geograafiat. III k.), olme — Riivo Kotkas (arstit. IV k.), kultuur — Meelis Milder (majandust. IV k.), EÜE — Indrek Ilomets (keemiaosakonna IV k.), organisatsioonisisene töö — Triinu Vernik (õigust. III k.), arvestussektor — Malle Omann (koosseisuline koht), press — Riina Maasing (filoloogiat. III k.), intertöö — Harri Soomets (õigust. III k.), reklaam — Erki Berens (filoloogiat. IV k.). Komsomolitöö metoodikaga tegelesid Igor Gräzin ja Mercedes Merimaa. Komiteesse valiti ka interklubi president Airi Põder (arstit. VI k.), klubi «Patrioot» president Kalle Soa (bioloogia-geograafiat. III k.), ELKNÜ Keskkomitee büroo «Sputnik» esindaja ülikooli komitee juures Tiina Toomas ja klubi juhataja Heino Variku. Samuti valiti komiteesse kõigi teaduskondade komsomolibüroode sekretärid.

Seoses tööleasumisega EÜE komandörina vabastati Madis Kallion sekretäri kohalt 16. detsembril 1980. Uueks sekretäriks valiti õigusteaduskonna diplomand Andrus Lauren.

Ülikooli lõpetamisel vabastas komitee 1. juulist 1980 koosseisulise asetäitja kohustustest Sergei Nazarenko ning valis 16. septembril sellele kohale majandusteaduskonna lõpetanu Ülle Lepa.

Alates 16. detsembrist 1980 töötab arvestussektori juhatajana Anu Unt. Statistikuna asus tänavu 1. septembrist tööle Raili Eerik.

Seoses ülikooli lõpetanute lahkumisega oli muudatusi mitmes sektoris. Vahetusid kõikide teaduskondade komsomolisekretärid, mis samuti suurendas oluliselt kaadri muutust. Ilmselt ei ole seepärast otstarbekas lülitada komitee koosseisu kõikide teaduskondade komsomolisekretäre.

Et sekretäril tuli töö kõrvalt lõpetada ka ülikool, langes suur vastutus kogemustega asetäitjaile, eeskätt Valev Platole. Vaatamata sellele, et möödunud konverentsil valitud komitee 31 liikmest on tänaseks ülikoolis 16, ei ole organisatsiooni tegevuse juhtimine selle tõttu kannatanud, uute komsomoliaktivistide edutamine on ülikooli komsomolielule lisanud värskust, aidanud teoks teha uusi mõtteid.

● ÕPPETÖÖ

Oppe- ja kasvatustöö koordineerimisega tegeleb komitee **õppesektor**, mis tegutseb koos EKP TRÜ komitee õppe- ja teadustöö sektori, õppeosakonna, ametiühingukomitee õppe- ja kasvatustöö komisjoni ja ÜTÜ nõukoguga.

Viimase konverentsi järel on sektori struktuur olnud järgmine: igalt kursuselt ja õpperühmast kuulub esindaja osakonna või teaduskonna sektorisse, ta on vahendavaks lüliks üliõpilaste ja teaduskonna komsomolibüroo vahel. Kasu on mõlemapoolne: iga üliõpilane tunnetab, et tema õppeedukus ja distsipliin pole mitte ainult tema enda asi. Samal ajal on üliõpilasel õppesektori kaudu võimalik kaasa rääkida tunniplaani optimeerimisel, stipendiumi määramisel. Teaduskonna õppesektorite juhatajate kaudu (ülikooli komsomolikomitee liikmed) jõuab teave ülikooli komsomolikomitee õppesektori juhatajani, kes koos kureeriva asesekretäriga leiab lahenduse valusatele probleemidele.

Komsomolikomitee õppesektori juhatajad olid aruandeperioodil Birute Želvite ja Jane Roos. Põhiline ülesanne oli teaduskondade õppe- ja kasvatustöö üldine suunamine, metoodiline juhendamine, erialakonkursside korraldamine, õppetöö tulemuste analüüs, töö keskkooliõpilastega ning õppetöö eesrindlastega.

Tihenes koostöö õppeosakonna ja EKP TRÜ komiteega. Kuidagi ei tahtnud see aga laabuda ametiühingukomitee õppe- ja kasvatustöö komisjoniga. Asjatult kutsuti selle esindajaid (O. Vasar ja E. Rungi) õppesektori koosolekuile. Koostöövorm jäigi leidmata. Tihedam side võinuks olla ka ÜTÜ nõukoguga.

Õppeedukus on ülikoolis konverentsidevahelisel perioodil läinud tõusuteed: 90.3% 1979/80. õ.-a. ning 92,2% 1980/81. õ.-a. Hinnetele «hea» ja «väga hea» õppis vastavalt 51,5% ja 52,6% üliõpilastest, ainult rahuldavalt aga 1,9 ja 1,8% üliõpilaskonnast.

Komsomolikomitee õppesektor on kontrollinud õppedistsipliini (teaduskondade õppesektorite kontrollreidid), suurendanud nõudlikkust. Teaduskondades, kus õppesektorid suhtusid printsipiaalselt õppedistsipliini rikkujatesse (õigus- ja arstiteaduskond), oli ka väljalangevus ülikooli keskmisest väiksem (vastavalt 1,7% ja 2,2%). Ilma teaduskonna komsomolibüroo sekretäri ja õppesektori juhatajate nõudlikkuseta (õigusteaduskonnas R. Aavisto ja A. Koger, arstiteaduskonnas I. Miidla ja J. Lillemägi) oleks see olnud mõeldamatu.

Puudumiste vastu aitaks võidelda ka ajaleht «TRÜ». Asjata on niisugune töövorm vajunud unustuse hõlma. Ei meeldi ju ühelegi lugeda oma nime eksamivõlglaste või suurimate puudujate hulgast lehes. Kiiremini peaks reageerima õppedistsipliini rikkumise puhul ka teaduskondade ja ühiselamute seinalehed.

Kõigi teaduskondade õppesektorid ei tööta ühevääselt hästi mahajäääjatega. Õppimine on iga kommunistliku noore esmane ülesanne, selle halva täitmise puhul tuleb arutada tema personaalküsimust. Tublisti jättis soovida füüsikaosakonna õppesektori tegevus (juh. Kaitti Kattai). Loodame, et uus sektorijuhataja, E. Lenzi nim. stipendiumi saaja Mare Sakson suudab üliõpilastes endis suurendada nõudlikkust mahajääjate üle.

● Aruandeperioodi alguses suunas ülikooli komsomolielu Madis Kallion, keda täna tunneme EÜE komandörina. Pilt meenutab tema lahkumist sekretäri ametist. Ülikoolse tänu ütleb parteisekretär dots. Advig Kiris.

Komsomoliorganisatsiooni hoiaku peegeldaja edukaks õppe- ja kasvatustööks on õige kaadrivalik. 1979/80. õ.-a. juhtis komitee õppesektorit K. Marxi nim. stipendiumi saaja Birute Želvite (Klaas), seejärel J. Smuuli nim. stipendiumi saaja Jane Roos. Sellist joont tuleb arvestada ka teaduskondade õppesektorite juhatajate valimisel, sest õppe- ja kasvatustööd suudavad tulemusrikkalt suunata vaid need, kes ise hästi õpivad.

Õppe- ja kasvatustöö ei piirdu ainult mahajääjate aitamisega ja õppedistsipliini rikkujate karistamisega. Sama oluline on ka **parimate esiletõstmine.** Teaduskondades on üles seatud õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste autahvlid.

Paremini kasutati materiaalse stimuleerimisena stipendiumi: komsomolibüroode ettepanekul määrati see õppe- ja ühiskondliku töö aktivistidele 15% kõrgem. Stipist tuleks aga ilma jätta suured puudujad ja «seanahavedajad». Arvestada on vaja sedagi, et mõnele teisele on ehk stipp ainsaks elatusvahendiks. Siin on võimalus omavalitsust ellu viia.

Tavaks on muutunud teaduskondade aruande- ja valimiskoosolekutel parimate õppurite autasustamine ÜLKNÜ Keskkomitee ja NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi rinnamärgiga «Eeskujuliku õppimise eest».

1978. aasta detsembris taaselustati tore traditsioon — **nimeliste stipendiumide saajate kohtumine rektori prof. A. Koobiga.** Neist kohtumistest on sündinud mõnedki terased mõtted, toredad algatused. Kahju, et senini pole õnnestunud ellu viia mõtet luua nimeliste stipendiaatide püsivam ühendus.

Poliitilise organisatsioonina pöörame erilist tähelepanu **õppeedukusele ühiskonnateadustes.** Õppeedukus on neis aineis 95—96%, 80% üliõpilastest saab ühiskonnateadustes vaid «väga häid» ja «häid» hindeid. Kuid palju on veel teha, et üliõpilane oskaks omandatud teoreetilisi teadmisi rakendada praktiliselt.

1979. aastast alates korraldatakse igal semestril nn. ühiskonnateaduste nädal. Praeguseks on see vorm oma aja tõenäoliselt ära elanud ning on aeg leida uus. Sobiksid kitsamad vestlusringid või näidisloengud üliõpilaste soovitud teemadel. Üliõpilaste arvamuste ja hinnangute uurimiseks on väljatöötamisel ankeet.

Suurt tähelepanu on pööratud tööle **esmakursuslastega.** Nende aklimatiseerumisest kõrgkoolis sõltub tulevane õppeedukus ja ühiskondlik aktiivsus. Alates 1974. aastast loetakse kõikidele I kursuse üliõpilastele «Sissejuhatust erialasse». Kahjuks käiakse neil loenguil vähe. Mingil määral aitab esmakursuslaste kohanemisele kaasa ka trükisõna, meiegi ajalehes on rubriik «Esmakursuslasele». Võimalusi on teisigi. Näiteks majandusteaduskonnas tehti 1978. aastal ankeet I kursuse üliõpilaste kohanemise uurimiseks.

Kena ja vajalik üritus on ka esmakursuslaste ball, kus saab pealegi ülevaate meie taidluskollektiividest. Töö esmakursuslastega peab olema iga teaduskonna komsomolibüroo üks esmaseid ülesandeid. Komsomolikomiteel tuleb senisest enam tähelepanu pöörata ka esimese kursuse aktiivi kasvatamisele. Esimeseks sammuks on tänavu varsti korraldatav seminarlaager Luunjas.

Väga tähtis on meie **šeflustöö keskkooliõpilastega,** s. t. töö oma tulevase üliõpilasega. Tänavu vastuvõetuist moodustavad koolipingist tulnud noored kaaluka osa, s. o. 68,3%. Milliseks kujuneb nende ellu- ja töössesuhtumine, sõltub suurel määral kooli ideelis-poliitilisest ja kõlbelisest kasvatustööst. Siin ongi palju ära teha üliõpilaskomsomolil. Konkreetsed ülesanded püstitas kõrgkooli ette ELKNÜ Keskkomitee 1979. aasta septembripleenum, kooliprobleeme Tartu linnas arutati tänavu septembris toimunud ELKNÜ Tartu Linnakomitee pleenumil.

Kahjuks on antud töölõik aruandeperioodil üsna unarusse jäänud: puudub huvialaringe juhendav tudengikaader. Agaralt tegutsesid siiski noorte meedikute klubi (juhendaja Tiiu Märtson), keemiaring. Ülikoolis õpitavaid erialasid propageeriti vabariigi teistes kõrgkoolides, tõhusaks abimeheks aitamaks selgitada välja koolinoorte kutsesobivust on TRÜ kutsesuunitluskabinet.

ÜTÜ tööst võttis osa enamik üliõpilasi. Üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» TRÜ voorus osales 1980. aastal 7623, 1981. aastal 7710 üliõpilast (arvud on suured seetõttu, et üks üliõpilane võis esineda mitmel alal), vabariiklikus voorus esindas TRÜ-d sel aastal 127 üliõpilast.

Ülevabariigilisele humanitaar-, loodus- ja täppisteaduste konkursile esitati mullu 408 tööd ja nüüd 452 tööd. Sama konkursi üleliidulisele voorule saadeti läinud aastal 25 tööd ja tänavu 38 tööd. Üleliidulise tunnustuse pälvis mullu 5 TRÜ üliõpilast.

Aktiivselt osaleti ka VIII üleliidulisel ühiskonnateaduste konkursil. Valmis 4951 tööd, neist sai laureaaditiitli vabariiklikus voorus 20 ja üleliidulises voorus 7 tööd. ENSV TA 1981. aasta üliõpilaspreemia määrati samuti TRÜ üliõpilasele (Ü. Lepp).

● IDEOLOOGIATÖÖ

Komsomolikomitee lähtus aruandeperioodil ideoloogilises kasvatustöös NLKP XXVI kongressi materjalidest, NLKP Keskkomitee otsusest «Ideoloogiatöö ja poliitilise kasvatustöö edasisest parendamisest», ÜLKNÜ ja ELKNÜ kongressi otsustest, samuti teistest kõrgemate partei- ja komsomoliorganite otsustest ja TRÜ parteikomitee suunistest.

Aruandeperioodil on toimunud mitmeid suure poliitilise tähtsusega üritusi, millest meiegi tudengid on osa võtnud. 1980. aasta algul toimusid peale uue Eesti NSV konstitutsiooni vastuvõtmist esimesed vabariigi Ülemnõukogu valimised. TRÜ õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste üldkoosolek esitas saadikukandidaadiks ülikooli komsomolikomitee liikme, arstiteaduskonna üliõpilase Riivo Kotka.

1980. aasta aprillis tähistas maailma progressiivne üldsus V. I. Lenini 110. sünniaastapäeva.

Aruandeperioodil juhtis ülikoolis tehtavat ideoloogilist tööd **ideoloogiasektor (juh. Ülar Tikk).**

Enamikus teaduskondades toimus ideoloogiline kasvatustöö plaanipäraselt ja pidevalt. Näiteks on majandusteaduskonnas toimunud kohtumised kunagiste lõpetajate, Eesti Raadio väliskommentaatori Raul Mälgu ja EKP Keskkomitee ajakirjandussektori juhataja Tõnu Laagiga, õigusteaduskonnas ENSV Ministrite Nõukogu usuasjade volinik asetäitja Kalju Ojaga jne.

Järgneval aruandeperioodil tuleb intensiivistada teaduskondade ideoloogiasektorite kui keskastme organite tegevust. Märksa enam tähelepanu on vaja teaduskondade ideoloogiasektorite töö planeerimise ja plaanide täitmise sisulisele küljele.

Kui vaadelda ja võrrelda teaduskondade ideoloogiasektorite tööd, siis esiletõstmist väärib majandusteaduskond (Verni Loodmaa ja Heldur Meerits). Ideoloogiasektor organiseeris koos organisatsioonilise töö sektoriga ka komsomoliaktiivi väljaõpet.

Komsomolikomitee liikmetega kohtusid I. Toome, A. Almann, rektor prof. A. Koop ja parteikomitee sekretär dots. A. Kiris. Õppused komsomolikoosolekute metoodikast pidas prof. V. Kelder.

Vajalik töövorm on olnud kursuste komsomolisekretäride nõupidamised, mis on komiteele andnud hea võimaluse jõuda kõige väiksema lülini.

Leninlik arvestus hõlmas nii organiseerimist kui ka enesekasvatust. Seetõttu loeti ühiskondlik-poliitilist praktikat leninliku arvestuse üheks osaks. Lõppatesteerimisel 1980. aasta detsembris arvestati 3627 üliõpilast, kellest 51% said «väga hea», 37% «hea» ja 11% «rahuldava». Ei atesteeritud 8 üliõpilast. Teaduskondadest olid edukamad õigus- ja ajaloo- ning bioloogia-geograafiateaduskond. Atesteerimisega ei saanud rahul olla kehakultuuri- ning matemaatikateaduskonnas.

Tulemused näitavad kommunistlike noorte aktiivsuse tõusu, kuid viitavad ka mõningale printsipiaalsuse vähenemisele, kriitika ja enesekriitika nõrgenemisele mõnes teaduskonnas. Uuel ideoloogiasektoril tuleb senisest märksa enam pöörata tähelepanu hindamiskriteeriumide ühtlustamisele. Lõplikku lahendust ei ole saanud ka leninliku arvestuse eesrindlaste stimuleerimise küsimused.

Aruandeperioodil viis ülikooli komsomolikomitee teaduskondade büroodega läbi **õpperühmadevahelist konkurssülevaatust.**

Võistluse korraldamine oli keeruline ja töömahukas. Ka juhend ei olnud piisavalt paindlik. Kõike seda arvestades pidas ülikooli komsomolikomitee vajalikuks ülevaatuse ajutiselt katkestada ning tegi ideoloogiasektorile ülesandeks välja töötada uus juhend. Seda praegu tehaksegi.

Ideoloogiatöö tähtis vorm on **sõjalis-patriootlik kasvatus. Seda tööliku juhtisid komitees Raivo Vare ja Kalev Ollo.** Et Raivo Varel tuli samaaegselt lõpetada ka ülikool, siis avaldas see mõju töö kvaliteedile. Viidi läbi vaid mõned traditsioonilised üritused.

Uute mõtete ja teotahtega asus seda tööd tegema Kalev Ollo. Loodetavasti saavad tema alustatud üritused traditsiooniliseks. Esmakordselt tutvustati esmakursuslastele eriõpetuse kateedri tööd. Aasta keskseks sündmuseks kujunes jällegi esmakordselt toimunud sõjalis-sportlik mitmevõistlus TPI noormeestega. Selle võitis ülikooli esindus, individuaalselt saavutati teine ja kolmas koht. Kaasa võiks lüüa ka TPedI. Enne võidu 36. aastapäeva sai teoks traditsiooniline teaduskondadevaheline viktoriin Suure Isamaasõja ajaloost. Samale tähtpäevale oli pühendatud ka ülikooli komsomoliaktiivi ja eriõpetuse kateedri õppejõudude tähesõit Eesti NSV vabastamisega seotud lahingukuulsuse paikadesse Saaremaal ja mandril. Üritustest ilmus ülikooli ajalehes operatiivne informatsioon.

Aktiivselt tegutses sõjalis-patriootlik **matkaklubi «Patrioot» (president Kalle Soa).** Matkaliikumine on viimastel aastatel ülikoolis järsult suurenenud. Kui algaastail oli turiaadil 4—5 gruppi, siis nüüd on see arv mitmekordistunud. Nii näiteks võttis 1980/81. õ.-a. osa 25 matkagruppi. On märgata ka kvalitatiivset tõusu. Kui 1972—1977 sooritati 8 raskema kategooria matka (IV—V rk.), siis 1979—1981 oli selliseid juba 11. Populaarsemad rajoonid on Väike-Kaukasus, Altai ning Põhja-Uraal. Esmakordselt NSV Liidust käis meie suusamatkagrupp U. Petersoni juhtimisel Džungaaria-Alataus. Raske ning väga huvitava marsruudi (18 päeva) läbisid 10 TRÜ üliõpilast. Samal ajal käis meie grupp esmakordselt vabariigist Kasahhi kuluminskingustikul.

Kahe viimase aasta jooksul on meie tudengid käinud 16 erinevas matkarajoonis, 89 matkal (neist 48 suusamatkal). Ühtekokku on mägedes käinud 816 matkajat. See moodustab 38% kogu vabariigi matkadest ning 49% vabariigi kõrgkoolide matkadest. On külastatud kultuuri- ja tööstuskeskusi, käidud revolutsiooni- ja töökuulsuse paikades.

Nende kahe aasta jooksul on matkaklubi tegevust juhtinud 7-liikmeline juhatus. Klubi juhatuse tegevust matkaürituste organiseerimisel võib lugeda siiski ainult rahuldavaks — rikutakse õppedistsipliini, mõnikord on matk halvasti ette valmistatud, ei tagastata varustust.

Organiseerimisel on TRÜ 350. aastapäevale pühendatud talituriaad, mille keskseks sündmuseks saab V raskuskategooria matk — ekspeditsioon Jakuutiasse.

Loengulisel propagandal on eriti suur tähelepanu komitee otsuses 14. aprillist 1980. Komitee ideoloogiasektorile tehti ülesandeks tõhustada tööd teaduskondades NLKP ja ÜLKNÜ materjalide paremaks tundmaõppimiseks. Teaduskondade ideoloogiasektoritel tuli laiendada koostööd RSR-iga.

RSR on suutnud uuesti pidevalt käima panna suure ringi töö. Igal semestril on toimunud kaks RSR-i suurüritust, lisaks mitmed väljasõidud komsomoli linna- ja rajoonikomiteede kutsel, loengud Tartu linnas ja rajoonis, samuti välispoliiti-

(Järg 3. lk.)

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXVI konverents

(Algus 2. lk.)

liste teemadega õhtud Tartu koolinoortele. On sidemed teiste kõrgkoolide RSR-idega, ringi vilistlastega. RSR tõstis jälle au sisse kõnevõistluse.

Neli-viis üliõpilast, kes seni moodustavad RSR-i väikese ringi, ei suuda aga korraga vajalikul tasemel ette valmistada suurt ringi, pidada loenguid ja tegelda tasemel oma põhitöö — õppimisega. Ilmselt oleks vaja leida kompromisslahendus RSR-i ühiskondlik-poliitilise kasvatustöö ja näiteks kursusetöö temaatika vahel, mis lubaks ringi töös märksa suurema koormuse ja huviga osaleda erinevate teaduskondade üliõpilastel.

Aruandeperioodil on igati au sees hoitud suhteliselt noort traditsiooni — iga-aastasi **TRÜ komsomoli ajaloo konverentse**, mis on põlvkondade komsomolitöö kogemuste talletamise kooliks. NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. J. Kalitsa eestvedamisel on üliõpilased uurinud meie komsomoliajalugu 1941. aastast tänaseni. 1980. aasta aprillis toimus rahvaste sõpruse päevadel vabariiklik komsomoliajaloo konverents «Üliõpilasteadurid komsomolist». Kõikide kõrgkoolide esindajad valgustasid oma ettekannetes mitmeid huvitavaid tahke kõrgkoolide komsomoliajaloost. Üritus peaks muutuma traditsiooniliseks. Hiljutisel IV ülikooli komsomoliajaloo konverentsil vaeti õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni ajalugu 1945—1970. Õigusteaduskonna eeskujule võiksid järgneda ka teised.

Kõik, mis toimub komsomoliorganisatsioonis, peaks jõudma ka üliõpilaseni meie häälekandja, ajalehe «TRÜ» kaudu. Komsomolikomitee juures tegutses **pressisektor**, mille ülesandeks oli komsomoliorganisatsiooni tegevuse kõikide tahkude valgustamine. Aruandeperioodil seisid sektori eesotsas **Riina Maasing ja Eve Ant.**

Kui vaadelda ülikooli ajalehti ja teisi vabariigi noorsooväljaandeid, siis võib öelda, et aruandeperioodil paranes tunduvalt meie komsomoliorganisatsiooni tööde-tegemiste kajastamise tase. Ilmus probleemartikleid, kirjutati kõigist suuremaist üliõpilasüritusist, aga ka kursuste huvitavatest ettevõtmistest. Teiste kõrgkoolide tudengite tegemistest aitas ülevaadet saada möödunud aastal ilmunud rubriik «Sõna on kõrgkooli komsomolisekretäril . . .» Laienenud on ka ülikooli tudengielu valgustamine vabariigi noorsooajakirjanduses, televisioonis ja raadios.

Uue komitee pressisektor peaks oma jõupingutused suunama teaduskondade pressisekretäride väljaselgitamisele ja õpetamisele, et igast teaduskonnas toimuvast komsomoliüritusest jõuaks sõnum lehte. Ülikooli juubeli aastal peaks ilmuma rohkem selliseid kirjutisi, mis valgustaksid üliõpilaste abi ehitus- jm. töödel.

Oluline on **internatsionaalne kasvatustöö:** õpib ju ülikoolis üle 20 rahvuse esindajaid. Pärast eelmist konverentsi tegutses komsomolikomitees intersektor, mis aga hakkas interklubi tööd dubleerima. Internatsionaalse kasvatustöö erinevate tahkudega tegelevad interklubi ja vene osakondade komsomolisekretäride nõukogu.

Interklubi president oli 1979/80. õ.-a. Airi Põder, siis Valdo Randpere. Mullu tähistati esimese 10 tööaasta täitumist. Välja on kujunenud kindlad töövormid. Üks vastutusrikkamaid ülesandeid oli olümpia purjeregati giidide ettevalmistamine. Meie tudengid teenisid korraldajailt ja osavõtjailt kiidusõnu. Läheneva juubeli eel tuleb tänavu samuti hakata organiseerima giidide ettevalmistamist. Interklubi on üks rahvaste sõpruse päevade organiseerijaid. Praegu on püsivad sidemed 27 NSVL kõrgkooliga, lisaks kõrgkoolid Ungarist, Tšehhoslovakkiast, Poolast ja Soomest.

Töövormid on mitmekesistunud, tegevus on huvitav. Kõik soovijad ei ole aga senini pääsenud klubi igale üritusele. Ka teaduskondades võiks olla oma interklubid, mille tegevust jääks koordineerima suur interklubi.

Kui varem tekitas muret **töö vene osakondadega**, siis nüüd on raskustest üle saadud. Viimased poolteist aastat tegutses ülikooli **komitee juures vene osakondade komsomolisekretäride nõukogu**, mis ei tähenda aga seda, et ülikooli komsomolikomitee oleks eraldanud komsomolitöö eesti ja vene osakondades. Organ aitab luua hoopis tihedamaid sidemeid erinevatest rahvustest üliõpilaste vahel, ühtlustada komsomolitööd ülikoolis. Selle nõukogu eesotsas oli majandusteaduskonna tudeng Õleg Kvašnin. Osa võttis 12 inimest kõigi teaduskondade vene õppekeelega osakondadest. Organiseeriti mitu vajalikku üritust, nagu näiteks komsomoliaktiivi seminarlaager Käärikul, eesti ja vene osakondade ühiseid puhkeõhtuid.

Üliõpilaste **õigusalane kasvatustöö** on samuti üks komitee ülesandeid. Komsomolikomitee juures alustab peatselt tegevust **üliõpilaste ühiskondlik õigusnõuandla.** Kord nädalas saab komsomolikomiteest ammendava vastuse mis tahes teid huvitavale õigusalasele küsimusele.

KOR-i komandöriks oli õigusteaduskonna üliõpilane Sulev Rais. Võrreldes möödunud konverentsiga on operatiivrühma liikmete arv kolmekordistunud (88). Korda on aidatud pidada eeskätt rahvaste sõpruse ja üliõpilaspäevadel, samuti mitmesugustel üksiküritustel. Vähem on seni tehtud kontrollreide ühiselamutesse. Tõsiseks probleemiks on ikka korra pidamine uues kohvikus. Vastavalt ülikooli komsomolikomitee otsusele selle aasta septembrist on kohvik muudetud üliõpilaskohvikuks.

Viimasel kahel aastal jättis soovida **rahvamaleva tegevus.** Sageli ei suutnud me kindlustada vajalikku rahvamalevlaste arvu reididel, oli aga ka reidide ebaõnnestumisi linnastaabi süü läbi. Struktuuriliselt on ülikooli rahvamalev jaotatud lülideks teaduskondade kaupa. Iga teaduskonna rahvamaleva eesotsa seisab üks õppejõud ja üks üliõpilane. Seni on teaduskondade rahvamalevate juhtide side komsomolikomiteega olnud kahjuks ebarahuldav.

Taas tuleb meil **ühiselamutest** kui valulastest rääkida. Möödunud kahe aasta iseloomustamiseks saab öelda: palju on meil tehtud, aga vähemalt niisama palju on veel teha.

● **Üks esineja ülikooli komsomolikomitee korraldatavalt suuürituselt, rahvaste sõpruse päevadelt.**

Aruanne

Komsomolikomitee hoidis oma silma ühiskodudel olmesektori kaudu, mida juhtisid Riivo Kotkas ja Mati Luukas. Probleeme on pidevalt komitees arutatud.

On suurenenud ühiselamunõukogude osakaal, karistatakse korrarikkujaid. Et nõukogu on omavalitsusorgan, siis pidas ülikooli administratsioon eesotsas rektor prof. A. Koobiga võimalikuks nõukogude esimeeste töö stimuleerimist. See tõstab üliõpilaste vastutust tehtava ees.

Mitmel korral on komitee liikmete tähelepanu juhitud vajadusele, et nad ka ühiselamutes täidaksid oma kohustusi nii, nagu see on vääriline ülikooli noorteorganisatsiooni juhtiva organi liikmetele.

Muret tekitab **ühiselamute näitagitatsioon.** Puuduvad isegi vajalikud stendid, olemasolevaid aga ei kasutata. Õigeaegne ja lööv reklaam suudab sageli palju enam kui tavaline käsk!

Nõrgaks on jäänud olmesektori koostöö ametiühinguga. Rohkem kirjutisi peaks olema ühiselamuist ajalehes. Nii oli õige ja vajalik distsiplinaarkomisjoni töö kajastamine, kuigi see tõi ka ebameeldivaid vastukajasid. Samal ajal peaks ajaleht laialdasemalt propageerima ühiselamunõukogude häid algatusi, nagu näiteks Pälsoni 14 nõukogu üleskutse aidata oma ühiselamut remontida. Selles osas peavad aga ajalehele abi osutama eeskätt ühiselamunõukogud ise.

Just ülikooli suurjuubeli eel peaks iga tudeng mõistma endal kui ühe meie vanima kõrgkooli tudengil lasuvat vastutust ja hoiduma igasugustest üleastumistest ühiskodudes. Seniks aga, kuni neid esineb, tuleb ühiselamunõukogudel ja ülikooli komsomolikomiteel rakendada karme karistusi.

Töökasvatus. Aruandeperiood hõlmab EÜE 17. ja 18. töösuve. **Malevasuve kordamineku eest kandsid mullu hoolt asesekretär Rein Frolov ja EÜE sektori juhataja Indrek Ilomets. Tänavu tegelesid malevaküsimustega asesekretär Indrek Ilomets ja EÜE sektori juhataja Tarmo Salumaa.**

Traditsiooniliselt on sügiseti korraldatud malevakonverentse, tänavu oli juba seitsmes. Mitu aastat on kevaditi käidud abiks linnaehitustel. Sellekevadisel malevalaupäevakul pandi käed külge lastehaigla ehitusele. Kordaläinuks võib lugeda ka rühmastaapide atesteerimist.

Statistilisest küljest väljenduvad kaks möödunud malevasuve järgmiselt: 1980. a. võttis EÜE tööst osa 689 ja 1981. a. 780 TRÜ üliõpilast. Ülikool on varustanud kogu malevat arstidega, kolmandikus rühmades oli komandöriks ja komissariks TRÜ tudeng. Ka mitmes ülikooli rühmas oli meistriks meie üliõpilane. Sel suvel tuli Tartu Ehitustrusti Kurepalu rühm (meistriks õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Kaido Ehasoo) Ehitusministeeriumi rühmade seas esikohale.

Kahel aruandeperioodi jäänud aastal olid TRÜ kureerida kolm regiooni: Tartu, Sakala ja Lõuna regioon. Ehitus- ja montaažitööde plaanid ületati.

Seoses ülikooli läheneva juubeliga ning tänu ÜLKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri B. Pastuhhovi vastutulelikkusele töötas sel aastal esmakordselt maleva ajaloos Tartu regiooni koosseisus 210 üliõpilast vennasvabariikidest. Appi tulid tudengid Moskvast, Leningradist, Vilniusest, Riiast, Novosibirskist. Eriti hästi töötas klubi ehitusel Novosibirski rühm. Loodame, et selline abi Tartu linnale muutub traditsiooniks.

Väljaspool meie vabariiki on malevlased töötanud Karjalas, Tjumenis ja traditsiooniliselt Gagarinis. 1980. aastal oli Gagarinis komandöriks keemiaüliõpilane Ain Langel. Tänusõnu tuleb öelda sellesuvisele rühmale Gagarinis, eelkõige komandörile Enn Hansbergile, kes vaatamata rühma hilisele komplekteerimisele suutis luua teoka kollektiivi.

Rääkides EÜE-st, ei saa mööda minna ka **interrühmadest.** Seoses olümpiamängudega Moskvas ja Tallinnas 1980. aastal välisvahetust ei toimunud. Et 1981. aastal langes ära ka välisvahetus Krakovi Jagiello Ülikooliga, siis kujunes komplekteerimine välisrühmadesse senisest suurema konkursiga. Oma suvepuhkuse veetsid välisrühmades 49 maleva- ja komsomoliaktivisti. Nii Debreceni rühma (komandör V. Plato), kui ka Veszpremi rühma (komandör Ü. Langel) tööga võib rahule jääda.

EÜE välisvahetus on kahepoolne. Debreceni Ülikooli ja Veszpremi Keemia-Tehnoloogia Instituudi 20-liikmelised rühmad võeti seekord vastu Tallinna läheduses. Vastuvõtuga tegelesid nn. vastuvõtvad rühmad. Siin nägid kõige suuremat vaeva ikkagi rühmade juhtkonnad: Alar Maarend, Ain Tähiste, Jaanus Kaljusto ja Ilona Mägi. Suurt abi osutasid TRÜ komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp ja suvemaleva staabiülem Aare Kruuser. Sel suvel sai lõplikult selgeks, et interrühmad peaksid töötama ikkagi selle kõrgkooli kureeritavas regioonis, mille interrühmad need on. Nii saaks likvideerida nn. käärid kõrgkoolide ja regioonistaapide ning ehituspartnerite sõlmitud lepingute vahel. Siis oleks tagatud operatiivne side ELKNÜ TRÜ komiteega. Detailsemalt tuleks määratleda ka Keskstaabi, regioonistaabi, komsomolikomitee ja vastuvõtva rühma funktsioonid interrühma vastuvõtmisel.

Suvemaleva tööd juhtisid õigusteaduskonna üliõpilased Mati Luukas ja Aare Kruuser. Mullu oli 26 rühma (307 üliõpilast). 1981. a. töötas suvemalevas 18 rühma (280). Põhitähelepanu oli ülikooli objektidel. Otseselt ülikooli käsutuses oli 6 rühma. Põhilised tööobjektid asusid Tartu linnas, töötati ka kaugemal. Tänusõnu tuleb öelda õigusteaduskonna III kursuse üliõpilasele Kaupo Piirile, kelle rühmaga Hiiumaal jäi majand igati rahule.

Igal sügisel lähevad koristustöödele appi I ja II kursuse üliõpilased. Tänavu sügisel oli majandeid abistamas ligi tuhat kätepaari. 240 esmakursuslast töötas linna ja rajooni ettevõtetes. Üliõpilased töötavad TRÜ 350. juubeliga seotud objektidel. Ülikooli ehitusjaoskonnal on pidevalt abiks 50, teaduraamatukogul 10 üliõpilast. Alates mullu sügisest on igal tööpäeval klubi ehitusel töötanud 10 tudengit.

1980. a. ja 1981. a. aprillis toimusid leninlikud laupäevakud.

Juubeli puhul tuleb meie tudengitel kaasa lüüa kümnetel ehitusobjektidel. Kiiresti on tarvis objektid teaduskondade vahel jaotada.

Üle 100 tudengi töötab iga päev ka Tartu linnas. Kuid viimasel ajal on sagenenud juhud, mil neid ei kasutata otstarbekalt. Näiteks 26. septembril pandi nad majaelanike isiklike garaažide eest lehti riisuma. Selle töö oleksid võinud elanikud ise ära teha.

● KULTUURITÖÖ

1979. aastal olid **üliõpilaspäevad** pühendatud rahvusvahelisele üliõpilaspäevale ja 40 aastat tagasi Prahas mõrvatud üliõpilasdemonstratsioonist osavõtjate mälestusele. Üle mitme aasta korraldati need koos EPA-ga. Toimus 23 üritust, millest sai osa 12 000 üliõpilast. Põhiline raskuspunkt oli asetatud intellektuaalsematele ja tõsisematele üritustele. Üliõpilaspäevade naelaks kujunes miiting Raekoja platsil, saadeti tervituskiri Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule. Pidulikkust lisasid tõrvikud ja valgustusraketid.

Kaasahaarav oli Tartu vokaal-instrumentaalansamblite festival «Tartu sügis». Osa üritusi oli planeeritud koos teiste kõrgkoolidega (taidluskonkurss, viktoriin).

1980. aasta üliõpilaspäevad olid pühendatud ELKNÜ 60. ja ÜDNF-i 35. aastapäevale. Programm sarnanes eelmise aasta omaga. Uuteks ettevõtmisteks olid temaatiline õhtu «ÜDFN, rahvusvaheline noorsooliikumine ja desarmeerimine», TRÜ ja EPA spordi*show*. Kokku oli 33 üritust 11 000 osavõtjaga.

1980. aasta aprillis toimusid V. I. Lenini 110. aastapäevale pühendatud IX rahvaste sõpruse päevad 47 ürituse ja 26 000 osavõtjaga. Külalisi saabus 30 NSV Liidu ja rajatagusest kõrgkoolist (140 inimest). Põhiraskus oli poliitilistel üritustel, suure kaaluga olid ka kultuuriüritused. Traditsiooniliselt peeti muusikapäevad.

Mullused **sõpruspäevad** olid pühendatud NLKP XXVI kongressile ja TRÜ 350. aastapäevale. Toimus 33 üritust. RSP-le oli akrediteeritud 60 ajakirjanikku. Üritustest olid kaalukamad partei XXVI kongressile pühendatud teoreetilis-praktiline konverents «NLKP välispoliitika ja internatsionaalne kasvatustöö kõrgkoolis» ning temaatiline hommik «Noorsugu võitluses rahu eest». Rahvusvahelisele noorsoo solidaarsuspäevale pühendatud miiting ja poliitiliste ning noorsoolaulude kontsert toimusid raekojaesisel väljakul. Külalisdelegatsioone võtsid vastu EKP Tartu Linnakomitee I sekretär I. Toome ja sekretär A. Almann jt. Ulatuslik oli kultuuriprogramm: sõuderegatt ja laulmine Toomel, «Ellerhein», R. Kudu rütmoplastika rühm. Suurim ettevõtmine oli III Tartu muusikapäevad.

Filmiklubi tegevuses oli aruandeperioodil märgata teatavat paranemist, kasvas juhatuse aktiivsus. Tihedad on olnud sidemed TPI filmiklubi ja RAT «Vanemuisega». Propageeriti nõukogude filmikunsti minevikku ja tänapäeva, tutvustati maailma filmikunsti tippteoseid. Möödunud kahe aasta jooksul toimus filmiklubis 27 üritust.

Kunstikabinet on organiseerinud 25 näitust.

Komsomolikomitee kasutas, nagu varasematel aastatelgi **organisatsioonitöö** läbiviimiseks perfokaartide süsteemi, täiustades pidevalt nende struktuuri. Meie kogemusi on kasutanud ka teised kõrgkoolid.

Ilmus esmakursuslaste teatmik, mida aitas koostada ka komitee. Kahjuks ei ole me senini jõudnud komsomoliaktivisti teatmiku väljaandmiseni. Senini on lahendamata küsimus komsomolirühma päeviku väljaandmisest.

Aruandeperioodil toimus ülikooli komsomoliorganisatsioonis kaks ÜLKNÜ liikmete aastaarvestuse kontrolli. Alati on see hästi toimunud õigus- ja kehakultuuriteaduskonnas. Lubamatult halvasti oli see tänavu filoloogia- (sekretär Tiina Kuusik) ja matemaatikateaduskonnas (sekretär Eve Vaher).

Kuigi **liikmemaksude** tasumise olukorraga võime praeguseks rahule jääda, on tihti võlglasteks vene õppekeelega osakonnad, eriti filoloogid, matemaatikud ja füüsikud.

Aruandeperioodil pidas komitee 40 istungit. TRÜ komsomoliorganisatsioon suurenes kahe aasta jooksul 101 liikme võrra, kusjuures ÜLKNÜ-sse võeti aruandeperioodil vastu 14 liiget, välja heideti mitmesugustel põhjustel 8.

Komsomolikomitee tööstiili iseloomustas asjalikkus, printsipiaalsus ja nooruslik otsimisvaim. Meeldiv on nentida, et meie komsomoliaktivistide ja kogu organisatsiooni tööd on väärilselt hinnatud. ÜLKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Boriss Pastuhhov andis ülikooli komsomoliorganisatsioonile üle ÜLKNÜ Keskkomitee aukirja. Autasustati parimaid malevlasi. Ordeni «Austuse märk» sai komitee asesekretär, keemiaosakonna V kursuse üliõpilane Indrek Ilomets, medali «Töövapruse eest» ajalooteaduskonna üliõpilane Anne Kelk ja medali «Eeskujuliku töö eest» biokeemia kateedri õppejõud Ülo Langel.

Ees seisvad ülesanded on vastutusrikkad. Tulemas on NSVL ühe vanima kõrgkooli, Tartu Riikliku Ülikooli 350. juubel. Järgmisel aastal möödub 60 aastat Nõukogude Liidu moodustamisest.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioonil on seljataha jäänud järjekordne tegevusperiood. Meie tegevuses oli kordamineku, oli vajakajäämisi, oli otsimist, leidmist. Kuid me võime julgelt tõdeda, et möödunud kahe aasta jooksul ülikooli komsomol elas, õppis ja tegutses.

Lubage mul ülikooli komsomoliorganisatsiooni nimel kinnitada, et Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon hoiab ka edaspidi ühe ELKNÜ suurima võitlussalgana kõrgel oma vana ja auväärse *alma mater*'i au!

Gennadi Jagomägi 50

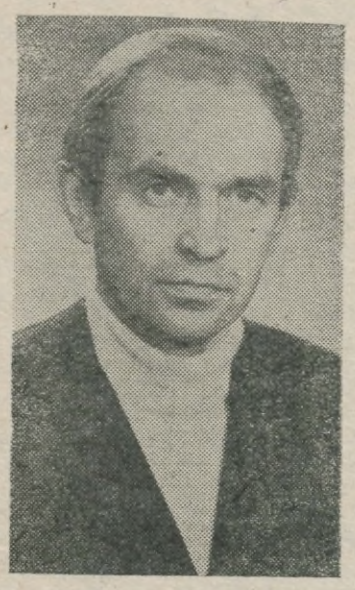

— sündinud 1931. aastal 17. novembril teenistuja perekonnas;
— lõpetanud 1955. aastal EPA veterinaariateaduskonna, 1962 kaugõppes TRÜ kehakultuuriteaduskonna;
— aastatel 1952—54 kahekordne NSVL üliõpilaste ja kahekordne ENSV meister seliliujumises;
— 1956—69 edukas ujumistreener Tartus;
— 1969 kehakultuuriteaduskonna õppejõud;
— enam kui 30 teadusliku artikli autor;
— äärmiselt tagasihoidlik ja tõsine töömees.

Palju õnne ja edu edaspidiseks!

Kolleegide nimel Jaan Loko

Mälumäng aulas

Kas teate, mis nime kandis Ülikooli tänav enne, kui ta sai Ülikooli tänavaks? Kas teate, keda kunagised tudengid kutsusid «puudliteks»? Kas teate, kuhu taheti TRÜ peahoonet algul püstitada? Kas teate...

Ei? Veel mitte? Uurige välja, nagu tegid seda Tartu linna ja rajooni ettevõtete esindajad, kes kohtusid möödunud laupäeval mälumängu «TRÜ 350» finaalturniiril. Uurige kindlasti, sest teadmised oma kooli kohta tulevad ka siis kasuks, kui te just viktoriinist ei pea osa võtma. Kuigi, kes teab...

See omanäoline turniir sai alguse juba oktoobri hakul, kui keemiahoone ringauditooriumis toimus esimene voor 14 võistkonna osavõtul. Ürituse läbiviijaiks Tartu Riiklik Ülikool ja Tartu Kultuurihoone.

Pinge jõudis haripunkti laupäeval kell 12, kui TRÜ ametiühingu esimehe Helve Kaburi poolt avatud finaalkohtumisel tehti teatavaks esimesed küsimused.

Et aulas viibis ka rohkesti publikut (sealhulgas vaid paar tudengit!), käis mäng lausa kolmel rindel.

Jah, kolmel, sest lisaks võistkondadele võis iga pealtvaataja kaasa lüüa «suures ringis». Publikule esitati 16 küsimust ülikooli ajaloo ja tänapäeva kohta. Mängisid kõik ja hiljem tuli appi võtta isegi lisaküsimused, et võrdsete individuaalvõistlejate vahel esikoht jagada. Selle sai Elmar Ernits.

Seegi polnud veel kõik, sest toimus ka ennustusvõistlus. Tuli ära arvata mälumängu esimeste kohtade saajad ja esimese ja teise koha punktivahe. Õigeimad panused tegi Mare Kitsnik.

Usutavasti võtsid mõnedki küsimused mõtlejatel lauba higiseks. Kahe ja poole tunnise võistlusaja jooksul esitati 24 küsimust, neist 8 helilindilt. Igale vastamiseks poolteist minutit.

Enne võistluse algust leiti kõige suuremad šansid olevat Maaparandusprojektil. Tõsi küll, etapivõidud olid seni ühe punktiga käest libisenud, ent seekord pandi pead tööle ja tuldi nii etapi- kui ka üldvõitjaks. Sirje Kiiv, Mart Kiisk, Ülo Sults ja Kaljo Talvi olid need, kellele ulatati peaauhind. Teine oli Lõuna Kõrgepingevõrkude esindus, kolmas Elva EPT.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

Kokkuvõtteks.

Üks ürituse organisaatoreist, dotsent Hillar Palamets:

«Eesmärgiks oli TRÜ tutvustamine ja ajaloohuvi tekitamine. Seejuures tuli hoiduda, et viktoriin ei muutuks eksamiks, ja et raskusaste paras oleks. Paistab, et tuime toime, sest võitja suutis 144-st punktist koguda 90, nagu ligikaudu ka lootsime. Vahest ehk olid seekord suure ringi küsimused liialt keerulised. Ent ikkagi on meeldiv tõdeda, et teadmiste tase oli kõrgem kui arvasime.

Ja veel — kindlasti ei jää see esimene taoline mälumäng viimaseks. Loodame edaspidigi korraldada kultuuriteemalisi turniire ülikooli abil ja ülikooli ruumides.»

KALLE MÜLLER,
žurnalistika I k.

EÜE on jälle edenenud

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva Keskstaabi pressikonverentsil 23. oktoobril rääkisid EÜE-81 komandör, peainsener ja komissar kokkuvõttes järgmist.

Tänavu parandati EÜE prestiiži allikat — suhtlemist kohalike elanikega. Kõiki heinalekutseid võeti kuulda. Heakorrastati 92 mälestusmärki, anti 488 kontserti, tegutses 243 lektorit.

Tõestati maleva ja ehitusorganisatsiooni suhete sõltuvust kevadisest ühisest komsomolikoosolekust ning suvisest koostööst partneri parteiorganisatsiooniga.

Ehitusmalevlased tegid suvel hoogtööd rohkem kui mistahes erialaga noortöölised. Teenitud 37 000 rubla jagus 3 fondi. Laupäevakuobjektidest leidsid rõhutamist «Ugala» ja Võru Rajoonihaigla, mis sobivad õpetlikuks näiteks sellepärast, et töö sujus tänu Viljandi ja Võru MEK-idele suurepäraselt.

Kuid **komissar Mart Raigi** sõnad andsid ka mõista, et hoogtööga tehtu seisab üsna lähedal piirile, mida malevlane suudab ja tahab suvel põhitöö kõrval teha.

Komandör Madis Kallion nimetas EÜE-81 töötandri tähtsaimad objektid: Tartu lastehaigla, Narva nahavabrik, Tallinna linnahalli II järk, meie ülikooli juubeliobjektid, Võru rajoonihaigla, Irboska maagaasi kompressorijaam.

Viimati märgitud Pihkva oblasti ehitus seostub ka suve märkimisväärsemate ebameeldivustega: «Sojusgazpromstroi» trusti nr. 2 EV nr. 2 sai EÜE **peainseneri Tõnu Kalviku** sõnade järgi hakkama vaid malevlaste üle irvitamisega. Töö organiseerimist ei edendanud ka BCCO keskstaabi mehe kohalkäik ning malev oli sunnitud rühma objektilt maha võtma. See oli töösuve ainus säärane juhtum.

Üldiselt aga on rajoonide ehitusjuhtidel malevast ettekujutus olemas, töö laabus ka tänavuse suhteliselt noore regioonide juhtkonnaga (35-st mehest vaid 8 olid regiooni teinud).

Ka TÄNAVUSE MALEVLASE KESKMINE PÄEVAPALK — 9,28 rubla peegeldas soodsat koostööd ja teineteisemõistmist majandeis.

Keskmist päevapalka kommenteerides ütles Mart Raik, et see on maleva ajaloo suurim (võrdluseks 1972 — 4,02 rbl.). Vastuseks ühe ajakirjaniku vihjele, et ometi on saja rublaga lõpetanud mehi, arvas ta, et rühmad on hakanud ohtralt kulutama. Seda nii objektiivsetel kui enesest johtuvail põhjusil.

Kokku täideti tootmisprogramm 6,581 miljoni rubla ulatuses. Sellest ehitusmontaažitöid tehti 6,4 miljoni eest.

Keskmine päevapalk EKE süsteemis oli 8,99 rbl.
Põllumajandusministeeriumi süst-s 10,28 rbl.
Ehitusministeeriumi süst-s 7,91 rbl. ja
muudes ministeeriumides ja keskasutustes 8,61 rbl. päevas.

Parimaks rühmaks hinnati kokkuvõttes MUHU, maleva kvaliteedikonkursi võitis LINDA rühm. (Lähemalt vt. malevalehest nr. 13).

Madis Kallion väljendas Keskstaabi tuska koolide komsomolikomiteede suhtumise pärast interrühmadesse ning oli eriti masendatud TRÜ lepingust Kehra rühma ungarlastega, milles lubati lahkelt 3 nädala eest 150 rubla puhast palka. «Linnahalli ja Tallinna EV-3 puhul pole see reaalne,» ütles Tõnu Kalvik.

Järgmisel aastal tuleks varem ajada interrühmade elukohaasju ja taotleda väiksematelt kõrgkoolidelt ekskursioonibusse.

Mart Raigi hinnangus oli tänavuse EÜE pale meeldivam mullusest. Seda mitte ainult tänu esimesele ülemalevalisele poliitpäevale või 81 isetegevusgrupi moodustamisele, vaid eeskätt tänu nihkele tänavuse malevlase (malevarebase ja malevahundi) meelsuses. «Üliõpilasmalev on õnnetus olukorras,» ütles Mart Raik, «kõik, mis me teeme, leiab üldsuses kõlapinna.» Kuid komissar arvas, et erinevalt mõnest eelmisest aastast kasutas malevlane seda kõlapinda talle olulise väljaütlemiseks — vähe küll, kuid siiski. Mart kinnitas ajakirjanikele, et sai kogu suve jooksul abi veteranide mõttejõust. Malev on jäänud põhiliselt selliseks, nagu 1960-ndate keskel ette aimati, ega muutu ka aastal 1982 — ei suuruse, soolise koosseisu ega komplekteerimise aluste osas.

Vahendas HANS LUIK,
žurnalistika II k.

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT • SPORT

Võrkpallurid Moskvasse ja Riiga

Juubelile pühendatud spordivõistluste kavas anti eelmisel nädalal mänguõigus võrkpallile. Külalisvõistkondi saabus Riiast, Vilniusest ja Moskvast. Kutsutud oli ka Taškendi üliõpilasnaiskond. Et külalised Usbeki NSV-st pärale ei jõudnud, mängis neljandana EPA.

Meesteturniir oli põnevam. Tase ühtlasem. Pooltes kohtumistes läks võiduks vaja viit mängugeimi. Seetõttu ka rohkem riski, võitluslikkust ja põnevust. Naiskonnad võis juba avavooru järel julgelt paika panna. Moskva Rahvamajandusinstituudil polnud tarviski oma täit jõudu näidata, esikoht tuli päris kergelt. Vilniuse naiskond paistis teistest nõrgem olevat. Kohati mängiti ladusalt, samas tehti muigamaajavaid vigu.

Meie meeskond alistas avavoorus Moskva Riikliku Ülikooli 3:1. Alustati püüdlikult ja täpselt. Mindi ette 7:1. Korralikku rünnakut küll ei olnud, aga ühtlane ja kollektiivne väljakumäng tõi edu. Vastased polnud nõrgad, ent puudu jäi tahtest. Lihtsaid vigu (võrgupuude, üle keskjoone astumine, servid võrku) tuli küllusesarvest. Teises geimis külalised korra elavnesid: kombineeriti, blokis oldi peaaegu eksimatud, mäng oli dünaamiline (geimi võit Moskvale 15:13). Edasi kadus tekkinud säde jälle. Meie poistel polnud võitmisega raskusi, ehkki heast võrkpallist oli asi kaugel.

Teine mäng Riia PI vastu oli teisest puust. Väljakule jooksid Toode, Kaljuvee, Pihlak, Otter, Langel, Palumaa. Avaserv viimaselt võrku. Hästi-tahta-püüdmise kramp oli sees. Otter lõi kohe madala palli maha, kuid eksis ise samuti servil. Riia mäng kindlam (5:1 neile). Mängiv treener Kajandi palus nõupidamisaja, millest oli kasu. Langeli pommlöögid vähendasid vahet (4:5). Siis hoog rauges. Servi ei saadud vastu, omavahelised arusaamatused ja hambutu rünnak tõid kaotuse (7:15). Järgmine geim tuli turniiri põnevaim. Meie omad ees 7:3. Poiste tegutsemises oli sära. Juba võidu lävel mängiti kättevõidetu maha (14:14). Viigiseisud vaheldusid. Esimesena eksisid tartlased (18:20). Pooltevahetusel olid poisid endassetõmbunud. Oli kaks võimalust: kas nüüd plahvatatakse või kaob olemasolevgi innukus. Hoogu oli (5:0, 9:4). Ja veel kord kaotati oma mäng. Õnneks eksis ka Riia. Tuli geimivõit (15:7). Hea oli Toode. Neljas geim kulges punkt-punktilt. Tasapisi rebiti vahe sisse (11:6). Lõpus hiilgas Otter servi ja blokiga. Otsustavaks geimiks oli mäng laiali. Kas väsimus või miski muu, igatahes vaadata ei olnud midagi (0:8). Tasa ja targu koostöö paranes ja saadi punktegi (5:11, 10:12). Publik tormitses. Toode ründas nr. 4 kohalt. Vahe minimaalne. Riia kogus end ja pani oma võimsuse maksma. Mänguvõit 3:2. Riia oli üle ka Vilniusest (3:0) ja Moskvast (3:0) ning nii saadi esikoht. Turniiri lõpumängus kohtusid TRÜ ja Vilnius. Et teiseks tulla, piisanuks meile isegi ühegeimilisest kaotusest. Libedalt ei läinud. Vilniuse meeskond, kellele jagas juhiseid «Kalevis» mänginud Jonas Adomaitis, oli hästi häälestatud. Kaks esimest geimi neile, palju ei puudunud 3:0 võidustki (12:15, 13:15). Otsustavas olid leedulased aga liimist lahti. Eelmisel päeval ei saanud Vilnius Moskvaga võrdselt mängides viiendas geimis silmagi, TRÜ vastu päris häbisse ei jäädud (1:15). Teise koha said Almar Otter, Peep Palumaa, Andres Toode, Alar Kaljuvee, Arno Pihlak, Ain Langel, Vello Tomson, Andres Skuin, Kalev Lõvi, Tarmo Kajandi.

Naiste turniiril alistas Moskva kõik vastased 3:0. Pikkuses olid nad selgelt üle. Mänguoskuste arsenal oli palju rikkam kui teistel. Naiskondade mängustiili võrreldes tekkis tahtmine neid liigitada. Moskva mäng oli kõige sportlikum, TRÜ-l kõige naiselikum, EPA-l kahe piirimail. Just sportlik naiselikkus tegi meie tüdrukute mängu meeldivaks. Kahjuks mängupunkte selle eest ei saa. Ega EPA-le võimekuselt alla jäädud, aga viimaste koostöö oli lihvitum, ratsionaalsem, kuigi sellevõrra vähem ilus. EPA võitis 3:1. Mängus Vilniusega otsustati kolmanda koha saatus. Avageimi püüdlikkus ja hoolsus tagasid edu (15:3). Üks lühemaid, Sikk, ründas üllatavalt tabavalt, Karnesk organiseeris, sundis liikuma. Tahe oli suur, mäng krambivaba. Kolmanda geimi alguses riskiti liialt. Vilnius kasutas eksimused ära (1:6). Üha enam hakkas siis taset näitama Karnesk. Tema pehmed ja sujuvad löögid leidsid ikka koha vastaste väljakupoolel. Ta oskas alati blokist mööda lüüa, nägi, kuhu suruda. Hoolika mänguga võideti kohtumine 3:0. Meie naiskonnas mängisid Marje Sikk, Ingrid Jorro, Irma Kirpu, Piret Holts, Riina Urveraid, Kersti Tamm, Kersti Alev, Ester Alev, Katrin Vesman, Marika Eller, Marianne Karnesk.

ANDRUS NILK,
žurnalistika II k.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 577. Методология и методы изучения социально-экономических территориальных систем. Труды по географии. Тарту 1981, 500 экз., 128 с., 1 руб. 20 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 580. Методы решения задач математической физики. Труды по математике и механике. Тарту 1981, 400 экз., 72 с., 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 581. Развитие психиатрии и психофармакологии в Тартуском университете. Труды по медицине. Тарту 1981, 1000 экз., 138 с., 1 руб. 30 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том XVII. Вып. 4(64). Декабрь 1980. Тарту 1981, 400 экз., 167 с., 1 руб. 40 коп.

А. А. Порк. Историческое объяснение. Критический анализ немарксистских теорий. Таллин 1981, 500 экз., 244 с., 90 коп.

Ю. М. Саарма, Э. Ю. Кару. Развитие психиатрии в Тартуском университете. Таллин 1981, 1000 экз., 92 с., 1 руб.

Методическое пособие по курсу «Финансы СССР». Э. Ульст. Тарту 1981, 250 экз., 112 с., 20 коп.

Organic Reactivity. English Edition of **Реакционная способность органических соединений.** Vol. XVII, Issue 4 (64). December 1980. Tartu 1981, 400 eks., 167 lk., 1 rbl. 40 kop.

TRÜ Zooloogiamuuseumi ekskursioonijuht. Tartu 1981, 2000 eks., 152 lk., 45 kop.

Loodus- ja reaalteaduste arengust Tartu ülikoolis. Tartu ülikooli ajaloo küsimusi XI. (TRÜ ajaloo komisjoni ja ajaloo muuseumi materjalid.) Tartu 1981, 750 eks., 224 lk., 2 rbl.

UUDIS TOIMETUSELT ENDALT

Läinud reede tõi meie toimetusse TPI ja EPA lehe tegijad, nii toimetuserahva kui pressiklubilased. Kokkusaamisest sõnas ja pildis teine kord.

VIBUSPORTLASED JA AMBUJAD!

Esmaspäeval, 2. novembril kl. 17 toimub Gagarini tn. 1 õppehoones vibusportlaste ja ambujate sektsiooni loomise koosolek.

Ootame kõiki huvitatuid.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

Sügiskross

Tänavuse aasta sügiskrossist on nüüd kokkuvõtted tehtud. Osavõtjaid oli rohkem kui möödunud aastal. Protokollist selgus, et jooksma tulnuid oli 1500. Siiski oleks näha tahtnud massilisemat osavõttu. Kuulub ju krossijooks ka VTK arvestusse. Kursustevaheline paremusjärjestuse määras osalejate protsent üliõpilaste üldarvust teaduskonnas.

1. **Bio-geo 38,4%**
2. **Matem. 35,5%**
3. **Filoloogiat. 33,6%**
4. **Füüsika-keemiat. 32,1%**
5. **Õigust. 29,8%**
6. **Majandust. 27,7%**
7. **Arstit. 27,0%**
8. **Ajaloot. 25,0%**

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3188. MB-05753. Tiraaž 8000.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

ILMAR ANVELDI plakat

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan ja õnnitlen ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 64. aastapäeva puhul. Soovin jätkuvaid saavutusi töös ning õpingutes, XI viisaastaku otsuste realiseerimisel ja ülikooli 350. juubeli edukaks kordaminekuks.

Parimate töötulemuste ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest avaldan kiitust järgmistele töötajatele ja üliõpilastele:

I. Asetada foto autahvlile

ADMINISTRATIIVOSAKONNAST riidehoidjad Gavriil Karaste ja Leida Krepp.

AJALOOTEADUSKONNAST dotsent, kateedrijuhataja Hillar Palamets, üliõpilane Eha Käremägi, klassikalise muinasteaduse muuseumi teenistuja Adeele Luts, vanemõpetaja Larissa Vassiltšenko.

ARSTITEADUSKONNAST professor, kateedrijuhataja, dekaan Lembit Allikmets, dotsent, kateedrijuhataja, Silvia Russak, dotsent Aleksander Seffer, dotsent, prodekaan Arved Jents, professor, kateedrijuhataja Jüri Saarma, vanemlaborant Nelly Poll, üliõpilased Andres Arend ja Ervin Vilson.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dotsent Asta Oraspõld, dotsent Henni Kallak, üliõpilane Sulev Nõmman.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST professor, kateedrijuhataja Sergei Issakov, dotsent Paula Palmeos, vanemõpetaja Ilmar Mullamaa, üliõpilane Laura Kruger.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST laboratooriumi juhataja Toomas Rodima, dotsent Märt Liigant, dotsent Valeri Vassiltšenko, insener Toomas Bernotas, üliõpilane Peep Palumaa.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST dotsent Silvia Oja, spordibaaside juhataja Enn Uiga.

MAJANDUSTEADUSKONNAST professor Ilo Sildmäe, dotsent Vambola Raudsepp, vanemõpetaja Janno Reiljan, üliõpilane Olga Smirnova.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST vanemõpetaja Anne-Liis Parring, assistent Rein Lepik, üliõpilane Velle Möll.

ÕIGUSTEADUSKONNAST dotsent Endel Laasik, üliõpilane Aime Koger.

TEADUSOSAKONNAST vaneminsener Valentina Pisuke.

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRITEST õppekabineti juhataja Li Loit.

ÜLD- JA MOLEKULAARPATOLOOGIA INSTITUUDIST laboratooriumi juhataja Aavo Mikkelsaar.

II. Avaldan kiitust

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST majahoidjale Natalie Hermile, riidehoidjale Amalie Tikanile, arhivaar Leida Järvetile, vaneminspektor Mare Pajule, koristajaile Alma Undile ja Valentina Lisakovale, pasportist Eugenie Ennole.

AJALOOTEADUSKONNAST professori kt., kateedrijuhatajale Mihhail Kotikule, dotsent Olaf Klaassenile, õpetaja Jaan Kõrgesaarele, laborant Piret Kirsile, dispetšer Maie Peelile, üliõpilastele Tiiu Koppelile, Tiia Matsonile, Margit Saksale, Karl Tammele, Vappu Vabarile, Heiki Valgule.

ARSTITEADUSKONNAST professoritele, kateedrijuhatajatele Ado Truupõllule, Velio Saluperele, Ernst Raudamile, professoritele Elmar Siirdele, Ülo Hussarile, Õie Reintamile, ÜMPI direktorile Ants Kallikormile, laboratooriumi juhatajale Agu Tammele, dotsendile, prodekaanile Lea Praksile, dotsentidele Aade Liigantile, Erich Kuusile, vanemõpetaja Peep Veskile, assistentidele Matti Maimetsale, Ülo Langelile, nooremteadur Andres Metspalule, inseneridele Mall Kurele, Lia Antonile, Herbert Saarmale ja Sirje Sibulale, üliõpilastele Rein Adamsonile, Peeter Alasele, Mare Kõlvaldile, Maire Vasarale, Silvi Kurgjärvele, Raul-Üllar Lõukile, Vladimir Vinatovile, Külli Paalile, Vahur Keldrimaale, Jüri Saarele, Krista Jüristele, Ingrid Kullile, Tiina Männistele, Pavel Guštšinile, Piret Holtsile.

BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNAST dotsent Erich Kukele, assistent Anne Järvale, vanempreparaator Salme Penderile, üliõpilastele Hannes Valdile, Hugo Raudsepale, Maire Milderile, Kalle Soale, Anu Leplandile ja Anu Nurgale, insener Helmi Põdrale, tehnik Peet-Rein Klesmentile.

FILOLOOGIATEADUSKONNAST dotsentidele Valeri Bezzubovile, Aleksander Dulitšenkole, Sulev Uusile, Toivo Kuldsepale, Tõnu Seilenthalile, Elvira Vassiltšenkole, vanemõpetajatele Peeter Toropile, Amanda Kriidile, Mari-Ann Palmile ja Siiri Raitarile, õpetajatele Ants Aaverile ja Hans Künkale, vanemlaborant Sirje Rammole, üliõpilastele Marju Lepajärvele, Jaan Unduskile, Aimar Jugastele, Tiit Matsulevitšile, Tatjana Zubovale, Viktor Alovile, Reet Taimsoole.

FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNAST dotsendile, kateedrijuhatajale Henn Laanperele, professoritele Ivar Jaekile, Paul Kardile; dotsentidele Henn Voolaidile, Jüri Tammele, vanemõpetaja Jaan Salmile, assistent Ellen Pedakule, vanemlaborant Silvi Peilile, vanemteaduritele Ants Alumaale, Hilja Iherile ja Liidia Lembrale, mehaanik Movša Michelsonile, inseneridele Marta Tammele, Arno Rõõmule, preparaator Hildegard Kivistikule, stažöör Kalev Tarkpeale, üliõpilastele Toomas Rõõmule, Jaak Lippmaale, Sergei Dolgovile, Ain Pedakule ja Ago Rinkenile.

KEHAKULTUURITEADUSKONNAST dotsentidele, kakateedrijuhatajale Uno Sahvale, dotsentidele Erich Kübarsepale ja Ants Nurmekivile, vanemõpetaja Vello Truumale, vanemõpetaja Elvi Priile, õpetaja Mati Alaverile, tehnik Laine Aronile, staadioni direktorile Jüri Kannile, meister Innar Kruusile, üliõpilastele Andres Kasemetsale, Ulvi Reidmale, Martin Kosemetsale, Alar Kaljuveele ja Malle Tennole.

MATEMAATIKATEADUSKONNAST dotsentidele Enn Tammele, Mati Abelile, Jüri Kihole, Kalle Velskerile ja Erich Jõgile, vanemõpetaja Anne Villemsile, osakonnajuhatajale Ülo Kährikule, vanemteadur Jaan Lellepile, nooremteadur Mare Justile, inseneridele Arvo Kruusele ja Svetlana Jurjevale, üliõpilastele Svetlana Baškovale, Arne Kokale, Arvi Käärdile, Toomas Lepikultile ja Tarmo Tikkanile.

MAJANDUSTEADUSKONNAST vanemõpetajatele Martin Loimile, Sinaida Kalninile ja Vello Järvele, vanemteadur Ilma Kalmule, masinaülem Hindrek Kriisile, insener Kalev Murule, laborantidele Elviira Babaitšukile ja Sirje Vätsingule, üliõpilastele Natalja Puhile, Aili Piirsoole, Riina Ruusile, Urmas Varblasele, Reet Ungale, Jaak Evertile, Heiki-Jaan Kaalepile, Rene Vaigule, Irina Kalininale, Olga Kipunovale, Jana Tšenošile, Helle Mälgule.

ÕIGUSTEADUSKONNAST dotsent Kalle Nigolale, laborant Marina Liivile, üliõpilastele Andi Kasakale, Kadri Roosalule, Ruth Plaksile, Küllike Jürimäele, Aivar Pilvele, Andres Pastile ja Aivar Künnapääle.

BIOFÜÜSIKA LABORATOORIUMIST osakonnajuhatajale Kersti Jagomäele ja insener Valentina Paabole.

TEADUSOSAKONNAST osakonnajuhatajale Ernest Teetsovile, inseneridele Riina Laidveele ja Aleksandra Apšenikile.

TEADUSRAAMATUKOGUST sektorijuhatajale Kiira Kahule, vanemraamatukoguhoidjale Jelena Raidile ja Katrin Salujärvele, peabibliograaf Viive Konsinile, restauraator-köitjale Reet Mootsele, naharestauraator Sirje Pannelile.

VANEMTÖÖDEJUHATAJA JAOSKONNAST vaneminsener Kiira Taljale, sepale Karl Märtsonile, keevitajale Andres Sirgule.

ÜHISKONNATEADUSTE KATEEDRITEST professoritele, kateedrijuhatajatele Ivan Voikovile ja Mihhail Bronšteinile, professor Rem Blum-Russakule, dotsentidele Eero Loonele, Ülo Matjusele, Meeta Murdile ja Ülo Vanaasemele, vanemõpetaja Jüri Tammarule, alampolkovnik Aleksander Tsarenkole, õppemeister Juri Akadjevile, laborant Larissa Ivantšihhinale.

TRÜ rektor

TÄNU

Ajalookomisjoni ja ajaloomuuseumi V laiendatud juubelisessiooni korraldamise eest pälvisid rektori kiituse professorid U. PALM, K. SIILIVASK, H. PIIRIMÄE, K.-S. REBANE, Ü. LUMISTE, P. KARD, V. PAST, E. KÄER-KINGISEPP, K. KÕRGE, S. ISSAKOV, E. LAUGASTE, A. ROOMUSOKS, H. TRASS, H. MIIDLA, E. VAREP, P. VIHALEMM, dotsendid V. HAAMER, A. KIRIS, L. LEESMENT, V. KRINAL, A. LIIM, H. PALAMETS, V. KALNIN, T. ILOMETS, L. ERINGSON, V. LENK, P. NURMEKUND ning M. REINFELDT, M. RAISMA, H. TANKLER, E. MARTIS, M. VIIRALT ja L. ZERNANT.

Julge tegutsemise eest ohtliku kuriteo ärahoidmisel avaldas rektor tänu kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhatajale dots. UNO SAHVALE.

ENSV matemaatikaõpetajate VIII päevade eduka organiseerimise eest pälvis tänu dots. OLAF PRINITS.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (1277) Reedel, 6. novembril 1981 XXXIII aastakäik

Kontrolleksemplar

Mall Hõrak — juubilar!

Näed nüüd, kallis kolleeg, kuidas aastad lähevad: see aeg, kui Sa esimest korda tudengite ette astusid, on jäänud juba päris kaugele. Tudengiksolemisest rääkimata. Naisõppejõud meie vanas ülikoolis pole mingi haruldus, aga meie kateedris oled Sa praegu ainukene. Seetõttu on Sul vist veidi kergem, sest aeg-ajalt, eriti koormuse jagamise aegu, manitseb kateedrijuhataja, et ei maksa Malle ära tappa, kust me sama hea asemele saame. Muidugi, kui võimalik, katsume sokutada Sulle neid praktikume, mis meile, meestele, ei meeldi, ja vahel ka muid asju. Ja kuna Sa eriti vaidlema ei kipu, siis saame kergesti kokkuleppele.

Väljaõppelt oled Sa sünteetik, kraadi järgi kineetik — nii et hübriid-spetsialist, kelle oskusi ja pedagoogilist võimet on eriti vaja keemikutest tudengite treenimisel. Ja seda tööd Sa tunned, nii eriala kui pedagoogika seisukohast. Pole kuulda olnud, et Sa tudengeid puupeadeks ja loodriteks nimetaksid, imestad ainult, et miks nad küll ei õpi niipalju kui vaja oleks. Ja püüad neid kohe käsile võtta, et noorest inimesest ikka asja saaks, et talle midagi orgaanilisest keemiast külge jääks. Sa ei arva, et tänapäeva tudeng oleks vähem andekas kui vanasti, et noor inimene oleks kuidagi teistsugusem kui enne. Ta on ainult veidi pretensioonikam, hellitatum.

Pole ka kuulda olnud, et Sulle õppejõu amet poleks meeldinud, vastasel korral oleksid juba ammu läinud kergemale tööle, näiteks akadeemiasse. Aga kui aus olla, ega me poleks lasknud ka. Sa olid meil tükk aega n.-ö. peos, ja kes õppejõuks sobivat inimest ikka minema laseb. Pealegi inimest, kes tööd ei karda, tudengitega jahmerdada viitsib, eriala tunneb, pedagoogilist vaistu omab, ja kui vaja ka ühiskondlikest ülesannetest ja ameteist ära ei ütle. Nii et, lugupeetud juubilar, meie kõikide siirad õnnitlused sel puhul! Elagu Mall! Elagu jah, elagu jah, elagu jah!

Orgaanikute nimel
TULLIO ILOMETS

Tartu üliõpilaspäevad '81

Sel aastal haaravad RÜL-i 35. aastapäevale pühendatud üritused ajavahemiku 17.—22. novembrini. Rahvusvahelisel üliõpilaspäeval 17. novembril avab tõrvikutega miiting ürituste programmi. Sellele järgneb ansambli «Hortus Musicus» kontsert TRÜ aulas. 22. novembril lõpetab päevad kõrgkoolidevaheline poliitiliste ja noorsoolaulude konkurss, kust siirdutakse EPA võimlasse spordi*show*'le. Aega ja ruumi jätkub nii TRÜ ja EPA esinduste kohtumiseks (moonutatud väravpall) kui ka teaduskondadele (vägikaikavedu). Kavas on ka mõlema kõrgkooli komsomolikomitee jõukatsumine.

Nende kahe päeva vahele mahuvad kontserdid ENSV Riikliku Filharmoonia kammerkoorilt T. Kaljuste juhatusel ja ansamblitelt «Ruja», «In Spe» ja «Trust». Lahkesti olid nõus külla tulema TRK lavakunstikateedri üliõpilased oma diplomietendusega «Draakon»: kaks etendust on noortemajas «Sõprus». Külakosti toob Rakvere Teatri ansambel «Lilleke».

TRÜ aulas toimub teaduskondadevaheline mälumäng, kus dots. H. Palametsa juhtimisel pannakse tudengitest mäluhiiglased proovile ülikooli ajaloo tundmises. Selleks ootame komsomolikomiteesse teaduskondade mälumänguvõistkondade nimekirju hiljemalt 12. novembriks. Soovitame osalejail värskendada oma teadmisi TRÜ ajaloost.

Traditsiooniliselt peetakse «Vanemuise» kontserdisaalis Tartu instrumentaal-vokaalansamblite festival «Tartu sügis». Enamiku päästmeist saab enda valdusse üliõpilaspublik.

Tänu heale koostööle EPA-ga saavad ülikooli tudengid külastada kontserte EPA aulas ja õhtuid EPA klubis, millest siinkohal võiks nimetada rahvuste õhtut. Toimumata ei jää ka tantsumaraton raudteeklubis.

Piletite müüki püüame alustada varem kui tavaliselt. Seekord jaotatakse piletid teaduskondade kaupa vastavalt üliõpilaste arvule.

Juttu on tehtud ainult neist üritustest, mille kohta praegu on olemas kindel kokkulepe. Plaanis on aga veel mõndagi. Täpne informatsioon üliõpilaspäevade kohta ilmub infolehtedel ja järgmises «TRÜ» numbris.

Organiseerimiskomitee nimel
VARRI VÄLI

Ühiskondlike tööde staap?

Nii teda nimetatakse küll. Aga staabi ülema dotsent Rein Pulleritsu arvamust mööda ei ole selline nimetus töö tegeliku sisu näitaja. Seepärast öeldakse tema kohta siin ja edaspidigi **ülikooli juubelitööde staap.**

Kõigi tegemiste juhtimise keskus on ülikooli staap, millele alluvad teaduskondade omad. Need juhatavad allüksuste volinikke (üliõpilastel on vahelüliks kursusejuhendajad), kes juba otseselt inimesi konkreetsele tööle saadavad.

R. Pullerits: «Tudengid võivad küsida, miks me peame töötama linna objektidel, millel pole mingit seost ülikooli juubeliga. Tegu on tööjõu vahetusega. Ülikoolis töötavad seal, kus vajatakse spetsialiseeritud tööjõudu, Tartu ehitusettevõtete meistrid, kelle jaoks meie juubeliobjektid on suurelt jaolt plaanivälised! Nii vajab linn jälle üliõpilaste ja õppejõudude-teenistujate abi.»

Staabi ülem rõhutas aga, et ülikooli kollektiivi jaoks on kõige tähtsam ikkagi oma juubel, alles selle järel tuleb kõik muu. «Minu meelest on igasuguseid töid kõige õigem teha talgutena, s. t. et terve allüksus (kursus, kateeder, labor jne.) on korraga väljas. Igal õppejõul ja teenistujal on kohustus töötada juubeliobjektidel 100 tundi.

R. Pullerits: «Ülikooli staap nõuab: töö olgu mõttekas, hästi organiseeritud. Tehtu eest vastutab **igaüks ise.**» Kuid on olemas ka kontrollsüsteem. Milline, pidavat praktikas selguma. Töötamise päevadel vabastab rektor või dekaan üliõpilased loengutest ja tööleminek on **ülesanne**, mitte vabatahtlik ettevõtmine. Tuleb veel lisada, et sessi lähenedes suureneb õppejõudude-teenistujate osa juubelitöödes võrdeliselt tudengite hõivatuse vähenemisega. Jaanuaris ja juunis üliõpilased korrastus- ja ehitustöödele ei lähe.»

Aga kuidas on lood objektidega, mis iga osakond oma hoole alla pidi saama?

R. Pullerits: «Olen selle staabi ülema kohal alles 23. oktoobrist, osakondadele objekte määrata pole veel jõutud. Ilmselt jääb spordikompleks kehakultuuriteaduskonna, Tähe tänava auditooriumikompleks füüsikaosakonna šefluse alla. Aga luban kindlasti, et mõnes «TRÜ» jaanuarinumbris nimetatakse juba kõikide osakondade konkreetsed ülesanded.»

Peale paikapandavate pidevate objektide tuleb siiski tööd teha ka mujal, teinekord kasvõi füüsikutele ja kehakultuurlastele appi minna.

ENE PAAVER,
žurnalistika I k.

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ●

Parimad

ÜTÜ HUMANITAAR-, LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE 1981. AASTA ÜLIKOOLIKONKURSI LAUREAADID AJALOOTEADUSKOND
(vt. «TRÜ» nr. 23 ja 24)
Ajaloo-osakonna vanem rühm

I preemia ja ÜTÜ medal

Priit Ligi (juh. dots. V. Trummal), Anne Mahoni (dots. L. Eringson).

I preemia

Kaupo Ahuna (juh. prof. H. Piirimäe), Kai Aus (dots. M. Eller), Heli Heinaste (dots. K. Jaanson), Mall Jaksi (dots. L. Eringson), Lilian Jatruševa (dots. K. Jaanson), Sirje Karis (dots. L. Eringson), Viktor Kaništšev (dots. J. Raid), Margus Laidre — rah. preemia (prof. H. Piirimäe), Merike Lang (dots. A. Luts), Valter Lang (dots. V. Trummal), Ülle Liitoja (prof. H. Ligi), Tiia Luuk (dots. A. Luts), Karin Länts (v.-õp. T. Rosenberg), Anne Maasikas (dots. H. Palamets), Dagmar Mulla (prof. R. Pullat), Ants Piirsalu (dots. O. Klaassen), Ellen Rääsk (prof. S. Vahtre), Mart Siiroja (dots. O. Klaassen), Aire Tamm (dots. L. Eringson), Milvi Truuvert (dots. L. Eringson), Virve Tuubel (dots. A. Liim), Urmas Usai (dots. J. Raid), Merike Vent (prof. H. Ligi), Ülle Viitkar — rah. preemia (prof. H. Ligi).

... ei riku meest

Kodanlik hundimoraal ütleb, et raha ei haise. Võõra mehe või naise peas ei haise ka näpatud tekkel. Nii et varastamise eest pole meist keegi kindlustatud. Juhus on pime. Aga ikkagi teeb sellise juhusega kokkusattumine meele mõruks. Nüüd seisame dilemma ees: kas «tõmmata» ise kaaslase tagant või muretseda täiesti ausal teel uus müts. Valisin viimase võimaluse. See viis mind Tallinna, teeninduskombinaati «Harju».

Tekleid kõigile vabariigi kõrgkoolidele ja ka kutsekoolidele teeb «Harju» mütsitsehh. Meister Helme Liinat andis tootmisest põgusa ülevaate:

«Kõige pingelisemaks tööperioodiks on sügis. Siis võtavad peamise aja koolide tellimused. Materjal tuleb Sindi tekstiilivabrikust. (Mis kõrgkoolide teklite materjalisse puutub, siis on tegemist ühe ja sama kaleviga. Erinevus on ainult värvis.) Tehakse peakatteid ka kooridele, orkestritele, metsavahtidele, autoinspektsioonile, taksojuhtidele, koolidele, vedurijuhtidele ja paljudele teistelegi. Isegi Leningradi ülikoolis õppivaile lätlastele tuleb punased, rohelise ja valge triibuga teklid teha. Aastas on keskmiselt 9000 tellimust.

Kui huvipakkuvaid arve esitada, siis oleksid need sellised. 1980. aastal telliti tekleid — TRÜ-st 1561, TPI-st 991 ja EPA-st 508.

Ülikool on ülekaalus seepärast, et palju tellimusi oli ka vanematelt kursustelt — mütsid lihtsalt kaovad või näpatakse ära... (TRÜ tekkel tundub aukartustäratav küll. Ega muidu ole seda mõne EPA tudengi peas nähtud.)

Mis veel materjalisse puutub, siis kõigil kõrgkoolide tekleil peab olema nahast sirm, tehnikumide mütsid võivad olla plastikaatsirmiga.

Miks järjekorrad on pikad?

Helme Liinat: «Põhjus on lihtne: mütse valmistab ainult ... kolm inimest. Oktoobri lõpus soovitud peakatte saab praeguse järjekorra puhul kätte jaanuaris...»

Lõpetuseks pärisin veel tublide mütsimeistrite nimesid. Suure ja vajaliku töö teevad ära Linda Moren, Leili Vaikmaa ja Eevi Viilver.

Loole paneb punkti **hind.** Viis rubla ja üheksakümmend kaheksa kopikat. «Kõigest!?» võib keegi imestada. Tõepoolest. Seda puru ju niipalju ikka leidub, või kui ei leidu, siis mõnel on koguni nii palju pealehakkamist, et vehib tekli kaaslase tagant sisse.

Mütsi(de) järel käis
IVAR VIGLA
žurnalistika II kursuselt

Pedagoogilisest praktikast

Viimasel ajal on ülikooli lõpetanute kohta langenud nooli, sest igaüks pole suutnud või tahtnud toime tulla oma esimesel töökohal. Ajakirjanduses ja televisioonis räägitakse pedagoogilise ja metoodilise ettevalmistuse lünklikkusest ja meie üliõpilaste halvast suhtumisest tulevasse kutsetöösse. Kuigi ei esitata otseselt võrdlusi, võis hiljuti televisioonikommentaatori Enn Eesmaa suu kaudu kuulda, et Tallinna Pedagoogiline Instituut on peamine õpetajaid ettevalmistav õppeasutis. Ülikooli ei peetud vajalikuks nimetadagi.

Kuigi hinnanguis võib olla juhuslikkust ja tendentslikkustki, on siiski tegemist äärmiselt tähtsa probleemiga, mis peaks huvitama ülikooli mitmeid instantse. Ka varemini on esitatud enam-vähem samasuguseid etteheiteid, kuid nende mõjul intensiivistunud ainealase ja metoodilise ettevalmistuse sidumine muutis asja otsustavalt. Aastate jooksul on kogenud õppejõude siirdunud pensionile, uutele pole aga suudetud selgitada teadusliku ja metoodilise tegevuse ühtsuse vajadust. Ei ole vist ammu olnud noortele õppejõududele loenguid ja seminare kõrgkooli metoodika alal. Ega muidu juhtuks, et õppejõud lõsutab loengu ajal toolil ja küünitab puhastamata tahvlile midagi kriipida. Õppejõu häälest ja häälestamisest ei maksa vist rääkidagi. Igasugune eeskuju on aga määrav; kui see on negatiivne, kujuneb selliseks ka üliõpilase suhtumine.

Tulevaste pedagoogide ettevalmistamisel on tõepoolest levinud mingi rutiin ja loidus. Kuskil tuleks alustada pedagoogilise praktika tõhustamisest. Allpool esitagem mõningaid tähelepanekuid järelemõtlemiseks.

Alustagem sellest, et pedagoogiline praktika on eri osakondades erineva sisu ja mahuga. Ühes osakonnas ollakse praktikal kolm kuud, teises kaks kuud või veelgi vähem. On selge, et sellise ebavõrdsuse tõttu on ka ettevalmistus õpetajakutseks erineva kvaliteediga. Lasta äärmiselt tähtsat õppe-kasvatustöö lõiku minna kuskil koostatud läbimõtlemata plaanide järgi pole ilmselt mõistlik. Pedagoogiline ettevalmistus peab olema kõikjal piisav, kui ülikool tahab jääda õpetajaid ettevalmistavaks õppeasutiseks.

Jätkakem ülikoolipoolsete juhendajate valikust. Pole kahtlust, et nii üliõpilaste koolitööks ettevalmistamise kui ülikooli autoriteedi huvides peaks juhendaja olema suurte koolialaste kogemustega ja hästi tundma koolielu, ainet ja metoodikat. Kateedrite komplekteerimisel tuleks arvestada, et oleks olemas ka kogenud metoodik, kui praktika juhendamine on koormuses. Tegelikkuses aga juhtub üsna tihti nii, et kateedrijuhataja poolt määratakse juhendajaiks nappide koolikogemustega noori õppejõude, kellele ei jätku muud koormust. Arusaadavalt ei ole sellistel juhendajatel üliõpilaste silmis autoriteeti, suurte kogemuste ja tiitlitega aineõpetajad aga imestavad, kui mannetud on ülikoolist kooli saadetud metoodikud, kes tegelikult peaksid ju aineõpetajaidki abistama. Võiks meenutada, et palju aastaid tagasi võttis tolleaegne pedagoogikakateedri juhataja dotsent A. Elango otseselt osa metoodikute otsinguist. Paistab, et nüüd metoodikute valikuga enam üldse ei tegelda, nii tähtsustuks peetakse seda tööd.

Ka koolipoolsete juhendalate valimine on vastutusrikas ülesanne. On vaja selgitada, kes õpetajatest nendeks sobivad. Tartu koolide õpetajate hulgas on arvukalt inimesi, kes on nn. vabadiplomi korras sattunud kooli ning kelle ainealased ja metoodilised teadmised ongi jäänud kesisteks. On neidki, kelle tundides puudub distsipliin. Arvestada tuleb ka nii üliõpilase kui õpetaja temperamenti, samuti klassi iseloomu. Kõikide meeldiva koostöö puhul saab üliõpilane positiivseid impulsse tulevaseks õpetajaametiks.

Veel vajaks iga aine metoodika kollektiivset arendamist. Kateedrite väiksuse tõttu on metoodika enamasti ühe õppejõu eralõbu, millesse teised ei süvene. Nii aga muutub metoodika mõnikord teadusest ühe inimese tõekspidamiste koguks. Seda märkavad ka üliõpilased praktikal, kui selgub, et õpetamine toimub hoopis teisiti kui ülikoolis pakutud ideaalmetoodikas.

Peatuda tuleks ka pedagoogilise praktika nõuetel. Pedagoogikakateedri poolt on välja töötatud juhend, mis peaks olema kohustuslik nii juhendajatele kui üliõpilastele. Tegelikult võib aga isegi samas koolis märgata suuri erinevusi, kui seal ühel ajal on eri teaduskondade ja ainete praktikante. Üht metoodikut näeb koolis peaaegu iga päev, teist aga haruharva. Ometi tuleks kuuajalise praktika vältel külastada rühmaga ja analüüsida vähemalt nelja iga praktikandi tundi, et üliõpilasi tõepoolest juhendada ja objektiivselt hinnata. Sageli kipuvad praktikandid jääma aineõpetaja hooleks ning hinnegi sõltub tema heatahtlikkusest. Mõnes rühmas on peaaegu ainult väga head hinded, hiljem aga selgub, et õpetajatööga tulevad sellised viielised vaevalt toime. Ka klassivälise töö osas pole pedagoogikakateeder oma nõudeid ühtlustanud. Mõnes koolis nõutakse juhendi tähttähelist järgimist, teises koolis kulgeb üsna palju isevoolu. Juhendis nõutakse psühholoogiakateedri esindaja osavõttu klassi iseloomustuse koostamisest. Praktiliselt seisneb see kateedri esindajalt allkirja otsimises pärast iseloomustuse valmimist. Alati ei õnnestugi vastavat isikut leida. Siin on tegemist kõige selgema näitega formalismist; kahju, et peame üliõpilasi sellega tutvustama ka praktikal. Muidugi on formalism seegi, kui üliõpilane loeb juhendist välja antavate tundide miinimumi ja lõpetab pärast selle arvu täitmist sisuliselt praktika, kuigi kuupäevaliselt praktika peaks jätkuma.

Lõpuks tahaks nimetada inimlikkust tundide arutlemisel ja üliõpilaste suunamisel. Esimeste tundide andmine on seotud suure psüühilise pingega ning püsib mälus aastakümneid. Juhendajale võib näida kõik lihtne ning üliõpilase raskused olla käsitamatud. Ainult oskuslik juhendamine ja üliõpilase enda sihikindel ning enesekriitiline töö viivad õnnestumistele. Arutluste käigus ei tohi noorelt võtta julgust, seda vajab ta klassi ees tegutsemiseks. Kui objektiivselt mõtelda, siis on suur julgustükk anda praktikatundi, sest klass pole käes, ainega on raskusi, meetodid proovimata, kuulajad kohtumõistjatena iga sõna ja liigutust hindamas. Koolides leidub õpetajaidki, kes ei julge näidistunde anda ning seetõttu ei saa üliõpilasi juhendada. Praktikandi puhul on tähtis, et ei esineks olulisi

(Järg 3. lk.)

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

Auditooriumihoone

«Kuidas läheb?»

Sellise küsimusega läksin Tähe tänava algusesse, füüsikahoone kõrval asuvale ehitusplatsile. Sinna peab tulema füüsikamaja juurdeehitus — **uus auditooriumidehoone. Tartu ehitustrusti jaoskonnajuhataja Leo Luksepp:** «Raske on. Meie käsutuses on ainult 16 kuud. See nõuab nii ehitaja- kui ka tellijapoolseid pingutusi. Vihmased ilmad segavad eriti keevitustööde normaalset kulgu. Nendega oleme praegu üldgraafikust maas. Puudu on tööjõust, sageli isegi oskustöölistest. Muidugi peaksid kompleksbrigaadid puudujääke suuresti korvama, sest seal on igal mehel mitu eriala. Kahjuks kõik töömehed sellest veel aru saada ei taha. Ei viitsita paljusid kvalifikatsioonieksameid teha jne. Uue soojustrassi paigaldamine teeb muret. Töö võtab liiga palju energiat ja aega, sest ehitame seda jupphaaval. Vana soojustrassi, mis praegu füüsikahoonet varustab, ei saa ju paugupealt lõhkuda.

Nurgakivipanekupäeval 14. septembril. ARVO TENNO foto

Abitööjõuna on end heast küljest näidanud füüsikaüliõpilased. Eriti tublid on esmakursuslased. Vanemad kursused (näiteks kolmas) tulevad aga sageli objektile lihtsalt lulli lööma. Vahel, mis kõige hullem, ei töötata demonstratiivselt. Milleks tulla seda ehitusele näitama?»

Milline on aga maja valmispeast? Sellele küsimusele vastuse saamiseks saadeti mind ehitusplatsilt TRÜ ehitusjaoskonda. Alljärgnevalt valik katkeid tehnilise projekti seletuskirjast: «...Auditooriumidekorpusesse on projekteeritud auditooriume ja abiruume 950 üliõpilasele, infokeskus ja söökla. Hoone on projekteeritud funktsionaalsete plokkidena (kokku 5 plokki), mida omavahel ühendab piki hoonet kulgev koridor. Ploki «A» neljale korrusele on ette nähtud kaksteist 25-kohalist ja seitse 50-kohalist auditooriumi koos nendevaheliste tehnikaruumidega. Plokk «B» on projekteeritud 200-kohalise läbi kahe korruse ulatuva tõusva põrandaga auditooriumina. Plokis «C» on 100-kohaline auditoorium, tõlkekabiinid ja kinoprojektsiooniruum. Söökla on iseteenindav. Selle saali saab kasutada ka peoõhtuiks.»

Maja värvitakse halliks nagu praegune füüsikahoonegi.

Nüüd veel mõned arvud. Hoone tuleb käiku anda 1. septembriks 1982, ehitus- ja montaažitöid on selle aasta lõpuks vaja teha 287 000 rubla eest. Hinnanud reaalselt oma jõude, lubas ehitustrust töötada 150 000 rubla eest (tööjõust on puudus, siiani puudub objektil kraana...). Praeguse seisuga on sellest ainult 17 000 rubla täis. Kokku on aga objektil ehitus- ja montaažitöid tervelt 607 000 rubla eest!

Kõige sobivam on lõpetada linna parteikomitee esimese sekretäri **Indrek Toome** sõnadega, mis ta lausus hoonele nurgakivi panemisel: «Kahjuks näitab elu, et need ilusad sõnad, mis sellistel puhkudel lausutakse, ei teostu alati ajalt. See ehitus, nagu ehitaja ütleb — raske ehitus, peab ühendama meie kõikide pingutusi.»

IVAR VIGLA,
žurnalistika II k.

Üliõpilasnoorte ajakiri

Komsomoliaktiiv Luunjas

Mööndunud reede hommikupoolikul istusid optimistlikult meelestatud komsomoliaktivistid bussidesse, et sõita Luunja pioneerilaagrisse. Seal toimus kolmepäevane TRÜ ja EPA komsomoliaktiivi seminarlaager. Vihmane ilm ei seganud kohe töösse sukeldumast. Esimesed esinejad olid ELKNÜ Keskkomitee sekretär Andres Raa, kes rääkis üliõpilasprobleemidest mõlema kõrgkooli komsomolikonverentsi taustal, ja EKP Tartu Linnakomitee sekretär Arno Almann, kellel põhiteemaks ideoloogiatöö. Esimesel päeval esinesid veel ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär Arvi Karotam, TPedI kultuuriharidustöö kateedri juhataja Ivar Trikkel ja EKP TRÜ komitee sekretär Advig Kiris, kes rääkis meie ülikooli rahvale. Sisuka ja väsitava päeva lõpus vaadati lõdvestuseks filmi ning tantsiti.

Laupäeval jätkati tööd. Ülikooli juubeliga seotud probleemidest rääkis õppeprorektor prof. Uno Palm. Välispoliitilistel teemadel peatus väliskommentaator Toomas Alatalu. Õhtul oli külaliseks ERKI ansambel «Trust».

Pühapäeval lõpetati meeleolukas laager spordiga. Nii kombineeritud teatevõistluse kui ka jalgpalli võitis EPA.

NB! Komsomolikonverentsi sõnavõtud järgmises lehes.

REIN ERIKSON

Teine üleliiduline endokrinoloogide kongress

20.—23. oktoobrini toimus Leningradis teine üleliiduline endokrinoloogide kongress. Tartust osales 7 teadlast: A. Viru, T. Seene, T. Smirnova «Glükokortikoidide osa organismi adapteerumisel lihastegevusele»; K. Gross, I. Kõiv, V. Kask, A. Kallikorm, K. Zilmer «Kooriongonadotropiini diagnostilisest väärtusest sünnitusabis»; I. Kalits, A. Veskila, J. Kelk «Erinevate riskifaktorite ja -tsoonide hinnang varajase suhkruhaiguse avastamise aspektist»; A. Kallikorm, K. Gross, V. Kask, I. Kõiv, K. Zilmer «Prolaktiini sekretsioon seoses gestatsiooniprotsessiga»; J. Kelk, A. Astaškina, K. Ester «Hüpotüreoosi arengust pärast strumektoomiat»; J. Ksenofontov «Prediabeedi diagnostika probleeme»; I. Piirits «Hüpofüüsi-adrenokortikaalse süsteemi reaktiivsus lihastegevuse puhul»; H. Podar, I. Kalits, T. Podar «Glükoosi tolerantsuse paranemine sõltuvalt tema iseloomust»; K. Ester, A. Kallikorm «Kilpnäärme patoloogia diagnostika ja ravikäigu kontrolli kaasaegsed meetodid».

Dotsent JURI KSENOFONTOV

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule

ringi koosolek toimus sedakorda 22. oktoobril. Ürituse esimese poole sisustasid eesti filoloogia II kursuse rahvaluulekogujad. Tiina Kiili rääkis tööst Pärnu-Jaagupis, Ülo Valk reisist Kihnu saarele. Rahvaviisidest ja nende üleskirjutamisest pajatas Piret Lutsoja. Ants Johanson esitas viisinäiteid, fotod olid Vallo Kalamehelt. Selgitusi jagas veel grupi juhendaja vanemõpetaja Udo Kolk.

Eelmise aasta arvas juhatuse esimees Ernst Lillemets keskmiseks. Neil, kel tahtmist, oli, millega tegelda. Tähistati Ants Orase 80 aasta juubelit, Soome Kirjanduse Seltsi 150. aastapäeva, löödi kaasa kirjandusolümpiaadi organiseerimisel. Tutvustati oma tegemisi külalistele Soomest.

Lähemasse perspektiivi jääb Betti Alveri 75. juubel. Avaldati ka tahtmist reisima minna, näiteks Setumaa rahvaluuleradadele. Edaspidi ootab ringi uus juhatus (Jaak Lõhmus, Maiu Juurik, Ülo Valk, Heili Neumann, Kalev Keskküla, Ernst Lillemets ja Jaan Undusk) rohkem mõtteid ja ettepanekuid.

VIIU MÄNNIK,
eesti fil. II k.

RKA esines Tallinnas

Tallinnas toimus teenelise tantsuansambli «Sõprus» 35. aastapäeva tähistamine, millele oli pühendatud õhtu Tallinna V. I. Lenini nimelises Kultuuri- ja Spordipalees. Viiele tuhandele vaatajale pakuti peaaegu kolme tunni jooksul rikkalikke ande tantsude ammendamatust varasalvest.

Rohked austajad kiitsid «Sõpruse» kerget jalga, ansambli kunstilise juhi, ENSV rahvakunstniku Ilme Adamsoni vaibumatut energiat ning jagasid meeletul hulgal lilli.

Tänaseks on TRÜ RKA taas Tartus tagasi ning jätkab treeningtööd «Sõpruse» kõrgest tantsukvaliteedist lähtudes. Järgmine esinemine viib rahvatantsijad Põltsamaa kultuurimajja, kus eesriie avaneb 14. novembril.

KARL KALA

dixi

Meie soov

**KERSTI MAAL,
žurnalistika II kursuse
üliõpilane**

Higistav komandör ja suur paberikuhi. Me ei sipelnud paberlikus bürokraatiavõrgus. Närviline meister ja kõrbev plaan. Me ei oodanud betooni. Tühjad pudelid ja jaurav kamp. Me ei joonud ...,

... Me ei võistelnud rõvetsemises. Lõputud heinapallid ja tappev väsimus. Me töötame. Välkuvad kirved ja ragisev võsa. Me töötame. Vinguv saag ja langevad puud. Me töötame. Praksuvad oksad ja lõõmav leek. Me töötame. Säravpuhtad aknaklaasid ja õõtsuvad tellingud. Me töötame. Õudne tolmupilv ja kraapivad luuad. Me töötame. Värvist vedeldajani ja laest põrandani. Me töötame. Kahanevad eterniidivirnad ja kopsivad haamrid. Me töötame. Kellutäied segu ja plokk paika. Me töötame. Sammaldunud kiviaed ja väike restaureerimine. Me töötame.

Saaremaa loopealsed ja merre vajuv päike. Määrame taimi. Läbigunenud jalad ja udu rabajärve kohal. Püüame kala. Hääletu liikumine ja kaitsevärvi riietus. Ootame sokku. Ööpimeduses hernepõld ja binoklitega roomajad. Passime metssigu. Ehmunud linnupoeg ja asjatundlik Vigri. Rõngastame linde. Tuulikutest muuseumideni ja pankadest dendraariumideni. Ekskurseerime Saaremaal. Ahrukast Vilsandini ja Matsalust Hiiumaani. Me reisime. Laulmisest norskamiseni ja konservileibadest uhhaani. Sõidame Intsikurmu. Saaremaa muusikapäevad ja külapeod ning -diskod. Tarbime kultuuri. Kadakased vihad ja karastav meri. Käime saunas. Isuäratavad lõhnad ja askeldav kokanaat. Keedame tuvisuppi. «Firma garanteerib» ja tulipunane vaakummusi. Me naerame. Värelev leek ja langevad tähed. Avame end.

Punaselillelised püksid ja kavalad nipid. Meie jalgpallikomando. «Sitasitik, heinaritsik, ...» ja «Pam-pam-pam, kallis...». Meie lemmiklaulud. Paekivist söögituba ja heinalõhn lakas. Meie kodu. LK ringi rahvas ja mõned entusiastid. Meie pere. Must habe ja rahulik meel. Meie komandör. Laimjala kolhoos ja Saare KEK. Meie tööandjad. LK Laimjala '81 Black. Meie nimi.

*

Pedagoogilisest...

(Algus 2. lk.)

ainealaseid vigu, et ainet osatakse metoodiliselt enam-vähem korralikult esitada ja et tunnis oleks distsipliin. Juhendajate ülesandeks jääb veel ka üliõpilaste lähendamine õpilastele, sest koolirõõmud algavad ju sellest, kui tekib tahe endast midagi anda.

Kokkuvõtteks tahaks öelda, et õpetajaid ettevalmistavates teaduskondades tuleks taas teadusi lähendada metoodikale, ilma et teadused sellest kahju saaksid. Distsipliinide range kaheks jagamine ongi juba kahju teinud nii teaduste õpetamisel kui metoodika ahendamisel. Ülikoolis tuleks elustada **pedagoogilise praktikaga tegelev nõukogu**, kus oleks võimalik arutada nii metoodika teoreetilisi kui praktilisi probleeme.

EDUARD VÄÄRI

Uusi trükiseid

Skeeme ja arvandmeid sotsialismi poliitilise ökonoomia õppimiseks. A. Arrak, V. Peedimaa. Tartu 1981, 3000 eks., 40 lk., 5 kop.

Koolimatemaatika VIII. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja -õpetajatele. Tartu 1981, 400 eks., 48 lk., 10 kop.

Assembleri makrokäskude kasutamine. Programme kõigile. Koostanud Ü. Kaasik, J. Kütt. Tartu 1981, 200 eks., 72 lk., 10 kop.

Kõnemustreid ning vestlusteemasid saksa keele elementaarastmele. (Õpiku «Deutsches Gesprächsbuch für Ausländer» materjalide alusel talendatud lihtlause piirides). Tartu 1981, 200 eks., 104 lk., 15 kop.

V. Särgava, Hingamisteede ja kõrva kliiniline anatoomia. Õppematerjal otorinolarüngoloogia õppimiseks arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 1000 eks., 52 lk., 10 kop.

A Short Student's Guide to English Literature V. Compiled by A. Luigas. Second Revised Edition the Twentieth Century. Main Tendencies in the Post-War Novel of the '50s—'70s. Tartu 1981, 300 eks., 96 lk., 15 kop.

Rektori käskkiri

Kauaaegse laitmatu töö eest üli- koolis pälvisid tänu ja õnnitlused 80. sünnipäeval NSVL ajaloo kateedri preparaator **ANNE MADISSON**, 70. sünnipäeval tööline **HELMI SINIMÄE** ja 60. sünnipäeval patoloogilise anatoomia kateedri vanempreparaator **ELLA SEMM**.

Ülikooli nimelise tipuni

1959. aastal loodi suusaspordi kateedri juures alpinismisektsioon. Mis klubist «Firn» tänaseks on saanud, seda läksime kaema Gagarini tänava võimlasse, mis klubile kõik need aastad peavarju pakkunud. **Vestlusringis olid Jaan Paaver, Ivo Parmas ja Kalle Hansen.**

VIIMANE REIS

viis meid Karjalasse. Kõige eredamalt jäi meelde loodus oma kaljude ja järvesilmadega, mis moodustasid väga ilusa sügismaastiku. Laager (34 inimest) kestis 15.—19. oktoobrini. Et tegemist oli õppetreeninglaagriga, siis oli kaasas ka palju algajaid, kes said kaljudel oma võimeid proovida. Selliseid laagreid oleme Karjalas korraldanud juba 4 aastat järjest ja edaspidi tahaks traditsiooni jätkata.

TAVAKS

on saanud ka igasügisene treeninglaager Laiusel. See toimub harilikult novembri algul ja sellest võtavad alati osa kõik algajad, sest Laiuse lossimüüridel on hea harjutada. Samuti peame seal klubisiseseid võistlusi ja muid üritusi.

Hooaja traditsiooniliseks lõppürituseks on igal sügisel korraldatav laager Vellaveres. Sinna tulevad alpinistid ka teistest klubidest. Et see on hooaja viimane üritus, siis tehakse kokkuvõtteid, vahetatakse reisimuljeid ja võetakse vastu uusi liikmeid. Oma klubis on meil tavakohaseks saanud igal sügisel korraldatav õhtu ülikooli kohvikus, et uued liikmed saaksid omavahel tuttavaks. Peale selle vaatame s'aide ja kuulame huvitavat reisijuttu, mida alati küllaga on jätkunud.

FINANTSEERIMINE

on üks meie valusamaid muresid, sest siiani oleme põhiliselt kogu varustuse, sõidud ja üritused kinni maksnud ise. See teeb meie klubi majandusliku ölukorra tihti väga raskeks, aga seni oleme hakkama saanud ja ehk saame ka edaspidi.

KÕIGE SUUREM MURE

on see, et klubil ei ole ikka veel oma kodu, ei ole oma ruume. Tänavu sügisel on asi siiski paremuse poole nihkunud. Kauaaegsed asjaajamised on vilja kandnud ja praegu on ruumide saamise lootused üpris suured.

ÜLIKOOLI JUUBELI

tähistamiseks on klubil «Firn» kavas organiseerida ekspeditsioon nimetu mäetipu vallutamiseks, millele esmatõusja õigusega tahame anda ülikooli nime. Ekspeditsioon on planeeritud 1982. aasta suvele ja selle esialgseks rajooniks on valitud Matša mäesõlm Kesk-Aasias.

JAANUS VÕITLA,
žurnalistika I k.

Kuhu jäid soomlased?

Simeonil Jumala juurde, Lauril metsa oravaks... Neil nagu puudub mingi tsenter. Nad on ühe raku seitse tuuma. Ei tea, kas kirjutada see **lavastaja Jaan Toominga** *arvele või sihtida vennaskonda kehastajate pihta, ehk arvata, et see oligi nii mõeldud. Võib-olla just nii, sest seitse venda ei mõju juhuslikult ühte vagunisse sattunud reisikaaslastena.*

Mis liidab vennakseid, mis teeb nad ohtratele omavahelistele vastandustele ja vastuoludele vaatamata ühtseks leeriks? See selgub pärast kokkupõrkestseene välismaailmaga: omavahel kisuvad surmani, aga tülid klaarivad ise, välisilma nendesse segamata. Stopp! Siit leiame vihje otsitavatele soomlastele. Pole vaja olla Soome ajaloo spetsialist ega tegelda rahvuspsühholoogiaga. Neil on kollektiivne iseseisvus: kui metsa, siis kõik. Niisiis soomlased. Põhjamaalaste tüüp. Kavalehel August Ahlquisti arvamus harimatust, barbaarsest, küttimise ja metsa poole hoidvast rahvast, kes jätaks põllu ja läheks metsa tagasi, kui seal vaid oravaid jätkuks. Vennad põgenevad. Loodus lihtsalt kutsub neid, meelitab, et siis endast eemale lükata, nendest üle olla, tõestada inimlaste võimetust. Vennad ei saa metsas vabadeks oravateks, ühiskond suleb nad rattasse. Nad eitavad ühiskonda, loodus aga neid. Nende püüd — olla ise — puruneb, sest kui palju võib ühiskonnas otsustada üks inimene, ja kui vennaskond sümboliseerib soome rahvast või selle eri kihtide otsinguid, siis kui palju saab otsustada maailmas üks rahvas. Nad pööruvad tagasi. Ei tahetud limpsida piiskhaaval metsa kutset, vaid kulistada sõõmudena. Kinnitus indiviidi võimetusest, üldistatult metsarahva, looduselapse võimetusest võita raale. Et eitada tsivilisatsiooni, tuleb enne tsiviliseeruda. Ja eitada siis!

● **Kavalehelt:** *«Kas veel tänapäevalgi eesti lugeja ei kadesta vendi ja nende romaani lugedes just nende metsaelu? Seda linnastumise, teaduse ja tehnika revolutsiooni, ürgse looduse üha suuremaks harulduseks muutumise, üldise saastumise ajastul?» «Seitse venda» on niisiis hoiatus kõrvaletõmbumise, ühiskonnaeitamise, passiivsuse eest. Käsk ennast võita.*

Seitse venda on tagasi tulnud, ühiskond ei lase peatuma jääda, ta on rong: ei luba maha hüpata või tagasi sõita, ta nõuab kiiruse suurendamist isegi siis, kui lõppjaam on kuristik.

● *Seitse venda panevad peenest riidest särgid selga ning hakkavad laulma Soomemaast ja selle põludest. Mehiselt ja meloodiliselt. Nüüd on nad tõesti need kadunud soomlased, keda algul otsisin? Arvatavasti ei jäänud kuiutlus soomlastest endisele alusele ja etendusest leidsime ka üht-teist muud peale ehtsoomeliku huumori (mis ei pääse lavatükis eriti mõjule) või lõbusa sündmustiku. Pearõhk on asetatud kuhugi sügavamale, kandvaks jääb üldinimlik, mitte rahvuslik. Etendus arendab tugevasti algset platood, kuigi maailm ei alga selle etendusega, ega vist pidanudki algama.*

ÜLLE KAUKSI,
žurnalistika I k.

● *Kellegi jaoks ei alga maailm järjekordse teatrikülastusega otsast peale, vaid kõikidel on mingi alus, kuhu hakkame uut etendust sobitama.* **Aleksis Kivi** *seitsme venna teema kohta on meil koolist kaasa toodud monotüüpne seisukoht (kohustuslik autor). Nüüd püüame eelarvamust konkretiseerida. Läheme vaatama ehtsoomelikku huumorit, taasavastama, et soomlase visadus ja töökus panevad selle maa kivised põllud vilja kandma; ka primitiivseid teese nagu «Juhani on äkiline», «Simeoni on vendadest usklikem» või «Lauri on iseseisev». Umbes selline näeb välja platoo, kuhu hakkame hoonet peale ehitama. Kuid viimasel ajal juhtub üha sagedamini, et me ei leia seda, mida otsima läheme. Elus ja ka teatris.*

Lavakujunduse läbimõeldult primitiivne sümbolism, etnograafialik kostümeering ei anna midagi Soomest. Ja kui vennaksed lustaka ringmänguga lavale tantsivad ning niisama temperamentselt lõõmingu maha peavad, tekibki küsimus «Kuhu jäid soomlased?». Probleem ei vii mänguga kaasa, me ei süvene, vaid kahtleme milleski.

● *Seitse venda tunduvad üleindividualiseeritutena. Meenub lause kirjanduskonspektist, et vaatamata eripärale jäävad nad ikka ühtseks ja monoliitseks vennaskonnaks. Etenduses seisab iga mees eraldi, igaühel on oma nägu, oma kutse —*

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT •

Võidud jäid juubilarile

EPA võimlas mängiti möödunud nädalavahetusel korvpalli. Ülikooli juubeliturniirile olid saabunud Läti, Vilniuse ja Leningradi mees- ja naiskonnad.

Kes käis, see nägi, et mängud olid huvitavad, jätkus tasavägist heitlust ja põnevaid momente. Kui naiskondadel oli võitja algusest peale praktiliselt teada, siis mehed selgitasid kohad alles lõpupäeval.

Ülikooli naiskond oli vastastest kindlalt üle. Üleliidulise esiliiga kogemustega korvpallurid alistasid Leningradi 99:45, Läti 79:46 ja Vilniuse 87:51. Ohtlikuks ei saanud meie esindusele ka mitmed mõõnad, mis pea kõigis mängudes tekkisid. Oldi lihtsalt tugevamad. Kui kedagi eriti esile tõsta, siis kindlasti turniiri parimaks mängijaks tunnistatud Sirje Kikast ja ka meeldivalt tehniliselt mänginud Eve Lusti. **Teise koha sai Leningradi, kolmanda Vilniuse ja neljanda Läti ülikool.**

Meeste turniiri mängud olid, nagu öeldud, tasavägisemad. Mitu mängu kulgesid punkt-punktilt. Iga esindus näitas vaheldumisi kord head, kord nõrka korvpalli. Eks see asja pinevamaks tegigi. **Meie mehed võitsid esimesel päeval Leningradi 98:85, teisel Läti 74:65.** Lõpuks tuli maiuspala: finaal leedulastega. Publiku arvamused läksid lahku. Kardeti Vilniuse häid viskemehi ja loodeti omadele. Ent otsustavatel hetkedel oli Tartu meeskond vastastest üle. Finaalis mängisid korralikult kõik, kes platsil käisid. **90:80 ja esikoht.** Robert Raamat viskas 34 punkti ja nimetati ka turniiri parimaks. Tartule järgnesid **2. Vilnius, 3. Leningrad, 4. Läti.**

Lõpuks veel võitjate nimed:

mehed — Tõnu Lust, Aare Riives, Raul Koni, Toomas Tein, Andres Kirss, Paavo Russak, Robert Raamat, Mati Vesman, Gunnar Männik, Andres Metsar, Sulev Saar, treener Ernst Ehaveer;

naised — Inna Saad, Sirje Kikas, Eve Lust, Anne Hinnobert, Kai Zlatin, Riina Gross, Mare Laur, Tiina Alt, Tiia Nõmmukse, treener Arnold Selge.

INDREK LINDSALU,
žurnalistika II k.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 350

14. novembril alustatakse spartakiaadi võrkpallivõistlustega. Võistkondade esindajatel koguneda loosimiseks 10. novembril kell 17 spordiklubisse.

Ise

«Kuule, kas te lähete kolhoosi või?»
«Jah, kartulisse.»
«Aetakse välja, jah?»
«Ei, ise.»
«Kuidas?»
«Väga lihtsalt. Mõtlesime, et vabatahtlikult või nii.»
«?!»
«Palusime end saata mõnda mahajäänud majandisse.»
«Mis, te olete täitsa segi või?»
«Ei ole.»
«Aa... Lähete,» ja sõber teeb kõrile viidates ühemõttelise žesti.
«Ei, kartuleid noppima.»
«Ei, no on ikka vennad...» naerab sõber ja tahab sellega näidata, et ta ometi kõike läbi näeb... Lööb siis käega ja pöördub minekule.

Hommikul oli buss ees. Sõitsime tööle.

IVAR VIGLA

«Semestri 99. päev»

● *Peeter vedas sõrmega brošüüris hoolikalt järge ja kihistas: «Täpipealt!» See võis tähendada ainult üht: täna langevad Knopka suuline ja kirjalik tekst sedavõrd ühte, et isegi komad ja punktid leiavad ta kõnes vastavate pausidena kajastamist.*

Priit pani pastaka käest. Konspekteerimine oli selge totrus.

● *... ülepea on naeruväärne rääkida kaheksateistkümneaastaseks saanud täisinimese kasvatamisest, et tõenäolisem, aga seevõrra veelgi naeruväärsem oleks juttu teha tema ümberkasvatamisest. Kui kodu ega kool pole suutnud inimest täieks kasvatada, miks pidi tema kallal äkki üsna lootusetut vaeva nägema kõrgkool, pealegi tehniline? Eriti aga ainuisikuliselt rühmajuhendaja? Kes õppejõududest tahtis ja suutis ja oskas, see võis olla eeskuju ka ilma protokollide, aruannete ja lisatiitliteta. Kes ei osanud, sellele ei aidanud tiitlistki.*

● *See töö ei saanud iialgi otsa: oli ülikool, oli aspirantuur, oli teaduritöö, oli kandidaadikraad, oli doktorantuur, nüüd on töö, töö ja töö... On teadus, mis nõuab ööpäeva kahekümne neljast tunnist enesele kakskümmend neli tundi. «24-st 24!» — nii oligi ühe emast kirjutatud artikli pealkiri. Ajakirjaniku meelest vist väga hea pealkiri. Kust pidime meie isaga võtma eneste jaoks kahekümne viienda tunni?*

Üliõpilaselust ei kirjutata raamatuid just sageli. Nüüd on aga ilmunud ajakirjanik **Hille Karmi jutukogu «Semestri 99. päev»**, millest need katkendidki võetud. Ja mitte ainult tudengielust.

Klubi üritused

UUES KOHVIKUS

Reedel, 6. ja laupäeval, 7. novembril kl. 19 DISKO.

MARDIKARNEVAL

Teisipäeval, 10. novembril kl. 20.21 on uues kohvikus mardikarneval. Kavas lusti ja lõbu mitme kandi pealt (mardinaljad, mardikombed, mardiüllatus, mardileib).

TÄHELEPANU, LAULUSOLISTID!

TRÜ vokaal-instrumentaalansambel vajab **lauljat.** Eelistatud on need, kes varemgi teistes ansamblites laulnud. See pole aga kohustuslik. Kellel huvi, tulgu esmaspäeval 9. novembril kl. 19 Lõuna Kõrgepingevõrkude saali või kolmapäeval 11. novembril kl. 18.15 komsomolikomiteesse.

NB!

NB! Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»
Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3335. MB-05761. Tiraaž 8000.
«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrollaksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (1278) Reedel, 13. novembril 1981 XXXIII aastakäik

RÜL-i 35. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TARTU ÜLIÕPILASPÄEVADE PROGRAMM

Teisipäeval, 17. nov.
kl. 7.45 EPA peahoone ees üliõpilaste pidulik tervitamine
kl. 18 TRÜ peahoone ees rahvusvahelisele üliõpilaspäevale pühendatud miiting
kl. 19 TRÜ aulas vanamuusika ansambli «Hortus Musicus» kontsert
kl. 19 EPA aulas filmiprogramm
kl. 20.30 EPA «Keldris» disko, vanas kohvikus ERKI noorte kunstnike näituse avamine

Kolmapäeval, 18. nov.
kl. 16 TRÜ aulas TRÜ teaduskondadevaheline mälumäng
kl. 18 Vanemuise t. 46 G. Naan
kl. 18.30 vanas kohvikus Tartu NAK-i õhtu
kl. 19 EPA aulas ansambel «Magnetic Band»
kl. 20 TRÜ aulas Filharmoonia kammerkoor «Ellerhein»
kl. 20 EPA klubis Taga-Kaukaasia rahvaste õhtu

Neljapäeval, 19. nov.
kl. 16 TRÜ aulas RSR-i suur ring: «Rahvusvahelisest üliõpilasliikumisest»
kl. 20 EPA aulas ansambel «Hampelmann»
kl. 20.30 EPA «Keldris» disko

Reedel, 20. nov.
kl. 16 «Sõpruses» ansambel «Lillеke»
kl. 16 EPA aulas ansambel «In Spe»
kl. 18 raudteeklubis ansambel «Ruja»
kl. 20 «Sõpruses» TRK lavakunstikateedri diplomietendus «Draakon»
kl. 20 EPA aulas ansambel «In Spe»
kl. 21.30 raudteeklubis tantsumaraton, ansambel «Ruja»

Laupäeval, 21. nov.
kl. 12 TRK lavakunstikateedri diplomietendus «Draakon»
kl. 15 «Vanemuises» «Tartu sügis», I kontsert
kl. 18 EPA aulas ansambel «Ruja»
kl. 19.30 «Vanemuises» «Tartu sügis», II kontsert
kl. 20 «Sõpruses» ansambel «Trust»
kl. 21 EPA aulas puhkeõhtu, ansambel «Ruja»

Pühapäeval, 22. nov.
kl. 12 EPA aulas kõrgkoolidevaheline poliitilise ja noorsoolaulu konkurss
kl. 16 EPA võimlas spordi*show*
kl. 21 EPA klubis puhkeõhtu

● Ülikooli õppehoone ees Riia maanteel seisab läinud reedest saadik Kodusõja kangelaste August Korgi ja Aleksander Kuke mälestusmärk. Autorid on skulptor Erika Haggi ja arhitekt Rein Tomingas. Avamisest võtsid osa ka sõjaveteranid.

KALJO RAUA foto

Maailma ajalugu

ei tunne ühtki sündmust, mis avaldanuks rahvaste saatusele nii sügavat ja kaugeleulatuvat mõju kui Oktoobrirevolutsioon. See revolutsioon ja temas sündinud uus ühiskonnakord kätkevad endas kogu varasemate põlvkondade revolutsioonilise praktika ja ühiskondliku mõtte paremiku. Ta on seda laadi sündmusi, mille tähtsus aegade voolus ei tuhmu, vaid kasvab koos nende sotsiaalse progressi saavutustega, mille pikale reale ta ise aluse pani.

Oleme kogunenud aulasse. Paika, kus meenutame sageli ajalugu, enda ja teiste tehtut. Oleme rõõmsad, kui kuuleme oktoobriaktuse avakõnes rektor professor Arnold Koobilt ülikooli töö väärt hindamisest. **Nimelt pälvis TRÜ üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses III koha.** Tõuseme ja langetame pea, kui professor Lembit Tähepõld paneb koos üliõpilastega lilled sõjas langenute tahvli juurde.

Kuulame ja mõtiskleme edasi koos professor Lembit Raidiga, kelle aktusekõne esimeste ridadega seesama artikkel algas. Oleme täna hästi teadlikud seilestki, millised ideaalid püstitati revolutsiooni ajal, sotsialismi esimestel aastatel, oleme kaasa teinud suuri ümberkorraldusi. Meist eakamad enam, nooremad vähem. Mõistame meie tegemata jäetut, puudujääke. Seda eirates võib jõuda demagoogia ja spekulatsioonideni, nn. humaanse sotsialismi või mõne muu reformistliku teisendi «appikutsumiseni». Ideaali marksistlikku mõistesse ei saa aga paigutada suvalis-subjektivistlikku ega normatiiv-dogmaatilist sisu. Temasse ei mahu kõikvõimalikud kõlavad üleskutsed, mida mugandatakse hetkelistele poliitilistele kaalutlustele. Marksistide ideaaliks on ikka olnud peamised, perspektiivsed eesmärgid ja põhimõtted, mis lõppkokkuvõttes tulenevad ühiskonna seaduspärase arenemise tendentsidest. Ideaali deklareerimise ja tema realiseerimise vahel on teatud ajalooline distants, mida praktikas täidavad järjekindel organiseerimis- ja loometöö ning visa võitlus. Kahjuks pole kõrvuti suurte edusammudega välistatud ka äpardused, puudujäägid. Koos püstitatud ideaalide poole liikumisega jätkub, täieneb ja süveneb teine tähtis Oktoobrirevolutsioonilt päritud juhtmõte — rahu idee. Reaalse sotsialismi ajalugu on olnud pideva rahuvõitluse ajalugu. Rahu mõiste on alati tähistanud meie riigi poliitika kõrgeimat printsiipi, ideaali, milles kõige täiuslikumalt kajastuvad ka teiste rahvaste huvid. Meenutagem viimast partei kongressi. NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev märkis, et rahvusvahelises plaanis ei ole praegu meie parteile, meie rahvale ja ka kõigile maailma rahvastele tähtsamat ülesannet kui rahu kaitsmine. Seda kinnitavad veenvalt rahvusvahelise elu viimaste nädalate sündmused. Sügava heakskiidu on kogu maailmas pälvinud Nõukogudemaa aktiivsed sammud poliitilise pingelõdvenduse muutmisel sõjaliseks pingelõdvenduseks, võidurelvastuse praktilisele piiramisele ja täielikule desarmeerimisele asumisel.

Ajalugu õpetab Oktoobrirevolutsiooni tähendust ja selle suurust mõõtma tema ideede pärijate praktiliste tegudega. Päevakõne jätkus meie eneste, TRÜ kollektiivi saavutuste märkimistega kogu ühiskondliku arengu edusammude pikas reas. Lehes on neist korduvalt lugeda olnud. Prof. L. Raid lõpetas:

(Järg 3. lk.)

● Oktoobriaktuse päevakõne pidas NLKP ajaloo kateedri professor Lembit Raid.

AIM UIBO foto

● 7. novembril astusid õppejõud ja üliõpilased ühist sammu rongkäigus.

KALJO RAUA foto

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXVI konverents

ANDRUS LAUREN,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Sündinud 2. juunil 1958. 1976 lõpetas Tallinna 24. Keskkooli. 1976—1981 õppis õigusteaduskonnas. Ülikooli ajal on olnud kursuse komsomolibüroo liige, komsomolikomitee ideoloogiasektori liige, sama sektori juhataja, ideoloogiatöö asesekretär, teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees, ühingu «Teadus» lektor. Praegu on ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo, EKP TRÜ komitee liige ja ENSV Rektorite Nõukogu liige.

16. detsembril 1980 valiti komsomolikomitee sekretäriks.

NLKP liige 1980. aasta maist.

Abielus, kasvatab tütart.

ÜLLE LEPP,
õppe- ja teadustöö asesekretär

Sündinud 9. novembril 1957. Keskkooli lõpetas 1975. a. Väike-Maarjas. Samal aastal astus TRÜ majandusteaduskonda majandusüberneetika erialale. Esimesel kursusel valiti kursuse komsomolisekretäriks, hiljem täitis teaduskonna komsomolibüroo liikme ja sekretäri asetäitja kohustusi. 1977—1979 oli majandusteaduskonna komsomolibüroo sekretär.

1978. a. oli ÜLKNÜ 18. kongressi delegaat.

1980. a. lõpetas majandusteaduskonna, sama aasta sügisest komsomolikomitee asesekretär.

NLKP liige 1979. aastast.

Vallaline.

RAIVO AAVISTO,
organisatsioonilise töö asesekretär

Sündinud 13. märtsil 1960. Lõpetas 1978. a. Tallinna 42. Keskkooli. Samal aastal astus õigusteaduskonda. Praegu õpib IV kursusel. Oli mitu aastat kursusevanem. Teisel kursusel oli kursusebüroo õppesektori juhataja. 1980. aasta sügisel valiti õigusteaduskonna komsomolisekretäriks, selle aasta septembrist organisatsioonisisese töö sektori juhataja.

NLKP liikmekandidaat 1981. aastast.

Abielus.

TARMO SALUMAA,
töökasvatuse asesekretär

Sündinud 9. juunil 1960. 1978. a. lõpetas Tallinna 21. Keskkooli. Samal aastal astus TRÜ keemiaosakonda. Praegu õpib IV kursusel. Esimesel kursusel oli kursuse kultuurisektori juhataja, teisel juhatas osakonna büroo oimesektorit. EÜE-s olnud kahel suvel lihtlilkme ja rühmakomissarina, juhatas komsomolikomitees EÜE sektorit, oli suvel Tartu regiooni komissar.

NLKP liikmekandidaat 1981. aastast.

Vallaline.

VALEV PLATO,
ideoloogia- ja kultuuritöö asesekretär

Sündinud 5. novembril 1955. aastal. Lõpetas 1974. a. Tartu 8. Keskkooli, õigusteaduskonna 1979. Oli kursusel ametiühinguorganisaator, komsomolikomitee EÜE sektori liige. Olnud rühmakomissar, regioonikomandör. 1978. a. valiti komsomolikomitee sekretäri mittekoosseisuliseks asetäitjaks organisatsioonilise töö alal, 1979. a. sügisel asesekretäriks.

NLKP liige 1980. aastast.

Vallaline.

30. oktoobri lehenumbris avaldasime ülikooli 26. komsomolikonverentsi aruande. Nüüd on saanud trükivalmis konverentsi kõnepuldist väljaõeldud mõtted. Anname nad edasi teemade kaupa.

Ideoloogiatöö nõuab uusi vorme

Ideelis-poliitiline kasvatustöö on nüüdisajal muutunud eriti aktuaalseks, ütles oma sõnavõtus **parteikomitee sekretär Advig Kiris.** Seda enam nõuab ideoloogiatöö uusi vorme. Üheks selliseks on saanud ühtsed poliitpäevad, mida korraldatakse ka teaduskondades.

Tähtis osa ideoloogiatöös on poliitinfo andmine kursustel. Üliõpilane saab teabekanalite kaudu küllaltki palju välispoliitilist informatsiooni. Seepärast on vaja, et poliitinformatsioonil esitatav materjal oleks huvitav, täiendaks teadmisi. Senisest rohkem peaks tähelepanu pöörama kohtumistele ja vestlustele.

Kasvatustööl on ülikoolis praegu väga oluline osa, sest üliõpilase käitumiskultuur on hakanud langema.

Loengulisest tööst rääkis asesekretär Veiko Lõhmus. Üliõpilastest kuulajaskond esitab lektoritele tõsised nõuded. Esimesel pilgul tundub, et kuulama tulnud on küllaltki loiud, kuid neid huvitavate teemade puhul muututakse väga aktiivseks ja kriitikameelseks. Üliõpilane on nõudlik. Ta ei soovi valmis järeldusi, vaid originaalseid fakte ja uudiseid, kommentaare, millel oma lähenemisnurk.

Seetõttu on väga tähtis lektorite etteval'mistamine. Vilumus ja kvalifikatsioon saavutatakse ikka esinemisega. Peamine faktor, mis mõjutab esinemise taset, on ikkagi vastutus kuulaja ees.

Lektorite töö edasise parandamise huvides kaalutakse lektorite etteval'mistamise üleviimist vanematele kursustele. Tuleb reorganiseerida RSR, laiendada nende loengute temaatikat.

Leninlikust arvestusest rääkis Ülar Tikk. ÜPP peaks olema leniniliku arvestuse kaalukaim osa. Ideoloogiline kasvatustöö on ju lahutamatult seotud teiste elualadega.

Ülikooli juubel

on suure tähtsusega kultuuriajalooline sündmus, mille väärtiline tähistamine nõuab teatavaid pingutusi. Kui teadusliku töö tase vastab igati meie *alma mater*'i auväärsele eale, siis kahjuks ei või alati sama öelda mulje kohta, mille jätavad meie õppehooned, ühiselamud, kohvikud, spordihooned jt. ehitised ning ülikooli hooldada olevad territooriumid.

Aastatega on hooned kulunud ning paljud ruumid, sealhulgas auditooriumid, vajavad remonti. Peahoone, kuhu on planeeritud suurimad tööd, kuulub osaliselt restaureerimisele. Remont ootab «Sophoklest» ja vana kohvikut. Plaanis on ka ühiselamutele jälle viisakas välimus ja sisemus anda.

Kõiki ülikooli 70 hoones kavas olevaid töid muidugi loetleda ei jõua. Tehtava ulatusest ülevaate saamiseks olgu märgitud veel ehitatavat KKT hoonet ja füüsikakorpuse juurdeehitust. Ning ülikooli klubi, kus korraga toimuvad nii ehitus- kui remonditööd.

Selge, et nii suurte tööde läbiviimine käiks ülikooli ja linna ehitusorganisatsioonidele üle jõu — kui üliõpilased ja õppejõud ei aitaks. Ja tööd ongi juba tublisti tehtud. Aastaringi on üliõpilased abiks olnud ehitus- ja remonditöödel, koristamisel ja heakorrastusel ülikooli hoonetes ja nendega piirnevatel aladel. Pidevalt on tudengid abiks töödel, mida ülikooli objektidel teevad linna ettevõtted ja organisatsioonid.

Mida lähemale suvele, seda rohkem oleks vaja ära teha. Osa töid on planeeritud suvemaievale, millest lähemal ajal kirjutatakse TRÜ ajalehes. Tööde organiseerimiseks ja teostamiseks moodustati juubelitööde staabid nii ülikoolis tervikuna kui igas teaduskonnas. TRÜ komsomolikomitees tegeleb juubelitöödega kõigi teaduskondade esindajatest koosnev sektor. On tekkinud mõned probleemid, mille lahendamine sõltub meist endist. Tähtsaimad neist puudutavad töö efektiivsust: töötingimusi, töössesuhtumist ja töö organiseerimist.

Eelkõige töössesuhtumisest. Sageli võetakse tööleminekut kui ebameeldivat kohustust ning püütakse võimalikult vähe ära teha (või ei mindagi kohale).

Töötajate ja töötundide objektiivsemat arvepidamist on vaja selleks, et aktiivsemaid meeles pidada. On ettepanek kasutusele võtta juubelitööde kuld-, hõbe- ja pronksmärk, millega kaasnevad teatud soodustused juubelipidustuste ajal.

Teiselt poolt on pretensioone organisatsioonidele, kes ei kindlusta üliõpilastele tööd. On tekkinud kahtlusi otsitud töö vajalikkuses.

Palve — teatage tekkinud probleemidest kohe teaduskonna juubelitööde organisaatorile või ülikooli komsomolikomiteesse. Ülikooli administratsioon ja komsomolikomitee on huvitatud tõsisest tööst ning abitöötajõu ebaotstarbekal kasutamisel astuvad samme asja parandamiseks.

Kokkuvõtteks. Edaspidi tuleb tugevdada komsomolikomitee kontrolli ja abi. Igast teaduskonnast on esindaja juubelitööde sektoris. Tema ülesandeks peaks olema ka majandites käimine. Nii nagu ta peab olema informeeritud olukorrast objektidel, kus töötavad tema teaduskonna üliõpilased. Nimetatud ülesannete täitmisel on omandatud hulganisti kogemusi, mis peaksid võimaldama juubelitöödega toime tulla. Seejuures tuleb edaspidi rohkem kasutada žurnalistikaüliõpilaste kaasabi tööde kajastamisel meie ajalehes.

Juubelieelsetest töödest kõneles oma sõnavõtus põhjalikult suvemaleva staabiülem Aare Kruuser.

Sõnavõtud

Õppe- ja kasvatustööst

Ülikooli õppekasvatustöö üldine kvaliteet sõltub igast tudengist. Kuidas kujundada üliõpilastes teadlikku töössesuhtumist, selle kohta oli konverentsi sõnavõttudes hulganisti mõtteid ja ettepanekuid.

Puldist õeldu ärgitas ka kuulajaid arvamust avaldama.

Tulevasel üliõpilasel peaks juba keskkoolipäevil olema selge ettekujutus valitavast erialast. Ülikooli tutvustavad brošüürid abistavad siin vaid osaliselt.

Teretulnud on lahtiste uste päevad. Need peaksid andma võimalikult mitmekülgset teavet. Peale õppejõudude võiksid abiturientidele esineda ka üliõpilased ise, kes tutvustaksid tudengielu sisemisi tahke, räägiksid näiteks intrielust. Lahtiste uste päeva muudaks meeldejäävamaks üliõpilastaidlus.

Üliõpilased on oodatud ka koolide ainepäevadele, kus nad tutvustaksid oma erialaseid õpinguid. Näiteks Abja keskkoolis on ainepäevade külalisteks kõrgkoolis õppivad vilistlased. Abiturient huvitub kogu üliõpilaselust ja «oma kooli» inimene äratab alati kõige suuremat usaldust.

Võru I Keskkoolis on traditsioonilised koolipäevad, kus kõiki ainetunde viivad läbi üliõpilased. Teisteski vabariigi koolides saaks sellist tutvustamismeetodit kasutada.

Suure usaldusega suhtuvad ülikooli pürgijad TRÜ kutsesuunitluskabinetti. Peale kutsesobivuse ja võimete kindlaksmääramise saab sealt ka asjatundlikke nõuandeid.

Erilist tähelepanu vajavad esimeste kursuste üliõpilased. Neile võiks õppeaasta algul korraldada loengu teemal «Kuidas õppida», sest kõrgkooli rütm ei sarnane keskkooli omaga ja esmakursuslasel kulub oma õppimismeetodi leidmiseks mõnikord mõttetult palju aega. Tore oleks, kui uuesti ilmuks trükist raamatuke «De Gustibus», kus kõik esmakursuslasele vajalik kirjas.

Õppeedukus sõltub ka õppematerjali olemasolust, kättesaadavusest ja loengu toimumise ajast.

Raamatukogust laenutatud erialast kirjandust võiks kasutada kogu õppeaasta. Miks on vaja iga kahe nädala tagant pikendamas käia? Õpikute osas aitab hädast välja Tiigi õpperaamatukogu.

Ühiselamu õpitubade seisukord pole eriti kadestusväärne, vähemalt Pälsoni 14-s.

Arvestusvõlglaste ja põhjuseta puudujate nimede avaldamine ajalehes «TRÜ» ja ühiselamu seinalehes mõjuks kindlasti. Ei meeldi küll kellelegi sel põhjusel tähelepanu keskpunktis olla.

Õppetöö eesrindlasi tuleks tingimata ergutada. Teaduskondades kasutatakse meeldivalt palju 15% kõrgendatud stipendiumi ühiskondliku ja õppetöö aktivistide premeerimiseks. Samuti vajaksid tunnustust mahajääjaid abistavad šefid.

Komsomolikomitee õppesektori tegevuse kaudu realiseerub tudengite omavalitsus: nii mõnigi probleem lahendub valutumalt just komsomoliorganisatsiooni abil.

Õppesektori liikmed peavad ise küll õppimisega hästi toime tulema, on ju isiklikulgi eeskujul oma osa kaaslaste mõjutamisel.

Praegu on ELKNÜ TRÜ komitee õppesektori ülesanne kõikidele püstitatud probleemidele lahendus leida. Seda enam, et õppesektori laiem aktiiv töötab teaduskondades. Oma olemasolu õigustab õppesektor vaid siis, kui ta konverentsil saadud ülesandeid täita suudab.

Õppetööprobleeme käsitlesid oma sõnavõtus õppeprorektor prof. Uno Palm, õppeosakonna juhataja Mati Salundi, komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp ja üliõpilane Aime Koger.

Ühiselamud valulapseks

Nii iseloomustas **Andrus Lauren** oma aruandekõnes tudengite ühiskodusid.

Aruandekõnest jäi meelde ettepanek pöörata enam tähelepanu majanõukogude komplekteerimisele. Arvan, et sellest juhindugu nii dekanaadid kui ka ühiselamus elavad tudengid. On ju majanõukogu omavalitsusorgan, mistõttu ühikaelanik **ei tohi jääda ükskõikseks** oma majanõukogu tegevuse suhtes ja peab **oma sõna kaasa ütlema** majanõukogu esimehe ja teiste funktsionääride valimisel. Oma juhid peab valima ühiselamuelanike üldkoosolek. Sageli jäetakse see aga dekanaadi hooleks.

Komsomolikomitee olmesektori juhataja **Mati Luukas** nägi probleemi ülemajutatuses. Kui 1974. aastal jäi ühiselamukohast tima 100 tudengit, siis 1978. aastal oli mittesaajaid juba 240, 1979 ulatus see arv 662-ni. Nii paradoksaalne kui see ka ei ole, leidis ühiselamute kuraator distsipliini languse põhjuse olevat just ülekoormatuse. Loogiliselt peaks see vastupidist tingima. Teadmine, et tema kohale pretendeerib veel keegi, peaks tudengit just distsiplineerima. Seni tuleb aga tudengit ikka veel õpetada elama papa-mammata. Tundub, nagu eksisteeriks üliõpilase jaoks ainult mõiste NEMAD: nemad lõhkusid, nemad lärmasid, neid nähti purjutamas. Puudub julgust tunnistada enda ja teiste vigu. MEIE-tunne võetakse ehk veel oma tuppa kaasa. Väljaspool toimuv ei huvita paljusid.

Sõnavõtja kutsus majanõukogusid aktiivsemale koostööle dekanaatide ja ametiühinguga. Lahendab ju seegi ühiskodu juhtide tegevusmaad ja võimalusi.

«Milles on asi?» esitas komsomoli linnakomitee esimene sekretär **Arvi Karotam** peaaegu et retoorilise küsimuse. Tema arvamist mööda ei saa ju kord käest ära minna, kui tegemist on tudengite omavalitsusorganiga. Ilmselt ei osata oma õigusi ära kasutada. Ka dekanaadid peaksid majanõukogude ettepanekutele aktiivsemalt reageerima. Liiga leebe suhtumine korrarikkujaisse väljendub selleski, et viimastel aastatel pole ühtegi tudengit ühikas üleastumise eest eksmatrikuleeritud.

Kõikides ühiselamut puudutavates sõnavõttudes jäi kõlama karistamatuse probleem. Osalt on see õigustatud: korrarikkujat peab ju karistama — et oleksid selged ühiskodu kasutamise reeglid. Ometi oleks kõnetoolis tahtnud näha ka tudengit, kes rääkinuks probleemidest ühiselamuelaniku pilgu läbi. Mida arvab tudeng korrarikkumistest ja nende peapõhjustest? Miks langeb tudengi otsus elamispinna valikul üha sagedamini erakorteri kasuks? Millised on tudengi enda poolt pakutud lahendused? Ohku need küsimused siiski rippuma ei jää. **Ühiselamujuttu ülikoolileht jätkame edaspidigi.**

EÜE ja tema probleemidest

Komplekteerimise käik on põhiliselt paika pandud. Arvatavasti kasutatakse sama süsteemi ka järgmisel aastal. Nimelt peab malevasse pürgija võtma komsomolikomiteest perfo ja saama sellele arsti viisa. Komsomolikomiteest viivad teaduskondade komsomolisekretärid perfod dekanaatidesse. 1980. aastal komplekteerimise plaani ei täidetud. Üks põhjusi oli kindlasti see, et potentsiaalsed ehitusmalevlased olid seotud olümpiamängudega. 1981. aastal sai plaan täis. Malevlaste arvu edasine suurendamine on praktiliselt võimatu. Sellest on aru saanud ka EÜE keskstaap ning võib loota, et TRÜ komplekteerimisplaan jääb edaspidi samaks. (Maleva kvaliteedile mõjuks hoopis paremini plaani vähendamine.)

Tunda annab ka **kogemustega malevategijate vähesus.** Regioonistaabi 14-st liikmest olid 11 uustulnukad. Oma ülesannetega tulid nad küll toime, kuid järgmisel suvel arvatavasti selline situatsioon kordub. Seepärast peaks edaspidi komplekteerima regioonide staape suurema perspektiivitundega.

Rühmastaapides kujunes TRÜ tudengite osakaal järgmiseks: komandöre 1980. aastal 37 ja 1981

(Järg 3. lk.)

(Algus 2. lk.)

aastal 39, komissare vastavalt 32 ja 43, meistreid 9 ja 8. Mõlemal aastal varustas TRÜ arstidega kõik rühmad. Vastavad arvud siis 122 ja 121.

Kokkutulekust kõneles oma sõnavõtus EÜE komissar Mart Raik. Plusspoolelt mainis ta ära eelmise kokkutuleku ladusat korraldust ja värskeid ideid (töö- ja jalgrattavõistlus). Puudusena tõi välja aga kokkutuleku ürituste samaaegse korraldamise ja info vähesuse. Spordis jätkatakse traditsiooniliselt, kuid proovitakse jõudu ka rahvuslikel aladel (sangpomm, kõievedu jne.), mis rahvast köidavad ja ühisvaimu suurendavad. Taidlus on küllaltki kõrgel tasemel. Seda ei julge siiski üldiseks tendentsiks nimetada. Küll aga on seda alkoholipruukimise suurenemine kokkutulekutel ning seetõttu peaks iga rühmakomandör juba oma rühma liikmete valikul sellele vastu seisma. Paremini peaks järgmisel suvel määratlema töövõistluse eesmärgid ja ühised hindamiskriteeriumid. Arvatavasti jääb kokkutuleku koht ja vorm järgmisel suvel samaks.

Suvemalevas töötas 1980. aastal 26 rühma 307 malevlasega ja 1981. aastal 18 rühma 280 malevlasega. Otseselt juubeliobjektidel töötas kuus rühma, üks rühm töötas ELKNÜ Hiiumaa rajoonikomitee ja ELKNÜ TRÜ komitee koostöölepingu alusel Hiiumaal.

Juubeli eel teeb tudeng senisest suurema õhinaga tööd linna ja ülikooli heaks. Kuid ainult oma töökätest siiski ei piisa. Sel suvel olid abiks Moskva, Leningradi, Vilniuse ja Riia tudengid — kokku 215 üliõpilast. Novosibirski üliõpilased tegid palju ära ülikooli klubi ehitusel.

Veel räägiti konverentsil vajadusest uuesti ellu äratada kevadiste EÜE päevade traditsioon. Veelgi sisukam peaks olema sügisene konverents. Anti kätte ka rändauhind EÜE-81 parimale rühmale. Selleks osutus EÜE-81 MUHU rühm eesotsas komandör Elmar Sepaga.

Interrühmadest. 1980. aastal seoses olümpiamängudega EÜE välisvahetust ei toimunud. 1981. aastal töötas kaks ülikooli rühma Ungari RV-s. Oma ülesannetega tuldi toime. Välisvahetus on teadagi kahepoolne. Ülikool võttis väliisrühmi vastu seekord Tallinna lähedal. Tänavuaastane praktika näitas, et ülikooli interrühmade normaalseks vastuvõtuks on hädavajalik seda teha Tartus, kus ELKNÜ TRÜ komitee abi on kindlasti operatiivsem ja tõhusam. Tuleb suurendada ka välisvahetuse geograafiat.

EÜE-st kõnelesid EÜE sektori juhataja Tarmo Salumaa ja endine asesekretär EÜE alal Indrek Ilomets.

Üliõpilaste vaba aeg

Vaevalt mõnel tudengil on vaba aega üle. Esmakursuslased tõdevad üsna kiiresti, et ülikoolis peale õppimise ka muud huvitavat teha saab.

Endiselt on valulapseks **TRÜ klubi.** Ka ametiühingukonverentsil oli see arutluse all ning mõlemal pool jõuti ühesugusele järeldusele. Kui senine ehitustempo (pigem tempotus!) jätkub, siis ei ole meil klubi valmimist ka järgmisel aastal loota. Hetkel puuduvad laepaneelid. Ning tööjõudu on endiselt vähe.

Mureks on ka transpordivõimaluste puudumine. Ametiühingu valduses olevatele klubidele pole aga bussi ette nähtud.

Kahju, et hingusele on läinud ülikooli **teatriklubi.** Samas on aga tore see, et õige varsti peaks alustama tööd üliõpilasteater eesotsas E. Hermakülaga. Juubeliks on lubatud ka esimene etendus publiku ette tuua.

Poleemikat tekitas **interklubi.** On ülim aeg alustada giidide ettevalmistamist juubeliks. Selle töö eest peaks hoolitsema interklubi. Soovitati luua mini-interklubisid teaduskondade juurde. Praeguse olukorra juures jäävad paratamatult mitmed soovijad üritustest kõrvale. Eeskätt ruumikitsikuse tõttu.

Kiituse kõrval pälvis ka laitust **matkaklubi «Patrioot».** Õppedistsipliini rikkumise, matkavarustuse tagastamisega viivitamise ning tihti halva ettevalmistusega väljameku pärast. Võiks kaaluda oma MKK loomise võimalust (linnaklubiga kahasse). EPA-l on ta olemas ning seal on ka puudumisteprobleem lahendatud.

Vaba aega on vähe, nurisemist aga palju. Ja küllap aegagi rohkem oleks, kui seda nii palju nurisemise peale ei kuluks. Ja mitte ainult.

Korrarikkumisi Tartu linnas on suhteliselt palju. **ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Arvi Karotam** arvas, et KOR-i oleks vaja suurendada just tudengite baasil. KOR-i pole veel kõigis teaduskondades käima pandud, rahvamaleva reidid ei ole lahendus. Ja kas seegi päästab, kui pärast nime kirjapanekut minnakse vaba aega omatahtsi viitma.

Pidevalt jätkuvad lahkhelid linnastaabiga. Nii näiteks oli 17. oktoobril linna rahvamalevastaabi uks suletud. Ometi pidi sel päeval välja minema 13-liikmeline rühm. Nüüd ripub staabis märge, et tudengid reidile ei ilmunud.

Sulev Rais väitis, et KOR on olemas. Põhiliselt näeme KOR-i mehi küll ainult suurematel üliõpilasüritustel (üliõpilaspäevad, RSP). Uus kohvik, kus üliõpilastel oleks kena isekeskis aega veeta, pole enam ammu üliõpilaskohvik. 20 minuti jooksul sisenes näiteks pärast piletite müümist 40 mitteüliõpilast. Kahjuks pole KOR suutnud senini abiturientide pealetungi peatada. Ilmselt tuleks siin kasutada teiste teaduskondade üliõpilasi, sest õigusteaduskonnal on õppetöö teises vahetuses.

Pooldati vanas kohvikus näituste traditsiooni jätkamist. Kohvik läheb remonti ning seega on vaja leida uued ruumid.

Vanaviisi on jäänud vaba aja sisustamine intrites. Tehti ettepanek luua igas ühiselamus klubi.

Kirjutasid Raivo Lott, Piret Mihhels, Margot Visnap, Gerda Kandla, Anneli Rõigas ja Eve Ant.

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI 26. KONVERENTSI OTSUS

1. Tunnistada ELKNÜ TRÜ komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Ülikooli komsomolorganisatsiooni esmatähtsad ülesanded tulenevad NLKP XXVI ja EKP XIX kongressi otsustest. Kõik ülikooli kommunistlikud noored peavad aktiivselt lülituma ÜLKNÜ XIX ja ELKNÜ XIX kongressi ettevalmistamisse. Üliõpilaste parimaks kingituseks komsomolikongressile on eeskujulik õpplmine ja aktiivne ühiskondlik tegevus.

3. TRÜ 350. aastapäeva eel 1982. aasta kevadsemestril pidada osakondades ja teaduskondades komsomolikoosolek «Mina, 350-aastase Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilane». Teaduskonna komsomolibüroodel korraldada lühikursused TRÜ ajaloost ja tänapäevast.

4. Komsomolikomitee õppesektoril koos ametiühingukomitee õppe- ja kasvatustöö komisjoni ning teaduskondade vastavate sektoritega tõhustada kontrolli õppedistsipliini üle, võtta senisest rangemad meetmed õppedistsipliini rikkujate suhtes.

5. Moodustada ELKNÜ TRÜ komitee seflussektor, mis hakkab koordineerima keskkooliõpilaste, kaugüliõpilaste ja ettevalmistusosakonnas õppijatega tehtavat tööd.

6. Teaduskondade komsomolibüroodel koos ÜPP komisjonidega analüüsida ühiskondlik-poliitilise praktika atesteerimistel omandatud kogemusi. Edaspidi vaadelda ÜPP-d kui leninliku arvestuse kõige tähtsamat osa. Teaduskondade komsomolibüroodel aktiviseerida oma tegevust atesteerimistulemuste arvestamisel ja ÜPP ning leninliku arvestuse korraldamisel.

7. Saavutada RSR-i esinemiste arvukuse kasv üliõpilasauditooriumidele.

8. Moodustada ELKNÜ TRÜ komitees komsomoliaktiivi kool kursuse ja teaduskonna komsomolibüroo liikmete, poliitinformaatorite, EÜE ja EÖM funktsionääride jt. kavakindlaks õpetamiseks.

9. Rohkem organiseerida internatsionaalse kasvatustöö üritusi, interklubi ja vene osakondade komsomolisekretäride nõukogul jätkata ülikoolis õppivate eri rahvusest üliõpilaste ühisürituste korraldamist. Pühendada 1982. aasta aprillis peetavad rahvaste sõpruse päevad NSVL moodustamise 60. aastapäevale ja TRÜ 350. juubelile.

10. ELKNÜ TRÜ komiteel koos ametiühingukomiteega välja töötada õpperühmadevahelise konkurssülevaatuse uus juhend ning asuda seda ellu viima. Erilist tähelepanu pöörata konkursi avalikustamisele. Ülikooli komsomolikomiteel leida uusi vorme konkurssülevaatuse võitjate stimuleerimiseks.

11. ELKNÜ TRÜ komitee olmesektoril koos teaduskondade dekanaatide ja parteibüroodega viia järjekindlamalt ellu kommunistliku kasvatustöö kompleksplaani nõudeid ühiselamutes. Komsomoli operatiivrühmal korraldada reide korra tagamiseks ja passirežiimi täitmise kontrolliks. Ühiselamute nõukogudel kaaluda võimalusi ühiselamuelanike kaasatõmbamiseks sanitaarremondi tegemisel.

12. ELKNÜ TRÜ komiteel otsida koos ametiühingukomiteega uusi vorme üliõpilaste esteetilisel ja kõlbelisel kasvatamisel. Teaduskondade komsomolibüroodel pöörata senisest enam tähelepanu üliõpilastaidluse arendamisele ning selle ideelisele tasemele. Jätkata kevadiste rahvaste sõpruse päevade ja sügiseste Tartu üliõpilaspäevade korraldamist. Korraldada rohkem komsomolikomitee juures tegutsevate huvialaklubide temaatilisi puhkeõhtuid.

13. ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektoril tegelda plaanipäraselt rühmafunktsionääride valikuga. Jätkata kevadel EÜE päevade ja sügisel EÜE konverentside organiseerimist.

14. Iga TRÜ kommunistliku noore aukohuseks on osaleda ülikooli juubelitöödel. Kõik TRÜ üliõpilased peavad juubeliobjektidel töötama vähemalt 50 tundi. Suvemaleva 1982. aasta peaülesandeks pidada tööd ülikooli objektidel. Juurutada aktiivsemate juubelitööst osavõtjate esiletõstmise süsteem.

15. Teaduskonna komsomolibüroodel koos spordiklubiga korraldada pidevalt rahvaspordiüritusi, tagada kõigi kommunistlike noorte osavõtt VTK normide täitmisest. TRÜ 350. juubeli eel ja ajal korraldada massispordiüritusi.

16. Tõsisemat tähelepanu pöörata komsomolidistsipliinist kinnipidamisele teaduskondades. Analüüsida seniseid organisatsioonisisese töö vorme ja leida võimalusi nende täiustamiseks. Teaduskondade komsomolibüroodel kontrollida ÜLKNÜ põhikirja täitmist, komsomoli liikmemaksude tasumist ja komsomolidokumentatsiooni.

17. ELKNÜ TRÜ komiteel leida võimalusi, et kiirendada I kursuse üliõpilaste kohanemist kõrgkooli töörütmiga. Pöörata enam tähelepanu esmakursuslaste aktiivi väljaõppele.

18. ELKNÜ TRÜ komiteel leida uusi vorme õppe- ja teadustöö eesrindlaste ning ühiskondliku töö aktivistide töö stimuleerimiseks.

Saksa FV kommunistid tutvusid ülikooliga

Esmaspäeva õhtupoolikul ootasid nõukogu uues saalis Schleswig-Holsteini liidumaa kommunistidest külalisi ülikooli juhtkond, partei- ja komsomoliaktiiv. **Päeval käidi** raekojas linnajuhtide vastuvotul, seejärel tutvuti «Sangari» tööga.

Ülikoolis kõneles rektor prof. A. Koop meie kõrgkooli minevikust, tutvustas täna tehtavat. Küllatulnuilt kuulsime Saksa FV kommunistide tegevusest, ka üliõpilaste probleemidest. Külalisdelegatsiooni juhtis liidumaa parteiorganisatsiooni majandus- ja sotsiaalpoliitika-sekretär Arthur Stehr.

EKP TRÜ komitees

Oktoobrikuus kuulati komitee koosolekuil filoloogiateaduskonna parteibüroo sekretäri dots. K. Uustalu ülevaadet teaduskonna parteibüroo tööst komsomoli parteilisel suunamisel ning dots. A. Blumfeldti informatsiooni NLKP 26. kongressi materjalide tundmaõppimisest.

9. novembri koosolekul rääkis prof. H. Miidla parteigruppide tööst bioloogia-geograafiateaduskonnas. Ülikooli taidluskollektiivide valmistumisest TRÜ juubeliks tegi ülevaate ametiühingukomitee esimees H. Kabur.

NLKP liikmeks võeti Siiri Isand ajalooteaduskonnast ja Tereza Andrejeva filoloogiateaduskonnast ning NLKP liikmekandidaadiks Lev Levkov arstiteaduskonnast.

TRÜ nõukogu

30. oktoobri koosolekul andis kasvatustööst ühiselamuis ülevaate rektori abi Viktor Sepp. Vähe on kohti, ülikoolil läheks vaja veel üht ühiselamut. Juubeli eel käib ühiskodudes remont. Paraku juhtub ka vastremonditud ruumidega nii, et need varsti enam värsked välja ei näe. Ühiselamunõukogud peavad ühiselamuis enam silma peal hoidma, rohkem üritusi korraldama, aga ka kaasüliõpilasi karistama kui vaja. Praegu kipuvad korrarikkumised ühiskodu mainet rikkuma. Sõna võtsid dots. V. Krinal, A. Paltser, U. Sahva, prof. A. Künnap ja ametiühingukomitee esimees H. Kabur.

Koosolekul hääletati professori kutse taotlemise poolt bioloogiadoktor Harri Lingile, füüsika-matemaatikadoktor Lembit Pungale ja tehnikakandidaat Mihhail Kotikule ning dotsendikutse andmise poolt keemiakandidaat Heldur Keisile, psühholoogiakandidaat Jüri Allikule, majanduskandidaat Ivar-Jüri Silmonile ja füüsika-matemaatikakandidaat Helgi Kilbile.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee istung toimus 3. novembril.

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai Lea Kosk (õigust. II k.).

● Aare Kruuser andis ülevaate juubelitööde käigust ja nende organiseerimisest. Selleks on moodustatud staabid nii ülikoolis tervikuna kui ka struktuursetes allüksustes. Kahjuks pole aga veel ära jagatud objektid teaduskondade vahel. Staapide ülesandeks on tööde ja tööjõu organiseerimine juubeliobjektidel. Abiks tuleb olla remonttöödel üliikoolile kuuluvates hoonetes ja nendega piirnevatel aladel. Sel sügisel töötas iga päev juubeliobjektidel üle 100 üliõpilase. Kui tööle on mindud, siis tuleb tööd teha ja kui abi on palutud, siis tuleb tööd anda. Teisiti ei saa. Ülikooli komsomolikonverentsil esitatud juubeliüleskutse tuleb kõigis teaduskondades läbi arutada. Edaspidi peavad juubelitööde küsimused olema pidevalt teaduskondade komsomolibüroode vaatluse all. Võeti vastu vastavasisuline otsus töö organiseerimise parandamiseks.

● Ettevalmistavaks perioodiks kinnitati suvemalev-82 staapi Aare Kruuser ja Mati Luukas.

● Komsomoliaktiivi seminarlaager Luunjas läks üldjoontes korda. Edaspidi tuleb laagri ettevalmistamisele pöörata rohkem tähelepanu (vt. artikkit «Ühe koosoleku protokollist»).

● Tehti kokkuvõtteid TRÜ komsomoliorganisatsiooni XXVI konverentsist.

Ülikooli komsomolikomitee oli jälle koos 10. novembril.

● Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti Jaak Arule (arstit. V k.).

● Lähenevad RÜL-i 35. aastapäevale pühendatud üliõpilaspäevad. Need toimuvad 17.—22. novembrini. Pileteid üritustele müüakse sedakorda teaduskondade kaupa.

Üliõpilaste ühiskondlik õigusnõuandla

TRÜ komsomolikonverentsi otsuse alusel kutsuti ellu üliõpilaste ühiskondlik õigusnõuandla. Püüame aidata kõiki neid üliõpilasi, kes vajavad juriidilist abi ja nõuannet tsiviil-, perekonna- ja tööõiguslikes ning mitmesugustes muudes küsimustes. Tutvustame ka noorte spetsialistide õigusi ja kohustusi.

Õigusnõuandla on avatud komsomolikomitees igal neljapäeval kella 18—20-ni.

JAAN TOOMEPÄRG,
ühiskondliku õigusnõuandla juhataja,
õigusteaduskonna IV k.

Ministri käskkiri

Kõrgkoolide taidluskollektiivide peoks hoolika ettevalmistamise ja kõrgetasemelise esinemise eest Riias, Ogres ja Saulkrastis avaldan tänu kõigi kooride, orkestrite, tantsu- ja liikumisrühma liikmeile, juhtidele, treeneritele, organiseerimiskomitee liikmeile, staabitöötajaile ja teenindajaile. Eriti südamlikult tänan üliõpilastaidlejaid.

Avaldan kiitust ja autasustan ministeeriumi mälestusmedaliga TRÜ-st ENSV teenelist kunstitegelast, TRÜ akadeemilise naiskoori dirigenti **VAIKE UIBOPUUD**, Tartu Muusikakooli õpetajat, TAM-i dirigenti **ALO RITSINGUT** ja õppejõudu **REET LINKBERGI**; avaldan kiitust prorektor **VALTER HAAMERILE**, kateedrijuhatajale **UNO SAHVALE**, ENSV teenelisele kunstitegelasele, klubi ballettmeistrile **HENN TIIVELILE**, ametiühingukomitee esimehele **HELVE KABURILE**, klubi juhatajale **HEINO VARIKULE** ning õppejõududele **LINDA JAANSONILE, ANGELINA VÕSSOTSINALE** ning **JÜRI LINKBERGILE.**

Kõrg- ja keskeriharidusminister
ILMAR NUUT

Ministri käskkiri

KKEH Ministeeriumi aukirja pälvisid EÜE-81 aktiivse töö eest Gagarini rühma meister, vanemõpetaja **VIKTOR SIEBEN** ja sama rühma komandör dots. kt. **ENN HANSBERG.**

Maailma...

(Algus 1. lk.)

«Oktoobrirevolutsiooni 65. aastasse jääb ülikooli ajalooline juubel, tema täheaasta. Meist enestest sõltub, kui tugev on selle tähe kiirgus, kui kaugele ta ulatub, kui jääv mõju tal on. Olla meie kodumaa peaaegu vanim kõrgkool, juhtiv kõrgkool, on suur au, kuid ka suur kohustus. Iga ülesannet, nii väikest kui suurt, nii lihtsat kui keerulist peame täitma vastutustundlikult. Et igaüks meist seda tunnetaks.»

Palju on meie hulgas neid, kes seda alati on tunnetanud, kes oma tööga tähelepanemist on leidnud. Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur teatas, et 24 TRÜ töötajat on pälvinud Tööveterani medali.

ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegium ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teadusasutuste Töötajate Ametiühingu Eesti Vabariikliku Komitee presiidiumi otsusega said tubli töö eest 10. viisaastakul rinnamärgi «10. viisaastaku eesrindlane» 14 töötajat, rinnamärgi «1980. aasta sotsialistliku võistluse võitja» 20 töötajat. Medalid ja märgid andis kätte rektor. Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak tegi teatavaks KKEH ministri pühadekäskkirja.

Järgmisel päeval, 7. novembril sammus ülikooli rahvas koos teiste tartlastega pidupäevarongkäigus.

Mitte ainult TRÜ ajaloost,

vaid ka tänapäevast, üliõpilaselust ja TRÜ osast meie kultuuriloos küsitakse **kolmapäeval, 18. novembril kell 16 aulas** teaduskondadevahelises mälumängus. Ühevooruline võistlus koosneb 24 küsimusest, mis jagunevad kuude plokki:

ülikooli ajalugu,
ülikooli tänapäev,
üliõpilaselu,
ülikool kirjanduses,
ülikool ja muusika ning
varia ehk mitmest salvest
(spordielust kaasa arvatud).

Tulge kaasa elama oma fakulteedi võistkonna mehisele esinemisele.

Korraldajad

Ühe koosoleku protokoll e. Luunjas toimunud aktiivilaagrist

3. novembril toimus ELKNÜ TRÜ komitee istung.

TEADUSKONNA KOMSOMOLISEKRETÄR:

— *Aktiivilaager on kindlasti vajalik, eriti vastvalitud funktsionääride tarvis.*

— *Konkreetselt jäävad Luunja laagri plusspoolele huvitavad kohtumised (I. Trikkel, T. Alatalu jt.) ja õhtune meelelahutusprogramm. Kahjuks oli küllalt palju laagri juhtkonna poolt sisustamata aega, mida osavõtjad ise oleks täita saanud, olnuks kasvõi elementaarnegi info selle kohta, kus, mis, millal toimub.*

— *Edaspidi võiks rohkem ära kasutada ülikooli oma lektoreid, esineda võiksid huvialaklubide presidendid. Kindlasti peaks enam tegelema teaduskonna töölõikude juhtijatega.*

KOMSOMOLIKOMITEE LIIGE:

— *Üle nelja aasta sai aktiivi seminarlaager taas teoks. Tore, et sellele igati kasulikule üritusele eluvaim sisse puhuti.*

— *Kahjuks polnud aeg kõige sobivam organiseerijaile: konverentsi ette valmistades jäi aktiivilaager vaeslapse ossa. Ja ega 1—2 inimest kõige paremagi tahtmise juures suuda kõike ära teha, ette näha.*

— *Tulevikus võiks aktiiviõppused korraldada Käärikul, nagu oli varem. Pingelise programmi koostamine oleks siis lihtsam.*

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEE OTSUSTAS:

— *tunnistada laager oma põhiülesannet täitnuks;*

— *kaaluda põhjalikult laagri toimumise aega (oktoobri lõpp või veebruar) ja kohta (Kääriku);*

— *moodustada organiseerimiskomitee, mille koosseisus on infotalituse, majutamise, õppuste ning meelelahutuse ja spordi organiseerimisega tegelevad inimesed;*

— *pöörata suuremat tähelepanu tööle sektsioonides (kursuse sekretärid, kultuurorganisaatorid, õppesektori juhatajad jne.); selleks tagada kõigi asjaosaliste osavõtt.*

ELKNÜ TRÜ komitee
asesekretär
ÜLLE LEPP

„Moliere'ist" „Eerika päevani"

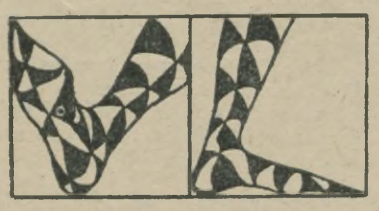

Enamikule «TRÜ» lugejaist on vene keelt kõnelevate üliõpilaste teatritegemine arvatavasti uudiseks. Väliskirjanduse kateedri õppejõu, **dotsent Larissa Volperti** juhendatavast ringist on siiani kirjutatud vaid «TRÜ» venekeelses lehes.

1979/80. õppeaastal tärkas vene filoloogia II (nüüdsel IV) kursusel mõte oma näitlejaoskusi proovile panna. Asjast räägiti õppejõud Larissa Volpertile, kes algatust igati toetas. «Professionaalset verd» leiti «Vanemuisest», kust peale dekoratsioonide, kostüümide ja rekvisiitide tuli appi ka näitleja Liina Orlova. Koos ringi kunstilise juhi Larissa Volpertiga hakkas ta juhendama matemaatikutest, füüsikutest, vene filoloogidest ning muid erialasid õppima tulnud tudengeist näitlemishuvilisi ringi.

Tõsiste proovide järel lahkusid peagi juhuslikud kaasalööjad. Entusiastid jäid ning valisid oma esimeseks lavatükiks kuuest-seitsmest pildist koosneva põimiku «Me mängime Molière'i». Sellega esineti esmakordselt mullu 28. aprillil «Sõpruses» (seal tegutseva teatritrupi mõju oli ka üks üliõpilasringi sünni põhjusi), kuhu kogunes uudset sündmust jälgima õppejõude ja kaastudengeid. Esitatuga jäädi rahule.

Kui esimestel etendustel võis veel mõningaid ebaõnnestumisi leida, siis järgmise lavateose, William Saroyani järgi tehtud «Hei, keegi!» kohta võidi ainult kiidusõnu kuulda. Ka «Vanemuise» lavastaja ja näitejuht Evald Hermaküla tunnistas nähtu küllaltki professionaalseks. Sellega esineti viiel korral, sealhulgas ka Pihkva Pedagoogilises Instituudis.

Rohkem etendusi seni avalikkuse ette toodud ei ole. Praegu valmistatakse Lidia Kompuse 10. surmaaastapäeva puhul ette tema üliõpilasteemalist «Eerika päeva». Grupi aktiivsematena paistavad silma Igor Žurjari-Ossipov, Arkadi Herman, Marianna Tarassenko ning mitmed teised.

Võib-olla tekib seda lugu lugedes teatritegemise mõte taas ka eesti tudengeil. Evald Hermaküal ongi plaanis niisuguse asja ellukutsumine. Oma esimese lavaproovi võivad aga kõik huvilised teha selle kuu lõpus toimuval uue Pälsoni teatrifestivalil.

TEET ROOSAAR,
žurnalistika I k.

XX SAJANDI VENE POEESIA

Filoloogiakandidaat **Juri Mineralovi** avaloeng «Русская поэзия 20 века» toimub **neljapäeval, 19. novembril vene keele metoodika kateedris kl. 18** (keeltemaja aud. 311). Oodatud on kõik võõr-, vene ja eesti filoloogid.

Raamatute kolimine hakkab lõppema

Tudeng, kiirusta! Eelseisvaks sessiks vajalik lugemismaterjal muretse juba varakult, sest...

... peagi Toome raamatukogu suletakse. Raamatukogu kolib. Aga täpsemalt? Läki

TOOMELE,

seal näeb-kuuleb.

Peaukse ette sõidab konteinervedude auto. Toob ratastel raamistikud (konteinerid), igas 6 tühja plastmassist piimakasti. (Piimakastidega kolimine on hoiuosakonna pearaamatukoguhoidja Kulla Jentsoni mõte. Varem transporditi raamatuid rasketes puukastides.) Konteinerid on nummerdatud ühest kaheteistkümneni. Tudengid lükkavad need majja, autotõstukile manööverdavad aga täislastis raamatukastid. Vihmastel ilmadel tõmmatakse peale spetsiaalsed presentkatted.

Auto sõidab ära. Noormehed juhivad toodud konteinerid hoidlasse, kus parasjagu pakitakse raamatuid. Läheme sinna meiegi...

... Milline kõle vaatepilt! Suures ruumis mitmed ja mitmed hiljuti raamatukoormast vabanenud riiulite read. Üksnes mõnel näeb veel endisi asukaid ja neidki tõstavad pakkijad kastidesse — ikka rangelt järjekorda silmas pidades.

Õie Vadi (vanemraamatukoguhoidja, praegu raamatute pakkija): «Pakkimistöö on täpne töö. Teisiti ei oleks ju võimalik raamatuid süsteemselt uude kohta paigutada. Pidevalt peab jälgima, et konteinerid täidetaks õiges numbrilises järjekorras. Alustame pakkimist alumistest kastidest. Raamatud tuleb kasti paigutada ühte pidi, nende järjestust ei tohi muuta.

Meid aitavad tudengid: Pakkimist neile küll ei usaldata (lühikese tööajaga ei jõua töövõtteid selgeks õppida), aga transporttöödel ning kõidete kätteulatamisel on nad meile väga vajalikud. Korraga töötab siin 4 üliõpilast — enamasti kaks noormeest ja kaks neidu. Tublid olid suvemalevlased: rakendusmatemaatika I kursus, juristid. Tudengite tööpäev kestab 8—18-ni. Pakkijatel tuleb pärast lõunat teine vahetus.»

Saabub auto. Tudengid lükkavad täis konteinerid välisukse juurde. Autotõstuk tõstab need furgooni (4 korraga). Ja algab sõit uude raamatukokku

AKADEEMIA TÄNAVASSE.

Siin tuleb ekskursioonijuhiks Lia Urba (hoiuosakonna juhataja), sest niisama mööda koridore jalutada ei lubatagi — kohe tunnevad valvurid huvi, mis eesmärgil majja tuldud.

Sammume Lia Urbaga esmalt lifti juurde, millega konteinerid keldrikorrusele hoidlasse sõidutatakse. Ka siin liiguvad konteinerid enamasti tudengijõu varal — liftini ja lifti, edasi liftist tõstukile, tõstukilt läbi tühjade hoidlasaalide kaldteele, sealt edasi juba õigesse hoidlasse õige riiuli juurde, kus pakkijad (raamatukogu omad töötajad) kõited täpses järjekorras riiulitele asetavad. Milleks tarvis veel ka tõstukeid, kaldteesid? Kas ainuüksi liftist ei piisa?

Lia Urba: «Meie maja on niivõrd keerulise arhitektuuriga, et siin ei ole ühe korruse ruumidki kõik samal tasapinnal. Ja lift ei avane igal korrusel. Konteineri tee liftist hoidlasse on igal korrusel erinev.

Uues hoones töötab kuus üliõpilast. Ka Lia Urba kiidab suvemalevlasi — matemaatikuid, juriste.

Vahetevahel vilksatavad koridorides valgetes kittides inimesed. Kas kõik raamatukogutöötajad peavad uues majas valgeid kitleid kandma?

Lia Urba: «Sugugi mitte. Need on meie desinfitseerijate rühma rahvas, nende ülesanne on raamatute puhastamine ja korrastamine. Ise nimetavad nad end naljatades raamatudoktoriteks. Praegu panevad nad vanadele katkisematele kõidetele papist ümbriseid.»

Ja lõpuks, millal kolimine lõpeb?

«Uude majja kolitakse üle 40 kilomeetri kirjandust. Ära on toodud juba ligi 70 protsenti. Edasine kolimisjärjekord — nõukogude kirjandus, seejärel eestikeelne kirjandus, võõrkeelne kirjandus ja õppekirjandus. Tõenäoliselt jõuame kolimisega lõpule detsembrikuus.»

ÜLLE RÕNGAS,
žurnalistika II k.

Esmakursuslaste taidluseks

Tänaseks on aeg jõudnud nii kaugele, et kindlasti on kõigil esimestel kursustel paika pandud taiduskonkursi kavad. Jõudu proovideks! Tubli harjutamine võib õnnestunud esinemise järel muutuda preemiaks. Oma kava juurde lülitage kindlasti ka teadustaja. Hea, kui tema etlemine ei jää vaid teaduskonna nime ütlemiseks. Ta võib käia küll ainult korra laval, kuid peaks oma võimeid suutma näidata. Võib-olla leitakse nende hulgast ka võimekaid teadustajaid üliõpilaste juubeliüritustele.

25. novembriks esitage ametiühingu- või komsomolikomiteesse omaloomingulise kava üksikasjalik stsenaarium, muudel juhtudel märkige ära palade autorid, nimetused ja esitajad. Kui teaduskonna etteaste koosneb ühtsest programmist ja üksikutest numbritest, võivad viimased jääda pärast 20 minuti piiri.

Need, kes vajavad ka proovi jaoks just kultuurihoone lava, saavad seda kasutada 29. novembril kella 9—12-ni. Küsimuste puhul helistada endiselt klubisse telefonil 755-79.

Teaduskondade esinemisjärjestus:

ajaloot.,
arstit.,
bioloogia-geograafiat.,
filoloogiat.,
füüsika-keemiat.,
kehakultuurit.,
majandust.,
matemaatikat.,
õigust.

ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika II k.

EPA-s juba esineti

Inimene õpib oma vigadest, tark inimene õpib teiste vigadest, sellepärast lühike targutav ülevaade pärast EPA esmakursuslaste konkursi, mis oli enne TRÜ oma.

Igal konkursil peavad olema mingid raamid, milles võistlejaid võrreldakse. Juhend ühendas väga vastandlikke ja mitmesuguseid noudmisi (žanriline mitmekesisus, ideelis-poliitiline tase, üksikesinejate meisterlikkus, massiline osavõtt). Need, kes püüdsid seda sõna-sõnalt, teguteolt võtta, võitu ei saanud. Kas ideaalne kava on ehk koguni võimatu? Küllap siiski mitte.

Kõige ühisem ja üldisem oli teemadest sisseastumine ja lutikatõrje, žanridest eelistati *show*'sid, põhiline eesmärk oli publikule näidata, mida julgetakse, või mängida nende naljasoonele.

Erialade kaupa oli tase vastandlik: mitte ühtegi väga head kava, kolm head kava, kolm halba kava, mitte ühtki keskmist.

Kohati oli tunda püüdu rahuliku huumori kaudu igapäevase elu kitsaskohti paljastada, kuid teiselt poolt jäi alles ka midagi keskkoolilikku, kriitikaaplusele lähedast.

Kui küsida, kas taidluskonkurss oli EPA-lik, võib sellele mõneti jaatavalt vastata. Maailma vaadati, mängiti, ka tunnetati üsna maalähedaselt ja maa kaudu. Loodan, et ka TRÜ taidlusel oma nägu olema saab või alles jääb.

Isetegevuskonkursi jälgimist soodustas selle toimumine kolmel õhtul. Nii ei muutunud üritus tüütavaks ega väsitavaks, samuti said kõik võimaluse vaadata kaaslaste esinemist. Ka TRÜ-s peaks edu tagamiseks järgima sama põhimõtet.

Huvi taidluse vastu oli üsna suur. Rahvas tuli ikka etenduse pärast, aga ei tahaks eitada ka disko meelitavat osa.

Kui kokkuvõtteks öelda, et konkurss oli hästi korda läinud, või et täiesti «mööda», siis ma valetaksin, aga päris keskmine ta ka polnud... Kui aga mõelda, et teiste vigadest on võimalik õppida, kui tahta, siis... Aga enne kui midagi maha teha, tuleb endal midagi teha ja sellepärast jõudu meile meie konkursiks.

ÜLLE KAUKSI,
žurnalistika I k.

Slängigrupp

tuli taas kokku 4. novembril. Tähistasime oma esimest sünnipäeva ja mõtlesime edasisest tegevusest.

Möödunud aasta kirjas on meil mitmeid refereeringuid, kartoteegisedeli koostamine ja telekooli emakeeletunni raames lindistatud saade. Tänavu teeme algust kogumistööga.

Meie juhendaja on eesti keele kateedri vanemõpetaja Valve Kingisepp, kes koos meiega on kõik senised kogunemised kaasa teinud. Algusest siiamaale on püsima jäänud 9 üliõpilast, grupi juhiks valisime Jaak Lõhmuse (eesti fil. I k.).

Materjali kogumisele on vaja haarata tunduvalt rohkem inimesi, kui praegu meie ringis on. **Seepärast: Sina, üliõpilane, kui Sa vähegi leiad, et lisaks slängi rääkimisele võiks sellest ka midagi rohkem teada, seda ise üles kirjutada (äkki oledki juba seda teinud?) ja niiviisi meie kogumistööle abiks olla — tule infot nõutama eesti keele kateedrisse, oleme seal neljapäeviti kella 18-st.**

Slängigrupi kirjutaja
MARGIT SEPP
eesti filoloogia III kursuselt

Venia legendi

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsendi kt. **Toivo Kuldsepa** *venia legendi* teemal «Esteetilise triviaalsüsteemi uuenemine eesti kirjanduses XX sajandi algul» toimub reedel, 20. novembril kl. 14.15 ph. 140.

Dekaan prof. AGO KÜNNAP

*

2. detsembril kell 10.15 toimub V. Kingissepa 19 aud. 302 raskejõustiku ja veespordi kateedri dotsendi kt. pedagoogikakandidaat H. LAIDRE *venia legendi* teemal «Noorujujate valiku metoodika».

Dekaan prof ATKO VIRU

Klubi üritused

UUES KOHVIKUS
13., 14. ja 15. novembril kl. 19
DISKO.

14. novembril koondise Wellfilm» X helifilm «Palat 207».

ESMAKURSUSLASTE BALL
toimub pühapäeval, 29. novembril kl. 19.30 «Vanemuises».

Teaduskondade ja osakondade esindajail koguda raha ja osta pääsmed (mitte üksikult) klubist (Tähe t. 3, II korrus) 23.—25. novembrini kl. 10—12 ja 15—17. Teavet saab klubist tel. 75-579.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruum 302, tel. 341-21,253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3402. MB-05769. Tiraaž 3000

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar
Raamatupal

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (1279) Reedel, 20. novembril 1981 XXXIII aastakäik

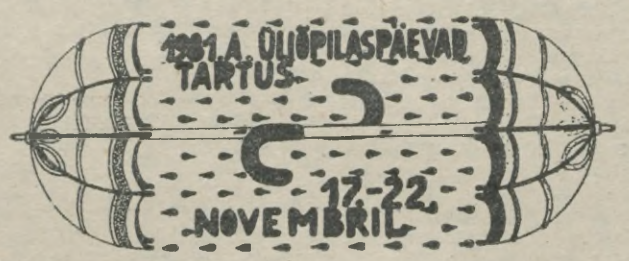

RÜL 35

Käesolev aasta on rahvusvahelises üliõpilasliikumises juubeliaasta. Möödus 40 aastat päevast, mil Londonisse kogunesid fašismi vastu võitlevate maade üliõpilaskonna esindajad ning kuulutasid 17. novembri rahvusvaheliseks üliõpilaspäevaks. 35 aastat on möödunud Rahvusvahelise Üliõpilasliidu loomisest. RÜL asutati 1946. aasta augustis Prahas I üliõpilaste ülemaailmsel kongressil, kus osalesid 35 rahvusliku üliõpilasliidu esindajad.

Prahast ei saanud juhuslikult selle kongressi paik. 42 aastat tagasi, 1939. aasta sügisel tapeti Tšehhoslovakkias kokkupõrke ajal SS-lastega üliõpilane Opletal ja noor tööline Sedlaček. Patriootide matused kujunesid võimsaks demonstratsiooniks fašistliku terrori vastu. 17. novembri hommikul arreteeriti üle 2000 üliõpilase ja saadeti Sachsenhauseni koondslaagrisse. Samal päeval lasti Paukratzi vanglas maha 9 Tšehhoslovakkia üliõpilaskonna liidrit.

Asutamiskongressil võeti vastu RÜL-i põhikiri, millest loeme:

— osaleda üliõpilaste võitluses vabaduse ja tõelise rahvusliku sõltumatuse, sotsiaalse progressi ja demokraatia eest, imperialismi, kolonialismi, fašismi vastu;
— võidelda kogu noorsoo õiguste ja võimaluste eest haridust saada;
— võidelda hariduselu demokratiseerimise eest, saavutada ülikoolide autonoomia;
— arendada rahvuslikku kultuuri;
— võidelda rahu ja üksteisemõistmise eest maailmas.

Heaks ülemaailmse toetuse saanud traditsiooniks on üleeuroopalised üliõpilaste kohtumised. Need on toimunud Pariisis, Varssavis, Helsingis, Budapestis, Sofias jm. Nendest võtavad osa nii rahvuslikud üliõpilasliidud kui ka RÜL ja Rahvusvaheline Noorsoo- ja Üliõpilasliikumine ÜRO toetuseks (ISMÜN).

RÜL on aktiivselt osalenud mitmete ülemaailmsete kohtumiste korraldamisel. Võideldakse järjekindlalt rahu tugevdamise, pingelõdvenduse eest. RÜL on rahu- ja julgeolekualaste üliõpilasürituste organisaator Euroopas. Suure tähtsusega on Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooniga (ÜDNF) kahasse korraldatud Euroopa noorsoo ja üliõpilaste desarmeerimiskonverents 1978. aasta jaanuaris Budapestis.

RÜL on koos ÜDNF-iga korraldanud mitmesuguseid rahvusvahelisi solidaarsuskampaaniaid nende maade noorsoo ja üliõpilaste toetuseks, kes võitlevad vabaduse ja sõltumatuse eest, kolonialismi ja apartheidi vastu. Laia kõlapinna leidis ja leiab RÜL-i organiseeritud solidaarsuskampaania «Iga ülikool solidaarsuskeskuseks Tšiiliga».

Peale RÜL-i XIII kongressi (1980. aasta novembris Berliinis) on rahvusvaheline üliõpilasliikumine astunud suure sammu edasi.

Progressiivse noorsoo ja üliõpilaskonna üks kõige mõjuvam võitlusvorm on ülemaailmsed noorsoo- ja üliõpilasfestivalid, mille algatajaid oli ka RÜL. Eriti tähelepanuväärseks kujunes 1978. aasta suvel Havannas toimunud festival.

Täielikult on end õigustanud mitmesugused RÜL-i korraldatavad seminarid, näiteks 1979. aasta augustis Helsingis toimunud rahvusvaheline üliõpilasseminar «Haridus, see on õigus, mitte privileeg».

Tähtsad on RÜL-i töös hariduselu demokratiseerimise, üliõpilaste õppe- ja olmetingimuste küsimused; tegevus üliõpilaste õiguste kaitseks, kõrghariduse militariseerimise vastu. Neid probleeme arutatakse igal aastal RÜL-i osavõtul või toetusel korraldatavatel kursustel ja diskussioonidel. RÜL-i stipendiumi (stipendiumifond asutati 1955. aastal) saavad paljude arengumaade noored, et nendel riikidel oleks kergem ette valmistada oma spetsialiste.

Oma eelarve ja liikmesorganisatsioonide kaudu (RÜL-i kuulub üle saja rahvusliku organisatsiooni; NSV Liidu üliõpilasi esindab NSVL Noorsoo-organisatsioonide Komitee juures asuv Üliõpilasnõukogu) osutab RÜL materiaalset abi vaestele üliõpilastele, toetab arstimite, õppe-, spordi- jm. varustusega, organiseerib vaeste üliõpilaste puhkust ja ravi. RÜL teeb koostööd Rahvusvahelise Üliõpilasturismi Organisatsiooniga.

Vastavalt RÜL-i põhikirjale on tema juhtivad organid kongress, mis tuleb kokku kord kolme aasta jooksul, täitevkomitee, mis tuleb kongresside vaheajal vähemalt kolm korda kokku, ja sekretariaat, mis asub alaliselt Prahas, 17. Novembri tänaval. RÜL-i finantstegevust kontrollib Rahanduskomitee. RÜL-i presidendiks on 1977. aastast Miroslav Štepán.

RÜL annab välja ka kord kuus ilmuvat ajakirja «World Student News», inglise, prantsuse, hispaania ja araabia keeles. Kes tunneb RÜL-i tegevuse vastu sügavamat huvi, leiab selle ajakirja ingliskeelse variandi ka Toomelt.

ALAR MAAREND,
RSR-i president,
füüsika IV k.

Topeltkirgastus aastas

See on tudengi-Tartu pärisosa. Vihmadeaeg ja lilledeaeg. Üliõpilaspäevad ja rahvaste sõpruse päevad. ÜP ja RSP. Põleme nendest läbi. Kaks nädalat viiekümne kahest. See on kui ööliblika lend. Ent samas ka meenutamist vääriv.

«... Särtsakus, aktiivsus ja mitmekülgsed improvisatsioonid tunnistavad, et üliõpilaste enamik tunneb vajadust ka sellelaadiliste ühisürituste järele, tahab noortepäraselt pidutseda ja lõbutseda, kasvõi end lõdvaks lasta ja välja elada. Seejuures ei pruugi väline üsnagi suur vabadus ja ülemeelikus hoopiski heidutada neid, kes peavad silmas eelkõige kasvatuslikku efekti...» Nii kirjutas aastal 1965 «Edasi» toimetaja asetäitja H. Kään. See oli 16 aastat tagasi. Siis «maeti pidulikult» halvimat üliõpilast ja professorit. Üliõpilaspäevadele pandi tugi alla.

Lisaks võib täiesti kindel olla, et H. Kääni poolt 16 aastat tagasi paberile pandud read pole tänaseks veel oma aktuaalsust kaotanud. Ja nii peaks nad ka ÜP lipukirjaks saama.

Sellest ajast saati on siis kaheteistkümnel aastal suuremal ehk vähemal määral üliõpilaspäevi peetud.

Mis oli? Aastad 1965—1971 läksid ühtmoodi. Põhiürituseks tõrvikutega rongkäik. Hiljem lisandus ka miiting. Rongkäiku ilustati tudengite omanuputatud loosungitega. Seitsmekümnendate alul hakati propageerima puhast akadeemilisust — tekkel ja tõrvik. Kord tervitasid õppejõud üliõpilasi *alma mater*'i sammaste vahelt, kord marssisid ise kaasa. Kutsuti rohkelt külalisi. Just ÜP oli see aeg, mil viiistlastele oli tee tarkusesammaste vahele taas avatud. Päevad said oma märgi, trükiti väike ÜP laulik. Kohvikus kujunes traditsiooniks luule-, muusika- ja kunstiõhtu. Tollal üipopulaarne «Rajacas» andis 1967. aastal kontserdi Inglisillal. 1968. a. oli nõutuim ansambel «Collage», tugev aplaus saatis ka Panso lavakunstipoisse ning «Elektrat». Aastal 1969 mängisid «Kuup ja Kera», «Popsid», «Virmalised». 1970-ndal esinesid «Toomapojad», «Fix», «Amores», «Kuup ja Kera», tehti ka klassikalist muusikat. 1971 — Andres Ots, Olav Ehala, «Pikk Viis», «Kuup ja Kera», «Anaconda», TRÜ kammerkoor, TRÜ RKA, naisvõimlejad.

«... Kahjuks ilmnes järgmistel aastatel üliõpilaspäeva mõnede ürituste organiseerimisel taas kõsitavusi nende kasvatusliku väärtuse suhtes ning 1972. aasta sügisel otsustati selle ürituse väljakujunenud viisil korraldamisest loobuda,» kirjutab F. Kinkar 1980. aastal välja antud kogumikus «TRÜ parteiorganisatsiooni ajaloost».

1975, 1977 ja 1978 möödusid tagasihoidlikult. Tähistati üliõpilaspäeva, peeti kontserte.

Tänase näoga ÜP-st võib ehk rääkida alates 1979. aastast. Nood olid ka ehk ÜP ajaloo kõige suurejoonelisema kultuuriprogrammiga. Kokku oli külas peaaegu 20 tipptasemel üksikesinejat ja kollektiivi. Sama aasta «TRÜ» kirjutas aga, et kahjuks jäi murdmata saajamentaliteet, kogu üliõpilaskond ei saanud liigutatud ega ühendatud.

On aasta 1981. Juba on jalg üle järgmise ÜP läve. Ent mis on üliõpilaspäevade eesmärk? Ühendamine, liitmine, solidaarsustunne, kultuuriprogramm, isetegemine, tudeng tudengi jaoks. Praegune kirju programm ei näita veel täit suunitlust.

On olevik. On tänane päev. Jalad on stardipakul, ent käsklust veel ei kosta, võimendus on põhja keeratud, ent pille veel pole. Kohe, kohe, kohe. Tekkel pähe, vihmavari kätte ning õuele. Sajab. Tartu on tuledes. On saabumas selle aasta üliõpilaspäevad...

Lugu teklitest ja tuledest õhtus

Pargivaikuses saadavad purskkaevud õhe oma lõputut sulinat. Kõik voolab. Taamal särab tuledes palee. Pikad koridorid. Üks ots siin, teine lõpmatusse suubumas. Seal on muusika. Liikuda, aina sinnapoole minna. Koridor on kõik. Sära, ümberringi pimedus. Ikka mööda lõpmatut koridori muusika — valguse poole.

Saal. Aeglaselt liiguvad paarid. Nurka on end surunud grupp muusikuid. Vaikselt õõtsudes saadavad nad teele tuhandeid noote. Ei tea pillide nimesid. On minevik, on Prantsusmaa, on 16. sajand ning tundmatud tantsud.

Ei, kõike seda pole enam. Vaid virvatuluke mälus, vaid aula ning **«Hortus Musicus»**. Piimvalgete seinte helk lühtritesäras. Üks põlvepikkune mehike laulab rõdul kaasa.

Oled sa kunagi kõndinud pilvede vahel? Silitanud vatjaid ebemeid, vajunud siimini sahvtisesse uttu, kuuldes kõrvus helisemas klavessiinitininaid? Nüüd siis oled. Oled ju koos meiega ning «Musicuga». Puhas, kristallpuhas rahu. Kuniks? Kaheks tunniks...

Kahetunnine seisak liikumises, puhas tajumine — see on haruldus. Ja nii ei vaata keegi tagasi. Ei vaata, et mitte näha reaalsuse kaarnaid parvedesse kogunemas. Mustvalge on must ja valge, on kontrast.

Ja ei saagi ju keegi mõelda, et kusagil ka praegu huilgavad raudbetoonist tehased, kärisevad masinad, mööda kriuksuvaid linte jooksevad sirgetes ridades vaskhelgiga pommid. Minu jaoks, sinu jaoks, ka nende jaoks seal laval. Kõik on kirbul. Kõigile jätkub, jääb veel ülegi. Kusagil tõstavad tervisest pakatavad sõjardid šampuseklaasi: «Elagu rahu Maa peal...»

Peahoone kell 18. ÜP tõrvikutulene avaakord. Elav tuli — elu sümbol. E l u s ü m b o l.

Laulab TAM, mängib puhkpilliorkester. Loetakse ette läkitus RÜL-ile.

Meie tõrvikud on vaid üks säde, meie laulud on vaid noot, meie miiting vaid ivake kogu maailma protestist.

Ent sliski ei künta tankidega põlde; ent siiski ei looda pommikesti linnupesade jaoks. Kõik teavad. Ent kes on kuulnud emade nuttu nimetuil ühishaudadel?

«Ei vägivallale, ei rõhumisele, ei rassismile...» Võimendunud sõnad kajavad vastu majaseintelt. Tudengid kuulavad, räägib väliskommentaator. Ja taas: «Ei vägivallale, ei rõhumisele...»

Lajatab pauk, teine kolmas. Õõhakatuses lööb põlema kolm raketti. Kahin lainetab meist üle, pilgud tõusevad taevasse. Kõlab «Gaudeamus igitur...» Mustas öös hõljub ereda.t kollase *alma mater*'i kohal kolm punast tähte. All tudengihulk, leegitsevad tõrvikud, siniteklid, roheteklid, tumepunast, halligi...

On miiting.

On rahvusvaheline üliõpilaspäev ÜP-81 on alanud.

REIN R. SIKK

ÜP-81 ORGANISEERIMISKOMITEE ESIMEES VARRI VÄLI

«Sinu ülesanded?»

«Teisi liikuma panna. Organiseerin üliõpilaspäevi esimest korda ja sellepärast tahtsin nii mõnedki probleemid algusest lõpuni enda jaoks selgeks teha.»

«Millest alustasid, kui said teada, et oled üldjuht?»

«Ülesannete jaotamisest organisaatorite vahel, ruumide broneerimisest, atribuutikast (reklaamplakatid, vimplid võitjatele), esinejate küllakutsumisest...»

«Põhirõhk, põhiüritused?»

«Miiting, laulukonkurss, mälumäng, RSR-i õhtu, spordi*show*. Lisaks meelelahutus ja kontserdid.»

«Pääsmed, pääsmed, pääsmed?»

«Sel aastal siis esmakordselt teaduskondade komsomolibüroode kaudu. Ehk õigustab. Organiseerimiskomitee jättis endale iga ürituse jaoks 30 piletit — külalistele, pressile, esinejaile.»

«ÜP ideaal?»

«Kui üliõpilased teeksid ise üritusi; organiseerimine Tartust, koostöö kõigi vabariigi kõrgkoolidega, külalised ka väljaspoolt Eestit. Kõik jääb siiski suure AGA taha — kummagi kõrgkooli käsutuses pole ühtki ruumi, kus saaks näiteks suurt tantsuõhtutki korraldada.»

«ÜP eesmärk?»

«Valmistume juubeliks. Selle aasta ÜP ja RSP on juubeliürituste peaproovid. Põhieesmärk on aga üliõpilaste ühtekuuluvus, solidaarsus kõigi maade tudengitega.»

PROFESSOR PAUL ARISTE

«Vabandan... tahan küsimust küsida...»

«Küsi kaks!»

«ÜP ja Teie?»

«Minu üliõpilasajal peeti vaheldumisi Eestis ja Soomes. See oli vist 1927.»

ESIMESE KURSUSE MEESTUDENG

«ÜP-st ei tea sa veel midagi. Mida loodad? Ehk arvadki?»

«A r v a n, et ½ ÜP-st ei suuda ma huvituda. ... Filharmoonia kammerkoori kontsert tuleb ÜP parim asi... «In Spe-d» kuulama ei lähe — minu jaoks liiga keeruline...»

(Järg 4. lk.)

IVAR JÕESAARE joonistused

* Tartu üliõpilaspäevad *

ÜLIKOOLI AMETIÜHINGU XXV KONVERENTS

Ametiühingukonverents toimus 29. oktoobril. Järgnevalt esitame lühendatuna komitee esimehe HELVE KABURI aruande. Sõnavõttudest teeme juttu järgmises lehes.

Eelmine konverents peeti kaks aastat tagasi. Aruandeperiood oli rikas väljapaistvatest sündmustest. NLKP XXVI kongressil osutati suurt tähelepanu ka ametiühingule kui kõige massilisemale organisatsioonile. Kõrvuti suurte saavutuste tunnustamisega rõhutas NLKP Keskkomitee peasekretär L. Brežnev ka ametiühingutöö parandamise vajadust. Kuidas on möödunud viimased kaks aastat TRÜ 8 500-liikmelisel ametiühinguorganisatsioonil?

Töö juhtimiseks valiti eelmisel konverentsil 38-liikmeline komitee (25 töötajat ja 13 üliõpilast. Neist on kõrvale jäänud laekur L. Pikkat (surnud), H. Ruusaar (siirdus Tallinna) ja üliõpilased A. Pedak ja T. Kuusik (valiti teaduskonna komsomolisekretärideks). Komitee valis 13-liikmelise presidiumi: H. Kabur, L. Raid, S. Maramaa, O. Saks, L. Suit, L. Pung, H. Ruussaar, O. Raju, E. Talviste, I.-M. Orgo, A. Espenberg, M. Aunaste, U. Sukles. Büroosid oli 14. Arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas ning füüsikaosakonnas töötasid üliõpilased iseseisvate gruppidena.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ

Õppetöö tase on tõusnud. Praegust 92,2-protsendilist tööd võime pidada lähedaseks optimaalsele. Ka hinnetele «väga hea» ja «väga hea» ning «hea» õppijaid on palju — 52,6%. Selle arvu poolest oleme nii vabariigis kui Liidus esirinnas. On vähenenud ka kolmedele õppijate hulk, see on praegu 1,8%. Väljalangevus on sama mis varemgi — 3,95%. Absoluutarvudes on seda aga ikkagi palju — aastas 210 üliõpilast. Väljalangemise põhjustest on esikohal edasijõudmatus ja riigieksamite mittesooritamine — 136 üliõpilast, järgnevad õppedistsipliini rikkumine (29) ja omal soovil lahkumine (24). Teaduskonniti oli väljalangevus suurim matemaatikuil (7,7%), füüsikuil-keemikuil (7%) ja filoloogidel (5,6%). Kevadel lõpetas ülikooli 908 üliõpilast. See moodustab omal ajal vastuvõetute hulgast 79,6%. Teistest halvemini täitsid spetsialistide riikliku väljalaskeplaani filoloogia- ja füüsika-keemiateaduskond. Kas siit ei algagi need hädad, millest lugesime 27. septembri «Rahva Häälest»? Kui meil on nii palju väljakukkumisi pedagoogilistelt erialadelt, ei suuda me täita ka suunamisplaani. Et seda aga vähegi teha, suuname õpetajaiks neidki, kes selleks ei sobi või on koguni teise eriala spetsialistid. Parim lahendus oleks muidugi sajaprotsendiline lõpetamine — jätkuks spetsialiste nii kooli kui mujale. Erialas pettunute arvu saame vähendada senisest parema kutsesuunitlusega.

Õppetööd analüüsisid pidevalt kõik ametiühingubürood, seda tehti ka teaduskondade aruandekonverentsidel. Õppedistsipliini on teistest paremini kontrolinud keemia-osakonna õppekomisjon (näiteks 12 koosolekul arutati 31 üliõpilase üleastumisi). Õppedistsipliini rikkujaid esitati karistamiseks, isegi eksmatrikuleerimiseks.

Komitee ise kontrollis seda tööd kaks korda ning reastas selle põhjal ka teaduskonnad. Parima õppedistsipliiniga oli mullu bioloogia-geograafiateaduskond ning tänavu ajalooteaduskond, halvim mõlemal aastal kehakultuuriteaduskond.

Ametiühingu vaateväljas on olnud ka õppekirjanduse ja abimaterjalide väljaandmine. Õppetöös on oluline osa materiaalsel baasil. Aruandeperioodil ühtegi õppehoonet juurde ei tulnud, praegu käib töö koguni kahes vahetuses. Õppepinna kitsikust leevendab tuleval aastal valmiv uus auditooriumihoone, iseseisvale õppimisele peaks paremini mõjuma ka raamatukogu uus maja.

Paranenud on õppe- ja tööruumide näitagitatsioon. Teistest paremaks tunnistati Nooruse tänava õppehoone, rahule võib jääda ka keemiahoone pidevalt uuendatava väljapanekuga, samuti matemaatikutega. Juristidel ja filoloogidel segavad näitmaterjali mõjulepääsu remontimata ruumid. Kahjuks puuduvad meil veel juubeliteemalised stendid.

Tänu on väärt ühiskonnateadlastest ametiühinguaktivistid, kes prof. L. Raidi juhtimisel panid kokku **TRÜ ametiühingu ajaloo** (V. Ruus, L. Mõldre, H. Dsiss, I. Rajasalu, V. Kalits).

Mainitud tööõike suunasid väga **asjatundlikult ja kohusetruult prof. L. Raid ja dots. S. Maramaa.**

SOTSIALISTLIK VÕISTLUS

Üleliidulises kõrgkoolidevahelises sotsialistlikus võistluses pälvis ülikool 1980. aasta tulemuste eest III koha koos rahalise preemiaga.

Ülikoolisisese võistluse võitis arstiteaduskond (ka 1977. ja 1978. a.), teine oli majandus- ja kolmas õigusteaduskond. Viimased on matemaatikud ja filoloogid. Õppejõududevahelises individuaalvõistluses on üsna stabiilne juhtgrupp (L. Allikmets, P. Alvre, P. Ariste, M. Bronštein, J. Kalits, H. Ligi, J. Lotman, V. Masing, L. Raid, J. Saarma, A. Viru). Stimuleer maks nooremaid õppejõude võistlema, arvestati mullu eraldi ka võistlust dotsentide, assistentide ja vanemõpetajate vahel. Dotsentidest olid kolm paremat L. Mehilane, J. Allik, J. Ant; assistentidest K. Rämmal, J. Linkberg, S. Ulp; vanemõpetajaist V. Peedimaa, A. Žarkovski, E. Rahumaa; õpetajaist A. Reinmaa, T.-K. Aunapuu, T. Siigur.

Võistluse juhend on jäänud põhiliselt samaks, parandamis- ja täiendamisettepanekuid on tulnud. Loodame, et õppe- ja kasvatustöö osakaalu saab juhendis veelgi tõsta. Sellega tegeleb nüüd metoodikanõukogu. Nõudlikum peaks oldama kokkuvõtete tegemisel. Sõltub ju aruannete koostajaist lõpptulemus. Oleme kontrollimisel leidnud lihtsaid arvutusvigu nii nende endi kasuks kui kahjuks. Individuaalaruandel peab olema õppejõu enda ja ka kateedrijuhataja allkiri.

Eelmisel konverentsil saime rääkida **paramatest õpperühmadest.** Möödunud õppeaastal jäi see töö tegemata (vt. ka komsomolikonverentsi aruannet «TRÜ» nr. 28 — toim.).

Üleliidulisel kõrgkoolidevahelisel üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste parendamise konkursil tulime III kohale ja saime preemiaks 750 rbl. Meie teaduskondadevõistluses oli parim arstiteaduskond, järgnesid juristid ja kehakultuurlased.

Töökaitse ja -kultuuri ning õppejõu töödistsipliini tõstmise konkursi võitsid mullu arsti-, kehakultuurining füüsika-keemiateaduskond.

Üleliidulisel kõrgkoolidevahelisel tervistavate puhkelaagrite konkursil sai TRÜ III koha ja rahalise preemia.

Sotsialistlikku võistlust organiseerisid korrektselt ja kohusetruult dots. S. Maramaa ja V. Leping.

KULTUURITÖÖ

Kultuuritöö eesotsas seisid dots. O. Saks ja üliõpilane M. Aunaste. Üliõpilaste kultuuriaktiiv on agaralt tegutsenud. 1980. aasta märtsist taasalgatati **teatri ühiskülastused** (17). Neid organiseerisid üliõpilased, pääsmeid jaotati ka töötajaile. Ülikooliperre kuulub üle 8000 inimese, teatrisaalis on vaid 800 kohta. Seepärast peaks ühiskülastuste organiseerimine käima edasi ka ametiühingurühmade kultuurivolinike kaudu. Väga hästi on seda tehtud raamatukogus: K. Laugaste on muretsenud pääsmeid 76 etendusele ja kontserdile (2118 piletit!). Esiletõstmist väärivad veel M. Maser arsti-, H. Roost kehakultuuri-, H. Kaima matemaatika-, ja V. Kingisepp filoloogiateaduskonnast, I. Anderson teadusraamatukogust, E.-M. Kask keemia- ning V. Laan ja A. Uusen füüsikaosakonnast. Mainida tuleks ka filoloogide ja ajaloolaste ühissaavutust — H. Raudsepa näidendi lavastamist. Aitäh lavastajale G. Laugastele ja peaorganisaatorile V. Kingisepale.

Kultuurikomisjoni ja klubi ühise ettevõtmisena toimub sügiseti **esmakursuslaste ball.**

Kaks korda aastas on **taidlusülevaatused:** sügiseti esmakursuslaste, kevadel kõigi üliõpilaste vahel. Kultuurikomisjoni hiljutisel koosolekul kaaluti, kas mitte korraldada kevaditi hoopis teaduskondade puhkeõhtute konkurss või koguni mõlemad üritused. Kevadel vabariigi kõrgkoolidevahelisel taidluskonkursil esines TRÜ-st 297 inimest, neist Tallinnas lõppkontserdil 160. Parimaks tunnistatigi meie taidlus. Tõsteti esile klubi ja kultuurikomisjoni sisukat tööd, parimate hulgas mainiti matemaatikateaduskonna liikumisrühma A. Tominga juhendamisel, majandusteaduskonna ansamblit «Rentaablus», arstiteaduskonna grusiinlaste triot jt.

Kultuuritöö plusspoolele võib kanda sellegi, et juba kaks aastat tegutseb **vene draamastuudio dots. L. Volperti ja näitleja L. Orlova juhendamisel.** Alustatud on ka vene õppekeelega osakondade üliõpilaste kohtumissarja eesti kultuuritegelastega (K. Ird). Teistest rahvustest tudengid on avaldanud soovi õppida giidiks. Sellega peaks tegelema ühiskondlike erialade teaduskond (ÜET). Edukalt juhatas vene osakondade üliõpilaste kultuuritööd L. Vedina.

Pingutavad on viimased aastad, eriti kuud olnud meie suurkollektiividele. Tõsiselt valmistusid oma 35. aastapäevaks naiskoor ja rahvatantsuansambel. Võeti osa üldaulupeost, olümpiast, üliõpilasaulupeost. Nüüd osalevad lauljad ja tantsijad juba tükk aega ülikooli juubeliüritustel.

1980. aastal anti nais- ja meeskoorile ENSV teenelise kollektiivi nimetus, teeneliseks kultuuritegelaseks sai ka naiskoori dirigent V. Uibopuu ning tänavu sügisel klubi ballettmeister, RKA juht H. Tiivel.

Tunnustamist väärivad puhkpilliorkestri edusammud. Vaatamata oma dirigendi haigestumisele esineti hästi üliõpilasaulupeol (juuratudengi T. Sepa juhtimisel). Sügisel saadi väärt täiendust uustulnukate seast. Probleemiks on aga uued pillid.

Aruanne

Raske aeg on olnud **klubitöötajail.** Maja ise on remondis, kütteta. Üritusi organiseeritakse teistes majades. Taidluskollektiivide harjutuspaigad on 11 eri paigas. Uued rahvariided on saanud kammerkoor, rahvapilliansambel ja «Lakstigalg», üliõpilaste puhkpilliorkester ning suveseelikud naiskoor. Meeskoorile on tulemas smokingid, naiskoorile pidulikud kontsertkleidid, RKA-le aga ükskord ometi eesti, läti, leedu, ukraina ja moldaavia rahvariided. On vaja leida ruum niisuguse varanduse hoidmiseks.

Et tudengitaidlus on märgatavalt edasi läinud, sellest annab tunnistust klubi kategooria tõstmine, muide, meiepoolse taotluseta.

Üliõpilaste kultuurikomisjoni agaramad liikmed olid M. Aunaste (žurnalistikaos.), A. Allikmets ja R. Murakas (majandust.), M. Lindam (matemaatikat.), K. Saare (keemiaos.), K. Usk ja K. Ehasoo (õigust.), I. Rebane (ajaloot.).

Aruandeperioodil alustas tegevust **TRÜ naiste klubi.** Presidendiks on prof. S. Teesalu. Töösuunad on paika pandud, mõned üritusedki korraldatud. Organiseerimisel on ankeetküsitlus. Ootame ettepanekuid.

OLME

ÜHISELAMUD. Juba kaheksandat aastat pole ülikool saanud uut ühiselamut. Üliõpilaste arv on suurenenud, samuti ühiselamukohtade vajadus. Uue ühiselamu ehitamist taotleti juba üheksandal viisaastakul. Saime projekteerimise limiidi, järgmisel viisaastakul valmis projekt. Ministeerium andis aga eesõiguse keskeriõppeasutuste ühiselamu ehitamiseks. Meile lubati sinna paarsada kohta, saime vaid 120. Leningradi mnt. 25 ühiselamusse viidi üle arstipunkt ja profülaktoorium, nii et seal jäi just niisama palju kohti vähemaks. Probleemi aitab mõningal määral lahendada 60-kohaline tartu tüüpi elumaja ehitamine üliõpilasabielupaaridele. Vanemuise t. 33 raamatukogumaja vastu sai ülikool 60 korterit oma töötajate ühiselamuks. See võimaldas üliõpilaste ühiselamust ümber paigutada 36 perekonda ning ülikooli õppehoonetest ja majadest 17 töötajat ja anda pinda 5 suunatud spetsialistile. Osa kortereid on neist küll praegu reserveeritud väismaa ehitajaile ning mõnedesse paigutame külalisi. Paljudes ühiselamutubades on tehtud ise remonti ning muudetud need kauniks ja mugavaks. Tuleb kord luua ka üldkasutavates ruumides ning valves.

TÖÖTAJATE ELAMISPIND

1980. aastal oli esimese etapi järjekorras 108 töötajat, 1979. aastal eraldati ülikoolile 11 korterit. Nende ja vabanevate pindadega langes esimesest etapist väja 10 inimest ning oma korteritingimusi parandas 12 inimest.

1980. aastal eraldati meile 9 korterit, millest osa pole veel valminud. Esimesest etapist lahkus 10 töötajat ja oma elamistingimusi parandas 12 töötajat. Praegu on aga esimese etapi järjekorras 115 inimest. Esimene etapp ei vähene, vaid kasvab, sest sellesse on õigus kuuluda ka neil, kes on Tartus elanud 8 aastat.

1981. aastal on meile eraldatud elamispinna limiiti vaid 400 m² (1979. a. 900 m², 1980. a. 700 m²). Aruandeperioodil kolis elamukooperatiivi «Ropka» 38 ülikooli töötajat, möödunud aasta lõpul moodustati uus 30-kohaline kooperatiiv, mis valmib arvatavasti tuleva suveks. Kõiki kooperatiivkortereid ehitada soovijaid pole me aga rahuldanud, nii et oleks tarvis taotleda veel üht maja.

Et Tartus ei edene elamute ehitamine veel nii, nagu riiklikud plaanid ette näevad, on ülikoolile riiklikku ja kooperatiivset elamispinda pidevalt taotletud vabariigi valitsusorganeilt. Väsimatult on seda probleemi püüdnud lahendada rektor prof. A. Koop.

Autoostulubasid sai ülikool 1980. aastal 9 ning tänavu 8. Ilmselt oleks TRÜ-le eraldatud rohkemgi, kuid linna täitevkomitees tuletati meile meelde Toomemäe kevadist veninud koristamist. Vaibatalonge anti aruandeperioodil 65.

Paljud töötajad soovivad aianduskrunti. Meil on praegu 180 avaldust, kuid asi venib, sest sobivat kohta pole veel leitud.

TERVIS

Sellega tegelesid tervise, kehakultuuri, ühiskondliku kontrolli, töökaitse ja sotsiaalhoolduse komisjonid. Arstipunkti töö põhisuunaks on profülaktika. Paraku on siin viimastel aastatel tagasiminekut. Seda ei tohiks enam olla, sest alates veebruarist töötatakse uutes ruumides. Rühmade ametiühinguaktiivil tuleb aga tõsisemalt suhtuda profülaktilistesse läbivaatustesse.

Dots. U. Leisneri juhtimisel alustati neid ka töötajate hulgas. Seda on aga väga raske teha, sest oleme hajutatud linna polikliiniku jaoskondade vahel. Käidi siiski fluorograafis ja günekoloogi juures, üle 40 aasta vanused ka silmaarstil. Jaoskonnaarsti juures käisid kõik. Tulu sellest igatahes oli, sest kahel inimesel avastati tuberkuloos. Et kõiki kontrollitulemusi teada saada, tuleks meie töötajate arstlik teenindamine alluta üldkooli arstipunktile. Ruumid seda võimaldaksid, ka ametiühing saaks tõhusamalt aidata. Praegu saab tervisekomisjon haigestumisi analüüsida vaid haiguslehtede põhjal. Üldiselt ollakse ülikoolis tervemad kui linna teistes asutustes, palju tööpäevi kulub aga haigete laste hoidmiseks. Traumade tõttu kaotasime mullu 2219 tööpäeva.

Ka profülaktooriumi kolis Leningradi mnt. 25 ühiselamusse. Sel aastal on plaanis vastu võtta 470 inimest. Selle täitmist raskendab aga väike finantseerlarve. Ambulatoorseid kohti peaksid senisest rohkem kasutama töötajad. Et neid sinna suunata, peaks meditsiiniline kontroll toimuma meie oma arstipunktis. Profülaktooriumi on edaspidi kavas rajada ka väike vesiravila, autosugestiooni ja psühhoteraapiakabinet.

Toitlustuskohti on ülikoolis 930. Arvu poolest vastab see normile, kuid paiknevusega pole asjad sugugi nii head. Mõnel pool on üksnes einelauad, kust ei saa sooja lõunasööki. Kui raamatukogu uksed avab, saavad seal kandis elavad üliõpilased pisut sooja toitu tolle maja kohvikust. Remondimehed ehitavad praegu Vanemuise t. 46 kohvik-termossööklat. Tähe tänava uude auditooriumihoonesse tuleb sajakohaline söökla. Peagi lähevad aga remonti «Sophokles» ja vana kohvik ning söökla. Tunniplaanidesse oleks tarvis sisse viia tunniajaline lõunapaus, et jõutaks käia einestamas Leningradi mnt. 25 ja 27 sööklates.

Dieettalonge on jätkunud kõigile soovijaile. Kahjuks ei kasutata ära kõiki sanatooriumituusikuid (näiteks tänavu oleme tagastanud 120 tuusikust 311). Eriti halb on see, kui valalikust tuusikust jääb iga üliõpilane. Kasvanud on perekonnatuusikute arv (varasema 3 asemel saime mullu 8, nüüd 9). Need on muidugi kõik ära kasutatud.

Välisturismituusikuid on ülikoolile ette nähtud üks 140 töötaja kohta. Seda on vähe.

Tervistavate puhkelaagritena oleme saanud kasutada Käärikut ja Vellaveret. Kääriku pole aga juubeliobjektide nimekirjas ja remont venib.

Vellaveres puudub pesemisvõimalus. Sinna on vaja uut boilerit. Loodame, et administratsioon aitab. Perekondadel on aga olnud võimalus puhata ka Pärnus ja Kastnas.

Tervisesport. Üldiselt võib siin meie inimeste kohta kriitilisi sõnu lausuda. Tervisesport pole saanud harjumuseks. Võib-olla annab tulemusi klubiline vorm. Matemaatikutel on «Matra» (juhib R. Lepik), arstid tahavad moodustada tenniseklubi jne.

Üliõpilastest tõusis nii spordikonkursil kui spartakiaadil esikohale bioloogia-geograafiateaduskond.

Spordiklubiga on ametiühingul olnud tihe koostöö. Head tööd on teinud S. Leet, meiepoolne väsimatu organisaator on olnud H. Sildmäe.

Ametiühingul tuleb kontrollida ka töötingimuste tervislikkust. Sellega tegeles ohutustehnika- ja töökaitse alakomisjon (L. Pung). Töötasude komisjon töötas O. Raju juhtimisel.

TÖÖ LASTE JA NOORUKITEGA

Eelmisel aruandeperioodil oli meil 2045 last, nüüd 2228 (töötajail 1825, üliõpilastel 403). 12 protsendi laste vanemad töötavad mõlemad ülikoolis. Töötajate lastest käib koolis 995. Üliõpilaste lapsed on nooremad: 403-st käib koolis 13, 300-st koolieelsest on 100 lasteaia- ja 290 sõimeealist.

Lasteaiakoha on saanud kõik soovijad, rohkem on tarvis sõimekohti. Otstarbekas oleks uues üliõpilasperekondade majas sisustada üks 4-toaline korter, kus üliõpilased saaksid vaheldumisi lapsi hoida. Tunduvalt on paranenud meie lasteaia olukord. Uus juhataja on juba üle aasta E. Reha.

Pioneerilaagrituusikuid saime tänavu 39, neid jätkus 10,3%-le selleaalistest lastest. Pretensioone oli arstidel ja raamatukogutöötajail.

Töötasid koolieelikute lau- ja tantsuring ning võimlemisring. On mitmeid traditsioonisi üritusi nagu vastlapäev, nääripidu jt., aga ka uuelaadseid: kohtumine P. Toomaga rahvaste sõpruse päevade ajal, inglise filoloogide disko-muinasjutu õhtu jne. Et TRÜ valmistab ette ka pedagooge, oleks lasteürituste korraldamine üliõpilastele heaks praktikaks. Seda on juba püütud teha.

ORGANISATSIOONILINE TÖÖ

Komitee juhtida oli 14 bürood. Tänavu sügisel alustasid üliõpilasrühmad tööd peale arsti-, bioloogia-geograafiateaduskonna ja füüsika-osakonna ka matemaatika- ja filoloogiateaduskonnas. Rohkem tuleks komiteesse valida üliõpilasi just II—III kursuselt, sest järgmine valimisperiood on kolmeaastane.

AUTASUSTAMISI

RINNAMÄRK
«X viisaastaku eesrindlane»

Paul Alvre
Ants Kallikorm
Vilma Kelder
Toivo Madise
Ain Otstavel
Viktor Palm
Helmut Pilrimäe
Lembit Raid
Mati Salundi
Olev Saks
Friedrich Sergk
Endel Telling
Lembit Visnapuu
Enn Uiga

Dotsent Paula Palmeose juubeliks

18. novembril jõudis seitsmekümnenda eluaastani soome-ugri keelte kateedri dotsent Paula Palmeos, kelle õpetamisel on kasvanud sõjajärgne ungari ja soome keele oskajate põlvkond. Vähe leidub vabariigis kohti, kus pole mõnd juubilari õpilast; vähe on neid Paula Palmeose õpilasi, kellel pole midagi meenutada soome või ungari keele õpingutest.

Juubilari elulugu kajastab tema õpinguid ja kohusetundlikku tööd. Ta on sündinud Viljandimaal Vastsemõisa vallas möldri perekonnas 18. novembril 1911. aastal. Alghariduse andsid Kildu kõrgem ministeeriumikool, Taevere Kase algkool ja Lõhavere 2. astme algkool. Keskharidust hakkas ta taotlema Viljandi linna kommertsgümnaasiumis, koolide ühendamise järel Viljandi linna gümnaasiumis. Esimese direktor oli praegu kõrges eas olev Hans Ruubel, kes õpetas koolide ühendamise järel ka Paula Palmeosele eesti keelt.

1930. aastal tuli Paula Palmeos Tartu ülikooli inglise keelt õppima. Ainete valikul sattus ta ka Andrus Saareste loengutele. Professor märkas üliõpilase head keelevaistu ja suunas ta juba teisel üliõpilasaastal Suure-Jaani kihelkonda murret koguma. Sellega oli eriala valik lopsikult otsustatud. Prof. A. Saarestet peab juubilar oma uurimismetoodika kujundajaks. Soome-ugri (tolal uurali) keeleteaduse aineid, nagu lapi keelt, mordva keelt, ungari keele hääldkulugu, soome-ugri keelte hääldkulugu kuulas Paula Palmeos Julius Margi juures, kelle ettepanekul ta saadeti Ungarisse. Vastavalt tolle aja süsteemile kuulas ta ka eesti kirjandust Gustav Suitsu juures, rahvaluulet M. J. Eiseni ja W. Andersoni, stilistikat J. Semperi juures. Viimasest rääkis juubilar hiljuti J. Semperi nim. Tartu VIII Keskkoolis. Soome keelt õppis Paula Palmeos Aino Suitsu, ungari keelt József Dyörke juhatusel.

Omaette peatükk juubilari elus on õpingud Ungaris. 1936/37. õppeaastal kuulas ta J. Melichi valitud peatükke ungari keele ajaloolisest grammatikast, M. Zsirai soome-ugri keelte võrdlevat hääldkulugu, D. Paisi ungari keele mälestusmärke, Dy. Némethi sissejuhatust türgi filoloogiasse jm.

1939. aastal valmis töö «Esimese silbi vokaalid läänemeresoome (eesti-soome) ja ungari keelites», mille eest ta sai järgmisel aastal magistri kraadi. 1949. aastal arvestati see ümber filoloogiakandidaadi kraadiks.

Pedagoogitööd alustas juubilar tegelikult juba Budapestis, kui ta õpetas ülikoolis vabatahtliku ainena eesti keelt. Keskkooliõpetaja on ta olnud Tõrvas ja Jõhvis.

Ülikooli tuli Paula Palmeos professor P. Ariste ettepanekul, sest oli vaja ungari keele lektorit. 1944. aastal hakkaski ta õpetama ungari keelt, peagi lisandus sellele eesti murrete ja eesti keele sõnavara kursus. Soome keele põhiõppejõuks on ta 1946. aastast alates. Võiks veel lisada, et dotsendi kutse sai juubilar 1956. aastal.

Õppejõuna on Paula Palmeos ol-

nud aastaid kateedris suurima koormusega. Praegugi ületab see 700 tunni piiri, mis teeb kokku 15 nädalatundi. Et ta üliõpilastega tehtavat õppe- ja kasvatustööd peab esmaseks, ei jää planeeritud koormusest midagi täitmata. Pidevad harjutustööd ja lektüüri vastuvõtmine lisavad koormust, mis kusagil ei kajastu. Kõigest hoolimata leiab ta aega üliõpilaste murede kuulamiseks ja raskest olukorrast väljaaitamiseks, kui see on tekkinud. Oma õppeaines nõudlik õppejõud on samal ajal inimesena üliõpilasi mõistev, mis nähtavasti ongi Paula Palmeose populaarsuse põhjus.

Teaduslikus töös on juubilar saavutanud tulemusi, mis on aidanud soome-ugri keelte kateedrit olla juhtival kohal teaduskonnas. Eriti südamelähedane on juubilarile tegevus Emakeele Seltsis, mille juhatusse ta kuulub pikka aega. Seltsi väljaannetes on ilmunud arvukalt uurimusi. Eri maade fennougristide tähelepanu on äratanud «Karjala Valdai murrak» (1962). Ülikooli plaanis olnud «Eesti keele grammatikasse» on juubilar kirjutanud peatükid pronoomenitest, kaassõnadest, hüüdsõnadest, sidesõnadest ja liitpartiklitest. Kahes trükis on ilmunud üliõpilastele mõeldud «Soome keele õpik» (1963, 1981). Juubilar on Soome-Ugri Seltsi liige, Kalevalaseura ja Soome Kirjanduse Seltsi välisliige. Veel võiks loetleda paljusid ameteid ja tegevusi sõprusühingus, «Teaduses», žüriides jm., kuid eelnevastki on selge, et Paula Palmeos on üks mitmekülgsemaid ja huvitavamaid õppejõude soome-ugri keelte kateedris.

Pildi täielikkuse huvides on tarvis lisada veel tegevus väliuurijana, mis algas üliõpilasena. Õppejõuna töötades on ta kolmekümne aasta jooksul olnud üliõpilastega menetluspraktikal vepslaste ja karjalaste juures. See on vaimselt, füüsiliselt ja organisatoorselt rasket töö, mida paljud kardavad. Paula Palmeos on veendunud, et usaldatav materjal tuleb koguda kindla metoodikaga. Seda on vaja ka üliõpilastele õpetada, kui tahame kasvatada tõelisi fenno-ugriste, mitte aga kabinetiteadlasi. Menetluspraktika ja uurimismatkad võimaldavad üliõpilasi tundma õppida ning neid tuua teadustöö juurde. Õige paljud kursuse- ja diplomitööd on alguse saanud kogumismatkadelt.

Soome-ugri keelte kateedri liikmena tunneb juubilar alati rõõmu kateedri edusammudest, muret aga siis, kui üliõpilaste loidus väsitab õppejõu või menetluspraktika korraldamine ei taha laabuda. Oleme harjunud, et Paula Palmeos on ikka kuskil kateedri lähedal, ikka loengule minemas või sealt tulemas. Juubeli eel märgib ta naljatlevalt, et tunniplaani tegija on hakanud ta tervise eest hoolitsema ja loengud pannud võimalikult üksteisest kaugel asetsevatesse õppehoonetesse. See mure on küll asjatu, sest haiguse tõttu pole juubilar seni loengutelt peaaegu üldse puudunud. Küll on äraoleku põhjuseks olnud komandeeringud noorusmaale Ungarisse, Taga-Karpaatia ungarlaste juurde, konverentsidele või esinemistele.

Juubeli puhul soovime ühiselt ikka jätkuvat jõudu ja energiat fenno-ugristika arendamisel ja üliõpilastele soome ja ungari keele õpetamisel. Jätkugu head tervist ekspeditsioonidel üliõpilaste ees käimisel Djorža külades. Edaspidigi vajavad nii õpilased kui kolleegid inimlikku mõistmist ja keerdsõmede ühist arutamist. Juubilari osavõtt on alati vajalik.

Kolleegide ja õpilaste nimel
EDUARD VÄÄRI

Poliitpäevad ülikoolis

Rektor prof. Arnold Koop esines möödunud nädalal bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilaste ja töötajate ees. Ettekanne hõlmas kõiki aktuaalseid probleeme ja ülesandeid, mis meil käesoleval viisaastakul, eriti ülikooli juubeliaastal päevakorral. Kuulajad said veenvalt argumenteeritud pildi tänapäeva maailmaprobleemide funktsionaalsest seostatusest, nende otsesest ja kaudsest seosest meie ülikooli tänapäeva ja perspektiividega, meie kõigi igapäevase eluoluga. «Kartke ükskõiksust, sest passiivsus viib paratamatult absurdini, *homo sapiens*'i olemuse eitamiseni tänapäeva dünaamilises, integreerivas maailmas,» rõhutas rektor. Üha süvenev integratsioon ja internatsionaliseerumine muudavad seotuse kõik globaalsed probleemid lokaalseiks, aga ka paljud regionaalprobleemid globaalseiks. Neist peamine on rahu säilitamine, sest olemasolev tuumaarsenal, laser- ja neutronrelvad võivad 15 korda hävitada kõik elava maakeral. Teravnevad energia-, tooraine-, toidu- ja keskkonnaprobleemid, sotsiaalsed ja poliitilised vastuolud. Arengumais suureneb kirjaoskamatus.

Meie ülikooli ajaloolised ja tänapäevased saavutused on silmapaistvad — meid loetakse kodumaa parimate kõrgkoolide hulka. Kuid meilgi on õppeprotsessi efektiivsus veel pahatihti 18.—19. sajandi tasemel. Teaduskonna õppe- ja teadustöö tasemest arvas rektor: «Olete tublisti keskmisest kõrgemal, teadussaavutused on leidnud üleliidulist ja rahvusvahelist tunnustust. Kahjuks ei ole aga pedagoogiamet bioloogia-üliõpilaste hulgas küllalt populaarne. Kes siis rakendab ellu kogu õpetuse ja kasvatuse ökologiseerimise õilsa ülesande, kui mitte teie, tulevased bioloogid ja geograafid?»

Sisutihedale ettekandele järgnesid põhjalikud vastused arvukaile küsimustele. Teaduskonnarahvast rõõmustas eriti ruumikitsikuse lahendamise perspektiiv, sest rektor rõhutas, et Vanemuise t. 46 õppehoone peab tervenisti saama bioloogia-geograafiateaduskonnale.

Dotsent MART VABAR

Poliitpäeval esinesid veel filoloogiateaduskonna õppeprorektor prof. Uno Palm ja parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, arstiteaduskonnas haldusprorektor A. Otstavel.

Parim ÜTÜ ring

Teadusprorektori kt. prof. Arvo Tiku eesistumisel tegi ülikoolikomisjon kokkuvõtteid ÜTÜ ringidevahelisest võistlusest. Konkureerisid teaduskondade parimad: psühhiaatria, sünnitusabi ja güneko.oogia, füüsikaline biokeemia, teoreetiline bioloogia, kriminaalõiguse, rahanduse, vene keele, veespordi- ning ajalooring.

Juhendi kohaselt antakse ülikooli parima ringi nimetus kolmele — humanitaar-aladelt, täppis- ja loodusteadustest.

Humanitaarteaduskondade parimaks loeti **ajalooring (esimees M. Kalm, juhendaja prof. H. Ligi).** Ringil on tugevad traditsioonid: vilistlaskollokvium, ekskursioonid (suur- ja väike ekskursioon), tihedad sidemed teiste liiduvabariikide kõrgkoolidega.

Täppisteaduste esindajatest tuli võitjaks **füüsikalise biokeemia ring (esimees P. Palumaa, juhendaja v.-õp. J. Järv).** Ring pälvis tunnustuse mitme uudse töövormi juurutajana. Peetakse kirjandusikke seminare (töö jooksva perioodikaga), kevadine ÜTÜ konverents toimus stendettekannete vormis. Kooselekutel osalevad ka keskkooliõpilased.

Loodusteaduste alal oli parim **psühhiaatriaring (esimees A. Noppel, juhendaja dots. kt. A. Aadamsoo).** Tegemist on traditsiooniliselt tugeva ringiga. Üliõpilased on lülitunud lepingulistesse töödesse, korraldatakse ekskursioone Eesti psühhoneuroloogiahaiglatesse. Tavaks on saanud E. Wahi ja teiste professorite haudade külastamine.

Parimaid ringe ootavad mälestuskirjad, nende edukamad liikmed saavad sõita punkeraagritesse või ekskursioonidele.

JAAN SOOTAK,
TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees

TRÜ ajaloo muuseum alustas kolimist Toomele

See ajalooline sündmus sai teoks 16. novembril 1981. aastal, mil esimesed kaks autokoormat muuseumi varadega jõudsid keskpäeval Toomele, ülikooli teadusliku raamatukogu vanasse, juba peaaegu tühja hoonesse. Esimesteks abimeesteks selle toimingu juures olid ajalooosakonna neli esimese kursuse üliõpilast: Risto Auling, Toivo Juhinen, Peep Hainla ja Kalev Proosväli.

Alustati «Sophoklese» taga asuvate muuseumi kõige vanemate varakambrite tühjendamist, kuhu on kogutud esemeid alates 1966. aasta jaanuarist, mil tolleaegne rektor prof. F. Klement andis peale peahoone suurt tulekahju (21. detsembril 1965) tulevase muuseumi vajadusteks kunagise peanoone kojamehe kahetoalise korteri. Varem kogutud esemed, mis asusid pööningualustes kartserites, hävisid peaaegu täielikult. Ligi kaksteist aastat olid need kaks keldrikorruse ruumi ainsaiks, kus oli võimalik ajaloolise väärtusega esemeid ja väiksemaid mööbliesemeid säilitada. Peahoone parempoolse tiiva kindlustustööde lõpetamise järele sai muuseum, mis rektor prof. A. Koobi käskkirjaga juba 1976. aasta detsembris ametlikuks asutuseks muudetud, 1978. a. kaks suuremat ruumi juurde. 1979. aasta märtsis asus tööle ka muuseumi esimene direktor E. Martis. Neis ruumides paikneb muuseum praeguseni. Kaks aastat kulus ekspositsiooniruumide kättesaamisele, projekteerimisele, remondile ja kujundamisele. Muuseum avati pidulikult 1. aprillil 1981. a. See paljudele utoopilisena tundunud ettevõtmine oli tegelikkuseks saanud. Praeguseks on ülikooli ajaloo muuseum võitnud tunnustuse nii meie ülikoolis kui väljaspool.

Nüüd astub ülikooli ajaloo muuseum oma uude etappi. Üle kogu vabariigi ja ka mujal suhtutakse tunnustavalt ülikooli juhtkonna otsusesse (mida on kuulutanud ajakirjandus, raadio, televisioon) anda raamatukogu vana hoone muuseumi käsutusse. Et see rahvusvahelise kuulsuse omandanud hoone jääks ka edaspidi muusade teenistusse, et talle on leitud uus, kultuuri ja haridust teeniv sisu.

Nii nagu muuseumi loomise esimesel etapil leidus skeptikuid, antihumanitaarlasi ja isegi otseseid vastaseid, kes leidsid, et on üleliigne luksus anda muuseumi käsutusse «nii suured ruumid» — mis siis veel praegu, kui tegemist on suure hoonega! Tõepoolest, praegu tundub muidugi, et muuseum ei suuda täie koormusega kogu hoonet ekspluateerida, sest pole suudetud kõiki säilinud ajaloolise ja kultuuriajaloolise väärtusega materjale ja esemeid kokku korjata. Kuid tuleb meeles pidada, et tänane päev on homme juba minevik ja möödunud aasta ajalugu. Ülikool ju kestab edasi. Kui esialgu ongi ruumide ülejääke, siis oleks loomulik, et need ülejäägid realiseeritakse ajalooteaduste tarbeks, mis ruumide suhtes on ülikoolis küll kõige kitsamais tingimustes. Sel juhul oleks silmas peetud ka maja kasutamise funktsionaalset ühetüübilisust, mis muide muuseumi lähemate ülesannete täitmisel meie juubeliürituste kompleksis pole mitte väike tähtsusega asjaolu.

TULLIO ILOMETS,
TRÜ ajaloo muuseumi
nõukogu liige

Õnnitleme

ÜLIÕPILASAJAKIRJANIKKE!

Eesti kõrgkoolide rektorite nõukogu on sisse seadnud ajakirjanduspreemia üliõpilaslehtedes ilmunud parimate kaastööde autoreile.

Möödunud õppeaasta preemiad pälvisid

ajalehes «Tallinna Polütehnik» ALEKSEI TOOM (följetonid) ja **TOOMAS RIHVK** (TRÜ sõpruspäevade reportaaž);

ajalehes «Põllumajanduse Akadeemia» ADO VIIK (artiklid «Ülesaamatuid raskusi ei ole» ja «Traktoristi tuleb hoida»);

ajalehes «TRÜ» KÄRT HELLERMA (artikkel «Pidu sinus eneses» rubriigist «DIXI»).

NB! Kärt Hellerma lõpetas kevadel žurnalistikaosakonna ja töötab praegu ajakirja «Noorus» komsomolielu osakonna juhatajana.

EÜE

Teaduskondade EÜE sektorite juhatajad! EÜE sektori koosolek toimub **neljapäeval, 26. novembril kell 18 komsomolikomitees.**

KUIDAS? Nilsuguse pealkirja all 4. leheküljelt saab teada selle pildi loo.

TPI pressiklubilase
SVEN ARBETI foto

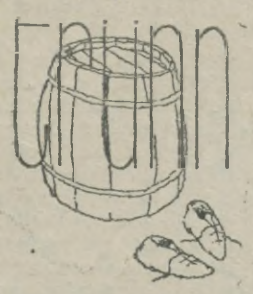

KOLM TARKA «TRÜNNIS»

SAATE STSENAARIUM

Saatejuht: Mida tähendab «trünn»?

Aksel: «Trünn» on kahtlemata üks viimase aasta huvitavamaid uusi levisõnu. Minu arvates tuleb ta sõnast «trümm», mis tähistab teatud osa laevast.

Bruno: Jaa, no muidugi! Nagu laeval, nii ka lehel peab tingimata olema oma trümm. Kui laeval puudub trümm, siis ei mahu temasse piisavalt head kaupa. Sama lugu on lehega.

Charles: Oigel

Saatejuht: Miks siis ikka «trünn», mitte vana hea «trümm»?

Aksel: Kõlab ju palju paremini.

Bruno: Ja peale selle võib sõna «trünn» välja lugeda ka kui ««TRÜ» naljanurk».

Charles: Oigel

Saatejuht: Millised eesmärgid on «Trünnil»?

Aksel: Teate, noori autoreid on meil nagu murdu. Igatahes rohkem kui väljaandeid. Nii peavad mitmed kirjutama hakanud otsima avaldamisvõimalust.

Bruno: Ja väga tihti nad ei leia seda. Otsustasime appi tulla ja noored autorid ka ülikooli lehte sisse lasta.

Charles: Oigel

Saatejuht: Nii et naljanurk?

Aksel: Ei, no miks ainult naljanurk?

Bruno: Võib ka tõsiselt kirjutada. Tõsiselt on isegi etem.

Charles: Oigel

Saatejuht: Kuid milliseks tõotab kujuneda «Trünni» kirjanduslik tase?

Aksel: Vot seda küll ei tea. Ilmselt tuleb võtta tõsiseid meetmeid, et taset ülal hoida.

Bruno: Teate mis, kolleegid! Mulle tundub, et igaks juhuks on parem, kui me «Trünnis» ise kirjutama hakkame. Mida rohkem, seda parem.

Charles: Oigel

Saatejuht: Tänan teid vestluse eest ja palju jõudu!

A, B ja C: Aitäh!

LEOPOLD I

Leopold oli pikemat aega vihane kohaliku naljalehe peale. Olid need fõljetonid, mis nad olid, kuid karikatuurid ajasid lausa marru. Kõigilt vaatasid vastu kõverad äratundmatuseni moonutatud tüübid.

«Kas siis inimene on selline?» rääkis Leopold sõpradele. «Inimene — see kõlab ju uhkelt! Inimene tuleb üldse kirjutada suure algustähega!»

Eriti vihastas Leopoldi see, et taolised karikatuuriebardid vaatasid pikemat aega vastu ka kõigist korralikest peeglitest.

Joonistasid PEEP ja VAHUR

*

See olen mina,
kes vahel püüab teha nalja.
See olen jälle mina,
kellel see ei tule enamasti välja.

Ja kui ma miskit kirjutan
ja kui see ilmub lehes,
siis näen, et liiale ei tohi minna
naljavaeseid nalju tehes.

*

Mona Lisa
välisviisa
piip ja prillid
varbavillid
poolik mõte
valuvõte
vanaisa pärandus
ongi kõik mu varandus

AKSEL

AKSEL

Aksel on meie vabariigi lootustandvamaid noori kirjanikke. Tema teoseid on avaldatud «Trünnis». Aksel ise loodab, et avaldatakse varsti mujalgi. Eriti meeldib talle luule, kuid ka proosas pole Aksel sugugi võhik. Momendil on käsil uus romaan ja kuus nukunäidendit. Eluloost.

Aksel sündis teenistujate perekonnas esimese lapsena. Lasteaias ei käinud, küll aga õppis koolis. Kirjutamist alustas teises klassis, kus valmis ooperilibreto. Praegu on Aksel täie tervise juures ja loodab sinna ka jääda.

Tartu üliõpilaspäevad

(Algus 1. lk.)

«ÜP — mis ta siis ikkagi on?»

«Päevad täis kultuuri.»

KOLMANDA KURSUSE MEESTUDENG

alustas ise juttu: «... neljapäeva õhtul vajus deffide kamp meie tuppa peale, olid kuulnud, et müüdavat pileteid. Pidid peaaegu ukse sisse lööma.»

«Kava nägid?»

«... «Rujad» tüütavad. Midagi tõsisemat, noh klassikat, tahaks küll enam.»

«ÜP eesmärk?»

«Rohkem teha, üles astuda, ise teha. Et kõik ülikooli kollektiivid midagi pakuksid. Tudeng tudengi jaoks — meeskoorid, naiskoorid, puhkpill ...»

«RKA ka?»

«Ei julge pakkuda. Rahvatants pole vist nii popp, suhtutakse skeptiliselt. Aga ühe kontserdiga võiksime ju proovida, kuid ...»

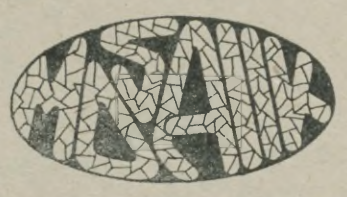

ÜP-81 sümbol on tekliga vihmavari.

* * *

Läinud reedel, mil kõikjal ühiskodudes müüdi ÜP pileteid, panid kultuurilembelised filoloogid end elavasse järjekorda kirja juba kell 14. Müük algas 18.

*

«ÜP-d aga minu jaoks pole. Nagunii ei jätku pileteid ... jne.» Ennast juba nädalapäevi selliste mõtetega harjutanud tudeng tuli «Horituse» kontserdi eel peahoonesse oma väidetele kinnitust saama.

Mis?? PILETID? VABALT SAADA? Värisev käsi ulatas rublase. Ja silmis vaid hämming, hämming, hämming, rõõmukübe ka.

*

Eilse päeva elamused fokusseeruvad igal ÜP varahommikul peahoone fuajee fotolehel. ANDRUS SALUPERE töö on kiire ja korralik.

* * *

Organiseerimiskomitee on tellinud ka 1500 ÜP märki.

RAAMATUKOGU KASUTAJALE!

Raamatuvarade kolimine uude hoonesse edeneb hästi. Toomel on töö juba lõpetatud. Kojulaenutus on lahti 30. novembrini, võtame vastu ainult laenatud raamatuid. Lugemissaalides saab kasutada teatmeteoseid ja käesoleva aasta perioodikat. Pärast 30. novembrit saavad I kursuse üliõpilased lugejapiletid kätte lugemissaalist, kuhu palume tagastada ka Toomelt laenatud raamatud. Kolimise järg on jõudnud Tiigi tn. võõrkeelsete raamatuteni, siis viiakse samast välja õpikud. Seepärast palume rutata õpikute laenamisega. Kasutage rohkem eriala- ja kateedrite kogusid.

Toomelt on ära kolinud RVL. Saabunud kirjandust ja selgitusi sedelite täitmise kohta saab Toome lugemissaalist, kuhu palume esitada nii raamatute kui ka kserokoopiate tellimused.

KALJO LEPIK,
teenindusosakonna juhataja

ÜLIÕPILASAKTIIVI SEMINAR

Neljapäeval, 26. novembril kl. 17 ph. aud. 204 (nõukogu uues saalis aula kõrval) on üliõpilasaktiivi seminar (büroo liikmed, ametiühingu rühmaorganisaatorid).

Ametiühingukomitee

SPORT ● UUDIS ● SPORT

Tallinnas toimus ENSV karikavõistluste finaal väravpallis. Esikohamängus kohtus TRÜ Tallinna NLV naiskonnaga ning kaotas 10:32.

Meeskondade esikohamängus olid vastamisi Kooperaatori I (põhiosa mängijaid on TRÜ üliõpilased) ja Kirovi NKK. Tasavägises mängus jäi peale kolhoosimeeskond 24:23.

Väravpallisektsioon

INFORMIIN

Viimase üritusena üha tühjenevas Toome raamatukogus toimub 27. novembril kell 16 INFORMIIN-81.

Vahelduseks mälumängudele on informiin infoallikate kasutamise oskuse võistlus. See toimub juba 16. korda — kokkuvõttena esimese kursuse üliõpilaste bibliograafiaõppustest.

Osalema kutsume nii esimese kursuse üliõpilasi, kellel õpitu kõige värskemalt meeles, kui ka kogemustega osavõtjaid, samuti uusi võistlejaid vanematelt kursustelt.

Viievooruline võistlus toimub traditsiooniliselt 3-liikmeliste võistkondade vahel. Esimeses voorus otsitakse vastused küsimustele kataloogide, teises teatmeteoste abil, kolmandas ajakirja viimasest aastakäigust nn. diagonaallugemisel. Vaheldust toovad kaks peast vastamise vooru, millest ühes tuleb diapositiividelt ära tunda ülikooliga seotud paiku ja isikuid, teises aga esineda antud teemal kuni 3-minutilise ettekande või lavastusega.

Võitjad saavad komandeeringud mõnele ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa-osas (oma valikul), järgmistele on auhinnaks raamatud. Võitjatel on sel aastal au esindada TRÜ-d ka raamatukogukuule pühendatud vabariiklikul kõrgkoolidevahelisel informiinil Tallinnas 4. detsembril.

Heaks eeltreeninguks on **suure ringi** küsimuste lahendamine. Suur ring on mõeldud individuaalvõistlejaile, osavõtjaid ootavad samad auhinnad mis võistkondigi. Auhindamine toimub ühiselt informiinile järgnevas teelauas, kus üliõpilastel on ka võimalik esitada küsimusi raamatukogu direktorile Laine Peebule ja informiini alalisele juhile dotsent Hillar Palametsale. Et suure ringi küsimused haaravad ainult kaht esimest vooru, on nad mõnevõrra raskemad nendest, mis ootavad võistkondi võistluspäeval 27. novembril.

Vastused küsimustele koos allika täpse märkimisega (mis on informiini põhitingimuseks) anda Toome raamatukogu üldlugemissaali **hiljemalt 26. novembril kell 22.**

Võistkondi palume registreeruda Toome raamatukogu bibliograafiaosakonnas kuni 26. novembrini k. 17-ni. Erandjuhul võib registreeruda veel võistluspäeval ja enne võistluse algust. (Ka telefonil 341-21/678).

Kataloogide, teatmeteoste ja üldse võistluse kohta annavad meeleldi konsultatsiooni bibliograafiaosakonna töötajad Toomel.

LAINE KILK,
bibliograafiaosakonna juhataja

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. **Mitu professorit ja dotsenti oli TRÜ-s 1. okt. 1980?**
2. **Millises Lenini teoses mainitakse konverentsi Printsi saartel?**
3. **Millal on sündinud balletitantsija Tiit Härm? Millist aunimetust ta kannab ja mis aastast alates?**
4. **Millal toimus XIV Eesti vabariiklik trükitööliste kokkutulek ja milline väljaanne sel puhul ilmus?**
5. **Kui palju on maailmas songai keelt kõnelevaid inimesi?**
6. **1977. a. ilmus ajalehes «Rahva Hääl» India välispoliitikat puudutav artikkel. Mis on artikli pealkiri ja kes on autor?**
7. **Mida tähendab venekeelne lühend ГСЗ?**
8. **Ameerika teadlane A. Glaver (Джанвер) sai 1973. a. Nobeli preemia. Mille eest?**
9. **Mis on Yves Montand'i kodanikunimi?**
10. **Milline G. Fr. Händeli teos ilmus Eestis trükist 1928. a.?**

Kuidas?

— te maketti teete, kas loete artikli read ära ja korrutate kahega või veergude abil?

— te posti välja saadate, on teil oma kirjablankett, ümbrik ehk ka koguni nimekaart?

— te talitate üliõpilastega, kes loo tegemata jättis, kas on mingi karistamise võimalus?

— grafomaanidest lahti saate?

— kõik uudised kokku kogute jne., jne. ...?

Kolleegide küsimused kolleegidele on enamasti nii erialased, et ei pruugi teisi huvitada, ka lehelugejat mitte. Seepärast jätame selle jutu katki. Neist ja paljust muust lehetegemisega seotust kõneldi reedel, 23. oktoobril ülikoolis küll. Siinsamas «TRÜ» lehe tillukeses toas (NB! toimetusele on lubatud pärast juubelitöid suuremad ruumid) said kokku **TPI, EPA ja TRÜ lehe tegijad** alates toimetuste kahest koosseisulisest töötajast üliõpilasajakirjanikeni. Päevakava tuli tihe: kohtusime ülikooli komsomolisekretäri Andrus Laureni ja asesekretäri Ülle Lepaga, käisime klassikalise muinasteaduse muuseumis, ajaloomuuseumis ning Toomel tühjenevas raamatukogus. Õhtul kogunesime «Sophoklesse». Siinkohal veel kord palju tänu kõigile meid tol päeval vastuvõtnuile.

Imelik küll, aga kõrgkoolide lehti teevad peaaegu eranditult naised. On see töö tõesti nii naiselik? Vaevalt, pigem vastupidi: kiire, palju füüsilist ja vaimset pinget nõudev. «Põllumajanduse Akadeemiat» teevad Milvi Vajakas ja Tiina Sarv, «Tallinna Polütehnikut» Hille Karm ja Urmi Reinde, «TRÜ-d» allakirjutanu ja nüüd siis ka üks meeshing — kevadel ülikooli lõpetanud ajakirjanik Raivo Lott. Seevastu on aga kirjutajate hulgas palju noormehi, eriti muidugi TPI pressiklubis.

Stopp! TPI-s on pressiklubi, EPA-s kirjasaatjate kool. Aga meil? Võiks öelda, et terve ajakirjandusosakond. Ongi, sest I kursusele on «TRÜ» õppeleheks. On veel kehvasti liikuv teaduskondade pressisekretäride vägi. Aga kui koondaksime ka enda ümber — hoolimata 70-st ajakirjandustudengist — selle tihedama kirjutajaskonna ja moodustaks ... Selle üle tasub mõelda.

1977. aastal kutsus meid külla «TP», 1979. aastal «PA». Järgmine kord on jälle tallinlaste käes. Kuid on loota kokkusaamisi rohkemgi kui niisugustel suurüritustel. Oleks igati loomulik, et näiteks ülikooli kandvamatest üritustest võtaksid osa just EPA ja TPI lehe kaastöölised. Üleüldse jäi mõte peatuma sellel, et peaksime hakkama vahetama kaastöid. Mõte teoks! Siit ka veel kord meeldetuletus kõigile neile funktsionääridele, kes teises kõrgkoolis külas käivad: astuge sisse lehetoimetusse, andke märku toimunust.

Eelmise lehekülje pilt on tehtud meie toimetuses. Paremal näeme «PA» toimetajat Milvi Vajakat, kes oma ajakirjanikuteed just meie lehes kunagi alustas.

VARJE SOOTAK

MATKAJATELE!

Neljapäeval, 26. novembril kl. 20 toimub keemia ringauditooriumis **TRÜ matkaklubi konverents.** Kavas aruanne, uue juhatuse valimine, hooaja probleemid, film.

Ootame kõiki huvilisi!

Matkaklubi juhatus

KLUBI ÜRITUSED

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 21. novembril ja pühapäeval, 22. novembril kl. 19 **DISKOKOHVIK.**

VANA KOHVIKU RÕDUSAALIS

Teisipäeval, 24. novembril kl. 19 **kohtume Tartu linna peaarhitekti R. KIVIGA.**

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3476. MB-05777. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU ARI

Kontrolleksemplar
Raamatupal

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik üllkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (1280) Reedel, 27. novembril 1981 XXXIV aastakäik

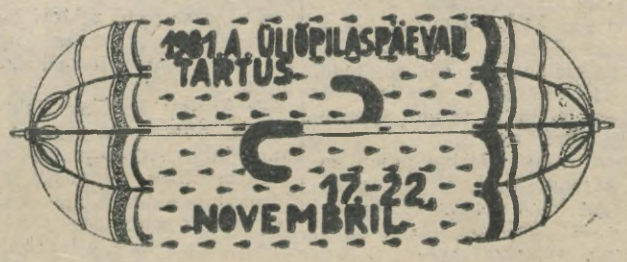

RÜL 35

Tartu üliõpilaspäevad. Nii mindi läbi nädala. Tõrvikutega, mõtetega homsest, muusika ja kultuurielamustega. Aga nüüd on need päevad ajalugu. Mis jäädvustunud paberil.

TÖÖ

Kes käis üliõpilaspäevade ajal «Ellerheina» kammerkoori kontserti kuulamas, võib öelda, et on üks TRÜ aula viimaseid külastajaid enne pikka vaheaega. Ülikooli suureks juubeliks peab ka meie esinduslikem ruum tõepoolest esinduslikuks — puhta ja kauni väljanägemise saama. Üks üliõpilaspäevade tõine üritus paljude puhkuseks, lõbustuseks, rõõmuks mõeldute seast oli aula ettevalmistamine restaureerimiseks. Tööle olid kutsutud peaasjalikult õigusteaduskonna üliõpilased ja teaduskondade komsomolibüroode ühiskondlike tööde sektorite juhatajad. Ei oleks öeldud ära ka teiste üliõpilaste abikätest. Siin oli igaühele antud võimalus näidata oma aktiivsust, oma suhtumist lähenevasse suurüritusse.

Kolme-neljakümne noormehe töö tulemusel sai siiski aula toolidest tühjaks, need autodele laaditud, Toomel maha võetud ning raamatukogu endistesse ruumidesse ajutiseks varjupaigale kenasti riita laotud. Sai aula põrand pappidega kaetud ja üldse tehtud kõik, mis tarvis. Tööde juhataja Aare Kruuser oli abilistega igati rahul.

Aula on nüüd tühi. Selle nädala algusest on ametis Tartu restaureerijad. Vaikne lootus on südames, et juba naistepäeva tähistame noorenenud aulas.

HELINA LEA,
eesti fil. II k.

MÄLUMÄNG

Mälumäng ülikooli ajaloo, üliõpilaskonna, muusika, kirjanduse, tänapäeva ja *varia* teemal. Koht: aula. Kohal 10 võistkonda.

17. sajandi lõpul oli Rootsi riigis 4 ülikooli: Upsala (1477), Tartu, Turu (1640) ja Lundi (1666) ülikool. 19. sajandi kameraalteadused on nüüd majandus- ja haldusteadused. Alates 1920. aastast on olnud üks rektor, kelle nimi ei alanud k-ga: Heinrich Riikoja 1940. Sõjas langenute mälestustahvlil on 57 nime. **Ajaloolastel ja majandusteaduskonnal 6 punkti.**

Puudliteks ja puudlininadeks kutsuti pedelle (ülikooli sisepolitsei). Praegust teklit hakati kandma 1. maist 1957. Kevadel olid üliõpilastest 81,0% eestlased. 1941—1981 (v. a. okupatsiooniaeg) on ülikooli lõpetanud 24 872 spetsialisti. **Matemaatikat. 11, ajaloot. 10 punkti.**

TRÜ kammerkoor asutati 1971. Ülikoolis õppis Fjodor Dostojevski poeg, kes lõpetas õigus- ja loodusteaduskonna ja oli hiljem Venemaa tuntumaid hobusekasvatajaid. Taasavatud ülikooli kuraator Klinger kirjutas 1776 näidendi «Sturm und Drang», millest sai nimetuse terve kirjandusvool. **Filoloogiat., matemaatikat. 11, ajaloot., füüsikaos. — 10 punkti.**

TRÜ parteiorganisatsioon on suuruselt vabariigis 4.—5. kohal. Arstiteaduskonnas ja bioloogia-geograafiateaduskonnas on kõige rohkem teaduste doktoreid (vastavalt 20,5 ja 21%). Abiturientide hulgas popid psühholoogia (4,1), kaubatundmine (3,9), ravi (3,8), geograafia (3,4) ja kaubandusökonoomika (3,3). Üks raamatukoht uues raamatukogus maksab 1,02, üks lugejakoht 4978 rubla. TRÜ zooloogiamuuseumi vapiloom on Escholtzi lumelammas. **20 küsimust; filoloogiat. 22, füüsikaos. ja õigust. 18, ajaloot. 17, matemaatikat. ja majandust. 16.**

Naiskoor asutati 1945, kuuldud solist dotsent Olaf Prinits. ÜSK korvpallimeeskond NSV Liidu tšempion 1949. Kehakultuuriteaduskonna lõpetanuist on NSV Liidu teenelised meistersportlased Ilmar Kullam, Maie-Maret Otsa-Višnjova ja Heino Lipp. Kristjan Jaak Petersoni töödes esinenud termin «ema-asi» tähendab emaainet ehk mateeriat.

Kokkuvõttes: 1. Filoloogiat. 26 punkti.

Teise-kolmanda koha lisaküsimused. F. Klement oli rektor 19 aastat. Praegu on NSV Liidus 890 kõrgkooli.

2. Õigust. 22, 3. Füüsikaos. 22 4.—5. Ajaloot. ja majandust. 19, 6.—7. Keemiaos. ja arstit. 18, 8.—9. Bio-geo ja matemaatikat. 16, 10. Kehakultuurit. 13.

Võitjad: Tiit Matsulevitš, Toivo Kivimets, Mart Orav, Tiit Hennoste, Peeter Päll.

INDREK LINDSALU

NAAN

Kolmapäeval kuulas tohutu rahvahulk Vanemuise õppehoone ringauditooriumis akadeemik Gustav Naani teemal «Vaimu globaalprobleemid». MEELIS LOKI foto

Nemad saavad nimelist stipendiumi

V. I. Lenini nim. stipendium

Margus Viigimaa — arstit.
Indrek Miidla — arstit.
Kärt Jänes — ajaloot.
Peep Palumaa — keemiaos.
Natalja Puh — majandust.
Aime Koger — õigust.
Tõnu Meidla — biol.-geogr. t.
Tõnu Tamme — matemaatikat.

K. Marxi nim. stipendium

Aili Piirsoo — majandust.
Nelli Olesk — filoloogiat.

Fr. Tuglase nim. stipendium

Inga Koppel — filoloogiat.

Burdenko nim. stipendium

Jaak Aru — arstit.

W. Struve nim. stipendium

Velle Möll — matemaatikat.

D. Uljanovi nim. stipendium

Ervin Vilson — arstit.

K. E. Baeri nim. stipendium

Sulev Nõmmann — biol.-geogr.t.

E. Lenzi nim. stipendium

Jüri Seffer — füüsikaos.

V. Kingissepa nim. stipendium

Valdo Randpere — õigust.

J. Smuuli nim. stipendium

Inna Stolovitš — ajaloot.

H. Pöögelmanni nim. stipendium

Kaja Tael — filoloogiat.

J. Anveldi nim. stipendium

Riina Ruus — majandust.

J. Lauristini nim. stipendium

Heli Ollino — ajaloot.

G. Lurichi nim. stipendium

Andres Kaskman — kehakultuurit.

J. Varese nim. stipendium

Reet Teetamm — kehakultuurit.

Ainult viitele õpib ülikoolis 565 üliõpilast, neist nimelist stipendiumi saavad 23. Neid nimelisi stipendiaate, kes polnud just pingelise õppetööga haaratud, võttis 11. novembri õhtupoolikul vastu rektor prof. Arnold Koop.

Vestlusringis osalesid ka ülikooli komsomolikomitee esindajad. Rektor andis põgusa ülevaate meie ülikooli arenguperspektiividest, ettevalmistustest juubeliks ning juubeliüritustest. Üheskoos püüti leida ka vastus küsimustele, miks üliõpilane alati loenguil ei käi, miks pedagoogi amet au sees pole ja paljudele teistele. Probleeme, mida arutada, jätkus.

ÜLLE LEPP,
ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär

ARVO TENNO foto

LAUL

Mida öelda selleaastaste üliõpilaspäevade poliitiliste ja noorsoolaulude konkursi kohta? Ei saa öelda, et oli kehvapoolne. Keskpärane? Pigem nii. Kas või sellepärast, et korrati vanu vigu: ebaselge diktsioon, laulude valiku ilmne juhuslikkus, sageli polnud sõnad peas, oli tunda ettevalmistamatust. Selliselt kõrgkoolidevaheliselt võistulaulmiselt oleks nagu loomulik loota, et esindatakse oma kooli taset, tehakse seda võimalikult hästi, vähegi tõsisemalt kui tavaliselt oma seltskonnas lauldes. Tõsiselt kahju on neist, kes kord juba läbilöönud repertuaariga taas võitu üritavad (EPA ansambel «Kaske»). Kas näitab see ansambli arenemisvõimetust või kartust uuega katsetada? Võib-olla hoopis ettevalmistamatust, tegevuse mittejärjepidevust. Pole need lauluvõistlused sügisel ja kevadel ammugi enam uudiseks, vaid traditsiooniks, millest osavõtt võiks kujuneda (miks ka mitte) oma vahepealse tegevuse kokkuvõtteks, paremiku esitamiseks. Kui majandustudengite ansambel «Kasum», kellest kõik kolm esinejat olid esmakursuslased, suutis midagi ära teha juba kahenädalase harjutamisega (varasemad kogemused olid neist nähtavasti ainult ühel), siis on vähe usutav, et seda poleks suutnud enamate kogemustega «Kaske». «Kasumi» poolt on julge algus igatahes tehtud, võidetud vähemasti esimese esinemiskogemuse võrra. Loodaks kohata neid uuesti kevadistel sõpruspäevadel.

Mõneti üllatuseks oli ehk **ERKI-I ansambel**, kes oli kostiks toonud kolm küllalt huvitavate sõnade ja viisiseadega üpris teravat sotsiaalset laulu. Neist enim meeldis mulle «Taskuraha», kuna «Vajadus» jt. lauldi küllalt tõsiste sõnade juures väikselt vigurdades. Puudus meeleolu, mida laul oleks vajanud, seletamata põhjustel lauldi paberilt, kohati isegi mahalugemisega libastudes. Eriline varjundi ERKI-laste laulmisele andis kahtlemata tšello, mis hästi sobis laulude stiili ja temaatikaga, andis vajaliku tempo ning mõjus kohati justkui saatuse

(Järg 3. lk.)

Mälumängu võitsid filoloogid (vasakult Peeter Päll, Tiit Hennoste, Mart Orav, Tiit Matsulevitš, Toivo Kivimets).

ANDRUS SALUPERE foto

Esmaspäeval sai Betti Alver 75-aastaseks

KUULJALE

Su elus kumiseb kaasa
tulevik, minevik,
aegade armas kannel,
sina õnnelik, õnnelik!

Suur on kuulmise kunst. Aina kuula!
Noodikiri ehk tabab neid
eluhääli ja hõiskamisi,
salapalveid ja sõnumeid.

Kuula hoolega! Huupi ära huuga,
et see kumin sinu tõttu ei kaoks.
Enne kuula! Siis kumise kaasa!
Sumise suletud suuga,
kui sõnu pole laulu jaoks.

Kas tõesti su elu on tumm
siin kurvasti kuhtuval tähel?
Oled õnnetust õnnetum?

Sa ju tunned, kui virge on viiv?
Sa ju tunned siin tuikaval tähel,
miks kumiseb lausetest lahus
tulevik, minevik,
miks aegade armas kannel
sind anub?

Tasa, tasa!
Kas kuuled?
Sa ju kumised!
Sa ju kumised kaasa ka praegu,
sina õnnetu-õnnelik!

[1968]

Foto kahekümnendate aastate lõpust.

Kaugõppes 77 TRÜ töötajat

Kevadel lõpetas kaugõppe teel TRÜ 12 ülikooli töötajat. Praegu õpib ülikooli kaugõppeosakonnas 77 ülikooli oma inimest, neist lõpukursusel 14.

Õpingute lõpuleviimiseks käesoleval õppeaastal valmistuvad T. Aalja, E. Krinal, P. Lestmann ja S. Vätsing majandusteaduskonnast; I. Neissaar kehakultuuriteaduskonnast; Ü. Iher ja M. Sepp filoloogiateaduskonnast; I. Pihlau, T. Uibu ja Ü. Lill teaduslikust raamatukogust; E. Räpp ülikooli kirjastus- ja trükiosakonnast; S. Rohtla füüsika-keemiateaduskonnast; E. Zadonskaja TRÜ arhiivist ja S. Stadnikov ülikooli administratiivmajandusosakonnast. Kui ka mõni eelviimasel kursusel õppija eriti pingutaks, võiks ta samuti ülikooli lõpetada 1982. aastal.

Eespool nimetatud kaugüliõpilastel on käesolev aasta väga pingeline. Pinget tõstab enam kui pooltel veel see, et neil on akadeemilisi võlgnevusi eelmiselt kursuselt. Tugeva pingutuse korral on ülikooli lõpetamine siiski reaalne.

1983. aastal peaks ülikooli lõpetama vähemalt 13 meie oma töötajat. Et lõpukursus ei kujuneks liiga raskeks, peaks juba praegu õppima akadeemiliste võlgnevusteta.

VALTER HAAMER,
õppeprorektor

Komsomolikroonika

16. novembril ülikooli komsomolikomitees:

● Soovituse NLKP liikmeks astumiseks sai Reet Vares (ajaloot. V k.).

● Soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti õigusteaduskonna kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetajale Ruti Kilgile ning ajalooteaduskonna III kursuse üliõpilasele Vambola Paavole.

● Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ja võttis ÜLKNÜ ridadesse vastu Ülle Kauksi (žurnalistika I k.), Helja Kirberi (eesti fil. III k.) ja Elle Vaimani (eesti fil. IV k.).

● Uueks EÜE sektori juhatajaks kinnitati Jaan Vihrov (õigust. IV k.), kes koopteeriti ka komitee liikmeks.

● Arutati komsomoliaktiivi väljaõpet. Senini on see kõige paremini toimunud õigusteaduskonnas. Süstemaatilisi õppusi korraldab ideoloogiasektor. Kõne all on olnud organisatsioonisisese töö probleemid (koosolekute ettevalmistamine, komsomoliarvestuse põhinõuded jne.). Enam tähelepanu peaks pöörama esimeste kursuste aktiivi väljaõpetamisele. Komsomolikomiteele tehti ettepanek hakata korraldama üleülikoolilisi sektorite aktiivipäevi. Peamine selles töös on süsteemsus.

● Kuulati ära informatsioon ELKNÜ Keskkomitee 14. pleenumi tööst.

Ühing „Teadus" teeb kokkuvõtteid

Kolmapäeval, 2. detsembril toimub ühingu «Teadus» ülikooli organisatsiooni X konverents. Järgnevalt esitame väljavõtteid organisatsiooni esimehe dots. MÄRT SAARMA aruandest.

Eelmisel aruandeperioodil (1977—1979) kõikus loengute üldarv aastas 3100—3300 vahel. 1980. aastal peeti 4545 loengut (neist ülikoolis 1194). Tänavu peetud loengute arv on 2943. NLKP XXVI kongressi teemalisi loenguid on olnud 612.

Ühiskondlikel ja poliitilistel teemadel peeti 1980. aastal 2083 loengut, tänavu 1379. See moodustab kõigist loenguist ca 45%. Aktiivsemad on NLKP ajaloo algorganisatsioon (esimees L. Raid), poliitökonoomia (E. Hansberg) ning riigi ja õiguse algorganisatsioon (H. Kärtner). Agaramad lektorid on O. Raju, J. Kalits, E. Hansberg, R. Hagelberg jt.

Väga aktiivselt paistavad silma loengulise ja metodoloogilise tööga pedagoogid (esimees I. Soop). Peale teadmiste levitamise tegeldakse ka metodoloogilise juhendamisega ning uute lektorite kasvatamisega nii ülikoolis kui pedagoogide hulgas. Need üliõpilased, kes on end hea lektorina näidanud, tuleks aga rohkem ühingusse «Teadus» värvata ning enam ära kasutada loengulises töös.

Keemia, füüsika ja matemaatika, geoloogia ja geograafia ning bioloogia algorganisatsioonide loengute arv on olnud aastati enamvähem stabiilne. Arv polegi tegelikult olnud kuigi suur, see on tingitud suhteliselt kitsastest erialastest probleemidest temaatikas. Ilmselt saab aktiivsust tõsta temaatika sobiva sõnastusega.

Elavnenud on arstiteaduse algorganisatsioon. Kui eelmisel aruandeperioodil oli ligikaudu 300 loengut, siis mullu peeti juba 475. Sel aastal on neid olnud 296. Siiski on see algorganisatsioon kõige suurema lektorite arvuga (89) ja rahuloluks pole veel kaugeltki põhjust. Süstemaatilisemat tööd takistab seegi, et teaduskonna lektorid asuvad eri paikades. Agaramad lektorid on P.-H. Kingisepp, L. Sildver, M. Uibo, A. Vapra jt.

Kui eelmisel konverentsil pidime märkima RSR-i töö soikumist, siis uue esimehe V. Lõhmusega asuti hoogsalt tööle (praegu on esimees jälle vahetunud, A. Maarend). Lektoreid on RSR-s praegu 18.

Pidevalt on tõusnud noorsoole peetavate loengute arv. Kui 1978—1979 oli neid veidi üle 500, siis mullu peeti juba 1432 loengut, tänavu 10 kuu jooksul 931. Temaatika on avar, sisaldades marksismileninismi teooriat, komsomoli ajalugu, rahvusvahelist noorsooliikumist jne. Tunduvalt on tõusnud ka noorte huvi sotsialistliku seadusandluse probleemide vastu.

Meie organisatsioon on hoidnud pideva tähelepanu all ka ülikooli lektorite esinemisi ülikoolis endas. Võrreldes eelmise aruandeperioodiga on siingi edasiminek. Mullu moodustasid need loengud 26%, tänavu 25%. Arvude suurenemine ei tule vist mitte nii palju loengute arvu suurenemisest kui selle töö üle arvestuse paranemisest.

Loengute temaatika on väga erinev. Lisaks linnaorganisatsiooni juhatuse välja antud temaatikale koostas ülikool ise NLKP XXVI kongressile pühendatud loengute temaatika. Koostamisel on TRÜ organisatsiooni liikmete loengute temaatika.

TRÜ organisatsioonis on arvel 568 liiget, aruandeperioodil tuli juurde 81 inimest. TRÜ-s on 763 koosseisulist õppejõudu ja teadurit, seega on ühingu liikmeid ca 75%. Ühe lektori kohta tuleb keskmiselt 8 loengut. Kahjuks pole aga kõik lektorid ühevõrra aktiivsed.

Eelmisel konverentsil kõnelesime noorte lektorite ettevalmistamise probleemidest. Mullu kevadel lõpetas noorte lektorite kooli 163 üliõpilast, praegu õpitakse 18 õppegrupis (219 liiget). Igal grupil on oma juhendaja, iga grupi juurde on kinnitatud ka konsultant (ühiskonnateaduste kateedri õppejõud). Nii on noorte lektorite ettevalmistamisega seotud 36 õppejõudu.

Üilikooli ühingu 568 liiget kuuluvad 21 algorganisatsiooni. Suurimad algorganisatsioonid on arstidel (89 liiget), filoloogidel (66), majandusteaduskonnas (39) ja ÜMPI-s (37); väiksemad poliitilise ökonoomia (15) ja filosoofia (16) rahval. Korrektse töössesuhtumise poolest paistavad silma E. Jõgi (matemaatikute esimees), U. Lehtsalu (filoloogia), S. Vahtre (ajalugu), A. Maarend (RSR), E. Leius (NSV Liidu ajalugu). Eriti väärib äramärkimist arstide esimehe R. Birkenfeldti töö, kes on suutnud teaduskonna laiali pillatud lektorid ühendada ning muuta harjumuseks ka loengute registreerimise.

Kahjuks ei laeku ühingu «Teadus» sekretärile informatsioon alati õigel ajal. Mõned lektorid ei pea vajalikuks perfokaardi täitmist. Omalt poolt ei soodusta lektori aktiivsust ka praegune sotsialistliku võistluse süsteem ülikoolis, mis arvestab lektori tegevust veel liiga tagasihoidlikult. Rohkem tuleks arvestada ka õppejõu ja teaduri osa oma teadusala populariseerimisel elanikkonnas töökohale valimisel või ümbervalimisel.

Pedagoogikalektorite tööst

Algorganisatsiooni tuumiku moodustavad pedagoogika kateedri õppejõud. Aruandeperioodil, s. o. kahe aasta jooksul, on peetud 720 loengut, mis teeb keskmiselt 42 loengut lektori kohta. Loengulise töö põhikoormust kannavad suure staažiga õppejõud K. Indre (320 loengut), H. Kurm (90), J. Mikk (47), I. Unt (44) jt.

Pedagoogikaloengute auditooriumiks on õpetajad ja haridustöötajad, koolinoored ja üliõpilased, lastevanemad ja asutuste-ettevõtete töötajad. Ei ole Eestis linna või rajooni, kus poleks esinenud meie lektorid. Nõudmine nende järele on olnud suur, loengutele antud hinnangud ikka positiivsed.

Loengute temaatika haarab kogu pedagoogika teooriat, lisaks pedagoogikaga piirnevaid teadusalasid, nagu pedagoogiline psühholoogia, sotsiaalpsühholoogia, andragoogika. Igal lektoril on ka oma valdkond, millele ta on rohkem spetsialiseerunud. Näit. I. Undil didaktika, H. Kurmil perekonnaõpetus ja seksuaalkasvatus, K. Indrel kõlbeline kasvatus ja koolieelne pedagoogika, I. Kraavil suhtlemispsühholoogia ja eriklasside probleemid.

Nimetagem ka tähtsamaid organisatsioone, mille tööd sisustavad pedagoogikalektorid, esinedes põhiliselt sariloengutega:

— pedagoogika rahvaülikoolid (uudsena töötab klassijuhatajate rahvaülikool Tartus);

— marksismi-leninismi õhtuülikool, kus vastutusrikast lektoritööd teevad I. Unt, J. Mikk, P. Kreitzberg;

— Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise Instituut, mille didaktika ja Eesti kooli ajaloo sektsioonide tööd juhendavad ja sisustavad loengutega I. Unt ja A. Elango;

— vabariigi õpetajate täienduskursused. Siin töötavad aastaid lektoritena K. Indre, H. Kurm, R. Uring, I. Kraav, J. Mikk, L. Vassiltšenko.

Eesti Raadios esineb tihti H. Kurm. Tartu Perekonnanõuandlas töötavad konsultantidena H. Kurm ja I. Kraav. TRÜ teaduspäevadel tutvustab meie kõrgkooli õppeprorektor V. Haamer.

Ettevõtetes ja asutustes (Tartu KEK, Räpina Metsamajand, Eesti Loomakasvatusinstituut ja Tartu Kaubandusvalitsus) on peetud sariloenguid noore kaadri väljaõppe inseneridele ja brigadiridele (lektoriks K. Indre). Need loengud on nõudnud spetsiaalset ettevalmistust, sest on ju tegemist töökollektiividega.

Tähtsamatest üritustest nimetagem 10. novembril pedagoogika kateedri organiseerimisel toimunud vabariiklikku konverentsi lektoritele teemal «Perekond kui kommunistliku kasvatuse faktor». Konverents oli pühendatud TRÜ 350. ja Tartu linna pedagoogika rahvaülikooli 20. aastapäevale. Esinesid I. Unt, H. Kurm, K. Indre, I. Kraav ja külalislektorid. Osavõtjaid oli arvukalt.

Oma teadusala oleme populariseerinud mitmete trükiste kaudu. H. Kurmilt ilmus artikkel «Loengu koostamisest» kogumikus «Õpime oraatoriks» (kogumik sai üleliidulisel konkursil I koha). Trükki on suunatud J. Miku loengutekst «Töökasvatus perekonnas». K. Indrelt on ilmunud artikkel «Kuidas õppida» TRÜ «Teatmikus esmakursuslastele» ja 2 registreerimiskõnet noorpaaridele kogumikus «Materjale tavanditeks».

Üliõpilaslektorite ettevalmistamisega tegeldakse peamiselt pedagoogika kursuse jooksul. Iga üliõpilane peab stuudiumi ajal 4 korral esinema referaadi või ettekandega pedagoogikast (pedagoogika põhikursuse ja erikursuse praktiliste tööde referaadid, pedagoogilise praktika seminari referaat ja loeng õpilastele või lastevanematele pedagoogilise praktika ajal). Seda laadi tööks on üliõpilaste käsutuses meie kateedri juures asuv pedagoogika kabinet rikkaliku materjaliga. Parimad üliõpilasesinejad tuleks julgemalt värvata ühingu liikmeks ja anda neile veelgi võimalusi esineda. Selles liinis peab meie algorganisatsioon oma tööd tõhustama.

Pedagoogika algorganisatsiooni liikmed teevad ühingus «Teadus» suurt organisatsioonilist tööd. Enamik aktiivseid lektoreid (H. Kurm, I. Unt, K. Indre) kuulub mitmesugustesse juhtivatesse organitesse vabariigi, Tartu linna ja TRÜ ulatuses. Nii on Tartu pedagoogika rahvaülikooli nõukogu esimeheks olnud 20 aasta jooksul pedagoogika kateedri juhataja prof. I. Unt.

ILME SOOP,
pedagoogika algorganisatsiooni
esimees

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust kohusetundliku töö eest ühingu «Teadus» liikmeile prof. **SULEV VAHTRELE**, dotsentidele **REINHOLD BIRKENFELDTILE, URVE LEHTSALULE** ja **ERICH JÖGILE**, vanemlaborant **ENE LEIUSELE** ja üliõpilasele **ALAR MAARENDILE**, aktiivse loengulise tegevuse eest pälvisid kiituse dots. **OLEV RAJU**, vanemõpetaja **ENN HANSBERG** ja vanemteadur **ENDEL PEETS**.

AUTASUSTAMISI

RINNAMÄRK
«1980. aasta sotsialistliku võistluse võitja»

Elmar Arak
Ain Heinaru
Eevi Kolk
Henn Laanpere
Aino Laas
Ülo Lepik
Herbert Ligi
Jaan Loko
Juri Lotman
Uno Palm
Hannes Peetsoo
Aasa Raudsepp
Ilmar Rebane
Karl-Samuel Rebane
Hilja Reima
Jüri Saarma
Leonid Stolovitš
Helga Tibbin
Mall Türk
Õie Utter

Rektori käskkiri

Kauaaegse ja väga viljaka pedagoogilise, teadusliku ning ühiskondliku töö eest autasustas rektor TRÜ aukirjaga 70. sünnipäeval dotsent PAULA PALMEOST ning 60. sünnipäeval vanemõpetaja HELGI SUSIT.

Rektor avaldas kiitust viljaka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku töö eest filoloogiadoktor professor SERGEI ISSAKOVI 50. sünnipäeval. Samal tähtpäeval pälvisid kiituse eeskujuliku töö eest assistent MALL HÖRAK ja vanemõpetaja GENNADI JAGOMÄGI.

TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD

LAUL

(Algus 1. ik.)

koputusena inimkonna südametunnistusele.

Stiilipuhtuse ja tagasihoidliku ning samas kõrge esinemiskultuuriga võlus kuulajaid ja teenis ka publiku preemia TPI ansambel **«Viisis».** Küllap aitasid ka neli aastat esinemiskogemusi. Sõnad, mis esiti kippusid nagu kaduma minema liialt vaikse laulmise tõttu, said täie kõlavuse pärast kontserdi konkursiosa lõppu esitatud lisapalades.

Valdo Randpere TRÜ-st on paljudele tuntud, selle konkursi tasemest kaugelt kõrgemale tõusnud esineja, kelle etteaste oli lausa kontrastiks enne teda esinenud **ERKI-II ansamblile,** kes end nimetas «Trusti utiiliks». Viimase ansambli omamoodne ahastushüüd oli küllap mõeldud publiku ergutamiseks ja lõbustamiseks ja sellena seda võetigi. Samasugust eesmärki teenis ka konservatooriumi esitatud tähelaste tervitus üliõpilaspäevade puhul. Publik oli esitatuga nõus, kuigi konkurss polnud sugugi nii tasavägiselt pingeline ja publik sugugi mitte tuim, et teda oleks pidanud ergutama. Jah, vaheldust nad tõid. Ehk oleks seda vaheldust võinud rohkemgi olla, ent viimistletumalt.

Konservatooriumi duo Jaan Rekkori ja Jaak Johanssoni esinemine kahe R. Valgre lauluga andis veel kord tõendust piiramatutest võimalustest laulude valikul. Noorsoolaulude alla võib kuuluda ju kõik, mida noor inimene laulab või laulda ihkab. Publiku ees öeldi esinevat esmakordselt. Huvitav oleks sama koosseisu näha-kuulata ka järgmistel üliõpilaspäevadel, vaid veidi nõudlikuma repertuaari ja võib-olla ka omaloominguga.

Žurnalistikatudeng Anatoli Jõgi esines seekord vaid ühe omaloomingulise palaga, mis ei suutnud lauljast ja tema võimetest žüriile ja ka teda ehk varem mittekuulnud publikule midagi öelda. Kevadisel konkursil oli esitatu mitmekülgsem, nüüd mõjus vaid põgusa lavale tuleku, oleku ja äraminekuna, kogu esinemine oleks nagu olnud ootamatu esinejale endale ja juhuslik vahepala publikule.

Preemiad jagusid nii: publikupreemia — TPI ansambel **«Viisis»,** TRÜ komsomolikomitee preemia — **Valdo Randpere,** EPA komsomolikomitee preemia parima põllumajandusteemalise laulu eest — **ansambel «Kaske»** EPA-st, Tartu Linna komsomolikomitee preemia tugeva sisuga poliitilise laulu eest **sai konservatooriumi duo Jaak Johanssoni—Jaan Rekkori** Valgre-laulude esitus. «Rebaste» õiguste eest võitlemise tasuna anti preemia TRÜ majandusteaduskonna ansamblile **«Kasum».**

Ja saigi konkursile ring peale tehtud, muljed tallele pandud sõnades ja mälus. Lõpp hea, kõik hea. Kuigi, jah, alati saab kõike teha veel paremini.

SIRJE PAISTU

ANDRUS SALUPERE foto

TAGA-KAUKAASIA RAHVASTE ÕHTU

Mida peaks endast kujutama **Taga-Kaukaasia rahvaste õhtu?** Sellise küsimuse esitasid vist küll paljud, kes kolmapäeval EPA klubisse tulid ja seal pikemat aega olid. (Mõned lahkusid hetkel, mil peo algust kuulutati.) Nii oleksid võinud endalt küsida ka korraldajad (EPA interklubi), ent juba varem, ettevalmistusi tehes. Sest ootused ei läinud täide.

Kõik algas sellest, et «start» venis tund aega. Viivitus oli loomulikult tehnilistel põhjustel (nagu alati, kui algus viibib). Lõunamaa rahvas istus kannatlikult piljardilaua ümber ja ootas. Mingit teavet ei olnud, saalist kostis muusikakatkeid. Seal oli häda diskoaparatuuriga.

Lõpuks läks lahti. Teatati, et üritus on pühendatud Dagestanile. Üks sealtkandi noormees rääkis pisut oma kodumaast. Informatsiooni, mis tema sõnadest saime, pole lehes mõtet ära trükkida. Paistis sedamoodi, et esineja luges ette teksti mõnest entsüklopeediast.

Ka kaukaasia tants oli kavas. Teame kõik, kuidas seal tantsu lüüakse. Lapseeast vanaduseni, ikka tuliselt ja haaravalt. EPA klubisse tulnud tantsumees tegi akordioni saatel saalile ringi peale ja... mõtles ümber. Võib-olla head asja palju ei saa?

Peamine oli sel õhtul disko. Küllaltki põhjamaine värving, eks ole? Tantsulugude vahel näidati diapositiive, loeti ette armeenia muinasjutt ja mõned luuletused (lugesid eestlased eesti keeles). Koju minnes tundus, et miski oli valesti.

Mis siis ikkagi peab olema Taga-Kaukaasia õhtu? Kindlasti mitte disko, mille sekka sealne rahvas pidulisi lõbustab. Tahtmatult tuleb keelele sõna «pulmatola». Meie laseme nüüd oma lemmikansamblite järgi mõnusasti tantsu, kui ära väsime, siis kuulame, mis teil öelda on. Võib-olla — täpselt ei julge öelda — on selline üritus võimalik ka diskovormis. Miks mitte? Kuid sel juhul tuleks enne rohkem mõelda. Tantsida on saanud ja saab mujalgi. Aga kuidas pakkuda publikule midagi uut?

INDREK LINDSALU

TRÜ 350. aastapäevale pühendatud vokaal-instrumentaalansamblite võistluskontsert oli tunduvalt nõrgatasemelisem kui «Tartu sügis 80», arvas Olav Ehala auhindu jagades. Aga auhindadest hiljem.

Esinejateks andsid end üles 11 praegu Tartus tegutsevat taidlusansamblit. Esinema jõudsid vaid 6, mis näitab huvi puudumist Tartu muusikaelu edendamise vastu ja seda, et ansambli (madala) taseme tõttu ei juleta (ei taheta) teistega mõõtu võtma tulla.

*

Kõigepealt möödunud aastal parima heliloomingu preemia pälvinud TRÜ klubi ansambel **«Meedium».** Mängima hakati pooltühjale saalile. Piletid olid küll väga nõutavad ja välja müüdud, aga nüüd tühjad toolid, pidevalt pilutuv saaliuks, hilinejate jalgade lohin ja muul moel esinejate häirimine. Imelik!

TRÜ klubi ansambel «Meedium» on oma arengus olnud rahulik ja suhteliselt stabiilne. Järske tõuse ega mõõnu pole olnud. Suurimaks kordaminekuks on 1980. aasta muusikafestivalil «Tartu 80» eriauhind kõige lootustandvamale ansamblile.

«Meedium» liigitab end džässrocki mängijaks. Kui seda konspektiivselt lahata, siis selle grupi puhul peitub džäss (džässilikkus) improvisatsioonides, rokk peamiselt hard rock*'ile iseloomulikes jõulistes rifikordustes (riff — lühike fraas, mida pidevalt korratakse. Näiteks laulja või improviseeriva soolopilli taustal). Pisut negatiivsena mõjub see, et neid rifikordusi kasutab «Meedium» sageli oma lugude peateemades. Kui mõnda vanemat pala analüüsida, siis koosneb see 2—3 rifisarnasest motiivist, mida korratakse 3—4 korda pala jooksul ja mille vahele mahuvad improviseeritud soolod. (Ongi kõik.) See tagab üheviisilisuse, peateema primitiivse arendamise. Leidlikult mängitud soolod on aga mõne loo üldilmet parandanud. Näiteks juba mõödunud sügisel ette kantud nn. mõnemotiiviline «Tartu sügis», mis diskorütmis lahendatuna meeleolukana mõjub. Samuti «Astmed».*

Tuleb siiski ütelda, et «Meedium» ... üllatas. Samm edasi astuti **I. Miidla ja U. Lepneri kompositsiooniga «Sügishallis».** See oli muusikasse valatud pilt rahulikust, värvikirevast, külmast, vihmasest, udusest, tormisest sügisest, mis algab vaikselt ja märkamatult esimeste öökülmadega ning lõpeb samuti rahulikult ja tasa, hääbudes pehme lumivaiba alla. Pala moodustas oma dünaamilisuse ja nüansirohkusega harmoonilise terviku. Värskena mõjus mitmehäälsus vokaalis (U. Lepner, U. Suurtee, A. Aher).

«Meedium» näitas väljapeetud ja puhast ansamblitunnetust. Detailina veel see, et kõik palad lõppesid puhtalt, konkreetselt — ei mingeid lohmakaid ebamääraseid noote, kitarrikeelte sahinaid ega muid mürasid. Muide, see oli nõrgematele bändidele üks omasemaid tunnusjooni. Seega tore tervik. Algusest lõpuni.

*

Terava kontrastina «Meediumi» mõtestatud ja puhtalt mängitud intellektuaalsele rokile tuli lavale noortemaja «Sõprus» egiidi all müristav punt **«Faalanks».** Poisid hakkasid kohe raskelt pihta — demonstreerisid, et H. Runneli ja M. Traadi luulet saab hirmsa kärina saatel saali karjuda (kusjuures karjumine on pretensioonikas nagu verisulis noorte vihaste meeste puhul ikka). Primitiivne rütm ei meeldinud saalisviibijaile, sellegipoolest ragistasid poisid 6 lugu (ilmselt kogu oma repertuaari). **Sellise ansambli «Vanemuise» lavale lubamine näitab korraldajate (noortemaja «Sõprus») vastutustunde puudumist kuulajate-vaatajate ees.** Noortemaja juhatus peaks siiski oma taidlejaid ja nende taset teadma-tundma. «Faalanksil» tuleb veel pikalt ja pidevalt harjutada (mõtteid poistel ju siiski on), enne kui uuesti avaliku musitseerimise kavatsus tulla tohiks. Ka *punk-rock*'i peab siiski **oskama** esitada.

Hoopis uus uba oli «Sõpruse» kantrigrupp **«Salong»** *ehk «Miks Jutita Õnnetud Riismed». Poisid valitsesid stiilselt kantripille (ka havai kitarri), laulsid puhtalt ja esinesid laval sundimatult lõbusalt. Sellega olid nii publiku poolehoid kui aplausid olemas. Kui aga «Miks Jutita» üle hulga aja terves koosseisus lavale tuli (just nagu puhtjuhuslikult istusid saalis ka Toomas Lunge ja Urmas Helin), hakati plaksutama isegi esinemise ajal. Hea oli kuulata kaunilt kokkusobivaid hääli, seda eriti* a capella *lugude puhul ja John Lennonile pühendatud biitlite pala «Girl» esitamisel. Õhtu võimsamad emotsioonid ohustasid «Vanemuise» krohvi «Kui mina alles noor veel olin, hoidilahoo» ajal.*

*

Kui ansambel **«Kolmikhüpe»** esitas sügisesel võistluskontserdil peamiselt *hard rock*'i, siis praeguseks on stiilis tuntav nihe toimunud. Nagu lugeja-kuulaja mäletab, andis kõnesolev muutus endast tunda juba tänavu kevadel, Tartu muusikapäevadel. Põhjuseks puhkpilli-

Tartu Sügis 81

grupi lisandumine varasemale koosseisule. Kunagisega võrreldes mängiti vabamaid, džässilike sugemetega lugusid. Kokkuvõtvalt — pakuti põhiliselt bluusile ja soulile toetuvat soundi. Seega praegu populaarset ning roki negriidseid juuri tunnetavat *funky*'t. Kahjuks ei tundnud suur koosseis ennast ansamblimängus mitte väga tugevalt. Koostöö pillirühmade vahel ei laabunud hästi. Bigbändiliku koosseisu kõiki võimalusi ei kasutatud ära — seaded olid pisut üheplaanilised.

Märkmeid lugudest (mõnest muidugi) eraldi. Äärmiselt paeluvad olid kahe kitarri vahelduvad fraasipikkused soolod «Tartu sügisbluusis», mis andsid kokku toreda muusikalise dialoogi. Originaalne ja huvitav Meeleolukas instrumentaalpalas «Kohtumine «Santanaga» (või Santanaga) Toomemäel» mõjus värskena Aleksander Sõrtsovi poolt mängitud bassisoolo n.-ö. funkitsemine (sest basskitarr on just see pill, mille funky *on esile toonud ja mille keerulised improviseeritud rütmimustrid on ehtsa* funky *lahutamatuks koostisosaks). Seevastu aga* reggae *kroonimata kuninga Bob Marly mälestuseks tehtud lugu ei kõlanud jamaikaliku temperamendi ja säraga. Puhkpillid mõjusid «tooretena», andsid ebakõlasid.*

«Kolmikhüpe» ei toonud oma arengust lähtudes kuulajani põhjapanevalt uut. Aivar Tomminga lahkumisega (puudumisega?) on kaotatud nii mõndagi lavalisest sarmikusest. Tundub, et ansambli üks kõrgperioode (1981. a. kevadel) on möödas. Grupi liidritelt, võimekatelt pillimeestelt Jüri Rosenfeldilt ja Aleksander Sõrtsovilt, kellele põhiline muusikaline koormus langes, tasub aga kuulajal kindlasti «Kolmikhüpe» uut tõusu oodata.

Tartu muusikalises olustikus püsib kõnesolnud ansambel liidrite hulgas.

*

Statistilisi andmeid ansamblite loomiste ja laialiminemiste kuupäevadega polnud käepärast, aga **«Bassein»** arvas end Tartu noorima rokk-ansambli olevat. Annab aimata, et oma stiil grupil on — tehakse «Procol Harumi» algusaastatega sarnast muusikat, millele omalt poolt tänapäevalikud tekstid sisse kirjutatud. Sõnade primitiivsust ja kohatist naiivsust korvas eetika eest võitlev sisu, inimesi paremaks muutmise tahe. Kuna **«Bassein»** on pikemaks iseloomustuseks veel liiga noor, jääme teravate elamuste saamiseks edaspidiseid aegu ootama. (Delikaatne meeldetuletus ansambli solistile: «Vii» on Gogoli müstiline kirjatükk, mitte Tšehhovi novell.)

*

«Rentaabluse» *status quo*'d iseloomustab kapellilikkus ja ilmselt esinemisväsimusest tulev kiretus. Püütakse küll laval nalja teha ja mängitakse repertuaar ilusasti maha, aga säde on puudu ja ilma selleta pole kontsert kontsert. Taas oli harjumuslikult meeldiv kuulata Urmas Sootsi kõlavat puhast häält. Ka tõesti ainsa ülikooli juubelit kajastava pala *alma mater*'i ajaloost esitas «Rentaablus».

*

Ongi ots peal. Tahaks loota, et järgmine üritus oleks märksa pingestatum, sisutihedam (nii kvaliteedilt kui ka kvantiteedilt). Seda ka organiseerija poole pealt — läbimõeldum, leidlikum. Seljataga on ju ikkagi juba 4 taolist üritust; tänaseks on kadumas sära, furoor. Kas pole asi muutunud millekski kohustuslikuks, vajalikuks, mida tuleb teha, n.-ö. kaelast ära saada? (Toogu siis vähemalt kasumitki...) Muusikas pole nelja aasta kasumit millegi suure ja vapustavaga mõõta. Vabariigi tasemel võis otsustavalt kaasa rääkida «Fix», teised jäid suuremate ja väiksemate mõõndustega enam-vähem keskpäraste rivvi. Eelkõige just nende teiste ergutamiseks mõeldud üritus on jätnud siiski asja liiga nõrgatasemeliseks!? (Miks? Kus on tehtud viga?)

Lokaalne tunnustus ja üleantud õllekapp (peapreemiana), et ansambel edasi omaette nokitseks, oma mätta otsas proovi teeks — kuni järgmise sügiseni... (Kas poleks õigem otsida väiksema mahuga ent sagedamaid vorme Tartu rokkmuusika edendamiseks?) Kui praegust (momendiseisu) vaadata läbi sarkasmiprisma, siis ütleb Tallinna-mees Tartu-mehele: «Ah, te ikka mängite!... No väga hea... Mängige pealegi...»

*

Olav Ehala juhtida olnud žürii otsustas nii:

— parimad pillimehed: soolokitarril **Jüri Rosenfeld** ja basskitarril **Aleksander Sõrtsov** (mõlemad **«Kolmikhüpe»**),

— parim laulja: **Aivar Kaeramaa («Bassein»),**

— parim omaloodud pala: **«Sügishallis»** (autorid **Indrek Miidla** ja **Urmas Lepner** ning ansambel **«Meedium»**),

— parim omaloominguline kava: **I «Meedium», II «Kolmikhüpe»,**

— parim ülikooliteemaline laul **(ka** publiku lemmiklaul): **Rein Kinkari** ja ansambli **«Rentaablus» «TRÜ ajalugu».**

ELKNÜ Tartu Linnakomitee ja publiku lemmiku preemiad sai **«Salong» ehk «Miks Jutita Õnnetud Riismed».** TRÜ komsomolikomitee auhinna võitis endale **«Rentaablus».**

Olav Ehala suutis kuut erinevat ansamblit üheainsa lausega iseloomustada: «Kõigil on veel kasvuruumi». Ilmselt on laialipudenev(?) «Fix» (korvamatu kahju Tartu muusikale — H. T.) läti nii kõrgele mänginud, et praegused bändid selleni ulatuda ei püüagi. Igatahes sel sügisel mindi kontserdi lõppedes saalist enne kui iavalt. Kahju.

HANNES TAMME
IVAR VIGLA

MITTE VEEL LÕPETUSEKS

Kas komsomolikomitees, üliõpilaspäevade organiseerimiskomitee keskpunktis on nüüd vaikus? Sugugi mitte. Igapäevane töö käib edasi. Kavas on ka kõik üliõpilaspäevade head ja vead ühiselt läbi arutada, kokkuvõtted teha. Teisipäeval arutati neid päevi koos teaduskondade sekretäridega. Paar mõtet sellelt: mõne ürituse võiksid korraldada teaduskonnad ise, sellise, mis neile paremini sobiks. Näiteks filoloogid NAK-i õhtu jne. Allakirjutanule see mõte väga võõras polegi, sest mõni aasta tagasi üritati ja loodeti ka teaduskondadelt suuremat enesealgatust. Paraku jäi lootus lootuseks. NB! Üliõpilaspäevi, rahvaste sõpruse päevi korraldab siiski vastav organiseerimiskomitee, mitte komsomolikomitee ise.

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren: «Tõepoolest, teaduskondade initsiatiivi pole alati märgata. Tundub, et vahel loodetakse vaid meie peale. Teaduskonna komsomolielu peab käima panema teaduskond ise. Mulle endale ja ka paljudele teistele meeldis mälumäng. Seegi oli üks erinevate teaduskondade üliõpilasi kokkutoov üritus. Niimoodi elavalt esitatud küsimused ja vastused jäävad samuti paremini meelde. Üldse on suur osakaal emotsionaalsetel üritustel, nagu näiteks spordishowlgi. Midagi sarnast tahame teinekordki välja mõelda.»

Viimasel ajal kõneldakse ajakirjanduses palju kõrgkoolidevahelistest suhetest.

«Me ei saa alati kutsuda nii palju külalisi, kui tahaksime. Pole ruumi. Ja kas me suudaksime kõiki rahuldavalt korraldada ülimahukaid üritusi. Praegune programm on juba ise tihe. Aga vaadakem korraks külaliste nimekirja: konservatooriumi lavakunstikateeder, ERKI ansamblid jt. Üliõpilaspäevad korraldasime aga koos oma lähima naabri EPA-ga. Oma üritustest osa saama kutsusime ka teiste kõrgkoolide esindajad.»

KAJA PAJU

Üliõpilaspäevadest veel 4. lk.

Meie ühiselamu—Leningradi mnt. 25

● «Ühiselamuprobleemid on meie valulapseks.» **Nii ütles ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Andrus Lauren.** «Oleme neid küll ja küll arutanud, kuid kahjuks ei tea me alati, mis toimub teaduskondades. Väljapääs oleks ilmselt majanõukogudes, nad peaksid oma töötaktikat muutma. Sageli saavad karistada need, kes vastutavad, tegelikud süüdlased jäävad varju, ja nii tekib neil karistamatuse tunne.

Oleme töö parandamiseks vastu võtnud otsuseid (TRÜ komsomolikomitee otsus 5. oktoobrist k. a.):
— süüdlasi mõjutada eeskätt komsomoli mõjutusvahenditega, alles siis administratiivsetega ja lõpuks ülikoolist väljaheitmisega;
— komsomoli operatiivrühmade reididel tuleb kontrollida ka passirežiimi koos siseasjade osakonna töötajaga (ülemajutamine on likvideeritud ja kõik ühiselamu elanikud peavad olema sisse kirjutatud);
— rangelt kontrollida ja nõuda lubasid;
— ühiselamutes peab olema ühiselamuinventari eest vastutav isik;
— komsomolikomitee ja teaduskondade büroode liikmed ei või olla ühiselamutes kõrvaltvaatajateks.

Karistamatuse tunne ei tohi süveneda, see peab kaduma. Majanõukogudel pole alati autoriteeti. Sel õppeaastal anti majanõukogudele kasutada preemiafondid (40—160 rbl., sõltuvalt elanike arvust). Preemiafond on eeskätt neile, kes võtavad aktiivselt osa majanõukogu tööst, ja neile, kes teevad ühiselamutes kultuuriüritusi. Ülikooli komsomolikomitee ülesandeks on juhtida, suunata ja kontrollida. Kuidas otsused ellu viiakse, see sõltub all-lülidest.»

Millised on majanõukogu praegused põhiprobleemid?

● **Majanõukogu esimees, bioloogia IV kursuse üliõpilane Andi Pärn.**

Peamiseks probleemiks on **remont, mis liialt venib.** Häirib tubade ühetoonilisus ja see, et värvitakse liimvärvidega. Pealegi on kööke ja koridore raske korras hoida, sest liimvärvi ei saa pesta. Naispere ootab pikisilmi korras elektripliite. Vähe plaate töötab, praeahjud aga üldsegi mitte.

Load. Päeval meie ühiselamus valve lube ei kontrolli. Põhjuseks suur liikumine. Meie majas on arstipunkt ja profülaktoorium. Pole ju mõeldav, et iga arstipunkti külastaja käest küsitakse luba, peaksime kõik legi millist luba ta näitaks? Kas on mõtet neid külastajateks ja majast lahkujateks registreerida? Arvatavasti mitte, ja sellepärast alustataksegi lubade kontrolli alates kella 19-st, laupäeval ja pühapäeval kella 15-st. Kes parajasti valvele oma dokumenti näitab, saab uksega hoobi ühiselamust väljujalt. Uks ja kontrollaken on teineteisele liiga lähedal. Kas ei saaks akent mujale teha?

Üliõpilastele tahaks südamele panna, et nad näitaksid luba mitte ainult küsimise peale, vaid ise, hoolimata sellest, kas neid tuntakse. Kord on kord ja seda tuleb austada.

Üldse on **korraga** raske. Ühiselamusse ei suhtuta kui ühisesse kodusse. Liiga palju lõhutakse ja rikutakse sisekorra eeskirju. On jäänud mulje, nagu siin võiks teha kõike. Käputäie distsiplineerimatute üliõpilaste pärast kannatavad paljud. Öeldakse: kus tegijaid, seal nägijaid, kuid meie ühiselamu kohta see ei käi. Kahjuks on ka teaduskonna komsomolibürooga side nõrk. Edaspidi kutsume nende esindaja ühiselamunõukogu koosolekutele.

Mida tehakse süüdlaste karistamiseks?

Korratute sektsioonide ja valvest puudumise korral karistame karistusvalvega, suuremate korrarikkumiste puhul tuleb dekaani noomitus.

Kuidas kasutate preemiafondi?

Preemiafondist on meie ühiselamule määratud 160 rubla. Oktoobris kasutasime sellest 70 rubla: premeerisime tublimaid majanõukogu liikmeid.

Milliseid ühiselamuüritusi võid nimetada?

Ühiseid üritusi peale koosolekute pole olnud. Meie teaduskonnas on traditsioonilisi üritusi, kus osaleb kogu ühiselamu. Pole kurdetud, et neid oleks vähe. Ja kus neid tehagi, kümnendale korrusele mahub ainult väike seltskond. Küsimust võiks koosolekul siiski arutada.

● Ühiselamu komandant **Aleksander Sults, kuidas te olete rahul ühiselamu väljanägemisega?**

Majaelanikud ise annavad majale näo. Ilmselt selline, nagu näeb välja ühiselamu, ongi üliõpilaste soov. Maja ei ole hubane, ja kas saabki hubaseks pidada peaaegu tühja fuajeed ja korruste tiibade vahekoridore. Loomulikult mitte. Algul olid seal toolid ja lauad. Kus vormistab üliõpilane ühiselamusse sissekirjutamise lehed ja mille alusel? Lauad ja toolid on lõhutud, näidislehtedega vitriinid kadunud.

Kas on loota, et kunagi on fuajee ja koridorid jälle sisustatud?

On tahetud ühte õppetuba muuta õmblustoaks ja eks koridoridki võiks kaunimad olla. Fotosõpradele on valminud pimik. Teha võiks muudki. Kuid majas peab valitsema kord. Kahjuks ei kuule ega näe keegi midagi. Küll aga näeb üliõpilane seda, kui lift seisab, toa või koridori aken on lõhutud, uksed rikutud — siis tullakse komandandi juurde. Kui majanõukogu on taganud majas korra, teeme kõik, et ühiselamu muutuks hubaseks ja koduseks. Peamine ei ole välises küljes, vaid sisemises tundes.

Valus küsimus on suvine valve, sest suurimad lõhkumised toimuvad just siis.

Mida arvate remondist?

Eks remondimehed kasuta tööks seda, mis neil on. Töö kvaliteeti saame hinnata siis, kui maja on üle antud.

Milline on üliõpilaste suhtumine ühiselamusse?

● **Bioloogia-geograafiateaduskonna kasvatustöö prodekaan vanemõpetaja Aino Benno.**

Suhtutakse halvasti, hoolimatult. Rohkem peaks olema peremehetunnet, kodutunnet. Kui midagi puruneb, siis ei püüta parandada, ei muretseta asemele, vaid nõutakse purunenud, kaduma läinud esemete asendamist komandandilt või tuuakse teistest tubadest, üldkasutatavatest ruumidest.

Muret teevad köögid. Neil on suur koormus (ainult üks köök korruse peale), kuid millised nad välja näevad? On koristusgraafik, aga paistab, sellest ei hooli ta. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata ka oma sektsioonide sanitaarsõlmedele. Nagu öeldud — puudu jääb kodutundest, ollakse arvamusel, et siin võib teha kõike.

Kuidas olete rahul ühiselamu valvega?

Oleme jõudnud selleni, et üliõpilased tulevad valvesse kohusetundlikult. Küsitakse isegi luba, kuid kahjuks ei muretseta mitte alati sellepärast, mis saab pärast neid. Kui aeg on täis, lahkutakse valvest ootamata järgmist vahetust. Kodunt ju ei lahkuta ust kinni keeramata ja eks ühiselamul ole lukuks valve. Tahaks loota, et tulevikus antakse valve inimeselt inimesele.

Valvegraafikust on täielikult välja jäänud profülaktooriumi elanikud. Ühel korrusel on profülaktoorium, teisel arstipunkt, seega on kaks korrust valvest välja lülitatud. Ülejäänud elanikud peavad seepärast rohkem valvama. Miks ei võiks profülaktooriumi elanikke samuti valvegraafikusse lülitada à kolmeks valvetunniks?

Kas suvine valve on mõeldav?

Enamik üliõpilasi ei ela suvel ühiselamus, vaid on EÜE-s või siis praktikal. Ainult need elavad ühiselamus, kes on Tartus või selle lähedal praktikal. Sel aastal oligi meie ühiselamust neli korrust EÜE käes. Praktikalt puududes jääb üliõpilane paratamatult maha. Seda ei saa teistest eraldi järele teha. Töölt puudumine pole aga niivõrd komplitseeritud. Ilmselt oleks suvel pidanud valve olema moodustatud malevlastest. Tahaks loota, et tulevikus lahendatakse korralikult need valveprobleemid ning kasutatavate ruumide korrektne vastuvõtmine ja üleandmine. Sellega oleks välistatud segadused, kes on milleski süüdi.

Remont — see eeldab ühiselamus tühje tube, nende tubade elanikud aga peavad elama nn. liigsetena kaaslaste juures. Tavalise koosseisu asemel (3 inimest) elab nüüd toas 6 inimest. See pole normaalne. Magatakse põrandal — tuppa ei mahu ju 6 voodit. Õppimisega pole nii hull, õpitakse raamatukogudes, kuid kuhu paigutada isiklikud esemed. Üliõpilased saavad aru, et remont on ajutine. Kuid kas mitte liiga kaua pole tulnud niiviisi elada? Remonti alustati septembri keskel. Üle on antud 8. korrus. Seal olevad puudused on kantud akti. 9. korrusele kolisid üliõpilased komandandi loaga sisse. Remont on jõudnud 7., 6. ja 5. korrusele.

Ometi takistame meiegi mingil määral remonti. Remonditavates ruumides lõhutakse lambikupleid, uksi jm. Konkreetseid süüdlasi enamasti ei teata. Kui suurem osa meist aga neid tähele paneks, ei peaks me nende üksikute lõhkujate pärast kannatama. Ka ajalehes võiksime rohkem kajastada ühiselamuprobleeme ära märkides need üliõpilased, kes ühiselamuis korda rikuvad. Võib-olla mõjub?

Miks läheb remont nii aeglaselt?

● **Vanemtöödejuhataja jaoskonna juhataja Ahto Liik.**

Lõpetamise tähtaeg on 1. märts 1982. Tööd pole võimalik teisiti planeerida. Seoses üliõpilaste juubeliga on objektide arv suurenenud, seega ka tööde maht. Kõik objektid vajavad töömehi. Kui tuua rohkem töömehi, vajaksime ka rohkem elanikest vabastatud korruseid. Ühiselamus töötab pidevalt 8 inimest, lisaks iga päev abitöölõuna kaks üliõpilast. Remont võiks minna kiiremini, kui oleks materjale ja rohkem tegijaid. Sageli peavad töömehed tubades hoopis koristama, et saaks üldse remonti tegema hakata. Sellega võiksid üliõpilased ise hakkama saada. Küll on nad aga kiired töömeeste töid korrigeerima. Meie teeme, nemad lõhuvad, nii ei saa töö ilalgi lõplikult valmis.

Kas on otstarbekas korraga remontida kolme korrust?

Plaani järgi ja tehnoloogiliselt on otstarbekas korraga töötada neljalviiel korrusel. Töö on tsükliline: krohvimis-, puusepa- ja sanitaartehnilised tööd, alles seejärel värvimine. Ei tohi unustada, et kõik vajab omamoodi kuivamist.

Miks tehakse värvimistöid liimvärvidega? Neid seinu ei saa pesta.

Algul anti maja käiku liimvärvidega. Ka meie värvime samadega. Tubade ja koridoride seinad ning laed liimvärviga, kapid email- või õlivärviga, köögid täielikult õlivärviga. Võimaluste piires kasutame liimvärvi asemel vesiemulsiooni. See on täiesti loomulik, et sisetöödel kasutatakse krohvitud pindade värvimiseks liimvärve. Õlivärvide puhul oleks töömaht tunduvalt suurem, samuti ei tohi unustada kokkuhoidu. Koridoride seinapinnad on suured ja kui kord kasutada nende värvimiseks õlivärve, siis ei saa hiljem värvida teiste värvidega. Kas järgmisteks värvimisteks leiaub remontijail niipalju õlivärve? Probleeme on teisigi. Üliõpilased on ise teinud oma tubades remonti. Ise tehtud, hästi tehtud, kuid tehnoloogiat ei tunta. Püütakse saada oma maitsele vastavaid toone, lisades värvile keemilisi pigmente. Meie värvime halli emulsioonvärviga, saame hoopis roosa seina. Pigmendid on tugevad, tulevad esile ja tulemuseks on laiguline või soovitust hoopis teist värvi seinad. Kes on süüdi? Kui hakkate ise remontima, tutvuge enne vastava kirjandusega. Üliõpilane pole rahul, et toad on ühetoonilised. Kas on oluline, mis värvi on naabertuba? Meie ei tea toaelanike maitset, pole ka piisavalt erinevaid toone värve.

* * *

Tundub, nagu oleksime meile tähtsatele probleemidele ringi peale teinud. Ja ometi on kõrvale jäänud väga tähtis isik ühiselamus — meie ise. Kas me pole mitte liiga pretensioonikad? Me teame hästi, mis meil peab olema, halvasti seda, mida peame ise tegema. Kui me teeksime nüüd kõik meist oleneva, vahest muutuks siis ühiselamu tõeliseks ühiseks koduks.

MAIRE MILDER,
bioloogia-geograafiateaduskonna pressisekretär,
geograafia II k.

SPORDISHOW

Pühapäev tõi EPA spordihoone rahvast triiki täis. Meenub minevik ja korvpall. Seekord oli põhjuseks üliõpilaspäevade spordipidu. Läheb lahti. Teatevõistlus — mööda- ja sissevisked, kargud, käru, neiu süles, kukkumised — päris lõbus ja põnev ka. Kolmikvõit EPA-le. Vahepeal laulu. Mehhanisaatorite bänd. Vägimeeste tund, vägikaikavedu. Esimesena tõmbavad Lauren ja Sillamaa. Viik. Siis veel 6 paari. Kuni jäävad kolm kangemat. Vahepeal on väga põnev. Aplausitorm, kui mõni suurem üles kaalutakse. Finaalis kaks ülikoolist ja üks EPA-st. Võit EPA-le. Meelde jääb füüsiku sekundant ja tema valge kittel. Pillimehed. Padjavõitlus poomil istudes. TRÜ ja EPA komsomolikomitee. Mati Luukase kaval taktikamäng. Vastasel käsi poomil. Monika Solol tuleb pikim matš. Lõpusekundeil vastane kukub. Aivar Pilv laseb end poomilt alla lüüa. Valev Platolt üksainus padjalöök. Vastast pole enam poomil. Tarmo Kajandi laseb end klohmida. Niikaua kuni konkurent ise uperpalli lendab. Raili Eerik ütleb: «E! saanud ju teda ometi näkku lüüa.» Kukub ise. 4:2 TRÜ-le. Lõpuks väravpall. Paariseotud mehed ja 3:2 akadeemiale. Nii see aeg läks. Kolm tundi. Tore üritus, mis siiski veidi venis.

KULTUURILINE KOHVIÕHTU

Kirjandus ja vana kohvik — Tartu NAK-i puhul lahutamatud. Õhk kogub umbsust ja plahvatuseelset ärevust. Laudade taga manatakse ette boheemlasnägusid, algus hilineb. Nagu viimasel ajal NAK-i ürituste puhul kombeks, juhib õhtut Harry Liivrand. Üksteise järel avavad noored poeedid oma parnassi.

Pinge —
langus.

Püütakse endast anda ja püütakse pakutavat omaks võtta, mõtestada. Õhtu esimese poole sümboliks on valitud must kübar. Esinetakse järjekorras: Aime Hansen, Aado Lintrop, Aleksander Müller, Priidu Beier, Raivo Kelomees, Renna Mändmets, Harry Liivrand, Merike Mäemets, Urmas Nagel, Külli Muna ja Märt Luige. Uut ja värsket on suhteliselt vähe. Absurditsemine ja talmudistlikud kalambuuritsemised ei ole luule põhiomaduseks. Sugestiivselt mõjub A. Lintrop oma küpse mõtteluulega. U. Nageli sotsiaalselt aktiivsed laulud võetakse omaks. Märt Luige viimistletud kujundid pürgivad rahvalikkusse. Neiulikku siirust poeesias pakub kuulata Külli Muna:

ILU JÄRELE

Lausa haige lausa hull
olen ilu järele
käinud teadmata kas mul
antud jõuda pärale

Vahel poetab mõne killu
ilu minu ra'ale
viivu vaatan tuulde pillun
nagu aastaid ajale

Kui ma leiaks ühel hetkel
kogu ilu annaksin
ära kõik ja oma retke
otsast peale algaksin

* * *

Õhtu teine pool on ette valmistatud kunstikabinetiga kahasse ja saame kuulda-näha Picasso varasemat loomingut. Beier loeb Aira Kaalu ja Felix Kotta sõjajärgset *scand*-luulet. Kelomees ja Liivrand manavad raamitud linnale Picasso ettekujutust naisest. Ja järsku ongi kultuuriõhtu otsas.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 564. Исследования по динамике конструкций. Труды по математике и механике. Тарту 1981, 400 экз., 104 с., 90 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 565. Лингвистические и методические вопросы обучения разным видам речевой деятельности и проблемы тестирования. Methodica X. Тарту 1981, 136 с., 300 экз., 1 руб. 20 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том. XVII. Вып. 3(63). Ноябрь 1980. Тарту 1981, 111 с., 400 экз., 90 коп.

Двойной слой и адсорбция на твердых электродах VI. Тезисы доладов всесоюзного симпозиума 29 июня — 01 июля 1981 г. Тарту 1981, 408 с., 500 экз., 1 руб. 70 коп.

А. Д. Дуличенко. Введение в славянскую филологию. Пособие для студентов филологического факультета. Издание второе. Тарту 1981, 56 с., 600 экз., 10 коп.

●

EÜE

Lõuna regiooni malevlane! Kui sul ei ole veel kutset Lõuna regiooni nääripeole, mis toimub 12. detsembril Sangastes, siis võid selle saada 30. novembril kl. 16—18, 2. detsembril kl. 16—18 ja 3. detsembril kl. 16—18 ELKNÜ TRÜ komiteest. Veel parem, kui sa teeksid seda oma komandöri kaudu.

DISKOHUVILISED!

Kui pead lugu muusikast ja sul on eeldusi, huvi ning tahtmist tegelda **diskoga**, võta kiiresti kontakti TRÜ klubiga (tel. 755-79). Sealt saad teavet diskorite tarifitseerimise kohta, mis toimub Tartus juba detsembrikuu teisel nädalal.

VEAPARANDUS

Toimetamistöö käigus on Eduard Vääri kirjutisse sattunud viga. Artiklis «Dotsent Paula Palmeose juubeliks» lugeda teise lõigu teine lause järgmiselt: «Ta on sündinud Viljandimaal Vastemõisa vallas mõldri perekonnas 18. novembril 1911. aastal».

NB!

NB! Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

Toimetaja V. SOOTAK

TRÜ UUES KOHVIKUS

Reedel, 27. ja laupäeval, 28. novembril kl. 19 **DISKO.**

VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

teisipäeval, 1. detsembril luubi all Kallifatidese «Armastus», Failes'i «Eebenipuust torn» ja Ginzburgi «See oli nii». Üritus toimub peahoone aud. 131 kl. 18.

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3564. MB-05790. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юлнкоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1281) Reedel, 4. detsembril 1981 XXXIV aastakäik

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL 350

NOVEMBRIS OLI:

20. novembril oli teaduspäev Jõgeva rajoonis. Delegatsiooni juhtis õppeprorektor dots. V. Haamer. Plenaaristungil esinesid dots. V. Haamer, professorid P. Ariste, S. Nõmmik ja H. Piirimäe; töökollektiivides professorid P. Ariste, H. Piirimäe, S. Nõmmik, J. Kalits, S. Vahtre, dotsendid U. Siimann, I. Larin, T. Ounapuu, J. Mikk ja teadusosakonna teadussekretär M. Reinfeldt.

10.—20. novembril oli ülikooli juubelinäitus Jõgeva I keskkoolis. Plenaaristungil Jõgeval ja Põltsamaa keskkoolis esines TRÜ Akadeemiline Naiskoor.

JUUBELIKALENDER

DETSEMBRIS TULEB

Teaduspäevad on 4. detsembril Tartu rajoonis. Delegatsiooni juhib rektor prof. A. Koop, sellesse kuuluvad professorid E. Vääri, L. Tähepõld, Ü. Lumiste, R. Hagelberg; dotsendid A. Kiris, A. Elango, A. Tähnas, J. Tammeorg, S. Uus ja teadusosakonna teadussekretär M. Reinfeldt.

17. detsembril on teaduspäevad Kohtla-Järve linnas ja rajoonis ning 22.—23. kuupäeval Sillamäel ja Narvas.

Kes saab kiita?

Ta läheneb. See ei ole tunda kartulisaagi ega tuulesuuna muutusest. Aga tunda see on. Millest? Ju vist meie endi rääkimistest, kirjutamistest, õiendamistest, ettevalmistustest ja töödest, mis üha enam hoogu koguvad.

Selle kohta, kuidas kõik need toimetused lähevad, soovib üht-teist öelda **juubelitööde staabi ülem Rein Pullerits:** «Kõige suurem mure on töö organiseerimise puudulikkus. Kohapealset ootamist, ajaraiskamist on liiga palju.» Konkreetsemalt? R. Pullerits: «Praegu on veel vara nimesid nimetada. See oleks ebaaus. Kuid pärastpoole küll, kui sellised raskused korduvad. Kes ja kus on töö laabumatuses süüdi ning millise allüksuse töötajad püüavad juubelitöödest eemale hoida või isegi ignoreerivad seda.»

Aga on ka neid, keda esile tõsta, ja seda, mida kiita. **Ühiskondlike tööde volinikest on tublimad olnud Silvi Peil orgaanilise keemia kateedrist ja Vaike Timotheus keemilise kineetika ja katalüüsi laboratooriumist.** Rein Pullerits: «Huvitav korrelatsioon on inimeste ühiskondliku positsiooni ja töösse suhtumise vahel. Nii on näiteks koos oma allüksusega väljas olnud **prof. Viktor Palm, dekaan prof. Vello Past, ülikooli ametiühingukomitee esinaine Helve Kabur, EKP TRÜ komitee asesekretär Silvi Lannes, prof. Leonid Stolovitš, mitmes teises suures juubelilettevõtmises osalev dots. Tullio Ilomets jt.**

Probleeme on aga üliõpilastega. Tuuakse igasuguseid põhjusi, vabastusi, tõendeid.» Meeldetuletuseks: kes õigel ajal pole tööl käinud, teeb oma tunnid laupäeval-pühapäeval järele, sest pole ju aus oma asju teiste kaela jätta. Staap püüab seada nõnda, et teist korda saadetakse tööle alles pärast seda, kui esimene ring täis.

Praeguseks on arvukalt väljas olnud näiteks keemiaosakond (80% võimalikust), ühiskonnateadlased, matemaatikud, ka administratiivmajanduse osakond. Põhiline objekt — uus raamatukogu. See peab töökorda saama 1. jaanuariks 1982. Siis juubelitööde staap sinna enam tööjõudu ei suuna. Viimane aeg võimalust kasutada!

Rein Pullerits: «TRÜ-s on üks kollektiiv, keda nii staap, administratsioon kui ühiskondlikud organisatsioonid üksmeelselt kiita tahaksid — nimelt **TAM**. Koor käis peaaegu terves koosseisus vabatahtlikult raamatukogus tööl. Kiitus ja tänu! Otseselt neid millegagi premeerida ei saa, aga tulevikus püüab ülikooli administratsioon TAM-i mingite eelisvõimalustega kindlasti meeles pidada.» Seoses vabatahtliku tööleminekuga võib tekkida probleem, et kas nüüd on siis tunnid täis ja kursuse või allüksusega ei peagi enam minema? Peab küll sest tööle suunamine käib põhikoha järgi. Mingis teises liinis käimine väärib esiletõstmist, kuid läheb arvesse lisakoormusena.

On olemas ka tõsine **töö arvestamise süsteem.** R. Pullerits: «Praegune kontrollsüsteem näitab kõigile, kelle eest teised rohkem peavad tegema. Programmeerimise kateedri assistent Vamboja Leping annab andmed arvutusmasinasse ja tulemustest näeb täpselt, kui palju ühes või teises allüksuses veel reserve on, kui palju tuleb veel tööl käia. Iga lüli peab tegema tunde vastavalt oma inimeste arvule. **Ja veel seoses töö arvestamisega: objektide töödejuhatajatel palun lõpetada igasugune tundide juurdekirjutamine.** Tehtud töö hulka ja tundide arvu võrreldakse pärast (vahel selgub, et mõne kasti ühest kohast teise tõstmiseks on kulunud mitu tundi!).» Nii et jällegi kohapealsed organiseerimisprobleemid...

Lõpuks ehk meeldetuletuseks ülikooli administratsioonile juubelitööde staabi ülemalt: **jaanuarikuuks peaksid konkreetsed objektid osakondadele määratud olema.** Et saaks tööle hakata, et staap teaks tööjõudu planeerida.

ENE PAAVER,
žurnalistika I k.

Kohvikujuttu

Eelmise nädala lõpust on «Sophokles» kinni. Siin on ametis 14 Poola restaureerijat. Mida tehakse? Tuleb üht-teist maha lõhkuda, ehitada, niiskusest lahti saada. Kohvik saab ruume juurde. Lepingu järgi on poolakad siin 15. augustini. Lahti tehakse peahoone kohvik uue õppeaasta algul.

Ka vana kohvik ja söökla suletakse uuest aastast. Sinnagi tulevad poolakad appi. Too ei valmi aga niipea, võib-olla alles 1983. aasta sügiseks, sest tööd on hoopis rohkem.

Kust saab nüüd hommikutundidel ja hiljem ka keskpäeval süüa? Vana kohvik avatakse nüüd varem, kl. 8.30, suletakse 20 ja pühapäeviti on kinni.

Peatselt lõpetab oma kolimise peahoone keldriruumidest ajaloomuuseum. Siis hakatakse sinna seadma uut söögikohta. Võib-olla koguni talongisüsteemiga (kandikule pannakse kindel ports on valmis), et võimalikult lühikese ajaga jõuaks paljusid teenindada.

Avada loodetakse see uue semestri algul. Kahtlemata pikenevad järjekorrad kesklinna kohvikuis ja sööklais. Kuid kellel on aega, võiks jalutada Leningradi mnt. ühiselamute sööklaisse, seal on rahvast vähem. Võib-olla viiakse tuleva semestri tunniplaani päris lõunatamise aeg.

Sellise informatsiooni saime kolmapäeva hommikul haldusprorektor Ain Otstavelilt. Söögikohaküsimusi on ülikooli juhtkond pidevalt jälginud. Võib-olla muutub midagi seni lubatust võib-olla avaneb võimalus mõneks uueks variandiks. Sellest kõigest püüab toimetus lehes kiiresti teatada.

Esmakursuslaste mängumaal

Nõtke blond tüdruk, pikad juuksed seljal laiali, istus ja vaatas pärani silmi-suid. Istus hiirvagusi ema kõrval. Vaatas lavale, imestunult ja siiralt. Väike, nelja-viie aastane neiu.

*

Pühapäeva õhtul kella poole kuueks olid kõik kolmteist esmakursuslaste taidluskava vaatajate ette jõudnud. Publiku hulgas istusid ka hindava pilguga žüriiliikmed, kellest seekord enamik tudengeid.

Žürii: Leo-Peeter Kullus (parteikomitee), Ludmilla Vedina (ametiühingukomitee), Anne-Liis Moss (klubi), Varri Väli (komsomolikomitee, bioloogia-geograafiat.), Liina Oja, Anneli Külaots ja Anu Pars (filoloogiat.), Heli Ollino (ajaloot.), Aire Allikmets (majandust.), Aavo Toomela (arstit.), Kaido Ehasoo (õigust.) ning Heiki Rokka (matemaatikat.).

«Hm,» alustas žürii vaagimist. Kavade keskmine tase oli päris kõrge, lausa tippe aga ka lugeda polnud. Ühisjooneks märgiti massilisus. (Žürii rõhutas, et esinejate arvukus ühes etteastes ei tohi saada eesmärgiks omaette. Kuid sellel konkursil kvantiteet sisule kurja ei teinud. Peaaegu.) Teiseks oli enamik kursustest jätnud kasutamata loa panna esinemine kokku üksiknumbritest. Žürii pole vastu, peaasi, et ivake-uba tervikkavas või näidendis tunnetatav on ning mõttesädet ka hea lavastajatöö täiendab. (Alati need kaks koos ei käinud.) Tooni andsid humoorikad lavatükid. Enamik kavasid oli hästi läbi mõeldud ja hoolega ette valmistatud.

Kõigepealt järjestati üksmeelselt **teaduskonnad.**

1. **Bioloogia-geograafiat.**
2. **Filoloogiat.**
3. **Matemaatikat.**
4. **Õigust.**

Lähemalt üksikutest kavadest.

Defektoloogid. Igihaljas teema — armastus. See oli armastusteema ainus abstraktne mõtestus, sama ajal tavapäraseim. Kitarrisaade lembeluule, küünlavalgus. Lavaku jundus sünget must(?). Tunde hetke tekkimist segas, et kitarri saade ja kohati ka luuleesitus jäid soovida.

Ajaloolased taipasid end võrrelda esimese klassi õpilastega. Paraku läksid sõnme sisu- ja vormiliin. Peeter I kombeõpetus kõlas

(Järg 3. lk.)

Krooniball ehk „rebastega" valsist valsini

Õhtu programm oli postile kinnitatud. Koos hilisemate juurdekirjutiste, koondamiste, taandamiste ja kommentaaridega nägi selle algus välja nii: kell 19.20 kammermuusika
19.40 balli avamine
19.50 avavalsid.

Avavalss, mille järgi saab vägagi edukalt määrata peoliste tantsuoskust, julgust ja balliklei.ide ilu, on tavaliselt kõige algus. Nii algas ka üritus, mis rektor A. Koobi sõnade järgi on esmakursuslastele nende ülikooliaastate alguse krooniks.

*

20.10—21.15. Tants ja jutt vaheldumisi. Tants «Vitamiini»-taktis, juttu tegi peoperenaine Maire Aunaste (žurnalistika IV k.) kordamööda rektor Arnold Koobi, dotsent Toivo Kuldsepa (kes vilistlasi esindas) ja rebase Kadoga (keemiaosakonnast). Veel olid «Miks Juhtu õnnelud naised», TRÜ tudlusprogramm (võimlemiskavad), Eino Seljamaa ja Tõnu Raadiku show ning veel üht-teist, millest hiljem juttu tuleb.

*

«Vitamiin» oma uue «kuninganna» Marju Länikuga ja vanade lauludega erilist imetlust ei tekitanud. Tantsima kutsus küll. Võttis koik tantsud läbi. Aga mina, õppinud laupäevasel ballil sooviga teiste ees hiilata, ära jokstroti, ei leidnud ikka oiget hetke. Kelles v.ga, ei tea.

*

Nukuteatri näitlejad Eino Seljamaa ja Tõnu Raadik lõid oma rahvalauluga rebaseohtu naiserahvast õige rebaseballi tunde. Siis nad laulsid veel ja tegid ka juba varem kuuldut-nähtut, kuid vahetu kontakti efekt ületas tuntuse. Tuli juba huvi — kui palju on voimal.k esinejaid tagasi kutsuda. Igasugune alguskohmetus oli kadunud.

Seljamaa ja Raadik tulid ballikülastajate ette veel päristpoolegi. Tulid ohtu naelaga. Järgnevateks hetkedeks sidusid nad koik oma lauluga ja tuhandete taludega, mis Eestimaal laiali. Saal laulis vaikselt kaasa. Rahvas tundis end üks olevat.

EVALD VELDEMANNI foto

21.30. «Kas te vene keelt räägite?» «Ee-ee...» (Viimase tormilise tantsu järel on hääl kuhugi kurgunurka kinni jäänud.) «Palun õelge, mis siin täna toimub? Mis pidu see siin üldse on?»

«???» (Seekord võtab hääle ära hämmastus.)

«Me saime kutsed, kuid midagi täpsemat ei öeldud. Meid on siin 15 Leningradi ülikoolist. Tulime teile külla. Suvel töötasime Tartus.»

*

Peoperenaise pingutused on lõpuks vilja kandnud. Laval on esindatud kümme rebasepaari kandidaati — noormeest. (Filoloogiateaduskond on esindatud kahekordselt.) Valimistseremoonia võis alata.

Asjalik ja veidi subjektiivne — see viimane sõna pole et.eheide peoperenaisele (peoperemees Roman Muljar saabus appi hiljem). Kui oled ainuke otsustaja, siis muud moodi ei saagi. Oma karmi käega pani perenaine rebasepoisid ritta. Tähelepanelik filoloog, kes maast perenaise taskurätti märkas üles tõsta, kes oli partneri valimisel nõudlik ja tasakaalukas, kes neiuga tutvumisel mikrofoni lavale pani ja pärast roki saatel vaid pilkudega partnerit sihtis, tegi endalgi südame rõõmsaks. Teaduskonnakaaslane ikkagi! Pille Tennov ja Riho Laanemäe — palju õnne!

*

Ei tea, millal lõpeb esmakursuslaste katsumise aeg. Enne balli lõppu kindlasti mitte. Küllap on aga rebased kõikvõimalikes proovituledes piisava kuumuskindluse omandanud. Konkursi tegid nad igatahes kõik auga läbi. Viimasele võis muidugi kaasa aidata tõsiasi, et «rebasepaar '81» kandidaadid mitte ainult esmakursuslastest ei koosnenud.

(Järg 4. lk.)

Ülikooli ametiühingu XXV konverents

Üle-eelmises lehes avaldasime lühendatult ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi aruande. Kõne all olnud teemad jätkusid sõnavõttudes.

Dots. H. Kurm (ka Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu liige) peatus pikemalt kutsesuunitlusel ja õppetööl. Eelmisel õppeaastal esimestel kursustel eksmatrikuleerituist ei tulnud 65,2 protsenti toime õppimisega. Küllap tunnetas seda osaliselt ka see 11,6 protsenti, kes omal soovil ära läks. Kas me teeme ikka kõik, et adapteerumine kõrgkoolis toimuks valudeta, et ei pettutaks erialas? 1980. aastal tööle läinud pedagoogide stažeerimise aruannete analüüs näitas, et üldiselt hinnatakse meie üliõpilaste ainealast ettevalmistust, samuti metoodika tundmist. Ette heideti nõrka kohusetunnet, nappi enesekriitikat ja vähest ühiskondlikku aktiivsust. Ametiühing saaks omalt poolt kaasa aidata ühiskondlike ülesannete andmise ja täitmise kontrollimisega.

Üliõpilasperekondadele on tarvis rohkem lastesõimekohti. Üliõpilasemade puudumistesse võiks õppejõud leebemalt suhtuda. On ju neil kõrgkooli ajal kahekordne koormus: lapse kasvatamine ja õppimine.

Juubelitööde staabi ülem dots. R. Pullerits toonitas kõigi lülide (ülikooli staap, teaduskonna staap, allasutuse juht, kursusejuhendaja) korrektse ja ladusa töö vajalikkust. Alles siis saavad tööd tähtaegselt valmis. Et palju teevad Tartu ning teistegi rajoonide ettevõtted ja asutused, tuleb ülikooli rahval omakorda aidata linna.

Sõna võtsid veel dots. H. Kärtner (korrarikkumised), H. Variku (klubi), M. Palm (kultuuriüritused), M. Pärnoja (tööaeg), V. Pihl (keemiahoone ventilatsioon), M. Aunaste (üliõpilaste passiivsus), H. Luik (Pälsoni t. 14 ühiselamu remont).

Pikema sõnavõtuga esinesid ka halduseprorektor A. Otstavel, õppeprorektor V. Haamer ja parteikomitee sekretär dots. A. Kiris. Vabariiklikku ametiühingukomiteed esindas sekretär L. Goronkova.

TRÜ ametiühingutöö hinnati kordaläinuks, s. o. rahuldavaks. Otsuses kajastub järgneva aruandeperioodi tegevus, milles on olulisel kohal ka juubeli ettevalmistus jpt. kõrgkooli ees seisvad ülesanded.

Uude komiteesse valiti 43 liiget.

Helve Kabur — esimees
Lilie Pung — aseesimees, töökaitse ja ohutustehnika komisjoni esimees
Liidia Kaljuvee — laekur
Leo Schotter — õppe- ja teadustöö ning sotsialistliku võistluse komisjoni esimees
Mihkel Zilmer — sama komisjoni liige
Vambola Leping — „
Kaja Keeman — kehakultuurikomisjoni esimees
Lembit Raid — ideoloogiakomisjoni esimees
Elmar Talviste — organisatsioonilise töö komisjoni esimees
Peeter Kreitzberg — sama sektori liige, aktiivikooli juhataja
Olev Saks — kultuurikomisjoni esimees
Ivar-Olavi Vaasa — sama komisjoni liige
Ludmilla Vedina — „
Uno Leisner — tervisekomisjoni esimees
Aime Espenberg — „ liige
Tiiu Ojanurme — sotsiaalhoolduse komisjoni liige
Pärja Tiido — „
Asta Kõrgesaar — lastetöö komisjoni esimees
Urve Liin — olmekomisjoni esimees
Otto Teller — sama komisjoni liige
Juta Sikk — ühiskondliku kontrolli komisjoni esimees
Olev Raju — töötasude komisjoni esimees
Inge Orgo — komitee jurist

Üliõpilasi on komitees 20.

Kultuuritöö — Katrin Usk (aseesimees);
organisatsioonilise töö komisjon — Terje Leheste, Signe Veske, Margus Lember, Einike Reinvelt, Mart Sikut;
õppe- ja kasvatustöö — Toivo Laht;
ühiskondlik kontroll — Eve Heinloo;
lastetöö — Epp Vainu;
tervis — Marika Räim, Hillar Tint;
kultuuritöö — Maire Aunaste, Marika Eller, Katri Kottav;
sporditöö — Vahur Luts, Ulvi Reidma;
ühiselamud — Priit Lill, Merike Männisalu, Ivo Maripuu, Riina Kermik.

Presiidiumi kuuluvad: H. Kabur, L. Pung, K. Usk, L. Kaljuvee, I. Orgo, E. Talviste, T. Leheste, M. Zilmer, L. Raid, O. Saks, A. Espenberg, U. Liin ja O. Raju.

Valiti 19 delegaati vabariiklikule konverentsile.

EKP TRÜ komitees

● 23. novembri koosolekul kuulati ära **prof. V. Keldri pikem ettekanne õppedistsipliini tagamise süsteemist** ning komsomoli- ja parteiorganisatsiooni osast selles.

● **Komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren tutvustas lühidalt aruande- ja valimiskoosolekute kulgu teadus(osa)kondades.**

● **NLKP liikmekandidaadiks võeti raviosakonna V kursuse üliõpilane Jaak Aru.**

Ühised probleemid ühiselt

26. novembril toimus bioloogia-geograafiateaduskonna partei- ja komsomolibüroo ühine koosolek.

● **Komsomolibüroo sekretär Hugo Raudsepp andis lühiülevaate rahvamalevlaste tööst.** Otsustati luua oma rahvamaleva staap, mis koosneks kahest õppejõust ja meie kolme osakonna üliõpilaste esindajaist. Nõuti kõigi kursuste esindatust malevas.

● **Kas üliõpilane teab, mida tuleb ÜPP arvestuse raamatusse sisse kanda, kellelt allkirjad võtta ja kuidas arvestus üldse toimub? Nii küsis parteibüroo sekretär prof. Heigo Miidla.** Täitmise korda üliõpilased tunnevad. Arvati, et ÜPP täitmist võiks arutada kursuse üldkoosolekul, hindama peaks aga üldkomisjon, kuhu kuuluvad dekanaadi ja parteibüroo esindajad, kuraator ning kursuse aktiiv. Teaduskonnas praegu kehtivad hindamiskriteeriumid tuleb uuesti läbi arutada ning võrdsustada. On vaja need trükkida ja paljundada. Leiti, et rohkem peaksime ÜPP-d tutvustama esmakursuslastele. ÜPP organiseerijaiks määrati teaduskonna parteibüroo liige aspirant Riho Mällo ja komsomolibüroo ideoloogiasektori juhataja Sulev Kuusk.

● **Õppedistsipliinist kõneles dekaan dots. Aadu Loog.** Enam tuleb kontrollida õppetööst osavõttu, puudujad peab päevikusse kandma selleks määratud üliõpilane ise. Suuremat tähelepanu vajavad vaheарvestused.

Kõne all olid ka turiaadiprobleemid. Kahjuks ei tooda kateedritest võetud asju õigel ajal tagasi. Praegu polegi gruppidele midagi laenata. Grupile viisat ei anta, kui mõnel liikmel on inventar tagastamata.

Parteibüroo ja komsomoliaktivistide ühiskoosolekuid hakatakse pidama kord kuus.

MAIRE MILDER,
bioloogia-geograafiateaduskonna pressisekretär

Dotsent Heldur Saarsoo 50

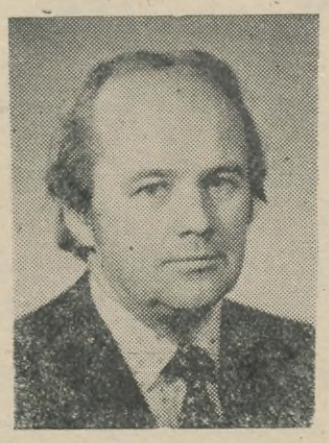

Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Heldur Saarsool jääb 5. detsembrikuu päeval seljataha 50 aastat.

Juubilar on viljandlane. Sealt tõi haridustee ta Tartusse. Õigusteaduskonna lõpetas ta 1962. aastal kiitusega. Mõned aastad tööd prokuratuuriuurijana ja abiprokurörina, siis tõi huvi teaduse vastu juubilari tagasi teaduskonda: aga.siid õpingud aspirantuuris ja teadustöö kriminoloogialaboratooriumis.

Väitekiri «Nõukogude kriminaalprotsessi osast kohtueelsel uurimisel võitluses alaealiste kuritegevuse vastu» valmis 1972. aastal.

Alates 1968. aastast koolitab Heldur Saarsoo tulevasi juriste Nõukogude kriminaalprotsessis. Kogemused ja sügavad teooriateadmised annavad loengutele ja praktikumidele tuumakuse.

Dots. Heldur Saarsoo peab õppeprodekaani vastutusrikast ja töörohket ametit. Toime tuleb ta sellega ladusalt: väsimatus, lugupidamist äratav töökus ja kadestusväärne põhjalikkus, heatahtlikkus, abivalmidus ja üliõpilasi mõista püüdev suhtumine — selline on juubilar prodekaanina ja õppejõuna.

Dots. Heldur Saarsoo teeb tunnustusväärset tööd ÜTÜ vallas, õhutamaks üliõpilastes teadushuvi. Tema juhendatud arvukad võistlustööd on võitnud tunnustust nii üliõpilastel kui ka vabariiklikel konkurssidel.

Dots. Heldur Saarsoo on toimekas ka ühiskonnatöös — ta on täitnud ja täidab kaalukaid ülesandeid nii teaduskonnas, ülikoolis kui ka Tartu linnas. Ta on olnud teaduskonna ametiühingubüroo esimees, praegu aga üiikooli ametiühingukomitee revisjonikomisjoni liige ja klubi revisjonikomisjoni esimees. Aastatel 1977—80 oli ta Tartu Linna RSN-i saadik ning sotsialistliku seaduslikkuse ja avaliku korra kaitse alalise komisjoni esimees. Pikka aega on ta olnud Tartu Linna RSN Täitevkomitee juures asuva alaealiste asjade komisjoni liige. Loetletud ja loetlemata jäänud ülesandeid on täidetud ja täidetakse juubilarile omase kohusetundega.

Tudengite õpetamine ja prodekaaniamet, samuti ühiskonnatöö nõuab oma, aga aega peab jätkuma ka teadustööks. Juubilari teaduslikud huvid on püsivalt sõlmunud alaealiste kuritegevuse uurimisega. Siit on kirjutatud hulk artikleid.

Juubilar on andnud õppe-, teadus- ja ühiskonnatööle küllap põhiosa oma 50 aasta teisest poolest, kuid sellesse aega on mahtunud ka kodu (perekonnas on juba üliõpilasest poeg ja veel kaks last, üks kooli alustamas, teine lõpetamas).

Õnnitleme ja soovime juubilarile jätkuvat muhedust, sõbralikku meelt ja tööindu ning reipust järgnevateks aastakümneteks!

Kolleegide ja üliõpilaste nimel
HERBERT LINDMÄE

ÜHISELAMUD * ÜHISELAMUD * ÜHISELAMUD

Ei ole halba ilma heata

Ühiselamutega seoses on olnud ja on palju nurinat. Ühelt poolt ei jätku kohti kõigile soovijaile, teiselt poolt lonkab ühiselamutes kord. Teema on vist ammendamatu. See aga ei tähenda, et ta tuleks maha vaikida. Leidsime meiegi, et ühiselamutest on lehes seni liiga vähe kirjutatud, ja otsustasime kõigepealt kõnelda mehega, kes otseselt nendega tegeleb. **See on rektori abi kasvatustöö alal Viktor Sepp.** Lühike läbilõige kuuldust.

● On ka arvamusi, et kohti jätkub. Kuid praegu elab ju intrites ainult 54% üliõpilastest. Kohti on umbes 3000, samal ajal kui taotlejaid 3600 ümber (üldse 5500 üliõpilast). Nii et puudu on veel üks selline maja nagu Leningradi mnt. 25 ja 27.

● Kahjuks on üpris palju neid, kel ühiselamukoht olemas, kes aga ise elavad mujal. Selles osas on poiste mured märksa suuremad. Sõjaväearvele võtmiseks on tarvis sissekirjutust, erakorteritest seda enamjaolt ei saa. Sisse tohib aga ühiselamusse kirjutada just niipalju, kui on kohti.

● Ei saa ka öelda, et ühiselamuelanikud korrast lugu ei taha pidada. Võib oletada, et korrarikkujaid on 3—4 inimest 100-st. Rohkem häirivad need, kes ise elavad mujal ja tulevad ühiselamusse korda rikkuma. Nemad on nii uljad, et hakkavad mõnikord õppejõududelegi vastu, valvest rääkimata.

● Möödunud õppeaastal toimus filoloogide ühiselamus küsitlus. Selgus, et üle poole üliõpilastest tahaks tugevamat valvet. Ilma selleta olukorda vaevalt parandada õnnestub. Sisse peaks lastama ikka rangelt lubade alusel. Ühiselamuis, kus elab palju neidusid, tuleb välja mõelda tugevdatud valve süsteem.

● Sisekorraiit kuulub meie ühiselamutele vabariigi kõrgkoolide hulgas viimane koht. Asi on lihtsalt selles, et teised on suutnud oma majad seestpoolt ilusaks teha ja see vabariiklikele komisjonidele meeldibki. Seda peame suutma muidugi ka meie.

● Korda kontrollitakse enamasti reididel. Kahjuks ei oska määrata kriitilist aega. Viimane reid oli novembripühade aegu, kuid siis olid ühiselamud päris tühjad ja vaiksed. Loomulikult peab reidide korraldamine olema iga teaduskonna enda asi. Ka ajaleht võiks jälle kontrollkäike teha, mõistagi koos fotograafiga. Siis on muljed ilmekamad.

● Ühiselamunõukogude töö on paranenud (või paranemas). See töö on raske ja märkamatu, seetõttu on hüvitamiseks eraldatud summa rektori preemiafondist. Oleks tore, kui ühiselamuaktiiv hoiaks tugevamaid sidemeid teaduskonnaga.

● Ideaalne variant? Selge see, et igal teaduskonnal võiks oia oma ühiselamu. Eriti vajalik on see korra hoidmiseks. Tingimused on väga erinevad. Näiteks valvest puudumise eest visatakse mõnel pool ühiselamust väja, mõnel pool määratakse kordusvalvesse.

● Uut ühiselamut võib loota pärast juubelit. Arvatavasti saab see olema perekonnaühiselamu.

● Soovitus ühiselamuist kirjutajaile. Kirjutada tuleks mitte ainult halvast, vaid ka positiivsetest momentidest. Erinevate teaduskondade praktilised kogemused vajavad propageerimist.

INDREK LINDSALU,
žurnalistika II k.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee oli koos 1. detsembril.

● Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti Vahur Hollole (arstit. I k.).

● NLKP liikmekandidaadiks astumiseks said soovituse Ain Pedak (keemia V k.), Riina Veiram (majandusüberneetika ja statistika kateedri aspirant), Jüri Lebedev (rakendusmat. IV k.), Jaan Peiel (õigust. vilistlane).

● Komitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ja võttis Vesse Vohma (õigust. I k.) vastu ÜLKNÜ liikmeks. Õigusteaduskond sai jälle komsomoliteaduskonnaks.

● Praegu on ainult arstiteaduskonnas üliõpilane, kes vastutab rahvamaleva töö eest — sellele kohale kinnitati Jevgeni Kromorenko (vene ravi IV k.). Kus on aga teiste teaduskondade rahvamaleva funktsionäärid?

● **Üliõpilaspäevadest.** Pidevalt on jutt käinud üliõpilasest kui saajast ja tarbijast. Seda mentaliteeti polegi nii kerge murda. Üliõpilane jääb organiseerimisest kaugele, oma mõtteid ja abi ta pakkuma ei tule, küll aga viriseb halva organiseerimise, ühtse tudengitunde puudumise üle. Organiseerimiskomiteel on 20 aju, 5000 aju aga mõtleb erinevalt ja ka omamoodi. Edaspidi peaks rohkem üritusi tehtama teaduskonniti ja koos vastutusega ürituse läbiviimise eest. Huvi võiksid pakkuda ka mitmesuguses vormis populaarteaduslikud erialaüritused.

Tekib küsimus: kas on mõtet üritusi tervele nädalale planeerida, ehk aitab kahest-kolmest päevast-ki? Et meil organiseeritakse suuri üleülikoolilisi üritusi vaid kaks korda aastas (ÜP ja RSP), siis oleks nädalane kestus otstarbekam. Üliõpilane saab puhata, ka saab korraldada korduskontserte (pääsmete probleem).

Seekord jäi vajaka kohtumistest eri alade spetsialistidega. Väited, et organiseerimiskomitee jagas pääsmeid suvaliselt oma tuttavatele, pole õigustatud. Komiteele jäeti 30 pääset, mis anti pressile ja külalistele. Seati sisse demokraatlik kord, millest ka kinni peeti, sest üheksale teaduskonnale pidi ka pääsmeid jätkuma.

RSP ajal arvestatakse pääsmete jaotamise juures juba üliõpilaste ühiskondlikku aktiivsust. Teaduskond, mille eesotsas tubli sekretär, kus kõik liikmemaksud makstud, saab ka rohkem pääsmeid. Seda stiimulit võivad rakendada samuti teaduskondade sekretärid kursustel ja osakondades.

Varem toimunud üliõpilaspäevadega võrreldes olid seekordsed siiski paremini läbi mõeldud ja organiseeritud. Muidugi saab alati paremini teha ja iga tudengi mõtted on teretulnud.

Komitee tunnistas ÜP-81 kordaläinuks. Edaspidi tuleb suuremat tähelepanu pöörata paremale ning laialdasemale informatsioonile, korraldada pressikonverentse, ürituste organiseerimisele aga kaasa tõmmata rohkem üliõpilasi.

● **TRÜ sporditegevusest** rääkis Tarmo Kajandi. VSÜ «Kalev» TRÜ spordiklubi teenindab 5000-liikmelist spordiorganisatsiooni, kellest 4100 on üliõpilased. Töötab 24 erialasektsiooni. Tähtsaim üleülikooliline spordiüritus on spartakiaad, mis hõlmab 14 spordiala (osavõtjate arv ulatub kahe tuhandeni). Populaarsemad üritused on Kääriku talimängud, teaduskondadevahelised karikavõistlused sisekergejõustikus, Tartu — Kääriku suusamatk. Juba 30 korda on toimunud TRÜ spordipäevad. Spartakiaadialadest, mis on hästi korraldatud, võetakse aktiivselt osa. Mitmetel võistlustel, eriti sportmängudes, on aga palju loobumisi. Kehakultuuri populariseerimisel tuleb edaspidi rohkem korraldada teaduskonnasiseseid spordivõistlusi ja teaduskonna spordipäevi. TRÜ komsomolikomitee ülesandeks on koos EPA komsomolikomiteega läbi viia huvitavaid, kogu üliõpilaskonda haaravaid üritusi, mis muutuksid traditsioonilisteks (üliõpilaspäevade spordi*show*, RSP spordiprogramm, vastlapäeva*show*, tõrvikutega teatejooks jne.).

● **Komsomoliridade kasvust. Matemaatikateaduskonnas** senini on see olnud ebapiisav. Organisatsioonisisene töö matemaatikateaduskonnas tunnistati ebapiisavaks. Teaduskonna uue sekretäri tähelepanu juhiti nimetatud puudusele.

● **Loengulisest tööst majandusteaduskonnas** rääkis komsomolibüroo sekretär Verni Loodmaa. Poliitpäevad teaduskonnas viiakse läbi komsomolibüroo ja dekanaadi kooskõlastatud plaani järgi. Lektorite kutsumisel arvestatakse aktuaalseid probleeme. RSR-i suuri ringe korraldatakse ka majandustudengite ühiselamus. Üldiselt on osavõtt väikesevõitu. Üliõpilaspublik on nõudlik: kui lektor on halb, siis järgmisele loengule enam ei tulda.

(Järg 3. lk.)

Nooremate kursuste füüsika-üliõpilaste õppetööst

Füüsikaosakonna tänavune metoodikakonverents «Õppetöö aktuaalsed probleemid» peeti kevadsemestril. Muuhulgas käsitleti õppetöö korraldamist noorematel kursustel.

Arvestades meie osakonna tagasihoidlikku õppeedukust (eriti noorematel kursustel) on ilmne, et töö noortudengitega ei vasta vajadusele, võimalustele ega ka teaduslike uuringute järeldustele. Vajakajäämisi on soodustanud ka see, et kursusejuhendajatele antud juhendmaterjalides pole viiteid asjakohastele teaduslik-metoodilistele väljaannetele. Monograafia laadi kirjandus, mida õppejõud ja kursusejuhendajad on püüdnud ise teadusraamatukogu kartoteegi abil leida, on liiga üdlsõnaline (näiteks S. Arhangelski ja V. Kuzmina raamatud) ega sisalda praktilisi ettepanekuid. Mõnevõrra konkreetsem on ehk Minskis välja antud T. Kurilenko brošüür «Õppekasvatustöö alused noorematel kursustel». Autor märgib, et esmakursuslaste teadmiste madal tase ei ole alati tingitud halvast ettevalmistusest keskkoolis, vaid eelkõige selliste isiklike omaduste vähesusest nagu võime iseseisvalt õppida ja ennast kontrollida, oskus tööaega jaotada jne. Meie osakonna praeguse vastuvõtukontingendi juures leiab esitatu täielikku kinnitust: paljudel füüsikahuviliistel puuduvad elementaarsed vaimse töö tegemise oskused.

Praktika näitab, et meil on palju selliseid esmakursuslasi, kes hoolimata suurest iseseisva töö mahust ei saa suunava abita erialasest kirjandusest jagu. Tundub küll kurioosne, kuid 20. sajandi teisel poolel tuleb veel paljudel inimestel end tõsiselt pingutada omandamaks matemaatilise analüüsi põhimõisteid, mis rajati 300 aastat tagasi! Kõvaks pähkliks reaalteaduste õppijaile on mõistete «saan aru» ja «ei saa aru» eristamine. Õigeaegne asjatundlik abi on teretulnud: tegu ei ole järeltassimisega, vaid noore inimese tööjärjele aitamisega. Selleks on vaja kujundada sobiv psühholoogiline atmosfäär.

Kuidas töötada nii, et jätta tulevasele spetsialistile põhjalikult «külge» (täpsemini «sisse») matemaatika ja füüsika põhikursus? Noores eas sügavalt omandatud põhiteadmisi on füüsikule alati vaja. Meie ja Taškendi RÜ füüsikaosakonna praktika (vt. sealse ülikooli toimetisi nr. 504) on näidanud, et kõige rohkem vajavad nooremate kursuste üliõpilased süstemaatilist abi iseseisva töö oskuse omandamisel matemaatilistes ainetes, eriti matemaatilises analüüsis. Soovitavat tulu annaks üliõpilastele just individuaalne lähenemine. Kurilenko andmetel ei tule halvasti edasijõudvad üliõpilased konsultatsioonile, meie kogemuse järgi häbenevad nad tulla ka harjutustundidesse, kus nad ei suuda kaasa töötada.

Nõrgematega töötamine on keeruline ja delikaatne töö. Lahendus peitub kursusejuhendaja ja aineõppejõu koostöös, mitte viimase repliikides «Kursusejuhendaja kindlustagu üliõpilase osavõtt auditoorsest tööst» või «Mina ei salli järeltassimist!». Kursusejuhendaja ja õppejõud võiksid moodustada väikesed rühmad (3—5 üliõpilast), kes vanema kolleegi juhendamisel lahendaksid matemaatika- või füüsikaülesandeid, arutaksid loengu sõlmprobleeme. Aineõppejõud määraks rühma taseme, kursusejuhendaja isikulise sobivuse.

Aineõppejõud kõiki selliseid rühmi ise juhendada ei jõua. Nii matemaatikas kui ka füüsikas võiksid abistada kateedrite ja laborite teadustöötajad. Seda on ka tehtud, kuid vähe. Algava viisaastaku demograafilise situatsiooni tõttu ei ole loota füüsikaosakonna konkursi paranemist ning seetõttu vääriks see abistamismoodus laialdasemat kasutamist. Sellega saaks tasakaalustada ka teadurite ja õppejõudude ühiskondliku töö koormust, mis viimastel on sageli liiga suur.

Osavõtt nende rühmade tööst tuleb muuta kohustuslikuks. Ühineme Taškendi ülikoolis tehtud järeldusega, et halva edasijõudmise üks põhjusi on kontrolli puudumine jooksva töö üle (dekanaadi ja õppejõudude poolt). Ka füüsikaosakonna õppedistsipliinikomisjon on üliõpilaste iseseisvat tööd vähe kontrollinud. Meenutame Moskva RÜ-s formuleeritud etapilise mõttetegevuse teooriat, mille kohaselt õpitava materjali omandamine toimub väikestes kogustes. Sellest lähtudes peetakse vajalikuks ka osade kaupa kontrollimist.

Probleemiks on ka rotaprindil paljundatud konspektide kasutamine, mis aitaks nimetatud teooriat rakendada. Ajalehes «Edasi» (12. 08. 81. a.) on ette heidetud, et nii mõnegi õppejõu suuline loeng ühtib sõna-sõnalt tema koostatud rotaprintõppevahendi tekstiga. Erinev on jutustavat laadi ainete ning täppisteaduste (näit. teoreetiline mehhaanika, matemaatiline analüüs, termodünaamika jt.) sisu valik ning esitamise viis. Nagu optiline mikroskoop on püsinud aastakümneid muutumatuna, on ka paljud täppisained omandanud klassikalise sisu ja vormi. Lektor on oma paljundatud konspektis püüdnud kõige täpsemas esituses ja olulisimat silmas pidades sobitada esitatavat programmi. Pärast sellist hoolikat tööd esitab ta suulisel loengul materjali samuti, säilitades täpsuse. Modifitseerimise vajadus asub mujal. Õppimine-õpetamine on vaja korraldada teisiti, mitte enam suulise loenguna, vaid üliõpilase iseseisvale tööle suunamisena. Neid tuleb pidevalt juhendada, selgitada raskemaid osi, õpetada kasutama «keelt» (s. t. kursuse matemaatilisi ja füüsikalisi aluseid) ning vajaduse korral mõnele kuulajale rohkem aega pühendada. Peab olema tagatud kõigi kuulajate õigeaegne ja vajalik ettevalmistus. Ka siin on meie osakonnas varasemaid kogemusi.

Sellised on mõned mõtted üliõpilaste iseseisva töö korraldamiseks. Probleemistik on tunduvalt laiem. Meenutame ministri ettekande teesi kõrgkoolide üleliidulise aktiivi nõupidamiselt (veebr. 1980): üliõpilaste iseseisva õppetöö ratsionaalse planeerimiseta ei ole nüüdisajal enam võimalik õpetamise kvaliteeti tõsta.

JÜRI LEMBRA,
UNO NÕMM

Esmakursuslaste mängumaal

(Algus 1. lk.)

lapse (stuudio) suu läbi, tarkusesõnad segunesid lapserumalustega...

Psühholoogid kandsid ette poeemi «TRÜ 350». Sisus oli sädet, aga pahandas mahalugemine — esitati ju lausa värsiridade kaupa. Võinuks hakkama saada ka vähema hulga esinejatega. Kava lõpus oli väike leid. Aegajalt langesid ülestõstetud käed... Publik püsis pool minutit vaikuspinges.

Siinkohal teadmiseks: **kevadine taidlusülevaatus tuleb ülikooliteemaline.** Ka psühholoogide uued mõttesädemed (viimistletumas vormis) on oodatud.

Raviosakonna tudengid alustasid nutikalt ja ootustandvalt. Huvitav lavakujundus. Kandev tegelane — doktor Watson. Stseen Sherlock Holmes'i ja Watsoni kohtumisel: «Näen, et tulete üliõpilaspäevadelt» — «Aga, Holmes, kuidas te...» — «Te ülehindate mind, kallis doktor. Pole midagi lihtsamat. Teie mantlil puuduvad pooled nööbid.» Ometi jäi hea idee lõpuni arendamata, vähehõlmavaks ja -ütlevaks. Kahju!

peamõtte väljatoomisele.

Rakendusmatemaatikute kava oli ainus puhtpoliitiline, rahumõttest kantud kompositsioon. Publikus oli (pärast juristide tralli) tunda hetkelist tõrjereaktsiooni... kuni kõik jäid vaikseks. Sõnad jõudsid saali. Kuulati.

Žurnaliste võib kiita lavalise vabaduse ja improvisatsiooni eest, laita vähese läbimõelduse ja laialivalguvuse eest. Vahvaks mõtteks arvas publik kavalehed, mis enne etendust laiali jagati. Teema jäi le tüdrukud, armastus, meheletahtmine *contra* -saamine.

Keemikute skemaatilis-traagiline näidend mängis kõik rebaste lemmikteema lahendamatused kiirelt ja rabinal lõpuni. Kolm püstolipauku ja ei mingeid armastusprobleeme edaspidi.

Kavade reastamisel seisis žürii dilemma ees: üks on teisest vist parem, aga mille poolest teine esimesest halvem on? Kaua kaaluti omavahel geograafide tudengiteemat ning saksa filoloogide näitlejatööd. Raske oli võrrelda matemaatikuid ülejäänutega.

Miina ja Viivi (saksa fil. kava).

EVALD VELDEMANNI foto

Bioloogid lavastasid hiina legendi. Hea lavastus, läbimõeldus, detailiviimistlus. Sobivad kostüümid ning muusika. Pantomiimi saatis teadustajatekst. Lõpuks toodi sisse ka üliõpilasteema ning reklaamiti oma teaduskonda.

Geograafid soovisid esmakursuslase teatmikku lisada peatüki õpivahenditest. See kava oli kõige üliõpilaslikum. Rekvisiitide valmistajatele plussiga viis! Palju sära lisas meesduett. Sisuliselt aga juhatasid geograafid sisse konkursi lemmikteema, kuna pool hädavajalikest õpivahendeist seostus meeste-naiste vahel soodsamate suhete loomisega.

Saksa filoloogid mängisid naisnäidendi «Oh tüdrukud, tüdrukud ...» Oskuslikult valitud (Shakespeare, Koidula, Raudsepp, Semper, Arbuzov) ja kohati meisterlikult esitatud katkendid andsid pildi naisest läbi aegade. Iseennast mänginud tänapäeva neiud oskasid aga kõige vähem rolli sisse elada. Et neile langes siduv osa, jäi kava natuke lohisema.

Õigusteaduskond. Elasid kolm põrsakest. Ükskõikne põrsas, silmakirjalik põrsas ja «börsaz», kes tegelikult oli maavillane nagu teisedki. Lugu ühiselamuelust. Lavastuslikult tugev, huvitav kujundus, kostüümid ja näitlejad. Rohkem tähelepanu tulnuks pöörata

Jäi nii:

1. **Bioloogid,** «Hiina legend ehk vaene talupoeg ja kaks draakonit».
2.—3. **Saksa filoloogid,** «Oh tüdrukud, tüdrukud ...»; **geograafid,** «Utensilia studiorum e. üliõpilase õpivahendid».
4. **Rakendusmatemaatikud.**
5. **Juristid,** «Täna mängime kolme põrsakest ja halli hunti».
6. **Žurnalistid,** «Tundenaine».

Veel otsustas žürii nõnda.

Parimad näitlejad:
Pilvi Süld (saksa fil.) — Miina;
Merike Kuulpak (saksa fil.) — Viivi;
Ahti Kallikorm (arstit.) — doktor Watson;
Vesse Võhma (õigust.) — I põrsas;
Jaan Luig (biol.) — mandariin.

Parimad lauljad:
Anne Türnpu (matem.);
duett Margo Sooäär ja Valdo Kuusemets (geogr.);
ansambel «Kasum» — Andres Dvinjaninov ja Ivo Peetso (maj.).

Parim teadustaja:
Ahti Remmel (biol.).

Publikupreemia jäi arvamuste laekumatuse tõttu välja andmata. Sellest oli küll kahju.

ANU PÄRS,
ANNELI KÜLAOTS,
žurnalistika II k.

Rebas-küsimus ja muud muljed

5. novembril ilmus «Noorte Hääles» Eeva Rebase artikkel «Rebase pihtimus». *Emantsipatsiooni taotlev pretensioonikas lugu võib mõjuda kahte moodi. Esiteks neile, kel ülikooliga tihedamat sidet pole, annab see esmakursuslase elust külmavärinaid tekitava ettekujutuse. Teistele (teadlikumale lehelugejale) loob aga* feeling'u, *mis tegelikkust ka teisiti valgustama kutsub.*

Alustan lõõmisest — enne seda rebaseid lihtsalt polnud. Lõõmise protseduurist räägivad mõned II kursuse omad sadismi ja mõrude mälestustega. Tänu sellele esmakursuslased aukõrgenduse ees värisevadki. Aga pärast? «Oleneb sellest, kuidas lõõmisse suhtuda, kas on huumorimeelt või mitte,» arvas eksrebane-bioloog, kellega vanas kohvikus istusin. «Meie sõime konna. Oli värskelt praetud. Kenasti serveeriti ja maitsev oli ka.» Üldse oli lõõmine meeldiv olnud.

*

«Tere, rebane! Väike, vastik, kaisev!» tervitavad esmakursuslased. E. Rebast. Temale see ei meeldi. Miks? Kas pole siis tore rebasemängu mängida? Teed vanemale tudengile ukse lahti, kummardad aupaklikult. Tema ulatab sulle 2—3 tikku ja ütleb: «Vabanda, reps, peenraha pole kahjuks kaasas!»

Seaduslikult keelati rebaste piinamine 18. sajandil. Seadusest on kasu olnud. Praegu suhtutakse meil esmakursuslastesse küllalt humaanselt. Et E. Rebane praegustel aastatel elama ja tudeerima on juhtunud, tänagu ta vaid saatust. Varem «pressiti neilt välja kodunt saadud raha, neid pandi käimlaid puhastama ja muud tegema, sest nad olid rebased, keda pidi prellima,» kirjutab 1974. a. «TRÜ» 25. novembri numbris professor Paul Ariste. Ja lisab samas, et esmakursuslase nimetust saab ka teisiti võtta. Meie mõistes on rebane ju nutikas metsaelanik. Sama hästi kõlbaks kaamelgi, kes araabia ja veel teisteski keeltes ka püsivat ja järjekindlat inimest tähendab.

*

Et arutletava kirjatöö autor ühiselamusse sai, selle üle ma ei imestagi. Tal ju palju vanu tuttavaid, «kellega suhtlemises ammuilma kõikvõimalikud põhinormid paika olid pandud.» Kõiki sisseastujaid aga ühikatoaga vastu ei võetud. Neil vedas veidi hiljem — erakaga. Kuid üldiselt on rebase kodu ikkagi ühiselamu. Siis toob noor tudeng oma probleemid ja rõõmud, söögitagavarad ja puhtad sokid, kui ta vanematekodu külastab. Öeldakse, et vähemalt kolm esimest aastat peab üliõpilane elama ühiselamus. Seda soovitust järgib ka rebane. Alguses on raske. Ka E. Rebasel on raske. Miks? — Lahkhelid toakaaslastega! Tean poissi, kes tõsiselt ühikarahva peale viha võiks kanda. Tagaselja tehti ostjale soodsalt (3 rublaga) rahaks tema kodunt toodud tekk ja äratuskell. Ajendiks ilmselt hetkevajadused. Nüüd ärkab noor tudeng mitte kella, vaid külma peale. Mis puutub toanaabritesse, siis need teda ei häiri. E. Rebase inventari ümbertõstmisega tekkivad hädad tuleb aga arvatavasti neiu enese suhtlemisoskuse puudulikkuse arvele kanda. Tal tuleks toakaaslastega asi selgeks rääkida.

Ühiselamu kultuuriürituste kirjeldamisel E. Rebane kuigi rohkesõnaline ja kujundirikas ei ole. Leidsin vaid vihje: «Nüüd harjutan uinumist peorütmis.» Kahju. Mina käin küll ühikas (Pälsoni 14) vaid vahetevahel, kuid seal korraldatavate kultuurisündmuste rohkus ja omapära tekitavad küll ehtrebaselikku imetlust.

*

Hädaldades, et esmakursuslane ise enese jaoks vaaliku info ja loenguruumi peab leidma, unustab E. Rebane mõned tegelikud probleemid päris ära.

Kui rebane hommikul ühiselamus ärksama toanaabri meeleheitliku karjatuse peale silmad avab, trügib osuti juba kaheksa ligi. Siis krahmab ta oma kaks asja ja silkab sinnapoole, kus sel päeval esimene loeng. Mis jäi puudu? — Kosutav hommikusöök, mis peaks võtma soliidsema osa normis inimese päevaratsioonist. Aga olgem ausad — see on juba igaühe enda asi, kas tõusta veidi varem ja minna sööma, või mitte. Rebane, nagu enamik vanemaid üliõpilasigi, ei lähe. Seda nõudlikumalt koriseb ta kõht umbes 10—14. Sööklasaba on aga pikk. Liiga pikk, et alati õigel ajal järgmisele loengule jõuda. Rebane joob kruusitäie kohvi ja sööb peale samuti teadmata arvu ettejuhtuvaid saiu. Ja selle peale ütleb meie kursuse tüdruk Ülle, kes nagu iga ehtne mittelinnainimene kohvist ja selle kõrvasest suurt ei pea, et viie aasta pärast on temal küll magu korrast ära.

*

E. Rebane «pistab oma nina igasse prakku», aga seosele «TRÜ — 350» tema sõnavõtus kohta pole jäetud. Kuid lähenev juubel, ülikoolihoonete välisilme ja Tartu tänavapilt tekitab üldiselt noores rebasehinges rahutust. Mõnele toovad linnakorrastamise probleemid suhu õige krõbedaid sõnu. Eriti neile, kes terve septembrikuu Elamute Ekspluatatsioonivalitsuse käsutuses töötasid. Mis nad ära tegid? Joonisid kaustikuid. Ladusid remondijaoskonnas laudu ühest virnast teise — sirgemasse. Tõstsid telliseid — kah ühest hunnikust teise. Tagusid kangiga vihmaveele ärajooksurenni. Muidugi, oli ka neid, kes asjalikku tööd tegid. Värvisid aedu ja majaseinu. Osa äsja värvitud maju tuli üle värvida, sest eelmine pintseldaja oli arvanud heaks räästaalused ja muud raskemini ligipääsetavad kohad puutumata jätta. Tegime tööd, mis oli nagu töö ja ei olnud ka. Ülikooliobjektidel ja kesklinnas, kõige rutulisematel tööplatsidel, ei töötanud meie kursuselt ükski.

«Millal siis ometi?» küsib rebane. Eeva Rebase asemel.

MADIS JÜRGEN,
žurnalistika I k.

Komsomolikroonika

(Algus 2. lk.)

Loenguline töö majandusteaduskonnas tunnistati heaks.

Eelmisel koosolekul anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Aare Targale (õigust. IV k.), Veiko Lõhmusele (majandust. V k.), Katrin Hangole (psühhol. V k.), Inna Stolovitšile (psühhol. III k.), Enn Veldile (ingl. fil, kateedri õpetaja), Jaana Padrikule (žurnal. V k.) ja Tatjana Temnikovale (vene fil. II k.).

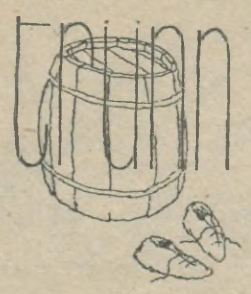

«TRÜNNI» TOIMETUSELE

Kallis toimetus!

Võtsime suure heameelega vastu teate esimese «Trünni» ilmumisest. Kahtlemata on tegu suure sündmusega meie ajakirjanduses. Kuid rõõm kippus kustuma, kui seda rubriiki oma silmaga nägime. Kahjuks ei olnud algus nõnda edukas nagu loodetud. Ja süüdlaseks tuleb lugeda vaid ühte tegelast: AKSELIT.

Analüüsigem, mida Aksel endast kujutab. Luules on ta võhik, proosas algaja ja kõiges muus, mis kirjandusega seotud, statist. Kaks luuletust temalt olid tõepoolest allpool igasugust arvustust. Võtkem või programmluuletus «Mina». Milline diletantlik värss, milline kidur väljendusoskus! Meil pole sõnu!

Aksel kirjutab, et «iiiale ei tohi minna naljavaeseid nalju tehes». See on õige. Kuid õnneks tunneme Akselit ennast suurepäraselt ja teame, et need esimesel pilgul enesekriitilised read teenivad ainult üht eesmärki. Tõsta veelgi Akseli mainet harimatu lugeja silmis. Aksel ootab, et vastuseks tema enesekriitikale hüüab harimatu lugeja: «Ah, mis te nüüd! Milline tagasihoidlikkus!» Ent meie ei tee seda ealeski. Vaatame tõele näkku.

Kuid nüüd võib meie kirjast jääda mulje, et «Trünn» on nõrk. Ei. Näiteks Leopoldi lugu, mis loodetavasti hakkab järgnema, on lausa meisterlik. Ta pakub kaasaelamist, põnevust ja ootamatuid keerdkäike. Elagu Leopold ja maha Aksel!

(Kirjale lisan mõned oma tööd.)

Teie

BRUNO.

P. S. Õige! Charles.

Joonistas PEEP

KUIDAS MA SAAREMAAL KLUBIJUHATAJA OLIN

Hommikune Kingissepa. Kõik joovad saaremaa õlut, sedapuhku juustuta. Kõige kõrgemal ruljuvad kiudpilved, madalamal rünkpilved, nii rasked ja valged, kui nad on. Kütteperioodi pole, sest on soe. Telefonipostid ei huuga, sest neil on betoonalused.

Argates võtsin kirve ja raiusin mõned kadakad. Üle saare kakkus vaikus. Täna tuleb veel 75 tooli teha. Publik ootab trepil. Juhendamine on tasemel.

LUGU KÕIGE KÕRGEMAST HOBUSEST

Elasid kord prževalski hobused kes tahtsid kõik väga kõrged olla. Üks hobune nimega Bruu-Klan-Abudel oli veidi kõrgem. Sellest oleksid nad evolutsiooni käigus peaaegu kõik välja surnud.

ARNE ADER,
bioloogia I k.

* * *

LEOPOLD 2

Leopold teab. Vähesed teavad, aga Leopold teab. Ülemus ka ei tea, aga Leopold teab. Isegi mõned teadlased ei tea, aga Leopold teab. Leopoldil on meeldiv töökoht.

Leopoldil on toredad kolleegid. Leopoldil on üliarmas ülemus. Leopoldil ei ole palju tööd. Kõige selle pärast vastab ta alati: «Ma ei tea.»

Krooniball ...

(Algus 1. lk.)

«Kus sa olid?»
«Ah, seal, rõdul ...»
«Kogu aeg?»
«Peaaegu.
«Ma otsisin sind, ei leidnud. Olin ise kogu aeg all saalis.»
«Jah, ma nägin.»
«Väga tore oli. See oli ka mõnus, et vahepeal «numbrid» olid. Puhkas tantsuväsimusest. Tead, Madis Kivist olen vaimustuses. Ise seisab käte peal ja veel räägib ka. Kuule, kas sa lõpuni ei olnudki?»
«Lõpuvalss oli siiski kõige ilusam. Päris lõpus jäi saal üsna tühjaks. Milline mõnu oli suure kaarega tantsidal»

*

Feminiseerumisprotsessi tõdes ka rektor. Peotantsijad pakkusid välja oma variandi. Üks noormees tantsib korraga kahe neiuga. Defitsiidiprobleem oleks lahendatud. Millegipärast too komme ei juurdu.

Ja ikkagi on kuidagi nukker-imelik vaadata pikki istuvate tüdrukute ridu, kui saalis tantsitakse. Enamik on ju tantsukingades ... Jah, hea ikka, et «Vanemuises» rõdu on. Vähemalt koht, kuhu end panna. Korjad kogu oma üleliigsustunde iseenesele sülle ja ei jää jalgu.

Aeg läks lennates. Saalis tantsides ja mujal ringi liikudes ei saanudki aru, et uus päev juba lähenemas oli. Sellest teatasid «Vanemuise» balletiartistid.

HALLIKI JOOSTI,
MADIS JÜRGEN

Teatmebibliograafia keskraamatukogus

Küllap teab iga üliõpilane, et tihti ei piisa aine omandamiseks loengumaterjalist või õpikus pakutavast. Lisakirjandust on vaja leida ettekannete, referaatide, kursuse- ja diplomitööde kirjutamisel, klassijuhatajatunni ettevalmistamisel pedagoogilise praktika ajal, seminariks õppides. Kõige uuemaid andmeid võib saada vaid ajakirjanduses ilmunud artiklitest või hiljaaegu välja antud raamatutest. Kuidas aga leida vajalikku kirjandust?

Vajamineva kirjanduse leidmiseks pöörduge N. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu teatmebibliograafia osakonda.

Kõikide Eestis ja NSV Liidus ilmunud raamatute kohta saab andmeid vastavalt «Raamatukrooonikast» ja väljaandest «Книжная летопись». «Сводный каталог новых иностранных книг в библиотеках СССР» **toob ära välismaal ilmunud ja NSV Liidu raamatukogudes olemas olevad teosed.** Kui vajaminevat raamatut ei ole meie oma linna raamatukogudes, on võimalik see RVL-i (Raamatukogudevaheline Laenutus) kaudu meie vabariigi või NSV Liidu teistest raamatukogudest tellida.

Nende väljaannete kõrval on teatmebibliograafia osakonnas lugejate kasutada nii eesti-, venekui ka võõrkeelsed entsüklopeediad, erialaleksikonid, teatmikud, käsiraamatud, seaduste kogud. Osakonnas on eelmisel sajandil välja antud teatmeteoseid. Huvitavast või vajalikust teemast, probleemist, mõistest jne. ülevaate saamiseks on teatmeteosed sobivaimad, sest neist leiab vastuse kõige kiiremini.

Mida teha aga siis, kui materjal on ilmunud ainult perioodikas? Ilmub ju NSV Liidus umbes 8000 ajalehte (Eestis üle 40) ning rohkem kui 5000 ajakirja (Eestis üle 100). Abi võib saada jällegi teatmebibliograafia osakonnast, kus on olemas kroonikad nii **eesti- kui ka venekeelses ajakirjanduses ilmunud artiklite kohta: «Artiklite ja Retsensioonide Kroonika», «Летопись журнальных статей», «Летопись газетных статей» jt.** Perioodikas ilmunud materjali lihtsamaks ja kiiremaks leidmiseks on teatmebibliograafia osakonnas koostatud vastavad **kartoteegid.** Suurim neist on **süstemaatiline artiklite kartoteek, kuhu on koondatud eesti- ja venekeelses ajakirjanduses ilmunud materjal teadusalade kaupa.** Külastajal tarvitseb teada vaid teemat, mille kohta ta kirjandust vajab, ning kartoteegist võib ta välja kirjutada, millistes ajalehtedes ja ajakirjades on ilmunud vastavad artiklid. Osakonnas võib leida materjali ühiskonnateaduste, sise- ja välispoliitiliste probleemide, pedagoogikaküsimuste kohta. Kirjandust soovitatakse ka majandusprobleemide, loodusteaduste, kunsti- ja kirjandusteaduse ning ajaloo kohta. Kõigile neile, kel on vaja andmeid Tartu kohta, on suureks abiks **kodukoha kartoteek,** mis sisaldab materjali kõigist Nõukogude Eestis Tartu kohta ilmunud raamatutest ja artiklitest.

Palju kasutajaid on **personaalia kartoteegil,** mis aitab leida materjali ühiskonnategelaste, teadlaste, kunstnike, kirjanike jt. tuntud isikute kohta. Nii võib külastaja kartoteegi abil mõne minutiga teada saada, kui palju ja kus on ilmunud retsensioone kirjaniku teoste kohta. Lugejate kasutada on ka **ilukirjanduslike teoste pealkirjade kartoteek, eraldi kartoteegid on perioodikas ilmunud ilukirjanduse ja raamatusarjade kohta.** Osakonnas koostatakse raamatukogus leiduva materjali põhjal **soovitusnimestikke.**

Tänu abivahenditele — kartoteekidele, kirjanduse nimestikele ning teatmeteostele suudab teatmebibliograafia osakond anda mõne kuni mõnekümne minuti jooksul vastuse erinevaid eluvaldkondi puudutavatele küsimustele.

Teatmebibliograafia osakond asub N. Gogoli nimelise Tartu Linna Keskraamatukogu juurdeehituse esimesel korrusel. Tööpäevadel on osakond avatud 10—19, laupäeval 12—18.

L. JAHILO

Infokeskustelt keelekateedreile

Infokeskustelt saabub meie raamatukokku pidevalt väljaandeid, mis annavad informatsiooni keeleteaduse, keeleõpetuse metoodika ja ilukirjanduse alase kirjanduse kohta.

Neli korda aastas ilmub Üleliidulise Riikliku Võõrkirjanduse Raamatukogu (ВГБИЛ) väljaandena «Преподавание иностранных языков», mis sisaldab süstematiseeritud loetelu ВГБИЛ-i saabunud kodu- ja välismaisest kirjandusest võõrkeelte, aga ka vene keele kui võõrkeele õpetamise kohta.

Teise ВГБИЛ-i väljaandena ilmub kaks korda kuus «Бюллетень новых книжных поступлений в фонды в ВГБИЛ». Bülletään tutvustab kogu ВГБЛИ-i saabuvat kirjandust, sealhulgas ka keeleteaduse oma ВГБЛИ-i fondidest raamatute tellimise hõlbustamiseks on bülletään varustatud ВГБИЛ-i fondišifritega.

ВГБИЛ annab üks kord kuus välja ka annoteeritud loendi «Художественная литература зарубежных стран». Loend koostatakse välismaise jooksva perioodika, kirjastuste prospektide, kataloogide jms. järgi. Eesmärgiks on anda lühiülevaade huvipakkuvaima välismaa ilukirjanduse kohta.

NSVL TA Ühiskonnateaduste Teaduslik Informatsiooni Instituut (ИНИОН) annab kaks korda kuus välja instituuti saabuva väliskirjanduse loendi «Иностранная литература. Новые поступления в ИНИОН АН СССР». Loend toob ära informatsiooni ka keeleteaduslik kirjanduse kohta ning on varustatud fondišifritega, mille järgi saab ИНИОН-ist kirjandust tellida.

Kõigi eespool nimetatud väljaannetega saab tutvuda teadusraamatukogu informatsiooniosakonnas.

ASTA TRAKSMAA,
TRÜ TR infoosakonna
raamatukoguhoidja

Koprad ja Setumaa

Tean, et paljudel inimestel on halvustav eelarvamus Setumaa suhtes. Tõsi, setud ei ole paljuski sellised nagu ülejäänud eestlased, aga see ei anna õigust neile ülalt alla vaadata. On ju Setumaa aastakümneid olnud kullaauk, kust folkloristid ja etnograafid alates Jakob Hurdast kõige rikkalikumalt materjali on kogunud. Ka tänapäeval on seal säilinud rida omapäraseid jooni: matmiskommetes, küla- ja taluarhitektuuris, ja muidugi rahvariietes ja leelotamises. Üks põhilisi erinevusi on keel.

Looduskaitseringi bussiekskursioonil Setumaale novembrikuus nentisime selle maanurga omapära. Nagu kogemata on Eesti kagupiiri paistamas mitmed erinevad ja ainulaadsed loodusobjektid. Et teejuhiks oli Rõsna küast pärit Nikolai (setu keeles Mikk) Laanetu, siis oli meil võimalus viibida veidi ka kobraste riigis, mida N. Laanetu zooloogina juba aastaid uurinud. Karisilla ja Mustoja suured kopratammid (kuni 70 m), ulatuslikud paisuarvekesed ja kobraste «raielangid» kinnitasid selle loomakese uskumatut töökust. Ühe ööga suudab ta purustatud tammi taastada, ehitusmaterjaliks kõlbavad isegi poolemeetrise diameetriga haavad. Saime teada, mida kobras sööb, miks ehitab tammi looklevana, kuidas mätast kannab. Meelde jäi ütlus, et inimesest eristab teda oskamatus oma loomingut lõhkuda. Kord meil hävitatud, 1957. aastal taas sisse toodud ja tulnud kobras on meil jõudnud ligi 600-isendilise populatsioonini. Ja taas kõneldakse üha rohkem tema heast nahast, kopranõrest ... ja salaküttidest.

Lutepää liivik on meil ainuke taoline liivatasandik, kus pealegi levinud kõige rohkem stepi päritoluga taimi, kus jää ja päikese mõju kivide murenemisele eriti ilmekas ja mille ajalugu on inimesega seotud eriti tugevalt. Kodanlikul ajal tehti liivikul ratsaõppusi, mis takistas taimestiku teket. Pärast seda on liivik silmanähtavalt kahanenud, samblad ja samblikud rühivad edasi veel vabade alade poole. Kahjuks aitab inimene metsa istutamisega (mille väärtus liival kaheldav) siingi kaasa: omanäoline maastiku kadumisele. Käi Sinagi, lugeja, kindlasti ära Lutepääl, ja mida rohkem sa seal trambid, hüppad või jooksed, seda kauem elab liivik.

Edasi tiirutasime mööda setude põlist piirijõge — Piusat. Ulatuslik ürgorg koos tillukese jõega viis mõtted jääaegade lõppu, kus sulanud liustikud mitmele praegusele jõele avarama sängi leidsid, kui tol täna vaja. Klaasiliiva-kaevandus Piusa ääres meenutas Egiptuse templeid — mahajäetud, massiivsed sambad, õhus rippumas kunagi pulbitsenud elu. Põlva rajooni täitevkomiteel on plaan kaevandustesse karjääritööstuse ajaloo muuseum rajada. Taastataks vanad vedurid, vagonetid, saaks selgeks liiva päritolu, millel iga päev käiakse, kuid mille minevikust vähe teatakse. Piusa Härma Müürmäe paljand jäi küll leidmata, kuid selle arvel jõudsime veel hämaras Ilumetsa meteoriidikraatrite juurde.

ANDRES TONISSON,
geograafia IV k.

ORIENTALISTIKARINGI V ÜTÜ KONVERENTS

toimub reedel, 4. detsembril kl. 18 ja laupäeval, 5. detsembril kl. 12 keemiahoone ringauditooriumis.

Kavas ettekanded India, Tiibeti, Hiina, Jaapani, Ees-Aasia, Lääne-Aafrika ja Vana-Peruu ajaloost ja kultuurist.

Kõik huvilised on teretulnud.

ÜLIKOOLI MATKAKLUBI

juhatuse laiendatud koosolek toimub **teisipäeval, 8. detsembril kehalise kasvatuse ja spordi kateedris (Gagarini t. 1) kl. 18.**

Varustuse jaotamiseks ja toiduainete tellimiseks on vajalik kõigi grupijuhtide osavõtt.

MEELESPEA AUTORILE!

Selle kuu eelviimase nädala reedel, 25. detsembril, leht ei ilmu. Aasta viimane number jõuab lugejani kolmapäeval, 30. detsembril. Kõiki selle lehe materjale ootame aga hiljemalt esmaspäevaks, 21. detsembriks!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3686. MB-31281. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatupala

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1282) Reedel, 11. detsembril 1981 XXXIV aastakäik

NLKP XXVI kongressi materjalide tundmaõppimine jätkub

Selle aasta algul toimunud NLKP XXVI kongress andis ühiskonnateaduste kateedritele palju uusi probleeme, mõtteid ja järeldusi. Juba enne kongressi tegid ühiskonnateadlased ära suure töö rahvamajanduse arengu põhisuundade projekti tutvustamisel üliõpilastele. Et kongressimaterjalid hakkasid ilmuma kohe ajakirjanduses, lülitati neid järkjärgult ka õppekursustesse (veel enne ministri vastavasisulise käskkirja päralejõudmist). Algul tegime seda ülevaatena, ent peagi lülitasime need õppekursuste vastavatesse osadesse — viimane moodus on perspektiivne, see näitab ühtlasi materjalide süvendatud käsitluse teed.

Ühiskonnateadlaste endi seas võib kongressimaterjalide tundmaõppimise kollektiivsetest vormidest nimetada NLKP XXVI kongressi delegaadi I. Toome esinemist meie parteikoosolekul ja EKP Keskkomitee sekretäri R. Ristlaane esinemist poliitpäeval. Kõigis kateedrites oli teoreetiliste seminaride temaatika seotud kongressiga. Eelmisel õppeaastal domineeris teoreetilis-metoodiline käsitlus: uute teoreetiliste seisukohtade väljatoomine ja nende kohene õppeprotsessi lülitamine. Seejärel tõusis esile diferentseeritud lähenemine — üksikute teoreetiliste küsimuste sügavusse tungimine. Nii näiteks käsitletakse poliitökonoomia kateedri teoreetilistes seminarides ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmise probleeme, teadusliku kommunismi kateedris subjektiivse teguri osa suurenemist, kommunistliku kasvatuse laboratooriumis sotsialistliku elulaadi täiustamise teid jne.

Kevadkuul uuendasime kõigis kateedrites metoodilise dokumentatsiooni vastavalt kongressi seisukohtadele. Sel õppeaastal toimub töö uuendatud seminarikavade, kaugõppe kontrolltööde temaatika jne. alusel. Juba kevadsemestril laekus igas kateedris arvukalt kongressi materjalidega seotud üliõpilasreferaate. Üliõpilaste ühiskonnateadusalaste võistlustööde seas oli kümmekond kongressiteemalist või nende materjalide alusel kirjutatud tööd. Seekord olid kongressile pühendatud ka filosoofia ja NLKP ajaloo kateedrites korraldatavad konkursid üliõpilasrühmades aine parimale tundjale. Võitjad märgiti ära rektori käskkirjas.

Oktoobrikuul Moskvas toimunud üleliidulise ühiskonnateaduste kateedrite juhatajate nõupidamise tulemused seavad ühiskonnateadlaste ette kompleksi ülesandeid partei kongressi otsuste elluviimisel. Need tulemused olid arutusel Tallinnas vabariiklikul ühiskonnateadlaste nõupidamisel ja ülikooli ühiskonnateadlaste peres. Sealt tulenevad ühiskonnateadlaste konkreetsed ülesanded kongressi otsuste elluviimisel:

ALEKSANDER BLUMFELDT

TRÜ ÜTÜ aruande- ja valimiskonverents

toimub teisipäeval, 15. detsembril kl. 18 keemiahoone ringauditooriumis. Päevakorras on TRÜ ÜTÜ nõukogu aruanne, uue nõukogu valimine ning ringidevahelise võistluse võitjate autasustamine.

Kõikide delegaatide osavõtt vajalik.

TRÜ ÜTÜ nõukogu

● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ●

TULGE KA!

Eelmises lehes said mõnedki kiita. Nende seas olid ka parteikomitee asesekretär Silvi Lannes ja ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, kes piltidel. Juubelitööd hoogustuvad. Tulge kaa!

ARVO TENNO fotod

● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ● TRÜ 350 ●

Tarkuse allikas voolab läbi raamatu

«Mil wiisil tehakse raamatuid? — Kunni Gutenberg tuli, saiwad kõik raamatud kirjutatud. Nende ärakirjutamisega oliwad iseäranis mungad kloostrites töös. Üks ainus trükkija võib aga rohkem trükkida, kui sada ärakirjutajat kirjutada wõiwad . . .

Kuidas aga trükitakse? Üksikuist, tinast tehtud tähtedest, letriteks nimetatud, seatakse sõnad, ridad ja leheküljed kokku. On kokku seatud letrid trükkimise mustaga ärawõietud, siis pannakse paber peale ja liitsutakse ta pressiga kõwast letrite külge.»

Nõnda seletas raamatutrükkimise kunsti 1878. aastal C. R. Jakobson «Kooli Lugemise raamatus». Meieaegsel lugejal on võimalus seda pala lugeda Paul Luhteina kujunduses neil päevil uuesti ilmunud raamatus **«Raamatu trükkimise kunst».** 3000-tuhandelise (kahjuks ainult!) tiraažiga 8-leheküljelise raamatukese esilehel seisab omamoodi raamat arvudega 350 ning 1631—1981. See on embleem, mis märgib eesti trükijuubelit, kogunisti ülikooli trükikoda. Kuis nii? Ülikooli asutamist loetakse ju alles aastast 1632.

● **31. detsembril 1631 ilmus selle trükikoja vahendusel (ainus sel aastal Tartus) Eesti alal esimene trükis — viiburlasest üliõpilase Henric Boismanni disputatsioon.** Trükikoda oli õieti alles asutamisel. Kindralkuberner Johann Skytte tellis aasta esimesel poolel Stettinist trükitüübid. Gümnaasiumi ümberkorraldamine ülikooliks oli juba läbi mõeldud. Nimetatud teoloogiaalast trükist kaitses autor professor Andreas Virginiuse eesistumisel aasta viimasel päeval.

Päris töö trükikojas, samuti ülikoolis algas alles 1632. aastal. Trükikoda töötas kuni 1656. aastani. Aastail 1690—1709 töötati Pärnus. Ajalugu pakub palju põnevat ülikooli trükikojast, Tartu ja Eesti trükikodadest üldse. Sellest kõigest oli võimalik lugeda meie ajakirjanduses ning seepärast pöikame järsult minevikust tänapäeva, 350 aastat hilisemasse aega.

● **Nüüd näitab selle esimese trükikoja arvatavat asupaika kiviraamat, mälestusmärk vana kohviku vasakpoolses õuenurgas.** Pidulik avamine leidis aset eelmisel reedel. Samba autor on Heidemanninim. trükikoja töötaja, trükikunsti teinud ja uurinud inimene Arnold Everaus. Kõnelesid rektor prof. Arnold Koop, trükikoja direktor Kalju Juus, A. Everaus ise, ülikooli õppeprorektor ja kirjastusnõukogu juhataja Valter Haamer. Avalindi lõikasid läbi ENSV Kirjastuste, Polügraafia ja Raamatukaubanduse Komitee esimees Lembit Kaik ning partei linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Raamatukujulisel kivil võib tähele panna nii esikaant kui selga. Kaande on raiutud trükipress (pressi on kujutatud ka juubeliembleemil ja -plakatil) ning aastaarv MDCXXXI. Seljalt loeme «Eesti esimene trükikoda» 1631 (trükikoja asutamise aasta) ja 1981 (mälestusmärgi püstitamine).

● **Mälestusmärgi püstitamise avab rektor Arnold Koop.**

● Trükikunsti ajalugu pühitseti ka enne ja pärast mälestusmärgi avamist. **Hommikul avati etnograafiamuuseumis kaunis näitus, millel hulga trükitähtsaid väljapanekuid teadusraamatukogust, linnamuuseumist, trükikojast, A. Everausi erakogust.** Näituse kujundasid Andrus Peegel ja Malev Toome. Seda peab ise vaatama minema. On tõepoolest huvi pakkuv.

● **Tähtis päev jätkus õhtupoolikul raekoja saalis konverentsiga.** Ülikooli esimesest trükikojast kõneles V. Haamer. V. Miller tutvustas trükindust Eestis feodalismi ajal. Järgnevate aastasadade trükinduse teemat käsitlesid K. Robert TA raamatukogust, M. Lott TPedI-st, A. Everaus jt.

Esimese raamatu trükkimist Eestis peetakse meeles mitmel pool mitmesuguste üritustega. Tartus on seda juba tehtud linna suurima trükikoja ja ülikooli, muuseumide jt. osavõtul. Heidemanni trükikoda pole aga linna ainuke trükikoda. Oma trükikojad on ka TRÜ-l ja EPA-l. Neis trükitakse teadustööde kogumikke, õppevahendeid, konverentside materjale, autoreferaate jm. Aastail 1976—1980 anti ülikooli välja 2174 raamatut ja brošüüri, kokku 9208 trükipoognat.

On aasta 1981. Raamat ja ajaleht on ammust ilma igapäevaseks saanud. Kas esimesed trükkijad julgesid seda ette kujutada? Milline on tulevikuraamat, -ajaleht? Oskame seda ette näha?

VARJE SOOTAK

● **Tema see mees ongi, kes kiviraamatu teinud. Arnold Everaus trükikojast.**

ARVO TENNO fotod

Õppedistsipliini tagamisvahendite süsteemist

Igasugune distsipliin, ka õppedistsipliin on üksikisiku või kollektiivi käitumise tulemus, oma ülesannetesse suhtumise näitaja. On vaieldamatult tõestatud, et õppedistsipliin ja õppeedukus on omavahelises sõltuvuses. Kuid õppedistsipliin kõrgkoolis pole mitte ainult hea õppeedukuse tagamise vahend. Tal on täita palju laialdasem kasvatuslik funktsioon. Õppedistsipliin kõrgkoolis on sama, mis töödistsipliin asutuses või ettevõttes. Sellest, millise suhtumise ja harjumustega lahkub spetsialist meilt, oleneb tema käitumine ka edaspidi. Kui kõrgkoolis tullakse ja minnakse millal tahes, siis võib see kujuneda harjumuseks kogu eluks. Ja kas siit ei alga ka distsipliiniprobleemid tootmises ja muus sfääris? Niisiis on õppedistsipliin kõrgkoolis teadliku ellusuhtumisega noore spetsialisti kasvatamine.

Õppedistsipliini kujundavad mitmesugused tegurid: kodust ja koolist kaasatoodud harjumused, õppetöö korraldus, tunniplaan, õpperuumid, õppejõudude nõudlikkus, aga ka selleks spetsiaalselt kasutatavad mõjutusvahendid. Milliseks kujuneb õppedistsipliin õpperühmas, kursusel, teaduskonnas, ülikoolis tervikuna oleneb üldisest suhtumisest, õppedistsipliini tagamiseks loodud ühisrindest. Raske on saavutada head õppedistsipliini, kui ümberringi kõik lonkab. Seepärast on vaja, et ka õppedistsipliini tagamisvahendite süsteem oleks võimalikult ühtsustatud ilma põhjendamatute erisusteta teaduskonniti.

Õppedistsipliini tagamise peamiseks vahendiks on **veenmine, s. o. teadliku suhtumise ja harjumuste kujundamine.** Kuid selle kõrval on vajalikud ka teised vahendid, nii stimuleerivad kui karistavad. Kõrgkoolil ei ole võimalik kasutada eriti palju materiaalseid stimuleerimisvahendeid. Seda oskuslikumalt tuleb kasutada olemasolevaid. Teaduskondade praktika üldistus näitab, et ülikoolis on kasutusel mitmekesine arsenal: kuni 41 eri liiki stimuleerivaid ja 43 eri liiki karistavaid mõjutusvahendeid. Sellise hulga mõjutusvahendite oskuslikum ja läbimõeldum kasutamine võiks olla tunduvalt tulemuslikum.

Õppedistsipliini tagamisega ülikoolis tegelevad kõik õppejõud ja spetsiaalselt selleks seatud isikud — dekaanid, prodekaanid, kursusejuhendajad. Kuid üldistus näitab, et osa neist on ilma jäetud igasuguste mõjutusvahendite kohaldamise võimalusest. Enamiku mõjutusvahendeid on enda kätte koondanud dekaanid. Nii peavad dekaanid oma õiguseks kohaldada 24 stimuleerivat ja 21 karistavat mõjutusvahendit. Samal ajal on kursusejuhendajatele jäetud võimalus kasutada vaid 7 stimuleerivat ja 6 karistavat vahendit. Ja sedagi mitte kõigis teaduskondades, On teaduskondi, kus kursusejuhendajate osaks on jäetud vaid veenmismeetod.

Mõjutusvahendeid saaks ümber jaotada nii, et iga õppedistsipliini eest vastutaval isikul oleks õigus kohaldada ka teatud mõjutusvahendeid. Dekaani kompetentsi jääksid sellised mõjutusvahendid, mille kohaldamisõigus on ainult temal kui allüksuse juhil. Teiste ametiisikute poolt mõjutusvahendite kohaldamisel tuleks silmas pidada, et neid kohaldataks just selles valdkonnas, mille eest kannab vastutust ametiisik. Kui ametiisikule ei saa omistada mõjutusvahendite kohaldamisõigust, siis tuleks kehtestada nõue, et neid kohaldataks tema ettepanekul, nõusolekul või teadmisel. See puudutab eriti kursusejuhendajaid, kellele tõepoolest ei saa anda mingisuguste juriidiliste mõjutusvahendite kohaldamisõigust. Kuid samas ei tohiks ilma tema teadmata kursusel midagi toimuda ja sageli peaks otsustav sõna olema just temal.

Vähene on komsomoli ja ametiühingu osa õppedistsipliini kindlustamisel kursustel. Ühiskondlike organisatsioonide õigusi ja võimalusi õppedistsipliini tagamisel kas ei teata või ei kasutata. Nii ei märgita paljudes teaduskondades üldse komsomolikaristusi õppedistsipliini tagamisvahenditena. Ühes teaduskonnas arvatakse, et komsomol võib kohaldada suulist laitust ja vaid ühes teaduskonnas nimetatakse kõiki komsomolikaristusi. Samas aga rõhutatakse, et just kollegiaalsete organite poolt kohaldatavad karistused on efektiivsemad. Küllap selleks ongi mitmes teaduskonnas hakatud moodustama õppenõukogusid, õppekomisjone ja teisi kollegiaalseid organeid, kellel peale küsimuse arutelu ja ettepaneku tegemise muud õigust olla ei saa. Samas aga jäetakse täiesti kasutamata komsomoliorganisatsiooni põhikirjalised õigused komsomolikaristuste kohaldamisest. Tavaliselt väidetakse, et komsomoliorganisatsioon seda omaalgatuslikult ei tee. Esialgu ei tasugi seda ootama jäädа. Parteiorganisatsioonil tuleb kindlustada komsomoli poolt oma põhikirja järgimine. Selle asemel, et igat distsipliinirikkumist arutaks dekaan või prodekaan, tuleb see lahendamiseks suunata komsomoliorganisatsioonile koos vastuse nõudmisega arutelu tulemustest.

Ka ametiühingu käsutuses olevad materiaalsed mõjutusvahendid pole praegu seotud õppedistsipliini kindlustamisega. Tuleks järgida nõuet, et kõikide ametiühingu poolt antavate soodustuste andmisel arvestataks ka õppedistsipliini ja et ametiühingul on siin otsustav sõna.

(Järgneb)

VILMA KELDER

VAK-i NÕUPIDAMISELT

Eelmisel nädalal toimus Tallinnas NSV Liidu Kõrgema Atestatsioonikomisjoni (VAK), ENSV TA presiidiumi ja kõrg- ning keskeriharidusministeeriumi korraldatud nõupidamine teadurite ja õppejõudude atesteerimise täiustamisest.

Ülikooli teadussekretär Irene Maaroos: «Ülikoolist võttis osa 20 inimest, nende hulgas rektor prof. Arnold Koop, uus teadusprorektor A. Kallikorm, aspirantuuriosakonna juhataja S. Laar, erialanõukogude esimehed, aseesimehed, teadussekretärid ning teised.

Nõupidamise avas kõrg- ja keskeriharidуse minister I. Nuut. Teadus- ja teaduslik-pedagoogilise kaadri atesteerimise täiustamisest NLKP XXVI kongressi otsuste alusel kõneles VAK-i teaduslik peasekretär füüsika-matemaatikadoktor S. Kulešov. Ettekandest jäi eriti kõlama mõte, et väitekirjades uuritud tähtsad tulemused peavad rohkem praktikasse jõudma. Teaduslike kutsete ja kraadide andmisel on tarvis enam tähelepanu pöörata vastava isiku loominguvõimetele, autoriteedile, eeskujule. TRÜ-st võtsid sõna rektor A. Koop, kes kõneles dissertantide ees seisvatest raskustest (esitatavaid nõudeid on sageli üsna raske täita: paber, masinakiri, tõlkimine jne.) ning teadusdoktorite perspektiivplaanist, ja meditsiiniteaduste erialanõukogude nimel prof. L. Allikmets.»

TRÜ NÕUKOGUS

TRÜ nõukogu 27. novembri koosolekul rääkis selle aasta tsiviilkaitsetööst tsiviilkaitsestaabi ülem A. Dovidenko. Ülikooli tsiviilkaitsetööd oli tänavugi hinnatud väga heaks.

Ühiskonnateaduste nõukogu esimees prof. J. Rebane käsitles NLKP XXVI kongressi materjalide tundmaõppimist ühiskonnateaduste ja eriainete õpetamisel. Veel olid kõne all füüsika õpetamise metoodilis-organisatsioonilised küsimused. Sellest rääkis SIK-i esimees dots. V. Tohver.

Suusaspordi kateedri juhataja kohale valiti konkursi korras pedagoogikakandidaat **Arne Kivistik.**

ÜLELIIDULINE IDA FILOSOOFIA NÕUPIDAMINE

29. oktoobrist 2. novembrini toimus Dušanbes I üleliiduline Ida filosoofia alane koordinatsiooninõupidamine. Selle korraldasid NSVL TA Filosoofia Instituut ja Tadžiki NSV Teaduste Akadeemia. Ligi 50 ettekandes ja sõnavõtus käsitleti peaaegu kõiki Ida filosoofiaid. Arvestades toimumise kohta oli pearõhk muidugi Kesk-Aasia ja Lähis-Ida temaatikal, kuid vääriliselt olid esindatud ka taoistlik ja budistlik filosoofia. Eriti toonitati vajadust süvendatult uurida viimast, mille ergutamiseks kavatsetakse lähemal ajal korraldada konverents.

Nõupidamist iseloomustas asjalik tööõhkkond; istungeid juhatanud NSVL TA Filosoofia Instituudi asedirektor professor V. Mšvenieradze mainis oma lõpukõnes, et möödas on need ajad, kus Ida filosoofiat halvustati või selle uurimist ei peetud vajalikuks. Ida filosoofid on andnud palju maailmakultuurile, ka Euroopa on aegade jooksul saanud Idast palju mõjustusi. Teadlased peavad oma objekte käsitlema eelarvamusteta — vaid sel teel on võimalik filosoofia arengust tõelist pilti anda.

Üheks uurimismeetodiks on ka tõlkimine. Nõupidamisel rõhutati Ida filosoofiliste tekstide tõlkimise vajalikkust ja ka tõlketegevuse hoogustamiseks on kavas kokku kutsuda spetsiaalne nõupidamine. Muide, tõlgete publitseerimise eest mainiti mitme teise kirjastuse kõrval kiitvalt ära ka meie **««Loomingu» Raamatukogu».**

Järgmine koordineeritav **nõupidamine tuleb kokku Taškendis.**

LINNART MÄLL

Informiini võitsid ajaloolased

Võitjad selgusid 27. novembri õhtul Toomel. Seekordne 16. võistlus jääb omamoodi informiinide ajalukku: ürituse sünnipaigas Toomel peeti seda viimast korda.

Osa võttis ainult 5 võistkonda. Ilmselt mõjutas üldine lahkumismeeleolu. Korraldajaid rõõmustas aga eriti esmakursuslaste agar kaasalöömine ja võidujanuline esinemine. Esikoha pärast nad veel konkureerida ei suutnud, kuid usutavasti nakatusid informiinipisikust ja omandasid väärtuslikke kogemusi.

Esikohale tulid Viktor Blum, Mart Laar ja Lauri Vahtre ajalooteaduskonnast 32 punktiga. III voorus, kus oli vaja ära tunda ülikooli ja Tartu ajalooga seotud paiku ning isikuid, õnnestus neil end lahti rebida möödunudaastast võitu kaitsma tulnud keemikutest ja vahetada mullune viies koht esikoha vastu. **Teiseks tulid P. Palumaa, A. Pedak ja R. Sillard keemia V kursuselt 31,5 punktiga ning kolmandaks tublilt esinenud I kursuse juristide võistkond (M. Juhkami, O. Ladva, J. Rootsi) 28,75 punktiga.** Võitjaid ootab preemiareis. 4. detsembril esindasid nad ülikooli 3. ülevabariigilisel kõrgkoolide informiinil Tallinnas F. R. Kreutzwaldi nim. Raamatukogus. **TRÜ võistkond (Mihkel Juhkami, Ove Ladva, Mart Laar ja Lauri Vahtre) kogus 43,2 punkti ja võitis.** Esikolmikus olid veel TPI (36,8 p.) ja TRK (33,1 p.).

Suure ringi lahendajad olid kõik esitanud õiged ja põhjalikud vastused ning et ka vastuste laekumise järgi ei olnud võimalik esimest kindlaks määrata, siis jagati auhinnad kõigi vahel võrdselt. Osavõtjad arvasid, et suure ringi küsimused võiksid rohkem peamurdmist ja otsimist pakkuda. Raamatukogu püüab neid ettepanekuid arvestada. Võib-olla koostame tuleval aastal registreeruvatele veteranide võistkondadele eraldi küsimused. Ootame teie arvamusi veel terve eeloleva aasta vältel ning kutsume kohtuma uue maja avainformiinil 1982. aasta novembris!

IMBI PELKONEN,
peabibliograaf

Informiini võitnud ajaloolased (vasakult) Lauri Vahtre, Mart Laar ja Viktor Blum.

Justkui päris

Esmaspäeval tehti filoloogide ühiselamu fuajees teatrit. Mida teatrifestivalist öelda? Minule ja paljudele meeldis. Oleks veel esinejate seas ka mõni filoloog olnud, siis öelnuksin: uued tuuled Pälsoni tänaval!

Filoloogide apaatsus ei tähenda aga, et esinejaid olnuks vähe. Vastupidi. Tänu sellele, et osa lubajaist (bioloogid, arstid) lavalaudadele (-betoonile) ei tulnud, sai esinejaid kahe tunni jagu, mis umbkaudselt läheneb ka tudengi kannatlikkuslimiidile.

Üht ütleksin ka publiku kohta: tarbijaid kogunes liiga palju. Oleks siis tegema tuldud! Fuajee on küll ainus ruum majas, kus midagi kogu kollektiiviga ette võtta saab, kuid pole kummist seegi. Kontsertsaali üürimiseks pole majanõukogul arvatavasti summasid, nii et ideaalne oleks, kui vaatama koguneks vaid rahvas, keda võimalus teatrikeeles väljenduda ja teatrist *feeling*'ut leida tõsiselt paelub. Sest kui ihaletakse «pulli» ja meelelahutust, siis käidagu diskodel või «Ruja» tantsumaratonidel. Iga diskor ei pahanda hilinemise ja tunglemise peale, ka ei oodata sinult eneselt lavaleastumist. Panen intrivanemale ette teha järgmine selletaoline üritus teletoas, müüa pileteid vaid üliõpilasteatri-, mitte meelelahutushuvilistele. Paralleelselt peaks alumisel korrusel mürtsuma disko — ja olekski publik polariseeritud.

Esikoha sai Slawomir Mrožeki «Ulgumerel», mille tase Märt Loidi trupi (EPA klubi) esituses sunniks lavastust eelistama mõnele «Vanemuisegi» tükile. Mrožekit oli mõistetud põnevalt, läbi huumori. On ju sama näidendit mängitud traagikana).

Teise koha pälvis Hans Luige «Vanamoeline stoori», õuduslugu á la Poe. Mängisid autor ja Margot Visnap. Huvitav. Kes on varem Päntri fuajees õudust tundnud?

Kolmanda auhinna said ajakirjandusrebased humoristlik-pikantlise menutüki eest. Veel nägime samade rebaste isetegevuskava, žurnalistide üliõpilaslikku paroodiat «Ülem-Austriale», tundsime keha ligi sulamas psühholoogide «šokiteatrist» pärinevat lund, võtsime õpetust moraliteest «Inimene on...» (autoreiks taas žurnalistid). Kohati oli tunda puhanguid malevaisetegevusest, mida iseloomustab pilahimu ja naerutamiskavatsus enamjuhul. Mis saab selle vastu olla? Ehk vaid asjaolu, et «teater» on selle kohta palju öeldud.

Ei julge uskuda, et korraldajail (majanõukogu + teaduskonna komsomolibüroo) niipea energiat leidub teatrilemburitele järgmist poodiumi pakkuda. Aga samas õnnestus välja pressida lubadus, et teatrit veelgi tehakse. Mis oleks, kui materialiseeriksime järgmiseks korraks meiegi mõne idee?

Paraku-paraku aga peaksime siis üliõpilaslikust publiklusest ja pealiskaudsusest loobuma... Ei mängi välja?

VAATLEJA

Suutäis maitseküsimust

Kõik pole kuld, mis läigib. Nii polnud kuld ka tänavune **üliõpilaspäevade poliitiliste ja noorsoolaulude konkurss.** Kel oli võimalust 22. novembri hommikupoolikul EPA aulas asi ära kuulata-vaadata, teab, et kõik oli üsnagi argine. Sisu poolest polnud see niivõrd konkurss, kuivõrd vaba ja sundimatu poeetilis-muusikaline mõtisklus. Lavale tulid need, kel midagi öelda oli. Seega üliõpilaselt üliõpilasele. Sellise vaba ning tudengliku ülesastumise puhul ei saanud määravaks see, et sõnad polnud päris korralikult peas, et teksti maha loeti, et diktsioon lonkas, sest alguses puudus võimendus, et oli tunda ettevalmistamatust. Just sundimatu ja improviseeritud lavale minek andis üritusele võlu ning sarmi. Ülalmainitud puuduste kallal pedantselt norida tähendab lihtsameelset lühinägelikkust. Toimunu vaatlemine furoorika ülesastumise tasemel (seda üle-eelmises «TRÜ» numbris) andis üsna kohmakaid ja kohati isegi ülespuhutud, koomilisi tagasipeegeldusi. (Muidugi ei saa eelöeldu olla üheselt lõplik — igaüks meist näeb ja kuuleb erinevalt, omamoodi.) Seda kindlasti just nende jaoks, kes saalis kuulajatena istusid. ERKI-laste sotsiaalse alltekstiga pungitsemine naturaalpillidel leidis heatahtliku muigega vastuvõtu. Kaheldav vaid, kas peale balalaika ja kahe kitarri kasutatud krigisevkägisev ning *staccato*-rütmi «kammiv» tšello suutis kelleski kuulajaist beethovenlikku saatusekoputust esile manada. Lehest loeme kõrgelennulisi, üldisi ridu: «Erilise varjundi ERKI-laste laulmisele andis kahtlemata tšello, mis hästi sobis laulude stiili ja temaatikaga, andis vajaliku tempo ning mõjus kohati justkui **saatuse koputusena inimkonna südametunnistusele.»** Veel: «Neist enim meeldis mulle «Taskuraha», kuna «Vajadus» jt. lauldi küllalt tõsiste sõnade juures väikselt vigurdades. Puudus meeleolu, mida laul oleks vajanud, seletamata põhjustel lauldi paberilt, kohati isegi mahalugemisega libastudes.» Kas aga *punk* kui stiil ei nõuagi just tõsiste asjade juures omamoodi sümbolistlikku veiderdamist, vigurdamist? Vastasel juhul (ilma veidrusteta) kaotaks ta vist peamise — publiku **kaasatõmbamise**, ja oleks vaid hunnik kakofooniat tekstiga.

Mida öelda laulmise kohta? Kuidas hinnata? Selle abstraktse asja võrdlemiseks pole konkreetseid valemeid ega reegleid. Reakuulajal on põhikriteeriumiks kujunenud muusikaline maitse, kuulamisharjumused. Nii et võtkem eeltoodut kui maitseküsimust.

IVAR VIGLA,
žurnalistika II k.

Kaugel kodust

meenusid nii sügispaljas maa kui üliõpilaspäevad Tartus. Kahju on tipptundidel kaugel olla, kuid missugustele üliõpilaspäevade üritustele piletite eest mittevõitlev tudeng pääseb — selle küsimuse teadvustamine pakkus mõne külmakraadiga kimbutavas ja jäiste tänavatega Voronežis suurt lohutust.

Üle 900 000 elanikuga ja kümmet kõrgkooli omav linn ei reetnud mingil määral üliõpilaspäevade olemasolu. **Leninliku Komsomoli nimelisse Lenini ordeniga Voroneži Riiklikku Ülikooli** sisenedes ei haaranud silm ühtki tähtpäevalist kuulutust. Hellitatuna Tartus kuuldud üliõpilaspäevade plaanidest, jäin nõutuks hiiglasuure tudengite arvuga (kõikides õppevormides üle 13 tuhande) ülikooli ja järjest kahaneva üliõpilaspäevade lummuse ees.

Kuid peatselt selgus, et ülikool koos linna komsomolikomitee, pedagoogilise instituudi, tehnoloogiainstituudi ja metsatehnilise instituudiga korraldab sotsialistlike maade üliõpilaste nädala, rõhutades sellega rahvusvahelise üliõpilaspäeva nimetuse esimest poolt. Ja on ka põhjust: ainuüksi ülikoolis õpib üle 600 noore 69 välisriigist. Eelistatumad teaduskonnad, eriti arengumaade noorte hulgas, on need, mille lõpetamise järel saadakse õpetaja kutse. Kodumaal jätkatakse õppejõududena. Kuid ka kõrgelt arenenud sotsialismimaad saadavad oma noori Voroneži õppima. Hiljuti pälvis ülikool SDV ühe kõrgema autasu Töölipu ordeni — noorte sakslaste eduka väljakoolitamise eest.

Üliõpilasnädala kavva kuulusid miiting, pressikonverents teemal «Sotsialistlik maailmasüsteem ja tema roll kaasaegses maailmas», internatsionaalsete agitbrigaadide esinemised ettevõtetes, spordipidu ja temaatilised õhtud «Saage tuttavaks minu maaga» (korraldajaiks SDV, Ungari, Bulgaaria, Kuuba, Vietnami, Laose ja Mongoolia noored).

Vietnami ja Laose õhtu toimus ühiselamu punanurgas. Imekspandav oli range ühiselamudokumentide kontroll (korraga oli valves kaks üliõpilast), külalistel aga paluti näidata üliõpilaspiletit. Punanurk oli hubane, rahvast kolme-neljakümne ringis. Lühike kodumaa tutvustus, küsimised-kostmised ja siis lauldi. Lauldi koduseid laule, tantsiti koduseid tantse, kodused rahvarõivadki laoslastel kaasas. Imeteldavalt kõrged olid poiste hääled, imekspandavalt lüürilised nende laulud (isegi sõjalaulud).

Hilisemas vestluses ühe Vietnami noormehega selgus, et sisseastumiseksamid Nõukogude Liidu kõrgkoolidesse teevad nad oma keeles ja kodumaal. Eksamite eduka sooritamise järel tehakse sealsamas läbi pooleaastased vene keele kursused. Vene keele eksami põhjal selgitatakse välja need, kes saavad astuda kohe esimesele kursusele, ning need, kes peavad juba Nõukogude Liidus läbi tegema pikemad ettevalmistuskursused. Edukamad vene keele omandajad võivad saada õiguse õpinguteks Moskvas ja Leningradis.

Vietnami rahva ees seisab praegu kaks tähtsat ülesannet: sotsialismi ülesehitamine ja kodumaa kaitse. Sotsialismi ülesehitamise protsessi kuulub ka rahvahariduse arendamine, on loodud eelkoolirühmad laste paremaks ettevalmistamiseks, Põhja-Vietnamis kestab keskkool 10 klassi, Lõuna-Vietnamis 12 klassi. Riigis on 57 instituuti, eriti populaarsed on meditsiinilise ja tehnilise suunitlusega kõrgkoolid.

Noorte vietnamlaste ja laoslaste kokkuhoidlikkus, äärmine viisakus ning kõrge musikaalsus pälvis publikkonna suure aplausi. Jätnud hüvasti Vietnami noortega, pöördus üks neist äkitselt ümber ja küsis: «Estonia — u vas i morje?» Kaugel sisemaal võõra rahva poolt meenutatud kodune meri tekitas meeldiva ülirikka inimese tunde. U vas i morje?

Kuid meil on ka ülikool. Ja temalgi oma missioon Voroneži Riikliku Ülikooli ajaloos. 18. mail 1918 V. I. Lenini poolt kinnitatud Rahvakomissaride Nõukogu otsuse alusel moodustati Voroneži evakueerunud endise Jurjevi Ülikooli baasil Voroneži Ülikool. Üks esimesi nõukogude ülikoole alustas nelja teaduskonnaga, millest praeguseks on välja kasvanud kaheteistkümne teaduskonnaga hiigelkool, kus valmistatakse ette spetsialiste kahekümne kahel erialal. Ka kohaliku kunstimuuseumi lätted pärinevad meie ülikooli varade hulgast.

Kakskümmend üheksa tundi lennukit oodates jõudsin paljude asjade ja seoste üle järele mõelda.

Laose noored lauljad. Noormees Vietnamist.

PILLE PÄRNAKIVI fotod

Tõesti, Voronež ei unune. Koju jõudes olid Tartu üliõpilaspäevadki lõppenud.

PILLE PÄRNAKIVI,
arstiteaduskonna II k.

Kuulsin mina, mis on geosfäär

Sel ööl ei tulnud und kahel kursusel: neljandail, korraldajail ja rebastel. Nädalaid oldi valmistatud, mõeldud, kuidas paremini esineda **ÜTÜ geograafiaringi 34. aastapäeval**, geograafide tähtsamal üritusel üldse. Pole valusamat kriitikat sellest, mida kuuldakse oma osakonnalt, oma kaaslastelt. Vastutus oli suur, liiatigi saabus aastapäevaks **ligi 100 vilistlast**, kelle «meie ajal . . .» tuli vaikima panna.

● Hommikul avaakordina toimunud **ettekandekoosolekul** esinesid korraldajatest **A. Tõnisson** teemal «Setude kujunemine» ning **A. Meiner** «Võrdlev analüüs meie ja USA ülikoolide geograafia õpetamise printsiipidest». **Vilistlane Ü. Mander** vahendas slaididega suvist noorte teadlaste komplekseksped-itsiooni Tšuktšimaale. Sundimatus ja koduses õhkkonnas tekkis rohkesti küsimusi. On ju siit ruumist ellu läinud ka kõik praegused geograafid ning vähemalt kord aastas on hea siia tagasi tulla.

● **Korvpalliduellist vilistlaste ja üliõpilaste vahel rääkis teaduskonna teenekas spordiorganisaator Urmas Kaup (IV k.)** nii: «Kes võidab, selles kahtlusi ei tekkinud. Teenekad vilistlased torkasid silma oma pikkuse ja kuulsate nimede poolest. Õppurid olid aga eelnenud mängust väsinud ja kogenud vastastel polnud raske mängu dikteerida. Efektsed kiirrünnakud, ülekaal lauavõitluses ja seis poolajaks 45:33. Teisel poolajal muutus tudengite mäng küll ilmekamaks, lõpetanud ilmutasid väsimust, kuid vahe jäi püsima. Parim mees platsil oli võitjate lühike mängujuht Alo Heinsalu, visates kolmandiku oma meeskonna punktidest.»

● **Et IV kursusel oli käepärast filmikaamera, siis õnnestus rohkeid otsinguid ja pürgimisi filmilindile jäädvustatuna ette näidata (operaatorid: H. Varend ja T. Kokovkin).**

Ühes väikses Eesti linnas paiknev kinostuudio «Foxwood» saab ebameeldiva teate: täna, 5. detsembril peavad 26 välja sõelutud näitlejaandega noort inimest kogunema peaproovile «Sõprusse». Elunautijast direktoril ei jää muud üle kui abikaasale mantel selga aidata ja unine võttegrupp kõrghoone kuuendalt korruselt otsingutele suunata. Üliõpilaste tarvis on kaamerameheid pikantsete kohtade täiteks monteerinud mitu reklaami: oli näha lutikatõrjevahendit «Prima», mille tundasaamine põhjustas loomakesel raske verejooksu. Jätkub. Ülevas tujus sõber jäätisekohviku kõrval, agar maanaine turul, samas konspekte (enamuses tühjad) müütav üliõpilane ja paljud teised kandidaadid kas ei kõlba või ei soovi näitlejaks saada. Mitmeid tagaajamisi ja Toome varemete sireeni kutse üleelanud filmigrupp on lootust kaotamas. Lõõgastuda ja puhata ei luba tagant kiirustav direktor. Taas lapsepõlvemaale, liivakasti. Hetkeks unelema jäänud mehed aitab hädast välja juhuslik mööduja. «Sõprusse», seal on täna palju rahvast. Oligi, filmi pealkirja «5 aastat geograafiat» sobivad ju kõige paremini kandideerima just selle eriala rebased. Õige!

● **Siinkohal tahaks tõsisemale rajale tagasi pöörduda, sest küsimused ja nõuded noortele olid tõesti rasked.** Rebaste üllatav saamatus seadis žürii raskesse olukorda, palju tuli ise ette õelda ja näidata. Ei teatud midagi Väikesest väinast, NSVL juhtivast tööstusharust ega liustiku osast reljeefi kujundava tegurina. Kriitilist nägu pähe tehes tuli, nagu seda elus tihti tuleb, sundvalik teha ka siin. Filmi võeti kõik. Ušalduse kinnituseks esitati hoogne **vastutaidlus**, mida esmakursuslaste taidluskonkursil hinnati 2.—3. kohaga. Lavastaja ja organisaatorina olid siinjuures hindamatud dots. L. Vassiljevi näpunäited. Triumf. Aastapäev on koht, kus oma suhtumist, vaimustatud aplausi, ongi kõige parem näidata.

● Pingsa küsitluse vahel kõlasid **IV kursuse lihtsad laulud**, sisult geograafidele väga olulised. Meie teaduse «kriis», lõhe majandus- ja füüsilise geograafia vahel, tehnilise baasi mahajäämus — need on küsimused, mille üle geograafid on aastaid vaielnud, mille lahendamise kaudu on otsitud kinnitust oma olemasolule. Mure oma eriala pärast hakkab avalduma just hilisematel kursustel, siis aga juba koos ajapuuduse ja pessimismitundega. Mõned õppejõudude veidrusi ja nõrkusi riivavad laulud leidsid mõistagi eriti sooja vastuvõtu («Mullateaduse hümn», jt.). Õhtu naelana oli külla palutud ka «setu lauluema» Marta Vabarna, kes leelonaiste saatel improviseeris loo Jurjevis käigust.

Kõigile jäi piinlikuks aga «Gaudeamuse» halb kuuldavus saalist. Probleem on ilmselt üleülikooliline.

● **Õhtu finaal, rebaste vandetõotus lõppes sõnadega: «Pea, pea vastu, kohtudes gloobusega».** Järgnes katkend Saint-Exupèry printsi ja geograafi dialoogist, mis ka tänapäeval peaks iga maateadlast mõtlema panema. Kursusejuhendaja A. Kondi auks esmakursuslastele kaela pandud vurrikondid ja A. Kondi enda dotsendiks löömine lõpetasid õhtu ametliku osa.

Paar mõtteavaldust: vilistlane Maret Vihmann: «See oli 8 aastat tagasi, kui mina oma nina arglikult *alma mater*'isse pistsin. Kõik järgnevad aastad olen ma sellele üritusele kaasa elanud. Minu õppimise ajal viimased rebased on maha saanud geniaalseima aastapäevapeoga, mis minu silm näinud. Sellega on nad seadnud enneolematult kõrge lävepaku tulevastele lõpetajatele. Tuleks teha järele ja paremini, et vilistlastel oleks jälle põhjust tulla ja näha geo-vaimu surematust. Au ja kuulsus laulumeistritele, kelle asjakohased ja tabavad laulud kummitasid hommikul ja ka edaspidi georahvast.»

Dotsent Lev Vassiljev: «Mäletan esimestelt aastapäevadelt, kui osakond veel väike oli, kuidas istusime praeguses auditooriumis L-kujulise laua taga. Toimusid ettekanded, vaidlused. Vahepeal tuli jälle periood, mil saime kokku ülikooli klubis. Siis oli tudengitel palju sekeldusi nõude, söökide ja jookidega. Praegu taidlusel põhinev õhtu on sellest kindlasti parem. Tänavune aastapäev meeldis mulle igati. «Foxwoodi» kinostuudio oli originaalne, oli näha suurt ettevalmistustööd. Tore, et film jätkus saalis. Ka rebased olid tublid.»

* * *

Laupäeva hommikuks mahasadanud lumi, vaibunud tuul ja peomeeleolule kohases valgeis rõivastes puud ühendasid meeldivalt talve ja ühe kursuse ülikooliaastate alguse.

Geograafide nimel

ANDRES TÕNISSON,
geograafia IV k.

AIM UIBO foto

TUDENGIELAMUSI ÕPPEJÕULT

25. novembril olid kõik inglise keele oskajad kutsutud «Sophoklesse» *English Club*'i õhtule. Esines inglise filoloogia kateedri õppejõud Hilja Koop, kes paar kuud tagasi naases Ameerika Ühendriikidest. Õppejõu muljed olid seekord ka tudengielamused: ta täiendas end 8 nädalat koos grupi Nõukogudemaa inglise keele spetsialistidega Arizona ülikoolis. Ehkki õppeprogramm oli tihe ja õhtud koduste ülesannetega sisustatud, jäi aega siiski ka tänaste ameeriklastega suhtlemiseks, nende elu-oluga tutvumiseks. Nii õnnestus poolesajal kuulajalgi end paariks tunniks sinna mõelda. Keeleõppuritele kuluksid vaheldukseks ära lühikesed, lihtsad ja lustakad laulukesed, nn. *jazz chants*. Meie esmakursuslastel tulid need päris ehtsalt välja.

Et üks õige pedagoog peab tingimata ka kuulajate teadmistepagasit suurendama, kõneles H. Koop lühidalt Ameerika ajaloostki. Kauguse ajas ja ruumis aitasid ületada ning sealsete noorte vastuseisu oma riigi poliitikale tõid lähemale protestilaulud. Sõnad olid paljundatud ja nii said kõik kaasa mõelda ja ise häält teha. Kitarril saatis «ühendkoori» õppejõud Enn Veldi. (Keeltemaja laboris on igal soovijal võimalik neid lindilt kuulata. Samas saab tutvuda ka Ameerika inglise keelega.)

Klubi hilise avaürituse teemat on planeeritud jätkama õhtud üliõpilaste ettekannetega uutest tuultest Ameerika ühiskonnas, kirjanduses, muusikas.

MERIKE KAUS,
inglise fil. II k.

FILOLOOGID LENINGRADIST

Soov lähemalt tutvuda teiste kõrgkoolide tudengite elu-oluga ei sündinud üleöö. Sõprussidemed Leningradi RÜ-ga sõlmisime juba möödunud aastal. Sealse vene filoloogia III kursuse noormehed töötasid suvel Tartus, nii et esmatutvus oli tehtud ja seda suurema rõõmuga võeti vastu meie küllakutse.

Üle-eelmise nädalavahetuse veetsidki leningradlased siin. Linnaekskursiooni ajal tundis nii üks kui teine ära oma värvitud aknaraamid või paika pandud kõnniteeplaadid.

Külalistele meeldis väga meie «rebaseks löömise» traditsioon. Nad meenutasid töösuve Tartus, uue haigla ehitust, jõeäärse pargi restaureerimist, Vallikraavi tänava heakorrastamist. Rühma komandör Valeri Kobelev ja arst Aleksei Kartašev meenutasid tunnustavalt hästi organiseeritud tööd ja sisukat vaba aega. Külaliste heakskiidu pälvisid ka Leningradi mnt. uus kohvik ning EPA klubi.

Nüüd on võõrustamise kord leningradlaste käes.

ANŽELIKA LESNER,
vene fil. III k.

«REBASEKS»

Et teklita rebane pole õige rebane, jäi selgi aastal keemikute löömine mütsitegijate pärast novembri lõppu.

Traditsioonikohaselt austasid «rebasekutsikad» kõigepealt maailmakuulsaks saanud eelkäijaid. Siis mindi hanereas läbi linna Leningradi maantee sööklasse, rivi ees plakat «Rebaste algus», lõpus «Rebaste lõpp». Katsumusterohkele õhtule ootasid neid seal vanemad keemiatudengid ühes õppejõududega.

Hilisemate protestide vältimiseks koguti rebastelt allkirjad, millega nad kinnitasid, et on kõigist ohtudest teadlikud ja kõigis pahandustes ise süüdi.

Südamlikke õpetussõnu jagasid õppejõud ja kaasüliõpilased. Oli ka praktilisi õppusi: rebasedki said kätt proovida keemiakatsete kallal. Pärast «kõrge komisjoni» ees esinemist kinnitati päevakangelastele sabad ja sõna otseses mõttes löödi rebaseks. Pähe saadi teklid. Õppejõude stimuleeriti esinema talongisüsteemiga, iga vaimukuse, teadusliku ettekande või mistahes silmapaistva teo eest teeniti talong.

Professor V. Palm selgitas noortele tudengitele eksamitegemiskunsti ja mõningaid orgaanilise keemia põhimomente. Rebased omalt poolt esitasid asjalikke ja päevakohaseid küsimusi. Õhtu peremeeste, diplomandide poolelt esines hinge mineva etteastega meesansambel.

ENDLA LÕHKIVI,
keemiaosakonna pressisekretär, keemia II k.

Märss nurka ja matkajuttu

Rõdule potsatavad esimesed suured lumehelbed. Näed siis, ongi üks talv jälle tulekul. Ja pea need hangedki platsis. Seon kardina radika külge ja esimese suure lume tulekut jälgides mõtlen end unistavalt suuskadele. Siis mõtlen endale seljakoti selga ... ja olengi mägedes. Lumi ja mäed ... Esialgu jäävad unistused unistusteks. Saaks see esimene sess õnnelikult läbi, siis ehk ... tuiskaks ... üles, alla, pikali.

*

Üks matkahooaeg kestab aasta läbi katkematult. Vahest ainult sügisel vihma ja lume vaheajal on hetkeline vaikus. Siis on aeg tagasi ja ette vaadata. Novembris arutas Tartus IX kaugmatkajuhtide kokkutulek vabariigi matkaprobleeme. Arutasid ka ülikooli matkajad. **Tulises vestlushoos (mis kohati vaidluseks kaldus) võtsid sõna Kalle Soa, Kalev Lepikov, Mati Stroom, Vello Tolk, Tiit Maisa jt.**

Üldjoontes võib matkamisega ülikoolis rahul olla. Pidevalt on kasvanud I ja V raskuskategooriaga matkade arv. Ühelt poolt näitab see meisterlikkuse, teisalt massilisuse kasvu. Üldse kuulub ligi 27% kõigist vabariigi matkadest (v. a. auto-moto ja spele) ülikooli arvele.

Nii et kõik on korras? Vist siiski mitte! Juba aastaid ei saa me rahul olla

MATKAKLUBI

tööga. Tegelikult **klubi** praktiliselt pole. On iga grupijuhi enda mure organiseerida. Lonkab matkade ettevalmistus. Üha enam gruppe läheb välja metsikult, s. t. linna klubis registreerimata. Miks? Eks seepärast, et paberid üle pea kasvavad.

Klubile tõelise hoo ja vaimu andmine nõuab palju tööd. Ent lihtsalt nime pärast olla pole ju ka mõtet. Eriti halb on otsese sideme puudumine õppejõududega. Kas tõesti ei leidu õppejõudude hulgas ühtki inimest, kes oleks nõus tudengeid **juhendama?** (EPA «Hermesel» on selline inimene olemas. Ja klubi töö on sootuks teisel järjel.)

Talv on tulekul ja jälle on aeg rääkida igivanast **varustuseprobleemist.** Korralik ja täisväärtuslik varustus on esialgu utoopia. Seda enam tuleb olemasolevat hoida. Igihaljas on jutt varustuse tagastamisest. Nii võib kevaditi vihmade ajal näha kümneid rõdudel ligunevaid suuski. Varustuse hilinenud tagasitoomine on saanud lausa reegliks. Mille nimel? Teame ju küll, et kuskil keegi ootab. Hilinejatelt tuleks edaspidi raha nõutada. Või kui prooviks õige sellel talvel kõik asjad õigel ajal õigesse paika toimetada?

Kehvad on lood ka **matkade ettevalmistusega.** Viimasel hetkel rabelemine ei vii kuhugi. Ka matkajuhtide teadmiste ja kogemuste tase jätab soovida. Üheks lahenduseks on Tartu ja Tallinna klubide instruktorite seminaride korraldamine.

VÕISTLUSTEST

(Tartu, «Kalevi», vabariiklikel ja Balti kokkutulekutel) on ülikool aastaid eemale jäänud. Kahjuks on tudengil iga vaba päev üsna kinni.

Teravaks probleemiks on endiselt **puudumine.** Seaduse järgi tohib tudeng matkata vaid vabal ajal. Millal teha siis kevadisi paadimatku? Põhjuseta puudumiste laine on aga siiski põhjendamatult kõrge. Ka metsikutel.

*

Lahendusi leida on ikka raske, kuid kaugeltki mitte võimatu. Tõsist eeskuju tasub võtta ka «Firnist». Kõigepealt on vaja tahtmist ja pealehakkamist. Ja alustamisjulgust. Ka neil tosinal tudengil, kes seekord juhatusse valiti.

ANNELI RÕIGAS,
žurnalistika I k.

Professor ELMAR ILUS

3. detsembril varises manalasse ülikooli vanema põlvkonna õppejõud-teadlane õigusteaduse doktor, professor Elmar Ilus. Lahkunu oli sündinud 30. juulil 1898. a. Viljandimaal Kaarli vallas. Mõningate vaheaegadega oli tema elu ülikooliga seotud alates 1924. aastast, mil lõpetas õigusteaduskonna ja alustas oma pedagoogiteed.

1930. aastal anti talle magistri ja 1939. aastal õigusteaduse doktori kraad. 1939. aastast alates töötas ta tsiviilõiguse ja -protsessi adjunkt-professorina, sõjajärgsetel aastatel sama kateedri juhatajana ning professorina kuni pensionile minekuni 1971. aastani.

Sõjajärgsetel aastatel alustas ta nõukogude õigusteaduste õpetamist ja õppetöö korraldamist. Et see kerge polnud, näitab kas või fakt, et 1945. aastal komandeeriti ta Moskva Riikliku Ülikooli õigusteaduskonda vastava metoodikaga tutvuma. Sealt naastes tõi ta teaduskonnale kaasa õpikuid, õppekavu, isegi üliõpilaste õppetöö arvestamise blankette.

Prof. E. Ilus oli esimese 1934. aastal ilmunud juriidilise sõnastiku üks kaasautoreid. Ta oli üks vähestest kõrgkooli õppejõududest, kes kaasajal täiuslikult tundis rooma eraõigust ja valdas ladina keelt. Ka praegused ja tulevasedki üliõpilased omandavad rooma õigust tema «Rooma eraõiguse aluste» loengukonspekti järgi.

Oma laia eruditsiooni, klassikaliselt selgete loengute ja nõudlikkuse poolest oli prof. E. Ilus meeldejääv isiksus ja õppejõud. Temast jääb helge mälestus paljudele tema loenguid kuulanuile.

Õigusteaduskond

Hooaeg lõppes Vellaveres

TRÜ alpiklubil «Firn» on alates kuuekümnendatest aastatest tore traditsioon: lõpetada suvine hooaeg kahepäevase laagriga Vellaveres. Tänavu toimus üritus novembri viimastel päevadel ja sellest võttis osa ligi 70 alpinisti. Nende hulgas olid külalised ka Tallinna ja Kohtla-Järve alpiklubidest.

«Mida huvitavat need kaks päeva alpinistidele pakkusid?» TRÜ alpiklubi juhatuse liige Kalle Hansen: «Põhilised üritused toimusid esimesel päeval. Laager pakkus aga kõigepealt hulga toredaid taaskohtumisi, sest paljud, kes suvel mägedes olid, said siin oma vanade sõpradega jälle kokku. Peale selle toimus siin ka hulk toredaid üritusi, kus keskpunktis olid algajad alpinistid. Nemad pidid näitama taibukust ja head koordinatsiooni, et läbida kõik takistusribad, mis olid vanemate kolleegide poolt välja mõeldud.

Edasi jätkusid üritused sees ja ega sealgi saanud keegi igavust tunda. Nimelt võtsime oma klubisse vastu 4 uut liiget, kes olid täitnud III järgu. Neil tuli auväärse komisjoni ees läbi teha rasked katsed ja vastata paljudele küsimustele. Ametlik osa lõppes koosolekuga, kus heideti tagasipilk möödunud hooajale, tehti kokkuvõtteid ja selgitati parimad alpinistid. Möödunud hooaeg oli sisutihe. Käidi ligi 200 mäetipul ja esineti edukalt nii koduvabariigi kui ka Balti liiduvabariikidevahelistel võistlustel. **TRÜ alpiklubi parimad olid: Aaro Aedviir, kes käis Kommunismi-nimelisel mäetipul ja Anu Kallavus, kes tegi Tšehhoslovakkias kaasa kaks IV raskuskategooria marsruuti ja võitis Baltikumi võistlused kaljuronimises. Peale nende oli edukas ka Ivo Parmas. Tema sai Baltikumi meistrivõistlustel kaljuronimises III koha ja Eesti NSV meistrivõistlustel samal alal I koha.**

TRÜ alpiklubi esines hästi ka Balti liiduvabariikide kõrgkoolidevahelistel võistlustel, kus tuldi esimeseks.

Koosolekul räägiti veel TRÜ 350. juubeli auks korraldatavast ekspeditsioonist, arutati mõningaid organisatsioonilisi ja majanduslikke küsimusi.

Pärast ametliku osa lõppu oli loterii, veel vaatasime 30-minutilist filmi IV raskuskategooria suusamatkast ja diapositiive suvistest marsruutidest Lenini- ja Kommunismi-nimelistele mäetippudele.

Tore oli seegi, et vahetpidamata töötas fototuba ja sähvatas magneesiumilamp. Igatahes järgmisel hommikul oli üllatus suur, kui iga soovija pildid kätte sai. Üritustele pani punkti võimas ilutulestik Vellavere kohal. Edasi aga jätkus tants, mis kestis hommikuni ja see tõestas, et alpinistid mitte ainult mägedes, vaid ka tantsupõrandal vastupidavad on.

JAANUS VÕITLA,
žurnalistika I k.

«Tiigi pargis ometi pole ühtki tudengit?» Dr. Watson ja Sherlock Holmes leidsid ruutjuurt otsiva matemaatiku. (Arstide taidluskava.)
EVALD VELDEMANNI foto

TPI pressiklubi X

«Noored tulevad jooksuga, tassivad kraami kokku. Urmi (korrespondent Urmi Reinde) hakib, lõikab ja mis järele jääb, läheb patta. Hille (tegevtoimetaja Hille Karm) hoiab tuld, lisab mett ja vett ning valvab, et keegi salaja soola või pipart sisse ei pistaks. Pada podiseb, pudru vahutab, Gabriel (vastutav toimetaja Gabriel Hazak) jahutab, mõtiskleb, mis supp see jälle kokku keedetud sai?»

Nõnda naljaga pooleks kirjutas TPI pressiklubi esimene president Kirill Teiter mullu «Tallinna Polütehniku» 1000. numbri ilmumise aegu.

TRÜ-lastele (toimetus ja kaks ajakirjandustudengit) pakkus eriti huvi klubi 10. aastapäeva õhtul nii pikk ajalugu kuni viimaste presidentide Rainer Gornischeffi ja Toomas Rihvkini välja. On oma klubi, oma tööplaan (mõistagi mitte lahus sellest, mis ajalehte peab minema), on peale ürituste kavade ürituses ise. Ja on mingi tudengielu elamise, jälgimise, uurimise, arutamise õhk, mis on vaba tüütust targutamisest: kuhu-jäi-üliõpilasvaimsus, miks-on-vähe-üliõpilasüritusi jne. Arutatakse ja tehakse.

TRÜ-s olevat ajalehte märksa kergem täis saada, sest seal ju nii palju ajakirjanikke. Nüüd on hea võimalus vastu vaielda. Teiste lehtede, s. t. EPA ja TPI ümber on koondunud tõelised fanaatikud; need, kes väga tahavad kirjutada ning huvituvad oma kooli probleemidest. Võib-olla pisendab mõne ajakirjanikuks õppija tegevust aga tõepoolest nn. kohustuslik kirjutamine. Millega muidu seletada ka tegemata jäetud töid.

Kõrgkoolide pressisõprus tahab jätkuda ka leheveergudel. Ikka nii, et hakkame vahetama kaastöid. Mida teevad «tipikad» ja «epakad», sellest võiks ju rohkem teada.

TARMO RIISMAA,
VARJE SOOTAK

Ujulas võitis spordimeditsiin

Spartakiaaditabelisse võis pärast pikka pausi sisse kanda järjekordsed tulemused. Novembri viimasel nädalal selgusid veeradade kiireimad. Spordis saab tulemusi võrrelda. Võrrelda selleks, et võistlusele hinnang anda. Teeme seda meiegi — võrdleme tänavusi ujumisi mullustega. Nii naiste kui ka meeste esimesed kuus aega olid sel aastal nõrgemad. Võitjad ujusid mullu nobedamini. Meeste esipooltosina ajad tulid eelmine kord kõik alla minuti, tänavu anti kolmas koht välja täpselt minutilise resultaadi eest. Ka teateujumiste tulemused olid tunduvalt kehvemad mullusega võrreldes.

Võistkonnavõitu kordas spordimeditsiin. Neile üks esikoht, kaks teist ja üks kolmas koht. Mõru pill tuli alla neelata majandusteaduskonnal — jäädi üldjärjestuses viimaseks. Ja võrdleme veel: osavõtjate üldarv jäi kuue ujuja võrra nigelamaks (mullu 227, tänavu 221). Ning lõpp-protokoll: **naised. 100 m 1. Silja Kokk (KKT I k.) 1.07,2; 2. Mariann Koort (spordimed.) 1.10,6; 3. Aira Aava (KKT I k.) 1.11,4; 4. Irina Doroško (KKT III k.) 1.11,7; 5. Terje Liiske (arstit.) 1.12,5; 6. Ülle Lepik (arstit.) 1.14,5.**

Mehed. 100 m. 1. Atis Grundmanis (spordimed.) 57,0; 2. Sergei Mihhailov (KKT II k.) 57,9; 3. Artur Tikkerbär (KKT IV k.) 1.00,0; 4. Sergei Dmitrijev (KKT II k.) 1.02,2; 5. Aleksandr Zõkov (KKT IV k.) 1.02,4; 6. Andrei Õssipov (spordimed.) 1.05,0.

Naised 4×50 m. 1. KKT I (Merila, Utsal, Aava, Kokk) 2.37,0; 2. KKT III; 3. spordimed.; 4. KKT IV; 5. bio-geo; 6. füüsika-keemiat.

Mehed 4×50 m. 1. KKT IV (Graumann, Zõkov, Saks, Tikkerbär) 1.54,8; 2. spordimed.; 3. KKT II k.; 4. füüsika-keemiat.; 5. bio-geo; 6. KKT IV.

Spartakiaadil on lõppenud seega kaks ala — orienteerumine ja ujumine. Malemängud kestavad. Kuidagi ei saa avaservi tehtud võrkpalliväljakul. Kahel korral on külmataadi tõttu võistlus edasi lükatud. (Paradoks — õues pole õiget külma veel olnudki ...) Ette on rebinud tunamullused spartakiaadivõitjad bioloogid-geograafid, kes alati silma paistnud nii massilisuse kui tippude poolest.

1. bioloogia-geograafiat.	**26 p.**
2. KKT II	**23 p.**
3. KKT III	**21 p.**
4. spordimeditsiin	**18 p.**
5. füüsika-keemiat.	**17 p.**
6.—8. arstit.	**15 p.**
6.—8. filoloogiat.	**15 p.**
6.—8. KKT IV k.	**15 p.**
9. matemaatikat.	**14 p.**
10. õigust.	**12 p.**
11.—12. töötajad	**11 p.**
11.—12. KKT I k.	**11 p.**
13. majandust.	**8 p.**
14. ajaloot.	**6 p.**

ANDRUS NILK,
žurnalistika II k.

Uusi trükiseid

Реакционная способность органических соединений. Том XVII. Вып. 2(62). Октябрь 1980. Тарту 1981, 122 с., 400 экз., 90 коп.

А. Д. Дуличенко. Славянские литературные микроязыки. Вопросы формирования и развития. Таллин «Валгус» 1981, 324 с., 600 экз., 2 руб. 90 коп.

Дидактическая эффективность источников учебной информации. Советская педагогика и школа, XIV. Тарту 1981, 132 с., 500 экз., 1 руб. 20 коп.

Историческая грамматика русского языка. Учебно-методическое пособие для студентов-заочников. Издание второе. Составитель Е. И. Гурьева. Тарту 1981, 196 с., 500 экз., 30 коп.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XVII. Issue 2(62). October 1980. Tartu 1981, 122 lk., 400 eks., 85 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 585. Лингвистика текста и стилистика. Linguistica XIV. Тарту 1981, 500, экз. 148 с., 1 руб. 30 коп.

TALLINNA 43. KESKKOOLI LÕPETANUD!

30. jaanuaril toimub vilistlaste kokkutulek. Osavõtuks registreerida hiljemalt 25. detsembriks kooli kantseleis.

TRÜ ALMAVÜ

teatab, et uute liikmete registreerimine on Gagarini t. 1 autospordi sektsiooni 21. detsembril kl. 17 aud. 202, allveespordi sektsiooni aud. 205; kl. 18 motospordis. aud. 202 ja raadiospordi s. aud. 205; 22. detsembril kl. 17 aud. 202, sõjalis-rakenduslik mitmevõistlusse; laskespordi s. aud. 205, veemootori s. kl. 18 aud. 202 ja lennuspordi s. aud. 205.

ÜVAK

Neljapäeval, 17. detsembril kl. 18 toimub ph. aud. 227 TRÜ üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa üldkoosolek. Kõik kassa liikmed peavad kohal olema.

ÜVAK-i juhatus

EÜE

Reedel, 18. detsembril kell 19.30 toimub Tartu rajooni Kultuurimajas (Leningradi mnt. 23) EÜE **NÄÄRIKARNEVAL.**

Pääsmeid saab alates esmaspäevast TRÜ komsomolikomiteest.

EÜE LÕUNA REGIOONI NÄÄRIPEOLE!

Bussid Sangastesse väljuvad 12. detsembril kl. 17.30 «Vanemuise» eest.

Spordiriietes lossi sisse ei saa.

MEELESPEA AUTORILE!

Selle kuu eelviimase nädala reedel, 25. detsembril, leht ei ilmu. Aasta viimane number jõuab lugejani kolmapäeval, 30. detsembril. Koiki selle lehe materjale ootame aga hiljemalt esmaspäevaks, 21. detsembriks!

Südamlik kaastunne Indrekule kalli
isa
surma puhul.
Õigusteaduskonna
IV kursuse
üliõpilased ja
kursusejuhendaja

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3796. MB-10944. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kontrolleksemplar

Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1283) Reedel, 18. detsembril 1981 XXXIV aastakäik

Poliitpäev

Detsembrikuu poliitpäeval esines meie arstiteaduskonnas EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. Ta tutvustas lähemalt Eesti NSV tervishoiuvõrgu arendamist, sealhulgas ka Tartus, kõneles tervishoiutöötajate ülesannetest. Kuulama olid tulnud samuti linna meditsiiniasutuste töötajad. R. Ristlaan tutvus ka linna polikliiniku ja kliinilise haiglaga, samuti Tartu meditsiinikeskuse väljaarendamise projektiga.

Rektor prof. Arnold Koop kõneles poliitpäeval füüsika-keemiateaduskonnas meie maa sise- ja välispoliitikast ning ülikooli ees seisvatest tähtsamatest ülesannetest ja vastas rohketele küsimustele.

Kehakultuuriteaduskonnas käis esinemas ENSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimees Juhan Unger, õigusteaduskonnas Riikliku Julgeolekukomitee töötaja A. Talur, majandusteaduskonnas linna täitevkomitee kaubandusvalitsuse juhataja A. Aamer ja ajalooteaduskonnas Tartu linna RSN Täitevkomitee esimehe asetäitja Ruslan Dontsov.

Juubeliprobleemidest

Kolmapäeva hommikul kogunesid kella kümneks rektori kabinetti ülikooli juubelikomisjonide esindajad. Arutati lühidalt esilekerkinud probleeme.

Juubeliprobleemide käsitlemine jätkus tund aega hiljem nõukogu saalis koos valitsuskomisjoni liikmetega. Istungit juhatas vabariikliku juubelikomisjoni esimees EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. Rektor A. Koop andis lühiülevaate sel aastal tehtust, ja tulevaks aastaks kavandatust. Kõnelesid veel ehitusminister P. Palu, rahandusminister E. Mändmaa jt. Arutati läbi tuleva aasta septembrikuu juubeliürituste kava. Istungist osavõtjad käisid vaatamas ka juubeliobjekte.

EKP TRÜ komitees

7. detsembri koosolekul kõneles arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni tööst rahvamaleva tegevuse suunamisel L. Mehilane ning majandusteaduskonna samu probleeme valgustas M. Sõrg.

Näitagitatsioonist seoses ülikooli 350. aastapäevaga andis ülevaate H. Padu.

Kinnitati TRÜ tsiviilkaitse staabi tööplaan.

NLKP liikmeks võeti keemiaosakonna diplomand Ain Pedak, ajaloo-osakonna diplomand Reet Vares ja matemaatikateaduskonna lõpetanud Jefim Vaismann. NLKP liikmekandidaadiks võeti kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Ruti Kilg, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Aare Tark, psühholoogiaosakonna diplomand Karin Hango, sama osakonna III kursuse üliõpilane Inna Stolovitš, ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane Vambola Paavo, majandusteaduskonna aspirant Riina Veiram, sama teaduskonna diplomand Veiko Lõhmus, žurnalistikaosakonna diplomand Jaana Padrik, inglise filoloogia kateedri õpetaja Enn Veldi ja matemaatikateaduskonna IV kursuse üliõpilane Jüri Lebedev.

Üliõpilasteaduse aastakokkuvõte

Teisipäeval toimus ülikooli ÜTÜ II aruande- ja valimiskonverents. Kahe viimase õppeaasta töökokkuvõtte esitas ÜTÜ nõukogu esimees, poliitökonoomia kateedri vanemõpetaja Vello Peedimaa. Sõna võtsid teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk, ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg, ajalooteaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees Mart Laar (IV k.), keemiaosakonna ÜTÜ nõukogu esimees Peep Palumaa (V k.) ja arstiteaduskonna V k. üliõpilane Jaak Aru. Konverentsi tööst võtsid osa ka parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris ja komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp.

Tehtu tunnistati heaks. Ringidevahelise võistluse võitjaile anti kätte aukirjad (loe kolmest parimast ringist 2. lk.).

Uude nõukogusse valiti õppejõud Vello Peedimaa (TRÜ ÜTÜ nõukogu esimees) Jaan Sootak, õigusteaduskonna vanemõpetaja (aseesimees), Jaak Aru (aseesimees), Tiina Nugis (sekretär) ja komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp. Nõukogusse valiti veel kõikide teaduskondade ÜTÜ nõukogude esimehed: Margus Viigimaa (arstit. VI k), Mart Laar (ajaloot. IV k.), Kristjan Zobel (biol. IV k.), Terje Taal (vene fil. IV k.) Hugo Mändar (füüsika II k.), Peep Palumaa (keemia V k.), Boriss Bažanov (KKT IV k.), Merike Linntamm (maj. IV k.), Jaanus Põial (matem. V k.) ja Jaan Toomebärg (õigust. IV k.).

Täna õhtul korraldab TPI Glehni lossis ÜTÜ vabariikliku konkursi laureaatide austamisõhtu. Laureaatide nimed avaldame mõnes lähemas lehenumbris.

ARUANDEST

● **ÜTÜ põhilüli on ring.** Neid on ülikoolis praegu 84. Oma liikmete töö korraldamise kõrval peab ring püüdma teadustöösse kaasa haarata ka kõiki teisi üliõpilasi. Palju sõltub juhendajast, eriti nooremate kursuste üliõpilaste aktiveerimisel. Häid tulemusi esmakursuslaste (juba keskkooliõpilaste) kaasahaaramisel on keemikutel. Töö elavdamiseks tuleks rohkem korraldada ühisüritusi nii oma teaduskonna kui teiste teaduskondade ringide vahel.

● **Üliõpilaste teadusuuringute tulemused kajastuvad kõige enam võistlustöödes.** Nende arv on viimastel aastatel pidevalt kasvanud, ulatudes tänavu 787-ni. Keskmiselt tuleb iga 8,4 üliõpilase kohta 1 töö. Teaduskonniti on see aga väga erinev: ajaloo-, õigus- ja kehakultuuriteaduskonnas tuleb 1 töö 3 üliõpilase kohta, majandusteaduskonnas 5 ja arstiteaduskonnas näiteks 14 üliõpilase kohta. Paljud teaduskonnad on lähenemas kvantitatiivsele laele. Järelikult on vaja pöörata üha suuremat tähelepanu töö kvaliteedile. Seda peaks stimuleerima ülikooli parematele töödele määratav rahaline preemia, samuti viimastel aastatel taas välja antav ÜTÜ medal.

● **Meie üliõpilased esinevad traditsiooniliselt edukalt ka vabariiklikul konkursil.** Selle ladusamat korraldust peaks soodustama vabariikliku konkursi juhend, mis on dots. J. Tammeoru sõnade järgi lähemal ajal valmimas. Pidevalt on hästi esinetud ka üleliidulisel areenil. Sinna saadetavate tööde arv peaks aga olema märgatavalt suurem.

● **Üliõpilasteaduse aastasaavutustele teaduskondades tõmmatakse joon alla kevadisel ÜTÜ konverentsil,** Tänavu töötas konverents 42 sektsioonis. Aastaid on TRÜ ÜTÜ nõukogu taotlenud konverentsi tunnistamist vabariiklikuks. See võimaldaks hõlbustada eelkõige konverentsimaterjalide avaldamist 1982. aasta ÜTÜ konverents pühendatakse ülikooli 350. aastapäevale. Toimub vastavateemaline üleülikooliline plenaaristung. Juubeli tähistamiseks kuulutatakse lähemal ajal välja kaks ajaloo-alaste tööde konkurssi.

Meie konverentsist võtab osa rohkesti külalisi teistest liiduvabariikidest, ei tohi meiegi unustada Eesti teiste kõrgkoolide ja väljaspool vabariiki toimuvaid konverentse.

● Ülikooli ÜTÜ nõukogu kontakt teaduskondade ja komsomolikomiteega on olnud hea. Nõukogu tööd raskendab aga korraliku tööruumi puudumine: ei ole loomulikku valgust ega kütet.

Komsomolikroonika

TRÜ komsomolikomitee oli koos 15. detsembril.

● Soovitus NLKP liikmeks astumiseks anti **Artur Keskülale** (ravi VI k.), **Nadežda Ignatjevale** (spordimed. VI k.) ja **Vagan Avakjanile** (spordimed. VI k.).

Soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumise kohta sai mikrobioloogia kateedri aspirant **Virginius Brilis.**

Komsomolikomitee kinnitas algorganisatsiooni otsuse ja võttis vastu ÜLKNÜ ridadesse **Aldo Aiaste** (füüsika V k.).

● **Räägiti rahvamaleva töö probleemidest teaduskondades.** Keemiaosakonna rahvamaleva funktsionääriks kinnitati ka järgmiseks aastaks Urmas Heinaste (keemia III k.), majandusteaduskonnas täidab neid ülesandeid Arvo Kontkar (rahanduse ja krediidi os. III k.).

● Kõne all oli organisatsioonisisene töö keemiaosakonnas ja ajalooteaduskonnas.

Keemiaosakonnas võib sellega rahule jääda. Ajalooteaduskonnas on tehtud vähe tööd, eriti psühholoogiaosakonnas, kus on raskusi liikmemaksude kokkusaamisega, lonkab protokollimajandus.

Küsimus ajalooteaduskonna komsomolisekretärile Eero Medijäinenile:

Mida olete teinud selleks, et parandada komsomolitööd psühholoogiaosakonnas?

— Arutasime seda teaduskonna kahel komsomolibüroo koosolekul. Hoiatasime. Ees on osakonna sekretäri personaalküsimuse arutamine.

Iga teaduskonna sekretär peab teadma, mis toimub all-lõlides. Kui räägime organisatsioonisisesest tööst, siis me ei mõtle selle all ainult pabereid. See töölõik on hoopis suurem ja tähtsam. Puudused ajalooteaduskonna organisatsioonisiseses töös tuleb likvideerida 1. jaanuariks. Organisatsioonisisene töö ajalooteaduskonnas hinnati ebapiisavaks, keemiaosakonnas heaks. Võeti vastu asjakohane otsus.

● **Aktiivi õpetamisest füüsikaosakonnas rääkis Hannes Uibo.** Novembrikuus korraldati esimestele kursustele õppus, kus tutvustati komsomolidokumentatsiooni, ühiskondlikku tööd ülikoolis, kultuuritööd, EÜE-d. Seda on vähe. Aktiivi ei ole osatud senini veel tööle panna, eriti passiivne on füüsika vene õppekeelega osakond.

Teaduskondade ideoloogiasektorite töö jätab soovida. Pole suudetud kindlustada süstemaatilist poliitinformatsioonide hindamist kursustel. Poliitpäevi või -informatsiooni ei ole mõtet läbi viia mitu korda kuus, piisab ühest heal tasemel üritusest. Poliitpäevade ettevalmistamisse on suhtutud hooletult. Formaalselt tegutsevad seni kursuste ideoloogiasektorid, kellel pole teaduskonna ideoloogiasektori juhatajaga kontakti. Vähe on külla kutsutud ühingu «Teadus» ja RSR-i lektoreid. Mõnes teaduskonnas puuduvad sootuks oma teaduskonna või kursuse elu kajastavad artiklid ajalehes «TRÜ». Tehtavale ideoloogiatööle tuleb enam tähelepanu pöörata ajaloo-, filoloogia-, ja kehakultuuriteaduskonnas ning füüsikaosakonnas.

Võeti vastu otsus ideoloogiatöö kohta teaduskondades.

● **Õppesektori juhataja Merle Viitpoom rääkis ettevalmistusest talviseks eksamisessiooniks.** Kõigi eelduste kohaselt ja vahearvestuste tulemuste järgi peaks talvine sessioon kulgema edukalt. On muidugi kursusi, kus õppetöösse ja -distsipliini suhtumine jätab soovida. Kõikide teaduskondade komsomolibüroodel tuleb arutada õppedistsipliini süstemaatiliste rikkujate personaalküsimust. Õppesektorid peavad hoolt kandma ka selle eest, et kõik üliõpilased arvestustele ja eksamitele tuleksid.

Tagasi teise kohaga

TPedI rahvusvaheliste suhete ring kutsus kokku teiste kõrgkoolide sõsarringide esindused. Mälumäng peeti 10. detsembril. Selle võitis korraldajate I esindus, teiseks tuli TRÜ I ja kolmandaks TRÜ II võistkond. Järgnesid TPI I, EPA I, TRK ja EÜE keskstaabi võistlejad. Järgmise viktoriinisarja korraldavad võitjad.

ERKI näitus vanas kohvikus

Piret Niinepuu, Feliks Sarv, Sergei Didõk, Tiiu Pirsko, Vladimir Krasnoperov, Irina Suikanen ja Vitali Roška. Need nimed on piltide all, mis pandi teisipäeval viimase näitusena vana kohviku seintele. Näituse plakat teatab, et erkilased on need tööd teinud tänavuse suvepraktika ajal.

Rõdusaalis saab vaadata ajakirja «Himija i Žizn» kunstiilise toimetaja Mihhail Zlatkovski graafikat.

Kroonika

ANTS KALLIKORM, teadusprorektor

A. Kallikorm on sündinud 4. septembril 1938 Tartus. 1963 lõpetas TRÜ arstiteaduskonna, samal aastal siirdus Moskvasse sihtaspirantuuri, mille lõpetas 1966. Kohe seejärel alustas A. Kallikorm tööd TRÜ biokeemia sektori nooremteadurina. 1973. a. anti talle vanemteaduri kutse bioloogilise keemia alal. 1972. aastast töötas meditsiini kesklaboratooriumi juhatajana. Aprillist 1973 märtsini 1974 stažeeris Ants Kallikorm Londoni ülikooli juures ja töötas St. Bartholomew kliinilise patoloogia haiglas. 1979. aastal kaitses Ants Kallikorm bioloogiadoktori kraadi. 1980. aastal määrati ta TRÜ üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi direktoriks. Käesoleva aasta 1. detsembrist on Ants Kallikorm ülikooli teadusprorektor.

NLKP liige 1969. aastast.

Abielus.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivi Eesti trükinduse 350. aastapäeva puhul, tänas neid ennastsalgava ja korrektse töö eest ülikoolile vajalike väljaannete kirjastamisel ja trükkimisel ning soovis jätkuvat edu.

Rektor avaldas selle tähtpäeva puhul kiitust pikka aega kestnud kohusetruu töö eest kirjastus- ja trükiosakonna töölistele Eha Alale, Õilme Hõlpusele, Arvo Jõgile, Mare Jõgile, Magda Koogile; vanemtoimetajale Natalja Tšikalovale ja õppeprorektorile, kirjastusnõukogu esimehele Valter Haamerile.

TÄNA RÄÄGIME ÜTÜ-st

9. detsembri õhtul kogunesid toimetuse vestlusringi ÜTÜ ajalooringi esimees MART KALM (ajaloo III k.), psühhiaatriaringi esimees AIME NOPPEL (arstit. VI k.), TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees, õigusteaduskonna vanemõpetaja JAAN SOOTAK ja ÜTÜ nõukogu sekretär TIINA NUGIS. Paar päeva hiljem kõnelesime samadest probleemidest füüsikalise biokeemia ringi esimehe PEEP PALUMAAGA (keemia V k.), kelle arvamused samuti vestlusringi lülitasime.

Miks olid kutsutud üksnes nende kolme ringi esindajad? 31. novembri lehes tegime teatavaks ÜTÜ kolm parimat ringi humanitaar-, täppis- ja loodusteaduste alalt. Niisiis, mida paremates ringides tehakse, mida arvatakse üliõpilaste teadustööst üldse?

VÕISTLUSTÖÖD

● Mõnes teaduskonnas loetakse ÜTÜ tööks paremad kursusetööd, mõnes kirjutatakse eraldi tööd.

A. Noppel: Arstidel kursusetöid ei ole. Võistlustöö ongi ringis kirjutatud töö.

M. Kalm: Meie kirjutame igal aastal kursusetöö. Esimestel kursustel on need referatiivsed, hiljem uurimuslikud. Ringis midagi eraldi teha tavaliselt ei jõua. Jõuavad väga üksikud, aga üks töö igal juhul kannatab. Parimad kursusetööd arvatakse ÜTÜ töödeks.

P. Palumaa: Keemikuil tuleb kursusetöö alles IV kursusel. Nii et teadust teeb tudeng enne just ringis. On neid, kes juba I kursusel sellega hakkama saavad, ka eksperimentaalsete uurimustega. Neid on muidugi vähe, ka ruumi on vähe, kus katseid teha.

M. Kalm: Meil on teada õppejõud, kes kursusetöid juhendama hakkavad. Kui on oma teema, võib minna õppejõu juurde. Tavaliselt tullakse vastu. Õppejõududel on muidugi ka omad teemad välja pakkuda.

A. Noppel: Meil otsib teemad õppejõud, ikka need, millega ise tegeleb, millest on huvitatud. Siis saab tudeng sealt valida. Kui aga mingi teema eriti huvitab, saab kindlasti sellegagi tegelda. Esimesel kursusel me tööd veel ei kirjuta. Erialateadmisi on selleks liiga vähe. Esmakursuslased käivad algul lihtsalt kohal, kuulavad. Kui aga huvi on, ei keela keegi ringi tulemast ja kohe tööga alustamast.

P. Palumaa: Oma teema suhtes meil piirangut pole. Algul ei oska muidugi valida. Vaja enne kuulata, vaadata. Teema võtmine ja pakkumine või pakkumine ja võtmine on vastastikune asi. Võetakse seda, millest ollakse ise huvitatud, pakutakse seda, mida tarvis momendil lähemalt uurida.

J. Sootak: Kuidas ringi tegevusest jäljed jäävad? Aruannete ja andmete esitamises näeb üliõpilane tihti vaid bürokraatiat. Ometi säilib nii info ka tulevastele põlvedele.

A. Noppel: Meil on olemas küll oma kroonikaraamatud, kuid põhiliselt koosolekute kohta. Mida peale nende on tehtud, sellest neis palju pole. Praegu on korraldamisel fotodega album, mis on täienduseks eelmistele.

M. Kalm: Ajaloolased ei tunne päevikute ja albumite järgi vajadust. Ringil on oma arhiiv, kuhu talletatakse kogu informatsioon. Nii on objektiivsem.

RINGI LIIGE

● Kes on ringi täieõiguslik liige? Kuidas ringi tullakse?

A. Noppel: Liikmeks saab alles siis, kui teed referatiivse ettekande või haige demonstratsiooni. Algul oled kandidaat. Iseseisvat tööd hakkame kirjutama kolmandal kursusel. Kui aga oled ringi liige, võid sellega kohe peale hakata. Tavaliselt toimub see siiski kolmandal või vanemal kursusel.

P. Palumaa: Keemikud hakkavad uusi liikmeid varakult värbama, juba keskkoolist. Meie ringi juhendaja vanemõpetaja Jaak Järv tegeleb ka ÕTÜ-ga. Kutsume Tartu kooliõpilasi oma koosolekuile, tutvustame keemiahoonet. Neist kaks astusidki nüüd keemiaosakonda ja kirjutavad juba I kursusel tööd. I kursusel tehakse kohe algul kõvasti propagandat.

A. Noppel: Psühhiaatriaringi kuulub praegu 13 liiget ja 5 kandidaati. Tööst osa võtta võib ükskõik millist meditsiinieriala õppiv inimene. On farmatseute, pediaatreid, üliõpilasi spordimeditsiinist ja vene ravist. Kõige rohkem siiski raviosakonnast.

TEGEVUS

● Võistlustöid tehakse. Valitakse välja paremad, saadetakse edasi. See on vaid üks osa ringi tegevusest. Mida te veel teete?

A. Noppel: Põhiüritused on ettekandekoosolekud, teaduskonna konverents. Head sidemed on Kaunase Meditsiiniinstituudiga. Sügisel käime nende konverentsil ja nemad võtavad kevadel osa meie omast. Siin on üks probleem. Meie peame oma konverentsi muidugi eesti keeles, nemad leedu keeles. Ei saa ju aru. Midagi meile küll tõlgiti, kuid seda jäi väheks.

Oleks vaja lugeda vene keeles eelnevat lühikokkuvõtet või kui külalisi on vähe, siis paljundada need ja jagada enne ettekannet laiali.

Oleme käinud haiglates, kateedrites. Nende ringi töö on teoreetilisema suunaga, meil praktilisem. Õppida on tegelikult nii meil neilt, kui neil meilt. Peame veel traditsioonilisi üritusi, näiteks internide ärasaatmine ringist. Iga sügise esimesel koosolekul käime koos ringi liikmete ja juhendajatega kalmistul prof. E. Wahli jt. tuntud psühhiaatrite haudadel.

M. Kalm: Üle kahe nädala teeme mingi ürituse kindlal teemal. Kevadsemestril on rebaste õhtu, kus nad ettekande teevad. Võib olla ka referaat, teeme hinnaalanduse. Sügisel korraldame väikese ekskursiooni, kevadel suure. Sõites tutvustavad üliõpilased ise neid paiku. Talvel on tavakohane suusamatk. Need on kindlalt juurdunud üritused, milleta ringi ette ei kujuta. Oleme kohtunud ka teiste ringidega. Näiteks möödunud aastal kõneles üks eesti filoloog ajaloo ja keeleteaduse sidemetest. Muidugi käime ka väljaspool Eestit. Kui tuleb küllakutse kuhugi konverentsile, saadame alati ainult ettekandega inimese. Meie omad on käinud Pihkvas, Riias, Gorkis, Vilniuses, Moskvas, Jerevanis jm. Ise saatsime küllakutsed nelja kohta kahele inimesele. Tulid kõik kaheksa.

P. Palumaa: Viimastel aastatel on tunda andnud vanade töövormide piiratus. Praegu korraldame tõesti üht-teist uut moodi. Igal nädalal teeb üks inimene ettekande värske erialakirjanduse kohta. Meid on umbes 6—7 koos juhendava õppejõuga. Koosolekutest võtavad osa ka äsja lõpetanud. Nii saab uut informatsiooni. Kevadisel konverentsil proovisime stendettekandeid teha. Keemiahoone ühele korrusele panime stendile välja oma materjalid. Uudistati päris hoolega. Osasaajaid oli kindlasti rohkem kui tavalisel koosolekul või konverentsil.

J. Sootak: Ülikooli paremate ringide väljaselgitamisel lähtusime nii traditsioonidest kui ka uute töövormide juurutamisest. Ajaloolased ja psühhiaatrid püsivad tipus tänu tugevatele traditsioonidele, keemikud äratasid tähelepanu uute töövormidega. Keskkooliõpilaste (ja esmakursuslaste) kaasatõmbamisel on teistel neilt mõndagi õppida. Kuid eks parimatelgi ringidel ole omad raskused ja probleemid?

A. Noppel: Ring peab olema ühtne. Ei saa öelda, et meil seda pole, aga peaks olema veel rohkem, ka aktiivsemad ja initsiatiivikamad. Kui annad kellelegi ülesande, ei tea täpselt, kas ta teeb selle ära või mitte. Igaühe peale ei või alati kindel olla. On vaja üle küsida ja kontrollida. Osa võtta ja kuulata tahetakse, aga ise ei soovita suurt midagi teha. Rohkem oleks tarvis teha ühiseid üritusi väljaspool koosolekuid, kohtumisi teiste ringidega. Meil on olnud toredad kohtumised pediaatrite, juristidega. Nendest koosolekutest osavõtt on olnud väga arvukas.

M. Kalm: Arvan, et igaühel on vajadus kuuluda mingisse väiksemasse mõttekaaslaste ringi, mis ühendab. Ring ei ole meie jaoks mingi kohustus, enamik teeb (kirjutab) oma tööd huviga. Ja ringil peab välja kujunema oma seltsielu.

P. Palumaa: Midagi ühendavat on juba meie koosolekute teejoomistelgi. Monoliitsuse mõttes oleks tõepoolest tarvis auditooriumivälised üritusi. Kevaditi oleme Vellavere seminarile kutsunud ka vilistlasi. Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudist käib Aavo Aaviksaare grupp. Tema oli üks meie ringi asutajaid.

KONVERENTSIDEST OSAVÕTT

T. Nugis: Ei saa nõuda, et üleülikoolilisele konverentsile tuleksid kõikide ringide liikmed. Tulevad need, kes aktiivselt töötavad. Kaks aastat tagasi oli osavõtjaid üllatavalt palju. Kindlasti peavad osalema teaduskondade nõukogud ja ringide esindajad, samuti teaduskonnas ÜTÜ-d juhendav õppejõud ja ringi juhendav õppejõud. Aga miks teaduskondade konverentsidel vähe rahvast on?

A. Noppel: See oleneb teemadest. Kui on huvitavad teemad, tullakse kuulama koguni teistest ringidest.

M. Kalm: Ette kantakse kõige paremad tööd, seega väga heal teaduslikul tasemel tööd. Kuid need on kitsama teema süvauurimused. Näiteks loetakse üles mingi kihelkonna talusid ja adramaid, mis sugugi kõigile huvi ei paku. See muidugi ei tähenda, et konverentsi pole tarviski. Tudeng valmistub esinemiseks ja kust tal need esinemiskogemusedki muidu tulevad. Ka õppejõududele on konverentsid tarvilikud. See on koht, kust ta saab teada, mis tasemel tööd on tehtud.

T. Nugis: Praegu toimuvad teaduskondade konverentsid erinevatel aegadel. Ühist aega on raske leida. TPI-s, muide, on ühel ajal, varem oli ka meil. Konverents eeldab võtta vabariiklikust seminarlaagrist. Kuidas hindate neid?

M. Kalm: Kõige olulisem on kontakt teiste koolide tudengitega. Kuidas nemad teevad, mida uut on? Alati võib häid ideid saada. Mind kummitab näiteks siitsamast ülikoolist pärit arstide traditsioon: kandidaaditöö kaitsmise puhul antakse ringi endisele liikmele graveeritud skalpell. Tahaksime ka midagi sarnast tegema hakata. Vabariiklikud seminarid on rohkem vajalikud ringi funktsionääridele.

P. Palumaa: Olen käinud kahel viimasel seminaril: Sangastes ja Järvseljal. Tore, et osavõtjad oma ringe tutvustavad, et me teistest midagi teada saame. Iga osavõtja peab kuuldu-nähtu omakorda edasi viima, s. t. allapoole, oma ringi. Sangastes näitasid ERKI tudengid oma albumit. Jälle üks tore mõte. Hakkasime ise ka oma üritustest pilte tegema.

T. Nugis: Kui vabariiklikul tasemel mõni asi ebaõnnestub, siis tudeng teine kord enam osa võtta ei taha. Aga tähele panna on sealt tõepoolest palju. Näiteks konservatooriumis on eriti tähtis juhendaja osa. See peab olema lausa fanaatik, kes koondab enda ümber samast asjast huvitatud tudengid. Nad sõidavad suvel maal ringi, kirjutavad üles rahvamuusikat, mis pole üldse kohustuslik. Lihtsalt tahavad ja peavad vajalikuks.

P. Palumaa: Sisulist tööd teeb ring. Teised lülid on rohkem vahendajad. Peaasi, et info jõuaks sinna, kuhu vaja.

STIIMULITEST

● Mis on tudengile võistlustöö kirjutamisel stiimul? Kas praegune tunnustamise süsteem (aukirjad, preemiad) innustab?

Oleme ülikoolilehes avaldanud konkursi tulemusi ja saanud samas mõnede tudengite kriitika osaliseks: olevat vaid leheruumi raiskamine.

M. Kalm: Enamik teeb oma tööd huviga ja ei mõtlegi eriti sellele, mis pärast saab. Hindamine? Alati ei pruugi ju tudengi arvamus ametliku arvamusega kokku langeda. Üliõpilane peab huvitavamaks üht tööd, õppejõud teist.

P. Palumaa: Stiimulitele tõesti suurt ei mõtle, teed vaikselt tööd, on huvitav, teadusliku töö vormistamine ise juba on vajalik.

M. Kalm: Konkursitulemusi võiks avaldada küll. Mäletan, et kui sügisel ajalooteaduskonna ÜTÜ võitjad avaldati, oli vähemalt pool tundi omavahel arutamist.

A. Noppel: Ajaleht peaks kindlasti tulemused teatavaks tegema. See on üks koht, kust teada saab.

P. Palumaa: Lehte võib panna küll. Töö tegemise ajal ei mõtle rahalisele preemiale ega muule. See on ikka eeskätt vaimne rahuldus.

M. Kalm: Stiimuleid on kahtlemata mingil määral tarvis. Olulisem on minu meelest aga ÜTÜ maine. ÜTÜ ringid võiksid rohkem kujundada avalikku arvamust, olla ühiskondlikult aktiivsemad. Meid peaks rohkem arvestatama.

T. Nugis: Kas teid võetakse teaduskonnas nii tõsiselt, et kui pöördute sinna mingi probleemiga, see lahendatakse?

M. Kalm: Meid küll arvestatakse.

P. Palumaa: Peale kohustuste võiks olla ka õigusi. Näiteks kasvõi puhkebaaside kasutamisel. Vellaveret on meile lubatud, hoopis raskem on Käärikuga.

J. Sootak: Ülikooli baase ja turismituusikuid püüame vähemalt ülikooli parimatele ringidele võimaldada. Ülikooli ametiühingu ja komsomolikomitee püüab ikka vastu tulla. Kindlasti vajab ÜTÜ-lane avalikku tunnustust. Kuskil koridorinurgas pihku pistetud diplom ei toimi stiimulina. Teaduskonna ÜTÜ nõukogud peavad siin head seisma, et ÜTÜ aktiviste ja laureaate komsomolikoosolekutel, erialapäevadel või muudel suurüritustel meeles peetaks.

ÜTÜ mainet tõstaks seegi, kui üliõpilaste teadustööst rohkem lehes kirjutataks. Informatsiooni üksikute ringide tähtsamatest üritustest, samuti üleülikoolilistest ja vabariiklikest sündmustest on olnud. Vähem on juttu üliõpilasteaduri argipäevast. See oleks väike üleskutse kõigile ringidele: andke ka ise endast märku!

13.—15. märts 1981. Järvselja. ÜTÜ vabariiklikus seminarlaagris mitte ainult ei arutletud ÜTÜ asjade ümber, vaid ka matkati ja suusatati. Pildil laagrist osavõtnud ülikooli üliõpilasteadurid. JAAK KARU foto

JUHENDAJA OSA

● Kas juhendaja mõju peab olema tuntav?

A. Noppel: Meil on erialas veel palju probleeme, millest ise jagu ei saa, seepärast on õppejõu abi väga vaja. Enam-vähem kõik teemad on eksperimentaalsed.

M. Kalm: Kui õppejõud laseb ise rohkem teha, siis näed, milleks oled võimeline. See on parim võimete kontroll.

P. Palumaa: Juhendaja osa on meil otsustava tähtsusega. Ta peab olema teadlane, aga oskama ka juhendada.

M. Kalm: Meil on ring nii kindlal alusel, et juhendaja osa pole määrav. On kindlaks kujunenud üritused, töö käib. Üht-teist uut plaanitseme siiski teha, aga avalikult ei tahaks sellest veel kõnelda. Üldiselt on juhendaja küsimus osakonniti ju erinev. Pealegi on üks õppejõud ringi juhendaja, tõid juhendavad erinevad õppejõud.

J. Sootak: Juhendaja osa sõltub ka töötasandist. Teaduskonna juhendava õppejõu roll on suuresti koordineeriv, vahendav. Ei tema ega teaduskonnanõukogu saa tulla kateedrisse ringi tööd korraldama. Seal sõltub kõik tandemist ringi esimees — ringi juhendaja. Nemad vastutavad sisulise töö eest. Laiema profiiliga kateedrites võib töö raskuspunkt langeda sektsioonidesse või töögruppidesse. Siis tuleb koordineerimisega tegelda ka ringi juhendajal.

meeldejäävat avamist ja lõpetamist. Ega see vist igal pool esinduslikult välja kuku.

M. Kalm: Kui üle ülikooli koos teha, siis peaks õppetöö ära jääma, saaks teisi kuulama minna.

T. Nugis: Kas tudeng siis hoopis koju ei sõida.

M. Kalm: Ei usu, võiks ju teha päris nädala keskel. Aga piinlik on üldiselt küll, kui kuulajaid vähe. Ainult suurema osavõtu pärast pole siiski mõtet hakata tegema põnevamaid, intrigeerivamaid ettekandeid.

P. Palumaa: ÜTÜ konverentsi päev oleks vaja küll vähemalt osakonnaski pidulikumaks muuta. Et kõik tudengid ja õppejõud tunnetaksid seda.

M. Kalm: Oluline on tudengitevaheline kontakt. Võib koguni öelda, et külalised on konverentsile mõningal määral kahjuks, üliõpilastele kasuks. Igatahes konverentsi sisukus selle all kannatab. Igal pool tutvustatakse aga oma kõrgkooli, linna, tudengielu. See kõik annab teinekord koguni rohkem kui ettekanded.

J. Sootak: Ei maksa unustada, et suhtlemine konverentsikülalistega on üks neid väheseid võimalusi, kus internatsionaalne kasvatustöö jõuab vahetult üliõpilaseni. Külalistega tegeldes pole aega targutada rahvaste sõprusest, tuleb seda sõprust tegudeks teha.

ÜTÜ ERI TASANDID

T. Nugis: On ring, teaduskonna nõukogu, ülikooli nõukogu, vabariiklik nõukogu. Kõik korraldavad üritusi. Näiteks võib ringi liige osa

Vestlusringi toimetas trükki
VARJE SOOTAK

Õppedistsipliini tagamisvahendite süsteemist

(Algus eelmises lehes)

Teaduskondades oleks vaja kehtestada läbimõeldud, põhistatud, järjekindel, paindlik, operatiivne, individualiseerimist võimaldav, võimalikult mitmekesiseid vahendeid sisaldav õppedistsipliini tagamisvahendite süsteem, milles igal õppedistsipliini eest vastutajal oleks ette nähtud kindlate mõjutusvahendite kohaldamise võimalus ja nende rakendamise kord ning et sellest korrast ka rangelt kinni peetaks.

Õppejõudude osa õppedistsipliini tagamises nähakse õppetööst osavõtu üle arvestuse pidamises. Ei ole aga jõutud selleni, et õppejõud tagaks sissekannete õigsuse rühmapäevikutes. Selleks on teaduskondades loodud mitmesuguseid kontrolli süsteeme. Erilised kohustused on siin pandud kursusejuhendajatele, kes mõnes teaduskonnas isegi kord nädalas peavad kontrollima sissekannete õigsust rühmapäevikutes. Kerkib küsimus, millisel teel kursusejuhendaja sissekannete õigsust kontrollib ja miks tema kontroll peaks olema tõhusam kui õppejõu oma. On ju kursusejuhendaja niisamasugune õppejõud kui kõik teisedki. Rühmapäevikud on praegu siiski ainsaks ametlikuks dokumendiks, milles kajastub rühma õppedistsipliin. Seda arvestab ka õppeosakond kokkuvõtete tegemisel ja teaduskondade võrdlemisel. Kuid millisest objektiivsusest saab juttu olla nendes õpperühmades, kus pole isegi päevikuid. Õppedistsipliini ja selle arvestuse õigsust ei taga mingisugune väline kontroll. Ainsana tagab selle õppejõud. Kui palju on sellest räägitud ja ikka pole veel jõutud selleni, et kõigepealt täidaks oma kohustused õppejõud.

Edasi nähakse õppejõu osa õppedistsipliini kindlustamisel selles, et eksamitel ja arvestustel arvestatakse õppetööst osavõttu. Õppejõudude poolt kasutatavate hulgas esineb aga õppemetoodiliselt vaieldavaid võtteid. Nii esitatakse õppetööst korralikult osavõtnud üliõpilastele eksamitel ja arvestustel kergemaid küsimusi, õppedistsipliini rikkujatele järelikult vastupidiselt, kontrolltöid mittesooritanutele antakse igas järgnevas töös raskemad küsimused jne. Tuleb aga arvestada sellega, et eksamitel ja arvestustel on oma metoodika, hindamiskriteeriumid ja nõuded, millistega ei tohi vastuollu minna õppedistsipliini tagamise eesmärgil kasutatavad võtted.

Õppejõud kasutavad ka individuaalseid mõjutusvahendeid vestluste, selgituste ja noomimisena kuni dekaanile ettekannete tegemiseni. Siin oleneb kõik õppejõu autoriteedist, oskusest valida sobiv mõjutusviis. Mida rohkem ühest asjast ilma eriliste tagajärgedeta räägitakse, seda ükskõiksemaks räägitava suhtes muututakse. Tundub, et ka ülikoolis tehakse õppedistsipliini ümber liigset kära, selle asemel, et harva ja valusalt reageerida. Nii pole möödunud õppeaastal ülikoolis karistatud ühtki üliõpilast stipendiumi ajutise äravõtmisega. Samal ajal liialdavad dekaanid laituste, noomituste ja valjude noomituste avaldamisega. Viimatimainitud on vaid ühiskondlikud mõjutusvahendid ja massilisel kohaldamisel kaotavad nad oma mõju. Veelgi enam. Rektori käskkirjaga samanimeliste distsiplinaarkaristuste kohaldamine ühiskondliku mõjutusvahendina devalveerib ka rektori käskkirjaga kohaldatavate distsiplinaarkaristuste mõju. Neid laitusi ja noomitusi hakkab esinema nii sageli, et üliõpilane ei tee nende vahel enam vahet. Poleks halb, kui ka üliõpilased paremini teaksid oma õigusi, sest see distsiplineeriks dekaane läbimõeldumalt kohaldama mitmesuguseid mõjutusvahendeid. Seepärast tuleb tervitada ülikooli komsomolikomitee algatust üliõpilastele juriidilise konsultatsiooni andmisest.

Õppedistsipliini tagavate mõjutusvahendite efektiivsust on võimalik tõsta ühisrinde loomisega, nõudlikkuse ühtlustamisega kuni iga õppejõuni, mõjutusvahendite kohaldamisõiguse läbimõelduma jaotusega, järjekindlusega; reageerida tuleks harvemini, kuid põhistatumalt ja valusamini.

VILMA KELDER

Legendaarne keelemees

16. detsembril ületas kolmveerandsajandi künnise meie tuntumaid polüglotte ja orientaliste **Pent Nurmekund**. Idamaade tavade järgi on inimene seda lugupeetum ja austatum, mida vanemaks ta saab, eriti aga siis, kui tema kohta liigub rahvapärimusi juba eluajal. Analoogiliselt Vana-Hiina tarkadega on selline lugu ka tänase juubilariga. Mida siis tema kohta kuulukse?

Ta ei olevatki Pent Nurmekund, vaid hoopis keegi teine! Osaliselt on see õigegi — kuni 3. detsembrini 1935 kandis ta Arthur Roosmanni nime.

Ta oskavat kõiki maailma keeli. Sellele vaidleb Pent Nurmekund temale omase tagasihoidlikkusega ka ise vastu. Tuleb siiski nentida, et tema keeleoskus on kõigiti imetlust vääriv. Pärast Tartu ülikooli *cum laude* lõpetamist romaani, inglise ja germaani ning indoeuroopa võrdleva keeleteaduse alal täiendas ta end aastail 1934—1940 Kopenhaageni, Göteborgi, Rostocki, Berliini, Müncheni ja Pariisi ülikoolides, omandades praktiliselt kõik Lääne- ja Põhja-Euroopa ning paljud Aasia ja Aafrika keeled, klassikalistest keeltest kõnelemata. Aastal 1954 on ta kirjutanud, et oskab suuremal või vähemal määral 26 keelt. Praeguseks on neile lisandunud veel hulganisti eksootilisi keeli.

Pent Nurmekund olevat hiina keelt õppinud Kantonis (teise versiooni kohaselt Leningradis aspirantuuris). Kumbki väide ei vasta tõele. Ta pole viibinud kummaski, kuid hiina keelt on ta õppinud pärast Leo Leesmendi algkursuse omandamist Kopenhaagenis ja Pariisis.. Alates 1955. aastast on paljud huvilised seda temalt õppinud.

Ta olevat doktor ja professor. Õigem oleks öelda — potentsiaalne. 1935. aastal sai ta magistrikraadi

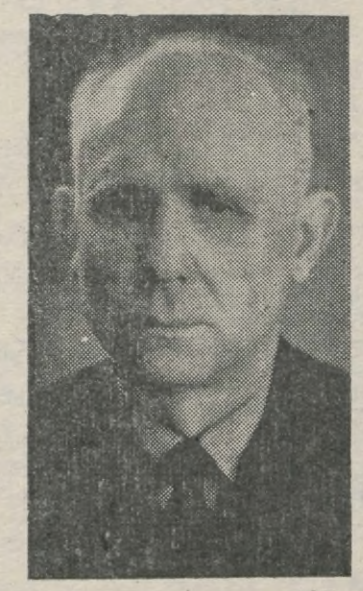

provansaali keelt käsitleva uurimuse eest, alates 1968. aastast on ta filoloogiakandidaat ja 1976. aastast võõrkeelte kateedri dotsent.

Kõneldakse, et dots. P. Nurmekunna kirjutuslaua taga seisvad kolm suurt kappi TRÜ orientalistikakabinetis olevat täis tema kogutud teoseid. (Keegi esmakursuslane on kord aukartlikult öelnud, et P. Nurmekund «on kirjutanud k õ i t e i d»!) Juubilari teadmised vääriksid kindlasti selle väite õigsust. Sellegipoolest on ta mitmetes keeltes avaldanud paarkümmend väärtuslikku artiklit (vt. P. Nurmekunna valikbibliograafia selle aasta «Keele ja Kirjanduse» 12. numbris).

Pent Nurmekund olevat orientalistikakabineti juhataja. Kabineti asutas ta 1955. aastal, tänini on ta ka selle teaduslik juhendaja. Juhatajat orientalistikakabinetil **ei ole,** kuid selle asutuse üleliiduline ja rahvusvaheline autoriteet teeb sellise ametikoha loomise kindlasti võimalikuks.

Juubilar olevat poolteist päeva olnud ühe Põhja-Aafrika riigi sõjavägede ülemjuhataja ja 3—4 aasta eest olevat lennuväemarssaleid parves orientalistikakabineti uksest sisse-välja kõndinud. Kahtlemata on siin tegemist liialdusega, sest Pent Nurmekund on rahumeelne inimene. Kuid Aafrikaga on juubilaril tõesti pistmist olnud — tal on teaduslikke teeneid afrikanistika alal, eriti eesti afrikanistika ajaloos. Alles kuu aja eest viibis ta Moskvas rahvusvahelisel afrikanistikakonverentsil.

Pent Nurmekund olevat valitud Usbekimaal aksakaliks, hõimuvanemaks. Õige. See sündis 1979. aastal ühel järjekordsel külaskäigul Kesk-Aasiasse, kus ta tänu oma keelteoskusele ja kohalike olude tundmisele seisab suures lugupidamises. Ka praegu viibib ta Kirgiisias stažeerimas.

Legendid legendideks, kuid meile on ta eelkõige õ p e t a j a, kes on orientalistikakabinetis oma rikkalikke teadmisi nii Euroopa kui ka Idamaade keelte alal edasi andnud rohkem kui viiesajale inimesele. Nende seas on tuntud teadlasi ja kultuuritegelasi — NSV Liidu Orientalistika instituudi vanemteadur Ülo Sirk, professor Helmut Piirimäe, dotsendid Tullio Ilomets, Olaf Klaassen, indoloog-tibetoloog Linnart Mäll, kirjanikud-tõlkijad Ain Kaalep, Ly Seppel, Andres Ehin, Ülle Udam ja palju teisi.

Rohkearvulise õpilaskonna ja TRÜ ÜTÜ orientalistikaringi poolt juubilarile loomejõudu, mõttevärskust ja energiat paljudeks aastateks!

TARMO KULMAR

FILOLOOGIATEADUSKONNA METOODIKAKOMISJONIS

ei unustata kõrgkoolimetoodika kõrval ka keskkooliõpetust. Tutvustatakse novembri alul toimunud vabariikliku konverentsi «Pedagoogikateadus ja kool» materjale. Selle temaatika esimesteks käsitlejateks olid inglise keele kateedri õppejõud A. Kriit ja L. Hone. Kavas on teisigi esinemisi.

Õppeaastat alustati praeguste tunniplaanide analüüsiga. Kokkuvõtted ja parandusettepanekud tegi vanemõpetaja M. Laar.

Töökogemusi vahetavad teaduskonna ÜTÜ ringid. Ühtlustatud on teaduslike tööde vormistamine ja viitamissüsteem. Jätkub grafoprojektori materjalide valmistamine. Talvesessiooni järel tuleb eraldi analüüsimisele töö II kursustega.

Plaanis on keeleõpetuse intensiivmeetodite tutvustamine. Vastav kümnepäevane seminar toimub Tallinnas detsembri lõpul.

Mõni murelik sõna rahvakunstiansamblilt

Higi, tõsised mõtted või hoopis tühja nägevad näod. Alati pole tippvorm. Treening aga on. On see, milleta päev jääb tühjaks. Ja siis esinemine: lava, publik, aplaus. Eriti tormiliselt plaksutati läti «Peotantsule». Mitte ainult ilusa seade ja kena ettekandmise pärast. Tüdrukud võlusid ka uhiuute riietega, toredate oranžitriibuliste seelikute ning imekenade tikitud pluuside ja peakatetega. Patse ja sõbasid pole veel, poiste vana rõivastus jättis halva mulje. Paraku.

Kord treeningul: «Seiske, istuge maha või kuhu saate! Kas te ka üldse teate, kuidas uusi rahvariideid tegelikult saab?!» Aimame, aga ega päris täpselt tea...

Nende samade, läti riiete (aga ka muude) muretsemisest võiks teistelegi kõnelda. Nii-öelda elukogemuse mõttes. **Püüangi nüüd edasi anda TRÜ RKA kunstilise juhi Henn Tiiveli mõtteid asjadest nagu oli ja on.**

Sõitsime Riiga (TRÜ RKA kunstiline juht Henn Tiivel, TRÜ klubi juhataja Heino Variku, RKA kontsertmeister Toomas Haldma ja RKA peaasjaajaja, ansambli liige Meeme Utt) rõivaid tellima. Kaasas paberid templite-allkirjadega. Selgus, et väljapoole oma vabariiki ei tehta seal midagi... Sõprade ja tuttavate abiga võeti meid siiski plaani. Tingimuseks, et tuleb ise hankida sobiv riie meeste kostüümideks, pärleid, puuvillast sametit kaunistuseks, tikanditeks mulineed ja erilist linast rõivast. Tüdrukute seeliku- ja õlarätiriide kudumiseks pöördusime teise asutuse poole. Vestide jaoks polnud linast lõnga. Seelikud said valmis. Saadeti arve. See jäi kuskil ülikooli asjaajamises kadunuks. Kuid Riia käsitöömeistrid tahavad tubli töö eest ka tasu saada, palk sõltub samal kuul tehtud tööst ja selle eest laekunud rahast. «Gaudeamuse» peo ajal jõudis asi niikaugele, et Riiast läkitati teele uus arve. Viivituse järel läks Tartust vajalik summa siiski õigesse kohta. (16 seelikut ja peakatet 16 täielikust komplektist on siiski olemas.)

Tants algas ka poiste riietega. Jälle osutus komistuskiviks raha ülekandmine. Vaid üks Tallinna kauplus, nimelt «Tekstiil» müüb ülekandega. Loomulikult poes parajasti vajalikke kangaid polnud. Hea, et sõpru jätkub. Laost tulime välja võitjatena. Kauplusest öeldi, et te pole küllalt hoolsad olnud ja nobedalt poe vahet silganud (inimene käis nädala jooksul, mil kaup pidi poodi jõudma, mitu korda!). Uus käik lattu. 48 meetrit ülikonnariiet (enam mitte kõige sobivam) ja 7 meetrit sametit kaunistuseks. Probleem tekkis tikandiks vajaliku linase riidega. Sobivaks osutusid Henn Tiiveli enda kaks voodilina. Pärlid muretsesime Rakverest, Haapsalust ja Tartust. Lihtsaid asju selgeks rääkida pole kaugeltki mitte lihtne. Lõpuks mingisugused raatsiti anda, aga needki varastati klubist ära. Riias oleme käinud korduvalt. Kudumisateljeest tuli riie viia õmblusateljeesse. Vahepeale mahtus müügi-ostu tehing. Ateljee pidi meilt ära ostma riide, mille me ise muretsesime. Alles seejärel jõudis järg valmistamiseni. Sõbad kandsime tikkimisosakonda. Vöösid, sõlgi (väga kaheldav, kas neid saabki), patse, mis kindlasti komplekti kuuluvad, ei tee õmblusateljee. Vahepeal saime sõbade tikkimise kalkulatsiooni, millele tarvis saada templid ja allkirjad, ning siis tagasi saata. Läksid teele küll, kuid templid unustas keegi «hea inimene» alla löömata. Aega kulus terve kuu, aga asja sai. Praegu sõbasid juba valmistatakse.

Südame teeb soojaks, et mujal meie ülikooli ja tema juubelisse austavalt suhtutakse. Užgorodist saabusid vene, moldaavia ja ukraina kostüümide detailid. Ootame ka leedu ja läti rõivaid. Minskis lubati veel sel aastal teha üle plaani 20 paari valgeid meeste saapaid ja 20 paari naistekingi. Eesti tantsudeks uusi jalanõusid aga ei saa.

Tekib küsimus, et miks nii palju tüli, kas siis oma vabariigis ei võiks kõike teha lasta?

Meil läheb vaja tõelist, originaalrõivastust. Eesti rahvarõivastega käib närvimäng. Süsteem on niisugune, et «ARS», kes teeb tellimistöid, võtab järjekorda vastavalt laulupeokomisjoni ettekirjutustele. Kui 1978. aasta tellimuse 1980. aasta tantsupeo tarvis sisse andsime, pidanuksime olema järjekorras. Suvel nõuti lisaandmeid. See teade meieni ei jõudnud. Tookord jäigi asi katki. Juubeli lähenedes hakkasime aktiivsemalt tegutsema, kaasas rektori poolehoid. Liikuma läks volitus, millele laulupeokomisjon hiljem nõusoleku andis. «ARS» lasi valida oma nimekirjast. Nüüd ootame naistele Pühalepa, Muhu, Kihnu, Pärnu ja Püha riideid ning meestele Martna, Muhu, Kihnu ja Tõstamaa rõivaid. Tänaseks pole käes veel midagi. Probleemid jäävad. Rõhkusid tegi «ARS»-is üks inimene, toogi läks töölt ära. «UKU»-s lubati aidata, aga kaheaastase tähtajaga. Muhu vestid võttis «UKU» samuti teha, kuid järjekord on pikk. Kihnu veste aga ei tee nemadki.

Vahepeal toome ka mõned arvud. **Üks naise rõivakomplekt läheb maksma umbes 500 rbl., meestel umbes 200.** Esialgne kalkulatsioon nägi kulutusi 82 000 rubla eest. Tegelikkuses aga ei oskagi kogusummat määrata.

Praegu on meil umbes 6 sorti rahvariidekomplekte. Ühel tavalisel tantsurühmal on niisama palju, teinekord enamgi. Meie aga oleme ANSAMBEL. Igas maakonnas tantsiti oma tantse, vastavalt nende iseloomule õmmeldi riidedki. Nõnda peaks olema ka praegu. Tantsusõbrad mäletavad kindlasti Tartus esinenud jugoslaavlaste rahvalaulu- ja tantsuansamblit. Igaks etteasteks oli neil oma riietus lähtuvalt tantsu päritolust. Meid tegi see võrdlemine kurvaks.

Kui saamegi kõik riided õigeks ajaks kätte, kuhu nad siis panna? Klubi põlemise aegu kannatas eriti meie laoruum, muidugi ka riided. Praegu oleme juba kolmandas laos. Kevadest saadik tahetakse meid sealtki välja tõsta, et remonti alustada.

Kas tudengid teavad, et 30. oktoobril murdsid tundmatud kahe aasta jooksul juba kaheksandat korda klubisse sisse?! Seekord viidi RKA-lt minema akordion ja löödi kõik segi. Suvel tassiti ära 80 rubla eest juba mainitud pärleid, samuti meeste kingad. «Asjahuvilised» on klubist aja jooksul minema viinud hulga tehnikat, puhkpilliorkestri mänguvahendeid. Iga kord tehakse inventuur, siis ka aktid. Otsitakse. Seni on kraami **minema veetud ligi 4 tuhande rubla eest.** Tassimine kestab. Igast praost, igast uksest võib sisse ronida kes tahes. Kui vaja tehnikat muukimiseks, siis on ka see tööriistadena olemas. Signalisatsiooni pole vaevaks võetud senini monteerida.

Mis puutub ENSV teenelise TRÜ rahvakunstiansambli esinemisrõivastesse, siis jääb vajaka palju. Üleliia on kõiksugu sekeldusi lihtsate asjadega. Neid oleks aga tublisti vähem kui siingi, Tartus, üksteise muredesse teisiti suhtutaks.

ANNELI KÜLAOTS

MEEME UTI foto

Uus ladu saab olema

10. detsembri hommikul sisenes TRÜ RKA kaheliikmeline delegatsioon rektori kabinetti. Häda ei andnud häbeneda. Kui terekäed vahetatud ning mured lagedale toodud, haaras rektor professor Arnold Koop telefonitoru: «Varastatakse... jah, hädasti on vaja... Tiigi tänavale, kolm ruumi... uus ladu saab olema!» Telefoniklõpsatus. See probleem näis lahendatud olevat.

Edaspidisest jäi kõlama, et «Gaudeamuse» traditsiooni siiski murda ei taheta. Tudengipidu toimugu ikka tudengilinnas. Kust saada aga vahendid? Sel probleemil veel lõplikku lahendust pole.

Ja veel — juubeliürituste ajal tuleb jälakeerutust küllaga. Tõrvikurongkäik ja laulu-tantsukontsert, võimlemispidu, esindusüritused Käärikul. TRÜ RKA on oodatud. «Kas ehk paljuks ei lähe? küsis rektor endamisi. Ei vist. Ilu pole kunagi liialt.

(Järg 4. lk.)

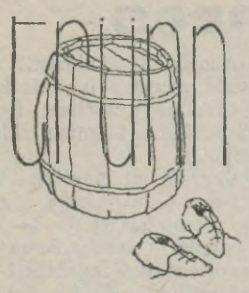

TAAVET TÜNAMO «TRÜNNIS»

(LUGEJATE KÜSIMUSI TAAVET TÜNAMOLE)

— Miks te kirjutate?

Mul on säärane hulk geniaalseid ideid, et mu mittemehhaaniline mäluaparaat ei suuda neid meeles pidada. Panengi kirja. Teistel ka hea lugeda ja endal loomulikult.

— Kuidas saada kuulsaks?

Tuleb tunda Ervin Ahinit, O-r Oueaiaäärt, Juimar Juga ja veel paari geniaalset inimest ning kuulsus tuleb. Kindlasti tuleb.

— Kust algab ja kus lõpeb hea kirjandus?

Hea kirjandus algas väga ammu, aga lõpeb siis, kui kaovad konfliktid reaalses elus. Aga ärge kartke — need ei kao!

— Mida ütleksite algajatele?

Oleneb, millega keegi alustab. Igatahes soovin palju õnne, tervist ja jõudu ning edu edaspidiseks!

— Mis on õnn?

Õnn on midagi seletamatut. Kui te mõnikord ei suuda mingile asjale või nähtusele seletust anda, siis see ongi õnn.

— Kas te elevanti ei taha osta?

Ei. Stipendiumist ei suudaks ma teda toita ja riietada.

— Millised on plaanid edaspidiseks?

Töötan libiseva plaaniga. Edaspidi tahan ikka kaugemale libiseda. Hiljuti just panin värske uisu alla.

— Head libisemist!

Aitüma!

ÕPETUS

Pane tallele ja pane tähele,
ära kõrva taha pane —
pane hoopis kahe kikkis kõrva
vahele.

MAIUSPALA

Lohakus ei otsi laiskust —
nemad käivad koos.
Ainult selle vahega, et
üks on sai ja teine moos.

TAAVET TÜNAMO

JUHUS

«Kas teiega on kunagi midagi niisugust juhtunud?» küsis üliõpilane Kulp, kui Vanemuise tänaval banaanikoorele libastus ja oma kõva pea nagu pehme arbuusi lõhki lõi. Vastasin, et ei ole juhtunud, aga kõike võib juhtuda, sest juhtumisi pole veel keegi juhuste eest kaitstud.

Talle esimest abi andes meenus mulle raamat «Marat' süda» ja «Maral» beeži alussärki sidemeteks rebides aimasin juba ette sõimusõnu, mida kodus uue pesu hooletu hoidmise eest kuulda tuleb. Kuid see oli ju juhus — egas üliõpilane Kulp igal õhtul oma kolu lõhki kuku. Saatsin sõbra koju ja hakkasin vaheldumisi alajäsemeid liigutades oma korteri poole suunduma.

Lutsu tänaval libastusin puhtjuhuslikult pisikesel arbuusiseemnete kuhjakesel. Esmaabi andnud mööduja imestas, et mul sidumiseks nii hädatarvilikku alussärki pole. Ütlesin, et see on juhus, ja osutades oma haavatud tarkusenupule küsisin: «Kas teiega on kunagi nõnda juhtunud?» Mees vastas, et juhtunud ei ole, aga kõike võib juhtuda, juhus on ju pime, nagu juhtumisi öelda tavatsetakse.

Järgmisel hommikul toodi mind abistanud seltsimees kõrvalpalatisse. Raske koljumurruga ja ilma alussärgita.

«Juhuse eest pole tõepoolest keegi kaitstud,» arvasin kergendatult ja viskasin manustatud banaanide koored sujuvalt läbi haiglaakna tänavale.

TAAVET TÜNAMO

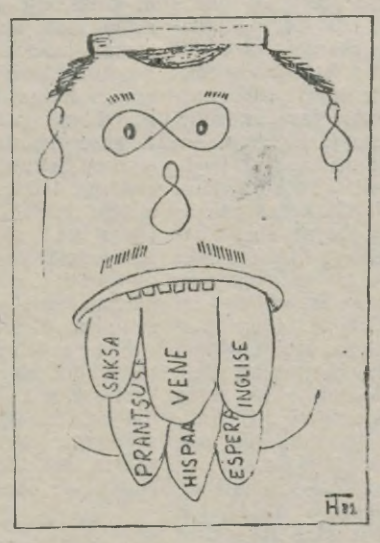

Ülikoolist võib rahuliku südamega minna — keeled on suus

Joonistas TAAVET TÜNAMO.

LEOPOLD 3

Leopoldil ei ole suurt pead, diplomit ega kõneosavust. Aga ta tahab neid saada.

Eile käis Leopold raamatukogus. Suure kuhja tarku teoseid tõi ta koju. Oli seal «ENE» ja kokaraamat, «Rahvaspordi ABC» ja «Võõrsõnade leksikon», reisikirju ja «Varamuid». Ühesõnaga kõik vajalik täielikuks vaimseks arenguks.

Pärast õhtusööki hakkas Leopold lugema. Kui ta pole magama jäänud, siis loeb veel praegugi. Sel juhul on ta juba homme hommikuks väga tark mees.

Tähelepanu, malevlane!

Suveni on jäänud üle poole aasta, aga juba praegu oleks paras aeg oma suvistele malevategemistele alus panna.

1982. aasta suvel sõidavad ülikooli ehitusrühmad Karjalasse, Jakuutiasse ja Gagarini linna ehitustele. Juba aastaid on Gagarinis meie vabariiki esindanud TRÜ-s komplekteeritud ja ettevalmistatud interrühm. Rühma eesotsas on tavaliselt olnud kogenud komandör nagu Ülo Langel, Enn Hansberg jt. Sellistel komandöridel on suuri teeneid suve kordaminekus. Eks seda tõenda asjaolu, et paljud juba kord Gagarinis olnud tudengid on avaldanud soovi uuesti sinna minna. Olgu see julgustuseks neile, kes peavad Gagarinit Tartust liiga kaugel asuvaks või arvavad, et töösuvi seal käib üle jõu.

Alates esmaspäevast, s. o. 21. detsembrist algab Gagarini, Karjala ja Jakuutia rühmade komplekteerimine.

Traditsiooniliselt toimub tuleval suvel EÜE välisvahetus Ungari RV-ga. Meie ülikooli ehitusrühmad sõidavad Debreceni ja Veszpremi. Lisaks sellele on oodata välisvahetust ka Tšehhoslovakkia SV-ga. Kõigil, kes soovivad veeta suve välisrühmas, tuleks sessisaginas aega leida ja TRÜ komsomolikomiteesse sisse astuda. **Avalduste vastuvõtmine välisrühmadesse algab juba esmaspäeval, s. o. 21. detsembril. Viimane tähtaeg on 12. veebruar 1982. a. Kohapeal** tuleb täita perfokaardil **kõik lahtrid** (kindlasti ära märkida **rühm,** kuhu on soov minna) ja jätta perfo komsomolikomiteesse. Arsti viisat ning dekaani ja komsomolisekretäri allkirja pole esialgu vaja. Välisrühma tasub kandideerida vaid neil, kellel on seljataga kolm või rohkem aastat EÜE-d. Lisapunkte annavad töötamine rühmafunktsionäärina või osavõtt mõne esindusrühma tööst väljaspool meie vabariiki (näit. Gagarini rühm). Arvesse tuleb ka ühiskondlik töö.

Üksikasjalikumat teavet saab TRÜ komsomolikomiteest. Jälgige EÜE stendi (asub peahoone hoovipoolse väljapääsu juures), sinna jõuab informatsioon kõige kiiremini.

TARMO SALUMAA,
komsomolikomitee asesekretär

SPORT • SPORT • SPORT • SPORT •

Suusamaratonile

Suusatalve tulipunktist, TRÜ 350. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD TARTU SUUSAMARATONIST KÄARIKU LÄHISTELT ELVASSE, on ajakirjanduses juba palju juttu olnud. Suursõit toimub pühapäeval, 14. veebruaril 50 km pikkusel rajal.

Järgnevalt teeme juttu TRÜ suusatajate **registreerimise korrast.** Registreerimise tingimusteks on arstiloa esitamine ja 5-rublase stardimaksu tasumine. Arstiloa hankimine on suusahuvilise oma **mure.** On olemas põhimõtteline kokkulepe ka 300 TRÜ suusataja stardimaksu tasumiseks. See selgub lõplikult 21. detsembriks. Esmajoones tuleb kõne alla nende üliõpilaste majanduslik toetamine, kelle nimed leiduvad mulluses maratoniprotokollis, samuti TRÜ koondvõistkondade liikmed. Teise järjekorda jäävad töötajad ja esmakordselt maratonirajale minevad üliõpilased.

Et ülesandmislehed on soovitav täita asutuste kaupa ja tingimata masinakirjas, oleks TRÜ suusatajail soovitav **registreeruda TRÜ spordiklubis 21.—29. detsembril kell 10—11, 13—17 (laupäeval ja pühapäeval suletud).** Selleks ajaks on klubis olemas ka täpsem informatsioon.

SUUSAHUVILISED! Treenima ja maratoniks registreeruma!

ARNE KIVISTIK

Seekord jäime alla

Kahe Tartu kõrgkooli spordisidemed on ammu teada. Nädalavahetusel peeti aga esimene suur võrkpallikohtumine. Kummaltki poolt väljas nelja teaduskonna meeskonnad ja naiskonnad. Auhinnaks kenad karikad. Ligi 9-tunnisest võistluspäevast jäi mõndagi ka märkimikku.

Naised.

Filoloogid — zooinsenerid. Ühepoolne mäng, 3:0 meile. EPA rünnakul nõrk, kaitses hea. Mõlemad mängisid kuidagi ükskõikselt. Sellise mänguga spartakiaadi ei võida.

Majandust. — agronoomid. I geimis majandus ees 11:2, ehkki EPA mängib päris hästi. 15:9. II geim nõrk. 3:0 — 5:15. Kas tõesti väsinud? III geimi algus tasavägine — 5:1, 5:4, 7:4. Siis jälle mõõn. 7:11, 10:11, lõpuks siiski võit 15:12. Krooniline viga — blokil pole julgestust. IV geim hale (1:15). Ei jaksata enam rünnata. V geim 2:15 ja mäng 2:3. Kõige ilusam naiste mäng siiski.

Arstid — metsandus-maaparandus. EPA kindlalt üle (3:0).

Pärast kolmandat mängu avab EPA õppeprorektor dots. E. Altosaar võistlused. (Kas avamine peab tingimata olema võistluste keskpaigas?)

Õppejõud. Geimialgustes saavad meie omad vastu, aga kaotavad lõpuks ikka ära. Tase küllaltki hea, mäng unisevõitu. 0:3.

Mehed.

Õppejõud. Võrdne ja väga hasartne mäng. Esimeses kahes geimis meil pisike ülekaal. 15:12 ja 15:8. III geim vahelduva eduga — 4:0, 6:5, 8:5, 8:14, 15:14. Lõpuks EPA-l õnne, 17:15 nendele. Põnev IV geim. Ülikooli mehed võidavad 15:10 ja 3:1.

Bio-geo — mehhanisaatorid. Meie mehed lihtsalt nõrgemad. Vastased hüppavad pisut kõrgemale, löövad pisut täpsemalt, liiguvad pisut kiiremini. Ongi kõik. 0:3.

Arstid — veterinaarid. Jälle selge vahe. Ainult III geimis peavad meie tohtrid natuke vastu. Veel üks 0:3.

KKT — metsandus-maaparandus. Tõeline võrkpall. Algedu teeb optimistiks. 6:1. Varsti kaldub mäng ära, EPA võidab 15:12. II ja III geimis pole kaotuses enam suurt kahtlust. 9:15 ja 7:15 ja 0:3. Kokku 2:6.

Karikad jäävad EPA-le.

Meie parimad: filoloogiat. — **Marje Sikk,** majandust. — **Riina Urveraid,** arstit. — **Kersti Tamm** ja **Andres Arend,** bioloogia-geograafiat. — **Varri Väli,** KKT — **Alvar Otter,** õppejõud — **Anu Laansalu** ja **Tarmo Kajandi.**

INDREK LINDSALU,
žurnalistika II k.

TRÜ SPORDIKLUBI

1981. aasta töö aruandekoosolek toimub 21. detsembril kl. 18. V. Kingissepa 19 aud. 302. Valitakse delegaadid VSÜ «Kalevi» Tartu territoriaalnõukogude konverentsile.

TRÜ taidlus

Rebaste taidluskonkursist on kuu möödas. Ikka pea seda pildi vahendusel meenutada.

KALAMEHED!

Tulge kolmapäeval, 23. detsembril kl. 18 V. Kingissepa 19 aud. 302. Peame nõu.

Kalandussektsioon

AUTOKURSUSTE

järgmise õppegrupi komplekteerimine on teisipäeval, 22. detsembril kl. 16.15 Gagarini t. 1 aud. 202.

NB!

MEELESPEA AUTORILE!

Selle kuu eelviimase nädala reedel, 25. detsembril, leht ei ilmu. Aasta viimane number jõuab lugejani kolmapäeval, 30. detsembril. Kõiki selle lehe materjale ootame aga hiljemalt esmaspäevaks, 21. detsembriks!

Uusi trükiseid

A. Uustal. Rahvusvaheline õigus ja sõda. Rahvusvaheline õigus VIII. Õppevahend õigusteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 600 eks., 76 lk., 10 kop.

Kogumik normatiivakte õppeaine «Kohus ja õigusemõistmine NSV Liidus» omandamiseks. I osa. Koostanud K. Nigola. Tartu 1981, 500 eks., 88 lk., 15 kop.

P. Kard. Mikroskoopiline elektromagnetväli. Tartu 1981, 500 eks., 68 lk., 10 kop.

Reet Väärt. Juhan Smuuli looming. Tartu 1981, 200 eks., 32 lk., 5 kop.

E. Vasar. Sisesekretsioon. Õppevahend arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1981, 1500 eks., 80 lk., 15 kop.

Raviainete klassifikatsioon. Koostatud III ja IV kursuse arstiteaduskonna üliõpilastele farmakoloogia õppeprogrammi alusel.

Классификация лекарственных веществ. Составлена по программе фармакологии студентам III курса лечебного и IV курса фармацевтического отделения медицинского факультета. Tartu 1981, 2000 eks., 72 lk., 10 kop.

Sektsioonikursus. Neljas, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1981, 1000 eks., 15 kop.

Arved Luts. Muscoloogia II. Õppevahend ajalooüliõpilastele. Tartu 1981, 500 eks., 76 lk., 15 kop.

Abimaterjale tööliste ja teenistujate töö normeerimise ja töötasustamise õigusliku reguleerimise õppimiseks TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele (Skeemid ja kordamisküsimused). Tartu 1981, 400 eks., 80 lk., 15 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 586. Социально-экономические проблемы повышения эффективности народного хозяйства в условиях развитого социализма. Труды по политической экономии. Тарту 1981, 300 экз., 132 с., 1 руб. 20 коп.

Экстренная хирургия сосудов. Тезисы докладов республиканского семинара. Ноябрь 1981. Тарту 1981, 500 экз., 84 с., 30 коп.

Toimetaja kt. R. LOTT

Uus ladu...

(algus 3. lk.)

Kaasa anti jõudu, jaksu, tervitusi Tiivelile, tantsulusti. Ansambli poolt vimpel rektori meenetekappi. Meenutuseks jäi kirjutis RKA külalisteraamatusse:

«Soovin tublile ja perspektiivikale kollektiivile edu, kõrgeid kunstilisi saavutusi, edukat esinemist *alma mater*'i suure juubeli raames.

Rektor professor A. Koop
10. dets. kell 10.30.»

Ju lähevad asjad ka liikvele.

KARL KALA

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3878. MB-10963. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.

AASTAPILT AASTAPILT AASTAPILT

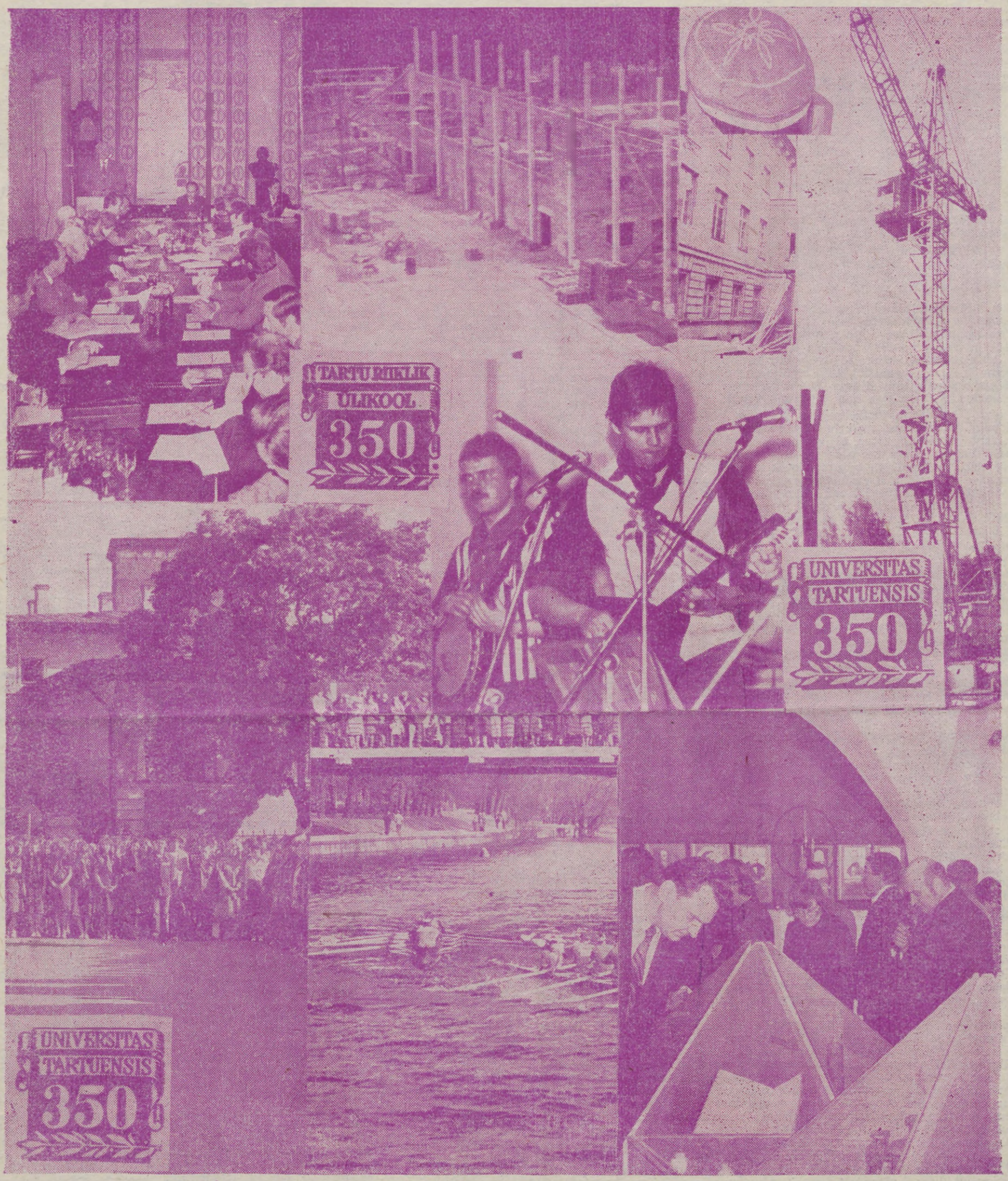

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

TRÜ

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1284) Kolmapäeval, 30. detsembril 1981 XXXIV aastakäik

Kontrolleksemplar

Kolm eksamieelset küsimust õppeprorektorile

Missugune oleks algava sessiooni eel lühike tagasivaade möödunud õppeaastasse?

Möödunud õppeaasta põhitulemustega võib üldjoontes rahule jääda. Õppeedukus oli mõnevõrra parem kui eelmistel aastatel, ulatudes 92,2 protsendini. Heameel on märkida, et viimaste aastate õppeedukus on jõudnud kindlalt üle 90 protsendi. Üliõpilaste teadmiste kvaliteedi näitaja, s. o. hinnetele «väga hea» ja «hea» õppijate hulk, on üsna suur — 52,6 protsenti. Selle poolest oleme vabariigis esimeste seas. Murelikuks teeb aga see, et õppeaasta jooksul eksmatrikuleerisime 210 üliõpilast, mis teeb ligi 4% TRÜ üliõpilaskonnast. Kahel kolmandikul oli väljalangevuse põhjuseks edasijõudmatus. See on tingitud mittesüstemaatilisest tööst semestri vältel. Neil, kes semestri jooksul pidevalt ei tööta, jääb sessiooni alguseks arvestusvõlgu, mis omakorda takistab eksamite edukat kulgu. Näiteks oli möödunud kevadsessiooni algul 315 arvestusvõlglast. Sessiooni ajal see arv küll tunduvalt vähenes, kuid takistas siiski paremate eksamitulemuste saavutamist.

Korralik õppedistsipliin on ka korralike teadmiste ja töötulemuste põhialus. Seepärast seadsime eelmise õppeaasta tulemusi analüüsides endiselt põhiülesannete hulka õppedistsipliini tugevdamise. Niisama tähtis on pidev iseseisev töö. Rõhutasime samuti NLKP XXVI kongressi materjalide kavakindlat õpetamist nii ühiskonnateadustes kui eriainetes.

Käesolevale õppeaastale annab erilise tooni *alma mater*'i juubel. Iga üliõpilane peaks õppima juubeliaasta väärilselt ja panema käed külge pidupäevaürituste ettevalmistamisel ning ehitustöödel.

● **Kuidas iseloomustate sügissemestri tööd?**

Semester kujunes küllaltki pingeliseks. Sügisel töötasid üliõpilased kolhoosides ja sovhoosides. Nii üliõpilased, õppejõud kui teenistujad on käinud tööl meie juubeliobjektidel, aidanud raamatukogu kolida ja vastset hoonet korda seada. Raamatukogu avatakse uue semestri alguses. Jõukohast abi on antud ka linnale. Kõik see tekitas loomulikult mõningaid lünki õppematerjali läbivõtmisel. Seda pingsamalt on vaja lüngad tasa teha. Programm tuleb omandada täielikult, siin ei saa teha mingeid järeleandmisi.

Nii rektoraat kui teaduskondade juhid pöörasid semestri vältel põhitähelepanu juba eespool mainitud ülesannetele, s. o. õppedistsipliini parandamisele, iseseisva töö suunamisele ja metoodilisele abistamisele. Selleks oleme korraldanud õppeprodekaanide operatiivnõupidamisi, kuulanud ära informatsiooni nendest tõõlõikudest teaduskondades ning aidanud vastavaid probleeme lahendada. Oleme sisse viinud vahearvestused. Need näitavad seda, kas üliõpilane teeb semestri jooksul pidevalt tööd või ei. Arvestused on tänaseks peaaegu läbi. Loodame, et meie jõupingutused kannavad vilja ning eksamid hästi lähevad. Sessiooni alguseni järelejäänud päevade jooksul on vaja lahti saada arvestusvõlgadest, et minna sessioonile võlgadeta.

Arvestusvõlgade poolest on viimasel ajal kujunenud murelapseks eelkõige võõrkeeled ja kehaline kasvatus. Eriti palju on arvestusvõlglasi just kehakultuuriteaduskonnas. Ometi oli läinud õppeaastal kõige parem õppeedukus (94,8%) just kehakultuurlastel. Rohkesti arvestusvõlglasi jäi ka füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnas.

TRÜ nõukogus arutasime põhjalikult NLKP XXVI kongressi materjalide ja partei jooksvate dokumentide õpetamist. Seda programmi viivad kavakindlalt ellu ühiskonnateaduste kateedrid.

Metoodilises töös oleme ka sel semestril jälginud üliõpilaste iseseisva töö normeerimise küsimusi. Teaduskonnad on saanud soovitusi ettenähtud kirjanduse otstarbekamaks kasutamiseks ja mahu piiramiseks, et muuta iseseisvat tööd sihipärasemaks, vähem vaevarikkaks ja tulemuslikumaks.

Pidevalt oleme tähelepanu osutanud ka pedagoogiliste eriharude üliõpilaste tööle. Meie lõpetajaist suundub igal aastal pedagoogiks ligi üks neljandik, s. o. 220—230 noort spetsialisti. Viimasel ajal on esitatud meie mõningate lõpetajate suhtes pretensioone eelkõige vähese huvi pärast pedagoogikutse vastu. Oleme kutseorientatsiooni parandamiseks kavandanud mitmeid uusi abinõusid. Üks neist on näiteks üliõpilaste kaasatõmbamine tööle keskkooliõpilastega, koolipraktika võimaluste täielikum kasutamine. Üliõpilased juhendavad mitmesuguseid ringe, võtavad osa keskkooliõpilaste rahvaülikooli tööst. Häid näiteid on siin keemikuil. Eriainete õpetamisel püüame tugevdada noorte suhtumist koolitöösse. Siin on meile abi osutanud ka kutseorientatsioonikabinet ja kommunistliku kasvatuse laboratoorium.

Hiljuti arutati neid küsimusi Haridusministeeriumi ning Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi esindajatega vastaval konverentsil. Pedagoogilise kaadri paremaks ettevalmistamiseks tehtud soovitusi hakkame ellu viima juba uuest semestrist.

Seoses uute hoonete ehitamise, vanade remontimise ja osalise restaureerimisega on ülikoolis tänuväärne võimalus sisustada igati kaasaegseid auditooriume ja õppekabinette. Õpperuumide tehnifitseerimiseks on koostatud pikaajaline perspektiivplaan. Juubeliks tahame aga sisustada igas õppehoones ühe korraliku näidisauditooriumi, mis vastaks tänapäeva õpperuumi kõigile nõuetele. Õppeprotsessi tehnifitseerimine ei ole mitte ainult moodne suund, vaid õppeprotsessi ihtensiivistamise põhisuund, millest sõltub ka noore spetsialisti kvaliteet. Kvaliteedi parandamine on aga üks NLKP XXVI kongressil püstitatud põhiülesandeid.

Arvan, et kogu meie pedagoogiline kollektiiv on teinud omalt poolt kõik, et ülikooli juubelitunne jõuaks iga üliõpilaseni, et see innustab ka paremini õppima.

● **5. jaanuaril algab sessioon enamikus teaduskondades, mõnes osakonnas ja kursusel pisut varem, mõnes hiljem. Missuguseks see töotab kujuneda?**

Ehkki kogu aasta vältel tuleb süsteemikindlalt töötada, kujuneb eksamisessioon semestri aruandeks, tehtu kontsentreeritud kokkuvõtteks. Seepärast on sessioon rektoraadi, teaduskonnajuhtide ja ühiskondlike organisatsioonide erilise tähelepanu all. Püüame luua maksimaalselt soodsad tingimused selle edukaks kulgemiseks. See sessioon toimub meil mõnes mõttes erilistes tingimustes. Peahoones ja teistes õppehoonetes on mitmed auditooriumid remondis. Peame rohkem kasutama kateedriruume, laboratooriume ja kabinette. Kuigi raamatukogu on kolimise juba peaaegu lõpetanud, jäävad sessiooni ajaks lahti lugemissaalid Toomel ja õpperaamatukogus, kus on ka hädavajalik õppekirjandus. Täielikult töötab veel ajaloo-keeleteaduskonna kogu peahoones. Dekaanidel ja kateedrijuhatajatel tuleks luua ka kateedriruumides ja vabades auditooriumides õppimisvõimalused. Ühiselamus on üsna tiheda majutuse tõttu õppetubasid praegu vähe.

Raskemaks kujuneb sel sessioonil ka toitlustamine. Peahoone kohvik on remondis, uuest aastast suletakse samuti vana kohvik ja söökla. Tuleb kasutada enam Leningradi mnt. ühiselamute sööklaid. Peahoone senistes ajaloomuuseumi ruumides püüame võimalikult peatselt avada ajutise einelaua.

Hiljuti ilmus NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri V. Jeljutini instruktiivkiri, milles rõhutatakse eriti semestri kestel tehtava töö ja selle kontrolli osatähtsuse suurenemist. Loomulikult peab kontroll jääma mõistlikkuse piiridesse. Kui üliõpilasel on tekkinud võlad, peab ta need võimalikult kiiresti likvideerima, mitte aga jätma semestri lõppu, kus nagunii kiire. Nii võivad teised arvestused ja eksamid ebaõnnestuda ning tagajärjeks on eksmatrikuleerimine.

Teiselt poolt on aga suurendatud eksami ja arvestuse osakaalu. Üliõpilaste teadmisi tuleb hinnata ainult konkreetsel eksamil näidatud tulemuste põhjal, mitte aga varasemate kontrolltööde ja muude näitajate järgi. Kui üliõpilane on puudunud, tuleb sellest tekkinud lüngad tasa teha veel semestri jooksul.

Loodan, et kõik üliõpilased on eksamiteks põhjalikult valmistunud ning et see sessioon ei lähe mitte halvemini kui eelmised talvesessioonid. Juubeliaastal peavad tulemused olema veelgi paremad. Ja selleks kivi kotti!

Õppeprorektor professor UNO PALMI intervjueeris Varje Sootak

Semestrilõpu tundest

Karussell, mis enne nii meeldivas tempos tiirles, on äkki topeltkiirusega liikuma pandud. Sina aga püüad end kangekaelselt «jõuab veel» lainele tagasi lülitada, mõistmata, et enam ei saa. Optimismi see paljude tegemiste rida igatahes ei sisenda.

Õelaks oled muutunud. Enda ja teiste vastu. Tuimaks ja ükskõikseks ka. Tunned end pidevast kaaskonnast hoolimata väga üksi.

Sõpradele ütled halvasti, kedagi tahaks hammustada. Väsimus? Kõige tipuks veel teadmine, et oled omadega üsna puntras.

Nüüd on ta siis käes! See, mille eest vanemad tudengid juba septembris hoiatasid ja sina pai näoga ära kuulasid. Ja kõrvust mööda lasid. Ju siis soov oma naha peal proovida nii tugev oli.

See-eest toob juba üksainus õnnestunud arvestus kaasa ka inimsõbralikkuse.

Üksainus punane kelk suudab panna sind talve ja Toomemäge armastama, härmas puulatvu vahtima, end julge ja heana tundma.

Üksainus üksinda intritoas veedetud nädalalõpp paneb igatsema toakaaslaste järele, kes su teravad nurgad nelja kuuga üsna ümaraks on kulutanud.

Juba sellesama pärast ei ole sa mingi hinna eest nõus lahkuma ülemajutatud toast, kus keegi pidevalt segab, kuhugi kutsub, kus oled soovimatuile külalistele ust näidanud, karjunud: «Miks on meie tuba läbikäiguhoov», kust oled ust paugutades kööki õppima pagenud, tigedalt sügisvihma läinud.

Ja ikka tagasi tulnud.

Toas on kuidagi liiga vaikne. Imelik. Taive magab, «Värsiõpetus» käeulatuses. Gerda õpib inglise keele sõnu ja Ülle loeb. Siis krabistab Anneli natuke paberiga, jagab igasse pihku «lutikavastase» C-vitamiini dražee ja ütleb end päris hästi tundvat. Me kõik tunneme.

PIRET MIHHELS

Sess = Sess Sess

Tähelepanu! Uued eksamijuhised

Ülikooli saabus NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri V. Jeljutini allkirja kandev instruktsioon «Õppetöö kontrollimisest ja üliõpilaste teadmiste hindamisest eksameil», mille põhiseisukohad tuleb teatavaks teha kõigile õppejõududele, ülikooli ja teaduskondade nõukogude liikmeile, samuti üliõpilastele. Läheneva eksamisessiooni õige kulgemise huvides esitame siinkohal selle instruktsiooni olulisimaist juhistest lühireferaadi.

Instruktsiooni preambulas rõhutatakse, et õppetöö käiku peab pidevalt ja plaanikohaselt kontrollitama kollokviumide, kontrolltööde ja üliõpilaste iseseisvate tööülesannete täitmist jälgides. Selle kontrolliga fikseeritud tulemusi ei tohi arvestada eksamihinnete kujundamisel — see peab tulenema ainult eksamil antud vastuse kvaliteedist. Küll aga võib vastava määruse kohaselt eksamile mitte vastu võtta üliõpilast, kes pole aines jooksva kontrolli ülesandeid täitnud või on õppetööst distsiplineerimatult osa võtnud. Kontroll peab tagama üliõpilaste järjekindla töö ning olema aluseks õppeprotsessi graafikute operatiivseks korrigeerimiseks. Kontroll ei tohi tõsta ei üliõplaste ega õppejõudude auditoorset koormust, tohib toimuda ainult tunniplaanis fikseeritud õppetööaegadel (instruktsioon näeb ette kontrolliks eriti praktikumiaegade ja seminaritundide kasutamist, lubatud on ka loengust teatava aja kasutamine selleks).

Uus instruktsioon rõhutab eriti eksamihinnete objektiivsuse tähtsust. Sõnaselgelt on öeldud, et ei ole lubatud kõrvalkaalutluste alusel «pehmemalt» hinnata (näiteks õppeedukuse näitude tõstmise huvides). Sellel keelul on eriline jõud seetõttu, et samas on kirjas (tsiteerin vene keeles): «Недопустимо использовать успеваемость студентов для оценки работы преподавателей, а также учитывать ее показатели при проведении социалистического соревнования в профессорско-преподавательских коллективах.»

Eriliselt on rõhutatud konsultatsioonide tähtsust. Kõrgkoolide juhtkonnale ja kontrolliorganeile tehakse ülesandeks hoolega jälgida, et konsultatsioonid kõigis eksamiaineis oleksid piisavad (15% loengute üldmahust).

Mööda ei saa minna instruktsiooni sellest punktist, mis märgib: «Eksamite ja arvestuste hulk peab täpselt vastama riiklikus õppeplaanis ettenähtule.» Ei mingite ümbertõstmiste jms. tulemusena ei tohi ühel sessioonil olla üle 5 eksami ja 6 arvestuse. Meie SIK-i kogemused näitavad, et nii eksamite-arvestuste üldhulga kui ka paigutuse suhtes on TRÜ-s olnud eksimusi. Paneme kõigile dekanaatidele ja kateedritele ette sellest aspektist veel kord lähtudes järele vaadata erialaõppeplaanid, eriti individuaalplaanid.

Et eksamid on tunnistatud õppetöö võimalikult objektiivse kontrollimise määravaks vormiks, siis on loomulik, et instruktsioon annab ka põhilised hindekriteeriumid. Refereerime neid siinkohal ja loodame, et nendest ka juhindutakse.

Hinde «väga hea» võib saada üliõpilane, kes näitab igakülgseid süstemaatilisi teadmisi programmi ulatuses nii faktide tundmises kui ka nende seoste tõlgendamises, kes on omandanud programmis fikseeritud põhilise ning tutvunud täiendava kirjandusega. Ei eksi aine esitamisel.

Hinde «hea» teenib üliõpilane, kes kõigis programmiosades tunneb ainet ning suudab oma teadmisi edukalt rakendada (selle alla kuulub ka ülesannete lahendamine). Orienteerub programmis näidatud põhilises kirjanduses hästi. Üksikud eksimised on ebaolulised, pisiküsimusi puudutavad.

«Rahuldav» tuleb instruktsiooni järgi panna siis, kui üliõpilane valdab programmis näidatud materjali sellisel määral, et omandatu saab olla aluseks edasistele õpingutele ning tulevasele kutsetööle, teadmised ei vasta aga «väga hea» või «hea» nõuetele. Tunneb fikseeritud põhikirjandust olulisimates osades. Esineb eksimusi, mis ei takista aine üldist mõistmist.

«Mitterahuldava» teenib üliõpilane loomulikult siis, kui ülalnäidatud nõuded on täitmata. Eriliselt tõstab instruktsioon esile järgmisi momente: faktilistes teadmistes esinevad olulised lüngad (ei tunta programmi põhilisi küsimusi), vastuses esineb asjatundmatusest johtuvaid väärhinnanguid ja -tõlgendusi, eksamineeritav ei suuda oma teadmisi enam-vähemgi korrektselt väljendada. Üldine «kahe» alus on eksamineerija veendumus, et üliõpilane pole omandanud teadmisi, mis on vajalikud järgmiste kursuste läbivõtmiseks või tulevaseks kutsetööks.

Nagu toodust nähtub, on hinde kujundamisel vägagi olulisele kohale seatud õppekirjanduse tundmise tase. See peab meid erikursuste programmide koostamisel manitsema ettevaatlikkusele ja põhjendatusele. Programmi lõppu ei tohi kergekäeliselt laduda suurt hulka kirjandust, pealegi vajalike lehekülgede või peatükkide osutamiseta. SIK-i kontrollimistulemused näitavad, et selliseid vigu esineb. Oleme leidnud eriaineprogramme, milles kirjandus on jaotamata põhiliseks ja täiendavaks (nagu selgub, on see tingimata nõutav), sisaldab 15...20 nimetust, kokku 4000...5000 lehekülge teksti, mis on äraõppimiseks ebareaalne. Tulemus: tudeng ei vaatagi seda. Edasistel kontrollreididel pöörab SIK programmide kirjanduse osale erilist tähelepanu. On vajalik, et teaduskondade metoodikakomisjonid eriaineprogrammide läbivaatamisel samuti neid asjaolusid silmas peaksid, enne kui soovitavad programmi teaduskonna nõukogus kinnitada.

TRÜ siseinspektsiooni
komisjoni esimees
dots. VELLO TOHVER

Ettevaatust, ta tuleb!

Hurraa! See on esimene kaastöö TPI tudengitelt.

* * *

Akna taga sajab laia lund ja peagi hakkavad kutsuma suusarajad TPI hoonete taga. Üha kasvava kiirusega lähenevad aastavahetus ja sess. Tuleb vastust anda, mis külge jäänud, mis kõrvust mööda lipsanud.

«Konspekt, avital» hõikab mõnigi mees. Tihti selgub, et konspekt on jonnakas ega taha endast suuremat märku anda. Vahel näitab vald lünklikke kirjutisi, mille vahel haigutavad augud nagu laigud maadeuurijate kaartidel. Siis tuleb appi võtta tutvused kõrgematel kursustel või õised õppevitsid, kui õnnelikud konspektiomanikud magavad tervislikku und.

Passiivsed suhted õppejõududega muutuvad aktiivseiks. Enam pole võimalik tagapingis und nautida, ehkki tormiline öö oma osa nõuab. Ka kõige hullemate šansside korral on tarvis meelde jätta iga õppejõu näolihase liigutus, suuta ennast korrigeerida, enne kui õppejõud on jõudnud veendumusele sinu teadmiste nõrkuses. Kogu protseduur on loominguline ja huvitav. Mäng «Kes keda?» ja mõnus rahulolu pärast eksamit, kui «väga hea» on matriklis kinnitust leidnud. Tõsi küll, ega kõik saa ka väga head olla. Tuleb ette rahuldavaid ja mitte... Kõike seda on juhtunud ja juhtub ka sellel sessioonil. Põhiline on mitte käega lüüa. Paneme püsti loosungi: «Mis halvasti, see uuesti!»

Sessiooni ajal saavad tudengid kõige «kindlamat» informatsiooni õppejõudude kohta. Käivad kuulduused, et see ja see armastavat üliõpilasi näha rangelt pidulikus riietuses ja eksamiuksetagune seltskond läheb justkui ballile. Teise kohta käivad jutud, et põhilised on kirjavahemärgid ja tema enda öeldud omapärased fraasid. Ja nüüd õpitakse kirjavahemärke... Kolmandale meeldivat kõike ainult etevalmistuslehelt lugeda jne. Koos infoga tuleb juurde ka natuke julgust. Kõiki neid tähelepanekuid põhjalikult jälgides jääb väike lootussäde sellelegi, kel õpiaeg lühikeseks jäänud. Ta võitleb võiduka lõpuni oma salakavalat trumpi julguse alalhoidmiseks aeg-ajalt meelde tuletades. Kui eksam seljataga, tuletatakse meelde ja räägitakse noorematele vendadele, kuidas TEMA eksamile peab minema. Nii sünnivad legendid.

On märgata ebausu suurenevat mõju. Kes ei julge kogu sessi vältel eksamiriietust vahetada, kes kirjutab ühe ja sama pastakaga, kes käib pidevalt eksamieelsel õhtul kinos.

Sessiooniaegne rütm, 3 päeva iseseisvust + ½ päeva pinget + ½ päeva lõdvestust kulub lõpuks nii pähe, et pärast viimast eksamit on kogunt imelik, kui järgmisel hommikul ei tule sahtlist jälle konspekti välja tirida.

Kõigile kaasosalistele head nuppu ja kõva närvi!

ANDRE MUUGA,
mehhaanikateadusk. IV k.

Aastalõpp juubelitööde staabis...

Et ühiskondlikku tööd organiseerib sellenimeline staap, peaks ülikoolis teadma juba igaüks. Oktoobrist juhib staabi tööd keemiakandidaat REIN PULLERITS. Eelmisel kolmapäeval kuulati staabiülema informatsiooni administratsiooni parteikoosolekul. Administratsiooni parteiorganisatsioon tahab tutvuda ka kõikide juubelikomisjonide tegevusega ning püüab omalt poolt lahendada esilekerkinud probleeme. Samal koosolekul tutvustaski juba juubeliürituste komisjoni esimees õppeprorektor prof. Uno Palm pidupäevade kava 15.—18. septembrini. Sellest aga lähemalt uuel aastal. Pöördume tagasi juubelitööde staabi juurde.

R. Pullerits pidas seniseks kõige suuremaks saavutuseks kindla süsteemi loomist. Tänu sellele laabuvad paremini tööandjate ja töötegijate suhted, mis aga veelgi olulisem — töö ise. Sügissemestril oli veel küllaltki palju juhtumeid, kus tööletulijat ei oodatud. Talgulised olid välja kutsutud, kuid vankrid seadmata! Ja oli muidugi ka neid, kes vajalikul päeval appi ei läinud. Iga töötaja, eriti aga allasutuse juhataja, peaks mõistma, et juubel ei koosne üksnes eeskirjadest, aktustest, vastuvõttudest. Just tänu juubelile saab meie *alma mater* auditooriumide ja kehakultuurihoone, remonditakse suurem osa ruume, hulgi täieneb ülikooli materiaalne baas. Meie ükskõikset suhtumist praegustesse ettevõtmistesse, meie loidust ei anta tulevikus meile andeks. Nüüd on juubelini vaid pisut üle kaheksa kuu. Nii napp aeg ei luba enam mingisuguseid vabandavaid põhjusi ega takistusi. Kriitika peab olema konkreetne ja konstruktiivne. Kuulujuttude tasemel virisemisega asja paremaks ei tee. Ja veel. Tööandjate lohakus ja saamatus ei vabanda juubelitöödele saadetute endi ükskõiksust. Ainult siis on meil õigus nõuda teistelt, kui omalt poolt kõik korras.

KUS TÖÖTATI? Arstiteaduskonna objektiks sai lastehaigla. Alates novembrist pidi iga päev väljas olema 20 inimest. Üliõpilased on tublid olnud. Seda ei saavat aga öelda nende õppejõudude kohta. Mõistes, et ehitustrust ehitab ülikoolile, tegid II kursuse raviosakonna üliõpilased puuduvad haiguspäevad laupäevadel järele. Kiitus neile. Märkust võib näha ainult ühe päeva töötalongidel — varasem äraminek. Ka need tunnid tegid üliõpilased laupäevadel järele. Kõik ettevalmistusosakonna üliõpilased töötasid sellel objektil ühel nädalavahetusel kaks päeva.

Hindamatu on olnud ülikooli rahva abi raamatukogule. On aidatud kolida, uut mööblit paigaldada, kahekordsete riiulitega hoidlat ehitada jne. Teinekord paneb aga mõtlema niisugune pilt: kahest värvijast hoidis üks käes 10-kilost purki, teine pintseldas. On ülikooli naistöötajõud nii odav, tööandja nõnda saamatu või pole tõepoolest mitte kusagilt pisemat nõu saada?

Toomele koliti ajaloomuuseum, abistatud on materjalilaos, remonditiminevatest ruumidest sisustust välja tassitud. Sügisel käidi linnaobjektidel.

Rektoraat otsustas, et tuleval aastal ei või TRÜ võtta linnas ühtegi niisugust objekti, mis pole otseselt juubeliga seotud. Ülikooli inimesi saadetakse Toomemäe ja Vana-Jaani kalmistu ning oma hoonete ümbrust korrastama. Üha rohkem abi vajavad ülikoolisisesed tööd.

KES HÄSTI, KES HALVASTI? Kiitasaanute hulka tuleb lisada veel biofüüsika labor ja õppetehnika osakond. Sõjanduse kateeder võttis ülikooli kohviku ja söökla väljakolimise enda peale, lubades appi ka oma transpordi. Teistest lohakamalt on tööl käinud juristid. Töötegemise esimene ring hakkab lõppema, uut ringi alustatakse siis, kui kõik töötajad on esimeses ringis oma päevad teinud.

Koosolekul kerkis üles küsimus, kuidas areneb sotsialistlik võistlus. Paraku on praegustes tingimustes seda takistamas mitu asjaolu. Näiteks ehitab osa allüksusi tegelikult endale (õppetehnika osakond). Sotsialistliku võistluse süsteemi väljatöötajail tuleks see uuesti läbi vaadata, sest palju on ju neid, kes tõepoolest kiitust väärivad.

TERAVAIM PROBLEEM on aga momendil tuleva aasta remondiplaani puudumine. Võib-olla, et see kusagil isegi olemas on, seni pole vastav paber juubelitööde staapi aga saabunud. Päritud on mitmel korral, kuid tulemusi pole. Selleta on võimatu tööd edasi planeerida. Pidevalt läheb peahoones ja mujalgi ruume remondimeeste kätte. Need on tarvis enne tühjaks teha. Millal, kus ja kui palju abilisi vajatakse, peaks vähemalt paar nädalat ette teada olema.

Aastalõpp toob keelde ja meelde pateetilisi arutlusi ajast, täissaanud ringidest ja muust taolisest. On kokkuvõtmiste ja arvamiste aeg, on kiire ja veidi närviline. Sealsamas aga on ka lumi ja külm, näärikuused ja piparkoogid — asjad, millest ehk kõige selgemalt saad aru aasta lõpus. Aga vana saab uueks märkamatult. Uueks saamisest annavad tunnistust ehitusmüra ja värvilõhn, mis meilegi, toimetusse sisse on tunginud. Ja need ehitushääled, üks tunnusjooni lõppevast aastast, saavad ka uuele üheks näoandjaks. Allpool tagasipilk läbitud 1981. aastale läbi kroonikaprisma.

JAANUARIS käis ringi sess. Peale selle tegeldi tublisti juubeliküsimustega. Kuulati ära alakomisjonide informatsioon, korraldati pressipäev vabariigi ajakirjanikele. EKP XVIII kongressi delegaadid olid rektor prof. A. Koop ja parteikomitee sekretär dots. A. Kiris.

VEEBRUAR oli NLKP XXVI kongressi kuu. Uue semestri hakul hakkas «TRÜ» tutvustama Eesti teiste kõrgkoolide komsomolielu, alustades ERKI-st.

MÄRTSIS korraldati päev loominguliste liitude esindajaile. Arutati juubelipuhuseid ettevõtmisi. Poliitpäeval esines ülikooli rahvale EKP Keskkomitee sekretär R. Ristlaan. 13. märtsil peeti esimene teaduspäev. See oli Põlva rajoonis, järgnes Võru. TRÜ noorsoolaulude konkursi võitis spordimeditsiini osakonna «Gruusia trio». Teaduskondadevahelises taidluses tuli esikohale õigusteaduskond.

APRILLI alguses oli orbiidis ikka veel taidlus. Tallinnas kõrgkoolidevahelisel konkursil oli TRÜ kava parim. 21.—26. aprillini peeti rahvaste sõpruse päevad, sealhulgas ka muusikafestival «Tartu 81». Juubeliüritustest olid olulisemad: TRÜ ajaloo muuseumi ekspositsiooni avamine, naiskoori kontsertreis vennasvabariikidesse, teaduspäev Paide rajoonis.

MAIS süveneti taas konspektidesse ja õpikutesse, hakkas lähenema sess. Teaduspäevi peeti Rakveres, Haapsalus, Valgas, Viljandis. 29. mai õhtul esinesid peahoone ees koorid, mängis puhkpilliorkester. Prooviti, kuidas välja tuleb. Ilus oli.

JUUNIS pandi nurgakivi kehakultuuriteaduskonna õppehoonele ja alustati Toomelt raamatute üleviimist uude majja. Sess, sess... Ülikooli lõpetas ligi 1000 noort spetsialisti. Teaduspäev Pärnus.

JUULI tõi Tartusse üle 200 ehitusmalevlase Moskvast, Leningradist, Novosibirskist, Riiast ja Vilniusest. Suvemalev, EÜE. Riias laulsid, tantsisid ja võimlesid tudengid «Gaudeamuse» laulupeol.

AUGUST on sisseastujate proovikuu. Kuulutati välja juubelipublitsistika konkurss. Vastu võeti 1150 uut üliõpilast.

SEPTEMBRIS olid koos juubeli pea- ja alakomisjonid. Kuulutati välja juubelitaieste konkurss. Teaduspäevad olid Saaremaal ja Hiiumaal. Pidulikult pandi nurgakivi auditooriumikorpusele. Algasid juubelile pühendatud spordiüritused.

OKTOOBRIS sai teoks tavakohane arstiteaduskonna päev. Toimus komsomoliajalookonverents. Teaduspäevalised käisid Harju ja Rapla rajoonis ning TPedI-s. Peeti komsomoli- ja ametiühingukonverents. TRÜ ajaloo muuseum ja ajaloo komisjon korraldasid V laiendatud sessiooni «Kõrgema kooli ajaloost Tartus». Psühholoogiakateeder ja -kliinik said 100.

NOVEMBRIS hakkas Toomele kolima ajaloomuuseum. 17.—22. kuupäevani toimusid Tartu üliõpilaspäevad. ÜTÜ parimateks ringideks kuulutati ajaloo-, füüsikalise biokeemia ja psühhiaatriaring. Teaduspäevad korraldati Jõgeva rajoonis. Esmakursuslaste taidluskonkursil hinnati parimaiks bioloogide kava.

DETSEMBRIS peeti Tartus juubeli valitsuskomisjoni koosolek. Teaduspäev kodurajoonis, Kohtla-Järvel ja Narvas. Kõrgkoolidevahelise informiini võitsid TRÜ tudengid. Eesti trükikunsti 350. aastapäeva puhul avati kohviku ees mälestusmärk tähistamaks ülikooli esimese trükikoja arvatavat asupaika. Üliõpilasteaduse kokkuvõtteid tehti TRÜ ÜTÜ konverentsil.

...ja ühiskondlike tööde sektoris

Missugune oli tudengiabi juubelitöödel? Semestrikokkuvõtteid tegi ka komsomolikomitee juubelitööde sektor. Esmakursuslaste esimeseks tõsiseks ülesandeks on abi põllumajandusele. Sel aastal tehti majandites ühtekokku 17 635 tööpäeva. Vastsed üliõpilased esindasid meie ülikooli väärikalt — majandite üldhinnang oli hea.

Samal ajal, kui suuerm osa esmakursuslasi töötas majandites, tehti tööd ka linna üheksas ettevõttes ja asutuses.

Palju tähelepanu ja energiat nõudis juubelitööde sektorilt kommunistlike noorte ja noorte laupäevaku ettevalmistamine. 26. septembril töötati traditsioonide vääriliselt.

Klubi ehitus valiti objektiks, millele eest sektor erilist hoolt kannab. Septembrist peale on klubis töötanud iga päev kümmekond noormeest. Detsembri alguses tuli töö ajutiselt katkestada — õppetöö muutus pingelisemaks.

Uue semestri alguses läheb töö jälle käima, siis alustavad tulevased majandusteadlased. Seni on oma panuse andnud õigus- ning bioloogia-geograafiateaduskonna ja keemiaosakonna üliõpilased, eriti tublisti töötasid tulevased juristid. Praegu organiseeritult töötada pole võimalik, kuid iga soovija abi on teretulnud. Töötada saab ka vaheajal. Soovijail palutakse pöörduda töödejuhataja R. Kanguse poole.

Terve semestri jooksul töötasid üliõpilased teaduskonniti linna nendes ettevõtetes ja asutustes, kust saadeti kvalifitseeritud töömehi meie juubeliehitustele. Enamikus asutustes peeti üliõpilaste töökäsi vajalikeks, küll aga mitte kõikjal. Nii tuli katkestada üliõpilaste saatmine linna REV-i. Pole ju mõtet vabastada üliõpilasi õppetöost (põhitööst), kui nende energiat mujal ei vajata.

Peahoones valitsevad remondimeeleolud. Juubeliks peab esindushoone saama tõepoolest esinduslikuks, puhtaks ja kauniks. Juubelitööde sektori juhataja Aare Kruuser palus avaldada tänu õigusteaduskonnale, nende juubelitööde organisaatorile Heldur Ottile, eriti aga kuuele noormehele. Andi Kasak, Toomas Keevallik, Sven Papp, Erik Mei, Vahur Kivistik ja Teet Olvik olid need, kes aitasid aulat ja «Sophoklest» restaureerimiseks ette valmistada. Tundub, et õigusteaduskonna üliõpilased tunnetavad kõige paremini üliõpilase kohustusi. *Alma mater*'i 350 aastat on auväärne iga. On vaja, et iga üliõpilane valutaks südant ning aitaks kaasa juubeli tõelisele kordaminekule.

Lisaks õigusteaduskonnale avaldab sektor tänu veel arstiteaduskonnale (juubelitööde organisaator Peeter Alas), matemaatikateaduskonnale (Toomas Tamman) ja keemiaosakonnale (Urmas Talumäe).

TÄHELEPANU! ELKNÜ TRÜ komitee juubelitööde sektor kuulutab välja konkursi parimale plakatikavandile juubelitööde ja samuti suvemaleva propageerimiseks. Tähtaeg on 15. veebruar.

HELINA LEA,
eesti fil. II k.

Poliitpäev füüsika-keemiateaduskonnas

Esmaspäeval, 14. detsembril kogunesid füüsika-keemiateaduskonna õppejõud, teenistujad ja üliõpilased keemiahoone ringauditooriumi kohtumisele rektori professor A. Koobiga.

Rektor käsitles oma ettekandes NSV Liidu välis- ja sisepoliitika aktuaalseid küsimusi, samuti andis hinnangu teaduskonna tegevusele.

Professor A. Koop tutvustas põhjalikumalt olukorda Poolas ja Afganistanis, näidates ära USA ja teiste imperialistlike riikide osa selle kujunemises. Ettekandja rõhutas, et ei saa vaadelda sõltumatuna välis- ja sisepoliitilisi sündmusi. Seoses äärmiselt terava rahvusvahelise olukorraga seisavad meie maa ees tõsised sisepoliitilised ja majanduslikud probleemid, mille lahendamiseks on koostatud konkreetsed sihtprogrammid. Nende realiseerimisel saavad ja peavad kaasa lööma ka kõrgkoolid, valmistades ette häid spetsialiste ja juurutades tootmisse teadussaavutusi.

Ettekande selles osas, mis puudutas meie teaduskonda, märkis rektor kiitvalt teaduskonna õppejõudude kõrget kvalifikatsiooni ja ainult väga hästi õppivate üliõpilaste suurt arvu. Ka lepingulisi töid tehakse teaduskonnas edukalt — ligemale pool kogu ülikooli sellealasest tööst.

Samal ajal on teaduskonnal ka lahendada ka mitmeid kitsaskohti. Keskmine õppeedukus on madal, ühiselamus on kord ikka halb, orienteerimine pedagoogilisele tööle vajab parandamist.

Rektorile esitati küsimusi. Enamik neist leidis vastamist ettekandes. Elamuseadusandlust puudutavaile küsimustele vastas professor A. Koop ettekande lõpul.

Kohalviibijad tänasid rektorit sooja aplausiga ja avaldasid lootust, et sellised kohtumised toimuvad ka edaspidi.

HENN VOOLAID,
füüsika-keemiateaduskonna prodekaan

Rektori käskkiri

Rektor avaldas kiitust olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» üleliidulisest matemaatikavõorust osavõtnud matemaatikateaduskonna üliõpilastele, kes tulid võistkondlikult kuuendale kohale. Need on Uve Nummert, Toivo Vajakas, Anna Minits, Tõnu Tamme, Jaan Janno, Kalle Kullmann ja Leonid Vainerman.

Võistkonna koostamise ja ettevalmistamise eest pälvisid kiituse teoreetilise mehaanika kateedri aspirant Gennadi OLENEV ja matemaatilise analüüsi kateedri dotsent Mati ABEL.

OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ● OLNUST ●

Üliõpilaste taktikast eksamite sooritamisel

(Põgus pilk möödunud aegadesse)

Üliõpilastele, kes semestri vältel pidevalt töötasid, kujuneb sessioon juba läbivõetud materjali lõplikuks omandamiseks. Need aga, kes elasid «aega veel küll» või «ülehomme hakkan pihta» meeleoludes, peavad end paratamatult ümber kõlastama õige pingelisteks ööpäevadeks. Vähemandekatel nende viimaste hulgast tulebki pahatihti üle elada negatiivsete emotsioonidega kaasuvaid dramaatilisi momente eksamil.

Varematel aegadel, mil üliõpilased tänapäevastest tudengeist tunduvalt erinesid, mil nende tööpäev ei olnud enamasti tund-tunnilt sisustatud loengute, praktikumide ja seminaridega ja kehtis nn. vaba õppesüsteem, oli neid viimast sorti üliõpilasi suhteliselt rohkem kui tänapäeval. Siis kasutati mitmesugust taktikat eksamitel läbisaamiseks. Üks võte oli õppejõudude heasoovlikkuse ja neil avastatud nõrkuste oskuslik ärakasutamine. **Toon mõned näited, nagu neid esitab omaaegne Tartu Ülikooli üliõpilane Georg Bertram (1808—1875) mälestusteraamatus «Dorpats Grössen und Typen vor 40 Jahren» (Ilmunud 1868. a. Tartus).**

● **Johann Karl Simon Morgenstern (1770—1852) oli teatavasti Tartu Ülikooli elokventsi ja klassikalise filoloogia, esteetika ja kirjandus- ning kunstiajaloo professor.** Tema töökabineti eesruumis rippunud seintel kaks portreed — Kristuse ja professori enda oma. Et J. K. S. Morgenstern oli väga ilus mees, pealegi kandis ta oma pikki juukseid keskelt lahku kammituna à la Christus (G. Bertrami väljendus), siis kasutasid tudengid professori meeleolu mõjustamiseks kaht võtet. Ühel puhul seisti enne eksami algust näilises imetluses Kristust kujutava pildi ees. Astus professor sisse, siis sosistati hästi kuuldavalt: «Kui hästi on kunstnik tabanud meie professori näojooni. Otse rabavalt sarnanel» «Oh ei, see on ju Raphael Mengsi «Kristuse pea»,» täpsustanud professor. Järgnenud üllatushüüded ja pearaputused...

Teise variandi puhul koguneti professori enda portree ette ja lasti õigel ajal kuuldavale hüüded «Milline kaunis Kristuse pea, vist küll Tiziani looming?»

«Mis te nüüd,» parandanud professor. Järgnes juba üsna sujuvalt arenev eksamineerimine...

● **Professor Martin Ernst Styx, kes aastail 1802—1826 õpetas Tartu Ülikoolis sisehalgusi, farmakoloogiat ja meditsiini ajalugu,** oli tuntud äädikhappe kasutamise agara pooldajana mitmesuguste haiguste ravimisel. Üliõpilaste hirmuks nõudis ta põhjalikku haiguste loetelu, kus oli võimalik seda kasutada. Pöörde olla toonud sellesse tavasse aga ühe üliõpilase kiire repliik: «Vastan kohe, kui vaid härra professor enne ütleks, milliste haiguste puhul äädikat ei ole võimalik kasutada.» Professor M. E. Styx olla hämmastunult pead raputanud ja leidnud, et ei oska isegi sellele vastata. Esitanud üliõpilasele uue, mõnusama küsimuse.

● **Nende ridade kirjutajal oli üliõpilasena kokkupuutumisi Tallinnas praktiseeriva juba eaka erialaarsti Erich Hanschmidtiga, kes aastail 1900—1902 kuulas ülemaailmselt tuntud anatoomiaprofessori August Rauberi (1841—1917) loenguid.** Anatoomia eksam kulgenud E. Hanschmidti andmeil professor A. Rauberi juures küllaltki kergelt. Professor olnud väga leebe ning ilmselt eeldanud, et tudengid on eranditult kõik äärmise huvi ning põhjalikkusega ette valmistunud. Üliõpilase mureks olnud vähemalt oma vastuse sissejuhatavas osas seda professori eeldust kinnitada. Edasi aga kulgenud eksam nagu tavaline kollokvium, kus enamjaolt rääkis ja andis seletusi professor ise, kuna tudengil jäi arusaaja õhinaga vaid pead noogutada.

● **Omaenda tudengielu ajast on meeles eksam naha- ja suguhaiguste professori Aleksander Paldroki (1871—1944) juures.** Ikka oli neid, kes jätsid aine õppimise sessioonipäevadele. Professori väikesemahuline õpik oli omandatav mõne päevaga, kuid peaasi oli eksamil vastusesse ilmtingimata sisse põimida professor Aleksander Paldroki leiutatud leepraravi süsihappelume ja kullapreparaatidega!

Niisugused olid üliõpilaste mõned eksamiteaegsed taktikavõtted möödunud aegadel. Tänapäeva üliõpilaste oskustest samas sfääris räägivad nad aga kahtlemata ise, küllap vist siiski vaid omavahel...

Dotsent EUGEN TALLMEISTER

Lp. «Trünni» toimetaja!

Mul on Sulle üks palve. Ei hakka keerutama. Lood on sellised, et tahaks ka «Trünnis» kirjutada. See mõte hakkas mind painama tol õõl, kui mu naine suvatses poole kolmeni «Trünni» lugeda, nii et jäime hommikul mõlemad hiljaks, loenguile muidugi! Vähe sellest, et ta mulle kõvasti ette luges ja iga loo järel naeris (vähemalt 10 minutit); vähe sellest, öösel maadlesin ma mingi müstilise Leopoldiga, kes tahtis, et ma räägiks anekdoote, või kui ei, siis naeraks tema omade üle. Mina muidugi andsin talle hoobi vastu alumist lõualuud, nii et ta pea keha küljest lahti tuli ja kolinal nurka veeres. Aga ega see kehatu pea sealgi vaikinud. Kõvasti ta küll enam lõkerdada ei söandanud, kuid see-eest itsitas nii, nagu seda teevad koolitüdrukud tantsupeol. Seda et plikad minu üle irvitavad, pole ma kunagi sallinud ja pealegi on karistuseks nurka pandutel rääkimine ja itsitamine keelatud — sidusin maaslamaja suu salliga naerutuks. Koputus uksele. Teenrilivrees mees pistis pea ukse vahelt sisse. Mu jumal, täpselt nurka löödud Leopoldi näoga, kusjuures laubale oli talle maalitud «Leopold».

«Üks Leopold palub audientsi, kas kutsuda sisse?»

Nojah kõik läheb nagu lohemuinasjutus — raiud ühe pea maha, kaks kasvavad asemele. Enne kui jõudsin vastata, marssis kolmas Leopold tuppa ja teatas, et tulgu ma ruttu appi — Leopold (!) ei saa kaarsillalt alla. Nurga-Leopoldi pea hakkas selle peale häält tegema: «Auõ-uu-mõm». Kahmasin jõmiseva pea kaenlasse ja jooksin Leopoldiga Leopoldi päästma. Tee peal lendas mingisugune propelleriga vanake me kohal, loopides mind mädamunadega. Iga kord kui see jultunu mind tabas, huilgas ta «Juhus, vana, juhus!» Nagunii on see Leopold, mõtlesin ma, ja hüüdsin: «Ole vait, Leopold!»

«Ise sa oled Leopold,» tuli vastus koos järjekordse tabamusega.

«Ilmselt juhus,» lohutasin ennast kuuldavalt. Siis tundsin, et keegi sõõb mu kõrva. Nojah, nurga-Leopoldi pea oli nii raske, et olin ta õlale tõstnud. Nüüd ka siis laskis käiku oma ainsa relva, hammastatud suu, olles eelnevalt salli sisse augu närinud. Valus, igatahes! Et tülmorijast vabaneda, andsin ta Rilamäe lillemüüjate kätte tunnikeseks hoiule. Ise lisasin tempot. Valutunne kestis aga edasi, kohati isegi tugevnes. Ärkasin. Õieti oli see abikaasa, kes mu äratas, sakutades mind õrnalt kõrvalestast: «Ärka! Leopold tuli külla ja võttis Leopoldi ka kaasa.»

«Enam ei taha — Leopoldide koht on tünnis!»

««Trünnis», kullake, «Trünnis», aga oma isa ja vanaisa võiksid ikka vastu võtta,» teatas kohvikannu käes hoidev abikaasa. No muidugi, tal oli paraku õigus — isa Leopold ja vanaisa Leopold seisid uksel. Mõlemad vaatasid mind hukkamõistvalt, sest esiteks ei sobi peremehel põõnata, kui külalised ootavad; ja teiseks, ... oh jah, teiseks ma pole ju Leopold nii nagu nemad ja kogu isapoolne suguvõsa. See oli neil alati hammaste vahel, kuigi ma polnud endale ise nime valinud.

Nagu näed, on mul kurb saatus ja ma ei suuda seda enam taluda. Sellepärast tahaksin kasvõi sümboolseltki Leopold olla. Minu meelest ainus võimalus on hakata «Trünni» kirjasaatjaks. Kas võib? Kirjuta, palun, ruttu, sest ei või iial teada mitu Leopoldi Une-Mati mulle järgmine kord kallale saadab.

Hardalt muheldes:

JAAN SURDUB.

EXAM

TA KÜSITLES MIND GLOBAALSELT,
ET PALJU ON PROTSENTUAALSELT
NEID MAA PEAL,
KES KIRJA EI TUNNE.
TA KÜSIS NII DOTSENTUAALSELT,
ET PERPENDIKULAARSELT

TA JUTUGA KUKKUSIN UNNE.
SIIS TA KURJUSTAS EBAVULGAARSELT
JA MA ARVASIN ÜSNA FATAALSELT:
PEAB EXAMIL OLEMA ÕNNE.

TAAVET TÜNAMO

TEADAANDED

1. jaanuari hommikul kell 5.30 toimuvad Peipsi järvel ülikooli avahkud ja lahtised tirgutamisvõistlused. Võimalik täita VTK norme ja saada kehalise kasvatuse arvestust. Parimaile vimplid ja aukirjad. Puhvet. Tants.

KUULUTUS

Seoses talve ootamatu saabumisega võtan kiiresti naise. «Trünni» toimetus, nõudmiseni. Aksel.

LP. LUGEJA!

Sessinalja on «Trünnis» vähe sellepärast, et üliõpilastest autorikollektiivil ei seostu sessiga eriti palju lõbusat.

Toimetus

LEOPOLD 4

Leopold on hea inimene. Seda kinnitavad kõik, kes temaga kokku on puutunud. Peale selle, et Leopold alati appi tuleb, kui seda tarvis, teeb ta ka hulgi ootamatuid heategusid.

Näärideks tahtis Leopold jällegi inimkonnale rõõmu valmistada ja hakkas näärivanaks õppima. Astus kursustele, muretses suure koti ja punase mundri. Kevadest saati harjutas ja harjutas.

Täna homme hakkab Leopold tööga pihta. Ise arvab, et kui ta oma esimesel tegevusaastal just päris näärivana ei ole, siis näärileopold on ta igal juhul.

SESSILUGU

KORD TEGID KAVAL ÜLIÕPILANE JA TEINE ÜLIÕPILANE EKSAMIT.

KAVAL ÜLIÕPILANE SISENES ESIMESE SATSI SEAS. TA PANI ÕPPEJÕU LAUALE MINGISUGUSE MIKSTUURIGA PUDELI, MILLEL HIILGASID VIIS TÄHEKEST VÕI TÄPPI. JA ENNÄE — KAVAL ÜLIÕPILANE SAI HINDEKS «VÄGA HEA»! TEINE ÜLIÕPILANE VASTAS VIIMASENA, KUID EI PANNUD PEALE MATRIKLI MIDAGI LAUALE. HINNE «VÄGA HEA». ÕPPEJÕUD ULATAS TALLE MATRIKLI, OLLES ISE PANDUD HINNETEGA RAHUL. TEMA PILK SILITAS KÄRSITULT VEDELIKUGA PUDELIKEST, MIS OLI TEDA MEELITANUD KOGU EKSAMI VÄLTEL. TA LAUSUS NALJATADES: «EI TEA, KES SELLE ... PUDELIKESE SIIA UNUSTAS?»

POISS PANI MATRIKLI TASKU JA SÕNAS SÕAKALT: «EI TEA JAH, TULEB KÜSIDA.» HAARAS PUDELI JA OLIGI KADUNUD.

KUI SELLEL KURSUSEL SAMA ÕPPEJÕUGA JÄRGMISEL SESSIL EKSAMIT POLNUD, ELAVAD NAD VEEL TÄNAPÄEVALGI!

JAAN SURDUB

Nii, aga nüüd on siis sm. dekaani kord luuletust lugeda ...!
VAHURI joonistus

Sm. Ervin Ahina kreit kammpäk*

Mul on ülim nauding teile teatada, et olen läbi teinud õnneliku kammpäkatsiooni ja kreidi kammpäka tulemusena olen taas teie tähelepanu, auavalduste ja õrnuste keskpunktis. Populaarne olla on raske, ent lahe! Hiljuti vabastasin ma oma tagasihoidliku toauberiku kõigist mööbliesemeist, et ära mahutada teie, minu kirglike austajate poolt peagi toodavat suurt hulka lillekorve, pärgi ja olmemeeneid. Lähemal ajal kavatsen minna sinna — ei tea kuhu, tuua seda — ei tea mida ja seda kõike ettemääratud kellaajaks. Ja seda luban ja plaanin ma täiesti avalikult. Aga minus kahelda on sama, mis kahelda lugupeetud sm. Ervin Ahinas endas. Ja üks endast lugupidav Ervin Ahin ei saa seda lubada! Käesolevaga loen ma ammendamatu päevakorrapunkti «Traditsiooniline eneseülistus» ammendatuks.

Ja juba kuulen ma kõrvus kauakestvat käteplaginat. Hüütakse: «Ahin räägib jälle tõtt!» Aga loomulikult. Mind kantakse kätel, mind musitatakse, mind valitakse Juhiks ... oh, mis te nüüd ... Ja selle kõige eest tänan teid juba ette.

al der John /Joosep/
mac Tursk son —

Ervin Ahina kreidi kammpäka nimelise kirjandussõprade kirjandusklubi «va. sm. Hüljes» tegevliikmekt. aset. sm. Ervin Ahina mutantvorm.

* *great comeback* — ingl. k. — üllmeeldiv taaskohtumine. Kammpäkka mitte segi ajada harirelega.

Kreidilt kammpäkeerunud sm. Ervin Ahin kavatseb alustada globaalset protesti

Mul on paha, mulle ei meeldi. Ma valmistasin plakati: «EI MINGIT NIISUGUST SEDA!» See on protestiplakat. Kinnitasin plakati. Naeltega. Nüüd hakkan vihkama.

Selle plakatiga ma demonstreerin oma solidaarsust kogu universumi positiivsete osakestega. Demonstreerin igikeltsana tugevat ühtsust. Aga eelkõige siiski iseennast. Kui olen plakati ära protestinud, jään rahule.

Tegelikult on kõik eelnev vaid minu haige mära sügisõine unenägu. Midagi sellist ei kavatse ma iialgi teha, ja üldse pole ka minu haige mära midagi sellist iialgi unes näinud ega kavatse ka lähema aruandlusperioodi jooksul näha. Magagem kõik rahulikult — ilma une ja nägudeta!

Ühendatud unevanakeste ja kirjandussõprade kirjandusklubide organisatsiooni «va. sm. Hüljes» juhatuse presiidiumi arvestussektori aktiivse tegevliikme kt. — lgp. ja va. sm. ERVIN AHIN,

ERVIN AHIN, ja veel kord
ERVIN AHIN!!!!!!!

(Siinkohas näeb ürituse stsenaarium ette totaalse ovatsiooni.)

KALLE MÜLLER «TRÜNNIS»

PORTSELANIKAUPLUSE
PÕRAND
PÜHITUD
PESTUD
POONITUD

HIIGLASLIKUD
JÄLJED
MÄRJAD
PORISED
KUHU JÄID NEMAD
ELEVANDID???

TUNTUD HUMORISTILE MART JUURELE (NÄÄRIDEKS)

SEPTEMBRIKUU SEEMNEST
SÄ KASVASID SUUREKS
SIRGUSID KUNI
MUUTUSID JUUREKS

* * *

LEVIS JALAS
LEVIS SELJAS
TÜHJA KAH
ET OLEN NÄLJAS

Reet Palm ja Fjodor Koltšin

Paar päeva veel ning algab uus spordiaasta. Jälle igituttavad arvud, katkemiseni pingul lihased, higist nõretavad spordidressid. Tuhandeid kordi nähtud, aga ometi ikka ja alati midagi senikogematut ja kordumatut pakkuv. Köidab ja veetleb inimlik soov olla parem kui teine, olla parem kui eile.

Spordiaasta 1981 — mida see meile tõi?

Tõi Nottinghamist aerutamise maailmameistri kuldmedali, tõi esikoha rahvusvaheliselt Mannheimi sõuderegatilt, tõi kamalutäie vabariigi meistritiitleid ja tublisti uusi nimesid kõige kõrgemasse tippu.

Kes on siis 1981. aasta populaarseimad (= parimad?) sportlased ülikoolis?

Nende selgitamiseks jagasime välja ankeetlehed. 54 vastusevariandi kokkuvõtmisel selgus, et ülikooli 1981 aasta populaarseimad sportlased on **REET PALM ja FJODOR KOLTSIN**. Mõlemad kuuluvad NSV Liidu koondisse. Reet Palmi kaalukaim saavutus oli juba mainitud esikoht Mannheimi sõuderegatil. Fjodor Koltšin võitis medaleid Liidu paremate suusakahevõistlejatega võisteldes. Talvisel jõuproovil tuli hõbemedal, suvistel esivõistlustel Otepääl kuldas ta selle üle. Praegu on Fjodor Koltšin kindlalt Liidu kolme tugevama seas. Ees ootavad uued katsevõistlused, mis selgitavad Holmenkollenisse MM-võistlustele sõitjad. Usume, et meie suusamehele tuleb järelejäänud kuudega hüppevilumust juurde (murdmaarajal sõidab ta maailmaeliidiga võrdselt), ja ehk pääseb ta väljavalitute sekka.

Reet Palm kogus küsitlusel 129 punkti. Järgnevad jäid pikalt maha. Teine — kergejõustiklane **Taimi Loov**, alles sellest sügisest üliõpilane, aga on ennast juba piisavalt meie kõrgkooli eest võisteldes tutvustanud. Oma selle hooaja parimad tagajärjed jooksis ta kehakultuuritudengina (200 m ja 400 m Eesti juunioride rekordid), alus saavutusteks oli muidugi rajatud varem. Kolmas — korvpallinaiskonna üks tugitalasid **Anne Hinnobert**, kes on aastaga teinud mõjusa hüppe oma arengus. Teise ja kolmanda punktisummad olid vastavalt 48,5 ja 35,5. Naissportlastest said punkte veel **Sirje Kikas** (32), **Ille Kukk** (23), **Katrin Rehemaa** (21), **Marianne Karnesk** (11), **Hille Piir** (4) ja **Lilian Matsar** (2). (Siinkohal selgitus: ankeedile tuli märkida kolm paremat, punkte jagasime esikoha eest 3; teine — 2, kolmas — 1.)

Fjodor Koltšini punktisaak oli 102. Teine (74) — **Jüri Poljans**, maailmameister aerutamises. Kolmas — **Andrus Öövel**, Liidu koondise kandidaat aerutamises (45). Üllatav on Poljansi allajäämine Koltšinile. Seepärast tahaks visata ühe kivi korraldajate (iseenda) kapsaaeda, kes jätsid Poljansi nime ankeetlehe tutvustusse märkimata. Oigustuseks niipalju, et tutvustus ei pretendeerinud absoluutsusele ja pealegi peaks iga endast lugupidav inimene ometi teadma, kes meie sportlastest maailmameistriks tulnud.

Meessportlaste pingerida jätkus nii: **Aivar Ojastu** (42), **Urmas Praakli** (20,5), **Tõnu Tootsi** (16), **Mihhail Urjadnikov** (10,5), **Mati Paavo** (8), **Toivo Mägi** ja **Kolt Põder** (3), **Ain Evard** (1).

Teadaanne

Kolmapäeval, 6. jaanuaril kl. 16 kõneleb keemiahoone ringauditooriumis prof. M. Bronštein teemal «Poola majanduslik ja sotsiaalne olukord».

Tuusikud

I kvartaliks on saabunud järgmised sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Pjatigorsk pans. «Iskra»	20. 01.—12. 02.	seedeelundite h.	— 48.— rbl.
Sotši «Mõš vidnõi»	17. 01.— 9. 02.	südame-vereringeh.	— 34.50 „
Boržomi	27. 03.—19. 04.	seedeelundite h.	— 48.— „
Gagra «Neftiannik»	20. 03.—12. 04.	närvisüsteemih.	— 39.— „
Krasnodar «1. mai»	26. 03.—18. 04.	närvisüsteemih.	— 39.— „
Valgevene «Pridneprovski»	24. 01.—16. 02.	liigeste- ja günekol. h.	— 48.— „
Valgevene pans. «Ross»	23. 01.—15. 02.	südame-vereringeh.	— 36.— „
Sotši «Lazarevskoje» (ambl.)	8. 02.— 3. 03.	südame-, närvi- ja hingamisteede h.	— 30.60 „
Pärnu «Estonia»	28. 02.—23. 03.	liigesteh.	— 34.50 „
„ «Rahu»	20. 01.—12. 02.	närvihaigused	— 34.50 „
„ „	20. 01.—12. 02.	„	— 34.50 „
„ „	11. 02.—06. 03.	seedeelundite h.	— 48.— „
„ „	19. 02.—14. 03.	närvihaigused	— 34.50 „
„ „	29. 03.—21. 04.	seedeelundite h.	— 48.— „
„ „	05. 03.—28. 03.	liigesteh.	— 34.50 „
„ «Sõprus»	16. 02.—11. 03.	südame-vereringeh.	— 36.— „
„ „	26. 03.—18. 04.	„	— 34.50 „
Haapsalu «Laine»	17. 02.—12. 03.	liigesteh.	— 34.50 „

Puhkekodud:

Pühajärve	2. 01.—13. 01.	— 2 tuusikut
„	26. 01.—06. 02.	— 31 „
„	27. 01.—07. 02.	— 5 „
„	28. 01.—08. 02.	— 7 „
„	19. 02.—02. 03.	— 2 „
Feodossija «Goluboi Zaliv»	12. 01.—23. 01.	— 1 tuusik — 12.— rbl.
„ „	24. 01.— 4. 02.	— 1 „ — 12.— „
Gagra «Molodnaja Retška»	23. 01.—09. 02.	— 1 „ — 18.— „

Turismituusikuid:

Kõrg-Karpaatia 1. 03.—14. 03. — 2 tuusikut à 19.20 rbl.

Avaldused esitada ametiühingukomiteele hiljemalt 31. detsembriks s. a.

AMETIÜHINGUKOMITEE

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «TGU». Järgmine «TRÜ» jõuab lugejani reedel, 14. jaanuaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruum 302, tel. 341-21/253. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 3971. MB-10992. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту, Эстонской ССР.